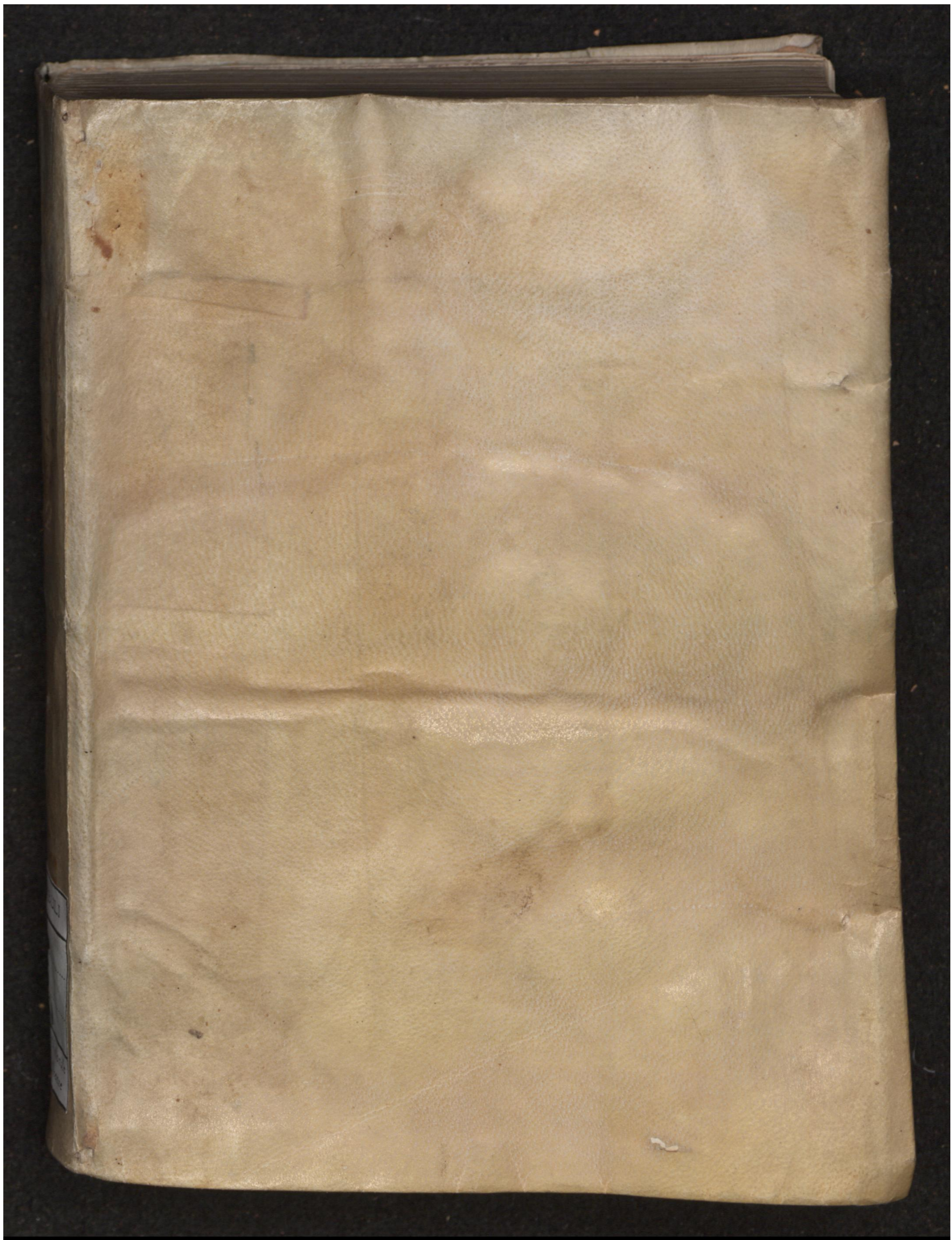
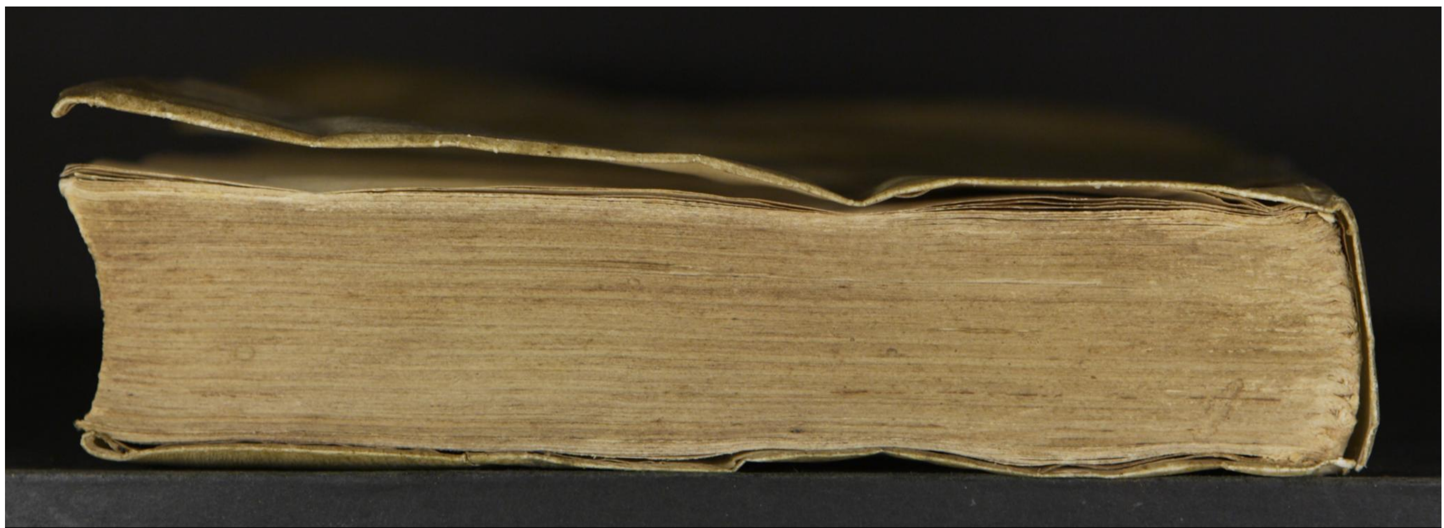

XXXV
Vercellis
Sermo:
nes.
1492
INCUNABULI
B
6
20
Biblioteca Nazionale
Centrale - Firenze

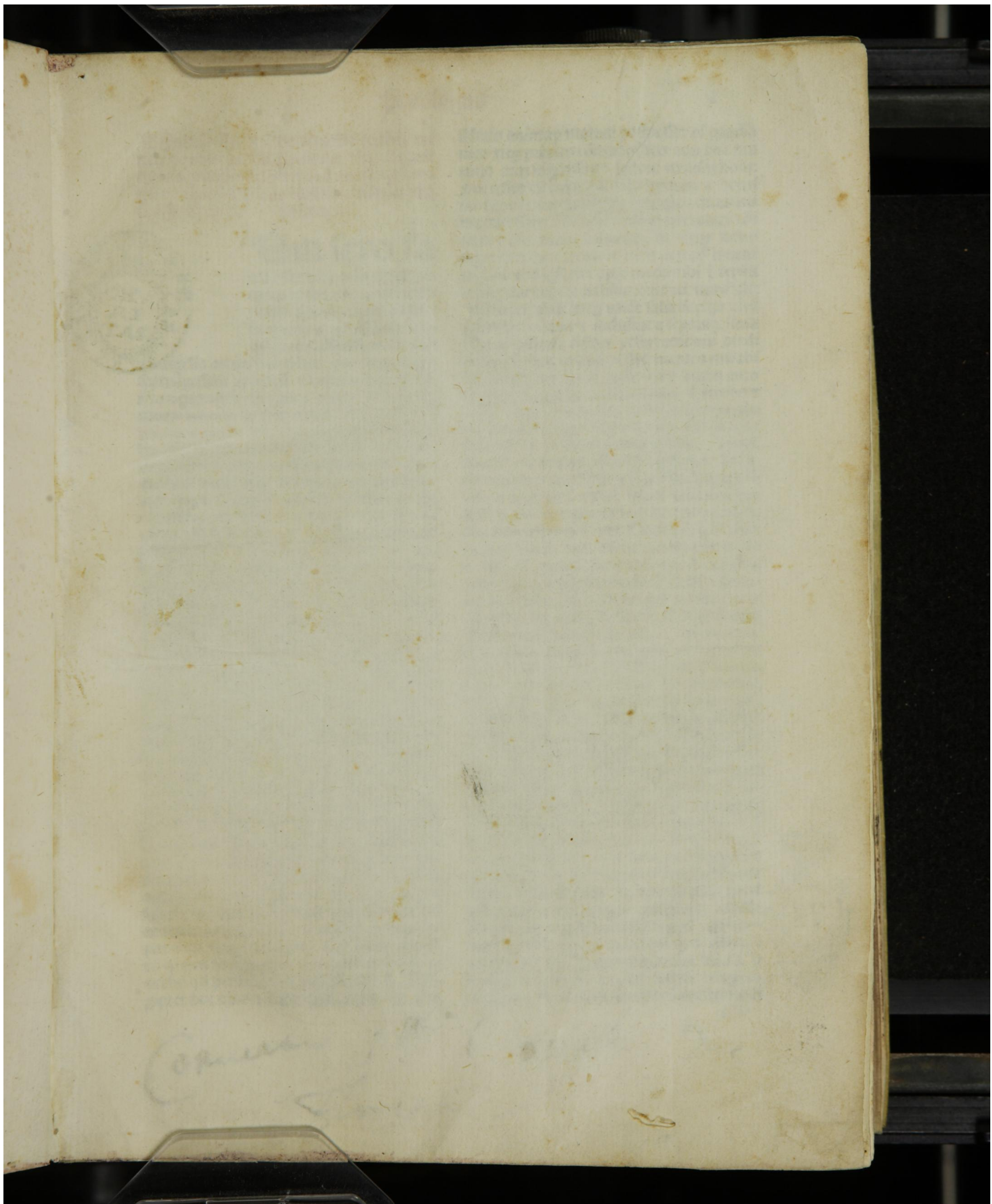

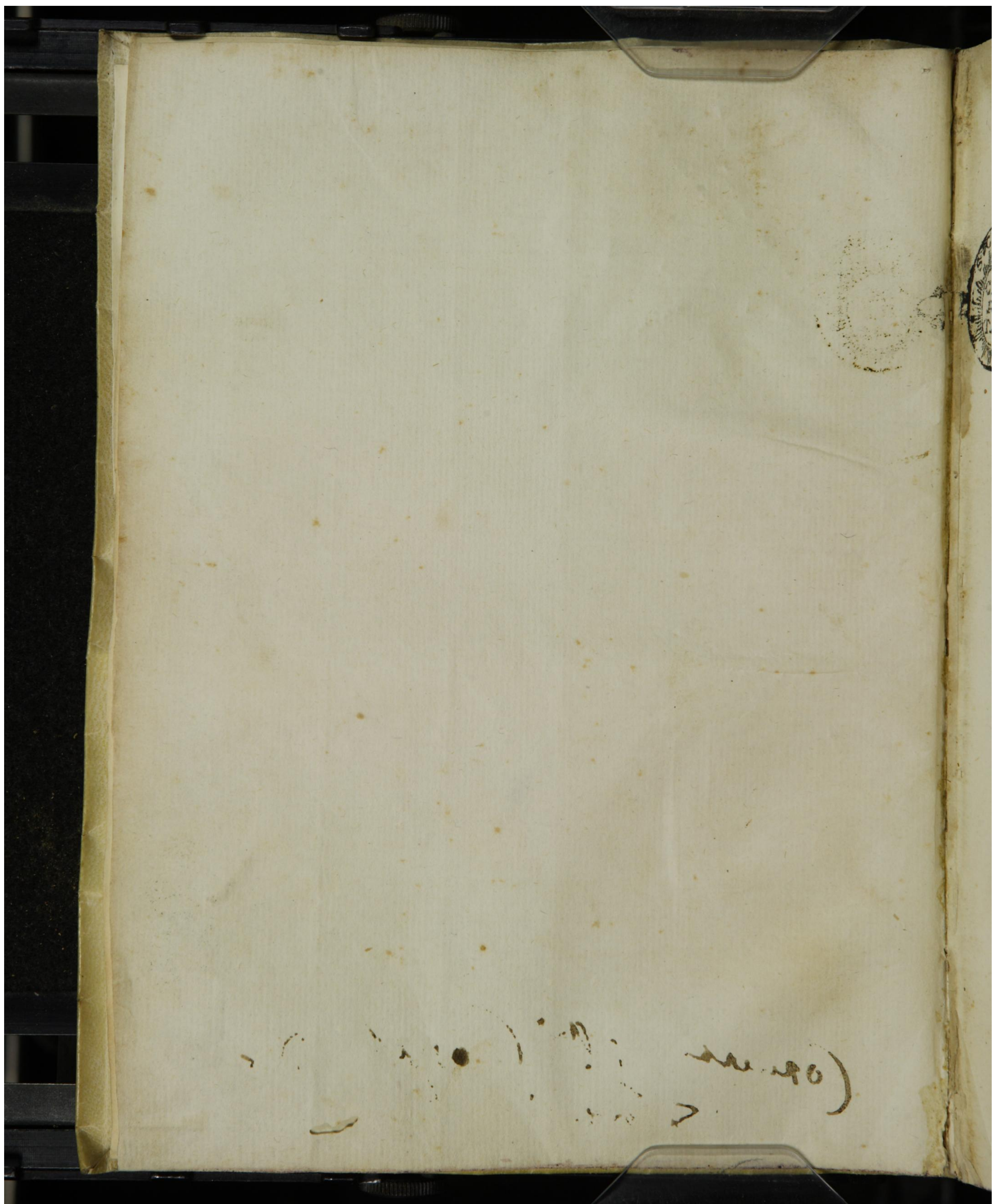

XXXV

de Vercelly

1492

¶ Fratris Antonij de vercellis ordinis mi
norꝝ de obseruantia. Apostolici viri: ac predi
catoris gratissimi. Sermões quadragesima
les de .xij. mirabilibus christiane fidei excellē
tijs. Incipiunt. Prologus.

Um sero fa
ctū esset. dicit dn̄s vinee pro
curatori suo. voca operarios ꝛ
redde illis mercedē suam:
incipiens a nouissimis vsqꝫ
ad pmos. Math. 20. ca. ꝛ in
euangelio occurrētis dn̄ice: que etiaꝫ dn̄ica
septuagesime appellaꝛ. Quoniaꝫ patres me
rito venerandi: egregijqꝫ diuini verbi pre-
cones: necnon etiaꝫ generosi atqꝫ preclarissi
mi ciues in xp̄o iesu dilectissimi: pn̄s euange
liuꝫ seu pn̄s parabola euangelica moraliter
nos instruit atqꝫ clarissime nobis insinuat:
qualiter vnusquisqꝫ debeat in hac vita fide-
liter operari. atqꝫ feruēter se exercere in spi
ritualibus exercitijs ꝛ operibus virtuosis in
vinea dn̄i sabbaoth. i. in ecclesia militante: ut
postmodū cum sero factū fuerit: vꝫ: cū dies
mortis nostre tenebrosa aduenerit: vnusqsqꝫ
recipiat in ecclesia triūphante a procuratore
patrisfamilias . i. a dn̄o iesu xp̄o: q est filius
celestis eterni patris: mercedē sui laboris: sci
licet denariū diurnū: id est eternaꝫ beatitudi
nem. eternamqꝫ felicitatē: que ꝑ denarij ro
tunditatē significaꝛ: hinc est ꝙ cū nullum in
tercetera maius sacrificiuꝫ deo offerri possit
in hac vinea. seu ecclesia militante: q̄ꝫ salus
aiaꝝ. attestāte morali Grego. qui sup Eze.
ait. Nullū omnipotēti deo sacrificiū tale of
ferꝛ: quale est zelus animaꝝ. Qd̄ etiaꝫ ꝯfir.
glo. super verba Joh. 2. vꝫ. Zelus domus tue
comedit me. di. Nullū opus ꝛ sacrificiū deo
preciosius offerri vnq̄ꝫ potest salute animaꝝ
pro qbus ꝛ ipse filius dei mori dignatus ē.
hec glo. Salus vero animarū potissime acq
ritur ꝑ doctrinā euangelicam scriptam ꝛ pre
dicatam. dicente Inno. ex̄ de officio Judicis
ordi. c. inter cetera. Inter cetera (inqt) que ad
saluteꝫ spectant ppl̄i xp̄iani: pabulū verbi dei
maxime noscitur sibi necessariū: qꝛ sicut cor
pus materiali: sic anima cibo spūali nutriꝛ:
eo ꝙ non in solo pane viuit homo: sed ex oi
verbo qd̄ ꝓcedit ex ore dei. hec ille. Decreui
ꝓpter hoc oino ꝛ statui zelo charitatis atqꝫ
salutis animaꝝ motus: postposito oi gaudio
meo atqꝫ priuato cōmodo (licet non sine ma
ximo atqꝫ ingētissimo labore vtriusqꝫ hois:
ꝓut testis est mihi ipse dn̄s) gratiaꝫ a domi
no deo ꝛ saluatore nostro iesu xp̄o celitus mi
hi concessam ꝛ infusam vobis liberaliter cōi
care: ꝛ charitatiue impartiri: ne tanto dono
ꝛ gratia coram creatore meo ingratꝰ inueni
ar. Cōicabo igiꝛ tibi ppl̄o meo: mihi i verita
te singulariter cordialissimo: nouū: mirabile:
vtile: delectabile: atqꝫ valde salutiferꝝ quadra
gesimale: dictim ꝛ inclusiue a septuagesima
vsqꝫ ad dn̄icam octaue resurrectionis predi
cans. qd̄ vtiqꝫ omniū vestrū mentes mirabi
liter illustrabit: atqꝫ corda miro diuini amo
ris igne succēdet ꝛ inflammabit. Cōicabo ꝛ
vobis venerādis patribꝰ meis: atqꝫ egregijs
dei preconibꝰ. pn̄tibus ꝛ futuris. idē quadra
gesimale in scriptꝭ: in forma debita relinquē
do: cuiꝰ erit titulus. Quadragesimale de .xij.
mirabilibus excellētijs xp̄iane fidei: ut taꝫ in
vita mea. q̄ꝫ post mortē saluti animarū pro
desse possit: imitatus in hoc: licet non eodem
fine atqꝫ respectu Tuliū Ciceronē: q in libro
de amicitia sic dicit. Mihi autem non mino
ri cure est qualis Respublica post mortem
meā futura sit: q̄ꝫ q̄lis hodie sit. h ille. Pau-
cis eniꝫ natus est qui se tm̄ ceteris sue etatis
dimissis excogitat. Imitatꝰ etiā sanctā mr̄eꝫ
ecclesiaꝫ que vult cōicari debere cū mortuis
cum qbus viuentes etiaꝫ cōmunicauimꝰ: ut
optime colligi potest in. c. A nobis. ex̄ de sen.
exco. ꝛ in. c. sacris. ex̄ de sepul. Ad cōicandam
itaqꝫ ex charitate vnicuiqꝫ vestꝝ hanc dupli
cē graꝫ ꝑdicādi vꝫ: ꝛ q̄dragesimale inscriptꝭ
ꝛ debita forma relinq̄ndi: tria me ꝑcipue coe
gerūt seu cogūt ꝛ astrigūt. Prio auctes. Se-
cūdo rōes. Tertō exēpla. ¶ Prio dico ꝙ ad
suscipiendū hunc dupliceꝫ ꝛ ingētissimū la-
borē predicādi scilꝫ ꝛ componēdi: me cogunt
ꝛ inducūt auctoritates diuerse tam doctorū
q̄ꝫ phoꝝ. Et primo auctoritas Ambro. in ser
mone quē fac sup festo sanctoꝝ Geruasij ꝛ
Prothasij: di. In diuinis voluminibꝰ reus
scribiꝛ qui non studuerit dare gratis: quod
ipse gratis a deo accepit. quicqd eni ecclesie
dei ꝓfuturꝝ erat subtraxisse arguiꝛ: qui no-
luerit tradere oibus quod ipse non celandū
accepit: hec ille. Cū quo concordās dn̄s Bo
nauētura in libello de triplici statu religioso
rū: sic ait. Reus furti apud deū censetur: qui

Conuentus S.ti Joseph de Florentia

proximo gratis non impendit: quod a deo gratis accepit:hec ille. Item Hieronymus i primo plogo biblie.et ponit.2.q.7.c. Scã ait. Sancta qppe rusticitas solum sibi pdest: et quãtũ ex vite merito edificat ecclesiã xpi: tm nocet si entibus nõ resistat.h ille. Itẽ Augustinus in epistola ad macedoniũ. et ponit.23. q.4.c.debet.ait. Debet homo diligere proximum suũ sicut semetipsum: vt quẽ potuerit hominẽ beneficientie latiõe:vel informatiõe doctrine:vel discipline coertione: inducat ad colendũ deũ.hec ille. Item Prosper de pe. di.2.c.proinde.ait. Proinde sicut nos proximos nostros diligimus qñ ad bonos mores et eternã vitã consequendam sicut nobis cox saluti cõsulimus:qñ nos in cox periculis et p eccatis cogitamus:et sicut nobis subueniri optaremus ita eis subuenimus: Aut si facultas defuerit voluntatẽ subueniẽdi teneam⁹: quapropter carissime satage tota dilectione vt bonũ qd tibi õferri vis:velis et primo sp hec ille. Itẽ pme pe.4. Petrus ait. Vnusqsqz sicut accepit gratiã in alteutrũ illam ad ministrantes sicut boni dispensatores multi formis grẽ dei.hec ille. phs etiã lib. de repu. ait. O pus est ad virtutes:vt homo qui ẽ aial sociale socios faciat amicos in bonis suis q eisdem bonis egent.hec ille. Tulius etiam li. 2.de offi.ait. Cũ igit h locus nõ habeat dubitationẽ:qn hoĩes plurimũ hoĩbus:et psint et obsint:pprium hoc statuo esse virtutis:õsiliare aĩos hoĩuz:et ad vsus suos adiungere atqz adiuuicẽ tueri et auxiliari: Deniqz idẽ Tuli⁹ lib.pmo de offi.ait. Scire debemus q in tris gignunt ad vsuz hoĩs creari oĩa:hoĩes autez hoĩuz causa fuisse generatos: vt ipsi inter se: alij alijs prodesse possint. In hoc ergo debemus nãm ducem seq:etiã cões vtilitates afferre in mediũ.hec ille. Hec igit oẽs auctoritates tãq̃ quadã dei seu spũs sancti facte lingue et voces:me cogunt ad suscipiendũ onus tanti laboris:tanteqz difficultatis. ¶ Scdo dico q ad suscipiendũ põdus tãte charitatis me inducunt diuerse rõnes et precipue qnqz Quax prima dicit rõ assimilationis. Scda dicit rõ electionis. Tertia ratio ordinatiõis. Quarta dicit rõ accumulatiõis. Quinta dr rõ fructificatiõis. ¶ Prima rõ me cogẽs aut inducens ad suscipiendũ h duplex onus tãte charitatis dicit rõ assimilatiõis. Fundamẽtũ huius rõnis ponit phs.9.ethicox. Amicabilia q̃ sunt ad altex veniũt ex amicabilibus q̃ sunt ad seipsum: hec phs.pz h regula. Nam posito q hic sint duo socij vel amici:si vnus videt altex aliqua re indigere:certũ ẽ q p dilectionẽ nãlem ei subueniet:aliter cũ nõ diligeret:imo si õtrafaceret:qz ageret õ dilectionem nãlem:mortaliter peccaret: Cum dicat Alexãder de ales in tertia pte sũme i tractatu de legibus. Agens ingt õ ius nãe mortaliter peccat.h p̃supposito:certũ est q si nãlis et tpalis amicitia h exigit:ergo a simili:imo a fortiori amicitia spũalis:et infusa:que est perfectior et nobilior omni amicitia nãli et acqsita:regrit vt qsqz in necessitatibus:amicis spiritualib⁹ subueniat:sicut et ipse sibi vellet sub ueniri. Sed clax est q si ego non intelligerẽ scripturam:nec haberẽ modũ cõponẽdi:cẽm vtiqz contẽtus q aliquis vestrũ et scripturaz mihi explanaret.et insup opus ad lucrifaciendum animas xpo cõponeret:ergo a simi. Cuz hec duo mihi aliqualiter õcessa sint:iõ teneor illa vobiscum cõicare:et volo. hoc eni dñs Matthei.7.precipit vnicuiqz faciendum.di. Quecũqz vultis faciant vobis hoĩes:hec facite illis.et Matthei.22.dicit. Dilige proximuz tuum sicut teipsum.qd õfirmans phs.8.ethicox.et 2.polli.ait. Amicox nãliter oĩa debent esse cõia.et.9.ethicox dicit. Amicus se debet habere ad amicum sicut ad seipsum:qm amicus est alter ego. Et Tulius lib. de amicitia sic dicit. Est aũt amicitia nihil aliud nisi diuinax humanarũqz rex cum beniuolentia et charitate consensio. Et cõfirmat ista rõ per Dyonisiũ.4.c.de di.no.dicentẽ. Bonum est nãliter suiipsius diffusiuũ:pz qz sol ideo ẽ bonus:qz cõicat lucẽ suaz.gd si sic est: sequitur q si quis habeat aliquod bonum pro aliquo tpe non sibi sed primo necessarium:et nõ cõmunicat cũ agnoscat:agendo õ nãm peccat. Ex qua rõne pz q ego nequaq̃ vos diligerem si bonũ qd in me est vobis cõicare nollem. Ideo non leuiter forte peccant interduz predicatores qui nimia forte ambitionis cupiditate ducti:opa predicabilia cõicare nolũt vt non pp̃ter dei honorem sed pp̃ter mundi gloriam appareant pmi in officio. Nec in super volunt pp̃ter laboris impatientiaz aliquid fructuosum componere. Certe tales sic cupidi cõtra salutem proximox et caritatem: nũq̃ deo placere possunt:etiã si mundo placere videantur. dicit Grego.47.di.c.bono-

rum. Bonorum inquit auctori aliter placere
non valemus nisi cupiditatē a nobis que ra
dix est oium maloꝝ funditus abscidamus.
hec ille. Et Leo epus. 47. di. c. vix. ait. Vix
catholicū ꝛ precipue dñi sacerdotes sicut nul
lo errore implicarī: ita nulla vnq̄ȝ oportet cu
piditate violari: dicēte scriptura. Post concu
piscentias tuas nō eas. Mens eni potentie
auida nec abstinere nouit a vetitis: nec gau-
dere concessis: nec pietati adhibere ꝯsensum.
hec ille. ¶ Scda rō me inducens ad hoc on⁹
suscipiendū dicit̄ rō electionis. Fundamētū
rōnis ponit phs. 3. thopicoꝝ dicens. Maius
bonū semp est eligibilius minori bono ꝛ plu
ra bona paucioribus bonis nāliter sunt pre-
eligenda: patet hec regula. Nam si preponat̄
in electiōe alicui vas plenū vino debili ꝛ ace
toso: ꝛ vas plenū maluatico: claꝝ est ꝙ ꝑeli-
get vas plenū maluatico tāq̄ȝ maius bonuȝ
h̄ ꝑsupposito: certū est ꝙ bonū cōe ꝛ multoꝝ
est maius bono ꝑuato ꝛ singl'ari: dicēte pho
j. ethicoꝝ. Bonū quāto cōmunius tanto me
lius ꝛ diuinius. quod si sic est: cuȝ predicare
ꝛ componere sit quoddā bonū cōe plurium:
ecōtra vero nō predicare ꝛ nō cōponere siue
non cōicare sit quoddā bonum particulare.
Igitur ꝓpter hoc vt maius bonū sequat̄ vo
lui vtrūqȝ opus assumere: qḋ faciendum esse
insinuans saluator ipse Mat. 5. dicit. Estote
perfecti sicut pater vester celestis ꝑfectus est
qui solem suū oriri facit sup bonos ꝛ malos
ꝛ pluit sup iustos ꝛ iniustos. ꝛ Plato in thi.
ait. Tāto qs deo est similior quāto in bonis
suis est cōior ꝛ vtilior. Et phs. j. ethi. ait. Bonū
cōe omni altero bono eligibilius est q̄ȝ solita-
rium. hec ille. Et. 8. ethi. ait. In qbus nihil est
cōe i his neqȝ ē amicitia neqȝ bonitas neqȝ
iusticia. ꝛ. 2. poli. dicit. Amicis plurib⁹ auxilia
ri ꝛ optimū ꝛ delectabilissimū est. Idem etiā
3. poli. ait: Quicūqȝ politice intendūt vtilita-
tem cōem recte iusti sunt: quicūqȝ aūt inten-
dunt simpliciter vtilitatē ꝓpriam vitiosi sunt
ꝛ rectaꝝ policiaꝝ transgressores sunt. hec ille
Tulius insup lib. 3. de offi. sic ait. Magis est
ꝭm nām pro oibus gentibus (si fieri possit)
conseruandis atqȝ iuuandis maximos labo
res molestiasqȝ suscipere: imitantes herculē
illum quē hoiuȝ fama beneficioꝝ memor in
cōcilio celestiū collocauit: quē viuere in solici
tudine non solū sine vllis molestijs: sed etiaȝ
in voluptatibus ꝛ oiuȝ reꝝ copijs hec pueri-
tunt: itaqȝ hoies ea que sunt fundamēta nāe
cum vtilitate ꝓpa a cōi bonitate disiungunt
hec ibi. Ideoqȝ Tulius in codē lib. ait: Vnū
debet esse ꝓpositū oibus ciuibus: vt eadem
sunt vtilitas vniuscuiusqȝ ꝛ vniuersoꝝ quā si
ad se quisqȝ rapiat dissoluet̄ ois humana cō
sociatio: ꝛ sup ibidē dicit. Detrahere eni aliḋ
alicui ꝛ alterius incōmodū suū cōmoduȝ fa-
cere magis est ꝯ nām q̄ȝ mors: q̄ȝ paupertas
q̄ȝ dolor: hec ille. Itē Seneca in epl'a quadā
ad Lucillū ait. Sapiens qsqȝ solē ꝛ lunam i
cōi beneficio sequi debet. Idem quoqȝ i epl'a
34. ad Lu. ait. Sapiens non iudicat esse suū
qḋ est cōe. Stulta aūt mortaliū auaritia pro
prietates possessionēqȝ discernit. Item. 7. q.
j. c. Scias. dicit̄ Plurimoꝝ vtilitas: vni⁹ vti-
litati ꝑferri debet. Item. 8. q. 2. c. dilectissimi
colligit̄ ꝙ nullus dȝ inspicere ꝓpam vtilitatē
sȝ cōem. ꝛ. 8. di. c. differt. dicit̄ apud Platonē
Illa ciuitas iustissime ordinata ē i qua qsqȝ
non ꝓpos: sed cōes scit affectus. h̄ idem ha-
betur ex̄ de electionibus. c. vbi periculū. §. ce-
terorūqȝ. lib. 6. vbi colligit̄ ꝙ nihil est in oi re
deterius q̄ȝ cū mentē ꝓprius ꝛ inordinatus
ꝛ nō cōis captiuat affect⁹. Itē. 12. q. j. c. dilectis
simis. Clemens ait. Cōis vsus oiuȝ q̄ sunt
in h̄ mundo oibus hoibus esse debuit: sȝ per
cupiditatem ꝛ iniquitatē alius dixit hoc esse
suū: ꝛ alius illud: ꝛ sic inter mortales facta est
diuisio. deniqȝ gregoꝝ qdam sapientissimus
h̄ ita sciens oia debere esse cōia ait. hec ille.
Item Inno. 3⁹ ex̄ de regularib⁹. c. lȝ qbusdā
ait. Sicut maius bonū minori bono ꝑponit̄
ita cōis vtilitas spāli vtilitati ꝑfert̄. ꝛ in hoc
casu recte ꝑponit̄ doctrina scilentio: solicitu-
do cōtēplatiōi: ꝛ labor quieti. hec ille. Ex hac
igit̄ rōne que ondit qualiter cōe bonū ꝑuato
ꝛ particulari preferri debet: cogor h̄ on⁹ tante
charitatis assumere. ¶ Tertia rō me iducēs
ad h̄ onus suscipiendū dicit̄ rō ordinationis
s. diuine. Fundamentū rōnis ponit phs. j.
poli. di. Debemus semp vti rebus ad id ꝓpi
qḋ date sunt a sapientissimo datore: pȝ h̄ re-
gula. Nam si aliqs dñs dat vni seruoꝝ suo
rum decē ducatos vt expēdat in cōi vtilitate
familie: nūq̄ȝ sibi licet eos in singularē ꝛ pro
priam expendere: aliter peccabit faciens con
tra voluntatem dñi sui: quo presupposito cer
tum est ꝙ deus mihi hanc gratiam scȝ predi
candi ꝛ componēdi gratis dedit eo. s. fine vt
similiter gratis cōmunicē. Sic enim precipit̄

Matth.io. gratis accepistis gratis date: qd si non cōicarem: vtiqz facerem contra dei voluntatem ꝛ sic peccarem: qd nec mihi nec alicui vnqz licitum est: ꝓpter qd Leo papa.25.q.j. Que ad perpetuam generaliter inquit ordinata sunt vtilitatem nulla comutatione variéntur: nec ad priuatum trahantur cōmodū que ad bonum sunt cōmune prefixa. hec ille. Item Grego. ex͂ de preben.c.ratio.ait. Rō nulla permittit vt quod pro cōmuni vtilitate datum esse cognoscit̃: proprijs cuiusqz vsibus applicetur. Et Augu.lib.de doctrina xp̄iana dicit. A deo q accepit gratiā cōmunem ꝛ cōmuniter ceteris eam non prestat: nūqz eam possidet ſm voluntatem dantis. hec ille. Igitur si aliter quisqz facit.i.ꝙ cōmuniter nō cōmunicet qd pro cōmuni vtilitate accepit cōmunicandum: profecto cum agat contra dei voluntatem graues penas post hanc vitam tollerabit: attestante ipso dn̄o qui Luce.12.c. ait. Seruus sciens voluntatem domini sui ꝛ non faciēs: plagis vapulabit multis. ¶ Quarta insup rō me inducēs ad hoc onus suscipiendum dicitur ratio accumulationis: videlꝫ gratie. Nam exquo quis ꝓpter deum se occupat fideliter in cōmuni vtilitate meretur vtiqz accipere incrementa gratiarū atqz donorum. Fundamentum rōnis ponit phs.2.phi.ꝛ.5.methaphi. dicit idem aliter se habēs est causa oppositoꝝ. patet h regula. Nam videmus ꝙ si aliquis seruus male vtitur beneficio domini sui seu gratia: statim et merito ab ipso domino ei gratia ꝛ beneficium auffertur: vtputa. dominus priuat officialeꝫ officio suo: cum eo male vtitur. qd patet de villico. d quo habetur Luc.16. qui cum esset diffamatus apud dominum suum statim cum āmouit a villicatione. econtra vero. si seruus officialis vel villicus bene vtuntur officio ꝛ beneficio recepto confestim dominus eorum eos confirmat ꝛ lucrum augmētat. Quo presupposito certū est a simili: ꝙ si quis gratiam a deo receptam non cōmunicat cum ea abutatur vtiqz meretur: aut in toto priuari priuilegio illius gratie ꝛ doni seu per morteꝫ seu ꝑ alium modum: aut non meretur augmentuꝫ alterius doni ꝛ gratie. Sic enim dicitur.12.q.j.c.ecclesias. vbi Dyonisius ait. Dum querit is vsurpare cōmune bonum qd vestrum non est iusta animaduersiōe cogamini āmittere: qd vobis aliquo modo videbatur competere. Et Greg. in registro. ꝛ ponitur.xi.q.3.c. Preuilegium. qd etiam ponitur ex͂ de regularibus.c.quibusdam. ꝛ ex͂ de priuilegijs.c.tuarum. ꝛ.c.priuilegia. ait. Priuilegium meretur āmittere qui permissa sibi abutitur potestate. Item ex͂ de conces.preben.lib.6.c. detestanda. dicitur Detestāda iniquoꝝ peruersitas abstinere nesciens a vetitis nec debito modo gaudere concessis: digne plerūqz officiū excitat ꝓsidentis ad ea q iusta fuerūt ɔsideratōe ɔcessa cū in abusum vergere ea cōspicit discretione preuia reuocanda. hec ibi. Quod ɔfirmans Thomas scd̄a scd̄e.q.107 arti.4.ait. Cum queritur an ingratis ꝛ beneficijs abutentibus sint beneficia subtrahēda seu p̄ntia seu futura. R̄ndeo ꝙ circa ingratū duo consideranda sunt. Primo quidem ꝙ ipse dignum sit pati: ꝛ sic certum est: ꝙ meretur beneficij subtractionem. Alio modo considerandum est quid oporteat beneficum facere. Primo nāqz oportet ipsum beneficum non esse facilem ad ingratitudinem iudicandam: quia frequenter aliquis (vt Seneca dicit. qui nō reddidit gratus est) quia forte nō occurrit ei facultas aut debita oportunitas reddēdi. Scd̄o debet attendere ad hoc ꝙ de ingrato gratū faciat: ꝙ si nō potest primo beneficio facere: forte faciet scd̄o. Si vero ex bn̄ficijs mltiplicat᷑ igratitudinē augeat ꝛ peior fiat dꝫ a bn̄ficioꝝ exhibitione cessare. h Tho. qd isup ɔfirmans Ber. super canti. ait. Ingratitudo est inimica anime et inanitio meritorum: virtutum dispersio: beneficiorum ꝑditio: ventus vrens ꝛ exsiccans fontem pietatis: rorem misericordie: ꝛ fluenta gratie. h ille. Et ꝓpterea dn̄s Matth.7. dicebat Nō est bonum sanctum dare canibus.i.ingratis ꝛ abutētibus gratijs diuinis nec mittē margaritas ante porcos. Quibus premissis dico ego per oppositū ꝙ qui dispensat ꝛ cōmunicat: ꝛ gratias receptas pro bono cōi ꝛ est gratus de ipsis: deus ei auget accumulat ꝛ crescit dona gratie sue. Sic enim dicit Grego. sup canti. ꝛ ponit̃ a magistro sniaꝝ in p̄mo di.37.c. Sciendū est. Lꝫ inquit deus cōi mō oibus rebus insit p̄ntia potentia ꝛ substātia: tamen familiari modo inesse dicit̃ ꝑ gratiaꝫ illis qui munificētiā opeꝝ dei fidelius cōicāt ꝛ acutius considerant. hec ille. Quod ꝑ similitudinem ecclesia etiā obseruat: dicente Innocen.3.ex͂ de preben.c.cum ſm. Dignuꝫ est

inquit vt maioribus ecclesie stipendijs sustētentur: qui i diuinis obsequijs fidelius ascribuntur. Cum quo concordans Grego. 12. q. 2. c. ecclesiasticis. Utilitatibus desudantes ecclesiastica digni sunt remuneratione gaudē: vt qui voluntarijs obsequiorum necessitatibus sponte subiciunt: digne nostris prouisionibus consolentur. hec ille. Ut igitur deus nō subtrahat mihi gratias ab ipso deo receptas libētius cōicare decreui. ¶ Quinta deniqꝫ rō me inducēs ad hoc charitatis onus suscipiē dum dicitur felicitatis. Certuꝫ enim est ꝙ p̄dicatio seu doctrina xp̄i predicata ꝛ in scriptꝰ formaliter declarata: ꝛ populos ꝛ ceteros p̄dicatores inducit ad faciendū fructum bone operationis: Et ꝙ sit verum accipe fundamētū rōnis phi. di. 2. phisi. Ars inquit imitatꝰ nām ꝛ in alijs aūt pficit que nā nō pōt operari. Et Cōmentator ait. Ars ꝛ doctrina supplēt defectum nature: pꝫ h regula. Certum ē eniꝫ ꝙ lignum obliquū per nām non potest rectificari: sed bene rectificatur per arteꝫ. similiter ꝛ infirmus per nām non sanatur aliqñ: tñ p artem medicine suscipit formam sanitatis. Silr naues per nām tēpestatis tpe in mari ꝛ fluminibus nō conseruantꝰ sed potius submerguntur. Sed per arteꝫ velorum atqꝫ remorum conseruantꝰ dicente Ouidio lib. de arte amandi. Arte cite veloqꝫ naues remoqꝫ reguntꝰ. Arte leues currus: arte regēdus amor hec ille. Quo presupposito certū est ꝙ quelibet ars habet duplex esse. s. esse materie ꝛ eē forme non tm̄ substantialis sed etiā accidentalis seu esse moris. Nam forma est que dat esse rei: vt dicitꝰ. 2. de aia. Sicut in semine forma est illa que dat eē materie seminis sicut verbi grā. Illud qđ erat gnū fit lac herba ꝛ hmōi. A silr est de aia q̄ cū hēat esse: ꝛ insup p accñs formā moris prauā p artē ꝛ doctrinā diuini verbi in formā bonā trāsmutatꝰ: ꝛ que pus erat obliq̄ opando mala: nūc rectificatꝰ p diuinū verbū opando bona. vñ Isa. 58 dr. Dñs dedit mihi linguā eruditā vt suscitarē q lapsus ē. Jō. j. Regū. 19. de audiēte diuinum verbum dicitur. Insiliet in te spiritus domini: ꝛ immutabilis in virum alterum. ꝛ phs io. ethicorum. ait. Bonos nos quidam fieri existimant: hi quidem a natura: hi consuetudine: hi vero a doctrina. Et. 2. ethico. Non enim vt sciamus quid sit virtus: nam nulla eius foret vtilitas: sed vt boni simus pscruta

mur. hec ibi ad litteram. Idcirco sicut ex vno grano decem spice generantur: sic plerunqꝫ ex vno verbo diuino ꝛ ex vna predicatiōe fit cōuersio centū aiarum: qr vt dr ad hebreos. 4. Sermo dei est viuus ꝛ efficax ꝛ penetrabilior oi gladio ācipiti: ptingēs etiā vsqꝫ ad diuisionē aie ꝛ corporis. h pꝫ. actuū. 3. vbi legitꝰ ꝙ i vna p̄dicatiōe petri tria milia hoiuꝫ ad deū sunt ꝯuersi. ꝛ iō Jacobi. j. dr. Abicientes oēꝫ imūditiā ꝛ abūdantiā malitie suscipite insitū verbū: qđ pōt saluare aias nr̄as. Ut igitur vtroqꝫ mō vꝫ pplō ꝛ ceteris p̄dicatoribꝰ xp̄i fructificare possim: decreui hoc duplex onus assumere: Sciens pfecto ꝛ arbitrans ꝙ si ñ cōicarem has duas grās nō imerito in morte mea velut fur salutis aiarum a diuina iusticia iudicarer atqꝫ punirer nisi cōicarem gratiaꝫ mihi a deo concessam: ꝙ cōicando aut p me aut p alios p̄dicatores lucrari potuisseꝫ. Sic enim dicit Hierony. ꝛ ponitꝰ. 12. q. 2. c. glā epi Amico rape qppiā furtū est ecclīaꝫ fraudare sacrilegiū est: accepisse paupibꝰ errogādum ꝛ esurientibꝰ plurimis illō reseruare vel cautū vel timidū est aut qđ aptissimi sceleris est: ex inde vero aliqd subtrahere oiuꝫ p̄donū crudelitatē supat. hec ille. Itē Innoc. 3. cꝰ. de resti. spol. c. sepe. Nō multū inqt interest quo ad piculū aie aut iniuste aliqd detinere: aut inuadē alienū. Itē Ambro. 86. di. c. nō satis. ait Grandis culpa ē si te sciente fidelis egeat: si scias eū sine sumptu eē famē tolerare erūnā ppeti p̄sertim q egere erubescit: si in cām cecidērit aut captiuitatis sue: aut filiorum suorum: aut calūnie ꝛ nō adiuues: si sit in carcere positus ꝛ penis ꝛ supplicijs ppter debitum aliqs iniustus excrucietur. Nam si debetur omnibus misericordia iusto amplius si tempore afflictōis sue a te ñ ipetret: ꝛ si tpe piculi quo qs rapitꝰ ad mortē plus apud te pecunia tua valeat q̄ꝫ vita morituri: non est leue peccatum. hec ibi. Qō si est tam graue peccatum nō cōmunicare temporalia in necessitatibus corporis: a fortiori est grauissima culpa aut ex negligentia: aut ex inuidia ꝛ cupiditate seu superbia nolle communicare spiritualem doctrinam animabus pauperculis que diuino verbo sicut cibo nutriuntur ꝛ pascuntur. Et ideo qui eas nō adiuuat cōmunicando gratias sibi a deo clargitas non tantum fur: sꝫ homicida est appellandus. Sic enim dicitur extra de homicidio. c. Sicut dignum.

Qui potuit hominē liberare a morte et non
liberauit: eum occidit. Item. 83. di. c. ꝓuiden-
dum. dicit᷑. vt eni Simacus papa ait. Nō est
grandis drīa vtrū letū inferas vel admittas.
Mortem enim languentibus ꝓbatur infli-
gere qui hāc cū possit non excludit. h ibi. Itē
Ambrosius. 86. dist. c. pasce. ait. Pasce fame
morientem: quisqꝫ enim pascendo homines
seruare poteris: si non paueris occidisti. De-
niqꝫ ꝯtra nolētes diuina dona cōicare tāqꝫ
contra pessimos fures ⁊ latrones. Ambrosi⁹
47. di. c. sicut hi. ait. Proprium nemo cē di-
cat qd̄ est cōe: plusqꝫ sufficeret sumptui eius
violēter obtentū est. et subdit dicēs. Tu vero
susceptis dei muneribꝰ: ⁊ in sinū tuū redact᷑
nihil te reputes iniquū agere si multoꝝ vite
subsidia solus obtineas. Quis enim tā iniu-
stus ⁊ tam auarus dici potest qꝫ qui multoꝝ
alimenta seu bona non suum vsum sed abū
dantiam ⁊ delitias facit. Nec eni minus est
criminis habenti tollere: qꝫ cuꝫ possis ⁊ abū
dans sis indigentibus denegare. ⁊ subiūgit
di. Tantoꝝ ergo scias inuadere bona quātis
possis prestare qd̄ velis. hec ille. Aduerte o ꝑ
dicator qui opera tua tenes occulta qꝫ graui
ter erres ⁊ peccas. Nam ex vno sermone ce
teris predicatoribus cōicato saluarent᷑ forte
centū anime atqꝫ dimitterent᷑ mille peccata
mortalia: qd̄ totum perditur: dum occultan
do opa tua atqꝫ sermōes nihil omnino vis
cōicare: certe reddes rōnem de oīibus his.
Sic enim dicit᷑ ex̄ de iniurijs. ⁊ dā. c. si culpa
Si culpa tua datum est dānum vel iniuria
irrogata seu alijs irrogātibus opem forte tu
listi: aut h imperitia tua seu negligentia eue-
nerunt: iure sup his satisfacere oportet. Nec
ignorantia te excusat si scire debuisti: ex facto
tuo iniuriam verisimiliter posse contingere.
Et ita subditur: qui occasionē dāni dat dā-
num dedisse videtur. Supradicte ergo qnqꝫ
rationes vna cum auctibus me astrinxerunt
ad suscipiendum hoc onus. ¶ Tertio deniqꝫ
dico ꝙ ad cōicandum pondus tante charita
tis me inducūt etiam exempla: ⁊ ꝑcipue duo
Primū exēplū ponitur Matth. 25. de seruo
neqꝫ qui cum accepisset vnū talentuꝫ a dn̄o
suo vt cum ipso aliquid lucraret᷑ dn̄o abscō-
dit in terram: ⁊ non fecit sicut ille qui duo ⁊
qui qnqꝫ acceperāt: qui geminū lucrum fece
runt dn̄o suo: ꝓpter qd̄ cum venisset dn̄s et
inuenisset ꝙ talentum in terra abscondisset
sine lucro: dixit ad eum: Serue piger ⁊ male
sciebas quia ego meto vbi non semino: et
congrego vbi non sparsi: oportuit ergo te pe
cuniam meam cōmittere nūmularijs ⁊ ego
veniens recepissem qd̄ meum est cuꝫ vsura.
Tollite itaqꝫ talentum ab eo ⁊ date ei q hēt
decem talenta: homini enim habenti dabit᷑
⁊ abundabit: ⁊ ei qui nō habet ⁊ q̄ videt᷑ hr̄e
aufert ab eo: ⁊ inutilem seruū eijcite ⁊ mit-
tite in tenebras exteriores. h ibi. Quo exēplo
patet: qualiter quisqꝫ tenet᷑ cōicare proximis
suis gratias suas vt cum eis reportent lucra
animarum multaꝝ coram deo. Qd̄ si nō fa
cit sine misericordia condemnabitur: dicente
omelia super hoc euangelio. Lectio iquit scti
euangelij fratres carissimi solicite cōsiderare
nos admonet ne nos qui plus ceteris in hoc
mundo accepisse aliquid cernimur ab aucto-
re mundi grauius inde iudicemur. Cū enim
augētur dona: etiam crescunt rōnes donorū
Tanto ergo esse humilior atqꝫ ad seruiendū
deo promptior quisqꝫ debet esse ex munere:
quāto se obligatiorem esse conspicit in reddē
da rōne. Ecce homo qui peregre ꝓficiscitur
seruos vocat: eisqꝫ ad negocium talēta parti
tur. post multū vero temporis positurus cuꝫ
eis rōnem reuertit᷑. Bene aūt operantes pro
apportato lucro remunerat. seruū vero a bo
no opere torpentem dānat. hec ibi. Vt igit᷑
hanc dānationē effugiam: ⁊ exprobitatē de-
creui cōmunicare hoc quadragesimale cum
ceteris que deo dante ordinabo paternitati
bus vestris: ⁊ precipue post istud: cōicabo ali
ud quadragesimale de fructibꝰ ipsius sacra-
tissime fidei: qd̄ erit infinite virtutis atqꝫ va
loris. Aliud exemplū ponit᷑ Luc. 6. vbi legitur
ꝙ multis pharis eis diuitibus ponentibus in
gazofilatio templi. i. in archa multas pecuni-
as: accessit ⁊ postremo quedam vidua paup-
cula que etiam obtulit duo era minuta: que
plus misisse ceteris a dn̄o cōmēdat᷑: eo ꝙ cū
maiori charitate: ⁊ insuper cum maiori diffi-
cultate illa obtulisset: qd̄ exemplū quilibet se
qui debet in cōicando ꝓximis ꝓpter deum
thesauros gratie sue: ⁊ qui non pōt magnos
thesauros dare saltem tribuat mediocres: vt
ingratus deo non existat: qd̄ ⁊ ego veluti al-
tera vidua facere decreui: dum hoc opꝰ mihi
valde onerosum propter deum communi-
care decreui. Et lꝫ quadragesimale istud
non sit tante excellentie sicut forte liceret ⁊

respectu ornatus: quia rudi latino ⁊ inculto sermone vtor: ⁊ respectu sententiarum: quia sublimiores forte sententias appeteres. Rn̄deo ⁊ dico q respectu ornatus non sum professus talez artem atqz doctrinā: sed magis legem sacri euangelij ⁊ sanctissime charitatis: que legi Juliane non subijciũtur: ⁊ q̄ magis vtiles sententias q̄ȝ verba ornata conspiciunt. Respectu vero sententiarũ dico. q sufficere debet: q in hoc obseruo consilium Thobie maioris: quod dedit Thobie minori filio suo. Qui Thobias. 4. c. ait: Quomodo poteris ita esto misericors. si multum tibi fuerit: abundanter tribue: si exiguũ fuerit: etiam exiguuz libēter impartiri stude. ¶ Ex predictis igitur auctoritatibus rationibus ⁊ exēplis patet que me precipue coegerint atqz inducant ad cōmunicandũ cum vestris charitatibꝰ quadragesimale supradictũ. Et quoniam quadragesimale titulũ habet de. 12. mirabilibus excellentijs xp̄iane fidei. Jccirco non inconuenienter in hac septimana tm̄: cuz non occurrant specialia euangelia pro themate assumam verba saluatoris nr̄i ad Magdalenam. Luc. 7. di. Fides tua saluam te fecit. Per omnes vero quadragesime dies ⁊ ferias assumam semp speciale thema de euāgelio occurrente. Decetero insuper per totā quadragesimā in hoc quadragesimali aliud exordium ⁊ prohemiũ non faciam: quoniam loco exordij ⁊ prohemij cōiter a predicatoribus historia euangelica: tam litteraliter q̄ȝ moraliter solet spiritualiter declarari. Obsecro etiam scriptores huius quadragesimalis dei amore ut iuste scribant: ⁊ ut dātes ad scribendum. scriptores iustos accipiāt: ne aliquo allegatiōes ⁊ sententias corrũpant. hoc ideo dico: quia sicut testis est mihi dn̄s iesus pauce vel quasi nulle sunt distinctiones theologorum: seu auctoritates: tam decreti q̄ȝ decretaliũ aliorũq̄ȝ doctorum. necnō ⁊ ipsius philosophi. quas originaliter egoipse ut potui videre volui. De auctoritatibus vero phi. aliquādo ⁊ q̄ȝplurimũ accepi eius verba verbaliter aliquando sententialiter respectu suprapositorum ⁊ sic inuenies auctoritates in locis suis allegatas. Nec miret aliqs si aliqñ easdez phi auctoritates in pluribꝰ locis licz paucis posuerī3 quia etiā ipse phs in diuersis suis libris ad diuersas materias ac ꝓposita easdē auctoritates ponit. si etiā aliqñ inuenies lz raro eandē doctorum theologorum seu ipsiꝰ phi: distinctionē ⁊ auctoritatē in pluribꝰ locis: nō mireris: q: ideo sic feci: q: aliqñ in āno sepius cōtinget in specie facere vnũ sermonē ⁊ nō aliũ Jdcirco si ibi eādē distinctionē ⁊ auctoritatē nō ponerē: nō sic tũc pinguis ornatꝰ ⁊ fructuosus appareret. Potes tn̄ in q̄dragesima. qñ oēs sermones q̄dragesimales p̄dicabis: aut illas dimittere: aut incidenter dicere vbi hec cōueniet talis auctoritas rō vel distictio: quā o pp̄le si mēte retines in tali sermone habuisti ⁊ sic dicēdo semp dices ⁊ tn̄ non apparebit q dicas. Non ꝓcedā etiā in hoc q̄dragesimali p articulos multos queadmodũ ceteri cōponētes ꝓcedere solent: sed aliqñ instabo ad ꝓbandũ vnā solā qōnē simpliciter pluribꝰ auctoritatibꝰ rōnibꝰ distinctionibꝰ ⁊ exemplis. Aliqñ duas: aliqñ tres: sicut videbitur oportunũ: sed tn̄ si hũc stilũ meũ seq volueris. spero deo duce q valde gratus ⁊ fructuosus erit in pp̄lis sermo tuꝰ. Volens igit his premissis sicut p̄dixi p totā quadragesimam tractare de mirabilibꝰ ⁊ excellētijs fidei xp̄iane: iterũ assumo supradicta verba saluatoris Luc. 7. di. Fides tua te sal. fe. De qua sacratissima fide. o pp̄le dilecte. 12. mirabiles excellentias in hac q̄dragesima tibi declarabo.

¶ Prima dicit excellētia quidditatis.
¶ Secūda dicit excellētia necessitatis.
¶ Tertia dicit excellētia vnitatis.
¶ Quarta dicit excellētia veritatis.
¶ Quinta dicit excellētia nobilitatis.
¶ Sexta dicit excellētia integritatis.
¶ Septima dicit excellētia realitatis.
¶ Octaua dicit excellentia passibilitatis.
¶ Nona dicit excellentia descensibilitatis.
¶ Decima dicit excellentia reunitatis.
¶ Undecia dicit excellētia certificabilitatis.
¶ Duodecima dicit excellētia dānabilitatis.

¶ Incipit q̄dragesimale de. 12. mirabilibꝰ excellētijs xp̄iane fidei: editũ p venerabilem ⁊ paupculũ frēm Antoniuz de vercellis: ordis fratrum minorum de obseruātia nũcupatorũ.

¶ Dominica in septuagesima de prima excellentia sacratissime fidei que dicit excellentia quidditatis. Sermo primus.

f Ides tua te
saluã fecit. Luc. 7. Post cõ
summationẽ ꝓhemij ꝛ exor
dij hui⁹ nr̃i q̃dragesimalis
p̃dicãdi. vz: ꝛ cõicandi occur
rit in hac dñica septuagesi-
me: ꝛ ꝑ ↄsequẽs ꝑ oẽs dies hebdomade se-
quẽtis: declarare p̃mã mirabilẽ excellẽtiam
ipsi⁹ sacratissime fidei xp̃iane: q̃ dr̃ excellẽtia
q̃dditatis: seu diffinitiõis. Sapiẽtes oẽs con
sueuerũt in oi sua orõne sermone siue tracta
tu. añ oia demõstrare ꝑ q̃dditatẽ ꝛ diffinitio
nẽ: ẽẽntiã ipsi⁹ rei de qua dicturi sunt vel tra
ctaturi: quos p̃cipue in hoc nr̃o q̃dragesima-
li duplici via cogor imitari ꝛ seq. Primo via
auctoritatis. Scd̃o via rõnis. ¶ Primo via
auctoritatis. Nã phs. j. Posterioꝝ ait: Ante
oẽꝫ demõstrationẽ opꝫ p̃cognoscere de quo
libet subiecto q̃d est. Cũ quo ↄcordãs Tulli⁹
in p̃o de officijs sic ait: Ois eni q̃ a rõne su
scipit̃ de aliq̃ re institutio debet a diffinitiõe
ꝓficisci: ut intelligat̃ q̃d sit id de quo disputet̃
Plato insuꝑ in thimeo hoc idẽ ↄfirmãs ait
In oi tractatu sꝑ debet fieri ut ini initia cõsi
deret̃: id d̉ quo agit̃. ¶ Scd̃o cogor ad hoc fa
ciẽdũ via rõnis. Claꝝ est eni s̃m phm lib. de
regimie p̃ncipũ. ꝙ cognitio sꝑ p̃cedit amorẽ
eo ꝙ amor seq̃tur cognitionẽ rei: quo ↄcesso
cũ sola diffinitio sit demõstratiua ẽẽntie ipi⁹
rei. di. phi. 2. Meth. ꝛ. 7. Topi. Diffinitio inq̃t
est sermo idicãs q̃d est ẽẽ rei ꝑ ẽẽntialia: Et
p̃o Poste. di. Diffinitio est cognitio subie-
cte rei ꝛ ipsi⁹ q̃d̉ q̃d ẽ. Et in ꝓhemio p̃mi de
aia ait: Diffinitio est p̃ncipiũ ois demõstra-
tionis. Et Tuli⁹ li. de oratore sic inq̃t. Diffini
tio est oratio q̃ q̃d sit id de quo agit̃ oñdit q̃ꝫ
breuissime. hec ille. Si igit̃ ut ex p̃dictis patꝫ
amor boni seq̃t̃ simpliciter cognitionẽ ipsius
boni: ꝛ diffinitio demõstrat simplr̃ ẽẽntiã ip
si⁹ boni. Igit̃ ut diligat̃ bonitas hui⁹ nr̃i qua
dragesimalis seu tractat⁹ de mirabilib⁹ excel
lentijs ipsi⁹ xp̃iane fidei: prius habeo declara
re ipsi⁹ q̃dditatẽ ꝛ diffinitioneꝫ. Et q̃m fides
ꝓut recitat dñs Bonauẽtura in. 3. dist. 23. in
questionib⁹ Circa lrãm. Et etiã Alexãder de
hales in. 3. p̃te summe in tractatu de fide. Fi
des diuersimode accipit̃: ꝛ variat̃: ꝛ ne in eq-
uoco laborem⁹ seu loq̃mur: ꝛ sic decipiamur
iuxta regulã phi. 2. Elencoꝝ dicẽtis. Ignorã
tes vim vocabuloꝝ defacili ꝑalogisant̃. i. de-
cipiunt̃: accipiẽdo. s. rẽ vnã ꝓ altera. Ideo vo
lens ꝛ intendẽs simplr̃ de fide ipsa tractare
inq̃ꝫtũ est virt⁹ theologica omissis ceteris de
scriptiõib⁹ suis: ad duas solũ ipsi⁹ fidei diffi-
nitiones me cõuertã: quaꝝ p̃ia licꝫ nõ sit ꝓ
p̃ie s̃m ẽẽntiã talis est. Nã glo. suꝑ illa ver
ba apl̃i ad Roma. 4. c. Credidit abraã deo ꝛ
reputatũ est ei ad iusticiã: sic ait: Fides ẽ spes
certa alicui⁹ de aliquo futuro bono. hec glo.
Licet hec sit descriptio poti⁹ q̃ꝫ diffinitio: ꝛ cõ
petat nõ tm̃ fidei inq̃ꝫtũ est virt⁹ theologica:
sed insuꝑ oi alteri rei: tñ nr̃e vtilitatis ꝛ recre
ationis cã suꝑ ipsaꝫ tres aureos sermões fa
ciem⁹ inclusiue. in q̃bus oñdã vobis q̃liter ha
beo maximã fidem. i. certã ꝛ firmã spẽ: ꝙ cle
mẽtissim⁹ de⁹ saluator nr̃ iesus xp̃s in hac q̃-
dragesima cõcedet mihi ꝙ faciã ingẽtẽ fru-
ctũ. Et insuꝑ ↄcedet nobis grãꝫ suã ꝛ remis-
sionẽ pctõꝝ. Dico igit̃ ꝙ fides inq̃ꝫtũ est cer
ta spes alicui⁹ de aliquo futuro bono ꝙ hec
diffinitio ꝛ vobis ꝛ mihi debet ẽẽ gratissima
ꝛ delectabilis: q̃m hẽo spẽ firmã: ꝛ certã atq̃
indubitabilẽ: ꝙ de⁹ in p̃nti q̃dragesima dabit
vobis ꝛ grãm suã ꝛ remissionem pctõꝝ: atq̃
postmodũ eternã btitudinẽ ꝛ felicitatẽ. Tri-
plici ergo maxime respectu habeo firmã fidẽ
seu spẽ firmã de futura gratia ꝛ salute.
¶ De triplici respectu quo fidel̃ p̃dicator mo
uet̃ hr̃e firmã fidẽ ꝛ spẽ: de grã ꝛ salute audiẽ
tiũ doc. sacrã: quoꝝ p̃m⁹ dr̃ respect⁹ eruditõis
p Rim⁹ ergo respect⁹ ex quo in me cau
sat̃ mag̃ fides. i. maxima firma ꝛ cer-
ta spes de vr̃a salute ꝛ futura ↄuersio
ne ad deũ dr̃: Respect⁹ eruditiõis: seu nr̃e do
ctrine. Nã doctrina nr̃a: seu sermones mei
hẽbũt p̃cipue: septẽ optimas ꝛ excellẽtes con
ditiões ex q̃b⁹ facilr̃ q̃sq̃ pctõr seu auditor po
terit ad p̃niaꝫ seu ad deũ se ↄuertẽ: seu in grã
exñs poterit facilit̃ in ipa ꝓficẽ ꝛ ↄseruari. q̃ꝝ
¶ Prima dicit̃ cõditio sublimitatis.
¶ Secũda dicit̃ cõditio claritatis.
¶ Tertia dicit̃ cõditio puritatis.
¶ Quarta dicit̃ cõditio medialitatis.
¶ Quinta dicit̃ cõditio diuersitatis.
¶ Sexta dicit̃ cõditio vigorositatis.
¶ Septima dicit̃ cõditio charitatis.
¶ De septẽ cõditionib⁹ quas quelibet saluti
fera doctrina requirit. ꝛ primo de p̃ma q̃ di
cit̃ conditio sublimitatis.
p Rima ↄditio optĩa ꝛ excellẽs quam
iugiter hẽbit nr̃a doctrina: ex q̃ facil-

lime poterit quisqꝫ auditor: seu peccator: in merito proficere: ⁊ ad deū seu ad penitētiaꝫ se ꝯuerti: dr̄ ꝯditio sublimitatis. Licet eni in tellectꝰ hūanꝰ sit qdā simplex ⁊ imixta poten tia ꝓuata ꝑ se simplr̄ oi forma veritatꝭ pōt tñ apphēdere diuersas veritates: seu sint subli- mes: seu viles: seu nobiles: seu ignobiles: seu alte: seu infime. Sic eni dic̄ phs. 3. de aia. In tellectꝰ ē simplex nālr: ⁊ imixtꝰ: ⁊ denudatꝰ a formis mālibꝰ: ut oiuꝫ formas possit intelli- gere. hec ibi. Et ibidē dic̄. Intellectꝰ potētialꝭ añ intelligere ē sicut tabula rasa: in q̄ nihil ē depictū. Et ibidē dic̄. Intellectꝰ potētialis est spēs spēꝝ. q2 pōt informari spēbꝰ oiuꝫ intelli gibiliū. sic̄ sensus spēbꝰ oiuꝫ sensibiliū. hec ibi Deꝝ q2 intellectꝰ ē potētia altissima in hoie dicēte pho. 10. Ethi. Intellectꝰ ē altissima po tētia in nobis cuiꝰ opatio optia ē. claꝝ ē ꝓpt hoc: ꝙ magis potētia intellectiua eleuat̄ ⁊ in clinat̄ ad virtutes: seu ad detestāda vicia per virtutes altas ꝓfūdas: excellentes sublimes. atqꝫ specl̄atiuas: q̄ꝫ ꝑ virtutes infimas: viles grossas: atqꝫ cōes. Idcirco ꝓpt hoc intēdo iu giter in sermonibꝰ meis ponē ⁊ declarare ve ritates ꝓfūdas: sublimes: atqꝫ speculatiuas: ex qbꝰ faciliꝰ inducami atqꝫ flecti possitis: et ad diligēdū deū: ⁊ ad ꝯtēplādū celestia. nec nō ad detestāda vitia ⁊ pctā. Et ꝑcipue ut ex ꝑiemini ꝑ totā q̄dragesimā intēdo tractare. de arduis veritatibꝰ sacratissime fidei: q̄ supe rāt ⁊ excedūt oēs alias veritates. ꝙ aūt intel lectꝰ glibꝫ magis delectet̄: seu citiꝰ inducat̄ vel inclinet̄ ad bonū opandū ꝑ veritates altissi- mas ⁊ insitatas q̄ꝫ ꝑ veritates ifirmas. igno- biles. atqꝫ vsitatas. q̄ttuor ꝓbo. Prio aucti- bꝰ. Scd̄o rōe. Tertio distinctiōe. Q̄rto silitu dine. ¶ Probo ergo prio auctibꝰ. Nā phs. 2 de celo ⁊ mūdo ait: Magis diligimꝰ scire il- la de qbꝰ mariaꝫ dubitatiōꝫ hēmꝰ etiā ꝑ par uas ⁊ debiles rōes: q̄ꝫ notiora qdē etiā ꝑ rō- nes efficaces. Ideꝫ quoqꝫ. 11. de aialibus ait. Magꝭ ꝯcupiscimꝰ scire modicū de rebꝰ hono rabilibꝰ. lꝫ nō nisi ꝓbabilr̄ id sciamꝰ q̄ꝫ scire multū cū certitudie de rebꝰ minꝰ nobilibꝰ et vilibꝰ. hec ibi. Idē quoqꝫ ait. 16. de aialꝭ. In re bꝰ sublimibꝰ si intellectꝰ hēat mediocrē expla- natione sume delcat̄ ⁊ plꝰ q̄ꝫ in oibꝰ ifimis. Idē in. 2. de celo ⁊ mū. etiā ait. Cū de corpi- bꝰ celestibꝰ qōes possint solui pua ⁊ topica so lutiōe. ꝯtigit auditori ut vehemēs sit gaudiū ⁊ dilectio ciꝰ. Et i. 11. d aialꝭ. etiā dic̄. Q̄uāuis

paꝝ sit qd̄ de supioribꝰ substātijs accipimꝰ tñ illd̄ modicū est magꝭ amatū: magꝭ desidera tū: ⁊ magꝭ delectabile oi cognitiōe quā de oi bꝰ silꝭ substātijs inferioribꝰ hēmꝰ. Idē quoqꝫ phs li. de secretꝭ secretoꝝ ad Alexā. di. De re bꝰ altissimis etiā pua ⁊ debili ꝯsideratiōe ali qd posse ꝯspicere iocūdissimū ⁊ delectabilissi mū ē. Idē etiā. 10. ethi. Delectatio inquit du- plex ē. ꝭm oēꝫ sensū: ⁊ ꝭꝫ itellectū speculatiuū Int quoꝝ opatiōes illa ē delectabilissima q̄ est ꝑfectissima. ꝑfectissima āt opatio ē q̄ ē sen sus vel itellectꝰ bñ dispositi in cōpatiōe ad op timū coꝝ q̄ subiacent sensui ⁊ intellectui. ꝑfe- ctissima āt delectatio est q̄ ē ꝭm itellectū ma gis. q̄ꝫ q̄ ē ꝭm sensū. hec ibi. Idē quoqꝫ phus 11. metha. sic ait. Intelligē bonū ⁊ nobile dif ferūt quo ad ꝑfectiōꝫ ⁊ nobilitatē intellectꝰ. ⁊ intelligere vilia: q2 incōueniēs vr̄ ꝙ aliqs me ditet̄ ⁊ opatiōꝫ itellectꝰ occupet circa vilia: no bilitas igit̄ intelligibilꝭ ꝑtinet ad nobilitatē in tellectꝰ: cū opatiōes circa obiecta ꝓpria speci ficent̄. hec ibi. Deniqꝫ Tho. sup. 3. de aia. dicit Ille itellectꝰ q plr̄a itelligit nō ē nobilior: sed q nobiliora itelligit ꝑfectior ē. Ex ꝑdictꝭ aucti- bꝰ pꝫ. q̄lr potētia itellectiua: silr̄ ⁊ volitiua. tā to magꝭ flectunt̄ ⁊ inducūt̄ ad opandū bonū ⁊ ad faciēdū diuinā volūtatē. q̄ꝫto magis ve ritates nobiliores ⁊ sublimiores eis offerūt̄. Scd̄o hoc idē ꝓbat̄ vnica rōe. vꝫ. obiectiōis Fundamētū rōnis ponit. phs. 10. ethi. d. A ꝓ prio obiecto q̄libet potētia recipit suā ꝑfectio nē ⁊ delectatiōꝫ. pꝫ h regl̄a. Cū eni ut dr̄. 7. de aia. Obiectū visus sit color seu corpꝰ colora- tū: claꝝ ē ꝙ qñ potētie visiue ꝑponit̄ aliq̄ egre gia figura: stati potētia visiua delcāt̄. vñ eccꝭ. 11. dr̄. Dulce lumē ⁊ delcābile ē ocuꝭ vidē solē Tūc vltr̄ snia ē etiā eiusdē phi. 4. thopi. ꝙ sic̄ simplr̄ ad simplr̄. ita magꝭ ad magꝭ. ⁊ sic ma xime ad maxie. Vñ si aliq̄ imago pulchra ē ⁊ delectat potētiā visiuā. si aliq̄ ē pulchor vel pulchrima magꝭ ⁊ maxie ipaꝫ potētiā visiuā delcābit. quo ꝑsupposito: certū ē ut dr̄. 9. eth. Nō ē maxie itellectꝰ ⁊ rō: Sꝫ māifestū ē ꝙ obiectū potētie itellectiue ipaꝫ ꝑficiēs ⁊ dele ctās: ē qd̄ lꝫ veꝝ. di. pho. 6. eth. Veꝝ inqt ē bo nū itellectꝰ: sic̄ falsuꝫ ē ciꝰ malū. Et Tuliꝰ lib. 3 Tusculanaꝝ q̄onū ait. Sapia ⁊ veritas sani tas sunt ai. Insipiētia autē ⁊ falsitas q̄si ifir- mitas. hec ille. Cum qbus ꝯcordās. Aug. in li. retractationū ait. Veritas ē ꝑfectū bonū cuiuslibet humane mentis. Et Lact. li. 1. c. 1.

Nullus eni suauioꝛ aio cibꝰ est: ꝙ cognitio
veritatis.hec ille. Qđ si sic est:certū est ꝙ q̄-
libet veritas de rebus infimis.ut puta. de in
dustria mercātie:⁊ agriculture: seu de sciētia
pingēdi:palacia cōstruendi:⁊ hmōi. Prebet
magnā delectationē potētie intellectiue ⁊ vo
litiue.g̊ a foꝛtioꝛi q̄to veritates altioꝛes ⁊ no
bilioꝛes eisdez potentijs offerunť: tanto in se
ipsis maioꝛes delectationes suscipiant. Et ꝑ
pterea cuz aia sit nobilioꝛ oibus coꝛpibꝰ crea
tis. Hinc est ꝙ veritas que diciť de ipsa: est
nobilioꝛ:⁊ delectabilioꝛ: omni simul veritate
que diciť de quo vis coꝛpe creato. phõ atte-
stāte in pmo de aia.qui ait. Vna veritas vel
scientia melioꝛ est altera: vel qꝛ est de melio
ri subiecto: vel quia certioꝛ alia: sed propter
vtraqꝫ hec scientia de aia melioꝛ est ⁊ nobili
oꝛ alijs scientijs naturalibꝰ. hec ibi.⁊ Cōmē
tatoꝛ sup.3.de aia dicit.Subiectū scientie de
anima nobilius est subiectis aliarū scientiaꝝ
⁊ demōstratio eius est magis firma.Et ideo
ipsa precedit in nobilitate ⁊ delectatione oēs
alias scientias.hec ille. ꝙ si veritas de coꝛpo
ribus ⁊ veritatibus inferioꝛibꝰ:⁊ precipue de
aia rōnali:sic flectit intellectū et voluntatem
ad delectationē spiritualē ⁊ ad bene opandū
ergo a foꝛtioꝛi in infinitū: veritates q̄ de pri-
ma causa:seu de ipso deo:veluti nobilioꝛes ⁊
excellēsioꝛes: quas ⁊ ego ꝑ totā q̄dragesimā
vobis offerre ⁊ ꝓponere dispono: eis incom
parabiliter maioꝛez delectationē tribuent: ⁊
eas miro modo ad diligendū deum ⁊ faciē-
dum eius voluntatē flectent ⁊ inducēt. Naz
⁊ si ois alia veritas ⁊ sapientia: ut predictuz
est nobilis sit: ⁊ ꝑ consequēs delectabilis: tñ
incōpabiliter veritas ⁊ sapientia que de deo
habeť:est melioꝛ ⁊ nobilioꝛ atqꝫ pfectioꝛ:quā
sapientiam quisqꝫ tūc in se habet quādo pro
causa altissima ⁊ vltimo fine ipm deum con
templať:ſm ꝙ dicit phs in primo metaphi.
Ad sapientiā inquit ptinet cōsiderare causaz
altissimā: ꝑ quam de oibus iudicat ⁊ ſm q̄z
de oibus oꝛdinat.hec ille. Vnde ille q sic co-
gnoscit veritatē aliquā ꝑ causam altissimaz
que deus est:diciť simpliciter sapiens inq̄ztū
ꝑ diuinas regulas pōt aia iudicare ⁊ oꝛdina
re.Et talis diuina sapiētia nobilioꝛ est:⁊ per
cōsequens delectabilioꝛ oibus alijs scientijs
Sic eni dicit phs.8. ethicoꝝ.Sapiētia est sci
entia honoꝛabilissimoꝝ ⁊ diuinoꝝ:idō habet
rationē capitis inter oēs scias.hec ibi.Et idē
phs in ꝓlogo metaphisice sic dicit. Scia ma
xime diuina maxime honoꝛāda est: ⁊ q̄zma
xime deꝰ habet eā.vñ ⁊ dea est sciaꝝ.Oēs q̄t
alie scie magis necessarie sunt ea:dignioꝛ vero
nulla.hec ibi. Et.6.metaphi.dicit. Licet oēs
scie nobiles sint: tñ scia diuina nobilioꝛ est
alijs:rōne subiecti.Et Lact.li.3.diui. insti.ait
Ois sapiētia hois in hoc vno est:ut deū co-
gnoscat ⁊ colat.ꝙ si ut pz.veritas de ipo deo
nobilioꝛ est oium.nulla alia scientia delecta-
bilioꝛ est.propter qđ phs.x.eth.ait. Phia ha
bet mirabiles delectationes:puritate ⁊ firmi
tate.Et.12.metaphisi.ait: Delectatio q̄ est in
actu intellectꝰ eminētioꝛ est oi delectatione q̄
est in actu sensus:⁊ ꝑ ꝯsequēs opoꝛtet ꝙ ma
xima ⁊ pfecta sit intelligētia optimi: ⁊ ita seq
tur maxima delectatio.hec ibi. Et ꝓfecto nō
est mirū.si veritas increata tantā impꝛtiť de-
lectationē.cū etiā prout dicit Aug. in quodā
sermone ad heremitas. Quidā phs naturał
stetit ꝓpť delectationē ad ꝯtēplādā naturā ⁊
veritatē vniꝰ apis ꝑ annos.30.ꝯtinuos.Nō
eni sic stetisset nisi delectationē habuisset . qꝛ
ut diē phs.x.ethi.Delectatio tenet opantē in
opere. O si phs iste audisset nobiles ⁊ altas
atqꝫ sublimes veritates de diuina ⁊ increa-
ta scia:sicut vos audietis a me dietim:q̄ztam
queso creditis habuisset delectationē: ꝓfecto
impossibile eēt enūerare.ꝓpterea dicebat ꝓ-
pha.q̄z dulcia fau.m.elo.t.su.m.o.m.Et Ber.
sup verba eccłiast. Iocūditas coꝛdis.⁊c. ait:
Illud est solū ⁊ veꝝ gaudiū.qđ nō de creatu
ra:sed de creatoꝛe accipiť. qđ cū accepis ne-
mo tollet a te. cui cōparata ois aliūde iocūdi
tas meroꝛ est:ois suauitas doloꝛ est: oē dul-
ce amarū est:oē decoꝛū fedū est: oē postremo
qđ delectare potest molestuz ē. hec ille. Ex q̄
etiā rōne ꝯcluditur:ꝙ cū veritas q̄ de deo ha-
beť.sit nobilioꝛ q̄libet alia veritate: per conse
quēs est delectabilioꝛ ⁊ magis flectit ⁊ indu
cit aium ad ipsuz deū.¶ Tertio hoc idē pro-
bo distinctiōe.vz:ꝙ doctrina seu veritas di-
uina quā ego cōicabo vobis dietim est nobi
lioꝛ oi alia vsitata:sensibili ⁊ materiali scia.⁊
ꝑ cōsequens delectabilioꝛ ⁊ efficatioꝛ ad con
uertēdū ad deū.Nā Tho.j. pte sūme.q.j.ar,
5.in coꝛpe.q.dicit.Cū queriť an sacra ⁊ diui-
na doctrina sit dignioꝛ et delectabilioꝛ oi-
bꝰ alijs scijs.Rñdeť ꝙ sic.Nā ista scia q̄tuz
ad aliqđ ē speclatiua:⁊ pctica:⁊ ꝓpť h oēs ali
as scias tā speculatiuas q̄z pcticas trāscēdit.

Speculatiuaꝝ autē ſcientiaꝝ vna altera di-
gnioꝛ dicit̄:tum ꝓpt̄ certitudinē: tū ꝓpter di-
gnitatē materie. Et ꝗ̄ꝛtum ad vtrūqꝫ hec ſci
entia diuina alias ſpeculatiuas excedit ſꝫm
certitudinē quidem.qꝛ alie ſcientie habēt cer
titudineꝫ ex naturali lumine rōnis humane
que poteſt errare. hec autem ſcientia hēt cer
titudinem quidem ex lumine diuine ſcientie
que decipi non poteſt. Scđm dignitatē vero
materie etiā nobilioꝛ eſt:quia iſta ſcientia eſt
principaliter de his que ſua altitudine ratio
nem tranſcendūt. Alie vero ſcientie conſide-
rant ea tm̄:que rationi ſubdūtur. Practica-
rum vero ſcientiarū: illa dignioꝛ eſt: que ad
vlterioꝛē finem nō oꝛdinatur:ſicut ciuilis mi
litari. Nam bonū exercitus ad bonum ciui-
tatis oꝛdinatur. Finis autem huius doctri-
ne inꝗ̄ꝛtum eſt practica eſt beatitudo eterna:
ad quā ſicut ad vltimū finem oꝛdinātur oēs
alij fines ſcientiaꝝ practicaꝝ. propter qđ ꝓ-
uer.9. Salomon ait. Miſit ancillas ſuas vo
care ad arcem. Vnde manifeſtū eſt ſꝫm om
nē modum omnibus alijs ſcientijs hanc di-
gnioꝛē eſſe. Hec Tho. Quod melius idem
Tho. confirmās. vbi ſupꝛa. ar.6. in coꝛpoꝛe. q.
ait. Cum querit̄:an ſapientia de deo ſit nobi
lioꝛ. Reſpōdeo dicenduꝫ.ꝙ doctrina diuina
eſt maxime ſapientia inter omnes ſapiētias
humanas:ꝛ maxime delectabilioꝛ ꝛ efficati-
oꝛ nō quidem in aliquo genere tm̄: ſed ſim-
pliciter. Cum eni ut dicitur pꝛio metaphiſice
Sapientis ſit oꝛdinare ꝛ iudicare. Judiciuꝫ
autem ꝑ altioꝛē cauſam de inferioꝛibus ha-
beatur. ille ſapiens dicitur in vnoquoqꝫ ge-
nere. q ꝯſiderat cauſam altiſſimā illius gene
ris. ſicut in genere edificij artifex: q diſponit
formā domꝰ dicit̄ ſapiēs architectoꝛ reſpectu
inferioꝝ artificū:qui dolāt lapides ꝛ ligna vl̄
parant cemētū. Vn̄ dicit̄. j. coꝝ.13. Vt ſapiēs
architectus fundamētū poſui: ꝛ rurſus in ge
nere totius humane vite: pꝛudens: ſapiens:
dicit̄: inꝗ̄ꝛtum oꝛdinat humanos actꝰ ad de-
bitum finē. Vn̄ dicit̄ ꝓuer.10. Sapientia eſt
viro pꝛudētia. Jlle igitur q conſiderat ſim-
pliciter altiſſimā cauſam totius vniuerſi qui
deus eſt maxime ſapiens. Vn̄ ꝛ ſapia dicit̄
eſſe diuinoꝝ cognitio. ut pꝫ ꝑ Aug.12. de tri.
Sacra autē doctrina ꝓpꝛijſſime determinat
de deo ſꝫm ꝙ eſt cā altiſſima:qꝛ nō ſolū ꝗ̄ꝛtū
ad illđ qđ eſt per creaturas cognoſcibile. qđ
phi cognouerunt ut dicit̄ Ro.j. Qđ notū eſt
dei: manifeſtū eſt in illis. Sed etiā ꝗ̄ꝛtū ad il
lud qđ notum eſt ſibi ſoli de ſeipſo: ꝛ alijs ꝑ
reuelationem cōicatum: vnde ſacra doctrina
maxime dicit̄ ſapientia. h̄ Thomas ad lr̄am:
Ex qua etiam diſtinctione clariſſime pꝫ qua
liter doctrina quelibet p̄cipue ſicut ē diuina:
quāto altioꝛ eſt: tanto eſt nobilioꝛ: ꝛ per ꝯn̄s
efficatioꝛ ad diligendū deū ſeu ad bene ope-
randum. ¶ Quarto deniqꝫ ꝓbo vnica ſimi
litudine. Nam videmus ꝙ quāto potentia
auditiua ſentit dulcioꝛem melodiam: tanto
magis trahit̄ ad eam audiendam:ꝛ tāto ma
gis in ipſa delectat̄. h̄ patet per exemplū btī
patris noſtri franciſci qui vt habet̄ in eius le
genda. cum ſemel eſſet valde afflictus ob ni-
miam penitentiā: rogaretqꝫ deū: vt aliquam
ſibi dulcedinē ꝛ delectationē impēderet. ſtati
affuit angelus a deo miſſus habens citharā
cū arcu in manu quā ſemel trahens beatus
franciſcus quaſi pꝛenimia dulcedine defecit
adeo ꝙ ſi angelus ſecunda vice archū traxiſ
ſet beatus franci. penitus defeciſſet: ſicut ipſe
poſtmodū ſuis fratribus reuelauit. Vnde ꝛ
poſtmodum aſſeruit. ꝙ oēs pn̄s ſimul poſita
mundi dulcedo illi dulcedini ꝛ delectationi
quā habuit cōparata nulla eſt. ꝙ ſi potentia
ſenſitiua ſic trahit̄ a nobili ſuo obiecto. a foꝛ-
tioꝛi potentia intellectiua ꝛ volitiua. magis i
cōꝑabiliter trahunt̄:ꝛ ad intelligendū ꝛ amā
dū deū: cū eis ꝓponūt̄: ſicut ꝛ ego faciā vobis
veritatis ꝓfundiſſime ꝛ nobiliſſime: ꝛ ſic ex
pꝛedictis pꝫ p̄ma cōditio doctrine noſtre. vꝫ
conditio ſublimitatis.

¶ De ſcđa ꝯditione quā quelibet ſalutifera
doctrina reqrit q̄ dicitur conditio claritatis.

Secunda cōditio optima ꝛ excellens
quā iugiter habebit doctrina noſtra
dr̄ ꝯditio claritatis. Nō tm̄ volo ꝙ
doctrina mea iugiter ſit ſublimis: ſed inſuꝑ
ꝙ ſit valde clara. valdeqꝫ diſtincta adeo. ꝙ
qſqꝫ doctus ꝛ nō multū doctꝰ eā faciliter po
terit intelligē ꝛ accipe. Nā ſi alta ꝛ ſublimia
pꝛedicarē:ꝛ obſcuro mō ꝛ ꝯfuſo illa expone-
rē:ꝛ non clarificarē: ꝓfecto vituꝑabilis eēt ꝛ
auctoꝛ doctrine:ꝛ inſuꝑ ipa doctria. Nolo igr̄
ꝙ doctrina mea ſit ꝯfuſa ꝛ obſcura. Cū talis
doctria ſit inutilis ꝛ ifructifera, ꝑut fuit doctri
na: ſic̄ refert. s. Bernardinꝰ cuiuſdā p̄dicatoꝛ
q cū p̄dicaret i quodā caſtro marchie anconi
tane. ad quoſdā pauꝑeſ idiotaſ ꝛ illr̄atos. p̄di
cauit eis veritates altiſſimas đ aſtrologia. de

motu celoꝝ de angelis de trinitate. ⁊ hmõi.
⁊ cõpleto sermone: illi homines grossi ⁊ besti
ales dicebant vnus ad alterũ: o q̃ mirabilis
est iste. ⁊ dum vnus obuiaret cuidam compa
tri suo. dixit: o cõpater mi: iterfuisti ad sermo
nem? qui respondit. nõ: qui dixit: o paup ho-
mo: perdidisti nobiliorẽ sermonẽ quez vnq̃
audieris. Qui cũ diceret: ⁊ quid dixit iste pre
dicator? Rñdit in veritate predicauit ita alte
⁊ subtiliter: q nihil intellexi. Sed certe null9
vnq̃ dixit sic bene. Qui dixit ei. O macha-
rone: ⁊ quomodo p̃dicauit bene: si nihil intel
lexisti? Dico ergo q necesse ẽ q docina mea
⁊ etiã cuiuslibet sit clara ⁊ distincta atq̃ pal
pabilis: ⁊ nõ obscura atq̃ confusa: seu intrin
cata: ad hoc ut maxim9 fruct9 animaꝝ sequa-
tur. quod probo quadrupliciter. Primo au
ctoritatib9. Scdo rõne. Tertio distinctiõe
Quarto silitudine. ¶ Primo pbo auctori-
tatib9. Nam ppha dicit: Declaratio sermo
nũ. t. illu. ⁊ intel. d. p. Itẽ apostolus. i. coꝝ. xiiij
ait. Etenim si incertam vocẽ det tuba: quis
parabit se ad bellũ. Ita ⁊ vos p linguam: ni
si manifestũ sermonẽ dederitis quõ scietur.
id qd dicit? Eritis eni in aera loquẽtes. hec
ibi. Et Tulius in reth. i. que ars vetus dicitur
ait. Narratio est reꝝ gestarũ clara expositio
que debet habere tria. scilz q sit breuis. ⁊ p-
babilis. ⁊ aperta. Idẽ quoq̃ libro de oratore
sic dicit. Narratio obscura totã obcecat rõ-
nem: erit autẽ perspicua oratio si verbis vsi-
tatis ⁊ claris fiat: ordine tempoꝝ obseruato.
Idem quoq̃ ibidem ait. Malo nõ intelligi
orationem q̃ reprehendi: hoc enim puerbiũ
oratoris. ratio grauis pspicua ⁊ ornata etiaz
omniũ hominũ sensibus ac mentib9 accõmo
data. Et phs. vj. ethicoꝝ. Non sufficit ad sciẽ
tiam alicuius. ut sciat ⁊ doceat in vniuersali
⁊ cõfuse: sed requirit q determinate ⁊ distin
cte. Et. vj. Thopi. dicit. Oportet diffiniẽtẽ et
demõstrantẽ planissima interpretatione vti
⁊ non obscura. Et pmo Phisicoꝝ dicit. No
tiora nobis ⁊ magis certa sunt magis vni-
uersalia ⁊ magis confusa. vnde via doctrine
ex cõfusis ⁊ vniuersalib9 ad singularia opor-
tet pcedere. hec ille. Salomon etiã puer. ix.
ait. Doctrina prudentiuz facilis. vbi Augus.
dicit. Nihil prodest clauis aurea: si apire qd
volum9 nõ potest. Ex predictis auctoritatib9
patz necessitas doctrine distincte ⁊ plane ad
hoc q sit salutifera. ¶ Secundo hoc idem
probo vnica rõne vz executionis. Fundamẽ
tum rationis ponit phs. 2. Metha. di. Cogni
tio finis ⁊ boni mouet simpliciter operãtem
ad agendũ. patet hec reg. Naz agricola ideo
laborat campũ: quia cognoscit q exinde fru-
ctum colligat. qd nequaq̃ faceret. si sciret q
inde fructũ non extraheret. Similiter homo
pecuniã diligit. quoniã scit eam esse bonam
quã neq̃q̃ diligeret: si ei9 bonitatẽ nõ cogsce
ret. Quo presupposito. certũ ẽ q docina cla-
ra ⁊ plana demonstrat bonitatem ipsius ve
ritatis: qua cognita. appetitus fertur natura
liter ad ipsam diligendam. quia ut dicit pri-
mo Ethicoꝝ. Bonũ naturaliter est diligibi
le. Sz cũ ẽm Grego. in omel. pente. Amor
nunq̃ est ociosus. Opatur eniz magna si est
si autẽ opari renuit amor non est. hinc est q
post amorẽ elicitũ confestiz seqtur actus im-
patus: dũ scilz potentie sensitiue ex imperio
amoris ⁊ volũtatl mouẽtur ad actus ⁊ opa
tiones exteriores. Oppositũ vero est qñ do-
ctrina est confusa ⁊ obscura: qm tũc non co-
gnoscit p eam bonitas veritatis occulte: ⁊ p
consequẽs non diligitur nec p ipsa aliquid
boni opatur. Hinc phs primo de generatio
ne ait. Qd non est cognitũ non est diligibile
Et. iij. d aia dicit. Volũtas nõ fertur nisi in
precognitũ. Et. i2. Metaphisice inqt: Appeti
mus: simplr. qd bonũ esse cõspicim9. Et Au
gust. in. j. de tri. ait: Inuisibilia diligere possu
mus. incognita ãt nequaq̃. Et. x. de tri. dicit:
Firmissime nouim9. nõ nisi nota amari pos
se. Deinde idẽ phs. vj. Ethico. dicit. Affirma
tio ⁊ negatio sunt in intellectu. ⁊ qd intelle-
ctus affirmat bonũ hoc appetit et desiderat.
⁊ quod intellectus negat bonũ. appetitus fu-
git. hec ibi. Ex qua ratione patet q tanto qs
conuertit ad diuina precepta q̃to doctrina
veritatis ei plana ⁊ clara impendit. Econtra
vero tãto quis psistit in peccatis: ⁊ in iniusti
cia q̃to audit vel suscipit doctrinã confusam
⁊ tenebrosam. ¶ Tertio insup probo intentũ
meũ vnica distictiõe. Vñ Tho. in. j. pte sum
me. q. j. ar. 4. in corpore. q. dicit cũ querit: An
qs debeat vti metaphoricis locutionib9. seu
infimis exemplis. dũ sanctã doctrinã predi-
cat. Rñdit di. Conueniẽs est oino sacre scri-
pture diuina ⁊ spiritualia sub corporaliũ me
taphoris tradere. Deus eni omnib9 prouidet
ẽm q competit eoꝝ nature. Est autez natu-
rale homini. ut p sensibilia ad sublimia intel

ligenda veniat: quia ut dicit libro de sensu ⁊ sen. Omnis nostra cognitio ortum habet a sensu. Unde convenienter in sacra doctrina traduntur nobis spiritualia sub metaphorica locutione. Et hoc est quod Dyo. dicit. iij. c. cele. hyerar. Impossibile est nobis aliter ducere divinum radium. nisi varietate sacroꝝ velaminum circumvelatum. Convenit etiam sacre scripture que communiter omnibus proponitur. secundum illud Ro. j. Sapientibus ⁊ insipientibus debitor sum: ut spiritualia sub corporalium similitudinibus proponantur: ut saltem vel sic rudes ea capiant qui ad intelligenda secundum se capienda non sunt ydonei. hec Tho. Et ad confirmationem istoꝝ facit quod phs primo Iconomi. dicit. Exemplis utimur in docendo ut facilius intelligatur quod dicitur. Et primo priorum ait. Exempla aliquando ponimus non ut ita sint: sed ut melius intelligant qui adiscunt. Ex qua etiam distinctione patet qualiter doctrina ad hoc ꝙ sit fructifera necessario debet esse clara ⁊ plana. ¶ Quarto denique hoc idem probo similitudine. nam phs. 2. Phisicoꝝ dicit. Cecus natus non potest disputare de coloribus quantum ad rem: sed bene quantum ad nomen. ꝙ si sic est: ergo non potest colores vere diligere: cum eos videre non possit. Sic dico a simili. ꝙ intellectus cui proponitur doctrina confusa ⁊ obscura. cum veritatem non percipiat: non potest per voluntatem ferri in amorem eius veritatis. Econtra vero sicut oculus sanus videns colores diversos ⁊ cognoscens fertur in illos per amorem sic potentia intellectiva audiens doctrinam claram ⁊ planam eam intelligit. ⁊ per consequens voluntas quasi cogitur ad diligendum eam. Et ideo in hac nostra doctrina me volo habere ad auditores. sicut se habet intellectus meus agens ad intelligibilia: pro eo ꝙ sicut intellectus specificat ⁊ demonstrat omnia intelligibilia actu: que prius erant potentia. sic me oportet facere: ad hoc ut doctrina mea sit utilis. De hoc intellectu phus in. 3. de anima dicit: Intellectus in anima est duplex. scilicet potentialis qui est omnia fieri: ⁊ agens: qui est omnia facere. Unde sicut lumen facit colores potentia visibiles actu visos. sic intellectus agens potentia intelligibilia facit actu intellecta. hec ibi. Super que verba Commen. ait: Operatio intellectus agentis est omnia abstrahere. intelligere autem est recipere intellectiva prout sunt: opus igitur abstrahere intelligibilia potentia actu vero intelligibilia demonstrare: hec ille. Ergo modo consimili oportet se habere qui utiliter alios vult docere: ut scilicet veritates que sunt in potentia intelligibiles apud mentes auditoꝝ actu fiant intellecte. Similiter phus. 3. de anima ponit aliam similitudinem de intellectu practico ⁊ speculativo. quoniam et si speculativus universaliter intelligit: practicus tamen intellectus illud universale particulariter clarificat ⁊ demonstrat. Unde duplex inquit est intellectus. scilicet practicus ⁊ speculativus: qui differunt in modo considerandi: quia speculativus simpliciter considerat rem ⁊ universaliter. practicus vero considerat ut res habent esse particulariter. Differunt etiam in fine. quia finis speculativi est veritas. finis autem practici est opus. hec ibi. Ex predictis igitur omnibus patet secunda conditio quam habebit iugiter doctrina nostra que dicitur conditio claritatis.

De tertia conditione quam quelibet salutifera doctrina requirit que dicitur conditio puritatis

Tertia conditio optima ⁊ excellens doctrine nostre ex qua facilime quisque auditor seu peccator ad deum se converti poterit. dicitur conditio puritatis: quia non tantum doctrina nostra ut sit utilis. debet esse subtilis: ⁊ clara: sed oportet ꝙ sit etiam pura: id est remota ab omni falsitate. Unde secundum phum Purum dicitur cui nihil contrarium est admixtum. sicut res dicitur pure alba seu dulcis que nihil secum habet aut de amaritudine aut de nigredine. Et ideo in hac nostra doctrina intendo dimittere omnes falsitates. ⁊ insuper opiniones seu rationes negativas: pure enim ⁊ simpliciter veritates coꝝ declarabo. dimissis omnibus falsis ⁊ negativis rationibus: quoniam non sunt de pane lucrando. sed nec ad salutem animaꝝ proficiunt: sed potius inficiunt veritatem. ꝙ autem simpliciter vera doctrina ⁊ precipue in predicando debeat a se abijcere omnem falsitatem seu argumenta negativa. nisi esset forte evidens necessitas ⁊ utilitas tripliciter probo. Primo auctoritatibus. Secundo rationibus. Tertio similitudinibus. ¶ Nam philosophus primo posteriorum. ait: Affirmatio potior est negatione: quia melior est semper demonstratio que est de esse: quam que est de non esse. Et 3. Methaphi. dicit. Magis dicimus illum scire qui scit rem affirmative prout est: quam qui scit negative prout non est. Et primo Elencoꝝ Sapientis inquit opus est in unaquaque re non mentiri. sed mentientem potius manifestare

¶ Scdo hoc idem probo vnica ratione vz. finalitatis. Fundamentu rationis ponit Cometator super scdo phisicor. di. Ea que sunt ad finem debent esse simpliciter sm ordinez finis. patet hec regula. Nam medicina que datur ad finez sanitatis. oportet q habeat similitudine cum ipsa sanitate: aliter si dareť medicina falsa: seu cotraria fini sanitatis. nequaqz infirmus sanitatem cosequereť: sed potius morte. Quo presupposito certu est: q cu finis seu beatitudo anime rationalis. sit veritas increata prout tradut theo. in. 4. dist. 49 Et saluator ipse Jo. 18. di. Ego sum via veritas: z vita. Oportz similiter q ipa rationalis anima ad eundem fine pueniat mediate veritate. q si aliquado eide anime rationali falsitas proponať defacili credit: z relinquit veritate: z hoc precipue propter grauitate carnis: que magis trahit z inclinat intellectum ad bona apparentia: qz ad bona vera z existentia. Sic enim diciť sapientie. 9. Corpus quod corrupitur aggrauat anima: z depmit terrena inhabitatio sensum plurima cogitantem. Accidit etia q quandoqz argumeta negatiua sunt fortiora rationibus affirmatiuis z p oseqns difficulter pt postea intellectus ['9'] credere veritatez. Sic enim phus. 8. topicorum dicit: Nihil enim prohibet: queda falsa probabiliora esse quibusda veris. Pretermitto q etia aliquando auditor audiet falsitate: seu parte negatiuam. qua audita: aut tedio: aut necessitate ductus statim recedit. Et cu non audierit parte affirmatiua adheret in posterz falsitati. Cuz igitur tales falsitates opponanť fini z beatitudini anime rationalis. econtra vero pura z simplex veritas sit coueniens cu ipso fine. Ideo dimissis argumetis falsis: et rationibus negatiuis simpliciter demostrabo puram veritatez. Pretermitto quoqz de perditione temporis: que fit in allegando rationes falsas. in quo tepore possent dici multe veritates animaz in veritate roborantes. Hoc totu concludit phus. Cum. 3. de anima consulit. di. Intellectus in actu oino se debet habere sicut z res. quia sicut se habet res ad esse sic simpliciter debet habere ad cognosci z intelligi. ¶ Tertio hoc idem probo similitudinibus. Na philosophus. 18. de animalibus ait: Ars z natura semper eijciunt superflua. Patet primo de arte. Nam sutor cum accipit forma alicuius psone: solum tm pannum incidit: prout exigit forma ipsius psone. reliquu vero relinquit cum non sit necessarium. Similiter z natura hoc idem facit: qz stomachus postqz cibum in se suscepit: retinet simpliciter quod est sibi necessariu: reliquu vero transmittit ad cetera corporis membra. q si hoc facit ars: z natura a fortiori. hoc ide debet facere z obseruare veritas seu doctrina a spiritu sancto p gratiaz in corde predicatoris infusa: cum gratia in infinitu sit pfectior quam libet arte atqz natura. Et ideo viciosum est superfluitates dicere: aut falsa argumenta allegare sine euidenti necessitate z vtilitate. ex quo talia animaz saluti no possunt prodesse sed magis ut dictum est obesse. di. pho. 8. topicoru. Peccatu inquit est ostendere p longiora aliquid: quod potest ostendi p minora. Et peccatu est fieri p plura: qd pot eque bn fieri per pauciora. Alia similitudine habere possumus: de aia egressa a corpore z itura ad gloriam: que si haberet solam macula venialis culpe: que est contraria bonitati increate: que nihil est aliud qz increata veritas: quonia sm phm. Veru z bonum ouertutur quia omne ens verum est bonum z ecouerso. Impossibile est talem anima coniugi cum ipsa veritate increata: sine aliq satisfactione penitetie implicita: vel explicita. prout asserit Ric. in. 4. di. 16. ar. 5. q. j. in corpore. q. propter qd dicitur Apoc. 21. Nihil coinquinatu intrabit in illd nec abhominatione faciens. z de conse. di. 4. c. non pot. dicitur. Non pot quis vite celestis gratia acquirere nisi purgatus fuerit ab omni sorde peti. Vt ergo veritas doctrine create sit conformis veritati increate. oportet q sit se mota ab omni falsitate cotraria. Et sic ex predictis omnibus patet conditio tertia doctrine nostre: que diciť conditio puritatis: qz puritate doctrine: z conscietie. nobis cocedere dignetur saluator noster Jesus xps qui cu omni puritate viuit z regnat deus p infinita secula seculorum. Amen.

¶ Feria secunda post dominica septuagesime iterz de conditionalitate sacratissime fidei: seu de qtuor alijs conditionibus qs quelibet salutifera doctrina requirit. Sermo secudus.

F Ides tua te saluu fecit. Iterz Luc. septimo. Declaratis hesterno dic tribus primis z optimis conditionibus: quas doctrina nostra iugiter habebit. Ne forte prolixius nimis efficiar

in dictando et predicando ex qua prolixitate tedium plerumqz mentibus auditorum generat: destiti a declaratione aliarum quattuor quas in hodierno sermone discrete declarandas reseruaui: ut ex hoc visa tota simul perfectione doctrine nostre. anim⁹ quilibet forti⁹ feruentiusqz disponatur ad eam audiendam et ad eam bonis et sanctis moribus imitandam: et ut ordine scientie: q̄z etiam veluti quod optimū. tota sensibiliū natura obseruat. put expresse tradit. Ar. 2. metha. et 3. de celo et mūdo. et 8. phi. Ad alias requisitas conditiones venio. Accipe igit q̄rtā cōditionē. s. medietatis

¶ De quarta conditione q̄z quelibet salutifera doctrina requirit que dicit conditio medietatis.

Quarta igitur cōditio optima et excellens quā iugiter habebit nostra doctrina ex qua faciliter poterit quisqz auditor seu peccator in merito proficere et ad deum se cōuertere dicit conditio medietatis Ita q̄ sermones nostri non sint nimis prolixi et longi: ne fastidiū generent: nec insup nimis breues ne veritates predicande remaneant obscure: et indeclarate apud mentes auditorum: sed volo in ipsis sermonibus seu predicatione nostra tenere quoddā mediū: oēm viciosam extremorū superfluitatē resecando quod vtiqz erit valde gratum: vtile atqz salutiferum omnibus vobis. hoc enim mediū requirit q̄libet vera doctrina ad hoc ut sit salutifera: auditoribusqz pficiat. quod q̄druplr probo. Primo auctoritatibus. Secundo rationib⁹ Tertio similitudinibus. Quarto exemplo.

¶ Primo auctoritatibus. Nam phs. 6. poli. ait: Omnis excessus vel defectus rerū: vel nocet: vel non proficit. Item. 2. de celo et mū. ait. Illud quod per paucas ratiōes acquirit facili⁹ tenet: sz quod p plures acqrit difficili⁹ retinet. Idē quoqz phs i. 2. sue rethorice ait: Omnis sermo si breuior fit q̄z oportcat: obscurat intellectū: si longior: difficilis erit retentiōis. et discipulo obliuionē inducet. Idem quoqz 2. Ethicorum dicit. In omnib⁹ medietas est laudanda. extrema autē vituperabilia sunt. Tulius quoqz in primo de offi. ait: In plerisqz rebus mediocritas optima est. Deniqz Greg. super Ezech. ait: Pauca loquēda sunt: et fortassis: hec vtilius proderunt: quia sepe alimēta que minus sufficiunt auidius sumuntur. Sic si autem cum multa ferre non valet verbum exhortationis vel increpationis longi⁹ trahimus auditorem nostrū ad fastidiū ducimus. hec ille. ¶ Secundo hoc idē probo duplici ratione. Primo ratione virtuositatis. Secundo rōne perfectibilitatis. ¶ Primo probo ratione virtuositatis. Fundamentū rationis ponit phus. 2. Ethicorum di. Virtus est simpliciter habitus electiuus imediate consistens. quo ad nos. determinata et ut vtiqz sapiens determinabit. hec ibi patet hec regula. Nam cuz auaricia que pro se omnia vult tenere: et prodigalitas: que omnia vult indiscrete effundere sint quedam extrema medium egredientia: ideo inter vitia computātur. Liberalitas autem que medium tenet: dum partem pro se retinet: et partem effundit: optima virtus esse censetur. Quo presupposito: certuz est: q̄ si doctrina seu predicatio nostra sit nimis longa. prolixa seu breuis: cum medium egrediat: nequaq̄z erit virtuosa et p cōsequens non poterit bonifacere animā: seu pficere. Ecōtra si mediū teneat vtiqz virtuosa erit. Et propter hoc auditores recipient pfectionē sue bonitatis. dicēte pho. 2. Eth. Virtus est habitus qui habentē perficit: et opus eius bonum reddit. ¶ Secūdo hoc idem probo ratione perfectibilitatis. Fundamentū rationis est vniuersaliter omnium Theo. s. q̄ Gratia diuina est pfectior natura. eo q̄ naturam perficit. Patet hec regula. Nam anima rationalis p naturā est min⁹ nobilis. q̄z sit quilibet angelus. di. pphcta. Minuisti cū paulo minus ab angelis: sed tamē per gratiā dei nobilior fit ipo lucifero et ceteris angel damnatis. Quo presupposito: certū est. q̄ natura proiicit a se omnia supflua tanq̄z vana et inutilia. di. pho. 3. de anima. Natura inquit non agit frustra. nec deficit in necessarijs: nec abundat in supfluis. hec ibi. Quod si hoc natura facit: a fortiori hec facere debet doctrina: q̄ procedit a spūsancti gratia: aliter sequeretur q̄ gratia dei esset impfectior natura: quod vtiqz viciosum esset. ¶ Tertio deniqz probo idem similitudinibus. Nam videm⁹ q̄ nimia abūdantia cibi et potus seu defectus corrumpit fortitudinem sui organi ut di. phus. 2. Ethi. Ergo a simili: si doctrina seu predicatio habeat defectū beatitudinis seu abundantiam nimie prolixitatis. vtiqz intellectiuā potentiā que est organum ipsum. s. anime corrūperet. Quod bene cōfirmat Io. os. auri de consec.

di.5.c.Nihil. Fames (inquit) in paucis die-
bus aufert hominē et liberat cū ex hac vita
penali. excessus vero ciborū ꝯsumit ⁊ cōputre
scere facit corpus humanū. ⁊ macerat egritu
dine diurna: ⁊ tunc cum morte crudeli consu
mit. hec ille. Alia similitudo habetur de me-
dico corporali: qui si dederit medicinaꝫ egro
to aut nimis acutam: aut nimis defectuosaꝫ
eum occidit. hoc idem facit predicator in pre-
dicatione sua spiritualiter: quod ille corpora
liter facit. Aliam similitudinē ponit Aristo.
de medio diuitū ⁊ pauperū: in quo consistit
ꝑfectio dicens. 4. poli. In omni ciuitate sunt
multe species hominū. i. diuites. pauperes. ⁊
mediocres. inter quos mediocres sunt opti-
mi: quia medium semper est optimū. hec ibi.
Idem ibidē ait. Optimi sunt mediocres ci-
ues in ciuitate. quia ipsi non desiderant alie
na: sicut pauperes: nec per inuidiam diuitiꝫ
substantiā desiderant: ergo nec insidias pa-
ciūtur nec fraudes ferunt: vnde semper sine
periculo viuūt. hec ille. Hanc medij laudabi
lem ⁊ optimā virtutem. Salomon petebat a
dño cum Prouer. 30. dicit. Mendicitatē et
diuitias ne dederis mihi. Sed tribue tm̄ vi-
ctui meo necessaria. ne forte saciatus illiciar
ad negandum: ⁊ dicam quis est domin⁹: aut
egestate compulsus furer ⁊ ꝑiurē nomē dei
mei. hec ibi. Ex predictis ergo similitudinib⁹
patet: qualiter tam in doctrina sacra q̄ꝫ in ce
teris virtutibus moralibus. mediū tanq̄ꝫ lau
dabile debet obseruari. ¶ Quarto postremo
hoc idem probo vnico exemplo. vꝫ domini
nostri iesu xp̄i. qui in actibus suis medium
tanq̄ꝫ optimū ⁊ laudabile seruauit. ¶ Pri
mo in natiuitate sua: quia natus est in me-
dio terre habitabilis: ⁊ iacuit in medio duo-
rū animaliū: vꝫ bouis ⁊ asini. de quo medio
propheta uerat Abachuch. 3. c. di. In medio
duoruꝫ animaliū cognosceris. Et Ysa. p̄mo
de hoc medio dicit̄. Cognouit bos possessorē
suum. s. xp̄m: ⁊ asinus presepe domini sui. In
hoc docens nos xp̄s tenere mediū circa pru
dentiā: cuius extrema sunt fatuitas vel gros-
sities: que per asinum. ⁊ dolositas que ꝑ bo-
uem que est cornupeta significat̄: de quo etiā
medio tenendo. j. pe. 3. dicit̄. Quasi modo ge-
niti infantes. ꝑ innocentiā rationales contra
fatuitatem. sine dolo. s. malicie ⁊ dolositatis.
Lac. s. prudentie concupiscite. ut in eo cresca-
tis in salutem. ¶ Secundo tenuit xp̄s medi

um in templo cum voluit sedere in medio do
ctorum. de quo medio Luc. 2. dicit̄. Inuene-
runt eum in medio doctorum: audientē eos:
⁊ interrogantēꝫ. Quo exemplo docuit xp̄us
nos tenere medium circa iusticiam: cuius ex
trema sunt crudelitas: ⁊ remissio. propter q̄d
in figura. ut habet̄ Luc. 10. Samaritanus in
fudit oleum. contra crudelitatē. et vinū quod
est valde acutū ⁊ penetratiuū: ⁊ sanauit inte
gre hominē a latronibus plagatum: ⁊ semi
viuū relictū. hoc medium iusticie tangit Sa
lomō Prouer. 8. dicens. In vijs iusticie am
bulo: ⁊ in medio semitaruꝫ iudicij. ¶ Tertio
tenuit xp̄s mediuꝫ dum ambulat per mediū
iudeorum de quo medio Luc. 3. dicit̄. Iesus
autem transiens per medium illorum ibat.
Quo exemplo docuit nos xp̄s debere tene-
re medium circa fortitudineꝫ cuius extrema
sunt pusillanimitas: ⁊ temeritas. Ipse enim
non pusillanimiter timuit nec etiam iudeos
impegit: ⁊ sic secure transiuit sine ipsorum iu
deorum ⁊ suiipsius lesione. hoc mediuꝫ Da-
uid tenebat cum dicebat. Expectabam eum
qui saluum me fecit: a pusillanimitate spiri-
tus ⁊ tempestate: de quo optimo medio in fi
gura Dañ. 3. dicit̄. Fecit deus medium for-
nacis: quasi ventum roris flantem. ¶ Quar
to xp̄s tenuit medium pendens in medio la
tronum. de quo medio Jo. 19. dicitur. Iesus
baiulans sibi crucem: exiuit in eum qui dicit̄
caluarie locum: ibiqꝫ eum crucifixerunt: ⁊ cuꝫ
eo alios duos. hinc ⁊ inde mediū autem Ie-
sum. hec ibi. Quo exemplo docuit nos iesus
tenere medium circa temꝑantiam: cuius ex
trema sunt nimia cura per sinistrum latro-
nem. et nimia maceratio quod per dextrum
significat̄. ¶ Quinto deniqꝫ xp̄us tenuit me
dium: dum stetit in medio discipulorum suo
rum. de quo medio dicit̄ Ioā. 20. Cum sero
esset die illa vna sabbatorum: ⁊ fores essent
clause vbi erant discipuli congregati: pro-
pter metū iudeorum. venit Iesus ⁊ stetit in
medio discipulorum: ⁊ dixit eis. Pax vobis
hec ibi. Quo exemplo docuit nos xp̄s debe-
re tenere medium circa dilectionem omniū
⁊ non diligere vnum sicut filium: alterum ve
ro sicut filiastrū: cuius extrema sunt nimia ⁊
inordinata vel pauca dilectio. seu docuit nos
xp̄us in hoc debere tenere medium circa cō
uersationem: cuius extrema sunt singulari-
tas ⁊ tumultuositas. ut nec homo a communi

tate se separet: nec etiam tumultibus secularibus se implicet. Nec etiaʒ facere sicut guelfi: qui non conuersantur cum gebelinis. Nec ecõuerso. Sʒ inter istos si tutꝰ vult viuere medium debet tenere. Quod medium tenebat Dauid cum. 3. Re. 3. dicebat. Habitauit seruus tuꝰ semper in medio populi tui quē elegisti. Ex predictis auctoritatibus ratione similitudinibus ꝛ exemplo patet quarta conditio ꝗ habebit iugiter doctrina nostra que dicitur conditio medietatis.

¶ De quinta conditione ꝗ quelibet salutifera doctrina requirit que dicitur condtio diuersitatis.

Quinta conditio optima ꝛ excellens quam iugiter habebit doctrina nostra: ex qua faciliter poterit quisqʒ et in merito proficere: ꝛ ad deum seu ad penitentiam se conuerti dicitur conditio diuersitatis. Pro eo ꝙ non tm̄ veritatem vnius rei declarabit: sed veritatem diuersarum rerum Immo ꝛ plerumqʒ eadeʒ regula phisica ad diuersas res acaommodabitur: ut propter hoc potentia intellectiua auditoris: delectabilius proficiat in auditione talis doctrine: et ꝙ doctrina salutifera debeat se extendere ad diuersas materias; seu ad diuersas veritates tripliciter.

Primo auctoritatibus.
Secundo ratione.
Tertio distinctione.

¶ Primo ergo auctoritatibus. Nam probat Grego. in prologo super Ezechielem dicēs. Dum cogito ꝙ sepe inter quotidianas delitias etiam viliores cibi suauiter sapiunt. ideo minima ꝛ viliora legenti plerumqʒ propono. ¶ Item in mappologia ait. Similitudo rerum aliquando molestat varietas vero fastidium tollit. Item Cassiodorus li. 7. ait. Nemo dubitat homines ex varietate suauiter recreari: quia in continuatis magnuʒ cõstat esse fastidium: dulcedo mellis si assidue sumatur omnibus perhorrescit. hec ille. Deniqʒ Tulius in primo li. veteris rethorice ait Variare orationem magnopere oportebit. Nam in omnibus rebus similitudo societatis est mater. ¶ Secundo hoc ideʒ probo ratione perfectionis. Fundamentū rationis ponit phus. 12. methaphisice. di. Diuersitas specierum est ad decorem ꝛ perfectioneʒ totius vniuersi. patet hec regula. Nam si mundus esset plenus solis lilijs: seu solo genere liliorū vtiqʒ potentiam visiuam aliquātulum delectaret. Sed dum plenus est diuersitate florum: vtputa liliorum: rosarum: violarum: et huiusmodi. magis potentiam visiuam perficit ac ceteros sensus delectat. hec idem exemplifica de varietate ciborum: erga potentiam gustus. ꝛ de varietate instrumentorū erga potentiam auditus. Quo presupposito certum est. ꝙ si cognitio vnius veritatis potentiam intellectiuaʒ perficit ꝛ delectat: multomagis ipsam perficit ꝛ delectabit diuersitas multarum veritatum. ꝗ vtiqʒ regulam iugiter christo seruabo. ¶ Tertio insuper probo ideʒ distinctione. Nam Tho. prima parte summe. q. j. arti. 10. in corpore. q. dicit. Cum queritur an sacra scriptura: seu doctrina etiaʒ sub vna littera debeat habere plures sensus ꝛ significatiões. Rn̄deo ꝙ sic: quia Auctor sacre scripture est deus. in cuius potestate est ut nõ solum voces ad significandum accõmodet: ꝙ etiam homo facere potest. Sed etiam res ipsas: ꝛ ideo cum in omnibus sciēcijs voces significent: hoc habet propriū ista scientia. ꝙ ipse res significate ꝑ voces etiā significāt aliud. Illa ergo prima significatio qua voces significant res ꝑtum ad primū sensuʒ q est sensus hystoricvel litteralis. Illa vero significatio q̄ res significate per voces. iteꝝ res alias sigt dr̄ sensus spūalis: q supra litteralē fundat̄ et eū supponit. hic aūt sensus spūalis triphariē diuidit̄. Sicut eni dicit Apo. ad Hebreos. 7 Lex vetus figura est noue legis: ꝛ ipsa noua lex. ut Dyoni. di. in eccl̄. hierarch. Est figura future glie. In noua etiaʒ lege ea q̄ in capite gesta sunt figura sunt coꝝ q̄ agere debemus nos. Scd̃m ergo ꝙ ea q̄ sunt legis veteris significāt ea q̄ sunt noue legis: ē sensus allegoricus. Scd̃m ea vero q̄ in xp̄o sunt facta. vel in his q̄ ꝑ xp̄m sunt facta: sunt figura coꝝ q̄ nos agere debemꝰ et ē sensus moral̄. Prout vero significāt ea q̄ sunt in eterna glia ē sensus Anagogicus. Quia vero sensus litteral̄ est quē auctor intendit: Auctor autē sacre scripture est deꝰ: q oia suo intellectu cõprehēdit: ideo nõ est incõueniēs. ut Aug. dicit. 12. cõfes. Si etiā ꝺm vniuersalē sensum in vna littera sacre scripture plures sunt sensus. hec Tho. ad litterā. Quā Thome sententiā phs etiam cõfirmat. dū. 2. posterioꝝ dicit. Demonstrari potest optime id est ꝑ plures cās ꝛ ecõuerso.

Et Cõmentator super.5.phisy. ait. Non est
inconueniens sed valde congruum. ꝙ idẽ se
extẽdat ad diuersa. Dic exempli gratia. Vi-
demus ꝙ faber cum vno malleo facit diuer-
sa instrumenta: vtputa. gladiũ. lanceã. ligonẽ
⁊ hmõi: que omnia sunt ad decorem ⁊ perfe
ctionem ⁊ vtilitatem totius vniuersi. Sic a si
mili dico ꝙ predicator debet ꝑdicare res di
uersas. lz aliqñ easdẽ res diuersas ponat sub
titulo ⁊ nomine vnius tractatus. Et insuper
eandem auctoritatẽ seu regulam phicam dz
accõmodare ad diuersas veritates: que oia
sunt demonstratiua magne pfectiõis. Nũc
modum. s. predicãdi diuersa. Ego iugiter ob
seruabo licet quadragesimale nostruz sub ti-
tulo xpiane fidei simpliciter ponatur. Ex pre
dictis ergo patet cõditio hec: quã nr̃a dottri
na habebit: que dicitur cõditio diuersitatis.
¶ De sexta ↄditõe q̃ ꝗlibz salutifera doctri
na requirit: que dicitur cõditio vigorositatꝭ.

s Exta conditio in ordine optima ⁊ ex
cellens doctrine nostre dicitur condi
tio vigorositatis: quia ipsa erit valde
potens: ⁊ valde vigorosa ad inducendum ad
virtutes ⁊ virtuosas operationes: ⁊ etiaz ad
remouendum ab omnibus vitijs atqꝫ pecca
tis. Certum est eni ꝙ quilibet intellectus na
turaliter appetit certificari de rebus ⁊ verita
tibus quãtũ potest: Propter ꝙ phs. j. phisy.
dicit. Certitudo in omnibus intantũ queren
da est quãtum recipit natura rei. Et. j. ethico.
ait. Certitudinem non oportet in omnib⁹ si-
militer expetere: sed in singulis ꝯm subiectã
materiam: ⁊ in tantũ quãtum est propriũ do
ctrine. hec ibi. Talis autem certitudo ⁊ si ha
beatur per auctoritatem ⁊ exempla: tamẽ ve
hementius per rationes naturales acquiritꝛ:
vnde sola naturalis ratio preualet in fortitu
dine ⁊ vigore omnibus auctoritatibus mun
di. Vt igitur doctrina nostra sit vigorosa nõ
tm̃ auctoritatibus ⁊ exemplis: sed iugiter for
tissime etiam naturalibus rationibus ipsam
roborabo. Ad qꝺ faciendu3 tripliciter cogor.
Primo auctoritatibus.
Scꝺo ratione.
Tertio similitudine.
Probo ergo auctoritatibus ꝙ cogor sic pro
cedere. Nam phs. j. methe. ait. Hi recte do-
cent: q causas de singulis reddunt. Et. 3. ethi.
dicit. Bonus singula rationibus probat ⁊ iu
dicat. Et. 4. phisy. dicit ꝙ pulcherrime demõ-
stratur: optimuz ⁊ delectabile est. Et. 7. ethi.
dicit. Non oportet solum dicere verum: sed
etiam oportet causam veri vel falsi assignare
Et. 2. metha. dicit. Verum nescimus sine cã
⁊ ratione. Et. 3. metha. ait. Veritatem querẽ
tes sine demonstratione sunt similes ignorã
tibus quo ire debeant. Deniqꝫ Tulius lib. 3
de tusculanis. q. ait. Sapiens animus ita sp
est affectus: vt in vna quaque re rõne vtatꝛ.
¶ Scꝺo ꝯ idem ꝓbo vnica rõne: vz pfectio-
nis. Fundamentũ rõnis ponit phs. 5. meth.
dicẽs. Perfectuz tunc est vnũqꝺqꝫ. ⁊ omnis
substantia perfecta: qñ ꝯm spẽm ꝓprie virtu
tis: nulla pars deficit. hec ibi. patet hec reglã.
Nam domus tunc simpliciter ẽ perfecta qñ
hec tria simpliciter habet. vz fundamentum
tectum: parietes: cui si vna harum partium
deficeret: vtiqꝫ domus imperfecta eẽt. Quo
presupposito: certum est ꝙ a simili tunc veri-
tas dicitur perfecte esse probata qñ est muni
ta auctoritate ⁊ exemplo: sed precipue ratiõe
que ratio si deficeret: dum sit perfectior ⁊ po
tentior omni auctoritate ceteris parib⁹ vtiqꝫ
doctrina seu predicatio aliqualiter imperfe-
cta esset. Vt igitur doctrina nostra sit perfe-
cta: cõmuniter auctoritatib⁹ ⁊ exemplis etiã
validis rationibus vtar. Nihil enim vt di-
cit phs. j. de celo ⁊ mũdo. Simpliciter est per
fectum vbi trinitas. Et vltra hoc intendo po
tius vti rõne q̃ auctoritate: qm̃ potentia itel
lectiua semper cogitur ab obiecto veritatis:
⁊ per consequens quasi cogit (⁊ si libera sit)
ipsam voluntatẽ ad id amandũ qꝺ intellect⁹
cogitur credere. ¶ Tertio deniqꝫ ꝓbo simili
tudine ꝙ doctrina vt sit autentica maxime i
diget rõne quã similitudinem colligo a Cõ-
mentatore super. 2. de anima: sicut color ait.
non est visibilis sine lumine: sic nec verũ est
visibile sine rõne. ꝯ ibi. Et sic ex predictis au
ctoritatibus rõne atqꝫ similitudine. hec sexta
conditio.
¶ De septima conditione q̃ quelibet saluti-
fera doctrina requirit que dicitꝛ conditio ca-
ritatis.

s Eptima conditio ⁊ vltima optima ⁊
excellens doctrine nostre dicitur con
ditio caritatis. Non enim tm̃ ꝑdica
tio mea seu doctrina: supradictas conditões
habebit: sed potissime volo ꝙ habeat in se ca
ritatem. Non enim volo predicare ꝓpter cu
piditatez pecunie: fame: honore: humane lau-

dis ⁊ hmōi:sed simplr̄ predicabo ꝑpter amo rem dei:⁊ ꝑpter caritatem ⁊ salutem ꝓximo rum:ꝙ si aliter facerem nequaq̄ vtiliter et fructuose predicarē.ꝙ aūt doctrina ⁊ predica tio ad hoc ꝙ sit fructifera exigat caritatē tri- pliciter ꝓbo. Primo auctib⁹. Scđo rōne Tertio exemplo.¶ Primo ꝓbo auctorita- tibus. Nam glo.sup illa verba ꝓphe. Doce bo iniquos vias tuas ⁊ impij ad te ꝯuertent ait. Vana est doctrina p̄dicatoris si nō fue- rit succensa igne diuini amoris. Et Grego. ait. Lingua predicatoris inuanū laborat.si ar dore ⁊ flāma caritatis ignita non fuerit. Et aplus.j.corint.13. Si linguis hoīu3 loquar ⁊ angeloꝝ.caritatem aūt non hēam factus.s. ve.es.so.a.cimb.tinens.¶ Scđo h idem ꝓbo vnica rōne:v3 assimilatiōis. Fundamentum rōnis ponit phs.j.de gnātiōe ⁊ corrup.dicēs. Agens agit i patiens trahendo ip3 in suam nām:p3 hec regula. Nam ignis ꝯiunct⁹ cum ferro ferrū calefacit:⁊ insup ipm rubescere fa cit. Et ecōtra:si carbo mortuus ponat apud ferrum:nūq̄ facit cū rubeū ⁊ calidum. Quo presupposito certū est ꝙ si predicator in se h3 caritatē:de facili pōt cū doctrina sua calefa- cere peccatores:seu auditores:caritate ⁊ igne diuini amoris.ecōtra vero si predicator non habeat caritatē velut carbo mortu⁹.nequaq̄ poterit peccatores cōiter ꝯuertere: aut ad ca ritatem reducere. Vn̄ vulgare ꝓuerbiū est. Nō po altri brusare o rescaldare:chi i se nō brusa o arde. Et ideo videmus ꝑ experientia3 ꝙ magis fructificat vnus p̄dicator idiota qui predicat ex caritate q̄ vnus maxim⁹ Theo⁹ ⁊ litteratus q predicat ex humana laude vel cupiditate.¶ Tertio deniq3 ꝓbo:exēplo He lie ꝓphe. de quo eccle.48.dicitur. Surrexit Helias quasi ignis:⁊ verbū eius quasi facu la ardebat.s.corda ipm audientiū. Et i signū ꝙ doctrina ad hoc ꝙ sit fructifera debeat fie ri ex caritate.legit actuū.2.c. ꝙ spūs sanctus datus est aplis in linguis igneis:vt.s.possent ignire ⁊ calefacē corda auditorū igne diuini amoris ⁊ caritatis. Et ꝑpter h habet ibide3 ꝙ statim vt acceperūt Apli sp.san.in linguis igneis:illa die Petro predicante in vno ser- mone ꝯuersi sunt circiter tria milia viroru3 ac mulieꝝ.bene ergo ꝓbaui ꝙ nostra doctri na d3 habere caritatē que est septima ⁊ vltia conditio.¶ Ex predictis ergo septem condi- tionibus quas iugiter intendo obseruare in nostris predicationibus atq3 doctrina:patet qualiter q̄sq3 poterit faciliter:⁊ remissionem peccatorum ⁊ diuinam grām in hac quadra gesima suscipe:quā vobis ⁊ mihi donare di gnet dn̄s nr̄ iesus xp̄s q cū pr̄e ⁊ spū scō ⁊c.

¶ Feria tertia post dn̄icam septuagesime de scđo respectu quo habet firma fides et spes de grā ⁊ salute audientiū doctrinam sacram sermo tertius.

Fides tua te saluū fecit. Luc.7. Demon strato hesterno die.p̄mo re spectu quo spem firmā ha- beo:⁊ etiā vos habere pote stis de salute vestra. h ma- ne in p̄nti sermone habeo demōstrare scđm respectum ꝑ quē habeo eandē spem q dicit respectus vestre dispōnis. Ante cuius decla- rationē occurrit mihi loco ꝓhemij vna nālis ⁊ vera snia phi.2.phisy.dicentis. Ois res ad finē aliquē ordinata nāliter ipm desiderat: p3 hec regula. Nam q2 potētia nutritiua or- dinata est ad actū gnāndi:ideo nāliter: vt hr̄ 2.de aia.illum desiderat. Silr̄ q2 potentia vi siua ⁊ auditiua ordinate sunt ad videndu3 ⁊ audiendū.hinc est ꝙ illum actū nāliter desi- derant. Silr̄ q2 potentia volitiua ordinata ē ad bonū:ideo nāliter illud desiderat. Oia.n. vt dicit phs.j.ethi. Bonū nāliter appetūt. Et bonū nāliter est oibus diligibile. Silr̄ q2 mā ordinata est ad formā.ideo vt dicit.j.phi. Ois mā appetit formā:ergo a silī:q2 potentia itel lectiua ordinata est ad intelligendū:ideo nālr̄ desiderat illum actū. dicente pho in p̄ncipio methaphi. Oēs hoies nā.i.per nām seu nālr̄ scire desiderāt. Rō aūt potissima quare q̄li- bet potentia appetit suū actū ⁊ finē est: quia quelibet potentia ꝑficit per suū actū:seu reci- pit ꝑfectōe3 maximā in suo actu:sicut oculus ꝑficit videndo:auris audiendo:⁊ hmōi. Quod confirmās phs.9.metha.ait. Actus est finis ⁊ ꝑfectio ipsius potentie. Non eni videt qs vt visum hēat. Sed ecōuerso:visum h3 vt vi- deat.h ibi. Et etiā.9.metha.ait. Actus est me lior potentia in bonis:in malis aūt ecōuerso Et idem dicit. Actus magis facit intelligere q̄ potentia. Et.j.metha. Finis est bonū vni- uscuiusq3 rei.⁊ vniuersaliter est quid optimū ⁊ ꝑfectum in omni natura.hec ibi. Quibus premissis:dico ꝙ l3 quelib3 potētia:⁊ p̄cipue

intellectiua appetat suum finem ⁊ actũ tãq̃ quedã ipsius pfectionẽ: tñ nulla potentia finem desideratum consequi potest nisi prius habeat preuias dispositiones ⁊ preparatões ad ipsum finem consequendũ: qm̃ finis: vt dicitur .2. phisy. naturaliter imponit necessitatẽ omnibus his que sunt ad finem. Et ppterea q̃uis potentia intellectiua cuiuslibꝫ hois naturaliter appetat scire ⁊ cognoscere diuersas veritates: quibus cognitis rationalis anima faciliter consequitur gratiam dei: salutẽ propriam: atq̃ gloriam sempiternã: tamen doctrinam ipsam ex qua intellectus veritates sue salutis percipit ⁊ cognoscit: nequaq̃ acquirere potest sine aliq̃ debita dispositõe atq̃ ꝑparatione que omnino necessaria est ad quẽlibet finem consequẽdum: ⁊ precipue ad hoc ꝙ nostram recipiat doctrinam salutarẽ qđ probo. Primo auctoritatibꝰ. Scđo rõne Tertio distinctione. ¶ Primo ꝓbo auctoritatibus. Nam phs. 2. de aia dicit. Actus actiuorum sunt in patiente bene disposito. Et Plato in thimeo. Forme dant̃ simpliciter ẜm dispositionem ipsius materie. Et sanctꝰ Bonauentura in ꝓhemio ꝑmi sententiarũ ait. Omnis perfectio .i. forma perficiens .presupponit suum pfectibile .i. subiectum esse dispositum. Deniq̃ phs. 9. ethi. ait. Ad hoc ꝙ doctrina descendat ⁊ efficaciam habeat i auditionem oportet aiã auditoris omnino eẽ bene dispositã ⁊ preparatã: sicut terra añq̃ semen mittatur in ea. Et. 2. de anima dicit̃. Duri carne inepti sunt mente: molles autẽ carne bene apti sunt. ¶ Scđo h̃ idem probo vnica ratione: videlicet argumentationis fundamentum rationis habetur .2. topicoꝝ Si de quo minus videt̃ inesse ⁊ inest: g̃ ⁊ de quo magis. patet hec regula. Nam si miles potest expugnare castrum a fortiori dominꝰ qui est eo potentior. Et si vnus pauper põt dare decem ducatos: a fortiori poterit dare ditior ipso. Quo presupposito: certum est ꝙ ars ⁊ natura anteq̃ tribuant formam seu ꝑfectionem alicui materie: prius requirunt ꝙ materia sit disposita. patet de arte. Nã forma figilli non iprimitur cere nisi prius fuerit molificata. Item natura hoc idem facit: quia campus seu ager non fructificat nisi ꝑus fuerit cultiuatus ⁊ dispositus: dicẽte Boetio metro .j. tertij lib. Qui serere ingenuũ volet agrum liberat arua prius fructibus: falce rubos filicemq̃ resecat: vt noua fruge grauis ceres eat. hec ille. Sed clarum est ꝙ grã diuina infundenda anime mediante doctrina: est nobilior ⁊ perfectior incõparabiliter omni arte atq̃ natura: ergo per consequens maiorem requirit in anima dispositionem: dicente Tho. scđa scđe. q. j. arti. 6. Operatio gratie cum nobilior sit natura: non minus ẜ magis ordinate procedit q̃ operatio nature. Quod totum confirmans Tulius in li. tusculanarum questionum ait. Vt ager q̃uis fertilis sine cultura fructuosus esse non potest: sic nec sine disposita doctrina salutis aius recipiat. ¶ Tertio h̃ idem. Probo di. beati Tho. j. 2. q. 112. art. 2. in corpore. q. di. Cum queritur an ad suscipiendum doctrinam sacram ⁊ per consequens diuinam gratiam requiratur aliqua dispositio in homine peccatore[.] Respondeo ꝙ gratia dupliciter accipitur. vl̃ pro habitu. vel habituale dono dei. scđo pro auxilio dei vel ipsum diuinum auxilium mouens animam ad bonũ. Primo mõ accipiendo gratiam: ad gratiam exigitur aliqua ꝑparatio gratie: que est quedam forma accidẽtalis: quia nulla forma imprimit̃ nisi i materia disposita. Sed loquamur de gratia ẜm qđ significat auxiliũ dei mouentis ad bonũ sic nulla preparatio requiritur ex parte hominis preueniens diuinum auxilium. Sed potius quecunq̃ preparatio in homine esse potest: est ex auxilio dei mouentis animam ad bonum. Et ẜm h̃ ipse bonus motus li. ar. quo quisq̃ preparatur ad bonum gratie suscipiendũ est actus li. ar. moti a deo: ⁊ quãtũ ad h̃ dicit̃ homo preparare animum. ꝙ ẽ ꝑncipaliter a deo mouente liberꝝ arbitriũ. ⁊ ẜm h̃ dicitur a deo voluntas hominis preparari ⁊ a dño gressus hominis dirigi. ¶ Ex ꝑdictꝭ igitur auctoritatibus rõne ⁊ distinctione pꝫ qualiter ad doctrinã salutiferam audiendã. regritur aliqua dispositio preuia: ⁊ si queris que sit illa. Rñdeo ꝙ pro nunc sunt septem dispositiones necessarie ad suscipiendum vtiliter doctrinã salutiferam. Quaꝝ ꝑma dicit̃ dispõ accessionis. Scđa dicit̃ dispõ festinationis. Tertia dicit̃ dispositio ꝯtinuatiõis. Quarta dicit̃ dispõ attentionis. Quinta dicit̃ dispõ creditiõis. Sexta dicit̃ dispõ susceptiõis. Septĩa dicitur dispõ executiõis. ¶ Prima dispõ ex qua acqrit̃ salutaris doctrina ⁊ per ꝯñs diuina grã ⁊ eterna gloria

dicit dispositio accessionis. Experientia teste
videmus: q quicunqz vult adiscere seu acgrē ali
quā artem: seu vanā z mundanā sapientiam
necesse est q vadat: vt videat: vt audiat ma-
gistrū illius artis: seu doctorē illius scientie:
aliter nec artem illā: nec scientiā vnqz adiscē
posset. A simili oz facere cū qui vult doctrinā
veritatis: z per cōns diuinaz grām acgrē: seu
magnitudinē z turpitudinē suoz peccatoruz
intelligere: qm oz vt actualiter accedat ad au
diendū doctorem: z precipue pdicatorē ipsi⁹
veritatis: qm ex tali auditiōe illius doctrine
faciliter qsqz adiscet ea per que z peccata di-
mittunt z diuina grā seu eterna salus acqui
ritur. Et q necesse sit actualiter accedere ad
audiendū doctrinā predicatiōis. pbo sextu-
pliciter. Primo auctibus. Scdo ratione.
Tertio distinctione. Quarto similitudine
Quinto figura. Sexto exemplo. ¶ Prio
auctibus. Nam apostolus ad Ro. io. ingt.
Omnis qcūqz inuocauerit nomē dñi saluus
erit quō ergo inuocabūt eum in quē non cre
diderūt? Aut quō credent ei quē non audie-
runt? quō audient sine predicante? quō vero
predicabunt nisi mittant: sicut scriptum est:
qz speciosi pedes euangelizantiū pacem euā
gelizantium bona: sed nō omes obediūt euā
gelio. Isaias eni dicit. Dñe qs credit audi-
tui nostro? ergo fides ex auditu: auditus autē
per verbū xpi: sed dico: nunqd non audierūt
Et qdē in. o. t. exi. so. eo. z in fi. or. terre. ver. eo.
h ibi. Item ad hebreos. 4. ait. Viuus ē eniz
sermo dei z efficax: z penetrabilior oi gladio
ancipiti: z ptingens vsqz ad diuisionē aie et
spūs. Item Iac. i. dicitur. In mansuetudine
suscipite insitum verbū qd pōt saluare aias
vestras. Tulius etiā lib. 3. pme rethorice dič.
Hi maxime dociles sunt qui attētissime pa
rati sunt audire. phs etiam lib. de sen. z sensa
to ait. Auditus plurimā ptem ofert ad pru-
dentiam: sermo enim audibilis cā est discipli
ne non fm se sed fm accidens: qr noia sunt
que significant intellectum ex quo accipitur
consequentia rez hmōi. Idem quoqz phs in
prohemio metha. ait. Auditū non habentia i
disciplinabilia sunt: habentia vero disciplina
bilia. Item ppha ait. Lucerna pedib⁹ m. ver.
tu. z lu. se. m. Et puer. 3o. dicitur. Omnis ser
mo dei igneus: clipeus est omnibus speran-
tibus in se. Et Hiere. 23. Verba mea sunt
quasi ignis z quasi malleus conterens petras
Et cant. 5. dicitur. Anima mea liquefacta ē:
cum dilectus meus loquutus est. Et ppha
dicit. Factuz est cor meū tanqz cera liquescēs
in me. ven. mei. s. ex auditione verbi dei. Et
Isaie. i8. dicitur. Omnipotens sermo tu⁹ do
mine sanat oia. s. scelera peccatorū. Et ppha
dicit. Misit verbuz suum z sanauit eos. De
niqz ppha ait. Lex domini inmaculata con
uertens animas testimonium domini fidele
sapientiam prestans paruulis. Ex quib⁹ au-
ctoritatibus patet necessitas huius pme con
ditionis. ¶ Scdo h idem probo vnica rōne
vz specificationis. Fundamentū rationis po
nit phs. 6. ethico. di. Non sufficit ad scientiā
alicuius vt sciat in vli z confuse. Sz oz scire
determinate z distincte: pz hec regula. Non
enim sufficit medico ad hoc q sanet infirmū
q sciat medicinam esse bonā in vniuersali: sz
oz q intelligat in specie hāc medicinā: z hāc
fore tali z tali infirmitati necessariā: qm si in
genere daret omnes medicinas non sanaret
infirmū: sed occideret cum medicinaz alique
sint calide alique frigide: z hmōi. Similiter
infantulus z si in sua pueritia i genere z vlr
cognoscat quēlibet hominē fore hominem z
non bestiam: ppter qd z vlr quēlibet appel-
lat patrem: tm talis cognitio generalis est im
perfecta: vnde vt pfectam scientiam habeat
de patre suo: oportet q in spē sciat z dicat. h
est pater meus z non alius. lz in particulari
tm mater eius hoc sciat: vt habetur. 9. ethico.
qr ipsa est certa q eū concepit: quod tm pater
ignorat. Sed debet hunc in specie appellare
patrem suū z non alium fm cōem opinionē
seu extimationem. Quo supposito certuz est
q sicut duplex est scientia de felicitate et
beatitudine: prout ponit sanctus Bona-
uentura. in. 4. distinctione. 49. articulo pmo
z tertio. Et Ricardus ibidem articulo. 2.
questione prima. Et Scotus ibidem que-
stione secunda. Et Thomas in prima par-
te summe. questione secunda. videlicet ge-
neralis z specialis. Sic a simili duplex est
scientia que habetur de vitijs z virtutibus
scilicet generalis et specialis. Sed manife-
stum est q scientia communis et vniuersa-
lis: qua vniuersaliter appetitur summum
bonum: Non est salutifera: nec saluat ani-
mam. Prout dicunt theologi supradicti.

Et propter hoc philosophi habentes scientiā in vniuersali damnati sunt: ꝓpter qd̓ oportꝫ ꝙ talis felicitas cognoscat̄ ⁊ credatur impꝰri inq̄ntum.s.solum consistit in clara dei visione ⁊ non in generali prout simpliciter est q̄ddam bonū sufficientissimū.ergo a fili de virtutibus ⁊ de vitijs est dicendū:quoniā oportet in specie cognoscere hanc esse virtutem:⁊ hoc esse vitium et peccatuꝫ. similiter hoc esse bonuꝫ ⁊ illud esse malū.quā specialitatē nullus acquirit nisi per scientiaꝫ ⁊ doctrinā aut auditionē sanctissime predicationis.s. quam predicator:nō in genere: sed in specie veritat̄ virtutū atqꝫ vitioꝝ p̄dicat specificat ⁊ declarat. ⁊ ideo sicut philosophi.ut dic̄ Arꝫ.j.Eth. c.6.Errauerunt in felicitate: dum quidā posuerunt eam in voluptatibus:quidā in diuitijs:quidam in honoribus:⁊ huiusmodi. et ꝑ consequens damnati sunt.sic ⁊ multi xp̄iani obmissis predicationibꝰ cadūt in diuersos errores atqꝫ peccata: dum non audiunt verbū dei seu predicationes.de quibus Boetius ꝓsa.2.tertij li.ait. O mnis mortaliū cura quaꝫ multipliciū studiorum labor exercet.diuerso quidē calle procedit : sed ad vnum tamen finem beatitudinis nititur peruenire.⁊ infra sub iungit.di. Inest enī mentibus hominū veri boni naturaliter inserta cupiditas. sed ad falsa deuius error abducit. hec ille. Et ideo errant grauissime illi bestiales viri: qui volentes ire ad predicationē dicūt. O h quid oportet ire tm̄ ad predicationem. Ego bene scio quid dicit predicator . Dicet enim ꝙ quisqꝫ debet facere bonum ⁊ dimittere malū. Ego bene scio quid debeo facere. O macharone. O grossolane. O bestialis ⁊ insensate homo licet bonū scias esse faciendū in genere similiter ⁊ malū fugiendū: non tm̄ intelligis illud in specie: ⁊ ideo propter hoc corruis in diuersa peccata:estimādo esse bonū qd̓ est malū ⁊ malum quod est bonū. Et propter hoc merito oibꝰ talibus cōuenit illa cōminatio Ysa. 5 di. Ve vobis qui dicitis malum bonū ⁊ bonū malū: ponentes tenebras lucē:⁊ lucem tenebras:ponentes amarū dulce ⁊ dulce amarū. Ve qui sapientes estis in oculis vestris ⁊ coram vobisinetipsis prudentes. hec ibi. Ex qua ratione etiam patet qualiter quisqꝫ tenetur ire ad p̄dicationē ad hoc ut illuminet̄ de veritatibus necessarijs ad salutē. ¶ Tertio hoc idem probo distinctione. Ric. in. 4. di.17.ar.2.q.6.in corpore.q.dicentis. Cum q̄ritur an ex confessione facta peccata remittā tur. Rn̄dit ꝙ aut tempore cōfessionis penitens adhibuit debitā diligentiā examinādo conscīētiā ⁊ petendo ꝯsiliū a peritis: ⁊ insuꝑ se informādo de doctrina sacra ab his q intelligūt eam.prout de lege cōi humana pmittit fragilitas:ut memoriā haberet oiuꝫ peccatorū suoꝝ mortaliū. Aut facit ignorās ex malicia:aut ex ignorātia affectata vel crassa. Si primo mō:dico ꝙ tali remittūtur peccata in cōfessione. Si vero scd̓o modo : dico ꝙ nec aliquod peccatū oblitū seu etiā cōfessuꝫ ei remissum est. Et ꝙ plus est:ꝓut idem Ric. ait in.4.di.9.ar.2.q.j.in corpore.q. Talis sic suscipiens eucharistiam mortaliter peccat: pro eo ꝙ voluntarie irreuerēter illud suscipit dū audire sacras predicationes noluit. ex quibꝰ in specie peccata propria intellexisset: ⁊ sic ea confiteri potuisset. Ex qua distinctione patet qualiter quisqꝫ debet accedere ad audiendū sacram doctrinā:ut illuminet̄. ¶ Quarto in suꝑ ꝓbo similitudine ꝙ.s. diuina.doctrina q̄ accipit̄ in predicatione illuminat ⁊ conuertit peccatores ad deū. Nam Luc.7. legit̄. Dn̄s suscitauit iuuenē mortuū verbo suo dicens. Adolescens tibi dico surge : qui statim surrexit viuus non tm̄ corpore sed etiā aiā. Nam ut dicit̄ Ezech.18. Anima que peccauerit ipsa morietur.s.morte peccati. Sicut enīꝫ corpus dicit̄ mori dum anima separatur ab ipso. sic ⁊ anima spiritualiter ꝑ peccatū morit̄. dum deus vel diuina gratia ab ipsa separatur Sicut enī xp̄s verbo suo adolescentē mortuum viuificauit corporaliter. Sic etiā p̄dicator verbo diuino sp̄ualiter viuificat aias peccatoꝝ.dum ex accepta cōtritione: deus ⁊ diuina gratia iterū cum anima coniūgitur. Et propter hoc saluator dicit Jo.6. Amen amē dico vobis q: venit hora ⁊ nūc est qn̄ mortui audient vocē filij dei. ⁊ q audierint viuēt. Suꝑ que verba Bernar. ait. Si mortuꝰ in peccatis fueris viues:si voceꝫ dei audier̄.Si cor tuū induratū fuerit emittet verbū suuꝫ ⁊ liquefaciet illud.Sic enī ꝓmisit xp̄us. Quicūqꝫ audierint vocē filij dei viuēt.hec ille.Et Prouer.13.Salomon ait.Lex dei:fons vite ut declinet quis a ruina mort̄. Et id̓ Ezech. 37.precipit ipsi Ezech. Cōtra peccatores spiritualiter mortuos clamare ⁊ dicē. Ossa arida audite verbū dn̄i.hec dicit dn̄s deꝰ. Ecce

ego intromittã in vos spũ. vz grẽ ⁊ viuetis. Alia ponit similitudo Jo.xi. De suscitatõe lazari. Vñ clamauit dñs. Lazare veni foras: et statim prodijt viuus qui fuerat mortuus. ut ostendat: ꝙ animã quatriduanã. s. iamdiu in peccatis mortuam ⁊ diu sepultam. diuinum verbum spiritualiter resuscitat: ⁊ ista resurrectio facta. maior ⁊ nobilior est: materiali resuscitatione omniũ corporũ humanorũ dicente Greg. in. 4. dialogoꝝ. Si inuisibilia pensamus nimiꝝ constat: ꝙ maius est miraculũ p̃dicationis verbo atqz orõnis studio peccatorẽ cõuertere ad deũ: ꝗ carne mortuos suscitare. In illis enĩ suscitat caro iteꝝ moritura. In isto vero anima in eterna victura. hec ille. O igit peccatores in peccatis mortui currite ⁊ venite ad audiendũ verba diuina. Et sic vitam diuine gratie faciliter suscipietis.

¶ Quinto hoc idẽ figurat. Nã populo israeli die noctuqz deꝰ faciebat p̃cedere seu ab ãgelis portare. quandã columnã igneã. Exo. i3. Ex qua dũ filij israel illuminarẽtur egiptios fugabãt ⁊ maris precipitiũ euadebãt ipz transeundo. Quid enĩ figuratiue p columnã igneam nisi predicationẽ ignitã caritate accipimꝰ: quã dum peccatores audiũt ⁊ imitant vtiqz liberãt a precipitio maris. i. iferni: ⁊ manibus pharaonis atqz egiptiorũ. i. manibus luciferi atqz satellitũ suorũ. ¶ Sexto deniqz hoc idem probat exemplo. ⁊ attende queso cũ ꝗta reuerentia ⁊ deuotione quisqz debeat se preparare ad audiendũ verbũ dei. Nam videmus ad oculuz. ꝙ si aliqua dominatio seu aliquis dñs scribit aliquã litterã populꝰ suis. statim omnes cõuocant: ⁊ statim omnes se preparant ad audiendum litteras illas cum desiderio sciendi quid in eis cõtinetur. Cancellarius autẽ ascendit in altũ coram populo ⁊ extrabit sibi capuceũ seu byretũ cum magna reuerentia aperiendo dictas litteras. Et cum dñs noiatur in litteris seu dñatio omnes faciunt reuerentiã: ⁊ sic omnes cõgregati stant attenti ad audiendũ. nullus mouetur nullus loqtur. nullus dormit. nullus oculos hinc inde diuertit. Ibi totum cor apponitur ⁊ intellectus totus aperitur. Sed quid finaliter ibi legitur. Certe legitur plerũqz ꝙ dominus ponit vnam magnã taliaz toti populo: vel ꝙ habuit victoriam ⁊ sacomanauit terrã et multos fecit captiuos. multosqz fecit instrusta incidi: ⁊ expulit totã partẽ guelforum seu gebelinorũ. Et fecit eorũ vxores adulterari: ⁊ similia ibi legunt. Si igitur ut patet quisqz accedit ad audienduz tales litteras dñorum temporaliũ immo melius dicam tyrannorũ ꝗto libentius debet ⁊ tenet quisqz xp̃ianus accedere ad audiendum diuinũ verbum. O grandis confusio. O grande vituperium. O ignominia maxima xp̃ianorum: sic diligentis audientium litteras talium dominorũ. ⁊ non audire diuina verba: que ꝓprie sunt littere totius trinitatis. vz patris ⁊ filij ⁊ spũs sancti. Quas pronũciat predicator tanꝗ cancellarius dei in persona totiꝰ trinitatis. He autem littere talẽ habent sententiã. ꝙ malefacientibus pena eterna dabit. ecõtra vero cõterentibus confitentibus ⁊ benefacientibus dabit ipse deus eternã vitam: infinitã gloriã: perpetuãqz beatitudinẽ. Et cum diuina verba sint maioris auctoritatis ꝗ omnes littere temporaliuz dominoꝝ: tamẽ vilipendunt ⁊ contẽnunt veluti essent vile quid: nec ea audire volunt: nec insup si audiunt nolunt ea reuereri sicut decet. Sed attendant tales: ꝙ sic contẽnere diuina verba grauissimã penã incurrũt. Et ꝗ sit graue peccatũ diuinũ verbũ vilipendere. audi quid dicat August. j. q. j. ca. interrogo. Interrogo vos fratres inquit ⁊ sorores dicite mihi quid vobis plus esse videt corpus xp̃i. an verbũ xp̃i. si vultis veꝝ rñdere. hoc dicere debetis: ꝙ nõ sit minus verbũ dei ꝗ corpꝰ xp̃i. Et ideo ꝗta solicitudine obseruamus. quando nobis ministrat corpus xp̃i. ut nihil ex ipso de manibus nostris in terrã cadat: tanta solicitudine obseruare debemus ne verbũ dei quod nobis erogat: dũ aliud cogitamus: aut loquimur de corde pereat: quia non minus reus erit qui verbum dei negligenter audierit: ꝗ ille qui corpus xp̃i sua negligentia in terrã cadere permittit. hec ille. Cogita ergo qualem penã meretur: q aut ex negligentia: aut ex malicia corpus xp̃i conculcaret: quoniã similem penam recepturi sunt quicũqz verbũ dei aut contẽnunt: aut audire negligũt. Cum insup grauissima pena danda sit nephandis sodomitis. Similis tñ ⁊ maior dãda est negligentibus diuinũ verbũ saluatore attestãte. Matth. io. vbi ait. Quicũqz nõ recepit. nec audierit sermones vestros: fugite in aliã ciuitatẽ: ⁊ excutite puluerẽ de pedibꝰ vestris. Amẽ dico vobis tollerabiliꝰ erit terre sodomorum ⁊ go-

morcoꝝ in die iudicij ꝙ̄ ciuitati illi.h.ꝫ ibi. Itē Clemēs papa terti⁹ di.c. Null⁹ ait. Qui eniꝫ rebellit viuit ꝛ addiscere atqꝫ agere bona re cusat magis diaboli:ꝙ̄ xp̄i mēbꝝ ostendit: ꝛ potius infidelis ꝙ̄ fidelis eē mōstrat. Et Isi. do. in li. sniaꝝ. Etiā de reprobatiōe taliū, cōtē nētiū audire verbū di dic: qd̄ trāsumptiue po nitur. 37. di. c. Ideo. Ignorās ignorabit. qd̄ de eo intelligēdū est qui noluit intelligere. ut bn̄ ageret. h ibi. Et di. 38. di. c. Qui ea inquit. Qui ea que dei sunt sapiunt a deo sapiunt. Et qui ea que dei sunt nesciunt a dn̄o nesci unt. Paulo attestante q ait. Siquis ignorat ignorabit. Idem quiqꝫ. Qui eni stultus est in culpa sapiens est in pena. Et August. 37. di. c. Non omnis. Non ois ignorans immu nis est a pena. Ille ignorans excusat a pena q ibi disceret nō inuenit. Illis autē hoc igno sci non poterit. qui habentes a quo discerent operā nō dederunt. hec ille. Et idem Aug. li. de predestinatione scōꝝ ait. Sicut nullū eui dentius est signū eterne salutis ꝙ̄ libēter au dire verbū dei. sic nullū euidentius est signū eterne reprobationis ꝙ̄ cōtemnere verbum dei. Deniqꝫ saluator Jo. 8. De audiētibus ꝛ non audiētibus verbū dei cōcludit di. Qui ex deo est verbū dei audit. propterea vos nō auditis. q: ex deo nō estis. Et statim adiun git di. Vos autē ex patre diabolo estis. Et sic ex predictis auctoritatib⁹, ratione. distictio ne. similitudine. figura. atqꝫ exēpla. pꝫ prima dispositio ad suscipiendam diuinā doctrinaꝫ ꝛ ꝑ cōsequēs diuinā grām que dicit disposi tio accessionis.

¶ De secūda dispositione necessaria ad au diendā doctrinā q̄ dr̄ dispositio festinatiōis.

Secūda dispositio in ordie dr̄ disposi tio festinationis. Non eniꝫ tm̄ opor tet ꝙ quisqꝫ ut informet de reali ve ritate sue salutis accedat ad audiendā doctri nam dei. Sed insup oportet ꝙ sit festinus in eundo: ut non tm̄ adsit medio vel fini ipsius sermonis: sed etiā principio. Et hoc dico con tra multos qui aut ex sensualitate plus dor miūt ꝛ sic non intersunt principio: vel medio sed solū fini. Aut insup ex quadaꝫ cupiditate reꝝ tempaliū retrahūtur ita ꝙ nolūt interēē principio: sed solū medio ꝛ fini. dicunt enim. Ego possum stare ꝑ dimidiā horā ad labo randū postea ibo ꝛ audiam predicatiōes. Ta les ꝓfecto sunt a demone valde decepti pro

eo ꝙ qui vult ꝑficere in cogitatione veritatꝭ oportet ut habeat principiū mediū ꝛ finē. Et ꝙ quisqꝫ festināter ꝛ solicite debeat studere interesse nō tm̄ fini: sed medio ꝛ principio tri pliciter ꝓbat. Primo auctoritate. Secūdo ratione. Tertio exēplo. ¶ Primo auctorita te. Nā seneca in suis ꝓuerbijs ait. Initia in qualibet re ꝛ arte laudabilia sunt ꝛ optia: sic finis. Phs etiā. 3. Thopi. Illud ex quo bonū sequit statim fieri debet. Illud autēꝫ ex quo malū nunꝙ̄. Itē primo posterioꝝ. Necesse ē marie habere ꝛ ꝑcognoscere pma pricipia: q: ꝓpter qd vnūquodqꝫ ꝛ illud magis. q: ꝓpter illd qd amam⁹: illud magis ē amādū. Sed oia posteriora scim⁹ ꝛ credim⁹ ꝑ priora: ergo illa magis oportet scire ꝛ hr̄e. hec ille. ¶ Se cundo hoc idē probo vnica rōne vꝫ remotio nis. Fundamētū rōnis ponit Cōmētator. io. Meth. di. Remotis principijs remouet ꝑfe cto ꝛ eēntia ab oib⁹ posterioꝛib⁹. pꝫ hec regla Cū eniꝫ sm̄ phm. j. phi. Principia reꝝ natu raliū sint tria. vꝫ materia priuatio ꝛ forma. si hec tria remoueant: nō dabit i mūdo ꝑfectō alicui⁹ eē: sicut exēpli grā. remota materia g̃ ni seu farine nō pōt dare forma panis: sꝫ vbi nō est forma ibi nō pōt esse eēntia alicui⁹ rei cū forma: ut dr̄. 2. de aia. Sit simplr̄ que dat esse rei. Silr̄ si non sit priuatio farine nunꝙ̄ poterit forma introduci: cū sic forma ꝑesset ꝑ uationi: qd fas nō est. Silr̄ si radix arboris deficeret: neqꝙ̄ possꝫ hr̄i ꝑfectō arboris: atqꝫ fruct⁹. Ecōtra vero habitis ꝑncipijs oim su pradictoꝝ exēploꝝ facile habent oia posterio ra eorū. Quo ꝑsupposito certū est. ꝙ a fili q̄ qs nō festinat ad habendū pricipia ipsoꝝ ser monū q fiūt in q̄dragesima. Impossibile ē ꝙ possit ꝑfecte hr̄e verā noticiā de fine ꝛ medio ipsoꝝ sermonꝭ: cū mediū ꝛ finis ꝑdicationis trahāt suā ꝑfectionē a ꝑncipio: ꝓpter qd Cō mētator. 3. phi. dic. Ignorato pricipio alicui⁹ rei ignorātur ꝛ sequētia. Et prio de ce. ꝛ mū. ait. Paru⁹ error in pricipio fit maxim⁹ i fine. Et. q. q. j. c. ꝑncipat⁹. Vix bono pagūt exitu q̄ malo sunt inchoata ꝑncipio. Et iō ꝑdentes ꝑncipiū ꝑdicatiōis faciliter cadent in diuer sos errores. Oppositū vero est de eo q acce dit ad ꝑncipiū: qm̄ facilr̄ appr̄hendit realē cō clusionē toti⁹ sermonis: ex q̄ postmodū facili ter diuinā grām acqrit. Pho attestāte q pmo Eth. ait. Pricipia qlibet marie valēt ad oia ꝯseqntia. Ex q̄ rōne pꝫ qlr̄ q vult ꝑficere i do

ctrina ⁊ grā dei dꝫ solicite festinare non tm̄ ut hēat mediū ⁊ finē. ſꝫ etiā ꝑncipiū ꝑdicationis. ℂ Tertio idē ꝓbo vnico exēplo. Nā legitur in vitis patꝝ: ꝙ dū monachꝰ qdā multis tētationibꝰ diabolicis deuictꝰ religſſet mōsteriū. ⁊ sic postmodū infinita mala fecisſꝫ. tāꝗ̄ desꝑatꝰ nulla bona faciebat. Accidit tñ ꝙ diuina inspiratōe ductꝰ iuit ad quēdā scm̄ prēꝫ ꝓ petēdo ꝯsilio salutis sue. Et dixit cum sim desꝑatꝰ videt̄ mihi īpossibile ꝙ possim aliqd bñ oꝑari ⁊ vnꝗ̄ saluari. Quid ad hec rn̄des pr̄. Qui leta facie cū ꝯfortās dixit. Fili mi ne despes: qꝛ oīa bona q̄ velles ⁊ necessaria sūt sil'r facere nō potes. Incipe tñ ⁊ fac aliqḋ paruū bonū: qm̄ virtute illiꝰ venies postea ad ꝑfectionē alioꝝ bonoꝝ opeꝝ. Vade igit̄ ⁊ incipe hodierna die facere aliqḋ bonū: etiā si sit ꝑuū: qm̄ ex virtute istiꝰ ꝑncipij facil'r ꝓficies vsqꝫ ad finē vite tue. Qui cū acqeuisset ꝯsilio nō venit trienniū ꝙ erat ꝑfectioꝛ mōchus ꝗ̄ eēt in toto mōsterio. Quo exēplo pꝫ ꝙ qui vult ꝓficere in aliquo bono seu incognitiōe salutis sue: dꝫ solicitꝰ eē ire ad ꝑncipiū ꝑdicationis: ⁊ sil'r se dispone'e ad faciēdū aliqḋ bonuꝫ cuiꝰ virtute poterit ⁊ in bonuꝫ. ⁊ ꝑ ꝯseq̄ns in diuina gr̄a ꝓficere. Ex ꝑdictis igit̄ auctoritatibꝰ rōne ⁊ exēplo. pꝫ hec scḋa dispositio que dicit̄ dispositio festinationis.

ℂ De tertia dispositiōe necessaria ad audiēdū doctrinā sacrā que dr̄ dispō ꝯtinuatiōis.

Tertia dispō ex q̄ salutar' doctrina ⁊ ꝑ ꝯseq̄ns diuina gr̄a ⁊ eterna gloria ꝯseqt̄ qs ex verbo dei solicite audito dr̄ dispō ꝯtinuatiōis. Nā ꝫm phm̄. 5. meth. Cōtinuū est simpl'r cuiꝰ motꝰ sꝑ est vnꝰ: Et iō nō tm̄ oꝫ ꝙ qlqꝫ accedat ad ꝑncipiū ꝑdicatōnū. Sꝫ oꝫ illḋ cōtinuare a ꝑncipio vsqꝫ ad finē. Et nō tm̄ oꝫ ire ad vnū sermonē si vult ꝓficere: ſꝫ oꝫ ꝙ vadat ad oēs sim'l sermones nisi ipedimētū aliqḋ occurreret nōbile. Cōtra hāc ꝯtinuationē faciūt illi q nō pn̄t stare ad sermonē nisi ꝑ mediā horā. Sil'r ⁊ illi q audiūt vnū sermonē: vel duos: ⁊ postea nolunt ampliꝰ ire: nec cogitāt ꝙ in. 3. sermōe vel in seq̄ntibꝰ maiorē recipiēt delectationē: qꝛ sepe ut dic̄ Auctoꝛ sex ꝑncipioꝝ. Aīa ꝯiūcta corꝑi imitat̄ passionē corꝑis. Et ꝓpter hoc accidit plerūqꝫ ꝙ vna die vnꝰ ibit ad vnū sermonē: ⁊ habens tūc corpꝰ indispositū nō delectat̄ de illo sermōe: ſꝫ potiꝰ recipit fastidiū. Dico ergo sil'ibꝰ qcūqꝫ vult ꝓficere: dꝫ a ꝑncipio sermonis vsqꝫ ad finē ꝑseuerare: nec dꝫ attēdere in hoc tediū corꝑis: nec cupiditatē diuitiaꝝ mūdanaꝝ: ⁊ ꝙ tal' ꝯtinuatio sit necessaria ad ꝓfectū doctrine ⁊ diuine gr̄e ⁊ salutis tripl'r ꝓbat̄. Prio auctibꝰ. Scḋo rōnibꝰ. Tertio exēplis. ℂ Prio ꝓbat̄ auctibꝰ. Nā Isiḋ. li. 2 de sūmo bo. ait: Inchoātibꝰ bonū ꝑmiū promittit̄: ſꝫ ꝑseuerātibꝰ dat̄: tūc eni placꝫ deo cōuersatō nulla: qñ bonū qḋ inchoamꝰ ꝑseuerāti fine ꝯplemꝰ. Itē auctoꝛ i li. de moribꝰ phorū ait: Licet non sit differēdū vnꝗ̄ bonū incipe. ⁊ magna ps bonitatis sit incepisse amplius tñ curādū est vsqꝫ ad finē perseuerare. hec ille. Et apo. ad Gal'. 6. ait. Bonū autem faciētes nō deficiamus: tempore eniꝫ suo metemus nō deficientes. Et Ber. in suis sentētijs ait. Non sufficit inchoasse bonuꝫ: nisi sit cōtinuatio: nec sufficit cōtinuatio: nisi sit ⁊ ꝑfecta cōsummatio. Seneca epl'a. 3. ad Lucillū. Necesse est inqt ut virtutū vitia exitusqꝫ cōueniant. Et in collationibꝰ patꝝ. li. 12. qdaꝫ de sanctis patribꝰ di. Nō debet eē mēs iusti in bonū ut cera mollis quālibet impssionem de facili suscipiēs: sed ut adamas. primā in ꝑpetuū retinēs impssionē. hec ibi. Hiero. etiam ad furiaꝫ ait. In xpianis nō q̄rūtur initia: sed finis. Paulꝰ male cepit ſꝫ bñ finiuit: Inde laudātur exordia: ſꝫ finis ꝑditōe dānat̄. Et Grec. de pe. di. 3. c. Incassū ait: Incassum bonū agit̄ si añ vite terminū deserat̄: qꝛ ⁊ frustra velociter currit: q ꝑusq̄ꝫ ad metas ꝑueneꝛit deficit. Et dn̄s Lu. 9. ait. Nemo mittens manū ad aratrū ⁊ aspiciēs retro aptus est regno dei. Itē Saluatoꝛ Matth. 10. ait. Nō q̄ incepit: sed qui ꝑseuerauerit vsqꝫ in finē hic saluꝰ erit. Deniqꝫ de consc. di. 1. c. Sacerdote. dicit̄. Sacerdote in ecclesia verbum dei faciente: qui egressus de auditorio fuerit excommunicetur. Ex predictis igitur auctoritatibꝰ patet. ꝙ quisqꝫ tenet̄ non tm̄ in predicationibus sed etiam in quolibet bono incepto vsqꝫ ad finem ꝑseuerare. ℂ Secūdo hoc idem ꝓbatur duplici rōne. Prio rōe ꝓponit̄ ꝑpositiōis. Scḋo rōe ꝑfectiōis. Prio ergo ꝓbat̄ rōe ꝑpositōis. Fūdamētū hꝰ rōnis ponit phs 8. phi. di. Dignius natural'r ꝑponitur minꝰ digno: ⁊ nobilius viliori: ⁊ prius posteriori. patet hec regula. Nam quia aqua est nobilius elementuꝫ ꝗ̄ terra: ⁊ aer ꝗ̄ aqua: ⁊ ignis ꝗ̄ aer: ideo naturaliter vnū precedit alterum Sil'r videmus ꝙ dn̄s respectu maioris di-

gnitatis preponit oibus seruis suis. Quo p-
supposito certum est q filii cum spiritualia
prout est doctrina euangelica sint icompabi
liter nobiliora oibus temporalibus z corpo-
ralibus bonis: ppter hoc merito quisqz tene
tur eam preferre oibus mundanis diuitijs:
atqz omibus sensualitatibus corporis qd cō
firmans Tho. scda scde. q. 32. ar. 3. in corpore
q. dicēs. Cum querit an spūalia bona seu spi
rituales elemosyne sint potiores z pferende
omnibus elemosynis z corporalibus bonis
Rńdetur q comparatio istaz elemosynarū
potest attendi dupliciter. Uno modo simpli
citer loquendo: z sm hoc elemosyne spūales
peminent triplici rōne. Primo quidem qr
id qd exhibet nobilius est. s. donum spiritua-
le: qd peminet corporali. sm illud pūerbi. 4.
Donum bonum tribuat vobis: legem meaz
ne derelinquatis. Scdo rōne eius cui sub-
uenitur: qr spūs nobilior est corpore. Unde
sicut homo sibiipsi magis debet puidē q̃ztū
ad spm̄ q̃z quantum ad corpus: ita z primo
quem debet tāq̃z seipsum diligere. Tertio
quātum ad ipsos quibus subuenitur: qr sunt
spūales actus qui sunt nobiliores corporali-
bus qui sunt quodammō seruiles. Alio mō
possunt comparari sm aliquē particularem
casum: in quo quedaz corporalis elemosyna
alicui spūali prefertur: puta quia magis esset
pascendū fame morientem: q̃z docen̄. sicut z
indigenti ditari q̃z philosophari: qm̄ hoc essz
simplr melius. h Tho. Et ppter hoc Sal.
Matth. 6. precipit dicens. Primum querite
regnū dei. z iusti. ei9. z h oia adijt. vobis. Et
ibidem ait. Dico autez vobis ne solliciti sitis
anime vestre quid manducetis. neqz corpori
vestro quid induamini. Nōne aia plus ē q̃z
esca: z corpus plus q̃z vestimētū. Nolite ergo
thesaurizare vobis thesauros i terra: vbi eru
go z tinea demolit: z vbi fures effodiunt et
furantur. Thesaurizate aūt vobis thesauros
scz virtutum z gratiaz in celo: vbi neqz eru-
go: neqz tinea demolitur: z vbi fures nō ef
fodiunt nec furantur. hec ibi. Ecce ergo o cu-
pide z auare: qliter teneris preponere diui-
nam doctrinam temporali lucro: cum sit no-
bilior in infinituz. Et ideo o paupercule plus
lucraberis in vna hora audiendo predicatio
nē q̃z si centū ānis tibi foderes aurum puris
simum. Et certe veniendo quotidie in qua-
dragesima per vnam horam ad predicatio-
nem non perdes nisi quadraginta horas: et
sic per consequēs quasi laborem duoz diez
in quibus simpliciter tres vel quattuor gros
sos lucratus fuisses. Perseuera igitur ad au
diendum verbum dei z mereberis: put dixi
infinitum thesauz eterne vite. ¶ Scdo h idē
probatur rōne pfectionis: vz q pseuerantia i
oi bona opatiōe z precipue in audiendo pre-
dicationes est cuilibet necessaria. Fundamē-
tum rōnis ponit Saluator Matth. 5. dicēs
Estote pfecti. s. in omni virtute: sicut z pater
vester celestis perfectus est. Quo presupposi
to peto qd sit simpliciter pfectū. Rńdit phus
5. metha. di. Perfectū est cui nulla suarum
partium deest. Et. 3. phisy. ait. Perfectuz est
cui nihil deest. q si sic est: claz est q qui non
habet pseuerantiā in suo opere caret vna pte
virtutis: ergo tale opus est impfectum: ergo
non est sm voluntatem saluatoris hoc preci
pientis. Sed cū nulli liceat facere contra vo-
luntatem z preceptum saluatoris: ergo qsqz
tenetur perseuerare in bono incepto z in pre
dicationibus vsqz in finē: qd egregie confir-
mans phs. 5. metha. ait. Perfectū est oē sim
pliciter qd finem attingit. ¶ Tertio deniqz
h idem pbatur exemplo. Nam videmus p
experientiā q miles strenuus qui agreditur
aliquā pugnā nūq̃z deficit in pugnādo q̃zuis
ppter hoc maximū laborē sustineat: quosqz
aut victoriā de inimico deportauerit: aut ini
micus sibi cedat cū ɔfusione z detrimento:
Sic ait Alexand. 3. vt habet ex de renun. c. j.
Indecens (inquit) oio pbatur prius soluere
militie cingulum q̃z cedat victori aduersitas
prelioz. Si hoc facit pro habenda victoria tē
porali: quāto fortius qsqz xp̄ianus dz ɔtinua
re in bonis operibus vsqz in finē vt habeat
victoriam eterne vite in qua postmoduz sibi
subijcit z creatorē z oēs creaturas. Habes
si vis etiā aliud exemplū. Nā vt legit gen̄. 29.
Iacob seruiuit laban iugiter. 14. ānis: vt ha-
beret Rachelē filiā eius q̄ certe erat vna pe-
cia carnis valde putrida z fetida. Et vt dicit
ibi textus. Videbāt ei dies pauci p amoris
magnitudine: q si Iacob. 14. ānis pseuera-
uerit in labore: vt acqreret filiā laban: quāto
magis dz quisqz pseuerare in bonis opibus
pro qbus meremur postmodum eternā vitā
heu o mūdani ceci. o mūdani iniqui. o vtiqz
mundani filij diaboli. O carnales spurcissi-
mi atqz sensuales: vos totū ɔtrariū facitis:

dum toto tpe vite vestre insudatis pro acq-rendis diuitijs:et pro fouendis vestris carnalitatibus:nec quasi est qui velit in quadragesima verba dei audire:nec confiteri pro quibus beatitudinem acquirerent et felicitatem. Ideo bene Grego.47.di.c.omnes. de talibus ait. Omnes huius seculi dilectores in terrenis rebus fortes sunt:in celestibus debiles. Nam pro tpali gloria vsq3 ad mortem desudare appetunt:et pro spe perpetua:nec parum quidem in labore subsistunt. Nam pro terrenis lucris quaslibet iniurias tollerant. Et pro celesti mercede:vel tenuissimi verbi ferre contumelias recusant. Terreno etiam iudici tota die assistentes fortes sunt:in oratione vero coram deo vel vnius hore momento lassantur. Sepe nuditatem deiectionem:famemq3 pro acquirendis diuitijs atq3 honoribus tollerant:et earum rerum spe se per abstinentiam cruciant:ad quas adipiscendas festinant:superna autem laboriose querere tanto magis dissimulant:quanto magis ea retribui tardius putant. Hi itaq3 quasi malarum arborum more deorsum vasti sunt.sursum angusti sunt:quia fortes in inferiora subsistunt et ad superiora deficiunt:at contra ex qualitate palmarum designatur proficiens vita iustorum qui nequaquam in terrenis rebus fortes sunt et in celestibus debiles. Sed longius atq3 distantius studiosos magis deo se exibent quam seculo fuisse meminerint.hec ille. ¶ Ex predictis auctoritatibus ratione et exemplis:patet qualiter qui vult proficere in diuina doctrina et gratia dei debet perseuerare in audiendo sanctissimas predicationes ex quibus illuminatur homo et saluatur. Et per consequens patet etiam tertia dispositio necessaria ad suscipiendum diuinam doctrinam.et per consequens diuinam gratiam que dicitur dispositio continuationis:quam continuationem:et perseuerantiam in auditione sacre doctrine et in ceteris operibus virtuosis:nobis concedat omnipotens deus qui est benedictus in secula seculorum.Amen.

¶ Feria quarta post dominicam septuagesime de reliquis quattuor dispositionibus necessarijs ad diuinam doctrinam sermo quartus.

Fides tua te

saluum fecit.Luc.7. Expletis tribus dispositionibus cuilibet necessarijs: ad hoc vt quis perfecte sumat fructum diuine doctrine seu sanctarum predicationum:necesse est vt quattuor sequentes conditiones:etiam declaremus que non minus necesse sunt:imo magis quam precedentes. Et vt ordinem seruemus:accipe nunc quartam dispositionem in ordine declarandam.

¶ De quarta dispositione declaranda ad audiendam doctrinam sanctam que dicitur dispositio attentionis.

Quarta igitur dispositio ex qua acquiritur salutaris doctrina:et per consequens diuina gratia dicitur dispositio attentionis. Clarum est enim et iugiter experientia docet: quod nullum exercitium siue sit spirituale siue corporale:vnquam consequitur bonum finem sine precipua attentione dicente Seneca in prouer. Nullum exercitium bonum reddit vbi est discursus et vagatio animi Sic a simili volo dicere de exercitio auditionis diuini verbi seu doctrine euangelice: quoniam non sufficit:vt quis vadat ad audiendum verbum dei sed festinanter. Sed etiam oportet quod singulariter dum est ibi singularissimam habeat attentionem ad veritates declarandas:aliter nullum de diuino verbo spiritualem fructum anima reportat. Qui enim vult proficere tam in ceteris quam etiam in doctrina diuina oportet quod leuet cor suum totum omnes sensus:omnem voluntatem:omnem itellectum et memoriam atq3 omnes vires suas:ad id quod dicitur et declaratur excludendo maxime pro tunc a se omnes vagationes:omnes circumspectiones:omnesq3 mundanas alias norias lasciuias atq3 vagabundas cogitationes. Dico tibi.o mulier que corpore stas ad predicationes: sed corde et fantasia es aut ad faciendum cognam aut ad laudandum pannos et huiusmodi. Heu dico tibi. O adolescens qui et si venis ad predicationem mens tua vagabunda semper discurrit per varia et diuersa inutilia. Dico igitur generaliter quod diuina doctrina sicut cetera exercitia precipue requirit: quod cor cuiuslibet sit attentum:sit directum:sitq3 totum eleuatum ad ea que dicuntur et non ad alias fantasias et norias cogitationes. Talis autem attentio ad diuinam doctrinam capiendam probatur esse necessaria quinq3.s. Primo auctoritatibus. Secundo ratione Tertio distinctionibus. Quarto similitudine Quinto exemplo. ¶ Primo probatur auctoribus quod quisq3 debet habere maximam attentionem ad ea que predicator dicit et declarat. Nam phus.4.pol. ait. Magnis negocijs oportet simpliciter animum ordinari ad vnum opus:quia maior est cura que est intenta circa vnum quam si circa multa.hec ibi. Item auctor.lib.de causis propositione.16.ait. Virtus omnis vnita fortior est et plus firma

ꝙ virtus dispersa ⁊ multiplicata: q᷑ oīs virt⁹
appropinquans vni vero est plus firma q̄ꝫ q̄
longinqua est ab eo: qū enim virtus incipit
multiplicari: tunc destruiť virtus eius ⁊ per
consequēs infirmať eius vehementia. hec ibi.
Item Boetius in lib. de disciplina scolariū
ait. Disciplinis qſqꝫ dꝫ esse beniuolus: doci-
lis atqꝫ attētus in exercitio. beniuolus ad au
diendum: in aīo attentus ad recipiendū: ⁊ in
se toto docilis ad intelligendū. Discolus aūt
discipulus qui currit per vicos ⁊ plateas: ⁊ q
aīo est vagabundus non ꝓficiet in doctrina.
hec ibi. Item Tulius in retho. ṗma que ars
vetus dicitur ait. Dociles eos facimus si ap
te ⁊ breuiter summā cause exponimus: cūqꝫ
docilem vis facere. simul ⁊ attentū facias oꝫ
Nam is maxime docilis est qui attentissi-
me paratus est audire. hec ibi. Idem quoqꝫ
ibidem li. 4. ait. Audienti discipulo intento
opus est aīo ne oīa dilabanť si vnū aliquod
effugit. Item Seneca ad Lucillū ait. Pri-
mum argumentū cōposite mentis existimo:
posse ꝯsistere ⁊ secū morari ⁊ assidua inten-
tione ad ea que referunť occupari. Et eccle.
28. diciť. Qui minorať actu ꝑcipiet sapientiā
Et idem. 29. di. Qui conatur multa agere in
cidet in ruinā. Et Grego. 4. dialogoꝝ ait.
Cum aīus diuidiť ad multa: fit minor ad sin
gula: tantoqꝫ ei minima res surripiť: quāto
latius in multis occupať. h ibi. Idem in pa-
storali ait. Impar quisqꝫ inueniť ad singula
dum ꝯfusa mente spargiť ad multa. Et qui
dam versificator dicit. Plurib⁹ intentus mi
nor est ad singula sensus. Item Cassio. lib. x.
epistolaꝝ ait. Duabus curis ingeniuꝫ simul
non debet occupari. Itē ꝓuerb. 28. Salomō
ait. Qui declinat aurem suā ne audiat legeꝫ
scꝫ dei: oratio eius erit execrabilis. Et ꝓuer.
j. diciť. Inuocabūt me ⁊ non exaudiam eos:
eo ꝙ exosam habuerūt disciplinam vꝫ legis
mee. Ex predictis auctoritatibus pꝫ qualiter
impossibile est veritatē diuini verbi accipere
nisi quis habeat summā attentionē ad audi
endū illam ¶ Scđo h idem probo vnica ra-
tione videlꝫ remotionis. Fundamentum ra
tionis ponit Aristoteles lib. j. de regi. princi.
dicens. Potentia remota ab obiecto priua-
tur virtute ⁊ influentia eiusdem obiecti. patet
hec regula. Certum est enim ꝙ sol est quod-
dam obiectum potentie visiue quem si ocu-
lus temperate directe respicit seu attendit in
fluentiam sue delectationis ⁊ cognitionē sue
pulchritudinis suscipit. dicente Ecclesiastes.
xi. Dulce lumen ⁊ delectabile est oculis vide
re solem. Econtra si potentia visiua respici-
at ex aduerso seu ad alia: non respiciendo ꝓ
prie solem clarum est: ꝙ oculus nullam in-
fluentiam delectationis ab ipso sole perci-
pere potest. Similiter si potentia visiua di-
recte respiciat seu attendat in aliquam pul-
cherrimam imaginem virginis gloriose et
non in aliam: clarum est: ꝙ ab eadem quan-
dam influentiam maxime delectationis re-
cipit. Econtra si oculus respiciat ad alia simť
diuersa obiecta impossibile est ꝙ de predicta
imagine accipiat cognitionem: ⁊ per conse-
quens delectationem. Quo presupposito cer
tum est ꝙ potentia intellectiua non potest si
mul ⁊ semel ferri in diuersas res: seu ī diuer
sa obiecta cum sit potentia simplissima: dicē
te pho. 3. de anima. Impossibile est eandem
potentiam pro nunc ferri in diuersa obiecta
Vnde ⁊ contingit intellectum multa scire.
intelligere vero non nisi vnum. Qđ si sic est
manifestum est ꝙ dum intellectus seu volū-
tas ad veritatem non attendunt: est per con
sequens omnino impossibile ꝙ tunc recipi-
ant veritatem diuini verbi seu ab ipso deo ī
fluentiam gratiarum quas appetunt ⁊ requi
runt. Vis igitur o fidelis anima fructū ora-
tionis: ⁊ q̄ꝫ maxime predicationis recipere ⁊
gratiam acquirere quā desideras: fac ꝙ di-
recte intellectus tuus atqꝫ voluntas solum
intendant ad deum seu ad veritates que di-
cuntur ⁊ declarantur. Hanc attentioneꝫ qa
plures non habent. ideo sine fructu diuine ꝑ
dicationis ⁊ gratie: a predicatione recedunt:
vnde contingit ꝙ aliqui vagantur: aliqui di
scurrunt per circuitum nec reperiunt locum:
sicut formice diaboli. Aliqui attendūt ad ap-
ponendum manus super caudam accipitris
quem ad predicationeꝫ portauerunt. Aliqui
auertunt oculos impudicos a predicatore ⁊
conuertunt ad vanas mulieres. Aliqui vo-
lunt numerare quot femine vel homines ad
predicationem venerunt. Alij murmurant:
Alij recedunt sine necessitate. Alij loquūtur
vana ad inuicem. Alij faciunt diuersa signa
cum oculis. Et alij aliquando dum habent
locum secretum in predicatione fornicantur
sicut contigit laude in quadam ecclesia dum
predicaret quidam pater conuentualis: vo-

catus magister paulus in die annunciatio-
nis virginis marie: eodem predicante qui-
dam ribaldus diabolica sugestione vexa-
tus mulierem in eadem ecclesia cathedrali
post altare sancte katerine postrauit prout a
pluribus visus fuit. Alij insuper impudicis
manibus mulieres venientes ad predicatio
nem stimulant ꝛ pungunt. Cũqꝫ talia ꝛ mul
ta similia miseri homines ꝛ mulieres faci-
unt in predicatione fructum predicationis ꝛ
ꝑ ꝯñs diuine grẽ penitꝰ ignorãt. Cõtra quos
Arist. 12. metha. ait. Intelligẽ bonũ ꝛ nobile.
Intelligere vana ꝛ vilia valde differunt quo
ad ꝑfectionẽ ꝛ nobilitatẽ intellectus: q꞉ valde
incõueniẽs videt̃ ꝙ aliqs meditetur subtilia
ꝛ operationẽ actus sui occupet circa vana ꝛ
vilia. Nobilitas igitur intelligẽdi ꝑtinet sim
pliciter ad nobilitatẽ intellectus cum opera
tiones circa obiecta ꝓpria specificent̃. hec ille.
¶ Tertio insuper probo intentum distin-
ctionibus. ꝛ vt per quendam similitudinem
loquar Thomas. xxij. q. 83. articu. 13. querit
An attentio requiratur in omni re ꝛ maxi-
me ad vocalem orationem. Respondit di-
cens. Attentio potest haberi ad tria. Pri-
mo ad verborum ordinem vel tenorem. vi-
delicet: ne ille qui orat erret in proferendo
verba. Secundo ad verborum significatio-
nem: vt scilicet ille qui orat verba orationis
ꝛ petitionis intelligat: ꝛ he due attentiones
non sunt necessarie: tũ quia simplices ꝛ idio-
te eas habere non possunt. tum quia si in sin
gulis verbis velit homo cogitare q̃liter ver-
ba sint formanda: ꝛ intelligenda mentis eua
gationem incurret. Tertio potest haberi
intentio ad finem: ꝛ hec maxime est necessa-
ria cuius ratio est: quia finis orationis ẽ du-
plex. scilicet deus qui orat̃: ꝛ illd̃ pro quo ora
tur: siue persona pro qua oratur. Et ista duo
siue hanc duplicem attentionem non solum
docti: sed etiaꝫ idiote ꝛ simplices habere pos
sunt. Immo ꝙ plus est attentio qua mens
fertur in deum quandoqꝫ intantum abun-
dat: vt etiam mens obliuiscatur omniũ alio-
rum: sicut dicit Vgo de sancto vic. h̃ Tho.
Aliam distinctionem egregiam ꝛ simileꝫ po
nit Ricar. mal. 4. distinc. 15. articu. 5. q. 6. in
corpore. q. dicẽs. Cuꝫ queritur an vocalis ora
tio sine mentali attentione sit meritoria vel
satisfactoria. Respondẽtur ꝙ orationis tri-
plex est efficacia. scilicet in merendo: ꝛ sic
est satisfactoria. Et i impetrando: ꝛ orantem
spiritualiter ꝛ experimentaliter reficiendo.
modo nullam istarum efficatiarum habet
vocalis oratio: si eam non precedat: aut non
concomitetur concors meditatio: aliter enim
non esset moralis actus: nam actus exterior
moralis non est nisi per comparationem ad
actum rationis interiorem: si autem adsit in
tentio debita ꝛ actualis in principio vocalis
orationis q̃uis postea non sequatur: tamen
oratio vocalis est meritoria ꝛ impetratiua ꝑ
virtutem prime intentionis nisi postea in-
terrumpatur per intentionem contrariam.
Sicut cum aliquis ex bona intentione inci-
pit peregrinari: vel elemosynam dare totus
actus sequens meritorius est virtute inten-
tionis prime q̃uis cesset sua intentio actua-
lis. Sed efficatiam spiritualiter reficiẽdi orã
tem non habet vocalis oratio: nisi quãdiu cã
comitatur intentio. Et sic intelligitur illud
verbum Apostoli. j. ad corinthi. 14. Si orem
lingua spiritus meus orat: mens autem mea
sine fructu est. Sciendu꞉ tamen est ꝙ potest
intentio conuenire vocali orationi triplici-
ter. s. aut apulicando eam ad verba que dicũ
tur: aut ad illud qd̃ petitur: aut ad illum cui
oratio porrigitur. Et quocũqꝫ istoruꝫ modo-
rum adsit: intentio non est inefficax ad satis-
faciendũ vocalis oratio: sed scd̃a intentio me
lior est q̃ prima: ꝛ tertia q̃ scd̃a. Vñ Vgo
in lib. de virtute orãdi inter ꝓncipiũ ꝛ mediũ
dicit pura oratio est: qñ ex abũdantia deuo-
tionis mens ita accendit̃ vt cum se ad deum
postulatura cõuerterit pre amoris eius ma-
gnitudine: etiam petitõis sue obliuiscat̃. h̃ ibi
Ex predictis distinctionibus arguo a siliꝰ: cũ
de silibus idem sit iudiciũ. ꝙ si oratio est vtilꝰ
sine attentiõe ꝓcipua ad id qd̃ dr̃ vel orat̃: a
sili doctria diuina: nulli põt ꝓficẽ nisi ꝑ ipaꝫ
audiẽs audiat eã cũ maria attentõe ꝛ reuerẽ
tia. ¶ Quarto h̃ idẽ ꝓbo siliťudie: expiẽtia. n.
docet ꝙ venator q sil' vult currẽ pꝰ duos lepo
res nullũ eoꝝ capẽ põt: quos tñ facili cepissꝫ
si sigillatiꝫ pꝰ vnũ illoꝝ cucurrisset. Qd̃ qdaꝫ
sapiẽs metrice loq̃ndo testat̃ di. Quis binos
lepores vna sectabit̃: hora vno qñꝫ: qñ quoqꝫ
carebit vtroqꝫ. A sili dico de sacra doctrina
ꝛ dina gr̃a quã mẽs neq̃q̃ acgrẽ p̃t: q̃ circa
mlta ẽ euagabũda ¶ Quito deniqꝫ h̃ idẽ ꝓ-
bo vnico exẽplo. Nã legit̃ i vita bti Syri epi
Januẽs. ꝙ cũ scl' eẽt i eccłia ꝛ ꝓdicãdo cebra

Ubiqꝫ etiā magna multitudo ppl'i: que vtiqꝫ
erat vagabunda: nec ad verbū diuinū erat at
tēta: ɔtigit q ipse sanct⁹ vidit in eadē ecclesia
quendā demonē habentē magnā cartam in
manibus et scribentē in ea omnes cogitatio
nes noxias ꝛ vagabundas: circa quas popu
lus ipse dū predicaret erat occupatus: ꝛ cum
carta deficeret: pro eo q tota iam conscripta
erat: ꝛ demon cum dentibus ipsam elonga-
re vellet. subito carta fracta caput eius ictu va
lido murū impetijt: ita ut sonitus collisionis
ꝛ vulnus capitis sentiret quo facto statī eua
nuit: qđ totum idem epus populo singillatī
reuelauit: seuere eos redarguens: q in ora-
tionibus ꝛ pdicatione sinebāt ingredi eorū
mentibus ꝛ cordibus. varias. supbas. mūda-
nas. carnales. atqꝫ dyabolicas cogitationes
ppter qđ indigni oino reddebant. ꝛ sacra do
ctrina ꝛ diuina gratia. Ex predictis igit om
nibus pꝫ quarta dispositio necessaria ad su-
scipiendū doctrinā sacrā ꝛ p cōsequens diui
nam gratiā que dicit dispositio attentionis.

¶ De quinta dispositione necessaria ad au-
diendū doctrinā sacrā q dr dispō creditoris.

Qinta dispositio ex qua acqritur sa
lutaris doctrina ꝛ p consequēs diui
na gratia ꝛ eterna gloria: dicit dispo
sitio creditoris. Non enim tm̄ opꝫ q qsqꝫ in
audiendo euangelicā doctrinā habeat dispo
sitiones suprapositas: sed sup oia necesse est
q simpliciter credat ea q sibi a doctore ꝛ p-
dicatore proponūtur: nec faciāt sicut faciūt q-
dam supbi inflati: arrogātes: atqꝫ curiosi ho
mines: q cū non intelligāt etiam naturā vni⁹
vermiculi: seu vni⁹ vilissime formice: tm̄ volūt
cōfutare: aut p falsas eorū opiniones: aut per
erronea eorꝫ iudicia ꝛ argumēta doctrinam
veritatis aliter volēdo intelligere: q a sacris
doctorib⁹ seu pdicatorib⁹ exponat. Tales igit
sacrā doctrinā sic audientes ꝛ decidētes: nō
tm̄ nō merētur diuinā grām: sꝫ qđ maius ē
merētur ex eorꝫ infidelitate eternas penas su
scipe. Dico igit q qcūqꝫ debet pficere in sa-
cra doctrina atqꝫ diuina gratia necesse ē: q
simplr credat: ꝛ simpliciter fidē adhibeat his
que dicuntur a doctore. vel predicatore pdi-
cant. Et q talis fides ꝛ simplr creditio diui-
ne scripture. atqꝫ predicatorib⁹ sit adhibenda
triplicit pbo. Prio auctibus. Scdo rōne
Tertio exēplo. ¶ Primo pbo auctoritati-
bus. Nam Boetius in li. de disciplina scola
riū ait. Qui non nouit se subijci in oībus nō
q audeat se magistrare: nec dign⁹ est scientia
ꝛ veritate: ille q sciētie ꝛ veritatis insurgit au
ctori. Hec ille. Apls etiā. 2. Cor. 10. In carne
etiā ambulātes non tm̄ sm carnē militam⁹.
Nam arma militie nostre nō sunt carnalia
sed potentia deo ad destructionē munitionū
cōcilia destruētes: ꝛ oēm altitudinē extollen
tē se aduersus scientiā dei ꝛ in captiuitatem
redigentes oēm intellectū in obsequm xpi: et
in pmptu habētes vlcisci oēꝫ inobediētiā cū
impleta fuerit obediētia nostra. hec ibi. Ideꝫ
quoqꝫ Apo. ad Eph. 4. ait. Hoc igitur vo-
bis dico ꝛ testificor in domino ut iā nō am
bulet: sicut ꝛ gētes ambulant in vanitate sen
sus sui: tenebris obscuratum habentes intel
lectum: alienati a via dei p ignorantiam: que
est in illis: per cecitatē cordis ipsorū: qui de-
sperantes semetipsos tradiderunt impudici
cie in operationē immūdicie omnis auaricie
hec ibi. Cepherinus papa di. 38. c. sicut stellas
ait: Sicut stellas celi nō extiguit nox: sic mē-
tes fidelium inherentes simpliciter firmamē
to sacre scripture non obscurat mundana ini
quitas. hec ille. Et Hyero. sup ysa. ꝛ ponitur
37. di. c. vnio. ait: Sed tropologiā pseudo p-
phetas eos debemus accipere qui alter scri-
pturarū verba accipiunt q spiritussanctus so
nat. Et diuinos eos qui coniectura mentis
sue incerta futurorum: quasi vera pronūciāt
absqꝫ diuinorū auctoritate verborum. hec il-
le. Ideꝫ quoqꝫ Hiero. sup epistolā ad Gal.
Et ponitur. 24. q. 3. c. heresis. ait: Quicumqꝫ
autem aliter scripturam intelligit ꝛ sacrā do
ctrinam q sensus spiritus. scꝫ flagitat a quo
scriptura est: licet ab ecclesia non recesserit. ta
men hereticus appellari potest: ꝛ de carnis
operibus est eligens que priora sunt. hec ibi.
Deniqꝫ leo papa. 24. q. 3. c. q autē. ait: Quid
autē iniquius est: q impia sapere ꝛ sapiētio-
ribus doctoribusqꝫ non credere: Sed in hāc
insipientiam cadūt quicūqꝫ ad cognoscēdaꝫ
veritatē aliquo impediūtur obscuro: non ad
propheticas voces. non ad apostolicas litte-
ras. nec ad euangelicas auctoritates: sed ad
semetipsos recurrunt: ꝛ ideo magistri erro-
ris existunt: quia veritatis discipuli non fue-
runt. hec. ibi. Ex predictis auctoritatib⁹ patꝫ
qualiter quisqꝫ tenet pure ꝛ simpliciter crede
re ꝛ fidem exhibere ꝛ scripture diuine: ꝛ do-
ctis predicatoribus eam pronūciantibus. cō-

tra multos cervicosos et bestiales: qui quoti-
die volunt audire subtilia de prescie͂tia dei de
prestinatio͂e et reprobatio͂e: et postq͂ veritates
audierint: eis nequaq͂ credunt: sed in diver-
sos errores propter suas dyabolicas fantasi
as incidunt: qui et si habeant nomen xp̄iano
rum: tamen no͂ habent substantia͂ veri xp̄ia-
ni: que consistit in simpliciter credere: et fidez
adhibere dictis sacrorum theologoru͂: et illa
in predicatione eoruz predicantibus et decla
rantibus. ¶ Secu͂do hoc idem probo unica
ratione. vz processionis. Fundamentu͂ ratio-
nis ponit Co͂mentator super. 8. Metaph. di.
Quando aliquis effectus convenit uni tan-
q͂ cause: et alteri tanq͂ causato. per prius at-
tribuitur cause q͂ causato. patet hec regula.
Cum enim lux stellarum. ut dicit Co͂mentator
2. de anima. Procedunt a sole tanq͂ a p̄ma
causa. Et ab ipsis stellis tanq͂ a secunda cau
sa: debet magis attribui laus illius lucis stel
larum ipsi soli q͂ ipsis stellis. quia ut dicitur
2. de aia. Denominatio in qualibet re semp̄
debet fieri a nobiliori. Similiter si aliqs gra
tias agit aliquibus ambasiatoribus: pro eo
q͂ sibi detulerunt aliquod egregium donum
nomine alicui⁹ ducis: multo magis ille gra-
tie debent referri ipsi duci a quo donum ip-
sum principaliter processit. Quo presupposi-
to certum est. q͂ sacra scriptura seu doctrina
licet procedat ab ore ipsius predicatoris qui
est quasi quoddaz instrumentu͂ dei: tame͂ in
veritate principalius et immediatius proce-
dit ab ipso deo: seu ab ipsa sanctissima trini-
tate patre. s. et filio et spirituisancto. Quod co͂-
firmans Ambros. super verba pauli. Nemo
potest dicere dominus iesus: nisi in spiritu-
sancto ait: Omnis veritas a quocu͂qz dica-
tur a spiritusancto est. Et propheta dicit do-
minus dabit verbum euangelizantibus ver
ba euangelica virtute multa. Et Ysa. 59. di-
citur. Spiritus meus vite est et ego posui ver
ba mea in ore tuo. Et prio ad Thess. 2. Apo.
ait. Cum accepistis a nobis verbum auditu
dei accepistis non verbum hoim. Sed sicut
est vere verbum dei qui operat̄ in vobis: que
credidisti. hec ibi. Et Hiere. j. dicitur. Ecce
ego dedi verba mea in ore tuo. Deniqz et sal
vator. Matth. 10. ait. Cum steteritis ante re-
ges et presides nolite cog. quo͂ aut quid. lo. no͂
enim. u. e. q. lo. sed s. p. u. qui loquitur in vobis.
Quod si ut pz doctrina p̄dicatoris imediate p̄
cedit ab ipso deo clar̄ e͂ q͂ tal̄ doctrina a deo
ita est vera: qd no͂ pot ee͂ falsa. Sic enim dicit
phus primo priorum. Ex falsis ver̄: sed ex ve
ris nunq͂ sequitur nisi verum: ergo per con-
sequens quisqz tenetur pure simpliciter et si-
ne aliqua dubitatione credere ei et fidem ad-
hibere si vult veraciter ab ipso deo illumina
ri. Quod si quis non credit simpliciter verbo p̄
dicatoris utiqz deum ipsum co͂temnit: qui de
veritate linguam predicatoris informat. pro-
pter quod Salvator Math. 10. ait. Qui vos
recipit me recipit: et qui vos spernit me sper-
nit. Et qui recipit propheta͂ in nomine pro-
phete: mercedem prophete accipiet. Et co͂fir-
matur ista ratio. Nam extra de fide instru-
mentorum. c. scripta. dicitur. Quod datur ma-
gna fides bulle et creditur firmiter in qua est
verum sigillum et auctenticu͂ alicuius princi-
pis: seu collegij: seu pape: vel pontificis. Quod
si sic est: q͂. s. firmiter creditur litteris ipsoru͂
et principium: seu privilegijs summi pontifi-
cis: et scriptoribus imp̄atoru͂: et cartis notario
rum iam mortuoru͂. a fortiori tenetur quisqz
credere et fidem adhibere dictis scripturaruz
celitus infusarum. et verissimis testibus: qui
pro confessione veritatis scripture sacre san-
guinem effuderunt. Et tanto plus debet ei fi
des adhiberi: q͂to in infinitum nobilior et ve
ratior est ipse deus: a quo ipsa doctrina pro-
cedit: ipsis principibus imperatoribus domi
nis atqz notarijs: et huiusmodi. pro eo q͂ ut
dicitur. j. de anima. Quelibet scientia trahit
suam nobilitatem et veritatem a suo subiecto
q͂ si fuerit nobilius nobilior est: et per conse-
quens ipsa scientia. ¶ Tertio deniqz probo
exemplo. Nam Socrates philosophus atte
niensis in suis sente͂tijs ait. Auctoritas ma-
gistri etiam sine alia ratione est digna fide et
veneratione. Et est sibi fides adhibenda. pa-
tet hec sententia. Nam videmus q͂ datur fi
des indubitanter Aristoteli de rebus natu-
ralibus que dicit: et sine inquisitione alicuius
rationis similiter et medici adhibent fide͂ in
dubiam Ypocrati Galieno Avice͂ne: et Me
sue. Similiter et oratores aphibent fide͂ Tu-
lio Cyceroni. Similiter et legiste adhibent
fidem conditoribus suaru͂ legum. Et hi om-
nes predicti autoritatibus suarum legum sic
simplicem fidem adhibent: q͂ nequaq͂ pos-
sunt credere q͂ in suis sententijs erraverint.
Quod si predictis tanta datur fides q͂ pro su-

stinenda vna conclusione earum: nequaq̃z ex-
posuissent non tm̄ vitam. sed nec solam etiaz
guttam sanguinis. a fortiori tenet̃ quisq̃z fi-
dem verbis euangelicis dare: quoruz auctor
xp̄us fuit: et scriptores quattuor euangeliste:
⁊ expositores sacri theologi atq̃z doctores: q
omnes pro defendenda vna sola euangelij
veritate mortē libentissime suscepissent. Pre-
terea refert Valerius qui erat paganus .li.
primo. Q̄d Simmonides poeta nauigans
per mare ad littus applicuit. et ibi mortuum
corpus humanū inhumatum reperiens se-
peliuit: ⁊ cum ipsum sepeliret. ab eo admoni-
tus fuit ne die proximo sequenti nanigaret:
qui acquiescens monitis eius in terra remā-
sit. Alij vero qui nauigauerunt ipsa die pro-
cellis et fluctibꝰ maris omnes submersi sunt
Ecce ꝙ datur fides Valerio qui fuit paga-
nus talia referenti. ⁊ sic de multis dicere pos-
semus. ꝙ si dictis paganorum ⁊ infidelium
simpliciter fides adhibetur: q̃zto magis quis-
q̃z simpliciter debet fidem adhibere dictis p̄-
dicatorum atq̃z sententijs sanctorum docto-
rum. Sicut igitur cecus vel cecutiens acqui-
escit fideli ductori: sic sapiēs xp̄ianus debet
simpliciter credere euangelice veritati. Sed
multi sunt in hoc peiores ipsis cecis: qui cum
nolint credere doctoribus a spiritu sancto il-
luminatis: iugiter permanent in errore sue
damnationis. di. Seneca epistola. 50. ad Lu-
cillum. Ceci ducem querunt: nos autem sine
duce erramus: ⁊ ideo difficulter ad sanitatez
peruenimus: quia nos egrotare nescimꝰ. hec
ille. Ex predictis auctoritatibus ratione atq̃z
exemplo. patet quinta dispositio necessaria
ad suscipiendum diuinam doctrinam. et per
consequens diuinaz gratiam que dicitur di-
spositio creditionis.

¶ De sexta dispositione necessaria ad audi-
diendum doctrinam sacram que dicitur di-
spositio susceptionis.

Sexta dispositio quam requi-
rit salutaris doctrina: ⁊ per
consequens diuina gratia et
eterna gloria: dicitur dispo-
sitio susceptionis. Non tantum quisq̃z chri-
stianus qui vult proficere in sacra doctrina ⁊
per consequens in diuina gratia: debet habe-
re omnes supradictas dispositiōes. Sz sum-
me ⁊ necessariū est ꝙ alacriter ⁊ libenter su-
scipiat admonitiones atq̃z correctiones ip-
sius predicatoris: ⁊ consentiat inspirationibꝰ
bonis quas suscipit: dum audit sacram do-
ctrinam. Et dico contra multos qui cum au-
dierint vnuz solum verbū in predicatione q̄d
eis displiceat. confestim dedignantur ⁊ post-
modum contemnūt amplius predicationes
audire: hi tales nunq̃z possunt proficere in sa-
cra doctrina ⁊ diuina gratia. cum non acqui-
escant diuinis inspirationibus. nec insup san-
ctis admonitionibus ⁊ caritatiuis correctio-
nibus quas ab ipsis predicatoribus alacri-
ter suscipere debuerant. Et ꝙ susceptio talis
admonitionis ⁊ correctionis. (Et si aspera vi-
deatur) sit cuilibet necessaria ad proficienduz
in sacra doctrina et diuina gratia tripliciter
probo. Primo auctoritatibus. Secundo
ratione. Tertio similitudine. ¶ Primo pro-
bo auctoritatibus. Ait enim Hierony. super
Amos propheta. Grande peccatum est odis-
se corripientem: ⁊ correctionem non tollera-
re: maxime cum te non odio: sed amore cor-
ripiat. hec ille. Item Salomon Prouer. 4.
ait. Audite filij disciplinam patris vestri ⁊ at-
tendite ut sciatis prudentiam. Donum bo-
num tribuam vobis. Et Prouerbio. 15. ait.
Stultus irridet disciplinam patris sui: qui
autem custodit increpationes sapientior fiet.
Et idem dicit. Non amat pestilens euz: qui
se corripit: nec ad sapientes gradit̃. Cor au-
tem sapientis accipiet correctionez. Et Pro-
uer. 12. ait. Qui diligit disciplinam diligit sci-
entiam. Qui autem odit increpationes insi-
piens est. Item psal. sc̄d̄o. Apprehendite di-
sciplinam. nequando irascatur dominus et
pereatis de via iusta. Et Prouerbi. 9. dici-
tur. Argue sapientem ⁊ diliget te. Qui au-
tem acq̄escit arguenti glorificabitur. Et Gre-
gorius libro. 10. Moralium ait. Sicut re-
cti quibusdā que ab eis non recte gesta sunt
correctionis vocem ministeriuz caritatis exi-
stimāt: sic peruersi contumeliam derisionis.
Et philosophus. 4. Ethicorum ait. Nequa-
q̃z vtiq̃z cogitur magnanimus fugere com-

monentem. Et Tulius libro de amicitia. Et monere et moneri velle propriũ est vere amicitie: et alterum libere facere non aspere: et alterum libere accipere non repugnant. Idem quoqz in primo de offi. ait. Ut pictores et hi qui singula fabricant. et veri etiam poete suum quisqz opus a vulgo considerari volunt si q reprehendẽdus sit a pluribus id corrigatur. sic aliorum iudicio multa nobis et facienda et non facienda: et mutanda et corrigẽda sunt. Deniqz Seneca libro tertio de Ira sic dicit. Admoneri et corrigi semper boni gaudent. pessimus autem quisqz asperrime patitur correctionem. Ex predictis auctoritatibus patet. Qualiter qui vult proficere et doctrinam dei atqz diuinã gratiã et salutez propriam consequi: necesse est ei q alacriter et libenter suscipiat admonitionem et correctionem ipsius predicatoris. contra multas mulieres vanas que cum audiunt q predicator detestatur vanitates superfluas caudas cornua bellettum: et huiusmodi. statim indignantur et se trãsferunt ad alium predicatorem qui predicta omnia laudat: vel nihil de ipsis tangit: aut stant domi et non volunt amplius ire ad pdicationes. Tales omnes diabolus portabit. Hoc idem faciunt vsurarij seu falsi officiales. seu concubinarij: qui cum audiunt etiaz in genere aliquid qd eos tangat statim per totam quadragesimã predicationem relinquunt. ¶ Secundo hoc idem probo vnica ratione. videlicz bonificationis. Fundamentum rationis ponit philosophus tertio Thopicorum. et secundo phisycorum dicẽs. Cuius finis melior ipsum quoqz melius. patet hec regula. Cum enim finis salutis anime sit nobilior fine salutis corporis clarum est. q dare consilium de salute anime est magis nobile q̃ȝ dare consilium de salute corporis. Quo presupposito certuz est q si quis corporaliter esset infirmus libenter et alacriter medicinam quãlibet amaraz assumeret ut corporis sanitatẽ recuperet. ergo a fortiori cum anima sit nobilior corpore incorporaliter. dicente philosopho. 16. de animalibus. Anima nobilior est omni corpore animatum inanimato. viuum mortuo. ens non ente. Et primo ethicorum dicit. Bona anime maxime sunt bona. Et sexto politicorum dicit. Anima melior est corpore: et anime bonum omnibus bonis. Propter hoc tenetur quisqz in infinitum libentius et alacrius suscipe admonitiones atqz correctiones quas predicator facit pro salute ipsius anime. Nã tales admonitiones et correctiones sunt q̃dam spirituales medicine ipsius anime.

¶ Tertio deniqz probo similitudine. videlicet q quisqz volens proficere in sacra doctrina et diuina gratia tenetur libenter suscipere et non bestialiter seu superbe fugere admonitiones predicatoris. Nam videmus p experientiam q infirmus qui odit presentiaz medici et fugit suam medicinam non recipit corporis sanitatem sed potius mortez incurrit. Econtra si medicum diligit et eius cõsilia suscipit seu medicinam. licet videantur sibi amara et penosa facere recipit sanitatez. Sic a simili est de anima spiritualiter infirma que si libenter audit predicatorem tanq̃ȝ spiritualem medicum et suscipit eius doctrinam et admonitionẽ: faciliter a deo p cõtritionem recipit sanitatem anime: id est veniam de peccatis. econtra vero si predicatorem odit et eius doctrinam et admonitionem fugit et contemnit: certum est q incurrit sententiam eterne mortis. Sic enim ait Apostolus ad Romanos scdo. Secundum duritiaz tuam et impenitens cor tuum thesaurizas tibi iram in die ire et reuelationis iusti iudicij dei. quod confirmans Augustinus in libro de verbis domini ait. Precipuum et magnum signum diuine reprobationis est correctionem fraternam deuitare. Et Salomon prouerbi. 15. ait. Qui increpationes odit morietur. scilicet fm glosam triplici morte. videlicet nature: gratie: et glorie. Et Prouerbi. 29. ait. Uiro qui corripientem se dura ceruice contemnit: repentinus superueniet interitus. Et Sapieñ. tertio dicitur Sapientiam enim et disciplinam qui abijcit infelix est: et vacua est spes illorum: et labores sine fructu: et in vtilia opera illorum sunt. hec ibi. Et ideo in figura Exod. quarto ca. loquitur. Qd Moyses proijciens virgaz id est correctionem in terram. i. in terrenis hominibus versa est in colubrum. quia scilz qui has correctiones non suscipit: in futuro a serpẽtibus infernalibus deuorabitur et punietur.

Ex predictis autoritatibus:ratione: et simile: patet sexta dispositio necessaria ad suscipiendam diuinam doctrinam. et per consequens diuinam gratiam que dicitur dispositio susceptionis.

¶ De septima dispositione necessaria ad audiendum doctrinam sacram que dicit dispositio operationis.

Septima postremo dispositio ex qua acquiritur salutaris doctrina: et per consequens diuina grã et eterna gloria dicitur operationis seu executionis.vltra predictas omnes dispositiones:quicũqʒ vult proficere in sacra doctrina et diuina gratia. necesse est omnino ꝙ habeat executionem.i. ꝙ exequatur et operetur ea que ab ipso predicatore operanda intellexit. quoniam sine tali operatione oẽs predicte dispositiones omnino essent inutiles tam ad anime salutem: ꝙ̃ ad diuinam gratiã et eternam gloriam ꝓmerendam.quod quinqʒ modis probo. Primo auctoritatibus. Secundo ratione. Tertio distinctione. Quarto similitudine. Quinto exemplo.¶ Primo probo auctoritatibus.Nam Jac.j.dicitur. Estote factores verbi et non auditores tm̃: fallentes vosmetipsos:quia si quis auditor est verbi et nõ factor. hic compabitur viro cõsideranti vultum natiuitatis sue in speculo. Considerauit enim se et abijt.et statim oblitus est qualis fuerit.Qui autem perspexerit in lege ꝑfecte libertatis et permãserit in ea.Non auditor obliuiosus factus:sed factor operis. hic beatꝰ in facto suo erit.hec ibi.Item philosophus scđo ethi. Virtutes scire parum aut nihil prodest ad felicitatem.et ibidem dicit.Qđ nõ ꝑscrutamur de virtutibus ut sciamus. sed ut operantes boni efficiamur.Et.io.ethi.ait: Non sufficit virtutes scire nisi quis operetur ꝯm illas.Et.io.methaphi.dicit.Ex priuatione actꝰ a potentia siue habitu sequitur maluʒ quod est bono oppositum.et secũdo ethi. ait: Operantem et non tm̃ discentem laudamus:utputa.Edificantes et non edificatores.et.j.ethico. Dupliciter est ratio potentialis et actualis.actualis autem est perfectio hominis: sicut bene citharizans bonus citharedus est. et sexto ethi.etiam dicit.Prudens non est quis in scire solum:sed in eo ꝙ practicus est et operatur ꝯm rectam rationem.Item Beda super Lucam. Scire inquit bonum et non facere non pertinet ad beatitudinem : sed ad condemnationem.sicut scriptum est. Scienti bonum et non facienti peccatũ est illi.et Grego.nazanzenus in appologia sua ait.Ille mihi videtur esse sapiens : qui pauca de virtutibus deserens plura vero suarum operationum auctoritatibus ostendit.Item Sene.in prouer. suis dicit.Nihil prodest facienda didicisse et nõ facere.et Matth.7.Saluator ait.Omnis arbor que non facit fructum bonum excidetur et in ignem mittetur.et Crisost.in quadã omelia dicit. Nam plura scire neqʒ plura miracula facere valent ad salutem . sed tm̃ operatio virtuosa.felicem animam facit.Deniqʒ Grego.in primo dyalogoꝝ. et transumptiue 23.q.4.c.optineri. ait:Ipsa quoqʒ perhẽnis regni predestinatio . ita est ab omnipotente deo disposita:ut ad hanc electi ex labore perueniant: quatenus laborando et orando mereantur accipe quod eis omnipotens deꝰ ante secula disposuit donare. Ex predictis igit auctoritatibus patet qualiter ad diuinã gratiam et salutem promerendam inter ceteras dispositiones operatio virtuosa requiritur.

¶ Secundo hoc idem probo in vnica ratione. videlʒ acquisitiõis eterne felicitatis. Fundamentum rationis ponit philosophus. io. ethicorũ. di. Felicitas est premium virtutis. Quo presupposito certum est ꝯm eundẽ philosophũ.7. phisicorũ. Qđ virtus simpliciter est dispositio perfecti.s. habitus ad optimum scʒ ad actum.et propterea.2.ethicoꝝ.dicit. Ad perfectionem virtutis tria requiruntur.scire velle: et operari. Qđ si ut patet operatio est de essentia virtutis: clarum est ꝙ si quis nõ operatur que operanda intelligit. non habet in se perfectam virtutem: quia sicut dicitur. 6.Thopicoꝝ.A quocũqʒ remouetur diffinitio remouetur et diffinitũʒ.et Cõmentator. 9. Methaphi.ait.Qui tollit a rebus suam propriam operationẽ. tollit ab eis suam essentiam. ꝙ si quis non habet operationem nec ꝑ consequens virtutem . Cum igitur felicitas simpliciter sit premium virtutis . concluditur necessario ꝙ talis non operans que intelligit,nunqʒ poterit beatificare: et eternam felicitatem sibi acquirere.¶ Tertio hoc idem ꝑbo vnica distinctione.s. domini Bonauenture.qui super prohemio primi sententiaꝝ. q.3. querit. An scientia tradatur simpliciter a spiritu scõ propter scire et intelligere tm̃. et Ri-

dit di. Q̄d perfectibile a scientia est ipse intellectus: qui tripliciter habet considerari. Primo q̄tum ad se. Secundo q̄tum ad affectionem. Tertio q̄tum ad opus. Et concludit ꝙ spiritussanctꝰ nō tradit simpliciter scientiam intellectui ut tm̄ intelligat. Sed ut referatur ad voluntatem ut velit ⁊ amet quod intelligit: ⁊ precipue ut referatur ad opus. videlicet ut quisqꝫ operetur quod cognoscit ⁊ intelligit. Ex qua distinctione infert ꝙ nullus vnq̄ȝ est verus theologus: licet sciat omnes cōclusiones theologie: nisi velit: amet: ⁊ operetur actualiter ex charitate ſm possibilitatem suam omnia que ipsa sacra theologia demonstrat. hoc idem intelligitur de ceteris omnibus scientiis: et sic patet idem quod supra.

¶ Quarto etiam probo similitudine. operationem fore necessariam ad gratiam ⁊ salutem acquirendam. Nam primo de celo et mundo philosophus ait. Q̄d natura tria exigit ad perfectionem vniuscuiusqꝫ rei. videlicꝫ substantiam. virtutem. ⁊ operationem. quod sic patet: quia si arbor haberet substantiaꝫ arboris similiter ⁊ potentiam fructificandi: et non fructificaret: vtiqꝫ vituperabilis foret. ꝙ si natura requirit operationem in rebus naturalibꝰ: a fortiori diuina gratia ⁊ eterna gloria requirunt. ꝙ quisqꝫ actualiter in se habeat spirituales et materiales operationes. Similiter ⁊ medicus. vt dicitur. j. et. 2. Metha. Non dicitur medicus simpliciter propter scire ⁊ speculari. sed simpliciter propter operari. seu practicā exercere. quia iste est finis principalis. propter quem talis scientia acquirit. Quod cōfirmans philosophus. 3. de anima dicit. Finis in operabilibus est quasi principium: ⁊ licet sit vltimū in executione: tamen est primū in intentione. Quod sic patet. Nā scientia medicine nihil prodesset ipsi medico q̄tum ad lucrum. nec insuper ipsi egroto q̄tum ad sanitatem: nisi practice actualiter exerceret. que scientia docet exercēda: ergo a simili est de anime sciētia: nihil prodesset ei talis scientia ad saluteꝫ. Similiter etiā videmꝰ ꝙ parum prodesset mulieri videre seu intelligere maculaꝫ faciei sue in speculo. nisi actualiter eam abstergeret. ergo a simili parum prodesset anime per sacram doctrinam cognoscere ⁊ intelligere maculas peccatorū suorum nisi eas actualiter elemosynis: contritione: confessione: atqꝫ satisfactione purgaret: ⁊ abstergeret.

¶ Quinto deniqꝫ probo exemplo operationeꝫ fore necessariam. Nam videmus ad oculum: ꝙ quando aliquis rex: vel dominus facit fieri bandum quo districte mandatur ut fiant alique exactiones: vel alia huiusmōi. statim omnes aut amore aut timore conantur sine mora actualiter opere complere omnia quecumqꝫ precepit rex fore adimplenda. Et hoc ideo faciunt: ne perdant gratiam regis: seu ne incurrant in maliuolentiam suam. ꝙ si hec faciunt mundani pro mundanis dominis. a fortiori quisqꝫ verus xp̄i seruus et fidelis tenetur actualiter implere ⁊ facere omnia que xp̄us precipit facienda: ⁊ hoc ne incurrat sententiam sue maledictionis: q̄ȝ in extremo iudicij die. prout habetur Math. 25. daturus est di. Discedite a me maledicti in ignem eternum. qui paratus est diabolo ⁊ angelis eius. Et insuper se debent in operibus virtuosis exercere. ad hoc ut sibi acquirant diuinam gratiam. Et insuper obtineant paruam benedictionem quam idem xp̄us in eadem iudicij die. ut habetur Matthei. 25. bene operantibus daturus est. dicens. Venite benedicti patris mei possidete regnum quod vobis paratum est ab origine mundi. Et sic ex predictis auctoritatibus ratione: distinctione: similitudine: atqꝫ exemplo patet septima dispositio necessaria ad suscipiendum diuinam doctrinam ⁊ diuinam gratiam que dicitur dispositio executionis. Et per consequens patet etiam. scd̄us respectus quo faciliter quisqꝫ poterit percipe remissionem peccatorum ⁊ diuinam gratiam in quadragesima futura. In quo respectu septeꝫ dispositiones monstrate sunt necesse ad salutem ⁊ diuinam gratiaꝫ promerendā. Quas omnes dispositiones simul cum gratia ⁊ salute vobis et mihi clargiri dignetur ipse largitor salutis et gratie dominꝰ Jesus. qui in trinitate perfecta viuit ⁊ regnat deus per infinita secula seculorum. Amen.

¶ Feria quinta post dominicam septuagesime de triplici respectu principali. videlicet influxionis diuine clemētie quo apparet q̄d quisqꝫ faciliter saluari potest.

Sermo quintus.

Ides tua te saluam facit. Luc. 7. Post q̄ declarauim⁹ duos respectus principaliores ex quibus maximam fidem firmamq; spem habeo: q̄ in quadragesima futura ꝛ diuinā gratiā ꝛ peccatorum remissionē accipietis: tum deo propitio ex nostra instructione: tum respectu optime dispositionis vestre volens ordinate ꝓcedere: habeo nūc in spē declarare tertiū respectum: quo credo firmiter ꝛ spero in proxima quadragesima vos ꝛ gratiā dei: ꝛ peccatorū remissionē faciliter consecuturos. Qui dicitur respectus diuine influxionis, seu respectus diuine clementie atq; misericordie. Pro cuius respectus declaratione loco exordij dico: q̄ deus q̄tum est in se generaliter vult cōmunicari ꝛ cōmunicabit omnib⁹ nobis tam diuitibus q̄ pauperibus: tam nobilibus q̄ ignobilibus: tam magnis q̄ pusillis: tam masculis q̄ mulieribus gratiam suam gratum facientem: ꝛ insup plenariā omnium peccatorū remissionē. deus q̄tum est in se velit omnibus nobis. Et q̄ generaliter concedere ꝛ hoc impriri quadrupliciter ꝓbo. Primo auctoritatibus. Secundo ratiōe. Tertio distinctione. Quarto exemplo.

¶ Et primo probo auctoritatibus. Nā apo. primo thi. 2. ait. Deus vult omnes homines saluos fieri ꝛ ad agnitionem sue virtutis venire. Et. 2. pe. 3. Petrus ait. Non vult deus aliquos perire: sed omnes ad penitentiā cōuerti. vbi glo. qua. s. mediate quisq; saluatur. Et Apost. ꝓmo Thessalo. 4. ait. Hec est voluntas dei sanctificatio nostra. Dyo. aūt lib. de di. no. ait. Sicut noster sol non ratiocinās neq; eligens equaliter diffundit radios suos in corpora inferiora: sic sol iusticie diffundit radios omnes bonitatis sue. Salomon etiā Sapien. xi. ait. Diliges omnia que sunt ꝛ nihil odisti eorū q̄ fecisti. Et Sapien. 6. dicit. Pusillū ꝛ magnū diligit deus: ꝛ est ei equaliter cura de omnibus. Deniq; Ysa. 55. generaliter vocat omnes ad gratiā suam dicens. Omnes sitientes venite ad aquas. scz gratie mee ꝛ qui nō habetis aurū ꝛ argentū properate emite ꝛ bibite. Et eccl. 24. omnes etiā inuitat di. Transite ad me omnes q concupiscitis me ꝛ a generatiōibus meis: videlz gratie mee adimplemini. Et Matth. xi. dicit Uenite ad me omnes qui laboratis ꝛ onerati estis ꝛ ego reficiam vos. s. gratia mea.

¶ Secundo etiā probo vnica ratione. vz ob iectionis. q. s. deus generaliter vult gratiam suam oibus impriri. Fundamentū rōnis ponit phs sentētialiter. 2. de anima di. Quelibet potentia habet propriū obiectū ꝛ adequatum a quo nō pōt diuerti. patet hec regula. Nam adequatū obiectū potentie visiue. ut dicit. 2. de anima. est color. Et ideo naturaliter potētia visiua nō potest se diuertere quin appetat videre actualiter spēm pulcherrimā ꝛ coloratā: hec idem faciunt naturaliter oēs alie potētie hois sensitiue. Similiter cū obiectū potentie volitiue sit beatitudo eterna: ꝓut ponūt omnes theologi. in. 4. di. 49. ꝛ di. 50. Hinc est q̄ etiā ipsi damnati nō possunt facere quin naturali appetitu ipsam appetāt ꝛ desiderēt. Quo supposito peto quod est obiectū propriū ꝛ adequatū volūtatis diuine: et certū est quod est sua bonitas: a quo obiecto deus nequaq̄ se potest diuertere. q: non potest nō velle omne bonū: sed cū dare gratiā non tm̄ vni sed oibus sit quedā bonitas. ergo ꝓ consequēs non potest deus dimittere: q̄tum in se est quin det omnib⁹ gratiā suam affluenter. q̄ si vni simpliciter ꝛ nō alteri gratiam dare vellet. cum talis cōmunicatio bonitatis esset particularis ꝛ non vniuersalis: vtiq; voluntas humana. que fm̄ Tho. scda scdē. q. 2. ar. 2. ꝛ fm̄ phm̄. 2. Metha. Que habet pro obiecto bonū vniuersale pfectior eēt volūtate diuina: que simpliciter respiceret in cōmunicatione sue gratie bonū particulare. Sed cum sit falsissimū q̄ humana voluntas sit pfectior voluntate diuina: ideo si volūtas humana respicit bonū vniuersale. ergo a fortiori diuina voluntas q̄tum in se est vult omnibus gratiā suam cōmunicare.

¶ Tertio h̄ idē probo distinctione dn̄i Bonauenture in. 4. dist. 17. arti. 1. q. 3. Et in. 2. di. 27. ar. 2. q. 3. di. Cum querit an facientibus q̄ in se est deus omnibus gratiā suam largiat necessario. R̄ndit q̄ duplex est necessitas. scz

An facien̄ qd̄ in se ē deus dat suā grām necc°

coactionis:& hec non cadit in deum: nec hac neceſſitate tenetur deus alicui gratiam ſuā dare. Alia eſt neceſſitas ſeu obligatio mere pactionis & ſponſionis: qua ex ſua mera benignitate ſpopondit: pepigit: atq; promiſit: omnibus facientibus quod in ſe eſt gratiam ſuam ſe daturū: ſicut promiſit Abraam Geneſ.15.c.di. Ego ſum protector tuus & merces tua magna nimis. nimis ſc; per gratiam & hac ſecunda neceſſitate neceſſario vult deus: & immutabiliter gratiam ſuā omnibus exhibere. ¶ Quarto deniq; etiam probo ſimilitudine. qualiter deus vult quantum in ſe eſt omnibus gratiam dare. Nam.8. Ethicorū philoſophus ait. Generātis ad genitum naturalis eſt amicitia: patet q: naturaliter omnes genitores non tm̄ rationales: ſed etiam irrationales: filios ſuos fouent & nutriunt: et eis neceſſaria impendūt. et propter hanc naturalem amicitiam filius prodigus. ut habetur Luc.15. quāuis diſſipaſſet cum meretricibus omnem ſubſtantiā: tamen a patre dulciter eſt ſuſceptus. ꝙ ſi parētes ſupradicti cōmunicationem ſue gratie & voluntatis naturaliter omnibus filijs ſemper impendunt. a fortiori deus ipſe qui eſt pater omniū hominū. Ipſo dicente Matthei.23. Unus eſt pater veſter qui in celis eſt quem omnes orare iubet. Matthei.6. di. Cum orabitis dicite: pater noſter qui es in celis. gratiam ſuam omnibus cōmunicabit: cum ſit cunctis genitorib⁹ in charitate pfectior: qđ bene ipſe ſaluator promittit ſe facturū. cum Matth.5. di. Eſtote perfecti. ſ. in cōmunicatiōe veſtre gratie et bonitati. ſicut pater veſter celeſtis perfectus eſt: qui ſolē;. ſ. o. facit ſuper bonos & malos: & pluit. ſ. gratiam ſuam ſuper iuſtos & iniuſtos. Ex predictis igitur clariſſime patet q̄liter deus vniuerſal'r vult oib⁹ gratiā ſuā impartiri. Et quoniā ſm Ariſtotelem ab effectu cauſe cognoſcūtur. ut patet primo & ſcđo poſterioꝝ. Quia ex fructibus cognoſcitur arbor eſſe bona vel mala: ſeu ſterilis: et fructifera. prout ait Saluator Matth.7.c. Idcirco ut poſſitis clarius & euidentius cognoſcere: ꝙ deus noſter omnipotens & glorioſus vult nobis omnibus largiri ſalutem & gratiam ſuā accipite inter ceteros ſeptem ſpūales effect⁹ diuine clementie: quibus euidentiſſime apparebit ſicut predixi. qualiter gratiam ſuam et ſalutem vult deus ipſe liberaliter vobis cōcedere. Quorum.

¶ De ſeptem effectibus diuine clementie et primo de duobus primis.

¶ Primus dicitur effectus preſeruationis.
¶ Secūdus dicitur effectus purificationis.
¶ Tertius dicitur effectus intentionis.
¶ Quartus dicit' effectus cuſtoditionis.
¶ Quintus dicit' effectus inſtitutionis.
¶ Sextus dicit' effectus conceſſionis.
¶ Septimus dicit' effectus interceſſionis.

p Rimus igitur effectus diuine clemētie quo clare cognoſci poteſt ꝙ omnipotens et glorioſus deus vult omnibus quantum in ſe eſt gratiam ſuam cōmunicare & vitam eternam impendere: dicitur effectus preſeruationis. Signum profecto euidentiſſimū ꝙ deus vnicuiq; vult gratiam & gloriam exhibere in hoc apparet. ꝙ licet anima ſponte cōmittat grauiſſima & quaſi innumerabilia peccata: tamen deus non ꝑmittit. ꝙ habilitas & poſſibilitas liberi arbitrij ita corrumpatur: obſtinetur: & induret': & ꝑuertatur: quin ſemper faciliter poſſit de malo ad bonum redire: et ad deum ſe conuerti. Quem effectum clementie et pietatis nequaq; deus concedere voluit angelis apoſtaticis quolibet homine per naturam nobilioribus: qui cum in ſolum ſuperbie peccatum inciderint. Prout dicit Bonauentura in ſcđo diſtinctiōe ſexta arti. pmo. q. prima. Tamen eorum libertas tota arbitrij ex hoc peruerſa & corrupta fuit: ita ꝙ impoſſibile eſt. Prout idem dn̄s Bonauentura in ſcđo diſtinc.7. arti. pmo. q. j. dicit. Ipſum ad deum iterato conuerti ipſum amando ut ſummū bonum Ratio eſt inter cetera. quia angelus naturā ſimpliciſſimam ab omni corpulenta materia remotiſſimā habet. Ideo ad quod ſemel ſe conuertit totaliter ſe conuertit. & ſic macula que in intellectu angelico et voluntate cecidit nulla poteſt vnq; vlterius penitentia expiari. quia per talem maculam tota habilitas ad bonum penitus eſt corrupta. Econtra vero clementiſſim⁹ deus hanc grām hoī pſtitit. ꝙ ſi infinities caderet in pctm̄ infinities habet adhuc habilitatem poſſibilitatem

atqꝫ libertatem faciendi bonum ⁊ diuinam gratiam recipiendi. Hec igitur proprietas habilitatis atqꝫ libertatis est signum magne clementie dei: ⁊ est valde vtilis homini ad salutem: immo intantum vtilis: ꝙ si eam demones habere possent: nullas penas sustinerent. Sic enim legitur in vitis patrum: videlicet ꝙ quidam sanctus pater cum obuiaret demoni: inter multa que locuti sunt: dixit sanctus pater ad demonem: qd faceres si adhuc ad regnum perditum peruenire posses? Respondit: si haberem habilitatem ad bonum ⁊ simul carnem ⁊ ossa sicut tu habes: vellem ꝙ millies in die vsqꝫ ī diē iudicij caro mea minutim ⁊ membratim incideretur: ⁊ in puluerem redigeretur: dum tamen sic faciendo ad regnum beatitudinis in quo semel fui redire possem. hec ille. Qd̓ etiam hodie facerent ceteri homines damnati pro habendo illo beatissimo regno quo propter ipsorum scelera sunt priuati: si haberent habilitatem ad bene faciēdum quam in hac vita iam habuerunt. Sed iam ad propositum redeamꝰ. Dico igitur ꝙ quisqꝫ peccator: etiam post grauia ⁊ innumera peccata habet habilitatem: possibilitatem: atqꝫ libertatem penitendi ⁊ benefaciendi: ⁊ ad deū redeundi: qd̓ vtiqꝫ est signum euidentissimum maxime clementie: atqꝫ diuine pietatis: qui propter hoc vult omnes saluare quantum in se est: ⁊ omnibus gratiam suam impendere: ⁊ qd̓ talis libertas: habilitas: atqꝫ possibilitas penitendi: ⁊ ad deum redeundi: sit etiam in quolibꝫ maximo peccatore. q̄drupliciter ꝓbo. Primo auctoritatibꝰ. Secūdo ratione. Tertio distinctione. Quarto exēplo. ¶ Primo probo auctoritatibus Nam Ber. lib. de gra. ⁊ libe. arbi. sic ait. Humana anima in libero arbitrio constituta: quod semel accepit nunq̄ȝ aliqua iniquitate perdere potest. Philosophus etiam in. 3. de regimi. princi. ait. Liberi sumus omnes vsqꝫ in finē ad hoc: ⁊ ad illud. videlicet ad bonum ⁊ malum: ad vitia ⁊ virtutes. hec ille. Et glo. super verba prophete. Anima mea in manibus meis semper est ait. lꝫ voluntas hominis obliquetur per peccata: tamen salus sua semper est in manibus libertatis sue. Hieronymus in questionibus ad helbidiam ait. Deus equali cunctos nos sorte generauit: ⁊ dedit singulis vsqꝫ in finem arbitrij voluntatem vt faciat vnusquisqꝫ quod vult siue bonum siue malum. hec ille. Et ibidem dicit. Oēs homines vsqꝫ in finem suo arbitrio derelicti sunt: neqꝫ enim bonum necessitate compulsi faciunt sed voluntate: vt credentes coronam accipiant: ⁊ increduli proprio arbitrio supplicijs mancipentur eternis. hec ille. Deniqꝫ ecclesia. 15. dicitur. Deus ab initio constituit hominem ⁊ reliquit eum. scilicet vsqꝫ ad mortem in manu consilij sui. Ante hominem bonum ⁊ malum: vita ⁊ mors: qd̓ cūqꝫ voluerit dabitur ei. ¶ Scd̓o etiam probo vnica ratione: videlicet proprietatis. ꝙ. s. anima semper est libera ⁊ habilis ad benefaciendū: ⁊ si sit per peccatum corrupta. Fundamentum rationis ponit Cōmentator super. 9. methaphisy. ⁊ etiaꝫ ponit. s. Thomas in. 2. di. 25. di. Manente semper natura rei: necesse est eius naturalia non moueri. patet hec regula. Nam si substantia lapidis duraret in eternum: etiam grauitas que est eius proprietas naturalis duraret vtiqꝫ in eternum: ꝙ si talis naturalis ꝓprietas a lapide auferretur: nequaq̄ȝ amplius lapis diceretur dicente eodem Cōmentatore vbi supra. Qui tollit a rebus suam proprietateꝫ tollit ab eis suam essentiam. Exemplifica de ceteris ꝓut vis. Quo presupposito certum est: ꝙ substantia anime rationalis ⁊ intellectualis est incorruptibilis ⁊ imortalis. dicēte philosopho 2. de anima. Intellectus videlicet rationalis videtur esse alterum genus anime: ⁊ solum contingit ipsum separari: sicut perpetuū a corruptibili. Et. 3. de anima dicit. Intellectus est perpetuus ⁊ immortalis. Et. 12. methaphysi. ait. Anima non omnis sed intellectualis manet post compositi corruptioneꝫ. Quod confirmans Saluator Matth. 10. ait Nolite timere eos qui occidunt corpus. animam autem non possunt occidere. hec ibi. ꝙ si vt patet substantia anime est incorruptibilis: igitur per consequens necesse est ꝙ eius naturalis proprietas que est libertas arbitrij ad bonum ⁊ ad malum sit incorruptibilis. dicente philosopho. 7. ꝑhisycorū. ⁊. 9. methaphi. Potestates nālēs se hn̄t vno modo potestates vero rōnales se hn̄t ad opposita.

Sʒ si per peccata talis libertas totaliter cor-
rumperetur: nequaq̄ʒ extūc qui nunc est ho-
mo posset dici homo: ergo cum semper ut ꝓ
batuʒ est talis proprietas libertatis sit in ho-
mine. sequitur ꝙ semper habet posse in hac
vita. et penitendi ⁊ ad deum redeundi. et di-
uinam gratiam recipiendi. ¶ Tertio hoc
idem probo distinctionibus. Et primo disti-
ctione beati Thome prima parte summe. q.
83. articulo primo in corpore questio. dicētis
Cum queritur an in homine semper rema-
neat vsqʒ ad finem habilitas ⁊ libertas li. ar.
ad bonum. Respondeo ꝙ sic. Alioquin fru-
stra essent consilia: exhortationes ad peniten
tiam: receptiones: prohibitiones: et huiusmo
di. ¶ Ad cuius euidentiā scienduʒ est ꝙ que
dam agunt absqʒ iudicio sicut lapis moue-
tur deorsum: ⁊ similiter omnia cognitione ca
rentia. Quedam agunt iudicio: sed non libe-
ro. sicut animalia bruta. Judicat enim ouis
videns lupum esse fugiendum naturali iudi
cio: sed non libero. quia non ex collatione ra-
tionis. sed ex naturali instinctu hoc iudicat.
Similiter est de quolibet iudicio auium seu
brutorum animalium. Homo vero agit iu-
ditio quo per vim cognoscitiuam iudicat ali
quod esse fugiendum vel prosequendū. Sed
quoniam iudicium istud non est ex naturali
instinctu ⁊ particulari operabili: sed ex colla-
tione quadam rationis. Jdeo magis potens
est in diuersa: ratio enim circa contingentia
habet viam ad opposita. ut patet in dyalecti-
cis syllogismis: et rethoricis persuasionibus
particularia autem operabilia sunt quedam
contingentia. ⁊ ideo circa ea iudicium ratio-
tionis ad diuersa se habet: ⁊ non est determi
natum ad vnum tm̄. Et pro tanto necesse est
ꝙ homo ex quo rationalis est. sit semꝑ vsqʒ
in finem in libro arbitrio ad bonum ⁊ ma-
lum. seu ad vitia et virtutes. Hec Thomas.
ad litteram. ¶ Ex qua distinctione patet q̄
liter peccata q̄uis multa et grauia nunq̄ʒ sic
corrumpunt bonitatem anime: quin semper
diuina clementia habeat plenam libertatem
a malo ad bonum se conuertendi. Aliam di
stinctionem egregiam. et valde notabilem.
ponit dominus Bonauentura in secūdo. di
stinctione. 35. arti. 2. questio. 3. quā etiaʒ ponit
Tho. diuersimode libro tertio. Cōtra genti-
les capi. xi. Et etiam in questionibus de ma
lo. in questione Utrum peccatum diminu-
at bonum nature: Sed formaliter in prima
parte summe questione. 48. articulo quarto.
Cum queritur (inquit dominus Bonauen-
tura) An diuina bonitas permittat per pec-
catum totam habilitatem et bonitatem libe
ri arbitrij corrumpi: ne possit aliquis ampli-
us benefacere et diuinam gratiam accipere
Respondeo ꝙ triplex est bonum. scilʒ natu-
re: gratie: ⁊ habilitatis: seu potentie. Bonum
nature in tribus precipue consistit ſm Augu
stinum in libro de natura boni. videlʒ in mo
do: in specie: et in ordine. seu ſm Salomoneʒ
Sapieñ. vndecimo. Jn numero pondere et
mensura. Quorum sufficientia sic intelligit
Nam modus: species: ⁊ ordo: seu mensura.
numerus: et pondus. sunt quedam dispositio
nes que conueniūt cuilibet bono seu cuilibet
rei create. per respectum ad causam efficien-
tem. formalem. et finalem. Jnde modus vel
mensura est dispositio rei prout defertur ad
causam efficientem. que dat esse terminatuʒ
et mensuratum cuilibet rei. Species autem
et numerus est dispositio rei prout refertur
ad causam formalem: ſm quam quelibʒ res
per formā specificatur et ab alia re distingui
tur. Pondus vero vel ordo est dispositio rei
prout refertur ad causam finalem. Unde di
cit Augustinus super Genes. ad litteram.
Mō mensura modū prefigit quo ad primuʒ
Numerus omni rei speciem prebet quo ad
secūdum. Pondus vero in suo loco ordinat
et quiescere facit quo ad tertium. Hoc auteʒ
triplex bonum nature. nec tollitur nec dimi-
nuitur q̄ʒtum ad essentiam per aliquod ma-
lum culpe: quod tali ratione ostendo. Jllud
enim bonum non tollitur nec diminuitur ꝑ
peccatū. quod nō opponitur peccato ⁊ ꝑ con-
quens in eo existit peccatum. sed bonum na-
ture non opponitur malo culpe: immo in ta-
li bono consistit maluʒ vt in subiecto vel cau
sa. quod patet: quia peccatum non tollit vo-
luntatem. immo in voluntate consistit pec-
catum. Jgitur q̄ʒuis triplex bonum predictū
nature per peccatum aliqualiter deformetur
Non tamen propter hoc tollitur nec cor-
rumpitur. seu diminuitur. Et sic q̄ʒtum ad
hoc dicit Augustinus. ꝙ fallit regula dyale-

ticorum: dum malum est in bono. Aliud est bonum gratie: et hoc bonum tollitur et corrumpitur per peccatū: qd tali ratione ostendo. Nam vnum oppositorum naturaliter tollit et excludit reliquū sicut tenebra excludit lucē sibi oppositam. Sed clarum est quod peccatum tanquam tenebra spiritualis opponitur luci gratie: igitur per consequens peccato aduenienite in anima tota gratia gratum faciens que erat in ea corrumpitur. ¶ Tertio deniqz dico quod est bonū potentiale seu habilitatis anime ad bonum et ad diuinam gratiam: et hoc bonum per peccatum non omnino tollitur et corrumpitur: sed bene notabiliter diminuitur: et tanto plus quāto plura peccata perpetrantur: quod tali similitudine ostendo. Quare creatura rationalis se habet ad gratiam: sicut oculus ad lumen: sed oculus in tenebris existens fit minus habilis ad videndum lucem: ergo a simili quanto plus anima peccata multiplicat: et in peccato manet tāto fit minus habilis ad percipiendum lumen diuine gratie. licet autem talis habilitas anime ad diuinam gratiam per peccata quasi in infinitū diminuatur: nūquam tamen tale bonum habilitatis totaliter tollitur manente natura anime: etiam si peccata in infinitum multiplicentur: sicut verbi gratia. Si in infinitum interponantur corpora opaca vel obscura inter solem et aerem: diminuitur in infinitum habilitas aeris ad susceptionem luminis: nunquam tamen totaliter tollitur manente aere: similiter in infinitum potest fieri additio in peccatis: per que semper magis ac magis minuitur habilitas anime ad susceptionem diuine gratie. Nam peccata sunt quedam obstacula inter animam et deum. Sic enim dicitur Isa. 59. Peccata vestra diuiserunt inter vos et deum vestrum: propter talem tamē multiplicationem nunquam totaliter tollitur habilitas anime ad bonum licet diminuatur. Et ratio est. quia non minuitur anima alicuius partis ablatione: sed elongatione non secundum id quod est sed secundum illud. s. gratiam ad quod est: hoc enim modo illi habilitati opponitur: et ideo per hunc modum a culpa diminuitur. Hoc sententialiter Tho. in supradictis locis Sed formalius Bonauentura. Ex qua etiā distinctione patet: qualiter per diuinam clementiam nunquam sic corrumpitur anima per peccatum quin semper habeat habilitatem possibilitatem: atqz libertatem redeundi ad deum: et diuinam gratiā recipiendi. ¶ Quarto deniqz probo exemplis. q. s. post peccatum per diuinam clementiam remanet in quolibet peccatore etiam maximo habilitas bene faciendi: et diuinam gratiam suscipiendi.

¶ Primum exemplum habemus de latrone pendente ad dexteram saluatoris: qui pro ut tradunt hystorie: cum quasi toto tempore vite sue perseuerasset in perpetratiōe quasi innumerabilium peccatorum. tamen vt habetur Luc. 23. Et diuinam gratiam suscepit et saluatus est. Vnde cum dixisset. Memento mei domine dum veneris in regnum tuū statim audiuit a domino. Amen dico tibi: quoniam hodie mecum eris in paradiso. Clarum est igitur quod hic latro ideo dignam gratiam suscepit: quia a malo ad bonum se conuertit: sed quomodo de malo ad bonum se conuertisset nisi habilitatem et possibilitatem et ad bonum conuertendi habuisset. O peccator: tu quoqz fac simile. Aliud exemplum habemus de superbissimo Nabuchodonosor Rege: qui cum deum diu per superbiam offendisset: eo quod tanquam deū se adorari iussisset: tū ad deum tandem se conuertit: et a superbia ad humilitatem rediit: quod nequaquam fecisset nisi possibilitatem ad hoc faciendum per diuinam clementiam habuisset. totum oppositum fecit Pharao Rex egipti: quem cum Moyses ex precepto dei admoneret vt populum israhel dimitteret: et sic beneplacito diuine voluntatis et gratie se subiiceret: totum contempsit: cum tamen libere facere potuisset. Ideo non immerito a deo extitit reprobatus. Que simul duo exempla ponit Aug. 23. q. 4. c. Nabuchodonosor. di. Nabuchodonosor penitentiam meruit fructuosam. Nonne post innumeras impietates flagellatus penituit et regnū qd perdiderat rursus accepit. Pharao autem in ipsis flagellis durior est effectus et periit. hic mihi rationem reddat qui diuinum consilium nimium alto et sapienti corde diiudicat: cur medicamentum vnius medici confectum: alii ad salutem: alii ad interitum valuerit: nisi quia Christi bonus odor aliis est odor vite in vitā: aliis est odor mor-

23. q. 4. c. nabucdonoso[r]

tis in mortem. Quantum ad naturam ambo homines erant. quantum ad dignitatem ambo reges: quantum ad culpā ambo populum dei captiuum tenebant: quantum ad penam: ambo flagellis clementer admoniti. Quid ergo fecit fines eorum esse diuersos: nisi quia vnus manum dei supra se sentiens in recordatione proprie iniquitatis ingemuit Alter vero libero contra dei misericordissimam bonitatem pugnauit arbitrio. hec ibi. Ex preditis igitur auctoritatibus ratione distinctione atqꝫ exemplis patet primus effectus diuine clementie quo clare cognoscitur ꝙ deus omnibus quantum in se est vult gratiam dare: qui dicitur effectus preseruatiōis.

De scd̄o effectu diuine clementie qui dicitur effectus purificationis.

Secundus effectus diuine clementie quo clare cognosci potest ꝙ omnipotens deus vult omnibus gratiaꝫ impendere: dicitur effectus purificatiōis: videlꝫ peccatoruꝫ. Quia enim parum prodesset aie sua libertas ⁊ habilitas se conuertendi ad deum: nisi mundaretur a maculis peccatorū Idcirco cognoscens deus ꝙ anima per peccatum corrupta ⁊ maculata: non potest introduci ad celestem gloriam nisi purgata prius fuerit ab omni sorde peccatorum. dicente Joan. Crisosto. de consecra. distinc. 4. c. Nō potest. Non potest quis vite celestis gloriaꝫ accipere: nisi purgatus fuerit ab omni sorde peccati. Et cognoscens insuper deus ipse ꝙ anima q̄uis libera sit: nulla tamen virtute sua potest a se expellere sordes peccatorum. Hinc est ꝙ nimia victus pietate: cum quadam luce gratie incausate effectiue: ⁊ etiaꝫ cū quadam luce gratie create formaliter deus ipse tam misericorditer q̄ꝫ pie expellit ab ipa anima omnes maculas peccatorum: eāqꝫ integraliter purificat. Que vtiqꝫ gratia tante ē virtutis ⁊ efficatie atqꝫ potētie. ꝙ etiam siqs tot annis stetisset in peccato quot fuerint āni Matusalē qui fuerunt. 969. vt habet Gen. 5. c. Et insuper in annis ipsis tot peccata perpetrasset quot sunt stelle celi. Et vltra hoc cō misisset omne peccatum etiam in spiritū sanctum quod teste Saluatore est irremissibile. Matth. 12. Tamen predicta gratia tante virtatis est: ꝙ simul ⁊ semel ingrediens animā expellit ab ipsa in instanti maculas omniuꝫ delictorum. Et ꝙ diuina clementia cum predicta gratia animam purificet a maculis peccatorum. Quintupliciter probo. Primo auctoritatibus. Scd̄o rationibus. Tertio distinctionibus. Quarto similitudinibus. Quinto exemplis. Primo probo auctoritatibus Nam Crisosto. diffiniens gratiam s̄m effectum: prout ponit Bonauentura in. 2. distin. 26. in questionibus circa litteram ait. Gratia est sanitas mentis: purgatio criminis: et delectatio cordis. Similiter glosa super epistolas Pauli: vt ibidem ponit Bonauentu. dicit. Gratia est perfecta iustificatio ⁊ remissio peccatorum. Apostolus etiaꝫ ad Roma. 3. ait. Omnes enim peccauerunt ⁊ egent gratia dei. Justificati igitur sumus gratis p̄ gratiam ipsius: ⁊ per redemptionem que est in Christo iesu. Et ad Ro. 5. dicit. Vbi abundauit delictum superabundauit ⁊ gratia: vt sicut regnauit peccatum in morteꝫ: ita ⁊ gratia regnet per iusticiam ⁊ vitam eternaꝫ. Et ad Ephe. 2. propter nimiam caritatem suam qua dilexit nos deus cum essemus mortui peccatis cōuiuificauit nos in xp̄o: cuius gratia saluati estis ⁊ iustificati. Deniqꝫ Hieronymus de peniten. distinc. j. Ex his omnibus ait. Quia diuinitatis natura clemens ē ⁊ pia magisqꝫ ad indulgentiam q̄ꝫ ad vindictam prona: que non vult morteꝫ peccatoris sed vt magis cōuertatur ⁊ viuat. si quis post lapsum peccatorum ad penitentiam se cōuerterit cito a misericorde iudice veniam impetrabit. Hec ille. Ex predictis igitur omnibus patet intentum auctoritatibus. Secundo hoc idem probo duplici ratione. Primo ratione oppositiōis. Scd̄o ratōe obiectiōis. Primo ergo ratiōe. oppositionis. Fundamentum huius ratiōis ponit ph̄s. 10. metha. di. Priuatio non remouetur ab aliquo subiecto nisi per habitus positioneꝫ. patet hec regula. Nam tenebra que nihil est aliud nisi q̄dam priuatio lucis: vt dicit. 2. de anima. Nō expellitur ab aere nisi per aduentum seu habitū (vt sic dicā) ⁊ positionē ipsius lucis: que aduenīēs fugat tenebras ab aere tāq̄ꝫ q̄dā contrariū. Nam habitus ⁊ priuatio (vt dicit idem ph̄s. 10. metha.) sunt radix ꝯtrariorum Item priuatio castitatis expellitur per aduētum ⁊ habitum ipsius castitatis. Quo pre-

suppofito:certum est fm Augustinū in libro de nā boni.q peccatū nō est aliq̄ substantia sed simpliciter nihil est nisi quedam priuatio boni:q si sic est: necesse est q expellatur per habitum sibi contrarium. Sed talis habitus fm Theologos est gratia: ergo gratia tam creata q̄ increata:est anime purificatiua:τ expulsiua omnium peccatorum. Et confirmatur ista ratio sic. Clarum est enim q nullum peccatum dimittitur alicui sine caritate:quoniam omnia peccata operit caritas.vt dicitur Prouerbio.io.Et prima Pe. 4.Sed manifestum est fm sententiā Theologorū:q caritas sine gratia dei haberi nō potest: immo aliqui tenent quod ad presens non teneo(q caritas τ gratia dei sunt idem per essentiam:sed solum differunt relatione sicut lumen τ radius.) q si sic est q caritas non sit sine gratia quia sic est. cōcluditur vt prius q gratia simul cum caritate est anime iustificatiua.¶Scdo hoc idem probo ratione obiectionis. Fundamentum rationis ponit phus.2.de anima dicens. Inter potentiam τ obiectum necessario requiritur proportio.patet hec regula.Nam si medicina debz expellere infirmitatem ab egroto: requiritur necessario q sit tante fortitudinis τ maioris quāte malitie τ grauitatis est ipsa infirmitas.q si medicina eēt minoris potentie nūq̄ sanaret egrotum.Quo presupposito: certum est q culpa qua deus offenditur est infinita: non subiectiue:cum a subiecto finito:nō egrediatur actus infinitus:sed simpliciter obiectiue:eo q culpa cōmissa sit contra deum qui est infinitum bonum.Sed clarum est q bonitas liberi arbitrij est simpliciter virtutis finite:τ per consequens non sufficit per se ad expellendum infinitam maliciam ipsius peccati:quod deus videns misericorditer infundit in ipsam animā gratiam suam: que cum sit infinite virtutis τ bonitatis:faciliter purgat animā ab infinita malicia omnium peccatorum.¶Tertio idem probo distinctionibus:q diuina clementia cum gratia sua creata τ increata tanq̄ prorsus necessaria expellit ab anima omnem maculam peccatorum Et prima distinctio est Ricar.in.4.distinc. 17.articu.4.qōne.2.in corpore qōnis. dicēs. Cum queritur an ad iustificationem impij vltra bonam habilitatem liberi arbitrij requiratur gratie infusio. Respondeo q sic: vnde sicut quando ex vno elemento fit aliud concurrunt quattuor.scilicet vnius forme corruptio: τ alterius generatio: τ dispositio ad corruptionem illius forme:τ dispositio ad generationem alterius. Sic cum de impio fit iustus:necessario requiruntur quattuor: scilz impietatis destructio:que est culpe remissio: τ gratie infusio:τ dispositio ad destructionez impietatis:que est culpe detestatio. Et dispositio ad susceptionem gratie: que est libe.ar. ad deum conuersio. Et sic patet q gratie infusio necessario requiritur ad impij iustificationem.h Ricardus ad litteraz.¶Aliam distinctionem ponit Thomas p̄ma scde.qōne 109.articu.7.dicens.Cum queritur an ad iustificationem impij diuina gratia necessario requiratur. Respondeo q sic.Nam per peccatū homo tria mala icurrit. Primo āmittit decorem:quia per id anima maculatur. Scdo āmittit ordinem eo q per peccatum mortale anima a deo separatur. Tertio incurrit pene horrorem:quia per peccatum aīa cruciatur.hec autez tria reparari nō possunt nisi per auxilium diuine gratie in anima infuse:quod sic patet.¶Primo enim decor et nitor mentis non reparatur nisi per lumen diuine gratie.¶Scdo ordo mentis ad deuz obliquatus non rectificatur nisi per gratiam dei trahentem mentem τ ordinantē.¶Tertio horror pene eterne non potest remitti nisi a deo: qui sui gratia potest peccatum contra se cōmissum:τ penam peccati remittere. h Thomas sniatur. Aliam deniqz egregiam τ auream distinctionem ponit seraphic⁹ dominus Bonauentura in.2.distinc.28.arti. j.q.j.in corpore qōnis dicens. Cum queritur an gratia gratum faciens requiratur ad expulsionez culpe. Respondeo q sic. Sed in huius questionis determinatione aliter senserunt philosophi:aliter heretici: τ aliter recti tatores catholici. Philosophi enim ignorantes qualiter peccato offendatur diuina maiestas:τ qualiter per ipsum adimitur habilitas potentiarum:dixerunt q homo per exercitationē potest fieri iustus sicut p inordinationem a recta ratione factus fuerat iiustus Unde phus dicit. Prauus ad meliores

exercitationes deductus a natura:aut multū proficiet:aut perfecte in contrarium habituꝫ restituet. Heretici vero aliqͩ lumē fidei habentes cognouerunt ꝙ per peccatum offenditur maiestas diuina ⁊ quodāmodo dānificatur. Excecati tamen non considerauerunt qualiter ex culpa natura infirmatur. Et ideo dixerunt ꝙ ad hoc ꝙ liberum arbitriū a culpa resurgat:nō est sibi necessaria aliqua gratia curans:sed sufficit sola gratuita dei misericordia:qua inclinatur ad remittenduꝫ peccata nostra propter satisfactionem quā xp̄s sibi facere voluit dum se in cruce pro nobis obtulit. Sed hec positio non tm̄ a veritate deficit:sed etiam dum contraria implicat seipsam destruit. Dicit enim ꝙ ad hoc ꝙ lib.ar. a culpa resurgat:necesse est ꝙ deus remittat sibi culpam:⁊ tamen non est necesse ꝙ aliqͩ sibi tribuat:vel circa ipsum faciat. Si enim deus non mutatur:⁊ ipse in tm̄ iustus iudex est:vt nihil acceptet nisi tantum quantum valet. Ad hoc ꝙ culpa remittat̃ ⁊ peccator deo reconcilietur:necesse est ꝙ aliquid ipsi peccatori tribuatur:per quod morbus peccati sanetur catholicoꝝ. Catholici vero tractatores et luce fidei ⁊ auctoritate scripture cognouerūt: ꝙ peccatum est ⁊ dei offensiuum ⁊ quodam modo dānificatiuuꝫ dum homo se transfert a seruitio dei ad seruitium diaboli:est etiam imaginis deformatiuum. Et ideo dixerunt ad hoc ꝙ liberum arbitrium resurgat a culpa:necessaria est gratia dei: non solum ſꝫ ꝙ gratia dicitur gratuita voluntas dei.nec etiā ſm quodꝰ dicitur liberalis passio xp̄i :sed etiā ſm ꝙ dicitur habitus animi. Gratuita enī voluntas dei ad hoc concurrit:vt fiat offense remissio.volūtarie enim nobis condonat offensam. Liberalis autem passio christi ad hoc concurrit:vt fiat dāni satisfactio.habitus autem gratie infusus ad hoc concurrit vt fiat morbi curatio:⁊ imaginis deformate reformatio. Et ideo ad hoc ꝙ homo purget̃ a culpa:multum per omnem modum necessaria est sibi gratia dei infusa. Hic Bonauentura ad litteram. Ex predictis igitur distinctionibus patet qualiter deus per suam clementiam cum gratijs tam creata ꝗ̄ increata:expellit ab anima maculas omnium peccatorum. ¶ Quarto ħ idem probo vnica similitudine. Clarum est enim ꝙ lumen corporis non potest naturaliter recuperari vel reⸯ haberi a ceco per virtutem totius nature: dicente pħo.in post predicamentiſ. Ab habitu in priuationem fit mutatio. A priuatione vero in habitum impossibilis est regressus per naturam.hec ille. Nō si talis cecus debet illuminari:requiritur ad hoc virtus supranaturalis. Manifestum est autem ꝙ per peccatū anima spiritualiter fit ceca dum priuatur lumine ⁊ cognitione veritatis: dicente Augu. in lib.de natura ⁊ gratia. Preuaricatoreꝫ diuine legis:lux deserit veritatis:qua desertus vtiqꝫ fit cecus. hec ille. Et sapientie scd̄o. Salomon ait. Excecauit eos malicia eoruꝫ Et Sophonie.j.dicitur. Ambulabunt vt ceci quia domino peccauerunt. Sed talis cecitas anime que fit per peccatuꝫ maior est ⁊ peior omni cecitate corporali:igitur ad illuminandum animam requiritur a fortiori virtus supernaturalis diuine gratie infuse. Hoc etiaꝫ patet per similitudinem mortis. Sicut enim aliquis potest naturaliter ab habitu in priuationem incidere:vtputa:de vita ad mortem non tamen econtrario:nisi per virtutem supernaturalem. Sic quilibet potest a gratia cadē in peccatū per quod anima spiritualiter moritur:dicente. Eze.28.c. Anima que peccauerit ipsa morietur. Non autem a statu culpe ad vitam gratie naturaliter ⁊ per se potest redire:sed necessario requiritur supernaturaliter a diuina gratia excitari. Ex qua similitudine patet idem quod supra. ¶ Quinto deniqꝫ ħ idem probo vnico exemplo:videlꝫ peccatricis Magdalene:de qua vt dr̃ Matth. vltimo. Dominus eiecit septem demonia.i. septem peccata mortalia. Unde Grego.in Omel.super Luc.dicit. Quod per septeꝫ demonia nisi vniuersa peccata designātur. Septem igitur demonia Magdalena habuit: quia vniuersis vitijs plena fuit.hec ille. Sed omnia peccata saluator ab eius anima tunc expulit:quādo existens in domo Symonis leprosi.vt habetur Luc.7. Et videns eius lachrymas:de illa dixit. Remittūtur ei peccata multa.s.per gratiam: qm̄ dilexit multum. ¶ Ex predictis igitur auctoritatibus rationibus:distinctionibus:simile:⁊ exemplo. patet etiam effectꝰ secundus diuine clementie quo clare cognoscitur ꝙ deus vult omēs saluare dum per gratiam suam animam purificat a cunctis maculis peccatorum qui dicitur effectus purificationis. Quā anime purificantē

& peccatorum remissionem nobis concedat dominus Jesus in presenti per gratiam & in futuro per gloriam qui est benedictus in secula seculorum.

¶ Feria.vj.post dominicam septuagesime. Iterum de qualitate fidei.sermo sextus.

f Ides tua te saluam fecit.Luc.7. Declaratis duobus effectibus diuine clementie. Nūc enim in supradicto precedenti sermone tertiuȝ declaraui ne sermo prolixior esset. Habeo in presenti sermone duos alios effectus eiusdem clemētie simpliciter declarare. Nec mireris si ſm aliorum morem trinario articulo aliquando non vtar in sermonibꝰ meis:qm̄ magna rerum substantia atqȝ efficax ꝓbatio veritatū me sic interdum facere cogunt. Poteris tm̄ tu tali modo vti.vel iuxta consuetudinem vsitatam tres particulas seu tres articulos pro quolibet sermone fiendo:duas tamē seu duos tm̄ declarando: duos igitur in hodierno sermone:sicut & in hesterno diuine clemētie effectus simpliciter declarabo:quorum pmꝰ imo tertius in ordine talis erit.

¶ De duobus alijs effectibus diuine clementie seu de tertio qui dicitur effectus inductonis.

t Ertius igitur effectꝰ diuine clementie in ordine declarandus quo clare cognosci potest ꝙ omnipotens & gloriosus deus vult omnibus quantum in se ē: & suam gratiam & eternam gloriam imparti ri dicitur effectus inductionis: videlȝ ad bonam operattionem. Non enim ad salutem requiritur tm̄ & precipue in adulto peccatorū delectio:sed insuper requiritur bona operatio & virtuosa volitio. Duplex tamen operatio ē cuilibet hōi seu iusto seu peccatori necessaria ad salutem.prout expresse ponit Ricar. i suo quolibeto.videlicet opatio elicita & intra manens:atqȝ operatio imparata & extra eriens De qua duplici operatione formaliter loqtur phus.9.methaphisy.dicens. Duplex inquit est actio:quedam manēs in agente que est perfectio operantis: & quedam transiens scilicet in exteriorem materiam que est perfectio operati:quandam duplicis actionis & operationis distinctionem possumus tripliciter declarare. Primo per exemplum artis. Scđo per exemplum nature. Tertio per exemplum ipsius dei.¶ Primo per exēplum artis. Videmus enim ꝙ duplex ē actio artis. Vna est considerare de artificio. Alia est producere illud artificium ab extra. Ipsa enim cōsideratio dicitur actio manēs in agente. scilicet in intellectu & voluntate. Et ideo nō est in re extra.sed simpliciter manet in intellectu artificis considerantis. Ipsa autem edificatio que est in edificato & transit in exterioreȝ materiam dicitur actio seu operatio extra transiens.he autem actiones sic se habent:ꝙ vna dependet ex alia. Vnde actio transiens:presupponit actioneȝ nō trāseūtem:& sine ista esse non potest. ¶ Scđo hec distinctio duplicis actionis & operatiōis declaratur per exemplum ipsius nature. Bene verum est ꝙ si hanc distinctionem volumus adaptare ad naturam:oportet nos extendere non actionis. Nam si vellemus actionem proprie summere:nullum agens naturale:sic nullum corpus habet actionem imanentem seu non transeuntem: quia non habet actionem ad se conuersiuaȝ:vt probat Proculus phus in lib.suo de causis. Sed si volumus accipere actionem large pro ipsa perfectione & actu:sic concedi potest ꝙ etiaȝ insensibilia:& agentia naturalia:habent actionem imanentem:quia ignis & calet & calefacit.Et ab eadem forma caloris competit sibi calere & calefacere:& tunc calefacere est actio transiens in exteriorem materiam vt in rem calefactam.calere vero est actio vel perfectio manens in igne calefaciente. Exempla alia nature potes hic ponere prout vis. ¶ Tertio deniqȝ hec distinctio duplicis actionis & operationis declaratur per exempluȝ ipsius dei seu per actionem diuinam. Sed cum dicimus ꝙ est actio diuina manens in agente: & est actio transiens in exteriorem materiaȝ oportet ꝙ illa exterior materia accipiat large pro omni exteriori substantia. Nam actio diuina se extendit ad omnia creata: & nō solū ad materialia sed etiā ad imaterialia. Vnde dicimus ꝙ est quedam actio diuina manens in agente. Et hec est ipsum intelligere diuinum & ipsum suum velle: quo-

De actione i[n]ma-
nente & transeunte

nomi

rum quodlibet est idem qd ipsum diuinum esse. Alia est actio diuina transiens in exteriorem materiam: ⁊ ista est ipsa creatio rerum. Et per quamlibet istarum actionum producuntur alique: quia per actionem diuinā non transeuntem producunt persone diuine: vt pater intelligens se producit filiuz: pater ⁊ filius diligendo se producunt spiritū sanctum. per actionem vero transeuntē producuntur creature. His duabus actionibus seu operationibus declaratis: dico ꝙ hāc duplicem operationem ⁊ actionem manentem ⁊ transeuntem quisqz habere tenetur. Nam actio manens est quidam habitus cognitionis luminis increati ⁊ supernaturalis: vel habitus diuini amoris: vel habitus cuiuslibz alterius virtutis: qui habitus est quedam actō simpliciter manēs in ipsa anima. Actio vero transiens est operatio separata a voluntate que fit ab extra: sicut est facere elemosynam proximis indigentibus: actualiter scienz sanctificare. parentes honorare: seu actualiter cōfiteri. Et cetera huiusmodi que cum id requirit locus ⁊ tempus: quisqz tenetur facere: nec sufficit ad salutem hominis solus habitus interior: seu sola actio intrinseca manens in ipsa anima: sicut non sufficit ad bonitatem aut perfectionem ignis ꝙ calorem intra se retineret nisi in res alias actualiter ab extra calefaceret. Quod volens insinuare faciendu𝔷 saluator de seipso dicebat Luce. 12. Ignem veni mittere in terram id est habitum amoris ⁊ caritatis in cordibus terrenis. Et quid volo nisi vt ardeat: id est ꝙ in operationem exteriorem exeat vel egrediatur. Quod confirmans Gregorius in Omel. pentecost. dicit Probatio dilectionis exhibitio est operis. Et amor dei nunꝙ est ociosus. operatur enim magna si est. hec ille. Et lz vt patet he due actiones cuilibet sint necessarie ad salutem: ⁊ insuper ꝙ voluntas hominis etiam si fuerit corrupta per diuersa peccata sit libera ⁊ habeat habilitatem ad predictas duas operationes saluti necessarias. ipossibile tamen est vt per se moueat ad se exercendum in predictis necessarijs actionibus: nisi specialiter diuina clementia per gratiam suam inducat: seu stillet ⁊ inspiret ipsam voluntatem hominis ad hoc faciendum. Ex quo profecto apparet in deo maximus zelus nostre salutis. Et ꝙ deus moueat ⁊ inducat ⁊ inspiret voluntatem cuiuscūqz hominis ad faciendum predictas duas operationes per clementiam suam: cum sine eius gratia impossibile esset aliquam hominis voluntantem etiam talia operari: seu se conuertere ⁊ dirigere ad predicta faciendum. quintupliciter probo. Primo auctoritatibus. Secundo rationibus. Tertio distinctionibus. Quarto similitudine. Quinto exemplo.

¶ Primo probo auctoritatib⁹. ꝙ scilicet clementia diuine gratie inducit animā tam ad operationem intrinsecam ꝙ extrinsecam sine qua inductione ⁊ inspiratione nunꝙ per se moueretur ad predictas actiones. Unde apostolus. 2. ad corinthios. 3. ait. Non sumus sufficientes cogitare aliquid a nobis quasi ex nobis sed sufficientia nostra ex deo est. vbi ait glo. Tanta est humane fragilitatis debilitas: vt etiam per se bonum cogitare non posset: ⁊ q̄uo per se sine deo bonū operabitur. h glo. Idem apostolus ad Philip. 2. ait. Deus est qui operatur in nobis velle ⁊ perficere. Et ad Roma. 9. ait. Non est volētis. s. velle bonum. neqz currētis. s. operari bonum: sed miserentis dei. Item Jer. 10. dicit. Non est via eius. s. volendi bonum: nec viri est vt ambulet ⁊ dirigat gressus suos. s. ad bonū. Et Jo. 15. Saluator ait. Sine me nihil potestis facere. Et glo. super verba Joan. 3. Spiritus vbi vult spirat ⁊ vocē eius audis. ait. Quotiēscūqz o peccator veniet in te desiderium penitendi: conuertendi: restituendi: iniurias dimittendi: orandi: atqz a peccatorum occasionibus fugiendi: totum a diuina gratia cognosce prouenire. hec glo. Ber. quoqz lib. de libe. arbi. c. 12. dicit. Conatus libe. arbi. ad bonum cassi sunt si a gratia non adiuuantur: ⁊ nulli si a gratia non excitantur. Gratia enim excitat li. ar. dum seminat cogitatū: perficit autem dum facit in opus exire. h ille. Et in eodem lib. ait. Gratia illuminat potentiam intellectiuam ad bene intelligenduz affectiuam ad bene operandum. Et ibidem dicit. Tria operatur in nobis deus: cogitare velle: ⁊ perficere. Primū sine nobis. Scdm nobiscum. Tertium per nos. Et ibidem ait. Sciant defensores liberi arbitrij nihil boni posse nec qd cogitare nisi iuuamine diuine gratie sustentētur. Et sermōe. 33. super cant.

ait. Sciant hostes gratie nec ad bonum cogitandum sufficere cor humanum. Et Aug. ad Bonifacium papam ait. Non potest hō aliquid boni velle nisi adiuuetur ab eo q nō potest malum velle. Et in libro de ecclesiasti. docmatibus inquit. Manet ad accipiendam salutem liberi arbitrij intemerata libertas: sz admonente prius deo ꝛ inuitante ad salutez vel vt eligat: aut sequatur: aut agat operationes salutis. hec ille. Et ppha ait. Deus deoꝝ dominus locutus est ꝛ vocauit terram. i. cor terrenum ad bonum. Deniq3 apoca. 3. dicit. Ego sto ad hostium. s. cordis ꝛ pulso. s. inspirationibus sanctis: siquis apperuerit mihi. s. per consensum: intrabo ad illum. s. cum gratia mea: ꝛ cenabo cum illo. s. in eterna gloria. Et sic ex predictis auctoritatibus patet qualiter omnis bona operatio extrinseca necessaria procedit ab illa gratia sine qua impossibile esset hoc facere. Scdo h idem probo duplici ratione. Primo ratione causationis. Scdo ratione argumentationis. ¶ Primo probo ratione causationis. Fundamentum rationis ponit phus. 3. de anima dicens. In omnium rerum natura semper est aliqd qd potest facere omnia illius generis. Sic etiaz necesse est in anima fieri omnia: ꝛ sic vnum est quod potest fieri omnia. s. intelligibilia et recipere ea: ꝛ hoc est intellectus possibilis. Aliud vero quod potest facere intelligibilia: ꝛ hoc est intellectus agens. Super que verba Tho. dicit. In quolibet genere rerum est inuenire vnum pmum a quo oīa illius generis descendant. patet hec regula de motu. Cum enim nauis mouetur in mari: clarum est ꝙ mouetur ab ipsa aqua. Aqua autē mouetur a remo: rem9 mouet a manu remigis manus mouetur a brachio: brachium mouetur a corde: cor vero vltimate mouetur ab ipsa anima. Ecce ꝙ oēs hi motus procedūt ab vno pmo motu. Et ideo phs. 7. phisy. di. In mouentibus ꝛ motis non est ire in infinitum: sed est deuenire ad aliquem motorez primum. hec ibi. Hoc idez exemplifica de oi motu inferiori qualiter procedit ab vno motu pmi celi mobilis: dicēte pho. j. meth. Motus celi est pmus omniū motuū: ꝛ pmi celi ē causa omnium motuum inferiorum. hec ibi. Hoc idem patet in genere aquarum: qm vt Salomon ait Ecclesiastes. j. A mari omnia flumina descendunt: ꝛ ad mare reuertuntur Hoc idem etiam patet in genere lucis. qm omnis lux aeris lune ꝛ syderum a sole procedunt. Hoc idem patet in genere hominum: qm omnes homines ab vno homine. s. Adā ꝛ Eua descenderunt. Quo presupposito: certum est ꝙ a simili omnis actio ꝛ operatō bona necessario egreditur per prius ab influentia prime bonitatis. Sed cum in genere bonorum sint specialiter actio intrinseca ꝛ extrinseca hominis. igitur impossibile est ꝙ hō per se aut itrinsece aut extrinsece agat ꝛ operetur sine speciali influentia ipsius prime: et dine bonitatis. Qd ꝯfirmans Plato i thimeo dicit. Sicut omne esse est a primo esse: ꝛ omne verum est a primo vero: sic omne bonum. est a primo bono. Et phus lib. de regi. princi. dicit. Deo nihil est impossibile: ꝛ sine eo nihil est possibile fieri. Et Jaco. j. dicitur. Omne datum optimum: ꝛ omne donum ꝑfectum de sursum est: descendens a patre luminum. Et auctor in lib. de causis dicit. Cā prima influit bonitatem suam in omnib9 rebus ɓm dispositionez vnam: tamen vnaqq3 rerum recipiat eam ɓm moduz potentie sue quedam recipiunt eā receptione vnica: quedam receptione multiplicata: quedam receptione eterna: quedam receptione temporali quedam spirituali: queda3 corporali: ꝛ hec diuersitas non fit ex causa pma: sed propter recipiens quod diuersificatur. ¶ Scdo hoc idē probo ratione argumentationis. Fundamētum rationis ponit phs. 2. ꝛ. 4. topicoꝝ. dicēs Si de quo magis videtur inesse ꝛ non inest nec de quo minus. patet hec regula. Nam si rex valde diues ꝛ potens non potest expugnare aliquod castrum sine auxilio alterius domini: a fortiori nec miles valde pauper poterit illd expugnare sine auxilio alicuius dn̄i Quo presupposito: certum est ꝙ homo etiaz in gratia existens: non potest sine speciali grā aliquod bonum operari: dicente Augustino in lib. de natura ꝛ gratia. Sicut oculus cordis plenissime sanus nisi candore lucis adiutus non potest aliquid cernere: sic ꝛ homo ꝑfectissime iustificatus nisi eterne luce iustitie diuinitus adiuuetur: non potest recte viuere nec aliquid bene operari. hec ille. Qd si sic ē ergo a fortiori etiam est impossibile ꝙ homo in mortali culpa existens aliquid operetur: nisi per speciale adiutorium diuine gratie. Qd egregie confirmans Tho. i. 2. q. iii. ar. 9.

in corpore.q. dicit. Cum queritur an etiam ille qui consecutus est gratiam dei per seipsum possit operari bonum. Rn̄dit ꝙ ad recte viuendū homo respectu eget auxilio dei. ¶ Primo modo q̄tum ad aliquod habituale donum: per quod humana natura corrupta sanetur: et que sanata eleuetur ad operandū opera meritoria vite eterne que excedūt proportionē nature. ¶ Secūdo eget auxilio diuine gratie: ut a deo moueatur ad agendū Quantū ad primū auxilij modū: homo non eget aliquo auxilio gratie. videlꝫ alio gratie infuse habitu. Quātū ad secundū ut.s.bn̄ operetur: eget auxilio gratie propter duo. Primo ratione generali: quia nulla res creata potest in quecumqꝫ actum prodire sine virtute motionis diuine. Secūdo ratione speciali. propter conditionē status humane nature: que licet sanetur per gratiam q̄tum ad mentē: remanet tn̄ in ea infectio ⁊ corruptio q̄tum ad carnē: per quā seruit legi peccati. vt dicit̄ ad Roma.7. Hec Tho. ad litteram Ex quibus rationibus patet idem qd̓ supra ¶ Tertio etiā probo distinctionibus.ꝙ.s. rationalis anima quicqd boni operat̄ ſm actū intrinsecum ⁊ extrinsecum: operatur in virtute diuine gratie: sine qua moueri non posset ad talia opera faciendum. Prima igitur distinctio est Tho. qui in.2.sen.di.28. articulo p̄mo sententialiter dicit. Cum querit̄ an liberꝝ arbitriū sine speciali gratia dei possit se mouere ad faciendū opera bona. Respondit ꝙ circa liberꝝ arbitriū quidā dupliciter errauerunt. Quidam enim negauerunt ipsum esse. Quidam vero nimis ipsum ampliauerunt. Quidā eni hētici ut manichei ⁊ Iouiniani naturā li.ar. destruebāt dicētes.ꝙ hō vel necitate peccat: vel de necitate bene opatur: quorum ratio talis erat. Manichei enim dicētes ꝙ sensibilis natura est mala. utpote a malo deo: hoc est a demone facta: ponūt ꝙ homo de necessitate peccat nec bonuꝫ facere potest. sicut lapis de necessitate tendit deorsum Iouiniani autem attendentes ꝙ natura intellectualis est bona: utpote a bono deo facta dicunt ꝙ homo de necessitate bene operat̄. et nunqꝫ potest peccare. sicut leue ex se semp fertur sursum: ⁊ nunqꝫ deorsum. ¶ Quidaꝫ vero alij volentes naturā liberi arbitrij seruare nimis eius virtutem ampliauerūt dicētes. Qd̓ homo potest quodcūqꝫ bonū intrinsecuꝫ et extrinsecū etiā meritoriū facere ex se ipso sine aliqua gr̄a supaddita. Nos autem ſm catholicā fidē confitemur liberꝝ arbitriū bona ⁊ mala posse facere. Homo tamen in actus meritorios pōt exire sine gr̄a gratū facientē. Vn̄ libe. arbi. sine speciali gratia dei nō sufficit q̄tum ad quinqꝫ cōtra pelagium Primo ad bene opandū. Scd̓o ad vitiū vitandū. Tertio a peccato resurgendū. Quarto ad pseuerandū in bonū. Quinto ad p̄miū eternū cōsequendū. ¶ Et ratio pdictoꝝ ē: qꝛ duplex est bonū. quoddā eniꝫ est naturale qd̓ nō excedit facultatē nature: ⁊ tale quodcūqꝫ sit illud pōt hō facere sine gratia dei. ¶ Aliud est bonū supnaturale qd̓ facultatē nature excedit: ⁊ tale nō pōt homo opari ⁊ facere sine gr̄a dei. dicēte Augus. li. de correctione ⁊ gratia. Sine gratia dei nullū ꝓrsus siue cogitādo: siue volendo ⁊ amando: siue operādo faciunt homines bonū. Hec Tho. snialiter. Aliam distinctionē ponit seraphicus sanct[9] Bonauētura in.2.dist.28.ar.2.q.3. in corpore quest. dicēs. Cum querit̄ an.li.ar.hois omni gr̄a destitutū possit facere aliqd̓ bonū in genere. Rn̄deo ꝙ opus aliqd̓ tripliciter pōt dici bonū. Vno mō dicit̄ aliqd̓ bonū simpliciter: ⁊ hoc est bonū qd̓ est directe ordinatū in finē. ⁊ tale est bonū meritoriū. ⁊ hoc bonū nō potest li.ar. opari absqꝫ auxilio gratie gratuꝫ facientis. Scd̓o modo dicit̄ aliqd̓ bonum ex hoc ꝙ aliquo mō de cōgruo disponit ad bonū meritoriū vite eterne: ⁊ tale est bonū qd̓ fit extra charitatē: nihilominus tamen cū recta intentiōe ad deū: ⁊ in tale bonū nō potest li.ar. absqꝫ munere gratie gratis date. p qd̓ illuminet̄ ⁊ dirigat̄: ⁊ excitet̄ ut velit facere aliquid qd̓ sit deo placitū. Et ꝙ ad hoc bonuꝫ munus gratie gratis date sit necessariū expresse innuitur Sapieñ.9. vbi Salomon ait. Sciui ꝙ aliter nō possum esse continens nisi deus det: ⁊ hoc ipsum erat sapia scire cuius hoc donū esset. Vnde nō est puū donum cognoscere ipm munus gratie: ⁊ cognoscere ꝙ sine gratia homo saluari non potest. Tertio modo dicit̄ aliqd̓ bonū: qꝛ in finē est ordinabile: ⁊ habet aliquā ordinationē intra se: sicut ex transitu sup materiā debitā: sicut pascere esurientē ex debita circūstantia supaddita.s. cū hoc facit cū exigit tempus: ⁊ locus: ⁊ opportunitas. Ad istud autē genus boni cōplendū gratia gratis data oino necessaria est ut scilꝫ

d

De libero arbi. opiniones.

ordinet ad meritũ. Relicto tamẽ libe.arbi.in
puris naturalibus p instinctũ ⁊ naturale iu-
dicatoriũ possꝫ in tale bonũ deo sibi coopan
te.sicut coopatur alijs creaturis. Nã sine pri
mo agẽte nullũ agens põt agere. hec domi-
nus Bonauẽtura ad lrãm. Aliã distinctionẽ
ponit qdam magister ordinis heremitaꝝ su-
p scdo di.28.di. Cum querit an hõ sine gra-
tia spãli possit sufficiẽter se disponere ad opꝰ
meritoriũ. Rñdeo breuiter ꝙ nõ. Nam ge-
neraliter tria sunt necessaria ad meritũ grẽ
gratũ faciẽtis: q̃ sine aliqua grã gratis data
haberi nõ pñt. Primũ est quedã cognitio si
dei.oꝫ eni agnoscere deũ summe reuerendũ
⁊ ꝙ ei est p oia obediẽdũ: ac p hoc oꝫ aliquo
modo cognoscere qd iustũ ⁊ qd iniustũ. Se-
cundũ est odiũ ⁊ displicẽtia mali. sicut enim
in naturalibꝰ trãsmutationibꝰ nõ põt esse ac-
cessus ad vnũ extremorũ nisi sit recessus ab
altero.sic in proposito: vnde.s. Grego. dicit.
Nisi malum oderimus: bonũ diligere non
possumꝰ. Tertiũ amor ⁊ desiderium boni in
quo est terminꝰ pparationis ad meritũ. Con
stat autẽ ꝙ hec sine multiplici dei gratia ha-
beri nõ pñt. maxime sine bono iudicio ratio
nis ⁊ suasibilitate ipsius volũtatis ad bonuꝫ
vel sine interna inspiratione ad bonum ⁊ hu
iusmodi. Ex quo seqtur ꝙ ex puris naturali
bus sine aliqua noua grã nõ põt hõ sufficiẽ-
ter se disponere ad opꝰ meritoriũ: ⁊ grãꝫ gra
tũ facientẽ. hec ille. Quidã aliꝰ doctor sic di-
stinguit. Cũ queris inquit an hõ egeat noua
grã in q̃lꝫ sua opatione. Rñdeo. ꝙ opationũ
tres sunt spẽs. aliq̃ sunt naturales ⁊ volũta-
rie.alique speculatiue ⁊ practice. alique super
naturales ⁊ diuine potẽtie. Opationes natu
rales nõ egent noua grã dei.ꝓut est comede
re.dormire.⁊ hmõi. Quia cũ natura ut dicit
3.de aia. nihil faciat frustra.hinc ẽ ꝙ nãliter
sine alio nouo auxilio q̃lꝫ potẽtiã mouet ad
suũ actũ. Silr nec opatio volũtaria eget au-
xilio noue grẽ. q: naturaliter p se q̃lꝫ hũana
volũtas bonum appetit seu felicitatẽ dicente
Boetio ꝓsa.2.tertij li. Inest mẽtibꝰ hoiuꝫ ve
ri boni naturaliter inserta cupiditas. Scḋe
opationes sunt speculatiue ⁊ practice. Scien
tia autẽ speculatiua ⁊ maxime q̃ est de dei co
gnitione: a duobꝰ ꝓcedit.vꝫ a magistro docẽ
te: ⁊ a grã dei gratis data mẽtẽ illuinãte: q̃s
grãꝫ gratis datã habuerunt etiã phi. ꝓut di
t Alexã.de ales in.3.pte summe.tractatu de

grã.de quo dono grẽ gratis date.i.cor.12. dr.
Alij dat p spm̃ sermo sapie.⁊c̃. hoc eni donũ
ut dicit Alexã.vbi supra. nõ creat in aia: sed
potiꝰ ei dat. Et in hoc deceptus est Plato q
dixit.ꝙ in nobis fuerũt simul ꝯcreati habitꝰ
sciaꝝ.q: ut dicũt theologi oẽs i.4.di.4. Ha
bitus virtutũ dant solũ in baptismo: ita ꝙ q
nõ est baptisatus non põt eẽ virtuosus. Pra
ctica vero scia est ex pte actiua. Naꝫ practica
dicit a prasis: qḋ est opatio: ⁊ iste artes etiaꝫ
egent extrinseco adiutore: ⁊ cõiter nõ egẽt no
ua grã dei. Tertie vero opationes sunt sup
naturales ⁊ diuine: ut est diligere deũ super
oia: resurgere a pctõ: opari meritorie ad vitã
eternã. Iste eni nõ sunt opatiões naturales:
q: tunc qlibet hõ in actibꝰ suis saluari posset.
Nec etiã sunt volũtarie: q: iudei saraceni et
quicũqꝫ peccatores saluarent cuꝫ voluntarie
saluari cupiãt. Nec insup sunt solũ speculati
ue: q: multi docti etiã in sacra pagina tũ nõ
incedẽtes p semitas dñi dãnant.ut dicit Ni
co.de lira sup illa verba ꝓphete. Nescierunt
neqꝫ intellexerũt opa dñi. Dicit eni ibi. du-
plex est scia. Prima speculationis ⁊ cognitio
nis: ⁊ hãc multi habuerũt: ut phi: ⁊ habent et
tñ dãnant. Scḋa est opatiõis ⁊ electiõis: ⁊ h̃
est q̃ saluat. De qua dicit Matth.5.ca. Qui
fecit ⁊ docuerit hic magnꝰ vocabit in regno
celoꝝ. Nec insup scie practice merent vitam
eternã: ut pꝫ ad oculũ. Nã si medicꝰ q habet
practicã medendi curaret oẽs infirmos mũ
di nõ propter hoc saluaret. Silr si sartor face
ret infinitas vestes hoibꝰ. ꝓpter hoc non sal
uaret. Igit ut ꝯcludã a sufficiẽti diuisione.di
co ꝙ ad actũ intrinsecũ ⁊ extrinsecũ merito-
riũ vite eterne: necessario reqritur q̃dã super
nãlis grã dei. Ex p̃dictis igit distinctionibꝰ:
pꝫ quali sine spãli grã dei nulla aia p seipsaꝫ
põt ꝓcedere in actũ meritoriũ vite eterne.
¶ Quarto idẽ ꝓbo silitudine. Nã Cõmen.
sup.xi.Meth.ait ad lrãm. Natura nihil agit
⁊ opat nisi mota a supioribꝰ causis.pꝫ. Naꝫ
ignis ⁊ si habeat formã suam. tñ nõ põt p se
aliqd calefacere nisi p motũ corpoꝝ supiorũ.
dicẽte pho.scḋo de celo ⁊ mũ. Ignis sine su
piori agente qḋ est celũ: deteriꝰ agit q̃ꝫ instru
mentũ artificis sine artifice.hec ibi. Exẽplifi-
ca de ceteris.ꝓut vis. Qḋ si sic ẽ de nãlibus
ꝙ nõ exeũt etiã in opationes naturales sine
influentia celestiũ corpoꝝ: ergo a fortiori scḋm
Tho.j.2.q.iij.ar.j.dicẽdũ est de spũalibꝰ.q: vꝫ

nō pōt qs deū vere cognoſcere. nec vere dili
gere niſi ꝑ actū fidei ⁊ charitatis ſupnālem.
Preterea videmꝰ ꝙ ſacerdos q̄ȝtūcūqȝ bonꝰ
nō pōt ꝑ ſe aſcendere ad dignitatē cp̄atus ſi
ne ſpāli grā pape. Nō igit̄ a ſilī putet quiſqȝ
aſcendat ad eternā gloriā niſi ex ſpeciali grā
diuine maieſtatis. qđ ꝯfirmās Anſ. lib. j. de
grā ⁊ li. ar. dicit. Sicut terra ſpinas ⁊ tribu-
los. ⁊ quaſdā herbas nō neceſſarias ꝑ ſe ger
minat. vite vero neceſſaria nō ſine ſemine ſe
minātis: ſic hō ꝑ ſe poteſt germinare vana ⁊
noxia: ea vero que ſunt ſalutis nō pōt ſine ſe
mine diuine grē. hec ille. Et ibidē ponit aliā
ſiſitudinē dicēs. Gratia ⁊ liberꝝ arbitriū ita
ſe habēt ad ea q̄ ſunt ſalutis. ſicut pr̄ ⁊ mr̄ ad
ꝓlem. vn̄ ſicut ſine pr̄e ⁊ mr̄e ꝓles nō poteſt
naſci. ita ſine grā ⁊ li. ar. hō nō pōt bene opa
ri ⁊ ſaluari. Ex q̄ etiā ſiſitudine pꝫ. qualr̄ eſt
īpoſſibile ꝙ qs ꝑ ſe ꝓducat actū meritoriū et
ſupnālem ſine ſpāli grā dei. ¶ Quinto de-
niqȝ hoc idē ꝓbo vnico exēplo. vꝫ apl̄i pauli
ad Ro. 7. di. Ego carnalis ſum venūdatus
ſub pctō. Qđ eni operor nō intelligo: nō eniꝫ
qđ volo bonū hoc ago: ſed qđ odio maluꝫ h
facio. Et ſubdit dicēs. Video autē aliā legeꝫ
in mēbris meis repugnātē legi mētis mee: ⁊
captiuantē me in lege peccati: q̄ eſt in mem-
bris meis. infelix ego hō qs me liberabit de
corpe mortis huiꝰ. Gratia dei ꝑ dn̄m nr̄m
ieſum xp̄m. hec ille. Quo exēplo pꝫ ſimr̄ cum
p̄dictis auctoritatibꝰ: rōnibꝰ: diſtinctionibus:
atqȝ ſiſitudie. ꝙ ſicut paulꝰ non poterat actꝰ
meritorios ꝓducere ſine ſpeciali grā dei: ſic
a ſilī īpoſſibile eſt ꝙ aliqs aliqn̄ ꝓducat aliq̄
quē actū intrinſecū vel extrinſecū meritoriū
⁊ ſupnālem: niſi deꝰ ſpālit̄ inſpiret ſtimulet
⁊ inducat ip̄m ad hoc faciendū: ⁊ ꝑ ꝯſequēs
ex p̄dictis pꝫ tertiꝰ effectꝰ diuine clemētie: quo
clare cognoſcit̄ ꝙ deꝰ oībꝰ q̄ȝtuꝫ in ſe eſt vult
grām dare. q dicitur effectus inductionis.

¶ De quarto effectu diuine clemētie q dici-
tur effectus cuſtoditionis.

Quartꝰ effectus diuine clemētie quo
clare cognoſci pōt ꝙ oipotēs ⁊ glorio-
ſus deꝰ vult oībꝰ q̄ȝtū in ſe eſt ſuā gra
tiā ⁊ eternā gloriā imptiri: dicit̄ effectꝰ cuſto-
ditionis. vꝫ angeloꝝ. Vidēs eni deꝰ ꝙ ꝓpter
originalē culpā. ſicut habet̄ Gen̄. 6. Senſus
⁊ cogitatio cordis humani in malum prona
ſunt. Et vidēs inſuꝑ ꝙ magna eſt demonis
malicia qua ſtudet ſꝑ hoies inducere ad pec-
candū: ne gloriā ꝯſeqn̄t̄ ex humilitate q̄ȝ ipſe
ꝑdidit ex ſupbia. et inſuꝑ querit iugiter: ⁊ par
uos ⁊ magnos homines ſeducere: ⁊ in peccati
mortē tradere: eo ꝙ ut dicit̄ Job. 41. Nō eſt
poteſtas ſuper terram que competur ei. hinc
eſt ꝙ ꝑ clementiā ſuam vnicuiqȝ hominū de
dit angelū vnum in cuſtodiā qui protegat et
defendat eum a manibꝰ ⁊ poteſtate demonis
⁊ qui eum iugiter inſpiret ne cadat in maluꝫ
culpe: ⁊ ſi ceciderit inducat eum ad reſurgē-
dum: ⁊ ſi reſurgere noluerit propter libe. ar.
facultatem ſaltem eum preſeruet ne totiens
cadat in peccatum quotiens caderet. ſi ſolus
ſine eius cuſtodia perſiſteret. Et inſuper an
gelum dedit. ut promoueat homineꝫ ad bo-
num: et faciat eum proficere in virtutibus et
diuina gratia. propter hec tria igitur. videlicꝫ
propter protectionem a demone. propter in-
ductionem ad bonum. ⁊ propter preſeruatio
nem a peccatis. voluit diuina clementia cui-
libet angelum dare in cuſtodem. quod qua-
druplicitet probo. Primo auctoritatibus.
Secundo rationibus. Tertio diſtinctioni
bus. Quarto exemplis. ¶ Primo ꝓbo au
ctoritatibus. Nam propheta dicit. Angelis
ſuis deus mādauit de te: ut cuſtodiant te in
omnibus vijs tuis. Et Saluator Matthei.
18. dicit. Videte ne contēnatis vnum ex his
puſillus qui in me credunt: dico enim vobis
quia angeli illorum ſemper vident facieꝫ pa
tris noſtri qui in celis eſt. Item Yſa. 62. di-
citur. Super muros tuos hieruſalem conſti-
tui cuſtodes. Vbi gloſa dicit. Muri ſunt
apoſtoli: cuſtodes vero ſunt angeli. Item Ec
cleſiaſt. decimooctauo dicitur. In vnamq̄ȝqȝ
gentem prepoſuit rectorem. Glo. i. angelum
Et Hieronymus ſuper illud Matthei. deci
mooctauo. Angeli eorum ⁊c. ait. Magna di
gnitas eſt animarum. ut vnaqueqȝ ab ortu
natiuitatis ſue habeat angelum ad ſui cuſto-
diam deputatum. Et Apoc. viceſimo. Joan.
ait. Vidi angelum deſcendentem de celo ha
bentem clauem abyſſi et cathenam magnaꝫ
id eſt poteſtatem in manu ſua: et apprehen-
dit draconem ſerpentem antiquum qui eſt
dyabolus et ſathanas. et ligauit eum id eſt
eius poteſtatē impediuit. ut non tētaret q̄ȝtū
vult tentare. ſ. vſqȝ ad caſum. Vn̄ ⁊ glo. dic.
ꝙ poteſtas dyaboli ligat̄ a deo principalr̄. ſꝫ

ab angelo ⁊ homine sancto instrumentaliter
inq̄ztum angeli ⁊ sancti hoīes virtute dei de
monē artant ⁊ expellunt. Deniqꝫ aposto. ad
hebre.j.ait. Oēs sunt administratorij spirit⁹
missi propter eos qui hereditatē capiunt salu
tis. Que verba declarans sanctus Bonauē
tura in scdo.di.10.ar.j.q. scda. in corꝑe.q. dic̄
De missione oiuꝫ angelorum est distinguendū
Est enim missio exterior que est ad nos. Et
est missio interior que est ad angelos:sed pro
ꝑter nos. Si de missiōe exteriori loquamur.
sic nō cōpetit oib⁹ angelis actualiter ad nos
venire ⁊ nos custodire: quia ut dicit Dyoñ.
Agmina suppremorum angelorum que ꝑeminēt
⁊ assistunt in cōspectu dei: vsum exterioris of
ficij cōiter nunq̄ꝫ exercent. propter qđ paul⁹
non intellexit de missione exteriori. Si autez
intelligam⁹ de missione interiori:q̄ est ad an-
gelos propter nos:sic mitti cōpetit omnibus
angelis:qm̄ suꝑiores mittūtur ad medios. et
medij ad infimos. dū reuelādo eos illūinant
ad ea que nostre saluti expediūt. Hec Bona
uētura ad litterā. Ex predictis auctoritatib⁹
patet qualiter diuina clementia cuilibet dat
angelū vnum in custodē: ⁊ vltra hoc ceteros
oēs angelos nostros facit cōtra demonē ad
iutores. ¶ Secūdo hoc ꝓbo duplici ratione
Primo rōne cōtrarietatis. Secūdo rōne
charitatis. ¶ Prio ꝓbo rōne cōtrarietatis.
Fundamentū rōnis ponit phs scdo de celo
⁊ mūdo.di. Si vnū cōtrariū ē in natura.igit̄
⁊ reliquū.pꝫ hec regula. Nā si reꝑitur albuz
ergo ⁊ nigrum:⁊ si dulcedo ergo ⁊ amaritudo.
Et si lux:ergo tenebra. Et si malum ergo bo
nū. Sic eni dicit̄ Eccl.33. Cōtra malū est bo
nū. Quo ꝑsupposito certū est: ꝙ deus dedit
hominib⁹ malos demones ad tentandū. di-
cente apo.ad Eph.vltimo. Nō est nobis col
luctatio aduersus carnē ⁊ sanguinē: sꝫ aduer
sus pricipes ⁊ potestates:aduersus mūdi re-
ctores.i.demones tenebrarum harum. Qđ si sic ē
ergo a fortiori debet nobis dare suū opposi-
tū.vꝫ angelos ad custodiā:quod si nō faceret
vtiqꝫ natura in hoc deo ꝑfectior eēt: q̄ si dat
vnū cōtrariū:prebet ⁊ reliquū. Sꝫ cū hoc sit
impossibile ꝙ natura naturata sit ꝑfectior na
tura naturante.ergo necesse est cōcludere. ꝙ
deus exquo dat angelos malos ad tentādū
det etiā cuilibet angelū bonū ad eis resisten-
dū. Et tanto magis credit̄ ꝙ dat: q̄ꝫto de⁹ est
ꝓnior ad miserendū ⁊ saluandū q̄ꝫ ad puniē
dum ⁊ damnandum. Et nota ꝺm Alexanđ.
de ales in scđa ꝑte summe.q.9. ꝙ de⁹ dupl̄r
hoiem custodit. Vno modo imediate ꝑ seip
sum grām infundendo:⁊ ad gl̄iam deducen-
do. Alio mō mediante.s. ꝑ angelū ad grāꝫ et
gl̄iam hominē disponendo. ut verbi gratia.
Sicut eni in artificialibus alia est cā dispo-
nens ad formā.et alia inducens formā:patet
Nā ignis disponit ad formā cultelli mollifi-
cando ferrū.⁊ artifex vel principale agēs for
mā cultelli inducit. Sic angelorum est officium
homines ad grām ⁊ gloriā ꝑparare: ꝑ illuia
tionē intellect⁹ ⁊ inflāmationē affectus: q̄ er-
ga nos instr̄aliter operātur. Sꝫ dei est ut p̄n
cipalis agentis ⁊ custodiētis vltimā ꝑfectio-
nē hanc dare.s.grām couiūgentē nos grē cō
seruāte ⁊ fini vltimo.s.glorie. Et licet magna
sit ptās oim demonū ad tentandū hoiem: li
cet nō patiat̄ deus hoiem tentari supra illud
qđ pōt:tamē maior q̄si in infinitū est ptās so
lius boni angeli custodiētis hoiem: intellige
ꝑ grām nō ꝑ naturā: q̄ꝫ simul sit ptās oium
demonū. ¶ Secūdo hoc idē probo rōne cha
ritatis. ꝙ vꝫ deus ꝑ clementiā suā dat cuili-
bet angelū in custodē. Fundamētū rōnis po
nit phs scđo de aia.⁊.7. Metha.⁊ etiā Au-
ctor li.vj.p̄ncipiorum di. Forma est q̄ dat eē rei
qua ablata nō est res:pꝫ hec regula. Nā pe-
trus dicit̄ esse homo ꝑ suam formā simul cū
corꝑe coniūctā q̄ forma ꝺm phm de aia est
ipsa aia rōnalis. Sed posito ꝙ hec forma.s.
rōnalis aia seꝑetur a corꝑe:iā corpus illud ꝑ
se:nec insuꝑ aia seꝑata poterūt ampli⁹ appel
lari petrus vel hō.dicēte pho.4.Meth. Nō
mortu⁹ non est hō nisi equoce. Sil̄r dom⁹ tā
to dicit̄ dom⁹ esse: q̄ꝫto in ea remanet forma
dom⁹.sed cū fuerit destructa ⁊ totaliter rui-
nata nō ampli⁹ vocabit̄ dom⁹: sed magis la-
pides:cemētū:⁊ hmōi. Quo supposito certū
est ꝙ caritas sola ē q̄dā forma oiuꝫ virtutuꝫ
nō formaliter ꝑficiens subiectum. sed simpl̄r
totū cōpositū.s.hoiem: ⁊ ad debitū finē ꝑdu-
cēs.sine q̄ forma.i.caritate nulla virt⁹ pōt dici
vera virtus cū finem proprium nō attingat.
Qđ cōfirmās Inno. tertius ex̄ de renūcia.c.
nisi cū pridē.§.quippe ait. Quippe si quanto
cūq̄ꝫ virtutū flore refulgeas:⁊ in te nō habes
charitatē:nihil cōprobaris habere.hec ibi. ꝙ
si sic est:ꝙ.s.charitas est ꝑfectio cuiuscūqꝫ rei
precipue intellectualis. clarum est ꝙ cū deus ut
dicit̄ prio Jo.4. Sit q̄dā charitas eēntialis

debuit potissime ex lege charitatis vnicuiqꝫ homini angelū bonū mittere in custodiam. q̄m ſm Bonauenturā in ſcđo. di. 10. ar. i. q. j. in corpore. q. Talis missio cōcordat charitati diuine: charitati angelice: ⁊ charitati humane. ¶ Prio dico ꝙ talis missio conuenit charitati diuine: quia in hoc manifestat̄ diuina bonitas: que tm̄ nostrā salutē diligit: duꝫ nobilissimū spiritus q ei intima charitate iunguntur dirigit ⁊ transmittit ad procurandaꝫ salutem nostrā. ¶ Secundo hoc etiam competit charitati angelice. Cum eniꝫ charitatis ardentis sit desiderare aliorū salutem: ⁊ angeli possint nos iuuare. pro eo ꝙ vident nos suo auxilio indigere: ⁊ malos angelos nos indesinenter impugnare. ideo ꝙ ad nos mittātur lex exigit charitatis angelice. ¶ Tertio deniqꝫ h̄ etiam cōpetit charitati humane. que q̄m paruula est q̄ꝫdiu sumꝰ in via indiget foueri: nutriri: ⁊ excitari: ⁊ quoniā angeli sunt conciues hominibꝰ: cum non sint eis ꝯiuncti per similitudinē nature: que excitat ad amorem. ideo oportuit eos iungi ꝑ obsequiuꝫ beneficentie. Et sic ex predictis rationibꝰ patet: qualiter deus cōgrue prebet cuilibet homini bonum angeluꝫ contra malignos hostes ad custodiam. ¶ Tertio hoc idem probo distinctionibus. Nā Bonauētura in ſcđo di. xi. in questionibꝰ circa litterā. q. j. querit. An ab ortu natiuitatis: anima cuiuslibet pueri: dato ꝙ non sit capax discipline ⁊ non possit mereri vel demereri: debeat habere bonum angelum ad custodiaꝫ deputatum. Et r̄ndit di. ꝙ sic. ⁊ non tm̄ ei competit angelus in natiuitate que est extra vterum: sed etiam in natiuitate q̄ fit in vtero: cum. s. anima de nihilo creata corpori coniungit̄: ex tunc enim ⁊ nō ante debet angelica custodia circa eum qui nasciturus est deputari: quia illa custodia principalius respicit spiritum q̄ꝫ corpus: ⁊ ideo nō debet specialē angelum in sui custodiā habere: anteq̄ꝫ spiritus infundatur. Non debꝫ etiam differri: quia extunc defendere potest: et adiuuare: magis tm̄ et magis: ſm diuersa tēpora. Dum enim est in vtero paruulus potest interim occidi ⁊ damnari. dum est extra vterum ante adultam etatē potest baptisma te impediri. Dum vero est in adulta etate ad diuersa potest ꝯtrahi peccata. Cōtra hec omnia in his tribus statibus debet sibi angelica custodia deputari: ut per eam ab his malis possit paruulus ab aduersario erui et defendi q̄ꝫdiu careret vsu rationis. hec ibi ad litterā. Aliā distinctionē ponit idem Bonauentura in ſcđo. di. xi. ar. j. q. xi. in corpore. q. dicēs Cum querit̄ an sit competens angelū ad custodiā hominis deputari. R̄ndeo ꝙ sic: quia ⁊ si angelus ꝑ hoc in multis ei profit ⁊ subueniat. specialiter tamē ad hoc deputatur: ut ab inuisibili aduersario eum defendat. Et q̄r aduersarius vndiqꝫ nos impugnat. Naꝫ rationē seducit per astucias. voluntatē allicit ꝑ blandicias. virtutes opprimit per violentiaꝫ. ideo bonus angelus ad hoc nobis datur: ut hominē defendat ab oppressione cōtra violentiā: ut hominē erudiat ⁊ illuminet contra fallaciā: ut hominē incitet ad bonū cōtra blādicias. ut hominē inflāmet ad diuinū amorem contra pigriciā ⁊ sensualitatem. hec ille. Et nota ꝙ angelus tāte est charitatis ꝙ nū q̄ꝫ subtrahit ab homine peccatore etiā ab ipso antexp̄o: qui sicut nos bonuꝫ angelum in custodiam habebit: custodie beneficium. Et rationē assignat sanctus Bonauētura in secundo. di. xi. ar. 2. q. 2. di. Pronior est bonꝰ angelus ad iuuandū q̄ꝫ malus angelus ad perdendū. Sed clarū est ꝙ malus angelus hominē q̄ꝫtumcūqꝫ sanctū non derelingt vsqꝫ ad mortem. ergo a fortiori nec bonus angelus hominē q̄ꝫtumcūqꝫ sceleratū et obstinatum non derelinquit vsqꝫ in finē. Est tamen sciendū ſm eundē Bonauen. eo. ar. sed q̄ōne prima. ꝙ duplex est effectus angelice custodie in homine obstinato. vnus respectu boni acquirendi: augendi: ⁊ conseruandi. Alius respectu mali vitandi: diminuendi: ⁊ deserēdi. Quantū ad primū effectū deserit angelꝰ obstinatū. Sꝫ nō quo ad secundū: ideo semper incitat ⁊ mouet ⁊ illuminat intellectū interna inspiratione ut malū relinquat. hec Bonauentura. Ex predictis igit̄ distinctionibus patet qualiter diuina clementia dat cuilibet hominū angeluꝫ qui eū custodiat ⁊ defendat ab iniquo hoste. ¶ Quarto deniqꝫ hoc ideꝫ probo exemplis. Primū exemplum qualr̄ datur angelus ut nos defendat ab hoste. habet̄ Tho. 6. vbi legit̄ ꝙ angelus raphael p̄seruauit thobiā minorē a demone ne demō in cōiugio eum suffocaret: sicut suffocauerat et occiderat septē alios viros impudicos dū cū Sara filia Raguelis vxore eoꝝ carnali copula vterent̄. Nā docuit eū angelꝰ ut ꝑ tres

noctes staret in orone ⁊ in timore dei simul
cum Sarra quã in vxorem acceperat: ac post
modum causa generande prolis simul com-
miscerentur. Cuius consilio cum fidem pre-
buisset incolumes a malignitate hostis pre-
seruati sunt. Aliud exemplum qualiter ange
lus non tm̃ preseruat a demone: sed insuper
preseruat a peccato perpetrando. ponitur nu
meri. 22. Ubi legitur ꝙ cum Balaam corru
ptus mercede procederet super asinã ad ma
ledicendum populo israel: statim apparuit
ei angelus cum gladio euaginato dixitq3 si-
bi. Ecce ego veni ut aduersarer tibi q2 puer-
sa est via tua retrocede. ⁊ noli ire. quod ⁊ fe-
cit. Quo exemplo etiam patet qualiter ange
lus illuminat omnes ne peccent. ¶ Aliud ex
emplum ponitur figuratiue Genes. 19. vbi
legitur. ꝙ cum angeli vellẽt igne3 mittere in
sodomã ⁊ gomorrã dixerunt ad loth cogen-
tes eum exire. Tolle vxorem tuam ⁊ duas fi
lias quas habes: ne ⁊ tu turpiter pereas. Et
subdit. Dissimulante eo apprehẽderunt ma-
num eius ⁊ manum vxoris ⁊ filiarum eius:
⁊ eduxerunt eum extra ciuitatem. Scd̃3 istũ
modum. Angeli boni peccatores subleuant
a peccatis. Moraliter eni per loth significat
ratio. per vxorẽ caro: per duas filias cogita-
tio ⁊ affectio peccati. cogunt ergo angeli spi-
ritum ut exeat a sodomis. voluntati suadent
ut tollat vxorem. i. carnem a peccati consuetu
dine. ⁊ duas filias. i. cogitationẽ ⁊ affectionẽ
abstrahat a peccato. Sed dissimilantibus no
bis monitionẽ ⁊ inspirationẽ angelicã. mul-
totiens inferunt: quasi vim ⁊ apprehendunt
manum eius prebentes adiutoriũ voluntati
spiritus ac manũ vxori prebentes auxilium
carnis fragilitati ⁊ cogitationi: ⁊ affectioni:
que sunt quasi due filie ad exeundũ de pecca
to. Deniq3 qualiter angelus excitat affectu3
consopitũ ad bene operandũ habemus figu-
raliter exemplũ. Actu. 12. vbi dicit. ꝙ angelꝰs
domini astitit ⁊ lumen refulsit in habitaculo
carceris percussoq3 latere petri excitauit eu3
dicens. Surge velociter. moraliter petrꝰ dor-
miens est homo ad bene operandũ negligẽs
due cathene sunt pronitas ad malum ⁊ diffi
cultas ad bonum. Et ideo sic hominẽ excita
tum percutiũt angeli ei mittendo timore3 in
corde. Ideo dicitur ꝙ cum percussit in latere
. i. ad voluntatẽ excitandam ad bonu3 opus.
Ex predictis itaq3 rationibus: auctoritatibꝰ:
distinctionibꝰ: atq3 exemplis: patet qualiter
diuina clementia exhibet cuilibet homini no
bilissimũ angelũ qui eum ab hoste defendat:
⁊ ad bonum iugiter inspiret ⁊ inducat: cui de
bemus cõsentire. q2 ut dicitur Luce. 15. Gau
dium est angelis dei super vno peccatore. ⁊c̃.
Super que verba Ber. ait. Curramus om-
nes ad deum non passibus corporis. sed affe
ctuosis desiderijs atq3 suspirijs cordis: quo
niã non solũ angeli: sed etiam angelorũ crea
tor nos expectat: Expectat nos deus pater
tanq3 filios ⁊ heredes ut constituat nos sup
omnia bona sua. Expectat nos dei filius tã-
q3 fratres ⁊ coheredes: ut fructũ sue natiuita
tis ⁊ preciũ sui sanguinis participemus. Ex-
pectat nos. s. s. ipse siquidem est bonitas ⁊ be
nignitas in quo ab eterno predestinati sumꝰ
nec dubiũ quin predestinationẽ suam ad im
pleri velit. Ergo q2 tota celestis curia simul
cum sanctis angelis nos expectat ⁊ deside-
rat: desideremus eam nos ⁊ curramꝰ ad ea3
q̃to possumus desiderio. hec ille. Et sic etia3
ex predictis patet quartus effectus diuine cle
mẽtie: q dicit effectꝰ custoditiõis: quo clare co
gnoscit ꝙ deus vult omnes saluare: ⁊ omni-
bus mediãte custodia suorũ angeloꝝ eterna3
beatitudinem impendere: q̃3 nobis in presen
ti concedat per gratiam rex angelorum iesus
xp̃us dominus noster. ⁊ in futuro per gloriã
Qui viuit ⁊ regnat deus p oia. s. s. Amen.

¶ Sabbato post dominicã septuagesime.
Sermo septimus.

f Ides tua te
saluum fecit Luc. 7. Illa in
mẽsa ineffabilis ⁊ infinita
atq3 eterna sapiẽtia oipotẽ
tis dei q̄ de nihilo mũdus
factus regit ⁊ gubernat. pre
uidit ab eterno loquendo p similitudinẽ. ꝙ si
cut nõ sufficit infirmo corpaliter simpliciter.
vti doctrina ⁊ scientia medici ad hoc ut sani
tatem recipiat: sed insuper querit ꝙ per me-
dicũ actualiter detur egroto aliqua materia
lis medicina. Sic etiam a simili. nõ sufficeret
ad salutẽ animaꝝ angeloꝝ custodia inspira-
tio atq3 illuminatio: nisi etiã actualiter daret
ipsis animalibus aliqđ speciale remediũ. seu
aliqua spũalis medicina tanq3 summe neces
saria. Hinc est ꝙ p consiliũ suũ ineffabile de

creuit humano pplō propter diuersa peccata
spūaliter infirmo aliqđ salubre remediū ex-
hibere quo facilius ⁊ ab omni spūali infirmi
tate sanaref: ⁊ insup facilius vitare posset spi
rituales īfirmitates diuersoꝝ peccatoꝝ. Pro
pter hoc igitur nō immerito diuina clemen-
tia ordinauit ꝙ septē ecclīastica sacrā institu
erenf: que vȝ sunt: Baptismus: Confirmatio
Extrema vnctio: Eucharistia: Penitentia:
Ordo: ⁊ Matrimoniū. Quorū oīm sacra-
mentorum virtutē et efficatiam in sequenti
domino dante. patebit quinto effectu.

¶ De trib⁹ vltimis effectib⁹ diuine clementie ⁊ primo de. 5. q dicif effect⁹ institutionis.

Quintus igif effectus diuine clemen
tie: quo clare cognosci potest ꝙ ops ⁊
gloriosus de⁹ vult oībus grām suam
⁊ eternam gloriā impendere: dicif effectus in
stitutionis. vȝ sacramentoꝝ. Sicut eni in pro
hemio predictuȝ est diuina clementia. ꝓpter
animarū salutē voluit institui sacrā ecclīasti-
ca tanq̄ȝ summe necessaria nobis ad gratiaȝ
⁊ gloriā acquirēdā: que necessitas tripliciter
probaf. Primo auctoritatibus. Secundo
rationibus. Tertio distinctionib⁹. ¶ Prio
probaf auctoritatib⁹. Nam Dyo. c. j. Angeli
ce hierarchie. ait. Neqȝ enim aliter possibile
est nobis suplucere diuinū radiū nisi varie-
tate ⁊ decore diuoꝝ velaminū. i. sacramētoꝝ
anagorice circōuelantiuȝ nos. hec ille. Item
Ber. in suis sentētijs dicit. Sacramēta no-
bis a deo ideo data sunt: qꝛ sacrā faciunt ani
mā sanctā ⁊ mūdā: que mūdicia exigetur ad
videndū diuinā maiestatem. sicut scriptū est
Matth. 5. Beati mūdo corde: qm̄ ipsi deū vi
debūt. hec ille. ¶ Secūdo etiā probo triplici
ratione. vȝ ꝙ sacrā ecclesiastica nō immerito
tanq̄ȝ necessaria nobis a diuina clementia
sunt instituta. Primo rōne decorationis.
Secūdo rōne ꝓseruationis. Tertio ratiōe
restaurationis. ¶ Primo ꝓbo rōne decora
tionis seu ornatiōis. vȝ ꝙ sacrā saluti nostre
sunt necessaria. Fundamētū rōnis ponit au
ctor in li. de cāis di. Quicqd perfectiōis ē in
cā scđa nobiliori ⁊ altiori modo debet eē in
prima. pȝ hec regula. Nā si auctoritas absol
uēdi q̄ est quedā spūalis ꝑfectio inuenitur in
simplici sacerdote vel in ep̄o a fortiori cadeȝ
auctoritas ꝑfecti⁹ inuenif in papa. Simil̄r si
marchio vel dux in ducēdo vxorē cā a capi-
te vsqȝ ad pedes: ꝓpter ipsoꝝ honorē ⁊ dele
ctationē mirabil̄r ornāt: a fortiori Rex seu i-
perator hoc idē ꝑfecti⁹ facere credūtur. Item si
miles debet hr̄e thalamū auro ⁊ oī lapide ꝓ
cioso adornatuȝ: a fortiori hoc deberet velle
dux: rex: atqȝ imꝑator. Quo ꝓsupposito certū
est ꝙ rōnalis aīa ꝑ fidē efficitur sponsa xp̄i.
Sic eni dr̄ O sec. 2. Despōsabo te mihi in fi-
de in sempiternū. Qđ si sic est: quis dubitat
quin velit xp̄s ꝙ talis aīa si debet introdu-
ci ad nuptias regis celestis sit ornata mar-
garitis oīum simil̄ virtutū tā moraliū q̄ȝ theo
logicaꝝ. Hoc eni claruit i illo de quo Mat.
22. dr̄. Figuratiue. ꝙ cū ingressus eēt ad ꝯui-
uiū regis sine veste nuptiali: vȝ charitatis ce
teraꝝqȝ virtutū: statiȝ ab ip̄o rege acriter in-
crepat⁹ ꝑ ministros suos ligatis pedib⁹ ⁊ mani
b⁹ in tenebras exteriores deiect⁹ est. Sed hoc
exēplo ꝓtermisso. ut de statu pn̄tis vite loq̄r.
Dico ꝙ si tpal̄r rex erigit thalamū oī lapide
ꝓcioso ornatū: a fortiori spūalr̄ rex regū xp̄s
dn̄s ih̄s: ⁊ tota sctissima trinitas erigit ꝙ tēplū
suū in quo habitat: seu thalam⁹ qđ est cor hu
manū sit ornatū omni genere sanctaꝝ virtu
tū. ꝙ enim habitet Trinitas scā in pn̄ti vita
in humano corde tanq̄ȝ in thalamo suo testa
tur Saluator Jo. 14. dicens. Si quis diligit
me: diligetur a patre meo: ⁊ pater meus dili
get eū: ⁊ ad eum veniem⁹: ⁊ mansiōeȝ apud
eum faciemus. Et apo. dicit ad Ro. 12. Vos
estis templū dei. Et ꝙ requirat deus ꝙ sint
omnes virtutes tam theologice q̄ȝ infuse vel
morales in corde in quo per gratiā habitare
⁊ quiescere debet patet. Nam de virtute fi-
dei dicitur ad hebreos scđo. Sine fide īpossi
bile est placere deo. De spe aūt necessaria di
cit Aug. in encheridion. Sine virtute spei nō
habitat de⁹ in tēplo humani cordis. De cha
ritate aūt necessaria dicit idē Augus. in li. de
laude charitatis. Non habet pacē spūs scūs
cū aīa. q̄ caret charitate. De ceteris autē vir-
tutib⁹ necessarijs dicit idē Aug. in li. de mori
bus ecclīe. Si perseueraueris in oī virtute. et
deficias in vna. ⁊ de⁹ erit a te alien⁹ ⁊ iusticia
dei iudicabit te. ac si nullā vnq̄ȝ habuisses vir
tutē. hec ille. Quib⁹ ꝓmissis. vȝ ꝙ sctissima tri
nitas requirit ꝙ aīa sit vniuersaliter plena ⁊
ornata cūctis virtutib⁹ si debȝ in ea habitare
ꝑ grām in pn̄ti ⁊ ꝑ ꝯsummatā glīaȝ in futu-
ro. Sȝ manifestū ē. ꝙ in sacrīs ꝓcipue ꝯferr
grā in aīa seu infūdif. di. B. i ꝯmone de cena
dn̄i. Sicut inuestif canonic⁹ ꝑ libꝝ: abbas ꝑ

baculum: Ep̃us per anulum: sic dimensiões grãꝝ diuersis sunt tradite sacr̃is. hec ille. Itẽ magister in. 4. di. j. sacr̃m diffiniens ait. Sacramentũ est inuisibilis gr̃e visibilis forma. Qđ optime ꝯfirmãs sanctus Bonauẽtura in. 4. di. j. ar. i. q. 4. in corpore. q. dicit. Cũ queritur an sacr̃a sint gratie contentiua. R̃ñdeo non est cõcedendũ: ꝙ gratia ꝯtineat̃ in ipsis sacr̃is eẽntialiter ⁊ ꝓp̃e: sicut aqua cõtinetur in vase: ⁊ medicina in pixide: q₂ hoc intelligẽ esset erroneũ. Sed dicunt̃ continere gratiaꝫ quia methaphorice dicunt̃ vasa gr̃e: propter quattuor causas. Nam dicunt̃ p̃mo vasa gr̃e quia signant gratiã: sicut vas continens sig̃t contẽtum. ¶ Sc̃do dicunt̃ vasa gratie: quia gratia ꝯfertur realiter in ipsis: nisi sit impedimentũ in recipiente. Intellige tñ ꝙ gratia sit in aĩa non in signis visibilibus: sic̃ vinum est in canepa ⁊ nõ in circulo exteriori. ¶ Tertio dicunt̃ vasa gratie: q₂ per illa sicut ꝑ vasa hauritur gratia in aĩa de fonte saluatoris. ¶ Quarto dicunt̃ vasa gratie: qua ad illa recurrendũ est pro gratia sicut ad vas pro liquore. hec ibi ad lr̃am. Cum quo concordãs Ricar. in. 4. di. 4. ar. j. q. j. in corpore. q. dicit. Cum queritur an paruuli etiã recipiãt gr̃am precipue in sacr̃o baptismi. R̃ñdeo ꝙ ꝑuuli in baptismo recipiunt effectũ baptismi. Effectus aũt baptismi sunt: peccati purgatio: gr̃e collatio: pene remissio: caractheris impressio ⁊ fomitis repressio: hec aũt oĩa paruuli recipiunt in baptismo: q₂ aĩa nata est predictos effectus suscipe: ⁊ in paruulis nihil est qđ coꝝ susceptionẽ possit ip̃edire: ⁊ fides ecclesie nõ efficiendo aliquã qualitatẽ in paruulis: sꝫ ex diuina ordinatõe eos ad predictoꝝ susceptionem disposuit: ⁊ ille qui p̃ncipaliter baptizat id est deus liberaliter influit. h̃ Ric. ad lr̃am ꝙ si vt pꝫ sacr̃a sunt causatiua gratie in aĩa eo modo quo predictũ est: certũ est ꝙ vbi est gratia: ibi per ꝯñs sunt oẽs virtutes theologice. vꝫ fides: spes: ⁊ caritas. Sed vbi sunt he virtutes: sunt etiam habitus ceteraꝝ omniũ virtutũ non thologicaꝝ sed moraliũ. Qđ cõfirmans Tho. j. 2. q. 68. ar. 5. in corpore. q. di. Cum querit̃ an septẽ dona spũs sci: ⁊ habitꝰ aliaꝝ virtutũ simul ꝯnexa sint cuꝫ gr̃a ⁊ caritate. R̃ñdeo ꝙ sic: q₂ sicut vires appetitiue disponunt̃ per virtutes morales in comparatione ad regimẽ rõnis. Ita omnes vires aĩe disponunt̃ per dona ⁊ habitus virtutum in corporatione ad spm̃ scm̃ mouẽtẽ. Spũs aũt sanctus habitat in nobis per gr̃am ⁊ caritatem infusam. ſm̃ illđ Ro. 5. Caritas dei diffusa est in cordibus nostris per spm̃ scm̃ qui datus est nobis. Igitur sicut virtutes morales cõnectunt̃ sibi inuicem in prudentia. Ita habitus oĩuꝫ virtutũ ⁊ dona spũs sci ꝯnectũtur sibi inuicem in caritate. Ita. s. ꝙ q caritatem hꝫ oẽs habitus virtutum: ⁊ septeꝫ dona spũs sci hꝫ: quoꝝ nullum sine caritate haberi potest. h̃ Tho. ad lr̃am. qđ breuiter affirmãs sanctus Bonauentura in. 4. di. 4. ar. vlti. in corpore. q. dicit. Cum queritur an paruuli in baptismo recipiant rem sacr̃i. i. gr̃am ⁊ habitus virtutum. R̃ñdeo dimissis alijs opinionibus que modo non tenent̃: dicendũ est cuꝫ magistro ꝙ dantur eis habitus ꝑfecti virtutum sicut ⁊ adultis: q̃̃uis per illos ex indispositione corporis nõ operent̃: siue q̃̃uis nõ habeant vsum eoꝝ. hec ille ad lr̃am. Ex qbꝰ oĩbus recte ꝯcluditur: ꝙ exquo per sacr̃a aĩa decoratur oĩ genere virtutũ theologicarum simul ⁊ moralium decentissimũ fuerit: ꝙ ꝑꝑ hoc diuina clementia ⁊ sacr̃a institueret: ⁊ nobis cõicanda preberet. De virtutibus tamen moralibus. apud aliquos opinio est ꝙ non simul infundant̃ habitus eaꝝ cum virtutibꝰ theologicis: sed solum sufficit ꝙ sint acquisite pro eo ꝙ caritas solum ordinat ⁊ dirigit in finem suũ: qui deus est: in quẽ per seipsas dirigi non possunt: sicut patuit in pluribꝰ ph̃is moralibus: qui nequaq̃̃ dirigebant virtutes suas in finem supernaturalem qui deus est: Sed simpliciter in finem naturalẽ qui ẽ bonum rõnis. Tho. vero. j. 2. q. 63. ar. 3. oppositũ tenet dicens. ꝙ habitus virtutũ moralium simul infundunt̃ in baptismo cũ virtutibꝰ theologicis. Et rõnes assignat dicens. ꝙ oꝫ effectus esse ꝓportionatos suis causis: sicut ergo caritas que dirigit ceteras virtutes in deum est virtus infusa: sic etiam oꝫ alios habitus virtutũ moralium esse infusos. Tu vero tene de istis duabus opinionibꝰ eam que magis tibi placet. ¶ Sc̃do etiam ꝓbo rõne preseruationis: ꝙ vꝫ sacr̃a ecclesiastica non immerito tanq̃̃ nobis necessaria a diuina clemẽtia sũt instituta: pro eo ꝙ non tm̃ per ipsa nobis infunditur gratia cum ceteris omnibus virtutibus. Sed insuper ⁊ purgãt peccata nostra ⁊ etiam a peccatis nos preseruant. Et ꝓ fundamento nostre rõnis: dicit Cõmẽtator sup

io.metha. Contraria corrumpunt cōtraria et simul sunt preseruatiua ↄtrariorū.p3 h regla. Nam medicina salutifera simul ꝛ semel cor rumpit ꝛ destruit infirmitatem:ꝛ insup pre- seruat a futuris infirmitatib⁹. Silr ignis cor rumpit frigiditatem in aqua: ꝛ insuper eam preseruat dum eam semp calefacit:aut ab eq li: aut a maiori frigiditate. Quo presupposi- to certū est q̄ sacra ecclesiastica corrumpunt seu destruunt infirmitates spūales animarū que sunt peccata:ꝛ insuper aīas purgatas a peccatis preseruant. Vnde Vgo lib.j.de sa- cramentis pte.9.c.5.ait. Sacra dei medicine sunt spūales que foris corporibus adhibent per visibilem spēm:sed intus animas sanant ꝛ conseruant per inuisibilem virtutem.h ille. Et q̄ pmo purgēt aīas a peccatis tanq̄ me dicine eis cōtrarie.p3 quia diuersis generib⁹ culparū sacra contraria adaptant. Prout dic Ricar.in.4.di.2.ar.j.q.4. Vnde baptismus est contra culpam originalem. penitentia ↄ actualem mortalem. Extrema vnctio:contra culpam venialem. Ordo:ↄtra ignorantiam. Matrimoniū:ↄtra concupiscentiā. Confir- matio:contra infirmitatem. Eucharistia:con tra maliciam:q: eucharistia est sacrm carita tis:que per se opponit malicie. Vel dicas q̄ non tm̄ sacra aīam a peccatis purgāt: s3 etiā preseruant:vnde sacra data sunt in remediū peccati septē modis. Primo culpam impe diendo ne fiat:ideo datū est sacrm matrimo nij.s.ad concupiscentiā carnis impediendam ꝛ refrenandā. Scdo culpam contractā sub trahendo:ꝛ ppter hoc inuentū est sacramen tum baptismi cōtra culpam originalē:in quo gratia infunditur:que etiā fortificat aīam cō tra peccata. Tertio de culpa cōmissa satis- faciendo:ꝛ sic contra culpā actualē sacrm pe nitentie est institutū. Quarto disponendo ꝛ sic sacrm ordinis inuentū est ad execution̄e bonorū. Inquātum ordo hoiē reddit idoneū ad dispensationē sacrorū. Quinto abluēdo vel funditus destruendo:ꝛ sic inuentū est sa- cramentū extreme vnctionis:que est quedā delibutio reliquiarū peccati:ꝛ i qua fit remis- sio peccatorū si que sunt. Sexto ↄfirmando ꝛ sic est confirmatio que hominē fortem reddit:vt nomen xpi ppter pressuras mundi nō refugiat confiteri. Septimo coniungendo: ꝛ sic est sacrm eucharistie: quo.s. coniungunt membra capiti. Et q: hoc sacrm est vltimus terminus nostre sacrificationis. Ideo dicit Dyonisius q̄ oīs alia sacrificatio in euchari stia terminat:ꝛ ideo ordinati ꝛ baptizati eu- charistiā sumūt. ¶ Tertio insuper pbo sacra fuisse necessaria rōne restaurationis. Clarū est enim fm Augu.vt habetur de pe. di.5.c. consideret.q̄ omnis virtus patitur detrimē tum ab vno vitio.i.q̄ per vnum vitiū expelli tur ab anima omne meritū virtutū infusarū: propter qd ex de reg.iur.in regula defleat di citur. Defleat peccator q: offendens in vno factus ē oiū reus. Propter h igitur diuina clementia spāliter instituit sacrm penitentie ꝛ confessionis in quo remittunt peccata:dicē te ppha. Dixi ↄfitebor aduersum me iniusti tiam meam dño:ꝛ tu remisisti impi. peccati mei. Et Jo.20.dicit. Quorū remiseritis pec- cata.s.per sacrm penitētie ꝛ ↄfessionis:remit tunt eis. Et quorū retinueritis:retenta sunt. Et in quo penitentie sacro plenarie restituūt ꝛ reacquirunt omnes virtutes per peccatum iam amisse.dicente Ambro. Penitentia est res optima que omnes defectus reuocat ad profectum:qd optime ↄfirmās Ricar.in.4. di.14.ar.8.q.j.in corpore.q.dicit. Cū querit an omnes virtutes per sacrm penitentie re- stituāt. Rñdeo q̄ per penitētiā oēs virtutes amisse realiter restituūt loquēdo de illis vir tutibus que i hoie sunt p infusionē. Et ideo est:quia caritas non pōt esse in anima cum carentia alicuius virtutis necessarie ad recti tudinē spūalis vite. Sed clarū est q̄ p penitē tiam remittunt oīa peccata:que remissio eē non pōt sine caritate.q̄ si restituit virt⁹ cari- tatis per sacrm penitentie: seqtur etiam q̄ p penitentiam restituunt oēs virtutes āmisse necessarie ad rectitudinem vite:ꝛ ad salutem necrie.h Ricar. Qd aliter egregie ↄfirmās sanctus Bonauentura in.4. di.14.arti.vlti. ꝛ.q.2.dicit. Cum querit an perfecta penitētia restituat hoiem in pristinū gradū virtutum amissarū. Rñdeo q̄ sic. Nam gratia ꝛ virtu- tes causant in nobis ex diuina influentia:sic lux in aere ex irradiatiōe solari per modum cause efficientis per se. Per peccatū vero sic per nubē phibet illa influentia. Et q: p pe- nitentiam tollit nubes illa: Ideo quasi p mo dum cause efficientis per accidens.s. q̄ remo uet phibendo ꝛ reparatur in nobis p peniten- tiam oīs virtus ꝛ gra fm eentiā:sed nō fm statū. Oēs ergo habitus virtutū p penitētiā

De suffragiis et effectibus sacrorum c

infunduntur ſm ſubſtantiam ⁊ eſſentiaʒ coꝝ
⁊ non ſm ſtatum:quia virginitas non reddi
tur:nec ſm modũ prioreʒ: qꝛ non ita intenſe
ſʒ plus vel minus ſm diſpõneʒ.h Bonauẽ-
tura ſententialiter. Ex predictis ergo rõnibꝰ
pʒ qualiter cõueniens fuit ad ſalutẽ humani
generis:ꝙ diuina clementia inſtituerit eccle
ſiaſtica ſacr̃a. ¶ Tertio h idem ꝓbo vnica di
ſtinctõe. Ric.in.4.di.j.ar.4.q.j.in corpore.q.
di. Cum querit an inſtitutio ſacr̃oꝝ fuerit no
bis neceſſaria ad diuinã gr̃am recipiendam
Rñdeo ꝙ deus ab eterno preordinauit nãʒ
humanã ſibi in ꝑſonam filij vniendã in tꝑe:
ad reconciliandũ ſibi genus humanũ ⁊ a ſer
uitute diabolica liberandũ:ſʒ ꝓuidebat i pri-
mis parẽtibus qd ſibi erat facturus propter
hoiem lapſuꝝ:⁊ in diabolicam ſeruitutẽ ca-
ſurum. Impletio aũt illius preordinationis
inter oẽs res per tempus ortas ſumma gr̃a
fuit. Vñ Augu.13.de trinitate. In rebus in-
quit per tempus ortis illa ſumma gratia eſt
ꝙ homo in vnitate perſone cõiunctꝰ eſt deo.
Et ideo tempus in quo fuit hoc completum
vocatur ab aplõ ad gal.4. Plenitudo tꝑis
qꝛ tunc oſtenſa fuit hũano generi diuine gr̃e
plenitudo.vnde rõnabile fuit vt lex in illo tẽ
pore data ab ore illius in quo deus plenitu-
dinem gratie poſuerat eſſet lex plenitudinis
ad hominẽ reconſiliandũ ⁊ de ſeruitute dia
bolica liberandũ Sed qꝛ h non pñt fieri ſine
gratia gratum faciẽte. Ideo data eſt lex gr̃e
perfectioni aucte legis debet rñdere ſanctoꝝ
eius perfectio. Et ideo rõnabile fuit vt in illa
lege talia inſtituerẽt ſacr̃a in quoꝝ ſuſceptiõe
conferret gratia q̃ homo deo recõciliaret: ⁊
de ſeruitute diabolica liberaretur. h. Ric.ad
litteram. Ex predictis igit auctoritatibus:ra-
tionibus:atqʒ diſtinctiõe.pʒ qualiter diuina
clementia nõ imerito ordinauit ⁊ inſtituit ec
cleſiaſtica ſacr̃a:exquo vt patuit ſaluti noſtre
ſunt neceſſaria. Et ꝓpter h oẽs infideles qui
ſponte ſe excludũt a prefatis ſacr̃is:nec pecca
torum veniam:nec virtutũ infuſionẽ tã mo-
ralium q̃ʒ theologicaꝝ:nec inſuꝑ diuinã gra
tiam ⁊ eternã gl̃iam pñt ſuſcipere ⁊ mereri.
Et idcirco oĩa coꝝ moralia opera que faciũt
falſa ſunt ⁊ prorſus inutilia ad ſalutem. Vñ
28.q.j.§.ex his.dicit. Vbi eni deeſt cognitio
eterne ⁊ incõmutabilis veritatis ſl̃a virtus ẽ
etiam in optimis moribꝰ. Et Greg.j.q.j.c.
Cum Paulus.ait. Cũ Paulus dicat ꝙ fun
damentum aliud nemo põt ponere preter id
qð poſitum eſt.conſequẽter ꝓbat ꝙ vbi xp̃s
non eſt fundamentũ nullũ põt eſſe boni ope
ris ſuper edificium.h.ille. Et ſic ex predictis
oibus etiam pʒ q̃ntus effectus diuine clemẽ
tie:quo clare cognoſcit:ꝙ deus oibus quãtũ
in ſe eſt vult gr̃am ⁊ gloriam impendere qui
dicitur effectus inſtitutionis.

¶ De ſexto effectu diuine clementie qui dici
tur effectus conditionis.

S Extus inſuper effectꝰ diuine clemẽ-
tie:quo clare cognoſci põt ꝙ oipotẽs
⁊ glorioſus deus vult oibus quãtuʒ
in ſe eſt ⁊ ſuam gr̃am ⁊ eternã gloriã impen
dere:dicitur effectus conceſſionis.ſ. indulgen
tiarũ. Preuidens enim diuina ſapientia:ꝙ
propter ſacr̃m penitentie ſimul cũ vera con-
tritione:pena eterna que debebat peccato ꝑ
clementiã ſuam conuerſa eſt in temporalem
vel purgatoriam penam:que tranſcendit in
acerbitate omnes ſimul penas pñtis vite.di
cente Augu.25.di.c. Qui in aliud ſeculum di
ſtulit fructum conuerſionis: ꝓus purgabitur
igne purgationis. Hic ignis ⁊ ſi eternus nõ
ſit:miro tñ modo grauis eſt:excedit eni oẽm
penam quã vnq̃ʒ aliqs paſſus eſt in hac vita
vel pati põt nũq̃ʒ in carne tanta eſt inuenta
pena lʒ mirabilia paſſi ſint martyres tormẽ
ta:tñ in eius comparatione nulla ſũt.hec ille
Et idem Augu.prout ponit do.Bonauen.i
4.di.20.ar.j.q.7.etiam dicit. Ignis ille pur-
gatorius durior eſt:q̃ʒ quicqd i hoc ſeculo pe
narum:aut videre:aut cogitare:aut ſentire qſ
poſſit.hec ille. Cogitauit ex abũdantia chari-
tatis ſue:etiam aliud remedium humano ge
neri impendere:quo ſimul cũ eterna pena ẽt
euaderent oẽm temporalem ⁊ purgatoriam
penam:vt ſic aie munde tam ab oi culpa q̃ʒ
ab oi pena recto tramite aſcenderent ad glo
riam vite eterne. Conceſſit igitur ꝓpter hoc
clementiſſimus deus Petro ⁊ ſucceſſoribuſ
eius auctatem plenariam:vt non tm̃ remit-
tant oẽm culpam per ſacr̃m penitentie:verũ
etiaʒ indulgentias tribuãt: quibus oĩs pena
temporalis ⁊ purgatoria peccatis debita in-
tegre remittat. Et ꝙ realiter ꝑ diuinã clemẽ
tiam omnis pena purgatorij que ſi quis i eo
ſtare deberet vſqʒ ad diem iudicij :auctorita
te ſummoꝝ pontificũ realiter ⁊ integre remit
tatur tripliciter probo. Primo auctorita-

tibus Secundo ratione. Tertio distin-
ctione. ¶ Primo probo auctoritatibus.
Nam vt habetur Matth.16. dñs Jesus di
xit Petro. Tu es Petrus & super hanc pe-
tram edificabo ecclesiam meam: & porte infer
ni non preualebũt aduersus eam. Et tibi da
bo claues regni celorum. & quodcũq3 ligaueris su
per terram erit ligatum & in celo. Et quodcũq3
solueris super terram erit solutũ & in celo. h
ibi. Augu. insuper de pe. dist. j. c. Que penitet
ait. Dixit dñs sacerdotibus. Quecũq3 solue-
ritis super terram erunt soluta & in celis: hoc
est. Ego deus & omnes celestis militie ordi-
nes: & oẽs sancti in gloria mea laudant vo-
biscũ & confirmant: quos ligatis & soluitis sup
terram. hec ille. ¶ Scdo h idem probo vnica
ratione v3 causalitatis. q. s. per indulgentias
a summis pontificibus concessas integre re-
mittitur ois temporalis & purgatoria pena.
Fundamentũ rõnis ponit phs. 5. metha. di.
Effectus naturaliter semp sunt proportiona
ti suis causis. p3 hec regula. Nam si aliq̃ ar-
bor habeat radicem amaram vel dulce3: na-
turaliter eius effectus ab ea progrediens qui
est fructus est dulcis vel amarus. Similiter
ex quo substantia solis est incorruptibilis. Et
ideo eius effectus qui sunt solares radij icor
ruptibiles erunt. Econtra vero ois cã gene-
rans si sit corruptibilis: & effectus erit corru-
ptibilis: sic est de aia brutorum sensitiua & vege
tatiua: que cum similiter egrediatur: & generet
ex cã corruptibili: per cõñs corrupta illa carne
corrumpitur & aia brutorum. Non sic est de rõna
li aia: que cũ generet ex carne: sed imediate &
similiter egrediatur a deo per creationem.
Nam intellectus vt dicitur. 3. de anima. seu
anima intellectiua prouenit nobis ab extrin
seco: propter hoc corrupto corpore: ipa anima
non corrumpitur. Quo presupposito certum
est q̃ auctoritas remittendi omnem penam
purgatoriam concessa est Petro & eius suc-
cessoribus per xpm dei filium: qui vtiq3 deus
est & homo. sed cum deus essentialiter sit cã
incõmutabilis. Sic enim dicitur. 22. q. 4. c.
Incõmutabilis deus idemq3 semper existẽs
Et phs. j. de celo & mundo dicit. Diuinum
esse est esse intransmutabile pmu3 & summũ
Et auctor in li. de causis. dicit. Prima causa
& superior immutabilis est: & sine vlla varia-
tione. Et Jaco. j. dicitur. Apud deum non est
trãsmutatio nec vicissitudĩs obũbratio. Quod si
sic ẽ q̃ deus sit cã incõmutabilis: ergo effectus
eius qui est auctoritas data pastoribus eccle-
sie semper erit vera & incõmutabilis vsq3 ad
finem mundi. Propter hoc Saluator Luc.
22. dicebat Petro. Ego rogaui pro te vt nõ
deficiat fides tua: id est veritas tua. Et alibi
dicit. Ego ero vobiscum cunctis diebus vsq3
ad consumationem seculi. Et Joan. 14. dice-
bat. Ego sum via veritas. s. immutabilis et
vita. Quod si sic est: ergo sequitur: q̃ quando
summus pontifex dat indulgentiam plena-
riam infallibiliter: veru3 est q̃ remittitur hõi
si tamen dispositus est: omnis pena tempo-
ralis & purgatoria: quod si hoc non fieret: se-
queretur q̃ ecclesia erraret: & per consequẽs
Christus mutabilis fuisset: & insuper falsitate
plenus: quod non tm̃ dicere sed etiam velle
cogitare nephas esset. Et propter hoc Aug.
in quodam sermone dicit. Cum enim spi-
ritus sanctus regat ecclesiam: sequitur q̃ ec-
clesia nunq̃3 errabit: cum habeat ductorem &
magistrum virtutis: qui Apostolis dixit.
Ego ero vobiscum vsq3 ad consumationem
seculi. hec ille. Item distinc. 19. dicitur. c. Sic
omnes apostolice sedis sanctiones accipi-
ende sunt tanq̃3 ipsius Petri diuina voce
formate. Item Hieronymus. 24. q. j. c. h est
fides. ait. Sancta Romana ecclesia que sem
per vera & immaculata permansit: domino
prouidente & beato Petro apostolo opem
ferente in futuro manebit sine vlla heretico-
rum insultatione preualente: atq3 firma & im
mobilis in veritate omni futuro tempore p-
sistet. hec ille. ¶ Tertio deniq3 hoc probo di
stinctione. Nam Ricar. in. 4. distin. 20. arti.
3. q. j. in corpore questionis. Et domin9 Bo-
nauentura eadem distinc. articu. vlti. q. vlti.
Et Alexan. de ales in quarta parte summe
q. 209. in corpore. q. Et insuper Tho. in. 4. di.
20. articu. 3. q. j. sententialiter sic distinguũt.
Cum queritur inquiunt an indulgentie non
tm̃ a culpa: que per contritione3 charitate in
formatam remittitur: sed insuper a pena in
purgatorio debita animam liberent: Respõ
detur q̃ sic. Nam absolute omnes fideles
concedunt indulgentias tm̃ valere quantum
sonant simpliciter: aut verba. aut bulle sum-
morum pontificum: & aliter tenere impium
esset et hereticum: quia hoc eẽt dicere. q̃ ec-

clesia vniuersalis erraret exquo indulgẽtias daret ⁊ nihil valerent. valent igitur. Sed ad quid valeant. Dicunt quidã ꝙ non valẽt ad absoluendũ a reatu pene quã quis in purgatorio meretur ſm iudicium dei: ſed simpliciter valent ad absoluendũ a pena qua sacerdos obligat penitentem ad penã aliquã: vel ad quã obligaret penitens ex statutis canonũ: siue sint a iure: siue a iudice. Sed opinio falsa est ⁊ erronea: cum sit contraria priuilegio dato petro. Matth. 16. vbi dicitur. Quodcumqȝ. ⁊c. Quod priuilegiũ etiã successoribꝰ eius fuisse datum intelligitur: Et ideo absolute tenendũ est ꝙ indulgentie valent ad remissionẽ totius pene residue post cõtritionez ⁊ confessionẽ ⁊ absolutionẽ: siue illa pena sit iniuncta a iure: vel a iudice: siue non sit iniũcta: sed daretur a deo in purgatorio. Triplici enim ratione indulgẽtie realiter efficatiã habent. Quarum. Prima est meritũ passionis xp̄i: ⁊ pene sanctoꝝ. Secunda est charitas illius cui indulgentie dantur. Tertia vero est potestas ipsius dantis ad illum indulgentias applicãtis. ¶ Pria ratio igitur q̄re indulgentie valent est abundantia meritorũ xp̄i atqȝ sanctorũ. Nam tantũ fuit meritum xp̄i. quod sufficeret ad infinite pene solutionẽ. Similiter ⁊ sancti multo plus de passionibus sustinuerunt q̄ȝ peccata eorum merẽtur. Et ideo magis super abundãtia meritorum xp̄i ⁊ sanctorum est thesaurus ecclesie: quem ecclesia cõmunicat cõmuniter omnibus existentibus in charitate. ¶ Secunda ratio q̄r indulgentie valent: est charitas suscipientis. pro eo ꝙ nõ existẽs in charitate non potest participare de istis indulgentijs. Sicut nec membꝝ precisum a corpore potest percipere de bonitate capitis seu membroꝝ ipsius corporis. Econtra. sicut membra corpori coniũcta participant de eius bonitate: sic a simili. qui per charitatẽ cõuicti sunt corpori ecclesie participant de eius meritis atqȝ indulgẽtijs. Vnde August. in li. de penitẽtia. sic ait. Credendum est ꝙ orationes ecclesie vel elemosyne ⁊ opera iusticie succurrant recognoscenti mortẽ suam ad conuersionẽ. Et propheta dicit. Particeps sum omniũ timentium te et cu. mã. tua. Et de conse. di. 4. c. ecclesie. dr̄. Ecclesie charitas diffundit̄ in cordibus eorũ qui participes sui sunt. ¶ Tertia ratio q̄r indulgentie valent est potestas indulgẽtias instituentis ⁊ applicantis ad istum vel ad illuȝ. Nam ſm ꝙ papa et eius vicarius applicat supradicta. s. meritum xp̄i. ⁊ meritum passionum sanctoꝝ ad istum vel ad illum vel ad illam remissionez pene consequit̄ realiter iste vel ille. Hec omnia sentẽtiatur in locis preallegatis supradicti doc. dicunt. Ex predictis igitur omnibus patet sextus effectus diuine clementie qui dicit̄ effectꝰ concessionis. Quo clare monstratuȝ est qualiter deus omnibus q̄ȝtum inest eternam gloriã vult impendere. Exquo non tm̄ instituit ꝑ sacm̄ penitentie omnia peccata relaxari: sed insuꝑ auctoritatẽ cõcessit pastoribus ecclesie: ꝙ indulgentias ꝓbeant: quibus omnis pena tam temporalis q̄ȝ purgatoria vere realiter atqȝ integraliter relaxatur.

¶ De septimo effectu diuine clementie qui dicitur effectus intercessionis.

[S]Eptimus postremo effectus diuine clementie quo clare cognosci potest. ꝙ omnipotens deus vult omnes saluare: ⁊ omnibus suam gratiam ⁊ eternã gloriam impendere. dicitur effectus intercessionis. Quantum clementissimꝰ deus salutem ⁊ gloriã oium. et precipue peccatoruȝ appetat in hoc ostendit̄. quoniã multos peccatores: q ex meritis suis nunq̄ȝ saluarẽtur. sed potius pro demeritis damnarent̄ saluauit: saluat: ⁊ saluabit: ex merito intercessionis. seu charitatiue orationis iustoꝝ virorum atqȝ sanctoꝝ. Et quod maius est. dico ꝙ nisi iusti ⁊ boni viri pro peccatoribus intercederent et orarẽt arbitror ꝙ pauci vel quasi nulli saluarentur. Et ꝙ mediãtibus orationibus seruoruȝ dei: seu iustarum personarum: etiam in hac vita existentium peccatores saluari possint. et diuinam gratiam accipe. quadrupliciter probo. Primo auctoritatibus. Secundo ratione. Tertio distinctione. Quarto exemplo. ¶ Primo probo auctoritatibus. Nam Jaco. quinto dicitur. Oratio fidei: id est hominis fidelis: saluabit infirmum id est peccatorem: ⁊ alleuiabit eum dominus: et si in peccatis sit remittentur ei. Et infra subdit. Orate pro inuicem ut saluemini. multum eniȝ valet deprecatio iusti assidua. hec ibi. Itẽ Augustinus ad heremitas ait. Orate pro inuicem dulcissimi fratres ut saluemini: quia si

Stephanus non orasset.hodie Paulum ec
clesia non haberet. Idem quoqꝫ Augustinꝰ
in lib.de correctione ⁊ gratia ait.Nulli ē de-
negandum orationis beneficiū: exquo ⁊ ple-
runqꝫ obstinatis possumus salutis beneficiū
impetrare.Item glo.super verba Matth.9.
Vidēs Iesus fidem illoruꝫ dixit paralitico.
Confide fili remittuntur tibi peccata tua ait.
Pensate quantū valet apud deum fides ꝓ
pria ⁊ oratio.si tm̄ valuit fides ⁊ oratio alie-
na:vt hominē sanaret in corpore ⁊ aīa.h glo.
Item Saluator Luc.16.hortat̄.di.Ego dico
vobis facite vobis amicos de mamona ini-
quitatis.i.de diuitijs superfluis:vt cum defe
ceritis recipiant vos.s.ipsi iusti per orationeꝫ
suam i eterna tabernacula.Et Matth.10.dr̄
Amen dico vobis. Qui recepit prophām in
noie ꝓphe mercedem ꝓphe accipiet:⁊ q re-
cipit iustū in noie iusti:mercedē iusti accipiet
id est gratiam dei per eius orationem. Et q
dederit potuꝫ calicem aque frigide tm̄ i noie
discipuli.Amen dico vobis non perdet mer
cedem suam.hec ibi.Item Alex.papa.1.q.1.c.
Ipsi sacerdotes.ait.Sacerdotes iusti ꝓ po-
pulo interpellant: ⁊ populi peccata comedūt
quia precibus suis ea delent atqꝫ consumūt
qui quanto digniores fuerint tanto facilius
pro quibus clamant exaudiūtur.hec ille. De
niqꝫ de pe.di.1.c.ex p̄missis.dicit̄. Passiōes
⁊ vitia peccatoꝝ non sanant̄ nisi orationibꝰ
ecclesie.Ex quibus auctoritatibus pꝫ idem
qđ supra.¶Scđo probo etiam vnica ratiōe
videlꝫ amicabilitatis.ꝙ.s.ex oratione iustorū
plures peccatores diuinam gratiaꝫ recipiūt
Fundamentum rōnis ponit phs.9.ethi. Et
etiam Tulius in lib.de amicitia dicēs. Pro
prium amicoruꝫ est idem velle ⁊ idem nolle.
Impossibileqꝫ est amicitiam esse inter eos q
non eisdem gaudent.hec regula per experien
tiam est clara:quia vt videmus si Petrꝰ vult
album ⁊ Ioānes nigrum: statim si fuerunt
amici dissoluitur inter eos concordia mutue
amicitie:⁊ hoc respectu diuersitatis volunta
tum.Econtra vero si ambo album aut ni-
grum volunt generatur in eis amicitia si
non fuit:aut si fuit auget̄:quod totum proue-
nit ex respectu conformitatis voluntatum.
Quo presupposito certum est ꝙ si vera ami
citia ⁊ charitas ē inter animam ⁊ deuꝫ:ergo
in eis est idem velle ⁊ idem nolle. Si igitur
anima vult ꝙ per orationem suam gr̄a dei
isti peccatori.Congruum est ꝙ ipse deus ei-
dem gratiam suam impendat aliter non vi-
deretur ꝙ inter animam ⁊ deum esset cōfor
mitas voluntatum.Et profecto de hoc non
est dubitandum:qr deus magis inclinat̄ ad
volendum illđ quod vult anima iusta q̄ꝫ oēs
amici inclinentur ad volendum quod volūt
amici.Qđ bene confirmās ꝓpha dicit. Vo
luntatem timentium se faciet:⁊ deprecatione
eorum exaudiet ⁊ saluos faciet eos.¶Tertio
h idem probo vnica distinctione. vꝫ Alexan.
de ales in tertia pte sūme in tractatu de gr̄a
qui dicit.Cum queritur.An aliquis iustꝰ pos
sit mereri p̄mam gratiam peccatori.Rn̄deo
ꝙ ſm ꝙ de merito proprie loquimur:nullus
purus homo potest alteri mereri primā gra
tiam:quia vnicuiqꝫ homini particulari dat̄
gratia ad mensuram sue salutis procurande
per informationem suaꝝ potentiaꝝ:⁊ per di
rectionem ⁊ ordinationem suoꝝ actuum in
debitum finem:ideo nullius gratia se exten-
dit ad merendum salutem alteri proprie de
condigno:nisi solius domini nostri Iesu xp̄i
cui non fuit ſm ꝙ dicitur in Io. Datus spi-
ritus ad mensuram:sed habitat ſm Aplm̄
in eo tota plenitudo diuinitatis corporaliter
Et ideo solius eius gratia est sufficiēs de cō
digno ad ꝓmerendā cuilibꝫ oēꝫ gratiam et
salutem. Cōiter tamen distinguitur triplex
meritum.s.digni:cōdigni:⁊ ꝯgrui. Meritū
condigni est:qn̄ est iusta ⁊ equalis cōpensa-
tio obsequij ⁊ remunerationis. Et hoc meri
tum condigni ponit ꝙ gratia detur necessa-
rio:vꝫ necessitate imutabilitatis non coactio
nis.Meritū digni dicit̄ qn̄ aliquis est dignꝰ
sui ratione:sed non rōne eius pro quo petit:
sicut cum iustus orat pro peccatore. Meritū
vero congrui dicitur qn̄ nulla dignitate pe-
tentis:sed sola dignitate dantis conceditur
postulatum:vt cum peccator orat pro seipso.
vnde meritū condigni est sufficiens disposi-
tio ad remunerationē.Sed orituꝫ digni et
congrui est insufficiens. Vir igitur iustꝰ pōt
alteri mereri p̄mam gratiā merito digni:ſꝫ
non condigni. h Alex.snialiter. hanc distin-
ctionem etiam confirmat Scotus in.3.dist.
18.di.Quilibet iustus meretur de congruo a
deo optinere peccatori p̄mam gratiā. Quid
aūt sit p̄ma gratia.Ber.in lib.de gratia ⁊ li.
arbi.declarat di.Hec tria operatur deus in
nobis:cogitare:velle:⁊ operari:seu perficere.

¶ Primum.s.cogitare sine nobis:⁊ ista vocatur prima gratia. De qua etiam ps.dicit. Et mia eius preueniet me. Et hec cogitatio impetrata est:vel donata est merito alicuius sui dei:qui orauit pro illo peccatore. Unde Apostolus.2.corin.3. Non sumus sufficiētes cogitare aliquid a nobis quasi ex nobis: sed sufficientia nostra ex deo est.s.oratione alicuius vel iusti. Aut im̄ediate ex merito xp̄i. qui meruit nobis de condigno prefatam p̄mam gratiā. Hic Scotus sententialiter. Ex qua distinctione clare patet qualiter diuina clementia per orationem iustorū peccatoribus gratiam prebet:⁊ per consequens gloriam.

¶ Quarto h̄ idē probo vnico exēplo. Greg. eni in.4.dialo.ait. Is de quo in omelijs me coram populo iam narrasse memini.inquietus valde Theodorus noīe fuit:qui i momē to in monasterium fratrem suum necessitate magis q̄z voluntate secutus est:Cui nimium erat graue si quis pro sua aliquid salute loq̄retur:bona autem non solum facere sed etiā audire non poterat. Nūq̄z se ad sancte conuersationis habitum venire:iurando:irascendo:⁊ deridendo testabatur. In hac autem pestilentia que nuper huius vrbis populū magna ex parte consumpsit:ꝑcussus infirmitate perductus est ad mortem. Cumq̄z extremum sp̄m ageret:conuenerunt fratres vt egressum illius orando protegerent. Iam corpus eius ab extrema parte premortuū i solo tm̄modo pectore:vitalis adhuc calor anhelabat:cuncti autem fratres tanto pro eo ceperunt anxius orare:quāto cum videbant iam sub celeritate discedere. Sed repente cepit eisdem fratribꝰ existentibus clare atq̄z cum magnis vocibꝰ orationes eorum interrumpere dicens. Recedite recedite: quia draconi ad deuorandū datus sum:qui ꝓpter vestram penitentiam ⁊ orationem deuorare me non potest. Caput tamen meū in suo ore obsorbuit: date ergo locum orationi vt me amplius non cruciet: sed faciat cito q̄ facturus est:quia ꝓpter vos moras patior:tunc fratres ceperunt ei dicere quid est quod loqueris frater. Signū tibi sancte crucis imprime. Respondebat ille cū magnis clamoribus dicens. Volo me signare sed non possum:quia squamis huius draconis premor. Cum hoc fratres audierent ꝓstrati in terram cum lachrymis ceperunt feruentius orare. Et ecce oratōis virtute subito eger cepit cum magnis vocibus clamare dicens:gratias ago deo. Ecce draconem q me ad deuorandū acceꝑat fugit:Et orōnibꝰ vr̄is expulsus stare non potuit:pro peccatis meis modo intercedite:quia conuerti paratꝰ sum ⁊ secularē vitā funditus relinquere. Et postq̄z mutatus mente diu est flagellis attritus: tunc eius anima carne soluta in pace quieuit h̄ Grego. Ex predictis igitur omnibus clarissime patet qualiter per orationes iustorū diuina clementia peccatoribus in p̄nti gratiā suā prebet:⁊ in futuro eternā gloriā. Et ideo quisq̄z peccator quātum potest se orationibꝰ seruorum dei atq̄z iustarum personaꝝ recōmendare dz: qm̄ vt patuit ꝑ propria merita nunq̄z saluaretur. Sed contemplare queso anima quātū saluator tuus tuam cupiat salutem. Non enim tm̄ peccatores vult saluare per orationes iustaꝝ personaꝝ in hac vita existentium:sed insuper saluat quasi innumerabiles peccatores:per merita ⁊ oratōes beatorum atq̄z sanctoꝝ:iam in celesti patria residentium. Nam ipsi iugiter pro nobis intercedunt ad dn̄m vt saluemur.quod intelligēs ecclesia vt feruentius pro nobis intercedant orat:dicēs. Sancta Maria ⁊ omnes sancti intercedant pro nobis ad dn̄m: vt nos mereamur ab eo adiuuari ⁊ saluari: qui viuit ⁊ regnat in secula seculoꝝ amen.

¶ Proinde letanie hac de causa decantant̄. Ubi suffragia Angeloꝝ: Patriarchaꝝ:Apl̄oꝝ: Martyrum:Confessoꝝ:Doctoꝝ: ⁊ sanctaꝝ Virginū postulant̄. Angeli nāq̄z vt humilitatem contra superbiā: Patriarche largitatē: ɔtra auariciam:Apl̄i caritatem:cōtra inuidiam: Martyres patientiā:cōtra iracōdiā: Doctores solertiam ⁊ studiū ɔtra ignorantiā: Confessores sobrietatem contra ventris ingluuiē Virgines ⁊ vidue cōtinentiam ⁊ castitatem contra luxuriā suis meritis nobis acgrāt. Et q̄ pro nobis orent vt saluemur:testat̄ Ric.in 4.di.45.ar.7.q.2. Et clarius.s.Bona.ibidē arti.3.q.2.di. Cum querit̄ an sancti orent pro peccatoribus ⁊ pro iustis qui viuūt in terra. r̄ndeo q̄ sic. Nam orāt pro nobis dupliciter scz oratione expressa:dum votis suis pro nobis diuinā clemētiā pulsant. Similiter orāt pro nobis orōne interpretatiua:dū coꝝ merita in ɔspectu dei existētia:nō solū ipsis cedūt ad gl'iam:sz etiā sunt nobis in orōnes ⁊ suffragiū:sicut sanguis xp̄i fusus ꝓ nobis:dr̄ ꝓ

nobis veniã petere. Triplici tñ respectu orãt pro nobis sci. Primo qr vidẽt nostrã necessitatẽ: p eo. idigem9 ab ipsis reuelari. Scđo qr vidẽt dei voluntatẽ: q vult q vnũ mẽbrũ releuet aliõ in necessitate. Tertio pp adimpletionẽ celestis curie: q̃ cõpleta adimplebit glia eoꝝ. Seu orant ppter augmẽtationẽ numeri ciuiũ supnoꝝ: ex qua crescit in eis aliqđ singlare gaudiũ ꝛ accñtale. ¶ Premisso igit vt pꝫ q sci ex charitate pro nobis orãt vt saluemur si querit. An qsqꝫ ꝛ precipue peccator debeat spãliter scõs exorare: vt ipsi orent p eo corã diuina maiestate. Rñdit dñs Bon. in. 4. di. 45. ar. 3. q. 4. i corpore. q. di. Cũ qrit an sit vtile ꝛ necessarium rogare scõs vt ipsi deũ rogent p nobis. Rñdeo q sic: qr de9 decreuit ꝛ voluit q scõs rogem9 triplici rõne. s. propter nrãm inopiã: ppter scõꝝ gliam: ppt dei reuerentiã. ¶ Primo ppter nrãꝫ inopiã in merendo: vt vbi nrã nõ suppetunt merita patrocinent aliena: ppter inopiã in cõtẽplãdo: vt q nõ possum9 summã lucẽ aspicere i se aspiciamus in scis: ppter etiã nrãm inopiaꝫ ꝛ miseriã in amando: qr miser hõ aliqñ sentit se magis affici circa vnũ scm q̃ꝫ etiaꝫ circa deũ: ꝛ iõ cõpassus nrẽ inopie voluit nos rogare scõs. Ac per hoc pꝫ pmũ argumentũ q ille q ante indign9 erat grã dei rogãdo scõs eius eoꝝ patrocinio efficit dign9. ¶ Scđa cã est scõꝝ glia: qr de9 vult ipsius scõs glificare ꝛ per eos miracula facere in corporib9 ꝛ salutem in aiabus: vt ipsos laudem9. Et hoc nõ tm̃ per summos scõs: sꝫ etiã p infimos. Vñ sicut aliqs saluat corporaliter inuocãdo Linũ ꝛ non inuocando Petrũ. Alius ecõuerso: sic fit etiã spũaliter. ¶ Tertia cã est dei reuerentia: vt peccator q deũ offendit p scõꝝ patrociniũ audeat a deo grãm iplorare: q i ppã psona non audẽt ad deũ itercedere. h Bona. ad lrãm. Dꝫ igit qsqꝫ aliquẽ scm inter ceteros spãliter habere in deuotione: ad quẽ fundat preces suas. Sic enim ɔsulit Job. 5. vbi dr. Voca ergo si est qui tibi rñdeat: ꝛ ad aliquẽ scõꝝ cõuertere. h ibi. Si vlteri9 quereres an sci obtineant a deo grãs: quas ab eis postulans presupposito q sint nrẽ saluti expedientes. Rñdit Bonauẽtura vbi supra ar. 3. q. 3. di. Obtinere aliqđ põt quis dupliciter: Aut per viam iustitie ꝛ meriti. Aut per viam grẽ ꝛ supplicationis: sicut in curia summi pontificis: quedam beneficia obtinent de gratia tm̃ quedam merito: ꝛ isto vtroqꝫ modo sci obtinent pro nobis orantes: qr iuuant nos merito qđ meruerunt in carne: ꝛ iuuant nos voto vel oratione: quã nunc pro nobis fundũt ad deum. Et ex his duobus semp est efficax intercessio eoꝝ. Sed eoꝝ intercessio per modũ meriti: est oratio interpretatiua: ꝛ semp exauditur quãtum est de se. Non tñ semp impedientibus demeritis nostris. Intercessio vero per modũ voti: est oratio vera ꝛ semp exauditur: qr non optant nisi qđ sciunt deum velle fieri: vel simpliciter: vel eis orantib9. h Bon. ad litteram. Concordat Ricar. e. di. ar. 7. q. 3. in corpore. q. Et lꝫ oẽs sci debeant orari: tñ spãlissime dꝫ quisqꝫ iustus ꝛ peccator habere gloriosissimã virginẽ Mariam in suã deuotam: cui dictim fundat preces suas: qm̃ ipsa sola est potentior ad impetrandũ gratias: et salutem oibus alijs sanctis. Cuius oratio añ deũ nunq̃ꝫ est vana: sꝫ semper exaudit: dicẽte Ber. super cant. Securꝰ habes o homo accessum ad deũ: vbi habes matrem ante filium filiũ ante patrẽ: filius ostendit patri lat9 ꝛ vulnera. Mater ostẽdit filio pect9 ꝛ vbera: nulla ergo poterit ibi esse repulsa: vbi sunt tot caritatis insignia. hec ille. ¶ Ex predictis igit pꝫ qualiter diuina clementia non tm̃ saluat peccatores per orationem hominũ iustorum adhuc in hac vita mortali existentiũ: sed insup eos magis saluat per orationes btõꝝ: seu ciuium supernoꝝ: ꝛ sic etiam ex omibus supradictis: vt correlarie loquar. pꝫ pma diffinitio gnãlis de sacratissima fide: ꝛ per ɔñs etiam pꝫ tertius respectus. vꝫ diuine influxiõis seu clemẽtie: in quo clare monstratũ fuit p. 7. effectus ipsius diuine clemẽtie qualr qsqꝫ i futura quadragesima faciliter poterit grãꝫ dei recipere. Et remissionẽ peccatoꝝ: quas septẽ clemẽtias simul cũ grã ꝛ remissione peccatorũ: nobis largiri digneẽ actor ois clemẽtie ꝛ grẽ: Jesus xpus dñs nr: q in trinitate pfcã viuit ꝛ regnat de9: p infinita scla sclo. Amen.

¶ Dñica in sexagesima de qditate essentiali sacratissime fidei sermo pmus.

Semen cecidit

i irã bonã: ꝛ ortũ fec fructũ cẽtuplũ. Luc. 8. ꝛ i euãgelio occurrẽtis dñice. P9 expõnẽ lrãlẽ sacri euãgelij ꝛ isup moralẽ q̃ꝫ Salua. ponit. possum9 et sr hãc pabolã q̃dã facẽ spũalẽ expõnẽ

vel significationem. Spiritualiter igitur hãc
parabolam intelligendo per semen materia
le habitus sanctissime fidei itelligi potest. per
agrum in quo seminatur: cor humanum in
quo habitus infunditur. Per seminatorem
huius seminis nõ imerito sanctissimam tri-
nitatem intelligimus. patrem vz: ꝛ filium: et
spm̃ sanctum. tamen trinitas simpliciter est
vnus deus. Sic enim dicitur prime Joã. 6.
Tres sunt qui testimoniũ dant in celo. Pr̃
verbum ꝛ spũs sanctus. ꝛ hi tres vnum sunt
Hic ergo seminator semen suũ in quattuor
partes dispersit ꝛ seminauit: seu semẽ a deo
seminatum in quattuor partes est dispersuz
Prima pars seminis cecidit secus viam: et
conculcatum est ab hominib⁹ ꝛ volucres ce-
li comederunt illud. Hoc modo semen sacra
tissime fidei per similitudinem cecidit super
viam. Et volucres celi comederunt illud: et
ꝙ ab hominibus dicitur conculcatum: hoc ẽ
fides q̃z apostoli seminauerunt in ierusalem
in saracinea: in turchia: ꝛ in ceteris partibus
Asie: pro eo ꝙ sic eis preceptum fuerat a se-
minatore xp̃o Matth. vlti. Euntes inquit in
mundum vniuersum predicate euangeliũ oi
creature: qui crediderit. i. fidem meam susce-
perit: ꝛ baptizatus fuerit saluabitur: qui autẽ
non cerdi. condẽ. Hec ibi. Qđ etiam fecerũt
dum per omnes mundi partes Christi fidez
predicauerunt: ꝓpha attestante: q ait. In oẽz
terram exiuit sonus eorum: ꝛ i fines or. terre
verba eoꝝ. Huius aũt pars seminis dicitur
conculcata ab hominib⁹: insuper consumpta
a volucribus. Per volucres intellige demo
nes qui ſm Apostolũ vsqz ad diẽ iudicij vo
lant. i. discurrunt per mediam regionem hu-
ius aeris caliginosi: per omnes vias homies
conculcantes. vel per volucres comedentes
hoc semen fidei: intellige iniquissimum Ma
chometum cuz sequacibus suis: qui simul cũ
operatione demonũ totam fidem quã apli i
partibus illis predicauerant: conculcauerunt
ꝛ desperserunt: ꝛ aliam: sed falsam seminaue-
runt. Ecce iam ꝙ spiritualiter prima pars se
minis seminati. i. sacratissime fidei totaliter
conculcata est. Ita ꝙ cũ essent. 5. patriarcha-
tus. videlz Jerosolo. Constantinopolitanus:
Anthiochenus: Alexandrinus: ꝛ Romanus
fides sanctissima soluz viget in patriarchatu
romano. In ceteris vero quattuor totaliter
conculcata est. ¶ Scđa pars seminis dicitur
cecidisse super petram ꝛ natum aruit: qꝛ non
habebat humorem. Per semen autem qđ
cecidit super petram: intellige fidem sacram
quã seminauit xp̃s simul cum apostolis i ꝑpe
trosis cordibus populi iudeoꝝ: qui principa-
liores ꝛ doctiores in lege: cum per veram fi-
dem ꝛ doctrinam xp̃i cognouissent ip̃z xp̃m
esse verum dei filium: tñ inuidia ꝛ superbia
excecata lumen iam acquisitũ ab coꝝ cordi-
bus totaliter est eradicatum: ꝛ in tanta duri
cia ꝛ obstinatione perstiterunt. ꝙ extũc vsqz
nunc nunq̃z veram xp̃i fidez suscipere volue
runt: nec insuper in xp̃m postea voluerũt cre
dere. Sed nouũ Messiam venturum expe-
ctant. Cum tñ alius Messias minime sit vẽ
turus: nisi ille qui iam venit: vz xp̃s domin⁹
Et ideo de ipsoꝝ duricia in qua aruit semen
vere fidei ꝓphetauerat. Job. 41. c. Cor eius. s.
iudaici ppl'i indurabitur quasi lapis: ꝛ strin-
getur quasi malleatoris incbus. Et Zach. 7.
de ipsis dicitur. Posuerũt cor suũ sicut ad-
amantem. Super que verba Hieronymus
ait. Adamas est lapis fortissimus: ꝛ intantuz
durus vt omnia metalla confringat: ꝛ ipse a
nullo confringatur. Vnde a grecis indoma
bilis dicitur. Sed ꝛ si durissimus sit hircino
tamen sanguine frãgibilis est. Cor aũt obsti-
nati adamante durius est: qđ a nullo frangi
tur: nec etiã emoliri põt sanguine xp̃i. hec ille
¶ Tertia ps seminis dr̃: ꝛ exorte spine suf-
focauerũt illud. Per spinas itellige iniquas
hereses xp̃ianoꝝ diuersoꝝ. Qui cũ in baptis
moꝝ semen fidei susceperint: tñ postmodũ
in adulta etate crescentes hereses in cordib⁹
eorum suffocauerunt ꝛ perdiderunt omne lu
men vere fidei: ꝛ sic hec tertia ps seminis. s.
vere fidei simul cum ceteris duabus prece-
dentibus nullum fructum boni operis dicit
fecisse. ¶ Quarta deniqz pars huius vere fi-
dei dicitur cecidisse in terram bonã. i. in cor-
dibus bonoꝝ xp̃ianoꝝ. Et sic ortum fecit fru
ctum centuplum. i. humana aia repleta ẽ oi-
bus virtutibus ꝛ gratia dei. Et insuper me-
ritis copiosis: qm̃ simpliciter talis fides facit
opera meritoria apud deum. Post hanc igit
spũalem sacri euangelij expositionẽ: exquo i
precedenti hebdomada declarauimus vnaz
significationẽ siue diffinitionẽ non essentialẽ
sacratissime fidei. volens prosequi tractatum
nostrũ hoc mane deo dante declarare inci-
piam ipsius sacratissime fidei qdditatem et

diffinitionē essentialē: que profecto simul est valde vtilis & delectabilis. Et insuper valde subtilis & speculatiua: de qua tractare intendens: non incōgrue assumpsi suprapositū thema. vz. Semen cecidit in ter. bo. & or. fe. fruc. centuplū. Quod vtiqz thema per totam hebdomadā sequentem congrue assumi poterit. Sup que verba ponens essentialem diffinitionē ipsius sanctissime fidei. ceteris obmissis diffinitionibus: dico cū paulo ad hebre. xi. Fidem ipsam diffiniente. ꝙ fides est substantia rerum sperandarū: argumentū non apparentuz. In qua diffinitione quattuor articuli precipue sunt declarandi. ¶ In primo articulo declarabitur quid significat per illa verba Fides est substātia. ¶ In secūdo articulo declarabitur quid significatur p illa verba. rerum sperandarum. ¶ In tertio articulo declarabit. quid significat per illud verbū argumentuz. ¶ In quarto articulo declarabit. quid significatur p illud verbū non apparētiū. Quib9 articulis declaratis sufficiēter apparebit substantia & essentia qdditatis & diffinitionis ipsius sacratissime fidei.

¶ De quattuor articulis ex quibus daclaratur tota essentia diffinitionis ipsius fidei: & p̄mo de primo.

PRim9 igitur articul9 hoc mane simpliciter: & solum declarandus: est videre quid significetur p illud verbum diffinitionis ipsius fidei. vz. Fides est substātia. et certum est ꝙ substantia sm phm simpliciter dicitur a substando: quēadmodum p similitudinez etiam fundamentū dom9 dicit substare parietibus et tecto. Triplici igit respectu pro nunc Apo. fidem substantiā appellat. seu fides substantia dicit: quorū videlicet. Primus dicit respectus causalitatis. Secundus dicit respectus necessitatis. Tertius dicit respectus conseruabilitatis.

¶ De triplici respectu quo fides substantia dicitur. Et primo de primo qui dicit respectus causalitatis.

PRimus igitur respect9 quo fides ab Apost. substantia esse dicit est respectus causalitatis. Sicut enim & infra clarius patebit substantia per accidens dicit esse causatiua accidentiū. Et fundamentū domus dicit per accidens esse substantia causatiua tecti et parietū. Sic fides dicitur esse q̄dam spiritualis substātia causatiua ceterarū virtutū: tam moraliū q̄ theologicarum & precipue infusarū. ꝙ autez fides sanctissima dicat esse substantia seu fundamentū ceterarum virtutū causatiuū: seu a qua cetere virtutes non immerito descendant: quadrupliciter probo. Prio auctoritatib9. Secūdo rōne. Tertio distinctione. Quarto silitudine. ¶ Primo dico ꝙ fides dicit substantia seu fundamentū: ex quo cetere omnes virtutes creant. Seu est fundamentū omnis gratie gratū facientis: ois meriti: atqz omnis future glorie. & hoc probat auctoritatib9. Nā Aug. in li. de fide ad petrū ait. Fides est bonorum oim fundamētū: humane salutis initiū: sine qua nemo potuit vnq̄ ad filiorum dei numerū peruenire. hec ille. Paulus etiā. i. cor. 3. ait. Vt sapiens architector fundamentū posui. i. fidez. Et paulopost dicit. Fundamentū aliud nemo potest ponere preter id qđ positū est: quod est xp̄us iesus. Vbi Gregori9. & ponit. j. q. j. c. Cū paulus. ait. Cū paulus dicat ꝙ fundamētū aliud nemo potest ponere p̄ter id qđ positū est. cōsequēter pbat. ꝙ vbi xp̄s non est fundamentum fidei: nullū potest esse boni opis edificiū. hec ille. Item Jo. Cri. sup Matth. ait. Fides est xp̄iane religionis cūctarūqz virtutū p̄mū & stabilissimū fundamentū. August. etiā li. de verbis dn̄i. ait. Fides est substantia & fundamentū totius boni sp̄ualis: preterquā nihil ē quod bonū sit. Idem quoqz Aug. sup Jo. ait. Quicqd gratie: qcquid meriti. qcquid virtutis: quicqd beatitudinis aia susceptura est: totū ex fidei substātia fundamētoqz pcedit. hec ille. Dyon. insup in sentētijs suis dic. Fides est manēs credentiū fundamētū atqz substātia: collocās eos in virtute. Deniqz magistraliter etiā fides sic describit. Fides est virtus qua ea q̄ ad fundamentū religionis ptinent recte firmiterqz credūtur: & sic ex p̄fatis auctoritatibus pz intentū. ¶ Scđo idez sic probo vnica rōne. vz. pcessionis. Fundamentū rōnis ponit phs scđo Metha. di. In nullo genere causarum ɔtingit ire in infinitū: Sed ē deuenire ad aliqđ primū in illo genere. ex quo etiā oia illius generis descendāt. Vn̄ est deuenire ad primū efficiens: & ad primū finem. hec ibi. Dicit aūt precipue ꝙ in oib9 est deuenire ad aliqđ primū in illo genere: & non ire in infinitū: qr si aliquis vellet ire & procedere in infinitū: & nullū principiū ponere seu cām ex q̄ effectus rerum descēdat. Talis apud phos

tanq̄ȝ ignarus ⁊ insipiens censeretur ꝓpter quod phs.j. Phisicoꝝ dicit. Cōtra negantes principia nō est disputandū. Et Cōmē. super 5. Meth. ait. Qui negauerit primū principiū in oī genere reꝝ: impossibile est eū pbari. Et qꝛ ſm phȝ. xi. Meth. Diuersoꝝ diuersa sunt principia. Et .j. Posterioꝝ. ait. Impossibile ē oium eadē esse principia. Hinc est ꝙ duodecim modis snia phi verificat̃. vȝ. ꝙ in oī genere reꝝ est inuenire vnā primā causaȝ a q̄ oēs illius generis descendūt. patet ergo p̄mo numeraliter. vȝ in numeris. Nā innumeris ponitur prima vnitas: a q̄ oēs cetere sequētes ꝓcedūt. Vn̄ phs de celo ⁊ mūdo. ait. Vnū est prius multis: a quo ⁊ multa descendūt. sicut etiā simplex prius est cōposito. hec ibi. Et .io. Meth. dicit. Numerꝰ ē vnitatū pluralitas: et numerꝰ est multitudo vno mēsurata. Scd̄o patet materialr̄. Nā radix arboris ē prior stipite. ramis. frondibus. floribus. a qua tanq̄ȝ a causa pricipaliori predicta omnia descendāt. ¶ Tertio nāliter Proinde phus. io. Meth. ait. Prima principia reꝝ oium naturalium sunt tria. vȝ materia forma ⁊ priuatio. Et primo phisycoꝝ dicit. Tria sunt principia q̄ nō fiunt ex alijs: nec fiunt ex alterutris. Sed ex his dicūtur fieri alia. hec ibi. Et nota: ꝙ p̄uatio dicit̃ etiā esse vnū principiū nature: qꝛ priuatio ut dicit̃. 3. de aia. Cognoscit̃ p habitum ⁊ habitus quodāmodo fundat̃ sup priuatiōe Vnde habitū pietatis p̄cessit priuatio ipsius ¶ Quarto virificat̃ regula phi scialiter: seu subtiliter ⁊ speculatiue. Vn̄ phs. 4. Metha. dicit. Principia speculatiua sunt de quolibȝ dicit̃ esse vel nō esse: ad que sequūtur termi ⁊ q̄ōnes. Quod cōfirmās Tho. scd̄a scd̄e. q. 4. arti. j. in corpore. q. dicit. Qd̄ prima principia indemōstrabilia sunt subiecta sciētie. s. primū quod est in nobis de scientia sunt huius principia: ⁊ in coꝝ virtute continet̃ omnis scientia: ⁊ omnes questiones. propter qd̄ phus primo posterioꝝ. ait. Omnis scientia presupponit subiectū ⁊ principiū a quo ē. ¶ Quito virtualiter seu moraliter id est p q̄ttuor virtutes cardinales ⁊ morales. Vn̄ phus. 6. Eth. ait. Virtutes omnes inerūt prudentia existēte: quaꝝ nulla erit prudentia non existente: qꝛ prudentia est recta ratio agibiliū. sine q̄ nulla virtus recte opatur. ¶ Sexto virificat̃ artificialiter. Nam videmus ꝙ fundamentū domus est p̄us suis ptibus ⁊ tecto super qd̄ partes domꝰ ⁊ tectū fundant̃. ¶ Septimo ciuiliter. qd̄ sic patet: quia dominꝰ precedit seruos ⁊ est causa ipsoꝝ: serui vero dn̄m subsequūt̃. Item videmꝰ ꝙ ab aliquo dn̄o seu dn̄atione procedit ꝙ aliquis sit in arte militari capitaneus generalis: sub quo ordinat̃ caput squadre: deinde armigeri: postmoduȝ saccomani ¶ Octauo ꝓcessionaliter. ꝓ eo ꝙ nō tm̄ qd̄libet genus animaliū processit ab vno principio. Sed etiam totū genus humanuȝ ꝓcessit ab vno hoie. s. Adā ⁊ Eua. qd̄ sic pȝ. Cū enīȝ ſm phm. 2. de aia. Nihil generet seipsum. ergo vnus generat̃ ab alio: ⁊ alius ab altero: et sic successiue oportet ꝓcedere vsqȝ ad Euam ⁊ Adam: a quibus totū genus humanū ꝓcessit: qd̄ in genere ꝯfirmans auctor. 6. p̄ncipiorū dicit. Omnis cōitas ex quadā singularitate descendit. ¶ Nono potētialiter ꝓ eo ꝙ cōiter oēs actus cuiuslibet creature: a potentia descendūt: ⁊ originē trahunt ab illa. Vn̄ phs. 9. Metha. ait. Actus prior est potētia ratione ⁊ substātia. Tpe vero est qdem ut sic ē aūt non. Ratione enim ⁊ noticia actus prior est: utpote edificator: potente edificare. Tēpore etiā priora sunt actu entia. ex quibus fiunt que potentia sunt. hec ibi. Itē ibidē dicit. Actus prior est potentia tpe. preaccipit̃ enim actus alius ante aliū. vsqȝ ad eū qui est mouentis primi. Oppositū vero est quando potentia ⁊ actus sunt in eodē: quia tunc actꝰ ꝓcedit a potētia tanq̄ȝ a suo principio. propter qd̄ etiā ibidem. vȝ. 9. Metha. ait. Actus simpliciter prius est potentia ad actum: potentia semper precedit actionē. i. opationem tpe: nō natura. hec ibi. ¶ Decio mobiliter. i. ſm motum. vnde phs. 7. Phisicoꝝ dicit. In mouētibus ⁊ motis: non est processus in infinituȝ; sed est venire ad aliquē primū motorē a quo ceteri motus omnes descendant. ¶ Vndecimo verificat̃ sermocinalit̃. i. in sermonibꝰ ⁊ orationibꝰ faciendis: quia cū in arte oratoria diuerse simul ptes cōcurrūt: necesse est ꝙ omnes ptes descendant seu originē trahāt a ꝓhemio tanq̄ȝ a suo pricipio. Vn̄ phs. 3. rethorice sue ait. Prohemiū est principiuȝ totius orationis. Et ibidē ait. Qui aliquid magnuȝ dicturus est, ꝓhemiari debet. Et ibidem inqt ait. Prohemia veluti principia totius orationis facere debent auditores: dociles: beniuolos: optimos: ⁊ attētos. ¶ Duodecio postremo verificat̃ regula phi generabiliter. i. q̄tuȝ

ad generationẽ corporis humani. Nam pri-
ma pars: seu primũ membꝝ ex quib⁹ post-
modũ omnes alie partes ⁊ oia membra cor
poris humani descendũt ⁊ generant: est cor.
di. pho in. j. de iuuentute ⁊ senectute. Et etiã
primo de aialibus. Cor est primũ ꝙ generat
in aiali. Unde ẽ ꝑncipiũ venaꝝ ⁊ membroꝝ
motus ⁊ sensus in omnib⁹ animalib⁹ sangui
nem habentib⁹. Uel dicas qꝺ etiã regla phi
supernaturaliter verificari potest pro eo ꝙ a
causa supnaturali que deus est omnes crea-
ture supernaturaliter processerũt: sicut effect⁹
naturaliter a sua causa procedit. Qꝺ confir-
mans phs ꝑmo Metha. dicit. Deus videt
oium rerum esse causa ⁊ principiũ. Et Pla
to in thimeo ait. Deus est oium rerum au-
ctor maximus. Et ibidẽ dicit. O dij deorum
id est angeli: quorum opifex ⁊ pater ego sum.
Uos opera mea estis sed dissolubilia natu-
ra: volũtate tamẽ mea indissolubilia. hec ibi.
Ex premissis igit. i2. exemplis patet euidẽter
ꝙ regula phi que dicit. ꝙ in omni genere re
rum est inuenire primã causam. ex quib⁹ om
nes effectus illius generis descendunt. vtiqꝫ
verissima est. Quibus ꝑmissis arguo a simi
li: ꝙ vꝫ in omni genere virtutũ cardinaliũ in
fusaꝝ. q̄ ſm Tho. ꝑma scꝺe. q. 63. ar. 4. sunt
alterius speciei. ꝑcipue respectu finis a virtu
tibus acquisitis ⁊ necessario ſm eũdẽ Tho.
vbi supra. ar. 3. Cum ceteris virtutibus theo-
logicis in anima infunduntur. oportet oino
concludere aliquã esse virtutẽ priorẽ: seu ꝑn-
cipaliorẽ omnib⁹ alijs virtutib⁹: tam theologi
cis q̄ꝫ etiam alijs moralibus infusis: a q̄ vir
tute tanq̄ꝫ a priori causa ⁊ fundamẽto. cetere
omnes virtutes tam theologice q̄ꝫ morales
infuse trahant originẽ seu procedãt. ꝙ si sic q̄
ritur que sit prior ⁊ principalior virt⁹ seu cau
sa a qua cetere procedãt. ⁊ sup quã omnes si
mul fundẽt. Certe rñdeo ꝙ nõ ẽ spes: nec ca-
ritas nec aliqua ceteraꝝ virtutũ moraliũ in-
fusaꝝ. sꝫ simpliciter: hoc priuilegio: hac ꝓro-
gatiua: hac dignitate: hac deniqꝫ nobilitate
⁊ excellentia gaudet sola ⁊ sanctissima fides.
Nam ipsa certe prior est ⁊ principalior inter
omnes predictas virtutes. Ipa sola tanq̄ꝫ re
gina ⁊ ducissa ducatũ tenet ⁊ principatũ. pro
eo ꝙ ipsa ut immediate declarabit est ꝑor ce
teris omnib⁹ virtutibus: dico natura: ⁊ rõne;
sed nõ tempe. Et insup ipsa sola hoc mõ di-
citur causatiua ⁊ generatiua oium aliarũ vir
tutum: ⁊ ꝙ sic sit practice loquendo ptꝫ. Naꝫ
fides est causatiua spei in anima. Unde pri-
ma inchoatio reruꝫ sperandarũ in nobis. est
ꝑ assensum fidei que virtualiter in se cõtinet
omnes sperãdas res. prout ad litteram dicit
Tho. scꝺa scꝺe. q. j. ar. j. in corpore. q. ꝙ. s. spes
causetur ex fide. Et rationẽ assumit ab Au-
gusti. in encheridion dicẽte. Spes non potest
haberi de beatitudine. nisi per fidem creda-
tur possibile: eo ꝙ impossibile non cadit sub
spe. Credit autem quisqꝫ esse possibile beati-
tudinem habere ex diuina bonitate per fidẽ
ergo. ⁊c̃. Similis fides est causatiua charita-
tis dei. vꝫ ⁊ proximi. Et ratio est quia vo-
luntas non potest deũ amare: nisi prius inte
rius rectam fidem habuit de xp̄o ⁊ deo. Si-
militer est causatiua fides ceterarũ virtutum
moraliũ. quoniã ex charitate a fide generata
generãtur per consequẽs operationes virtu
tum moralium. utputa. Prudentie: fortitudi-
nis: iusticie: temperantie: et huiusmodi. q̄ ope
rationes sine coꝝ habitibus nequaq̄ꝫ haberi
possunt. Ex qua ratione libet cõcludere ꝙ si-
cut ſm philosophũ. 4. Metha. Substãtia di
citur esse primũ ens: seu prima causa. ex qua
omnia alia dependent. Ita a simili: fides san
ctissima est causa primaria. ex qua acquiritur
spes: charitas: virtutes morales: gratia gra-
tum faciens. ⁊ per consequens beatitudo.
¶ Tertio etiam probo distinctione. vꝫ ꝙ fi-
des dicitur esse substãtia: seu causa principa-
lior inter ceteras virtutes. ex qua per conse-
quens etiam cetere virtutes in anima cau-
santur ⁊ ganerãtur. Et dimissis distinctioni
bus quas phs ponit. 8. phisy. ⁊ in post ꝑdica
mentis. In q̄bus diuersimode demonstrat
vnũ esse ꝑus altero: seu vnã causam eẽ prio-
rẽ altera: simplr̃ accipiã distinctionẽ Augus.
tanq̄ꝫ clariorẽ: ⁊ magis substantialẽ. Distin-
guit igit Aug. sup gẽn. ꝙ causa vna dicit esse
prior altera: ⁊ ꝑ cõsequens aliaꝝ causatiua.
Prio eternitate. Scꝺo tpe. Tertio ꝑfe-
ctione. Quarto origine. Prio dr̃ aliquid
prius eternitate: ⁊ sic soi⁹ de⁹ ꝑcedit oia crea-
ta. Nõ loquor de ideis. que etiã eterne sunt
⁊ que nihil aliud sunt nisi ipe de⁹: sed loquor
q̄ꝫtum ad substantiam suam que fuit ab eter
no ante omne tempus. Ecõtra vero substan
tie omniũ creaturarum sunt ⁊ fuerũt non in
eternitate ante temp⁹. Ideo isto modo fides
nõ ꝑcedit ceteras virtutes: q2 fides ifundit in

animabus nostris et etiã cetere virtutes in tempore ⁊ nõ in eternitate. ¶ Secundo aliquid dicitur prius tpe simpliciter. Et sic flos simpliciter precedit fructũ. Isto etiã secundo modo fides non dicit͛ esse prior ceteris virtutibus: infusis immo omnes virtutes tã theologice q̃z etiam morales infuse: simul ⁊ semel in eodem instanti tempe in aia rationali ab ipso deo infundũtur. ¶ Tertio aliquid dicit͛ prius altero ꝑfectione seu electione. Et sic fructus precedit florem: ⁊ merces laborez. Hoc autẽ tertio modo fides nequaq̃z prior est charitate: immo simpliciter charitas ipsa ꝓor est fide: ⁊ spe: ceterisq̄z omnibus virtutibus infusis. eo ꝙ fides ⁊ spes ceterecq̄z virtutes perficiuntur ꝑ charitatẽ: que est mater ⁊ finis omniũ virtutum. dicente Aplo. j. ad Thi. j. Finis precepti est charitas. Et. j. corin. iz. ait. Nunc autez manent fides: spes: charitas. tria hec maior autẽ horum est charitas. vel dicas. ꝙ sicut ordine ꝑfectionis forma est prior materia. ꝑfectum imꝑfecto: Actus potentia ut habetur. 9. Metha. Sic charitas est prior fide ⁊ spe. Et ꝑ consequens ceteris virtutibꝰ infusis. eo ꝙ tam fides ⁊ spes: q̃z cetere virtutes ꝑficiuntur per charitatem. ¶ Quarto aliqd dicit͛ prius altero origine: natura: seu ratione sicut sonus precedit cantũ: et lux splendorem: ⁊ substantia anime ꝓcedit potẽtias suas. Et hoc quarto modo dico ꝙ sola sanctissima. fides necessario precedit ⁊ est prior spe charitate. ⁊ ꝑ consequens ceteris virtutibꝰ infusis sicut materia necessario precedit formã: ⁊ potentia antecedit actuz suũ. Ex quibus oĩbus colligitur ꝙ cum fides sanctissima sit ꝓor natura ceteris virtutibus infusis ꝑ consequens cõcludo. ꝙ ipsa fides est fundamentũ totius xpiane religionis: ⁊ est fundamentũ oĩum virtutũ cardinaliũ seu moraliũ. utputa: prudẽtie: temꝑantie: fortitudinis: iusticie: ⁊ huiusmodi. inq̃ztum sunt virtutes infuse. Est quoq̄z fundamentũ totius meriti condigni eterne vite. Est deniq̄z fundamẽtũ totius btitudinis seu felicitatis ⁊ future glorie. sine quo fundamẽto nec charitas infundit͛ in aia: nec cetere virtutes. Sine quo fundamento non põt haberi gratia gratũ faciens: nec vlluz meritũ eterne vite cõdignum. Sine quo fundamẽto nullatenus etiã potest haberi futura glia seu eina beatitudo. Et in hoc apparet maxima nobilitas fidei: cũ deus caz solã cõstituerit fundamentũ ⁊ principiũ oĩum virtutũ infusaꝝ: omnis gratie gratũ faciẽtis: omnis meriti: atq̄z omnis future glorie. Ex qua etiã distinctiõe patet: qualiter fides cũ sit prior ceteris virtutibus natura ⁊ ratione: ⁊ ꝑ consequẽs debet esse ceterarũ virtutũ oĩuz causatiua. ¶ Quarto deniq̄z hoc idẽ probo similitudine. Nam Ambro. in Examerõ. dicit. Sicut bonus artifex primo fundamentũ ponit. Et fundamẽto posito: edificatiõis mẽbra distendit: ⁊ suꝑponit. Deide ornatũ adiungit: sic ecclesia militans primo ponit in aia fundamentũ fidei. qđ est iesus xp̃s: qui est tanq̃z lapis primariꝰ de quo ꝓmo Coꝛ. 3. Apo. dicit. Fundamentum aliud nemo põt. ⁊c. Deinde ponit spem in summo tanq̃z lapidẽ angularem. De quo ad Eph. 3. dicit͛. Ipo summo angulari lapide xp̃o iesu. ⁊c. Ipsa enim spes dicit͛ lapis angularis: quia hominẽ cum fide disponit ad coniunctionẽ ipsius dei. Postremo ponitur charitas in medio fidei ⁊ spei. tanq̃z quoddã cementũ: seu vinculũ perfectionis. De qua ad Collo. 3. dicitur. Super omnia charitatẽ habete: quod est vinculũ perfectionis. Ex qua similitudie apparet qualiter sanctissima fides est substãtia totius xp̃iane religionis. i. fundamentũ substans ceteris cũctis virtutibꝰ. Aliam similitudinẽ ponit Aug. suꝑ Io. di. Sicut in radice arboris nulla prorsus apparet species pulcritudinis: ⁊ tamẽ quicqd est in arbore virtutis pulcritudinis ⁊ decoris: ex illa ꝓcedit. Sic ex fidei humilitate que inter omnes prior est: quicqd est meriti: qcquid ve btitudinis aia susceptura est: ab ea procedit. hec ille. Aliam deniq̄z similitudinem ponit dñs iesus Matth. 7. Assimilans fidem firme petre: supra quam sapiens totaz domũ suã edificat. Proinde Matth. 16. dixit. Super hanc petram edificabo ecclesiam meã. Petraz vocat firmitatem fidei in petro. Hoc fundamẽtum nõ timet pluuiã: nec flumina: nec ventos nec mixꝫ: innixũ est enim petre veritati. Proinde Matth. 7. dicit͛. Descendit pluuia ⁊ venerunt flumina: ⁊ flauerunt venti: ⁊ non cecidit domus. fundata enim erat supra firmã petram. hec ibi. Pluuia que de sursum venit est impugnatio aeree potestati. flumina q̃ de montibus descendũt. sunt persecutiones potentum atq̄z superborum. Venti dicũtur. Omnia tẽtationũ genera: que simul omnia non possunt destruere structurã ⁊ edificium

ſanctarũ virtutum infuſarum. eo ꝙ firmiſſi-
me ſupra petram ſancte fidei fundate ſunt.
Aliam poſtremo ſanctiſſime fidei ſimilitudi
nem.ponit pħus.7.Metha. Et etiam Com
mentator ſuꝑ ſcđo de anima.dicentes.Sub
ſtantia eſt prior omni accidente cognitiõe dif
finitione ⁊ tempore. Accidens aũt ſm Por
phirium.li.vniuerſalium.c.de accidente. Eſt
quod adeſt ⁊ abeſt preter ſubiecti corruptio-
nem. Et quoddã eſt ſeparabile: ut dormire:
quoddã inſeparabile: ut nigredo corui.poteſt
tamen coruus intelligi albus ⁊ preter nigre-
dinem.hec ille.Et pħus primo Phiſycoꝝ.⁊
primo Poſteriorũ diſtinguit dicens. Acci-
dens eſt duplex.ſ.ſeparabile:⁊ propriũ.Qui-
bus premiſſis dico ꝙ ſubſtantia prior eſt ac
cidẽte ſeparabili tempore ⁊ natura: prout eſt
anima.quia ſubſtantia anime in qua fundã-
tur habitus virtutũ ⁊ ſcientiaꝝ. prior eſt na-
tura ⁊ tempore ipſis virtutibus ⁊ ſciẽtijs.Si
militer ſubſtantia corporis prior eſt acciden-
tibus ſuis tempore ⁊ natura.utputa nigredi-
ne ⁊ albedine:⁊ huiuſmodi.Talia accidentia
que ſunt poſteriora tempore: ⁊ ratione ipſis
ſubſtantijs. vtiqȝ ſunt ſeparabilia ab eis. pȝ.
quia,albedo ⁊ nigredo interduȝ adſunt ⁊ in
terdum recedunt.Similiter habitus ſcientia
rum etiã ſeparabiles ſunt ab ipſa potẽtia in
tellectiua. Aliqñ per vehementẽ egritudineȝ
corporis: Aliqñ vero ex longa diſſuetudine
non recogitanti. Similiter eſt de habitibus
virtutũ:qm̃ ꝑ contrariã ꝯſuetudinẽ vitiorum
perduntur.Aliqñ vero ſubſtantia eſt prior ac
cidente nõ tempore:ſed ſimpliciter natura et
ratione:⁊ intelligi de accidente inſeparabili.
Nam accidens inſeparabile in homine. ꝓ-
ut eſt riſibilitas: hoc eniȝ nunq̈ȝ poteſt ab ho
mine ſeparari. Vnde nullꝰ eſt homo vel fuit
vnq̈ȝ:qui ⁊ ſi non riſerit.ſicut dicit̃ feciſſe xp̃ȝ
ſeu ſcientiã non didicerit:⁊ virtutes non ha-
buerit.tamen aptitudinem ridendi:ſcientiam
addiſcendi:⁊ virtutes acquirendi ſemper ha
buit.Per quod pħus.j.Phiſy.dicit.ꝙ acci-
dentia propria:⁊ proprie paſſiones nunq̈ȝ ſe-
parant̃ a ſuis ſubſtãtijs. Talia eni accidẽtia
inſeparabilia:vtiqȝ ratione ⁊ natura ſunt po
ſteriora ipſa ſubſtantia: quia ſicut ſubſtantia
anime eſt prior rõne ⁊ natura: nõ tempꝫe ip-
ſis potentijs.que ſunt intellectus ⁊ voluntas
Sic ſubſtantia hominis in qua fundat̃ riſi-
bilitas ⁊ diſciplinabilitas eſt p̃or ratiõe ⁊ na
tura ipſo accidente inſeparabili.quod eſt eſſe
riſibile ⁊ diſciplinabile.¶ Ex qua etiã ſimili
tudine concludo ꝙ cũ cetere virtutes ut ſ̃ di-
ctum eſt.ſint in anima ſicut quedã accidẽtia
fundata ſuper ſubſtantia : et habitus etiam
ipſius fidei:propter hoc manifeſtum eſt : ꝙ fi
des ipſa prior eſt ceteris virtutibus natura ⁊
ratione. ⁊ per conſequẽs eſt cauſatiua oium
aliarũ virtutum. Et ſic ex predictis auctorita
tibꝰ:rõne:diſtinctõe:atqȝ q̃druplici ſĩlitudine
patet qualiter fides eſt prior rõne ceteris vir
tutibus.⁊ ꝑ conſequens eſt cauſatiua omniũ
virtutũ infuſarum:ois gratie gratum facien
tis. omnis meriti atq̈ȝ ois future glie. Et ex
hoc: o fides benedicta:o fides ſancta: o fides
amabilis:o fides ſuper omnia deſiderabilis
apparet ꝙ inter ceteras omnes virtutes ma
xima precipue eſt virtꝰtua atqȝ potentia.Te-
ſte pħo:qui in primo de celo ait. Omnia p̃n
cipia ſunt minia in quãtitate ſed maxima in
virtute. Et.2.elenchoꝝ.dicit principiũ quãti-
tate minimũ eſt:poteſtate vero maximũ. Et
ſic etiã ex omnibꝰ ſupradictis patet primꝰ re-
ſpectus quo fides ſubſtãtia dicitur.

¶ De ſcđo reſpectu quo fides ſubſtantia dr̃

Secũdꝰ etiã reſpectus quo fides ab
Aplõ ſubſtãtia eẽ dicitur eſt reſpectꝰ
neceſſitatis: q̃ nõ tm̃ ut claruit fides
neceſſario eſt prior ceteris virtutibus.Et in-
ſuꝑ cauſatiua ceteraꝝ virtutũ.Sed inſuꝑ eſt
ſumme neceſſaria ad ceteras oẽs virtutes ha
bendas. Sicut etiã fundamentũ domus dr̃
eſſe neceſſariũ reſpectu ſuaꝝ ptiũ. ſine quo ꝑ
tes eſſe non poſſent.hoc modo dicẽdo a ſimi
li ꝙ cum fides:ut declaratũ eſt ſit ſubſtantia
⁊ fundamentũ oim virtutũ: ſumme neceſſa-
ria eſt ad ceteras virtutes habendas . ſine q̈
impoſſibile eſt aliquã virtutẽ ⁊ precipue in-
fuſam haberi: qđ tripliciter ꝓbo. Prio au-
ctoritate. Scđo rõne. Tertio ſimilitudine.
¶ Primo auctoritate.Aug. ſuꝑ eplaȝ ad ga
la.di.Sicut ſine ſubſtãtia fundamẽti nulle ꝑ
tes domus eẽ poſſunt. ſic ſine ſubſtãtia fidei
nulla virtus diuina ⁊ celeſtis eſſe p̃ot. Et iõ
nullũ implet mandatũ:nullũqȝ opus bonum
facit.qui in ſe fidei ſubſtantiã nõ habet.ipoſſi
bile eſt eni:ut ait Apls. ſine fide placere deo.
hec ille.¶ Scđo hoc idẽ ꝓbo vnica rõne.vȝ.
poſteritatis.Fundamentũ rõnis ponit pħus
primo Prioꝝ.di.In quolibet genere reꝝ : q
nõ hȝ priora.nõ p̃ot habere poſteriora. patet

hec regula. Qui enim non hz arborē: que est
quid ꝑus nō pōt habere fructus posteriores
ꝛ qui nō hz logicā que est clauis ad phiam ꝛ
theologiam: non pōt phiam nec theologiam
habere. Silr si cor non generat qđ est ꝑnci-
pium in toto hoie: impossibile est hr̃e manus
ꝛ cetera mēbra. ꝛ insuꝑ ipsam rōnalez aiam
Quo presupposito certū est a simili: ꝙ q non
hz fidem que est substantia oiuz virtutū: ois
gr̃e: meriti: ꝛ glie. impossibile est per ꝯ̃ñs ꝙ i
se habeat aliquā virtutem infusam: gratiam
gratū facientem: meritū ꝛ gliaz. Ex quo etiā
concludit ꝙ stantibꝰ terminis deus nulli pōt
infundere spem nec caritatē: nec. 7. dona sci
spūs. Nec insuper ceteras virtutes infusas
nisi talis per ꝑus in se habeat virtualr sub-
stantiā ꝛ habitum fidei. Ex quo etiā elicitur
ꝙ exquo iudei: saraceni: ceteriq̃z infideles. ha
bitū vere fidei nō hn̄t: impossibile est eos hr̃e
aliquā ꝑdictaꝝ virtutū. ¶ Tertio deniq̃z idē
probo silitudine: ꝙ vz substantia fidei oio est
necessaria ad habendū ceteras virtutes. Sic
enim se hn̄t accn̄tia tam separabilia q̃z inse-
parabilia ad substantiā: sic oēs virtutes: pre-
cipue infuse se hn̄t ad substantiā fidei. Sz cla
rum est ꝙ remota substātia nulla pn̄t hr̃i vel
esse accidentia: ergo a simili: remota substan
tia fidei: necesse est per ꝯ̃ñs oēs virtutes infu
sas remoueri. Et ꝙ nulla accidentia esse pos
sint sine substātia: in qua fundant. pz ꝑ phm
j. de gnātione ꝛ cor. di. Accn̄s nullū esset sub-
stantia nō exn̄te. Quod sic etiam pz: q2 nulla
est infirmitas: sanitas: albedo: nigredo: pul-
chritudo: ꝛ hmōi. nisi sit corpus in quo fundē
tur: nec insuꝑ habitus sciaꝝ esse poterūt: nisi
habeat potentia intellectiua in qua fundant.
Et. j. physi. dicit. Accn̄tia nō possunt intelligi
esse sine substantia: intellige per nāz: q2 bene
supernaturaliter accidentia panis ꝛ vini con
secrati stant sine subiecto in sacro altaris. Et
2. topico. dicit. Accn̄tibus solū ꝯtigit esse ꝭm
quid: ꝛ non simplr. Et. 7. metha. idem phus
dicit. Accn̄tia nō stant sine subiecto: neq̃z sūt
entia nisi q2 entis. Deniq̃z in predicamentis
ait. Impossibile est aliqđ accn̄s esse vnq̃z sin̄
subiecto in quo est. Quibus premissis cōclu-
do: ꝙ sicut nāliter nullū est accidens vel esse
pōt: nisi ꝑus adsit subiectū: seu substantia: in
quo fundet. Sic a simili spūaliter: cū ois vir-
tus sit accn̄s ipsi aie: ipossibile est ꝙ insit aie
vlla virtus: nisi per prius sit aliqua substātia
siue fundamentū spūale: super quo cetere vir
tutes fundent: sed hoc necessario est fides: vt
probatum est. ergo ꝛc̃. Et sic ex predictis pz
intentū. ꝛ sic pz etiam scđus respectus: quo fi
des dr̃ substātia: qui dr̃ respectus nec̃itatis.
¶ De tertio respectu: quo fides substātia dr̃.

t Ertius deniq̃z respectꝰ: quo fides ab
Apostolo substātia eē dicit: ē respecꝰ
cōseruabilitatis. Fides santissima vt
claruit non tm̄ est necessaria ad habendū ce-
teras virtutes. nec insuꝑ tm̄ est cā ꝑncipalior
ceteraꝝ virtutū causatiua: sed insuꝑ est predi-
ctoꝝ oiuz conseruatiua. Paꝝ enim ꝓdesset
nec quid laudabile esset: ꝙ substātia fidei eēt
virtutū effectiua: nisi actualiter ipsas virtutes
conseruaret in suo esse. Sicut nec etiā lauda
bile foret: ꝙ terra esset ꝓductiua plantarum
ꝛ arboꝝ: ꝛ ꝑ ꝯ̃ñs fructus: ꝛ etiam herbarum
nisi etiam ea conseruaret in suo esse. Dico
igit absolute ꝙ substantia fidei ita conseruat
virtutes in sua ꝑfectōe ꝛ bonitate: ne ānihilē
tur ꝛ corrūpant: sicut etiam substantia mālis
vt sic loquar: conseruat sua accidentia in coꝝ
bonitate ꝛ ꝑfectione. ꝙ hoc sit veꝝ tripliciter
probo. Primo auctoritate. Scđo ratione
Tertio similitudine. ¶ Primo ꝓbo aucto-
ritate sapiētis. Eccle. 32. dicēt. In omni ope
tuo habeto fidem. Hec est eni ꝯseruatio mā
datoꝝ: vbi glo. dicit. Nisi diuinā fidem in te
habueris: precepta diuina vsq̃z in finem nūq̃z
seruabis. ¶ Scđo hoc idē ꝓbo vnica rōne. s.
localitatis. Fundamentū rōnis ponit phs. 2.
de aia. 4. physi. ꝛ in lib. de longitudine ꝛ bre
uitate vite. di. Locus continens rem coopat
vel ad gnātionez: vel ad conseruatiōnē ipsius
rei: eo ꝙ i locis ꝓprijs natura quelibz marie
saluat. Patet hec regula quadrupliciter. Et
primo nāliter. Nam piscis vt videmꝰ nāliter
conseruat in aqua: rosa in spina. Et arbor in
terra sibi proportiuata. Oppositū fit si a ꝓ
prijs locis remouent: vnde piscis si extrahit
ab aqua: ꝛ ponit in terra: statim morit. Silr
si rosa est extracta a spina: statim marcescit.
Similiter ꝛ arbor vel virgultū: si a locis pro
prijs remouent statim morient. Scđo h re
gula pz ordinabiliter. Nam videmus ꝙ ar
migeri q̃zdiu ordinate sequūt capitaneū sub
quo sunt: seu consiliū boni capitanei: plurimū
ꝯualescūt. Ecōuerso vero si iordiate ꝛ suo mō
facere volunt: statim confundunt. Tertio h
regula patet artificialiter. Nam videmus ꝙ

ſi ſemen ab agricola in terra bene cultiuata ponatꝛ:que eſt proprius eius locus:fructificabit optimũ fructum. Ecõtra vero: ſi ponatur in terra non laborata ſeu petroſa ⁊ ſpinoſa: facit malũ fructũ:tam in paucitate ꝙ̃ in bonitate. Quarto hec regula deniqꝫ pꝫ moraliter. Nam ſi religioſus ſtat in religione que eſt locus eius reſpectu boni exempli: ⁊ cõſilij alioꝝ:conſeruatꝛ in bonitate ſue profeſſionis. Ecõtra vero ſi egrediꝛ locum ſue religionis fit vnus ribaldus:perdit omnẽ bonitatem ⁊ virtuteꝫ. ꝓpter qꝺ beatus Antonius abbas dicebat monacis ſuis. Filioli videte ne egrediamini monaſteriũ veſtrũ:qꝛ ſicut piſcis poſitus extra aquã moritur:ſic ⁊ monachus extra monaſteriũ ſuum etiã moritur. Propter hoc omnia etiã leuia tendũt ſurſuꝫ: ⁊ grauia deorſum:vt dicitꝛ.4.celi ⁊ mundi. qꝛ vadunt ad propriũ locum in que melius ⁊ diutius conſeruantur. His preſuppoſitis dico ꝙ a ſimili eſt de virtutibus ⁊ theologicis ⁊ moralibꝰ infuſis. Et etiam plerũqꝫ non infuſis: qꝛ tanto magis conſeruantꝛ in ſua pfectione ⁊ bonitate:quãto iugiter ſtant in loco ſuo nãli:qꝛ vtiqꝫ eſt fides ſanctiſſima:ſicut ſuperius ꝓbatũ eſt quã ſi quis remoueat a corde ſuo:ſtatim i eo corrumpitꝛ vel anullatur ois alia virtus infuſa:⁊ moralis:⁊ acquiſita. Sicut expreſſe vidimus in multis:qui tñ fuerint :aut nimia ſupbia:aut nimia cupiditate: aut nimia laſciuia carnis deuicti:ꝓpter qꝺ nõ credũt aliã eẽ futuram felicitatẽ niſi ſimplr̃ pñtem:ſtatim deſerunt oẽm virtutem:cunctaqꝫ diuina ⁊ eccleſiaſtica precepta:⁊ inſuper pdunt oẽs virtutes infuſas:tam thelogicas ꝙ̃ cardinales: quas in ſacro baptiſmo ſuſceperunt. ¶ Tertio deniqꝫ etiaꝫ ꝓbo ſimilitudine.vꝫ.ꝙ fides conſeruat in aia oẽs virtutes. Nam Cõmẽtator ſuper.7.metha.diċ. Corruptis ſubiectis neceſſario corrumpuntꝛ ⁊ oia eoꝝ accidentia. Et ſic pꝫ. Nam corrupto humano corpore ſtatim corrumpitꝛ ois eius pulchritudo:induſtria:⁊ fortitudo. Ecõtra ſi corpus conſeruetꝛ in ſuo eſſe:etiam predicta accñtia pro ſuo tpe integra cõſeruantꝛ in eſſe. Similiter durante ſubſtantia aie cum corpore conſeruantꝛ: ⁊ eiꝰ accñtia que ſunt:riſibilitas:⁊ diſciplinitas.ꝙ ſi ſubſtantia aie corrumperetur:ſtatim euaneſcerent:⁊ predicta accidentia inſeparabilia. Similiter ſi ſubſtantia vel fundamentũ domus deſtruitur:ſtatim ruũt parietes ⁊ tectũ ipſius edificij. Econtra vero durante ipſo fũdamento:ſimul etiam durant parietes ⁊ tectum. Qꝺ ſi ſic eſt:ergo a ſimili de ſubſtãtia fidei dictum eſt: qm̃ ipſa veraciter in anima durante:⁊ exiſtente neceſſario conſeruantꝛ in ipſa anima:⁊ cetere oẽs virtutes. Quare ex predictis omnibus patet:qualiter fides ẽ cõſeruatiua oĩuꝫ virtutum in anima: ⁊ per conſequẽs patet declaratio ṗmi articuli. In quo per triplicem reſpectum declaratum eſt qualiter fides non imerito ab Apoſtolo ſubſtantia vocatur:quã ſubſtãtiã vere fidei: ſimul cũ habitu omniũ aliaꝝ virtutum: nobis concedere dignetꝛ:deus ipſe qui cuꝫ ſit increata veritas:eſt obiectũ ſingulariter ipſius fidei: cui ſit ſemꝑ honor ⁊ glia i ſecula ſeculoꝝ. Amẽ.

¶ Feria ſcꝺa poſt dñicam ſexageſime:iteruꝫ de diffinitione ipſius fidei ſermo ſcꝺus.

Semen cecidit

in terram bonã: ⁊ ortum fecit fructũ centuplũ. Luc.8. ⁊ i euãgelio dñice preterite. Qm̃ vt extitit ſuperius declaratũ: per ſemen bonũ qꝺ in terrã bonã cecidit:nõ imerito habitus vere ⁊ bone fidei intelligitꝛ. Qui a deo ꝑ clementiã ſuã in terrã bonã humani cordis infunditꝛ: ⁊ ꝑ quẽ fidei habitũ creſcimꝰ in ſciaꝝ virtutũ grã ſpeciali. Ideo ꝯgruenter ⁊ cõuenienter:iteꝝ thema ꝑ dicte dñice reaſſumpſi. Semen eſt verbum dei ⁊c̃. Et qm̃ ſuꝑ hoc themate ꝓpoſui diffinitionẽ ipſius ſacratiſſime fidei ab Aplꝺ aſſignatã:quã declarare volẽs:demonſtraui qlr̃ quattuor articuli erãt ſpãliter ſuꝑ ipſa diffinitiõe declarãdi.vꝫ.qd ſignificaretꝛ ꝑ illꝺ verbũ:fides eſt ſubſtãtia. Silr̃ ſuꝑ illud reꝝ ſperandaꝝ. Silr̃ argumentũ. Et etiã ſilr̃ qd ſignificaretꝛ ꝑ illud verbũ nõ apparentũ:hinc ẽ ꝙ cũ ṗmũ articulũ tm̃ declarauerim:i ſmõe hodierno decreui tm̃ ſcꝺꝫ articulũ de diffinitione ipſius fidei declarare qui talis eſt.

¶ De ſcꝺo articulo de diffinitione ipſius fidei declarando.

Secundus igitꝛ articulus in hodierno ſermone ſolũ declarãdus: ẽ vidẽ qd ſignificetꝛ ꝑ illa verba diffinitõis ipſiꝰ fidei.vꝫ.fides eſt ſubſtantia reꝝ ſperandarũ. Nã ſpes cõiter ſm doc.eſt ſimpliciter ꝗdaꝫ expectatio nõ futuroꝝ bonoꝝ tm̃:ſꝫ ⁊ pñtiũ

vel preteritoꝝ. Ideo queritur cur Apostolus diffiniuit substantiam fidei per bona speranda ꝛ futura tm̄: ꝛ nō per pn̄tia? Ad qđ rn̄deo ſm doc. ꝙ Apostolus sapientissimus conuenientissime diffiniuit essentiam fidei ꝑ bona speranda futura tm̄: non per pn̄tia triplici respectu. Quoꝝ primus dicit̄ respectus ꝓportionis. Scđus respect⁹ significatōis. Tertius dicitur respectus inductionis.

¶ De tertio respectu quo fides dicit̄ esse substantia reꝝ sperandaꝝ tm̄: ꝛ ꝑmo de ꝑmo.

P Rimus igit̄ respectus quo fides ab Apostolo dicit̄ esse substantia rerum sperandaꝝ tm̄: dicit̄ respectus ꝓportionis. Volens enim Aplus recte diffinire ipsam fidez non erat decens neqꝫ cōueniēs cum fides sit simplr̄ de bonis supernālibus non visis ꝙ diffiniret eam per bona pn̄tia ꝛ nālia. Et ꝙ fides debuerit diffiniri simplicit̄ cum obiecto bonoꝝ futuroꝝ supernaturaliū ꝛ non cum obiecto pn̄tium ꝛ nālium bonoꝝ tripliciter ondo. Primo auctibus. Scđo rōne. Tertio distinctione. ¶ Primo probo auctate. Nam Augu. 22. de ciui. dei ait. Qđ deus preparauit diligentibus se: fide non capitur: spe non attingit̄: caritate non cōprehēditur: desideria ꝛ vota oia transgredit̄: acqri pōt: extimari non pōt. h ille. Idem Augu. in lib. de vero cultu ait. Nulli dubiū esse debet qn de⁹ sit merces caritatis nostre: ꝛ nō aliđ. Ipe eni dixit Abrahe. Noli timere Abrahā Ego enim ero merces tua magna nimis: ꝙ si queras qd est de⁹? dico ꝙ qđdā bonū quo maius excogitari non pōt. Quid est deus? deus est qđdā bonū increatū: oēm intellectū creatū excedens. Quid est deus? deus est q̄dam possessio sanctoꝝ interminata ꝛ infinita. Quid est deus? de⁹ est quoddā bonū: cui comparata oia alia bona: mala sunt. Quid ē deus? deus est quedaꝫ dulcedo infinita: viua ꝛ efficax ꝛ penetrabilioꝛ omi gladio ancipiti. Quid est deus? deus est quedam caritas infinita: ꝛ quidam intimus amoꝛ: qui non ſm partem: sed ſm totū quātum in se est bonis aia se contribuit. Quid est deus? deus ē qđdam summū bonū in se continens omne bonum: a quo omne bonū: ex qđ nullum ē bonum. Quid est deus? deus est quoddam bonum infinitū facians ꝛ replens oēm rōnalē appetitum. Quid est deus: deus postremo ē quoddam bonum: de quo plene loqui nulla lingua pōt: ꝛ nullus intellectus percipere. h Augu. Ex predictis auctib⁹ pꝫ: qualiter Aplꝰ recte diffinit fidem esse substantiā reꝝ sperādarum futuraꝝ: ex quo etiam beatitudo hoīs non est in presenti sed simpliciter est futura.

¶ Scđo hoc ꝓbo vnica rōne. vꝫ. idēptitatis fundamentū rōnis ponit Cōmentatoꝛ sup 7. ꝛ etiam sup. 10. metha. dicēs ſm nāꝫ finis. Nāliter debent etiā esse ea que nāliter sunt ad finem: hec regula pꝫ. Nam videmus ad oculum: ꝙ ſm exigentiam finis: cā efficiens eligit sibi mām cōuenientem ad finē itentū qđ sic pꝫ: qꝛ qui vult facere instr̄m ad secandum lapidem: seu hoc fine: vt seccet lapidem: claꝝ est ꝙ eligit sibi mām ferri aut alterius metalli durissimā: qꝛ si mā mollis esset poti⁹ cederet q̄ȝ seccaret. Item si aliqs vult aliquid duꝝ penetrare: requirit̄ ad hoc faciendum ꝙ instrumenti forma valde acuta sit: qm̄ si forma esset obtusa nequaq̄ȝ eēt penetratiua seu idonea ad penetrandū: Similiter si medic⁹ vult expellere aliquā infirmitatē grauissimā ab egroto: necesse est ꝙ ei medicinā nō leuē det seu paruā: sed fortissimā atqꝫ potētissimā quia aliter expelli non posset. Quo presupposito certū est ꝙ beatitudo hoīs est quoddam bonum summū non visum ꝛ supnaturale: prout dicit Ricar. in. 4. di. 49. ar. j. q. j. ꝛ q. 2. Qđ confirmans Augusti. dicit prout recitat Magister sniaꝝ in. 2. di. j. dicēs. Creauit de⁹ creaturam rōnalem: vt summū bonū intelligeret: intelligendo amaret: amando possidēt: possidendo frueret̄. h ibi. Et Boe. prosa. 2. 3. lib. ait. O is mortalium cura quā multiplicium studioꝝ laboꝛ exercet: diuerso qdem calle ꝓcedit: sed ad vnū tm̄ finem: eterne beatitudis nititur ꝑuenire. Et Aplus. j. corin. 2. ait. O culus non vidit: nec auris audiuit: que preparauit deus diligentibus se. ꝙ si sic est. vꝫ. ꝙ vltimus finis hominis sit quoddā bonum inuisum: ꝛ supernaturale: ꝛ summū: ergo a simili fides diffinita: cum sit habitus non visus summus ꝛ supernaturalis: merito debuit diffiniri per substantiam futuroꝝ ꝛ supernaturaliū bonorum: ꝛ non per bona presentia que sunt visa modica atqꝫ naturalia: qꝛ si aliter fides esset diffinita. vꝫ. per bona visa naturalia ꝛ ꝑsentia: nequaq̄ȝ talis diffinitio: cum non esset conueniens cum suo fine bona fuisset: nec ēt per bona visa ꝛ presentia nequaq̄ȝ fides diceretur. Sed potius scientia demonstratiua:

qm̃ vt dicitur .i. posterioꝝ .7. 6. ethicoꝝ. Scia est habitus cõclusionis demonstrate. ¶ Tertio deniq3 ꝓbo distinctiõe .vz. ꝙ fides debuit diffiniri cum substantia ⁊ obiecto futurorum bonoꝝ: ⁊ nõ presentiũ. Nam Tho. scða scðe q. 17. arti. 2. querit vtrũ vere spei que fidei innititur possit esse aliud obiectũ q̃ bonũ futurũ supernaturale ⁊ increatum: qð deus est? Et rñdit dicens. Spes deum attingit innitẽs eiꝰ auxilio ad consequendũ bonum futurũ infinitum ⁊ seperatum: vnde opoꝛtet effectũ esse cause proportionatum. Et ideo bonum quod proprie ⁊ ꝑncipaliter a deo sperare debemꝰ: est simpliciter bonum inuisum ⁊ infinitum: qð vtiq3 ꝓportionatur virtuti: ⁊ cause dei ad iuuantis. Nam infinite virtutis est propriu3 ad infinitum bonum perducere. hoc autẽ bonum est simpliciter vita eterna: que in fruitione ipsius dei consistit. Non enim minus aliquid ab eo sperandum est: q̃ sit ipse deus aliter peccatum est: cũ non sit minoꝛ eius bonitas per quã bona creature cõicat q̃ eius essentia. Et ideo ꝓpꝛium ⁊ ꝑncipale obiectũ spei est simpliciter eterna beatitudo futura: quecũq3 aũt alia bona nũq̃ debemus a deo petere nec sperare: nisi in oꝛdine: siue iquãtũ nos oꝛdinant ad illam futuram beatitudinẽ h Tho. ad litteram. Si igitur vt p3 plus speratur in presentibus q̃ in futuris bonis: talis spes non est a deo: nec infusa: cum non sit infinite virtutis: sed simpliciter finite: eo ꝙ ad finitum bonum se conuertit: ⁊ ideo est naturalis vel acquisita. Et ideo Tho. vbi supra i solutione scði articuli dicit. Nunq̃ alicui l3 sperare aliqð bonũ preter beatitudinem: sic vltimum finem: sed sicut illud qð est oꝛdinatum ad consequendũ ipsum vltimũ fine3. ꝙ si forte opponeres: cu3 obiectum speratum sit supnaturale ⁊ infinitum. virtus aũt nostra sit naturalis ⁊ finita. Et finiti ad infinitum: nulla est proportio: vt dicit. 8. physicoꝝ. Ergo talis spes futuroꝝ vana est. Rñdit idem Tho. i. 3. di. 26. di. ꝙ aliqui habent spem consequendi futuram bonitatem qnq3 modis. Primo ex ifinito auxilio diuine potẽtie. Scðo ex infinito auxilio imense dei misericoꝛdie. Tertio ex ifinita dei liberalitate. Quarto ex eterna dei oꝛdinatione. Quinto ex liberi arbitrij ad peccatum inflexibilitate: ꝙ .s. non ponunt obstaculum supradictis cũ aliquo peccõ. Et hanc spem habuerunt omnes sancti: ⁊ est a deo infusa in anima. Et q2 ex infinita potẽtia non põt egredi nisi simpliciter infinita virtus: hinc est ꝙ talis spes est infinite virtutis: ⁊ per ɔñs est proportionata ad capiendũ obiectum infinitũ qð deus est. h Tho. finaliter. Ex premissis apparet euidenter: ꝙ cum sint tres generationes hoĩu3 hñtes plus spem in pñtibꝰ bonis: q̃ in futuris: tales per ɔñs nõ habent in se substãtiã vere fidei que simplicit respicit futura ⁊ supnaturalia bona. Nã aliq ponunt spem ⁊ magis confidũt in suo sensu q̃ in dei bonitate: ⁊ q̃ in futura gloꝛia: firmiter credentes ꝙ non sit aliud bonu3 q̃ pñs. De qbus ait glo. super verba Je. c. 4. Sapientes sunt vt faciant mala. bona autẽ facere nescierunt. Quicũq3 inquit magis sperat in sua sapientia q̃ i dei doctrina: a sapia dei reprobationẽ accipient. ꝑ h glo. de talibus dicit etiã Judith. 6. Non derelinqs presumentes de te dñe. Sed presumentes de se ⁊ de sua virtute gliantes humilias .i. reprobas. Habemus de hoc exemplũ de multis phis a deo reprobatis. de quibus ad Rom. i. Aplus ait. Inexcusabiles ante deũ sunt: q2 cũ cognouissent deũ: nõ sicut deũ gloꝛificauerũt: aut gratias egerunt: sed euanuerũt in cogitationibꝰ suis: ⁊ obscuratũ est insipiens coꝛ coꝝ dicentes se esse sapientes stulti facti sunt. Aliq insuper ponunt spem: ⁊ plus confidũt in diuitijs suis q̃ in deo: ⁊ futuris celestibus bonis Contra quos sm ꝓpham tãq̃ contra reprobatos a deo. Justi dicent in coꝝ moꝛte. Videbũt: inqt: iusti ⁊ timebũt: ⁊ sup eũ ridebunt ⁊ dicent. Ecce hõ q non posuit deũ adiutoꝛẽ suũ: sed sperauit in multitudine diuitiaꝝ suarum: ⁊ preualuit in vanitate sua. Aliqui sunt deniq3 q magis spem suam in parẽtibꝰ suis ⁊ amicis plus ponũt: ⁊ magis in eis ɔfidunt q̃ in bonis celestibus ⁊ futuris. Cõtra quos tãq̃ ɔ̃ maledictos. Jere. 17. dr̃. Maledictus hõ qui ɔfidit in hoĩe: ⁊ ponit carnẽ brachiu3 suũ .i. ponit in res carnales spem suã: sequit ⁊ ad nõ recedit coꝛ eius. Erit eni q̃si mirce in deserto: ⁊ non videbit cũ venerit bonũ: sed habitabit in siccitate in deserto in terra salsuginis ⁊ inhabitabili. Bñdictus vir q confidit in dño ⁊ erit dñs fiducia eius: qm̃ erit q̃si lignũ qð planatũ est sup aquas. h ibi. Ex predictis igit auctibus rõne atq3 distinctiõe p3 primus respectus. vz. ꝓpoꝛtõis quo fides ab Aplõ dr̃ esse substantia reꝝ sperandaru3 tm̃

Quinq. modis h[abe]nt aliq spe[m] co[n]seque[n]d[i] beatitudinem ?

Si forte querēs recreatiōis causa.q̄re Apo.
dixit fides est substantia reꝝ sperandaꝝ ⁊ nō
diligendaꝝ. Rn̄dit Alexā. in.3. parte in tra-
ctatu de fide.ꝙ hoc facit Apo.duplici respcū.
vz conformitatis ⁊ sup̱fluitatis. Et primo re
spectu cōformitatis. clarū est enim sicut dicit
5.Metha.ꝙ causa ⁊ effectus semp̱ debēt eē
ꝓportōnati.quia cū sol essentialiter sit lucid⁹
ideo effectū suum.i.radiū nobis lucidū emit-
tit.Quo concesso certū est. qꝛ cum charitas
sicut habetur.i.corin.13. Nunq̄ȝ excidat:econ
tra vero fides excidat: qꝛ fides euacuabit nec
manebit in gloria.ſm ꝙ fides est substantia:
aut fundamentū non poterit ꝓpter hoc fides
dici fundamentū charitatis vel substantia re
rum diligendaꝝ p̱ se.quia fundamentū ma-
net in eo cui⁹est fundamētū:⁊ sic nūq̄ȝ excide
ret:qd̓ eēt ꝯ aplm.Ecōtra vero cū spes sit bo
ni absentis.queādmodū ⁊ fides:⁊ p̱manet cū
fide i p̄nti:⁊ euacuabit cū fide futuro ꝯueniēt
ex h̄ dixit Apo.ꝙ fides ē substātia reꝝ sperā
daꝝ:et non diligendaꝝ. scd̓o hoc dixit Apl's
respectu sup̱fluitatis.sententia eniȝ est phi. 3.
de aia.ꝙ sicut natura non deficit in necessa-
rijs.Sic etiaȝ nō habundat in sup̱fluis. quo
cōcesso:certū est ꝙ cum dilectio possit esse tā
presentiū bonoꝝ:q̄ȝ futurorū bonoꝝ.ecōuer-
so spes simpliciter sit futurorū bonorū quem
admodū ⁊ fides.cōuenientius ꝓpter hoc di-
xit.Apo.ꝙ fides est substantia rerū speranda
rum ⁊ non diligendaꝝ:quia hoc superfluum
fuisset dicere. Ex quibus etiam patet decla-
ratio primi respectus.

¶ De scd̓o respectu quo fides dicit esse sub-
stantia rerum sperandaꝝ tm̄.

Ecūdus respect⁹ quo fides ab Apo.
s dicit esse substantia rerū sperandarū
tm̄ dicit respect⁹ significationis.Sen
tentia enim phi est.2.Priorū. ꝙ signū est de
monstratiua ꝓpositio faciens fidē: seu signuȝ
est demonstratio signati.pȝ hec regula. Naȝ
fumus in altū eleuatus est demonstratiuus
ignis.⁊ circulus ad tabernam est significati-
uus vini ad vendendū. Et insup̱ dicit.2.poꝝ
Per signa corporis nobis ignota silogiza-
mus nobis passiones aie ignotas.Quo pre-
supposito:certū est a simili ꝙ Apo. diffiniuit
fidem esse substantiā sperandaꝝ rerū.s. futu-
raruȝ ⁊ nō presentiū:quia in presentibus bo-
nis nullatenus consistit humana felicitas et
beatitudo:sed simpliciter in bonis non visis
et futuris . ꝙ si aliter diffinisset fidem opposi-
tum dixisset eius quod intendebāt probare.
q̄ autem humana felicitas ⁊ beatitudo non
consistat in presentibus bonis sed solū in fu-
turo ⁊ sup̱naturalibus tripliciter ꝓ nūc probo.
Primo auctoritatib⁹. Secūdo ratione .
Tertio distinctione. ¶ Nam Auicenna.9.
Metha.sue.c. 7.dic. Lex quā dedit Maco-
metus ostendit perfectionē felicitatis ⁊ mise
rie coꝝ que sunt ſm corpus.Sed alia est feli
citas:que apprehendit in intellectu.Sapien-
tibus vero multo magis est ⁊ fuit cupiditas
ad consequendū hanc felicitatē: q̄ȝ corporuȝ.
hec ille Aristo.etiā dicit.7. Ethic. Bestiales
sunt ⁊ non felices:solū ſm sensum viuentes.
et li.de regi.p̄n.ait.Alexād.Que glia tibi erit
si exerceas viciū ⁊ voluptatē irrōnabiliū ani
maliū. hec non felicem.sed magis infelicē ho
minē faciunt.hec ille. Itē quoqȝ.8.Ethi.dic.
Tripliciter est bonū.vz honestū:vtile:⁊ dele-
ctabile.Sed honestū bonum simpliciter bo-
nū est.Tulius etiā in primo de offi. ait. Sed
pertinet ad omnē officiū questioneȝ semp̱ in
promptu habere:q̄ȝtum natura hominis pe-
cudib⁹ reliq̄sqȝ bestijs antecedat. Ille enim
nihil sentiūt nisi voluptatē ad eamqȝ ferūtur
toto impetu. hominis autē mens discēdo ali
ter ⁊ cogitādo semp̱ aliquid aut inquirit: aut
agit:videndiqȝ ⁊ audiendi delectatione ducit
quinctiā si quis est paulo ad voluptatē ꝓpen
sior caueat mō ne sit ex pecudū genere. Sūt
enim quidā homines nō re:sed nomine. Sȝ
si quis est paulo ad virtutes erectior q̄ȝuis vo
luptate capiatur:occultat ⁊ dissimilat appeti-
tum voluptatis propter verecundiā.Ex quo
intelligit corporis voluptatē non satis eē di-
gnaȝ hominis p̄stantia:eamqȝ contēni ⁊ reij
ci oportere.Sȝ si sit q̄spiā q aliqd tribuat vo
luptati diligēter sciat ei tenēdū eē modū ei⁹
fruēde.Itaqȝ vict⁹cultusqȝ corp̱is ad valitu-
dinē referāt ⁊ ad vires n̄ ad voluptatē.Atqȝ
etiā si ꝯsiderare volum⁹ q̄ sit in nā hois excel
lentia ⁊ dignitas facile intelligim⁹ q̄ȝ sit tur-
pe defluere luxuria: ⁊ delicate ac moliter vi-
uere:q̄ȝqȝ honestū parce continēter seuere so
brieqȝ.hec ille.Et aliquantulū s̄ dicit. Neqȝ
eni a natura ita generati sumus: ut ad ludū
iocūqȝ facti esse videamur.Sed ad seuerita-
tem potius ⁊ ad quedā studia grauiora atq̄ȝ
maiora.hec Tulius.Deniqȝ glo.super verba
Apli.Non habem⁹ hic ciuitatē p̱manentem

sed futurã ingrimus.ait. Ois pñs voluptas
ꝛ prospitas contẽnenda est ꝛ festinadũ est ad
aliã futurã voluptatẽ ꝛ prosperitatẽ quã do-
minus deus daturus est eis qui diligũt cuȝ.
h glo. Ex predictis igiť auctoritatib⁹ pȝ. qua-
liter secundũ Apli diffinitionẽ humana feli-
citas non est in bonis pñtibus: sed simplici-
ter in futuris. ¶ Secũdo hoc idẽ probo du-
plici ratione. Primo ratiõe appetibilitatis.
Secũdo rõne finalitatis. Prio probo rõ-
ne appetibilitatis. Fundamentũ rõnis ponit
phs. 12. Meth. dicẽs. Primũ bonũ est maxi
me ab omnib⁹ appetibile. vñ etiã Cõmenta-
tor dicit. Naturale desideriũ inest omnibus
ad cognoscendũ primã cãm ꝛ veritatẽ. Cum
quib⁹ concordãs Aug. 14. de tri. ait. Oẽs ho-
mines tã boni q̃ȝ mali eternã beatitudinem
appetũt. Et. 10. de ci. dei. c. j. dicit. Oiuȝ certis-
sima sentẽtia est: q rõne quoquo mõ vti pñt
oẽs hoies velle esse btõs ꝛ felices. Quo pre-
supposito. vȝ ꝙ omnes appetitus rõnalis ap
petit post mortẽ ꝛ videre deũ ꝛ habere quan
dã felicitatẽ oia bona delectabilia in se conti
nentẽ. Peto quis mouet rõnalẽ appetitum
ad desiderandũ talem futurã felicitatẽ. et cer
tum est ꝙ ipse deus q in creatione ipsi⁹ ani-
me humane naturalẽ appetitũ sibi dedit. di.
Aug. 13. de tri. c. 8. Ad appetendũ futurã bea
titudineȝ nã ipsa cõpellit cui summe bonus
ꝛ incõmutabiliter beatus creator hoc indidit
hec ille. Quod cõfirmans phs p rõnem. 5. ꝛ
7. Phisy. di. In mouẽtibus ꝛ motis nõ est
ꝓcessus in infinitũ: sed est deuenire ad pmũ
mouẽs immobile. Et Boe. metro. 4. li. 3. di.
Stabilisq̃ȝ manens. s. ut deus. das cũcta mo
ueri. quod sic pȝ. Nã manus moueť in virtu
te brachij: brachiũ in virtute cordis. cor in vir
tute aie: ergo anima moueť in virtute dei: ꝙ
si ut pȝ deus mouet appetitũ rõnalẽ vltra p
sentẽ vitã que mortalis ẽ: ad appetendũ aliã
futurã beatitudinẽ. Aut talis futura beatitu-
do est aut nõ. Si est habeo intẽtũ: q2 ƀm dif
finitionẽ Apli felicitas hois stat i futuris bo
nis ꝛ nõ in pñtibus. Si auteȝ aliqua futura
beatitudo nõ est: ergo de⁹ ociose vane: ꝛ fru-
stra dedit aie rõnali hũc appetitũ. Sȝ hoc ẽ
impossibile ꝙ deus faciat aliqđ ociose. quia
3. de aia. et pmo Phisicoꝝ. ꝛ scđo de celo et
mũdo. phs dicit. ꝙ deus nihil vnq̃ȝ agit fru-
stra: ꝙ si sic est: ergo necessario cõcludiť. ꝙ fe-
licitas hominis nõ consistit in bonis pñtib⁹.

sed simpliciter in futuris. ¶ Scđo hoc idẽ ꝓ-
bo rõne finalitatis. Fundamentũ rõnis po-
nit phs. 2. Phisicoꝝ. ꝛ. 2. de aia. dicẽs. Om-
ne agens ƀm rõnem agit propter finẽ. ꝛ no-
ta qđ dicit ƀm rõneȝ: qm̃ arbores virgulta et
aialia bruta. etiã si aliqd faciunt ꝛ operenť ex
quibus aliquẽ finẽ cõsequũtur: tñ cũ careant
rõne. reguntť ab ipsa intelligẽtia. i. ab angelo.
ꝓpter qđ Cõmẽtator sup. xi. Metha. ait. Ni
hil agit nisi mota supiorib⁹ causis q̃ sunt de⁹
ꝛ intelligiť. vñ op⁹ nature: op⁹ est intelligentie
Pȝ ergo regula s̃ dicta. Nã agricola hoc fi
ne laborat agꝝ ꝛ vineã: ut recolligat fruct⁹ et
vinũ. Quo p̃supposito certũ est: ꝙ cuȝ de⁹ sit
plen⁹ ifinita sapia ꝛ itellcũ a fortiori qcqd facit
ꝓpter aliquẽ finẽ facit. qđ ꝯfirmãs Cõmen.
sup. 2. Phisi. dič. q dñt debẽt nõ agere ꝓpi fi
nẽ: tollũt sollicitudinẽ dei circa hec inferiora
ꝙ si sic ẽ: q̃ro. Cur de⁹ fecit elemẽta fruct⁹ ter
re: ꝛ cetera oia aialia bruta. Et claꝝ ẽ: ꝙ non
ob aliud nisi ut ostẽderet potẽtiã suã: ꝛ ad ho
minis vtilitatẽ. q eis vtiť. ꝓpter qđ phs. 1. po
liticoꝝ. dicit. Natura facit oia alia ꝓpter ho-
minẽ. Et. 2. phisi. ꝛ etiã. 2. de anima ait. Finis
quodãmõ oim ẽ hõ. Qđ totũ confirmat. S.
Bonauẽ. in. 2. di. 1. ptc. 2. arti. 2. ꝛ formalr̃ in. 2.
d. 15. ar. 2. q. j. Vbi dič. Qđ lȝ de⁹ prio fine cre
auerit s̃ dicta ꝓpter oñsionẽ glĩe sue. ꝓut dič
Salomõ ꝓuer. 16. Vniuersa ꝓpter semetipȝ
opat⁹ ẽ de⁹: tñ fine secũdario creauit ipe aliq̃
ad nr̃m vsuȝ: aliq̃ ad nrãȝ recreationẽ: ꝛ aliq̃
ad nr̃m subsidiũ. ꝙ si de⁹ ut pȝ ꝓpter finẽ ho
minis supradicta creauit: ergo seqť ꝙ hõ est
nobilissimus ꝛ prudentissim⁹ oium aialium.
Quib⁹ pmissis etiã quero quo fine fecit de⁹
hoiem. Si forte dicis ꝙ hoc fine ut simpliciť
in hac vita comedat bibat luxurietur diuitijs
abũdet: ꝛ tandẽ moriať ut videm⁹ p expientiã
ꝛ postmodũ de ipso nulla habeať memoria.
Claꝝ est ꝙ hoc falsissimũ est: ꝓ eo ꝙ terra ar
bores ceteraq̃ȝ aialia essent nobiliora ipso ho
mine: quod est cõtra oẽm naturalẽ phiam: q̃
vult finẽ nobiliorẽ esse oibus his: q̃ sunt ordi
nata ad finẽ. ut diciť. 2. phisy. Idcirco oȝ con
cludere hominẽ immortalẽ esse creatuȝ hoc
fine: ut immortali ꝛ futura beatitudine per-
fruatur. dicente Bẽn. in suis sententijs. Nũ
q̃ȝ deus creaturam rationalem creasset: nisi
eam ad eternam beatitudinem ordinasset.
hec ille. Quod si sic est: ergo cum deus nihil
frustra agat. ꝛ cetera. Seqtur ꝙ beatitudineȝ

hominis collocat non in bonis presentibus
et visibilibus: sed simpliciter in bonis inui-
sibilibus sup naturalibꝰ ⁊ eternis. Quod egre-
gie ꝯfirmans. Lact. in. 7. diuinaꝝ institu. ad-
uersus gentes. c. 4. ait. Quis est eni vel tā in
eptus: vel tam ociosus: ut aggrediat aliquid
facere frustra ex quo nullā vtilitatē nullū cō-
modum speret. ¶ Qui domuz edificat non
ideo edificat ut tantūmodo domꝰ sit: sed ut in
ea possit habitari. Qui nauē fabricat. nō ideo
assumit operaz ut tm̄ nauis appareat: sed ut
in ea nauigetur. Item qui vas aliquod insti
tuit ac format: nō ꝓpterea id facit ut tm̄ fecis-
se videat: sed ut vas illud effectū capiat aliqꝺ
necessariū. Similiter cetera quecūqꝫ fiūt. nō
vtiqꝫ in supuacuū. sed aduersus aliquos vti-
les laborant. Mūdus igitur a deo factus est
nō vtiqꝫ propter ipm mundū: neqꝫ enim aut
colore solis: aut lune: aut spiratione ventoruz
aut humore imbriū: aut alimonia frugū: cuz
sensu careat indiget. Sed nec illud quidē di-
ci potest: ꝙ deus propter seipsum fecerit mū-
dū. quoniā potest eē sine ipso mūdo sicut fuit
antea. Et his omnibꝰ q̄ in mūdo sunt queqꝫ
generant. Deus ipse non vtit. Apparet ergo
animantiū causa mundū esse cōstitutū: quo-
niā rebus his quibꝰ ꝯstat animātes fruunt.
Que ut viuere ⁊ ut constare possent. oia his
necessaria tempibus certis subministrantur
Rursus ceteros animātes homis causa esse
factos ex eo clarum est: ꝙ homini seruiunt et
tutele eius atqꝫ vsibꝰ dati sunt. Et infra. Si-
cut ergo mundū non propter se deus fecit. qꝛ
cōmodis eius non indiget. Sed propter ho-
minē qui eo vtitur. Ita ipm hoiem propter
se que vtilitas deo in homine: inquit Epycu
rus. ut euz propter se faceret. s. ut esset qui eiꝰ
opera intelligeret. qui prouidentiam disponē
di. rationē faciendi: virtutez cōsumandi. ⁊ sen
su admirari. et voce pro loqui posset: quorum
omniū summa hec est ut deum colat. Is eni
colit qui hec intelligit. Is artificem omnium
rerum. Is patrem suū verum debita vene-
ratione prosequitur qui virtutem maiestatis
eius de suorum operū inuentione: inceptione
perfectione metitur. Quod planius argumētū
proferri potest: et mundū hominis: et homi-
nes sui causa deum fecisse: q̄ꝫ ꝙ ex omnibus
animātibus solꝰ ita formatus est: ut oculi eiꝰ
ad celum erecti: facies ad deum spectans: vul
us cum suo parente cōmunis sit. ut videatur
hominez quasi porrecta manu alleuatum ex
humo ad contemplationem sui excitasse. hec
Lact. Quare ex predictis rationibus patet.
qualiter humana felicitas: non consistit in vi
sibilibus et presentibus bonis. Sed simplici
ter in inuisibilibus et futuris. ¶ Tertio hoc
idem probo distinctione. Ric. in. 4. distinct.
49. arti. pmo quest. 3. in corpore quest. dicit.
Cum queritur an beatitudo hominis possit
esse aliquod bonū visibile ⁊ creatum: an sim
pliciter est bonum inuisibile ⁊ increatuz. Re
spon. Beatitudo vite humane dupliciter po
test accipi. Uno modo pro illo bono in quo
ꝑfecte et plenarie quiescit hunana vita. Alio
modo ꝓ perfecta quiete humane vite in illo
bono: que consistit in perfecta hominis con-
iunctione cum bono illo. ¶ Primo mō bea
titudo est simpliciter quid increatum. s. ipse
deus. In nulla eniz creatura ⁊ bono alio pos
set homo inuenire vnq̄ꝫ perfectam sufficien-
tiam ad quietandū ⁊ perficiendū eum totum
Unde August. li. j. confess. ait. Fecisti nos do
mine ad te: ⁊ inquietuz est cor nostrū donec
requiescat in te. Igitur eoipso ꝙ homo sm̄
animam factus est ad imaginem dei: tante
capacitatis est: ut nullum bonum possit ei suf
ficere preter summum et infinitum bonum.
sicut dicitur in libro de spiritu et anima an-
te medium. Beatitudo autem secundo mo-
do accepta est aliquid existens in bono tan-
q̄ꝫ eius vltimata ⁊ plena perfectio: ⁊ hoc est
aliquid creatum. In nullo igitur alio visibili
⁊ creato bono potest beatitudo hominis cō-
sistere. Hec Ricar. ad litteram. Aliam di-
stinctionem breuem ⁊ auream ponit Tho-
mas prima secūde. q. 2. arti. vltimo. in corpo-
re quest. di. Cum queritur an beatitudo ho-
minis possit consistere in aliquo bono visibi
li et creato. Respon. Impossibile est omnino
ꝙ beatitudo hominis consistat in aliquo cre
ato bono: quia beatitudo est bonum perfe-
ctum totaliter quietans appetitum: alioquin
non esset vltimus finis: sed adhuc restaret ali
quid appetēduz. Cuncta vero creata bona si
essent in obsequiū hominis non possent euz
saciare. Et ratio est. quia obiectum volunta-
tis humane est vniuersale bonum sicut intel
lectus obiectum est vniuersale verū. Ex quo
patet ꝙ nihil potest quietare voluntatem ho
minis: nisi bonū vle: quod non inuenit in ali
quo bono creato sꝫ solū in ipso deo. di. ꝓpha

Qui replet in bonis desideriū tuū. Et alibi saciabor cum apparuerit gloria tua. Et ideo sub figura dictū est. Exo. 33. Moysi desideranti predictū bonū. Ascende ad me in mōte ⁊ ostendam tibi oē bonum. Cum igitur ꝑm Boe. prosa. 2. lib. 3. Beatitudo hois sit simpliciter status quidam oiuȝ bonoꝝ agregatiōe perfectus: ⁊ talis agregatio sit simplr in solo deo. cōcludo ꝓpter hoc ꝙ beatitudo hois nō possit consistere in aliquo bono creato: sȝ simpliciter in increato. hec Tho. sentētialiter. Ex predictis igit̄ auc̄tibus: rōnibus: atqȝ distinctionibus. pȝ qualiter felicitas hois non pōt esse in p̄ntibus bonis: sed simpliciter in futuris. Et ꝑ ꝯn̄s etiam pȝ scd̄us respectus. vȝ significationis: quo fides ab Apl̄o dicit̄ ēē substantia reꝝ sperandaꝝ futuraꝝ tantum.

¶ De tertio respectu quo fides dicit̄ ēē substantia reꝝ sperandaꝝ tm̄.

Tertius deniqȝ respectus quo fides ab Apl̄o dicitur esse substantia rerū sperandaꝝ tm̄ futuraꝝ dicit̄ respect⁹ inductiōis. Regula est phi. 2. metha. ꝙ quodlibet obiectū mouet potentiā suā ad actū: qd̄ pȝ. Nam cum sonus seu vox sit obiectum potentie auditiue: si accidit ꝙ aliqs cum aliquo instr̄o seu ꝓp̄a voce facit dulcē cantū ⁊ sonū statim potentia auditiua mouet̄ ad audiēdū eum. ꝙ si sic potentia sensitiua mouet̄ ad ꝓprium obiectum: a fortiori potentia intellectiua: ⁊ etiam volitiua dȝ moueri ⁊ ferri in proprium obiectū: qd̄ est veꝝ ⁊ bonū increatum deserendo ꝓpter hoc oia alia obiecta sensibilia: visibilia: ⁊ atqȝ creata. Et ideo cōuenienter Apl̄us diffiniens fidem: dixit eā esse substantiā reꝝ sperandaꝝ futuraꝝ: ⁊ non p̄ntium: in quibus solū vt imediate claruit ꝯsistit humana felicitas: vt ex hoc humanus intellectus ⁊ appetitus semꝑ preeligat ⁊ ꝓponat seu inducatur ad preeligendū seu ad preponenduȝ sꝑ bona futura: ⁊ supnālia bonis p̄ntibus ⁊ naturalibus. Et q̄ qsqȝ debeat ⁊ teneat̄ semꝑ preponere in actibus suis tam intrinsecis q̄ȝ extrinsecis futura ⁊ supnaturalia bona bonis p̄ntibus visibilibus ⁊ naturalibus tripliciter probo. Primo auctoritatib⁹. Scd̄o rōne Tertio exemplo. ¶ Primo ꝓbo auc̄tibus. Nā Matth. 6. Sal. ait. Nolite thesaurizare vobis thesauros in terra: vbi erugo ⁊ thinca demolit̄. ⁊ vbi fures effodiūt ⁊ furant̄: sȝ thesaurizate vobis thesauros i celo: vbi nec erugo nec thinca demollitur: ⁊ vbi fures non effodiunt neqȝ furātur. hec ille. Apostolus etiā ad col. c. 3. ait. Si ꝯsurrexistis cū xp̄o que sursum sunt querite: vbi xp̄us est in dextera dei sedens: que sursum sunt sapite: non que suꝑ terram. Arist. etiam lib. de regi. p̄n. ad Alex. ait. Noli appetere ⁊ querere qd̄ est corruptibile ⁊ transitoriū: sed para tibi diuitias incorruptibiles ⁊ imortales: vitam imutabilem: regnum eternum: ⁊ dn̄ationem gl̄iosam. Aug. etiam in lib. de virginitate. sic dicit. Eternaȝ gloriam semꝑ pre oculis habeas: qm̄ tanta ē delectatio future glorie: ꝙ etiam si non liceret amplius in ea manere nisi vnius diei hora: ꝓpter hoc solū ⁊ inumerabiles anni hui⁹ vite pleni delicijs: ⁊ omni ꝯfluentia bonorū temporaliū recte: meritoqȝ contēnerent̄. h̄ ille Idem quoqȝ Augu. lib. io. de ciui. dei. di. Tā delicata est futura beatitudo: tantoqȝ amore dignissima ꝙ quicqd boni haberi pōt in hac vita sine illa faciat hoiem miseꝝ non beatuȝ. hec ille. Crisostomus etiam suꝑ Matth. ait. Si quottidie oporteret nos tormenta ꝑferre si ipsaȝ gehēnā paruo tꝑe tolerare: pro eo: vt xp̄m videre possemus in futuro iudicio venientem: ⁊ scōꝝ eius numero sociari: nōne dignū est pati oē qd̄ triste est mō: vt tante future glorie participes haberemur. hec ille. Deniqȝ Greg. in omel. vnius martyris ait. Si consideremus frēs carissimi: que ⁊ quāta sūt que nobis ꝓmittuntur in celis: vilescunt aio oia que hn̄tur in terris. Terrena nāqȝ substantia superne felicitati cōparata pondus ē non subsidiuȝ: temporalis vita eterne vite cōparata mors est potius dicenda q̄ȝ vita. Ipse enim quottidianus defectus corruptiōis: qd est aliud q̄ȝ quedā ꝓlixitas mortis? Que aūt lingua dicere: vel qs intellectus capere suffic̄ illa supne felicitatis quāta sint gaudia. Angeloꝝ choris interesse: cum beatissimis spiritibus glorie conditoris assistere: presentē dei vultum cernere: incircūscriptū lumen videre nullo mortis metu affici: incorruptiōis ꝑpetue munere letari? Sed ad hec audita inardescit animus. Iamqȝ illic cupit assistere vbi se sperat sine fine gaudere: sed ad magna premia peruenire non pōt: nisi per magnos labores. Unde Paulus egregius predicator dicit. Non coronabitur nisi qui legitime certauerit. Delectat igitur mentem magnitudo premioꝝ: sed non deterat certamen laboruȝ.

h Grego. Ex predictis auctoritatibus patet qualiter quisqꝫ tenet̃ preponere futura bona pñtibus bonis. ¶ Scḋo h idem ꝓbo vnica ratione .s. comparationis. Fundamẽtũ rõnis ponit phs .j. ethi. ꝛ. physi. 2. 3. topico. di. Finis melior est omibus his que sunt ad finem. pꝫ h regula. Nam innumerabiles serui ordinati ad finem seruitutis vnius dñi: nihil fere hñt nobilitatis ꝛ dignitatis per cõparationẽ ad dñm qui est finis eorũ. Insuper sanitas ad quã acquirendã ordinate sunt oẽs medicine incõparabiliter est melior oibus simul medicinis. Quo supposito certuꝫ est: ꝙ futura bona simpliciter: ꝛ non pñtia: sicut in precedẽti monstratũ est: sunt finis rõnalis creature: g̊ per ꝯñs sunt meliora incõparabiliter oibus pñtibus bonis: pro eo ꝙ hec bona presentia simpl'r ordinata sunt vt futura bona acquirant̃. Sed manifestũ est: sicut dicitur. 2. de generatione ꝛ corrup. Et in .5. ethi. ꝙ nã semꝑ eligit qḋ melius est. Et in .j. ethi. dicitur. Rõ recta semꝑ suadet ꝛ deprecatur ad optima: g̊ propter hoc necessario concludit̃ ꝙ futura bona debent bonis pñtibus oibus anteponi: cũ incomparabiliter sint meliora. ꝙ si qs oppositum facit: non veram sed falsam fideꝫ in se possidet: ex qua rõne pꝫ idem ꝙ supra. ¶ Tertio deniqꝫ hoc probo vnico exemplo. Nam Crates phus thebanus. prout dicitur in lib. de vita ꝛ moribus phoꝝ: qui etiam fuit Zenonis preceptor: cum valde virtuosus esset: magnum auri pondus in mare proiecit. di. Abite pessime diuitie: ego potius vos mergã q̃ ipse mergar a vobis. Non enim putauit se posse simul diuitias ꝛ virtutem possidere De ipso eni sic dicit Hiero. ꝛ ponit̃. 12. q. 2. c. gloria epi. Crates ille thebanus hõ quõdam ditissimus: cum ad philosophandũ athenas ꝑgeret magnum auri pondus abiecit: nec putauit se diuitias simul ꝛ virtutes possidere. hec ibi. Et licet in aliquibus decretis scriptum sit. Socrates ille falsum est: ꝛ venit ex vitio scriptoꝝ: qm̃ nõ fuit Socrates: sꝫ Crates: sicut predixi: qui aurum in mare proiecit Si igitur phs iste virtutes morales ꝑponit cunctis opibus pñtis vite: a fortiori quisqꝫ fidelis christianus tenetur preponere futura ꝛ eterna bona omnibus presentibus ꝛ temporalibus bonis. Sicut auctoritatibus ratione ꝛ exemplo premonstratum est. Ex predictis igitur omnibus patet tertius respectus, vꝫ. Inductionis. quo fides ab Apostolo dicitur esse substantia rerum sperandarum futuraꝝ tm̃. Et per consequens patet declaratio scḋi articuli. in quo per tertium respectũ declaratũ est qualiter fides non immerito dicit̃ substãtia reꝝ sperandaruꝫ ꝛ futuraꝝ: que bona sperãda futura ꝛ inuisibilia supernaturalia infinita ꝛ eterna nobis largiri dignet̃ omnipotens deus: q est beatitudo atqꝫ felicitas oiũ beatorum atqꝫ sanctoruꝫ: cui semper sit laus honor ꝛ gloria ꝛc.

¶ Feria tertia post dominicã sexagesime de diffinitione ipsius fidei.

Semen cecidit

in terram bonã: ꝛ ortum fecit fructum centuplum. Luc. 8. c. ꝛ in euangelio preterite dñice. Postq̃ sufficienter declarauimus duos ꝑncipales articulos: in qbus monstratũ fuit: qualiter Aplus conuenienter fideꝫ sanctissimã diffiniuit. di. ꝙ fides est substantia reꝝ sperãdaꝝ ꝛc. Vbi declaratum est: qd significetur per illud verbum substantia: ꝛ etiã qd significet̃ ꝑ illa verba sperandaꝝ: vt de tota ipsius fidei diffinitione habeat̃ ꝑfecta scia: seu plena cognitio: ꝛ intelligentia. decreui ꝛ statui reliquos duos articulos non declaratos in sequentibus declarare. Quoꝝ vꝫ ꝑm⁹: sed tertius in ordine talis erit.

¶ De tertio articulo de diffinitione ipsius fidei declarando.

Tertius igitur articulus in hodierno sermone solum declarandus: est videre qd significet̃ per illud verbũ diffinitionis. vꝫ argumẽtũ. Nam Apostolus in diffinitione ipsius fidei dicit. Fides ẽ substantia reꝝ sperandaꝝ: ꝛ statim subiungit: di. argumentũ. Quero igit̃ qd significet̃ ꝑ illũ terminum argumentuꝫ: seu quero quo fine: ꝛ quo respectu Apostolus diffiniens fidẽ: dixit eã essentialiter esse argumentũ non apparentiũ ꝛ certum est ꝙ diffiniuit eẽ argumentuꝫ triplici respectu. Primus dicit̃ respectus certificationis. Scḋus dicit̃ respectus exclusionis. Tertius dicit̃ argumentationis.

¶ De triplici respectu quo fides dicitur esse argumentũ: ꝛ ꝑmo de ꝑmo.

Primus igitur respect⁹ quo fides ab Aplo dr̃ esse argumẽtũ: dr̃ respectus

certificationis. ſm enim Albertũ magnũ in compendio: in tractatu de fide. Fides inquit dicit̃ eſſe argumentũ nõ apparentũ: q2 fides ſua luce ac virtute manifeſtat nobis certitudinaliter ea que non apparent nobis: tãq̃ſ ſi eẽnt nobis apparẽtia. Manifeſtat aũt nobis ꝓcipue tria.v3.preterita:preſentia:⁊ futura. ¶ Primo preterita. Claꝝ ẽ eni ꝙ ſm Bedã quattuor ſimul creata ſunt: v3. Celũ emphireũ Chori ãgeloꝝ. Mã ꝓma. Et tp̃s. Preteritũ etiam eſt ꝙ mãz poſtmodũ diuerſis formis repleuit: et de tali ꝓterita reꝝ creatiõe. Et ẽt de ipſa ꝓmi parentis ex terra formatiõe: dr̃ Gen̄.j. In ꝓncipio creauit deus celũ ⁊ terrã ſc3 ex nihilo ⁊c̃. Predicta oia preterita nobiſ non apparentia fides demonſtrat ⁊ manifeſtat tãq̃ſ ſi ea actualiter videamus: di. Aplõ ad hebreos.ii. Fide intelligimus aptata eſſe ſecula. Et eccleſia cantat. Credo in vnũ deũ patrem oipotentem: factorẽ celi ⁊ terre: viſibilium ⁊ inuiſibiliũ. Siĺr ⁊ preterita ꝓut ſunt Incarnatio filij dei ſeu conceptio eius. Crucifixio. Reſurrectio. Aſcenſio. Atq3 viſibilis ſpũs.ſ.miſſio: hmõi fides ſanctiſſima nobis manifeſtat. ¶ Scd̃o etiam fides p̃ñtia nobis demonſtrat: l3 viſibiĺr non ſint nobis apparentia: ꝓut eſt ꝙ xp̃s totus realiter ſit ſub accidentibus hoſtie: ſeu ꝓut eſt ꝙ deus inuiſibiliter res conſeruat in eſſe: ⁊ inſup magna ꝓuidentia eas regit: dicente Auguſtino li.5. de ciui. dei. Deus ſummus ⁊ verus: non ſolum celũ ⁊ terram: Angelos ⁊ hoies: ſed nec etia3 exigui contẽptibiliſq3 animantis viſcera: nec auis pẽnulam: nec herbe floſculũ: nec arboriſ folium: ſine ſuaꝝ partiũ ꝑfecta diſpõne ⁊ q̃litate relinquit. h ille. ¶ Tertio deniq3 fides benedicta certificat intellectũ noſtru3 etiam de futuris: pro eo ꝙ ꝑfectionẽ beatitudinis firmiter credimus ⁊ intelligimus: ⁊ futurã oiu3 mortuoꝝ reſurrectionẽ: ⁊ inſup vniuerſale iudiciũ: in quo ⁊ bonis in aia ⁊ corpore dabit̃ eterna gloria. Malis vero eterna pena: dicẽte Athanaſio in ſuo ſimbolo. Qui bona egerunt ibunt in vitam eternã. qui vero mala i ignẽ eternum. Hoc Albertus ſententialiter Alex. vero de ales in.3.parte ſumme. in tractatu de fide. Fides inquit dicit̃ argumentũ non apparentu3: pro eo ꝙ tria que non ſunt nobis viſibiliter apparentia: prout ſunt.12.articuli: quos verbaliter explica ſi vis. Bona eterna: ⁊ rõnes credendoꝝ. fides ſanctiſſima credita nobis demonſtrat. Nam.12.articuli non ſunt nobis apparentes. Bona ẽt eterna ſeu futura felicitas non ſunt nobis apparentia: q2 tranſcendũt in p̃ñti omnẽ naturalem intellectum. dicente Aplõ.j.corin.2. Oculus non vidit nec auris audiuit ⁊c̃. Deniq3 rationes ipſoꝝ articuloꝝ ⁊ alioꝝ credendoꝝ non ſunt etiam nobis apparentes: qd̃ p3 ad oculum. Nam quedam ſunt veritates valide et apparentes.ſ.ꝙ deus eſt: ⁊ vnꝰ eſt: ⁊ oipotẽs eſt: qd̃ etiam phi multis rõnibus ꝓbãt. Sũt ⁊ alie rõnes credendoꝝ non apparentes: ſed valde debiles ſm humanã rõnem: ſicuti eſt credere tres perſonas eſſe ſimpliciter vnum deum. ⁊ credere ꝙ de nihilo ⁊ ſine vlla mã precedente factus eſt totus mundus: qd̃ vtiq3 eſt contra opinionẽ omniũ phoꝝ. dicẽte pho j.phyſi. ſm omẽs phoſantes. Ex nihilo nihil fit. Similiter credere ꝙ deus factus eſt hõ: ⁊ ꝙ xp̃s conceptus ſit per ſpm̃ ſcm̃: ⁊ ꝙ i cruce xp̃us eſſet beatus in parte ſupiori: ⁊ i pte inferiori pateret̃ ⁊ moreret̃. de talibus ⁊ ſimilibus non habẽtur nãles ⁊ apparẽtes rõnes Ex quibus patet quare Apoſtolus dixit ꝙ fides eſt argumentũ non apparentiũ: q2 tam articuli q̃3 futura bona: ⁊ etiam rõnes credẽdorum ſm humanam rõnem ſunt nobis inuiſibilia ⁊ inapparibilia. Sed q̃3uis intuitu hũane ⁊ nãlis rõnis: ꝓdicta ſint nobis ignota: tñ fides ſanctiſſima nobis eſt manifeſta: ⁊ de eis nos certificat. Itaq3 reſpectu triũ ꝓcedentiũ v3. p̃ñtium: ꝓteritoꝝ: ⁊ futuroꝝ: ſeu ẽt articuloꝝ ⁊ rõnu3 credendoꝝ: atq3 futuroru3 bonoꝝ: fides dr̃ eẽ argumẽtũ.i.certitudo nõ apparẽtiũ. Vñ fides dr̃ eẽ certitudo articloꝝ credẽdoꝝ: certitudo futuroꝝ bonoꝝ: certitudo ꝓitoꝝ. p̃ñtiũ. ⁊ futuroꝝ. ꝓ eo ꝙ fides grã informata tm̃ robur ꝓſtat aie: ꝙ rõnes q̃ videt̃ ꝯgruitatis fac̃ i itellectu eẽ neccitatiſ. Igr̃ pp h ꝯcludit̃ ꝙ fides dr̃ argumẽtũ ñ appẽtũ q2 oẽs rõnes vĺ veritates q̃ ꝓus ꝑ nã3 ñ erãt apparẽter ꝑ fidẽ fiũt certitudinaĺr apparẽteſ ⁊ ꝙ fideſ reaĺr fit argumẽtũ.i. ꝙ ꝓbeat firmã certitudinẽ i itellectu hũano: de ſupdictis nõ appentibꝰ: ac ſi appentia forẽt. q̇ntupĺr ꝓbo. Prio auctibꝰ. Scd̃o rõne. Tertio diſtintione. Quarto ſilitudie. Quinto exemplo. Prio ꝓbo auctibꝰ ꝙ fides ab Aplõ ꝯueniẽt dr̃ eẽ argumñtũ.i.certitudo. Nã phs diffinieſ argumẽtũ ꝓut recitat Alex.i.3.pte dic. Argu. ẽ rõ rei dubie faciẽs fidẽ ⁊ certitudinẽ. h ille.

Item Dyonisius de diui.no.c.7.ait. Fides
est manens credentiū:fundamētū:⁊ argumē
tum.i.certitudo collocans eos i veritate. Itē
quedam glo.super eplam ad Gal.ait.Fides
argumentū est non apparentū:qm est firma
inuisibilium certitudo.Ex qbus patet qualr
fides certificat intellectū de non apparentibꝰ
¶ Scđo idem ꝓbo vnica rōne que dicit cau
salitatis.Fundamentū rōnis ponit Auctor
in libro de causis dicens.Nobilior causa sꝑ
nobiliorem producit effectum.pȝ hec regula.
Nam vitis seu vinca melior melius vinum
producit:qȝ vitis vel vinea minus bona. Si
militer melior arbor facit meliorē fructuȝ ar
bore minus bona. Quo presupposito certuȝ
est ꝙ scia naturalis etiam prebet certitudinē
de suis obiectis:etiam aliqñ non visis: ꝓut
de hoc est qđ phi per rōnes ꝓbant deū esse:
quē tñ nunqȝ viderūt.Similiter ponunt in-
telligentias.i.Angelos qui vtiqȝ erant eis in
uisibiles ⁊ non apparentes esse imateriales:
⁊ motrices orbiū:ꝓpter qđ phs sciam nāleȝ
diffiniens.j.posteriorꝝ dicit.ꝙ est habitus cō
clusionis demonstrate. Et.6.ethico. dicit.ꝙ
scia est habitus demonstratiuus alicuius rei
qui ex necessarijs necessaria cōcludit. Qđ pȝ
in isto silogismo. Omne aial rōnale ē disci-
plinabile.Ois homo ē aial rōnale: ergo ois
homo est disciplinabilis.ꝙ si vt pȝ scia nālis
que simpliciter ꝓcedit ab intellectu causato ⁊
humano certificat hoiem de suis obiectis: g̊
a fortiori:fides que est habitus supnaturalis
⁊ infusus:imediate a deo procedens:dȝ certi
ficare intellectuȝ humanū in quo est de suis
obiectis:que vtiqȝ dicunt esse non apparen-
tia.Aliter sequeretur ꝙ intellectus humanꝰ
in suo effectu esset nobilior deo. pȝ exquo ef-
fectus ipsius dei:qui est habitus infusus ip-
sius fidei:maiorem non faceret certitudinem
qȝ faceret intellectus humanus:qđ vtiqȝ fal-
sissimū est:⁊ ipossibile.⁊ hec ratio ꝑ tale exē-
plum confirmat.Nā legit in hystoria Con-
stantini Imperatoris:ꝙ tempore ipsius fuit
quidam magnus phs: qui redarguēs Con-
stantinum ex hoc ꝙ xpianus esset effectus:
dixit se velle disputare cuȝ Alexandro Ale-
xandrie Epo viro vtiqȝ pfecto:⁊ sancto: scia
tñ ignaro:asserens ꝙ cū vtiqȝ cōuinceret: ꝓ
co ꝙ scia ē vera ⁊ certa.Fides vero xpianorꝝ
erat per oia fides incerta ⁊ bestialis.Quo au
dito Imperator fecit predictū epm aduoca-
re.Qui ꝯfidens in dño vocatus venit.Phs
aūt se parauerat interim ad bellum iaculis
acutissimis sciaꝝ suaꝝ.Mox aūt cum vellet
incipere dispuiare. Alexander eps dicit sibi:
Scito phe ꝙ vnus articulus fidei est verior
⁊ certior in intellectu humano: qualibet scia
nāli:qđ cum negaret dixit.precipio tibi in vir
tute nois Iesu vt credas que dico ⁊ taceas.
Cui cū non acquiesceret:statim os eius retro
collum versum est:nec vlterius loqui valebat
Ex qua rōne cum exemplo pȝ.qualiter fides
⁊ si habeat pro obiecto non apparentia:tñ in
tellectū de ipsis realiter certificat.¶ Tertio h
idem probo distinctione.Alexā.de ales in.3.
parte summe in tractatu de fide dicit. Cum
querit an fides sit argumentū.i.firma certitu
do non apparentiū.Rñdeo ꝙ sic.Sed ne in
equiuoco loquamur argumētū.5.modis dr
¶ Primo argumentū dicit breuis narratio
oiuȝ subsequentiū:fm ꝙ dicunt cōiter docto
res in pncipio librorꝝ.h est inquiūt argumen
tum totius libri:⁊ appellant argumentū col-
lectionem totius materie lib.simul.¶ Scđo
argumentū dicit ostensio quedam qua ex lu
ce aliqđ male factū arguit.Et de hoc dicitur
Io.3.Qui male agit:odit lucem:⁊ non venit
ad lucem ne arguant opera eius.Et ideo ad
Ephe.5.dicit.Oia que arguūt a lumine ma
nifestant.¶ Tertio argumentū dicit signum
quoddam seu miraculū. Vnde Ricar.li.de
tri.ait. Vtimur in attestatione credendorum
sine confirmatione signis pro argumentis:
prodigijs:pro experimentis.¶ Quarto argu
mentū dicit fm logicos rō quedam demon
stratiua rei dubie faciens fidem ⁊ certitudi-
nem.Et fides ibi accipit pro effectu argumē
ti:fm Theologos vero ecōuerso: qr fides est
faciens argumētū ⁊ rōnē.¶ Quinto deniqȝ
argumentū dicit fm Augu.certitudo ex qua
aia mouet in aliud.Et hoc modo fides dicit
argumentū non apparentiū:vñ fides dicitur
argumentū non eo mō quo dicitur argumē
tum in logicis:⁊ in predictis quattuor.Sȝ di
citur fides argumētū ꝑ similitudinē: qr sicut
argumentū est generās certitudinē respectu
eius cuius dicit argumentū:ita fides dicitur
certitudo respectu eius cuius est.s.veri nō ap
parentis:vel dic ꝙ fides dicit argumentum
non ꝓprie:sed per silitudineȝ:qm sic ꝑ argu-
mentū venit ad qōnis noticiam. ita ꝑ fidem
magis ac magis illuminantē ꝑuenit ad no-

ticiam eternoꝝ bonoꝝ non apparentiuꝫ. Et
iste est modus rōnis non naturalis: vt ē mo
dus logicoꝝ:sed gratuitus. Et ideo fides nō
dicitur rō per modū speculatiōis ⁊ nature:ſ;
dicit̄ ratio per modū affectus ⁊ grē.h Alexā.
sentētialiter. Ex qua distinctione pꝫ:qualiter
fides dicit̄ argumentū:qđ idem est quasi cer
titudo. Aliam distinctionē ponit idem Alex.
ibi.di. Aduertendū est ꝙ argumētū fidei nō
dicit̄ qualiscūqꝫ certitudo:cum in aia.5.mo-
dis precipue sit certitudo. Quaꝝ prima dicit̄
euidentie. Scđa dicit̄ dependentie. Tertia
conscientie. Quarta scripture. Quinta ex-
perientie. ¶ Prima dicit̄ certitudo euidētie
que.s.inest aie ꝓpter rei euidentiaꝫ:⁊ hec est
certitudo ꝑ̄ncipioꝝ per se notoꝝ:quibus aia
consentit ꝓpter se ⁊ simpliciter sine vllo alio
argumento:ratione:⁊ ꝓbatiōe: ꝓut esset illđ.
Omne totum est maius sua parte. Nam vt
dicit̄.j.topi. Vnūqđqꝫ ꝑ̄ncipioꝝ est simpl'r si
bi fides. hec aūt certitudo habet̄ in aia nō ꝑꝑ
vllam ipsius intellectus informationē: ſ; ꝑꝑ
se tm̄:sicut pꝫ in illo qui ꝑ̄mo ante aliam in-
formationē audisset hoc ꝑ̄ncipium.vꝫ. Om̄e
totum est maius sua parte. statim hoc audi-
to certitudinaliter consentiret:propter ipsius
rei euidentiam. Hac igitur certitudine:fides
non dicit̄ esse argumentū. Et ratio est:q: cre
denda actualiter non ꝓponunt̄ intellectui ꝑ
modū euidentie: vt pꝫ de se. ¶ Scđa certitu-
do in aia dicit̄ esse dependētie. Hec autem
certitudo ex alijs dependet siue sumit̄: sicut
questiones hn̄t certitudinem ex ꝑ̄ncipijs. Et
talis certitudo non est ꝓpter rei euidentiam
sed magis ꝓpter informationē intellectus ex
aliquo argumento vel rōne. Hoc modo pōt
hri certitudo etiā de ip̄a fide: si articuli fidei
presupponūt̄ esse tanq̄ꝫ quedam ꝑ̄ncipia per se
nota. Et ratio est:q: cum in ipsis articulis in
ueniat intellectus humanus causam ⁊ rōneꝫ
qua credat eis.s.ꝑ̄mā virtutē:que in eis ē:tūc
certificat̄ ⁊ assentit:pro eo ꝙ sicut in alijs sci-
entijs:ipsa ꝑ̄ncipia cerdimus ꝓpter se:ex qb⁹
elicimus conclusiones. Ita a simili propter
gratiam fidei elicimus hanc conclusioneꝫ cē
verā cuꝫ alijs:vtputa.ꝙ deus ē trinus ⁊ vn⁹
⁊ grā fidei est ratio qua arguit̄ veritas bono
rum credēdoꝝ.⁊ ideo fides se hꝫ quasi ꝑ mo
dum logicaleꝫ:q: sicut ex illa pte in ꝑ̄ncipijs
rei euidentia est sufficiens argumentum: vt
ei consentiat intellectus. Ita fides seu infor-
matio prime veritatis per lumen prime veri
tatis est sufficiens argumentū vt intellectus
cōsentiat ipsi ꝑ̄me veritati:ex qua deinde eli-
citur oīs cōclusio:⁊ rō est demōstratiua veri
tatis. Vnde presupposito h ꝑ̄ncipio sicut per
se noto. Deus iustus est:ergo bene arguitur
per ꝯn̄s.ꝙ reddat vnicuiqꝫ ꝭꝫ opera sua:nec
potest aliter facere ꝭm theologos in.4.dist.
46.quin mala puniat:inquātum talis puni-
tio respicit cōdecentiā sue bonitatis. Simil'r
presupposito hoc alio ꝑ̄ncipio.videlicet.deus
misericors est:ergo bene sequit̄: ꝙ necessario
facit misericordiā in his que concernunt con
decentiam bonitatis sue. Ex quibus pꝫ scđa
certitudo. ¶ Tertia certitudo in anima dicit̄
conscientie seu gratie. Et h certitudo ꝓuenit
ex diuina gratia:ipsam conscientiā informā-
te:quodam infuso lumine veritatis:que certi
tudo est fidei:siue formate:siue informatiōis.
Ratio aūt huius certitudinis est:quia cū pri
ma veritas que deus est fidem īspirat in aia
sic conscientiā inflāmat.ꝙ sicut aliqs cogitur
ex ipsa euidentia cōsentire isti veritati. omne
totum est maius sua parte. ita per habitum
infusum fidei: conscientia informata gratia
artatur ⁊ cogitur cōsentire credendis seu ve-
ritati ꝓpter se. Vnde sicut negare istam pro
positionē.omne totū est maius sua parte: est
naturaliter contra sciam:sic negare articuluꝫ
fidei:est etiam contra ꝯsciam illius:que suꝑ-
naturaliter habitū fidei infusum a deo acce-
perit. Ex quibus etiam patet tertia certitudo
¶ Quarta certitudo in aia dicit̄ scripture. h
enim certitudo fidei generat̄ simpliciter ī aia
seu auctoritate.seu ex testimonio sanctaꝝ scri
pturaꝝ. Et sic etiam fides dicit̄ esse argumē
tum non apparentū.i.certitudo quedam que
accipit̄:aut ex testimonio:aut ex auditu ⁊ pre
dicatione scripturarum. De qua certitudine
Apostolus ait ad Ro.io. Ergo fides ex audi
tu ⁊c̄. ¶ Quinta deniqꝫ certitudo in aia dici
tur experientie. h aūt fidei certitudo habetur
per modū affectus siue gustus sp̄ualis in aia
Vnde sicut aliqs de reb⁹ materialib⁹ quātū
ad corporis sensus hꝫ certitudinē material'r
per modū gustus ⁊ tactus. sic etiā talis cer-
titudo inuenit̄ in viris moralibus:seu in ho-
minibus virtuosis respectu suoꝝ obiectoruꝫ.
Sic a simili mediante fide experit̄ hō:etiam

in pñti vita quādam certitudinem de bonis
eternis:ꝛ nō apparentibus ꝑ ſpūalem guſtū
qui in anima per fidem generatur: de quo
ſpūali guſtu dicit ꝓpha. Signatū eſt ſuꝑ noſ
lumen vultus tui dñe. vȝ. per fidem infuſam
ꝛ ſequit̃. dediſti leticiam in corde meo. Et ali
bi dicit. Quā magna multitudo dulcedinis
tue dñe quā abſcondiſti timentibus te: per
fidem. ſ. infuſam. Iſto igit̃ etiam modo: fides
dicit̃ eſſe argumentū. i. certitudo non apparē
tum. Et ſic ex iſta diſtinctiōe pȝ qualiter in-
tellectus quadrupliciter certificat̃ per fidem
de rebus non apparentibus. ſ. per dependen
tiam: per grām ꝛ ꝯſciam: per ſcripturam ꝛ ꝑ̄
dicationē: ꝛ inſuper per experientiā. ꝛ ꝑ ꝯñs
pȝ qualiter fides dicit̃ eſſe argumentū. i. cer-
titudo non apparentiū. ¶ Quarto etiā ꝓbo
idem ſimilitudine. vȝ. quare fides arguit vel
certificat intellectū de non apparentibꝰ. Re
citat enim Fulgentius ſuper epl̃am ad Ro.
ꝙ antiqui depingebant fidem vultu obſcurā
ꝛ quaſi velatam: nudā circa ſpatulas ꝛ pectꝰ
lauro coronatam: ſceptrum in manibus te-
nentem ſub pedibus duas vel tres: vulpecu
las hñtem: ꝛ in geſtu conſtantiā: h Fulgentiꝰ
Quam figuraȝ qdam magiſter Pariſieñ. ſ.
Wolcoth exponēs dic̃. Fides obſcura vultu
depingitur: qꝛ de articulis ꝛ de credibilibus
ſciam non habet. dicēte Apoſtolo. j. corin. iȝ.
Nunc videmus per ſpeculum in enigmate.
Depingitur etiam nuda circa ſpatulas ꝛ pe
ctus: per qḋ ſignificatur ꝙ fides paliari non
debet: per parabolas ꝛ enigmata: vl' ꝑ verba
obſcura ꝛ diſſona: ꝓut heretici faciunt. Sed
debet clare nude ꝛ ſimplr̃ tradi. Depingitur
etiam lauro coronata: per qḋ ſignificatur ꝙ
fides habet victoriam ꝯtra demones carnē
ꝛ mundum: ꝛ ꝯtra inimicos fidei chriſtiane.
Nam victores antiquitus lauro coronabāt̃
ideo ꝓpter hoc cantat eccleſia de martyribꝰ
laureis ditant̃ bñ fulgidis. Depingit̃ etiā cū
ſceptro in manibꝰ: per qḋ ſignificat̃: ꝙ fides
eſt regina omniū aliaꝝ virtutuȝ: ꝛ impatrix
xp̄i filia: ꝛ ſponſa regis eterni. Et hȝ deū ꝓ
obiectore: cui tāqȝ ſceptro apodiat̃: qḋ ē ſignuȝ
maxime certitudinis ꝛ firmitatis. Depingit̃
etiam cū vulpeculis ſub pedibꝰ eius: ꝑ quas
ſignificant̃ heretici: quos vera fides calcat cū
certitudine veritatis. Depingit̃ deniqȝ ꝙ in
geſtu gerit conſtantiam: per qḋ ſignificatur:

ꝙ fides ex quo adheret ꝑ̄me veritati: firmam
certitudinē habet de futuris bonis. Ex qua
figura ſeu ſimilitudine. pȝ qualiter fides cer-
tificat intellectum de bonis non apparenti-
bus. ¶ Quinto deniqȝ hoc probo vnico exē-
plo. Legitur enim in legenda ſancti Ignatij
martyris: qui ſcripſit epiſtolas virgini. ꝛ ecō
uerſo. virgo Maria ſibi. Qui cum eſſet ep̄s
in anthiochia: ꝛ Romam perductꝰ compel-
leretur a Traiano Imperatore acerbiſſimis
tormētis ꝛ flagellis negare dñm Ieſuȝ xp̄m
dicebat ſe nullo modo poſſe: pro eo ꝙ hēbat
ſcriptum in corde nomen Ieſu xp̄i: per quod
certus erat de bonis futuris ꝛ ſupernatura-
libus habendis: lȝ non apparētibus: Volēs
igitur Imperator poſt mortem eius proba-
re qualem impreſſionem in eius corde facie-
bat xp̄i fides: inuenit in corde eius ſcriptum
nomen Ieſu litteris aureis: ꝛ cum in diuer-
ſis partibus cor ſcinderetur: in qualibet ꝑte
inueniebatur ſcriptum nomen Ieſu. hoc igit̃
modo: vt probant auctoritates: rō: ſimilitudo
diſtinctio: atqȝ exemplum. patet qualiter fi-
des ab Apoſtolo dicitur eſſe argumentum
id eſt firma certitudo de non viſis: ꝛ de non
apparentibus. ꝛ per conſequens etiam patet
primus reſpectus. vȝ certificationis.

¶ De ſcḋo reſpectu quo fides dicitur eſſe ar
gumentum.

ſEcundus reſpectus etiam quo fides
ab Apoſtolo dicitur eſſe argumentū
dicitur reſpectus excluſionis. vȝ. con
trarioꝝ. Non tm̄ fides vt imediate claruit
certificat intellectum de credendis: ꝛ de futu
ris bonis. Sed inſuper excludit ab intellectu
omnia que contraria ſunt ipſis credendis et
futuris bonis adipiſcendis: lȝ adhuc non ap
parentibus. Et ꝙ fides excludat omnē erro-
rem ꝛ infidelitatem habitui ipſius fidei con-
trarium: tripliciter probo. Primo auctori-
tate. Scḋo ratione. Tertio ſimilitudine.
¶ Primo probo auctoritate. Nam glo. ſuꝑ
illa verba Io. j. Ecce agnus dei: ecce qui tol-
lit peccata mundi. ait. Preſentia fidei tollit
ab anima omnem rubiginem erroris ꝛ infi-
delitatis: ſicut preſentia agni dei: tollit ab aīa
omnia peccata. hec ille. Ber. etiaȝ in ſuis ſen
tentijs ait. Fides omnia a ſe abijcit: que ſunt
contra veritatem. ¶ Scḋo idem probo vni-

ca ratione.vz.formalitatis. Fundamentum rationis ponit phs.j.de generatione z corruptione.dicēs. Generatio vnius forme:z precipue contrarie:semper est corruptio alterius Patet hec regula. Nam generatio calidit atis in aqua totaliter corrumpit in ea formaz frigiditatis. Similiter generatio sanitatis in corpore:formam infirmitatis que prius i co existebat destruit. Quo presupposito:certum est q tres precipue sunt forme contrarie habitui ipsius fidei:seu certitudinis fidei. vz suspitio:dubitatio:z opinio. Ideo adueniente habitu fidei infuse in anima statim corrumpitur z expellitur ab anima omnis forma suspitionis:dubitationis:atqz opinionis. Et q predicta tria fidei contrarientur.z per consequēs ipsa adueniente ab anima excludantur patet Nam suspitio s̄m phm est affirmatio alicuius rei cum aliquo leui z momētaneo signo Econtra: fides cum vt in precedentibus pz: sit firma adhesio z certitudo ad ipsam p̄mam veritatem:que deus est. Et qua nihil fortius vt dicitur in Esdra.manifestum est q fides est ipsi suspitioni contraria. Et ideo fide adueniēte in anima statim corrumpitur omnis forma suspitionis fidei contraria. Dubitatio est etiam ipsi fidei cōtraria:quod patet. quia dubitatio s̄m eundem phm. z Alexan. in.3. parte summe.in tractatu de gratia. Est vacillatio intellectus inter vtraqz partem contradictionis:vtputa.qn̄ quis videns aliquas duas opiniones eque fortes dubitat de vtraqz opinione:an sit vera vel falsa:sicut etiam ille qui habet rationes eque fortes ad hoc q sit in gratia:z q non sit in gratia. Sicut quādo videt se esse tepidum in amando deum.z nō habere affectuz orandi. Et ex opposito videt q nullam habet voluntatem peccandi: nec vllo modo peccaret:talis dubitat se esse i gr̄a cum habeat rationes eque fortes ad hoc et ad suum oppositum. Econtra vero cuz fides sit firma adhesio sine vlla dubitatione ad p̄mam veritatem. Ideo adueniens in anima corrumpit z expellit omnem dubitationem tāq̄ formam z rem per omnia sibi contrariam. Opinio deniqz etiam est fidei contraria:qm̄ opinio s̄m phm z Alexan. vbi supra est acceptatio vnius partis contradictionis: cum formidine tamen alterius. seu s̄m eūdē phm.j.posterioꝝ. Cum scientia sit necessariorum opinio simpliciter est: contingentiū alr se habere.sicut exempli gratia. Ille qui habz rationes ad vnum simul:z ad suum oppositum:tamen idē fortiores habz rōnes ad hoc q̄z ad aliō suū oppositū.sicut quando in vna parte videt se feruentem in amore dei: z lugentem pro peccatis:ex opposito vero sentit rebellionem carnis z fragilitatem. Et sic per consequens talis magis opinatur se esse in gratia:q̄z econuerso. Econtra vero cuz fides sit firma adhesio sine formidine alicuius cōtradictionis ad p̄mam veritatem: z insuper fides sit tm̄ necessariorū. Ideo in anima adueniens corrumpit z expellit omnem opinionem tanq̄ formaz:z rem per omnia sibi oppositā. Ex quibus omnibus colligē: q fides dicitur argumentum ratione exclusionis:qz arguit:corrumpit:z expellit omnia: z p̄cipue tria predicta sibi contraria z opposita. Hec ratio elicitur ab Alexan.vbi supra. z insuper a Tho. scd̄a scd̄e.q.4.articu.j. in corpore .q. ¶ Tertio deniqz probo similitudine q.s.habitus fidei excludit ab anima omnem errorem:z omnia que sunt contraria certitudini eius:quā similitudinem ponit glo.ad litteraz super verba Apoc.12. Mulier amicta sole et luna sub pedibus eius.dicit. Sicut sol sua luce om̄es materiales tenebras ab aere expellit:sic fides infusa sua spirituali luce expellit ab anima tenebras omnis erroris z infidelitatis.h glo. Ex predicta igitur auctoritate: ratiōe:atqz similitudine patet qualiter fides dicitur esse argumentum non apparentum: pro eo q arguit:expellit: z corrumpit omnia ea que sunt certitudini ipsius fidei contraria z per consequēs etiam patet respectus scd̄us qui dicitur respectus exclusionis.

¶ De tertio respectu quo fides dicitur esse argumentum.

Tertius deniqz respectus quo fides ab Apostolo dicitur esse argumentum non apparentum:dicitur respectus argutionis. Nam fides dicitur esse argumentum.i.quasi arguens mentem. Duplicem autem mentem fides arguit. vz.oīuz infidelium. Qm̄ vt dicit Alexan. vbi supra. Exquo infideles non habent veram fidem carent iugiter spirituali leticia spiritus sancti z per consequens habent iugiter conscientiam cauterizatam z amaram. Et si aliquando aliquis infidelis sentire videtur in sua

fide aliquem gustum non est pfectus:cum sit
acquisitus:siue infusa a diabolo τ nō a deo:
q̄obrem diuina iustitia iustissime ,ppter in-
fidelitatē eoꝝ pmittit eos errare:ppter quod
Apostolus bene dixit.ꝙ fides est argumētū
pro eo ꝙ arguit oiuz īfideliū mentē.¶Scđo
insuper fides dicit̄ argumentuz: eo ꝙ arguit
etiam quorūdam fideliū mentes:q τ si habi-
tum fidei in baptismo susceperunt:tñ opa fi-
dei nequaq̄ hr̄e volunt.τ ideo ,ppter hoc ha
bent iugiter ꝯsciam amaricatā τ cruciatam:
τ omni spūali gaudio priuatā. Et ꝙ fides di
catur argumentū:eo ꝙ arguat in vita:τ pre-
cipue in morte:seu replcat mentes: tā infide-
lium:q̄ quorūdā fideliū opa fidei despicien-
tium:omni amaritudine τ dolore. q̄druplicit
probo.s. Primo auc̄te. Scđo rōe. Tertō
similitudine. Quarto exemplo. ¶ Primo
probo auc̄te Aug.lib.confessionū.di. Iussisti
dn̄e τ sic est:vt ois inordinatus animus.s.tā
fideliuz q̄ infideliū sibiipsi pena sit. Et Isa.
59.dicit̄.Cor impij.vz.fidelis τ infidelis:ē q̄si
mare feruens:qđ qescere non pōt. ¶ Scđo
hoc idem ,pbo vnica rōne.vz.contrarietatis.
Fundamentū rōnis ponit phus.2.physi.τ.5.
metha.di. Idem aliter se hn̄s est cā ꝯriorum
Patet hec regula. Nam pn̄tia naute sicut ē
causa ꝯseruatiōis nauis in mari.ita eius ab-
sentia per accn̄s:est cā ipsius submersionis.
Item sicut obedientia serui ad dn̄m est cau-
satiua eius beniuolentie:sic per oppositū de-
ficiente obediētia deficit τ beniuolētia. Quo
presupposito certū est:ꝙ homo hn̄s veram fi
dem cū opibus bonis:sentit suauē gustum τ
pacem aie sue:tā in vita q̄ in morte. dicente
Salo.,puer.1.Secura mens quasi iuge con-
uiuium:ergo per oppositū:homo īfidelis:τ ēt
christianus q deficit in opibus fidei: necessa-
rio priuat̄ pace aie:τ iocunditate cordis: tam
in vita q̄ in morte.¶Tertio h idem ,pbo si-
militudine. Nam Augu.dicit sup illa verba
Io.3. Qui male agit odit lucem:sicut palato
egroto amarꝰsit panis:sic oculꝰegris odiosa ē
lux.qđ si sic ē.ꝙ corruptꝭ organis sēsitiuis ob
iecta sana causant in eis amaritudinē: ergo
a simili:corrupta aia rōnali:aut per infideli-
tatem: aut per defectū bonoꝝ opeꝝ: causat̄ i
ea maxima amaritudo τ turbulentia:tam in
morte q̄ in vita.¶Quarto deniq̄,pbo vni-
co exemplo.ꝙ vz fides arguit.i.cruciat men-
tes:tam infideliū q̄ maloꝝ christianoꝝ i vi-

ta:sed precipue in eoꝝ morte. Prout eniz re
citat phs in lib.de aialibus. Quoddā aial no
mine Cignus:q vtiq̄ est albissimus in omni
vita sua hz luctum in voce pro cantu:i morte
vero sua cum voce ceterisq̄ membris oñdit
τ facit maximā melodiā τ festiuitatez. Et ra
tionē assignans phs.dicit. ꝙ ideo in vita lu-
get:qr sanguis eius est purissimus sed modi
cus est dispersus in membris:seu per mēbra
circūquaq̄ ita ꝙ de eo quasi nihil remanet
apud cor. In morte vero per oppositū oñdit
summā leticiā:hoc ideo ē:qm̄ sanguis purissi
mus per mēbra dispersus totus cōcurrit ad
cor. Totum cōtrariū vt dicit phs ibidez.:facit
aial quoddaz noie sirena:qđ vtiq̄ est piscis
marinus:hn̄s a media parte superiori simi-
litudinem hominis.ab inferiori vero simili-
tudinem piscis.hoc enim animal in tota vita
sua habet suauissimū cantū:τ maximā oñdit
leticiam. In morte vero cum voce lamenta-
bili τ lachrymosa pre nimio dolore se totum
discerpit. Et rō est:qm̄ in eius vita:cum hēat
sanguinem venenosum qui stat quasi totus
in venis τ cauda:τ quasi nihil remanet apđ
cor. Et ideo letat̄ in vita. In morte vero sū-
me tristat̄:qm̄ totus sanguis venenosus exi-
stens dispersus in cauda:seu in parte eius in
feriori concurrit ad cor. His declaratis:di
co per similitudinez ꝙ verus fidelis propter
difficultatem opeꝝ:τ incertitudinem sue sa-
lutis:τ si aliqualem habeat in corde leticiam
tamen quasi timidus τ tristis viuit: sed i eiꝰ
morte:qm̄ ei offertur meritum suoꝝ operum
τ argumentū vere fidei:τ insuper salutis cer
titudo:summe iocundat̄ atq̄ letatur:τ peni-
tus ab eo ad modum Cigni discedit omnis
timiditas atq̄ tristitia. Econtra vero:homo
infidelis:seu etiam christianus non hn̄s opa
fidei:sed opera mūdi carnis atq̄ dioboli:qui
vtiq̄ Sirene cōparatur:in tota vita sua q̄si
letari dicitur:ppter leticiam τ vsum pn̄tium
τ delectationem. Et qm̄ demerita sua adhuc
ab intellectu cordis sui sunt dispersa in mor-
te talis summe tristabitur atq̄ cruciabitur.
Et hoc iō fiet:qm̄ ab Angelis bonis:τ ma-
lis ei presentabunt̄ omnia demerita sua τ in
super omnes defectus operum bonoruz. Et
sic ex predictis omnibus patet tertius respe-
ctus.s.argumentationis. in quo monstratuz
est qualiter fides dicitur esse argumentum:
quia.s.arguit malorum fidelium atq̄ infide-

uum mentem. Et per consequens etiam p3 declaratio tertij articuli declarandi: qđ erat videre quid significaretur per illud verbum diffinitionis.v3.argumentum non apparentium. Et declaratum est q Apostolus dixit ideo fidem esse argumentum respectu certificationis:ꝛ respectu exclusionis: ꝛ respectu argumentationis:quā certificationem:exclusionem:atq3 mentis letificationē:vobis concedere dignetur deus benedictus. Amen.

¶ Feria quarta post dominica3 sexagesime Item de diffinitione ipsius fidei sermo qrt⁹

s Emen cecidit

in terram bonam:ꝛ ortum fecit fructum centuplum. Luc.8. ꝛ in euangelio preterite dominice. Postq3 in superioribus sermonibus sufficienter declarauimus tres principales articulos fundatos super diffinitione ipsius fidei. in quibus declaratum est quid significetur per illa verba:fides est substantia rerum sperandarum argumentum restat deniq3: quartum articulū declarare:in quo videbit quid significet p illud verbum vltimum diffinitiōis.v3 nō apparentiu3.Cuius articuli declaratio talis est.

¶ De quarto articulo de diffinitiōis qditate.

q Uartus postremo articulus in hodierno sermone de diffinitione ipsi⁹ fidei simpliciter declarandus est videre quid significetur per illud verbum vltimum diffinitionis.videl3.non apparentium. Nam Aplūs in diffinitione ipsius fidei dic Fides est substātia re.sperā.argumētū.ꝛ statim subiungit. dicens non apparentium. Quero igitur quid significetur per illu3 terminum.videl3 non apparentium. Sed quero quo fine:ꝛ quo respectu;Apostolus diffiniens fidem dixit eam essentialiter argumentum non apparentium. Et certum est q diffiniuit fidem esse argumentum non apparentium triplici respectu. Quorum primus dicitur respectus distinctiōis. Scđus dicitur respectus gratificationis. Tertius dicitur respectus glorificationis.

¶ De triplici respectu quo fides dicitur argumentum non apparentium.

p Rimus igit respect⁹ quo fides dr ab Aplō eē argumentū non apparentiū:dicitur respectus distinctiōis. Fm eni Tho.scđa scđe q.4.articu.j.in corpore qōnis. Per hoc inquit q Apostolus dicit fidem esse argumentum non apparentum: distinguitur habitus fidei ab habitu ipsius scientie: per quā scientiam fit aliquid expresse apparens ipsi intellectui cum scientia:vt dicitur.j. posteriorum. ꝛ.6.ethico. sit habitus demonstratiuus alicuius conclusionis ꝛ veritatis. Oppositum est de fide:qm fides est habit⁹ a deo infusus alicuius conclusionis ꝛ veritatis non simpliciter intellectui demonstrate. Et propterea fides diffinitur ab Apostolo esse argumentū non apparentiu3. Conuenientissimū igit fuit q fides simpliciter fuerit diffinita magis p non apparentia q3 apparentia:quod triplicit probo. Primo auctoritatibus. Scđo rationibus. Tertio similitudine. ¶ Primo ḡ probo auctoritatibus q fides debet diffiniri per non apparentia. Nam de consecra. dist. 4.c. Venit sacerdos.dicitur. Non per signa ꝛ rationes:sed per simplicem fidem veritas fidei est colenda. Item glosa super verba ad Roma.12. Non plus sapere q3 oportet sape. Sed sapere ad sobrietatem ait. Superbe nature speculu3 humilitatis quod est sincera fides sine alia visibili ratione debuit preponi: vt a superbia ad humilitatem transiret. hec glo. ¶ Scđo hoc idem probo triplici ratione Primo ratione accumulationis. Scđo ratione causationis. Tertio ratione corruptionis. ¶ Primo probo ratione accumulationis.v3 virtutis.q simpliciter virtus fidei debuit esse de non visis ꝛ nō apparentibus. Fundamentum rationis ponit phus.2.ethi. di. Virtus consistit circa bonum ꝛ difficile quia virtus ꝛ ars semper sunt circa difficiliora.patet hec regula. Nam quia castitas hēt difficultatē in conseruatione sui:ideo castitas dicitur summe virtuosa.q si sic est: ergo vbi maior est difficultas:ibi est ꝛ maior virtus: seu maior ratio virtutis.prout patet in his q non tm̄ maritalem ꝛ vidualem:sed insup virginalem castitatem conseruant. Similiter ꝛ in his qui datis omnibus bonis suis pauperibus deo seruiunt in spontanea paupertate. Quo presupposito certum est q sicut nō est virtuosum videre lucidum seu aliquid facere qđ de se est facile:sic nec credere qđ manifeste est probabile seu certificatu3 demonstra-

tiuis rationibus esset laudabile ⁊ virtuosum
Sed vtiq3 virtuosum est ⁊ laude dignū: sim
pliciter crede deo in his:que sensus seu ratō
non comprehendit. Et qđ maximū est credē
simpliciter deo in his que sensus vel rō vidē
tur oio dissuadere:eo ꝙ in intellectu magna
difficultas consistit. Sed cum nulla ī mūdo
seu in qualibet virtute:maior difficultas esse
possit:ꝗ3 contra nām ⁊ ꝯtra oēm rōnem vio
lenter subijcere per voluntate3. Intellectum
his que sunt fidei:⁊ que non sunt apparētia
sequitur per ꝯñs ꝙ maior virtus cōsistit in
fide que est de non apparentibus:ꝗ3 ꝯsistere
possit ī qualibet alia scia:que pro suo obiecto
habet rōnes apparentes ⁊ demonstratiuas.
Vt igitur quelibet rōnalis aia magis profi
cere posset in virtute. Ideo ꝓpter hoc deus
proponere voluit nobis bona solum apparē
tia per virtute3 fidei. ¶ Scđo hoc idem ꝓbo
rōne causationis. Fundamentū rōnis ponit
Auctor in lib. de causis. di. Vbi est plus de
causa:ibi est etiam plus de cāto. p3 h regula.
Nam seruo magis fideli dño suo:maior da
tur remuneratio: ⁊ premiū :cum fidelitas sit
causa mercedis premij:atq3 beniuolētie. Si
militer maior arbor naturaliter plures fru-
ctus producit. Quo presupposito certum ē ꝙ
vt phs dicit. j. ⁊. io. ethi. Felicitas est p̄mium
virtutis. ꝙ si sic est:cum inter ceteras virtu-
tes maxima sit virtus fide3 hebere: ⁊ bonis
non apparentibus credere: ꝓut in precedēti
rōne ꝓbatū est. Cōcludit̄ ꝑꝑ hoc ꝙ maximū
premiū maximaq3 remuneratio talem fide3
habentibus a deo debeat̄:cum in se habeant
maximā cā3 p̄mij atq3 mercedis. Oppositū
est si hō habuisset sciam de non apparentib⁹
ſm rōnes nāles sicut de apparentibus: qm̄
habuisset paruam difficultatē: sicut habetur
etiam in ceteris scientijs naturalibus:in qb⁹
intellectus cogit̄ ad credendū. Et sic per ꝯñs
paruū vel nullū meritū habuisset. Qđ ꝯfir-
mans Grego. in quadā omel. super verba.
Jo. 20. v3. Cu3 esset sero die illa ⁊c. ait. Fides
non habet meritum vbi humana ratio. i. hu
manus sensus prebet experimentū. Nec mi
rum si paruū vel nullū haberet̄ meritu3 seu
felicitas:si fides esset de apparentibus: qm̄ si
haberet̄ certa scientia de ipsis. Intellect⁹ co-
geretur ad credendum:⁊ per ꝯñs talis credi
tio:nec virtuosa esset:nec deo accepta. Nam
ad hoc ꝙ aliquid nomē virtutis acquirat re
quiritur ꝙ ad illud voluntas sit libera. Sic
enim dicit phs. 3. ethico. Virtus ⁊ vitiū vo-
luntaria sunt:⁊ bonum semper est volunta-
rium:qđ aūt non est voluntarium:non ē bo
num. hec ibi. Et. 2. ethi. dicit. Virtus est habi
tus electiuus. Et Nicolaus papa. 20. q. 3. c.
pñs. ait. Qđ enim quis non eligit nec optat
profecto non diligit. qđ aūt non diligit facile
contēnit. nullum ergo bonum est nisi volun-
tarium. hec ille. Item extra de restitu. spo. c.
Solicite. Alex. terti⁹ ait. Non est verisimile
ꝙ sponte iuri suo renūciauerit:qui renuncia
uit spoliatus. Item eẍ de his que vi metus
ue cau. fiunt. in. c. ad audientiam. dicit Inno.
tertius. Quia vero que vi metusve cau. fiūt
carere debent robore firmitatis. Deniq3. 20.
q. j. c. illud. dicitur. Satis inutile est vt coacta
seruitia domino prestentur:qm̄ coacta serui-
tia deo non placent. Que omnia supradicta
confirmans. Tho. scđa scđe. q. 2. articu. io. dic̄
Cum queritur an ratio humana possit pro-
desse ad meritum. Rñdeo. Rō humana ad
ea que sunt fidei potest se habere ad volunta
tem credentis dupliciter. Vno modo sicut p̄
cedens: vtputa:cum quis non vult credē: vel
cum non habet promptam voluntatē ad cre
dendum:nisi ratione humana induceretur. et
talis ratio adhibita minuit meritum. Scđo
modo. vt sequens volūtatē credentis. s. puta
cum homo habet promptam voluntate3 ad
credendum:diligit veritatem creditam:⁊ sup
eam cogitat:⁊ amplectitur: si quas rationes
ad hoc inuenire potest. Et tunc humana rō
meritum fidei non excludit:sed potius auget
Et ratio est ſm eundem Tho. in. 3. dist. 24.
arti. 3. q. 2. Quia ea que sunt fidei: ⁊ si ꝑ rōnē
probari non possint: non tñ sunt cōtra oēm
rōne3. Et ideo querere ea que sunt sup rōnē
euidentē non est vituperabile sed laudabile:
quia homo debet se ad diuina erigere quātū
potest: vt dicit phs. io. ethi. Quā sniam etia3
approbans Ric. in ꝓhemio. p̄. sen. q. 7. in so
lutione. j. argumēti. rñdens ad verba Greg.
v3. fides non h3 meritū ⁊c. dicit ꝙ illa argu-
mentatio seu rō:que procedit simpliciter ex
articulis fidei:non euacuat meritu3 fidei:nec
minuit:quia talis ratiocinatio ē in virtute lu
minis fidei: vnde de tali argumentatiōe non
debet intelligi auctas Greg. sed de ratioci-
natione que procedit vel procederet ex p̄nci-
pijs cognitis in lumine naturali. Talis eni3

euacuat ꝛ euacuaret meritum fidei: cum sibi homo principaliter innititur. Et ꝓpter hoc rationes fidei meritū non diminuūt sed augēt qꝛ non illis tm̄ innititur intellectus. sic eni dr̄ Eccle.24. Qui elucidant me.s.fidez ꝑ rōnes probabiles sed non demonstratiuas: vitam eternam habebūt. Oppositū vero cēt si qs simpliciter crederet ꝓpter rationes naturales tm̄:qm̄ tales nullum meritum ꝓfecto assequerentur.h Ricar.sententiaṫ. Ex qua rōe etiam patet:ꝙ ideo fides data fuit de nō apparentibus:qm̄ auget meritum ꝛ felicitatem credenti:quod vtiqꝫ meritum ꝛ felicitas tolleretur a credente solum per rationes naturales acquisitas. ¶ Tertio idem probo ratiōe corruptionis. Fundamentum rationis ponit phs.8.metha.dicens. Species sunt sic numeri:quia sicut vnitas addita vel remota a numero mutat speciem:sic differentia addita vel remota in diffinitione:mutat diffinitū patet hec regula. Nam si veritas additꝰ numero binario:statim perdit suam speciem.i. perfectionem sui nominis:propter quod nō amplius dicetur ꝛ vocabitur numerus binarius sed simpliciter ternarius. Similiter si asino irrationali adderetur vna differentia: prout est rationale:nequaq̄ꝫ amplius vocaretur asinus:sed appellaretur homo. Quo presupposito certum est:ꝙ cum fides sm̄ Damascenum sit simpliciter quidam habitꝰ de non apparentibus:concluditur ꝓpter hoc ꝙ si esset de apparentibus tunc alia differentia sibi apponeretur:ꝛ sic nequaq̄ꝫ amplius posset fides vocari.ꝛ per consequēs nec posset dici virtus. Ideo etiam a simili dico ꝙ si quis aliter non vult credere nisi per euidentia ꝛ ꝑ miracula apparentia:talis vtiqꝫ cū velit addere nouam differentiam fidei: fidem totalr̄ destruit ꝛ corrumpit:nec intelligitur ꝙ in eo sit aliqua species fidei: loquor contra vos:o superbi: o arrogantes: o ꝓsumptuosi xp̄iani qui aliter credere non vultis nisi ratiōes habeatis de trinitate:de ꝓuidentia dei:de predestinatione:de reprobatōe:ꝛ huiusmodi.qm̄ in veritate dum sic simpliciter creditis:nulla in vobis remanet species fidei. Ex predictis igitur tribus rationibus patet qualiter fides prout Apostolus diffiniuit:conuenienter et simpliciter debuit esse de non apparentibus ¶ Tertio deniqꝫ h idem probo similitudine seu exemplo. Nam vt legitur Joan.20. Cuꝫ dominus post resurrectionem suam visibiliter apparuisset apostolis. Et cuꝫ eis Tho.nō esset accidit ꝙ postmodū dū venisset: apostoli sibi dixerunt: Vidimus dominū:qui respōdens ait. Nisi misero digitos meos in fixuram clauorum:ꝛ mittam manum meam in latus eius non credam. Quod cum dixisset iterum apparuit dominus in medio eorum ꝛ dixit:pax vobis. Deide dicit Thome:infer digitos tuos in loca clauoruꝫ: ꝛ pone manū tuam in latus meum:ꝛ noli esse incredulus sed fidelis. Qd̄ cum fecisset: statim credidit: dicens. Dominus meus ꝛ deus meus: Cui dominꝰ dixit. Quia vidisti me Tho. credidisti. Beati qui non viderūt ꝛ crediderūt. Vbi expositores dicunt:ꝙ sicut dominus redarguit Thomam:ꝙ nullam in se fidei virtuteꝫ haberet:pro eo ꝙ aliter noluit credere:nisi latus xp̄i ꝛ vulnera pedum ꝛ manuum sensibiliter palparet. Sic fides nequaq̄ꝫ virtus esse potuisset:si data non fuisset de non apparentibus. Et ideo a simili nunc etiā xp̄ianus nō dicitur:qui i se virtutem fidei xp̄i habere nō aliter q̄ꝫ per apparentes rationes vel credē non vult:ꝛ ꝓpterea solus xp̄ianus est q simpliciter non apparentia:per fidē firmiter credit:ꝛ magis ex hoc meretur simpliciter loqn̄do:non dico per accidens:q̄ꝫ si xp̄m in carne sicut fecerūt apostoli sensibiliter videret. Qd̄ volens dominus insinuare. ideo dixit Tho. quia vidisti me Tho.credidisti. Beati q non viderunt ꝛ crediderunt. Ecce ꝙ beatos iam appellat xp̄us in hac vita credentes ꝑ fidem simpliciter apparentia. Qualem ergo credis queso mercedē credentes ab ipso xp̄o in eterna gloria post hanc vitam recepturi sunt:cuꝫ eum gloriosum facie ad faciem ex fidei merito sunt visuri: Certe dicam cum Apostolo.j. corin.2.quod oculus non vidit:nec auris audiuit: nec in cor hois ascendit: que ꝑparauit deus diligentibus se. Ex predictis igiṫ patet qualiter Apostolus conuenienter fidem diffinit:cum dixit.fides est argumentū nō apparētū:ꝛ ꝑ ꝯn̄s ēt pꝫ ꝑmꝰ respectꝰ vꝫ distictōis.

¶ De scd̄o respectu quo fides dicitur esse argumentum non apparentum.

Secundus etiā respectus ad idem dr̄ respectus gratificationis seu gratie. lꝫ enim habenti fidem informatam in caritate:lux diuine grē atqꝫ salutis:ꝛ eterne glorie certitudo;cuilibet de lege cōi per scientiaꝫ

speculatiuã sit incognita et occulta. tñ p vir tutē sanctissime fidei charitate informate: fi delis anima realiter de ipsa gratia salute et futura gloria certificatur: et propterea dicitur fides ab Apostolo esse argumentū non ap parentum. i. firma certitudo gratie salutis et glorie que sensibiliter non apparent. Et q fides dicatur esse argumentum non apparē tuū. eo q realiter certificet animā de diuina gratia salute et futura gloria quintupliciter probo. Primo auctoritatibus. Secundo rationibus. Tertio distinctione. Quarto similitudine. Quinto exemplo. ¶ Primo ergo probo auctoritatibus. Nam apostolus scdo Corin. vltimo ait. An non cognoscitis vosmetipsos. q xp̄us per fidem in vobis est. et spiritus dei nisi reprobi sitis. Itē apoca. 2. Io. in psona dei dicit. Vincenti. s. per fidē se ipsum: dabo manna absconditū. s. dulcedinē gratie. quod nemo nouit nisi qui accipit. Itē Ioannes damascē. libro primo. dicit. Deus non reliquit nos penitus esse ignorantes: de gratia et salute nostra. sed per fidem formatam nos certos reddit de vtroqz. Item Matth. vltimo. Qui crediderit et baptizatus fuerit saluabitur. Deniqz Ioannis. 6. Saluator ait. Qui credit in me habet vitam eternam. Ibi etiam glo. dicit. Securus est de vita eterna: qui in se habet fidē xp̄i. ¶ Secūdo hoc idem probo duplici ratiōe. Primo ratione proprietatis. Secundo ratione operabilitatis. ¶ Primo ratione proprietatis. q vz habens habitum fidei habet certitudinē et de diuina gratia in p̄senti: et de eterna gloria in futuro. Fundamentum rationis ponit phus pmo de celo et mundo. di. Qui habet substantiam alicuius rei: habet et proprietatē patet hec regula. Nam qui habet substantiā arboris habet eius proprietatē que sunt fructus. Item qui habet substantiam dom⁹ habet eius proprietatem que est inhabitatio ei⁹ Quo presupposito certum est. prout in supra dictis patet. q fides est vera substantia spei. ita ut qui habet veram fidem etiā habet veram spem. Sed cum proprietas spei sit simpliciter speranda bona. i. presens diuina gratia et futura gloria. ergo sequitur q quicūqz habet veram fidem: habet etiam certitudinē gratie atqz futurorum bonorū. Et ideo fides ut prediri dicit esse simpliciter substantia rerum sperandarum: quia causa est ut res que

sperantur in futuro iam in nobis subsistant per gratiam. quia per fidem quodāmodo futura bona sicut arra quedam iam nobis presentia sunt. ¶ Secundo hoc idem probo ratione operabilitatis seu causalitatis. Fundamentum rationis ponit phs. 4. Metha. di. Ex effectibus causas rerū cognoscimus. patet hec regula. Cum enim pietas sit quidam habitus anime nō potest cognosci nisi p act⁹ qui sunt eius effectus. Ex quo patet. q cognoscimus aliquē esse pium tanq̄ p causam per actum pietatis ab extra tanq̄ per ei⁹ effectum. Simili etiam modo ſm phm pmo de anima. Licet anima nostra sit quedā immaterialis substātia. et per cōsequēs ab oculo materiali inuisibilis. tamen cognoscitur ab intellectu ex duplici eius effectu. vz ex motu et sensu. Nam cū nihil moueatur nec etiam sentiat nisi in virtute alicuius anime. certū est: q cum corpus humanū mouetur vel sentit aliquod leue vel asperum hoc totū procedit ab anima. Ex hoc apparet q et si anima p suaz naturā et substantiā nobis sit inuisibilis. tamen illā tanq̄ causam cognoscimus ex effectibus suis. vz sensu et motu. Quo presupposito certū est: q fides informata charitate cū simul habeat opera que sunt significatiua diuine gratie et meriti. et future glorie. Dicente Grego. in omel. penth. Amor dei nunq̄ est ociosus. operatur eniz magna si est. si autē operari renuit amor nō est. per consequēs concluditur necessario. q etiam p ipsa opera fidei. quisqz verus fidelis in se habet certitudinem diuine gratie. Et insup certitudinē eterne glorie quod totū confirmans Augusti. in sermone de dedicatiōe ecclesie ait. Sicut eni malis operibus: quasi quibusdā seris et vectibus. vite ianua nobis claudit: ita bonis operibus aperitur. Ex quibus rōnibus patet. q̄liter verus habitus fidei prebet anime argumentū de nō apparentib⁹. i. de diuina gratia et futura gloria. ¶ Tertio hoc idem probo vnica distinctiōe. B. Tho. scda scdē. q. 19. ar. 4. dicentis. Cum querit an spes viatoris precedens a fide informata habeat certitudinē diuine gratie et future glorie. Respondeo q certitudo inuenit in aliquo dupliciter. s. essentialiter: et pticipatiue. Essentialiter quidē inuenitur in vi cognoscitiua. pticipatiue autem in eo qd ab aliqua vi cognitiua mouetur infallibiliter ad finem suū: sicut alia regūtur ab

intellia non errãte. ⁊ dicũtur in finem suum Et ſm hunc modũ dicitur ꝙ natura certitu dinaliter operatur tanq̃ȝ mota ab intellectu diuino mouente certitudinaliter vnũquodqȝ ad finem: ⁊ ꝑ hũc etiam modũ virtutes morales dicũtur certius arte operari inq̃tuȝ ꝑ modũ nature mouẽtur a ratiõe ad suos act⁹ hoc igitur ſcõo modo spes etiã informata fide ⁊ charitate certitudinaliter tendit in suũ finem. vȝ in futuraȝ gloriã respectu ipsius dei participans certitudinẽ a fide que est in vi co gnoscitiua et que habet deũ pro obiecto. qui spopondit se daturũ in pñti gratia ⁊ in futuro eternã gloriã. Et propterea magister in 3. sen. di. 26. spem diffiniens dicit. Spes ẽ certa expectatio future beatitudis ex gratia dei ⁊ meritis proueniens. hec Tho. sententialiter Si autẽ quis cõtra hanc distinctionẽ opponeret. ꝙ vȝ quidã habent fidem ⁊ spem. q tamen postea non consequũtur certitudinẽ future beatitudinis. Ad hoc respõdet Thomas vbi supra in Solutione vlti. arti. dicẽ. ꝙ hoc contingit simpliciter ex defectu libe. ar. ponẽtis sponte obstaculũ peccati. nõ autẽ ex defectu diuine potentie vel misericordie: cui spes informata charitate ⁊ fide innitit̃. Unde hoc non preiudicat certitudini spei. Ex qua distictione etiam patet qualiter fides animã certificat de bonis non apparentib⁹ que sunt diuina gratia ⁊ futura gloria. ¶ Quarto hoc idem probo similitudine. Regula est phi. 3. de anima. ꝙ sicut se habet sensus ad sensibile. sic se habet intellectus ad intelligibile. Sed certum est: ꝙ potentia gustus bene disposita. habet certitudinem de dulcedine vel amaritudine cibi sibi cõiuncta. ergo a simili im̃o a fortiori anima bene disposita. per fidem: spem: ⁊ charitatẽ: debet habere certitudinem de diuina gratia in pñti: ⁊ per consequens de eterna gloria in futuro. ¶ Quinto deniqȝ probo vnico exemplo Pauli. 2. Thi. 2. de seipso dicẽtis. Scio cui credidi: ⁊ certus sum. s. de diuina gratia ⁊ futura gloria. qꝛ potens est depositũ meũ seruare vsqȝ in illũ diem. non solũ autẽ mihi. sed ⁊ his omnib⁹ qui diligunt aduentũ eius. ꝙ si ut patet paul⁹ ex merito fidei erat certificat⁹ de gratia ⁊ de futura gloria. ergo a simili quisqȝ verus fidelis certificari potest. ⁊ precipue cuȝ deus in tali certitudine non habeat cõiter acceptionẽ personarum. vnde extra de ꝓben. c. venerabilis dicitur. Non grauis sed virtutum nobilitas moꝝũqȝ honestas gratũ deo faciũt ⁊ idoneũ seruitorẽ. ad cui⁹ regimẽ nõ multos ſm carnem. nobiles ⁊ potentes elegit: sed ignobiles ac pauperes. eo ꝙ apud eũ nulla est acceptio personaꝝ. hec ibi. Ex predictis igit̃ omnibus patet qualiter fides dicit̃ esse argumentũ nõ apparentũ. i. de aie gratia in presenti ⁊ gloria eterna in futuro. Et ꝑ consequens etiã patet ſcõs respectus. vȝ gratificationis.

¶ De tertio respectu quo fides dicit̃ esse argumentũ non apparentũ.

Tertius deniqȝ respect⁹ quo fides ab Apostolo dicit̃ argumentũ nõ apparentũ: dicit̃ respectus glorificationis seu comꝑhensions: q̃uis eni ut immediate claruit. fides prebeat certitudinem aie de gratia ⁊ de futura gloria. tamẽ vltra hoc dicitur etiã esse argumentũ non apparentũ. i. certitudo quedam qua certificatur aia ꝙ et si eterna gloria per meritum fidei adipiscat̃. tamen gloria illa est tam eximia ⁊ profunda. qꝛ etiã ab Apostolo dicit̃ esse bonũ seu gloria nõ apparẽs. Et ꝙ futura gloria quã anima ex merito fidei est habitura sit tam incõprehensibilis eximia atqȝ ꝓfunda ꝙ etiam dicat̃ eẽ bonũ nõ apparens oi intellectui causato q̃druplicitet probo. Primo auctoritatib⁹. Secundo rationibus. Tertio distinctionibus. Quarto similitudine. ¶ Primo probo auctoritatibus. Nã Dionisius in li. de mistica theologia. ait. Deus q est oium futura gloria est inuisibilis ⁊ inaccessibilis oẽm sensum. oẽȝ intellectũ. omneq̃ȝ rationẽ excedẽs. Iteȝ Greg. sup verba Job. 26. c. Cum vix puam stillam sermonẽ eius audierimus magnitudinẽ tonitrui eius qs poterit intueri. ait. Totũ quicqd de deo põt human⁹ intellect⁹ intelligere. est quasi quedaȝ stilla liquoris. Item Job. xi. di. Forsitan dei vestigia comꝑhẽdes ⁊ vsqȝ ad ꝑfectũ oipotentẽ reꝑies. Excelsior celo est. Et quid facies? Profundior inferno ⁊ vñ cognosces. Itẽ Job. 28. dr̃. Ubi inuenit̃ sapia. s. increata ⁊ qs est locus intelligentie. i. create. ut. s. sapiam increatã intelligat̃. Et sequit̃. Abscõdita est ab oculis oium viuentiuȝ Itẽ, puer. 25. Salomõ ait. Perscrutator maiestatis oppꝛimet̃ a glia. Itẽ Plato in Thimeo dicit. Deus est sum̃ũ bonũ sup omnẽ substantiã omneq̃ȝ naturã. cui cũcta expediunt cũ sit plene ꝑfectionis. ⁊ nulli⁹ societatis

qualiter f[...] bonum e[...] cõ[...] sibi i[...]

dignꝰ. Et ibidē ait. Genitorē vniuersitatis tam difficile est inuenire: q̄ꝫ inuentū impossibile est ꝑfari. Deniqꝫ Apo.j.Thi.6.ait. Deꝰ lucē habitat inaccessibilē: quā nullus hoīum vidit: sed nec videre pōt. Ex quibꝰ auctoritatibus pꝫ: q̄liter futura gloria est incōprehensibilis cuilibet intellectui creato. ¶ Secūdo hoc idē probo duplici rōne. Primo rōne essentialitatis. Secundo rōne repugnabilitatis. ¶ Primo ꝓbo rōne essentialitatis. Fundamentū rōnis ponit phs.3.de aia.di. Sicut se habet res simpliciter ad esse: sic se habet simpliciter ad intelligi. patet hec regula. Nā res que parū habet de eēntia bonitatis. sic comprehēditur ab intellectu ꝓut est. Si autē res magis habeat de bonitate reqritur ad eā intelligendā maior intellectꝰ. Si autē res habꝫ essentiā maxime bonitatis: tā intensiue q̄ꝫ extensiue reqritur ad eā intelligēdū maximꝰ intellectus: quēadmodū etiā ad sustinendū vinū intensiuū optimū ⁊ potētissimū. reqritur etiā necessario optima ⁊ potētissima dispositio i ipo bibēte. ad hoc ut illō possit bibere ⁊ sustinē. Quo ꝑsupposito certū est. ꝙ deus q ē omniū iustorū futura gloria: habet essentiam suā intēsiue ⁊ extensiue actualiter infinitam: seu infinite bonitatis. ergo est infinite cognoscibilis: sed cū nullꝰ intellectꝰ creatus hāc simpliciter tam intēsiue q̄ꝫ extēsiue potentiā infinitā ad intelligendū necessario cōcluditur. ꝙ gloria diuine visionis cuilibet intellectui creato incōprehensibilis est. quā rōnem confirmans Tho.j.pte summe.q.12.ar.j.dicit. Intātū aliquis intellectus ꝑfecte cognoscit. Inq̄ꝫtum maiori vel minori lūie perfundit. Cum igitur lumen glorie creatū in quocūqꝫ intellectu creato receptū non possit esse infinitū. impossibile est ꝙ aliqs intellectus creatus deuꝫ infinite cognoscat: ꝙ si sic est. ergo impossibile est: ꝙ deū totaliter cōphendat. Qō confirmās phs.j.phi.dic. Infinitū ⁊ multitudine ⁊ magnitudine ſm ꝙ infinitū ē nobis ignotū. Et.3. Phisy.ait. ꝙ infinitū est nobis ignotum inq̄ꝫtū infinitū. Et ꝑmo Posteriorꝝ.di. Infinita non cōtingit ꝑtrāsire intelligentēꝫ. hec Tho. sentētialiter rōne repugnabilitatis. ¶ Secūdo hoc idē probo rōne repugnabilitatis: seu repugnātie. Fundamētū phs.j.piarmi.⁊.j. Posteriorꝝ.⁊.4. Metha.dicit. Affirmatio ⁊ negatio nunq̄ꝫ sunt vera de eodem. patet hec regula. Nā impossibile est ꝙ lapis sit lapis simul ⁊ nō lapis. seu impossibile est. ꝙ aliquid sit homo ⁊ nō homo: seu aliqd sit homo simul ⁊ petra: q: hec sibiinuicē repugnant. Quo ꝑsupposito certū est. ꝙ si aliqua creatura deū perfecte cōprehēderet ⁊ cognosceret. clarꝫ est ꝙ esset tante sapiētie ⁊ charitatis. q̄ꝫte est deus ipse: vel creator: ꝙ si sic eēt. ergo homo ⁊ creatura eēt sicut deus ⁊ creator. Sed cū sit impossibile ꝙ simul aliqd sit homo ⁊ deꝰ. creatura ⁊ creator. cū hec sibiinuicē differant in infinitū. cōcluditur etiā per consequēs. ꝙ oīno impossibile est totā diuinā essentiā: seu futuraꝫ gloriā comprehēdere. Quā rationē cōfirmās dñs Bonauētura in 3.di.14.ar.j.q.2.in rōnibus affirmatiuis. dic. Omne qō cōphendit alterꝝ est maius illo vel saltē ei equat. aliogn ipm claudere intra se nō posset. Sed impossibile est creaturā aliquā: nec ꝑ vnionē: nec per aliū modū equari creatori. ergo impossibile est. ꝙ cōphendat creatorem. ergo anima xpi non cōphendit verbū sibi vnitum. ergo a fortiori nulla alia anima. Et ideo Damasc.dicit. Hoc solū intelligit de deo: ꝙ incōprehensibilis est ab oī creatura. hec ille ad litterā. et ita ex rōnibꝰ ꝑdictis patet cōclusio. ¶ Tertio hoc ꝓbo distinctionibꝰ. Et ꝑmo distinctiōe Ric. in suo qōlibeto dicētis. Cum q̄ritur an deꝰ sit cognoscibilis a rōnali creatura. Respondeo ꝙ creatura rational' potest habere cognitionē de deo ſm oēm statū tam vie q̄ꝫ patrie: qō ostendit ꝑmaria eius cōditio. Cū eniꝫ rōnalis creatura ad imaginē dei sit facta. Et ſm Aug.14. de tri.ca.18. eoipso imago dei est: quo capax eius ꝑ cognitionē esse potest. q: imago consistit in potētijs cognitiuis. ſm qō pōt deum cognoscere ⁊ amari: nisi ſm ꝙ pōt deū diligere. seqtur ꝓpter hoc ꝙ pōt deū cognoscere: tam in vita q̄ꝫ in patria. Hoc idē ondit naturalis ad deū diligēdū obligatio. certū est eni ꝙ rōnalis creatura naturalr est obligata ad deū diligendū: ita ꝙ hoc solū reqrit deꝰ ab ipsa. tanq̄ꝫ ꝑfectiuū ⁊ cōplectiuū oīs obligationis. Sed cū impossibile sit ꝙ deū diligat taꝫ in via: q̄ꝫ in patria: nisi cū ꝑcognoscat. ergo ſꝫ statū vie ⁊ patrie deū cognoscere pōt. hoc idē ostendit finalis eiꝰ terminatio. certū est enim ꝙ rationalis natura ad finē beatitudinis est creata. qō ondit naturale eiꝰ desideriū qō nō pōt esse ociosum. ſm Cōmenta.2.Meth. Si beatitudo haberi nō pōt sine cognitione dei

4ᵉ. ɔtīgit aliqd cogn̄ſci

vel visione dicente Sal. Jo.17. Hec est vita eterna:ut cognoscāt te patrē:⁊ quē misisti Jesum xp̄3. vbi ēt Aug. dicit. q̄ visio dei est tota merces. q̄ si sic est. ergo necessario ɔcludit q̄ deus cognoscit tā in via:q̄3 in patria. Notādū tamen est q̄ quadrupliciter cōtigit aliquid cognosci. Primo p̄ immediatā dei apprehensionē. sicut qñ res aliq̄ potētie app̄ssiue se offert imediate ⁊ obiectiue. ⁊ hoc modo simpliciter habet cognitio de deo in patria. eo q̄ ibi immediate ⁊ obiectiue in sua eēntia se intellectui rep̄ntat:⁊ ab eo apprehenditur.

¶ Scd̄o contingit etiā aliqd cognosci p̄ spēi cōtemplationē. sicut qñ res p̄ntat sensui non autē intellectui p̄ se imediate: sicut audiendo descriptionē alicui⁹ qd̄ nō vidi cōcipio in mēte ei⁹ spē3 aliq̄lem. Et hoc modo habetur cognitio de deo in statu vie. vbi nō rep̄ntatur sic deus obiectiue in eēntia sua. ideo necesse habet aliquā spēm ei⁹ concip̄e aliquo mō. qd̄ q̄dem facere pōt aia triplici gradu ⁊ ordine. differenter tñ s̄m magis ⁊ min⁹ p̄fectū. v3 p̄ naturalē ratiocinationē. Rōcinando eni potest aia multipliciter spēm de deo cōcip̄e. s. ex rex̄ p̄litate. et ex hoc pōt concipi spēm vnius entis primi. cū oīs p̄litas ad vnitatē reducat ⁊ ab ea descēdat. ꝓut dicit Auctor in libro .6 p̄nci. ex rex̄ causalitate. Et ex hoc pōt cōcip̄e spēm prime cause. qm̄ cum videam⁹ vnū esse ab alio ⁊ nō sit ꝓcessus in infinitū. necesse est primā cām eē. Ex rerū gradatione ⁊ varietate. Et ex hoc potest cōcip̄e spēm vni⁹ nature vel summe. Nā cū videam⁹ q̄dā naturali gradu dignitatis ⁊ valoris p̄ferri q̄busda3. et non potest esse ꝓcessus in infinitū. ergo ē devenire ad summū aliqd̄ ex rex̄ mutabilitate ⁊ sic potest concipere spēm vni⁹ imutabilis ⁊ eterni. Itē scd̄o cōtingit aliqd cognosci p̄ doctrine ⁊ fidei informationē. Et sic audiēdo et legendo pōt concip̄e spēm dei expressi⁹ ⁊ certius. q̄3 modo p̄dicto iuxta conditiones ⁊ ꝓprietates. s̄m q̄s describit tm̄ fides. Item per contēplationē ⁊ affectualē degustationē. Et sic adhuc expressiori ⁊ certiori modo pōt homo cōcip̄e spēm aliquā de deo ⁊ diuinis.

¶ Tertio etiā contingit aliqd cognosci p̄ speciex̄ apprehense retentionē ⁊ cogitationem. sicut cognoscimus rem que aliquando per se fuit presens possibile apprehensiue postea tamen est absens. Et hoc modo non cognoscitur deus in via. nisi forte aliquis vsq3 ad visionem essentie eius rapetur. sicut vult Aug. de Ap̄lo libro de videndo deo.

¶ Quarto denicq3 cōtingit aliquid cognosci per immediatam rei apprehensionē ⁊ comprehensionē. sicut quando res aliqua prout est scientia alicuius potentie intellectui se offert immediate ⁊ obiectiue:que simul ⁊ semel app̄hendit ⁊ cōprehendit. hoc modo impossibile est deum p̄fecte cognosci ab aliquo itellectu creato. s̄m Auicēnam. 8. Metha. sue. c. 37. q: cā specialis quare res aliqua nō intelligit est materia esse eni formale est esse intelligibile. q̄3to ergo aliqd est magis materiale:tanto est min⁹ intelligibile. et q̄3to magis est formale tāto magis est cognoscibile. vnde ph̄s. 2. Metha. vult q̄ materia non sit intelligibilis nisi per analogiam ad formam:et q̄ illa que sunt separata a materia:⁊ si a nobis difficile intelliguntur:hoc non est propter ipsas res:sed propter nos. ut dicit Cōmentator sup. 2. Metha. Cū ergo deus sit summe imaterialis : ⁊ summe in actu habet esse. Et ideo summe est intelligibilis q̄3tu3 est de se. propter quod dicit qd̄ deus lux est. q: sicut lux inter corpalia ē summe visibilis ⁊ māifestatiua. ⁊ declaratiua sui apud visum corpalem. licet oculus debilis ut vespilionis melius possit videre lucē obscuratam q̄3 claram. Sic deus est summe intelligibilis ⁊ manifestatiuus sui apud quecūq3 intellectū q̄3tum est de se. licet omnis intellectus creatus deficiat. ne possit infinitū splendorē eius intellectu suo sustinere:non tātū in via sed etiā in patria. hec Ric. ad littera3. Ex qua distinctione. p3 qualiter glia futura diuine visionis est incōprehensibilis apud quemcūq3 intellectū creatum. Aliam distinctione3 ponit seraphicus dñs Bonauētura in. 3. di. 14. ar. 1. q. xi. in corpore. q. di. Cum q̄rit an aia xp̄i totū verbū comp̄hendat. Respondeo q̄ nō. ꝓpter q̄ notandū est q̄ aliq voluerūt dicere. q̄ verbū incausatū:⁊ ipse de⁹ non solum ab aia xp̄i. sed etiā ab alijs animab⁹ beatis. potest comp̄hendi:⁊ aliquo mō est incōprehensibilis. Cōprehenditur inq̄3tum ad eēntiam:ut dixerūt q̄ est finita. Et ideo finita:q: in seipsa simplr̄ ē p̄fecta. Dicit aūt ⁊ ē incōp̄hēsibile q̄3tū ad potētiā q̄ respic̄ infinita. nū q̄3 ei pōt in tot q̄n in p̄la. Et p̄ h̄ dissoluē noluerūt auctes scōx̄ ⁊ scripture q̄ videt̄ inuicē repugre:q: aliqñ dr̄ q̄ de⁹ ē icōprehēsibil. aliqñ vero dr̄ q̄ bti hñt cognitō3 ɔphēsiōis. s3 iste

modus in pᵒmo lib. improbatus fuit: quia im
possibile est q̄ potētia excedat essentiā. vnde
impossibile est potentiam esse simpliciter in-
finitam: substantia existente finita: ꝛ ibidem
ostenditur multipliciter deum esse imensum
non solum in relatione ad res: sed etiam in
seipso habere imensitatem. Et ideo iste mo-
dus dicendi stare non potest. Ideo qui hoc
prius dixit postmoduz retractauit. Alij vero
dicere voluerunt q̄ anima xp̄i: ꝛ si sit finita:
tm̄ ob grām vnionis sublimat̄ ad aliqđ infi-
nitum: habet enim aliquid qđ est supra oēm
creature gradum: ꝛ quo nihil potest cogitari
excellentius: ꝛ ex ipsa parte potest comprehē
dere perfecte verbum sibi vnitum: ꝛ hoc est
etiam ipsius solius proprium: ꝛ pro tanto al
legant ad suum ꝓpositum Hillarium lib. de
tri. dicentē. Trinitas sibi soli nota est: ꝛ hōi
assumpto. Sed hoc etiam nullo modo stare
potest: quia q̄uis gratia vnionis dicat aliqd
infinitum rōne alterius extremi: tamen rōne
anime vnite semper dicit quid finitum: ꝛ rē
virtutis finite: qm̄ anima xp̄i manet itra ter-
minos creature: queadmodū alie anime: alr̄
non fuisset vera anima rōnalis: ꝛ si est virtu
tis finite: quō potest vnq̄ comprehēdere im-
mensitatem rei omnino infinite ꝛ excedētis
eam in infinitum: propterea est tertius modꝰ
dicendi cōmunior ꝛ verior est q̄ nec aia xp̄i:
nec alia creatura comprehendere pōt imen-
sitatem verbi increati: siue ipsius dei: ꝛ tamē
ipsiuz totum cognoscit: ꝛ possunt ista duo sil̄
stare: imo necesse est ponere: q̄uis difficile sit
intellectui nostro capere. Si enim vere poni
mus deum simplicem: imo quia necesse ē sic
ponere ꝛ credere si cognoscatur: iam non ſm
partem ꝛ partem: sed totus cognoscit̄. Rur-
sus si deum ponimus imensuz: quia hoc cre
dimus ꝛ fatemur: necesse est ponere q̄ nūq̄
ab intellectu finito comprehēdatur: ꝛ sic deꝰ
a quacūqꝫ creatura ipsum cognoscente totꝰ
cognoscitur: sed tamen non totalr̄. Si autem
queratur quō hoc potest itelligi. Dico q̄ dif-
ficilimū est: eo q̄ plus reperitur in creaturis
de dissimilitudine: q̄ de dissimilitudine. In-
telligamus tamē gratia exempli aliquē ocu-
lum: cuius aspectus nō sit omnino clarus: et
intelligamus aliqđ paruum album: tm̄ inten
sum in luminositate ꝛ claritate coloris: ocu-
lus ille videbit illud album totū: tm̄ intensio-
nem illius albedinis nō comprehendet. Sic
suo modo in proposito intellectuz est. Sꝫ nō
modica est dissimilitudo: quia in illo albo cla
ritas differt a claritate: in deo aūt omnino ē
idem. Et ideo aliud exemplum consueuit po
ni in puncto: qđ ratione sue simplicitatis to-
tus attingitur ab vna linea: non tm̄ compre-
henditur: quia punctū potest infinitas lineas
terminare. Sed nec adhuc est simile: quia in
puncto aliud est virtus: aliud est essentia: non
sic est in deo: in quo est omnino idem. Et iō
tertium exemplum ponendū est in substātia
spirituali que est imago dei: quia ipsa tota ē
in vna parte corporis: ꝛ tamen in illa nō dif
finitur: quia ratione sue simplicitatis: sic tota
est in illa parte: q̄ tota est extra illam in pte
altera: sic ꝛ deus in vna creatura est totus: ꝛ
totus extra: per hunc etiaꝫ modum oportet
intelligere circa potentiam intellectiuam: sed
hoc melius intelligitur ratiocinatione q̄ exē
plorum suppositione. Si qs enim videt q̄ in
deo simplicitas non opponit̄ infinitati vidē
potest: quō deus pōt cognosci totus: ꝛ tamē
non comprehendit̄: ꝓpter qđ nomen q̄ infi-
nitum accipit̄ ſm quātitatē ſm phm. Augu.
tm̄ dicit qđ est quātitas mollis: ꝛ quantitas
virtutis. Et ita ſm vtrūqꝫ pōt accipi infini-
tum: sed differenter: qm̄ enim quātitas moll̄
est partibilis ꝛ super partibile fundata: ideo
infinitum ſm hanc quātitatem oppositionē
habet ad simplex ꝛ impossibile est q̄ aliquid
idem: ꝛ ſm idem sit simplex ꝛ infinitum: qm̄
vero quātitas virtutis reperit̄ in simplicibus
imo quāto aliqd simplicius: tanto potentius
hinc est q̄ infinitū ſm hāc nō repugnat sim
plici: imo necessario sequit̄: q̄ si aliquid ē sim
plicissimū: q̄ aliqd etiā sit ifinitissimū. Clare
igitur pōt videri q̄ i deo sꝫ ideꝫ pōt eē sūma
simplicitas ꝛ summa infinitas: ꝛ ideo vera ē
positio predicta: q̄ deus totus videt̄: sꝫ tm̄ nō
comprehendit̄ ab aliqua creatura: nec vnita
nec separata. Et ideo cōcedende sunt aucto-
ritates ꝛ rōes que sunt ad ptem istam. h oia
Bona. ad lrām. Ex p̄dictis igit̄ distinctiōibꝰ
pꝫ qualiter futura glīa est incōprehensibilis
itensiue cuilibet intellectui creato. ¶ Quarto
deniqꝫ h idem ꝓbo vnica silitudine. Nam le
gitur in legenda sc̄i Dyonisij arropagite: qui
fuit discipulus apl̄i Pauli: q̄ dū ipse Dyoꝰ
post xp̄i ascentionē postulasset hāc grāꝫ a sc̄o
Io. euāgelista vt dimittēt q̄ sel̄ saltē vidēt xp̄i
genitricē. i. glīasā virginē mariā: g eidē ꝯcessit

quod voluit. cum autē ipse Dyonisius thalamū ipsius virginis ingressus fuisset: vidit infinitos radios de singulis membris ipsi⁹ virginis exeuntes: eam supnaturaliter decorantes: quam claritatem eximiam sustinere non valens: nec comprehendere potens. cōruit in terram: ꝛ reuersus in se dixit Joanni. O Joānes apostole vide de cetero ne permittas aliquem videre precipue dum radio contēplationis illustratur hanc dei genitricem. quoniam idolatrare facies. Nisi eniꝫ magister meus paulus declarasset mihi differentiaꝫ que est inter creaturam ꝛ creatricem essentiam hāc creaturaꝫ pro creatore adorasseꝫ. ꝙ si sensibiliter oculis corporis potuit videre corpus virginis sensibile: sed non eius lucem cōprehendere. ergo a simili immo a fortiori impossibile est ꝙ aliquis intellectus creatus essentiam dei cōprehendat. q̄uis eam videat. intelligat. ꝛ contemplatur. Quod egregie confirmans Jo. Criso. in li. de repatione lapsi. dicit. Intuere anima in celesti patria cetū pulcherrimū: non solum ex hominibus: sed etiaꝫ ex angelis. archangelis. potestatibus. cherubin atqꝫ seraphin congregatuꝫ. Refugit enī omnē sensum atqꝫ omnē intellectum humane mentis. excedit decus illud: illa pulchritudo: ꝛ illa virtus: illa magnificentia illa gloria illa maiestas. hec ille. Ex supradictis igiť omnibus patet secunda diffinitio substātialiter data de ipsa sacratissima fide. ꝛ per cōseq̄ns patet prima excellentia quidditatis. Et insuper patet declaratio q̄rti articuli de ipsa diffinitione declarandi. vbi et declaratum est ꝙ Aplus dixit ꝛ diffinit fidem esse argumentū id est certitudinē non apparentum triplici respectu. vꝫ distinctionis: gratificationis: atqꝫ glorificationis: seu cōprehensionis. quā comprehensionem in futuro: et nunc apprehensionem nobis largiri dignetur ipsa sanctissima trinitas: que est deus vnus et incomprehensibile bonuꝫ. cui semper sit omnis laus ꝛ gloria: in secula seculorum. Amen.

¶ Feria quinta post dominicam sexagesime. de secunda excellētia ipsius sacratissime fidei.

Emen cecidit in terram bonā ꝛ ortum fecit fructuꝫ centuplū. Luce. 8. et in euangelio preterite dominice.

[s]

Postq̄ꝫ sufficienter declaraui primā ipsius fidei sacratissime excellentiā. vꝫ quidditatem ꝛ diffinitionem. in qua monstratum fuit: qd sit essentialiter fides ipsa: nunc ꝯm ordineꝫ in principio positum: declarare habeo in presenti secundā ipsius fidei excellentiam: que dicitur excellentia necessitatis. cuius secūde excellentie declaratio talis est.

¶ De necessitate sanctissime fidei.

[S]ecunda igitur excellētia sanctissime fidei in ordine declaranda dicitur excellentia necessitatis. In hac igiť excellentia habemus videre. qualiter fides de qua loquimur est omnibus rationalib⁹ creaturis siue in habitu siue in actu necessaria ad salutem. ꝛ quomodo impossibile est aliquem saluari vnq̄ꝫ sine ipsa. quia ut dicit Crisosto. super Matth. Non sufficit ad perfectionem alicuius cognitio virtutis: nisi habeať ipsius virtutis possessio: ꝓpter quod dico: ꝙ nō sufficit declarasse seu itellexisse ipsius fidei cēntiam: nisi etiam actualiter habeamus in nobis verum habitum ipsius sacratissime fidei Demonstrabo igitur in hac fidei excellentia ꝙ fides vel habitu simpliciter: ut in pueris libero arbitrio nō vtentibus. vel habitu ꝛ actu cum adest oportunitas. ut in adultis omnibus est necessaria ad salutem: quā fidei necessitatem quadrupliciter probo. Primo auctoritatibus. Secundo ratione. Tertio similitudine. Quarto exemplo. ¶ Primo ꝓbo auctoritatibus. Nam August. in libro de fide. ad Petrum ait. Fides est omniū bonorum fundamentū: humane salutis initium: sine qua nemo potest vnq̄ꝫ ad filioruꝫ dei numerū peruenire. hec ille. Item Apost. ad hebreos. xi. c. dicit. Sine fide impossibile est placere deo. credere enim oportet accedenteꝫ ad deum: quia est deus. et inquirentibus se remunerator fit. Item etiā Aposto. ꝑme. Thi. 6. ait. Tu ergo o homo dei hec fuge: sectare vero iusticiam: pietatem: fidem: charitatem: pacientiam: mansuetudinem: certa bonū certamen. apprehende vitaꝫ eternam: in qua vocatus es ꝑ fidem. hec ibi. Item Augus. 24. q. ꝑma. c. vbi sana. ait. Vbi sana fides non est non potest esse iusticia. quia iustus ex fide viuit. hec ille. Idem August. super epistolaꝫ ad Gala. ait. Nullū implet mandatū: nullūq̄ꝫ

opus bonum facit: qui fidem nõ habet. quia iuxta Apostolũ. Impossibile est sine fide placere deo. hec ille. Item Greg. in moral. et ponitur. 24. q. j. c. quia ex sola ait. Nisi quis fidei soliditatẽ tenuerit diuinã presentiã nunq̃ agnoscet. De qua soliditate. dñs dicit. Super hanc petram edificabo ecclesiã meã. Sola quippe est de quã sacrificiũ domin9 libenter accipit: sola que pro errantibus fiducialiter intercedit. hec ibi. Idem quoq; Greg. in moral. dicit. Sicut rami sine virtute radicis omnes arescunt. Ita quelibet opera licet bona videant̃ nulla sunt si a fidei soliditate disiungantur. Item Matth. vlti. Saluator ait. Qui crediderit et baptizatus fuerit saluabitur. Qui vero non crediderit condemnabit̃. Deniq; Athanasi9 in simbolo ait. Quicũq; vult saluus esse ante omnia opus est ut teneat catholicam fidem: quã nisi quisq; inte. inuio. q; serua. absq; dubio in eternuz peribit. hec ibi. Ex predictis auctoritatibus patz. qualiter necesse est ut quisq; per fidem credat ipsi deo: seu xp̃o filio suo: necnon et verbis suis: sine qua credulitate et fide impossibile est vnq̃ saluari. ¶ Secundo hoc idẽ probo quadruplici ratione. Primo ratione apprehensionis. Secundo ratione dilectionis. Tertio ratione venerationis. Quarto ratõe cuitationis. ¶ Primo probo ratione apprehẽsionis. vz obiecti. Fundamentũ rationis ponit Tho. scda scdē. q. j. Et etiaz phs. 2. de anima. dicentes. Cuiuslibet cognoscitiui habit9 obiectuz duo habet seu requirit ad hoc ut apprehendat̃. vz obiectum materiale apprehendendũ: et id quod est formalis ratio obiecti. hec ibi. Patet hec regula per exemplũ. Naz ad hoc ꝙ oculus seu potentia visiua aliqd videat duo p̃supponit. vz obiectũ materiale visum vel vidẽdũ et ipsa formalis ratio que tale9 obiectũ videat̃ que formalis ratio sm philosophũ. 2. de anima. Est lux qua mediãte videtur color: vel corpus coloratum. Quo p̃supposito certum est ꝙ ad hoc ꝙ intellectus humanus videat et intelligat obiectũ suum. qd̃ est veritas increata. prout tradũt theologi in 4. dist. 49. q̃ veritas nihil aliud ẽ nisi de9 ipse eo ꝙ in tali visione et cognitione cõsistit beatitudo intellectus. dicẽte. Joanni. 17. Hec est vita eterna: ut cognoscãt te deũ veruz et quẽ misisti Jesum xp̃m vez requirit̃ oĩo ꝙ talis intellectus in se habeat formalẽ rationẽ: qua mediante ipse intellectus videat et intelligat obiectũ suuz quod est deus: que formalis ratio cum non possit esse aliquis habitus acq̃situs ut imediate declarabit̃. restat ꝙ nihil esse potest q̃z ipsa fides: que est quedã lux spũalis ipsius intellectus: qui et si nõ ꝑ speciẽ: tamẽ ꝑ certam adhesionẽ etiam in p̃senti vita deuz ipsum intuet̃. Si tamen vltra predicta velimus considerare materialiter ea quib9 fides assentit. non solũ ipse deus est obiectũ intellectus: sed etiam multa alia. sicut creatio rez Incarnatio xp̄i. Sacr̃a ecclesie: et huiusmodi que tamen oĩa sub assensu fidei non cadunt: nisi sm ꝙ habent aliquẽ ordinẽ ad ipsuz deum. prout. s. per aliquos diuinitatis effect9 homo adiuuatur ad tendendũ in diuinã bonitatem vel fruitionẽ. et ideo etiã ex hac parte obiectũ fidei est quodãmodo veritas prima inq̃ztum nihil cadit sub fide nisi in ordine ad deũ. sicut obiectũ medicine p̃ncipale est ipsa sanitas: quia medicina nihil cõsiderat nisi in ordine ad ipsam sanitatẽ. Ex qua rõne concludit̃. ꝙ ad vidẽdũ deũ: seu itelligẽdũ: reqrit̃ ꝙ oĩo ipse intellectus sit informatus ipsa fide: tanq̃ medio et rõne formali: qua mediante obiectũ suũ quod est de9 intelligat. Et confirmo istam rationẽ sic. Clarz est eni sm phz. 2. de anima. ꝙ quilibet habitus debet eẽ adequatus suo obiecto: ad hoc ut apprehendat illud. sicut ꝑ similitudinẽ patet. quia si vas aliquod debeat accipe simul totã aquã maris: necesse est ꝙ habeat capacitatem adequataz quãtitati aque ipsius maris. Qd̃ si vas minoris esset capacitatis: impossibile eẽt ꝙ quãtitatẽ aque maris apprehẽderet. Quo etiam cõcesso. cũ deus sit obiectum immediatũ aie rationalis: et sit quoddã bonum supnaturale et infinitũ: certum est: ꝙ requirit̃ ꝙ anima habeat in se aliquẽ habitũ infusuz fidei: qui habeat potestatẽ et virtutẽ supnatural quo mediante supnaturale obiectũ et infinitũ apprehendere et intelligere possit: qm̃ ꝑ nullũ habitum acquisitũ: seu ꝑ nãlem potentiã sublimitas diuina: et supnaturalis ab anima rõnali vnq̃ apprehendi posset. Et rõ est sm Hugonem in suis sentẽtijs ꝓut recitat Alexan. de hales in. 3. pte summe. in tractatu de fide. qz illa q̃ a nobis cõprehẽdũtur tripli distinguũtur Quedã eni cõphẽdim9 sensu: ut corpalia. Quedã intellectu ꝑ rerũ similitudinem Quedã vero experientia: ut gaudiũ: tristicia;

timor:⁊ amor. Sed manifestuꝫ est ꝙ diuina
maiestas nõ cõphendit a nobis: pmo mõ
scꝫ ꝑ sensuꝫ corpis:quia nõ est actu pñs sen-
sibus. Nec etiã scđo mõ.s.ꝑ intellectũ : quia
oẽm similitudinẽ ⁊ excellentiã creaturaꝝ trã
scendit. Nec etiã tertio mõ cõphendit : si-
cut illa que sentiũtur esse in nobis:qꝛ non est
de substantia aie:nec de his que in aia subsi
stũt. Cuꝫ igitur pdictis tribus modis deꝰ ꝑfe
cte ab anima intelligi nõ possit. eo ꝙ natura
les sunt.concludit ꝙ ex solo habitu fidei suꝑ-
naturali deus ipse ab intellectu humano po
test intelligi ⁊ apprehendi. Quod bene cõfir-
mat glo.suꝑ illa verba ꝓphe.s. In habũdãtia
virtutis sue nõ saluabit.di. Habũdantia vir
tutis aie que.s.cõsistit in nũero:põdere: ⁊ mẽ
sura i qbꝰ ñ saluat ipsa aia pncipali: sꝫ solũ i
habũdãtia virtutis fidei. hec glo. Et Sap.j.
dicit. Apparet aũt deus eis q fidẽ habent in
ipm. Et ecclіast.45. In fide ⁊ lenitate ipsius
scm̃ fecit illũ.⁊ elegit eũ ex oi carne. Et Jẽmi.
5.etiã dicit. Circuite vias hierlm:⁊ aspicite ⁊
considerate ⁊ qrite in plateis eius an inueni
atis viꝝ facientẽ iudiciũ ⁊ habentẽ fidẽ:⁊ ero
ppitius ei.s.ꝑ ꝑfectam cognitionẽ. Et Augu.
libro pmo de tri.ait. Mentis humane acies
inualida in tam excellenti luce nõ figitur.ni-
si per iusticiã emendet.hec ille. Et Hilariꝰ in
4.tri.dicit. Nec celestiũ per se sciam huma-
na imbecillitas conseqtur:nec inuisibiliũ in-
telligẽtiã ipse sibi corporaliũ sensus assumet
vnq̃.vñ ipi deo ꝑ fidei lumẽ credẽdũ est. Et
ei in his que excedunt cognitionẽ nostrã ob-
sequendũ. hec ille. Que omnia egregie con-
firmat Lact.in libro de ira dei.c.j.dicit enim
Nec tñ nos arrogantes sumꝰ ut comprehen
sam nostro ingenio veritateꝫ gloriemur. sed
doctrinã dei sequimur: qui scire solus potest
⁊ reuellare secreta. Cuius doctrine phi in ex-
ptes existimauerũt naturam reꝝ coniectura
posse dephendi:quod nequaq̃ fieri potest:qꝛ
mẽs hominis tenebroso corporis domicilio
circũscepta:longe a veri ꝑspectione submota
est:et in hoc differt ab humanitate diuinitas
ꝙ humanitatis est ignoratio diuinitatis est
scientia. Vñ nobis aliquo lumie infuso opꝰ
est ad depellendas tenebras.quibus obfusa
est hominis cogitatio.quoniã in carne mobi
li agentes:nostris sensibus diuinare nõ pos-
sumus. Lumen autẽ mẽtis humane deus ẽ:
quẽ qui agnouerit ⁊ in pectus admiserit illu
minato corde mysterium veritatis agnoscet.
Remoto autẽ deo celestiqꝫ doctrina omnia
erroribus plena sunt. Recte Socrates cum
esset oium phoꝝ doctissimus.tamẽ ut cetero
rũ argueret insipiẽtiã. qui se aliquid de celo
scire arbitrabãtur.ait se nihil scire:nisi vnum
ꝙ nihil sciret. Intellexit enim doctrinã illaꝫ
nihil habere in se certi:nihil veri. hec Lactã.
¶ Secũdo etiam probo fidem de non visis
cuilibet esse necessariam ad salutẽ rõne dile-
ctionis. Certũ est eni ꝙ si oẽs serui alicuiꝰ do
mini.utputa:ducis:regis:impatoris:seu epi-
scopi:cardinalis:⁊ pape. q̃ꝫtum possunt que-
runt amicitiaꝫ predictoꝝ dominoꝝ. ⁊ ut eos
diligant.a fortiori hanc amicitiã ⁊ dilectionẽ
tenetur habere quelibet rationalis creatura
erga creatorem suum : quam dilectionem et
amicitiã erga deum: sine fide impossibile est
habere. Et pro fundamẽto nr̃e rationis acci
piaꝫ sententiã Augusti.in lib.de verbis dñi.
dicẽtis. Sine amore dei nulla põt esse spes
salutis. Quo supposito certum est ꝙ deꝰ ipse
amari non potest nisi prius cognoscatur ut
bonum. Et ratio est:quia ut dicit philosophꝰ
3.de anima.et.12. Methaphisice. Voluntas
non fertur in aliqd per amoreꝫ: nisi prius co
gnoscatur ut bonum. Sed cum deus non co
gnoscatur nisi per fidem. ergo fides necessa-
ria est ad hoc ut deus cognoscatur: et per cõ
sequens diligatur. Qđ si diceres ꝙ deus co
gnoscitur per suos effectus. ergo potest dili-
gi a rationabili creatura sine habitu fidei: et
si sic esset:ergo fides nulli esset necessaria ad
salutem . Respondeo quod talis amor non
esset perfectus : cum non haberet perfectam
cognitionem de deo: et per consequens esset
contra preceptũ Saluatoris. Matthei quin
to ca.dicentis. Estote perfecti.scilicet in amo
re et charitate erga deũ. sicut ⁊ pr̃ vester ce-
lestis perfectus est.scilicet in amore et chari-
tate erga vos. Quo pcepto datur intelligi.ꝙ
deus non tantũ vult quod diligamus eum
amore perfecto. Sed clarum est ꝙ tanto per
fectiori amore quis diligit aliquem .quanto
immediatius dirigit in eum cor suum. Quo
concesso manifestũ est ꝙ impossibile est deũ
diligere perfecto amore nisi per fidem : seu
mediãte habitu fidei. Et ratio est: quia si di-
ligitur deus mediantibus creaturis sine su-
is effectibus talis dilectio cum sequatur co-
gnitionem omnino est imꝑfecta. Qđ sic pꝫ.

Nam licet ex creaturis cognoscamus deum ut creatorem: ordinatorē: et gubernatorez earum. non tamen perfecte cum cognoscimus scʒ qualis deus sit in seipso. quod duplici exemplo patet. ¶ Primo exemplo cognitiōis hominis. Cum eniʒ videmus hominē loqui moueri vel aliquid operari. dicimus eum habere animā. que earuʒ operationū principiū est: ⁊ tamen non cognoscimus perfecte qd sit ipsa anima. vel qualis sit. ¶ Secūdo exemplo vestigij. per quod habemus cognitionem de aliqua re: non tamen expssam et claram: sicut non cognoscitur perfecte vestigiū vulpis vel canis: sed imperfecte et confuse. Sic a simili dico. ꝙ est de cognitione quam habemꝰ de deo ex creaturis: que cognitio vtiqʒ est cōfusa et imperfecta. dicente Dyoni. in. c. de mistica theologica. Intellectus inquit in hac vita deo coniungit ut ignoto: incogtum ipsuʒ est super omnē formam: quā intellectus noster potest concipe. hec ille. Quod bene cōfirmās Auc. in libro de cāis. dicit. ꝙ effectus simpliciter non ducit in pfectaʒ cognitionē sue cause. Si igitur ut patet talis cognitio dei p creaturas est imperfecta: cum amor fm phm. 12 Methaph. sequatur cognitionem: ergo dilectio sequens talem cognitionem est imperfecta. sed cum deus ut s patet. omnino velit ꝙ eum diligamus amore perfecto: necesse est ergo ꝙ supra cognitionem dei que habet a nobis in via mediantibus creaturis. habeamꝰ aliam cognitionem oino remotam a creaturis de ipso deo: que vtiqʒ cognitio nō potest haberi nisi simpliciter per fidem. cuiꝰ fidei cognitio cum sit perfecta: cōcluditur p cōseqns ꝙ perfecta est etiam dilectio ad ipsum deum talem fidem ⁊ cognitionē sequens. ¶ Tertiō etiaʒ probo ratione venerationis. ꝙ fides de nō visis cuilibet est necessaria ad salutē. Fundamentū rationis ponit phus. 5. Ethico. di. Sacrificare dijs simpliciter est naturale: sed sacrificare hoc vel hoc est ad placitum. hec ibi Et primo Thopi. dicit. Deum venerari vtꝝ oporteat: vel parentes honorare. si quis dubitat: indiget pena. sicut qui dubitat vtrū nix sit alba: indiget sensu. hec ibi. Cum quo concordans Lact. libro de ira dei. ait. Primā causam venerari oportet: quicūqʒ salutis sue expers esse non vult. Quo presupposito. vʒ ꝙ necesse est deum venerari. siue creatorē. Certum est ꝙ tunc vere deum glorificamꝰ: veneramur: ⁊ honoramus. quādo tria facimꝰ. Et primo quando credimus ipsum esse aliquid excellentius: quod cogitari possit. Et hoc fit cum diuina substantia: humanā cognitionez excedit. per nihil enim aliud firmatur homo sic ad credendum: ꝙ deus excedat in dignitate omnē creaturā: ⁊ omne quod est aut esse potest. sicut cum de deo proponit esse credendum. ꝙ excedit omnē humanā rationez. Quō vtiqʒ credere per fidem necesse est. Et ideo si queritur: quare magis obligatꝰ sit affectꝰ hominis ad deum q̄ʒ intellectus. certe nullā rationem de hoc possumus inuenire. Sʒ cuʒ affectꝰ teneatur subijci deo p amorez: ergo pari ratione ⁊ intellectus per fidem. Sed quē honorez poterit sibi exhibere intellectus nisi ut dictis suis assentiat per fidem: sine cogēti ratione. Ergo fides necessaria est in omni secta. Preterea quis honor esset deo si ei credere non velles: nisi vel per rationē cogentē vel per pignus: vel per signum aliqō mōstratum? Certe ⁊ tempales dn̄i plurimuʒ dedignantur. si soli verbo coꝝ a subditis suis nō creditur. Dico ergo ꝙ subiectio intellectꝰ ad fidem cōtra omnē rationē naturalē necessaria est cuilibet ad hoc ut possit deum venerari. De qua subiectione intellectus Aposto. 2. Corin. 10. ait. In carne enim ambulantes: nō fm carnē militamus. Naʒ arma militie nostre non sunt carnalia. sed potētia deo ad destructionem minutionū consilia destruētes: et omnē altitudinem extollentē se aduersus scientiā dei: ⁊ in captiuitatem redigentes omnem intellectū in obsequiū xp̄i et in promptu habentes vlcisci omnez inobedientiam. ¶ Secundo veneramur deuʒ p obedientiā ⁊ obtempationē quod tunc facimus. cum eū esse nostrū dn̄m recognoscimus: et mandatis eius sicut serui dn̄is suis actualiter obtēperamus. Nam ut dicit phus. 1. politicorum Seruus quisqʒ nō est sui sed alterius homo cui naturaliter obtemperat. et. 8. Ethi. dicit. Seruꝰ est organum animatū dn̄i sui: ⁊ subiectum sibi. Quo est concesso. claꝝ est fm Ber. ꝙ nullum vnq̄ʒ impendit alicui obediētie seruitiū: nisi ei quē credit ⁊ etiā cognoscit dn̄m suū esse. qō si sic est. ergo necesse est ad salutē cuilibet per fidē cognoscere deum tanq̄ʒ dominum suū. ne sit inutilis seruus p ignorantiā ⁊ p consequens ira ⁊ pena eiusdē domini dignus. Proinde prouerbio. 14. Salomō. ait.

Acceptus est regi minister intelligens iracū
diam aūt eius iutilis sustinebit. Et Matth.
25. de inutili seruo: qui non dispensauit talē-
tum ſm voluntatē dn̄i sui: dr̄. Seruū iutilē
proicite in tenebras exteriores. Debet igitur
quisq; qui deum vult venerari deum cogno
scere tāq̃ dn̄m suum. qđ simpliciter fit ꝑ fi-
dem: vt sciat que sit voluntas eius bona: bn̄
placēs ꝛ perfecta: vt eiusdem voluntatis mā
datis obtemperet: sine quoꝝ mandatorum
dei adimpletionē: nullus salutē pōt adipisci:
dicente ipso dn̄o Matth. 19. Si vis ad vitā
ingredi. serua mandata. Et Hieronym⁹ ad
Eusto. dicit. Eterna vita non nisi per diui-
norum mandatoꝝ obseruationē acquiritur.
¶ Tertio debemus venerari ꝛ honorare ip̄z
deum. per sacrificia: vtputa: ipendēdo ei cultū
latrie: ꝛ alias reuerentias: nec nō orationes
ꝛ debitas cerimōias. ꝙ si vt patet tenet̄ q̄sq;
venerari deum: ꝛ per subiectionē intellectus
ꝛ per obtemperantiā mandatoꝝ: ꝛ per obla
tionem sacrificioꝝ: ergo per ꝯn̄s noticia crea
toris cuilibet est necessaria ad salutē. Nulli
enim dubiū ē: neminē deum colere nec sacri
ficare: nec eius mandatis obedire: nisi qui ꝑ
fidem credit ipsum esse: ꝛ qui credit ea ꝓpter
que debet ei cultum impendere. Cum ergo ꝑ
Lact. ꝛ ph̄m sit necessariū deum naturaliter
colere: ꝛ agens contra nām mortaliter peccet
prout dicit Alex. de ales in tertia parte sūme
in tractatu de legibus. necesse est igitur ꝑ ha
bitum fidei infuse ipsum deū ꝛ creatorē cre
dere. Nam nisi creatura rōnalis cognouerit
deum esse per fidem suū creatorē ꝛ dominū
nequaq̃ ei impendet cultū latrie: nec alias
reuerentias ꝛ orationes eis debitas seu ceri
monias: nec adorabit eum: vt creatorem: re-
demptorem: iustificatorem: bonoꝝ malorūq;
retributorem: ꝛ per ꝯn̄s nec eum voluntarie
amabit: nec insuper beatificabit̄: cum isti sint
tres actus beatitudinis essentialis. vz. cogni
tio: adoratio: ꝛ dilectio dei. Ista ergo est fun-
damentalis rō: qua ratione infideles dānan
tur. Oportet ergo ꝙ quelibet creatura ratio
nalis adulta cognoscat per fidem deum vt ꝑ̄
mam virtutem: quia sicut quelibet creatura
rationalis ex debito ꝛ ex ordinato motu tam
nature q̃ gratie diligere debet suam bonita
tem: ꝛ ex debito morali tam spiritualiter q̃
temporaliter debet reuereri suam maiestatē
Ita ex debito ꝛ ex ordinato motu tam natu
raliter q̃ supernaturaliter eleuata. debet as-
sensum prebere ad summam ꝛ primam veri
tatem que deus est. huius aūt ꝑ̄me ꝛ super-
naturalis veritatis cognitionem: non potest
intellectus corpori coniunctus acquirere ex
principijs ꝛ causis: quibus acquiritur sciētia
per discursum silogisticum: vel aliam huma-
nam inuestigationem: ergo oportet ꝙ acqui
rat per habitum fidei: ergo fides per ꝯsequēs
cuilibet est necessaria ad salutem. ¶ Quarto
probo fidem esse cuilibet ad salutem necessa-
riam ratione euitationis. vz. multorum ma-
lorum. Fundamentum rationis ponit ph̄s
j. physi. dicens. Dato vno incōuenienti plura
sequūtur. patet hec regula. Nam per incon-
uenientiā superfluitatis alicuius cibi vel pot⁹
statim generātur mali humores. Deniq; se-
quitur grauis infirmitas. postmodum vero
subsequitur crudelis mors: que vt dicitur. 3.
ethico. est vltimum oīu; terribilium. hāc enī;
regulam ph̄i recreationis causa exemplifica
de muliere paupere habente vnicum ouum
ꝛ cū; cogitaret ex illo fieri diues: pro eo ꝙ ex
eo sperabat nasci gallinam: ex gallina multa
oua: ꝛ sic ex eis sperabat nasci multos pullos
ꝛ sic gradatim procedendo sperabat fieri di-
tissima: ꝛ ecce dato ꝑ̄mo incōueniēti. ꝙ. s. dū
hec cogitaret cecidit ouum de manibus eius
ꝛ totaliter dispersum: statim alia incōuenien
tia secuta est: pro eo ꝙ se reperit priuatā; di-
uitijs quas sperabat mediante ouo acquirē
ꝛ inuenit se pauperem vt prius. Quo presup
posito certum est: ꝙ qui supradictam fidē nō
habet: statim incidit in tria maxima incōue-
nientia. vz. in incōueniens vite eterne: a qua
excluditur: ꝛ inconueniens oīu; opu; suoru;
que sine fide inualida sunt ad salutem: ꝛ de-
inde in incōueniens multiplicationis mira-
bilium peccatorum: quia vt in sequentib⁹ di-
cetur. Omnis actus elicitus in sacrificiu; al
terius fidei q̃ christiane semper peccatu; est
que simul tria incōueniētia deuitat: quicūq;
christianam fidem in se possidet: ꝙ si sic est:
ergo vt etiam ex alijs predictis rationib⁹ pro
batum est: fides cuilibet est necessaria ad sa-
lutem. ¶ Tertio etiam probo vnica similitu-
dine. ꝙ vz necessarium est cuilibet ad salutē
ꝙ fidem habeat de rebus non visis: ꝛ ꝙ cre
dat articulis fidei: ꝛ dictis christi ꝛ sanctoru;
Nam legit̄ i libro de morib⁹ phoꝝ. ꝙ Ipo-
cras ꝛ Socrates legem hanc indixerūt di-

scipulis suis:vt nunq̄ essent ausi in senten-
tijs eorum querere:propter quid sꝫ simplici-
ter crederent:⁊ esset eis pro ratione dicentis
auctoritas.Q̄ð si sic est.ꝙ fides etiam adhi-
betur naturali scientie:quanto magis ⁊ deo
adhibenda est fides:⁊ diuina auctoritas ho-
norari debet:cum simplici fide ⁊ credulitate
absqꝫ inquisitione rationum:quod si non fit
ergo apparet ꝙ Ipocras ⁊ Socrates cete-
riqꝫ phi maioris auctoritatis ⁊ virtutis fue-
runt q̄ȝ ipse deus. Q̄ð cum sit falsissimum:
ergo dictis suis atqꝫ sanctorum maior debꝫ
fides adhiberi in infinitū:q̄ȝ omnibus simul
phis.Et contra oppositum facientes:⁊ signa
petentes vel rationes ad hoc vt credāt:dn̄s
terribiliter intonat Matth.12.c.vbi cū qdam
de scribis ⁊ phariseis dicerent.Magister vo
lumus a te signum videre. Rn̄dēs ait illis.
Generatio praua ⁊ adultera. signuꝫ querit
⁊ signum non dabitur ei:nisi signum Jone
prophete:quia sicut Jonas fuit in vētre Ceti
tribus diebus ⁊ tribus noctibus:sic filiꝰ hoīs
erit tribus diebus ⁊ tribus noctibꝰ in corde
terre. Viri Niniuite surgent in iudicio cum
generatione ista:⁊ ꝯdēnabunt eam:qꝛ pniaꝫ
egerunt in predicatione Jone.Et ecce plus q̄ȝ
Jonas hic. Regina auster surget in iudicio
cum generatione ista:⁊ condēnabit eam:qa
venit a finibꝰ terre audire verba Salomōis
⁊ ecce plus q̄ȝ Salomon hic. Item Matth.
16.cum Saducei non crederent:⁊ signuꝫ de
celo peterent.Christus respondit eis. Gene
ratio mala ⁊ adultera signuꝫ querit:⁊ signū
non dabitur ei.⁊ relictis illis abiit.hec ibi.
Et contra tales infideles etiam Matth.17.
clamabat idem Christus dicens.O genera-
tio icredula ⁊ peruersa:vsqꝫquo ero vobiscū
vsqꝫquo patiar vos.hec ibi. Ex qua similitu
dine etiam patet qualiter christi fides neces-
saria est cuilibet ad salutem.¶ Quarto de-
niqꝫ hoc probo similitudine: quia Moyses
⁊ Aaron ex incredulitate puniti sunt a deo
nec voluit ꝙ intrarent ⁊ ducerent populum
ex incredulitate in terra promissionis:vnde
ad litteraꝫ dicitur Numeri.20. Dixitqꝫ dn̄s
ad Moysen ⁊ Aaron.Quia non credidistis
mihi:vt sanctificaretis me coram populo:nō
introducentis hos populos in terraꝫ:quam
daturus sum eis.ꝙ si ex incrudelitate deus
exclusit Moysen ⁊ Aaron a terra promissio
nis:ergo a simili:quicūqꝫ verum habitum fi
dei christiane non habebit:seu dictis christi fi
dem non exhibebit:a celesti patria excludet.
Et ideo Joan.8.dicitur.Qui non credit ver
bo dei:ira dei manet super eum. Et Eccle.
etiam.16.dicit.In gente incredula exardescit
ira mea:quā iram propter incredulitatem p̄
cipue in presenti vita. Zacharias pr̄ Joānis
bapt.expertus est.de quo Luc.j.dicitur.Ecce
inquit Angelus: eris tacēs:⁊ nō poteris loq
vsqꝫ in diem quo hec fient.pro eo ꝙ non cre
didisti verbis meis.hec ibi. Et de ira dei cō
tra tales incredulos.Apoc.21.dicitur. Timi-
dis ⁊ icredulis:pars illorū est in stagno:igne
ardenti ⁊ sulphure:que est scđa mors.hec ibi
O igitur christiane infidelis.O christiane he
retice.O christiane incredule ⁊ peruerse:qui
nec credis:nec fidem habes. Ecce ꝙ ira dei
iugiter est super te.Ecce ꝙ flagellum dei pro
pinquū est tibi.Ecce do certitudinem dāna-
tionis tue.O quot sunt qui christiani nomen
habent:⁊ sub fide christi stare videntur.qui tn̄
fidem ipsam non tenent:nec etiam per fideꝫ
sicut tenentur credunt euangelio: seu dictis
Christi:doctorum:atqꝫ sanctoruꝫ. Contra ta
les clamat Hieronymus cōminatorie in te
stamento suo dicens. Heu heu quot hodie
sacro renati baptismate christiano fūgūt no-
mine:quibus foret melius non fuisse. Centu
plo enim maior erit pena malorum christia-
norum:q̄ȝ malorum paganorum.hec ille.Ex
predictis itaqꝫ auctoritatibus:rationibus:si-
militudine:atqꝫ exemplo.patet.qualiter cuili
bet ad salutem necesse est:vt habitum fidei i
se habeat:⁊ insuper fidem exhibeat rebꝰ non
visis:nec non ⁊ dictis Christi atqꝫ sanctoruꝫ
vt quisqꝫ ꝓpter hoc possit effugere iram oi-
potentis dei:atqꝫ iudicium eterne dānatōis
quā fidem sanctissimam nobis concedat:⁊ a
qua ira ⁊ iudicio eterne dānationis nos con
seruare dignetur omnipotēs deus:qui ⁊ lar
gitor fidei ⁊ iustus condēnator est:quorūlibꝫ
infidelium:qui in trinitate perfecta viuit ⁊ re
gnat in secula seculorum. Amen.

¶ Feria sexta iterum de scđa excellentia seu
de necītate ipsiꝰ sacratissime fidei.sermo.13.

[S]Emen cecidit

in terram bonam:⁊ ortum fec̄
fructum centuplum.Luc.8.et
in euangelio preterite dn̄ice.

Lꝫ enim in precedenti ſermone auctoritati-
bus:rationibus:ſimilitudine:⁊ exemplo.ne-
ceſſitas ſacratiſſime fidei monſtrata ſit:tamē
quia tanta eſt eius neceſſitas:⁊ tot ſunt que
eius maximam neceſſitatem oſtendūt. ꝙ q̄ſi
nullus ſermo explicari poteſt:nec aliquis in-
tellectus humanus percipere. Et ideo vt ta-
lis neceſſitas clarior appareat:vel habeatur:
⁊ firmius in humanis cordibus:fides ip̄a ra
dicetur: ⁊ complantetur:ſtatui iterum in hac
die ſeu in hac ſexta feria:alium ſermonē au-
reum ⁊ egregiuꝫ:⁊ maxime vtilitatis:de ma
xima neceſſitate ipſiꝰ fidei facere. Vltra igiť
omnia ſupradicta que oſtendunt fidei neceſ-
ſitatem.probo iterum ⁊ demonſtro:nemineꝫ
ſaluari poſſe etiam ſi omnibus moralibꝰ vir
tutibus plenus eſſet:niſi habitum ſacratiſſi-
me fidei:de quo loquimur actualiter in ſe ha
buerit:quod etiā quintupliciter probo. Pri
mo auctoritatibus. Scđo ratiōibus. Ter-
tio diſtinctiōe. Quarto ſimilitudine. Quin
to exemplis. ¶ Primo probo auctoritatibus
ꝙ fides Chriſti ⁊ de nonviſis:prout eſt de fu
tura gloria:⁊ eterna pena cuilibet eſt neceſſa
ria ad ſalutem. Nam Grego.j.q.j.c. Cum
paulus.iquit.Cum paulus dicat.Fundamē-
tum aliud nemo poteſt ponere: preter id qđ
poſituꝫ eſt.vꝫ. Chriſtus Jeſus.Cōſequenter
probatur:ꝙ vbi Chriſtus non eſt fundamen
tum nullum poteſt eſſe boni operis ſup edifi
cium.hec ille. Item Grego.9.ex̄ de ſumma
trini.⁊ fi.catho.c.j.ait. Vna eſt omnium fide
lium vniuerſalis eccleſia.ex̄ quā nullus oino
ſaluatur. In qua idem ipſe ſacerdos eſt ⁊ ſa-
crificium.hec ibi. Item Apoſtolus ad Ro.j.
ait. Virtus enim dei eſt in ſalutem omī cre-
denti:qui ex fide ſunt benedicentur cuꝫ fideli
Abraam in omnibus ſumētes ſcutum fidei
⁊ galeam ſaluti: ⁊ gladium ſpiritus:quod eſt
verbum dei.hec ille. Ideꝫ quoqꝫ Apoſtolus
ad Gal'.3.ait. Scriptum eſt enim credidit
Abraam deo:⁊ reputatum eſt ei ad iuſtitiaꝫ.
Cognoſcite ergo:quia qui ex fide ſunt:hi ſunt
filij Abrae. prouidens autem ſcriptura:quia
ex fide iuſtificat deus omnes gentes:pronun
ciauit Abrae ⁊ benedicentur in te omnes gē
tes:igitur qui ex fide ſunt:benedicētur cum fi
deli Abraam. Quicūqꝫ eni ex operibꝰ legis
ſunt:ſub maledicto ſunt.ſcriptuꝫ eſt eni. Ma
ledictus omnis qui nō permaſerit in oibus
que ſcripta ſunt i libro legis vt faciat ea:Qm̄
autē in lege nemo iuſtificabitur apđ deū ma
nifeſtum eſt:quia iuſtus ex fide viuit:lex autē
nō ex fide ē:ſꝫ qui fecerit ea viuet in illis.xp̄s
nos redemit per fidem de maledicto legis.fa
ctus pro nobis maledictus:quia ſcriptum ē.
Maledictus homo qui pēdet in ligno: vt in
gentibus Abrae promiſſio fieret in Chriſto
Jeſu:vt pollicitationem ſpiritus accipiamus
per fidem ſpiritus.hec ibi. Itē.24.q.j.c. Qui
cunqꝫ ab vnitate fidei ⁊ ſocietate Petri et
Pauli ſe ſeparauerit:tales nec vinculis pec
catorum abſolui:nec ianuam regni celeſtis i
gredi poterunt.hec ibi. Augu.glo.ſuper O ſe.
2.videlꝫ.Sponſabo te mihi in fide.ait. Sola
fides eſt:que in ſpirituali matrimonio aiam
deo copulat:⁊ ſibi ſponſaꝫ facit. Ex predictis
igitur auctoritatibus patet:qualiter ſupradi-
cta fides cuilibet eſt neceſſaria ad ſalutem.
¶ Scđo hoc idem probo quattuor rationibꝰ
Primo ratione gratificationis. Secūdo
operationis. Tertio ratione purificationis.
Quarto ratione acquiſitionis. ¶ Primo
ratione gratificationis. Fundamentum ra-
tionis ponit pħus.9.ethicoꝝ.dicens. Bene-
ficiatus naturaliter amabilis ⁊ gratꝰ ex me-
moria boni vtilis recepti erga benefactorem
ſuum eſſe tenetur. patet hec regula. Nā ca-
nis exquo panem ſeu nutrimentuꝫ accipit a
domino:ne ſit ingratus venatur ſuum dn̄m
defendit.⁊ pro ipſo plerūqꝫ morti ſe exponit:
atqꝫ domum eius die noctuqꝫ cōſeruat. Si-
militer ⁊ filius carnalis:ne ſit ingratus patri
ſuo carnali:obedit:ſibi ſeruit:cumqꝫ diligit:⁊
quod plus eſt ei fidem exhibet:ꝙ ſit pater eiꝰ
⁊ genuerit eum:cum tamen hoc ignoret: cuꝫ
nundum eſſet dum a patre generareť. Quo
preſuppoſito:certum eſt a ſimili:imo a fortio
ri:ꝙ tenetur quiſqꝫ deum diligere:⁊ ei ſerui-
re ⁊ obtemperare:⁊ precipue ei fidem exhi-
bere.ꝙ per ipſum ⁊ mediante ipſo habuerit
eſſe:non tm̄ rationalis anime quā de nihilo
cauſauit:ſed inſuper eſſe corporis: quod ſine
ipſo formari non potuit:nec organizari: pro
eo ꝙ ⁊ ſi ſol ⁊ homo dicantur hominem ge-
nerare:tamen he due cauſe nihil per ſe poſ-
ſunt ſine influētia ⁊ virtute prime cauſe: que
deus eſt. dicente pħo.8.phy. O ē agens agit
in virtute primi actiui. Quod cōfirmās Au-
ctor in lib.de cauſis dicit. Omnē operationeꝫ

quam operatur causa scda operatur ꝛ causa
prima. Et phs etiam .j. de celo ꝛ mundo. ait.
A primo certe singulis cõicatum est esse ꝛ vi
uere. his quidẽ clarius: his obscurius. hec ibi
Et de hac fide patri celesti exhibenda: cũ etiã
exhibeatur parentibus carnalibꝰ. dic̃ Greg.
in .4. dialogoꝝ ad lr̃am. Audacter dico quia
sine fide nec infidelis viuit. Si enim eundeꝫ
infideleꝫ percunctari voluero quẽ patreꝫ vel
quã matrem habuit. protinus rñdet illũ atqꝫ
illam: quẽ si statim requiram vtrum nouerit
quãdo conceptus sit: vel viderit qñ natus fue
rit: minime vel vidisse vel nouisse fatebitur: ꝛ
tñ qꝺ non videt credit. Si igitur de ipso suo
corpore visibili: qꝺ minime videtur credunt
cur inuisibilia non credunt que corporaliter
videri non possunt. h ille. O igitur christiane
nunquid eris peior carnalibus filijs: imo ẽt
ipsis ãnimalibus brutis: que etiam vt sic di-
xerim per quãdam fidem currunt ad paren-
tes suos: cum tñ aliquã scientiam non habe-
ant: profecto cũ carnales filij ꝛ animalia bru
ta hanc fidem prestent parentibus suis: a for
tiori quisqꝫ eandem fidem tenetur impendẽ
pr̃i celesti. de quo Matth. 23. Sal. ait. Vnꝰ ẽ
enim pater vester qui in celis est. Ad qꝺ fa-
ciendum ꝓpha nos hortatur dicens. Ve-
nite adoremus ꝛ proci. ante deum: ploremus
coram domino qui fecit nos: q2. i. ẽ. d. deꝰ. n.
nos autem po. eius ꝛ. o. p. eius. Et Apoc. dr̃.
Adorate deum. s. per fidem: qui fecit celum ꝛ
terraꝫ: mare ꝛ omnia que in eis sunt. Quod
totum confirmans Lac. lib. de ira dei. ꝛ vltra
dicit. Nemo vani loquentia phoꝝ inductus
ad contẽptum dei erudiat qꝺ est maximum
nephas: debemus hunc ꝛ amare ꝙ pater est
ꝛ venerari qꝺ dñs: ꝛ honorificare ꝙ bñficꝰ
ꝛ metuere ꝙ seuerus. vtraqꝫ persona in cove
nerabilis: quis salua pietate non fidem pre-
stat: non diligat anime sue parentem: aut qs
impune contẽpnat eum: qui rerum domina
tor habeat in omnes veram ꝛ eternaꝫ ptãtẽ
Si patrem consideras: ortum nobis ad lucẽ
qua fruimur subministrat: per illum viuimꝰ
per illum in hospicium huius mundi intra-
uimus. Si deũ cogites: ille nos innumerabi
libus copijs alit: ille substentat: in huiꝰ domo
habitamus: huius familia sumus. Et si mi-
nus obsequens q̃ꝫ decebat: minusqꝫ q̃ꝫ offi-
ciosa dñi ꝛ pentis imortalia merita posce-
bant: certe plurimum proficit adveniam con

sequendam: si cultum eius notionemqꝫ te-
neamus: si obiectis humilibus terrenisqꝫ tã
rebus q̃ꝫ bonis celestia ꝛ diuina sempiterna
meditemur. quod vt facere possumus: deꝰ no
bis sequendus est: deus adorandus: ꝛ diligẽ
dus est: q̃m in eo est materia rerum: ꝛ ratio
virtutum: ꝛ fons bonorum. hec ille. ¶ Scꝺo
etiam probo ratione oparationis. seu ordina
tionis operum. ꝙ fides de bonis futuris nõ
visis ꝛ eternis: cuilibet est necessaria ad salu-
tem. Fundamentum rationis ponit phus. 2.
physi. di. Cognitio finis omni opanti necessa
ria est: quia finis est cuius causa fiunt alia: et
causa finalis est causa propter quod. hec ibi.
Clarum est enim ꝙ nisi agricola cognoscat
finem lucri in laborãdo possessiones: neq̃q̃ꝫ
poneret se ad ipsas possessiones. Sed quia
cognoscit lucrum: ideo ipsas cultiuat: ꝛ ꝓ tũc
nullam aliam artem exercet: pro eo ꝙ talis
labor possessionum simpliciter acquirit fineꝫ
intentum earũdem possessionum: qui vtiqꝫ
sunt fructus. Quo presupposito certum est ꝙ
cum sint diuersi fines: propter quos diuersi
diuersa opera faciunt: vt. j. ethico. colligitur.
Vnus tamen inter ceteros est finis super-
naturalis cuiuslibet ratiõalis anime omnia
simul bona in se continens. De quo Boetiꝰ
prosa scꝺa tertij lib. dicit. Omnis mortaliuꝫ
cura quã multiplicium studiorum labor exer
cet. diuerso quidẽ calle procedit. Sed ad vnũ
tamen beatitudinis finem nititur peruenire
Id autem est bonum quo quis adepto nihil
vlterius desiderare queat. quod quidem est
omnium summũ bonoruꝫ cunctaqꝫ intra se
bona continens. hec ibi. Qꝺ si sic est. ꝙ tñ fi
nis vite humane est simpliciter bonum futu
rum ꝛ non visum. igitur per fidem necesse ẽ
in ipsum credere: ipsumqꝫ cognoscere: vt scꝫ
quisqꝫ possit ordinare actus suos ꝛ operatio
nem ad illum finem: quo non cognito: tunc
operabitur propter alium finem seu beatitu-
dinem. Quod confirmans phs per similitu-
dinem. j. ethico. dicit. Sicut se habet signum
ad sagitantes: sic se habet finis ad opantes.
Sed clarum est ꝙ facta varietate in signo:
fit etiam varietas in sagitando: pro eo ꝙ si
signum ponitur sursum: ꝛ sagitta mittit̃ sur-
sum: si deorsum: deorsum: si dextrorsum: dex
trorsum: ꝛ si sinistrorsum: sinistrorsum. Sic
ergo a simili posita varietate: in fine: neces-
sario quis sequitur diuersitatem operum in

actibus vite sue. Sic ⁊ medicus diuersis infirmitatibꝰ ordinat diuersas medicinas. Et sic etiam videmus per experientiam: ꝙ auarus cuius finis est diuitiaruꝫ copia: eo modo viuit. s. in varijs artibꝰ: mercantijs: ⁊ contractibus feneraticijs: quo possit melius finem illum consequi. s. diuitias congregare. Carnalis insuper cuius finis est voluptas carnis: ⁊ delectatio: etiaꝫ eo modo viuit ⁊ ordinat oēs actus suos: atqꝫ vitam: quo magis experiri possit finem delectationis sue. Superbꝰ aūt qui in honore: vanis dignitatibus ⁊ excellentijs finem suum esse existimat: studet ad ea sectanda: per que faciliter possit consequi finem quem intendit: hoc idem facit gulosus: cuius finis est in gule delectatiōe: q̄m eo mō viuit querendo. s. exquisitas delectationes: atqꝫ pinguiores cibos: qui reperiātur ad macellum: vt sic delectationem suam consequat̄ de quibus Apostolus ait. Quorum deꝰ venter est. Que simul omnia moralis Grego. confirmās in omelia plurimorum martyrū sic dicit. Omnia nāqꝫ que ad vsum vite accepimus: ad vsum conuertimus culpe. Sed cuncta que ad vsum prauitatis inflěximꝰ: ad vsum nobis reuertuntur vltionis. Tranquilitatem quippe humane pacis: ad vsum vertimus vane securitatis. peregrinationem terre pro habitatione dileximus patrie salutem corporum: redigemus in vsum vitiorū: vbertatis abundantiam non ad necessitatem carnis: sed ad peruersitatem intorsimus voluptatis. Ipsa serena blādimēta aeris: ad amorem nobis seruire coegimus terrene delectatiōis. Iure igitur restat: vt simul nos omnia feriant: que simul omnia vitijs nostris male subiecta seruiebant: vt quot prius in mundo incolumes habuimꝰ gaudia: tot de ipso postmodum cogamur sentire tormenta. hec ille. Ne igitur aliquis erret in operibus suis: dū errat in fine: non proprio: necesse est ꝙ finem simpliciter supernaturalem de rebus futuris ⁊ non visis precognoscat: vt omnes eius actus ⁊ operationes ad illum finem dirigat: q finis supernaturalis: cum aliter cognosci nō possit: nisi per simplicem ⁊ solum habitum fidei: ergo per consequens cōcluditur: ꝙ fides cuilibet est necessaria ad salutē. Quod vtiqꝫ Augustinus confirmans lib. 16. de ciuita. dei dicit. Quid agat seu quo tendat vt ad beatitudineꝫ humana perueniat infelicitas: nescit si diuina non ducit auctoritas. hec ibi. ¶ Tertio probo fidem esse necessariam ad salutem ratione purificationis. vꝫ. peccatorum. Fundamentum rationis ponitur de consecra. di. 4. c. Non potest quis vite celestis gloriam accipere: nisi purgatus fuerit ab omni sorde peccati. hec ibi. Quod etiaꝫ confirmās Sal. ait Matth. 5. c. Beati mundo corde: q̄m ipi deum videbunt. Quo presupposito vꝫ. ꝙ nulla anima poterit vnq̄ꝫ deum videre: in cuius visione: hominis beatitudo simpliciter consistit: nisi sit mundissima ⁊ purgatissima ab oī labe peccati. certuꝫ est ꝙ quisqꝫ pretermissis Christo ⁊ virgine gloriosa post inobedientiā primi parentis incidit in maculam ⁊ culpaꝫ originalis peccati. dicente Augustino lib. de fide ad Petrum. Et ponitur de consec. dist. 4. c. Firmissime tene ⁊ nullatenꝰ dubites oēm hominem: qui per concubitum viri ⁊ mulieris concipitur: cū originali peccato nasci: pietati subditum: mortiqꝫ subiectū: ⁊ ob hoc naturaliter nasci ire filium. de quo Apostolus dicit. Eramus natura filij ire sicut ⁊ ceteri homines. hec ille. Quod confirmās Greg. super Ezo. ⁊ ponitur a magistro sententiarū in. 3. distin. 30. c. Sed quod. dicit. Omnes in peccatis nati sumus: ⁊ ex carne delectatiōis concepti omnes culpam originaleꝫ nobis cōtraximus: vnde ⁊ voluntate nostra peccatis implicamur. hec ille. Quod si vt patet om̄es maculam originalis culpe contrahunt: cum qua impossibile est videre deum nisi purgētur. clarum est ꝙ cum nihil seipsum expellat ⁊ corrumpat: necessario propter hoc requiritur aliqua virtus: qua mediante macula tā peccati originalis q̄ꝫ etiā actualis ab anima purgatur. Sed manifestum est: ꝙ nulla macula peccati mortalis expelli potest ab anima nisi mediante habitu sanctissime fidei. dicēte Augustino de consecra. distinc. c. Firmissime tene. Omnes inquit nascimur filij ire. i. peccati: a qua ira non vnq̄ꝫ liberatur nisi per veram fidem mediatoris dei ⁊ hominuꝫ hoīs Iesu Christi. hec ille. Quod confirmās Salomon prouer. 15. ait. Per misericordiam et fidemꝫ purgantur peccata. Et ad Roma. 5. Apostolus ait. Iustificati igitur ex fide paceꝫ habeamus ad deum: per Iesum Christum dominum nostrum: per quem ⁊ accessuꝫ habemus per fidem ⁊ gratiaꝫ istam in qua stamus: ⁊ gloriam in spe glorie filiorum dei. hec

ibi. Et Actuum .15. dicitur. Fide purificans corda eorum. Et Apostolus. In omnibus sumētes scutum fidei in quo possitis omnia tela nequissimi ignea .s. peccata extinguere. Quod si ut claruit videri non possit deus nisi anima sit purgatissima ab omi labe peccati: et talis purgatio fieri non potest nisi mediante fide. cōcluditur necessario: q fides xpi post peccatum primi parentis semper fuit est et erit cuilibet necessaria ad salutem. Quod totum confirmans Hugo in suis sententiis prout recitat Alexā. de ales in .3. parte summe: in tractatu de fide. dicēs. Infirmitas et egritudo humane fragilitatis respectu originalis peccati: non potest ad deum dirigi nisi per fidem. Erant inquit tria quedam .s. corpus: spiritus: et deus. et corpus quidem mundum erat. Anima spiritus: et ipsa anima in medio quodam erat habens ex se mundum intra se debet et acceperat oculum quo extra se mundum: et ea que i mundo erant videret et h erat oculus carnis. Alium oculum acceperat quo seipsaz et ea que in seipsa erant videret: et h erat oculus rationis. alium rursuz oculum acceperat quo intra se deum videret et ea que in deo erant: et hic est oculus quidē contemplationis extinctus est ut nihil videret: oculus vero rationis lippus effectus est ut dubie videret solus. Oculus carnis in sua claritate pmansit. homo ergo qui habet oculum carnis: mundum videre potest et ea que in mundo sunt. Item quia oculum rationis ex parte habet amissum. Similiter ex parte ea que in animo sunt videre potest: qr vero oculum contemplatiōis non habet: deū neqz ea que in deo sunt videre potest: et precipue cum impediatur per maculam tam actualis q̄z originalis culpe: propter quod necesse ē: q si sol iustitie videri debet: habitus fidei purget ab anima omnem peccati maculam: sicut qua fide nec anima purgari potest a culpa: nec insuper maiestatem dei ītueri. h Hugo. ¶ Quarto deniqz probo fidem xpi cuilibet fore necessariam ad salutem ratione acquisitionis. videlz. honoris seu premii vite eterne. Fundamentum rationis ponit phs 4. ethicoꝝ. dicens. Honor est simpliciter p̄mium virtutis: et attribuitur bonis. Quo presupposito: q merces mundani honoris nulli digne impenditur: nisi ei qui in se habuerit virtutis meritum. certum est: q a simili: imo a fortiori honor vite eterne qui in infinitum omnem simul mundanum honorem excedit: nulli dat vnq̄z a iustissimo deo nisi prius in se virtutem ad hoc meritoriam habuerit. Sed manifestū est: q lz sm Bern. iuxta mensuram amoris et caritatis in hac vita detur a deo in vita futura mensura eccitatis honoris: tamen clarissimum est: q fidei habitus non dico tempore: sed natura et ratione habitum caritatis precedit: imo fides comparatur ad caritatem: sicut dispositio p̄cedens vltimam formam. et ideo sicut subiectum materie nō potest aliquid agere in virtute forme nisi sit dispositio formam precedens. Sic a simili nec caritas potest vnq̄z mereri honorem superne patrie: nisi precedat dispositio fidei sanctissime. q si sic est: cōcludo per consequens: q fides cuilibet est necessaria ad salutem: pro eo q sicut nec natura tanq̄z materia: nec fides tanq̄z dispositio possunt producere actum meritorium eterne vite sine caritate: sic nec ipsa caritas potest vnq̄z producere actum meritorium sine fide quia remota fide tanq̄z quedam preambula dispositione: remoueretur etiam et forma caritatis: sic et per consequens meritum eterne vite. Et q fides sit causa meriti eterne vite: et per consequens sit necessaria cuilibet ad salutem. probat Tho. scōa scōe .q.2. arti. 9. in corpore qōnis. dicēs. Actus humani sūt meritorii inquantum procedunt a libero arbitrio moto a deo per gratiam. vnde omnis actus humanus: qui subiicitur libe. arbitri. si sit relatus in deum potest esse meritorium ipsum autem credere et fidem habere est actus intellectus assentientis veritati diuine ex imperio voluntatis a deo mote per gratiam et sic subiacet libe. arbi. in ordine ad deum: propter quod actus fidei summe meritorius inuenitur. hec ibi ad litteram. Adde etiam q tanto magis fides meretur maiorem honorem in celesti patria: quanto intellectus humanus captiuatur supra omnem suaz naturam ad credendum sibi prorsus incognita: cum sm phm. 3. de anima. Voluntas sm naturam nunq̄z fertur: nisi in sibi naturaliter cognitum: sed in hoc voluntas imperat intellectui: vnde quando intellectus dicit de corpore resuscitando: cum pho in post predicamentis. A priuatione ad habitum impossibilis est regressus per naturam: tunc volun

tas respondet intellectui.di. Et si per naturam non intelligis corpus resuscitatum: nolo tamen amore dei: q super naturam per fidem hoc credas: quod vtiq3 credere cum sit supernaturale est precipue meritorium honoris celestis patrie: que omnia confirmans Augustinus super Joan. dicit. Sicut in radice arboris nulla prorsus apparet species fructus ⁊ pulchritudinis: ⁊ tamen quicquid est in arbore decoris fructus ⁊ pulchritudinis ex illo procedit. Sic ex fidei humilitate: quicquid virtutis: quicquid meriti: quicqd vel beatitudinis anima susceptura ē ex fidei fundamēto procedit. hec ille. Et q honor seu possessio eterne hereditatis per virtutem fidei acquiratur: ⁊ per consequens fides sit necessaria ad salutez. etiam sic patet. Nam certum est q legitimi filij sunt naturaliter possessores paterne hereditatis. Sed manifestum est: q homo per fidem fit legitimus dei filius. dicēte Apostolo ad gal. 3. Omnes vos filij dei estis per fidem Christi Jesu. Et Jo. pmo dicitur. Dedit eis potestatem filios dei fieri: his qui credunt in nomine eius. Et. j. Joan. dicitur. Omnis qui credit: qm̄ Jesus est Christus ex deo natus est. Et Joan. 13. dicitur. Dum lucem habetis. s. fidei: credite in luce. s. Christum: vt filij lucis sitis. Et. j. Joā. 3. dicitur. Videte qualem caritatez dedit nobis deus: vt filij dei nominemur ⁊ simus. s. per fidem fm glo. Si igitur vt patet quisq3 per virtutem fidei fit filius dei. ergo per consequens per fidē fit quisq3 heres eterne glorie. dicente Apostolo ad Roma. 8. Nō eniz accepistis spiritum seruitutis iterum in timore. Sz accepistis spiritum adoptionis filiorū dei: in quo clarissimus abba. pater. Ipse eni spiritus testimonium reddit spiritui nostro q sumus filij dei. s. per fidem. Si autem filij ⁊ heredes: heredes quidem dei: coheredes āt Christi. h ibi. Et Jac. 2. dicitur. Nōne deus elegit pauperes in hoc mundo diuites in fide ⁊ heredes regni. Ex predictis igitur quattuor rationibus clarissime patet qualiter fides sanctissima cuilibet est necessaria ad salutem. ¶ Tertio h idem probo vnica distinctione Ricar. in prologo pmi sen. di. Cum queritur an celestia ⁊ diuina mysteria sine virtute fidei phie studio fiant nobis cognita ⁊ manifesta. Respondeo q non. triplici rōne vel respectu. Primo propter eorum sublimitatē. Scdo propter nostre carnis corruptibilitatē. Tertio ppter voluntatis puersitatem. ¶ Primo dico q diuina mysteria non possunt a nobis aliter q̄3 per fidem cognosci: propter eorum subtilitatem. Nam sicut motus: ⁊ tempus: ⁊ prima materia sunt nobis abscondita: eo q ex parte sua sunt parum cognoscibilia: propter suam in essendo debilitatem. Sic econuerso. Mysteria diuina: que ex parte sua maxime sunt cognoscibilia: tamen nobis sunt abscondita: propter suam in essendo sublimitatem. Vnde Auic. vj. naturalium. c. 5. dicit. Res sublimissimas non potest intellectus apprehendere: quia excedunt eum. Que vero sunt debilis esse: vt motus: tempus. ⁊ prima materia: difficile est intelligere: eo q sūt debilis esse. Hinc bene dicitur Eccl̄esi. 43. Multa sunt abscondita maiora his. i. multa vera de deo: maiora his supple que cognoscimus in his inferioribus. Hinc phs. xi. de animalibus. dicit. Opinio nostra ⁊ sermo in substantia diuina vna est ⁊ pauca: vna propter paucitatem eorum: que cognoscimus de ea: pauca propter cognitionis debilitatem. Confirmat h Lactantius i 4. diui. institu. aduersus gentes loquens de phis. Sed neq3 inquit adepti sunt quod volebant: ⁊ operam simul atq3 industriam pdiderunt: quia veritas. i. archanum summi dei qui fecit omnia: ingenio ac proprijs sensibus non potest comprehēdi: alioquin nihil inter deum hominemq3 distaret: si consilia atq3 dispositiōes illius maiestatis eterne cogitatio assequeret humana. hec ille. ¶ Scdo diuina mysteria sunt nobis abscondita: propter nostri cordis corruptibilitatem. Quia enim nostrum intelligere in hac vita fm cōmunem legem dependet a ministerio viriū sensitiuaruz: que organis corporalibus sunt alligata: ita vt fm q dicit phus. 3. de anima. Intelligere ⁊ considerare corrumpuntur aliquo quodam corrupto interius: in organo. s. memorie vel imaginatiue. Et iterum: quia potentia intellectiua est nostri corporis forma: ⁊ forma impeditur in actu suo: non tm̄ propter indispositionem materie in quā agit sed etiam propter indispositionem materie quā perficit. Ideo hac duplici causa corp⁹ qd corrumpitur aggrauat animam. Sapien. 9. vt minus possit intelligere diuina. Vnde sapientia diuina: vt dicitur Job. 28. abscondita

est ab oculis omnium viuentiũ.s.in corpore corruptibili:q2 sic dicit Grego.in.8.moraliũ q̃diu hic mortaliter viuimus:videri p quasdam imagines deus potest: sed per ipsaȝ nature sue speȝ nõ põt supple: nisi ex priuilegio speciali. hoc ideo dico:quia Augustinus in antepenultima q̃one ad Orosium loquens de raptu Pauli.di.Ad hec ꝓfecto puenerat Paulus:vt deum sic in ista vita videret:sicut sancti post hanc vitam videbũt.hec Ric. ¶Tertio diuina mysteria multis sunt abscõdita propter sue voluntatis peruersitatem. Qm̃ enim per peccatum anima elongatur a prẽ luminum:propterea minus intellectus illuminatur:⁊ ex consequenti in diuinoruȝ cognitiõe impeditur.De hoc potest exponi qđ dicitur deuterono. 32. in persona domini. Abscondam faciem meam ab eis.Et subdit Generatio enim peruersa est.i.propter hãc peruersitatem abscondita sunt ab eis multa de deo.h Ricar.ad litteram. Ex qua etiam distinctione patet:ꝙ triplici predicto respectu diuina mysteria non aliter a nobis q̃ȝ per fidem cognosci possunt.¶Quarto etiam probo fidem cuilibet fore necessariam ad saluteȝ etiam vnica similitudine. Boetius in lib.de disciplina scolarium.dicit.Impossibile est aliquem discipulum vtilem doctrinam accipe: nisi prius magistro exhibuerit fidem. hec ille qđ si sic ẽ:ergo a simili:nec quisq̃ȝ homo erit vnq̃ȝ discipulus eterne glorie:nisi prius exhibuerit fidem ipsi deo:⁊ regi eterne glorie. ¶Quinto deniqȝ probo exemplis fidẽ cuilibet esse necessariam ad salutem. Et primo exemplo primi parentis atqȝ Angelorum: q ante eorum beatitudinem fidem necessario habuerunt.prout Tho.ad litteraȝ ponit scđa scđe.q.5.articu.j.ĩ corpore q̃onis. Et in pma parte summe.q.94.arti.j.in corpore q̃onis. Oppositum tamen tenet dominus Bona. in.2.distinc.23.articu.2.q.3.in corpore q̃onis. Qui ibi asserit primum parentem in statu innocentie non habuisse fidem: potes ibi videre si vis. Cum quo Bonauentura etiam tenet Alexan. de ales in.3.parte summe.q. 80.membro.3.in.q.vbi querit:vtruȝ in Adã ⁊ in Angelo ante peccatum fuerit fides. vbi ⁊ sic dicit. Cum queritur: an in Adam ante peccatum:seu in angelis ante confirmationẽ fuerit fides. Respondeo ꝙ Adam in primo statu non habuit fidem in ratione fidei. Et hoc patet si quis considerat comparationem cognitionis que per fidem est: ⁊ᵗ cognitionis que erat in Adam ante peccatum ad cognitionem glorie. Cognitio enim que est per fidem euacuatur adueniente gloria. Cognitio vero Ade de deo non euacuaretur adueniente gloria.sed stetisset: lȝ perficeretur.Ad id autem quod obijcitur: dicenduȝ ꝙ sicut dicitur sol videri multipliciter. Uno modo in speculo.Alio modo in nube.Tertio modo in aere luminoso.Quarto modo in se ipso.Sic est distinguere visionem dei multiplicem. Una est visio in speculo: que est visio per fidem:⁊ hec est infima. Alia est visio dei in seipso:⁊ hec est per speciem. Et hec est supprema.Et inter has duas est accipere duas medias.Unam que est visio dei in imagine simpliciori:velut in aere luminoso habere visionem solis.Et hec est superior.Aliã que est in imagine obscuriori:⁊ compositiori sicut est visio solis in aere vmbroso solis: ⁊ in nube:⁊ hec est inferior. Dicendum ergo sine preiudicio:ꝙ visio Angeli ⁊ hominis añ peccatum respectu dei non erat in gradu suppremo qui est glorie. Nec in gradu infimo:qui est fidei.Sed in medio:sed differenter:quia cognitio angelica ante peccatum respectu dei: luculentior ⁊ luminosior erat: q̃ȝ cognitio hominis:eum Angelus esset separatus ab omni corporea materia.homo vero non:neutrorum tamen cognitio erat per speciem vel per fidem.h Alexan.ad litteram.tene quã vis opinionem.Sufficit pro nunc ad propositum meum:ꝙ siue primi parentes: siue Angeli fidem habuerint:vel ante:vel post manifestum est ꝙ fides a fortiori est in cunctis ceteris hominibus a deo illuminatis: et sic est necessaria ad salutem. Alia plura exẽpla de antiquis patribus fidem habentibus ponit Apostolus ad hebreos.xi.di.Est auteȝ fides sperandarum substantia rerum: argumentum non apparentium. In hac enim testimonium consecuti sunt senes. Fide etiam plurimam hostiã Abel q̃ȝ Cain obtulit deo: per quam testimonium consecutus est eẽ iustus:testimonium perhibente deo muneribꝰ eius:⁊ per illam defunctus adhuc loquitur: fide Enoch translatus est:ne videret morteȝ ⁊ non inueniebatur:quia transtulit illuȝ deꝰ fide Noe respõso accepto:de his que adhuc non videbantur:metuẽs aptauit archam in

salutē dom⁹ sue:p quā dānauit mūdū:⁊ iusti
tie que per fidē est:heres est institut⁹: fide vo
catus Abraam obediuit in locum exire: quē
accepturus erat in hereditatem. et exijt ne-
sciens quo iret.fide demorat⁹ est in terra re-
promissionis.tanq̄ in aliena in casulis habi
tando.cum Isaac et Jacob coheredibus re-
promissionis eiusdem. Expectabat enim ci-
uitatem habentem fundamenta eius cuius
artifex et conditor deus.fide etiam ipsa Sar
ra sterilis virtutem in conceptione seminis ac
cepit.etiam preter tempus etatis:quoniam fi
delem credidit esse eum qui repromiserat.p
pter quod et ab vno orti sunt.⁊ hoc emortuo
tanq̄ sydera celi.in multitudineꝫ.⁊ sicut are
na que est ad oram maris innumerabilis.
Iuxta fidem defuncti sunt omnes isti. nō ac
ceptis repromissionib⁹.Sꝫ a longe eas aspi-
cientes ⁊ salutantes:et confitentes.quia pere
grini et hospites fuerunt super terram: fide
offerebat Abraam Isaac cum temptaretur. et
vnigenitum offerebat in quo susceperat re-
promissiones.ad quem dictuꝫ est.quia in Isa
ac vocabitur tibi sanctuꝫ.arbitrans quia et a
mortuis suscitare potens est deus. Fide eti-
am de futuris bn̄dixit Isaac Jacob et Esau
Fide iacob moriens singulos filiorum Jo-
seph benedixit.et adorauit fastigium virge ei⁹
Fide Joseph moriens de profectione filio-
rum Israel memoratus est.⁊ de ossibus su-
is mandauit. Fide Moises natus occulta-
tus est tribus mensibus a parentibus suis.
eo ꝙ vidissent elegantem infantem:et non ti
muerunt regis edictum. Fide Moises gran
dis effect⁹.negauit se eē filiū filie pharaonis
magis eligens affligi cum populo dei. q̄ tē-
poralis peccati habere iocunditatem. maio-
res diuitias estimans thesauro egiptiorum
in properium xp̄i.aspiciebat enim in remune
rationem:fide reliquit egyptum non veritus
animositatem regis. Inuisibilem enim tan-
q̄ videns sustinuit.Fide transierunt filij isra
hel mare rubrum. tanq̄ per aridam terram
quod experti egyptij deuorati sunt. fide mu-
ri⁹ hiericho corruerunt circuitu dierum se-
ptem.Fide Raab meretrix non perijt. cum
incredulis excipiens exploratores cum pace.
Et quid adhuc dicam⁹:deficiet enim me tē-
pus enarrante de Gedeon:Barach: Sam
son:Jepte:Dauid:Samuel:et alijs prophe-
tis.q p fidē vicerūt regna: opati sunt iusticiā
adepti sūt repromissiōes:obturauerūt ora le
onū:extinxerūt ipetū ignis.effugierūt aciē gla
dij.conualuerunt de infirmitate:fortes facti
sunt in bello:castra verterunt exterorum. ac
ceperūt mulieres de resurrectione mortuos
suos.Alij autem distenti sunt:non suscipien-
tes redemptionem. ut meliorem inuenirent
resurrectioneꝫ.Alij vero ludibria et verba ex
perti.insuper et vincula et carceres: lapidati
sunt.secti sunt.tentati sunt.in occisione gladij
mortui sunt. Circuierunt in melotis:⁊ in pel
libus caprinis:egentes:angustiati:afflicti:qui
bus dignus non erat mundus. In solitudi-
nibus errantes.et in montibus. ⁊ in spelun-
cis et cauernis terre. Et hi omnes testimo-
nio fidei probati.non acceperunt repromissio
nem deo pro nobis melius aliquid prouidē-
te:ut non sine nobis consumarentur.hec ibi.
ad litteram. Ex predictis igitur auctoritati-
bus: rationibus : distinctione : similitudine:
atqꝫ exemplis.clarissime patet necessitas sa-
cratissime fidei:quā fidem sacratissimā simul
cum operib⁹ nobis concedere dignetur.caput
et auctor fidei:Jesus xp̄s qui viuit et regnat
semper benedictus in secula seculoꝝ. Amen.

¶ Sabbato post dominicā sexagesime de
cause necessitatis fidei.

Emen cecidit

s in terram bonam: et ortum fe-
cit fructum centuplū.Luce.octa
uo.et in euangelio preterite do-
minice. Quāuis satis clare in duobus prece
dentibus sermonibus necessitas ipsius fidei
sacratissime monstrata sit. tamen in presenti
feria que est sabbatū et dies requietionis di
citur recreationis gratia.alium sermonē bre
uissimū et pulcherrimum.de eadem necessi-
tate ipsius fidei facere decreui.Qui sermo ut
predixi erit ita pulcher sicut ⁊ breuis. Nam
recordor cum in scolis omnē. ꝙ in lectioni-
bus sabbatiuis magister meus. tam ceteris
scolaribus q̄ mihi dicere solebat. Filioli le-
ctio sabbatina debet esse pulcra et paruuli-
na. Volēs igitur in hac feria simpliciter cau
sam necessitatis ipsi⁹ fidei declarare. ut eius-
dem fidei necessitas clarior appareat:sermo-
nem nostrum per modum cuiusdam questio

nis facienius. Que vtiq3 questio de causa ne necessitatis fidei talis erit.

¶ De causa potissima necessitatis sacratissime fidei.

SI igitur q̃ritur que sit potissima causa. quare deus habitu3 fidei supernaturalem anime rationali infundat. Ante responsione3 huius quesiti. quero ⁊ peto. an deus ipse naturalr̃. ⁊ sine aliquo habitu fidei infuso. sit intelligibilis a qualibet rationali creatura. Et manifestum est ꝙ sic. ꝙ deus etiam naturaliter sine alio habitu fidei possit intelligi ⁊ cognosci: tripliciter probo. Primo auctoritatibus. Secundo rationibus. Tertio exemplis. ¶ Primo probo auctoritatibꝰ. Nã Plato in Thimeo dic̃. Deꝰ est principiũ omniũ naturarum: lumen omniũ rationum: finis omniũ actionum. sine quo nihil subsistit: natura scientia instruit. et nulla operatio expedit. hec ille. Qua3 auctoritatem verbaliter ponit et recitat Augustinus in libro de ciuitate dei. Item Boetiꝰ prosa decima. tertij libri dicit. Deu3 esse cõmunis omniu3 animorũ conceptio. probat. Idem etiam confirmat Damascenus libro primo. di. Deum esse omnis appetitus proclamat: et deum non esse nulla natura profitetur. Ex quibus auctoritatibus patet: qualiter deus cognoscibilis est ab humano intellectu. etiã sine alio habitu fidei infuso. ¶ Secundo hoc ide3 probo triplici ratione. Primo rõne prioritatis. Secundo ratione mobilitatis. Tertio ratione rationabilitatis. ¶ Primo ergo probo rõne prioritatis. Fundamẽtum rationis ponit Cõmentator libro de substãtia orbis. di. Priori non posito qđ posterius est: causa et ratio posterioris nunq̃3 erit. Patet hec regula per exemplũ August. vicesimosecũdo de ciuita. dei. di. Semꝑ enim semẽ et fructu3 causa ⁊ arbor precedit nec vnq̃3 filius erit: nisi sit ⁊ pater. Hec ille. Preterea lumen in aere non erit: si sol tanq̃3 eam non precedat. Item si Adam primꝰ homo non fuisset. nec per consequens etiam Abel et Cayn simul cu3 omni posteritate nũq̃3 eẽ potuissent. Quo ꝓsupposito peto a quo sint facta quattuor elementa. Item septẽ planete. videl3. Luna: Mercurius: venus: Sol: Mars: Jupiter: atq3 Saturnus, Similiter tria firmamenta. videl3 celum stellatu3 cum suis syderibus. celum cristallinum. celu3 empireum. cum omnibus contentis in eis. Et clarum est. ꝙ hec omnia non se fecerunt. ꝙ si sic est. ergo tanq̃3 quidam effectus posteriores habent et habuerunt aliquã causam a q̃ descenderunt. Sed cum talis causa non possit aliqđ aliud intelligi nisi deꝰ. ergo per ꝯsequens deus naturaliter per suos effectus et creaturas etiam sine alia fide infusa ab humano intellectu intelligi potest et cognosci. ꝙ si forte aliquis deũ negaret. necesse eẽt omnino. ꝙ sicut deficiente primo parente simul deficeret et omne genus humanũ. Sic a simili deficiẽte deo. quod omniũ rerũ est creator non esset vlla creatura. Sed cum impossibile sit. ꝙ non sit creatura. ergo impossibile est ꝙ non sit creator creaturarũ. ꝙ si creator est: ergo per consequens ⁊ deus a quo simul omnes creature tanquã quidam effectus descenderunt. Quod bene confirmans philosophus ꝑmo de celo et mundo ait. Ab vno primo ente cõmunicatũ est singulis rebus esse et viuere. Et primo de regi. princi. dicit. Bonitas dei causa fuit factionis mundi et originis omniũ rerum. Cu3 quo concordans Boetius metro sexto tertij libri. ait. Omne hominũ genus in terris simili consurgit ab ortu. Vnus enim rerũ pater est. vnus qui cuncta ministrat. Ille dedit phebo radios ⁊ sydera celo. Hinc clausit mẽbris animos celsa sede petitos. Mortales igitur cunctos edidit nobile germen. Quid genus ⁊ proauos strepitis: si primordia nostra. Auctoremq3 deum spectes. nullus degener extat. Ni vicijs peiora fouens propriũ deserat ortum. hec ille. ¶ Secundo etiam probo ratione mobilitatis. ꝙ deus etiã sine habitu fidei naturaliter est cognoscibilis ab humano intellectu. Fundamentum rationis ponit philosophus quinto phisicorũ di. Omne quod mouet̃ ab alio mouetur. quoniã motus requirit quinq3 scil3 mouens: proximũ mobile: tempus: ⁊ preter hec terminũ a quo: ⁊ terminũ ad quem. Ista enim altera sunt ab inuicem. hec ibi. Et tertio de anima dic̃. Tria requirũtur ad motum. s. mouens: motum: ⁊ organum motus. Duplex est autem motum. scil3 mouens immobile. quod est appetibile: et mouens motum. quod est potẽtia appetitiua anime. hec

ne. Quo presupposito. videlz q omne quod
mouetur ab alio mouetur: certum est q se-
ptem planete cum non habeant animã eos
mouentem. contra aliquos philosophos op-
positum dicentes. prout dicit ad litterã Tho
mas prima parte. quest. 70. arti. tertio. in cor
pore quest. Et insuper hoc idem egregie con
firmat sanctus Bonauentura in secũdo di-
stinctione. 14. arti. tertio. quest. pma. et secũda
ergo mouẽtur a deo principaliter: q̃uis secũ
dario ab aliqua speciali intellia. idest ab ali-
quo angelo. Quod si sic est. ergo per motum
orbium atqz syderum. deus naturaliter esse
cognoscitur absqz aliquo habitu fidei. Quaz
rationem dominus Bonauentura vbi sup.
videlz distin. 14. articu. tertio. q. pma. in cor-
pore quest. verbaliter formans dicit. Cum q̃
ritur an exemplũ immediate mouetur a deo
Respondeo q in omni operatione rerum.
Deus operatur intime et immediate. Cum
dei voluntas. Sicut dicit Augustinus sit cau
sa prima ⁊ summa omniũ specierum et mo-
tionũ. In aliquibus vero sic operatur ⁊ mo-
uet. ut virtutem agendi et mouendi cõmuni
cet creature. Et prima quidem dicuntur mi
rabilia. ¶ Secunda vero naturalia vel vo-
luntaria q̃tum ad egressum. Quando ergo
queritur vtruz motus primi mobilis imme
diate sit a deo. non est questio vtrum virtus
diuina intime operetur et immediate ad il-
lam mutationem exercendam. quia sic nihil
mouetur nisi ipse moueat et cooperet̃ verita
ti motiue. Quod testatur Boetius metro. 9.
tertij libri. di. O qui perpetua mundum ra-
tione gubernas. Terrarũ celiqz sator qui tẽ
pus ab euo. Ire: iubes: stabilisqz manẽs das
cuncta moueri. Sed est questio. Vtrum mo
tus primi mobilis sit a deo tanq̃z a tota cau
sa. An simul cum virtute diuina mouẽte mo
ueat aliqua virtus creata. Et ad istã q̃oẽz sa
nis de plano responderi potest. Cum motus
ille sit natus conuenire virtuti finite propter
sui successionez: et diuina bonitas ad sui ma
nifestationem cõmunicet creature. quod ipsa
nata est suscipere. quod deus primũ mobile
mouet mediãte aliqua virtute creata. utpu-
ta angelo. sicut et alia mobilia. hic Bonauẽ
tura verbaliter ¶ Tertio hoc idẽ probo rõne
rõnabilitat̃. Fundamẽtũ rõis ponit Tuli⁹ in
libro de natura deoꝝ. di. Omne quod habet
rationem: ratiõe fieri necesse est. patet hec re
gula. p exemplũ quod Tulius ibidem ponit.
Nam si video domũ bene ordinatã seu fa-
ctam cuz discreta ratione: statim cogor dice-
cere q domus illa facta est simpliciter ab ali
quo rationem habente: et non a seipsa. Quo
presupposito certum est. q flores terre prout
sunt rose: lilia: viole: ⁊ huiusmõi. facti sunt cuz
maxima ratione ⁊ intellectu: atqz prudentia.
Sed clarũ est q predicti flores non se per se
fecerunt: nec insuper a terra tam rationabili
ter factos fuisse dici potest: cum terra careat
anima et ratione: et nihil dat quod non ha-
bet. ut dicitur primo Elencorũ. Nec insuper
homo etiam ratione vigens ut patet ad ocu
luz hoc facere potest. Quod si sic est. ergo ne
cesse est concludere q ab aliqua alia intelle-
ctuali seu rationali causa facti sint. Sed cum
talis causa principaliter nõ possit esse nisi de
us. qui est infinite sapientie atqz potentie. igi
tur propter hoc apparet q etiam naturaliter
deus cognosci potest etiam absqz habitu fi-
dei infuso. Quam rationẽ confirmat Com-
mentator. xi. Metaphisice. di. Nã nihil agit
nisi mota a superioribus causis. que sunt de
us: ⁊ intellie. Et confirmatur ista ratio. cer-
tum est enim: ut dicit Boetius prosa. 6. libri
secũdi. q aduersa nunq̃z solent sibi inuicem
sociari. eo q natura respuit ut contraria q̃qz
iungantur. hec ibi. Quod sic patet quia sup-
bia non stat cum humilitate: nec humidum
cum sicco: nec frigus cum calore. Quod si sic
est. q natura non potest simul tenere contra-
ria quin corrũpantur. Clarum est q quattu-
or elementa cum pluribus in eis contentis.
⁊ contraria sunt et contrarias habent quali
tates. ⁊ cum sint admixta ⁊ coniuncta ꝓpter
hoc non corrũpuntur. sed magis ordinate ꝓ
cedunt cum iuxta ordinem temporũ effectus
cõueniẽtes in terra producant. Sed cuz hoc
fieri non possit. nisi ab aliqua causa superna-
turali vtiqz sapientissima: et talis causa non
possit esse nisi deus ipse. Igitur concluditur
idem quod supra. Quod Aug. exemplificãs
21. libro de ciui. dei. c. 4. ait. Sicut scripserunt
qui naturas animaliũ curiosius indagauert
Salamãdra i ignib⁹ viuit. Et qdã sicilie mõ
tes: q tãta tpis vetustate vsqz nũc: ⁊ deinceps
flammis estuant. adhuc integri perseuerant.
Albestus lapis semel accensus. nunq̃z de ac-

cenditur.hec ille. Que simul omnia predicta
complectens. Boetius libro tertio prosa. i2.
dicit.Mundus ex tam contrarijs diuersisqꝫ
partibus in vnam formam minime conue-
nisset . nisi vnus esset qui tam diuersa con-
iungeret. coniuncta vero naturaruꝫ ipsa di-
uersitas inuicem discors dissociaret :atqꝫ di
uelleret.nisi vnus esset qui quod nexuit con-
tineret. Non tam vero certus ordo nature
procederet. Nec tam dispositos motus lo-
cis. temporibus. efficientia. spatijs. qualita-
tibus explicaret:nisi vnus esset qui has mu-
tationum varietates manens ipse dispone-
ret.hec ille. Ex predictis igit̃ rationib⁹ patet
qualiter sine aliqua fide adeo celitus in infu
sa quisqꝫ potest naturaliter ⁊ cognoscere de-
um ⁊ intelligere.¶ Secūdo hoc idem probo
exemplo Socratis qui ut habet̃ li. de mori-
bus philosophoꝝ.cum accusatus esset atheni
ensibus. ꝙ derideret Apollinē tanq̃ꝫ carneꝫ
⁊ hircū eorum deū. prohiberetqꝫ eidem fieri
sacrificiū: capt⁹ fuit ab eis ⁊ incarcerat⁹. De
tentusqꝫ est triginta diebus in carcere. eo ꝙ
simpliciter vnum deum coleret. vbi mirabi-
lem cordis constantiā se habere ostēdit. Nā
carcer et mors vultum eius seu animaꝫ per-
turbare non potuerunt.Dicenti autem ei q-
dam.Ecce ꝙ Athenienses ad mortem te cō
demnauerunt.eo ꝙ colis aliū deum q̃ꝫ suos.
Respondit ⁊ illos natura. Cuꝫ autem ut ait
Valerius li. 7. iudicatum ab Atheniēsibus
esset:ut hausto veneno periret delatum sibi
mortis poculū.non aliter q̃ꝫ medicamentum
mortis accepit:⁊ de mortis contētu. vniusqꝫ
dei cultu vsqꝫ ad vite exituꝫ libero animo di
sputauit. Cum autē potionē mortis de dan
tis manu accepisset.apposito ad labia pocu-
lo:vxor eius xantippe que illic aderat.vocife-
rans ait. Heu innocens homo perit.Qui re
spondit. Nunquid nocenti mihi q̃ꝫ Innocen
ti duxisti mori sancius esse. Mortuus est igi
tur Socrates propter cultum vnius dei ve-
neni poculo.Anno vite sue.94.quo anno cō
posuerat librum nobilissimum de moribus.
Post mortem vero eius Athenienses peni
tentia ducti criminatores eius morti adiudi
cantes:imaginē eius auream in templo col-
locauerūt.Mortuus est autē in diebus As-
sueri regis Assiriorum. hec omnia ad litterā
in li.supradicto.Quo etiam exemplo patet.ꝙ
exquo Sacrates naturaliter deum cogno-
uit.⁊ sine aliquo habitu fidei infuso:ut a qui-
busdam creditur.concluditur per cōsequens.
ꝙ deus per naturā sine alia fide cognoscibi-
lis est.¶ Aliud exemplū ponitur in compen
dio theologie.quod ab aliquib⁹ Alex.de hal̃.
appropriat̃.Ibi enim libro. j.ca.2. sic dicit̃ ad
litteram . Contigit in hispania : ⁊ fidedigna
relatione recepi . ꝙ quidam leuis homo lu-
debat ad ludū taxillorum. ⁊ ludo procedente
cepit passim pecuniam suā ammittere. Do-
lens igitur de pecunie ammissione corde ora
bat deum:ut daret sibi lucrum.vel salteꝫ pos
set recuperare amissum:et quāto plus deum
rogabat. etiam vbi apparebat species lucri .
ipse plus admirantibus qui aderant ammit
tebat.Amissa autē in ludo tota pecunia quā
habebat:vestes q̃s portabat exposuit: et vsqꝫ
ad camisiam omnes ammisit . Tunc valde
confusus de deo lamentans:ꝙ cum non ex-
audierat: quasi totus animo furibundus ad
domuꝫ accessit:armaturas suas ⁊ omnia bo
na munimenta corporis sui que habebat ac-
cepit.ac totaliter armatus. ac si campum du
elli intrare deberet equū ascendit: et ad pla-
team vbi multi valentes erant aggregati ve
nit.et vniuersis astantibus tanq̃ꝫ extra men-
tem positus dixit. Si quis est amicus et fi-
delis dei:qui dicat deum esse aliquid: vadat
et muniat se. quia ego reddam eum mortu-
um et victum. quia ego dico et teneo: ꝙ de-
us non est.Attoniti fuerunt singuli qui ade-
rant.quia verba tante insanie audierant.nul
lus tamē tanq̃ꝫ dementi voluit ei responde-
re . Sed cui non respondit homo . respon-
dit deus. Nam deus qui flagellauit pharao
nem opponenteꝫ se potentie dei per muscas
immisit vnam muscaꝫ:licet esset tempus hi-
emis. qui eum in facie sic inuasit : et sic inter
galeam et faciem se ponens:aculeis suis acri
ter eum lesit.ꝙ oportuit eum galeam depo-
nere:et per terram se proijcere. At vbi mus-
ca liberum habuit accessum. sic eum passim
in facie feriebat ꝙ se defendere nō valens ni
mis fatigatus de equo ad terram cecidit . et
faciem versus terram ut se posset a musca tu
eri posuit. At musca fortiter eum inuasit nec
cessat quousqꝫ publice blasphemiam quam
ore propbano protulerat omnibus audien-
tibus cum cordis gemitu renocauit : etiam

dixit. ꝙ deus solus habet verū esse sine cuiꝰ esse nullū ens potest esse: qui noluit infamiaꝫ meā ⁊ blasphemiā per maiorem creaturam punire: sed ad maiorē meam confusionē. miraculose me deuicit per vnam muscā et prostrauit. Quo dicto statim musca cum reliqt: ⁊ discessit. hec ibi verbaliter. Ex ꝑdictis itaqꝫ auctoritatibus rationibꝰ ⁊ exemplis patet. q̄liter naturaliter deus est cognoscibilis a rationali creatura. etiam sine aliquo habitu fidei infuso. Que simul oīa confirmans Alexan. de al. in prima ꝑte summe. q. 2. mēbro. 2. articu. ꝑmo. in corpore. q. dicit. Cuꝫ q̄rit̄ an ꝑ naturalē potentiā sit possibile deū cognoscere. Respondeo ꝙ cognitio de deo q̄d est haberi non potest ꝑ naturā. Cognitio auteꝫ de deo ꝙ est. potest haberi ꝑ rationē naturaleꝫ vnde Hugo in suis sententijs. Deus inquit noticiam suam ab homine sic ab initio temperauit. ut sicut nunꝗ̄ quid esset: poterat cōprehendi. ita nunꝗ̄ quia esset poterat ignorari. hec Hugo ⁊ Alexand. verbaliter. Ex quo igitur ut manifeste patet. deus naturaliter sine aliquo habitu fidei infuso cognosci potest a quolibet humano intellectu nō immerito. ut superius pretactū est: querit̄ siue queri potest: que sit potissima causa: q̄re deꝰ vult quālibꝫ animā rationalē necessario habere fidei habitū supnaturaliter infusuꝫ: ut ex eo ⁊ deum ip̄m cognoscat: ⁊ insuper beatificari ⁊ saluari possit. Cum deus ipse ut dicit̄. 3. de anima. Nihil frustra faciat: ⁊ per consequēs facere non debeat ꝑ plura q̄d quidē potest fieri per pautiora. Ad hoc respondet Tho. lib. i. contra gētiles. ⁊ insup scđa scđe. q. 2. articu. 3. Necnon ⁊ in ꝑma parte summe. q. 12. ⁊ ar. 12 Item Ric. in prohemio ꝑmi sententiaꝝ. Et insup Alexan. de ales. in. 3. ꝑte summe. in tractatu de fide. qui oēs concordant dicentes. ꝙ deus vnūquēqꝫ habere voluit vltra naturalem ipsiꝰ cognitionem etiā habitū fidei supernaturalem. tanꝗ̄ quid summe necessariū ad salutem quadruplici precipue causa. quaruꝫ.

¶ Prima dicitur causa maioritatis.

¶ Secunda dicitur causa paucitatis.

¶ Tertia dicitur causa prolixitatis.

¶ Quarta dicitur causa falsitatis.

¶ De quarta causa qua ostēdit̄ quod fides infusa etiaꝫ vltimam cognitionē naturalem de deo cuilibet est necessaria ad saluteꝫ. et primo de prima.

p Rima igit̄ causa qua deus vltra naturalem ipsius dei cognitionē. etiam voluit vnūquēqꝫ saluandū habere fidem infusam ⁊ supnaturaleꝫ. dicit̄ causa maioritatis: quoniā ut dicit̄. 3. de anima. Cū sine fantasmate nāli ratione anima nihil intelligere possit claꝝ est: ꝙ cum deus sit oīno incorporeꝰ impossibile est per consequēs. ꝙ ꝑ fantasmata a nobis cognosci possit: nisi forte per creaturas tanꝗ̄ per suos effectus. Que cognitio de ipso sic habita vtiqꝫ est imꝑfecta ut igitur q̄libet humanus intellectus: altiorē: maiorē: atqꝫ perfectiorē de ipso deo cognitionē intelligētiā habere posset. Ideo ꝓpter hoc voluit deus cuilibet infundere supnaturaleꝫ lumen fidei infusum: ut habeat̄ altior ⁊ perfectior cognitio de ipso deo. ⁊ ꝙ per talem habitum fidei. habeatur altior ⁊ ꝑfectior cognitio de deo: q̄ꝫ simpliciter ꝑ oēm naturalē rationē. quadrupliciter ꝓbo. Primo auctoritate. Secūdo ratione. Tertio distinctione. Quarto similitudine. ¶ Primo probo auctoritate. Ap̄. i. Corin. 13. di. Nobis inq̄t reuelauit deꝰ per spiritū suū illa. s. que nostro ꝑncipū huiꝰ seculi nouit. j. phorū. ut exponit glo. ¶ Secundo hoc idem probo vnica rōne. vꝫ. additionis. Fundamētū rationis ponit phs. tertio Thop. dicēs. Tale additū tali facit magis ip̄m tale. patet hec regula. Nā ignis additus igni: vulnꝰ vulneri: augent calorē ⁊ dolorē. Quo ꝑsupposito certū est. ꝙ si per lumē naturale rationis cognoscit̄ deus. ergo necesse est cōcludere ꝙ per additionē luīs supnaturalis fidei. magis ⁊ ꝑfectius cognoscat̄. q̄m ut dicit Alexā. in tertia ꝑte summe. in tractatu de gr̄a. Naturā supnaturalis gr̄a non destruit sed ꝑficit. ¶ Tertio hoc idem ꝓbo vnica distinctione beati Tho. in ꝑma ꝑte summe. q. 12. ar. 13. in corpore. q. di. Cum q̄ritur an ꝑ gratiā fidei habeat̄ altior cognitio de deo q̄ꝫ per naturalē rationē. Respōdeo absolute ꝙ sic. Q̄d sic patet. Cognitio eni quā ꝑ rationem naturalē habemꝰ. duo requirit. s. fantasmata ex sensibilibꝰ accepta: ⁊ lumen naturale intellectuale. Cuius virtute intelligibiles conceptiōes ab eis abstrahimꝰ. ⁊ q̄ꝫtū ad vtrūqꝫ iuuat̄ hūana cognitio per reuelationē gratie. Nam ⁊ lumē naturale intellectus ꝯfortatur ꝑ infusionē luminis gratuiti. Et interdū etiā fantasmata in imaginatione hoīs formātur diuinitus magis exprimētes res diuinas q̄ꝫ

ea que naturaliter a sensibilibus accepimus. sicut apparet in visionibus prophetalibus. et interdum etiam alique res sensibiles formātur diuinitus. aut etiam voces ad aliquod diuinum experimentum. sicut in baptismo xpi visus est spiritussanctus in specie columbe: et vox patris audita est. hic est filius meus dilectus. hec Thomas verbaliter. Ex qua distinctione patet. qualiter vltra naturalem cognitionem de deo conuenientissime infunditur a deo habitus supernaturalis fidei: quo altius et perfectius deus ipse cognoscitur.

¶ Quarto deniqz hoc idem probo similitudine ipsius Ade. de quo qrit Alexan. de ales in prima parte summe. q. 2. membro. 2. arti. 4 An ipse. s. Adam in ipso statu melius cognouerit deum q̄z cognoscatur nunc per fidem. Et respondit di. q in Adaz fuit cognitio naturalis. et superaddita. Maior autem cognitio potest dici tripliciter. vel q̄tum ad comprehensionē intellectus. vel q̄tum ad meritum vel q̄tum ad gustum. Potest ergo dici q cognitio quā habuit Adam de deo per creaturas. maior fuit q̄tum ad comprehensionē intellectus. Sed illa que est per fidem. maior est q̄tum ad meritū. et q̄tum ad gustum. q̄z illa que est simpliciter p naturam. Est enim duplex pñtia dei. p visuz: et per gustū. Et fm hoc est cognitio videntis in lumine: et gustantis in tenebris. Et talis ē cognitio fidei. in q̄ absens est visui: et presens gustui. propter qd̄ dicit in ps. q̄z magna multitudo dulcedinis tue: quā ab. ti. te. hec Alexā. verbaliter. q si ut patet. cognitio fidei Ade precipue q̄tum ad meritum et gustū. fuit perfectior q̄z esset simpliciter naturalis cognitio. ergo a simili pfectior est cognitio nostra. quā habem⁹ de deo per fidem: q̄z sit illa quā habemus per naturalem cognitionē vel rationē. Et sic ex predictis auctoritate: ratione: distinctione: atqz similitudine patet prima causa. vz. maioritatis qua ostenditur vltra naturalem cognitionez de deo fuisse omnino necessariā ad salutem infusionē ipsius fidei.

¶ De secunda causa qua ostendit q fides infusa vltra cognitionem naturalē de deo cuilibet est necessaria ad salutem.

Secunda etiam causa infusionis ipsi⁹ fidei dicit causa paucitatis. Quoniaz enim vidit deus q p rationē naturalem: ipsius cognitio a paucis immo paucissimis haberet. ideo pp̄ter hoc sapientissime decreuit. ut quicūqz saluādus foret ipsum p fidem infusam et supnaturalē cognosceret. Triplici nāqz respectu pbari potest qualiter paucissimi p naturalem rationez. ipsum cognouissent: nisi habitus fidei infusus supueniffet Quoꝝ post dicit respectus indispositiōis: clarum est enim. q cū humana corpora recipiant influentias diuersas a corporibus celestibus: per cōsequens habent diuersas dispositiones: et complexiones. Sed quia ut dicitur scđo de aīa. Molles carne aptos bone mentis et doctrine dicim⁹. Duros vero ineptos. pp̄ter igit graues et c̄rias qualitates corpis ut plurimū etiā grauat aīa. ne possit esse disposita ad cognoscendū deum. que cognitio acquirit per habitū acquisitū naturalis sciētie. Quod cōfirmans Salomon Sapi. 9. dicit. Corpus qd̄ corrūpitur aggrauat animaz: et deprimit terrena inhabitatio sensum multa cogitantē. O primū facit fides infusa: qm̄ stante etiam q̄libet corporis grauitate et passione. faciliter mediāte ipsa deus ipse cognoscitur. ¶ Secūdus etiam respectus quo monstrat. q: sine fide per naturalē rationē paucissimi deū cognouissent. dicit respect⁹ occupationis. Sententia est phi pmo politicorū. q difficile est simul multa cōspicere. Et quidaz alius sapiēs dicit. Pluribus intētus minor est ad singula sensus. Qd̄ si sic est. cū contingat multos occupatos esse: aut circa regimē puinciaꝝ: aut circa necessitatē et prudētiā rei familiaris. Clarū est. q tales non possent simul et semel intendere studio phie naturalis qua deus aliqualiter per rationes naturales cognoscitur. Ideo pp̄ter hoc voluit de⁹ quoslibet saluandos fidem habere infusaz. ¶ Tertius deniqz respectus dicitur respectus dedignationis. vidēs eniz omnipotēs deus. q multi ocio pigritie atqz fastidio dediti essent ex hoc q vidissent: q non sine magno studio et labore. talis naturalis sciētia et cognitio dei posset acquiri. Et sic propter hoc impedirent a tali cognitione veritatis et ipsius dei. Ideo tanq̄z amator nostre salutis voluit et vult omnes saluandos habere habitū fidei infusum. ex quib⁹ tribus respectibus patet. etiam secūda causa. qua deus voluit cognosci per fidez: et non tm̄ per rationem naturalē. ex quo per viam naturalis rōnis paucissimi deū cognouissent. et p ↄsequēs paucissimi salui fuissent.

¶ De tertia causa qua ostenditur quod fides infusa etiam vltra cognitionem naturalem de deo cuilibet ē necessaria ad salutem.

t Ertia insup causa.qua deus vltra naturalez ipsius cognitionē.voluit vnūquēqz saluandū habere fidē infusam ⁊ supnaturalem.dicit causa prolixitatis. Videns eteniz deus.ꝙ per naturales rationes cognitio ipsius fuisset valde prolixa omnib9 ⁊ diuturna.⁊ vix per longū tempus acquisita fuisset. ideo ut talis prolixitas: ab omnib9 posset euitari:⁊ cognitio ipsius tempe breuissimo posset haberi.voluit ppter hoc vnicuiqz tm̄ q̄ztum est de se habitū fidei ⁊ vere cognitionis infundere. Et ꝙ sine fide impossibile fuisset deum naturaliter cognoscere.nisi prolixo ⁊ longissimo tempe.quod vtiqz tempus. quasi totū perditū fuisset triplici respectu probatur. Quorū Primus dicit respectus profunditatis. Secūdus dicit respectus imbecillitatis. Tertius dicit respectus passibilitatis.¶ Primus respectus quo ostendit ꝙ sine fide per naturales rationes deus non potuisset cognosci.nisi in tempore longissimo ⁊ valde prolixo:dicit respectus profunditatis. Nam vidit deus ꝙ veritas ⁊ cognitio ipsi9 dei.seu sanctissime trinitatis.sic erat profunda immo ꝓfundissima et altissima. ꝙ etiam vix per longum temp9potuisset acquiri.⁊ insuper ad illam rōnalis anima non attingeret.quod claruit in multis philosophis. q ad cognitionem profundā trinitatis per naturales rationes nunq̄ deuenerunt. Et qualiter per naturales rationes possibile esset vnq̄ꝫ ꝓfundam essentiā trinitatis cognoscere. Cum etiam ut inquit Augusti.in quodā sermone ad Heremitas. Impossibile fuit ꝙ vn9 philosophus cognosceret naturā apis quā p triginta annos iugiter scire inuestigauerat. Et propterea Job.16.ca.dicebat. Cum vix paruam stillaz sermonē eius cepimus:magnitudinē throni eius quis poterit intueri.vbi etiā Grego.dicit.Totum quicqd de deo accipere possumus. est quasi quedā stilla liquoris. Propter hoc igit voluit deus vnūquemqz habitū fidei infusum habere.¶ Secund9insuper respectus. dicit respectus imbecillitatis.Tam insuper debilis:leuis: atqz imbecillis est humanus intellectus. ꝙ p se sine fide ad cognitionē tam profunde veritatis minime deuenire potuisset.dicēte Augus.pmo de tri.Mentis humane acies inualida in taz excellenti luce veritatis.non figit:nisi p iusticiā fidei emūdetur.hec ibi.¶Tertius deniqz respectus.dicit respectus passibilitatis. Cū eni anima simul ⁊ corpus diuersis occupent passionibus:⁊ infirmitatibus:minime sunt idonea ad cognoscendū:tantā altitudinē diuine maiestatis. Ideo propter hoc ⁊ etiā alios supradictos respectus ut facilius ⁊ breuiori tēpore ab omnibus.ipsius dei cognitio haberetur.voluit ꝙ omnes cōiter ⁊ generaliter cuz per fidem cognoscerēt. Ex quibus etiam patet tertia causa necessitatis eiusdē fidei.

¶ De quarta causa qua ostenditur ꝙ fides infusa etiam vltra cognitionem naturalē de deo cuilibet est necessaria ad salutem.

q Varta deniqz causa.qua deus vltra naturalem ipsius dei cognitionē etiam voluit vnūquemqz saluandū: habere fidem infusam ⁊ supnaturalem. dicitur causa falsitatis. Videns eniz clemētissimus deus ꝙ humanus intellectus:sepissime posset incidere in errorē et falsitatem. si eni simpliciter tm̄ per rationē naturalez cognoscere vellet.ideo ut hoc inconueniens ab intellectu humano penit9 remoueret. voluit oīno ꝙ cū per fidem intelligeret. Nam potuisset humanus intellectus sine fide in errorem et falsitatem incidere tribus precipue respectib9.quorum. Primus dicit respectus imbecillitat Secūdus dicit respect9 sensibilitatis. Tertius dicit respectus psuasibilitatis.¶ Primus igitur respect9 quo sine fide intellectus faciliter in errorē incidisset.dicit respect9 imbecillitatis.Tam debilis enim est mens humana ⁊ vacillatoria.ꝙ plerūqz naturali rōi falsitas admixta fuisset.ꝙ etiaz credidisset bonū malū:⁊ ecōuerso. Similr qd̄ est verū falsum:⁊ ecōuerso.¶ Secūdus etiā respect9. dicitur respectus sensibilitatis. Cū eni oporteret fantasmata speculari.cum qui deū simpliciter naturali rōne cognoscere vellet.que fantasmata nō ducūt in perfectā cognitionez rei. Ideo propter hoc quisqz errare potuisset Ne igitur aliquis sic in errorez incidere posset.deus cognosci voluit per habitum fidei infuse.¶ Tertius deniqz respectus. dicit respectus psuabilitatis.qz postremo vidit de9 ꝙ demones sunt valde inuidiosi.ideo sicut ab eis Eua fuit decepta ab ei9illusiōe: sic multi etiā

ſine fide ab eis potuiſſent decipi ⁊ illudi. Jō
propter hoc voluit deus. ꝙ omnes eū cogno
ſcant per fidem.que a deo ſolo infunditur: et
ſoli deo innitit̄.propter quod impoſſibile eſt
ipſam habentē incidere in errorē. dūmodo
in ea ꝑmaneat.cum talis fides ſit a deo. qui
nec fallere nec falli poteſt.Et ꝙ dyabol⁹q ſꝫ
Pau.2.Corin.xi.ſe transfigurat in angelum
lucis:conatus fuiſſet ſine fide decipe homies
volentes deū ſimpliciter per rōnes natura-
les cognoſcere.patꝫ ꝑ exēplū.Naꝫ legit̄ in le
genda ſancti Martini epi.ꝙ quadā die dya
bolus in forma magni regis purpura ⁊ dya
demate aureis caligis ornatus. ſereno ore le
taqꝫ facie ſibi apparuit. Cūqꝫ ambo diu ta-
cuiſſent.Agnoſce inqt demō quē colis Mar
tine.Xp̄s ego ſum:qui deſcenſurus ad terrā
prius me tibi manifeſtare nolui.Adhuc cum
Martin⁹ admirās taceret:rurſus ait.Mar-
tine?Cur dubitas credere:cuꝫ me videas ſic
glorioſum?Certe xp̄s ego ſum?Cur me non
adoras? Tūc Martinus a ſpirituſancto edo
ctus ait.Domin⁹ me⁹ Jeſus xp̄s non ſe pur
puratum.Nec diademate renitentē venturꝫ
ſe eſſe predixit.Ego xp̄m niſi in eo habitu et
forma qua paſſus eſt:⁊ crucis ſtigmata ꝑfe-
rentem venire conſpexero:non credā nec ado
rabo.Ad hanc vocē confuſus demon ſtatim
diſparuit:⁊ totā cellaꝫ fetore repleuit.hec oia
ibi.¶ Ex predictis igit̄ cum quattuor cauſis
clariſſime patuit.qualiter clariſſim⁹ deus.tā-
q̄ꝫ valde neceſſariū voluit vnicuiqꝫ fidei ha-
bitum infundere.quo ꝑfecte cognoſceret̄: cuꝫ
ad eū cognoſcendū minime ſufficeret rōnalis.
⁊ ſic per conſequēs etiā patet ſecūda excellē-
tia ipſius ſacratiſſime fidei:que dicit̄ excellē-
tia neceſſitatis. in qua monſtratū fuit qualr̄
fides infuſa cuilibet eſt neceſſaria ad ſaluteꝫ
Jn qua ſacratiſſima fide iugiter vſqꝫ ad mor
tem me ⁊ vos conſeruare dignet̄ clemētiſſi-
mus deus:q ſimul eſt largitor fidei ⁊ remu-
nerator.Cui ſit ſemꝑ omnis laus ⁊ gloria ꝑ
infinita ſecula ſeculoꝝ.Amen.

¶ Dominica in quinquageſima de tertia ex
cellentia ipſius ſacratiſſime fidei.

R Eſpice: fides
tua te ſaluū fec̄.Lu.18.c.⁊ in euā
gelio occurrētis dn̄ice. Due ve
ritates ſpectabiles ciues in ho-
dierno ⁊ preſenti euāgelio nobis ſpūaliter a
clemētiſſimo ſaluatore noſtro proponūtur. q̄
rum vna dici poteſt veritas certificationis.
ſcd̄a veritas ſignificationis.Nam ut ait euā
geliū ad litterā. Aſſumpſit ieſus.12.diſcipl̄os
ſuos.et ait illis. Ecce aſcendim⁹ hieroſolimā
⁊ cōſummabūtur omnia que ſcripta ſunt ꝑ
prophetas de filio hois. Tradetur eni genti
bus:⁊ illudet̄:⁊ flagellabitur: ⁊ cōſpuetur.Et
poſtq̄ꝫ flagellauerit.occident eū : ⁊ tertia die
reſurget.hec euangeliū ad litterā. Jn predi-
ctis verbis manifeſte apparet qualiter Sal-
uator omnib⁹ Apl̄is ſuis predixit totū my-
ſteriū ſue paſſiōis: atqꝫ reſurrectionis: ut dū
poſtea et paſſionem tolleraſſet. ⁊ inſuper re-
ſurrexiſſet:tam ipſi Apl̄i:q̄ꝫ etiam totum ge-
nus humanū.fidem certam ⁊ indubiaꝫ eius
paſſioni ⁊ reſurrectioni exhiberent:q̄ꝫ fidem.
quia Apl̄i tunc non habebāt. Jdeo hec ante
eis predicebātur. Sic enim dicit euangeliuꝫ
Jpſi nihil horū intellexerūt. et erat verbum
iſtud abſconditū ab eis: ⁊ non intelligebant
que dicebātur.hec ibi. Poſtq̄ꝫ vero predicta
omnia eſſe facta ad oculū conſpexerūt. certi-
tudinaliter omnes crediderūt.hec igit̄ modo
nos certitudinaliter predicta omnia ⁊ crede-
re debemus ⁊ tenemur. Ex hac veritate eli-
citur correlariū.ꝙ fides noſtra in aliquib⁹ ſic
ſe habet ſicut ſcientia.qm̄ ſicut ſcientia eſt de
monſtratiua ſuaꝝ cōcluſionū. ſic fides eſt de
mōſtratiua actualr̄: ſicut patuit in ipſis Apo
ſtolis myſterioꝝ paſſionis: ⁊ reſurrectionis
xp̄i.Ex quib⁹ patet prima veritas euāgelij. q̄
dicit̄ certificationis. Proponit̄ etiam nobis
Secūda veritas:que dicit̄ ſignificatiōis.Nā
euangeliū ſubſequit̄ ⁊ ponit qualiter quidaꝫ
cecus clamans poſt xp̄um ab ipſo ſaluatore
eſt illuminatus.Qui cecus ſm̄ Grego.ſigni
ficat.totum genus humanū:ꝑ peccatū ꝑmo-
rum parentū obcecatū.Sed poſtmodū ꝑ le-
gem naturalē ⁊ moſaycā aliqualiter illumi-
natur. Spūaliter tn̄ ſignificat populuꝫ xp̄ia-
num:qui cū ante xp̄i aduentū idola adoraret
tanq̄ꝫ cecis ⁊ demonibus ſacrificaret. Poſt
aduentū tamē ipſius ſaluatoris cōuerſus ad
fidem xp̄i mediante p̄dicatione apoſtoloꝝ
meruit illuiari per gratiā in preſenti ab ipſo
xp̄o:⁊ inſuꝑ per gloriam in futuro. Nā ante
xp̄i aduentū:populus iudaicus erat populus
dei electus. Populus vero non xp̄ian⁹:tunc
erat populus a deo reprobatus ⁊ paganus.

Sed post Christi aduentum: facta est mutatio per gratiam ⁊ dexteram dei excelsi. Qm̃ populus iudaicus: exquo Christum cõtẽpsit ⁊ fidem eius spreuit: merito a deo tunc est reprobatus ⁊ maledictus. Econtra vero: populus qui nunc est christianus sed antea paganus: exquo Christi fidem cordialiter suscepit ideo ex hoc nunc est a deo electus ⁊ benedictus. De qua benedictiõe .i. electione dicitur j. Pe. 2. Vos estis gens sancta pplꝰs acquisitionis: vt virtutem ãnuncietis ei qui de tenebras vos vocauit in admirabile lumẽ suũ Qui aliqñ non pplꝰs: nunc autẽ pplꝰs dei. Qui non consecuti misericordiam: nũc autẽ misericordiam consecuti. hec ibi. De tali etiã populi iudaici reprobatione: ⁊ populi Christiani electione. ꝓpha in persona ipsius xp̃i dicit. Populus quẽ non cogno. s. ante aduẽtum meũ seruiuit mihi: in auditu auris obediuit mihi. s. post aduentum meum. Filij alieni mentiti sunt mihi. i. populus iudaicus: ⁊ claudicauerũt a semitis suis. i. a vijs fidei vere ⁊ virtutis: ex q̃bus etiã patet declaratio scẽe veritatis. ⁊ sic etiam patet moralis expositio euangelij sacri. Post cuius declarationem qm̃ in superioribus sufficienter declaraui secundam ipsius sacratissime fidei excellentiã vz necessitatem volens ordinate procedere: habeo in presenti tertiam ipsius fidei excellẽtiam declarare: que dicitur excellentia dignitatis. Cuius tertie excellẽtie declaratio talis erit.

¶ De vnitate sacratissime fidei q̃uo. s. ẽ vna sola vera fides ⁊ non plures.

T Ertia igitur excellentia sacratissime fidei in ordine declaranda dicitur excellentia vnitatis. In hac igitur excellentia habemus videre: an necessario sit vna vera fides: an possint esse plures. Cum enim triplex sit fides sub qua cõiter viuit totũ genus humanum. vz. fides Christianoꝝ: fides iudeoꝝ: ⁊ fides saracenoꝝ: seu theucrorũ: qui obseruant legem Machometi. videndum ẽ ⁊ declarandũ an omnes saluari possint sub sua fide: obseruando ea que sua fides cuiqꝫ p̄cipit: vtputa. An bonus iudeus ſm legẽ suã. Similiter saracenus. Similiter christianus possint saluari quilibet in sua. An solum saluetur necessario sub vna sola fide quicũqꝫ saluat. vtputa sub fide Christianoꝝ: siue sub lege eorum. Ad huius igitur q̃onis ⁊ excellentie clarificationem. tres articuli sunt precipue declarandi. Quoꝝ primus dicitur articulus false opinionis. Scd̃us dicit articulus firme tentiõis. Tertius dicitur articulus egregie satisfactionis.

¶ De tribus alijs articulis circa vnitatem fidei declarandis. Et p̄mo de p̄mo articulo declarando in quo ostenditur falsa opinio illorum: qui dicũt vnũquẽqꝫ posse saluari sub sua fide.

P Rimus articulus circa vnitatum fidei declarãdus: dicitur articulus false opinionis. Circa questionẽ supra positam. Cuꝫ queritur an quisqꝫ saluari possit sub sua lege ⁊ fide: obseruando tamen ea que cuiqꝫ sua fides precipit: fuit falsa imo falsissima opinio quorũdam dicentium: ꝙ sic. Nam quidam tenuerunt ꝙ realiter quisqꝫ saluari potest sub sua lege: q̃d tripliciter probare conati sunt. Primo auctoritatibus. Scd̃o rationibus. Tertio admiratione. ¶ Primo probant duabus auctoritatibus quaꝝ p̄ma est Joel ꝓphe. 2. c. dicentis. Omis quicũqꝫ inuocauerit nomen dñi saluus erit. Sed cum omnes sub sua fide inuocent deũ ergo omnes sub sua lege saluari possunt. ¶ Scd̃a auctoritas est Apostoli. j. Thi. 2. dicentis. Deus vult omnes homines saluos fieri. ¶ Scd̃o hoc idem probare nituntur tribus precipue rationibus. ¶ Primo ratione finalitatis. Scd̃o rõe superabilitatis. ¶ Tertio rõne causalitatis. ¶ Primo probant ratione finalitatis. vnũquẽqꝫ saluari i sua fide ⁊ lege. Fundamentum rõnis eoꝝ ponit phs 2. physi. qui dicit. Agens ſm rõnem agit naturaliter ꝓpter finem: q̃d si sic est: ergo deus qui est pfectissimꝰ in ratiõe ⁊ itellectu exquo creat de nihilo animas omniũ hominũ eas facit propter aliquẽ finem: quo concesso. Si queritur quo fine creauit deus omnes infideles. s. omnes iudeos: omnes saracenos: omnes turchos: ⁊ etiam christianos. Claruꝫ est ſm Augu. ⁊ omnes theologos in. j. distin. 46. ꝙ omnes creauit ad hoc vt beatificent. Sed cum dicatur. j. politico. ⁊. 3. de anima. ꝙ deus nihil facit ociosum in natura. concluditur per consequens: ꝙ quilibet moraliter viuens in sua lege ⁊ fide saluatur. ¶ Scd̃o hoc idem probant ratione superabilitatis. Fundamentum rationis eorum ponit phs. lib. 1. metha. di. Vnumquodqꝫ entium vtitur nã

sibi propria.patet hec regula.Cum eni ignis naturaliter sit calidior sole: qui tamen non formaliter:sed virtualiter:vel effectiue calid⁹ est.Ideo maiorem calorem emittit.Quo p̄supposito certum est:q in natura & in essentia dei duo precipue sunt.s.misericordia & iustitia.dicente pph'a.Duo h audiui:quia ptās dei est:& tibi dn̄e misericordia. Et alibi dicit Misericordia & veritas obuiauerūt sibi.Sz clarum est:q maior est misericordia in deo q̄z iustitia.dicente Iac.2.c.Misericordia sup exaltat iudiciū.& ps.dicit. Miserationes ei⁹ super omnia opera eius.Et Hieronym⁹ de pen.distinc.j.quia diuinitatis.dicit. Quia diuinitatis natura clemens est & pia: & magis ad indulgentiam q̄z advindictam prona.hec ille.Et rōnem de hoc assignat Ricar.in.4. distinc.46.artic.2.q.2.di. q misericordia est deo naturalior:eo q respicit bonitatem sue nature.Justitia vero respicit peccata: quare si vt patet misericordia est deo magis naturalis q̄z iustitia.Et vnumqḋqz sequitur proprietatem sue nature: bene concludit q de⁹ ex abūdantia sue misericordie saluat omnes qui moraliter viuunt sub sua fide & lege.

¶Tertio hoc idem probant ratione causalitatis. Fundamentum rationis eorū ponit Auctor lib.de causis.di. Quicquid est causa cause:est etiam causa causati. patet hec regla Nam si quis fuit causa plantandi arborem est etiam causa omniū fructuū ex illa descendentium. Quo presupposito certū est:q de⁹ est qui creat hominē:& causa lib.arbi.dicēte Salomone Sapien.10.Fecit deus hominē rectum: & reliquit eum in manibus consilij sui.Et Ecclesia.15.dicitur.Deus ab initio cōstituit hominem.& reliquit eum in manu cōsilij sui.Sed clarum est:q libe.arbi.est causa peccati.di.pho.3.ethico. Voluntaria sūt vitia sicut & virtutes.Q̄d si sic est:ergo sequitur q deus est causa peccati. Sic enim dicitur ex de iniur.& dam.da.c. si culpa. Qui causam dāni dat:dānum dedisse videtur: imo quod plus est:si deus dānaret moraliter viuentes in sua lege.presupposito etiam q peccarent: magis esset peccator:q̄z omnes dānandi. et ratio est:quia.2.metha.dicitur. Quicquid est causa aliorum vt sint talia:id maxime ē tale sicut exempli gratia.Si ignis est causa calefactionis:ideo ipse maxime est calidus. Sed cum impossibile sit deum esse causam directam alicuius mali.& per consequens dānationem aliquorum.bene ergo concluditur q omnes moraliter viuentes in sua fide et lege saluantur.¶Tertio deniqz probant aliqui generali admiratione:q omnes sub sua lege & fide viuentes saluari possunt. Dicunt enim.Si deus solū eos saluaret qui sub vna fide viuunt.& ceteros omnes ab illa fide alienos damnaret.valde mirū omnibus hominibus mundi generaliter appareret:et precipue cum paucissimi saluētur.Multi vero dānentur. et sic ex predictis auctoritatib⁹:rationib⁹:& generali admiratione. patet falsa opinio dicentiū. q vnusquisqz saluari potest in sua lege & fide. Et per consequēs etiā patet primus articulus circa vnitatē fidei declarāde.qui dicit articulus false opinionis.

¶De scd̄o articl'o circa vnitatē fidei declarādo:in quo ostēdit q simplr est vna sola vera fides et ñ plures: i q̄ saluari p̄t qcūqz saluat.

Secundus articulus circa vnitatē fidei declarādus.dicit articulus firme tentionis.Quoniā ut ait phus p̄mo Elenchoꝝ. & primo rethorice sue. Opposita iuxta se posita magis elucescūt. sicut album magis elucescit. apud nigrū q̄z si nullū nigꝝ adesset.Ideo postq̄z demonstraui falsaz opinionē dicentiū. q vnusquisqz saluari potest sub sua fide.habeo nunc in presenti articulo declarare veram opinionem & rectam:quomodo.s.nō est possibile homines saluari nisi sub vna sola fide & lege.propter quod dico q de necessitate salutis est:q quisqz firmiter teneat & credat:q sit sola lex & fides:in qua sola:& non in aliqua altera saluatur: & saluari potest:quicūqz saluari debet & saluatur. Et q necesse est credere:q sit vna sola fides in toto mundo:in qua sola & non altera quisqz saluat. Quintupliciter pbo. Primo rationibus. Scd̄o auctoritate. Tertio distinctione. Quarto similitudine. Quinto reuelatione. ¶Primo ratione quadruplici:q.s. necesse est tenere & credere q sit vna sola fides in toto mundo:in qua sola non in altera saluatur:quicūqz saluatur & saluari debet Primo ratione obiectionis. Scd̄o ratōe subiectionis. Tertio ratione diuersificationis. Quarto ratione infusionis.¶Primo probo ratione obiectionis:siue obiecti. Fundamentum rationis ponit Tho.super libro de sensu & sensato.di.Simplex obiectū sim-

plicem potentiam ⁊ non diuerſam requirit.
patet hec regula. Cum enim qnqȝ ſint ob-
iecta ſpecifica ſenſibilium: ideo qnqȝ dicimꝰ
eſſe ſenſus. Et quia color vt dicitur in ſcđo
de anima. eſt ſimpliciter obiectum viſus:
ideo ſimpliciter vnus ſenſus qui eſt poten-
tia viſiua ⁊ non auditiua. ſimpliciter dirigi
poteſt ſeu dirigitur ad ipſum colorem viden
dum: quod nullus aliorum ſenſuum diuer-
ſorum facere poteſt. Exemplifica de alijs ꝑ
ut vis. Quo preſuppoſito vȝ. ꝙ quandocūqȝ
obiectum eſt vnum: neceſſarium eſt eſſe tm̄
vnam potentiam: ⁊ per conſequens tm̄ vnū
actum. Certum eſt autem ꝙ deus ſimplici-
ter inquantum eſt veritas increata: eſt vnuȝ
ſolum obiectum cuiuſlibet intellectus ratio-
nalis. ſic enim dicitur Exodi.20. Audi Iſrł.
dominus deus tuus vnus eſt. Et ꝓpħa dic̄.
Non erit in te deus recens: quod cōfirmās
Ricar.in.3.diſtin.23.articu.5.q.2.dicit. Ob-
iectum fidei eſt veritas increata: ad quā crea
ta omnia reducuntur. hoc idem aſſerit Tho.
ſcđa ſcđe.q.j.articu.j. Sic inſuper obiectum
intellectus ſpeculatiui eſt ipſa veritas: que ēt
reducitur ad primam veritatem. Vnde phs
2.metha.dicit. Intellectus ſpeculatiui finis ⁊
delectatio eſt veritas. Et.6.ethico.ait. Bonū
intellectus eſt ſcientia ⁊ veritas. Et ṗmo de
anima dicit. Intellectiua ⁊ ſpeculatio veri-
tatis videntur eſſe proprie paſſiones anime.
ꝙ ſi ſic eſt: ꝙ vna eſt ſimpliciter in ſe veritas
diuinarum rerum ſeu credendorum. ſ. veri-
tas increata: quā non variat nec diuerſificat
in aliquo diuerſitas: vel varietas credendo-
rum: qm̄ talis increata veritas rerum non
pendet vllo modo ex ipſis hominibus: aut
ex diſpoſitionibus eorum credendorum: ne-
ceſſe eſt concludere: ꝙ vnius veritatis ſimpli
citer debet eſſe vna apprehenſio: ſicut ⁊ vniꝰ
coloris vna eſt apprehenſio: ſicut ⁊ vnius co-
loris vna tm̄ eſt potentia. ſ. viſiua eum appre
hendens. ⁊ hoc quantum ad apprehenſum:
lȝ ſint varij modi apprehenſionum: ſicut vnꝰ
apprehendit ſignum cum ſagitta tenens ar-
cum altum. Alius procliuum: alius in parte
dextra: ⁊ alius in parte ſiniſtra. Ex qua ra-
tione neceſſario: neceſſario concluditur: ꝙ cū
apprehenſio iſtius increate veritatis nō poſ-
ſit eſſe in cōmunitate omnium hominum:
niſi per credulitatem ⁊ fidem: bene ſequitur
quod vna ⁊ cōmunis debet eſſe credulitas

omnium hominum. Cum autem iudei cre-
dant in meſſiam venturum. Saraceni vero
⁊ theucri in Machometum: ⁊ chriſtiani in
Chriſtum: propter quod ⁊ diuerſas leges ſe
quūtur ⁊ opera. clarum eſt ꝙ duas ſectas ne
ceſſario oportet eſſe falſas: cum probatuȝ ſit
ꝙ vnum ſit ſimpliciter obiectum cuiuſlibet
humani intellectus. ſ. veritas increata: ⁊ oia
que ad eam reducuntur. ¶ Scđo etiam pro
bo ratione ſubiectionis ſiue ſubiecti: ꝙ ſim-
pliciter eſt vna bona fides: ⁊ non plures. Fū
damentum rationis ponit phs.3.de anima.
dicens. Scientie ſecantur queādmodum ⁊
res a quibus vel de quibus ſunt ſcientie. hoc
idem confirmat idem phus ṗmo de anima
⁊.2.methaphy.⁊.8.topicoꝝ. ꝙ ſcientia trahit
nobilitatem a ſuo ſubiecto. patet hec regula.
Quia enim anima eſt diuerſa genere a cor-
pore. Ideo ſm phm ṗmo de anima. diuer-
ſificat ſcientiam ab eo. Similiter quia ignis
⁊ aqua ſunt diuerſa genere: ideo diuerſificāt
actꝰ ſuos. Ex quo bene patet: ꝙ ſi plura ſint
ſubiecta ⁊ diuerſa: ergo plures erūt ⁊ diuer-
ſe ſcientie ab eis procedentes. Econtra vero
ſi vnum eſt ſimpliciter ſubiectū: vna erit ſim
pliciter ⁊ ſcientia. Quo preſuppoſito ꝙ vniꝰ
ſubiecti vna ſimpliciter eſt ſcientia. Certum
eſt ꝙ intellectus eſt vnus ſpē in tota genera
tione humana. Vnde Tho.in.2.di.32.⁊ dñs
Bonauentura ibidem in queſtionibus circa
litteram.q.vltia dicunt. ꝙ omnes anime ra
tionales ab origine ſunt equales: quantum
ad ſubſtantiam ⁊ eſſentiā. Quia vt dicit phs
3.metha. Species equaliter predicantur de
ſuis indiuiduis quod eſſe nō poſſet: ſi forme
eſſent inequales. Et ratio eſt ſȝ Tho. Quia
cum omnis diuerſitas formalis que non ꝑ
reſpectum ad materiam ſit diuerſitas ſm
ſpeciem. teſte pho.10.metha. omnes anime q̄
ſint eiuſdem ſpeciei: relinquitur ꝙ nulla di-
uerſitas: ⁊ per conſequens inequalitas ſit i
animabus humanis: hic non loquor de aia
Chriſti: que fuit perfectior omnibꝰ animabꝰ
etiam in naturalibꝰ: quia naturaliter habuit
meliorem intellectum: memoriam: ⁊ volun-
tatem: qȝ quelibet alia aia. lȝ ꝓpter hoc non
ſit egreſſa timore humane ſpēi. Nec inſuper
loquor: ꝙ vna aia ꝑ accñs nō ſit ꝑfectior al-
tera reſpectu melioris cōplexionis corporis:
prout dicit phs.2.de anima. Sȝ loquor ſim-
pliciter: ꝙ natura hominis ſiue natura aie

quantum ad substantiam z essentiam: vna z eadem est apud omnes: vnde iudei intellect9 z saraceni nihil differt ab itellectu christiani z econuerso. dicente Porphirio in suis vniuersalibus. Plures homines sunt vnus hō participatione vnius speciei. Species enim est collectio in vnam z candem naturaz. Et ibidem ait. De vero que sunt hominis proprietates. dico autem eius qui est cōis erunt equaliter eedem in omnibus. Idem autem esset vniuscuiusqz vnum z idem: neqz intensionem: neqz remissionem suscipit. hec ibi. ꝙ si vt patet natura omnium hominum ē cōis: z est eadem apud omnes nationes mundi: ergo sequitur ꝙ z naturalia erunt eadem apud omnes. Ideo quecūqz debentur creatori iure nature: seu iure naturalium. cōmuniter ei debentur ab omnibus z apud oēs. Ideo cultus q deo debetur naturaliter: siue propter eius excellentiam: siue propter beneficiorum z donoꝝ naturalium obligationez cōmunis esse debet apud omnes. Sed cum talis cultus qui deo debetur ab omnib9 iure nature nihil sit nisi principia quedam fides. vz. z credulitas. Ideo ꝓpter hoc necesse ē cōcludere: ꝙ vna sola z non plures sit fides et credulitas: que deo debetur. ꝙ si sint plures credulitates: sicut z sunt. Igit̄ sic diuersimode credentes necesse est agere contra naturā z sic quoddam malum z peccatum. Igitur propter hoc necesse est tenere: ꝙ vna sit simpliciter vera fides: z non plures. Et sic confirmatur ista ratio. Videmus enim ꝙ affectionum cause apud omnes: z apprehēsiones carum etiam erga deum eedem sunt. Nā spei causa in omnibus est apprehensio diuine liberalitatis z misericordie. Amoris autem causa est apprehensio diuine bonitatis. Igit̄ cum affectiones iste eedem sint apud omnes z apprehensiones que sunt cause illoꝝ eedez apud omnes erunt. Apprehensiones in presenti de deo: oportet esse fidei: propter virtutem intellectus hominum: vt in precedentibus monstratum est. ꝙ si sic est: ergo a simili vera fides: vna z eadem erit necessario apud omnes. Si autem aliquis obijceret. di. Cum enim. 3. de anima dicatur. Scientie secantur quēadmodum z res: igitur cum fides sit de rebus coniunctis materie transmutabili: et de re separata a materia: z de deo z de moribus hominū: videtur ꝙ ad minus possint esse tres fides. s. naturalis: diuinalis: z moralis. Ad hoc respondeo: ꝙ z si de rebus diuersis diuerse sint scientie. hoc debet intelligi qn̄ considerant non in relatione ad aliquid vnū quod sit ꝑncipiorum subiectum. In fide autē non est sic: imo omnia que considerantur in fide z creduntur: considerantur z credunt̄ sꝫ aliquā comparationem ad aliquid vnum: qd est ꝑncipioꝝ. s. articuloꝝ fidei subiectuz. s. deū Vel dicas sm̄ Ricar. in prohemio. 1. q. 2. ꝙ quecūqz conueniunt in rōne vna possunt ad vnam scientiam pertinere. Vnde etiam oia inquantum conueniunt in ratione entis: pertinent ad methaphisicaz. eo ꝙ methaphisica tractat de omni ente vniuersaliter. Vñ phs 4. metha. dicit. ꝙ vnius scientie consideratio ē de ente vniuersaliter. Et Auic. 1. metha. sue dicit. ꝙ subiectum mediante est ens inquātū ens. Sic ergo a simili dico. Cum fides infusa sit simpliciter de diuersis articulis z reb9 per solam rationem z virtutem diuinam: q̄ omnia simul complectitur. Omnia enim ab ipso deo: z ad ipsum sunt: existens vna simpliciter: potest etiam esse de diuersis rebus. Ex quibus omnibus patet scd̄a ratio. ¶ Tertio probo fidem necessario esse vnam ratiōe diuersificationis. Fundamentū rationis ponit phs. 1. posterioꝝ. z. 4. metha. dicens. Affirmatio z negatio nunq̄ꝫ sunt vera de eodem. patet hec regula. Nam ꝙ aliquid simul z semel sit album z non album: calidum z nō calidum: hoc est impossibile: quia necessario oꝫ ꝙ illud sit simpliciter: aut album aut non album: aut calidum aut non calidum. Quo ꝑsupposito cum bonum z malum sint in reb9 Sed veꝝ z falsum sint in intellectu: vt dicit̄ 7. metha. certū ē: ꝙ fides qua quisqz saluandus est: non potest esse simul vera z falsa: qm̄ vt dicitur. 10. metha. Duo cōtraria non stant simul. Sed manifestum est: ꝙ aliqui: vtputa iudei z saraceni affirmant suam fidem eē bonam. Fidem vero christianoꝝ esse oio falsaz Oppositum christiani dicunt: qd̄ sic pꝫ. Nā lex Machometi concedit. 12. vxores vt bonū lex vero christianoꝝ prohibet: vt malū. Tunc vltra peto: aut habere. 12. vxores est bonū sm̄ suam rōnem aut malum. Sed claꝝ est: ꝙ lex christianoꝝ cum prohibeat hoc vt malum: et z lex machomenti concedat vt bonuz: ꝙ hoc omnino est impossibile. vz. ꝙ lex machometi sit simul bona z mala: z sic dico de quauis

alia fide ⁊ lege. ꝙ autem quisqꝫ iudicet suam
fidem simpliciter vel legem esse bonam: et
econtra omnem aliam malam. patet. q̄ꝛ quisqꝫ
fauet eis qui sue adherent fidei. Nam chri-
stiani baptizant saracenos ⁊ iudeos. ⁊ econ-
uerso: ipsi dant christianis suas cerimonias.
Econtra etiam per oppositum: omnis secta
igne ⁊ ferro persequitur sentientes contraria
sue fidei tanq̄ꝫ rem malam: imo plus persequit̃
illos q̄ꝫ fures ⁊ raptores. Quibus omnibus
premissis: cum impossibile sit ꝙ vna ⁊ eadeꝫ
fides sit simul vera ⁊ falsa. Ideo per conse-
quens impossibile est esse nisi vnam solam ⁊
veram fidem: qua deo exhibetur verus cul-
tus. ¶ Quarto deniqꝫ probo ratione infu-
sionis: ꝙ simpliciter est vna sola fides: i qua
saluatur quicūqꝫ saluatur. Fundamentum
rationis ponit ph̄s. 2. de generatione ⁊ cor-
ruptione. di. Idem manens idem: semꝑ ap-
tum natum est facere idem. patet hec regula
Nam ignis manens ignis: semper calorem
emittere potest: ⁊ non frigus. Quo presuppo
sito certum est: ꝙ fides a deo in anima infū-
ditur. dicente Augustino in lib. de libe. arbi.
⁊ ponitur de consecra. distinc. 4. c. Gratia.
Fides inquit non est liber. arbi. tm̄. Sed est
dei donum. Et Sapien. 3. dicitur. Dabitur
ei fidei donum electum ⁊ sors in templo dei
acceptissima. Quo͛ si sic est: ꝙ fides est a deo.
cum deus sit semper manens. Idem inua-
riabiliter ergo necessario infundit in ani-
mabus vnam solam fidem: ⁊ non diuersas
Nam aliter sibi facere est impossibile: quia
vt probatum est: cum oporteat aliquā fidem
esse veram: aliquam vero falsam: sequeret̃ ꝙ
deus ipsemet mutabilis esset: ⁊ insuper di-
uerse substantie ⁊ nature: pro eo ꝙ vni infun
deret fidem salutiferam: alteri vero non sa-
lutiferam ⁊ dānabilem. Et vltra hoc videre
tur ꝙ deus esset acceptator personarum: quo͛
est impossibile: ⁊ etiam hereticū credere. Sic
enim dicitur. 32. q. 4. c. sic. ⁊ de consecra. dist.
4. c. nequaq̄ꝫ. ⁊ ex̄ de preben. c. venerabilis.
Apud deum nulla est acceptio personarum:
propter quod oportet concludere: ꝙ de⁹ vnā
solam fidem omnibus exhibet: qui volunt ac
cipere ⁊ non plures. Et ideo libro de causis
dicitur. Causa prima existit in omnib⁹ rebus
sm̄ dispositioneꝫ vnā. Et Plato in thimeo
dicit. Prima causa est sine vlla variatione.
Et. 7. ethico. ph̄us. ait. Simplicis ⁊ imutabi
lis nature semper vna ⁊ eadem actio ē. Que
simul omnia confirmans Salomon Sapi.
6. ait. Pusillum ⁊ magnum diligit deus: et
est ei equaliter cura de omnibus. Ex predi-
ctis igitur quattuor rationibus clarissime pꝫ
qualiter simpliciter est sola vna ⁊ vera fides
⁊ non plures: in qua saluabit̃ quicūqꝫ saluat̃
¶ Scđo hoc idem probo vnica auctoritate
Augustini. libro de verbis domini. dicentis.
Vna sola est fides deo grata: ⁊ omnibus sa
lutifera: in qua omnes saluantur: ⁊ extra quā
saluari ipossibile ē. hec ille. ¶ Tertio hoc idē
probo vnica distinctōe. beati Tho. scđa scđe
q. 4. arti. 6. in corpore. q. dicentis. Cuꝫ querit̃
an tm̄ sit vna sola ⁊ vera fides. an possint eē
plures: Respondeo ꝙ fides vera tm̄ vna est
Nam fides si sumatur per habitum. dupli-
citer potest cōsiderari: vno modo ex parte ob
iecti. Et sic est simpliciter vna fides. Obiectū
enim fidei formale: est veritas prima: cui in-
herendo credimus quecūqꝫ continentur sub
fide. Alio modo ex parte subiecti: ⁊ sic fides
diuersificatur sm̄ ꝙ est diuersorum. Mani-
festum est autem ꝙ fides sicut ⁊ quilibet ali⁹
habitus ex formali ratione obiecti hꝫ speciē.
Sed ex subiecto indiuiduatur. Et ideo si fi-
des sumitur pro habitu quo credimus: sic fi-
des est vna species: ⁊ differens numero i di
uersis hominibus. Si vero sumatur pro eo
quod creditur: sic etiam est vna fides: ꝙ ideꝫ
est quo͛ ab omnibus creditur ⁊ credi debet. lꝫ
etiam sint diuersa credibilia: qua cōmuniter
omnes credunt: q̄ꝛ omnia reducūtur ad vnū
sm̄ Tho. verbaliter. ¶ Quarto hic idem ꝓbo
vnica similitudine: ꝙ vꝫ. necesse ē vnam solā
esse fidem ⁊ non plures: quā similitudinē po
nit ph̄us. 8. politico. versus principium. Om̄
inquit vn⁹ est finis ciuitatis omnium. Ideo
necessarium est ad eius finem conseruanduꝫ
esse vnam disciplinam ⁊ eandem omnium.
hec ibi. Ex qua similitudine accipio: ꝙ de re-
bus ordinatis directe ad vnum finem: vna ē
vita: vna sciētia: vna disciplina: ergo a simili
cum omnia que sunt fidei directe referantur
ad vnum finem. s. deum. siue vitam eternam
sicut dicitur Joā. 20. Hec scripta sunt vt cre
datis. ⁊ vt credentes vitam eternam habea-
tis. cōcluditur necessario ꝙ vna sit sola fides
vnus solus cultus dei: vna sola fidei religio:
⁊ non plures: qua mediante finem consequit̃
vite eterne: quicūqꝫ eternam vitam consequi

debet. ¶ Quinto deniqʒ probo reuelatione qꝫ.s. vna est vera fides. Nam in legenda sancte Cecilie habet quomodo sener quidam.s. Angelus apparuit valeriano Cecilie marito: cum libello in manibus. vbi erant scripta verba Apli ad Ephe. vnus deus. vna fides. vnū baptismū. vnus deus ⁊ pater omniū. q est sup omnes: ⁊ per omnia est benedictꝰ. hec ibi. dic historiā ad litteraʒ si vis: ut habes in legendario. ⁊ etiaʒ in lectionibꝰ breuiarij. Ex predictis itaqꝫ rationibꝰ. auctoritate. distinctione. similitudine. atqʒ reuelatione. patet q̄liter impossibile est esse nisi vnam solam fidē veram bonā et salutiferā. Et qualiter impossibile est omnes saluari sub lege ⁊ fide sua. ⁊ per consequēs etiam patet secūdus articulꝰ circa vnitatem fidei declarādus. qui dicitur articulus firme tentionis.

¶ De tertio articulo circa veritateʒ fidei declarādo de satisfactione: ɔtra dicētes qꝫ qsqʒ potest saluari sub sua fide.

Tertius deniqʒ articulus circa vnitatem fidei declarādus: dicit articulus egregie satisfactionis. Qm̄ aliq adhuc dubitare possent. qꝫ.s. non sit nisi vna sola vera fides: pro eo qꝫ in primo articulo demonstratū est oppositū p auctoritates. rationes. ⁊ etiā generalē admirationē. ut quilibet intellectꝰ possit firmiter credere ⁊ tenere. qđ simpliciter in articulo secūdo monstratū est. idcirco declarabo singillatim supradictas auctoritates. rōnes. atqʒ generalem admirationem. et per cōsequens omnis mens plene ⁊ egregie satisfacta remanebit. Et qm̄ tria in oppositum sunt proposita: ideo tres satisfactiones faciemus. Quarū. ⁊c̄. Prima dicit satisfactio auctoritatū. Secunda satisfactio rationū. Tertia dicit satisfactio admirationū. ¶ Prima satisfactio facienda dicit auctoritatū. Due eniʒ auctoritates proposite fuerunt. qꝫ.s. quelʒ fides potest esse bona: ⁊ p cōsequens quisqʒ in sua fide saluari potest. Et prima fuit Joelis prophete. ꝛ.c. di. Omnis q cūqʒ inuocauerit nomen dn̄i saluꝰ erit. Quā declarando dico: qꝫ ille terminus ois. non intelligit qꝫ omnes illi saluant: qui tm̄ deū adorant ⁊ inuocant. Sed qui eū in veritate fidei adorant. Proinde ,ppheta dicit. Prope est dominꝰ omnibꝰ inuocantibus eū in veritate. Vbi glo. dicit. Ergo longe est dominꝰ ab oibus inuocantibus eū cum fidei falsitate. hec glo. Et ideo Ricar. in. 4. di. 15. ar. 4. q. 7. querit. An oratio a quolibet facta semp sit audibilis a deo. Et respondet di. qꝫ nō. Sed oportet qꝫ oratio salutifera quattuor habeat conditiones. Prima ē qꝫ ille qui petit: petat humilr. reputando se indignū tali gratia. Secūda est: qꝫ ille qui petit: petat salubriter: idest ea tm̄ que ptinent ad salutem. prout est gratia: illuminatio intellectus: remissio peccatoꝝ ⁊ huiusmodi. Tertia est qꝫ ille qui petit: petat pseuerāter. quoniā dominꝰ Matth. 10. dicit. Qui pseuerauerit vsqʒ in finē hic saluus erit. Quarta cōditio ē qꝫ ille q petit petat fideliter. i. qꝫ petat cū firma fide ⁊ non cum dubia ⁊ falsa. Quam verā fidem: cū non ois teneat. erquo simpliciter vna est. ut probatum est. ɔcluditur p consequēs qꝫ nō ois saluatur in sua fide ⁊ lege. prout prima auctoritas ostēdere videbat. Secūda auctoritas que videbatur ostēdere. qꝫ ois sub sua lege saluari poterat. ⁊ quā p scuto aliqui allegebant fuit pauli pmo Thi. 2. di. Deus vult omnes hoies salfieri. Quā auctoritatē egregie dn̄s Bonauētura declarans in pmo. di. 46. ar. j. q. j. in corpore. q. dicit. Cum querit an iutta auctoritatem pauli deꝰ simpliciter velit omnes homines sal. fieri. Respondeo qꝫ duplex est voluntas dei. s. antecedens ⁊ absoluta: consequens ⁊ conditionata. Volūtas antecedēs ⁊ absoluta est illa q̄ respicit ordinē nature prout a deo condita est. ⁊ qꝛ omne bonū a deo est volitū. etiā omnē naturā rōnalē seu intellectualem bonū est salutē obtinere. Ideo hac volūtate deus q̄tum in se est. vult omnes hoies sal. fieri. Quod patet: tū ex pte nature date: tū ex parte gratie oibus oblate. dedit eni cuilibet naturā ꝯm quā quisqʒ posset finē suū cognoscere: ⁊ cognitū querere: ⁊ quesitū inuenire: ⁊ inuenta inherere: ac p hoc salutē obtinere. Gratiā quoqʒ simpliciter obtulit. dū filium misit ⁊ preciū pro omnibꝰ dedit. leges etiam oibus ⁊ mandata propter hoc exhibuit. Volūtas vero dei consequēs ⁊ cōditionata respicit ordinē pmo ex pte li. ar. in quo incidit etiā spontaneū malum. ⁊ quia non est bonū omnes homines saluos fieri. nisi sub cōditionibus istis. ut. s. qui se preparat ⁊ saluari consentit. ideo vult deus saluare benefacientem ⁊ volentem. Nolentem vero ⁊ malefacienteʒ ⁊ sue gratie resistentē. non vult deus saluare: quia hoc facere. nec bonum nec iustū

esset.q᷑ bene patet exemplo solis. Nam licz sol omnes homines quantum est in se illuminare velit.tamē qui oculum claudunt ꝛ sponte se auertunt.nō illuminant a sole. Sic deꝰ quantum in se est paratus est omnes illuminare per gratiā ꝛ salutem. Sed qui obstaculuz ponunt nequaquā saluant. Habes etiam exemplum in rege quantuz ad cōformitatem nature omnes sub suo regno constitutos vult saluare ꝛ bonū habere.tamen propter culpe deformitatem:ꝛ suorum preceptorum transgressionē vult oino eos nō saluari:sed damnari. Ex q̄ distinctione patet.qualiter deus non vult saluare omnes sub diuersis legibus viuentes. sed simpliciter q sub vna fide ꝛ lege bene viuunt. Ex quibus omnibꝰ patet illa satisfactio contra falsam opinionem. vz.auctoritatum.

¶ Secūda insuper satisfactio contra falsam opinionē aliquorū facienda dicit rationum. Ultra enim auctoritates tres rationes preposite fuerunt. ꝙ.s. quelibet fides potest esse bona . et quisqꝫ per consequens potest saluari in sua fide.quibus plene satisfaciam: ad singulos singulariter respondendo. Ad primam autē rationē.s.finalitatis. ꝙ deꝰ.s. nihil facit nisi propter finem. ergo creauit omnes homines proter finem:ꝛ quia ille finis est beatitudo. Respondeo ꝙ omnia predicta vera sunt. Cum autez cōcluditur.ergo omnes saluant. exquo deus nihil facit frustra. Nego h̄ esse verū.immo falsissimū est. Et ratō.quia ut dicit li. de regimine prin.non puenitur simpliciter ad finem aliquē nisi ꝑ medium eius Sicut non egritur sanitas sine medio medicine.ꝙ si sic est.ergo nullus finem vite eterne potest adipisci nisi habeat mediū quo mediate possit acquiri. Et ideo non sufficit iudeos ꝛ saracenos ꝛ insuper xp̄ianos creatos eē ad finem beatitudinis ad hoc ut saluentur.ꝙ si dicerent Judei ꝛ Saraceni omnes nos medium habemus. scilicz fidem nostrā cum operibus:qua mediate omnes saluari possumus. Respondeo ꝙ non sufficit habere medium:nisi illud mediū sit conueniens cum fine.quia s̄m philosophū secūdo Thopicorū.ꝛ septimo Methaphisice. Ea que sunt ad finē debent regulari s̄m ꝙ dictat ratio finis. vnde non quelibet medicina est sufficiens dare alicui sanitatem.sed illa solum que est conueniens ad expulsionem infirmitatis. Sic a simili dico:ꝙ non sufficit omnes habere suaz fidem cum operibus. sed oportet ꝙ talis fides cum operibus sit conueniens cum fine beatitudinis. Cum autem impossibile sit: ꝙ triplex predicta fides sit conueniens cum fine. Sed vna tantū prout in secundo articulo monstratum est. ideo concluditur. ꝙ non omnes saluantur sub sua fide. sed solum sub vna fide saluantur. Ex quibus omnibus patet.ꝙ prima ratio nihil concludit. Ad secundā rationez qua sic arguebatur vnumqḋqꝫ vtitur natura sua propria.ꝛ per consequens cum in deo sit misericordia ꝛ iusticia:ꝛ misericordia naturaliter superet iusticiaz. vide argumentū supra. Respondeo ꝙ deus vtit natura sua. Sed cum natura dei sit ordinatissima in seruando ordinem quē ipse nature dedit:ut dicitur.8. Phisycorum.ꝛ ordo dei est cum hominibus.ut quicūqꝫ voluerit misericordiam ꝛ salutem:eam ab eo accipiat. Jdeo saluare volens ordinē:non tantū non saluabit omnes.immo stante libertate arbitrij in quo salutem posuit ꝛ misericordiam: nullatenus potest saluare nolentes.dicente Augus. super Joan. Qui fecit te sine te.non saluabit te sine te. Et apostolus ad hebreos.5.ait. Factus est omnibus obtempantibus sibi cā salutis eterne. Cum igitur omnes predicti saluari nolint:cum aliqui sponte false fidei adhereant.ut infra patebit. Jdeo argumentum eorum nihil concludit. Jmmo magis cōcludit oppositū.ꝙ.s.plures ex iusticia damnabūtur.que tanta est in deo.nec minor quanta misericordia. cum omne quod est in deo habeat rationē infinitatis.et sic idem ꝙ ipse deus Ex quibus omnibus patet satisfactio secunde rationis. Ad tertiā deniqꝫ rationem .vz. quicqd est causa cause ē cā creati. ergo si tot damnant.cum non damnētur nisi mediāte peccato quod ex libe.ar. procedit.sequitur ex hoc ꝙ deꝰ est causa potissima oim illorū peccatorum. et per consequēs deus est maximꝰ peccator. Respondeo s̄m Bonauenturā in scđo di.37.ar.2.q.1. Et s̄m Tho.in prima ꝑte summe.q.49.ar.2.ꝙ hoc non est verum.ꝙ scꝫ deus sit causa peccati effectiue. quāuis ipse deus sit causa libe.ar. Et ratio est:quia defectus cause scđe.s.li.ar.procedit simpliciter ab ipsa causa scđa .s.ab ipso li.ar. sicut exempli gratia. Si minister facit aliqd cōtra mādatū dn̄i.non reducit hoc in dn̄m sicut in causam primā:sed simplr̄ in ministꝝ. quod ut clariꝰ

patcat exemplũ declaro. Ecce quidã domi-
nus videt quandã iuuenculã pauperculã qui
dicit seruitori suo siue famulo porta.25.duca
tos matri eius paupercule.ut ca3 nuptui tra
dat. vadit ille seruus ⁊ dicit matri iuuencu-
le.dabo tibi.25.aureos:si vis ꝙ semel cum fi
lia tua peccem:que statim cõsentit. pero igitᷣ
nunc:quis est causa principalis ⁊ potissima
illius peccati:O tu dices forte.dñs fuit cau-
sa:q dedit.25.ducatos seruo.Rñdeo nõ ẽ ve
rum.Ratio est: quia non dedit seruo duca-
tos illo fine.Sed ille spõte ⁊ malo fine vsus
est.Sic est in proposito de deo.quia deꝰ ideo
dedit li.ar.ut quisq3 simpliciter faceret bonũ
⁊ saluaretᷣ.et non ut faceret malum ⁊ sic dã-
naretur. Et ratio est philosophi scđo de ge-
nerrtione.⁊ cor.dicentis.Ab eodem agẽte pe
nitus in se non diuersificato non egreditur
perfectũ et imperfectũ. sicut nec ab arbore si
mul egreditur fructus dulcis et amarus. sed
bonum dicit perfectionem: malũ impfectio-
nem.quia dicit priuationẽ modi:spẽi:⁊ ordis
penes q̃ determinatᷣ perfectio creature.Cum
igitur deus sit agens pfectissimꝰ non in se di
uersificatus.ergo cũ bona actio sit ab ipso.se
quitur ꝙ mala idest peccata nõ erant ab eo
dẽ.propter quod Deuterono.32.dicitur.Dei
perfecta sunt opera.⁊ Matth.5. etiam dicitᷣ.
Estote perfecti:sicut ⁊ pater celestis pfectꝰ est
Deniq3 August.li.83.questionũ ait.Deo au
ctore nullus homo deterior fit.Ex quibꝰ om
nibus patet.ꝙ tertia ratio nihil concludit. et
per consequẽs etiã patet secũda satisfactio q̃
dicitᷣ rationũ.¶ Tertia deniq3 satisfactio cõ
tra falsam opinionẽ aliquoꝝ facienda dicitᷣ
admirationis . Arguebatᷣ enim ꝙ generalis
oibus mirũ videretur si deus simpliciter sal
uaret omnes qui sub vna fide viuũt.alios ve
ro omnes cum sint quasi innumerabiles dã
naret.quod dicebat oino esse impossibile et
incredibile.Quibꝰ satisfaciendo dico.ꝙ nul-
li debet esse mirũ ⁊ incredibile.Si deus oẽ3
multitudinẽ dãnet.preter eos qui sub vna fi
de viuũt.immo oibus deberet mirũ appare
re.si deus aliter faceret.vnde nõ tantũ est ve
rum. ꝙ omnes ab vna vera fide dei semoti
et alieni damnẽtur.sed etiam hoc est cõueni
entissimũ.quod tripliciter ꝓbo . Primo au
ctoritatibus. Secundo rationibus. Tertio
similitudine.¶ Primo ꝓbatᷣ auctoritatibꝰ.
Nam Matthei.20.dicitᷣ.Multi sunt vocati
pauci vero electi.vbi ait glo.Nullus miretur
si pauci saluantᷣ:⁊ multi damnantᷣ. qꝛ a deo
omnes vocati citiꝰ eligũt penas: q̃3 eternas
delicias.Et Matth.7.dicitᷣ.Arta est via que
ducit ad vita3.s.nolentibus eam sequi:⁊ pau
ci intrãt per illã.ampla ⁊ spaciosa est q̃ ducit
ad perditionẽ.et multi intrãt per illã.¶ Se-
cũdo hoc idẽ probo triplici ratiõe. Primo
ratione electionis. Secũdo ratione inuesti-
gationis. Tertio rõne operationis.¶ Pri
mo probo ratione electionis.ꝙ.s.nullus mi-
rari debet si omnes damnãtur preter illos
qui sub vna vera fide viuũt. Fundamentu3
rationis ponit phus.3.Ethicoꝝ.dicẽs. Volũ
tarie sunt virtutes sicut ⁊ vitia.quod confir-
mans Sap̃.Ecclist.15.ait. Ante hominẽ bo
nũ ⁊ malũ:vita et mors. quodcũq3 voluerit
dabitur ei.Quibus adherẽs. Ambro.15.q.i.
c.Non est.ait. Voluntariũ sibi militẽ eligit
xp̃us:⁊ volũtariũ seruũ dyabolus auctionatᷣ
Neminẽ enim iugo peccatoꝝ astrictũ possi-
det. nisi se ei prius ere peccatoꝝ vendiderit .
hec ille. Quo presupposito.ꝙ.s.virtus ex qua
quisq3 saluatᷣ est voluntaria:bene cõcluditᷣ.ꝙ
si tot damnãtur.nullus debet mirari.ex quo
voluntarie sibi eligunt talem damnatione3.
Causa igitᷣ q̃re tot damnãtᷣ ⁊ pauci saluantᷣ.
siue pueniunt ad regnũ eterne beatitudinis
est.quia deus nequaq̃3 vult cogere aliquem
cũ sinat ordinẽ iam datũ rebꝰ oibus seruari
Et ꝙ videl3 fit.ꝙ pauci curent venire ad vir
tutẽ vere fidei.⁊ p consequẽs ad regnũ cele-
ste.ꝓbatᷣ auctoritate ꝓphete.di.Dñs de celo
prospexit sup filios hoim:vt videat si est in-
telligẽs aut requires deũ.s. per veram fide3.
omnes declinauerũt.s.a vera fide. simul inu
tiles facti sunt.non est qui faciat bonũ nõ est
vsq3 ad vnũ. Hoc idem ꝓbatᷣ etiam figura:
siue similitudine.Nam omnes simul ad ce-
nam agni ꝓuidi inuitati noluerũt venire. ut
dicitᷣ Luce.14. Ibi enim dicitᷣ homo quida3 Hoc
sc3 Deus factꝰ homo fecit cenã magna:⁊ or- nota.
dinauit:verã fidem:⁊ inuitauit multos.i. om
nes:⁊ misit seruũ suũ.s.paulũ et alios aposto
los:siue angelũ bonũ dicere inuitatis.ut ve-
nirent.s.ad veram fidẽ. quoniã omnia pata
erant:⁊ sequitur in Euangelio. ⁊ ceperunt om
nes simul se excusare:quorũ excusatio ꝓfecto
est stulta ⁊ inualida.Sic eni dicitᷣ Prouer.3
Excusatio superboꝝ ignominia.Et ratio est
quia nõ sic se excusarent ad cenam tpalem.

aut ad tempale lucrum. Primus igit̃ dixit. villã emi. vbi notat̃ appetitus diuitiaꝝ: qui ex superbie radice procedit. quia ꝓpter hunc appetitũ homo supbus efficitur. Seq̃tur necesse habeo exire. s. ab eternoꝝ contemplatione. ⁊ a mei consideratione: ⁊ a vere fidei cognitione. sequitur ⁊ videre illã. i. studiũ applicare ad tempalem gloriã. sicut pauo ad caudã suam. Propriũ enim supboꝝ est ſm Greg. Oculos simpliciter non ad deũ: sed ad suam gloriã leuare. contra quos dicit̃ in psal. Oculos superboꝝ humiliabis. Sequit̃ rogo te habe me excusatũ. glo. Humilitas sonat in voce. sed superbia in actione. Sequit̃ alter autẽ dixit. Iuga bouũ emi quinq̃ꝫ. i. curiositatẽ. 5. sensuũ: tempalia inuestigando multo labore quesiui. quod facit auarus. qui cor: linguam: manus: pedes: oculos: semp habꝫ occupatos circa ista tpalia bona. dicente Salomõ. Ecclesiastes. 10. Insatiabilis oculus auari. Seq̃tur ⁊ eo probare illa. Ecce viciũ curiositatis ⁊ solicitudinis. Rogo habe me excusatũ. q̃r. vꝫ sum in multis occupatus. ut dictũ est. Alius dixit. vxorem duxi: ⁊ ideo non possum venire. glo. vxor est concupiscentia carnalis. hãc vxorem ducit. qui ſm carnis desideria viuere proponit. Ista cõcupiscentia carnis cũ sua delectatione. precipue viget in saracenis. ⁊ iõ non curãt ad fidem veram se cõuertere. De quibus Osee. 5. dicit̃. Non dabũt cogitationes suas ⁊ reuertãtur ad dñm deum suũ. q̃r species fornicatoꝝ in medio eoꝝ ẽ: ⁊ dñꝫ nõ cognouerũt. hec ille. Ex prefata igit̃ auctoritate ⁊ similitudine euidenter apparet. qualr̃ omnes. s. infideles se excusant. ⁊ nolũt venire ad nuptias vere fidei: seu eterni regis: sꝫ magis tribuunt se prout dicit̃ in prima Ioan. 2. Superbie: auaritie: atq̃ꝫ luxurie. Et ideo iuste ex sua libera ⁊ spontanea voluntate damnant̃. Sicut etiã dicit̃. 23. q. 4. c. displicet. Nã quis nesciat hominẽ nisi merito male volũtatis damnari: ⁊ merito volũtatis bone saluari. hec ille. Et Ber. dic̃. Nihil ardet in inferno nisi propria volũtas. tolle propriã voluntatẽ: et iam non est infernus. Item. 23. q. 4. c. Nabuchodonosor. dr̃. Vasis ire nunq̃ꝫ deꝰ redderet interitũ: si nõ spõtaneũ iuenire tur homo habere peccatũ. hec ibi. Et ideo cõcludo. sicut nõ miraret̃ si aliquis ex libera voluntate se precipitaret in profundo lacus: cũ a nullo cogeret̃; ⁊ desereret palatiũ plenum magno thesauro. qd̃ libere habere potuisset. Sic certe nullus debet mirari si plures dãnantur q̃ꝫ saluant̃. Ex quo ipsi libere eligunt damnationẽ suam: ⁊ libere respuũt fidem veram: et eternã gloriam. ¶ Secũdo etiam ꝓbo ratione inuestigationis. q̃ꝛ nullus debet mirari si omnes damnant̃. qui sũt extra solam ⁊ veram fidẽ. Fundamentũ rationis ponit̃. 3. Ethi. ⁊ etiã extra de iniu. et dã. da. ca. si culpa. vbi dicit̃. Ignorantia neminẽ excusat cum ignorat q̃ scire debuit. Quo presupposito: etiam a simili dico de illis q̃ sunt extra veram fidẽ. quoniã inexcusabiles sunt si damnãtur. quoniã nescierũt que scire tenebantur ⁊ debuerũt. Et si diceres. Ob. credebant fidem suaꝫ fore bonã. Respõdeo q̃ꝛ non tenet talis excusatio. quia debebant querere veritateꝫ ab hominibꝰ. vel a deo per orationes q̃ eis reuelasset: vel inspirasset veram fideꝫ. Et ideo si aliquis volens corporaliter ambulare. nollet preuidere vie pericula cum posset. Sed oculis clausis aut auersis incedere vellet: merito imputaret̃ sibi ⁊ ignorantie sue. si quid mali ei ex hoc accideret. Item si q̃s vellet ire ad aliquẽ locũ viam ignorans. ⁊ habens paratum qui viã sibi ostenderet: ⁊ ducatum preberet. sed nollet sibi viam ostendi. ⁊ ducatũ preberi: imputaret̃ sibi. si quid mali ei accideret. Ergo a simili cum spiritualia ꝑicula sint magis periculosa. Et per consequẽs magis cauenda. Sequit̃ si q̃s circa illa negligens fuerit in preuidendo: seu veritateꝫ querendo. merito ei imputat̃: cum in ꝑiculum eciderit sue damnationis. Nam ideo deꝰ dedit cuilibꝫ intellectũ ⁊ rationẽ: ut querat ⁊ cognoscat bonum a malo. ⁊ verum a falso. qd̃ qui non fecerit: aut per negligentiam: aut per crassam ignorantiam: seu ꝑ maliciã: vtiq̃ꝫ et penam meretur ⁊ inexcusabilis est. Sic eniꝫ dicit̃ Luce. 12. Seruus sciens voluntatẽ dñi sui ⁊ non faciẽs: plagis vapulabit multis. Et Aplus. 1. Corin. 14. ait. Ignorans ignorabit̃ vbi glo. dicit. Qui scire potuit ⁊ noluit: nõ veniam sed penam promeret̃. Et August. Nõ omnis ignorans est immunis a peccato. Ille ignorans debet excusari a pena qui a quo disceret non inuenit. Illi autem hoc ignosci non potuit. qui habentes a quo discerẽt operam non dederunt. hec ille. Et Gregorius in moral. ⁊ põitur. 38. di. c. qui ea. inquit. Qui ea que dei sunt sapiunt. a dño sapiunt̃: ⁊ qui

ea que dei sunt nesciunt a domino nesciuntur: attestante Paulo qui ait. Qui ignorat ignorabitur. hec ille. Ex predictis patet q si iudei τ saraceni errant: talis ignorantia eis est iputanda: exquo si volunt possunt ab alijs de veritate informari: τ precipue a deo: vnde si quis viuit sm legem nature diligens deū τ proximum naturali amore: τ deū inuocat quantum potest: vt ei viam salutis reuelet: aut per angelum: aut per aliquā personam: aut per inspirationē intrinsecam tenetur ei deus aliquo predictorum modoꝝ: sm Alex. in.3. parte summe circa finem. reuelare verā fidem: τ veram viam salutis: qd vtiq semp fecit τ faciet: proinde ait ppha. Custodit dñs omnes diligentes se. vbi ait glo. Qui deum naturaliter diligit: habet deum qui eum in via veritatis dirigit τ custodit. Et Salomō prouer.2. ait. Custodiet rectorum salutem et proteget dominus gradiētes simpliciter. Ex qua ratione inuestigatiōis bene patet. q nullus mirari debet de multorum infideliū dānatione. Exquo viam veritatis nolunt inuestigare. ¶ Tertio insuper probo rōne opationis naturalis: q nullus mirari debet de multitudine dānandorum. Fundamentum rationis ponit phs.4. ethic. di. Qualis vnusquisq est: talia naturaliter vult: talia loquit τ talia operatur. hec ibi. patet hec regla. Nā armiger loquitur de factis armorum: τ exercet se in eis. Similiter medicus loquitur de medicinis. Agrigola vero de agricultura: τ se in eisdem exercent: nec miratur aliquis de hoc q sic faciunt: sed magis miratur de hoc q ignis calefacit: sol illuminat: τ huiusmodi quorum cause sunt ignote eis. Quo presupposito certum est: q deus naturaliter est iustus: τ iustitiam diligit. dicente ppha. Iust⁹ dominus τ iustitias diligit. q si sic est. ergo mirandum non est: si iustitia dei eos qui sibi sunt inobedientes τ rebelles punit τ dānat imo exquo tantā multitudinē creauit ad finē beatitudinis: debet qsq mirari diuitias bonitatis sue: pro eo q tante multitudini tot et tanta contulit bona in hoc mundo: cū tamē preuideret eos omnes futuros malos: cum etiam sm Angelum peccator non sit dign⁹ pane quo vescitur. Nullus ergo de taliū dānatione miretur: non enim miraretur aliqs si dominus aliquis felle potaret seruum qui ei fellis potum dedit. Sed miseri infideles τ peccatores dant deo cibum fellis: cum eum peccatis suis offendunt. dicente ppha in psona dei. Dederūt i escam meam fel: τ in siti mea potauerunt me aceto. Ex predictis igit tribus rationibus patet qualiter non est mirandum si deus tot dānet: exquo dānantur ex demerito infidelitatis: atq peccatoꝝ suoꝝ ¶ Tertio postremo etiam probo similitudie qualiter nullus mirari debet de tanta multitudine dānatorum. Sicut enim videmus: q nullus miratur: si hoc aliquis metat quod seminat: imo potius miraretur de opposito. Sic certe a simili multo minus mirandum est si peccatores τ infideles metūt mala post mortem. Exquo peccata τ infidelitatem seminauerunt in vita presenti. Eccle.7. dicit. Noli facere mala: τ non te apprehendent. Et ibidem dicitur. Non semines mala i sulcis iniustitie: τ non metes ea in septuplum. Denią Apostolus ad Gal.6. concludit. dicens. Que eni seminauerit homo. hec et metet: qm qui seminat in carne: de carne metet corruptionem: qui autem seminat in spiritu de spiritu metet vitam eternam. Ex pdictis igitur omnibus patet tertia satisfactio: q vz nullus mirari debet si necessario dānantur omnes qui sunt extra vnam solam τ veram fidem: τ per consequēs etiam patet tertia excellentia ipsius sacratissime fidei: qua necesse est credere τ tenere: q simpliciter sit vna sola τ vera fides: τ non plures. In qua saluantur quicūq saluantur. In qua vnica fides nos omnes bene viuere faciat dñs noster Jesus xpus: q in trinitate perfecta viuit τ regnat in secula seculorum. Amen.

¶ Feria scda post dñicam quadragesime de quarta excellentia ipsi⁹ sacratissime fidei que dicitur excellentia virtutis.

r

Espice: fides tua te saluū fecit. Luc.18.c. τ i euāgelio preterite dominice. Postq̄ fidelissimi ciues sufficienter declarauimus tertiā excellentiam sacratissime fidei: in qua monstratum est: qualiter necesse est tenere: q simpliciter sit vna sola vera fides τ non plures: in pñti sermone habemus declarare τ vidē quartam excellentiam ipsius benedicte fidei que dicitur excellentia veritatis vnde cū pre-

ſuppoſitum ſit:ꝙ ſimpliciter inter omnem fidem eſt vna ſola ſalutifera fides:habemus videre que ſit illa vera fides ⁊ ſalutifera iter omnes ⁊ ab omnibus tenenda:vtputa bēmꝰ videre:an ſola fides Chriſtianoꝝ ſit bona: ſeu ſola fides iudeorum:ſeu etiam ſola fides ſaracenorum atqꝫ turchoꝝ. Et ſic breuiter dico ꝙ ſola fides bona:vera:optima:atqꝫ ſalutifera:nec non ⁊ ab omnibus tenenda:eſt fides chriſtianorum ſanctiſſima:in qua ſola: ⁊ non in aliqua altera omnes ſaluant̃ qcūqꝫ ſaluantur. Et hec concluſio ꝓfecto debet eē maximi gaudij:leticie:atqꝫ cōſolationis:apd̃ omnes chriſtianos:cum tm̄ ipſi ſoli in ſtatu ſint vere fidei ⁊ ſalutis:⁊ inſuper ipſi ſoli pñt deum verū colere:vere diligere:⁊ eidem vere ſeruire. Et ꝙ ſola chriſtianorū fides vera ſit ⁊ ſalutifera:⁊ non altera.xij.validiſſimis atqꝫ fortiſſimis argumentis clariſſime ⁊ apertiſſime demonſtro. Quorum pͥmum dicitur argumentum teſtificationis. Scd̄m dicitur argumentum ſubiugationis. Tertium dicit̃ argumentum obiectionis. Quartum dicit̃ argumentum reuelationis. Quintum dicit̃ ordinationis. Sextum dicitur completiōis. Septimum dicitur tolleratiōis. Octauū dicitur intranſmutationis. Nonū dicitur argumentum confirmationis. Decimum dicitur argumētū diſperſiōis. Undecimū dicitur argumentū opinionis. Duodecimū dicitur argumentum durationis.

¶ De.xij.argumentis quibus oſtenditur ꝙ ſola fides chriſtianorum eſt vera ⁊ ſalutifera

p Rimū igitur argumentū quo oñdit̃ ſolam fidem chriſtianorum eē veraꝫ ⁊ non alteram dicitur argumentum teſtificationis. Clarum eſt enim ſicut experiētia docet:ꝙ ſi aliqui teſtes nolunt de aliqua re teſtificari publice:ſed tm̄ ſecreto falſi eēnt. Sed ſi teſtificantur in iudicio de aliqua re: eis omnino ab omnibus fides certa adhibet̃ propter quod cū fides chriſtiana habeat veras ⁊ quaſi innumerabiles teſtes ſuper oēm aliam fidem ⁊ legem:mandatū eſt quod eadē chriſtiana fides ſeu lex verior eſt ⁊ certior alia fide ⁊ lege. Quibus teſtibus fidei:ſeu legis chriſtiane. Triplici pͨipue reſpectu plena ⁊ certa fides:omnino ab omnibus eſt exhibenda. Quorum primus dicitur reſpectus plurificationis. Scd̄us dicitur reſpectus cōcordationis. Tertius dr̃:reſpcūs ſcificatōis.

¶ De triplici reſpectu quo fides adhibenda eſt teſtibus fidei chriſtiane. Et pͥmo de pͥmo.

p Rimus igitur reſpectus quo fides omnino adhibenda eſt teſtibus chriſtiane fidei dicitur reſpectus plurificationis. Certum eſt enim vt habet̃ Matth. 18.⁊ ex̃ de teſtibus ⁊ atteſtationibus.c. In oī negocio.⁊.c.Cām que vertitur. ⁊ de teſtis.c. relatum.el pͥmo.ꝙ ſimplr̃ duobus teſtibus vel tribus aliquid in iudicio aſſerentibus fides adhibetur. Qd̄ ſi ſic eſt:quāto magis fidei ſeu legi chriſtiane:fides eſt ab omnibus adhibenda:que non ſolum duos aut tres teſtes habet:ſed quaſi innumerabiles ⁊ infinitos. De quibꝰ aliquos precipue h̄ ponemus Quoꝝ pͥmus fuit Joā.baptiſta. de quo Jo. j.c.dicitur. Hic venit in teſtimonium vt teſtimonium perhiberet de lumine: vt oēs crederent per illum. Et ibidem de Chriſto loquens dicit. Ipſe eſt.ſ.xp̄us:qui poſt me vēturus eſt:qui ante me factus eſt:cuius nō ſuꝫ dignus vt ſoluam corigiam calciamentoꝝ eius. Et ibidem dicitur Jo.teſtimoniū perhibebat de xp̄o ⁊ clamabat.di. Hic eſt quem dixi:qui poſt me venturus eſt:⁊ ante me factus eſt:q prior me erat:⁊ de plenitudine ciꝰ omnes accepimus gratiam pro gratia:quia lex per Moyſen data eſt:gratia ⁊ veritas ꝑ Jeſum xp̄m facta eſt. Et infra ſubditur. Altera autem die vidit Jo.xp̄m venientem ad ſe:⁊ ait. Ecce agnꝰ dei:ecce qui tollit peccata mundi.hic eſt de quo dixi poſt me venit vir: qui ante me factus eſt:quia prior me erat:et ego neſciebam eum. Sed vt manifeſtaretur in iſrl̃:ꝓpterea veni ego in aqua baptizans: ⁊ teſtimonium perhibuit.Joā.di. Quia vidi ſpiritum deſcendentem quaſi columbam de celo:⁊ manentem ſuper eum:⁊ qui miſit me baptizare in aqua:ille mihi dixit. Suꝑ quē videris ſpiritum deſcendentem ⁊ manenteꝫ ſuper eum.hic eſt qui baptizat in ſpiritu ſcō: ⁊ ego teſtimonium perhibui ⁊ vidi:quia hic eſt filiꝰ dei.hec ibi. Ecce iam habes. O fides chriſtiana vnum teſtem fide dignū. ¶ Scd̄s teſtis fuit Petrus pͥnceps apoſtoloꝝ:qui Matth.16.de xp̄o dicit. Tu es xp̄s filius dei viui. Et Jo.6.c. Idē dic̃. Nos cognouimꝰ ⁊ vidimꝰ:qꝛ tu es xp̄s filiꝰ dei. Cuiꝰ teſtimoniū fuit tāte virtut̃ ⁊ veritat̃:ꝙ vt hr̃ Act.x.c. Cū ipe fidē xp̄i pͨdicaret:ſtatim deꝰ ciꝰ verba cōfirmauit. Ibi.n.dr̃ ſic. Adhuc loqn̄te Petro

verba hec.cecidit spiritus sanctus super oēs
qui audiebant eum:⁊ in nomine Christi ba-
ptizati sunt.hec ibi. Tertius testis fidei chri
stiane fuit Joā.euangelista.de quo Joan.j.c.
dicitur. Vidimus gloriam eius:gloriā quasi
vnigeniti a patre:plenum gratie ⁊ veritatis.
vbi glo.ait. Vidimus.i.cognouimus:per mi
racula:per vocem lapsam de celo:per trans-
figurationem: resurectionem: ascensionem :
spiritus.s.missionem:gloriam eius talem et
tantam:vt decet vnigenitum dei patris. hec
glo. Item.j.Jo.j.c.dicitur.Qđ fuit ab initio
qđ audiuimus ⁊ vidimus oculis nostris: qđ
perspeximus:⁊ manus nostre contractaue-
runt de verbo vite. Et vita manifestata est :
⁊ vidimus ⁊ testamur:⁊ ānunciamus vobis
¶ Quartus testis fidei christiane fuerūt oēs
simul apostoli:in quorum persona Petrus
loquens Act.10.c.dicit.Nos testes sumꝰ oiuȝ
que fecit Jesus in regione iudeorum:⁊ ierlm
quē occiderunt suspendentes in ligno: hunc
suscitauit deus tertia die:⁊ dedit eum mani
festum fieri non omni populo. Sed testibus
preordinatis a deo:nobis qui māducauimꝰ
⁊ bibimus cum illo:postq̄ꝫ resurrexit a mor-
tuis:⁊ precepit nobis predicare populo ⁊ te-
stificari:quia ipse est constitutus a deo iudex
viuorum ⁊ mortuorum.hec ille. ¶ Quintus
testis fidei christiane fuerunt simul omnes
prophe:de quibus Act.10.dicitur. Huic oēs
prophe testimonium perhibent remissionem
peccatorum accipere per nomē eius.s.Christi
¶ Sextus testis fidei christiane fuerunt cuȝ
Christo resuscitati . De quibus Matth.27.
Multa corpora sanctorum surrexerunt cum
illo.s.cum Christo:⁊ apparuerunt multis:et
introierunt in sanctam ciuitatē. Inter quos
resuscitatos sicut legit in euangelio Nicho-
demi. surrexerunt duo filij Nichodemi. vȝ
Carinus ⁊ Leoncius:qui vȝ populo iudaico
solam christianam fidem asseruerunt eē ve-
ram.¶ Septimus testis christiane fidei: fue
rūt ipi iudei:q ſm Nico.de lira:cognouerūt
christum esse dei filium: ⁊ precipue scribe et
doctissimi in lege sacerdotes:sed inebriati in
uidia:perdiderunt veram cognitionem ipsiꝰ
Christi.De qbus ꝓphetauit optime Dauid
dicens. Turbati sunt ⁊ moti sunt sicut ebriꝰ
⁊ omnis sapientia eorum deuorata est.Et iō
Matth.9.c.dicitur. Egressis autem illis. vȝ
iudeis:obtulerunt ei hominem mutū demo
nium habentem:⁊ eiecto demone locutus ē
mutꝰ.Et admirate sunt turbe:dicentes.nūq̄ꝫ
apparuit sic homo in toto israel. hec ibi. Et
Joan.xj.c.dicebant ipsi iudei . Quid facimꝰ
quia hic homo multa signa facit . Si enim
dimittimus eum sic:omnes credent in eum
¶ Octauus testis christiane fidei fuit Job:q
paganus erat ⁊ idumeus:lȝ viueret ſm legē
naturalem.Qui Job.19.c.dicebat. Scio enī
ꝙ redemptor meus viuit. ⁊ in nouissimo die
de terra resurrecturus sum:⁊ rursum circū-
dabor pelle mea:⁊ in carne mea videbo deū
saluatorem meum:quē visu.sum.ego ⁊ ocu.
m.ꝯspec.sunt.Repo. est hec sp.m.in sin.meo
hec ibi. De quo Job Augu.lib.18.ciui. dei.c.
47.ait. De beato etiam Job mirabili viro
qui nec indigena nec proselitus.i.aduena po
puli israel fuit. Sed ex gente idumea genus
ducens.Christum verum confessus est:diui-
nitus autem prouisum fuisse non dubito: vt
ex hoc vno sciremus:etiam per alias gētes
esse potuisse:qui ſm deum vixerunt:eiqꝫ pla
cuerunt pertinentes ad spiritualē ierosolimā
quod nemini concessum fuisse credendū est :
nisi cui diuinitus reuelatū est.hec ille. ¶ No
nus testis christiane fidei fuit Josephus qui
fuit iudeus:⁊ in veteri iudeoꝝ lege doctissi-
mus:q captꝰ fuit in vltima captiuitate ierlm
per Titum ⁊ Vespesianum facta. hic eni sic
ait. De Christo in quodaȝ opere suo.fuit igt
eisdem tpibus: Jesus sapiens vir: si tñ eum
virꝝ noīare fas est.Erat eni mirabiliū opūm
patrator:⁊ doctor coꝝ qui libenter que ven-
tura sunt audiūt:⁊ multos ex gentibꝰ sibi ad
iunxit.post crucem aūt his qui cuȝ dilexerāt
iterum apparuerit:⁊ ab eis visus est ſm ꝙ
prophe de ipso predixerūt.hec ille.¶ Decimꝰ
testis christiane fidei:fuerūt ipsi demones: q
vt habet Matth.8.asserebāt xp̄m eē dei fi-
lium dicentes. Jesu fili Dauid vt quid ante
tp̄s venisti torqre nos?Qđ ꝯfirmās Augu.
18.ciuita.dei.c.47.ait.Hoīes plures de xp̄o
prophare ipulsi sunt:tā ipius gr̄e pticipes:q̄ꝫ
exptes.mali autē angeli ⁊ demones p̄ñtem
xp̄m quē iudei nō agnoscebāt publice ꝯfessi
sunt.hec ille.¶ Vndecimꝰ testis xp̄iane fidei
fuerūt phi:q cū tpe passiōis xp̄i athenis eēnt
⁊ vidissent ꝯ nām:simul eclipsare solē ⁊ lunā
nec valerent aliquo modo inuenire causam
nālem illius eclipsis:seu obscurationis solis
⁊ lune:ad hoc iducti sunt.s.per spiritū sanctū

ut sic dicerent:⁊ precipue maximus ille phi-
losophus Dionisius ariopagita. Aut de' in-
quiũt nature patitur. Aut tota machina mũ
dial' destruitur ⁊ ob hoc constituerũt arã il-
lam deo ignoto. vz xp̃o qui tũc in cruce mor
tem tollerabat. Duodecim' testis fidei xp̃ia-
ne fuerunt ipsi tres magi. qui ut habet̃ Mat
thei. 2. capitulo. Visa stella iam dudũ nũeri
24. per balaam prophetã venerunt ab orien
te Hierosolimã:⁊ tandem in bethleez. ⁊ ob
tulerunt ipsi xp̃o. vz dei filio adoratione pre-
uia aurũ: thus: et mirrã. Tredecim' testis xp̃i
ane fidei fuer̃t ipsi angeli q Lu. 2. pastorib' di
xerunt. Ecce euangelizo vobis gaudium ma
gnũ. quod erit omni populo. quia natus est
nobis hodie saluator: qui est xp̃us dñs in ci-
uitate dauid. Et hoc vobis signũ. quia inue-
nietis infantem pannis inuolutũ: ⁊ positum
in presepio: ⁊ subito facta est cuz angelo mul
titudo celestis exercitus: laudantiũ ⁊ dicẽtiũ
gloria in al. d. ⁊ inter. p. h. b. vol. hec ibi. Item
Luce primo ca. Angelus gabriel testificatus
est xp̃m dei filiũ de virgine Maria nascitu-
rum. Unde ibi sic dicit̃. Missus est angelus
Gabriel. Dic totũ si vis. In resurrectiõe eti
am xp̃i. ut habet̃ Matth. 28. ⁊ Jo. 20. Appa-
ruerũt quattuor angeli xp̃i resurrectionẽ te-
stificantes. Similiter in eius ascensione ha-
betur Act. j. Apparuerũt duo angeli. Ibi eni
sic dicit̃. Cumqz intuerent̃ in celũ euntez illũ
ecce duo viri astiterunt iuxta illos in vestib'
albis. qui ⁊ dixerunt. viri ga. quid sta. aspi. in
celũ. h Je. q. ass. est a nobis in celũ. sic ve. quẽ.
vi. eum e. in celũ. hec ibi. Decimusquartus te
stis xp̃iane fidei fuerunt Moyses ⁊ helias. q
ut habetur Matthei 17. Testificati sunt xp̃z
esse verũ dei filium. Unde ibi sic dicit̃. Post
dies sex assumpsit iesus Petrũ Jacobum ⁊
Joannẽ fratrẽ eius. ⁊ duxit eos in montem
ex. seor. ⁊ trã. est ante eos. ⁊ resplẽduit facies
eius sicut sol. Vestimenta eius facta sunt al
ba sicut nix. ⁊ ecce appa. eis moy. ⁊ hel. cuz eo
loquẽtes. nec fuerunt ibi p imaginationẽ: sed
fuerunt ibi psonaliter. sm August. li. de mira
bilib' sacre scripture. quoniã Moy. venit de
lymbo ⁊ apparuit. sm Nicolaum de lira. in
quodam corpore sibi adoptato. sicut apparẽt
angeli in corporibus assumptis. ⁊ misterio fa
cto rediit in preiacentẽ materiã. Helyas ve
ro venit de paradiso terrestri in quo in curru
igneo translatus est. Decimusquintus testis
xp̃iane fidei fuit quidã gentilis ⁊ pagan' de
quo Tho. secũda secũde. q. 2. articu. 7. in solo
tertii arti. ait ad litterã. Inuenit̃ in historiis
Romanorũ. q tempore Constantini Augu-
sti: et helene matris eius inuentũ fuit quod-
dam sepulcrũ. in quo iacebat homo gentilis
auream laminã habẽs in pectore. in qua scri
ptũ erat xp̃s nascetur de virgine. ⁊ ego cre-
do in eũ. O sol sub cõstantini ⁊ helene tpib'
iterũ me videbis. hec ille. Hic eni sz aliquos
fuit moralissim' Plato. ¶ Decimussext' te
stis christiane fidei fuit tota trinitas. vz. pr̃ et
filius ⁊ spiritus sanctus. De qua. j. Joan. 5.
c. dicitur. Tres sunt qui testimonium dant i
celo. pater verbum ⁊. s. s. ⁊ hi tres vnum sunt
Et infra subditur. Si testimonium accipim'
testimonium dei maius est: qm̃ hoc est testi-
monium dei quod maius est: quia testifica-
tus ẽ de filio suo. hec ibi. Et q specialiter to
ta trinitas de christo sit testificata. patet. Nã
pater testificatus est de Christo q sit ei' fili'
Unde Matth. 17. dicitur. Adhuc eo loquẽ-
te. s. Petro in transfiguratione Christi. Ecce
nubes candida ⁊ lucida obunbrauit eos. Et
ecce vox de nube dicens. Hic est filius me'
dilectus in quo mihi bene placui ipsum au-
dite. Similiter idem pater Matth. 3. c. testi-
ficatus est. Ibi enim sic dicitur. Baptizatus
autem Jesus confestim ascendit de aqua: et
ecce vox patris de celo. di. Hic est filius me'
dilectus: in quo mihi cõplacui. hec ibi. Simi
liter ipse filius de seipso testificatus est. cum
vt habetur Matth. 17. c. Supernaturaliter
ante discipulos visibiliter transfiguratus est
In qua vtiqz transfiguratione: ostendit potẽ
tiam sue deitatis in specie beatitudinis. Si-
militer etiam spiritus. s. testificatus est xp̃m
fuisse dei filium: descendendo super ipsuz in
specie columbe. vt Matth. 3. c. dicitur. Bapti
zatus Jesus confestim ascendit de aqua. et
ecce operti sunt celi: ⁊ vidit spiritũ dei ascẽ-
dentem sicut columbam ⁊ manentem super
se. Et Joan. j. dicitur. Testimonium perhi-
buit. Joã. baptista de Christo dicẽs. Quia vi
di spiritum descendentem quasi columbam
de celo: ⁊ manentem super eum: ⁊ ego nesci-
ebam eum. hec ibi. ¶ Decimoseptimo postre
mo testis christiane fidei omisso pro nũc te-
stimonio sibillarũ: fuerunt omnia elementa.
De quibus Greg. in omel. epiphanie sic di
cit. Omnia elementa auctorez suum venisse

testata sunt:vt enim de his quodam v:u hu
mano loquar hunc deum celi esse cognoue-
runt:qui eo nato protinus stellam miserunt
Mare cognouit:quia sub plantis eius se cal
cabilez prebuit.Terra cognouit:quia eo mo
riente contremuit. Sol cognouit: qui lucis
sue radios abscōdit.Saxa ⁊ parietes cogno
uerunt:quia tempore mortis eiꝰ scissa sūt.In
fernꝰ cognouit:quia hos quos tenebat mor
tuos reddidit.Et tamen hūc quem dominū
elemēta insensibilia senserūt:adhuc infideliū
iudeoꝝ corda: deum esse minime cogoscunt.
⁊ duriora saxis ad penitentiā scindi nolunt.
cumqz abnegant quē elementa. ut diximus.
aut signis.aut scissionibꝰ deum clamant. hec
ille.¶ Quid vltra dicam de testibꝰ xp̄iane fi
dei.Certe hanc esseverā fidem testificanꝫ om
nes sacre virgines. Sed ⁊ sancti cōfessores
omnes sancti monachi ⁊ heremite.Omnes
sancti apostoli ⁊ euāgeliste. Omnes deniqz
sacri theologi ⁊ doctores.Ecce O fides xp̄ia
na.iam habes nō vnū aut duos.sed quasi in
numerabiles ⁊ infinitos testes . te oīno esse
veram testificātes. Quis igiꝫ deccetero dubi
tare potest de certitudine virtutis tue. certe
nullus sane mentis. Tu igiꝫ sola fides xp̄ia-
na cusis verissima.sicut testes predicti asse-
runt:ab oībus imitanda es.Ex predictis oī-
bus patet primꝰrespectus solā fidē xp̄ianam
demonstrās respectu testiū esse verissimā. q
diciꝫ respectus plurificationis.

¶ De secūdo respectu quo fides adhibenda
est testibus fidei xp̄iane.

S Ecundus etiā respectꝰ quo fides om
nino est adhibenda testibꝰfidei xp̄ia-
ne:diciꝫ respectus cōcordationis: seu
cōformationis.Experientia teste dicimꝰ.ꝙ qn̄
sunt multi testes ad inuicē discordes. nequa
q̄z coꝝ dictis fides habeꝫ. Oppositū vero fit
de multis testibus ad inuicem se cōcordanti
bus. quoniā eorū dictis plena fides adhibeꝫ
Sic a simili dico:q̄zuis multi sint testes.ut p̄
tactū est.si tamen essent discordes:eis nequa
q̄z fides adhibereꝫ. Sz quia manifestū est.ꝙ
testes fidei xp̄iane ⁊ si sunt multi tamē sunt
concordes ⁊ maxime conformes. Ideo fidei
xp̄iane ab omnibus merito fides est adhibē
da.Et ꝙ testes fidei christiane in eorum sen
tentijs sint cōcordes patet p propositionē au

tenticā Sco.in ꝓlogo primi sen.q.2.di.In nō
euidentibus ex terminis nec principia euidē
tia habentibꝰ nō consonāt firmiter ⁊ infalli-
biliter mlti diuersimode dispositi. nisi a cau
sa supiori ipsorū intellectus inclineꝫ ad ꝯsen
sum.hec Scotus. Patet hec regula Scoti.
Vult enim dicere ꝙ quando de vno nego-
cio:et sup vna re multi habētes diuersas di
spositiones ⁊ cōplexiones habent tractare et
loqui:⁊ illud negociū ⁊ illa res est euidens ⁊
clara: ipsi multi sunt concordes in vna sentē
tia.qȯ sic patet.Nam ponaꝫ ꝙ sint duo ho-
mines diuersaꝝ nationū:⁊ dispositionū.vnꝰ
scz Judeus.alius saracenus.alius paganus.
alius xp̄ianꝰ:⁊ huiusmodi.petatur ab eis oī-
bus.vtrum ignis sit calidus.mel dulce. ⁊ fel
amarū.vnanimiter respondebūt ꝙ sic.Et ra
tio est.Quia hec naturaliter esse videmꝰ om
nibꝰnationibꝰmundi:⁊ clarū. Sed ponaꝫ ꝙ
illa res sit obscura ⁊ nō euidens. certū est ꝙ
nō erunt ad inuicē concordes.patet hoc.Nā
ponatur ꝙ sint.10.homines diuersaꝝ natio-
num ⁊ dispositionū.vocati ad electionē vniꝰ
prelati:⁊ huiusmodi.Manifestum est ꝙ non
erunt sic concordes.eo ꝙ vnus eligit petrum
alius ioannē.Et rō est:quia in nō euidenti-
bus accidit.qȯ diciꝫ de consc. di.4.c. sicut in
sacramētis.Quot capita tot sentētie: q̄ vtiqz
diuersitas sententiaꝝ prouenit ex eo qȯ di-
citur in.c.qꝛ diuersitatē. extra de concessione
preben. Diuersitatez corpoꝝ diuersitas sepe
sequitur animoꝝ.Qȯ confirmans auctor.6.
principioꝝ dicit. Anima cōiuncta corpori na
turaliter imitaꝫ passiones corporis. Si autē
in re obscura et non euidenti multi diuersa-
rum dispositionū seu nationū ad inuicē con
cordent. certe hoc nō est ꝓpter aliud. nisi qꝛ
deus oēs illuminauit:seu direxerit ad simul
concordandū. Patet hoc in electione alicuiꝰ
prelati:quia si multi electores ad inuicē con
cordant . tenetur communiter pro miraculo.
His p̄missis:peto si articuli fidei quos mā-
dat ipsa fides ut credamus sit res euidens et
clara.⁊ certum est ꝙ non. Quam enim eui-
dentiam habet primus articulus.scilicet Cre
do in deum patrem omnipotentem creato-
rem celi et terre? Certe nullam Quā etiam
euidentiam habet secundus articulus. videlz
Et in Jesum xp̄m.⁊c̄.Et sequitur.Qui con-
ceptus est de spū sancto.natus ex Maria vir
gine.Certe nullā.Transcurre sic per singlos.

ꝛ nullam euidentiã et claritatẽ inuenies. qđ
confirmans Grego. in omel. in festo sancti
Thome. pfecto inqt liquet: quia fides illarũ
rerũ est argumẽtũ que apparere nõ possunt.
que eniz apparent fides nõ habent: sed agni
tionem. hec ille. Presupposito igit ut patz ꝙ
articuli fidei nullã habeant euidentiã: seu co-
gnitionẽ visibilem sensualem. peto. An inter
scripturas ꝛ scriptores fidei xpiane sit cõcor
dia ꝛ cõformitas. ꝛ certũ est ꝙ sic. dicẽte Hie
ronimo in epistola de morte ozie: ꝛ seraphin
ꝛ calculo. Quicquid in veteri testamẽto legi
mus hoc in euangelio reperimꝰ. ꝛ qđ in euã
gelio fuerit lectitatũ. hoc in veteris testamẽ-
ti auctoritate deducitur. nihil dissonũ nihilqz
diuisum est. hec ille. Et August. de vera reli-
gione dicit. Nihil dissonuz inuenies in fide
nihilqz diuersum. vnã sententiã in totis fa-
ctis codicibus reperies. immo omniũ nostro
rũ catholicoꝝ. vna est firma vera ꝛ concors
sententia. hec ille. Hec enim concordia in fi-
de xpianorum figurata fuit in die palmaruz
in precedentibus xpum ꝛ subsequentibꝰ: qui
omnes simul idem canticũ dicebant. Unde
Matthei. 21. capitulo dicit. Turbe autez que
precedebant. ꝛ que sequebant simul clama-
bant. di. O sanna filio dauid: benedictus qui
venit in nomine dñi. hec ibi. Et ꝙ omnes si
mul cõcordent. patet etiã per experientiã. Si
enim legas omnes scriptores catholice fidei
in eorum dictis inuenies eos concordare.
Si enim legas omnes pphetas. utputa Isa
yam Hieremiã Ezechielem Danielẽ Ose
am Joelem Amos Abdiam Jonam Mi-
cheam Naum Abacuch Sophoneã Ageũ
Zachariam Malachiam. omnes simul con
cordant in fide xpi. Si insuper legas episto-
las Petri Joan. Jaco. Jude Apostoli pau-
li. omnesqz act. apostoloꝝ: ꝛ legendas eorum
prorsus inuenies oẽs concordes in fide xpi.
Si etiam legas omnes doc. vz August. Am
brosiũ Hieronimũ Gregoriũ Joan. Criso
stomũ. Ceterosqz omnes: inuenies ꝙ oẽs si-
mul cõcordant in substantialibꝰ fidei. Si etiã
legas omnes Euangelistas. vz. Mattheum
Marcũ Lucam et Joannẽ. Inuenies ꝙ si-
mul in fide xpi cõcordant. Si deniqz legas
omnes sacros theologos. utputa sctm Tho-
mã Joan. Sco. Sanctũ Bonauenturã Ale
xan. de ales Ricar. Pe. de Taran. Egidiuz
Romanuz ceterosqz oẽs: inuenies omnino
ꝙ simul concordant in his que sunt de sub-
stãtia fidei: p quod claret omnes catholicos
vere cõcordare in vna fide: in vno baptismo
ceterisqz sacramentis. non solũ in dictis. sed
etiam in factis. in gestis ꝛ operibus. nec qui
dem in puncto discordant in his que sunt fi
dei ꝛ legis xpiane. licet in his que p proba-
bilẽ occurrũt rationẽ vel opinionẽ. aliquãdo
vnus aliter sentiat: ꝗz alius. Sed quid di-
cam de concordia. 72. interpretum veteris le
gis. Qui ut ait. August. 18. ci. dei. c. 42. in nul
lo discordarunt. Pro quo notandũ est: ut le-
gitur in historia ecclesiastica. ptholomeꝰ phila
delphus rex egipti. cum esset valde studiosus
ꝛ libroꝝ cupidꝰ: prefecit bibliotece sue deme-
triũ. Cumqz q̃sisset ab eo de numero libroꝝ
24. milia ad esse rñdit. Sed paulo post tem-
poris vsqz ad. 50. milia posse venire Respõ-
dit. Nunciatũ est autẽ sibi ait esse apud iu-
deos legem ore ipsius dei editã et scriptã il-
lius digito. p qua summope laborandũ di-
cebat. ut in greco conuersa: in archiuis rega-
libus haberetur. hec enim erat lex dei viuen
tis. Et ad ostendendũ sanctitatem legis ad-
didit. ꝙ nisi a cultoribus dei viuentis trans-
ferri potuisset. Naz et Theopompus cum in
historijs quas scribebat hanc interserere vo
luisset: per dies triginta versus est in amen-
tiam. Theotentus quoqz ob eandem causaz
factus est cecus. Sed penitentes sanati sunt
Et suggessit Regi. ut scriberet pontifici iu-
deorum: ut iudeos hebraice ꝛ grece lingue pe
ritos ad ipsuz dirigeret cum lege dei. qui ad
eam transferendam sufficerent. Quod ut im
petraret: munera cum epistolis mittenda cõ
suluit. Aderat autem Aristeus qui ei con-
suluit dicens. Habes inquit O Rex quo-
modo quod postulas obtinebis. solue iude-
os quos captiuos tenes in regno tuo. Nihil
gratius erit pontifici iudeoruz. Liberauit igi
tur Rex de iudeis centum viginti milia. dãs
dominis eorum pro capite centũ viginti dra
gmas argenti. Tunc scripsit Rex Eleazaro
Judeorum pontifici. rogans ut seniores ad
se mitteret: qui interpretationem legis dei
viuentis ei darent. Eleazarus vero mittens
quod postulabat. Sic illi respondit. Ad in-
terpretandum legem quam postulas: misi
viros seniores de vnaquaqz tribu secum le-
gem ferentes. Tuc autem pietatis et iusticie
erit ad nos eam caute remittere. Qui cum

venissent ad regē.benigne ab eo collecti sunt
Et cum dudū cum rege disputassent de vno
deo colendo:ostendētes ꝙ nulla creatura eēt
deus:introducti sunt in domū regis que ad
secretam negociorum deliberationem ordi-
nata erat.Et faciens illos ab inuicē separa
re.ut singuli suum sensum scriberent. Et ut
nullus eorum sciret scientiam alterius: date
sunt eis singule celle:seu camere ad oportune
interpretandū quicquid eis videretur: et di-
uiserunt ad interpretādū inter se libros:ꝛ san
cto Symeoni seni:qui ut habetur Luce.scdo
Paruulū Jesum in vlnas tenuit: datus est
liber Jsay.ad interpretandum. Vnus enim
ex illis.72.interpretib⁹ fuit: Seruat⁹ autē sin
gulis dieb⁹ rituū:purificationū ꝛ cerimonia
rum suarum.ſm legem in diebus septuagin
taduobus interpretationē compleuerūt.Si-
meon ad translationem Jsay veniens. cum
venisset ad illud qđ Jsa.septimo. ca.legitur.
Ecce virgo concipiet.ꝛc.Admirans verbum
prophete:credensq3 illud impossibile fore cuꝫ
ly virgo bis abraderet. loco eius scripsit al-
ma.Ecce inquit alma concipiet:ꝛ inuenit ite
rum atq3 iterum scriptū. Ecce virgo con.ꝛc.
¶ Tertio vero cum abrasisset.litteris aureis
scriptū inuenit.Ecce virgo.ꝛc.Cognoscensq3
illud diuini esse mysterij orās deū interroga
uit.quid hec sibi vellet.Qui responsum acce-
pit a spiritu sancto. ꝙ ex tali virgine de qua
propheta dixerat. deberet oriri salus mundi
in israhel:nec mortem ipse videret nisi cū pri
us in vlnas suas reciperet. propterea Luce. 2.
cap.dicitur. Responsum accepit Symeon a
spiritusancto non visurū se mortem nisi pri-
us videret xp̄m domini.vnde venit in spiri
tu in templū.et:cum inducerent puerum Je-
sum parentes eius:ut facerent ſm consuetu-
dinem legis pro eo. Jpse accepit eum in vl-
nas suas:ꝛ benedixit deum:ꝛ dixit.Nūc di-
mittis seruū tuū dn̄e.ꝛc.ꝛ huiusmodi. ¶ Cō
pleta igitur ut pretactū est: totius veteris le-
gis interpretatione ab illis septuagintaduo-
bus:ꝛ nihil in ꝓphetijs:nec in figuris: nec in
solo verbo q̄ꝫtum ad sententiā discordes fue
runt:sed in omnibus tanq̄ꝫ ex vno ore simul
concordes inuenti sunt.de quorū mirabili cō
cordia.August.libro.18.ci.dei.c.42. ait. Quo-
niam reuera spiritus erat vnus in omnibus
Jdeo tam mirabile munus dei acceperant.
ut illarum scripturarum non tanq̄ꝫ humana
rum.Sed sicut erant diuinaꝝ isto modo eti
am cōmendaret auctoritas credituris quan
doq3 gentibus profutura: quod iam videm⁹
effectū.hec ille.His igitur p̄missis peto. An
tunc fuerit concordia seu conformitas inter
scriptores.qui fuerunt diuersimode dispositi
ꝛ complexionati.et certum est ꝙ sic. Ex quo
infero.ꝙ cum facta fidei non sint euidentia ꝛ
clara:scriptoresq3 eiusdem sint vel fuerint di
uersimode dispositi. Et ex hoc debuerunt in
suis sententijs varia sentire. ꝛ cuꝫ fuerint cō
formes seu concordes. Certum est ꝙ hoc nō
aliūde processit:nisi a spiritusancto a quo scri
ptores ipsi illuminati sunt. Quod patet exē-
plo naturali ipsius solis. qui cum per diuer-
sas fenestras domū ingrediatur:licꝫ diuersi-
tatem habeant fenestre. quia vna est quadra
alia rotunda.vna breuis.alia longa.vna stri-
cta alia lata:tamen sol idem est in eis nec di
scordat.Sic a simili dico de scriptoribus sa-
cre scripture : qui licet fuerint vnus alter di-
spositus q̄ꝫ alter.tamen omnes idem fidei lu
men non diuersum receperunt a deo.Pro-
inde.j. Pe.j.ca. dicitur. Spiritu sancto illu-
minati locuti sunt sancti dei homines. Op-
positū est in alijs legibus seu scientijs.Nam
licet theucri ꝛ saraceni sint sub lege Macho
meti:tamē diuersimode sunt discordes in ea
dem lege. Et August. 18. ciui. dei.etiam di-
cit.ꝙ philosophi sunt valde discordes in eo-
rum sententijs.Nam discipuli sepius magi
stro contradicunt.sicut patet de Antistene.et
Aristipo.qui ambo fuerunt Socratis disci-
puli. Sed tamen in multis sibi contradixe-
runt. Similiter Aristo. in plurib⁹ cōtradicit
Platoni magistro suo. Similiter inter ali-
os philosophos.ut infra patebit.maxima di-
scordia est:sicut patet de modo sciendi de pn̄
cipijs nature:ꝛ huiusmodi. prout dicit̄ primo
de anima. ꝛ p̄io Metaphisice.Ex predictis
patet etiā secūdus respectus.qui respectu ip-
sorū testium cōcordantiū solam fidem xp̄ia-
nam demonstrat esse verissimā.qui dicit̄ re-
spectus concordationis.

¶ De tertio respectu quo fides exhibēda est
testibus fidei christiane.

t Ertius deniq3 respect⁹ quo fides om
nino adhibenda est testibus fidei chri
stiane:dicit̄ respectus sanctificatiōis.
Certum est enim sicut etiā per experientiam
videm⁹ ꝙ quando multi essent testes ꝛ vltra

hoc essent concordes:essent tñ infames ⁊ vi-
tiosi:pauca vel nulla fides coꝝ dictis ⁊ sentē
tijs adhiberetur .Opposituꝫ vero est de mul
tis testibus ad inuicem cōcordantibus:⁊ ple
nis omni virtute ⁊ sanctitate eorum dictis fi
des plena adhibetur.Sic a simili dico ꝙ ⁊ si
multi essent testes fidei christiane:⁊vltra hoc
simul essent nfames:nequaꝙꝫ eis esset fides
adhibenda. Sed quia manifestum est:ꝙ te-
stes christiane fidei sunt multi:⁊ etiam con-
cordes:⁊ vltra hoc pleni sunt omni virtute ⁊
sanctimonia:per consequens eidē christiane
fidei ab omnibus merito fidei ē adhibenda.
Si igitur considerare volumus auctoritatē:
dignitatem:virtutem:atqꝫ sanctitatem coꝝ
qui fidem christianam composuerūt:ordina-
uerunt:predicauerūt. profecto inuenimus:ꝙ
rationabiliter nulla potest haberi suspicio ꝙ
in ea sit aliquid falsitatis:deceptiōis:erroris
seu mendatij. Considera igitur pͥmuꝫ quātē
sanctitatis Moyses extiterit:q pͥmos libros
sancte fidei cōposuit:vꝫ.pentatheucū. Patet
enim de ipso:ꝙ deus loquebatur cum ipso:
sicut solet loqui homo ad amicum suū. Per
eum etiā multa signa fecit.vt patet Exo.7.8
9.10.xi.caplis.de diuisiōe maris.hr̄ Exo.14.
De ieiunio.20.dieꝝ:⁊ continua locutione cū
deo.Et de obtētione tabulaꝝ habetur Exo.
24.⁊.25.c.Quanta etiā fuit sanctitas Josue
patet.Nam sicut habet̄ Josue.x.c.ad pͥceptū
ipsius Josue stetit sol in medio celi:⁊ non fe
stinauit occūbere spatio vnius diei:nec fuit
ante ⁊ postea tam longa dies obediente deo
voci hominis huius.Quante etiam sanctita
tis fuerit Dauid.patet.Nam pͥmo Reg.16.
c.dicitur.ꝙ iuenit gratiam coram oculis dei
⁊ deus ipse elegit eum in regem ꝑm cor suū.
Quid dicemus de sanctitate Jere.prophe.
Tante enim sanctitatis fuit ꝙ ipse loquens
in persona dei.i.j.c.de seipso dicit. Prius ꝙꝫ
te formarem invtero noui te.⁊ anteꝙꝫ exires
de vulua sanctificaui te:⁊ ꝓphaꝫ in gentibus
dedi te.Maxime etiam sanctitatis fuit Da-
niel ꝓpha.Qui vt habetur Danielis.3.cum
ex precepto Nabuchodonosor Regis posit⁹
esset in lacu leonum:nequaꝙꝫ ab eis lesus ē:
qnimo Angelus dei per capillum a iudea i
babilonem ꝓpham Abacuch deportauit: vt
sic ei cibuꝫ seu prandiū impenderet:discurre
si placet per omnes patres veteris testamēti
⁊ videbis quante sanctitatis fuerint: testes

christiane fidei:⁊ sic videbis: quare fides eis
est adhibenda.Sed quid dicemus de sancti
tate patrum noui testamenti? Vt eni a Jo.
baptista incipiam.Ecce fuit tante sanctitatis
⁊ virtutis:ꝙ in vtero matris.vt habet̄ Luc.
j.c.fuit sanctificatus.Jbi eni sic dicitur. Vo-
cabis inquit angelus ad Zachariam nomen
eius Joānem:⁊ erit tibi gaudiuꝫ ⁊ exultatio
⁊ multi in natiuitate eius gaudebunt. Erit
enim magnus coram domino:vinū ⁊ sicerā
non bibet:⁊ replebit̄ spiritu sancto adhuc ex
vtero matris sue.hec ibi. Jnfantulus etiam
adhuc.5.annorum petijt desertum:vt se con-
seruaret in gratia:⁊ a leuibus caueret pecca-
tis: Vnde ecclesia sic de ipo canit.Antra de
serti teneris sub annis ciuiuꝫ turmas fugiēs
petisti:ne leui saltem maculare vitaꝫ famine
posses:hunc etiam ipse dominus:vt habetur
Matth.xj.cōmendauit dicens. Amen dico
vobis:ꝙ inter natos mulierum non surrexit
maior Joan.baptista. Quante etiam sancti
tatis extiterit beatus Jo.os auri:in sermone
decollationis sue dicit. Joānes fuit scola vir-
tutum: magisterium vite:sanctitatis forma:
norma iustitie:virginitatis speculū:pudicitie
titulus:castitatis exemplum:penitentie via:
peccatorū venia:fidei disciplina:maior hoīe
par angelis: legis summa:euāgelij sanctio:
apostolorum vox: silentium ꝓphaꝝ: lucerna
mundi:precursor iudicis: mediator domini
testis:⁊ totius medius trinitatis.hec ille. Ex
prefatis patet Joan.baptistam fuisse eximie
sanctitatis. Quid insup dicem⁹ de sanctitate
Pauli: qui vt habetur.2.corin.12.ante ānos
14.raptus est ad tertium celum:⁊ audiuit ar
chana dei:que non licet homini loqui? De-
niqꝫ quāta fuerit sanctitas Apostolorum te-
stium christiane fidei: insinuat Apostolus q
ad hebre.xj.c.dicit. ꝙ talibus hominib⁹ san-
titate plenis:non erat dignus ipse mundus.
Cum igitur fuerit tanta sanctitas testium le
gis christiane:merito ei fides ab omnibus ē
adhibenda.nequaꝙꝫ enim credendum est:ta
les ⁊ tantos homines vinctos fuisse:aut mē
dacia dixisse. ꝙ si forte opponere s ꝙ testes
fuerunt mendacij ⁊ non veritatis.Certe hoc
patet esse falsum.Nam aliquis mendacium
dicit triplici respectu.Aut respectu ignorātie:
aut respectu auaricie ⁊ cupiditatis:Aut respe
ctu pene. Respectu ignorantie nequaꝙꝫ mē
titi sunt:quia vt infra dicetur eorum scientia

⁊ cognitio non processit a mundo. Sed ime-
diate a spiritu sancto: qui nequaq̃ mētiri pt.
Nam .j. corin. 2. dicit. Quis enim scit hoium
que sunt hominis: nisi spiritus hominis qui
in ipo est? Et infra que dei sint nemo cogno
uit nisi spiritus dei. Et subditur. Nos autē
non spiritum huius mundi accepimus sm
spiritum qui ex deo est. Ubi glo. Ambro. ait
Ne timeas viris sanctis credere: ⁊ assensū
tuum prebere: cum dominus eis dederit sen
sum suum. Respectu etiam auaritie seu cupi
ditatis: testes christiane fidei nequaq̃ sunt
mentiti. Non enim propter temporale lucrū
aliquid asserebant. quia Matth. 19. dicebant
Ecce nos reliquimus omnia ⁊c. Et ad phil.
3. Apostolus dicit. Omnia arbitratus sum
vt stercora. Respectu insuper pene non sunt
meriti: eo q̄ propter fidem Christi omi pene
se subijciebāt. Unī Acti. 20. c. Apostolus de
seipso dicit. Spiritus sanctus per omnes ci-
uitates protestatur mihi dicens: qm̄ vincula
⁊ tribulationes me manent. Sed nihil hoꝝ
vereor. Idem quoq̄ Paulus ad Roma. 8.
in persona omnium fideliū dicit. Quis nos
separabit a caritate Christi? tribulatio: angu
stia: an perse. an. fa. an. nu. peric. an gladius:
sicut scriptum est: quia propter te mortifica-
mur tota die: estimati sumus sicut oues occi
sionis. Certus sum enim: q2 neq̄ mors: neq̄
vita: neq̄ Angeli: neq̄ principatus: neq̄ vir
tutes: neq̄ instantia: neq̄ futura: neq̄ forti-
tudo: neq̄ altitudo: neq̄ profundū: neq̄ crea
tura aliqua poterit nos separare a caritate
dei: que est in Christo Iesu domino nostro.
hec ibi. Ex prefatis patet qualiter predicti te
stes christiane fidei: nullatenus mentiti sunt
imo plus dicam: q̄ quilibet predictorum te-
stium p̄us mille mortes suscepisset: q̄ vel mi
nimum mendacium dicere: seu facere voluis
set. Sic enī dicitur. 25. q. j. c. sunt quidā. Im
possibile igitur fuit tot venerabiles doctores
sanctos ⁊ virtuosos fuisse deceptos vel men
titos: quia si mentiti fuissent omnē sanctita
tem ⁊ probitatem suam penitus perdidissent
Et qđ plus est omnes simul dānati fuissent.
propheta dicēte. Perdes omnes qui loquū
tur mendatium. Et ideo Augustinus. 9. dist.
Si ad scripturas inquit sacras admissa fue-
rint officiosa mendacia: quid in eis remane-
bit auctoritatis? Que tandem de scripturis
sententia proferetur: cuius pondere conten-
tiose falsitatis obsederetur improbitas. hec
ille. Credendū est igitur sanctis testibus chri
stiane fidei. Si enim creditur verbis Pla-
tonis: Aristotelis: vel Socratis: ⁊ illius porci
Auerois. Sententijsq̄ aliorum phoꝝ: quāto
magis adhibenda est fides viris ⁊ testibus
tante virtutis ⁊ sanctitate plenis. q̄ si fidem
non exhibes omnibus simul predictis testi-
bus: saltem ipsi deo: seu sanctissime trinitati
fides adhibēda est. Nam ponatur q̄ ibi sint
decem viri mēdaces: qui dicunt q̄ pluit hac
nocte: cōmuniter creditur eis. Si igitur illis
datur fides: quāto magis danda est homini
vero: prudenti graui: ⁊ maturo. imo tali viro
datur maior fides q̄ instrumentis notarioꝝ.
Sicut pate in mercatoribus. A fortiori igit
credendum est deo: seu sanctissime trinitati
testimonium reddenti de veritate christiane
legis. Nam p̄me Io. 5. dicitur. Tres sunt q
testimonium dant in celo. s. christiane fidei.
pater: verbum: ⁊ spirit⁹ sanctus. Et subditur.
Si testimoniū hominum accipim⁹: testimo-
nium dei maius est. O igitur anima incre-
dula. O anima infidelis. O anima scismatica
O anima heretica. O anima pagana. O aia
a deo ⁊ tota celesti curia excōmunicata: qd fa
cis? Certe citi⁹ credis verbis vni⁹ traditoris:
vnius infamis: vniusq̄ falsi phi: q̄ homini-
bus tam veris: ⁊ q̄ testibus tā sanctis ⁊ vir-
tuosis: ⁊ qđ plus est q̄ ipsi omnipotenti deo
sanctissimeq̄ trinitati: patri vz filio: ⁊ spiritui
sancto? Sed vhe tibi misera anima: ve tibi
infelix creatura: ve tibi imago dei: quia tot te
stes habebis in testimoniū tue dānationis
quot testes habuisti in testimonium christia-
ne fidei tueq̄ salutis. Ex p̄missis igitur om-
nibus euidenter apparet qualiter ex primo
argumento: vz testificationis: qđ triplici re-
spectu roboratum est: vz plurificationis: con-
firmationis: ⁊ sanctificationis: Christiana fi
des super omnem aliam fidem verissima eē
probatur. Cum habeat plures testes: ⁊ ma-
gis cōcordes: magisq̄ sanctiores: q̄ omnis
alia fides ⁊ secta. In qua fidei christiane ve-
ritate omnes infideles perducat: omnesq̄ fi
deles conseruet: caput vere fidei ⁊ obiectum
Iesus Christus dominus noster: cui sine fi-
ne sit omnis laus ⁊ gloria ⁊c.

¶ Feria tertia post dominicam quadragesi-
me iterum de quarta excellentia.s. de veri-
tate ipsius sanctissime fidei.

Respice: fides
tua te saluum fecit. Luc.18.c.
r in euangelio preterite do-
minice. Quoniā amātissimi
ciues humanus intellectus:
prout dicitur.6.ethico. habet
pro obiecto veritatem.hinc est ꝙ in omnibꝰ
rebus quibus assentire debet naturaliter cu
pit r querit de ipsa veritate certificari quātū
potest:tanq̄ quoddam sibi licitum r hone-
stum. Quod confirmans phus.j.ethicorum
dicit. Certitudo de omnibus in tantum est
a quolibet querēda: inquantum recipit na-
tura rei. hec ille. Ideo propter hoc lȝ de ve-
ritate fidei christiane vnum siue primum ar
gumentum declaratum sit: tamen vt quili-
bet itellectus magis possit certificari:r nihil
dubitare de veritate ipsius fidei christiane:
tria alia optima argumenta veritatem ipsiꝰ
fidei christiane demonstrantia: in hodierno
sermone similiter declarabimus. ¶ Secōm
tripliciter in ordine dicitur argumentuȝ sub
iugationis. Tertium dicitur argumentum
obiectionis. Quartum dicitur argumentū
reuelationis.

¶ De tribus alijs articulis quibus ostendi-
tur quod sola fides christianorum est vera r
salutifera. Et primo de scd̄a in ordine.

Secundum igitur argumentū in ordi
s ne declarandum quo ostenditur so-
lam fidem christianorum esse veram
dicitur argumentum sub ugationis. Si qs
enim diligenter attendere r perscrutari ve-
lit:qualiter totus fere mundus Apostoloruȝ
tempore fidei christiane subiugatus sit: appa
rebit vtiqȝ ꝙ fides christianorum est mirabi
lis r vera super omnem aliam fidem r legeȝ
Mirabilis enim r supernaturalis apparet
perfectio mūdi subiugatio sub christiana fide
tripliciter. Primo respectu personarum cō
uertentium. Scd̄o respectu personarum cō
uersarum. Tertio respectu modi conuersio
nis. ¶ Primo dico ꝙ mirabilis r superna-
turalis apparet mundi cōuersio sub christia-
na fide respectu personarum mundum con-
uertentium. Que respectu ipsorum conuer-
tentium fuit mirabilis triplici ratione.
Primo ratione infirmitatis. Scd̄o rōne
ruditatis. Tertio ratiōe paucitatis. ¶ Pri-
mo dico ꝙ respectu personarum seu Apo-
stolorum mundum conuertentiū:fides chri-
stiana vera r mirabilis apparet:ratione in-
firmitatis seu minoritatis. Nonne o ciues
omnibus mirum videretur si sui ignobiles
r rustici alicuiꝰ ducis:regis:seu Imperatoris
sibi:seu obediēte sue sūmitterēt ducem suum
regem r Imperatorem? Clarum est ꝙ sic: r
ratio est:quia hoc esset omnino contra natu
ram:precipue cum phus dicat.j.politicorum
ꝙ sm nature ordineȝ dominus debet seruo
predominari:r seruus quisqȝ suo domino te
netur r debet obtemperare. Sed hunc mo-
dum supernaturalem: certe tenuerunt ipsi
apostoli in conuersione mundi ad christianā
fidem. Nam cum ipsi essent infimi quantū
ad sanguinem:vel quantum ad humanā di-
gnitatē:essentqȝ aliorum serui: atqȝ omnino
mendici r pauperes cum contra omnem na
turā subiugauerint sibi seu obediētie sue: r fi
dei christiane:milites: comites:marchiones:
dominos: barones: duces: reges atqȝ Im-
peratores: quid hac re mirabilius r superna
turalius inueniri potest? hoc enim nequaq̄
factum vnq̄ fuisset:nisi christianorum fides
verissima extitisset. Proinde Bernar.i sen-
tentijs suis declarat di. O stupendum mira-
culuȝ super omnia miracula. Ecce ꝙ minor
superest maiori:cū tamen non sit seruus ma
ior domino suo:r maior subest minori: cum
reges omnis terre:dominiqȝ terrarū se apo
stolis ifimis modicis atqȝ despectis submit
tunt.hec ille. Qd̄ confirmans Apostolus.j.
corin.2.dicit. Infirma mundi elegit deus vt
confundat fortia. ¶ Scd̄o dico ꝙ respectu p
sonarum conuertentium fides christiana ap
paret mirabilis ratione ruditatis r ignoran
tie seu simplicitatis. Mirum nempe r etiaȝ
supernaturale omnibꝰ appararet:si in dispu
tatione aliquis idiota simplex rudis r oīno
illitteratus:non loicus:non eloquēs:non ca-
nonista:non legista:non astrologus:nō phs:
non theologus omnino cōuinceret: atqȝ opi
nioni sue r snie subiceeret hoīes litteratos:lo
gicos:eloquētes:astrologos:canonistas: legi
stas:phos atqȝ theologos:hūc modū p oīa te
nuerūt apli i ꝯuersiōe mūdi ad fidē xpi. Cuȝ
eni ipi eēnt illr̄ati simplices:rudes:igrātes:r

omnino idcote non habentes logicam: nec phiam Aristotelis: nec astrologiam Ptholomei Regis:nõ eloquentiam Demostinis ꝛ Ciceronis:nõ ceteras acquisitas scientitas tamen ad Christi fidem omnes doctos: oẽs sapientes:omnes litteratos: omnes scientificos:ꝛ peritos contra naturam conuerterunt Proinde Bernar.in sententijs suis sic dic̃. Stupenduꝫ valde fuit imperitos piscatores absqꝫ litteris scientificos conuicisse: ꝛ lꝫ magna ꝛ diuina plane fuerint miracula:que dominus cõcessit in terra:hec tamen super oia alia enituit:quia in paucis ꝛ rudibus simplicibus ꝛ illiteratis:totum mundum ꝛ omneꝫ eius altitudinem scientie atqꝫ sapientie subiugauit.hec ille.Augustinus etiam.22.ciuita. dei.c.5.ait.Ipse modus quo mundus credidit:si consideretur icredibilior inuenitur. In eruditos enim liberalibus disciplinis: ꝛ oio quãtum ad istorum doctrinas attinet impolitos non peritos grãmatica: non armatos dyalectica:non rethorica inflatos:piscatores Christus cũ retibus fidei ad mare huius scli paucissimos misit:atqꝫ ita:vt e omni genẽ: tã multos pisces:ꝛ tanto mirabiliores: q̃to rariores etiam ipsos phos cepit.hec ille.De qua etiam Ampostolorũ simplicitate Aplus j.corin.2.ait.Non in doctis humane sapẽtie verbis.Sed in ostensione spiritus ꝛ virtutis predicamus:vt fides nostra non sit in sapientia hominum:sed in virtute dei. Et Hiero9 ait.In articulis fidei potius requirenda sunt sana verba ꝛ fidelia:q̃ ornata ꝛ scientia plena.Augustinus insuper ait. Malo esse inurbanus:q̃ incredulus. Et malo esse agrestis catholicus q̃ eloquẽs phs ꝛ hereticus. fides enim non querit ornatum aliunde:q̃ seipsũ. hec ille.Et certe Christus ipse Apostolis hãc scientiam conuertendi mundum:ante ꝓmiserat Jo.14.di. Paraclitus autem spiritus sanctus quẽ mittet pater in nomine meo ille vos docebit omnia ꝛ suggeret vobis omneꝫ veritatem.Et Luc̃.21.dicit.Ego dabo vobis os ꝛ sapientiam cui non poterunt contradicere omnes aduersarij vestri. Et sic patet ꝓpositum.¶ Tertio probatur conclusio rõne paucitatis.valde mirabile nãqꝫ esset ꝛ supernaturale apparet: si temporib9 hodiernis.12. homines soli conuerterent ꝛ subijcerent sibi siue ditioni sue homines vnius prouincie. Sed mirabilius videretur:si totum sibi mũdum subicerent sine armis:ꝛ similibus:hunc vtiqꝫ mundum ipsi.12. Apostoli in cõuersiõe mundi seruauerunt:qui cum essent paucissimi:puta soluꝫ.12.omnes mũdi personas sibi subiugauerunt:qḋ impossibile foret. si etiam cum maximo ꝛ innumerabili exercitu hoiuꝫ armatoruꝫ processissent. Qḋ admirãs Ber. in sententijs suis dicit. Stupendum valde fuit:tam per paucas personas: totum simul mundum ad vnam fidem adunasse.hec ille. Et sic patet propositum. ¶ Scḋo etiaꝫ dico ꝙ christiana fides valde mirabilis ꝛ vera cẽ apparet respectu personarum conuersarum. Et hoc triplici ratione. Primo ratione afflictionis.¶ Scḋo ratione incertificationis. Tertio ratione creditionis.¶ Primo dico ꝙ respectu personaꝝ ad fidem Christi cõuersaꝝ:fides apparet mirabilis ꝛvera ratiõe afflictionis. Certum est:vt ait Boetius prosa xi.tertij libri.ꝙ omne animal tueri salutẽ desiderat.morteꝫ vero perniciemqꝫ deuitat.Et ratio est:quia.3.ethicoꝝ dicitur. Mors est vltimum terribilium. Quo presupposito peto quo pacto siue qua conditione recipiebantur ad fidem Christi omnes qui ad eam conuertebantur.Nunquid ex abundantia diuitiaꝝ quã fides christiana eis ꝓmitteret? Certe nõ Nũquid ex promissione delectationum corporaliũ:ꝛ huiusmodi? Certe non:imo ꝯuertebantur per dura ꝛ aspera tormenta:qḋ vtiqꝫ est contra omnem naturam:cum viuere vnicuiqꝫ ẜm phm sit naturale. vnde Job.j.c.dr̃. Pellem pro pelle ꝛ cuncta que habet homo dabit pro anima sua.i.pro vita conseruanda Vnde ṗma conditio ꝛ pactum fidei Christi erat ꝙ quicũqꝫ recipiebantur:obligati essent se prius crudelissime morti subijcere: q̃ susceptam Christi fidem denegare.hoc igitur mõ ac conditione seu pacto conuertebantur oẽs O miraculum miraculorum: perdere vitam tam nobilem anteq̃ Christi fidem negarent ¶ Scḋo rõne incertificationis. Nota ꝙ nã magis mouet obiectum p̃ns q̃ remotũ.Sic̃ exempli gratia:magis mouetur qs ad amorem alicuius ex eius p̃ntia:q̃ ex eius abñtia. Quo p̃supposito peto.O saraceni.O theucri quare creditis legi Machometi? Certe quia concedit nobis omnia delectabilia huius presentis vite:ad que maxime inclinata est humana natura:post corruptionem innocentis nature. Geñ.8.Sensus ꝛ cogitatõ ꝛc.ꝓpter

quod non est mirum si multi credunt. Sed o fides christiana quõ conuertisti ad te mundum: nunquid ex certitudine bonorum presentium seu dilectionez? Certe non: imo eos conuertisti per fidem: ⁊ non per speciem: per absentia ⁊ futura: ⁊ non propter presentia. Nam fides christianorum non est de visibilibus: sed de inuisibilibus bonis: seu rebus q̃ nullatenus possunt a sensu vllo percipi. Et tñ cum hoc sit contra naturam. s. presentia relinquere ⁊ sperare simpliciter futura: inumerabiles huic legi se submiserũt ⁊ fidei: quod neq̃q̃ fieret nisi hec fides: ⁊ lex alijs verior esset ⁊ melior: ⁊ nisi esset donum supercelestc ⁊ infusum a deo. Unde Augustinus in quadam sua epistola ait. Quis tantam hominũ multitudinem ad peccata pronam: ad legem Christi carni ⁊ sanguini contrariam seruandam induceret: nisi deus esset cum illo? Idem .22. ciuita. dei. c. 5. dicit. Quid mirabilius ⁊ incredibilius esse potest: q̃z ad legem prorsus contrariam carni ⁊ sanguini doctores pauci: paupes ⁊ rudes possent plurimos potentes ⁊ sapientes conuertere. hec ille.

¶ Tertio dico ꝙ respectu personaruz ad xp̃i fidem conuersarum apparet Christi fides verissimam ratione creditionis. Certum est vt dicit phs. 3. de anima. ꝙ intellectus humanus nihil intelligit sine fantasmate: quia intelligibilia sunt in speciebꝰ sensibilibus: ideo non sensiens nihil vtiq̃z adiscit. Sed dũ speculatur: necesse ẽ simul fantasmata speculari. hec ibi. Quo presupposito. ꝙ intellectus humanus naturaliter non assentit nisi rebꝰ naturalibus ⁊ sensibilibus. peto quid fides christiana credendum intellectui preponat. Certe non sensibilia: non naturalia. Ideo super naturalia: quibus rebus supernaturalibꝰ intellectus non se submitteret ad credendum: nisi haberet maiorem certitudinem de eis inuisibilibus ⁊ naturalibus: hoc modo cõuersi sunt quicũq̃z ad fidem Christi conuersi sunt quod vtiq̃z stupendissimum fuit ⁊ super naturam. Proinde Bernar. tria mirabilia ⁊ supernaturalia que credit fides nostra christiana enumerat di. Tria opa fecit omnipotẽs ũlla maiestas in assumptione nostre carnis: ita singulariter mirabilia: ⁊ mirabiliter singularia: vt talia nec faciet nec facienda sint amplius super terram. Coniũcta sunt qppe ad inuicem: deus ⁊ homo: mater ⁊ virgo: fides ⁊ cor humanum. hec ille. Augustinꝰ. Insuper. 22. ciuita. dei. c. 5. dicit. Duobus illis incredibilibus si placet diuo: quia placere debz addamus hoc tertium. Iam ergo tria sunt incredibilia: que tamen facta sunt. Incredibile est Christum resurrexisse in carne: ⁊ in celuz ascendisse cum carne. Incredibile est mundũ rem tam incredibilem credidisse ⁊c. Et sic recita totum illud capitulum ꝙ multum est ad propositum. Ex qua etiam triplici ratione patet q̃z mirabilis ⁊ vera sit christiana fides respectu personarum conuersarum.

¶ Scdõ postremo etiam dico ꝙ valde mirabilis et vera christiana fides apparet respectu modi conuersionis triplici ratione. Primo rõne diuersificationis. Scdõ ratione fortificationis. Tertio ratione complexionis.

¶ Primo dico ꝙ modus ꝯuersiõis totiꝰ mũdi ad fidẽ christianã fuit mirabil' rõe diuersificatiõis. s. oiuz linguarum. Noticia nãq̃z oiuz linguarum data fuit omnibꝰ apostolis a deo ꝙ omnis humanus populus intelligebat linguam suam. Unde Act. 2. c. dicitur. Dum complerentur dies pentecostes erãt omnes discipuli pariter in codez loco: ⁊ factus est repente de celo sonus tanq̃z aduenientis spiritus vehementis. ⁊ rep. to. do. vbi. e. se. ⁊ apparuerunt illis dispartite lingue tãq̃z ignis: seditq̃z supra singulos coruz. ⁊ re. sunt omnes. s. s. ⁊ cep. lo. va. li. prout. s. s. da. eloqui illis. Erant autem in ierl'm habitantes viri religiosi ex omni natione que sub celo est. Facta autem hac voce conuenit mul. ⁊. m. con. est. qm̃ au. v. li. s. i. lo. Stupebant autem omnes ⁊ mirabantur ad inuicem dicentes. nonne omnes isti qui loquuntur galilei sunt? ⁊ quomodo nos audiuimus vnusquisq̃z linguã nr̃az nullũ in quanati sumus? Parthi ⁊ medi. ⁊ elamite: ⁊ qui habitant mesopotamiam. Iudeam ⁊ capadociam: pontum: ⁊ Asiam frigiam: ⁊ pamphiliam. Egyptum ⁊ partes libie que ẽ circa cyrenem: ⁊ aduene romane. Iudei quoq̃z et proseliti cretes ⁊ ara. au. eos lo. n. li. magna dei. hec ibi.

¶ Scdõ hoc patet ratione fortificationis. Mirum valde fuit ⁊ supernaturale: ꝙ Apostoli qui cum deo debiles erant in tm̃ ꝙ Petrus qui maior ceteris esse videbatur ad solam vocem vnius ancille dum mori timuit fidem ⁊ Christum negauit tãta

virtute in momēto temporis ex alto inducti sunt:⁊ sic fortes effecti: vt etiam nullum timerent.non enim timebant eos qui iā deū eorum.s.xp̄um Jesum occiderant.quin potius omni pene atq̄ tormēto. ut melius infra patebit.se cōstanter submittebāt. Proinde Actu.4.c.Cum sacerdos ⁊ magistratus preponerent Petro ⁊ Joanni multa tormeta.Si a predicatione nominis xp̄i nō cessarent. nō possimus inquiūt Petrus ⁊ Joannes q̄ vidimus et audiuimus non loqui.Et actuū.5.ca.dixit Petrus. Obedire oportet deo magis q̄ hominibus.¶ Tertio hoc patet ratione cōplexionis:seu generalis ꝯuersionis.val de mirum fuit.ꝙ post xp̄i mortem.i3.pauperculi Apostoli.non tm̄ vnam prouinciam:sed omnē simul mūdi prouintias. vniuersumq̄ mundū xp̄i fidei subiugarunt. dicente Ber. Licet magna sint miracla. que deus fecit in terris.hoc tamen maximū fuit.ꝙ xp̄s ꝑ paucos ⁊ simplices apostolos totū mundum et omnē eius altitudinē sibi subiugat.Hoc idē testatur propheta dicens.In omnem terram exiuit sonus eorum:⁊ in fines orbis terre verba eorum.hec enim preceperat xp̄us eisdem apostolis Matth.vltimo.ca.dicens.Euntes in mundū vniuersum predicate euangelium omni creature.Et statim subiūgitur. Illi autem profecti predicauerunt vbiq̄ domino cooperante.⁊ sermonē confirmante: sequentibus signis.Ex qua triplici ratione simul cū ceteris respectibus et rationibus suprapositis euidenter apparet:ꝙ cum totus mundus tam miraculose tanq̄ supernaturaliter apostoloꝝ tempe ad xp̄i fidem conuersus fit. nō est dubium ꝙ xp̄ianorum fides vera est sup omnē aliam fidem.Et per consequēs etiam patet secundū argumentū demonstratiuū.ꝙ sola fides xp̄ianorum sit verissima:⁊ non altera quod dicitur argumentū subiugationis.

¶ De tertio argumento quo ostenditur: ꝙ sola fides xp̄ianorum est vera ⁊ salutifera.

Tertium argumentū in ordine declarandum: quo ostenditur solam fidē xp̄ianorum esse veram ⁊ non alterā dicitur argumentū obiectionis: pro cognitione huius argumenti occurrit mihi sententia philosophi secūdo de anima dicentis.Habitus cognoscūtur per actus. Actus vero ꝑ obiecta.Que regula sic patet. Nam per actum exteriorem elemosyne: seu iusticie. cognosco aliquem esse in corde habitum iustum: atq̄ elemosynariū.quoniā exterior actus.ut dicitur secūdo Ethicorum. causatur ex habitu interiori:seu dispositione: que fundatur in voluntate. Ex obiecto vero cognosco ⁊ discerno:an actus seu habitus illius elemosynarij: seu iusticiam facientis.fuerit bonus vel malus.Si enim talis elemosyna habuit principaliter deum pro obiecto. vtiq̄ bona dicetur tam actu q̄ habitu. hoc idem dico de actu et habitu iusticie.Si vero actus ⁊ habitus illius elemosynarij. habuerint pro obiecto aut vanam gloriam:aut mundanū honorem: seu complementum alicuius voluptatis.clarum est.ꝙ tam actus q̄ habitus illius elemosynarij fuerunt mali ⁊ demeritorij. hoc idem dico si iusticia fiat non ex zelo diuini honoris: seu reipublice conseruande. Sed potius ex zelo cupiditatis aut alicuius in ordinate passionis.vtiq̄ mala et demeritoria erit. Quo presupposito dico a simili ꝙ ex obiecto quod fides diuersorum hominum respicit cognosci potest.que sit simpliciter vera ⁊ falsa fides Sed clarum est ꝙ obiectū vere fidei. est simpliciter credere: deum actu esse hominem. et econuerso hominem esse deum.Et ratio est: quia cum culpa: tam originalis: q̄ actualis mortalis sit infinita respectu obiecti infiniti offensi.requirit satisfactionem infinitam. ad hoc ut anima sit purgata et termiata:⁊ oportet ꝙ fiat per creaturam cum deo in vnitate ꝑsone coniunctam:et vnitam.Ex qua vnione consequenter talis creatura dicitur habere infinitam virtutem: cum eius actiones et opera denominationē sumant: et habeant a ꝑsona diuinitatis.videlꝫ sapientia dei increata que est filius patris eterni. Quibus concessis.manifestum est:ꝙ fides Saracenorum ⁊ Turchorum falsa esse cognoscitur: cum habeat simpliciter pro obiecto simplicem hominē Machometū:qui non tm̄ non est deus et homo.et econuerso per vnionem cum persona filij dei.Sed insuper est pessimus ⁊ dyabolicus homo.ex totali separatione a diuina gratia.Similiter et fides Judeorum falsa esse cognoscitur:ex falso obiecto.quoniam expectant messiam adhuc venturum:qui tamen non tantū non veniet nisi ad Judicium quoniam iam venit: dum veram humanita

tem in se assumpsit. Sed insuper messias il-
le quem expectant erit falsus antexp̄us. Op
positum vero est de fide xp̄ianorum. que cuz
simpliciter credat in christum qui est deus ⁊
homo. et econuerso habet verum obiectum.
⁊ per consequens non tantum vera. sed eti-
am verissima esse probatur. Et ꝙ christus so
li christiani credunt. ⁊ ꝙ habent pro obiecto:
sit realiter deus et homo. Probat auctori-
tas Ber. in libro de consideratione ad Eu-
genium. dicentis. Tantam et tam expressam
vim vnionis in se prefert ea persona. qua de
us et homo vnus est christus. ut si duo de se
predices non erras. hec ille. Hoc idem pro-
bat distinctio domini Bonauenture in ter-
tio. distin. 7. articu. p̄mo. quest. p̄ma. in corpo
re. quest. di. Cum queritur de hac locutione.
deus est homo: et homo est deus. Respon-
deo ꝙ ſm catholicam veritatem: absq̄ du-
bio necesse est concedere. hominem deum: et
deum esse hominem. pro eo ꝙ due nature
ibi vnite sunt: in vnā p̄sonā. Que aūt in vno
supposito vniunt̄: necessario de se inuicē p̄di-
cant̄: si accipiant̄ ɔcrete: ꝓpter illā maximā q̄
dicitur: quecūq̄ vni et eidē sunt eadem: in-
ter se sunt eadem: per quam et fundari habz
virtus sylogismi expositorij: quo probat phi-
losophus. in libro Priorum. Ea que dicun-
tur de vno et eodem: predicari de se inuicem
Si igitur vnus est christus: qui est deus ⁊ ho
mo. necessario oportet concedere. deum esse
hominē: et hominem esse deum. Et hoc at-
testantur sanctorum auctoritates: ⁊ cōmuni-
ter fatentur doctores theologie. Cum tamen
dicitur deus est homo. hoc est singulis mo-
dus predicandi. Non est enim talis predica
tio per essentiam: quia tunc deus et homo
essent eiusdem essentie: quod est impossibile:
nec etiam per inherentiam. quia tunc accide
ret deo esse hominem. Nec insuper per cau-
sam. quia tunc pari ratione posset dici. ꝙ de-
us est lapis. quia ita ē causa lapidis. sicut ho-
minis. nullus igitur predictorum modorum
videtur posse concedi. hominem de deo pos
se prepicari. Sed est tantū hec predicatio per
vnionē. Ideo enim homo predicatur de deo
quia vnitur ei in vnitate persone. Et quoni-
am hec vnio est singularis: non est mirum si
singularem modum exigit predicandi. Hec
dominus Bonauentura ad litteram. Ex q-
bus omnibus. patet etiam tertium argumē
tum demonstratiuum. ꝙ sola fides christia-
norum sit verissima: et non altera. Exquo
habet simpliciter deum obiectum in quem
credit. videlicz christum: qui est deus et ho-
mo: ⁊ econuerso. prout confitetur vera fides.
quod vtiq̄ dicitur argumentū obiectionis.
¶ De quarto argumento quo ostenditur. ꝙ
sola christianorū fides vera est et salutifera.

q Vartum insuper argumentum in
ordine declarandum: quo ostendi-
tur solam fidem christianorum esse
veram et non alteram: dicitur argumentum
reuelationis: seu translationis prophetiarū.
Certum est ꝙ si transcurrere velis totum te
stamentuz vetus. O quot prophetias. quot-
q̄ reuelationes: populus iudaicus a deo tūc
electus: nūcvero reprobamus: ante christi ad
uentum suscepit? Nam facte sunt a deo eti-
am ante legem multe reuelationes. videlicet
sub Noe: Abraam: et Jacob: ut patet in li-
bro Genes. Que dei reuelationes: multipli
cate sunt lege suscepta. Proinde Numeri. 12
ca. dicitur. Si quis fuerit inter vos prophe-
ta domini: in visiōe apparebo ei: vel per som
nium loquar ad eum. At non talis seruus
meus Moyses. qui in omni domo mea fi-
delissimus est: Ore enim ad os loquor ei et
palam: et non per enigmata ⁊ figuras deum
videt. hec ibi. Item Deuterono. quarto cap̄.
dicitur. Non est alia natio tam grandis que
habeat deos appropinquātes sibi. Sicut de
us noster adest cunctis obseruationibus me
is. Dauid insuper propheta ait. Non fecit ta
liter omni nationi: ⁊ iusticia sua non manife
stauit eis. Sed dic mihi: O Judee simul cuz
Turchis et Saracenis. nunquid post christi
aduentū aliq̄s dei visiōes seu ꝓphetias et re
uelatōes habuisti. certū ē. Si ergo nō habui
isti: ergo ꝓphetie ⁊ reuelatiōes dei descēdeīt
in fidez xp̄ianā: seu in ecclesiam ex gentibus
collectā. Et vnde hoc. nisi ꝙ deus reprobauit
legem iudeorū: ceterorūq̄ infidelium: ⁊ con-
firmauit sicut verissimā legem ⁊ fidem xp̄ia
noruz. Quot autē reuelationes sanctis Apo
stolis facte sint: lege testamentū nouū: sacros
theologos ⁊ doctores: legendasq̄ sanctorum
quasi infinitas ⁊ innumerabiles certe adin-
uenies. An non maxima. Et excellentissima
fuit illa visio ⁊ reuelatio pauli. de qua secūdo

Corin.12. dr̃. Veniã aũt ad viſiones ⁊ reuela-
tiones. Deinde inqͥt ipſe Paulus. Scio ho-
minẽ in xp̃o ante ãnos.14. ſiue in corpore ſi-
ue extra corpus: neſcio deus ſit: raptum hu-
iuſmodi vſqȝ ad tertiũ celum: ⁊ ſcio huiuſmo
di hominẽ ſiue in corpore: ſiue extra corp⁹ ne
ſcio: deus ſcit. quoniã raptus eſt in paradiſuȝ
⁊ audiuit archana verba que nõ licet homi-
ni loqͥ. hec ibi. In quo raptu omnes tres hie
rarchie angelorũ. quorũ quilibet tres choros
facit: ſibi reuelate ſunt. quas angelorum hie-
rarchias ⁊ ordines: ſeu choros: cum ſuis ſpi-
ritualibus officijs: ipſe poſtmoduȝ reuelauit
ſancto Dyoniſio aropagite: diſcipulo ſuo: q
propter hoc libꝝ cõpilauit: qui intitulatur de
angelica hierarchia. tam mirabilis viſio re-
uelatio. ⁊ raptus ad tertiũ celum in veteri le-
ge nunq̃ȝ fuiſſe facta leguntur. Et dimiſſis ce
teris omnibus viſionibus: ⁊ reuelationibus
que ſanctis facte ſunt. cum ſint innumerabi-
les ⁊ infinite: quid dicemus de reuelationib⁹
Joan. euãgeliſte: quas ſuſcepit in inſula path
mos: dum ibi eſſet delatus in exiliuȝ. in qua
domin⁹ reuelauit ei proprio ore Apocalipſiȝ:
in quo ſm Hieronimũ in prohemio eiuſdẽ
tot ſunt ſacra quot verba. Nam in eadẽ apo
calipſi continentur reuelationes totius ſta-
tus mundi. a principio vſqȝ ad finem. preter-
mitto de magnis reuelationibus q̃s ſuſcepit
dum recumberet in cena domini ſuper pe-
ctus ipſius domini Jeſu: quas tũc prout can
tat eccleſia: fluenta ſacri euangelij de ipſo ſa
cro dominici pectoris fonte potauit. De qua
euangelij ſublimitate. Hieronimus in pro-
hemio eiuſdem dicit. Si parum altius into-
naſſet: totus mundus capere non potuiſſet.
Ex premiſſis igitur omnibus concludo ſm
Thomam ſecunda ſecunde. q. 171. articu. 6. ꝙ
cum prophetia ſit quedã cognitio intellectui
prophete impreſſa. ſupra omnẽ humanaȝ fa-
cultatem. ex diuina reuelatione procedens. ta
lis autem prophetia ſimpliciter vigeat in fi-
de xp̃iana: et non in alia: ⁊ deus ipſe non poſ
ſit reuelare niſi veritatem. ſequit̃ per conſe-
quens. ꝙ ſola fides xp̃iana vera eſſe cenſetur
omnis vero alia fides falſa. Quod deus ido
fecit. quia populus Judaicus ab eius obedi-
entia ſe ſubtraxit. Econtra vero populus gẽ-
tilis eidem obedientie ſe ſubmiſit. dicente ꝓ-
pheta. Populus quẽ non cognoui ſeruiuit
mihi. in auditu auris obediuit mihi: filij alie-
ni ideſt Judei. nunc alienati inueterati ſunt
⁊ claudicauerunt a ſemitis ſuis. Ex predictis
igitur etiam tribus argumentis. videlȝ. ſubiu
gationis: obiectionis: ⁊ reuelationis. patet q̃-
liter xp̃iana fides ſuper omneȝ aliam fidem
realiter veriſſima eſſe approbatur. In qua ſi
de virtute immenſa omnipotentis dei clemẽ
tia: nos omnes ſanctificare dignetur in pre-
ſenti per gratiam: et in futuro per gloriam.
Per infinita ſecula ſeculoꝝ. Amen.

¶ Feria quarta annorum ſiue die primo q̃
drageſime. Iterum de quarta excellentia. vȝ
de veritate ipſius ſacratiſſime fidei.

Olite theſau
rizare vobis theſauros i ter
ra. vbi erugo et tinea demol
litur. ⁊ vbi fures effodiunt et
furãtur. Theſaurizate autem
vobis theſauros i celo: vbi neqȝ erugo neqȝ
tinea demollitur. ⁊ vbi fures non effodiunt:
nec furantur. Scribũtur hec verba Matth.
ſexto. ⁊ in euãgelio occurrẽtis ferie: poſt mo-
ralem explanationẽ preſentis euangelij quaȝ
tibi preconi dei ne nimis prolixus videar in
ſcribendo faciendã relinquo: poteris totã hi-
ſtoriam euangelij ad materiã fidei adaptare
precipue in reaſſumptione thematis. Sic po
teris thema declarare. Nolite inqͥt domin⁹
vobis theſaurizare. ⁊c̃. quaſi dicere velit. O
vos fideles xp̃iani: qui eſtis ſub vera fide col
locati. que nõ eſt de preſentib⁹ ⁊ viſibilib⁹ ſed
futurꝭ. Nolite theſaurizare vobis theſauros
in terra: prout faciũt ſaraceni atqȝ iudei. quo
rum fides tota. ut patet ad oculum in terre-
nis verſatur. que vtiqȝ tranſitoria ſunt et ca-
duca: atqȝ penitus inſtabilia. Sed magis the
ſaurizate theſauros in celo: per virtutem ve-
ſtre ſacre fidei. Qui vtiqȝ theſauri erunt in-
finiti: incõparabiles: atqȝ eterni. Ad quos ac
quirendos mediãte fidei virtute. ut quilibet
anim⁹ fideliũ magis inclinetur: habeo in pre
ſenti ſermone vltra iam predicta quattuor ar
gumenta: cũ quinto optimo argumento: veri
tatem ipſius xp̃ianorum fidei demonſtrare
⁊ declarare. quod vtiqȝ erit tale.

¶ De quinto argumento quo ostēditur ꝙ sola fides xp̄ianorum vera est ꝛ salutifera.

Quintū igitur argumentū in ordine declarandū. quo ostenditur solam fidem xp̄ianorum esse verā et non alteram: dicitur argumentū ordinatiōis. Pro declaratione huius argumenti: seu fundamēti: occurrūt verba Cōmentatoris super verba philosophi. 12. Metaphisice. v3. Bonū vniuersi cōsistit in ordine. vnde ordinata sunt aliqualiter omnia in vniuerso. Et iterum. Meliora inquit simpliciter sunt que magis ordinant vnūquodqꝫ in propriū finem. Hec Cōmentator. patet hec regula. Naꝫ illa medicina simpliciter dicit̄ esse melior ceteris omnibus: que magis ordinat infirmum ꝛ egrotuꝫ ad finem sanitatis. Similiter melior esse dicitur illa oratio ceteris omnibus: que magis obtinent finem gratie cōcupite. sicut ꝛ oratio octo verboꝝ: quam fecit virgo ad dominū ꝓ salute humani generis: cum dixit Luce. ca. j. Ecce ancilla domini fiat mihi ꝺm ver. tu. ꝛc̄. dicit̄ melior fuisse cunctis orationibꝰ sanctorum patrū. prout dicit sanctus Bonauentura. in tertio. distin. 4. ar. secūdo. q. 2. in solutione secundi argumēti. Et etiā Ricar. c. di. q2 tunc in instanti meruit non merito condigni Sed simpliciter digni incarnationē filij dei. Ex qua postmodū subsecuta est redemptio. Quo presupposito. ꝙ. s. illud simpliciter dicit̄ esse melius quod magis ordinat in debitum fineꝫ: dico a simili. ꝙ sola illa fides melior est ꝛ verior omni alia fide: que magis dirigit et ordinat hominē ad finem beatitudinis eterne. Sed manifestum est. ꝙ sola xp̄iana fides super omnē aliam fidem. magis ordinat homineꝫ ad predictum finem. vnde per consequens necesse est concludere solam christianorum fidem esse veram: seu omni alia fide meliorem: quod sic patere potest. Triplex eni ordo. necessario requiritur ad consequendū finē eterne felicitatis. quē ordineꝫ simpl'r obseruat sola fides xp̄iana. Quorum.

¶ Primus dicitur ordo diuinalis.

¶ Secundus dicitur ordo proximalis.

¶ Tertius dicitur ordo specialis.

¶ De triplici ordine quo sola fides xp̄iana ordinat in finem eterne felicitatis. Et primo de primo.

Primus ordo quo fides xp̄iana suꝑ omnē aliam fidem ordinat in finem eterne felicitatis. dicitur ordo diuinalis. Nam fides seu lex xp̄iana suꝑ omnem aliam fidem ꝛ legem ordinat hominē tripliciter in deum. Primo q̄ꝫtum ad dilectionem. Secundo q̄ꝫtuꝫ ad profectionē. Tertio q̄ꝫtum ad remotionem. ¶ Primo dico. ꝙ fides xp̄iana ordinat hominē in deum super omnē aliam fidem. q̄ꝫtum ad dilectionē. Naꝫ Deutero. sexto. Matth. 22. Luce decio precipit xp̄iana fides. diliges dn̄m deum tuū in toto corde tuo. ꝛc̄. quid eniꝫ hoc ordine melius: quid honestius? quid ve laudabilius esse potest: ad ꝑducendum hominē ad eternam felicitateꝫ? profecto nihil: immo hoc agere. s. deum super omnia toto corde diligere. q̄sqꝫ cogitur ex ipso solo dictamine rationis. Vnde ꝺm Aristotelem. 9. Ethicorum. Quilibet beneficiatus seu ab altero beneficiū recipiēs tenetur suum benefactorē cordialiter diligere. Quod ꝛ inter nō habentes rationis vsuꝫ obseruandū censetur. Vnde experientia teste. Vidimus ꝙ hec obseruant canes: ceteraqꝫ animalia vsu rationis carentia. q̄ vtiqꝫ benefactorem suū intime et cordialiter diligunt. Sed hunc ordinem. Et si fides xp̄iana cōiter obseruat. tamen nō obseruant: nec obseruare possunt. ipsi theucri: ꝛ saraceni: legem machometi obseruantes. quod dupliciter ꝓbo. Prio rōne. Scd̄o auct̄e. ¶ Prio rōe contrarietatis sic. Nā phus. 4. Metha. dicit ad introductionē vnius forme in vno subiecto reqritur expulsio ꝯtrarie forme. Et rō est ꝺm eundeꝫ. 10. Methaphisice. Quia due forme cōtrarie nō possunt simul stare. sicut nec sanitas nec vita. potest simul stare cum infirmitate ꝛ morte. Quo presupposito certū est. ꝙ cum lex machometi concedat. 12. vxores siue concedat ꝙ quisqꝫ ponat amorē suū carnalem in vxoribus. Et econtra. ꝙ talis amor carnalis totaliter contrarius est amori spirituali ipsius dei: seu celestiū bonoruꝫ cōcludit̄. ꝑ consequens. ꝙ impossibile est ꝙ deum diligant toto ꝛ vero corde. ¶ Scd̄o hoc idem probatur auctoritate Saluatoris. Matth. 6. di. Nemo potest duobus dominis seruire: aut deo aut mamone. Aut enim vnum diliget ꝛ alterum odio habebit. Ex qua ratione ꝛ auctoritate. patet ꝙ cum lex Machometi seu saracenorum ordinet amorem suum i re-

bus carnalibus. cum vero lex xpiana ordinet hoiez in amorem dei atque celestium bonorum. pro ut etiam euangelium hodiernum demonstrat. concluditur quod christianorum fides vera est. illa vero falsa. Hic tamen facies exprobrationem prout tibi placet: contra christianos oppositum facientes: hunc etiam ordinem dilectionis ad deum non obseruat iudeorum fides: quod dupliciter probo. Primo ratione. Secundo auctoritate. ¶ Primo probo ratione obiectionis. Fundamentum rationis ponit Tho. secunda secunde. q. 5. ar. 4. dicens. Spes et perfectio cuiuslibet habitus rerum pendet ex formali ratione obiecti: et ablata specie habitus nullatenus remanet. patet hec regula. Nam cum abstinentia inquantum est habitus infusus habeat carnis maccrationem propter deum pro obiecto. Certum est quod si abstinentia non habet deum pro suo obiecto: iam non erit habitus a deo infusus: sed simpliciter acquisitus. Quo presupposito certum est quod obiectum dilectionis est simpliciter deus. Deus autem est simpliciter pater et filius et spiritus sanctus. una essentia atque substantia. dicente Jo. prime. Jo. 5. Tres sunt qui testimonium dant in celo. pater verbum et spiritus sanctus et hi tres vnum sunt. Manifestum est autem quod lex iudaica deordinat hominem ab amore filij dei incarnati. Nec volunt diligere iudei Christum dei filium: qui vtique deus est et homo. ergo per consequens remouentur ab obiecto vere dilectionis. ¶ Secundo hoc probo auctoritate ipsius filij dei di. Joan. 14. Qui non diligit me non diligit patrem meum. Ex quibus omnibus concluditur quod cum fides christiana sola vere ordinet hominem in deum ipsum ad dilectionem. Oppositum vero faciat lex iudeorum et saracenorum. Certum est propter hoc sola christianorum fides vera est. ¶ Secundo etiam dico quod lex christiana ordinat hominem in deum super omnem aliam legem quantum ad perfectionem. Nam omisso quod lex euangelij seu christiana ordinat hominem in deum per obseruationem preceptorum. quia Matth. 19. precipitur. Si vis ad vitam ingredi serua mandata. Ordinat enim in deum per obseruantiam consiliorum: que conscilia inter cetera: precipue sunt tria. Quorum primum dicitur consilium castitatis. Secundum dicitur consilium contemptibilitatis. Tertium dicitur consilium renunciabilitatis. ¶ Primum consilium perfectionis ordinans hominem in deum super omnem aliam legem: dicitur consilium castitatis seu virginitatis. Nam dominus per similitudinem loquens Matth. 13. dicit. quod quedam terra facit fructum trigesimum: per quem intelligitur castitas vidualis. Quedam denique facit fructum centesimum: per quem intelligitur castitas virginalis: ex qua similitudine apparet: qualiter lex Christi seu euangelij ordinet hominem in deum: per duplicem perfectionem castitatis. scilicet vidualis et virginalis. Quod nulla alia lex facit. Et Matth. 22. hoc idem insinuare voluit saluator: vbi dicit. Non nubent neque nubentur: sed erunt similes angelis dei: in quibus. scilicet non est aliquis carnalis coitus hanc duplicem castitatem persuadet Apostolus Et primo de castitate virginali dicit. j. corin. 7. De virginibus autem preceptum domini non habeo. consilium autem do tanquam misericordiam consequutus a deo. Et ibidem ait. Alligatus es vxori. Noli querere solutionem. solutus es ab vxore. Noli querere vxorem. hec ille. Cum quo concordans Ambrosius. 32. q. j. c. Integritas inquit corporis expetenda a nobis est: quam ego pro consilio suadeo: non pro imperio precipio. Sola est enim virginitas que suaderi potest: imperari non potest. Res est magis voti quam precepti. hec ille. Castitatem in super vidualem persuadet. Idem Apostolus j. corin. 7. di. Dico non nuptis et viduis: bonum est illis si sic permanceant: sicut et ego: quod si se non continent nubant. melius est enim nubere quam vri. hec ibi. Et Hieronymus in quadam epistola ait. Perfecte virtutis indicium est renunciare experte voluptati: fugere notas carnis illecebras: et carnis maritalis amplexus: et calentis adhuc etatis flammas fidei ardore extinguere. hec ille. De obseruatione huius castitatis vidualis commendatur Judith. de qua Judith. 15. dicitur. Confortatum est cor tuum: eo quod castitatem amaueris: et post virum tuum alterum nescieris. Ideo eris benedicta in eternum. hec ibi. Hoc primum castitatis et perfectionis consilium: non tantum non obseruant iudei: apud quos sterilis vir et femina ex lege maledicuntur. Nec etiam saraceni: qui tot vxores accipiunt quot pascere possunt. Sed totaliter abijciunt et tanquam rem pessimam et penitus a deo reprobatam. in oppositum sic arguunt dicentes. Omne quod contrariatur precepto legis nature et diuine: est omnino il

de virginitate oppo/ [illegible]

licitum:⁊ a nullo obseruanduꝫ. Sed castitas virginalis ⁊ vidualis cõtrariatur legi nature ⁊ diuine:ergo ⁊c̃. Et ꝙ sit contra legem nature patet. quia Aristotiles in libro de animalibus. ⁊ primo celi. ⁊.2. de anima dicit. ꝙ natura appetit generationem indiuiduoꝝ propter conseruationem suarum specieꝝ: ꝙ sint etiam cõtra legẽ dei. patet. quia Geñ.j. dicitur. Crescite ⁊ multiplicamini ⁊ replete terram. Unde patet quẽadmodum esset illicitum seruare legalia antiq̃ legis: sic est illicitum seruare castitatem virginalem ⁊ vidualem:cum sit contra predictã vtrãqꝫ legẽ. Quibus premissis concludunt ꝙ talis castitas non tm̃ non ordinat hominem in deum sed magis deordinat. Quorum opinio fides lex atqꝫ sententia:qm̃ falsissima est:⁊ penitus perfectioni contraria:omnino est improbãda Et sic tripliciter probo ad presens:ꝙ talis castitas incomparabiliter est perfectior ⁊ laudabilior oĩ coitu matrimoniali. Primo auctib⁹ Sc̃do rationibus. Tertio distinctiõibus. ¶ Primo ꝓbo auctib⁹:ꝙ castitas seu ꝯtinẽtia virginalis ⁊ vidualis est ꝑfectior omni coitu matrimoniali. Nam Augustinus libro de virginitate ait. Certa ratione etiam sanctaꝝ scripturarum auctoritate: nec peccatum esse nuptias inuenimus:nec carum bonum bono virginalis ⁊ vidualis continentie equare presumimus. hec ille. Item Damascenus libro.4.ait. Quanto angelus homine superior est per naturam:tanto virginitas est nuptijs honorabilior. Item Hieronymus in quadam epistola dicit. Tria precipue sunt genera metallorum ferrum:argentum: ⁊ aurũ. Ferrum est castitas coniugalis. Argentum est viduitas. Aurũ vero virginitas. Deniqꝫ idem Hieronymus ad Eusto. in sermone de assumptõe virgi.ait. Et bene angelus ad Mariam mittitur:quia semper angelis est cognata virginitas: profecto in carne preter carnem viuere:non terrena vita est sed celestis: vnde in carne celestem gloriam accipe maioris ẽ meriti q̃ꝫ habere. hec ille. ¶ Sc̃do hoc idem probo quintuplici ratione. Primo ratione finalitatis. Sc̃do ratione conformitatis. Tertio ratione totalitatis. Quarto ratione difficultatis. Quinto ratione vnitatis. ¶ Primo probo continentiam virginalem ⁊ vidualem esse perfectiorem omni coitu matrimoniali ratione finalitatis. Fundamentum rationis ponit pħus.2.physicorum. ⁊.3.thopico.dicẽs. Cuius finis melior:ipsum quoqꝫ melius. patet hec regula. Nam quia per predicationem anima sanatur a peccatis: que sanitas est melior omni sanitate corporali:quam quis acquirit per consiliuꝫ medicorum. Ideo propter hoc consilium predicatoris est melius ⁊ perfectius omni consilio medicorum. Quo presupposito: certum est ꝫm pħm.10.ethicoꝝ. ꝙ cum duplex sit vita. vꝫ actiua ⁊ contemplatiua:⁊ perfectior sit ꝫꝫ eundem pħm ibidem vita contemplatiua q̃ꝫ actiua. manifestum est propter hoc ꝙ castitas virginalis ⁊ vidualis est perfectior omni vsu matrimonij. Et ratio est: quia hec castitas ordinat hominem ad finem vite contemplatiue. Econtra vero coitus matrimonialis ordinat ad bonum vite actiue. Quod cõfirmat Tho.sc̃da sc̃de.q.152. articu.2. in corpore q̃onum di. Cum queritur. An castitas virginalis vel vidualis sit vitiosa ⁊ illicita. Respondeo ꝙ in actibus humanis illud est vitiosum: quod est preter rationem rectam. habet autem hoc ratio recta:vt his que sunt ad finem vtatur aliquis ꝫm eam mensuram que congruit fini. Est autem triplex hominis bonum: vt dicitur pͥmo ethicorum. Unum quod consistit in exterioribus rebus.puta diuitijs. Aliud quod consistit in bonis corporis. ¶ Tertium qđ cõsistit in bonis anime: inter que etiam bona contemplatiue vite sũt potiora bonis vite actiue:vt pħus probat.10. ethicorum. ⁊ dominus dicit Luc̃.10. Maria optimam partem elegit. Quorum boforuꝫ exteriora quidem ordinantur ad ea que sunt corporis. Ea vero que sunt corporis ad ea q̃ sunt anime. Et vlterius ea que sunt vite actiue:ad ea que sunt vite cõtemplatiue. Pertinet ergo ad rectitudinem rationis: vt aliquis vtatur exterioribus bonis ꝫm eã mensuram que competit corpori. Et similiter de alijs: vnde si quis abstineat ab aliquib⁹ possidendis:que alias esset bonum possidere: vt consulat saluti corporali:vel etiam contemplationi veritatis:non esset hoc vitiosum sed ꝫm rationem rectam. Et similiter si quis abstineat a delectationibus corporalibus: vt liberius vacet contemplationi. pertinet hoc ad rectitudineꝫ rationis. Ad hoc aũt pia virginitas ab omni delectatiõe venerea abstinet:vt liberius diuine contemplationi va-

cet. dicit enim Apostolus .j. corin. 7. Mulier
innupta ⁊ virgo cogitat que dñi sunt: vt sit
sancta ⁊ corpore ⁊ spiritu. que autem nupta ē
cogitat que sunt mundi: ⁊ quomodo placeat
viro: vnde relinquitur: ꝙ virginitas non est
aliquid vitiosum: sed potius laudabile. hec
Tho. verbaliter. ¶ Scdo hoc idem probo ra
tione conformitatis. Fundamentum ratōis
ponit Auctor lib. de causis di. Tanto aliqd
perfectius est: quanto habet maiorem confor
mitatem cum suo principio. ⁊ phs. 5. metha.
dicit. Melius est simpliciter quod est primo
principio propinquius. patet hec regula. Nā
vltimus chorus. s. Seraphin perfectior ⁊ me
lior ceteris omnibus choris angelorum esse
dicitur. ⁊ hoc q2 habet plus de ratione perfe
ctionis: que essentialiter est caritas: qua ipse
est magis conformis ipsi deo glorioso. Silr
semen dicitur esse perfectius: quando est ma
gis in potentia fructificandi: sicut est arbor a
qua egressum est. Quo presupposito certum
est vt habetur Apoca. j. ꝙ deꝰ est alpha. ⁊ o. i.
principium ⁊ finis humane creature. Cū igit
sm phm. 12. metha. Deus simpliciter sit actꝰ
purissimus: ⁊ ab omni libidine alienus. Ca-
stitas vero virginalis ⁊ vidualis est: quedaꝫ
virtus purior omni coitu matrimoniali: con
cluditur ex hoc ꝙ talis ꝯtinentia nō tm̄ nō ē
illicita: sed omnino licita ⁊ omni prorsus per
fectione plena. ¶ Tertio hoc idem probo ra
tione totalitatis. Fundamentuꝫ rationis po
nit Cōmentator super .j. physico. ⁊ etiam in
lib. de substantia orbis di. Omne totuꝫ sim
pliciter melius est omni sua parte. patet hec
regula. Nam simul ecclesia seu domus di-
citur esse perfectior: q̄ꝫ sit simpliciter eius ps
prout est fundamentum. Quo presupposito
certuꝫ est ꝙ triplex inuenitur pudicitia. s. ma
ritalis: vidualis: ⁊ virginalis. Sed castitas
virginalis ceteras duas excedit: quod sic pꝫ.
Nam castitas coniugalis ex hoc solo lauda
tur: ꝙ abstinet ab illicitis voluptatibus. vnde
non habet aliquam excellentiam super casti
tatem cōmunem. Continentia autem vidua
lis addit aliquid supra castitatem cōmunem
tamen non peruenit ad illud quod perfe-
ctum est in materia castitatis. s. ad remotio-
nem omnis veneree voluptatis: quā aliquā-
do experta est. Sed sola virginitas hoc facit
Nam ipsa velut qődam datum optimum
omnem delectationem veneree voluptatis
propter deum contēpnit: vnde sicut magni-
ficentia respectu liberalitatis excellentiaꝫ hꝫ
eo ꝙ magnificentia est circa magnos sum-
ptos. liberalitas vero circa mediocres: sic vir
ginitas respectu matrimonij perfectiorē ex-
cellentiam habet: eo ꝙ propter deum ab oīni
illicita: ⁊ etiam licita delectatione se abstinet.
matrimoniuꝫ vero simpliciter se abstinet ab
illicita. ¶ Quarto hoc idem probo ratione
difficultatis. Fundamentum rationis ponit
phus. 2. ethicoꝝ dicens. Virtus simpliciter
consistit circa bonum ⁊ difficille. Quo pre-
supposito certum est quod vbi est specialior
difficultas: ibi est specialior rō virtutis. Sed
manifestum est ꝙ in abstinendo ab omni de
lectatione venerea: tam licita q̄ꝫ illicita ē ma
ior difficultas: q̄ꝫ in abstinendo solum ab oī
delectatione venerea illicita. Cum igitur pri
ma abstinentia sit per virginitatem ⁊ vidui-
tatem. Scda vero per castitatem coniugalē
concluditur ꝙ castitas virginalis ⁊ vidualis
est omnino perfectior omni castitate ⁊ coitu
matrimoniali. ¶ Quinto insuper hoc idem
probo ratione vtilitatis. Fundamentum ra
tionis ponit Auctor libro de causis dicens.
Virtus vnita fortior est seipsa dispersa. pꝫ
hec regula. Nam ignis hincinde dispersus:
parum calefacit. Econtra simul vnitus cale
facit multum. Quo presupposito certum est
ꝙ persona que vtitur matrimonio dispergit
mentem in illa libidine: dispergit amoreꝫ in
virum atqꝫ filios ⁊ filias. econtra virgo cuꝫ
simpliciter habeatꝰ cor ad deum. Ideo for-
tiorem causam habet diligendi deum: ⁊ per
consequens perfectior est omni matrimonio
propter quod Hieronymus ad sacras vir-
gines ait. O felix virgo in cuius corde preter
Christi amorem nullus alius versatur amor
Et phus. 9. ethicoꝝ dicit. Vera amicitia nō
est nisi ad vnū simplr. Ex ꝯbꝰ rationibus pꝫ
qualiter castitas virginalis ⁊ vidualis perfe
ctior est omni coitu matrimoniali. ¶ Tertio
postremo hoc idem probo distinctionibus. ⁊
primo distinctione sancti Tho. scda scde. q.
152. articu. 4. dicentis. Cum queritur an vir
ginitas sit excellentior matrimonio. Respon
deo ꝙ sicut patet in hoc Hieronymi contra
Iouinianum. hic error fuit Iouiniani: q po-
suit virginitatem matrimonio non esse pre-
ferenda. Qui qdeꝫ error precipue destruitur
⁊ exemplo Christi qui ⁊ matrē virginē elegit

ꝛ ipſe virginitatem ſeruauit. Et ex doctrina
apl'i qui prime Corin. 7. Virginitatē cōſulit:
tanq̄ melius bonū. Et etiā patet ratione: tū
quia bonū diuinū eſt potius bono humano
tum quia bonū anime pfert bono corpis.
tum etiā quia bonū actiue ordinat ad bonū
anime ſm vitam cōtemplatiuā. quod eſt co-
gitare que ſunt dei. Coniugiū autem ordina
tur ad bonū corpale. quod eſt multiplicatio
generis humani. ꝛ ptinet ad vitam actiuā. q2
vir ꝛ mulier in matrimonio viuentes neceſ-
ſe habent cogitare que ſunt mūdi. ut patet p
Aplm prime Corin. 7. Unde ex his indubi-
tāter virginitas preferenda eſt omni cōtinen
tie cōiugali. hec Tho. verbaliter. Alia diſtin-
ctio eſt. Ricar. in. 4. diſtin. 33. ar. 4. queſt. 2. di
centis. Cum querit: an caſtitas virginalis ſit
excellentior ꝛ pfectior: ꝛ maioris meriti q̄ ca
ſtitas coniugalis. Reſpondeo ſimpliciter: ꝛ
concedo. ꝙ habitus virginitatis maioris eſt
meriti q̄ habitus continētie cōiugalis. quia
habitus virginitatis eſt habitus caſtitatis p
fectus. habitus caſtitatis cōiugalis eſt habi-
tus caſtitatis impfectus. ſemp autem maio-
ris eſt meriti virtus pfecta q̄ impfecta. Sta
tus autem ab omni venerea delectatione cō
tinentiū. ꝛ ſtatus cōiugatorū referri poſſunt
Ad idem tempus vel ad diuerſa tempa. Si
primo modo: aut ad tēpus legis ſcripte: ꝛ ſic
maioris meriti fuit ſtatus coniugatoꝝ q̄ ab
omni venerea delectatione abſtinentiū. vn-
de ſtatus coniugatorū pcipiebatur: ꝛ alius p
hibebatur propter multiplicationē fidelium
In tpe aūt legis euangelice. quia eſt tempꝰ
multiplicationis fideliū per generationē ſpi-
ritualem. maioris eſt meriti ſtatus abſtinen
tium q̄ ſtatus coniugatoꝝ. Si autem predi-
cti duo ſtatus referātur ad diuerſa tempora.
ut ſtatus cōiugatorum ad tēpus legis ſcripte
ꝛ ſtatus continentiū ab omni venerea dele-
ctatione ad tempus legis euangelice. ſic quo
libet ſtatu cōſiderato in ſuo optimo. vnus al
teri non pfertur. Unde Auguſ. in li. de bono
cōiugali dicit. Non eſt impar meritum cōti
nentiū in ioanne qui nullas expertus eſt nupti
as. ꝛ in Abraam qui filios genuit. hec Ric.
verbaliter. Ex predictis igitur auctoribꝰ. ra-
tionibus. ꝛ diſtinctionibꝰ. patet ꝙ xpiana fi-
des concedat duplicē caſtitatem virginalem
ꝛ vidualem. tanq̄ rem prout eſt maxime per
fectionis. ecōtra autē lex iudaica ꝛ mathema
tica illam abijciat tanq̄ venenū mortiferū.
Concludit per conſequēs ꝙ xpiana fides. oī
alia fide melior eſt ſantior atq̄ perfectior. hic
ſi placet obſecra omnes ciues ut in tota qua
drageſima coitu abſtineant propter deum.
¶ Secundū etiā conſiliū perfectionis legis
xpiane ordinans hominē in deū ſuper oēm
aliā legē dicit conſiliū contēptibilitatis. Nā
Matth. 19. Cum quidē iuuenis interrogaſſet
dñm ieſum quid faciendo vitam eternā poſ
ſidebo. Reſpondit ei. Si vis ad vitam ingre
di: ſerua mandata. Cum autē ille dixiſſet. hec
omnia ſeruaui a iuuētute mea. Dixit ei dñs
Si vis perfectus eſſe vade ꝛ vende omnia q̄
habes ꝛ da paupibus. ꝛ habebis theſaurum
magnū in celo: ꝛ veni ſeq̄re me. hec ibi. Ubi
oſtendit ꝙ contēptus rerū tempaliū ſeu pa-
rentū: ꝛ huiuſmodi. eſt actus maxime pfectiō
nis: quā perfectionē ſeruauerūt ſanctus Frā
ciſcus: ſanctus Auguſtinus: ꝛ in hodiernū di
em etiam ſeruāt viri religioſi. Quē pfectio-
nis actum nō obſeruat lex iudaica ꝛ mathe
matica. cōcludit. igitur p cōſequens. ꝙ xpia-
norum fides eſt verior ſantior atq̄ perfecti-
or omni alia fide. Et non ſolū inducit ad re-
nunciandū actualiter pdicta. ſed inſup omni
bus predicta actualiter poſſidentibꝰ. ut omnē
amorē inordinatū ab eis terrenis rebꝰ amo-
ueant. dicēte Lu. 14. Niſi quis renūciauerit
omnibꝰ que poſſidet. ſ. corde: nō poteſt eē meꝰ
diſcipulus. ¶ Tertiū conſiliū pfectionis leg'
xpiane ordinans hominē in deū ſup omnē
aliam legem dicit conſiliū renunciabilitatis:
ſeu renūciationis pprie libertatis: licet eniꝫ
in hac vita nihil ſit carius ppria libertate. di
cente Eſopo. Nō bene p toto libertas ven-
ditur auro. Hoc celeſte bonū preterit orbis
opes: tamen lex xpi ſuadet vendere omnē li-
bertatem pprie volūtatis. propter deū. quod
vtiq̄ eſt actus maioris perfectionis incōpa-
biliter: q̄ ſit actus ſiue cōtemptus oium reꝝ
tempaliū. ꝛ q̄tū anima excedit omnia tem-
palia bona: tm̄ iſte actus eſt nobilior illis. hūc
pfectionis actū inſinuat dñs Matthei. 16. di
cēs. Qui vult venire poſt me abneget ſemet
ipſum. Cum autē hunc actum obſeruet: ut in
multis patet lex xpiana. ecōtra alie nō obſer
uent. Seqtur ꝙ xpiana fides omni alia pfe-
ctior eſt. Ex premiſſis patet etiā qualr xpia-
na lex ordinat hominē in deū ſuper oēm ali
am legem q̄tū ad pfectionē. ¶ Tertio inſup

dico.ꝙ fides xp̄iana ordinat hominē in deū
super omnē aliam fidem:q̄ztum ad remotio
nem.s.omnis erroris.Sentētia est ph̄i tertio
de anima.ꝙ vnum contrariū cognoscitur ꝑ
reliquū.patet.quia dulce cognoscit per ama
rum.⁊ albū per nigrum:⁊ ecōuerso.A simili
ergo dico.ꝙ per inhonestatē siue per errorez
alicuius fidei cognoscetur clare veritas alte
rius fidei.Quia modo certū est ut patebit.ꝙ
inhonestas siue maximꝰ error aliarū sectarū
clare demonstrant xp̄ianorum fidem verissi
mā esse.Quinqꝫ autem sunt precipue secte:
propter earum inhonestatem fidem xp̄iano-
rum veram esse demōstrantes. Quarum.
¶ Prima dicit secta paganorum.
¶ Secunda dicit secta philosophorum.
¶ Tertia dicit secta saracenorum.
¶ Quarta dicit secta iudeorum.
¶ Quinta dicit secta simul plurimorum.
¶ Prima igit secta fidem xp̄ianorū veram
esse demonstrans propter suam inhonesta-
tem.dicit secta paganorum.Certum est eniz:
ꝙ antiquitus pagani adorabant.Et etiaz ut
fertur adhuc alique nunc adorant idola va-
na ⁊ colunt:eisdem sacrificia offerunt.q̄ vtiqꝫ
idola sunt opera manuū:nullū sensum habē
tia.In quibus nihil est numinis.de quibus
propheta ait.Simulacra gentiū argentum ⁊
aurū: opera manuū hominū. Os habent et
non loquētur:oculos habent et non videbūt
Aures habent et non audiēt.nares habēt et
non odo.manus ha.⁊ non pal. pedes habēt
⁊ non am.et nō clama.in gut.suo.Quid eniz
hac fide demētius:Quid hac cultura peius.
quid ve hoc errore irrōnabiliꝰ.O insania pes
sima.O demētia iniqua.O cecitas cōsuma
ta. O paganorum idola modo deuz colen-
tiū. Hāc inhonestatē reprobauerūt omnes
philosophi firmissimis ⁊ naturalibꝰ rationi-
bꝰ.Hanc etiā fidē reprobauit Socrates ma
ximus phus atheniens.ut superius est preta
etuz.qui cū apollinē colere nollet: ⁊ vltra hoc
alios colere prohiberet. ab ipsis atheniensi-
bus.ut recitat valerius maximꝰ li.7. veneno
interēptus est.Hāc deniqꝫ fidem neq̄z: et si
omnis xp̄iana lex reprobet.tamen virgo illa
sanctissima Katherina Costi regis filia:oīuz
mulierū speciosissima.summe reprobauit in
presentia Maxentij imꝑatoris ⁊ infinitoruz
q̄si paganorū idolis sacrificantiū: que cōtra
ipsum Maxentiū imperatorē in talia verba
prorupit.ut in eius legenda ad litterā dicitur
O imꝑator quare incassum cōgregasti hanc
multitudinē ad colendā stulticiā atqꝫ errorē
idolorū. Miraris hoc templū manu artifi-
cis operatum. miraris preciosa ornamenta.
⁊ vario opere cōpleta. que velut puluis ante
faciem venti erunt.Mirare potius celum et
terrā: mare nomnia q̄ in eis sunt.mirare or
namenta celi solem.vz.⁊ lunam: ⁊ stelas:mi
rare famulatū eorū qualiter a mundi initio
vsqꝫ ad finem die noctuqꝫ ad orientē currūt
⁊ redeūt.⁊ nunq̄z fatigant:⁊ dū hec animad-
uerteris.interroga ⁊ disce quis hoꝝ omniuz
sit potentior.Cum autem illū ipso donāte in
tellexeris:nec similem illi inuenire valueris
ipsum adora.ipsum glorifica.illi famulatū ꝑ
be.q habet potestatē corpus ⁊ animā perde
re in gehennā. Ipse eniz deus deoꝝ ⁊ domi
nus dominātiū est. hec ibi verbaliter. Quid
vltra dicam de maxima dementia paganoꝝ
Certe aliquid dicam. Nam ad tantam de-
mentiā deducti erant. ꝙ non tm̄ idola cole-
bant.in quibꝰ demones habitabant.et in eis
responsa dabant.Sed vltra hoc eis filios ꝓp̄
os immolabant.dicente propheta. immola-
bāt filios suos:⁊ filias suas demonijs.O ne
phandissima cultura. O fides diabolica. O
lex oino detestanda.hoc idem cōfirmat Ni-
co.de lyra.super predicta verba dicens.ꝙ pa
gani ponebant filios suos viuos puulos ⁊ fi
lias in brachijs idolorū.que erant de metal-
lo:et in cōcauo idolorū ponebant ignē:q̄ sta-
tim filios viuos cōsumebant. ⁊ ne parentes
audirent fletū ⁊ clamores suorū filioruz. ⁊ ex
hoc forte peniteret ceteros paganos:cū tim-
panis:choris:⁊ organis:⁊ huiusmodi instru-
mentis fortissime ꝑsonabāt. Ex quibus con
cluditur.ꝙ cū fides xp̄iana realr̄ ⁊ vere deū
verū adoret. econtra pagani:idola. Sequit ꝙ
talis inhonestas arguit xp̄ianorum fidē esse
verissimā.¶ Secunda insuper secta.propter
suam inhonestatē fidem xp̄ianorū veram eē
demōstrans.dicit secta philosophoꝝ.Certuz
est enim.ꝙ non tm̄ paganorū lex:sed ⁊ philo
sophoꝝ doctrina ⁊ vita. multa vana ⁊ irra-
tionabilia continet. Manifestū est enim oī-
bus sententias philosophoꝝ legentibꝰ. ꝙ ho
nestior ⁊ moralior policia inter omnes philo
sophos.fuit policia Arist. Que ⁊ si in pluri-
bus sit honesta ⁊ moralis.In pluribꝰ tamen
est inhonestissima ⁊ irrationalis.Nam si ga

legit in scdo politicorum. dicit ibi multa inhonesta: et precipue tria. Primū inhonestum est quo dicit. quod expedit ad temperantiā coitum facere senioribus. quod vtique a xpiana fide Ecclesiast. 25. reprobatū est. vbi dicit. Tres spēs odiuit anima mea. Senē fatuum. i. luxuriosum. Et ratio est. quia cū sit frigidus: nihil ē quod habeat ipsum ad hoc inclinare. vnde Tullius libro de senectute dicit. quod libido magis est adolescentū. quam senum. non tamen omnium adolescentium: quia non proborum. Ibi enim vocat senes luxuriosos fatuos. Secundū inhonestū immo inhonestissimū. quod dicit ē nullum orbatum debere nutriri. quod non tm̄ reprobatur a xpiana fide. sed etiam ex dictis eius. Nā ipse dicit scdo Ethi. quod ex his quibus habemus a natura. nec laudamur: nec vituperamur: ergo consequenter concludit quod nec etiā ex his puniri debemus. Si igit ille naturalr orbatus ē: et sterilis et de hoc maxime dolet: nec nullo modo potest sibi inuenire remediū. quare nō est nutriendus: dictamine ergo recte rationis patet hoc omnino fore iniustū. Tertiū inhonestissimū est et horrendū. Si quis inquit genuerit filios. vltra diuitiarū sufficientiā antequam sentiatur vita fiat abortus. O Arist. vbi est sciētia tua O Aristo. vbi est sapientia tua. O Aristote. stulte. vbi est prudentia tua. Quid enim dicis: Nonne scdo de anima tu ipse dixisti. quod opus generalissimum totius nature est generare sibi simile in specie. Quo presupposito. Si hoc quod dicis fieret: nonne frustraretur intentio totius nature. Ideo O Aristoteles Audi paulum te sapientiorem. Ad Romanos. tertio dicentem. Nunquam sunt facienda mala. ut veniat bona: ex qua regula. O medice immo diligentius caue: ne vnquam persuadeas alicui egroto aliqd quod sit peccatū. sequens in hoc Aristotelem: aut Auicennā: aut Galienum. quia incides in sententiam excōmunicationis. que non datur nisi mediāte mortali culpa. habetur ista veritas extra de pe. et re. ca. cum infirmitas. Ex premissis omnibus concludo. quod si moralior. sanctior. honestiorque fuit Aristotelis policia super omnes alias. et tamen tam inhonesta cōtineat. Sequitur quod omnes politie: seu sententie moraliū philosophorū. Et si nō in toto: tamen in parte inhoneste. sunt. Ex quibus inhonestatibus arguitur expresse veritas fidei xpiane: que nullam in se continet predictarū inhonestatū. ¶ Tertia secta propter suam inhonestatē demonstrans fidem xpianorum esse veram. dicitur secta saracenorum: seu turchorum. Quid hic dicere-mus de saracenis et turchis. sectatoribus ipsius vilissimi porci Machometi. omni inhonestate plenissima. precipue cum pro vltima beatitudine. eis promittat quod porcis. asinis. ceterisque bestijs omnino conuenit. videlicet coitum ciborum: et deliciarum vsum: et huiusmodi. Que vtique Machometus eis in futura vita promittit. O sozzo porcho. O canis vilissime. O inimice omnis pudicicie et castitatis: qui etiam duodecim vxores concedit. Cōtra te clamat. immo contra tuam impudicitiam et inhonestatem: tota lex christiana: et catholica fides. immo contra te clamat Auicenna qui de tua iniquissima secta fuit. qui aperte nono Metaphi. sue. has omnes promissiones tuas et remunerationes respiciens: et alium finem perfectiorem ponens. magis rationali creature conuenientem dicit. Lex nostra quā Machometus dedit. ostēdit perfectionem felicitatis et miserie: que sunt secundum corpus. Sed alia est promissio. que solum apprehēditur intellectu. Et addit. Sapiētibus multo magis fuit cupiditas: ad ostendendum animarū felicitatem quam corporum: que quamuis daretur eis. non tamē attendunt nec appcia ti sunt eam comparatione felicitatis que est coniunctio prime veritati. hec ille. Concordat Auicenna cum domino Jesu Joan. decimo septimo. Hec est vita eterna. etc. Sed etiam ab Aristotele. hec opinio Machometi improbatur. primo Ethicorum. Nam cum felicitas sit bonum optimum. et secundum eundem secundo de anima. inter obiectum et potentiam requiratur proportio. sequitur quod optimo in nostro debet queri. Optimum autem nostrum est aia. ergo in bonis aie: et non in bonis corpis poneda ē felicitas. Ex pmissis omnibus etiā concludo quod fides seu lex Saracenorum et Turchorum: seu Machometi fit inhonesta. ecōtra lex et christiana fides. talia inhonesta abijciat et impugnet. sequitur quod xpianorum fides et lex est verissima. ¶ Quarta secta propter suam inhonestatem demonstrans fidem christianorum esse veram. dicitur secta Judeorum. Ecce quod Judei insensati: et rudes nouum testamentum condemnant quod vtique totum in veteri testamento eis promittitur. ut ostendit apl's ad hebre. 2. Ostendēs

quõ ⁊ q̃ꝫ insipide sint oẽs cerimonie ut eo-
rũ prophete ostendũt sine xp̃o. Contra quos
licet melius infra declarabit eorum prophe-
te ostendunt xp̃m aduenisse. Nam Gen̄.49
dixit Jacob. Non auferet sceptrũ de iuda. ⁊
dux de femore eius. ⁊c̃. Et Dan̄.9. dicit. Cuꝫ
venerit sanctus sanctoꝝ. ⁊c̃. Si igitur xp̃s ve
nit ⁊ ab ipso nouũ testamentũ est ꝓmulgatũ
ergo tanq̃ꝫ auctenticũ est acceptandũ. ergo q
non acceptant fallũtur: ⁊ decipiũtur. Sed vl
tra hoc tenent iudei: ⁊ iudaica lex: ꝙ nullate-
nus humana anima deũ videre potest. Sed
solum hoc modo aia post mortẽ beatificatur
quia habet omnes delectationes quas vult:
sicut antiquitus in deserto sumebãt manna.
quod in se habebat omne delectamentũ. vñ
Sap̃.16. dicit. Panem de celo prestitisti eis
omne delectamentũ in se habentẽ. Dum igi
tur ut patet gens iudeoꝝ sperat solã affluen-
tiam tempalem bonoꝝ a deo. Et gens Ma
chometi solas delitias corporales: q̃ꝫtum ex
promissione legis coꝝ. concludit vtraqꝫ eorũ
spes seu opinio: eos inuanũ accepisse aias su
as: cum eorũ felicitas simpliciter sit brutalis.
Quod vtiqꝫ falsum est: cum anima inuisibi-
lis: bonis inuisibilibꝫ remunerãda sit: nec na
tura rõnalis bonis inferioribus felicitari po
test. Unde exquo hanc opinionẽ tenent. seq̃
tur ꝙ ipsi sunt mirabiliores ipsis rebꝫ quibꝫ
se subdunt. Unde Augus. Quisqꝫ inquit qȯ
seipso deterius est seqtur fiet eo ipse deterior
Contra quos nõ tm̃ clamat xp̃iana fides. sꝫ
etiam rationalis. Certũ est enim s̄m phm̃.2.
de anima. ꝙ potentia nõ perficitur nisi a suo
obiecto. Cum igitur deus sit obiectũ ipsiꝰ ani
me: ergo non poterit beatificari nisi in visio-
ne ipsius dei. Et confirmatur ista ratio. Nã
certũ est s̄m eundẽ phum.3. de anima. ꝙ deꝰ
nihil facit frustra. Quo presupposito certum
est. ꝙ anima summe desiderat deũ videre et
in eo beatificari. ergo necesse est animã beati
ficandã videre deũ. Ex premissis etiã conclu
do. ꝙ cum lex iudeoꝝ contineat in se res in-
honestas. ⁊ ipsi deo contrarias. econtra lex
xp̃ianorum teneat oppositũ. certum est: ꝙ lex
xp̃ianorum verissima est. Judeoruꝫ vero lex
falsissima. ¶ Quinta secta propter suã inho-
nestatẽ demonstrans fidẽ xp̃ianorum esse ve
ram; dicit secta simul plurimorũ. vltra enim
predictas sectas: quasi sunt innumerabiles:
alie diuersorũ hereticorum seu infideliũ: qui

omnes inhonesta sentiũt diuersimode de ip
so deo. Nam quidã detrahunt pfectioni dei
que consistit in tribus psonis ⁊ vna substan
tia ⁊ essentia. Quidã detrahunt eius omni-
potẽtie: sicut quidã philosophi. qui dicũt deũ
non potuisse creare mũdũ ⁊ creaturas ex ni-
hilo. sed tm̃ presupposita aliqua materia. pro
pter qȯ phus p̃mo Phisycoꝝ. dicit. Scd̃m
omnes philosophãtes: ex nihilo nihil fit. Si
militer alij detrahunt etiã eius omnipotẽtie
dum negant generalẽ resurrectionẽ mortuo
rum fieri posse. Alij detrahunt eius sapiẽtie.
dum dicũt deum nõ preuidere cõtingentia.
Alij detrahunt eius iusticie. dum dicũt deũ
non punire peccata: vel non esse penã infer-
ni. vel saltem eternaliter punire. sed tandem
omnes saluare. Alij detrahũt eius misericor
die. sicut qui dicunt animas post lapsum pec
catoꝝ nullatenꝰ posse inuenire misericordiaꝫ
apud deum. Alij negant liberalitatẽ dei. duꝫ
dicunt deum nõ esse remuneratorẽ dilecto
rum suorũ post mortẽ. Alij negant diuinam
prouidentiã: seu gratuita dei beneficia. sicut
qui tribuunt bona que habent in mũdo fato
stellis. fortune. ꝓprie industrie: seu cuidã na-
ture. vnde dicunt herbas. plantas. frugem. et
similia non a deo creata. sed terram hec oia
producere ex se. Alij deniqꝫ negant diuinaꝫ
charitatem. dum asserunt deũ non esse incar
natũ pro salute mundi: nec oino ei fore hoc
possibile. Ex premissis patet error ⁊ inhone-
stas oium aliarum sectaꝝ: que cum sint ple-
ne oi errore falsitate ⁊ inhonestate: ⁊ prorsus
remote ab omni vero cultu diuino et verita
te: arguunt falsitatem suã: ⁊ confirmant xp̃ia
norum fideꝫ esse verissimã: que dupliciter ve
ra super omnes esse videt. Primo q² xp̃ia
na fides nihil in se cõtinet quod sit turpe: fal
sum ⁊ inhonestum: quod sic patꝫ. nã discurre
Gen̄. Exoȯ. Leuiticũ. Euangelia. ⁊ omnes
alios libros xp̃iane fidei: seu scripture sacre.
Nunqd in eis aliquid: vel minimũ: vel inho
nestum reperies. Certe non: O August. Tu
qui totã legisti scripturã sacram: quid dicis
de ea? Audi in fine scd̃i libri de ciui. dei. c.28.
Nihil enim eis turpe ac flagitiosum spectã-
dum. imitandũqꝫ ꝓponitur: vbi veri dei aut
precepta insinuantur: aut miracula narrant:
aut dona laudant: aut beneficia postulantur
hec ille. ¶ Secundo insup fides xp̃iana sup
omnes vera apparet: q² in se continet ⁊ cõ-

plectitur omne illud qđ concernit honorem laudem ⁊ gloriam dei: quod sic patet. Nam christiana fides: deum solum adorat: eiqꝫ soli famulatur. Unde sola christiana fides idolatria de hoc seculo fugauit: q̄ tamen ab initio legis vsqꝫ ad Christum nō solum in populo paganorum. Sed nec in populo iudeorū potuit aliquo modo excludi. Sola insuper christiana fides: deum magnificat: dum sola deū trinum ⁊ vnum adorat. Fides insuper christiana tenet animas fore imortales: qđ vtiqꝫ credere non tm̄ est necessarium: nec malum. Immo maxima est confessio diuine laudis ⁊ bonitatis. Fides insuper christiana cōmēdat sapientiam dei: dum etiam omnia futura ⁊ contingentia deum conspicere fatetur. Fides etiam christiana cōmendat diuinam iustitiam: dum fatetur ⁊ credit ꝙ ne dū peccata venialia etiam minima punit. Sꝫ vltra hoc credit ꝙ pro qualibet mortali culpa: de⁹ irremediabiliter eternam penam impendit Fides insuper christiana cōmendat misericordiam dei: dum etiam post lapsum inumerabilium peccatorꝫ: per penitentie sacramētum credit peccatores a deo recipi ad veniaꝫ per gratiam. Fides insuper christiana confitetur liberalitatem dei: dum credit deum eē post mortem remuneratorem suorum delictorum filiorum. Fides insuper christiana cōmendat gratuita dei beneficia: dum frugem herbas: plantas: ⁊ similia: confitetur a deo ꝓcedere: non simpliciter a terra: a casu: stellis: fortuna: ⁊ huiusmodi. Fides insuper christiana plurimum cōmendat bonitatem ⁊ caritatem dei: que etiam propter nos peccatores filio proprio non pepercit. dicente Apostolo ad Ro. 8. Proprio filio suo nō pepercit de⁹: sed pro nobis omnibus tradidit illum. hoc enim redemptionis beneficiū maior ē ignis ad accendendū cor nostrꝫ: q̄ꝫ simul eēt tot⁹ mundus: ad accendendum idem cor nostrꝫ propter quod Luc. 12. Ipse dei filius dicebat Ignem veni mittere in terraꝫ. i. in corda terrena: ⁊ quid volo: nisi vt ardeatur. Et ꝙ nihil fuerit efficatius sic ad accendendū corda nr̄a in diuinum amorem: q̄ꝫ imolatio filij dei. pꝫ quia Jo. 15. dicitur. Maiorē caritateꝫ nemo habet ⁊c̄. Ex premissis omnibus concludit: ꝙ cum fides christianorum ordinet hominē in deum quantum ad dilectionem: quantuꝫ ad perfectionem: ⁊ quantum ad exclusionem omnis inhonestatis ⁊ erroris: qđ vtiqꝫ nulla alia lex seu fides facit. ꝙ christianorū fides simpliciter vera est: ⁊ per consequens ab oībus imitanda. dicente Augustino lib. de fide ad Petrum. Prudentium inquit ⁊ fideliuꝫ virorum est: examinare que sit fides purior: maiestate dei dignior: quā cum inuenerit: illi se debet omnino submittere. hec ille.

¶ De scđo ordine quo sola fides christiana ordinat hominem in finem eterne felicitatis

Secundus ordo quo fides christiana super omnem aliam fidem ordinat hominem in finem eterne felicitatis dicitur ordo proximalis. Nā fides christiana non tm̄ vt pretactum est ordinat hominē in deum. Sed etiam super omnem aliā fidē ⁊ legem ordinat hominem ad ꝓximū suum ⁊ hoc tripliciter probo. Primo quantū ad generalem dilectionem. Scđo quantū ad liberalem cōicationem. Tertio quantuꝫ ad specialem dispositionem. ¶ Primo dico ꝙ christiana lex ordinat hominem ad ꝓximum suum quantum ad generalem omnium dilectionem. vꝫ amicoꝝ ⁊ inimicoꝝ: ꝑmo amicorum. Nam deutero. 6. Matth. 22. ꝑcipit. Diliges proximum tuum sicut teipsum. Et Matth. 5. etiam precipit. Diliges amicum tuum. ¶ Scđo in lege christianorum ꝑcipit etiam dilectio inimicoꝝ. Nam amor christianoꝝ: vt sit verus ⁊ perfectus: non tm̄ se extendit ad omnes amicos: sed etiam ad oēs inimicos. Et ideo Matth. 5. saluator ꝑcipit Diligite inimicos vestros ⁊c̄. Quo ꝑcepto tenetur qsqꝫ christianus non tm̄ diligere inimicos christianos: sed etiam quantū ad nāꝫ ⁊ grām non quātum ad culpam: oēs iudeos turchos: saracenos: mauros: paganos: ⁊ huiusmodi: quē ordinem generalem dilectiōis nequaq̄ꝫ obseruant iudei. Nam licet Mat. 5. dicatur. Diliges amicuꝫ tuū: ⁊ odio hēbis inimicū tuū: nequaq̄ꝫ ſm Nico. de lira. de⁹ precipit. Odio habebis inimicum tuū: sꝫ ipsi iudei illud super posuerūt a capite suo. Vn̄ arguunt sic. Certum est vt habet. 2. thopi. ꝙ i contrarijs tenet cōsequentia in seipsis: vt sic Si diligendus est amicus: ergo odiendus ē inimicus. Istud sequit per locum a cōtrarijs Ex hoc igit arguūt christianos eē inimicos: ⁊ ideo odiunt eos. Idem dico de alijs sectis Cum igitur vt patet. Lex christiana non tm̄ ad amicos: sed etiam ad omnes inimicos se

extendat per dilectionē ꝛ caritatē. Alie vero secte non: sequitur ꝙ christianorū lex verior est omni alia lege ꝛ fide. ¶ Scđo etiam dico ꝙ christiana lex ꝛ fides super omnem aliam legem ordinat hominem ad ꝓximū suum: quantum ad liberalem cōmunicationeꝫ: vñ lex christiana: non tm̄ iubet amicos ꝛ inimicos diligere affectu: sed etiam effectu ꝛ operatione: dum necessitas incūbit. Et primo de amicis dicitur. j. Joā. 3. Filioli non diligamꝰ linguam tm̄ neqꝫ verbo. s. amicos: sed opere ꝛ veritate. Et ille Jo. 4. dicitur. Si quis habuerit substantiam huius mundi: ꝛ viderit fratrem suum necessitatem habere: ꝛ clauserit viscera sua ab eo quō caritas dei manet in illo. Et deutero. 15. dicit. Si vnus de fratribus tuis qui moratur inter portas ciuitatis tue in terra quā dñs deus daturus ē tibi ad paupertatem deuenerit. non obdurabis cor tuum nec contrahes manū tuam: ſꝫ aperias eam pauperi. hec ibi. ¶ Scđo etiā inimicis lex christiana iubet in necessitate benefacere. vnde Matth. 5. precipit. Diligite inimicos vestros: benefacite his q oderūt vos Et prouer. 25. Si esurierit inimicus tuꝰ ciba illum: si sitit potum da illi. Pro amicis vero ꝛ inimicis precipit Luc. 6. Mutuum date. s. vtrisqꝫ in necessitate nihil inde sperantes. et Mat. 9. precipit. Qui petit a te: da ei: ꝛ volēti a te mutuari ne auertaris. Contra hunc ordinem dilectionis facit lex iudeoꝝ: qui mutuum prestant: cum vsure lucro. dicētes hoc esse iustum ꝛ licitum: cum ꝯ etiā nature legē sit: que Matth. 7. iubet. Quecūqꝫ vultis vt faciant vobis homines ꝛc̄. Et Tobie. 4. precipit. Qđ oderis tibi fieri: vide ne alteri feceris. Nunc errorem ipsi elitiunt a seipsis: male scripturam intelligentes. Unde super illa verba deutero. 23. Nō feneraberis fratri tuo nomine fratris intelligūt simpliciter iudeos scilicet de genere iudeorum: ꝛ non de genere christianoꝝ. Cuꝫ tamē respectu Ade ꝛ Eue ꝛ respectu dei a quo creati sumus oēs simꝰ fratres. Concessum tñ erat a deo ſm Nico. de lira. Et etiam Guicl. sicut poniẗ ad lrām i supplemēto. Usura. j. §. 5. ꝙ simplr erat iudeis concessum alienis dare ad vsuram: vt maius malum vitarent: ne. s. a iudeis deum colentibus vsuras acciperent propter auariciam. Ita ꝙ permittebatur iudeis: ꝙ ipsi cōcederent egyptijs ad vsuram. Et ratio est: ꝙ ipsi iniuste vsurpauerant bona sua: ꝛ iniuste eorum substantiaꝫ detinebant. Ex premissis etiam patet: ꝙ cum christianoruꝫ lex amicis ꝛ inimicis propria bona mutua datione concedat: etiam sine vllo vsure lucro. ꝛ ecōtra lex iudeorum oppositum faciat. concluditur ꝙ ē verior omni alia lege ꝛ fide. ¶ Tertio dico ꝙ lex christianorum super omnem aliam legeꝫ ordinat hoiem ad proximum suum quantuꝫ ad specialem impositionem vel dispositionē Nā lex christiana nō tm̄ iubet diligere amicos ꝛ inimicos affectu ꝛ effectu. sed insuꝑ precipit ꝙ quisqꝫ in necessitate exponat vitā suā corporalem pro salute alterius. Unde ꝑme Jo. 3. dicitur. In hoc cognouimus caritateꝫ dei: qm̄ ipse aiam suam posuit pro nobis: et nos debemus pro fratribus animam nr̄am ponere. gl̄e. i. corporalem vitam. Nunc ordinē nulla lex obseruat nisi xp̄iana. Propter ꝙ etiam concluditur ꝙ est verior ꝛ perfectior omni alia fide. Ex premissis omnibus colligere: ꝙ ex quo christiana lex ordinat hominem ad proximum: ꝛ quantum ad generaleꝫ oēꝫ dilectionem: ꝛ quātum ad liberaleꝫ cōicationem: ꝛ quātum ad specialem expositionem. cetere vero leges ꝛ secte non: concluditur ꝙ christiana lex vera est: cetere vero false.

¶ De tertio ordine quo fides sola christiana ordinat hominem in finem eterne felicitatis

Tertius deniqꝫ ordo quo fides christiana super oēm aliam fidem ordinat hoiem in finem eterne felicitatis dicitur ordo specialis. Fides enim christiana non tm̄ ordinat hoiem quātum ad deum et proximū. Sed insuper ordinat hoiem super oēm aliam legē quātū ad seipsum: qđ ꝛ tripliciter probo. Primo quātū ad subiectionem. Scđo quantū ad obiectionē. Tertio quantum ad imitationeꝫ. ¶ Primo dico ꝙ fides christiana ordinat hoiem quātuꝫ ad se quantū ad subiectionē. Cum enim ſm pħm 3. de aia. duplex sit appetitus in hoie. vꝫ sensitiuus ꝛ rōnalis. ꝛ. 9. ethi. dicaẗ ꝙ homo est maxime intellectꝰ: ꝛ rō: concludiẗ ꝙ pars sensitiua debet subijci parti rōnali. Nunc inferior teneẗ se subijcere maiori. Uñ phus. 3. de aia dicit. Appetitu scđo ꝛ cōtrario in homine exñte: qui superior fuerit: dꝫ secū trahere inferioreꝫ: sicut spera maior trahit secū oēs speras inferiores. Et. j. polit. Idem confirmans ait. Aia nāliter dn̄atur corpori: sicut dñs seruo: ꝛ

aia dꝫ esse regens:corpus vero rectū.hoc idē precipit deꝰ vnicuiqꝫ di. Gen̄.4. Sub te erit appetitus tuus.s.carnalis:⁊ tu dn̄aberis illiꝰ hoc totū obseruare iubet lex xp̄iana. Ecōtra lex Machometi iubet plures vxores hr̄e: vt sic maior libido ⁊ cōcupiscentia habeat̄: ex q̄ supabundanti libidine ⁊ cōcupiscentia: certū est ꝙ contra oēm nature ordinem pars inferior predn̄atur supiori.i.rōni.dicente pho.7. ethi.Concupiscentia inquit abducit a ratiōe vnāquāqꝫ potentiam aie. Contra tales clamat Bernardus in suis meditationibus di. Cur carnē tuā preciosis cibis ⁊ rebꝰ ipiguas ⁊ adornas:quā post paucos dies vermes deuoraturi sunt in sepulchro. Aiam vero non ornas bonis opibus:que deo ⁊ angelis presentanda est in celis? quare aiam tuā vilipendis ⁊ ei carnē tuā preponis? Certe dn̄am ancillari:⁊ ancillam dn̄ari magna abusio est. ¶ Scd̄o etiam dico ꝙ lex christiana ordinat hoiem ad seipsuꝫ sup oēm aliam legē quātū ad obiectionēꝫ. Qui ordo sm phm.2. de aia exigit:ꝙ quelibet potentia respiciat suum obiectū:sicut auris sonū:visus colorem:⁊ hmōi Cum igitur in hoie sit potentia intellectiua. ⁊.6.ethi.obiectum intellectus sit veꝝ nō simpliciter creatū sꝫ increatū sm theologos: tūc hō dicit̄ in seipso bene ordinatus: cū potētia sua itellectiua hꝫ ⁊ credit veꝝ ⁊ bonū increatum:per vltimā suā felicitatē. Hunc ordinēꝫ obseruat xp̄iana lex:que tenet solū veꝝ ⁊ bonum increatū qd̄ deus est esse simpliciter obiectum humani intellectus ⁊ voluntatis:quē ordinem nequaq̄:vt supra visum est. obseruat lex iudaica seu Machometi:que tenet expresse bonū terrenū ⁊ creatū oē obiectū felicitatis ipsius humani intellectus ⁊ volūtatis propha dicente. Oculos suos statuerūt declinare in terrā. Ex quibus etiam pꝫ fidem xp̄ianam oī alia fide ꝑfectiorēꝫ eē. ¶ Tertio deniqꝫ dico ꝙ lex xp̄iana sup oēm aliā legē ordinat hoiem ad seipsum quātum ad imitationēꝫ. Tunc enim sm Augustinum lib.de verbis dn̄i.quilibꝫ dr̄ bene ordinatus: cū nō tm̄ deū respicit. Sed cū imitat̄ vestigia eius bonitatis. Proinde Gen̄.j.dicit̄.quia deus creauit hoiem ad imaginē ⁊ silitudinēꝫ suā. Nā imago ꝯsistit in nālibus. Silitudo vero in gratuitis:seu imago denotat substantiaꝫ. silitudo vero actū. Ex quo pꝫ ꝙ tūc hō dicit̄ ꝑfecte ordinatus in seipso:cū in se hꝫ actualē dei silitudinē quātum ad opa exteriora. Ad hoc ordinat hoiēꝫ lex xp̄iana. Vn̄ Apostolꝰ ad Ephe.5.ait. Imitatores dei estote sicut filij carissimi. Oppositū faciūt oēs alie secte propter qd̄ concludit̄ ꝙ xp̄iana lex verissima est. Ex predicto igitur.5.argumento.vꝫ ordinatiōis.apparet ꝙ cū xp̄ianoꝝ fides ordinet hoiem in deum:in ꝓximū:⁊ in seipsum. Oppositum vero faciant oēs alie leges:sola ipsa verissima esse demonstrat̄. Quē triplicē christiane fidei ordinē.vꝫ.diuinalē: proximalem: ⁊ specialem:mihi ⁊ vobis largiri dignet̄ infinita clementia diuine maiestatis:cui semper sit omnis laus ⁊ glīa:in scl'a scl'oꝝ. Amen.

¶ Feria qnta post dn̄icam qnquagesime:de quarta excellentia.vꝫ de veritate ipsius sanctissime fidei.

a Men dico vobis:non inueni tantā fideꝫ in isrl'. Scribūt̄ hec verba Mat. 8.⁊ in euangelio occurrētis ferie:declarata moraliter hystoria euangelica:⁊ applicata ad māꝫ fidei quā verbi dei ꝑdicator mō tuo declarabis:dicere poteris. Postq̄ꝫ in supioribꝰ sermonibꝰ declarauimꝰ.5.argumēta veritatē sacratissime fidei xp̄iani demōstrātia habeo in p̄nti sermone:exquo sacrū euāgeliū singulariter de virtute fidei spālē facit mētionem:declarare simplr̄ sextū argumētū:qd̄ miro mō est demonstratiuū veritatis ipsiꝰ fidei bn̄dicte: qd̄ vtiqꝫ argumētū erit validissimū.⁊ insup erit ad audiendū valde mirabile ⁊ stupendū:cuiꝰ argumenti tā stupendi declaratio talis erit. ¶ De sexto argumento quo ostendit̄ ꝙ sola xp̄ianoꝝ fides vera est ⁊ salutifera.

s Extū argumētū in p̄nti feria i ordie declarādū:quo singulariter ōndet̄ solā fidē xp̄ianoꝝ verissimā eē:⁊ nō alterā dr̄ argumētū cōpletōis.pro declaratiōe glo.hꝰ sexti argumēti:demōstrātis simplr̄ fidē xp̄ianoꝝ eē verissimā:⁊ nō alterā. Prio ⁊ ⁊ an̄ oia occurrūt mihi verba Nico.de lira ī suo tractaculo quē fac̄ ꝯ iudeos dicēt̄. Quotiēs igt aliq̄ scp̄tura denūciat aliqd̄ eē futuꝝ determiat tp̄s:locū:⁊ modū. Si oia ꝑdcā sit̄ cōcurrāt.manifeste pꝫ:ꝙ illd̄ qd̄ ꝑdcm fuerat verissimū ē.h̄ ille.pꝫ sic h̄ regl'a. Nā qn̄ aliqs medicus:seu astrologus predixit aliq̄ hora ⁊ tempore aliquid futurum esse.si illud eo mō

aduenerit quo predictum fuit: profecto certa fides ⁊ indubia eidem medico vel astrologo adhibetur ꝙ vera dixerit: ⁊ insuper ꝙ eorum sententia seu consilium verissimū fuit. Quo presupposito: certuȝ est ꝙ sacra scriptura seu vetus testamentum predixit aduentum icarnationis filij dei: ⁊ natiuitatem: ⁊ locū: ⁊ modum. Que omnia cuȝ simul venerint vt immediate patebit: ⁊ completa sint: necessario concluditur ꝙ sola christianoruȝ fides verissima apparet super omnem aliam fidem. ⁊ p̄ ꝯn̄s ab omnibus qui saluari debent tenenda est. Et ꝙ realiter omnes ꝓphie de filio dei incarnādo in Christo incarnato complete sint manifeste demonstro. Incipiendo ab ei⁹ conceptione vsq3 ad suum aduentum iudicij generalis. Obsecro te tamen. O predicator euāgelice veritatis: vt colloces memorie omnia que dicturus sum: seu per gratiam infusam: seu per aliquē modum artificiatum: qm̄ hec apparebunt populis tam mirabilia: q̄3 stupēda. Et insuper miro modo accendent eorum corda ⁊ animos ad simpliciter credendum ⁊ sine alia glo. ea que sunt fidei christiane. Incipiens igitur ab initio vsq3 ad finē: de oib⁹ his que de saluatore nostro ꝓphata sunt: et adimpleta: dico O popule christiane: ꝙ ante christi aduentum ꝓphatum fuerat ab Isaia conceptio saluatoris tui de virgine: qui in. 7. c. p̄dixit. Ecce virgo ꝯcipiet ⁊ pariet filiū ⁊c̄. hoc enim adimpletum est. Nam Luc. j. Cuȝ virgo Maria q̄reret ab Angelo Gabriele q̄uo fiet istud qm̄ virum non cognosco. Respondens angelus dixit ei. Spiritus. s. superueniet in te: ⁊ virt⁹ altissimi obombrabit tibi Similiter vt habetur Matth. j. Cū Joseph sponsus Marie cogitaret super eius conceptionē: vt ibi dicitur. Ecce angelus domini i somnis appuit ei dicēs. Joseph fili Dauid noli timere accipere Mariam coniugē tuā. qđ enim in ea natū est: de spū. s. est. hec ibi. ꝓphetauit. Et Isaias eius natiuitatem. Luc. 9. c. di. Paruulus natus est nobis. ⁊ fili⁹ datus est nobis. Cuius ptās super humeꝝ ei⁹: ⁊ vocabit̄ Admirabilis deus fortis ⁊c̄. Hoc adimplementum est. Luc. 2. vbi dicitur. Fcm̄ est autē cū essent ibi ipleti sunt dies Marie vt pareret: ⁊ peperit filium suū p̄mo genitū hec ibi ꝓphauit ⁊ Micheas ꝓpha. Locū sue natiuitatis. Mich. 5. c. di. Et tu bethleē trera iuda: nequaq̄3 minima es in principib⁹ iuda. Ex te enim exiet dux: qui regat populū meū israel. hec ibi. Hoc adimpletuȝ est. Matth. 2. c. vbi dicitur. Cum autem Herodes Rex sciscitaretur a scribis sacerdotum vbi Christ⁹ nasceret̄: dixerunt ei. In berhleem iude. Sic enim scriptū est per ꝓpham. Et tu Bethleē terra iuda: nequaq̄3 minima es in p̄ncipibus iuda. Ex te enim exiet dux qui regat populū meuȝ isrl̄. hec ibi. Prophetauit et̄ Balaam Numeri. 24. ꝙ i natiuitate Christi stella noua orietur. dicens. Orietur stella ex Jacob: ⁊ exurget rex ex isrl̄. Hoc adimpletū ē. Mat. 2. c. vbi dicitur. Vidimus stellam eius i oriente. Prophetauit etiam Isaias. ꝙ Christ⁹ nasceretur inter bouem ⁊ asinuȝ. dicēs. Isai. j. c. Cognouit bos possessorem suum: ⁊ asin⁹ presepe dn̄i sui. Israel autē nō cognouit me hoc adimpletum est. Luc. 2. c. vbi dicitur. Peperit filium suum p̄mogenitum: ⁊ pānis euȝ inuoluit: ⁊ reclinauit eum in presepio: q2 non erat ei locus in diuersorio: in quo. s. presepio: s̄m doctores: simul erat bos ⁊ asinus. Prophetauit insuper Abachuh. 3. c. de ei⁹ nomine di. Ego autem gaudebo in domino: ⁊ exultabo in deo Jesu meo. Hoc adimpletum fuit. Luc. j. c. vbi angelus dixit Marie. Ecce concipies in vtero ⁊ paries filium: ⁊ vocabis nomen eius Jesum. Et Luc. 2. c. dicit̄. Postq̄3 impleti sunt dies octo vt circūcideretur puer vocatum est nomen eius Jesus: quod vocatum est ab Angelo: p̄us q̄3 in vtero concipet̄ Prophauit etiam Isai. 58. c. qualiter reges debebant Jesum adorare. Cum muneribus di. Surge illuminare ierusalem: quia venit lux tua: ⁊ gloria dn̄i super te orta ē: quia ecce tenebre operient terram. ⁊ infra dicitur. Et ambulabunt gentes in lumine tuo: ⁊ reges i splēdore ortus tui: leua i circuitu oculos tuos ⁊ vide omnes isti congregati sunt. venerunt tibi filij tui de longe venient: ⁊ filie tue delatere surgent: tunc videbis ⁊ affluēs ⁊ mirabitur ⁊ dilatabitur cor tuum: qn̄ cōuersa fuerit ad te multitudo maris: fortitudo gentium venerit tibi: inundatio camelorum operiet te dromedrarij: madiā ⁊ effa. Omnes de saba venient: Aurum ⁊ thus deferentes: ⁊ laudem domino annunciantes. hec ibi. Hoc āt adimpletum est. Matth. 2. c. vbi dicit̄. Magi venerunt ab oriente Jerosolimam. dicentes. Vbi est qui natus est rex iudeorum? Et isra subditur. Intrantes domū inuenerūt pueꝝ

cum Marsa matre eius: ⁊ procidentes ado
rauerunt cũ. Et apertis thesauris suis obtu
lerũt ei munera: aur: thus: ⁊ myrram. Pro
phetauit etiam O see. xj. c. de fuga Christi in
egyptum. di. in psona patris. Ex egypto vo-
caui filiũ meũ. hoc adimpletũ fuit. Matth. 2.
vbi dicit. Apparuit angelus dñi in somnis
Joseph. di. Tolle puerꝝ ⁊ matrẽ eius: ⁊ fuge
in egyptum: ⁊ esto ibi vsqꝫ dum dicam tibi.
Et ↄsurgens accepit puerũ ⁊ matrem eius
nocte ⁊ secessit in egyptũ. Prophauit etiam
Jsaias. xj. c. de mirabili sapientia Christi: ⁊ ð
septẽ donis. s. s. di. Egredict virga de radice
Jesse. s. virgo Maria: ⁊ flos. s. Christ⁹ de ra-
dice eius ascendet: ⁊ requiescet sup eũ spũs
dñi: spũs sapientie ⁊ intellectus: spũs consilij
⁊ fortitudinis: spũs sciencie ⁊ pietatis: ⁊ reple
bit eum spũ timoris dñi. Hoc aũt adimple-
tum est. Luc. 2. c. Vbi stupebant omnes sup
prudentia ⁊ responsis eius. Et Jo. 7. dicitur
Nunqꝫ locutus est sic hõ in isrl. Prophauit
etiam Jsaias. 35. c. de miraculoꝝ suoꝝ apari
tione. di. Ecce deus noster veniet ⁊ saluabit
nos: tunc aperient oculi cecoꝝ: ⁊ aures surdo
rum patebũt: tunc saliet sicut ceruus claudus
⁊ aperta erit lingua mutoꝝ. Hoc adimple-
tum est. Matth. xj. c. vbi dicitur. Joãnes aũt
cum audisset in vinculis opa Christi mitten
tes duos de discipulis suis. s. ad certificãduꝫ
eos. pphia Jsaie impleta: ait illi. Tu es qui
venturus es: an alium expectamus. Et re-
spondẽs Jesus ait. Euntes renũciate Joãni
que audistis ⁊ vidistis. Ceci vidẽt: claudi am
bulant: leprosi mundant: surdi audiunt. mor-
tui resurgunt: pauperes euãgelizant. ⁊ beat⁹
qui non fuerit scandalizatus in me. Et qꝛ ipe
dñs plura miracula fecerit: ⁊ diuersa pꝫ. Nã
Matth. 4. c. dicit. Circuibat Jesus p villas
⁊ castella: ⁊ obtulerunt ei oẽs male habentes
varijs langoribus ⁊ tormentis oppressos: et
qui demonia hẽbant: ⁊ lunaticos ⁊ paraliti-
cos: ⁊ curauit eos omnes. Silr habet Lu. 4
vbi dicitur. qꝛ oẽs qui habebãt infirmos va
rijs langoribus deferebant ad eum: ⁊ cura-
bãtur. Item Luc. 6. dicit. Virtus de illo exi-
bat: ⁊ sanabat omnes. Quantũ ad miracl'a
que saluator noster cũ hominib⁹ cõuersatus
operari dignatus est. ex euangelica colligit
hystoria: qualiter ipe tres mortuos suscitauit
vꝫ filiã Archisinagogi in domo pris. Mat.
9. Mar. 5. Luc. 8. c. Item filiũ vidue delatuꝫ
extra portã ciuitatis Naym. Luc. 7. c. Terti⁹
fuit Lazarus frater Marie magdalene: qui
iam quatriduanus erat: ⁊ i sepulchro fetebat
Jo. xj. Item leprosos. xj. inuenitur mundasse.
De vno habetur Matth. 8. ⁊ Mar. j. Lu. 5.
De alijs aũt decem: qui dixerunt Jesu pre-
ceptor miserere nostri. habet Lu. 17. Plures
cecos legit illuminasse. de duobus ãt Mat.
20. dicit. Duo ceci sedentes secus viã audie-
runt: qꝛ Jesus transire ⁊c. De vno alio dicit
Mat. 8. Veniunt bethsaida: ⁊ adducunt ei
cecum ⁊c. De alio aũt ceco a natiuitate ha-
betur Jo. 8. 9. Demoniacos aũt septẽ spãlr
liberauit. De duobus hẽtur Matth. 8. Silr
de illo qui legionẽ demonum in se habebat.
tãgitur Luc. 8. De vno alio qui erat mutus.
Matth. 12. ⁊ Luc. xj. De quodam lunatico q
non poterat liberari nisi in oratõe ⁊ ieiunio.
Matth. 9. c. Item de quodam spũ imũdo
ab hoie in synagoga iudeoꝝ eiecto: tangitur
Matth. j. Item de filia mulieris cananee ad
instantiam matris sanate. habet Matth. 12.
⁊ Mar. 7. Item ad litterã narrat Luc. 8. qꝛ
vnam legionẽ eiecit demonũ. Et hoc ipe dr
Matth. 5. Iteꝫ cũ socrus Simonis teneret
magis febribus imperauit dominus febri et
continuo surgens ministrabat illis. Matth.
8. Mar. j. Luc. 4. Item paraliticum añ cuꝫ
per tegulas dimissum liberauit. Matth. 9. et
4. Luc. 5. Item idropicum dum sabbato co
mederet in domo pharisei sanauit. Luc. 14.
Item hominem manum aridam habenteꝫ
extendere eã fecit. Matth. 12. ⁊ Mar. 4. Itẽ
hominem languidũ per. 30. annos in piscina
sanauit. Luc. 13. c. Item sanauit seruum cen-
turionis qui iacebat et male torquebatur.
Joan. 5. c. Item incuruatam mulierem: nec
sursum respicere valentem erexit. Matth.
8. Item surdum fecit audire ⁊ mutum loqui
Matth. 9. Item filium reguli de capharnaũ
incipientem mori ad vitam reduxit. Joã. 4.
Item fluxũ sanguinis in muliere emoroissa
cessare fecit ad tactũ fimbrie vestimẽti. Mat.
9. ⁊ Mar. 5. Itẽ tempestate valida ipso dor-
miente in mari cõmota. Imperauit mari et
statim mare ⁊ venti obedierunt ei. Mat. 8.
Luc. 8. ⁊ Mar. 4. Iteꝫ ambulauit discipulis
mirantibus supra mare: ⁊ Petrum ambu-
lare fecit: ⁊ incipientem mergi manu extensa
saluauit. Matth. 14. Item pulchrum mira-
culum ostendit illis tribus Apostolis in sua

transfiguratione. Matth.17.⁊ Mar.9. Itez de qnqꝫ panibus ⁊ duobus piscibus. quinqꝫ milia hoīum saturauit: ⁊ sublati fuerunt .12. cophini fragmētoꝝ. Matth.14.c. ⁊ Mar.6. Luc.4.ioan.6. item quattuor milia hominū alia vice refecit de septē panibus ⁊ paucis pi scibus: ⁊ superfuerūt septē sporte de fragmē tis plene. Matth.15.⁊ Mar.xj. item auricu lam per Petrum seruo principis abscisam benigne restituit: ⁊ Petrum super hoc icre pauit. Luc.22.c. Prophauit vltra predicta isaias de ipsi⁹ futuroꝝ precognitōe.di.c.

Itē que sunt futura in alijs: ⁊ supra se pre nunciabit. Hoc adimpletum fuit Luc.19.di. Videns iesus ciuitatem fleuit super illā di. Quia si cognosceres ⁊ tu ⁊ nunc hec abscon dita sunt ab oculis tuis. ⁊ infra ibi dicit̄. Et ecce inimici tui circūdabunt te vallo: ⁊ coan gustabūt te vndiqꝫ ⁊ prosternent te: ⁊ non re linquetur lapis super lapidem. Qd̄ totū ve rificatum fuit in bello Titi ⁊ Vespasiani cō tra iudeos siue ierl'em. item prenunciauit de magnis opibus Apostoloꝝ post mortē suaz ioan.14.di. Qui credit i me: opa q̄ ego facio ⁊ ipse faciet. ⁊ maiora hoꝝ faciet. Quod veri ficatū fuit: quia cū Christus tres solos mor tuos suscitauerit. Beatus Andreas vt hr̄ in eius legenda.46. mortuos in mari submer sos simul ⁊ semel resuscitauit. Similiter ad vmbraz Petri: vt habetur Act.6.c. Omnes infirmi sanabantur: a quacūqꝫ ifirmitate de tinebantur. Prenunciauit etiā traditionem suam.di. Mar.14.c. Vnus vestrum me tra diturus est. Similiter prenunciauit ꝙ tertia die resurgeret.di. Luc.18.c. Tradetur filius hominis principibus sacerdotum: ad flagel landum ⁊ crucifigendum: ⁊ tertia die resur get. ⁊ Matth.12.dum exprobraret iudeos si gna querentes dixit. Generatio praua ⁊ p uersa ⁊ adultera: signum querit: ⁊ signū non dabitur ei nisi signum ione prophe: quia sic ionas fuit tribus diebus ⁊ tribus noctibus i ventre Ceti: sic filius hominis erit trib⁹ die bus ⁊ tribus noctibus in corde terre. Que omnia vt clare patet in Euangelistis adim pleta sunt. Prophetauit insuper Salomon Sapieñ.6.de cognitione secretorum cordis. dicens. Omnes cogitatōes noxias ipse scru tabitur. Qd̄ adimpletum fuit. Luc.7. vbi le gitur ꝙ cum Symon leprosus murmuraret in corde suo.di. Si hic esset propheta sciret vtiqꝫ: que ⁊ qualis est mulier que tangit eū: qm̄ peccatrix est: quod cognoscens Christus dixit. Symoni habeo aliquid tibi dicere ⁊c. Et alibi: dicebat iudeis: vt quid cogitatis mala in cordibus vestris. Similiter ⁊ alibi dicitur. Videns Jesus cogitationes coꝝ ⁊c. Prophetauit etiam de ipso David propha dicente p̄s. Angelis suis deus mandauit de te: vt custodiant te in omnibus vijs tuis. Hoc autem adimpletuz fuit. Matth.4. vbi post tentationem diaboli dicitur. Et ecce Angeli ministrabant ei. Prophetauit etiaz Hieremias.9.c. de eius traditione per fra trem suum spiritualem dicens. Frater sup plantans supplantabit: in ore loquetur pa cem cum proximo suo: ⁊ occulte ponet ei in sidias. Cum quo concordans propheta di cebat.p̄s.54. Quoniam si inimicus meus maledixisset mihi sustinuissem vtiqꝫ. Et si his qui oderat me super me mala locutus fuisset abscondissem me forsitan ab eo. Tu vero homo vnanimis dux meus: ⁊ notus meus. Qui simul mecum dulces capiebas cibos: in domo dei ambulauimus cum con sensu. hoc totum adimpletum fuit in tradi tione Christi per Judam: qui vt habetur Matth.26. Osculo ⁊ salutatione Christum tradidit. dicens. Aue Rabi: ⁊ osculatus est eum. Cui Christus dixit. Amice ad quid venisti? Prophetauit insuper Zacharias.xj. c. de precio eius venditionis dicens. Appre henderunt mercedem meam triginta argen teis. Hoc adimpletum fuit Matth.26.c. vbi dicitur. At illi constituerunt ei.s. iudei triginta argenteos. Prophetauit etiā Sa lomon Sapieñ.16.c. de cōmunione corporis Christi ad discipulos dicens figuratiue. Pa nem de celo prestitisti eis omne delectamen tum in se habentem. Hoc adimpletum fuit Luc.22. vbi dicitur. Accipite ⁊ manducate: hoc est corpus meum quod pro vobis tra detur. Prophetauit insuper David de tri statione sua in psal. dicens. Anxiatus est in me spiritus meus conturbatum est cor meū Hoc adimpletum fuit Mar.14. ⁊ Matth. 26.c. vbi Christus cum esset in orto dixit apo stolis suis. Tristis est anima mea vsqꝫ ad mortem ⁊c. Prophetauit etiam Isaias. 53. de eius spontanea oblatione ad mor tem dicens. Oblatus est quoniam ipse vo luit. Hoc adimpletum fuit. Mar.14.c. et

Mat.26.vbi Christus dixit apostolis. Sur-
gite eamus: ecce qui me tradet prope est.
Prophetauit etiam Zacharias.13.c. de fu-
ga ⁊ dispersione omnium Apostolorū di.
Percutiam pastorem ⁊ dispergentur oues
gregis. Similiter propheta Dauid dixit.
Longe fecisti notos meos a me: posuerunt
me abhominationē sibi. Et alibi dixit. Ex-
traneus factus sum fratribus meis: et pere-
grinus filijs matris mee. Hoc adimpletum
fuit. Matth.20. vbi dicitur. Tunc omnes
discipuli relicto eo fugerunt. Prophetauit
etiam Jeremias de casu iudeorum retror-
sum. Jere.26.c. dicens. Dominus mecum
est tanq̃ bellator fortis. Jdcirco qui me per
sequuntur cadent. Hoc adimpletum fuit.
Joan.18.vbi dicitur. Continuo omnes ceci-
derunt retrorsum. Similiter prophetauit
Jeremias.17.c.dicens. Confundantur oēs
qui me persequuntur ⁊ non confundar ego:
paueant illi ⁊ non paueam ego. Induc su-
per eos ⁊c. Hoc adimpletum fuit. Joan.18.
c. vbi dicitur. Cum autē dixisset. Ego sum:
iterum ceciderunt omnes retrorsum. Pro-
phetauit etiam de maxille Christi percussio-
ne ante Annam per vnum ministrorum.
Trenorū.3.dicens. Dabit percutienti se ma-
xillam: saturabitur obprobrijs. Hoc adim
pletum fuit. Joan.18.c. vbi dicitur. Hec cū
dixisset: assistens vnus ministrorum dedit
alapam Jesu dicens. Sic respondes ponti-
fici. Prophetauit insuper Jsaias.43.c. de
eius mirabili patientia ⁊ benigna respon-
sione in maxille percussione dicens. Patiēs
fui ⁊ non impie locutus sum: contra percu-
tientem me. Hoc adimpletum fuit. Joā.18.
c. vbi dicitur. Tunc respondit ei Jesus di-
cens. Si male dixi: testimonium perhibe de
malo. si autem bene: quid me cedis? Pro-
phetauit etiam Dauid de duobus falsis te-
stibus in domo Chaiphe contra Christum
insurgentibus dicens. Insurrexerunt in me
testes iniqui: ⁊ mentita est iniquitas sibi.
Hoc adimpletum fuit. Matth.26. vbi di-
citur. Stabat autem Jesus ante Caiphan
principem vbi scribe ⁊ pharisei: ⁊ omne con-
cilium querebant falsum testimonium ad-
uersus Jesum: vt eum mortei traderent.
Nouissime autem venerunt duo falsi testes
⁊ dixerunt. Hic dixit quia possum de-
struere templum dei: ⁊ in tribus diebus
reedificare illud: ⁊ non erat conueniens te-
stimonium eorum. Prophetauit etiam
Jsaias.53.c.de eius silentio ⁊ taciturnitate
coram Caipha cum interrogaretur ab eo: vt
falsis testib⁹ responderet dicens. Tanq̃ ouis
ad occisionem ductus est: ⁊ sicut agnus co-
ram tondente se obmutuit: ⁊ non aperuit os
suum. Quod etiam prophetauit Dauid di-
cens. Ego autem tanq̃ surdus non audie-
bam: ⁊ sicut mutus non aperiens os suum.
Hoc adimpletum fuit. Matth.26.c. vbi cū
Caiphas diceret Jesu. Nihil respondes ad
ea que isti testificantur aduersus te? Sequi-
tur. Jesus autem tacebat: ⁊ non respondit ei
ad vllum verbum. ita vt etiam miraretur
preses. Prophetauit etiam Job.16. de per-
cussione faciei Christi: ⁊ quomodo debebant
eam conspuere. dicens. Faciem meam con
spuere non verentur: percusserunt maxillam
meam: ⁊ saturati sunt penis meis. Hoc idē
plenius prophetauit Jsaias.50.c.dicēs. Cor-
pus meū dedi percutientib⁹: ⁊ genas meas
velantibus: faciem meam non auerti ab in
crepantibus: ⁊ conspuentibus in me: domine
deus auxiliator meus: ⁊ ideo non sum con-
fusus: ⁊ posui contra eos faciem meam vt
petram durissimam. Hoc adimpletum fuit
Matth.26.c. vbi dicitur. Tunc expuerunt
omnes in faciem eius: ⁊ colaphis eum cede
bant: ⁊ palmas in faciem eius dabant. dicē-
tes. Prophiza nobis Christe quis est qui te
percussit? Prophetauit etiam Dauid.ps.2.
de concordia ⁊ pace Pilati ⁊ Herodis ex
transmissione Jesu ad Herodem dicens.
Astiterunt reges terre ⁊ principes conuene-
runt in vnum: aduersus dominum: ⁊ aduer-
sus Christum eius. Hoc adimpletum fuit.
Luc.23.c. vbi dicitur. Pilatus autem au-
diens q̧ Jesus galileus esset: cognouit q̧ de
Herodis potestate esset: ⁊ remisit eum ad
Herodem: qui ⁊ ipe ierl'mis erat illis dieb⁹
⁊ ifra subdit. Et facti sunt amici Herodes ⁊
Pilatus in illa die. Prophetauit etiā egre
gie Jsaias.53.ca.de crudeli ⁊ vniuersali cor-
poris xpi flagellatione. pro peccatis nostris
suscepta.di. Non erat ei species neq̧ decor.
⁊ vidimus eum despectum: ⁊ nouissimū viro
rum: virū dolorū: et scientē infirmitatē: vere
languores nostros ipse tulit: ⁊ dolores nrōs
ipse portauit. ⁊ nos reputauimus eū tanq̃ le
prosum ⁊ percussum a deo ⁊ humiliatū. Jpe

autem vulneratus est propter iniquitates no
stras.attritus est propter scelera nostra: disci
plina pacis nostre super eū:cuius liuore sana
ti sumus omnes nos:quasi oues errauimus
vnusquisq; in viam suam declinauit.⁊ posu-
it dn̄s in eo iniquitatē omniū nostrū . Hoc
idem optime probauit Job.16.ca. di. Colle-
git inimicus meus furorē suū in me:⁊ cōmi-
nans mihi infremuit contra me dentibꝰ suis
Hostis meus terribilibus oculis intuitꝰ est
me:aperuerunt super me ora sua: ⁊ exprobrā
tes ꝑcusserunt corpus meū:⁊ saturati sunt pe
nis minis : conclusit me deus apud iniquos
⁊ manibꝰ impioꝝ me tradidit.Ego ille quon
dam opulentus repente cōtritus sum: tenu-
it ceruicem meā:confregit me quasi insignū
Circundedit me lanceis suis: ⁊ cōuulnerauit
lumbos meos:⁊ effudit in terrā sanguinem
meū. Concidit me vulnere sup vulnus:⁊ ir-
ruit in me quasi gigas.Hoc totū adimpletū
fuit Joan.14.vbi dicitur. Tunc ergo appre-
hendit pilatus Jesum ⁊ flagellauit eū. Pro
phetauit insup Salomon can.3.c. de corona
tiōe xp̄i p spineā coronā in ꝑsona Ecclie. di.
Egredimini ⁊ videte filie syon regem Salo
monē in diademate suo.quo coronauit eum
mater sua.in die desponsationis illius.Hoc
adimpletū fuit Joan. 19.vbi dicitur. Et mili
tes plectentes coronā de spinis imposuerunt
capiti eius:⁊ veste purpurea circūdederūt eū
⁊ veniebāt ad eū ⁊ dicebant. Aue rex iude-
orū.ꝓphetauit Salomon de morte xp̄i. per
crucem turpissimā que erat mors latronum
di.Sapi.2.ca.Morte turpissima condēnemꝰ
eum.Quod etiā magis specifice prophetauit
Hieremias.xi.c.in persona dn̄i dicens. Co-
gitauerunt sup me consilia dicētes. Venite
mittamus lignū.i.crucem in panē eius.i. in
crucifixionē corporis eius: ⁊ eradamus eum
de terra viuentiū:⁊ nomē eius non memore
tur amplius.hoc ad impletū fuit Joan. 19.c.
vbi dicit.Tunc tradidit eis pilatus Jesū ut
crucifigeret.Susceperūt autem Jesum: ⁊ cō
duxerūt:⁊ baiulans sibi crucem exiuit in eū
qui dicit Caluarie locus.id est in golgata.vbi
eum crucifixerūt.Prophetauit etiā Dauid
de modo crucifixionis xp̄i di.Foderunt ma-
nus meas ⁊ pedes meos.hoc ad impletū fu-
it.Matth.27.c.vbi dicit.Tunc autem cruci-
fixerunt eum.vbi ait glo.Fodiendo.vz. diris
clauis manꝰ eius ⁊ pedes.Prophetauit etiā
Ysa.53.de eiꝰ iniq̄ sociatione in morte dicēs
Ipse tradidit in morte aiā suā:⁊ cū sceleratis
deputatꝰ ē.hoc ipletū fuit Lu.23.c.vbi dr̄.Du
cebātur cū eo duo alij nequā: ut simul crucifi
gerētur.⁊ Matth.27.c.dr̄. Tūc crucifixi sunt
cum eo duo latrones.vnus a dextris alius a
sinistris. Prophetauit etiam Dauid in ps̄.
de sorte ponenda in vestibus xp̄i.dicens.Di
uiserunt sibi vestimenta mea: ⁊ sup vestē me
am miserunt sortē.Hoc impletū fuit Joan.
19.c.vbi dicitur.Milites autem cū crucifixis-
sent eum acceperūt vestimenta eius:⁊ fecerūt
quattuor partes vnicuiq; militi partē ⁊ tuni
cam. Erat autē tunica inconsutilis ⁊ desup
contexta per totum:dixerunt autem ad inui-
cem:non scindamus eam: sed sortiamur de
illa cuius sit. Prophetauit etiā Ysai.53. ca.
De iniuriarum remissione: ⁊ de xp̄i pro ini-
micis ad patrem supplicatione dicens. Ipse
multorū peccata tulit ⁊ pro transgressoribus
exorauit. Hiere.insuper.18.ca. in ꝑsona do-
mini hoc idem prophetauit di. Nunqd red-
ditur pro bono malum:quia foderunt foueā
idest proditionem anime mee? Recordare q̄
steterim in conspectu tuo ut lo.pro. eis.bonū
⁊.a.in.t.ab eis.hoc impletum fuit.Luce.23.c.
vbi dicitur. Jesus autem dicebat. pater di-
mitte illis:non enim sciunt quid faciunt. pro
phetauit etiam Salomon de capitis motio
ne iudeorum ex derisione contra xp̄um pen
dentem in cruce.Sapien.2.ca.dicens.Circū-
ueniamus ergo iustum.quoniā inutilis ē no
bis:⁊ contrarius operibus nostris:⁊ impro-
perat nobis peccata legis:⁊ diffamat in nos
peccata discipline nostre.promittit se scienti-
am dei habere.⁊ filium dei se nominat.factꝰ
est nobis in contradictionē cogitationū no-
strarum:grauis est nobis etiam ad videndū
quoniā dissimilis est alijs vita illius. tanq̄
nugaces extimati sumus ab illo: et abstinet
se a vijs nostris tanq̄ ab immūditijs:⁊ pro-
fert nouissima iustorum:⁊ gloriatur se patrē
habere deum:videamus ergo si sermones il
lius veri sunt:⁊ temptemus que ventura sunt
illi:⁊ sciemus que erunt nouissima illius. Si
enim est verꝰ dei filius suscipiat eum:⁊ libe-
rabit eum de manibus contrariorū : contu-
melia et tormento interrogemus illū: ut scia
mus reuerentiam illius:⁊ probemus pacien
tiam eius:morte turpissima condemnemus
eum:erit enim ei respectus ex sermonibus il

lius.hoc enim cogitauerunt ⁊ errauerunt:ex-
cecauit enim illos malicia illorum. et neſcie-
runt ſacramenta dei: nec mercedem ſperaue
runt iuſticie:nec iudicauerunt honorem ani-
marū ſanctarum.hec ibi.Cui concordās Da
uid in pſ̄.21.dixit.Omnes videntes me deri
ſerunt me:locuti ſunt labijs:et mouerunt ca-
put.Hoc totum adimpletum fuit.Mathei.
27.ca.vbi dicitur. Pretereuntes autem om
nes blaſphemabant eum: mouentes capita
ſua.et dicentes.Vah qui deſtruis templum
dei:⁊ in triduo illud reedificas. ſalua temet-
ipſum ſi filius dei es.deſcende de cruce.Si-
militer ⁊ principes ſacerdotum illudentes ei
cum ſcribis et ſenioribus dicebant.Alios ſal
uos fecit: ſemetipſum non poteſt ſaluum fa-
cere:ſi rex iſrahel eſt deſcendat nunc de cru-
ce:⁊ credimus ei:confidit in deo:liberet eum
ſi vult.Dixit enim quia filius dei ſum.Pro
phetauit etiam Dauid in pſal. depotationez
xp̄i per fel ⁊ acetum.di. Dederunt in eſcam
meam fel: ⁊ in ſiti mea potauerunt me ace-
to.Hoc impletum fuit Joan.19.capitulo.vbi
dicitur.Sciens Jeſus qꝛ omnia iam cōſum
mata ſunt:ut ſcriptura impleretur dixit.Si-
tio.Vas ergo tunc poſitum fuit aceto plenū
Jlli autem ſpongiam aceto plenam iſopo cir
cumponentes.obtulerunt ori eius.Cum au-
tem accepiſſet Jeſus acetum dixit.Conſum-
matuz eſt.hec ibi. Prophetauit inſuper yſa.
tredecimo capi.de ſolis obſcuratione et tene
bris futuris.in chriſti crucifixione.dicēs.Tūc
enim ſtelle celi ⁊ ſplendor earum non expen
dent lumen ſuum.tunc obtenebrabitur ſol in
ortu ſuo:⁊ luna nō ſplendebit in lumine ſuo:
⁊ oſtendam ſuperbiam infidelium et arrogā
tiam eorum humiliabo.Hoc impletum fuit
Luce viceſimotertio capi. vbi dicitur. Ho-
ra autem ſexta tenebre facte ſunt in vniuer-
ſa terra vſqz in horam nonam:et obſcuratus
eſt ſol:et velum templi per medium ſciſſum
eſt.Prophetauit etiam Yſai.de ſpiritus chri
ſti emiſſione cum valido clamore ⁊ dolore.
Egredietur ſpiritus eius ab eo. cum valido
clamore.tanqꝫ ſpiritus pturientis.Hoc im-
pletum fuit.Luce viceſimotertio capi.vbi di-
citur.Jeſus autem clamans voce magna di
xit.Pater in manus tuas domine cōmen-
do ſpiritum meum. ⁊ hec dicens expirauit.
Mar.quoqꝫ decioquarto capi.dicitur.Ho-
ra autem nona exclamauit Jeſus voce ma-
gna dicēſ.Heloy heloy.lamazabatani.quod
eſt interpretatum. deus meus. deus meus.
ut quid dereliquiſti me:et iterum emiſſa vo-
ce magna expirauit.Prophetauit etiaz Job
decimoſexto capit. de latere chriſti poſt eius
mortē tranſlanceatione dicēs. Circumdedit
me hoſtis lancea ſua: ⁊ vulnerauit lumbos
meos:⁊ effudit in terra ſanguinem meum: ⁊
viſcera mea.hec ibi.Hoc impletū fuit Joan.
decimonono capi.vbi dicitur.Milites autez
cum veniſſent ad Jeſum ⁊ viderent eum iaz
mortuū:non fregerunt eius crura. Sed vnꝰ
militum lancea latus eius aperuit: ⁊ conti-
nuo exiuit ſanguis et aqua. Prophetauit in
ſuper Dauid in pſ̄.de deſcenſione chriſti ad
inferos:⁊ de confractione portarum inferni
di.Attollite portas principes ve.⁊c̄. ⁊ in alio
pſ̄.dixit. Portas ereas ⁊ vectes ferreos cō-
fringam.Hoc impletum fuit. ut habetur in
ſymbolo Apoſtolorū:quia Jeſus immedia-
te ad inferos deſcendit. Vnde ibidem dicit.
Crucifixus:mortuus:⁊ ſepultus:deſcendit ad
inferos. Prophetauit etiam Zacharias no-
no.capitulo.de extractione ſanctorum patrū
de limbo.per chriſtū in virtute ſanguinis ſui
dicens. Tu quoqꝫ in teſtamēti tui ſanguine
eduxiſti vinctos tuos de lacu in quo nō erat
aqua.Hoc impletum fuit ſm̄ omnes theo-
logos in tertio vbi dicunt. qꝑ Jeſus imme-
diate poſt deſcenſionem ad inferos ſimul ex
traxit omnes ſanctos patres veteris teſta-
menti.quod etiam legitur adimpletū Matt.
viceſimoſeptimo capitu.vbi dicitur. Multa
corpora ſanctorum.qui dormierant.ſcilicz in
limbo.ſurrexerunt cum illo exeuntes de mo
numentis poſt reſurrectionē eius: ⁊ venerūt
in ciuitatem ſanctaz ⁊ apparuerunt multis.
Prophetauit etiaz Dauid in pſ̄. de eius ve
ra reſurrectione.ſtatim poſt mortem di.Do
mine probaſti me ⁊ cogno.me: tu cogno. ſeſ.
meā.⁊c̄.Et alibi dixit. Non dabis ſanctum
tuū:ideſt xp̄um videre corruptionē. Hoc im
pletuz fuit.Luce.24.capitulo.vbi angeli mu
lieribus xp̄m in ſepulcro querentibꝰ dixerūt.
Quid queritis viuentē cum mortuis. ſurre-
xit non eſt hic.Prophetauit inſuꝑ ipſe xp̄us
ante mortē ſuam de die reſurrectionis ſue.ſ.
tertia die.Ecce aſcendimus inquit Hieroſo
limā:⁊ filiꝰ hominis traditur principibus ſa
cerdotū ⁊ ſcribis ⁊ condemnabūt eum mor-
te.⁊ tradent eum gentibus.ad il.⁊ fla.⁊ cru.⁊

ter. die resurget. Nõ etiã in figura ipsemet ꝓphetauit iudeis. signum ab eo querentibus Matth. vicesimosecõdo di. Generatio praua ⁊ adultera signum querit: ⁊ signũ non dabitur ei. nisi signum Jone prophete. Sicut enĩ Jonas fuit tribus diebus ⁊ tribus noctibꝰ in ventre ceti. sic filius hominis erit tribꝰ diebus ⁊ tribus noctibꝰ in corde terre. Hoc ad impletũ est Luce vicesimoquarto. vbi Angeli mulieribꝰ dixerũt. Surrexit non est hic. recordamini qualiter locutus est vobiscum cũ esset in galilea di. Quia oportet filiũ hominis tradi in manus hominũ peccatoꝝ: ⁊ crucifigi. ⁊ tertia die resurgere: ⁊ ipse recordate sunt verboꝝ eius. hec ibi. Prophetauit etiaꝫ Dauid in ps̃ de xp̃i ascensione cum captiuis patribus di. Ascendens xp̃s in altuꝫ. ca. du. cap. Et alius propheta prophetauit in celum ascendere iter pandens ante eos. Hoc ad impletum fuit. Luce. 24. et Matth. 16. capitulo. vbi dicit̃. Et dominus quidẽ iesus postq̃ locutus est eis. vꝫ Apostolis: assumptus est in celum: ⁊ sedet ad dextris dei. Et act̃. pmo ca. dicitur. Videntibus illis ele. est. ⁊ nu. s. e. in. c. ab. o. e. Prophetauit insup Dauid in ps̃. de missione spiritussancti in forma ignis super apostolos ⁊ discipulis dicens. Ignis exarsit a facie eius et carbones idest Apostoli succẽsi sunt ab eo. Hoc idem prophetauit Johel tertio capi. di. Et erit post hec effundam de spiritu meo super omnẽ carnem: ⁊ prophetabũt filij nostri: ⁊ filie nostre somnia somniabunt. ⁊ iuuenes nostri visiones videbunt. sed et super seruos meos ⁊ ancillas meas in diebus illis effundam spiritũ meũ: ⁊ dabo prodigia mea sursum: ⁊ in terra deorsum. Hec ibi. Ipse quoqꝫ xp̃us hoc idem predixit Apostolis Actu. primo. vbi dicitur. Et conuescẽs precepit eis ab Hiero. ne dis. ⁊c̃. Hoc adimpletum fuit Actu. secũdo capitulo. vbi dicit̃. Factus est repente de celo sonus. ⁊c̃. dic totum. Prophetauit insuper Salomon Sapiẽtie. primo capitulo. de effusione spiritussancti ꝑ predicationẽ Apostoloꝝ ꝑ totum orbem terrarum dicens. Spiritus domini reple. orbem ter. ⁊c̃. Et Dauid in ps̃. hoc idem ꝓphetauit di. In omnẽ terrã exiuit sonus eorũ: et in fines orbis terre verba eorum. Hoc ad impletum fuit Matthei vltimo capitulo. Vbi dicitur. Dixit auteꝫ eis Jesus. euntes in mũdum vniuersum predicate euange. omni creature. Et infra subditur. Illi autem profecti ꝑdicauerunt vbiqꝫ domino cooperãte: ⁊ sermonem cõfirmante: seqũtibꝰ signis. Prophetauit etiam patriarcha Jacob Gen. 49. capi. de dispersione sacerdotij Judeorum ⁊ regni translatione in gentes. post morteꝫ christi dicens. Non auferetur sceptrum de Juda: et dux de femore eius: donec veniet qui mittẽdus est: ⁊ ipse erit expectatio gentiuꝫ. Et xp̃s hoc idem predixit Judeis. Matth. vicesimo primo di. Auferetur a vobis regnũ dei: ⁊ dabitur genti. i. populo gentili. facienti fructum eius. Hoc patet ad impletũ esse ⁊ fuisse per experientiã. eo q̃ a xp̃i morte vsqꝫ ad presens tempus: regnum et sacerdotiuꝫ populi iudaici translatum est ad xp̃ianos qui tunc gentiles erant. Prophetauit deniqꝫ Salomõ ꝓuerbi. vltimo capi. de aduentu xp̃i ad iudiciũ cum seniorībꝰ ecclesie sue di. Nobilis in portis vir eius. i. xp̃us quando sederit in iudicio cum senioribus terre. Dauid etiam in psal. prophetauit patrem daturũ iudiciũ filio suo. di. Deus iudiciũ tuum regi da: ⁊ iusticiã tuaꝫ filio regis. Ipse vero xp̃us de aduẽtu suo ad iudiciũ etiam prophetauit Matth. vicesimo quinto capi. di. Cum venerit filius hominis in maiest. ⁊c̃. Hoc totum adimplebitur. Sicut dicitur Joan. 5. capitulo. Ibi enim sic dicit̃. Pater omne iudiciũ dedit filio. Et infra subditur: ⁊ potestatẽ dedit ei iudiciũ facere: q2 filius hominis est. Hec ibi. q̃ autẽ xp̃s iam venerit: ⁊ in ipso qui vtiqꝫ deus est et homo omnes simul predicte ꝓphetie complete fuerint. testat̃ Inno. tertiꝰ qui dicit. q̃ in die natiuitatis xp̃i tres soles in oriente apparuerũt qui paulatim in vnum corpus solare redacti sunt. In historia tamen scolastica dicit̃. q̃ nõ ipsa die natiuitatis predicti soles apparuerũt: sed ante per aliquod tempus. s. post mortem Julij cesaris. Quod sic fuisse et Eusebius in Cronica sua asserit. Ex hoc enim q̃ predicti tres soles in vnum corpꝰ solare redacti sunt: significatur q̃ trini: ⁊ vnius dei noticia toti orbi imminebat. vel natꝰ erat ille in quo tria scilicet caro: anima: ⁊ diuinitas in vnam personam simul conuenerant: seu moraliter dabatur intelligi. q̃ fides Saracenorum ⁊ Judeorum ante fineꝫ seculi penitus debebat deficere: ⁊ tandem debebat incorporari subvna vera fide christianorum. sicut per Esaiã prophetam extitit ꝓphetatũ: quoniam in die-

bus illis saluabitur iuda.&c. Quo simul omnia. ut habetur Genes.18.capitulo. figurati ne. Abraam patriarcha vidit adimplenda: cui ut ibidem dicitur. Tres simul viri apparuerunt in hostio tabernaculi: et cum tres viderit. tamen vnum solum simpliciter adorauit. Ex predicto igitur sexto argumento. videlz completionis oium prophetarum clarissime patet. q xpianorum fides verissima est: nec ab aliquo sano intellectu potest censeri esse falsa & erronea. Quapropter oes exoro.ut oes simul humiliter hanc fidem verissimam: atqz sanctissimam corde teneamus: ore confiteamur. probemusqz sanctis operib9.ut ipsa mediate possimus fieri participes gratie dei in presenti. & glorie in futuro. qui est benedictus in secula seculorum. Amen.

¶ Feria sexta post dominicā quiquagesime iterum de quarta excellentia. vz de veritate ipsius sacratissime fidei.

Attendite ne

iusticiā vestrā faciatis corā hominib9.ut videamini ab eis. Alioquin mercedez nō habebitis apud patrem vestrum qui in celis est. Scribuntur hec verba Matthei.5.capitulo.& in euangelio occurrētis ferie. Postq̄ clare generosi ciues.per sexta argumenta supradicta demonstraui solā xpianorum fidem:& non alterā verissimā fore. habeo iterum pro maiori certitudine precipue tria alia singularissima argumenta et profecto valde moralia & vtilia: immo plurimū necessaria in sermone presentis ferie declarare: firmiter demonstrantia qualiter nihil sub celo in credendis verius est. ipsa sanctissima fide. Et quod maximū est. nihil in p̄senti vita deo gratius atqz acceptabilib9 esse potest. Et ideo bene saluator volens precipue in presenti euāgelio vnūquemqz inducere ad hanc fidem: clamabat verba precallegata dicens. Attendite.&c. quasi dicere vellet. O vos quicūqz eternā salutem cupitis acquirere vi dete omnino ne felicitatē vestrā in presentibus bonis ponatis. Sed magis fundati in virtute vere fidei que simpliciter est de inuisibilib9 ab eternis collocate. Que vtiqz celestis pater tribuit vnicuiqz veram fidem in se habenti. Quā fidem verā ut quisqz possit habere & eidem indubitāter se submittere & sentire. Aliā ut prediri. tria fortia argumenta declarabo.

¶ De septimo argumēto q solum xpianoꝝ fides vera est et salutifera.

¶ Primū dicit argumentū tollerationis.

¶ Scōm dicit argumentū intrāsmutatōis.

¶ Tertiū dicit argumentū confirmationis.

Septimū igit argumētū i p̄nti feria in ordie declarādū quo singlariter ostēditur solā xpianoꝝ fidem & nō alteram verissimā esse. dicit argumentū tollerationis. vz crudelissime mortis. Certū est enī experientia teste. q licet cuilibet p̄sone etiam minima pena videat amara mors: siue sit naturalis: siue sit accidentalis: siue sit spōtanea siue sit coacta: cuilibz amarissima videt. propter qd nō immerito phus.3. Ethicoꝝ dicit. q mors est vltimū penaꝝ. ꝓpter quā etiam fugiendā non tm̄ rōnales p̄sone. & multa patiūtur: & insup a maximis delectabilib9 se abstinent. Sed etiā irrationabilia bruta ꝓ cadē euadenda se cōtinēt ab eisdē dicente pho 8. Ethicoꝝ. Videmus inqt ferocissimas bestias & a maximis delectatōib9 metu mortis atqz penaꝝ se abstinere. Hec ibi. Q̄ ō confirmans Boetius ꝓsa.xi.tertij libri.ait. O mne namqz aial tueri salutem laborat. mortē vero pernitiemqz deuitat. Hec ibi. Et Job.2. dicit. Pellē pro pelle & cūcta que habet homo dabit ꝓ aia sua.i.ꝓvita tuenda. Quo cōcesso q vz vnicuiqz vita est tam delectabilis & amabilis. ecōtra vero mors est tā amara & odiosa: peto an aliqs qui esset sane mētis: et sane intellect9. ꝓ mēdacio faciendo: seu ꝓ re dubia & incerta se morti exponeret: tā crudelissime tāqz amarissima: claꝝ ē q nō. igit dico p regulā phi a p̄io q̄ ponit.j. Posterioꝝ &.4. Metha. q si negatio est cā negationis ergo affirmatio est cā affirmatōis. Si igitur est repire aliquos q sint pati mori. & mortez suscipe ꝓ re aliq̄ quā credūt. predicāt.& ↄfitētur. manifestū est. q talis res ꝓ qua tā ↄstanter se morti exponūt. vtiqz verissima est atqz certissima. ꝓcipue qn̄ p̄sona q̄libet. sic se morti exponēs ē prudēs: grauis: sensati: saniqz intellect9: plurimūqz docta. Quis enī vnq̄z nisi amēs & stult9. susciperet mortē ꝓ re dubia aut incerta. immo ꝓ re falsa: His igit p̄missis peto O fides sanctissima xpi benedicti quot homines graues: doctos: sensatos: litteratos prudentes: atqz sapientes habuisti. qui pro

te confitenda predicanda: defendenda: atqȝ
prolonganda letanter mortui sunt: ⁊ mori
parati promptissimi erant? Certe quasi infi-
niti ⁊ innumerabiles extiterũt. de quibꝰ quos
dam de multis enumeremus. O Jsaia quis
fuisti tu? An amẽs an sapiẽs? Certe vt Hie-
ronymus dicit in prologo super Jsaiam. no
bilis quidẽ genere fuisti: in ierl'ez vrbane ele
gantie: ⁊ in tuo sermone disertissimꝰ: nec ha
bens i eloquio tuo qcq̄ȝ rusticitatis admixtũ
Quid queso predicasti. O Jsaia dũ viueres?
Certe non aliud nisi fidem xp̄ianam. Unde
Hieronymus de ipso dicit ibidem. Non tã
propha xp̄iane fidei dicendus est: q̄ȝ euange-
lista. ita enim vniuersa ecclesie mysteria ad
liquidũ est prosecutus: vt cum non de futuro
vaticinari putes. sed de preteritis hystoriam
texere. h illc. Pro hac aũt fide predicata: qd
habuisti in hoc seculo O isaia? Certe crudelis
simam mortem. Vñ Hieronymus ibidem
dicit. Sectus isaias i duas partes occubuit
Et O ieremia qui xp̄ianam fidez in egypto
predicabas: quid mercedis ⁊ premij pro pre-
dicatione tua ab ipsis egyptijs suscepisti? Cer
te non aliud nisi crudelem mortẽ. Vñ Hie-
ronymus in. 3. prologo sup Jere. dicit Jere-
mias a populo in egypto lapidibus obrutus
occubuit. Quid dicemꝰ queso de morte stu-
penda: quã pro xp̄iana fide quã explicite cre-
debant septẽ fratres Machabei vna cũ mr̄e
passi sunt? Audi obsecro quid dicaꝛ de ipsis
2. mach. 7. c. ibi enim sic dicit. Contingit aũt
septem frẽs vna cũ matre obsecro qd apphẽ
sos cõpelli a rege antiocho edere contra fas
carnes porcinas flagris ⁊ taureis cruciatos.
vnus aũt ex illis qui erat prior sic ait. Quid
queris ⁊ quid vis discere a nobis? parati su-
mus mori magis q̄ȝ patrias dei leges puari
cari. iratus itaqȝ rex iussit sartagines ⁊ ollas
eneas succendi. Quibus stati succensis iussit
ei qui prior fuerat locutus amputari linguaȝ
⁊ cute capitis abstracta: sũmas quoqȝ manꝰ
⁊ pedes ei precidi: ceteris eius fratribꝰ ⁊ mr̄e
inspicientibus: ⁊ cũ iam per oĩa inutilis fcũs
esset iussit ignem ãmoueri: ⁊ adhuc spirantẽ
torreri in sartagine: in qua cũ diu cruciaretur
ceteri vna cũ matre inuicem se ortabãt mori
fortiter dicentes. Dñs deus veritatẽ aspiciet
⁊ consolabit in nobis: quẽadmodũ in ptesta
tione cantici declarauit Moyses: ⁊ in seruis
suis consolabit. Mortuo itaqȝ illo pmo hoc
modo sequentem deducebant ad illudenduȝ
⁊ cute capitis eius cum capillis detracta: in-
terrogabant si manducaret priusq̄ȝ toto cor-
pore per membra singula puniret: at ille re-
spondens patria voce dixit: non faciã: nec iđ
quia frater meus crudelẽ consequutus ẽ pe-
nam negabo dñm meum: ppter qđ ⁊ iste se
quenti loco pmi tormenta suscepit: ⁊ in vltio
spiritu constitutus sic ait. Tu quidem scelera
tissime in pñti vita nos perdis. Sed rex mũ
di defunctos nos pro suis legibus in eterne
vite resurrectione suscitabit. Post hũc tertiꝰ
illuditur: ⁊ linguam postulatus cito protulit
⁊ manus constanter extendit: ⁊ cũ fiducia ait
E celo ista possideo: sed ppter dei leges nũc
h ipsa despitio: qm̄ ab ipso me ea recepturuȝ
spero: ita vt ⁊ qui cũ ipo erant mirarent ado
lescentis animũ. q tanq̄ȝ nihil duceret cru-
ciatus. Et hoc ita defuncto quartum simil'r
vexabant torquentes. Et cum iam esset ad
mortem sic ait. potius est ab hominibꝰ morti
dato spem expectare a deo iterum ab ipo re
suscitandos. Tibi enim ad vitam resurrectõ
non erit. Et cum ãmouissent qntum vexa-
bant eum. at ille respiciens in eũ dixit. ptãteȝ
inter homines habes: cum sis corruptibilis
facis quid vis: noli aũt putare genus nostrũ
a deo esse derelictum. Tu aũt patienter su-
stine: ⁊ videbis magnam potestatem ipsius
qualiter te ⁊ semen tuum torquebit. Post
hunc ducebant ⁊ sextum. Et his mori inci-
piens sic ait. Noli frustra errare. Nos eniȝ
propter nosmetipsos: lȝ hec patimur peccan-
tes in deum nostrum: ⁊ digna admiratio-
ne facta sunt in nobis. Tu autem ne existi-
mes tibi impune futurum: q contra deum
pugnare tentaueris. Supra modum autem
mirabilis ⁊ bonorum memoria digna que
pereuntes septem filios sub vnius diei tem-
pore conspiciens bono animo ferebat: ⁊ ppi
spem quã in deum habebat singulos illoruȝ
ortabatur patria voce fortiter repleta sapien
tia. Et infra subiungitur: tunc rex accensus
ira in septimũ adolescentiorem super omnes
crudelius desceuit indigne per omnia ferẽs
se derisum. Et hic itaqȝ mundus obijt per
omnia in domino confidens. nouissime aũt
post filios ⁊ mater cõsumpta est. hec omnia
ibi verbaliter. vltra predicta crudelissima
martyria: si discurrere velis per totum ve-
tus testamentũ: inuenies q̄si inumerabiles g

pro cōfeſſione fidei xp̄iane.quaſi infinitas pe
nas tollerauerūt.Sed dic mihi queſo in no
no teſtamento.quot fuerunt qui mortem pro
fide xp̄iana ſuſceperunt:quis enumerare ſuf
ficiat:⁊ pretermiſſis: quaſi innumerabilibus
exemplis:que ad Hebre.xi.ca.Apoſtolꝯ enu-
merat ⁊ ꝑ practicam diſcurramꝯ. Libet ali-
quos dulciter clamando expoſtulare.O igit
Petre apoſtolorū princeps:qd pro xp̄iana fi
de ⁊ veritate predicando habuiſti. Certe pe-
noſiſſimā crucifixionē.Et O paule qui plus
ꝓ fide xp̄iana ceteris apoſtolis laboraſti. qd
pro eadem chriſti fide predicanda a Nerone
crudeliſſimo accepiſti. Profecto decollatio-
nem.Et tu O Bartholomee.qui decoriatio
nē.O Joannes euangeliſta.Et tu qui exiliū
⁊ feruens oleū. Et tu O Laurenti.O Ka-
therina.O Agnes.O Lucia.O Agatha: et
ſic de ſingulis.quid pro cōfeſſione fidei chri-
ſti toleraſtis: Certe amariſſimā mortem. et
ut pretercam perſonas quaſi infinitas.que ꝓ
chriſti fide mortem paſſe ſunt. Ad vltimum
peto te.O ſancte Jacobe non Apoſtole. ſed
martyr et nominare interciſe.qd pro fide xp̄i
ſuſcepiſti: Audi ⁊ ſcies:h enim cū eſſet nobi-
lis genere fuit in ciuitate Ellape oriūdus in
ꝑtibus ꝑſarum:qui habebat matrē xp̄ianiſſi
mam:ſimul ⁊ vxorē:⁊ erat inter omnes opti
mates regni ꝑſarum primus. Hic tandez a
rege ꝑſarum ſeductus ad colenda idola ſe di
rexit.Quod audientes mater ⁊ vxor: protinꝯ
ſibi ſcripſerunt dicentes.O infeliciſſime obe
diēdo mortali deſeruiſti eū qui eſt vita. Pla
cendo future cito putredini:deſeruiſti ſempi-
ternū odorē:veritatem in mendatio cōmuta
ſti:⁊ mortali obtempans regi:viuorū ac mor
tuorū regem ac iudicem reliquiſti. Noueris
igit nos āmodo a te futuras extraneas: nec
tecum decetero aliquatenus moraturas.va-
le inquiūt infeliciſſime fili: has litteras cum
legiſſet Jacobus amare fleuit dicēs.Si ma
ter mea q̄ me genuit ⁊ vxor mea tm̄ mihi ex
tranee facte ſunt: q̄to magis extraneus fa-
ctus eſt a me deus meus ⁊ redemptor meꝯ:
Tunc ſine mora abijt ad regem ⁊ xp̄ianum
ſe eſſe profeſſus eſt.cui cū Rex mortē mina-
retur crudelem rn̄dit Jacob. Nos mortē ꝓ
xp̄i fide non timemꝯ: quia de morte ad vitaz
tranſire ſperamus.Tunc rex tulit ſententiā:
ut ad aliorū terrorem membratiz Jacobꝯ pu
niretur.Cum autē quidā ex cōpaſſione ſuper
eū flerent ſubridens ait.Nolite flere ſuꝑ me
ſed ſuper vos plangite:quia ego ad eternā vi
tam transferro.Tunc carnifices policē manꝯ
dextre abſciderunt.⁊ clamans Jacobus ait.
O Jeſu nazarene ſuſcipe ramū arboris tui
Nam a cultore vinee ſarmentū abſcidit:vi-
tis ut potius germinet ⁊ vberius coronetur.
Tunc carnifex ſecundū abſcidit digitū: ⁊ Ja
cobus dixit.Suſcipe dn̄e Jeſu duos ramos
quos in ſtipite corporis mei plātauit dextera
tua.Abſciditur ⁊ tertius:⁊ Jacobꝯ ait.Om-
nis ꝑfectio conſiſtit in numero trinario:⁊ ꝓ
pter hoc ſemꝑ benedicā patrem ⁊ filiū ⁊ ſpi-
ritūſcm̄:qui tres pueros de camino ignis ar
dentis liberauit. Abſciditur et quartus. Et
Jacobus ait.O protector filiorū iſrahel qui
vſq3 in quartā generationē benedictionez in
fundis:ſuſcipe a ſeruo tuo cōfeſſionem quar
ti digiti. Abſciditur quintus:⁊ Jacobus ait.
O dn̄e completū eſt gaudiū meū:quia q̄nq3
plagas pro me ⁊ tu certe perpeſſus es. Tunc
carnifices ei cōpatientes dixerūt. Parce Ja
cobe aie tue ne pereas:q̄uis eniz vnam ma
nū amiſeris:tamē multi ſunt qui vnā manū
tm̄ habentes tibi diuitijs ⁊ honoribꝯ habun-
dant.Quibꝯ Jacobꝯ dixit. Quando paſtores
incipiūt pecora tondere:nunq̄3 dextꝶ tm̄ vel-
lus auferunt ⁊ ſiniſtꝶ dimittūt. Si ergo pe-
cus quod aial brutū eſt totū vult vellus āmit
tere: q̄to magis ergo ego homo rationalis
dedignabor pro deo me ei totū offerre. Tūc
carnifices minimum digitum manus ſini-
ſtre inciderunt: ⁊ Jacobus ait. Tu dn̄e cum
eſſes magnꝯ puus ꝓ me fieri voluſti. Idcir-
co ꝓ gratitudine hunc puū digitū tibi reddo
Abſcindit ⁊ ſeptimꝯ:⁊ ait.Septē ſunt dona
ſpūſſancti.Idcirco ſepties in die laudē dicaz
ei ſeptē digitos ei offerendo. Abſcidit octa-
uus ⁊ ait.Octauo die pro me dn̄s eſt circūci
ſus.Inciditur nonus ⁊ ait.O dn̄e libēter ti-
bi offero nonū digitū:quia pro me hora no-
na ſpiritū tradidiſti.Incidit decimus et ait.
Decem precepta ſunt tibi grata. Tūc quidā
de aſtantibus dixerūt. O Jacobe licet am-
be manus tibi ſint abſciſe:adhuc tamē ſi vis
potes viuere cum triūpho.Tunc Jacobꝯ ait.
Abſit a me ipſa nephanda ꝓmiſſio. Nemo
enī mittens manū ad aratrū.⁊c̄.Tunc indi-
gnati carnifices policē pedis dextri abſcide-
runt:⁊ Jacobꝯ dixit.O dn̄e maior fuit ꝑfora
tio pedis tui.q̄3 abſciſio digiti mei. Abſcidit

pedis secundus digitus:⁊ ait. Sicut eniȝ vnꝰ digitꝰ in corpore nō stat bene sine altero: sic etiā pro xpi amore non stat bene primꝰ digitꝰ sine scdo. Absciderūt et scdȝ:⁊ an̄ ipȝ ꝓijciūt q subridens ait. Vade tertie digite ⁊ regesce cū socijs tuis:⁊ quēadmodū granū tritici additū grano granū multiplicat:ita ⁊ tu. Abscidit ꝗrtꝰ⁊ magnū dolorē sentiēs di. Quare tristis es anima mea:⁊ quare cōturbas me. spera in deo.q.a.ↄ.i.s.v.m.⁊.d.m. Absciditur quintus:⁊ ait. O dn̄e ecce iam video: qm̄ dignū me fecisti gratia tua: sicut fecisti ezechiā in cuius signū.15.lineis solē retrocedere fecisti. Tūc accedētes ad pedē sinistrū: digitū ꝑuulū absciderūt Jaco. dixit. O digite puc cōfortare:quia magnus ⁊ paruus vnā habȝ resurrectionē:apud deū capillus capitis nō ꝑibit:ꝗ̄nto minus tu sepabis a gloria aliorū digitorū. Abscidit secūdus ⁊ ait. Vetus homo destruitur ut sic splendidior efficiat. Abscidit tertius:⁊ ait. Tonsionibꝰ firmat incus. Absciditur quartus:⁊ ait. Conforta me deus veritatis:quoniā in te confidit aia mea: ⁊ in vmbra alarū tuarum sperabo donec trāseat iniqtas. Absciditur qntus:⁊ ait. O dn̄e cōsummata sunt oia:vtinā haberē alios digitos tibi offerendos. Tunc accedētes pedē dextruȝ absciderūt:⁊ ait. Hoc munus offeraȝ celesti regi pro cuius amore hec patior. Absciderūt pedē sinistrū:⁊ ait. Etiam hunc bolū suscipias dn̄e charitatis sale conditū. Absciderunt dextrū brachiuȝ simul ⁊ sinistrū:⁊ dixit. Lauda anima mea dn̄m lau.d.in vi.m.p.d.m.ꝗ̄ȝ diu fuero. Tunc accedētes absciderūt coxam dextri cruris:scindentes vsqȝ ad femur. Tūc btūs Ja. ineffabili dolore grauatus ait. Dn̄e Jesu xp̄e adiuua me. quia circūdederunt me gemitus mortis:⁊ ait carnificibus. Carnē nouam induet me dn̄s quā vestra vulnera macularе nequibūt. Jam carnifices defecerant: eo ꝙ a prima hora diei vsqȝ ad nonaȝ in eiꝰ incisione sudassent. Tunc iterū accedentes sinistri cruris coxaȝ abscindēdo vsqȝ ad femur extraxerūt. Tunc exclamans beatꝰ Jaco. di. O dn̄e deus viuoꝝ ⁊ mortuoꝝ iudex exaudi me semiuiuū:digitos dn̄e non habeo ut ipsos ad te porrigaȝ:nec manꝰ ut eas ad te extēdam:pedes mei truncati sunt. Ad te accedere neqo:genua demolita sunt:ut ea ad te flectere nequeaȝ. Ecce ꝙ sum velut casura domus ablatis quibꝰ sustentat columnis. Ecce iaȝ oia viscera mea sicut vides de corpe meo egrediūtur:sola supest lingua qua te rogo ex corde ut omnē iniuriā remittas his carnificibus:⁊ inimicis meis:hec cum dixisset vnꝰ de carnificibus accessit:⁊ caput eius amputauit. Ecce igit O Jacobe martyr sanctissime qd ꝓ xp̄iana fide ↄfitēda recepisti. Preterea ꝑtermissis tot scis martyribꝰ ꝓ xp̄i fide martyrizatis peto a te O Francisce. O Augustine. O Benedicte. O Basili. O dn̄ice. ⁊ ceteris religionū patriarche. cur tot spūalia martyria. videlȝ obediētie:paupertatis:castitatis: ieiunoꝝ:vigiliaꝝ: disciplinarū: ⁊ huiusmodi. tollerastis? Certe nō ob aliud:nisi pro obseruandis his que in sacra fide ꝓponūtur. Hec idem dico. de sacris virginibꝰ:atqȝ confessoribus. His omnibꝰ premissis concludo ꝙ fides pro qua oēs predicti martyres mortē susceperunt aut vera est aut falsa. Si vera est. si pro quia:sic est habeo propositum. vȝ. ꝙ sola xp̄iana fides est vera. Si autem falsa existit: ergo omnes ꝑdicti martyres fallaces ⁊ mēdaces ⁊ stulti fuerūt. ⁊ per consequēs omnes damnati sunt. Sȝ quia impossibile est. tot scientificos ⁊ sanctos viros fuisse mendaces et erroneos. Ideo concludo xp̄ianoꝝ fidē: omnino esse verissimā. Proinde arrogans ⁊ ꝑsumptuosus. ⁊ non sani intellectus qlibet eē censetur. qui huic fidei cōtrarius existit. imo qui eā summa cū reuerētia nō cōplectitur dicente sancto Maximo in sermone plurimorū martyrū. Mouerimus itaqȝ inquit:qr nō sine magno discrimine. de religionis veritate disputamus. quā tantorū martyrū sanguine confirmatā videmus. Magni ꝑiculi res est. si post prophetarū oracula. post Aplorum post martyrū vulnera. veterē fidem quasi nouellam discutere ꝑsumas:⁊ post tam manifestos duces in errore ꝑmancas. Et post morientiū sudores ociosa disputatione contēdas. Et infra subdit di. Martyr inꝗ̄ȝ martyrij fides est:veneremur ergo in scōꝝ martyꝝ glīa fidem nostrā:quō fidem nostrā:ab illis enim dum mortis tollerātia indubitāter accipitur spes immortalitatis euidenter asserit. Numꝗ̄ȝ enim hanc vitam tam constanter asserit. Numꝗ̄ȝ eniȝ hanc vitā tam constāter expenderēt:nisi esse alteraȝ incōparabiliter beatiorem ꝑfecta diffinitione sentirēt. hec ille. Gregorius insuꝑ in.4. dyalog. ait. Numꝗ̄ȝ sancti Apostoli ⁊ martyres xp̄i. sic ꝑsitem vitā de-

spicerēt: ⁊ in morte carnis animas ponerēt nisi interiorē et meliorē animarꝫ vitam subsequi crederēt. Hic igiẜ apparet: q̄ꝫ stulti ⁊ insensati sint illi: qui post pfidos magos: ⁊ vetulas veneficas: seu incantatores pro corporibus: non tm̄ hominū: sed etiam brutorum ab egritudine liberādis pgunt. Apparet insuper q̄ta pena: seu supplicio. ꝑpter hoc digni sunt ex hoc ꝙ despiciunt veram ⁊ catholicam fidem. sanguine tantorꝫ martyrꝫ approbatam. ⁊ vadunt ad illos qui pro suis malitijs atqꝫ dementijs confirmādis in feruenti aqua. per vnius Aue Marie spaciū digitū non tenerent. Dimitte ergo bestialis creatura. has reprobatas ⁊ diabolicas supstitiones. Et recurre ad sctōs dei cū vera fide ⁊ liberaberis presupposito tamē ꝙ hoc sit proficuū anime tue. Quid igiẜ o vos increduli ⁊ sancte xp̄iane fidei aduersarij dicere poteritis. cōtra hāc sanctissimā fidem tantorꝫ martyrū sanguine cōfirmatā. Et profecto nō desunt. qui ptinaciter contra ipsaꝫ obsistant asserētes. ꝙ martyrū testimonia nequaq̄ꝫ sufficientia sunt ad probandū. ꝙ vera sit fides xp̄i. quia cōstat ꝙ etiā quasi innumerabiles gentiles. ut legitur in gestis Romanorꝫ pro republica defendēda se morte sponte obtulerunt. Hoc idem fecerunt ⁊ multi heretici pro fide sua defensanda. Quibꝰ ego rn̄deo. ꝙ nō est simile: ꝑ eo ꝙ morientes pro xp̄i noīe. fuerunt triplici gratia precipue decorati. a qua oīno semoti repeiūtur. siue qui mortui sunt pro republica infideles: siue qui passi sunt heretici ad ꝓtectionem erroris sui. quarꝫ Prima diciẜ gratia coruscationis. Secūda diciẜ gratia vindicationis. Tertia dicitur gratia apparitionis.

¶ Primo demonstrās fidem xp̄i ⁊ nō aliaꝫ respectu martyriorū esse verā: diciẜ gratia coruscationis. vꝫ. miraculorꝫ. Nam in martyrijs sanctorꝫ. tot ⁊ tanta ut melius infra dicetur miracula claruerūt: que sigillatim referre impossibile est. Ex q̄bus tamen vnū referam quod accidit in morte regis oium martyruꝫ dn̄i nostri Iesu xp̄i. cui similis in martyrio nō est inuentus. Ad quod inuestigandū ꝓfero in mediū illud qd̄ scribiẜ Matth. 27. A sexta autē hora tenebre facte sunt sup vniuersam terrā: vsqꝫ ad horā nonā. Et subdiẜ: Ecce velum tēpli scissuꝫ est in duas ptes a summo vsqꝫ deorsum: ⁊ terra mota est: ⁊ monumenta apta sunt: ⁊ multa corpora sanctorꝫ q dormierāt surrexerūt cum illo. hec ibi. In q̄bꝰ verbis apparet. Primū miraculū in solis obscuratione. Scd̄um in veli scissione. Tertiū in terremotiōe. Quartū in monumentorꝫ aptione: ⁊ petrarꝫ scissione. Quintū in mortuorꝫ resurrectione. ¶ Primū miraculū fuit in solis obscuratione. quia tunc tenebre facte sunt: super vniuersam terrā. Qd̄ s̄m Hieronimū super hunc locū. fieri potuit diuina virtute ꝑ subtractionē radiorꝫ solis. Scd̄m Origenem vero per interpositioneꝫ nubiū densarū. Sed in hoc standū Dyonisio. qui dicit in Ep̄la ad Policarpum. ꝙ illa eclipsis fuit ꝑ interpositionē lune inter soleꝫ ⁊ terrā: ⁊ ꝙ ipse tunc existens in egypto vidit vbi est aeris puritas. quia rarissime fiunt ibi nubes et pluuie. propter quod magis potuit illa perpendere. Vidit ergo ut ipse dicit. Lunam ab oriente ascendentem versus meridiem: et supponentē se soli. Talis autem eclipsis miraculosa fuit quadruplici respectu. ꝑmo quia luna tunc erat. xv. ⁊ tunc distat a sole per dyametrum celi. Eclipsis autem solis non potest fieri naturaliter: nisi tempore coniunctiōis solis ⁊ lune. Scd̄o q: trāsacta eclipsi luna redijt ad oriētē. Ita ꝙ in vespis fuit in oriēte sole existēte in occidēte. Et sic orbes eorꝫ sunt ad p̄stinū statū restituti. Tertio q: pars orientalis solis fuit primo obscurata. et iterum illuminata. Contrario autem modo fit in eclipsi naturali. Quarto quia fuit luna sub sole per tres horas. In naturaliꝰ autē eclipsi luna mouetur sub sole continue. De ista eclipsi Origenes super Mattheū dicit. Qd̄ quidaꝫ scripsit. ꝙ fuit facta tempore Tiberij Cesaris. Insup Athenieēses sicut supra diximus. tunc constituerunt aram: ⁊ superpositus est titulus ignoto deo. ¶ Secunduꝫ miraculum fuit in veli scissione: de quo Nicolaꝰ de lyra. super hoc passu dicit. Qd̄ istud velum s̄m aliquos erat in introitu templi. prohibens aspectum eorum que erant intra templum. Et ideo per talem scissionem. declaratur impletio veritatis in morte christi. que latebat in figuris veteris testamenti. Secundū autem alios non fuit velum qd̄ erat in introitu templum. sed velum quod erat intra templum intra sanctum sanctoruꝫ. Et scissio eius significat. Idem quod prius. De vtroqꝫ autem Nico. de lyra. mentionē facit sup Matth. 26. c. Cetera per se patent scilicꝫ

terre motio: scissio petrarū: monumentorum apertio. que omnia miraculosa fuisse vnusquisqꝫ facile iudicabit. Nec mirū est. si omnes creature miraculose mote sunt. pro eo ꝙ tunc oīum creaturarū dn̄s. seeuam ꝛ duram mortē in cruce patiebat. Sed nec in eiꝰ martyrio solum visa sunt magnalia opera dei. quinimo in ceteris martyribꝰ suis. Nonne fuit illud miraculū inauditum. quando virgo Lucia tanto pondere a spiritu sancto fixa est ut non possent eam mille paria bouū de loco mouere. Quid de reliqs dicaꝫ? Incipe q̄so ipsorū gesta: ꝛ ibi videre poteris. q̄ꝫ stupenda miracula in passionibꝰ martyrū xp̄i monstrauerit deus. que tamen pro alia causa passis testimoniū non fuerūt. cuꝫ nulla profecto in taliū passionibus ut dictū est miracula facta sunt. ¶ Secunda gr̄a demonstrans mortem martyrū xp̄i sanctā fuisse sub vera fide. dicitur gratia vindicationis. Et dimissa pena qua deus omnes reprobos ꝑcutiet in iudicio. tempalem tantū vindictā: quā xp̄s pro martyribus suis fecit attendamus. Nā Herodes antippas. qui Joan. bap. decollari fecit: impunitus minime fuit. sicut. 18. libro Antiquitatū Josephus narrat. Et scribit etiam in primo Eccl'iastice historie libro. Herodes insuꝑ Aggrippa. qui Jacobū occidit: fratrem Joannis gladio miserabiliter vitam finiuit Narratur eniꝫ de illo in secūdo Eccl'iastice historie libro. 2. 19. Antiquitatū Josephi. ꝙ cū regnasset tribus annis in imperio Judeorū venit Cesaream ciuitatē. que prius thurris stratonis appellabat. vbi ad honorem Cesaris spectaculū ciuibus edidit. Ad quā festiuitatem omnis prouintie multitudo nobilium simul et procerū cōuenerat. Secūda vero spectaculorum die indutus veste fulgenti: mirabiliter ex auro argentoqꝫ contexta. incipiente die procedit ad theatꝝ. vbi cum ꝑmos solis radios argentee vestis gremio suscepisset repcusso splendore duplicatā spectantibus lucē fulgor metalli vibrantis effudit. Ita ut intuentibus ꝑstringeret aciem aspectus. Et per hoc plus aliquid de eo q̄ꝫ humane nature est artifex arrogantia mentiret. Illico ergo adulantis vulgi cōcrepant voces honorē sonantes. ꝛ ab omnibꝰ deus acclamat. Cuius oēm acclamationē iocundiꝰ excipiebat. Post paululū vero vehementi ventris dolore ꝑcussus amicos suos respiciens dicebat. Ecce vestis deus: sed iam ducor ad mortem. Et crescēte dolore cum festinatione ad regalia est asportatus. Quiqꝫ vero diebus cōtinuis dolore ventris confectus: ꝛ totus a vermibus corrosus expiratur. Orosius autē his similia q̄ꝫplurima scribit in. 7. libro aduersus paganos. naꝫ ꝛ de Nerone xp̄ianos supplicijs ꝛ mortibꝰ affecit: ac ꝑ omnes prouincias pari persecutione excruciari impauit. christi quoqꝫ nomē extirpare conatus. beatissimos xp̄i Apl'os petrum cruce paulū gladio occidit. Mox aceruatim miserā ciuitatem oborte sunt vndiqꝫ clades. Nam subsequente Antonio tanta vrbi pestilentia incubuit. ut. 30. milia funerū inuenirent. Britanica deinde clades e vestigio occidit: qua duo precipue opida magna Ciuium sociorūqꝫ clade: ꝛ cede dirupta sunt preterea in oriente. magnis armenie ꝓuintijs ammissis: romane legionis: subiugū pāticū misse. egreqꝫ siria retenta est. In Asia tres vrbes. hec est. Laodicia. Jeropolis. Collosse terremotu ceciderunt. At vero postq̄ꝫ Nero galban in hispania impatorem creatuꝫ ab exercitu cognouit. totꝰ animo ac spe cōcidit. Cūqꝫ incredibilia ꝑturbātur. immo subruente. rei publice. mala molliret. hostis a senatu pronūciatus ignominiosissime fugiens. ad quartuꝫ ab vrbe lapidem. sese interfecit. atqꝫ in eo omnis cesarū familia cōsumata est. hec ille. De domiciano Idem ibi infra refert. di. Domicianus ecclesiam ꝑsecutus crudeliter. ad hoc vsqꝫ perductus est: ut deū se se vocari: scribicoliqꝫ iusserit. Multos ex romanis tum inuidia. tum auaritia interfecit. alios relegauit libidinis intempantia quicqd cogitari pōt. mali fecit. qui dum ecclesiā atrociter ꝑsecutꝰ esset. statim a suis faciente dei iudicio in palatio interfectus est. De Traiano insuꝑ ait. Traianus regnū accipiens. xp̄ianos validissime persecutus est. Quo tempe terremotꝰ quattuor vrbes Asie submerse sunt. Traianꝰ vero pro fluuio ventris infeliciter extinctꝰ est Et sic de alijs multis refert. quos ibidē vnusquisqꝫ legere pōt. Quid Egeas sub quo Andreas passus est. Pascasiꝰ sub quo scā Lucia Quintianus sub quo Agatha. Diocletianꝰ ꝛ Maximianus impatores. Ceteriqꝫ in christi martyres seuientes? Certe tandeꝫ gladio dei ꝑcussi perierunt. ¶ Tertia deniqꝫ gratia demonstrans fidem christi et non aliam respectu martyrum esse veram. dicitur gratia

apparitionis:seu visionis. Nam martyres in eorum tormẽtis sepe diuina seu Angelica visitatione consolati: propter hoc mortẽ gratam excipiebant. Unde dicitur Act.6. Stephanus vidit celos apertos: ꝛ Jesum stantẽ a dextris virtutis dei. katherina virgo sanctissima i carcere ab angelo ẽ visitata. Agata vero ab apostolo Petro. Dum etiam btũs Laurentius persecutione Decij scorpionibꝰ cederetur. Miles quidam Romanus noie credidit: ꝛ beato Laurentio dixit. Video añ te iuuenem pulcherrimũ stantem: ꝛ membra tua cum linteo abstergentem. Adiuro te per dñm festina me baptizare: qui tandem i carcere baptizatus: truncatione capitis martyrium compleuit. De reliquis vero in sanctorum legendis videre potes. Quibus oibus tribus gratijs consideratis ꝛ perspectis: catholice fidei veritas roboratur. Quis ergo vltra de Christi fide poterit dubitare hoc audito? O icreduli. O infideles stulti: qui cartis ꝛ membranis Machometi: ꝛ aliorũ infidelium atramento scriptis creditis. Quis q̃so certior liber esse potest: q̃ꝫ qui scribitur sanguine proprio? Aspicite lignum crucis. O q̃ꝫ vera ꝛ delicata est carta inocentissimi redẽptoris nostri Jesu Christi. s. caro: quã depictam ꝛ consignatam: litteris rubricatis suo sanguine precioso videtis. ibi proculdubio dimissis tot milibus corporibus martyruꝫ pro Christi fide laniatis: ꝛ sanguine madefactis: veritas fidei roboratur. Ex premisso ergo. 7 argumento. vꝫ tollerationis tantoꝝ martyrorum: euidenter apparet christianam fidem ꝛ non alteram verissimam esse.

¶ De octauo argumento quo ostenditur ꝙ sola xp̃ianoꝝ fides vera ꝛ salutifera.

O Ctauum etiam argumentũ in ordine declarandũ: quo singulariter ostẽditur solam christianoꝝ fidem ꝛ non alteram verissimam esse: dicitur argumentũ intrãsmutationis. Pro cuius argumẽti declaratione occurrit mihi auctoritas phi. j. de celo ꝛ mundo. dicentis. Diuinum esse necesse est esse primũ ꝛ intransmutabile. ꝛ auctor in lib. de causis. etiam dicit. Prima cã ꝛ superior ẽ sine omni variatiõe. Quo cõcesso ꝙ deus. s. est intransmutabilis: certũ est ꝙ deꝰ ipse omnes antiquos patres quos saluauit voluit penitus saluari: aut implicite aut explicite: sub christiana fide ꝛ non sub alia. q̃d dupliciter probo. Primo auctoritatibus. Scd̃o distinctione. ¶ Primo probo auctoritatibus Augu. libro. 18. de ciuita. dei. c. 47. Unus nãqꝫ inquit mediator dei ꝛ hominũ homo Christus Jesus qui venturus in carne sic antiquis patribus pronunciabaẗ: quẽadmodũ nobis venisse nunciatus est: vt vna eademqꝫ fides per ipsum omnes iudei ciuitatem ꝛ dei templum predestinatos perducat ad deum. hec ibi. Idem quoqꝫ Augu. in Encherid. ait. Nullus antiquoꝝ quãtũcũqꝫ iustorum atqꝫ bonorum potuit vnq̃ꝫ preter Christi fidem salutem inuenire. Ugo etiam lib. de sacramentis. parte. 10. c. 5. ait. Semper in ecclesia dei ab initio fuit fides ꝛ cognitio creatoris: incarnationis: ꝛ passionis Christi benedicti: sine qua nullus vnq̃ꝫ salutem adinuenit. hec ille. ¶ Scd̃o hoc idem ꝓbo vnica distinctione Bonauenture in. 3. di. 25. arti. j. q. 2. dicentis. Cum queritur an illi qui p̃cesserũt aduentũ xp̃i potuerũt saluari absqꝫ fide mediatoris. Rñdeo ꝙ nõ: nisi i mediatorem crederẽt: vel ipse ꝓ se si eẽt adultꝰ: vł aliꝰ ꝓ se si eẽt paruulus. Et rõ ẽ: quia cũ gratia ꝛ veritas per Jesum Christum facta sit. Et liberatio a peccato sit similiter ꝑ merita Christi ꝛ hec merita non se extendant nisi ad illos q efficiunẗ eius membra: ꝛ ei copulanẗ ꝑ fideꝫ sicut impossibile est nunc aliter saluari: nisi eidem copuleẗ vel per fidem: vel per fidei sacramentum: sic impossibile fuit post lapsum aliquẽ saluari: nisi fidem mediatoris habuit aut explicite vel implicite. Explicite: vt si qs crederet filium dei assumpturum nostrã humanitatem: nasciturum de virgine: passuruꝫ in cruce: resurrecturuꝫ tertia die: ꝛ hmõi. Et hoc mõ explicite credere nõ erat oibus necessariũ. Sed his solũ quibus a deo erat reuelatũ: sicut sanctis patribus. Implicite vero credere est expectare redẽptorẽ futuꝝ: qualr aũt ꝛ q̃ñ hoc debeat esse: erat oibus necessarium credere: ſm ꝙ illi credebant: qbꝰ a dño erat reuelatum. hoc Bonauentura ad lr̃am Si igitur vt pꝫ ex auctoritatibꝰ ꝛ distinctiõe predicta: omnes qui antiquitus saluabantur deus saluabat sub fide Christi. deus vero ẽ omnino intransmutabilis. cõcluditur ꝑ ꝯñs ꝙ nullus etiã nunc saluari põt nisi sub vna fide Christi. q: si aliter fieret: sequereẗ ꝙ ideꝫ manens idem esset causa oppositoruꝫ: quod cum sit omnino impossibile: ꝛ contra omneꝫ

pħiani.concludit̄ ꝑ ꝯn̄s necessario ex octauo
argumento. vꝫ intrāſmutationis.ſolā xp̄ia-
norum fidem ⁊ non aliam veriſſimam eſſe.
¶ De nono argumento quo oſtendit̄ ꝙ ſola
xp̄ianoꝝ fides vera ſit ⁊ ſalutifera.

Onum inſuper argumentū i ordine
declarandū:quo ſinglr̄ oñditur ſolā
xp̄ianoꝝ fidem ⁊ non alteram veriſ-
ſimā eſſe:dicit̄ argumentū ꝯfirmationis. vꝫ
miraculoꝝ. Pro declaratiōe huius argumē
ti occurrit nobis Auctoritas pħi in poſt pre-
dicamentis dicentis. A priuatione ad hibitū
impoſſibilis eſt regreſſus ꝑ nāꝫ. pꝫ h̄ auctas
Nam cecus nāliter:aut etiam accn̄talr̄: non
pōt recipere lumen niſi recipiat a deo q̄ mi-
raculum cāt:eo ꝙ ſolus deus ſupnaturaliter
ei lumē infundit.⁊ ideo de ꝯſc.di.2.c. reuera
dicitur.ꝙ miraculū eſt opus inſolitum ſupra
ſpēm ⁊ facultatem totius nature. Quib⁹ pre
miſſis cōcludo.ꝙ cum ſola fides xp̄iana mi-
racula operet̄:ſola vera eſt. Nunquid gens
idolatra ⁊ pagana. O ſaraceni: o tartari: ce-
teriqꝫ infideles ſectam Machometi tenētes
O heretici:o iudei hodierni:habetis in ſectis
veſtris aliqua miracula? Certe non. Et rō ē
q̄ꝛ deus non vult eſſe teſtis alicuius falſitat̄
Sed dic mihi. O tu fides xp̄iana a deo infu
ſa. Nunqd habes ſeu miracula facis? Certe
ſic. Sed pretermiſſis miraculis antiq̄ legis
ab Abel vſqꝫ ad aduentū xp̄i:que vidē poteſ
in tabula biblie in lr̄a miraculū. Quid dice-
mus de miraculis factis a ſanctis poſt aduē
tum xp̄i:⁊ ꝓbatis per veriſſimos teſtes ab
eccleſia catholica? Certe cum ſint innumera
bilia:breuitatis cā oia dimitto. Duo tm̄ ſin-
gulariter in pn̄ti referemus. Quoꝝ p̄mū eſt
de ſtupendiſſimo miraculo:qd̄ accidit in die
natiuitatis ipſius dn̄i noſtri Jeſu xp̄i. Nam
vt referunt concorditer Innocentius tertius
Oroſius atqꝫ Eutropius: Octauian⁹ Im-
perator vniuerſo orbi ditioni romanoꝝ ſub
iugato:in tm̄ ſenatui placuit:vt ipſum ꝓ deo
collere vellent. Prudens aūt Imperator ſe
mortalem intelligens:nomē imortalitat̄ no
luit vſurpare. Ad illoꝝ vero importunā iſtā-
tiam Sibillam aduocat:ſcire volens ꝑ eius
oracula ſi in mundo maior eo aliqn̄ naſcet̄.
Cum ergo in die natiuitatis dn̄i conſilium
ſuper hac re inuocaſſet: ⁊ Sibilla in camera
Imperatoris ꝑſiſteret:in die media circulus
aureus apparuit circa ſolem:⁊ in medio cir-
culi pulcherrima virgo:pueꝝ geſtans in gre-
mio. Tunc Sibilla hoc Ceſari oñdit. Cum
aūt Imperator ad predictam viſionē pluri-
mum miraret̄:audiuit vocem de celo dicētēꝫ
ſibi.hic ē Ara celi:dixitqꝫ ei Sibilla.hic puer
maior te eſt.⁊ ideo ip̄m adora. Et ideo in ea
dem camera in honoreꝫ ſancte Marie Ara
dedicata eſt:vn̄ vſqꝫ hodiernuꝫ diem dr̄ ſcā
Maria de ara celi. Intelligēs igit̄ Impera
tor ꝙ h̄ puer maior ſe erat: ꝯfeſtim ei thura
obtulit:⁊ de⁹ decetero vocari recuſauit. Ecce
primū miraculū. Scd̄m etiam miraculū ha
betur in legenda ſancti Andree apoſtoli ger
mani Petri.vbi legit̄ ꝙ quadraginta mor-
tuos:⁊ in mari ſubmerſos ſimul ⁊ ſemel re-
ſuſcitauit.vnde vide ꝙ ꝓ ſancte xp̄iane fidei
veritate:nō tm̄ viui ſed etiam mortui mira-
cula faciunt. Ecōtra heretici ⁊ alij infideles
ſic̄ nec viui:ſic nec mortui facere miracl̄a pn̄t
In cuius figura. Exodi.8.c. Magi defecerūt
non valentes ſicut Aaron conuertere i pul-
uerem terre ſinifex: ꝓpter qd̄ dixerunt digi-
tus dei eſt hic. Et qd̄ plus eſt ꝑ miracula dei
potentia ſemper fuit cōmitata ꝓpluꝫ hebreo
rū ſeu iudeoꝝ:nec aliqn̄ eum deſeruerūt: dū
tenuerūt veram fidem. Tn̄ poſtq̄ꝫ veram xp̄i
fidem contēpſerūt:totaliter in miraculis de-
fecerunt. Ita ꝙ nūq̄ꝫ ab inde citra: q̄ſq̄ꝫ eorū
facere miracula potuit. Ex q̄bus cōcludo:ꝙ
cum ſola fides xp̄iana faciat miracula:⁊ mi-
racula ſolū ꝓcedunt a deo.de⁹ vero ip̄e nul-
latenus pōt eē teſtis falſitat̄: ſꝫ ſolū veritat̄
per ꝯn̄s ſeq̄tur ꝙ ſola xp̄i fides vera ⁊ non
erronea:q̄ꝛ ſi error aliquis eſt in fide xp̄iana
prorſus deo imputandus eſt:a quo ſimplici-
ter miracula ꝓcedunt.dicente Ricardo.1.de
trini.c.2. Dn̄e inquit ſi eſt error in fide nr̄a a
te decepti ſumus:nam tot ⁊ tātis ſignis cō-
firmata eſt:ꝙ nō niſi per te fieri poſſent.hec
ibi. Si quis aūt obiceret:ꝙ miracula aliqua
non ſunt in fide xp̄iana. Rn̄deo ꝙ nequaq̄ꝫ
totus mundus ſimplr̄ pauperib⁹ Aplis idio
tis ⁊ illiteratis credidiſſet:niſi deus coꝝ dcā
teſtimonijs miraculoꝝ confirmaſſet: ꝓpter
qd̄ Mar.vltimo.c.dicit̄. Illi aūt.ſ.apli.ꝓfecti
predicauerūt vbiqꝫ:dn̄o cooperante:⁊ ſermo
nē confirmante:ſequētibus ſignis.ꝙ ſi quod
abſit talia miracula facta non eēnt:maximū
profecto miraculū fuit:totū mūdū ſine vllis
miraculis ad xp̄i fidem ſe cōuertiſſe. dicente
Augu.l.22.de ciui.dei.c.5. Si iſta inq̄t mira-

cula in fide xp̄i facta esse non credunt: saltem
nobis vnū grande miraculuꝫ sufficit: q꞉ iam
totus orbis terraꝝ sine vllis miraculis credi
dit: ⁊ fidei xp̄iane se subijcit. hec ille. Sꝫ vere
tales maxime cōuincunt experientia. Tā eni
euidentia sunt ⁊ fuerunt miracula xp̄iane fi-
dei: ꝙ nisi a fatuis ⁊ insipientibus nequaꝙ̄
negari pn̄t. Nā Siluester papa curauit Cō-
stantinuꝫ Imperatorē a lepra: ⁊ xp̄ianū fecit
oēsqꝫ iudeos in disputatione corā ipso cōui-
cit. Si qs aūt iteꝝ obstaret ꝙ Antichristus
etiā miracula faciet. Rn̄deo ꝼꝫ doc. ꝙ ma
gna est differentia inter miracula xp̄i ⁊ mira
opera seu falsa Antichristi. Et inter miracl'a
dei ⁊ miracula diaboli. Sicut ait Augu. lib.
de vtilitate credendi. nā miracula simpl'r sūt
opa dei supnaturalia: ⁊ hec fiunt solū in fide
xp̄iana. Mira vero opa dicunt᷑: aut q̄ fiunt
per opus ⁊ virtutem nature: aut p artē ma-
gicam: seu p artem demonis.. Que tūc opa
mira. Aliqn̄ vera sunt: cū fiunt p res nāles:
sicuti cū per incantamentū diaboli emittitur
sagitta de aliquo corde: que per instr̄m me-
dicoꝝ emitti non posset. Nam diabolus cuꝫ
sit spūs pōt ingredi corpus humanū: ⁊ sic na
turaliter extra mittere sagittā: seu dare aliaꝫ
sanitatem: que per opa nature aegri possunt
Tunc vero ⁊ aliqn̄ dicunt᷑ opa mira fieri: cū
fiunt p delusionē demonis: qui tunc deludit
cum aliqd esse demonstrat: ⁊ tn̄ actualr̄ non
est sic: sicut demon corpus mortuū nundum
corruptū assumens: demonstrat se eē hoiem
qui prius erat in illa forma: ⁊ tn̄ non est hō:
tunc enim homo est: qn̄ aia est simul cū cor-
pore. Sed q꞉ ibi non est aia: que ē forma sub
stantialis corporis: sed simpl'r spūs demonis
ideo talis demonstratio ꝗuis sit mira: tn̄ est
falsitas ⁊ delusio. habemus de hoc exemplū
de Symone mago: qui vt habet᷑ in legenda
santi Petri: faciebat serpentes eneos mouē
statuas eneas ridere: ⁊ canes cantare. Et vl-
tra hoc dū esset ante Nerone a quo nimis
amabatur: ci⁹ effigies subito mutabat᷑: ⁊ mō
iuuenis mō senior videbat᷑. Qd̄ cū videret
Nero: hunc dei filiū estimauit: ꝓpter quod
Symon magus: sicut refert Leo papa: dixit
Neroni: vt scias optime Impator me vere
filiuꝫ dei esse. Iube me decollari: ⁊ die tertia
resurgam. Precepit igit᷑ Nero carnifici vt
decollaret Simonē: ⁊ decollauit arietē. Si-
mon aūt arte magica illesus euasit: ⁊ arietis
membra colligens. abscondit se tribus dieb⁹
sanguis aūt arietis ibideꝫ congelatus remā
sit. Die autē tertia oñdit se Neroni. dicens
Fac sanguinē meū qui affusus est abstergi:
q꞉ ecce ego qui decollatus fueram sicut pro-
misi tertia die resurrexi: quē Nero vidēs ob
stupuit: ⁊ ipsum dei filiū esse putauit. hec Leo
propter hoc ergo romani cū in tanta venera
tione habuerūt: ꝙ eidem imaginem fecerūt:
⁊ hunc titulū superscripserunt. Symoni deo
sancto. Petrus aūt ⁊ paulus vt leo testatur
ad Neronem introierūt: ⁊ oia ei⁹ maliciosa
detexerūt: addiditqꝫ Petrus: ꝙ sicut in xp̄o
sunt due substātie. s. dei ⁊ hois: sic i illo mago
sunt due substantie. s. hois ⁊ diaboli. post hec
Symon magus preposuit populo romano
ꝙ qui adolescētē mortuū suscitare nō posset
a populo lapidaret᷑. Vn̄ Symon cum super
mortuū incantationes suas faceret: visus est
defunctus circūstantibus caput agitare. Tūc
Petrus impato silentio dixit. Si viuit de-
functus: surgat ambulet ⁊ loquat᷑ aliogn dia
bolus est: qui caput mortui mouet: qd̄ cū fa-
cere non posset. Petrus orauit dicēs. Ado-
lescens: in nomine Iesu Christi nazareni cru
cifixi surge: ⁊ statim viuus surrexit: ⁊ ambu-
lauit. Cum aūt vellet pplus Symonē lapi-
dare: ait Petrus. Nolite: satis ē illi ad penā
ꝙ se agnoscat in suis artibus supatuꝫ. Ma-
gister eni noster nos docuit: vt pro malis bo
na reddam⁹. Deniqꝫ cū se sic deuictū videret
cōuocato pplo ad despectū Petri ⁊ Pauli
dixit se velle tāꝙ̄ dei filiū in celū ascendē. sta
tuto ergo die turrē excelsam ꝼm Linū aut capi
toliū ꝯscēdit: ⁊ inde se deiciēs coronat⁹ laureo
volare cepit. Quod vidēs Paulus dixit ad
Petrū. Meū est orare: ⁊ tuū impare. Tunc
dixit Nero ad Petrū ⁊ Paulū. Verax est
ille dei fili⁹: vos āt seductores estis. Tūc petr⁹
dixit ad paulū. Erige cap̄ ⁊ vide. Cūqꝫ paul⁹
eleuasset caput: ⁊ vidisset Symonē volanteꝫ
dixit ad Petruꝫ. Petre qd cessas? pfice qd̄
cepisti. Iā eni vocat nos dn̄s. Tūc Petr⁹ ait
Adiuro vos Angeli sathane: q cū i aere fert᷑
p dn̄ꝫ iesū xp̄ꝫ vt ipꝫ āpli⁹ n̄ ferat᷑. Sꝫ eū cor
ruē dimittat᷑. Et ꝯtinuo dimissus ab eis cor
ruit. h in legēda. Opa igit᷑ Antixp̄i sic fuerūt
Symonis magi mira erūt sic: seu videbūt: ⁊
tn̄ erūt delusiōes ⁊ n̄ vera miracl'a. Cū ergo vera
miracl'a solū ⁊ simpl'r fiāt i fide xp̄iana ⁊ nō
i alia bn̄ ꝯcludit᷑ ne'cio ꝙ sola xp̄ianoꝝ fides

de simone mago

verissima ē. quā fidei veritatez nobis largiri dignet̃ fidei atq̃ oiuz virtutū ⁊ grāꝝ ꝑncipal' dator dñs Jesus xp̄s q vivit ⁊c.

¶ Sabbatum post dñicam quinquagesime. Iteꝝ de quarta excellentia. vz de veritate ipsius sacratissime fidei.

Quotquot tan

gebāt cū salui fiebāt. Scribūt̃ hec verba Mar. 6. c. ⁊ in euangelio occurrentis ferie. Post explanationez sancti euangelij occurrentis tam spūalem q̄z etiam litteralez volens finem imponere quarte excellentie ipsius fidei sacratissime. vz argumentis ipsam fidem xp̄ianam simpliciter esse veraz demōstrantibus: exquo nouem iam argumenta declarauimus in p̄nti sermone: ad clariorem euidentiam certitudinis ipsius fidei: tria alia vltima argumenta tm̄ declarabo. Quorum primum dicitur argumentum dispersionis.
Secōm dicitur argumentum opinionis.
Tertium dicitur argumentum durationis.

¶ De tribus alijs argumētis quibus oñdit̃ ꝙ sola xp̄ianoruz fides vera ⁊ salutifera. Et primo de primo.

Septimū igitur argumentū in ordine sed primū in p̄nti feria declarandum quo singulariter oñdit̃ solā xp̄ianoꝝ fidem: ⁊ non alteram verissimā esse: dicitur argumentū dispersionis. s. iudeoꝝ. Pro cuiꝰ argumenti declaratione occurrit mihi sñia phi. 5. topicoꝝ di. Si simplr̃ ad simplr̃: sic magis ad magis. Et ita maxime ad maxime. p3 hec auctoritas. Si enim ferruz tanq̄z simplr̃ bonū simplr̃ est diligibile: ergo argentū tāq̄z magis bonū magis ē diligibile: ergo deniq̄z auꝝ tanq̄z maxime bonū maxime est diligibile. Quo concesso: certū est a simili ꝙ q multū laborat multū hz de mercede: q āt magis magis: qui vero maxime: maxime hz: his p̄missis arguo sic fidem xp̄ianam esse veraz. Sic enim per experiētiā p3 totus iudeoꝝ populus qui singulariter erat a deo electus: totaliter est captiuus ⁊ dispersus: a morte xp̄i vsq̄z ad p̄ns tp̄s: aut igit̃ dñs Jesus fuit ab eis vero zelo ⁊ recta iustitia ꝑcussus: crucifixꝰ: ⁊ reprobatus. Aut non. Si sic: certum est ꝙ non tm̄ s̄m regulā phi predictā: ⁊ s̄m legem ꝓphāꝝ promissam: nō debuerūt tam sp̄ualiter q̄z temporaliter a deo puniri: s3 diuina iustitia magis debuit in eis augumentare fidē suā: etiaz plusq̄z ante: ⁊ precipue cū nusq̄z ab idolatria fuerint sic imunēs: sicut fuerūt a tp̄e Christi vsq̄z ad nunc: quero igitur q̄uo aut ex qua cā ꝯ tp̄e illo vsq̄z nunc sint captiuati tp̄aliter: et sp̄ualr̃ destituti: ⁊ oio deserti a grā dei: vt ex tunc non solū nullū veꝝ ꝓpham habuerunt: aut regem: imo tā ad intellectuz diuinoꝝ: q̄z que ad sp̄uales effectus ⁊ mores sunt penitꝰ destituti: ⁊ a deo terribiliter derelicti. q̄zdiu enim steterunt in vera fidei xp̄iane implicite ⁊ explicite obseruanda: deꝰ illos exaltauit sup omē hoiuz genus: sicut p3 in terra ꝓmis. q̄z dedit eis: ⁊ in lege. Et in templo. Et i regno ⁊ in cultu: ⁊ in victorijs: ⁊ miraculis: ⁊ prophetis: ⁊ beneficijs. S3 postq̄z dei filiū negauerūt: ⁊ iniuste crucifixerūt: ⁊ eius fidē abiecerunt: nulla genus fuit a deo sic dispersa ⁊ abiecta oppressionibꝰ tyrānoꝝ seruitute gladio nec depopulatōe venditiōe: ⁊ hmōi: sic pplus iudaicus: quas maledictiones qs cernere poterit. Si qs Josephū legit ⁊ libros Egesippi Ibi eniz legi ꝙ capta ierl̃ez a Tito ⁊ Vespesiano oēs iudei fuerūt capti: ⁊ pro vno denario. 30. sunt dati: q̄zdiu emptores inuenti sunt demū positi i naui cogebāt̃ comedere ꝓp̄uz stercus: ⁊ in captiuitate sua libros sue legis ñ habuerūt. Et filios suos circūcidere ꝓhibiti sunt. Nō cōtrahebāt matrimoniū anq̄z vxores cognoscerent: sub pena capitalis snie ad ducebant eas ad gentiles iudices: vt eas violando p̄mo cognoscerent: vel eas alijs traderent: vt tm̄ haberent quātū vellent. Si autez ois scriptura loquēs de pressuris eoꝝ oio cessaret: saltē hoc humanis oculis vbicūq̄z manifeste daret: ꝙ gens iudaica: que quondam pulcherrima fuit atq̄z decora: ⁊ nobilissima. Mō manifeste apparet abiectissima: vilissima: turpissima: debilis ⁊ inceriticulosa vltra oēs alias nationes. Qđ vtiq̄z est signū potissimum sue reprobatiōis: ⁊ nostre fidei a deo electiōis: dicente ꝓpha. Populus quē nō cognoui seruiuit mihi. vz gentilis. in auditu auris obediuit mihi. filij alieni. s. iudei inueterati sūt: ⁊ claudicauerūt a semitis suis. i. a vera fide. Si aūt forte qs querat cur deꝰ aut pplus xp̄ianus penitus nō dispgit ipsos iudeos: q dei filiū ⁊ xp̄m tā crudelr̃ crucifixerēt: s3 potiꝰ ipsos tollerant. Pōt nō incōuenienter respōderi: s̄m diuersos doctores: ꝙ hoc fit ꝑcipue

noiat respectib⁹. Et pmo respectu descēsiōis Nā ꝓpter reuerentiā xp̄i ⁊ virginis matris sue: nec nō ⁊ Aploꝝ q ex illo pplo descēderūt ſm carnez iustū est ⁊ pium: illos dulciter tollerare: ⁊ non penitus illos consumere: seu fūditus illos dissipare. ¶ Scdo respectu honorationis. Nam qꝛ populus iudaicus ꝓcessit ex sanctis ꝓphis: patriarchis: ceterisqꝫ patribus testi veteris. Ideo ꝓpter honorez sctōꝝ prophaꝝ ⁊ patriarchaꝝ: pium est iudeos tollerare ⁊ non dispgere. ¶ Tertio respectu susceptionis. Cum enim lex preceptoꝝ a deo illis fuerit data: ⁊ ab eis suscepta: quā nos in xp̄i fide suscepimus: pium est ob reuerentiaz legis coꝝ atqꝫ obseruationez eos tollerare. ¶ Quarto respectu adeptionis. Quia enim xp̄iani descendunt ex iudeis ſm fidez: ꝓpter ꝙ ecclesia dicitur ⁊ appellat synagoge filia. pium est eos tollerare ⁊ nō dispergere: q̄uis iniquos. Exemplo progenitoꝝ nostrorum maloꝝ. Nam ꝓgenitores nostri lꝫ mali sint tn̄ a nobis sustinendi sunt: ne videamur siles filijs vipraꝝ: qui ꝓpam matrem perimunt. ¶ Quinto respectu reprobatiōis. Nam iudei sibiipsis sunt signū sue reprobationis: legem enim suā nunq̄ ita bene seruauerūt: sic tpe illo post xp̄m. Et tn̄ in oēz terrā dispersi sunt: ꝓpter qḋ datur intelligi: ꝙ ritum eoruz deus non acceptat: qꝛ aliter liberaret eos: sic promiserat eis: ꝙ de cunctis locis reduceret captiuitatem eoꝝ: dūmodo legem tenerent. Et qꝛ reprobati sunt a deo saltez a nobis ex pietate tollerandi sunt: ne malū sup malum in eis augeat. ¶ Sexto respectu correctionis qꝛ enim ipsi iudei sunt nobis ꝯtinue signuz: ⁊ exemplū nostre correctionis: ⁊ lege obseruationis. Ideo eos sustinere debemus. Flagellantur enim multis angustijs ꝓpter suaz obstinatā incredulitatē: ne ⁊ nos in silem incredulitatem fidei nostre incidam⁹: ⁊ p ꝯn̄s dira flagella dei euitemus. Proinde qdam sapiens ait. felix quē reddūt aliena pericula cautum. ¶ Septimo respectu recordationis qꝛ enim passionē xp̄i ⁊ mortē: multaqꝫ mysteria salutis nostre deus per ipsos iudeos tanq̄ per malos ministros opatus ē. Ideo vt ipsi iudei sint nobis continuū memoriale dn̄ice passionis: ⁊ quotiens eos videmus totiens passionis dn̄i recordari possimus: qḋ ipse deus precipit faciendū per ꝓpham i ps. dicēs. Deus ondit mihi sup inimicos ne occidas eos: ne qn̄ obliuiscantur populi mei. vꝫ mortis ⁊ passionis filij mei. ¶ Octauo respectu cōuersionis. Certū est eni ꝙ in fine mūdi iudei credituri sunt: ⁊ fidez nostrā accepturi: qꝛ tunc ois populus saluus erit. prout dicit Apostolus. Et ps. ait. Cōuertent ad vesperā idest ante iudiciū: ⁊ finē mūdi ad fidez xp̄ianorū. Qḋ ꝯfirmās Joel. 3. c. in psona dn̄i ait Ecce in diebus illis: ⁊ in tpe illo cōuertā ad me captiuitatē iuda: ⁊ Jerlm: ꝓpter eoꝝ salutem: igit a nobis dulciter tollerandi sunt. ¶ Nono deniqꝫ iudei a nobis tollerādi sūt respectu ꝯfirmationis. s. nostre fidei. Et h̄ est ratio potissima: ꝓpter quā iudeos tolleram⁹ q̄uis alios hereticos vsqꝫ ad mortē psequamur. Ipsi enim iudei sunt librarij nostri. Et signū seu scriptura nostre vere fidei. Unde Augu. super verba psal. Ne occidas ait. Judeos humaniter tolleremus: ne forte pagani nobis dicant. Uos xp̄iani lr̄as vr̄as ⁊ legez cōposuistis. ecce ꝓferimus codices a iudeis inimicis: vt alios ꝯfundam⁹ inimicos. Codicē portat iudeus: vt inde credat xp̄ian⁹: librarij nr̄i facti sūt: quō serui libros post dn̄os ferre solēt. h̄ ille. Ut igit iudei sint iugiter nobis in signū vere fidei a nobis dulciter tollerant. ¶ Ex predcō etiā. 10. argumēto vꝫ dispsionis iudeoꝝ clarissime pꝫ solā xp̄ianoꝝ fidē esse verā: ⁊ p ꝯn̄s ab oibus imitandam.

¶ De. xj. argumento quo ondit ꝙ sola xp̄ianorum fides vera est ⁊ salutifera.

Undecimū etiā argumētū in ordine declarandū: quo singlr ondit solam xp̄ianoꝝ fidē ⁊ nō aliā verissimā eē dr argumētū opinionis. s. gnālis. Pro cui⁹ argumēti declaratiōe occurrit nobis auctas phi. 7. ethi. di. Fama quā oēs famāt nō oio deperdit. pꝫ h̄ auctoritas. Nam qn̄ gnālr ab oib⁹ aliqd asserit credit i toto: aut in pte illḋ veꝝ eē repit. Quo ꝯcesso: certū ē ꝙ oēs secte post fidē suā asserūt: ⁊ dn̄t fidē xp̄ianoꝝ esse meliorē oib⁹ ceteris: imo asserūt oēs alias eē falsas: pp qḋ ⁊ mutuo se odiūt: vn̄ saraceni sūme odiūt legē iudeoꝝ. ⁊ ecōuerso: nec patiunt illos silr stare: Oppositū fac vtraqꝫ secta erga fidē xp̄ianoꝝ: quos silr stare cōpatiūtur tanq̄ hn̄tes legē bonā moralē: ⁊ diuinam pp qḋ ꝯcludit etiā ex ipsoꝝ ifideliū fama ⁊ voce xp̄ianoꝝ fidē verā eē atqꝫ salutiferā. h̄ et pꝫ p expiētiā: qm̄ ⁊ si sint aliq sub lege iudaica: ⁊ aliq sub lege Machometica: tn̄ vlr plēs sunt

incōparabiliter sub fide xp̄ianoꝝ:lȝ habeant
in seipsis ex ignorātia aliquos errores circa
xp̄iana n̄ fideȝ:qḋ argumentū lȝ opinionis
etiā tali ratione ꝯfirmat̄.Claꝝ est enim ꝭm
pħm.j.ethi.ꝙ bonū tanto diuinius est:quāto
cōius:sicut sol dicit̄ esse melior cunctis syde-
ribus:pro eo ꝙ magis cōicat de bonitate sue
lucis.Quo cōcesso:claꝝ est ꝙ fides xp̄iana su
per oēm aliam fidē optima est:eo ꝙ bonita-
tem sue virtutis ꝛ doctrine omi populo gen
tili: iudaico: heretico: iterdicto:excōicato: seu
Machometico cōicat. Vn̄ Mar.vlti.c.chri
stianis:apostolis:ꝛ per ꝯn̄s coꝝ successorib⁹:
a xp̄o preceptū est.Euntes inquit in mundū
vniuersum predicate euangeliū omi creature
Et Matth.io.dicit.Qḋ in aure auditis pre-
dicate super tecta. Jō in clemen. Duduȝ.de
sepul.dr̄.Ad honorē dei ꝛ ad exaltationeȝ ca
tholice fidei ꝛ quietū statū ꝑtium predicatarū
ac saluti aīaꝝ ꝛ fidelium incrementū: de no-
stroꝝ fratrū consilio aucte apostolica statui-
mus:vt predictoꝝ ordineȝ fratres in ecclesijs
ꝛ locis coꝝ ac in plateis cōibus libere valeāt
clero ꝛ pplo predicare: ꝛ ꝓponere verbū dei
omni tp̄e ꝛ omni creature.hec ibi. Jtem de
con se.di.j.c. Ep̄us.cl.2.dicit̄. Ep̄s nullū pro
hibeat ingredi ecclesiā ꝛ audire verbum dei
siue gentilē siue iudeuȝ siue hereticū vsqȝ ad
missam cathecuminoꝝ.hec ibi. Eadem snīa
habet̄ extra de sen.excōi.c.rn̄so nr̄o. Totū op
positū faciunt saraceni seu iudei.Nam sara-
ceni ꝑ legem suā tenent̄ solū secrete suis sa-
racenis fidē suā predicare:tanq̄ȝ sibi solis ve
lint ꝓdesse ad salutē ꝛ non alijs:qḋ vtiqȝ est
ꝯtra oēm charitatē:ꝛ ꝙ plus ē ꝑ legē Ma-
chometi tenent̄ non audire ꝑ̄dicare sub mor
tis snīa aliā legē:ꝛ ꝑ̄cipue xp̄ianoꝝ:qḋ vtiqȝ
est signū potissimū leg̃ reprobate:ꝛ fidei ma
ledicte:cū tn̄ ꝭm phos nāles sapientis offīn̄
sit bona ꝛ mala cognoscere:seu meliora ꝛ op
tima:deinde ꝙ optimū ē sibi eligere: hoc idē
probant ꝛ obseruāt iudei.Nam in sua ꝑfida
fide exn̄tes:solū sibiipsis occulte suas decla-
rant leges:nec audire aliter cōiter volunt:ꝑꝑ
qḋ ꝯcludit̄ ex predcō argumento opinionis
solā xp̄ianā fidē seu legem verissimam esse.

¶ De.xij.argumento quo ostēditur qḋ sola
xp̄ianoꝝ fides vera ꝛ salutifera.

Duodecimū postremo argumentū i
d ordine declarandū:quo simpl'r ostēdit̄
solā xp̄ianoꝝ fidē ꝛ nō alterā verissi
mā eē:dicit̄ argumētū duratōis.Pro cuius
argumēti declaratōe occurrit nobis auctas
phi.3.physi.ꝛ.3.topi.dicēs.Bonū ingt quāto
ꝑmanenti tanto melius.pȝ h̄ auctas exēplo
Nā vinū qḋ ex sua virtute plus durat:dr̄ eē
ceteris parib⁹ melius illo vino qḋ cito corrū
pit̄. Quo ꝑ̄suppposito certum est ꝙ sola fides
xp̄iana ꝛ nō alia icorruptibilis ē: ꝛ nūq̄ȝ defi
cere poterit vsqȝ ad ꝯsūmatōeȝ sclī. qḋ gnqȝ
vijs ꝓbo. Prio vnica aucte. Scḋo q̄dru-
plici respcū. Tertio expiētia. Quarto silitu
dine. Quinto exēplo.¶ Primo ꝓbo vnica
aucte.Augu.li.de vtilitate credēdi.c.8.ꝙ fide
xp̄ianoꝝ nūq̄ȝ deficiet vsqȝ ad finē sclī.Dubi
tam⁹ ingt Augu.nos de fide xp̄iana.Certe n̄
expedit.Eius.n.ecclie ꝛ fidei gremio creditur
q̄ vsqȝ ad finē sclī ꝑ successores xp̄i firma:ite-
gra:ꝛ inuiolata ꝑmanebit:ꝛ a nullis heretic̃
circūlatrantib⁹ ꝛ infidelib⁹ ꝑsequētib⁹ xp̄o du
ce poterit vnq̄ȝ violari.h̄ ille.¶ Scḋo hoc idē
probo q̄druplici respcū.Prio respcū ꝓmissio
nis.Certū est.n.ꝭm pħm.j.ꝑ̄oꝝ.ꝙ ex falsis ve
rū:ꝛ ex veris nō pōt egredi nisi veꝝ. Quo ꝑ̄
supposito certū ē:vt hētur Jo.14.ꝙ xp̄us ē ꝛ
fuit via veritas ꝛ vita:g̊ ꝑ ꝯn̄s si aliqd dixit
vel asseruit:necē est totū illḋ esse veꝝ: sed cuȝ
dixerit ꝛ ꝓmiserit.vt hr̄ Mat.16.c.Petro et
successorib⁹ ei⁹.Tu es Petrus ꝛ sup hāc pe-
trā ꝛc.ꝛ.p.i.nō.ꝑ̄.a.c.Et Mat.vlt.c.dixit.Ec
ce ego vobiscū sum oib⁹ dieb⁹ vsqȝ ad ꝯsūma
tionē seculi.ꝯcludit̄ necīo xp̄ianoꝝ fidē oio n̄
posse deficē. Scḋo hoc idē ꝓbat̄ respcū sup-
plicatōis:seu orōnis xp̄i ad patreȝ. Certū est
eni ꝭm Ric.in.4.di.15.ar.4.q.7.ꝙ quotiēs-
cūqȝ aliqs orat patrē celestē humiliter: fidelr
ad salutē:ꝛ ꝑseueranter pro aliq̄ grā obtinen
da:indubitanter illā optinet a pr̄e celesti.Sȝ
manifestū est:ꝙ xp̄s orauit hūiliter ad salutē
nō suā:sed xp̄ianoꝝ ꝑseuerāter:nō dico fide-
liter:qr fidē nō hēbat:sed certitudinalr:qr i se
oēȝ certitudinē hēbat:g̊ cū xp̄s orauerit p̄reȝ
celestē ꝓ duratiōe ꝛ ꝑseuerantia fidei xp̄iane
vsqȝ in finē seculi.ꝯcludit̄ necīo ipȝ fuisse ex-
auditū:ꝛ ꝑ ꝯsequēs fidē xp̄ianoꝝ nullatenus
posse deficē.Et ꝙ xp̄s orauerit ꝓ xp̄iana fi-
de.pȝ.Nā Luc.22.c.dixit Jesus ad Petruȝ
Ego rogaui ꝓ te Petre:vt nō deficiat fides
tua.Et ꝙ in hoc:ꝛ in ceteris xp̄s fuit a patre
semꝑ exaudit⁹.ꝯfirmat Bonauen.in.3.di.17
ar.2.q.2.vbi querit an xp̄s semꝑ fuit exaudit⁹
in oi orōne sua. Et Ric.di.ꝙ oia q̄cūqȝ po-

ſtulauit abſolute cū voluntate rōnis:nō dico
cum volūtate ſenſualitatis ſemꝑ obtinuit:qḋ
bñ ipſe xp̄s hoc idem ꝯfirmat Jo.xj.c.cū exē
plo reſuſcitatōis Lazari vbi dr̄. Jeſus autē
eleuatis ſurſū oculis dixit. Pr̄ grās tibi ago
qm̄ audiſti me. Ego autē ſciebā: qꝛ ſemꝑ me
audis.hec ibi. ⁋ Tertio illud idē ꝓbat̄ reſpcū
cauſatōis.vz.ꝙ ſola fides xp̄iana ſemꝑ debꝫ
durare. Et cō oēs alie deficē. Certū eſt enim
ſm phm.2.phyſi.ꝙ effectus qui dependet ab
aliq̄ cā quātū ad eſſe ⁊ quātū ad fieri ſtāte cā
ſtat effect⁹:ſicut exēpli grā.ſtāte ſole ſtat ⁊ lux
ſtellaꝝ. Ecōtra remoto remouet̄ ois lux eaꝝ
Quo ꝯceſſo:cū fides ſaracenoꝝ ⁊ turcoꝝ ꝓ-
cedat a Machometo:⁊ fides iudeoꝝ a Moy
ſe ⁊ figurl̄:q̄ oia corruptibilia ſunt: necē ē tā-
dē p ꝯñs ⁊ p̄cipue in fine ſeculi oēꝫ coꝝ fidē
corrūpi. Oppoſitū vero eſt de fide xp̄iana:q̄
cū dependeat a xp̄o dei filio:q vtiqꝫ eſt eā in
corruptibilis:⁊ idcficiēs: necē ē oio ꝯcludere
eam nō poſſe deficē nec corrūpi. qḋ ꝯfirmat̄
auctē Samalielis.Act.5.di.Si ex hoib⁹ eſt
conſilium hoc aut opus poteritis diſſoluē:
Si vero ex deo eſt non poteritis diſſoluē:ne
forte ⁊ deo repugnare videamini. ⁋ Quarto
hoc idē ꝓbat̄ reſpectu argumētatōis. vz ꝙ fi
des xp̄iana nūq̄ꝫ vſqꝫ in finēꝫ deficē poterit.
Regula eſt phi.2.topi. Si de quo magis: et
tñ nō ⁊c.ḡ ⁊c.Si eni qs non pōt expugnare
vnū caſtrū:a fortiori non poterit expugnare
vnā ciuitatē fortiſſimā. Quo p̄ſuppoſito: cer
tū eſt ꝙ cū marentius Jmꝑator ꝑ vniuer-
ſum orbē ſil̄ ꝯgregaſſet.50.phos vniuerſales
in q̄libꝫ ſciā:de prudentiorib⁹ ⁊ ſapientiorib⁹
qui eſſent in toto mūdo:vt ꝯuincerēt kathe-
rinā Coſti Regis filiā:⁊ ꝑ ꝯñs xp̄ianā fidēꝫ
penit⁹ ānullaret ⁊ reprobaret. Nequaq̄ꝫ po-
tuerūt eā ꝯuincē. Sed qḋ maximū fuit: oēs
ab ea cōuicti fuerūt. Et tādē ſuſcepta xp̄iana
fide oēs ꝑ martyriū ignis:celū feliciter ꝯſcē-
derūt.ꝙ ſi ſic fuit:q̄uo poterit vnq̄ꝫ tota ſiml̄
vniuerſitas xp̄ianoꝝ deuinci ⁊ reprobari: ſi
fides q̄ erat in ſola puella nūq̄ꝫ potuit ānul-
lari? ⁋ Tertio inſuꝑ ꝓbat̄ experientia.ꝙ.ſ. im
poſſibile eſt fidē xp̄ianā vnq̄ꝫ poſſe deficere.
Si eni fides xp̄iana vera nō eēt:nec a deo ꝓ
cederet:nequaq̄ꝫ tm̄ firma ſtare potuiſſet: q̄
q̄ꝫuis a tot paganis ⁊ Jmꝑatorib⁹ romanis
nec nō a ceteris infidelib⁹ ſemꝑ fuit ꝑſecuta
⁊ moleſtata. Nūq̄ꝫ tñ potuit ānullari. Pro
pter qḋ verificat̄ in fide xp̄iana illud dictum
poeticū.vz. Preteriti ratio ſcire futura facit.
⁋ Quarto inſuper probatur ſimilitudine.
vz ꝙ fides xp̄iana a nullo vnq̄ꝫ poterit viola
ri.vñ xp̄s ꝑ ſilitudinē.Luc.xj.c.di.Cuꝫ fortis
armatus cuſtodit atriū ſuū:in pace ſunt oia
que poſſidet. Si aūt fortior illo ſuꝑueniens
vincit eū:vniuerſa arma eius aufert in q̄bus
confidebat. Et ſpolia eius diſtribuet: q non
eſt mecū ꝯ me ē: ⁊ qui nō colligit mecū diſꝑ
git. Qua ſilitudine dat̄ intelligi:ꝙ cū xp̄s ſit
fortior armatus ipſo demone atqꝫ Macho-
meto ⁊ ceteris infidelibus:nūq̄ꝫ poterit xp̄i fi
des ab eiſdē corrūpi ⁊ violari. ⁋ Quinto in-
ſuꝑ ꝓbat̄ exēplo:ꝙ xp̄iana fides ſola eſt du-
rabilis ⁊ ſalutarl̄. Legit̄ eni de quodā iudeo
ad verā xp̄i fidē cōuerſo:ꝙ añ eius ꝯuerſio-
nem multū erat familiarl̄ cū quodā xp̄iano
Qui xp̄ianus tm̄ iudeū hortat⁹ eſt:ꝙ tandēꝫ
decreuit baptizari. Sed añq̄ꝫ baptizaret̄ fec
pactū:ꝙ volebat ire Romā ad videndū cu-
riā ſub q̄ regit̄ tota fides xp̄ianoꝝ. ꝙ xp̄ian⁹
ei multū diſſuadebat:timēs in corde ſuo: ne
viſa curia plena oib⁹ malis deſiſteret bapti-
zari. Quid plura? Juit iudeus romam:vidit
multa mirabilia: ⁊ quaſi infinita mala ⁊ pec
cata ibi fieri. Mirabile:certe ipſe plurimū de
hoc fuit hedificat⁹.⁊ rō eſt:qꝛ cū oēs conarē
tur deſtruere fidē xp̄i:ſeu ſuis malis opibus
ānullare:⁊ tñ ꝓpter hoc fides xp̄iana ſtaret ī
ſua firmitate virtute:iudicauit ꝙ ſolus deus
ſola grā eam ꝯſeruaret:ꝓpter qḋ merito fi-
des xp̄iana omni alia fide ab ipſo verior cen
ſebat̄:⁊ reuerſus domū ſtatim diſperſa omī
ſubſtātia ſua que erat maxima ſe fecit bapti-
zari. Et ſic in ſancto ꝓpoſito vere fidei totū
vite ſue curſum fideliter cōſūmauit. Ex pre
dicto igit̄ argumēto.vz durationis.ſimul cum
xj.precedētib⁹.pꝫ q̄rta excellentia fidei.vz ve-
ritatl̄.i q̄ firmiter mōſtratū fuit ſolā xp̄ianoꝝ
fidē veriſſimā eē:⁊ ꝑ ꝯñs aliā fidē eē falſiſſi-
mā. Qua veritate fidei mediāte dñs nr̄ ieſus
xp̄s miſericordit̄ dignet̄ vob̄ ⁊ mihi plenariā
idulgētiā:atqꝫ remiſſionē largiri pctoꝝ:ſil̄ cū
oſculo eterne pacis. Qui cū pr̄e ⁊.ſ.ſ.⁊c.
⁋ Dñica p̄ma in q̄dragesima de.5.excellētia
ipſius ſacratiſſime fidei.

Ade retro ſa
v thana. ſcriptū ē.n. dñm.d. tu.
ado.⁊ illi ſoli ſuiet̄. Scribūt̄ h̄
verba Mat.4.c.⁊ i euāgelio occurrētl̄ dñice

¶ Explanata moraliter: et litteralr historia euãgelica. Exquo pcordialissimi ciues in sermonib⁹ pcedētib⁹ qrtã excellentiã .vz veritatē sacratissime fidei plenarie declarauim⁹. volēs et intendēs ordinate pseq. habem⁹ singulari in seqntib⁹ quintã excellentiã ipsi⁹ sacratissime fidei declarare. q vtiqz excellētia. qz pluri mũ erit delectabilis: salutifera: atqz iocunda necnõ et maxime vtilitatis. cui⁹ qdē qnte excellentie declaratio talis erit.

¶ De quinta excellentia. videlz de maxima nobilitate ipsi⁹ sacratissime fidei.

Quinta igit excellētia sacratissime fidei in ordine declaranda. dicit excellentia nobilitatis. In hac enim excellentia fidei benedicte habeo spēaliter demonstrare: qnte nobilitatis: qnte preeminentie: qnteqz dignitatis. sit ipsa sacratissima fides: et ratio ad ostendendũ fidei dignitatem me inducēs est. quia iuxta sententiã phicam. quelz res tanto magis ab omnib⁹ diligitur: et desideratur: et querit: qnto ipsa nobilior esse cõspicitur. Vt igit appareat nobilitas: dignitas: et excellentia ipsius fidei. vz. qntum sit commendabilis: qntum amabilis: qntum preciosa: qntumqz super omnia sit desiderabilis. Volo ad presens eius eximiã nobilitatē ostendere. ut sic illam ampliori corde affectu. desiderio. ore et opere. quisqz possit amare: inquirere: et tenere. Nota igit sicut ex diuersis sacre scripture locis: nec nõ ex diuersis sacrarum doctorum sententijs potest recolligi. q septem precipue sunt sacratissime fidei nobilitates. quarũ.

¶ Prima dicitur nobilitas triũphatiua.
¶ Secunda dicit nobilitas extractiua.
¶ Tertia dicitur nobilitas ptatiua.
¶ Quarta dicitur nobilitas verificatiua.
¶ Quinta dicitur nobilitas sublimatiua.
¶ Sexta dicitur nobilitas supatiua.
¶ Septima dicitur nobilitas adoratiua.

¶ De septē nobilitatibus sacratissime fidei Et primo de pma que dr triũphatiua.

Prima igit nobilitas sacratissime fidei. dicit nobilitas triũphatiua. Quia vz fides de omnib⁹ inimicis facit triumphare et victoriã reportare. Certũ est enĩz quoniã pñs vita hois nihil est aliud: nisi quedam cõtinua pugna atqz tentatio. qm in presenti vita. homo multipliciter et iugiter tentatur. et nullus de lege cõi est tante sanctitatis. qui possit euadere stimulos tentationũ. Aut carnis: Aut mundi: Aut diaboli. Aut malorum hominuz: et huiusmodi. propter quod Job. 7. dicit. Militia. i. tēptatio est vita hominis sup terrã. et Hierony. ad Eustochiũ. Stadium et pugna est hec vita mortaliũ. Et Aug. in quodã sermone. Vos pmonitos esse volo: neminē sup terrã. absqz tentatione varia victurũ. et cui forte tollitur aliqua: aliaz vsqz ad mortē securus expectet. hec ille. propter q eccliasti. scdo dicit. Fili accedens ad seruitutem dei. sta in iusticia et timore: et prepara animã tuam ad tentationem. His premissis. q vz quisqz tentatur a demone: a carne: et mũdo. Sic enim dicit prime Joan. 2. Omne qd est in mũdo. aut est cõcupiscentia carnis: aut cõcupiscētia oculorum: aut supbia vite. que scz a demone ingerit. Si petis qd est scutũ teluz. seu armatura quo pcipue tres inimici pdicti faciliter vincũtur et supant. clamãs rñdeo. Fides. fides. fides. Nã mediante scuto et armatura fidei. oēz tentationē carnis: mũdi: atqz diaboli. faciliter superam⁹. qd tripliciter pbo Primo autoritatibus. Scdo rõne. Tertio exemplo. ¶ Primo pbo autoritatib⁹ q. s. per fidē habet ois victoria de mũdo: carne: atqz diabolo. Et primo de mũdo patet. Nam pme Joan. 5. dicit. Omne qd natũ est ex deo vincit mundũ. Et hec est victoria: que vincit mundũ. fides nrã. quis est autē qui vincit mũdũ: nisi qui credit: qm Jesus est filius dei. hec ibi. De victoria etiã demonũ p fidē. Apls ad Eph. 6. ait. In oibus. s. tentationib⁹ sumētes scutũ fidei. In quo possitis oia tela nequissimi ignea extinguere. Vbi glo. ait. Nulla est taz valida tentatio: que nõ fidei fortitudine velociter succũbat. Et prime petri. 5. dr. Frēs sobrij estote et vigilate. quia aduersari⁹ vester diabolus: tanqz leo rugiens circuit qrens quez deuoret: et sequitur. Cui resistite fortes in fide De victoria etiã carnis p fidē dicit. Isaie. xi. Et erit iugit iusticia cingulum lumborum eius. et fides cinctoriũ renũ eius. Vbi glo. di. Ois lũborum ꝯcupiscentia deuincit: dũ scutũ fidei in aia iugiter possidet. De victoria autē oium simul triũ pdictorum Ber. in quodã sermone. sic ait. Mũdus: caro: et demonia: cõtra nos diuersa mouēt prelia: quos tũc omnes faciliter deuincimus: si scutũ fidei in manibus nostri cordis tenemus. hec ille. Et Hiere. 5. dicitur Circuite vias hierlm et aspicite et considerate

ꝛ querite in plateis eius. an inueniatis virū
facientē iudiciū.ꝛ querētem fidem:ꝛ propiti⁹
ero ei.vbi glo.dicit. Fidelis deus nullū habē
tem fidē in tentatione deserit.sed facit cuꝫ tē
tatione ꝓuentuꝫ.ꝛ dñs Matth.17.dicit. Si
habueritis tantā fidem q̄ꝫtū est granū syna-
pis.ꝛ dicatis monti huic. trāsi hinc transibit
ꝛ nihil impossibile est habenti fidem. hec ibi.
Deniqꝫ Anselm⁹ libro de similitudinib⁹ ait.
Hoc priuilegio xp̄iana fides gaudet.ꝙ oēm
q̄ꝫcūqꝫ vis inimicoꝝ tentationē ꝓsternit ꝛ de
uincit.habeat igiẗ quisqꝫ in molestijs tenta-
tionū fidem xp̄i.ꝛ leuiter vincet oēm potesta
tem inimici.hec ille. Ex predictis autoritati-
bus patet:qualiter sc̄issima fides facit hoiem
triūphare de oib⁹ inimicis suis. vꝫ de mūdo
carne:atqꝫ diabolo. ¶ Scd̄o hoc idem ꝓbo
vnica rōne.vꝫ:causalitatis. Fundamentū rō
nis ponit Auct.in libro de cauẛ.di.O ēs effe
ct⁹ nāliter hn̄t silitudinē suaꝝ causaꝝ.ptꝫ hec
regula.Nā q̄ꝫto vitis est potētior in bonita-
te ꝛ vigore. tāto potētius ꝛ vigorosi⁹ vinum
emittit.Ecōtra vitis debilis ꝛ pauci vigoris
vtiqꝫ ꝓducit vinū debile:seu praue substātie
ꝛ bonitatis.Silr̄ si duo emittāt iaculū vel sa
gittā:qui potētior erit in brachio: in valitudi
ne vel ingenio.plus a lōge sagittā vel iaculū
emittet.Quo p̄supposito.certū est:ꝙ ois hu-
mana tētatio:aut ꝓuenit a carne: aut ab aia
aut a primo:aut a demone:aut a mūdo.ecō-
tra fides directe ꝓcedit a cā prima q̄ deus ē.
Sꝫ manifestū est ꝙ de⁹ est cā potētissima: su
ꝑ oēs cās scd̄arias. dicēte cōmētatore sup.2.
Metha.pria inq̄t cā est magis digna in eē.ꝛ
virtute q̄ꝫ oia alia entia. Et q2 oia alia entia
trahūt eē ꝛ virtutē a p̄ma.Et Plato i thieo
dicit.De⁹ est summū bonū sup oēm substan
tiā oēmqꝫ naturā.cū sit plene pfectiōis.ꝛ nul
lius societatis indiget.ꝙ si sic est. ergo effect⁹
qui procedit a deo potētissimo erit potentior
oi effectu q̄ ꝓuenit ab oibus causis scd̄is: ꝛ ꝑ
ꝯsequēs necessario cōduciẗ.ꝙ habitus fidei a
deo descendēs:nisi volūtas obsistat expellit
ab aia oēs tētationes ꝓueniētes:seu a demo
ne:seu a mūdo:seu a carne.¶ Tertio insuꝑ ꝓ
bo exēplo.ꝙ.s.fides vincit demonē: carnē: et
mundū.Narrat eni Iustin⁹ li.2.de Alex.ma
gno.ꝙ cū nullo vnq̄ꝫ hoste pugnauit. q̄n euꝫ
vicerit.nec vrbem vnq̄ꝫ obsedit quā nō expu
gnauerit:nec vllā gentē adierit quā nō calca
uerit. propter ꝙ tantā fidē tantāqꝫ fiduciam
suis militib⁹ fecerat.ut illo p̄nte:nec arma:nec
vllos hostes vnq̄ꝫ timeret. Si igiẗ Alex.cuꝫ
esset pagan⁹ etiā infidelis in fortitudine sue fi
dei.hostes suos mãles ꝓsternebat.q̄ꝫto magꝭ
fides sc̄issima xp̄i benedicti oēs sp̄uales ꝛ car
nales inimicos nr̄os suꝑabit.Nā in infinitū
maior est virt⁹ fidei suꝑnālis: ꝯ̄ sp̄uales ho-
stes:q̄ꝫ fuerit fides nālis huius pagani ꝯ̄ ho
stes suos mãles.Et sicut p̄ntia Alex. oēs mi
lites ꝯ̄ hostes inuiolabilr̄ roborabat. Sic mlẗ
to magis fides: ꝛ exemplū xp̄i nr̄i ducis ro-
borabit ꝯ̄ demones qualibꝫ xp̄ianā ꝛ fidelē
aiam.Ex p̄dictis ergo auctoritatib⁹ rōe ꝛ ex-
emplo:patet q̄liter q̄libꝫ aia rōnalis.median
te fide. faciliter suꝑat oēm tentationē mūdi:
carnis:atqꝫ diaboli. De cui⁹ tentationis vi-
ctoria:tres ꝯtēplationes ānotabim⁹. quaruꝫ
¶ Prima diciẗ contēplatio necessitatis.
¶ Scd̄a diciẗ contēplatio nobilitatis.
¶ Tertia diciẗ contēplatio coronabilitatis.
p Rima ergo cōtēplatio devictora di-
uersaꝝ tentationū dr̄ ꝯtēplatio neces
sitatis. Accipe ꝓ regula infallibiliter
ꝙ q̄cūqꝫ vult diuinā grām seu eternā gloriā
ꝓmereri.necesse est oino.ꝙ cū scuto rōnis et
fidei vincat mundū:ꝛ demonē: ꝛ p̄cipue scip
sum:ꝛ passiones suas subponēdo oēm dele
ctationē sensitiuā impio rōis:ꝛ ꝙ victoria sui
ipsi⁹.atqꝫ oiuꝫ p̄dictaꝝ tentationū:cuilibꝫ fit
necessaria ad diuinam grām ꝛ glīaꝫ ꝓmerē
dā. q̄drupl̄r ꝓbo Prio auctoritatib⁹. Se-
cundo rōnib⁹. Tertio figuris Quarto exē
plis.¶ Prio ꝓbo auctoritatib⁹.Nā Mat.
xi.saluator ait. Regnū celoꝝ vim patiẗ: ꝛ vio
lēti.s.ꝯ̄ p̄dc̄as tētatiōes rapuit.Itē illō Mat.
16.ait.Qui vult venire p⁹ me:abneget semet-
ipsum:ꝛ tollat crucē suā:ꝛ seq̄t me.Et Gen̄.
4.cuilibet a deo p̄cipiẗ. Sub te erit appetit⁹
tu⁹:ꝛ tu dn̄aberis illi⁹.Apl's etiā ad Gal.ait
Spū ambulate.i. sp̄ualiter. ꝛ desideria car-
nis nō pficietis.Caro eni ꝯcupiscit aduersus
spm̄:ꝛ spūs aduersus carnē. hec eni sibi ad-
uersantur.ut nō quecūqꝫ vultis illa faciatꝭ.ꝙ
si spū ducimini:non estis sub lege. manifesta
aūt sunt opa carnis.q̄ sunt fornicatio: immū
ditia:ipudicitia:luxuria: Idoloꝝ seruitus.ve-
neficia.inimicitie.contentiones.emulationes
Ire:rixe:discēsiones:secte:inuidie:homicidia
ebrietates:comessationes:ꝛ his silia.q̄ p̄dico
vobis.sic p̄dixi.qm̄ q̄ talia agūt regnū dei nō
cōseq̄tur.hec ibi. Itēꝫ ad Roma.8.dr̄. Si ēs

debitores sum⁹ nō carni. ut ẜm carnē viua-
m⁹.si eni ẜm carnē vixeritis moriemini. si aūt
spiritu facta carnis mortificaueritis viuetis.
Quicūq3 eni spū dei agūtur.hi filij dei sunt.
hec ibi. Itē ad Gal.6. Apl's ait. Nolite er-
rare deus nō irridet:que eniz seminauerit hō
hec ⁊ metet.qm̄ q seminat in carne:de carne
⁊ metet corruptionē. Qui aūt seminat in spū
de spū ⁊ metet vitā eternā.hec ibi. Itē Ioā.
papa.16.q.j.c.visis.ait. O3 q̄ztū fragilitati no
stre ꝯcedit̃.oēs aditus nocēdi ei⁹ versutie mu
niamus.ne mors ingrediat̃ ꝑ portas nr̄as.h
ibi. Itē eccl.18.dr̃. Post cōcupiscētias tuas n̄
eas.⁊ a voluptate tua auertere. Si p̄stes aie
tue cōcupias ei⁹:faciet te in gaudiū inimicis
tuis.hec ibi. Itē Greg.li.3.dialogoꝝ.c.19.ait
Sine labore certaminis nō est palma victo
rie. Vn̄ ergo victores sunt. nisi q2 antiq ho-
stis insidias decertauerūt: Malign⁹ qppe
spūs cogitationi.locutioni.atq3 opi nr̄o sp in
sistit.si fortasse qd inueniat. vnde apō examē
eterni iudicis accusator existat. hec ibi. Hie-
rony.insup ad Eustachiū ait. Nisi vim faci-
as celos nō accipies.nisi pulsauerꝭ iportune.
panem nō accipies sacramenti. an nō vide-
tur tibi grandis violētia. cū caro cupit eē qδ
de⁹ est:⁊ illuc vnde angeli corruerūt angelos
iudicatura ꝯscēdere: Egredere ergo paulisp
e corpe:⁊ ob p̄ntes labores an̄ oclos tuos de
pinge mercedē:quā nec ocul⁹ vidit: nec auris
audiuit:nec in cor hois ascendit.hec ibi. Ex p̄
dictis auctoritatib⁹ p3.q̄liter ad diuinā grām
⁊ gloriā ꝓmerēdā. qlibet necessario tenet̃: et
vincere passiones suas:⁊ insup resistere oi tē
tatiōi mūdane:carnali:atq3 diabolice. ¶ Se
cūdo hoc idē ꝓbo qnq3 rōnib⁹. Prio rōne
ordinatiōis. Scd̄o rōne cōuersiōis. Ter-
tio rōe collocatiōis. Quarto rōe cōfusiōis.
Quinto rōe defensionis. ¶ Prio ꝓbo rōe
ordinatiōis.q̄ v3 q̄lq3 tenet̃ cū rōe fidei vin
cere oēs sensualitates:⁊ diabolicas ⁊ mūda-
nas tentationes. Fundamētū rōis ponit Cō
mentator super.8. Phisicoꝝ.⁊.2. Metha.di.
Ars ⁊ nā in suis opationib⁹ ordinate agunt
quātū p̄nt.p3 h regula.p̄mo de arte nā vide-
m⁹ ẜm q̄ ordinē subijcit̃ famul⁹ domino: seu
saccomanus armigero. armiger vero capiti
squadre:caput autē squadre capitaneo gene-
rali .⁊ deniq3 capitaneus generalis deo suo
vel dn̄ationi. Hoc idē exēplifica i statu eccle
siastico.p3 etiā exēplū de nā. Naz videm⁹ q̄
ẜm ordinē nē respectu p̄cij. Argētū p̄ualet et
p̄dn̄at̃ ferro i valore. Auꝝ vero p̄ualet i p̄cio
ipi argēto ⁊ ferro. Quo p̄supposito. v3 q̄ ẜ3
artē ⁊ nā3 maiora subijciūt sibi inferiora. cer
tū est.q̄ ut dr̃.2.de aia. De⁹ hoiez ꝯposuit ex
materia ⁊ forma. Sed claꝝ est q̄ forma sim
plr̄ est nobilior sua materia. dicēte pho p̄mo
Phisicoꝝ. Forma est qd diuinū ⁊ appetibi-
le a materia:materiā dignitate excedēs.qδ si
sic ē.peto.quo fine de⁹ ordinat hoiez ex parte
rōnali.⁊ ex pte sensitiua: cū vna ut p̄dictū est
sit nobilior altera:⁊ manifestū est.q̄ hoc ideo
fecit.ut ps rōnalis regat ⁊ subijciat sibi par-
tē sensitiuā:aliter sequeret̃. q̄ deus ipsas in-
ordinate fecisset:⁊ insup q̄ ars ⁊ natura eēnt
res pfectiores in ordine ipso deo. Qδ cu3 sit
falsum ⁊ ipossibile:ergo fecit ut p̄dictū est: ad
hoc ut vna ps predominetur.altera vero sub
ijciat̃. Qδ insinuat̃ Gen̄.4.vbi p̄cipit̃ sub te
sc3 rōe:erit appetit⁹ tu⁹.s.sensual:⁊ tu dn̄aberꝭ
illi⁹.q̄ si sic est.ergo q̄lq3 hō:exquo de⁹ sic or-
dinauit.tenet̃ per rōnē sibi subijcere oēs inor
dinatas affectiōes:motus:⁊ passiōes.dicente
pho p̄mo Politi. Debem⁹ inqt vti reb⁹ sim-
pliciter ad id ad qδ ordinate sunt a sapiētissi
mo datore. ⁊.10. ibidē dic̃. Aia d3 eē regens
Corpus vero rectū. q̄ si qs ꝯ̄riū faciat. q̄.s.ꝑ
mittat passiones ⁊ sensualitates p̄ualere rōi
talis vtiq3 maxima dign⁹ erit pena: ipso dn̄o
attestāte:qui Lu.12. Seru⁹ sciens volūtatem
dn̄i sui:⁊ non faciēs:plagis vapulabit multꝭ.
Ex qua rōne collige:q̄ quotiēscūq3 qs sinit
affectiones suas:⁊ inordinatas passiōes rōi
p̄ualere.totiēs ordinē diuine sapiētie: seu ꝓ-
uidētie postponit:⁊ ꝑ cōsequēs: tot singl'ares
plagas a diuina iusticia ꝓmerebit̃. ¶ Secūdo
etiā h idē ꝓbo rōe cōuersiōis.s.q̄ q̄lqs volēs
diuinā grāz ⁊ gloriā adipisci. d3 oino cū rōe
oēm tentationē carnis:mūdi:atq3 diaboli: si
bi subijcere. Cū eniz nihil sit in hoie meli⁹ at
q3 nobili⁹ ipso vsu rōis.ꝓpter quē ois honor
⁊ bona fama acqrit̃. q p̄ualet cūctis diuitijs
mūdi.dicēte Salo.ꝓuer.22. Meli⁹ est nomē
bonū q̄z diuitie multe. Et eccl'.41. Curā ha-
be de bono noie. hoc eniz magis ꝓderit tibi
q̄z mille thesauri.magni ⁊ p̄ciosi:hanc totam
nobilitatē bone fame ⁊ honoris. oino ꝑdidit
q rōnē suā inordinate sensualitati supponit.
Ad qδ clari⁹ videndū. accipe fundamētū phi
scd̄o de aia.⁊.7. Meth.necnō ⁊ Auctoris.li.
6.p̄ncipioꝝ.di. Forma ē q̄ dat eē rei.q̄ abla-

ta res nõ est. Que regula pz exẽplo. Nã tanto aliq̃ dr̃ ecclesia seu dom⁹: q̃zto in se retinet formã ecclesie vel dom⁹. eõ si fundit⁹ destruat̃ p ruinã neq̃q̃z ampli⁹ ecclesia vel dom⁹ vocat̃ sed simplicit dr̃ eẽ cemẽtũ seu lapides: ligna: ꝛ hmõi. ꝛ rõ est. qm̃ perdidit formam ecclesie seu dom⁹. Quo p̃supposito peto. q̃re hõ simpliciter hõ appellet̃. ꝛ certũ est. ꝙ p rõis vsũz dicẽte pho. 9. Ethi. Hõ est marie intellectus ꝛ rõ. ꝙ si sic est. claꝝ est. ꝙ qñ hõ submittit rationẽ inordinate ↄcupiscẽtie. agit ↄ̃ rõcz: et p consequẽs est ac si rõne careret. ꝛ p cõseq̃ns pdit nobilitatẽ sui nois honor(ꝛ bone fame tã in cõspectu hoim: q̃z in cõspectu toti⁹ celestis curie. Vñ talis nõ ampli⁹ hõ. sz vtiq̃z bestia cẽsendus ẽ. Qd̃ ↄfirmãs pph̃a dic̃. Hõ cum in honore esset: nõ intellexit. compatus est iumentis insipientib⁹: ꝛ similis factus est illis. Boeti⁹ hoc idẽ psa. 3. 4. li. dic̃. Hoc igit̃ mõ qcq̃d a bono deficit. eẽ desistit. quo fit ut mali desinãt eẽ qd̃ fuerãt. sz fuisse hoies adhuc ipsa humani corpis relicta spẽs ostendit. Quare ↄuersi in maliciã hũanã quoq̃z amisere naturã: sz cũ vltra hoies quẽq̃z pueh̃ere sola pbitas possit. necesse est quos ab hũana ↄditione deiecit. infra hois meritũ detrudat improbitas. Euenit igit̃ ut quẽ trãsformatũz vitijs videas: hoiem extimare nõ possis. auaritia feruet alienaꝝ opũ: violẽt⁹ ereptor lupo similẽ dixeris: ferox atq̃z inq̃et⁹ liguã litigijs exercet cani ↄpabis. Insidiator occult⁹ subripuisse fraudib⁹ gaudet vel peculis exeq̃t̃. Ire intemp̃ans fremit leonis aiũz gestare credat̃ pauid⁹ ac fugax ñ metuẽda formidat. ceruis similis habeat̃. Segnis ac stupid⁹ torpet asin⁹ viuit leuis atq̃z incõstãs studia pmutat nihil ab auib⁹ differt. fedis inũdisq̃z libidinibus ĩmergit̃. sordide suis voluptate detinet̃. ita fit ut q deserta pbitate. hõ eẽ desierit: cũ in diuinã ↄditionẽ trãsire nõ possit vertat̃ in beluã Hec Boetius. Qd̃ bñ declarãs moral̃. doc. Greg. sup illa verba Mat. vlt. p̃dicate euangeliũ oĩ creature. Quattuor inq̃t sunt species ꝛ genera creaturaꝝ. Aliq̃ ẽ creatura. q̃ simul hz eẽ. sicut sunt lapides. terra. ꝛ celi. q sic hñt eẽ: ꝙ nullã hñt vitã. Aliq̃ est creatura: q̃ non solũ hz eẽ: sed insup habet vitã vegetatiuã. sz nõ sensitiuã. put sunt arbores: flores: ꝛ hmõi Aliq̃ est creatura q̃ hz eẽ: viuere: sentire: put sunt volucres: pisces: ꝛ aialia bruta. Aliq̃ postremo est creatura. q̃ hz eẽ: viuere: sentire: intelligere: ꝛ rõcinari. ꝛ hec ẽ hõ. Si igit̃ qs aufert ab hoie intellectũ ꝛ rõnẽ. claꝝ est ꝙ simpliciter remanebit in eo ppzietas bestiaꝝ. q simplicit hñt eẽ: viuere: atq̃z sentire. ꝙ si forte diceres. Ecce ꝙ hõ rõem submittit sensualitati: ꝛ tñ rõnẽ nõ pdidit. ꝛ p ↄseq̃ns remanz hõ ut p̃us. Ad hoc rñdeo: ꝙ exquo hõ nõ vtitur rõne ad quã est ordinat⁹. sic est in cõspcũ dei ac si rõne careret. ꝛ p ↄseq̃ns talis bestia merito dicẽdus ẽ. Exquo simpliciter vtit̃ pprietatib⁹ bestiaꝝ. imo exquo agit ↄ̃ ordinem nãlẽ. bestie vero nõ vilior ꝛ peior oib⁹ bestijs cẽsendus ẽ. dicẽte pho p̃mo Politicoꝝ. Sic̃ oium aialiũ lege fruẽs meli⁹ ẽ hõ. sic pessimũ oium aialiũ est hõ a lege ꝛ iusticia sepat⁹. hec ibi. Et p̃mo Ethi. dicit. Hõ prau⁹ deterior ẽ bestia. Et boeti⁹ psa. 5. scd̃i li. ait. Hũane qppe nẽ ista cõditio ẽ. ut tñ tm̃ ceteris reb⁹ cũ se cognoscit excellat. Eadẽ tñ infra bestias redigat̃: si se nosce desierit. nã ceteris aiantib⁹ sese ignorare nã ẽ: hoi vero vitio venit. hec ille. O igit̃ miserabilis creatura. O infelix aia. O vere bestialis psona hũana. q̃ rõnem voluptati sensuũ submitt(. Ecce ꝙ corã mũdo ꝛ celesti curia. oẽm dignitatẽ tuã. oẽm honorẽ. oẽz famã. oẽm nobilitatẽ amittis. hic te extẽde circa ↄcubinarios. auaros. superbos. ꝛ huiusmodi eos exprobrãdo. Ne igit̃ aliqs hãc infamiam vituperiũ ꝛ ignominiam incurrat. studeat semper inordinatos appetit⁹ rationi submittere. Iuxta consiliũ philosophi tertio de anima di. Appetitu duplici et contrario in homine existẽte: qui superior fuerit: secum trahat inferiorem. sicut spera maior secum trahit omnes speras inferiores. ¶ Tertio etiaz probo ratione collocationis: ꝙ scilz quisq̃z volens diuinam gratiã et gloriam adipisci. debet omnino cum ratione ꝛ fidei virtute omnem concupiscentiã carnis: mundi: atq̃z diaboli sibi subijcere. Fundamentũ rationis ponit philosoph⁹ scd̃o de anima. quarto Phisicorum. ꝛ quarto celi ꝛ mundi. Omnis locus debet esse cõnaturalis locato. ꝛ econuerso: locatum debet habere similitudinez cum suo loco. patet hec regula. Nam videmus in conuiuijs. ꝙ loca viliora seu digniora exibẽtur personis scd̃m earum vilitatem ꝛ dignitatem. Similiter si vinum fuerit optimum vel acetosum: ei preparatur vas optimũ aut vile. Quo presupposito: certũ est ꝙ anima saluanda collocanda est in loco celi empirei

De 4or gnib⁹ creaturarum

qui locus ſm Bonauen.in.2.di.2.arti.2.q.j.i 4.argu.hꝫ p̃cipue.5.conditiões. Nã p̃mo celum empireũ eſt valde ſpacioſum: ꝓ eo ꝙ ſꝫ Damaſcenũ: celũ empireũ eſt ꝯtentiuũ oĩuꝫ viſibiliũ ⁊ inuiſibiliũ. Scđo eſt claꝝ ⁊ lucidũ propterea empireũ dicit̃ a pir ꝙ eſt ignis: eo ꝙ eſt ſplendidũ ad modũ ignis. Tertio eſt pacificũ ⁊ q̃tũ: eo ꝙ celũ empireũ eſt imobile ⁊ oĩo priuatũ oĩ genere motꝰ. Quarto ẽ vniforme: nec eſt diuerſuꝫ in claritate: ꝓut ẽ celũ ſydereũ: ceteriqꝫ celi ipſo celo ſtellato inferiores. Quinto deniqꝫ eſt ſuppremũ: pro eo ꝙ celũ empireũ ſupereſt oĩbus celis: ⁊ eis predñatur: celiqꝫ oẽs tanq̃ ip̃o minores ſibi ſubijciunt̃. Q̃đ ſi vt pꝫ aĩa ſaluanda collocari dꝫ ĩ celo empireo: ⁊ celũ empireũ hꝫ q̃nqꝫ predictas ꝯditiones: ⁊ omne locatũ dꝫ habẽ ſimilitudinẽ cõuenientiã ⁊ ꝓportionẽ cum ſuo loco. concludit̃ neceſſario ꝙ aĩa ſaluanda ⁊ in celo empireo colocanda: tenet̃ ⁊ etiã ſuo modo ſimilitudinarie q̃nqꝫ prefatas ꝯditiones in ſe habere: vñ oꝫ ꝙ aĩa p̃mo ſit ſpacioſa ſeu larga per caritatẽ ad ip̃m deũ ⁊ proximũ: ⁊ non ſtricta vel arta. Scđo oꝫ ꝙ ſit clara per ſerenitatẽ ⁊ luciditatẽ ꝯſcie: ⁊ non obſcura vel tenebroſa. Tertio oꝫ ꝙ ſit pacifica: q̃ta: ⁊ tranquilla: non tm̃ cum deo: ſꝫ ẽt cum ꝓprijs inimicis: ⁊ nõ iracũda ſeu rixoſa ⁊ turbida: vel odio plena. Quarto oꝫ ꝙ ſit vniformis.i. ꝙ habeat vniformitatẽ morum ſeu virtutũ: ⁊ obſeruationis diuinoꝝ mandatorum vſqꝫ ad finem vite: vt poſſit dicere cũ propħa. Omnis ꝯſumatiõis vidi fineꝫ. Nec oĩo debet habere diuerſitatem vite. ꝓut eſt claudicare ad dexterã ⁊ ad ſiniſtrã. Quinto deniqꝫ oꝫ ꝙ ſit ſuppreıma.i. ꝙ pars ratiõalis oĩo ſuperſit demoni: mundo: ⁊ carnali ſenſualitati: ⁊ predñetur eis quantũ ad modũ quo celum empireum ceteris omnibus celis predominatur. Quod tunc facit ratio: cum magis celeſtibus inheret q̃ terrenis: ad qđ faciendũ hortatur Apoſtolus ad collo.3. Si cõſurrexiſtis cum Chriſto.ſ. ſpiritualiter: q̃ ſurſum ſũt querite: vbi Chriſtus ẽ ĩ dextera dei ſedens: que.ſ.:ſ.ſ. non que ſuper terrã. Ex q̃ ratione etiam pꝫ. ꝙ niſi ratio predominetur omni ſenſuali concupiſcentie: ſicut celũ empireum ceteris celis predñatur: impoſſibile eſt ꝙ vnq̃ in eodem celo empireo collocet̃: cum non habeat aliquẽ cum ipſo ſimilem cõuenientiam: ⁊ proportionem. Quarto inſuper ꝓbo idem ratione confuſionis: ſeu corruptiõis ꝙ.ſ. neceſſe eſt ad diuinam gratiã ⁊ gloriam promerendam: ꝙ quis ſubijciat oẽm concupiſcentiam carnis: mundi: atqꝫ diaboli: imperio rationis. qđ niſi faciat. claꝝ eſt ꝙ omnia opera erunt cõfuſa ⁊ corrupta: ⁊ per ꝯñs indigna tam diuine gratie q̃ eterne glorie. Fũdamentum rationis ponit Tho. ſuper libro de ſenſu ⁊ ſenſato. di. Actiões ſimpliciter ſũt bone que egrediunt̃ a ſubiectis bene diſpoſitis. pꝫ hec regula. Nam ſi caro que dat̃ hoĩ ĩ cibum ſit ſana: certum eſt ꝙ ſi det̃ homini ſano vel egroto cooperabitur ad ſanitatẽ acquirendam. Ecõtra vero ſi caro fuerit indiſpoſita ⁊ corrupta vtiqꝫ cooperabitur: aut ad mortem: aut ad diminutionẽ vel perditionẽ ſanitatis: h̃ idẽ exemplifica de aere: qui ſi fuerit ſanus vel corruptus talem diſpoſitionem vel indiſpoſitionẽ corporibus adiacentibus faciet. Quo preſuppoſito: certum eſt ꝙ actiones ⁊ operationes hominis: non ſimpliciter procedunt ab ipſo corpore: nec ſimpliciter ab ipſa anima: ſed ſimpliciter ſimul a toto coniuncto: qm̃ actiones ſimpliciter ſunt coniunctorum. dicente pħo.j.phyſi. Materia inquit cũ forma eſt cauſa oĩuꝫ reꝝ que fiunt vt in re ideſt in ſubſtantia compoſita eſt cauſa oĩuꝫ actuum. hec ibi. Propter qđ dicit.j. de aĩa. Melius ẽ dicere ꝙ homo itelligat q̃ ꝙ aĩa intelligat. ꝙ ſi vt patet actiones hominis ꝓcedunt a toto coniuncto.i. ab anima ſimul et corpore. clarum eſt ꝙ ſi coniunctum eſt diuiſum vtiq̃ eſt indiſpoſitum: qđ tunc fit: cũ nõ eſt concordia: ſed magis contrarietas inter partem ſuperiorẽ ⁊ inferiorem: vtputa: cum ſuperior pars rationis ſubijcitur. pars vero inferior ſenſualitatis predominat̃. Sed cum ſit manifeſtũ: ꝙ a cõiuncto ſeu ſubiecto indiſpoſito non poſſit egredi niſi actio imp̃fecta: igitur per ꝯñs concluditur ꝙ quotienſcunqꝫ contra ordinẽ a deo inſtitutũ concupiſcentia ſenſualis predñatur rationi: totiens oĩs actio ⁊ op̃atio hoĩs ſeu ſit a corde vel ab ore: vł ſit ab exteriore op̃e: redditur imp̃fecta corrupta atqꝫ infecta. Quod egregie confirmatur per Iſaiam.64.c.di. Facti ſumus omnes ſicut ĩmundi: ⁊ quaſi pannus menſtruate vniuerſe iuſtitie noſtre. Et cecidimus quaſi foliuꝫ vniuerſi: ⁊ iniquitates noſtre quaſi ventus abſtulerũt nos. hec ibi. Et Iob.30.di. Ignis.ſ. ſenſualitat ẽ vſqꝫ ad ꝯſuptioneꝫ deuorans:

4a. vo

vniuersa.s.opera bona.⁊ Joelis primo.etiaꝫ
dicit̃. Jgnis comedit omnia speciosa deserti.
Boetius hoc idē confirmās Metro. 5.p̄mi
libri.dicit. Nubibus atris: condita nullum
fundere possunt: sydera lumē: si marevoluēs
turbidus auster misceat estū: vitrea dudum:
parqꝫ serenis: vnda diebus. Mox resoluto:
sordida sceno vniuersalib⁹ obstat. Quicqꝫ va-
gatur mōtibus altis defluens amnis. Sepe
resistit. Rupe soluti obice saxi. Tu quoqꝫ si
vis: lumine claro cernere verū: tramite recto
Carpe callem: gaudia pelle: pelle timorē: spe-
qꝫ fugato: nec dolor adsit: nubila mens est
vinctaqꝫ frenis. hec vbi regnant. hec ille. Ne
igit̃ op̄a nr̃a vt probatū est omnino sint cor
rupta ⁊ infecta. debemus q̄ꝫtuꝫ possum⁹ oēm
carnis ꝯcupiscentiā. rationi subijcere. ¶ Qui
to deniqꝫ probo ratione descensiōis: ꝙ q̄sqꝫ
tenet̃ ⁊ debet omnē concupiscentiam carnis
mundi: atqꝫ diaboli: subijcere spiritui ⁊ ratio
ni. Qui enim aliter facit necessario ad infer
num descendit. Fundamentū igitur rationis
huius ponit ph̄us. 4. celi ⁊ mundi. di. Omne
quod mouet̃ ad locum simpl'r mouet̃ a p̄do
minā̄te natura. pꝫ hec regula: Cū eniꝫ in ma
terialibus sit specialiter duplex natura predo
minās. vꝫ leuitas ⁊ grauitas. certū est: ꝙ si le
uitas predominat̃ grauitati. necessario sursuꝫ
fertur: ut patet in igne. seu in igneo vapore: q
cuꝫ parū habeat de materia: naturaliter sur
sum eleuatur. Ecōtra vero si grauitas domi
nat̃. trahit deorsuꝫ ad terrā. quod patet in la
p̄ide. qui cū multū habeat de materia. semꝑ
deorsum descendit. Quod confirmās idem
ph̄us. 4. celi ⁊ mūdi. di. Omne leue sursum
mouetur: sicut ignis. graue vero deorsum. si
cut terra que grauis est. hec ibi. patet in state
ra: in qua si ponat̃ ab vno latere aurū: ab al-
tero vero ferrū: quod leui⁹ fuerit semꝑ fertur.
sursum: qd̄ grauius deorsum. Quo presuppo
sito. certū est. ꝙ duplex in homine potest esse
amor. videlꝫ spiritualis ⁊ sensualis. si igit̃ in
morte cuiuslibet amor spiritualis: seu bonoꝝ
celestiuꝫ: q a ratione procedit preualeat amo
ri sensitiuo. certum est. ꝙ amor ille animā si
mul ⁊ corpus secuꝫ trahit in paradisum. Si
vero amor sensitiuus: seu rerū materialium
qui p̄cedit a corruptibili carne preualeat: seu
preponderet spirituali amori: seu celestiū bo
noꝝ: necessario cōcludit̃: ꝙ talis amor pōde-
rosus secum trahet in centro inferni aīaꝫ et
corpus. ⁊ ideo Augusti. li. confess. hoc confir-
mans dixit. Amor meus pondus meū: eo fe
ror quocūqꝫ feror. De talibus etiā dixit pro
pheta. Descenderunt in infernū quasi lapis.
vbi glo. di. Nunq̄ꝫ sic lapis tendit ad centrū
terre: sicut peccatū trahit hominē ad centrū
inferni. hec glo. Et propter hoc Hieronim⁹
scribens ad exuperantiū nc: vꝫ ex tali ponde
re sensualitatis ⁊ terrenoꝝ ad infernū descē
deret di. Si fieri potest imitare Joseph. ⁊ egy
ptie dn̄e paliū derelinque: ut nud⁹ sequaris
dominū saluatorē: qui in euāgelio dicit. Ni-
si quis renūciauerit oibus non potest eē me
us discipulis. Itē q vult venire post me abn.
semet. ⁊c̄. proijce igit̃ a te sarcinā carnis ⁊ se-
culi huius: ne queras diuitias: que cameloꝝ
opibus compantur. nudus ⁊ leuis ab omni
concupiscētia ad celum vola: nec alas virtu-
tum tuaꝝ. auri deprimant pōdera. hoc auteꝫ
dico: nisi ꝙ te auarū didicerim: sed intelligā.
idcirco operaꝫ mili: ic dare. ut impleas saccu
lum: quē domin⁹ euacuare precepit. Si eniꝫ
qui habent possessiones ⁊ diuitias iubentur
omnia vendere. Dignatio tua aut diues est.
⁊ debꝫ facere quod preceptū est: aut adhuc te
nuis. ⁊ sic non debet querere qd̄ erogatura
est. Tu ergo eroganda non queras: sed po-
tius iam quesita tribue: ut fortissimū tirūcu-
lum suū domin⁹ agnoscat. ut letus tibi de lō
ginqua regione venienti pater occurrat: ut sto
lam tribuat. ut donet anulū. ut imolet pro te
vitulū saginatū. hec ibi. Augus. insuꝑ rationē
predictā exemplariter cōfirmans in libro de
salutaribus documētis dicit. Sicut eni eqs
frena sunt imponēda. ita corpa nostra cōcu-
piscētie: ieiunijs: ⁊ orationib⁹ sunt refrenāda.
Nam quēadmodū aurige si frena equis la-
xauerint: ꝑ precipitia ducūtur. Ita ⁊ aia cum
corpore si frena ei nō imposuerim⁹ ad iferni
precipitia dilabitur. Scimus ergo boni ⁊ do
cti aurige corpi nostro: ut p viam rectā eterne
vite possim⁹ incedere: hoc autē facimus si ei
nō deliciosa nec voluptuosa: sed tantū neces
saria prestem⁹. quia iuxta Aplm̄ si facta car-
nis mortificauerim⁹ viuem⁹. Hec Aug. Ex
predictis igit̃ qnqꝫ rationib⁹: pꝫ q̄liter cuilibꝫ
necesse est ꝙ cum ratione sibi subijciat om-
nes sensuales atqꝫ mundanos inordinatos
appitus. si vult diuinā gratiam ⁊ gloriā pro
mereri. ¶ Tertio hoc idem probo figuris. p̄-
ma figura ponit̃ Judic. 16. vbi legit̃. ꝙ quedā

mulier nomine dalida: cuȝ ter voluisset de-
cipere fortissimū Sampsonē. pro eo ꝙ ten-
tabat eum.ut ei diceret in quo consisteret for
titudo eius. Tandē cum eam tribus vicibus
decepisset dicens: ꝙ si ligaret neruis eum ⁊
funibus.perderet fortitudinē suam.cū tamen
verū non esset.postremo quarta vice magis
ab ea molestatus ei consensit aperiēs verita
tem:⁊ dixit. Ferrū nunq̄ȝ ascendit sup caput
meū.quia naȝarenus.i.cōsecratus sum dn̄o
de vtero matris mee. Si rasum fuerit caput
meū:recedet a me fortitudo mea: ⁊ deficiam
eroq̄ȝ ut ceteri homines. Que statim fecit eū
dormire sup genua sua: vocauitqȝ tonsorem
⁊ rasit septem crines eiꝰ.⁊ statim discessit ab
eo omnis fortitudo eius:quo viso cōfestiȝ tra
didit eū in manibus filistinoꝝ:quē cū cepis-
sent eruerūt oculos eius.⁊ duxerūt gaȝā.vin
ctum cathenis:⁊ clausum in carcere molere
fecerūt.hec omnia illa quasi verbaliter. Mo
raliter. per dalidā decipientem intellige sen
sualitatē:p sampsonē fortissimū ab ea dece-
ptum:intellige rationē: que dū consentit sen
sualitati.statim perdit oē robur diuine gra-
tie virtutis ⁊ meritoꝝ:que per capillos signi
ficāt. Per philistios itellige demōes:in quo
rū manibus ratio ponit̄.dum sensualitati cō
sentit.qui philistei.i.demones.stati funibꝰ di
uersorum maloꝝ ligant animā:oculos mē-
tis eiꝰ totaliter excecātes:ne cognoscere pos-
sit.q̄ȝtum sit graue peccatū. q̄ȝtum sit bonuȝ
diuine gratie ⁊ glorie.quod per peccatū am-
misit.de qua mētis cecitate Sopho.pmo di
citur. Ambulabūt ut ceci.quia dn̄o peccauer̄t
Propheta quoq̄ȝ dicit supecidit ignis. sciliȝ
male cōcupiscentie in anima.per cōsensum ⁊
non viderunt solē.sciliceȝ diuine gratie amisse
Alia figura ponitur.2. Reg.xi.capitulo.vbi le
gitur. ꝙ cum Joab obsedisset filios Amō in
rabba:et ipsi filij Amon impetū fecissent sup
exercitū Joab:occiderunt vriam ⁊ quosdam
alios. Misit autem Dauid ad Joab di. Ne
deficias:sed robustus esto:⁊ fortiter dimica-
re contra eos.quia varius est euentus belli.
Joab vero hoc audito fortiter perseuerat et
tandem vicit ⁊ deuastauit totam ciuitatem.
Spiritualiter intelligendo: Joab qui est dux
exercitus. Dauid Significat hominē duceȝ
rationis ⁊ bonarum operationū.qui ideo est
positus in loco huius mūdi.tanq̄ȝ in loco cer
taminis. ut vincat inimicos:⁊ coronam glo-
rie accipiat. Nunc inuadunt tentationes qn
qȝ carnis:⁊ quinqȝ dyaboli. sicqȝ aliquando
prosternitur. Sed super baculo fidei ⁊ rōnis
se appodians: ⁊ confortans viriliter pugnat.
⁊ sic tandem de mundo:carne:⁊ diabolo:p-
pter spē vite eterne quam a deo accepturus
est victoriam reportat. Tertia deniqȝ figu-
ra ponitur Judith.1ȝ.vbi legitur.ꝙ cum olo-
fernes princeps totius militie Nabuchodo
nosor obsedisset populum israel: ut eum tota
liter extirparet. Mulier quedam hebrea ⁊ vi
dua Judith nomine:ornata suis optimis or
namētis:egressa a castris populi Israel iuit
in campuȝ holofernis cum ancilla sua. Que
cuȝ speciosissima esset super omnes mulieres
philocaptus de ea ordinauit ut sequenti no-
cte.ipsa cum eo dormiret. Cuȝ autem ingres
sus esset thalamū ⁊ lectum. statim dormire
⁊ stertē cepit. Nā temulentꝰ erat: ⁊ madefa
ctus vino.⁊ inebriatꝰ ex nimia potatiōe. Quō
vidēs Judith statim amputauit cū pugione
ei caput:⁊ tradidit ancille sue:ut in perā suaȝ
occultaret. Quod cum fecisset egressa a tha-
lamo.vna cum ancilla ingressa est occulte ca
stra populi israel. ⁊ fecit appendere caput ho
lofernis super muros ab extra. Quod cum
improuise vidisset exercitus totus arripuit fu
gam.populus vero israel cucurrit post exer-
citum qui erat sine duce.⁊ sic exercitū totum
dissipauit.⁊ omnia victualia cum infinitis q̄
si thesauris cum victoria reportauit. Mora-
liter per Judith rationem intellige. per Ho
lofernem principem exercitus corpus intelli
ge exercitu quinqȝ sensuum circumseptū. per
pugionem vel ensem quo abscindit̄ caput ho
lofernis:⁊ sic victoria habetur. Intellige san
ctissimā fidem:cum qua quasi cuȝ quodā pu
gione spūali vel ense faciliter ratio abscidit ca
put.i.concupiscentiā proprio corpori ⁊ sensua
litati: Sed cum predictis figuris:si vis de sen
sualitate carnis victoriā reportare:obserua p
similitudinē quod recitat Lucanꝰ poeta. Re
fert enim ꝙ hercules semel pugnauit cuȝ an
theo gigante.cuius erat consuetudo ꝙ quo-
tienscūqȝ proiceceret̄ ad terrā fortior surgebat
quod attendens Hercules ingeniosus.vi ele
uauit eū a terra:⁊ strinxit eum supra suū pe-
ctus dicens. Nuc anthee cades. intantuȝ ꝙ
emisit spiritū:⁊ sic de eo victoriā oīno habu-
it. Spiritualiter caro ē gigas. que exultat in
via carnalium voluptatū: et dum semel ad

terrā proijcitur.i.ad carnalem voluptatē for-
tior reſurgit contra ſpiritū ⁊ rationem. Sed
quid bonus miles debet facere: debet vtiqꝫ
cum ratione eam eleuare a terra.per contem
platione̅ celeſtium:⁊ fortiter eam ſtringere ꝑ
macerationē ⁊ abſtinentiā.donec ſic mortifi
cet:ꝙ de ea victoriam obtineat ꝑ ſubiectio-
nem ad ipſum ſpiritū ⁊ rationē. Ex quibus
etiam figuris. patet qualiter cum ſcuto fidei
⁊ rationis:debet vnuſquiſqꝫ ſibi mundū et
carnem:atqꝫ diabolū ſubmittere.¶Quarto
deniqꝫ probo exemplo. ꝙ quiſqꝫ volens di-
uinā gratiam ⁊ gloriā adipiſci: debet omni-
no cū ratione ⁊ fidei virtute omnēꝫ concupi
ſcentiā carnis:mundi: atqꝫ diaboli ſibi ſubij
cere. Primū exemplū habemus de paulo.q
valde a carne ⁊ demone moleſtatus. ſecūdo
Corin.12.dicit. Datus eſt mihi ſtimulus car
nis mee:angelus ſathane qui me colaphizet
Sed quid fecit ut carnem ⁊ ſathanam vin-
ceret? Audi quid dicit.prime Corinth. nono.
Caſtigo inquit corpus meū et in ſeruitutem
redigo.i.rationis. De cuius etiam tentatio-
ne ⁊ victoria Hieronymus ad Euſtochium
⁊ ponitur.32.q.quinta capi.ſi paulus ait. Si
paulus vas electionis ⁊ preparatus in euan
gelio xp̄i:ob carnis aculeos ⁊ incentiua vitio
rum rep̄mit corp⁹ ſuū ⁊ ſeruituti ſubijcit. Ne
alijs predicans reprobus inueniat̃. et tamen
videt aliam legeꝫ in membris ſuis repugnā
tem legi mentis ſue:⁊ captiuantē in lege pec
cati. Si poſt nuditatem.ieiunia.famē.carce-
res.flagella.ſupplicia in ſemet reuerſus cla-
mauit. Infelix ego homo qs me liberabit de
corpore mortis huius. Tute putas ſecuram.
hinc caue queſo. nequando dicat de te deus.
Virgo iſrael cecidit nō eſt qui ſuſcitet eam.
hec ibi. Tu quoqꝫ fac ſimile o homo ſi vis de
carnis ⁊ diaboli tentationibus victoriaꝫ re-
portare. Secundū exemplū habemus Dañ.
decimotertio.de maxima continetia ⁊ victo
ria Suſanne. Quā cum vellent duo preſbi-
teri ſeniores. claꝫ in viridario violare. Ipſa
nec minis:nec blādicijs vnqꝫ acquieſcere vo
luit:⁊ procurantibus ſibi ex hoc inferre mor
tem. Jam ēniꝫ lata erat publice contra eam
ſententia:⁊ ad mortē ducebat̃.iudicio tamen
dei reuelatione facta Danieli. contigit ꝙ ipi
ſacerdotes condemnati ſunt ad mortē. Ipſa
vero cum maximo honore ⁊ gloria dei ⁊ mū
di.a morte preſeruata. Tertium exemplū ha
bemus de domino noſtro Jeſu xp̄o. qui ut
habet̃ in hodierno euangelio.ſ. Matthei.4.
Fortiter a demone tentatus fuit. ſed mirabi
liter euꝫ ſuperauit.dicit̃ eni de eo. Ductus ē
Jeſus in deſertū a ſpiritu. ut tentaretur. vbi
glo. Aduerte ꝙ quadruplex fuit ſpiritus quo
xp̄s fuit ductus in deſertum.vꝫ Spūs diui-
nus: Spūs humanus: Spirit⁹ angelicus:⁊
malignus:⁊ omnes hi quattuor ſpūs habue
rūt in deſerto erga xp̄um officiū ſuum. Naꝫ
ſpiritus diuinus conduxit in deſertum hoc fi
ne.ut faceret penitentiam:ut fugeret cōuerſa
tionē mundanā:⁊ ut tandē ad nr̄m exēplum
victoriā de tentatione reportaret. Spūs hu-
man⁹ in deſerto fecit ip̄m exire ⁊ ſpiritui ſan
cto obedire. Spūs angelicus fuit cuꝫ xp̄o in
deſerto ut ipſi miniſtraret. Sed ſpūs mali-
gnus: fuit ibi ut eum actualiter tentaret. Et
cauſa quare diabolus xp̄m in deſerto tenta-
re voluit fuit iſta. Nā ſciebat ipſe diabol⁹ per
ſcripturas ⁊ prophetias.dei filiū in mūdo cē
venturū ⁊ incarnandū.imo ut Alexā.in.3.pte
dicit. Ante creationē primi parētis vidit dei
filiū incarnandū:⁊ ſuꝑ omnes āgelicos cho-
ros poſtmodū exaltādū:vidit ⁊ inuidit. qꝛ ſci
ebat propter hoc ab ipſo ſuū dominiū aufe-
rendū. Vñ Criſo.ſuꝑ Matth.ait. Audiēs in
quit diabolus in xp̄i natiuitate angelū paſto
ribus nunciantē.multitudinē angelorū in di
uerſorio iubilantē. Joannē digito demōſtrā
te.in baptiſmate patrē teſtificantē. Spirituꝫ
ſcm̄ in columbe ſpē deſcendētē.⁊ nūc.40.die
bus ⁊.40.noctib⁹ ip̄m ieiunāteꝫ:cū eſſe filiū
dei eſt ſuſpicatus. Sed poſtmodū eū videns
eſurire ip̄m eſſe filiū dei dubitauit. Non eni
dei filiū credebat poſſe eſurire. Hec Criſoſt.
Volens igit̃ propter hoc experiri vtrū eēt dei
filius vel homo purus. qꝛ primū hoiem tri-
bus telis ꝓſtrauit:cogitauit eiſdē trib⁹ xp̄m
aggredi. dicens intra ſe. Si ex his vincitur
purus homo apparebit. Si autē non vincit̃:
filiū dei oino eſſe cognoſcā. Sic eni Criſoſt.
dicit. Dyabolus de tribus primum hominē
tentauit.⁊ vicit. Primo degula: cum ipſi de
fructu ligni vetiti manducare ſuaſit. Secun-
do de vana glia. Cum dixit:eritis ſicut dij.
Tertio de auaritia cum dixit:eritis ſcientes
bonum ⁊ malum. Sicut enim auaritia eſt
immoderatus appetitus diuitiarum: ſic eti-
am eſt immoderatus appetitus ſciētie. Eo-
dem modo chriſtum voluit tentare demon.

Pro ſerie angelorum p. 40.

propter quod assumpsit quādā formā huma
nam:seu formā hominis. ⁊ vocali voce. pri-
mo de gula cum tentauit dicens. Si filius dei
es:dic ut lapides isti panes fiant. Cogitabat
enim intra se dicēs. Si lapides in panes cō
uerterit:ꝙ nec nā tota:nec aliq̄ pura creatura
facere potest.quia ut dicitur pmo Posteriorū.
Vna species per naturā non potest cōuerti
in alterā per naturā.dei filius in hoc appare
bit.sed si non poterit hoc facere:simplex ⁊ pu
rus homo erit. Sed xp̄s sm glo. hanc tenta
tionē deuicit.quia comedere noluit.immo re
sponsum suū taliter tempauit. ꝙ etiam cum
esse dei filiū non cognouit:q̄uis etiā in panē
lapides non ꝯuerteret.vnde ⁊ dixit. Scriptū
est:non in solo pane viuit homo: sed in om-
ni verbo quod procedit de ore dei.ac si dice-
ret sm glo. Cuȝ homo constet ex duplici sub
stantia.aia.s.⁊ corpore.⁊ anima sit superior ⁊
nobilior corpore:⁊ cibus anime sit verbū dei
⁊ cibus materialis sit cibus corporis.prout est
panis:⁊ tu tm̄ suades de cibo substantie infe
rioris ⁊ non superioris. patet ꝙ tua persua-
sio quedā indiscreta ⁊ maligna tentatio est.
Vnde nec volo in panē lapides cōuertere.
nec volo gule vitio superari:sicut ⁊ parentes
primi hoc supati sunt. Qua tentatione mira
biliter superata: statim diabolus sm Criso-
sto.cogitauit intra se:homo iste sanctus eē vi
detur. Sancti eniȝ viri:⁊ si non vincātur de
vitio gule. sepissime vincuntur de vitio vane
glorie. Ideo statim assumpsit xp̄m de deser-
to:⁊ supra pinnaculū templi eum statuit: seu
portauit. Nec mirū fuit sm Grego.si se per
misit in pinnaculo templi asumi:qui etiā su-
per ligno crucis pmisit se crucifigi. Et Augu
sti.in glo. dicit. Quod enim permisit assumi
non fuit infirmitatis.sed virtutis paciētie.vel
aliter potest intelligi ꝙ assumpsit eum. scȝ ꝙ
deduxit supra pinaculū. Vnde dicit alia glo.
ꝙ verisimile est diabolū apparuisse in huma
na specie. Sed tamē xp̄s h oia sic egit ut ani
me videret. Erat autem pinnaculū locus emi-
nēs.vbi erat cathedra doctorum. Ideo sm glo.
putabat diabolus xp̄m in sede doctorū posi-
tum posse vinci vana glia:⁊ extolli.ut multos
alios fecerat eleuari.vnde ⁊ dixit ei. Si filius
es dei.mitte te deorsum. Nam scriptum est
angelis suis deus mandauit de te ut custo
diant.⁊c.⁊ sic nulla secuta lesione iactantiam
incurreret.vel ut ex hoc diabolus eius poten

tiam agnosceret. Sed xp̄us non acquiescens
sed potius tentationē inanis glorie superare
volens.sic tempauit respōsum suū ut qs cēt
reliqueret dubiosum.di. Scriptum est. Non
tentabis dn̄m deum tuū.vbi glo.suggerebat
ut aliquo signo exploraret.q̄tū apd deū pos
set. sed nemo debet tentare deū quin habet
ex humana ratione:quid faciat. postq̄ auteȝ
deficit humana ratio.cōmēdet se quisq̄ deo
hec ibi. Verum postq̄ diabolus: nec per pri
mam:nec p secundā tentationē cum potuit
deuincere:seu cognoscere:transiuit ad tertiaȝ
ut videret:si saltem posset de auaricia.vince-
re ⁊ superare.propter ꝙ duxit cū supra mon
tem excelsum.⁊ ostendit ei omnia regna mū
di. Non autem ista ostendit ei coram oculis
ducendo.vel visum ei ampliando.vel ea que
nesciebat sibi indicando : sed dicitur ostendisse
tribus modis. Primo sm Criso.ostendit.ac
si aliquis in loco excelso positus.manū exten
deret di. Ecce ex illa parte est Italia : ex illa
Grecia:ex illa Africa. Scd̄o mō sm Raba
nū ostendit:quia vanitatē pompe mūdi quā
ipse malignus diligebat.q̄ȝ sit speciosa ⁊ de-
siderabilis in verbis demonstrabat. ut ipsuȝ
induceret ad amandū illam. Tertio sm glo.
ostendit.quomodo regnabatur i tribus partibus
mūdi:per diuersa vitia.in quibusdā per sup-
biam.in quibusdā p auaritiā. in quibusdam
per luxuriā . ut exēplo instigātis posset ad si
milia facilius inclinari. Cum autē omnia re
gna mūdi ei ostendisset cū eorū gloria.statim
subiunxit di. Hec omnia tibi dabo : si ca-
dēs adoraueris me. et quia Luce.4.dicitur.
Omnia mihi tradita sunt a patre meo:⁊ cui
volo do illa. Ideo plene mentitus est. q2 dei
sunt omnia.⁊ ipse tribuit vniuersa. Et q2 eti-
am istud cōtinebat maximā iniuriā creato-
ris.qui solus debet adorari. ideo cum furore
⁊ zelo iusticie. hanc tertiā tentationē deuin-
cens expulit diabolū di. Vade retro satha-
na.scriptū est enim.dn̄m deuȝ tuū adorabis
⁊ illi soli seruies. Tunc diabolus de omni tē
tatione deuictus ⁊ confusus:statiȝ reliquit eū
⁊ immediate accedentes ad xp̄m angeli. pre
leticia ⁊ gaudio victorie sue mistrabāt ei. Ec-
ce fidelis anima. qualiter dux tuus dn̄s no-
ster Iesus xp̄s. viriliter omnē tentationē su
perauit.prebens in hoc tibi exemplū: ut pro-
pter amorē eius. ⁊ tu omni tentatione forti-
ter resistas.qd̄ tibi facilimū erit facē:si secutuȝ

fidei eius Christi in te assumas: ꝓpter qđ dr̄
Jo.13. Exemplū enim dedi vobis. s. in victo-
ria tētationū: vt quēadmodum ego feci: ita ⁊
vos faciatis. Pretermitto qualr̄ vicit sensua
litatem rōni repugnātē: cū dixit iminēte tp̄e
passionis sue. Mat.26. Pater si pōt fieri trā
seat a me calix iste. verūtn̄ nō sicut ego volo
sed sicut tu: fiat voluntas tua. Ecce ꝙ sensua
litas nullatenus pati volebat: ſꝫ rō eā cogit:
vt cōformaret̄ cū diuina voluntate: ⁊ ei sub-
ijceret̄: q̄ violentia rōnis ꝯtra sensualitatem
tam valida fuit: ꝙ eā nō sine ingenti dolore
sanguinē viuacissimū emittere cōpulit. vnde
dr̄ Luc.22. ꝙ factus est sudor eius tāq̄ꝫ gutte
sanguinis decurrētis in terrā. Ex predictis
auctoritatibus: rōnibus: figuris: atqꝫ exēplis.
pꝫ p̄ma ꝯtēplatio de victoria ꝯtra tētatiōes
in qua mōstratū ē: ꝙ qcūqꝫ vult diuinā grāꝫ
⁊ eternā gl̄iam ꝓmereri: necesse est oio ꝙ cū
virtute fidei: ⁊ scuto rōnis ꝓsternat: ⁊ deuin
cat seu sibi subijciat oēm tētationē: ꝯcupiscē-
tiam mūdi: carnis: atqꝫ diaboli. Quoꝝ triuꝫ
victoriā nobis ꝯcedere dignet̄ inuictissimus
atqꝫ gloriosissimus dux ⁊ p̄nceps ois victo-
rie: Jesus xp̄us dn̄s noster: q in trinitate ꝑ-
fecta viuit ⁊ regnat deus ꝑ infinita secula se
culorum. Amen.

¶ Feria scđa p̄me dn̄ice de scđa nobilitate
sanctissime fidei que dicitur superatiua.

Enite benedi
cti patris mei: possidete regnū
qđ vobis paratū est ab origīe
mundi. Mat.25.c. ⁊ in euāge-
lio occurrentis ferie. Post sa
cri euangelij declarationē moralissimi ciues
possumus verba thematis nr̄i non imerito
approp̄are ad mām quā pre manib⁹ hēmus
vꝫ ad victoriam mūdi: carnis: atqꝫ diaboli.
Nec dubiū alicui esse debet: qn xp̄s dū sede
bit in trono iudiciali maiestatis sue: vt diffi-
nitiuā sniam ꝯtra reprobos: ⁊ ꝓ electis exhi
beat sicut reprobis: q in pn̄ti vita rōneꝫ sub-
iecerunt mūdo: carni: atqꝫ diabolo. dicet. Di
scedite a me maledicti: sic ⁊ ecōtrario: bonis
⁊ electis q i pn̄ti sc̄lo cū rōe oēꝫ cōcupiscētiā
mundi carnis atqꝫ diaboli calcauerūt dicet
prefata verba thematis preassumpti. vꝫ. Ve
nite benedicti ⁊c̄. Super qbus verbis exquo
demonstraui necessitatē victorie carnis: mū-
di: atqꝫ diaboli. in pn̄ti sermōe simpliciter ha
beo demonstrare de ipsa victoria s̄m contē-
plationem: que talis erat.

Ecunda insup ꝯtēplatio de victoria
rōnis ⁊ fidei ꝯtra tētatōes mūdi: car
nis: atqꝫ diaboli: dr̄ ꝯtēplatio nobili
tatis. Pro cuius ꝯtēplatiōis declaratiōe in
forma pulcherrime qōnis: peto a vobis o ci-
ues speculatiui. Qui est maior honor: trium-
phus: maiorqꝫ thesaurus: quē possit rōnalis
homo acqrere: ⁊ hr̄e: tam in pn̄ti vita coram
oibus hoibus mundi: q̄ꝫ in futura vita: coraꝫ
deo ⁊ tota celesti curia. Et qm̄ quot sunt ca-
pita tot cōiter sunt ⁊ sentētie. Circa hāc qōeꝫ
diuersi forte diuersa: aut sentiūt: aut senserūt
dando diuersas rn̄siones. Et p̄mis quidem
visum est: ꝙ maior laus: honor: ⁊ victoria: pre
cipue ꝯsistit in cōgregatiōe alicuius magni
thesauri. prout est aut per viā mercantie: aut
per aliā industriā scire cōgregare maximam
quātitatē auri: argenti: atqꝫ diuersa gnā lapi
dum preciosoꝝ. Scđis qdem visum est: qm̄
dicūt maiorē laudē: gl̄iaꝫ: ⁊ honorē: precipue
consistere in acqsitione alicui⁹ maxime sapie:
prout est hr̄e magnā sciam grāmatice. Artis
oratorie: loice: iuris canonici: ⁊ ciuilis: medici
ne: phie: astrologie: ⁊ precipue sacre theologie
Tertijs vero aliter videt̄: vnde dicūt maio-
rē eē laudē: honorē: ⁊ victoriā: i eo ꝙ qs iuxta
consiliū euangeliuꝫ ꝯtēnit nō solū oia bona
pn̄tis vite: sed insup patrē: matrē: vxorē: soro
res: filios: ⁊ hmōi: ⁊ sic ingredit̄ in aliquē or-
dinē artissimū ⁊ ꝓbatū. Quartis postremo
visum est oppositū ꝯ oia supradcā: vn̄ dicunt
diffinitiue ꝙ maior laus: honor: ⁊ gl̄ia: est vi-
ctoria q̄ ꝯsistit in hoc. ꝙ vꝫ aliqs ingenio: aut
potentia sibi subijciat totū mūdū: aut tp̄alr̄:
prout fecit Alex. magnus: aut sp̄ūalr̄: ꝓut est
acqrere sibi papat⁹ dignitatē: ⁊ hmōi. Sed si
a me q̄reret̄ rn̄sio de p̄dcā qōne: ꝑfecto dice
rē ⁊ vere diffinirē: ꝙ nullus quattuor p̄dcōꝝ
veꝝ dixit: imo falsum. Qm̄ est alia virt⁹ que i
oi laude: victoria: gl̄ia: ⁊ honore mirabilr̄ exce
dit oia q̄ttuor p̄dcā. ꝙ si iteꝝ a me q̄reres: q̄
precipue sit illa virt⁹ tante excellentie clamās
Rn̄deo ꝙ est vincere semetipsuꝫ: vincē suas
passiones: vincē suas inordinatas affectiōes
vincē cor suū: subiugare sibi oēm demonem
mūdū: ⁊ carnē. ⁊ insup vincē suū inordinatuꝫ
amorē. q.n.hꝫ victoriā de p̄dictis: ꝑfecto ac-
qrit melius ⁊ laudabilius: q̄ꝫ sit oēs mundi

thesauros congregare: oem sapiam mundi acqrere: oes mundi diuitias atqz delitias cō tenere: et insup de toto mūdo tpalis: aut spiritualis p subiectionē ipsius victoriā reportare. Et q sit maior victoria laus et triūph9 vincere seipsum: et pprias passiones atqz inordinatas affectiones: q̄z sil sint oia q̄ttuor sup dicta: pbo tripli̇r. Primo gnālib9 auctibus Scdo spālibus rōnibus. Tertio multiplicibus exemplis. Primo pbo gnālib9 auctoritatib9: q victoria suiipsius: et passionum suaꝝ oi supradcā incōpabiliter excedit. Vn̄ Boetius metro. 5. tertij lib. metrice ait. Qui se volet esse potentē: aios domet ille feroces Nec victa libidine colla fedis submittat habenis. Etenim indica lōge lz tellus tua iura tremiscat: et seruiat tibi vltima thile: tn̄ atras pellere curas: miserasqz fugare querellas: nō posse potentia non est. hec ille. Item Salomon pūer. 16. ait. Melior est patiēs viro forti: et qui dn̄atur aio suo expugnatore vrbium Item Seneca in lib. de clementia. Summa sup oēs potentia est regere seipsum: vincere bn̄ regere. Multi eni habuerūt potestatez vrbiū: pauci vero sui. Illa vilior. hec aūt nobilior. hec ille. Item etiā Seneca. 25. epl̄a ad Lucillū. Impare sibi maximū impiū ē: maximeqz diuitie. Idē quoqz epl̄a. 37. Si vis tibi oia subijcere: te subijce rōni: multos reges si rō te rexerit. Item lib. de quattuor virtutibus ait. Si magnanimus fueris: nunq̄z iudicabis tibi fieri iniuriā de inimico: dicens. nō nocuit: sz habuit aiuz nocendi: et cū i tua fuerit potestate: iudicabis tibi vindictam fieri: te potuisse vindicare. Honestissimū gen9 vindicte est ignoscere. h ille. Item Ambro. lib. de offi. Teodosio seipsum vincente ait. Teodosius Imperator tūc se beneficiū recepisse arbitrabatur: cū rogaret ignoscere. Et tūc pmptior erat ad veniā: cū fuisset pmptior ad iracundiā. vn̄ ab oibus optabat in eo qd in ceteris timet: vt. s. irasceret. hec ille. Itē Tulius in oratione pro Marco Marcello ait. Nulla corporis tanta vis est: que non ferro: et viribus debilitari frāgiqz possit: aiuz vero vincere: iracūdiam coibere: victoriā temperare et aduersariū non mō extollere iacentē: sz etiaz amplificare eius pristinā dignitatē: hoc q fecerit: non ego sūmis iuris cōparo: sz simillimū deo iudico. h ibi. Deniqz Demostenes i orone sua ad Alex. regem ne obsideret athenas ait. Nihil hz rex Alexander vel fortuna maius: q̄z vt possis: vel nā tua melius q̄z vt velis seruare q̄z plurimos. Nulla enim de virtutibus tuis generosior mīa: vl̄ admirabilior clementia. Nec per aliud pprius ad deos potes accedere: q̄z vt salutem oferas hoibus vel dando si eguerint: vel parcendo: si deliquerint: vel indulgendo si supplicauerint. Cū enim vincamur ab his in omni munere: sola clementia est: que nobis deos reddit equales. Et infra subiungit. Audi inquit q aius tuus istis angustis terminis: quos nā dedit mortalibus ad viuendū nūq̄z potuit esse cōtentus. semp enim imortalitatis gliaz flagrauit. Et infra vicisti lacedemones: fregisti thebanos: psas postmodū debellatur9 et indos Et hec tn̄ sunt hois: qm̄ nām et conditionem vt fieri possint hn̄t veꝝ aiuz vincere: iracūdiā coibere: sibi impare: victoriā temperare: victis indulgere supplicantibus. Qui hoc fecit: non est tn̄ summis viris equandus: sed deo simillimus iudicandus. Ne ergo credas iracūdie: que est inimica osilio. Ne credas victorie: que de nā sui est insolēs et supba. Sz vince te: qui ceteros vincis glia et virtute. h Demostenes. Ex predictis igit auctibus pz: q̄lr victoria suiipsius: oēm aliam victoriā: gloriā seu dignitatē excedit et superat. Scdo hoc idem probo specialibus rationibus: et precipue. 5. Primo rōne obiectionis. Scdo rōne ordinatiōis. Tertio rōne egressionis. Quarto rōne supatiōis. Quinto rōne oppositiōis. Primo pbo rōne obiectionis. Fundamentū rōnis ponit phs in lib. de aialibus. di. Potentie eiusdē generis magis ap prehēsiue obiectoꝝ ceteris simpli̇r sunt meliores: et magis eligibiles. pz h regula p exēplū qd ille ponit ibidē. Nā potētia visiua noctue et aquile: cū sint quo ad actū videndi eiusdez generis: tn̄ potētia visiua aquile: que irreuerberatis oculis solē et in rota intuet: nobilior est potentia visiua ipsius noctue: que solis radios minime: vel quasi nihil apprehendē pt. Sil̄r potentia visiua sani oculi alicui9 hois: dr̄ esse nobilior: nō tm̄ oculo ceco: q sm̄ phm 2. physi. nō pōt iudicare de colorib9 quātum ad rē: lz possit de ipsis disputare quātum ad nomē. Sz insup oculo lippo. Et rō est: quia oculus san9 pfecti9 colores apprehēdit: q̄z oculus lippus: et eger. Sil̄r potentia auditoria q̄ clarius obiectū vocis: vel soni apphendit q̄z

rone obiectiony

surda nobilior est illa. Quo presupposito: certũ est sm theologos i.4.di.49. ꝙ obiectum hũani itellect⁹: seu apetit⁹: ẽ simplr verꝝ ⁊ bonũ increatũ: qd simplr est beatificatiuũ ipsi⁹ humani itellect⁹ ⁊ apetit⁹. ꝙ si sic ẽ: volẽs nũc demonstrare in hac rõne q̄lr victoria sui in spẽ est nobilior oib⁹ mũdi thesauris. peto an oẽs sił mũdi thesauri: ꝑut sunt auꝝ: argentũ lapides p̄ciosi: ⁊ hmõi. sint boni simplr ad ap p̄hẽdẽdũ id obiectũ icreatũ ipsi⁹ hois simplr beatificatiuũ. Et dicẽdũ ꝙ nõ. di. pho. 2. elen. Oẽs diuitie nõ simpliciter bone sunt: q² nõ recte vtentib⁹ nõ sũt bone. Et. j. ethi. Oẽs diuitie sunt bona ciuilia. Ciuilia aũt errorẽ hñt q² multis ꝯtingũt detrimẽta ex ipsis. Jã eni qdã pierũt pp diuitias: qdã vero pp fortitudinẽ. h ibi. Jmo oẽs thesauri mũdani: nõ tm̃ simpliciter nõ sũt boni ad app̄hẽdẽdũ ꝓp̄uȝ obiectũ hois: qd est bonũ increatũ: sȝ isup ab illo plerũqȝ deuiãt: ⁊ aegrere faciũt obiectuȝ pene ꝯtristatiuũ. di. Apostolo. p̄me Thimo. 6 Qui volũt diuites fieri: incidũt in tẽtationẽ ⁊ in laqueũ diaboli: ⁊ desideria multa inutilia ⁊ nociua: q̄ mergũt hoies in interitũ: ⁊ in ꝑditionẽ. h ibi. Qd ꝯfirmãs saluator. Mat. 19. dicit. Amẽ dico vobis: q² difficile intrabit diues i regnũ celoꝝ: ⁊ facili⁹ ẽ camelũ trãsire ꝑ foramẽ acus: q̄ȝ diuitẽ intrare in regnũ celoꝝ. Ecõtra peto q victoria suiipsius simplr mercaꝉ: ⁊ certe clamãs Rñdeo: ꝙ vitã eternã de directo saluatore attestãte: q Mat. xj. dicit. Regnũ celoꝝ vim patiꝉ: ⁊ violẽti. s. ꝯ se ipsos demonẽ: ⁊ carnẽ: ⁊ mũdũ rapiũt illud ꝙ si vt pȝ victoria suiipsi⁹ est simplr potẽtior ad app̄hẽdẽdũ obiectũ icreatũ ipsi⁹ hois simpliciter beatificatiuũ: q̄ȝ sił possint oẽs mũdani thesauri. ꝯcludiꝉ necio ꝙ victoria suiipsius icõꝑabilr ẽ nobilior oib⁹ sił mũdanis thesauris: ⁊ ꝑ ꝯñs ab oib⁹ elegibilior. Qd egregie ꝯfirmãs phs. 3. topi. di. Eligibile oio magis est: qd ad vitã finẽqȝ ꝑtinet: q̄ȝ qd ad aliđ aliqd: vt qd ad btitudinẽ ꝯducit: q̄ȝ ꝙ ad prudẽtiã. h ibi. Cũ quo ꝯcordãs Boe. ꝓsa. 4. 2. lib. di. Quid ĝ o mortales ex̄ petitis iter vos positã felicitatẽ. Error vos inscitiaqȝ cõfundit: oñdã breuiter tibi sũme cardinem felicitatꝭ. Est ne aliqd tibi teipso p̄ciosi⁹: nihil inquies Jgiꝉ si tui cõpos fueris: posidebis qd nec tu ãmittẽ velis: nec fortuna vnq̄ȝ possit auferre h ibi. ¶ Scđo ꝓbo h idẽ rõe ordinatiõis. Jn hac rõe hẽo demõstrare q̄lr victoria suiipsi⁹ in spẽ. ꝯ secđam opinionẽ est nobilior ⁊ p̄ciosior cũctis generib⁹ sapie mũdane: tã acq̄site q̄ȝ infuse. Fundamẽtũ ĝ rõnis ponit phs. 3. topi. di. Qñ vnũ est simplr ꝓpter alteꝝ: illud alteꝝ est simpliciter meli⁹ ⁊ eligibili⁹. pȝ h regula. Nam medicina est ordinata ad sanitatẽ: iõ sanitas ẽ simpliciter melior oi medicina. Et iõ phs. j. de regi. p̄ncipũ. Conseruare sanitatẽ melius est oi medicina. Silr cũ possessio sit ordinata ad fructus hñdos. Jdcirco simpliciter fruct⁹ est melior ipsa possessione. Et iõ dicit phs. ꝙ melior vsus reꝝ q̄ȝ possessio. Quo p̄supposito peto quo fine: quo respectu aeqriꝉ p̄ncipaliter: seu acquiri dȝ ois scia seu sapia mũdana: siue sit infusa a deo: siue ꝑ industriã itellect⁹ acq̄sita. Et certũ est ꝙ ideo acqriꝉ: seu acqri dȝ p̄ncipaliter: vt cognoscaꝉ veꝝ a falso: ⁊ bonũ a malo. Quo cognito malũ deuiteꝉ: ⁊ bonũ opeꝉ: qd vtiqȝ aliter fieri ñ põt nisi ꝑ victoriã suiipsius. Qd cõfirmans phs. 2. ethi. dicit. Vt sciamus nõ scrutamur: sed vt operantes boni efficiamur. ⁊. j. metha. dicit. Sapientẽ nõ ordinari: sed ordinare oȝ ⁊ sapientis est regere: ⁊ non regi. Tulius etiã lib. 4. de tusculanis q̄onibus. ait. Sapientis proprium est seipsum bene regere: ⁊ nihil qd penitere possit facere. ꝙ si sic est. vȝ ꝙ omnis sapientia ad h ordinata est: vt quisqȝ seipsuȝ vincat: ⁊ bene regat. cõcluditur ꝙ seipsuȝ vincere: ⁊ bene regere: excedit in nobilitate: honore: ⁊ dignitate: oẽm sapientiaȝ mundi: seu sit infusa: seu acquisita. ꝙ si dubitares. Peto a te o medice vt practica vtar: q̄ est queso sapiẽtia nobilior in medico? Aut habere i vniuersali sapientiam de medicinis: aut per practicam in particulari sanare infirmum. Et certũ est ꝙ maior est nobilitas sanasse infirmum: q̄ȝ simpliciter habere sapientiaȝ de remedijs infirmitatum. Et ratio est: quia illa scientia speculatiua: seu theorica: ordinata est ad ipsam practicam. Quid enim o medice: si tu infirmus esses tibi prodesset sapientia tua si actualiter illam nõ exerceres in his q̄ spectarent ad sanitatem acquirẽdam? A simili ergo dico: ꝙ omnis sapientia ordinata est: siue sit infusa: siue moralis ⁊ acquisita: ad hoc vt quisqȝ seipsum bene regat: ⁊ ideo sepsum bene regere melius est: q̄ȝ simpliciter omneȝ sapientiam habere. Quod cõfirmãs Bern. in suis meditationibus dicit. Stude semper o homo teipsum cognoscere: ⁊ bene regere:

q: multo nobilior ⁊ laudabilior eris: si te bñ
regis ⁊ cognoscis: q̃ si te neglecto oẽs cursus
syderꝝ cognosceres: oẽs vires herbaruꝫ: oẽs
hoiuꝫ cõplexiones. Et si hẽres oiuꝫ celestiuꝫ
⁊ terrestriũ sciam: parꝝ aut nihil tibi ꝓdesset
si teipsum nõ cognoscis ⁊ bñ regis. h Bern.
Quid hic dicitis. O vos vani ⁊ loq̃ces ora
tores: o vos canoniste: o legiste: o phi: o magri
sacre pagine ⁊ sacre theologie: q ideo sapiam
acgritis: non vt vosipsos bñ regatis: sꝫ poti⁹
vt bursas ipleatis: ⁊ isup vestrã supbiã ⁊ cla
tionẽ oñdatis. Vñ deuot⁹ Bernar. sup Cant.
fineꝫ totius sapie nr̃e descripsit. di. Modus
sciendi si scire uis est vt scias quo ordie: quo
studio: quo fine queccũqꝫ noscẽ oporteat: quo
ordine: vt id ṗus quo maturius ad salutem:
quo studio: vt id ardentius: quo vehemẽtius
ad amorẽ: quo fine vt nõ ad inanẽ gl'iaꝫ: vel
curiositatẽ: vel aliqd silẽ: sed tm̃ ad edificatio
nẽ tuã vel ꝓximi. Sũt nãqꝫ q scire volũt eo
fine tm̃ vt sciãt: ⁊ turpis curiositas est. Et sũt
qui scire volũt vt sciam suã vendãt ꝓ peccu-
nia: pro honoribus: ⁊ turpis quest⁹ est. Et sũt
qui scire volunt vt sciant: ⁊ turpis vanitas ẽ
Et sunt qui scire volunt vt edificent ⁊ bñ re-
gant: ⁊ prudentia est. Et sunt q scire volunt:
vt alios edificent: ⁊ caritas est. h Bern. Mo
ralis insup doctor Greg. in lib. 18. moraliuꝫ
de mala ⁊ bona sapia sic dicit. Hm̃oi mun-
danoꝝ hoiuꝫ sapia est machinationib⁹ tegẽ
sensum verbis velare: que falsa sunt vera oñ
dere: que vera sunt: falsa demõstrare. hanc q
sciunt ceteros supbiendo despiciũt: hanc qui
nesciunt: subiecti ⁊ timidi in alijs ipsam mi-
ratur. vera ãt iustoꝝ sapia est: nil p ostẽtatio-
nẽ fingere: sensum verbis apire. vera vt sunt
diligere: falsa deuitare: bona gratis exhibere
mala libentius tollerare q̃ facere: carnis ille
cebras cõpescere: nullã iniurie vltionẽ querẽ.
Pro ꝯtumelia lucrũ putare. hec iustoꝝ sim
plicitas deridetur: ⁊ a mũdi sapientib⁹ fatui-
tas reputat. h Grego. Ex qua rõne collige:
ꝙ sapientior est paupercula mulier: que seip-
sam bene regit: ⁊ passiones suas rõni subijc̃
q̃ simul sint omnes mũdi sapientes: seipsos
non bene regentes: ⁊ passiones suas inordi-
natas rõni non subijcientes. ¶ Tertio h ideꝫ
rõne egressionis: seu specificationis. In hac
rõne demonstrare habeo contra tertiã opi.
qualiter victoria suiipsius est nobilior omni
contẽtu mundanoꝝ: ⁊ insuper omni ingressu

ratione egressionis

artissime religionis. Fundamentum ratõis
ponit phus. 3. topicoꝝ. di. Vbi contingit vnũ
sine altero esse: illud simplr̃ est melius illo. pꝫ
hec regula. Certum est enim ꝙ prudentia: q
vt dicitur. 6. ethicoꝝ. Est recta ratio agibiliũ:
circa bona vel mala potest esse in homine si
ne vlla mũdana potẽtia: ⁊ laudabilis erit in
quocũqꝫ fuerit: ⁊ ecõtra. mundana potentia:
nequaq̃ vllo modo sine prudentia laudabi-
lis esse potest. imo ẜm Senecam in sensu ꝓ
uerb. Potestas sine prudentia sũma demẽ
tia est. Si igit̃ vtrũqꝫ alicui ꝓponat̃. ꝑfecto
laudabilius erit: ⁊ melius eligere prudentiaꝫ
simpliciter sine mundana potentia: q̃ eligere
simplr̃ mundanã potentiam sine prudentia.
Similiter peto qđ est maioris nobilitatis:
an auctoritas papalis in absolutione pecca-
torum: an auctoritas episcopalis: ⁊ clarum ẽ
ꝙ ceteris paribus nobilior est auctoritas pa
palis q̃ episcopalis. Et ratio est: quia aucto
ritas papalis põt esse per se sine auctoritate
episcopali ⁊ non ecõtra. Quo presupposito:
peto an qs possit saluari sine actuali cõtẽtu
mundialium: aut sine ingressu religionis. Et
manifestum est ꝙ sic. Saluatore attestante:
qui Matth. 19. Iuueni petenti de salute: ⁊ di
centi. Quid faciendo vitam eternã possidebo
Rñdendo di. Si vis habere vitam eternaꝫ
serua mandata. ꝙ si sic est: vlteri⁹ quero: an
quis sine ingressu religionis: ⁊ etiam cum in
gressu saluari possit sine ṗcipua suiipsius vi-
ctoria. Et certũ est ꝙ non. dicente Saluator̃
Matth. 16. Qui vult venire post me abneget
semetipsuꝫ. ⁊ tollat crucem suam ⁊ sequatur
me. Quod egregie cõfirmans Hieronym⁹
in omelia super verba Matth. 19. Ecce nos
relinquimus omnia. ait. Grandis fiducia
Petrus piscator erat: diues non fuerat: ci-
bos manu ⁊ arte querebat. ⁊ tñ loquitur cõ-
fidenter: dimisimus omnia: ⁊ quia non suf-
ficit tm̃ relinquere sua iungit qđ perfectum
est: ⁊ secuti sumus te: fecimus quod iussisti.
Quid ergo dabis nobis premij. Iesus aũt
dixit illis. Amen dico vobis: ꝙ vos qui re-
liquistis omnia: ⁊ secuti estis me: in regene-
ratione cũ sederit filius hominis i sede maie
statis sue: sc. ⁊ vos sup sedes duodeci iudicã-
tes duodecim tribus israel. Non dixit tm̃ q
reliquistis omnia. hoc eniꝫ ⁊ Socrates fecit
phus: ⁊ multi alij diuitias contẽpserunt. Sed
qui secuti estis me: quod proprie apostoloruꝫ

eſt:atꝗ credētiū. Et infra ſubiūgit. Qui ergo
propter fidem Chriſti ⁊ predicationem euan
gelij omnes carnales effectus cōtempſerunt
⁊ diuitias ſeculi ⁊ voluptates:iſti centuplum
accipient:⁊ vitam eternā poſſidebūt. h Hie-
ronymus. Ideo ex̄ de regulari. c. porrectuꝫ. ⁊
c. ex parte tua. dicit̄. Habitus non facit mo-
nachum ſanctū:ſed opus bonū ⁊ ꝓfeſſio re-
gularis. Item. 40. di. c. oportet. Grego. dicit
Non loca. ſ. religioſa: ſed vita ⁊ mores ſāctū
faciunt ſacerdotē. Et ideꝫ Grego. ibidē dicit
Anaſtaſio presbytero. Non loca inquit vel
ordines creatori noſtro ꝓximos nos faciunt
ſed nos aut merita noſtra bona coniungunt
aut mala diſiungunt. ꝙ ſi ſic eſt: ꝙ vꝫ ingreſ
ſus religionis:⁊ mundi contēptus nequaꝗ̄
ſaluare pōt hoiem ſine victoria ſuiipſius: et
ſenſualitatis. Et ecōtra:victoria ſuiipſiꝰ ⁊ ſen-
ſualitatis hoieꝫ ꝓp̄e ſaluat ſine p̄dictis. Ne-
ceſſario concludit̄ ꝙ ceteris paribus incōpa-
rabiliter nobilior eſt:⁊ magis ad ſaluteꝫ ne-
ceſſaria ſuiipſius victoria:ꝗ̄ quilibet ingreſ-
ſus ad artiſſimā religionē:mūdaliūꝗ ꝯtēpꝰ.
Quā veritatem egregie ꝯfirmās Tho. ſcđa
ſcđe. q. 104. ar. 3. i corpore. q. di. Cū querit̄ an
victoria ꝓp̄e voluntatis:ſeu abnegationis ꝓ
prij deſiderij:q̄ acgrit̄ per obediētiā:ſit maxi
ma inter oēs virtutes. Rn̄deo ꝙ ſic. cū eniꝫ
religioſus tria contēnat:⁊ tria deuoueat. vꝫ
paupertatē:caſtitatē:⁊ obedientiā:⁊ tanto ali
quid ſit nobilius. ſicut dr̄. j. de aia. ⁊. 2. metha.
⁊. 8. topi. quāto a nobiliori ſubiecto egreditur
⁊ caſtitas egredit̄ a corpore tanꝗ̄ a ſubiecto.
Pauptas a terrenis rebus: obiecta vero a
voluntate:que eſt nobilior corpore ⁊ diuitijs.
ſeqtur ꝙ maior eſt laus religioſo: ⁊ merituꝫ
in victoria ⁊ abnegatione ꝓp̄e voluntatis:ꝗ̄
ſit in obſeruatiōe caſtitatis:atꝗ paupertatis
Qđ ꝯfirmans Grego. ſuper verba Samu
elis. j. Regū. 15. di. Melior eſt obedientia ꝗ̄
victime. ⁊ ponit̄. 8. q. Sciendū. ait. Obediētia
iure victimis oibus preponit̄: q2 ꝑ victimas
aliena caro. per obedientiā vero voluntas ꝓ
pria mactat̄. hec ille. ¶ Quarto hoc idē ꝓbo
rōne ſuperationis. hac rōne habeo demon-
ſtrare cōtra quartam opinioneꝫ in ſpē. ꝙ vꝫ
victoria ſuiipſius incōpabiliter laudabilior ē
victoria totius mundi:ſiue mundus tempo-
raliter ſubijciat̄: ꝑut accidit Alexandro ma-
gno:ſiue ſpūaliter:ſicut accidit dignitati pa-
pali. Et ꝓ fundamento rōnis occurrūt mihi

duo carmia Eſopi. di. De precio victi pēdet
victoria victor. Tantus erit victi glīa quāta
fuit. Declarant̄ hi verſus hoc exemplo. Nā
preſuppoſito ꝙ leo pugnaret cū mure:⁊ ecō-
uerſo:mus pugnaret cū leone. Si leo vince-
ret murē:vel mus vinceret leonem:peto cui
maior laus ⁊ gloria daret̄:⁊ certū eſt ꝙ non
leoni:⁊ ratio eſt:q2 cū ipe ſit fortiſſimꝰ aialiū
⁊ ecōtra:mus impotentiſſimꝰ:minima laus
vel nulla ei deberet̄. Sed bn̄ per ꝯtrariū mu
ri maximus honor eſſet. Et rō eſt:q2 cum ſit
aial exiguuꝫ:⁊ impotentiſſimū:tn̄ ſuperaſſet
leonem oiuꝫ aialium fortiſſimū. Silr̄ ſi qs i
aſtiludio vinceret hoiem vilem ⁊ inexꝑtum
minimā vel nullā laudē hr̄et. Econtra vero
ſi quis inexꝑtus ⁊ quaſi impotens de equo
deponeret armigeꝝ potentiſſimū:⁊ in armis
ſtrenuū:vtiꝗ maximā ſibi laudē ⁊ honorem
acgreret. Quo preſuppoſito:peto qd ſit maiꝰ
⁊ nobilius:an ſolus animus vnius hominis
an ſimul oiuꝫ hoiuꝫ corpora:oēſꝗ ſimul mū
di diuitie. Et claꝝ eſt ꝙ ſolus aius vniꝰ hois
dicente pħo. j. ethi. Bona aie ſunt magis bo
na ꝗ̄ bona corporis. Et. 6. politicoꝝ di. Tri-
plex eſt bonū. ſ. bonū anime:bonū corporis:⁊
bonū exterius adueniens. Inter que anima
eſt melior omni corpore:⁊ anime bonum oi-
bus bonis. Et ratio eſt:q2 cum id ſit melius
qđ eſt p̄mo p̄ncipio ꝓpinquius:⁊ ſimilius.
prout dicitur. 5. metha. ⁊ ſola aia hominis ſit
deo ſimilior ⁊ propinquior per intellectū ra-
tionem ⁊ liberam voluntatem:⁊ per amorē
omnibus humanis corporibus:necnō et ter
renis theſauris. Concludit̄ ꝓpter hoc ꝙ ſola
anima hominis vnius predictis omnibꝰ no
bilior eſt:⁊ melior. ꝙ ſi ſic eſt:ergo ſequitur ꝙ
ſi quis animū ſuum vincit:ſeu cor ſuū ſupat
vtiꝗ maiorem victoriā ⁊ honorem reportat
Et ſi forſitā non in cōtra mundanoꝝ hoiuꝫ:
tn̄ coram deo:⁊ vera rōne:ꝗ̄ ſi totum mun-
dum deuiciſſet ⁊ ſuperaſſet. Et confirmo iſtā
rationem ſic practice loquēdo. Ecce ꝙ Alex.
totum mundū deuicit:ponatur nūc caſus: ꝙ
vnus alius hō veniat cum induſtria ⁊ Alex.
deuincat:⁊ ſibi ſubijciat. peto nunc qs potē
tior ⁊ laudabilior extimabitur:an Alexander
deuictus:an alius Alexandrum deuincens:
⁊ certum eſt ꝙ Alexandrū ſibi ſubijciēs:ma
iori laude dignus erit. Et ratio eſt:quia cum
vicit ⁊ ſibi ſubiecit:qui totum mundum vice
rat:⁊ ſibi ſubiecerat. hoc conceſſo. quero iteꝝ

quid est qđ fecit Alexandro p̄ncipaliter totū
mundum deuincere: ⁊ certum est ꝙ fuit eius
animus strenuus ⁊ magnanimus. Si igitur
Alexander aīuȝ suum vicisset: qui totum mū
dum vicerat: vtiqȝ maiorem victoriam habu
isset: q̄ȝ de totius mundi habuit. ꝓpter quod
legitur: ꝙ semel Aristoteles audiens Alexā.
contra quēdam valde turbatū: ita vt pre ira-
cundia ⁊ furore sibi mortē minaret̄. Scripsit
sibi quādam ep̄lam. nā eius magister extite-
rat. di. hec verba. O Alexander audi me: ma
gnū documentū docebo te: qs est qui vincit
omnes reges terre: ⁊ totū mundū tibi subiu-
gat? Certe cor tuū strenuū ⁊ nobile. Si ergo
in hac re vincis cor tuū: eo ꝙ vinces illud qđ
totum munduȝ deuicit: eris maior victor q̄ȝ
fuisti. h̄ Aristo. Vis igitur o ciuis: o mulier
habere maiorem potentiam ⁊ victoriam q̄ȝ
vnq̄ȝ habuit Alexander magnus: in victoria
huius mundi totius? Vince aīuȝ ⁊ passiōes
cordis tui. Nam vt ph̄us. xj. de aialibus. ait.
Potentior est sola rō in hominibus: q̄ȝ ois
potentia in brutis aialibus ⁊ humanis cor-
poribus. Et ideo si qs remittit odium: seu cū
ratione carnis concupiscentiaȝ sibi subijciat
cum talis victoria facta fuerit cum fortitudie
rationis. victoria aūt totius mūdi acquiritur
mediante materiali fortitudine equoꝝ: lan-
cearum: sagittaꝝ: bombardaꝝ: atqȝ humano
rum corpoꝝ. Certum est ꝙ talis victoria est
quasi in infinitū laudabilior victoria totius
mundi: qđ bene ꝯfirmans quidam sapiens
dictus Vegetius in lib. de re militari dicit.
Supposito inquit ꝙ hinc sint due partes di
micātes ad inuicem: ⁊ vna pars excedat aliā
tam in multitudine hoīum: q̄ȝ equoꝝ. Alia
vero excedat industria: ⁊ illa q̄ excedit i mul-
titudine est inexpers oio ad bellū. Alia vero
magistra ⁊ expta. Modo querit̄ si vna istaꝝ
partium alteram deuincat. ⁊ ecōtra q̄ istarū
partium debet habere maioreȝ laudem. Et
respondet prefatus auctor: ꝙ pars docta ma
iori laude digna est: ⁊ insup victoriam repor
tauit. Rōnem assignat di. ꝙ scientia rei bel-
lice dimicandi nutrit audatiā. Nemo enim
facere metuit: qđ se bene didicisse ꝯfidit. vñ i
numerabilis multitudo disposita est ad cedē
hec Vegetius. Si vis spūaliter vltra p̄dcā
hoc intelligere: dicere potes. ꝙ lȝ vnꝰ sit aius
⁊ innumerabiles sint demones tētantes. Si
animus tot demones cum tētationibus qui

vtiqȝ fortissimi sunt: p̄cipue cū dicat̄ Job. 41.
Et ideo est potestas super terram que com-
paretur ei. s. demoni fortiter supauerit: victo-
riosior vtiqȝ appebit quā si mille mūdos si-
bi subiecisset. Sed quid comparo victoriam
suiipsius victorie totius mundi? Certe qui se
ipsum vincit deum vicit: qui in infinitū mū-
dum excedit: ⁊ cum insup in eternū facit sibi
seruum: ⁊ subijcit voluntati sue. ꝓph̄a attestā
te qui ait. Voluntatem timentiū se faciet: et
deprecationem coꝝ exaudiet: ⁊ saluos faciet
eos. O grandis victoria: o magna fortitudo:
o inextimabilis gloria: laus: ⁊ honor: per vi-
ctoriam suiipsius deum vincere: qui est infi-
nite potentie: sapientie: atqȝ clementie: ⁊ qui
infinitos mūdos excedit. ¶ Quinto deniqȝ
probo idem rōne oppositionis. In hac rōne
habeo generalr̄ demōnstrare contra simul
quattuor predictas opiniones. ꝙ vȝ victoria
suiipsius incōparabiliter excedit in dignita-
te cōgregationē oiuȝ thesauroꝝ mūdi: acqui
sitionem ois sapientie: oēm diuitiaꝝ ꝯtēptū
⁊ religionis ingressum: nec nō et victoriam
totius mundi. Et fundamentū huius gnālis
rōnis ponit ph̄s. 4. topi. di. Si ꝓpositum in
proposito: ⁊ oppositum in opposito. patet h̄'.
Nam cū tenebra ⁊ lux se habeant sicut con
traria: eo ꝙ lux est quedam positio. tenebra
vero vt dicit̄. 2. de aia. Nihil aliud sit nisi q̄-
dam p̄uatio. p̄uatio aūt ⁊ habitus: vt dicitur
io. metha. Sint radix ꝯtrarioꝝ. hinc est ꝙ cū
lux sit sūme disgregatiua visus: ergo per op-
positū tenebra est ipsius visus sūme congre
gatiua. Silr̄ si concedis ꝙ lux est sūme leti-
ficatiua: q2 sic est. Nam dicit̄ Eccle. xj. Dulce
lumen ⁊ delectabile est oculis videre solem:
g̊ tenebre luci opposita ē summe ꝯtristatiua.
Silr̄ si ex lucrifactione in mercantia sūmuȝ
gaudiū acgritur: ergo ex pditione tanq̄ȝ ex re
sibi opposita sūmus dolor gnātur. Quo pre
supposito. peto qd sit vilius: ⁊ vituperalius in
hac vita inter cetera? Et certū est ꝙ inter ce
tera: nihil est infelicius seruitute dicēte Se-
neca ep̄la. 52. Nihil inquit in hac vita est in-
felicius seruitute. Cū quo ꝯcordans Tulius
lib. j. de nā deoꝝ. Miserius seruitute qd pos
sumus aut dicere: aut excogitare? quasi dicat
nihil. Et ratio est: q2 libertate qua perdit̄ ex
seruitute: nihil est melius in hac vita. Juxta
sententiā Esopi poete. di. Nō bene ꝓ toto
libertas venditur auro: hoc celeste bonum

rōne
opposi
[illegible]

ꝑterit orbis opes. Et ꝙ ex seruitute liber-
tas tam preciosa ꝑdat̃.testat̃ phs.j.polliti. di.
Nullus seruus nãliter est sui iuris: sed alte-
rius. Et.j.metha.dicit. Nõ liber est q̃ alteriꝰ
gratia est. Quibꝰ premissis iteꝝ peto:an q̃ se
quit̃ passiones suas ⁊ inordinatas affectiões
sit liber an seruus:etiã si esset dñs tutiꝰ orbis
⁊ certum est ꝙ est seruus ⁊ non liber. Seruꝰ
dico non hominũ:sed ipsius inordinate affe
ctionis supbie vel peccati: cui subijcit̃ ꝑ con-
sensum: dicente Saluatore Jo.8. Qui facit
peccatũ:seruus est peccati. Et Pet.scdo. pe.
2.ait. A quo qs superatus est:eius ⁊ seruꝰ est.
Et Aplũs ad Ro.6.ait. Serui facti estis cui
obedistis. Quod confirmnas Tulius in lib.
de paradosis ait. Omnis sapiens liber: ois
stultus seruus. Cui libere ipabit q̃ suis cupi-
ditatibus ipare non põt? Quid est libertas?
ptãs viuendi vt velis.qs aũt viuit vt vult? q̃
recte viuit. Qui gaudet officio? qui nec legibꝰ
qdẽ ꝓpter metũ paret:sed eas seqt̃ ⁊ excolit.
Qui nõ facit:vel dicit:vel cogitat:nisi libere.
Si igitur sapienti conuenit: vt nil faciat in-
uitus:nihil dolens:nihil coactus:cum seruitꝰ
sit obedientia fracti animi: atqꝫ abiecti:⁊ ar-
bitrio suo carẽtis. Quis neget oẽs leues:oẽs
cupidos:oẽs improbos esse seruos. Et infra
subiungit̃. Ego istos nõ mõ seruos:sed ⁊ ne-
quissimos seruos appellandũ puto:lꝫ ãplissi-
ma familia nati sint. h̃ Tulius. ꝙ si vt patet
seipsum non vincens:est seruus ⁊ peccati et
sue affectionis. Iteꝝ quero que est vilior ser
uitus:an illa qua hõ hõi subijcit̃: an illa qua
quis subijcit̃ peccato concupiscentie:⁊ hmõi?
Et certũ est ꝙ in infinitũ quasi est vilior ⁊ vi
tuperabilior seruitus:qua qs subijcit̃ peccato
q̃ꝫ qua qs subijcit̃ homini. Et ratio est: qꝛ vt
dicit̃.2.de generatiõe ⁊ corruptiõe. Melius ẽ
esse simpliciter q̃ꝫ non esse. Cum aũt peccatũ
sub quo subijcit̃ homo:nullum habeat esse:
hinc est ꝙ vilius est seruire peccato: qd̃ non
habet esse:q̃ꝫ seruire homini etiam vilissimo
qui habet esse. Et ꝙ peccatũ cui homo subij-
citur esse non habeat. testat̃ Augu.in lib.de
natura boni.di. Peccatum inquit non ẽ nã
aliqua: sed simpliciter defectus:⁊ ꝓuatio bo-
ni. Et Anselmus in lib.de conceptu virgina
li dicit. Peccatum non est substãtia aliqua:
sed ẽ sicut cecitas:qui nihil est q̃ꝫ priuatio vi
sus vbi debet esse. Et ratio ꝙ peccatuꝫ nihil
sit est:quia.j.ethicoꝝ phus dicit. ꝙ bonum et
ens conuertunt̃:patet ꝙ de quocũqꝫ predi
catur ens:predicatur ⁊ bonum. Unde si ali-
quid est:seu habet esse:siue sit esse spirituale:
siue corporale:siue temporale:profecto ⁊ bo-
num est. Sed clarum est ꝙ peccatũ nihil hẽt
de bonitate corporali:spirituali:⁊ temporali:
ergo non habet esse:ergo peccatum nihil est.
Qd̃ formaliter Bonauentura in.2. dist.34.
arti.2.q.3.sic esse asserit. Si igitur sic est:quia
sic est ꝙ peccatum cui homo subijcitur nihil
est. Ecõtra homo sub quo subijcitur homo:
habet esse:⁊ inter ens ⁊ nihil infinita distan
tia est.ẜm phm.⁊ per consequens infinita vi
litas. Concluditur necessario ꝙ maior est vi-
litas quasi in infinitũ subijci peccato: q̃ꝫ cui-
cũqꝫ etiam vilissimo homini. Si igitur pec-
catum vt patet exquo nihil est:ẽ vilius quasi
in infinitũ ipso homine:qui habet esse:quãte
vilitatis est queso homo qui seruus est pec-
cati? profecto tante vilitatis erit respectu pec
cati: quãte vilitatis est seruus respectu dñi
sui. Si nulla igitur vt ex predictis patet:ma
ior est ignominia: q̃ꝫ seruire ⁊ subijcere se ꝓ-
prie concupiscentie ⁊ passioni:ergo necesse est
per oppositum concludere:ꝙ seruans liber-
tatem suam:⁊ subijciens sibi propriam con-
cupiscentiam:⁊ passionem:maiorem laudem
acquirit gloriam:⁊ honoreꝫ: q̃ꝫ vnq̃ꝫ acquiri
possit in hac vita. Ex predictis igitur quinqꝫ
rationibꝰ patet:qualiter in presenti vita nul-
la maior potest esse victoria:q̃ꝫ victoria suiip-
sius. ¶ Tertio probo hoc ideꝫ multiplicibus
exemplis:ꝙ nulla maior est victoria: q̃ꝫ vin-
cere seipsum:⁊ passiones suas. Primũ exẽ-
plum habemꝰ de Ualerio maximo:de quo
narratur in gestis Romanoruꝫ:ꝙ cum esset
octuagenarius:⁊ virgo:⁊ a multis narraren
tur multe sue victorie:virtutes:⁊ gratie. ipo-
suit omnibus silentium dicens. Scitote ge
nerosi ciues:ꝙ de vna victoria super omnes
alias victorias gloriari possuꝫ:⁊ debeo: quia
nequissimam carnem meam domaui: ⁊ con
cupiscentiam meam carnalem cunctis die-
bus vite mee vsqꝫ ad morteꝫ rationi subieci
quod cum dixisset:ab omnibus per rationes
comprobatum est: sic se veritatem habere.
Quo exemplo arguit̃:ꝙ nulla maior ẽ victo
ria:q̃ꝫ victoria ꝓprie ↄcupie. Scdm exẽpluꝫ
habemꝰ de Alex.magno:de quo legit̃ i gestis
grecoꝝ:ꝙ cum in syria vocatus fuisset ad cõ-
uiuiũ per regẽ Sicilie:ad honorandũ cũ se-

cit adduci pulcriores mlieres quas potuit ha
bere. Contigit autem ibi esse tres inter ali-
as pulcherrimas.quas Alexā.impudice ꝯcu
piuit.Qđ rex cicilie cognoscēs:voluit retra-
here Alexā. ab hac turpi concupiscentia. fe-
citqꝫ depingi pulcherrimū pannū: ⁊ poni ex
opposito Alexādri:ut ex directo posset illum
aspicere.⁊ in panno illo erat depicta quedaꝫ
pulcherrima domicella ⁊ littera quedā erat
super caput eius que dicebat.Ego sum pudi
citia:⁊ honestissima:⁊ amabilis.Ista vero do
micella pudicitia: secū ducebat alias tres do
micellas:super caput prime erat scriptū pru-
dentia:sup caput secūde erat scriptū iusticia:
super caput tertie erat scriptū victoriā maxi-
ma.Pudicitia autē coronabat prudentiam
dicēs.Sine me nihil sapis.Deinde corona-
bat secūdā dicens.Sine me nō regnas.Po
stremo coronabat tertiā ⁊ dicebat.Sine me
non triūphas.Cum autē Alexā. prosperisset
picturā:⁊ scripturā legisset:licet positꝰ in tur-
pitudine libidinosa:detestatus est eā ex docu
mento pudicitie:⁊ cessauit a priore furore libi
dinis sue.Tandē propositū fuit a sapientibꝰ
coram Alexādro:que maior esset victoria in
ter omnes:⁊ ab omnibꝰ ibi astantibus diffi-
nitum fuit:⁊ conclusum.ꝙ nulla maior est in
mūdo victoria:q̄ꝫ vincere seipsum ⁊ cōcupi-
scentias proprias.¶ Tertiū exemplū habe-
mus de Diogene pħo cinico.Naꝫ fuit etiaꝫ
alius Diogenes dictus babilonius. De isto
Diogene cinico.dr̄ in li.de vita ⁊ moribꝰ phi
losophoꝝ.⁊ etiā ponit Valerius maximꝰ lib.
quarto.ꝙ Alexan.magnus nō potuit vince-
re continentiā eius.Diogenis inquit Vale
rius continentiā: vincere nō potuit Alexan.
Ad quē cum accessisset ad solem sedentē:hor
tareturqꝫ ut si qua ab eo sibi prestari vellet in-
dicaret.vir robuste prestantie ait. Quid a te
poscam nō habeo:sed rogo: ne mihi auferas
qđ dare nō potes.Ex interpositione eni sua
solem Diogeni auferebat. Sic igit̄ Alexan.
qui omnes quasi nationes vicerat:a Dioge
ne victus est.Et ideo Sene.li.6.de beneficijs
ait.Potentior fuit Diogenes Alex.oīa pos-
sidente.pħs enim erat: qđ Diogenes nollet
accipere:q̄ꝫ quod ille posset dare Alex. Dio-
genē e gradu suo tentauit pellere: sed celeriꝰ
clarissimū regē persaꝝ suo gradu armis pel-
lere potuit.hec Seneca.Ex qua sententia pa
tet:ꝙ maior fuit cōtinentia in Diogene qui
nihil volebat: q̄ꝫ potuerit eē liberalitas dādi
in Alexan.totū quod habebat. Fertur etiam
in eodē libro de moribus phoꝝ.ꝙ dū Alexā.
rex corā diogene trāsiret:Diogenes tanq̄ꝫ il
lum spernens:nec eū respexit:nec honorauit.
Cui dixit Alexan. quid est Diogenes ꝙ me
non respicis:quasi me nō indigeas?Cui ille.
Nequaq̄ꝫ indigeo seruitijs serui seruoꝝ me-
orum.Et Alex. Cum sim dn̄s totius orbis:
nūquid seruorū tuoꝝ sum seruus?Ait. Ego
preualeo cupiditatibus meis refrenans illas
⁊ subijciens illas mihi:ut mihi seruiant. Ti-
bi autē cupiditates ꝑualent:⁊ tu seruus earū
efficeris:iussibꝰ earū obtempans.Supbia est
dn̄a tua:⁊ ancilla mea:tibi eni eniꝫ imperat.
ego autē eam suppeditaui. Carnalis concu-
piscentia:gula:et ira:sunt dn̄e tue:q2 eis obe-
dis:sed sunt ancille mee:quia eas mihi subie
ci.Et ideo dico tibi Alexā. ꝙ i veritate tu es
seruus seruoꝝ meoꝝ:⁊ si hui mei sunt te ma
iores:quia eis in omnibꝰ obtempas:q̄ꝫto ma
gis ego sum maior dn̄s te:cui per oīa tui do
mini obtēperāt?Quo audito: cū serui Alex.
vellēt in eū irruere Alexā.ait. Videte ne hūc
ꝯtingatis:q2 veritatē dicit:⁊ vere seruꝰ dei est
Quo exēplo ostēdit̄:q̄liter victoria suiipsiꝰ ex
cedit victoriā totiꝰ mūdi.¶ Quartū exēplū ha
bemus de Cōstātino impatore xp̄ianissimo.
qui ut habet̄ in legenda sancti Siluestri. Cū
ante baptismū paganus esset:⁊ crudeli lepra
infectus:nec vllum habere posset remediū sa
nitatis.Diffinitū fuit a collegio medicorū: ꝙ
acciperent̄ tres mille pueri:seu infantes:⁊ oc
ciderent̄: ⁊ sic ex eorū recenti sanguine fieret
pissina:vel balneū: in quo ingrediens impa-
tor stati sanaret̄. Vadūt seruitores hincinde
ꝑvillas:ciuitates:castra:⁊ arripiunt tres mil
le pueros ab vberibus ⁊ brachijs parentum
suorū:⁊ sic viuos portant in Romana ciui-
tate.Post quos currūt patres ⁊ matres de
diuersis locis:filios suos flentes: ⁊ acriter se
lamētantes.Cum autē Romā ingressi fortiꝰ
solito lachrymarent̄ ꝓ filijs sublatis. Impa
tor audiēs fletū:lamenta:querimonias:⁊ cla
mores:interrogat quid hoc eēt: ⁊ cū de facto
certificatus esset:statim in platea se fecit du-
ci:quē cum filioꝝ parentes vidissent: se forti-
ter lamentātes clamant. O Serenissime et
Sacratissime impator: vbi est pietas tua na
turalis:vbi charitas:vbi misericordia:vbi hu
manitas:vbi clementia. Ecce filij innocētes

nostri sunt:qd tibi nocuit eorū innocētia: nec profecto parentes maiestati tue vnq̄ nocuerunt. Aut filios quesum⁹ restitue:aut cū ipsis simul eorū parentes occide. Ad que verba cō motus imperator in corde: quia naturaliter pius erat:indicens silentiū omnib⁹:hanc oratione ꝛ eplaz prout in legenda supradicta habetur verbaliter corā omni populo fecit. Audite me comites:ciues:ꝛ cōmilitones mei:populiq3 qui astatis:dignitas rōani impij de fōte nascitur pietatis:que etiā hanc legē dedit: ut capitali sententie subderet:quicūq3 in bello occidisset infantē:q̄nta ergo erit crudelitas nostra:si filijs nostris hoc facimus qd̄ fieri ꝓhibuim⁹ alienis. Quid iuuat barbaras superasse nationes:si ab ipietate vincamur. Naz vicisse extraneas nationes:virtus est bellantiuz populoꝝ. Vincere aūt pctā ꝛ vitia:nosq3 ipsos:virtus est moꝝum. In illis fortiores extitimus ipsis. In istis nobisipsis fortiores sim⁹. Qui enim fuerit in isto certamine superatus. victoriam obtinet victus. Victor autē post triumphuz victus efficit:cum pietas ab impietate superat. Vicat ergo pietas in isto congressu. bene eni omniū aduersantiū potentiores essevictores:si a pietate vincāur. Omniū enim se dn̄m esse demonstrat:qui seruū se mōstrauerit pietatis. Melius est ergo me mori salua vita innocentiū: q̄ꝫ p eorū interitum vitā recuperare crudelē:quā tamē recuperare incertū est. Cum tamen sic recuperata:certū est q crudelis est. Ecce finis hui⁹ clementissimi imperatoris. Practicā autē moralem sup hac epl'a faciendā tibi relinquo o p̄cco dei. Tu tamen exclama cōtra xp̄ianos oppositū facientes. Potes tn̄ dicere: q exquo deus vidit clementiā:ꝛ tantā suiipsi⁹ victoriā in isto imperatore pagano:statim deus cū reduxit ad baptismū ꝛ xp̄ianissimū fecit:ꝛ a lepra sanauit.ꝛ tādem ad eternā vitam cū perduxit. Ex predictis ergo rationib⁹. auctoritatibus. ꝛ exēplis. patet scd̄a ꝯtēplatio:de victoria tentationū:seu suiipsius:in qua monstratum est:q victoria suiipsius excedit in dignitate. laude. ꝛ gloria. ꝛ honore. omnes mundanos thesauros:omnē speciem sapiētie acq̄sitē.infuse.omnē mundi cōtemptū: ꝛ religiōis ingressum. omnem deniq3 victoriam totius mundi:siue tempaliter:siue spūaliter habeat. Cuius nobilitate victorie. laude. gloria. ꝛ honore. vos ꝛ me gaudere faciat domin⁹ noster Jesus xp̄us in presenti per gratiā: ꝛ in futuro per gloriam. Qui viuit et regnat benedictus in secula seculorum. Amen.

¶ Feria tertia post primā dominicā quadragesime iterum de prima nobilitate .s. triumphatiua ipsius sacratissime fidei.

Cum intrasset Jesus Hierusalē:cōmota est vniuersa ciuitas. Scribuntur hec verba Matt. xi ca. ꝛ in euangelio occurrentis ferie. Post sacri euangelii explanationē humanissimi ciues:exquo de victoria carnis:mundi:atq3 diaboli. duas contēplationes declarauimus. vz eius necessitatē:atq3 maximā nobilitatem. In p̄nti sermone habeo simpliciter declarare. tertiā ipsius victorie contēplationē: in qua videbim⁹ magnitudinē p̄mij:seu glorie:quā diuina bonitas exhibet predicta victoria viriliter preliantibus:ut ex tali consideratione ingētissimi premij atq3 mercedis:quisq3 deceterovniuersalius ꝛ fortius cōtra carnē:demonē: ꝛ mundum possit p̄liari. Cuius tertie cōtemplationis declaratio talis erit.

¶ De maxima mercede victorie rationis cōtra mundū. diabolū:ꝛ carnē:ꝯtēplatio tertia

Tertia postremo contēplatio de victoria rationis ꝛ fidei: cōtra tētationes mūdi:carnis:atq3 diaboli: contēplatio premiositatis. In hac contēplatione: habeo tibi fidelis anima:ut prediri simpliciter demonstrare:eximiā:profundā:atq3 admirabilem mercedē. quā clemētissimus deus:si viriliter te habueris contra demonē:munduz: ꝛ carnē. tibi post hanc vitam miserabilē daturus est. Pro firma autē atq3 indubitabili veritate tene:q tam magnū et ꝓfundū est p̄miū gaudiū ꝛ bonum:seu tam mirabilis:eximia est gloria:merces:remuneratio:beatitudo. atq3 felicitas:quā iustissimus deus dabit soli aie cōcupiscentias ꝛ passiones suas vincenti ꝛ superāti:q oēs simul sentētie sacrorū doctoꝝ:atq3 illuiatoꝝ theologoꝝ: q̄uis ingētia ꝛ maxima de aie mercede p̄dicent: ꝛ demōstrent:tamē respectiue paꝝ aut nihil ꝯcludunt. Et qd̄ plus est. p̄supposito q simul oēs humane lingue essent. ut puta omniū iudeorum. saracenoꝝ. omniū thurcoꝝ. oiumq3 infi

deliũ ꝛ xp̃ianoꝝ. Si querit̃. an possent simul
oẽs exprimere magnitudinẽ glorie vniꝰ ani-
me in hac vita vincenti seipsam propter deũ
Clamans alta voce Rñdeo. nõ: nõ: nõ. Vl-
terius dicã qd maximũ. p̃supposito enim ꝙ
oia folia arboꝝ: oẽs stelle celi: oẽs lingue aui
um: atq; animaliũ: oiaq; grana arene: ligue
forent. Iteꝝ quero an eis possibile esset. ma-
gnitudinẽ eius mercedis exprimere quã deꝰ
aie viriliter pugnãti: cõtra demonẽ: mundũ:
ꝛ carnem exhibebit: ꝛ valenter exclamãs. Ite
rum Rñdeo. ꝙ nõ: nõ: nõ: nõ certe. ut veꝝ di
cam. nunq̃ eis possibile eẽt de centũ mille ꝑ
tibꝰ illius glorie: aie fideli dande: solũ vnã ex-
primere. Et si hoc prima facie forte incredi-
bile videatur. tñ veritas sine dubio sic se hʒ.
Et qm̃ phus p̃mo Metha. iuxta principium
dicit. Hi recte docẽt: qui causaʒ de singulis
reddũt. Et. 8. Phi. dicit. Oportet dicentẽ nõ
solũ veꝝ affirmare: sed etiã ipsiꝰ causam assi
gnare. Idcirco ut hec ꝯclusio ñ tm̃ vera: sʒ ẽt
verissima appareat: q̃druplr̃ ꝓbo. Primo
auctoritatibus. Secũdo distictionibꝰ. Ter
tio rationibꝰ. Quarto reuelatiõibꝰ. ¶ Pri
mo probo auctoritatibꝰ diuersis. p̃ma aucto-
ritas est Grego. in moral. super verba Iob.
Cum vix paruã stillaʒ cepimus. dicẽtis. Om
nis ꝓsperitas atq; delectatio p̃ñtis vite. pre
sens. p̃terita. ꝛ futura. eterne felicitati compa
ta. est quasi q̃dã stilla liquoris. hec ille. Po-
tes etiã dicere aliã auctoritatẽ Grego. quaʒ
ponit in omelia vnius martiris: que inci-
pit. Si consideremꝰ carissimi que ꝛ q̃ta: vsq;
ad illud verbũ: certamen laboꝝ. Ber. in sen-
tentijs etiã suis dicit. Si omniũ hominũ lin
gue simul essent: ꝛ mihi loqui vellent de glĩa
quã anime bone habiture sunt. citius in nar
rando deficerẽt: q̃ vel minimã partẽ illiꝰ glo
rie exprimere possent. Quis enim hominuʒ
vnq̃ exp̃mere posset: q̃te magnitudinis deꝰ
sit: ꝛ tamẽ deus ipse erit merces ꝛ possessio
animaꝝ sanctaꝝ. Idem quoq; Ber. sup ver
ba Eccl. Iocũditas cordis. ait. Illud est solũ
ꝛ veꝝ bonũ: qd̃ non de creatura: sʒ de creato
re cõcipitur. qd̃ cum acceperis: nemo tollet a
te. Cui compata ois aliunde iocũditas me-
ror est. omnis suauitas dolor est. omne dulce
amaꝝ est. omne decoꝝ fedum. omne postre-
mo qd̃ delectare potest molestuʒ est. hec ille.
Phs etiã. 10. Ethicoꝝ. ait. Duplex ẽ delecta
tio. i. s̃m sensum: ꝛ s̃m intellectũ speculatiuũ
inter quoꝝ ꝑatiões. illa est delectabilissima
que est ꝑfectissima. ꝑfectissima autẽ operatio
est q̃ est sensus: vel intellectus bene dispositi
in ꝑatione ad optimũ eoꝝ que subiacẽt sen
sui vel intellectui. ꝑfectissima autẽ delectatio
est magis: que ẽ s̃m intellectũ ad primã cau
sam: q̃ʒ q̃ est s̃m oẽm sensum. hec ibi. Idem
quoq; in. xi. de animalibꝰ. ait. Quãuis paruʒ
sit. ꝙ de superioribꝰ substantijs accipimus: tñ
illd̃ modicũ est magis amatũ: magis deside
rabile ꝛ magis delectabile oi cognitiõe: quã
de oibus simul bonis: ꝛ substãtijs inferiori-
bus habemꝰ. Itẽ Apo. p̃mo Cori. 2. ait. Ocu
lus non vidit: nec auris audiuit: nec in cor ho
minis ascẽdit. que preꝑauit deus diligentibꝰ
se. O ciues notate verba: ꝛ signate misteria.
Cogitate queso quot bona oculꝰ videre pos-
set: ut sunt lapides p̃ciosi: auꝝ ꝛ similia. Naʒ
ut dicit phs p̃mo Metha. ꝛ li. de sensu ꝛ sen
sato. Sensus inqt visus. multas ꝛ quasi in-
finitas rerum species demõstrare potest. Co
gitate insuper quot triumphos vltra omnes
presentes qui sunt: erũt: ꝛ fuerunt in hoc mũ
do: auris audire posset. Et insuper cogitate:
quot bona p̃ciosissima ꝛ delectabilia huma-
nus intellectus in hac vita intelligere posset:
ꝛ cum hec omnia cogitaueritis. Scitote iu-
xta prefataʒ sententiã pauli: ꝙ adhuc maior
est in infinitũ. Felicitas a deo danda anime
que carnis: et mundi: voluptates superat Au
gusti. super primã canonicaʒ Ioan. ait. Qui
biberit de fluuio paradisi: cuius gutta maior
est Occeano. Restat ut in eo sitis omniũ bo
norum delectabiliũ presentis vite funditꝰ ex-
tinguatur. Idem quoq; Augusti. in libro de
virginitate. sic dicit. Tam ingens ꝛ maxima
est delectatio illius superne glorie: ut etiam
si non liceret amplius in ea: nisi vnius diei
hora manere. Propter hoc solũ innumera-
biles anni presentis vite pleni delicijs: ꝛ om
ni affluentia bonorũ tempaliũ: recte merito
q; ꝯtemnerẽtur. hec ille. Deniq; idem Aug.
12. de ciui. sic dicit. Qd̃ deus preꝑat diligen-
tibus se. fide non capit̃: spe non attingit̃: cha-
ritate non cõprendit̃: desideria ꝛ vota omnia
trãsgredit̃: acquiri potest: extimari nõ potest.
hec ille. Ex predictis igit̃ auctoritatibus patʒ
qualiter merces ꝛ gloria que dat̃ a deo ani-
me seipsam in hoc mũdo propter ipsum deũ
vincẽti inextimabilis est. ¶ Secũdo hoc idẽ
probo distinctionibꝰ. ꝛ primo distictione Ri-

car.in suo quolibeto di.Cū querit̄. An mer-
ces future glorie:que datur rōnali anime vir
tuose ⁊ bone:possit exp̄mi ⁊ narrari. Respō-
deo ꝙ tripliciter gloriā illā cognoscere possu
mus in hac vita. Aut ꝑ effectū. Aut per fidē.
Aut ꝑ momētaneā ipsi⁹ diuine eēntie visio-
nē. Per effectū gloriā illā cognoscere nō pos
sumus. Et ratio est:q꜀ effectus nō ducit in ꝑ
fectā cognitionē sue cause. Sicut nec cogni-
tio alicuius filij:prebet verā cognitionem de
suo patre: sine eius presentia. Similiter nec
fumus demonstrat mihi sine actuali visione
ipsius ignis. A simili ꝑfectionē substātie ig-
nis dico.ꝙ per effectus dei: qui sunt creatu-
re :seu diuine reuelationes:⁊ gratiaꝝ infusio
nes:nequaꝙ̄ peruenim⁹ ad eius dei : in quo
vera hominis felicitas ꝯsistit.perfectā cogni
titionē. propter ꝙ et eius gloria per simpli-
cem effectū cognosci nō potest. Per fidē eti
am demōstrari nō potest excellētia illi⁹ glo-
rie. Et ratio est:q꜀ cū oīs ꝑfecta cognitio or
tum habeat a sensu.sicut dicit ph̄us libro de
sensu ⁊ sensato. Fides vero ipsa sit simplici-
ter de nō visis.claꝝ est:ꝙ propter hoc: nō po
test nobis fides verā noticiā illius mercedis
⁊ glorie ip̄edere. Quia sicut cec⁹ nō pōt iudi
care de colorib⁹:eo ꝙ colores videre nō pōt.
Sic a sili:nec fides q̄ est de nō visis:pōt no-
bis exp̄mere veꝝ iudiciū:de magnitudine fu
ture mercedis.ꝑ momētaneā etiā visionē nō
pōt exprimi in hac vita magnitudo illi⁹ gl̄ie.
Nā p̄supposito ꝙ qs in extasi posit⁹:seu ra-
ptus.videret ꝑ morulā gl̄iaꝝ diuine eēntie.in
qua felicitas cōsistit. tn̄ cū aia illa rediret in
propriū corp⁹ ⁊ in ꝓprios sensus: nunꝙ̄ pos-
set:nec vnꝙ̄ sciret exprimere de mille ꝑtib⁹
illi⁹ glorie vnā solā. Et hoc ꝓpter grauitatem
corpis. Nā ut dicit Salomō Sap.9. Corp⁹
qđ corrūpit̄ aggrauat aiam: ⁊ deprimit ter-
reaꝫ inhabitatio sensum plura cogitantē. Et
ꝓpterea dicebat Plato:licet errauerit ꝙ no
strū scire erat nostꝝ reminisci. Ponebat eni
aias simul oēs a principio in celo creatas. et
ibidē habitib⁹ oium sciētiaꝝ fuisse plenas.sed
cū ex p̄cepto p̄me cause veniebāt ad corpora
iā formata:statī obliuiscebāt̄ oium coꝝ q̄ in
celo didicerāt.⁊ ꝓpter hoc qn̄ in tp̄e veritat̄:
⁊ habitū alicuius sciētie addiscebāt:seu capie
bāt.dicebat ꝙ hoc n̄ erat discere:sꝫ erat remi
nisci coꝝ q̄ iā in celo aie ipse didicerāt. Que tn̄
opinio ut predixi falsissima est:eo ꝙ habitus
virtutū ⁊ sciētiaꝝ in hoc mūdo acq̄rant aie ⁊
nō in eaꝝ creatiōe siue in vtero m̄ris accipi-
unt. Sꝫ insup̄ dato ꝙ qs remisceret̄ oiuꝫ eo
rū q̄ in extasi ꝑ morulā vidisset:adhuc ip̄ossi
bile foret ista exp̄mere. qm̄ impossibile esset
inuenire vocabula in hac vita ad ea sufficiē-
ter exp̄mēda. Qđ manifestū pꝫ in paulo.qui
dicit.2.Cori.12.Cū rapt⁹ eēt in p̄adisum:ꝙ au
diuit archana dei:que nō lꝫ hoi loq̄.i. ſꝫ glo.
q̄ nō p̄nt licite loq̄.hec Ric.sn̄ialr̄. Ex hac di
stinctione pꝫ:q̄liter nec ꝑ effectū: nec ꝑ fidem
nec insup̄ ꝑ momētaneā visionē eēntie dei.
pōt exp̄mi profunditas: ⁊ magnitudo future
mercedis:et gl̄ie:q̄ dabit̄ aie carnalib⁹:mūda
nis:atꝙ̄ diabolicis tentationib⁹ viriliter resi
stenti. Aliā distinctionē ponit Tho.1.2.q.3.ar.
8.in corpe.q.di.Cū querit̄ an btitudo homis
possit in alia re:ꝙ̄ in visiōe soli⁹ diuine essen-
tie:q̄ in se cōtinet oia bona desiderabilia ꝯsi
stere. Rn̄.ꝙ nō. Ad cui⁹ euidētiā duo ꝯside-
rāda sunt.p̄mo ꝙ hō nō est ꝑfect⁹ in btitudie
ꝙ̄diu sibi restat aliqđ desiderādū ⁊ querēdū
Scđm est ꝙ vniuscuiusꝙ̄ ꝑfectio attēdit̄ s̄m
rōem sui obiecti. Obiectū aūt intellect⁹ est ꝙ
qd est.i.eēntia rei.ut dr̄ in.3.de aia. Vn̄ intā
tū ꝓcedit ꝑfectio intellectus:inꝙ̄tū cognoscit
eēntiā alicui⁹ rei. Si ergo intellectus aliquis
cognoscat eēntiā alicui⁹ effect⁹ ꝑ quā nō pos-
sit cognosci eēntia cause:ut.s.sciat̄ de cā qd est
nō dr̄ intellect⁹ attingere ad cām simplr̄: ꝙ̄-
uis per effectū cognoscere possit de cā an sit.
Et ideo remanet ex hoc adhuc naturalr̄ hoi
desideriū:cū cognoscit effectū:⁊ scit cū habe-
re cām:ut etiā sciat de cā qd est.⁊ illud deside
riū est admirationis:⁊ cāt inq̄sitionē.ut dr̄ p̄
mo Meth.puta si aliq̄s cognoscēs eclipsim
solis considerat ꝙ ex aliq̄ cā ꝓcedat: de q̄ q꜀
nescit quid sit admiratur: et admirando in-
quirit:nec ista inquisitio quiescit: quousꝙ̄ ꝑ-
ueniat ad cognoscendam essentiam cause.
Si ergo humanus intellectus cognoscens
essentiam alicuius effectus creati non cogno
scat de deo:nisi an est: nundum perfectio ei⁹
attingit simpliciter ad primam causam: sed
remanet ei adhuc naturale desiderium in-
quirendi causam. Unde nundum est per-
fecte beatus. Ad perfectam ergo beatitudi-
nem requiritur omnino ꝙ intellectus attin-
gat ad ipsam essentiam prime cause:et sic ꝑ-
fectionem suam habebit per vnionem ad de
um sicut ad obiectum in quo sola beatitu-

do hominis: vt ſupra dictum eſt conſiſte-
re poteſt. h Tho. Ex predictis concluditur ꝙ
exquo nullum bonũ creatũ põt ſufficere ra-
tionali anime: niſi habeat bonũ increatũ: qđ
eſt deus: ⁊ deus ſit inextimabilis bonitas. cõ
cluditur per ꝯñs ꝙ merces eterne vite dan-
da aie que vicit paſſiões ſuas iextimabilis ẽ.
¶ Scđo hoc idem ꝓbo per. 5. rões. Primo
rõne inparticipationis. Scđo rõne iuſtifi-
cationis. Tertio rõne preguſtatõis Quar
to rõne obiectionis. Quinto rõne reſolutio
nis. ¶ Primo ꝓbo rõne inꝑticipationis. ꝙ
vz futura felicitas incõꝑabiliter excedit oẽm
magnitudinẽ mundane ⁊ pñtis felicitatis: ꝑ
terite ⁊ future. Fundamentum rõnis ponit
phs. j. poſterioꝝ. di. Omne qđ eſt per eẽntiaꝫ
eſt maius ⁊ pfectius omni eo qđ eſt ſimplr ꝑ
participationẽ. pꝫ hec regula. Nam claritas
ſolis eſt maior ⁊ pfectior incõꝑabiliter clari
tate oiuꝫ ſtellaꝝ: eo ꝙ claritas ſua eſt ſibi eẽn
tialis. claritas vero ſtellarum eſt ꝑ participa-
tionem. Silr calor ignis eſt pfectior calore q
eſt in lapide: aut in ferro ignito: pro eo ꝙ ille
calor eſt eſſentialis. Ecõtra vero calor qui ẽ
in lapide: aut in ferro ignito: eſt ſibi ꝑ partici
pationem. Quo preſuppoſito: certũ eſt ꝙ pre
mium ipſius aie: vt predictuꝫ eſt. eſt bonitas
ſummi dei: que eſt ſibi per eſſentiam. Econ-
tra vero: ois ſimul bonitas oiuꝫ creaturaruꝫ
ſeu aliaꝝ que creare poſſet ineſt eis ꝑ partici
pationem. ꝙ ſi ſic eſt: ergo neceſſe eſt conclu-
dere ꝙ aia hñs deum pro premio: hꝫ in infi-
nitum maiorem felicitatẽ ⁊ beatitudinem: q̃ꝫ
ſi haberet infinitas creaturas: in qbus recipe
ret beatitudinẽ ſuam deo non habito. ꝓinde
phs hoc ꝯfirmat. 2. metha. di. Quicqd eſt cã
alioꝝ vt ſint talia: id maxime eſt tale. cũ quo
concordans Auctor in lib. de cauſis. dic̃. Cã
prima eſt diues ꝑ ſeipſuꝫ: ⁊ eſt diues magis
omnibus. Omnis enim res compoſita indi
gens eſt alio: aut rebus qbus cõponit̃. Res
autem ſimplex eſt vna: ⁊ vnitas eſt eius bo-
nitas: ⁊ bonitas eius ẽ vnitas. Illa ergo res
eſt magis diues: que influit oibus: ⁊ non ſit
influxio ſuper ipſam. h ibi. Et ibidem etiam
dicit̃. Quicqd põt cã ſcđa: poteſt cauſa pͥma
nobiliori ⁊ altiori modo. Que ſimul omnia
confirmãs Salomon Sapien. iꝫ. dicit. Quo
rũ ſi ſpẽ delectati deos putauerũt ſciãt q̃to
his dñator eoꝝ ſpecioſior. Speciei enim ge-
nerator h omnia conſtituit. Aut ſi virtuteꝫ ⁊
opera eoꝝ numerati ſunt intelligant ab his:
qm̃ qui h conſtituit fortior eſt illis. A magni
tudine eniꝫ ſpeciei ⁊ creature cognoſcibiliter
poterit eoꝝ creator videri. h ille. Equa ratiõe
patet qualiter futura felicitas inextimabilis
eſt per cõparationẽ omniũ bonoꝝ pñtis vite
Et confirmat̃ iſta ratio. Certum eſt eniꝫ ſm
Auctorem in lib. de cauſis. ⁊ in pͥmo de aia
ꝙ nobilior cauſa ſemꝑ nobiliorẽ ꝓducit effe
ctum. patet exemplo de triplici genere vini:
quoꝝ vnum eſt bonũ: aliđ melius: aliđ vero
optimum. Si enim petas cauſã diuerſitatis
iſtaꝝ bonitatũ. dico ꝙ vnum vinũ iđ bonũ
eſt: eo ꝙ habuit bonam cãm. ſ. vitem. Aliud
vero melius eſt. ⁊ aliud optimum: qr habuit
meliorem ⁊ optimam vitem. Quo conceſſo
peto quid eſt nobilius. An omnia tempora-
lia: ſicut ſunt gẽme: argentuꝫ: auꝝ fruct⁹ terre
⁊ huiuſmodi. Et inſuper omnia corporalia
bona: ⁊ mundani honores: a quibus ois mũ
dana delectatio egreditur. An ipſe deus: et
clarum eſt ꝙ deus eſt nobilior in infinitum
omnibus ſimul humanis corporib⁹: atqꝫ tẽ-
poralibus bonis. ꝙ ſi ſic eſt: ergo gaudiũ: ſeu
delectatio: vel felicitas que egreditur ab ipſo
deo in infinitũ excedit omneꝫ aliam mundi
felicitatẽ ⁊ delectationem. De qua inenarra
bili delectatione dicit ꝓpha. Inebriabuntur
ſcꝫ gaudio ⁊ dulcedine ab vbertate domus
tue: ⁊ torrẽte voluptatis tue potabis eos. Et
Auguſtinus in glo. ſuper ſcđam epiſtolam
corin. di. Dulcedo caritatis de fonte celeſtis
curie amicis dei in hac valle miſerie ſtilla
tur. In regione vero illa celeſti dulcedo in
ſuo fonte bibitur: ⁊ exinde aliquid aſpergitur
huic humane vite: vt in tẽtationibus huius
ſeculi fortiter: iuſte: ⁊ prudenter viuat̃. hec ille.
Omnia pradicta optime concludit phus. i2.
metha. di. Delectatio que eſt in actu: intelle-
ctus enim notior eſt omni delectatione que
eſt in actu ſenſus. vnde oportet ꝙ maxima ⁊
perfectiſſima ſit intelligentia optimi: ex qua
ſequitur maxima delectatio. vnde in illa in-
telligentia qua intelligit̃ pͥmum mouens: qđ
eſt pͥmum itelligibile: eſt maxima delectatio
hec ibi. O igitur anima beſtialis. O anima
inſenſata. O aia ceca. O aia intellectus vero
lumine priuata: cur magis eligis delectatões
tuas: ⁊ felicitates a corpe fetido ⁊ ſtercore ple
no vnius adultere ⁊ meretricis: vniuſqꝫ ini-
qui ⁊ peſſimi fornicatoris: ſacrilegi: ⁊ lenõis:

q̃z a deo tuo? q̃z a creatore tuo? sz q̃z a redem
ptore tuo? A quo verissima ⁊ incōparabilis: ut
probatuz est: delectatio egredit̃. Delectare in
dño inquit ꝓpheta: ⁊ dabit tibi petitiões cor
dis tui. i. omnẽ dulcedinẽ: felicitatẽ: ⁊ delecta-
tionẽ tibi dabit: quã cor tuũ appetere possit.
Et sic pz prima ratio. ¶ Scḋo etiã ꝓbo rõe
iustificatiõis. q. s. inextimabilis est beatitudo
quã dabit deus anime seipsaz vincẽti: ⁊ passi
ones suas. Fundamentũ rationis ponit Cõ
mentator sup. xi. Metha. di. Oẽs ꝑfectiones
que sunt in rebus ꝑfectiori modo sunt in cau
sa prima. Cũ quo concordãs Dio. li. de di. no.
di. Qui de deo recte sentiũt: oia ei attribuũt
idest oẽs ꝑfectiões creaturaꝝ. ⁊ oia ab eo re
mouẽt. i. caꝝ iꝑfectiones. Quo presupposito.
certũ est ꝯm oẽs theologos in. 4. di. 46. q; in
creaturis duplex est ꝑfectio iusticie. vz cõmu
tatiue ⁊ distributiue. Quas etiã phs. 5. Ethi.
ponit. Et si iusticia cõmutatiua non cadat in
deo. qz nullus põt facere aliquid qḋ simplici
ter sit dignũ gr̃a sua: tñ iusticia distributiua:
que reddit vnicuiq; qḋ suũ est: ꝯm nobilitatẽ
sue essentie: seu ꝯm exigentiã meritorũ. in eo
cadit. Que etiã iusticia in rõnabilibꝰ creaturis
inuenit̃ ꝓ eo q; ꝯm statũ spũalem vel tꝑalem
nobiliorẽ: vel ignobiliorẽ: dant̃ dignitates et
honores. q; si sic ẽ: q; tal' distributiua iusticia
in creaturis inuenit̃. ergo necesse est q; tanto
in infinitũ habũdet in creatore: q̃nto creator
ipse in alia bonitate: oẽs simul creaturas ex-
cedit. Aliter seq̃ret̃: si iusticia hec in deo non
esset. q; creatura esset ꝑfectior creatore: quod
vtiq; est ipossibile atq; falsissimũ. dicẽte An
selmo li. cur deꝰ hõ. q; qḋlibet ꝑuũ incõueni-
ens in deo. seqtur ipossibilitas. Quibꝰ p̃mis-
sis. claꝝ est. q; cũ homo sit cõpositus ex mã ⁊
forma. ut dr̃. 2. de aia. seu ex corꝑe ⁊ aia. certũ
est. q; deus ipse ꝑ distributiuã iusticiã q̃si bo
na infinita. corꝑi subiecit. vñ ecce. q; ꝓ huma
no corꝑe: seu infinitas delectatiões humano
creauit deus. ⁊ fecit oẽs fructus terre oiaq;
aialia: oẽs volucres celi: oẽs pisces aquaꝝ: tot
suauissimos flores ⁊ diuersos. Auꝝ insuꝑ ar
gentũ: atq; lapides p̃ciosos simul cũ innũe-
rabilibꝰ margaritis. Itẽ mãna zucharꝝ ⁊ bal
samũ. septẽ speras. celũ stellatũ. cristallinum
atq; empireũ. solem. lunam: ⁊ tam diuersa si
dera. Tot medicos cũ medicinis insuꝑ ordi-
nauit. ut idẽ humanũ corpus cõcurrentibus
medicinis ab infirmitate liberarẽt. ⁊ ꝯserua

rent. ⁊ cetera huiusmõi. quasi infinita alia bo
na. q̃ simul oia cõplectẽs ꝓpha dic̃. O ia sub-
iecisti sub pedibus eius. ⁊c̃. Eadẽ veritas Ge
nes. j. ponit̃. Vbi legit̃. q; post oiuz p̃dictoruz
creationẽ. deꝰ p̃posuit oia Ade: ⁊ eiꝰ impio ⁊
vsui oia subiecit. q; si tanta deus ꝓ humano
carpore fecit. cũ aia q̃si in infinita sit nobilior
quolibet humano corpore. eo q; finis melior
est. ut dr̃. 2. Phi. Omni eo qḋ est ad finẽ. si-
cut dñs melior oi seruo. Sic etiam dr̃ ex̃ de
obia ⁊ maioritate. c. solite. ⁊. c. illud. Et ex̃ de
pe. ⁊ re. c. cũ infirmitas. Qḋ confirmãs sal-
uator. Mat. 16. dicit. qd prodest hoi. ⁊c̃. ⁊ qḋ
plus est. dico q; intantũ est nobilior. q; si sola
aia posset diuidi per partes millenas: adhuc
pars vnius aie esset melior atq; nobilior oi-
bus corꝑibus hoim. ⁊ ceteris materialibꝰ bo
nis. q; si sic ẽ: cum aia ut predictũ est. sit q̃si in
infinitũ nobilior oi corꝑe. necesse est ꝯclude-
re q; si deus ex iusticia distributiua tot innu
merabilia bona corꝑi p̃bet. quod est mortale
saccus vermiũ: atq; stercoꝝ: q; a fortiori tãto
plura dona ⁊ delectationes det ipsi aie q̃n-
to aia ipsa corpus in nobilitate excedit. Sed
cum q̃si ut p̃dixi in infinitũ excedit in nobili-
tate oia corꝑa. ergo iusticia distributiua req-
ritur q; in infinitũ deꝰ ipse iustissimꝰ det ma
iores delicias et bona ipsi anime rõnali: q̃z
humanis corporibus. Quis igit̃ bona que p̃
parat deus rõnabili anime viriliter tentatio
nibus resistenti. posset vnq̃z in p̃senti vita in
telligere: seu lingua humana exprimere? Cer
te ois intellectus oisq; simul humane lingue
in hoc deficerẽt. Taceo q; si deus hoibus pa
ganis. vtiq̃z inimicissimis suis. utputa Nero
ni Diocletiano. Marentio. ⁊ similibus tirã-
nis. qui erant indigni aqua ⁊ pane quibꝰ ve-
scebant̃. tot ⁊ tanta innumerabilia bona de-
dit. quis dubitet. q; in infinitũ non det maio
ra bona filijs suis: ⁊ amicis predictis cũ cor-
de: ore: ⁊ opere diligentibus: ⁊ oẽs passiones
suas ꝓ eius amore superãtibus? Supradctã
oia in hac rõne contenta confirmat. Aug. in
21. c. soliloquioꝝ suoꝝ. di. En ingt apitur mi-
hi misericordia tua magna dñe: nã ex mini-
mis tua magna ⁊ ex visibilibus his tua inui
sibilia cõprendo. si enim ꝓ hoc corpore igno
bili ⁊ corruptibili tam magna ⁊ mira nobis
beneficia prestas a celo ⁊ ab aere: a terra et
a mari: a luce et a tenebris: a colore ⁊ vbera:
a rore ymbre ventis ⁊ a pluuia: a volucribus

⁊ apicibus: a bestijs ⁊ arboribus:⁊ a multiplicibus herbaꝝ ⁊ germinū terre cūctarūq; creaturarū misterio nobis successiue per sua tempa ministrantiū:ut alteues fastidiū qualia queso ⁊ q̄ȝ magna ⁊ innūerabilia sunt illa bona que preparasti diligētibus te: in illa celesti pr̄ia: vbi te videbimus facie ad faciem Si tanta nobis facis in carcere:quid agis in palacio. Magna ⁊ innūerabilia sunt opera tua dn̄e rex scloꝝ:⁊ cuȝ hec sint oia valde bona ⁊ delectabilia:que bonis pariter ⁊ malis tradidisti:qualia queso futura sunt que solis bonis recondidisti. Si tam innumera ⁊ varia donaria nūc amicis tribuis pariter ⁊ inimicis:q̄ȝ magna ⁊ innumerabilia : q̄ȝ dulcia ⁊ delectabilia sunt que solis tuis amicis clargiturus es. Si tam solatia ꝯfers in hac valle lachrymaꝝ:q̄ȝ dabis in die nuptiaruȝ. Si tot infinita delectabilia continet carcer:q̄ȝta queso ꝯtinet patria. Oculus nunq̄ȝ vidit:nec auris audiuit: nec in cor hominis vnq̄ȝ ascēdit:que preparauit deus diligentibus se. Fm enim magnā multitudinē magnificētie tue:ē ⁊ magna multitudo dulcedinis tue. Et quia magnus es ⁊ imensus:nec est finis magnitudinis tue:nec est numerus sapientie tue: nec est mensura benignitatis tue:sic nec est finis neq; mensura:neq; numerus retributionis tue. Sed sicut magnus es tu ꝓfecto magna sunt ⁊ donaria tua:qm̄ tuipse solus es donū ⁊ premiū oium legitimoꝝ pugnatoꝝ tuoruȝ atq; oium diligentiū te. hec ibi verba. ¶ Tertio hoc idem probo rōne pregustationis. Fūdamentū rationis ponit phs. pmo de aia. di. Accidentia magnā partē cōferūt ad sciendū qd̄ qd est. patet hec regula. Nam medici ex accidentibꝰ que veniūt in corpore egroti. deueniūt in cognitionē quidditatis: seu causaꝝ infirmitatis eius. Similiter iudex ex accidentibus que plerūq; fiunt in corpe furis. prout est palescere:obmutescere:⁊ hmōi. vēit ad cognitionē furti quod fecit. Similiter ꝓbatum est ex sanguine iam diu coagulato egrediente a corpore mortui vel occisi: cognoscitur in transitu hominū:qui ipsiꝰ occisi fuerit homicida. Quo p̄supposito:certū est q̄ in pn̄ti vita psonis sanctis ⁊ deuotis. plerūq; deus infundit quasdā spūales delectationes: q̄ magis aiaȝ letificant:q̄ȝ simul oēs delitie mundane. immo citius illas p̄eligerent infinitis mundis atq; thesauris:qd̄ patet de Magdalena : que ⁊ si experta fuisset quasi omne genus mundanarum delectationū. quia ut dicitur Matthei vltimo. Dominus expulit ab ea septem demonia. i. fm Gregoriū. Omnes delectationes peccatorum mortalium:tamen ut habetur in eius legenda prefatas delectationes abhorrens. post ascensioneȝ domini triginta annis stetit in deserto:in quibꝫ nec vnq̄ȝ bibit:nec vnq̄ȝ manducauit aliquid materiale. nec insup accepit etiā mundanam ac corporaleȝ delectationē. Pretermitto delectationē filiorū israel:q̄ȝ a deo dum in deserto esset habuerūt. De qua Salomō Sapień. i6. sic ait. Angelorū esca nutriuisti pplm tuū:⁊ paratū de celo paneȝ p̄stitisti illis: sine labore oēm delectamentū in se habentem: ⁊ ois saporis suauitatē. Substantiā enim tuaȝ ⁊ dulcedinē tuā quam habeas in filios ostēdebas:⁊ deseruiēs vniuscuiusq; volūtati ad q̄ quisq; volebat conuertebat̃. hec ille. Hoc idē dico de ceteris sanctis noui testamenti. Si igitur tam inenarrabilis est felicitas accidētalis ꝓcedēs p īfusionē gratie ab ipso deo: ex hoc quisq; arguere potest. q̄ multo plꝰ in infinitū erit maior delectatio ⁊ felicitas animabus in patria ex visione diuine substantie:q̄ fuit causa tam ingentis delectationis in hac vita. Taceo de dulcedine martyrū qui ꝓpter habundantē leticiam infuse gratie. martyrij penas nō sentiebāt:imo amara martyria in quandā inextimabilē leticiam cōuertebant̃. Sic enim ecclesia testat̃ de Stephano ꝓtho martyre. Lapides inquit torrētis illi dulces fuerunt. Similiter ⁊ leuita Laurētius tyranno dicebat. Disce miser:q2 carbones tui mihi refrigeriū prestant. q̄ si sic fuit in hac vita etiā in amarissimis tormētis:quid arguēdū est in futura:in qua nulla:nec minima erunt tormēta. An nō fm phum pmo de generatione ⁊ cor. ⁊ pmo Phisicoꝝ. Substantia ceteris paribus. melior est quolibet accidente. Si igit̃ propter accidētaleȝ delectationē que datur in hoc mūdo:rōnalis anima delectationes infinitoꝝ mundoꝝ dato q̄ cēnt super eminent:quid queso credis anima est habitura:quādo ipsam substātiā ⁊ diuinā cētiā a qua omnis accidētalis delectatio egredit̃ libere possidebit? An non maior inuenit̃ perfectio in ipso fonte q̄ȝ in riuulo? Et est certuȝ q̄ sic. Hinc est q̄ Hierony. in quadā epistola dicit. Si dulciores in hac vita sunt lachꝛy

me penitentiū:q̃ȝ simul omnes delicie diui-
tum:quid queso futurū est in celesti patria in
qua nō lachryme sed radij plene dulcedinis
apparebūt.hec ille. Et Aug.in quodā sermo
ne. sic ait.Tanta est dulcedo future glorie:ꝙ
si vna gutta in infernū deflueret:totam dā-
natorū amaritudinē dulcoraret.hec ille. Hic
replicare potes si vis exemplū beati pr̄is no
stri Frācisci:de delectatiōe quā habuit ex me
lodia cithare: qđ exemplū habes in hoc qua
dragesimali. in primo sermone in fine part(
principalis. Libet equo tāta erit in celesti pa
tria delectatio aīe seipsam vincētis pre amo-
re ex dare.O dulcedo ienarrabilis.o delecta
tio inextimabilis.o felicitas immēsa.o beati-
tudo ꝓfunda.o merces inexplicabilis eterne
patrie.Quis te hūana lingua exp̄mere possꝫ
qui se omnes passiones suas in hac vita non
superabit ⁊ vincet:exquo mercedem suscipi-
et omni lingue inenarrabilē. ¶ Quarto eti-
am probo ratione obiectionis:ꝙ.s. anima se
vincens ⁊ superans:inextimabilē gloriaꝫ est
habitura. Fundamentū rationis ponit ph̄us
secūdo de anima.et.io. Ethicoꝝ.di. A propo
obiecto potētia simpliciter recipit suaꝫ perfe
ctionē:patet hec regula. Cum eniꝫ obiectum
visus sit color:seu corpus coloratū. prout dic̄
ph̄us secūdo de anima.certū est ꝙ si añ ocu-
los poneres omnes melodias:sonos:⁊ can-
tus diuersorū instrumentoꝝ: nunq̃ȝ quiesce-
ret eorum appetitus.⁊ ratio est:quia propriū
obiectū non habēt. Econtra vero si eis pre-
ponas pulcherrimā figurā: seu imagineꝫ:vel
speciem alicuius mulieris formose:seu adole
scentis:vtiqꝫ recipient ex hoc maximam de-
lectationem. Per oppositum autem:si pre-
ponas auribus omnē pulchritudinem mu-
lierum:nullam propter hoc delectationeꝫ su-
scipient.Qđ si eis ante ponas melodias di-
uersorum instrumētorum:summe quiescent
⁊ delectabūtur in illo sono et cantu. Simi-
liter cum obiectum gule sit cibus ⁊ potus. si
eis ante ponas pulchritudinem omniū mu-
lierum:atqꝫ imaginū:⁊ similiter omnē me-
lodiam instrumētorum:nullam propter hoc
delectationē suscipiēt. Ecōtra si ante ponas
bonā vernantiā ⁊ maluasiam:optimosqꝫ ca-
pones:⁊ huiusmodi.contentabit̄ valde et de-
lectabitur in eis. Quo presupposito:peto qđ
sit simpliciter obiectum immediatū rationa
lis anime.⁊ certum est ſm Ricar. in quarto
distinctione.49.articulo secundo.quest.sexta
et ſm Thomam p̄ma secūde.quest.tertia. ar
ticulo octauo.ꝙ est solus deus et creator om
niū creaturarum. dicente etiam Augustino.
ꝑut recitat magister secūde distinctiōe p̄ma.
Creauit deus in creaturam rationalem. ⁊c̄.
ꝙ si deus solus est simpliciter obiectum hu-
mani intellectus. ergo impossibile est: ꝙ in-
tellectus ipse possit vnq̃ȝ beatificari in omni
bus creaturis q̄ sunt ⁊ que a deo creari pos-
sent.Sed simpliciter oportet : ꝙ beatificetur
in deo tanq̃ȝ in proprio obiecto. Qđ confir-
mans Augusti.libro confes.dicit. Fecisti nos
domine ad te ⁊ inquietum est cor nostrum
nisi requiescat in te. et idem Augustinus li-
bro decimo de ciuitate dei. Allegans senten
tiam Plotini philosophi dicit.Tam delica-
ta est diuina visio totoqꝫ amore dignum. ꝙ
quicquid haberi possit:ea non habita.faciat
hominē miserum non beatuꝫ.hec ille. Et cō-
firmatur ista rō.clarum est enim ꝙ obiectuꝫ
intellectus est vniuersale verum:⁊ obiectum
voluntatis vniuersale in quid:non habet esse
nisi ſm ꝙ est in anima cuius est obiectum.
Et philosophus primo Phisicorum dicit.
Vniuersale ſm intellectus est notius parti-
culare vero ſm sensuꝫ. Vnde dicitur cor.vni
uersale est dum intelligitur.hec ibi. Et etiam
secūdo de anima dicit. Vniuersalia sunt in
anima:singularia vero extra animā. Qđ eti
am confirmās Thomas prima secūde. que-
stione secūda. articulo vltimo. in corpe que-
stionis. dicit.Sicut obiectum voluntatis si-
ue appetitus humani est duplex.scilꝫ bonuꝫ
particulare ſm sensum.⁊ vniuersale ſm vo-
luntatem.sic duplex est obiectum intellectus
scilicꝫ particulare quod consistit in sensu: et
vniuersale qđ consistit in intellectu:ꝙ est ve-
rum.hec Tho.verbaliter. Hoc igitur conces
so.ꝙ scilꝫ vniuersale bonum est obiectū vo-
luntatis.Certū est ꝙ vniuersale se extēdit ad
infinita. Sic eniꝫ ph̄s p̄mo piermenias. vni
uersale inquit est aptum natum predicari de
pluribus etiam infinita.ꝙ si vniuersale se ex
tendit ad infinita:necesse est ergo illa infini-
ta bona particularia inuenire:et precipue in
ipsa beatitudine. quia ut dicit philosophus
primo Posteriorum.Quecunqꝫ inquit vni
uersalia sunt:ex necessitate insunt rebꝰ. quia
ex veris semper sequitur verum. Hec ibi.
Et ibi dicit.Cognoscēs vniuersale cognoscit

particulare in re. Quibus p̃missis exquo ob
iectū voluntatis beatificatiuū est vniuersale
bonū.⁊ vniuersale extendit se ad infinita.cō-
cludit necessario ꝙ appetitus nunq̄ȝ posset sa
tiari in creaturis:etiā si eēnt q̄si innūerabiles
⁊ ratio est.q2 illud esset bonū pticulare. neces
se est igit ꝙ satiet in deo:in quo vniuersaliter
sunt oia bona desiderabilia ipso dicēte Moi
si Exod.33.Ascende ad me in montē ⁊ ostē-
dam tibi omne bonū.In hoc igit ꝙ dicit oē
bonū: includit terminū vniuersalē. q cū in se
infinita bona cōplectatur.ideo ipossibile ē il-
la exprimere.⁊ propterea Boetius beatitudi
nē diffiniēs eā diffinit sub termino vniuersa
li.di.psa scda.3.li.Liquet beatitudinē eē sta
tū oium bonoꝝ aggregatione pfectū.Quam
insup rationē Bonauē.in.4.di.49.ↄfirmat
di. Quicqd potest intelligi ⁊ cogitari: pōt ap
peti ⁊ desiderari:⁊ qcquid desiderat totū re-
quirit ad hoc ut hō beatificet.hec Bonauen.
Cui adherens phs.6.Ethi.dicit.Affirmatio
⁊ negatio sunt in intellectu. et qd intellect⁹ af
firmat bonū.hoc totum appetitus desiderat.
Quo cōcesso: ꝙ oē bonū qd intellectus pōt
intelligere volūtas id vult.⁊ pōt desiderare ⁊
totū id bonū. debet dari anime ut qescat et
contentet.Ecce ꝙ intellectus me⁹ vel alteri⁹
potest intelligere mille mundos pulchrioris
isto speciei:quos si volūtas appetit.oportȝ ꝙ
deus ei det ad hoc ut btificet aiam illā. Ecce
ꝙ iam habeo mille mūdos. vlterius dico ut
breuiter loquar ꝙ intellectus me⁹ pōt intelli
gere:quasi innūerabiles mūdos seu angelos
pfectiores in sua specie his qui mō sunt. qui
bus intellectis: si voluntas mea ipsos appe
teret.oportet ꝙ deus ei det ad hoc ut beatifi
cet.Clarū est autē:ꝙ omnes sancti ⁊ scē sciūt
hoc.s.ꝙ deus potest creare infinitos mūdos
⁊ angelos plusq̄ȝ creauit cū sint pfectiores sci
entie:q̄ȝ etiā omnes theologi pñtis vite.quia
ut dicit p̄mo Corinth.13.Ex parte cognosci-
mus.⁊c̄.tunc vltra q̄ro aut bti appetūt ⁊ vo-
lunt:ꝙ de⁹ det eis tot mūdos ⁊ āgelos quot
desiderari possunt:aut nō volunt: aut si vo-
lunt deus nō det eis.certū est: ꝙ sunt in mo
tu:⁊ p consequēs carent quiete. ⁊ sic nō pos-
sunt esse felices cū felicitas. ut dr.10. Ethico.
Simpliciter consistat in quiete appetit⁹. Sȝ
certe sancti in celesti pria felices sunt.ꝙ si fe-
lices sunt:ergo habēt quietē ⁊ qcqd volunt.
Si habent ergo qcquid volūt:non curant ꝙ
deus det eis illos mūdos ⁊ āgelos infinitos
cū habeant aliqd bonum:quod maius est q̄ȝ
esset bona oium illoꝝ angeloꝝ: sicut etiā qui
habēt optimū vinū ad bibendū: nō curāt de
aceto.⁊ qui habent panē de frumēto:non cu
rant de pane milij.⁊ qui habēt fasianos:pni
ces:coturnices:nō curāt de carne pecoris:seu
porcoꝝ.Ex quib⁹ omnib⁹ accipe corelariū: ꝙ
si tot bona debet psona habere:quot intelle-
ctus pōt intelligere:⁊ volūtas velle: ⁊ appeti
tus appetere:ad hoc ut beatificet . clarissimū
est ꝙ impossibile est alicui exprimere id bo-
nū ꝙ daturus est deus aie: passiōes suas in
hac vita vincenti.ꝙ siquis diceret.ecce ꝙ vo-
luntate cupio esse de⁹:⁊ tñ de⁹ mihi hoc non
prestat.rñdet phus.3.Ethi.di.Electio ⁊ volū
tas differunt:q2 volūtas est i possibiliū: ut i-
mortalitatis.Electio autē nō: sed tantū eorū
que p rationeȝ quis extimat se habere posse
hec phus.Cum igit non cadat sub ratione:ꝙ
simplex homo et creatura efficiat deus ⁊ cre
ator:ergo recipe.¶Quinto deniqȝ hoc idem
probo ratione resolutionis.Fundamentū ra
tionis ponit phus.8.c.Phisicoꝝ.di.Finituȝ
nullū pōt infinitū cōprehēdere:cū in ipsis nō
sit pportio.Quo cōcesso:certū est fm Bona.
in.4.di.49.⁊ Ric.ibidem.ꝙ beatitudo obie
ctiue est quoddā bonū increatū ⁊ infinitum.
ꝙ si sic est:peto o grāmatice seu logice resol-
uas mihi hunc terminū infinitū:⁊ dic qd si-
gnificat.Rñdebis pfecto ꝙ infinitū.Idē est
ꝙ non finitū. si accipias igit omnes guttas
aque maris:⁊ vellis compare gradibus eter
ne beatitudinis.certe illa grana.non erūt q̄si
vnū granū.⁊ ratio est:q2 nullū finitū cuȝ ali-
quo infinito proportionatuȝ est. Similiter si
omnes hoies mūdi essent abachiste: ⁊ a prin
cipio mundi vsqȝ nūc semp numeros cōpu-
tassent:dico ꝙ nō oēs illi numeri compatōe
graduū felicitatis eterne nō essent vnus nu-
merus.O igit magnuȝ bonū.o magna felici
tas.o magna gloria. o magna merces.o de-
niqȝ magna beatitudo:que nullatenus finiri
potest:⁊ que nullā potest habere cōpationē.
Quis eni pro te habenda.pro te acquirenda
pro te ppetuo possidenda:nō vincet seipsum
in hac vita:⁊ simul oēs concupiscētias atqȝ
passiones inordinatas sue carnis. Ex predi-
ctis igitur qntupliciter rationib⁹ clarissime vi
sum est qualiter magnitudo premij:⁊ merce
dis quā deus daturus est aie hñti victoriam

de passionibus suis nullatenus potest expli-
cari. ¶ Tertio ⁊ postremo hoc idez probo re
uelationibus: ⁊ ꝑma est Aug. quā idē sanct⁹
Augustinus recitat in quadam epl'a quā scri
bit ad Cirillum epm̄ Jerosolimitanū. Que
reuelatio ponit̄ etiā in transitu sancti Hie-
ronymi: vbi sic habet̄. Cum enim semel ipse
Augustinus appeteret scire specialiter ⁊ pre
cise quanta foret gloria ⁊ felicitas vnius aie
saluande: cogitauit sup̄ hoc rescribere beato
Hieronymo q̄ tunc erat a remotis: ⁊ postq̄
scripsisset in sua cella vel camera salutationē
Ecce ꝙ in sua camera apparuit quedam lux
septem vicibus sole splendidior: de qua inex-
timabilis odor ⁊ mirabilis suauitas egredie
batur: qua visione perterrit⁹. Augu. nimia de
bilitate visus deuictus: cecidit prostratus in
terram: qui statim audiuit vocem de illa lu-
ce egredientem sibiq̄z dicentez: o Augustine
frater mi karissime. Noli timere ego sum fr̄
tuus Hieronym⁹ qui in hac hora in bethleē
carne solutus migraui ad celum. Sed qm̄
scribis ad me que ⁊ quāta sit in specie futura
gloria vnius anime: peto a te: nūqd possibile
est ꝙ tu numeres omnes stallas celi: qui ait
non. Itez: nunqd possibile est ꝙ totum ma-
re in paruo vase concludas. R̄ndit non. De
niq̄z dixit nunqd Augustine possibile est ꝙ
totū mundū in vno pugillo restringas seu ac
cipias: qui etiam respondit non. Tunc igitur
dico: o Augustine ꝙ magis possibile tibi est
ꝙ numeres omnia sidera celi. ꝙ totuz mare
in paruo vase concludas: q̄dq̄z simul totum
mundum in vno pugillo restringas: q̄z possi
bile tibi sit imo cūctis hominibus mundi. ꝙ
minimā partem futurre glorie: que datur so
li anime virtuose a clemissimo deo exprimē
possis. Excedit enim illa gloria omnē sensū
atq̄z omnem intellectum humane mentis: ⁊
nisi ego expertus essem: ꝑfecto non credidis-
sem. Sed euenit mihi ⁊ cunctis per silitudi-
nem: q̄d contigit regine Sabbe: de qua ha-
betur. 3. Reg. 10. que cum audisset magnalia
de triumphis ⁊ sapientia Salomonis: dum
curiam ꝑuenisset: ⁊ hec omnia ꝓprijs oculis
prospexisset: inuenit ꝙ magnalia Salomōis
erāt quasi vt sic dicam in infinitum maiora
q̄z audisset ⁊ credidisset. Noli igitur scribere
Augustine quāta ꝑcise sit gloria illa: qm̄ tp̄s
perditiōis est: sae bene ⁊ studeas operari bo
num: ⁊ in futura vita cōprobabis: sicut ⁊ ego
que tibi predixi verissima esse. Quib⁹ dictis
disparuit: ⁊ Augustinus respersus maxima
lacrimaꝝ dulcedine: ab inde in posteꝝ adhuc
feruentius se habuit in diuinis mādatis: ora
tione: ⁊ caritate. Qua visibili ⁊ sensibili reue
latione apparet: qualiter futura merces que
anime virtuose dat̄ inenarrabilis est. Aliaz
⁊ quasi similem reuelationē sicut legit̄ ibidez
Augustinus habuit. Qui cum vellet scribere
librum de trinitate dei: in quo etiam magna
lia tractat de sanctoꝝ gl'ia. Ecce ꝙ apparuit
ei quidam paruulus infans apud mare cum
cocleari in manibus: habēs capillos sup̄ hu-
meros suos quasi crispos ⁊ deauratos: q̄ fre
quentabat cum cocleari ponere de aqua ma
ris in quodam foramine paruo: q̄d videns
Augu. ⁊ eum interrogans dixit. o filij cur sic
frequentas extrahere aquā de mari: q̄ r̄ndit
quia eam totam in hoc paruo foramine re-
ponere volo: q̄d audiens Augu. cepit ridere
de paruuli innocentia: ⁊ dixit. o filij nequaq̄z
hoc possibile est nec tibi nec alicui. Tūc viua
voce ille paruulus dixit: o Augustine facilius
est mihi ⁊ possibilius totum hoc mare ma-
gnū in hoc paruo foramine reponere seu cō
cludere: q̄z tibi possibile sit vel minimā guttā
seu sintillam future glorie animabus bonis
a deo dande diffinire. Quo dicto stati dispa
ruit: ⁊ tūc cognouit ꝙ fuerat dn̄s Jesus: qui
in formam paruuli inextimabilē sanctorum
gloriam sibi voluerat reuelare. Ex predictis
igitur auctoritatibus: rōnibus: atq̄z reuelatio
nibus. patet tertia contemplatio de victoria
hominis cōtra mundum: diobolū: ⁊ carnem
in qua monstratū est qualiter futura merces
quā anima passiones suas vincens habebit
vtiq̄z inenarrabilis est. Et per cōsequēs etiā
patet ꝑma nobilitas de q̄nta excellentia sa-
cratissime fidei: que dicitur nobilitas trium-
phatiua: quē triumphum ⁊ inextimabilem
mercedem ⁊ gloriam: vobis ⁊ mihi concedē
dignetur triumphator mūdi: carnis: atq̄z dia
boli: nec non ⁊ remunerator omnis humane
victorie: dominus Jesus crucifixus: qui in
vnitate vnius trini ⁊ vni viuit ⁊ regnat deus
in secula seculorum. Amen.

¶ Feria quarta post ꝑmam dominicā qua-
dragesime iterum q̄nta excellentia. vz de no
bilitate ipsius sanctissime fidei.

(G)Eneratio prava adultera signũ querit ⁊ signũ non dabit̃ ei nisi signum Ione ꝓphe. Scribunt̃ h verba Matth.12.c.in euãgelio occurrentis ferie. Post sancti euangelij litteralẽ ⁊ spiritualẽ expositionẽ fidelissimi ciues exquo vt claruit hesterna die declaraui de.5.excellentia sacratissime fidei. vz eiꝰ nobilitatẽ triumphatiuã:in qua ostensuz est qualiter sacratissima fides triumphat.i.victoriam reportat de mũdo:carne:atqz diabolo. habeo hoc mane ⁊ in pñti sermone similiter declarare scðam eius fidei benedicte nobilitatem:valde ꝓfecto vtilem: mirabilem: atqz delectabilem:cuius declaratio talis erit.

¶ De scða nobilitate sacratissime fidei: que dicitur extractiua.

(S)Ecunda nobilitas sacratissime fidei dicit̃ nobilitas extractiua. Vltra predictam nobilitatẽ sacratissima fides gaudet hoc ꝑuilegio:ꝙ ipsa extrabit virtutes suas simpliciter a rebus inuisibilibus: ⁊ non ab aliquo sensibili seu visibili obiecto. vnde glo.super verba Pauli.2.ad corin.10.c.vz cõsimilia destruentes:⁊ oẽm altitudinẽ extollẽtem se aduersus scientiam dei:⁊ in captiuitatem redigentes oẽm intellectũ vestrũ in obsequiũ Christi: sic ait. Magna est dignitas ⁊ inextimabilis virtus fidei Christiane: que super oẽm humanuz sensum captiuare facit sine vlla actuali experientia totum intellectũ in obsequium Iesu xp̃i.h glo. Et qm̃ multi etiam xp̃iani tañ quasi infideles sepius dicunt.o valde dux est certe ꝙ fidem Christi teneamus:cũ Christũ non viderimus. Si eniz Christum actualiter ꝓprijs oculis videremꝰ queãdmoduz ⁊ apostoli vidisse dicunt̃:vtiqz faciliter in eum crederemus. Aduertãt tales profecto ꝙ sũt siles ꝑfidis iniquis atqz ĩfidelibus phariseis:qui sicut in hodierno euãgelio habetur:dato ꝙ eũ viderent:nequañ credere volebant:sed magis vt crederent signa visibilia fieri de celo postulabãt:⁊ iõ dico ꝙ etiam ipsis apostolis xp̃m visibiliter cernentibus:ita fuit difficile in xp̃m credere:⁊ fidez habere:sicut ⁊ nobis fides de ipso xp̃o nunc nobis inuisibiliter difficilis apparet: qm̃ fides vt melius apparebit non ꝓgredit̃ ex aliquo visibili obiecto:sed simplr̃ ex inuisibili. Pro huius nobilitatis declaratiõe in forma q̃õis petit̃:q̃uo an aliquis habitus fidei possit haberi intelligi seu acquiri simplr̃ per aliquod obiectũ sensibile seu visibile: sicut acqruntur habitus aliaꝝ sciaꝝ:seu sicut potentie sensitiue acqrunt obiecta sua.circa quã.q.tria ꝓpono. Primo rõnabilez oppositionẽ. Scðo verã cõclusionẽ. Tertio debitã interruptionem. ¶ Primo ꝓpono circa dictã q̃õnem rõnalem oppositionẽ vt sic fm̃ phm̃. Opposita iuxta se opposita magis elucescunt. Et videt̃ ꝑmo ad q̃õnem ꝓpositam:ꝙ aliqs habitus fidei acqratur ex aliquo visibili obiecto ⁊ hoc ꝑmo diuersis argumentis. Certum est enim ꝙ credere filiũ dei incarnatũ:⁊ credere ipsum resurrexisse a mortuis:est qdam hitus fidei. Quo presupposito:certũ est ꝙ ipse xp̃s Io.20.dixit Thome. Quia vidisti me Tho. credidisti. Sed cũ Thomas veꝝ habitũ fidei habuerit de dño Iesu:quẽ vidit simul ⁊ tetigit:ergo videt̃ ꝙ simul de codẽ eẽt i Thoma habitus fidei interior ab exteriori visione ꝓcedens. Preterea.ꝑme Io.1.dicit̃. Qð vidimus ⁊ audiuimus ⁊ ꝑspexim9:⁊ manus nr̃e ꝯtrectauerũt de verbo vite. quo ꝑsupposito si de verbo vite:si ꝓ q2 hẽbant apli fidẽ.i.de xp̃o:⁊ de codẽ hẽbãt sensibilẽ cognitionẽ:vr̃ idẽ ꝙ ꝑus.vz ꝙ hitus fidei aploꝝ a sensibili obiecto erat acqsitꝰ. Preterea certũ ẽ ꝙ apli viderũt xp̃m patientẽ ⁊ i celũ ascendẽ. Quo etiã ꝑsupposito:certũ est ꝙ xp̃m fuisse passuz ⁊ in celũ ascẽdisse:sunt articuli fidei. Si ergo apli hitũ fidei ⁊ meritũ quãtũ ad hos articulos habuerũt:vr̃ ꝙ circa idez fuit hitꝰ fidei ⁊ visio exterior. Preterea apl's ille ad corin.13. ait. Vidimꝰ nũc ꝑ speculũ in enigmate.⁊ legit̃ ibi de cognitõe fidei. Quo ꝑsupposito arguit̃:ꝙ illud qð credit̃ ꝑ ꝯñs videat̃. Preterea qlibet sensus ꝓut dicit Aug.li.de verbis dñi Visus noiat̃. Sz cũ fides sit de auditis.fm̃ illud Ro.10. Fides ex auditu. ꝯcludit̃ ꝑ ꝯñs ꝙ fides sit de rebꝰ visis. Postremo manifestũ est ꝙ btã virgo sensibili expimento nouit se ꝯcepisse de spũ scõ absqz virili seie:sz ꝯstat ꝙ ꝑꝑ ꝯceptõez fili dei nihil dẽptũ ẽ fidei sue ğ sil in ea ꝯstabat cognitio fidei:⁊ cognitio sẽsibilis expimẽti. Ex ꝑdictis articulis seu rõibus:vr̃ ꝙ hitꝰ fidei sil possit hr̃i:seu acqri ab obiecto sensibili. ¶ Scðo ẽt ꝓbo eẽ ꝑdictaz q̃õnez suã verã ⁊ catholicã ꝯclusionẽ:in qua ꝯclusione ꝑ q̃ttuor oñdo:ꝙ obiectũ hitꝰ fidei

nõ sit de aliquo visibili obiecto. Primo ꝓ batur auctibus. Secõ rõnibus. Tertio di stinctionibꝰ. Quarto ꝓbaṫ figura ꝛ exẽplo

¶ Primo ꝓbaṫ auctibus. vꝫ ꝙ habitus fidei ñ est de aliquo obiecto apparenti. Nã Greg. in quadã omelia pascali dič. Apparẽtia fidẽ nõ hñt: neqꝫ ea que videnṫ: sed solũ agnitõeꝫ Augu. etiã de fide ad Petrũ ait. Fides ẽ ere dere qd non vides. ꝛ alibi dicit. Fides ẽ vir tus qua credunṫ ea que nõ videnṫ. ¶ Secõ hoc idẽ ꝓbo triplici rõne. Primo difficul tatis. Secõ rõne euacuabilitatis. Tertio rõne diuersitatis. ¶ Primo ꝓbo rõne diffi cultatis. vꝫ ꝙ habitus fidei nõ sit de obiecto vi sibili. Fundamẽtũ rõnis ponit phs. 2. ethi. di. Virtus ꝯsistit circa bonũ ꝛ difficile. ꝛ ibideꝫ dicit. Virtꝰ ꝛ ars sunt circa difficiliora. Quo presupposito: certũ est ꝙ credere qd hõ videt oculis exteriorĩbꝰ hoc est facile ꝛ necessariuꝫ: ꝛ ꝑ ꝯñs vbi nulla est difficultas ibi nulla est virtus. Nam ẜm Thomã in quolibeto tri plex est potentia. Quedã est que cogiṫ a sub iecto sicut potentie sensitiue corporis: que co gunṫ a subiecto aie ad faciendũ oẽ ꝙ volun tas vult. Quedã ẽ potẽtia q̃ cogiṫ ab obiecto sicut potentia intellectiua: que cogiṫ a suo ob iecto: ꝙ est verꝫ. vñ cũ ꝓponiṫ intellectui aliq̃ veritas: vtputa oẽ totũ est maius sua parte: seu oẽ qd mouetṫ: ab alio mouetṫ: statim intel lectus cogiṫ credere veritatẽ illã. Quedã de niqꝫ est potentia que nõ cogiṫ ab obiecto nec subiecto. hec est voluntas: qꝛ si ꝓponis ei ali qd albũ: põt voluntas dicere ꝙ est nigrum. His premissis claꝝ est: ꝙ si fides sit de ob iecto viso: cũ in hoc nihil sit difficultatis: imo cũ in hoc sit quedã coactio ꝛ necessitas ad id credendũ: ꝑfecto talis fides que ꝯsentit volũ taria nequaq̃ꝫ erit virtus: ꝛ per ꝯñs non erit deo grata: nec ꝓpõ subiecto meritoria: dicẽte Marcello papa. 20. q. j. c. illud. Satis inquit i utile est: vt coacta seruitia dño prestẽṫ. Et. 25. q. 6. c. Jam vero. §. ex his. dṙ. Ad bonũ qsqꝫ inutiliṫ cogiṫ: cũ deꝰ aſpnaṫ coacta seruitia. vñ cũ aplš corinthios ad bonum hortaretṫ. ait. 2. cor. 9. Vnusqsqꝫ ꝓut destinauit in corde suo non ex tristicia: aut ex necessitate. Hylarẽ. n. datorẽ diligit deus. vñ daṫ intelligi: ꝙ q in uitus dat: aut bonũ facit: ꝛ rẽ ꝛ meritũ ꝑdit. Per oppositũ vero: exquo actꝰ fidei siue cre dendi ẜm ꝙ ad veritatẽ est qd difficillimũ: ꝛ simpliṫ voluntariũ. ꝯcludiṫ ꝑ ꝯñs necio: ꝙ fi des sit virtꝰ: ꝛ ꝑ ꝯñs nõ videṫ ꝙ aliqd possit esse oppositum seu obiectũ ipsius habitus fidei.

¶ Secõ hoc idẽ ꝓbo rõne euacuabilitatis. Fundamẽtũ rõnis ponit Aug. in lib. de fide ad Petrũ di. Visio p̃ric euacuat fidẽ ꝛ me ritũ eius: ꝓpter manifestationẽ credite veri tatis. h̃ ille. Quo ꝑsupposito: certũ est ꝙ visio corporalis xp̃i: ità manifestat eius humanita tẽ: sicut visio i patria eius diuinitatẽ. ꝙ si sic est: ğ sicut fides diuinitatis nõ põt esse circa visum visione gl̃iosa. sic vř ꝙ fides hũanitatꝭ non potest esse circa visum visione sensitiua. vel corporali. ¶ Tertio hoc idẽ ꝓbo rõne di uersitatis: ꝛ forma istã rõneꝫ iuxta regulam Arist. in. 2. topi. ꝑ locũ a diuisione sic. Certũ ẽ eni ꝙ oĩs habitus intellectualis: aut est scĩalis: aut est opinatiuus aut adhesiuꝰ. Quo ꝯcesso claꝝ est: ꝙ habitus fidei nõ est scientificꝰ: cũ hitꝰ scientificꝰ ẜm phm. j. poste. ꝛ. 6. ethi. sit ꝑ de monstrationẽ acqsitꝰ: ꝛ talis habitus meritum nõ hr̃et in fide. dicẽte Greg. i quadã omeṫ. Fides nõ hꝫ meritũ: cui humana rõ ꝑbet ex perimẽtũ. Nec etiã fides est habitus opinatiuꝰ qꝛ opinio ẜm phm nõ est sine dubitatiõe. eꝯ Fides ẽ sine vlla dubitatõe assentire. ꝑ ꝯñs igiṫ ꝯcludiṫ ꝙ fides ẽ habitus adhesiuꝰ. Sꝫ sic adherere nõ est aliud q̃ꝫ intellectũ alicui veri tati non vise nec cognite assentire. Igiṫ fides nequaq̃ꝫ ꝓcedit ab aliquo sensibili obiecto. Ex ꝑdictis igiṫ tribꝰ rõnibꝰ pꝫ qualṙ sanctis sima fides ꝯ oẽm nãꝫ simpṙ exhĩbit veritates suas ab obiecto insensibili ꝛ inuisibili: ꝛ nõ vi sibili vel sensitiuo. ¶ Tertio hoc idẽ ꝓbo di stinctiõibꝰ. ꝑma distinctio ẽ Bona. i. 3. di. 24 ar. 2. q. j. in cor. q. di. Cũ q̃riṫ an fides sit de ali quo sensibili obiecto. Rñdeo ꝙ q̃dã sũt que subijciunṫ sensui exteriori simpṙ: ꝛ illa vidẽ est clare ꝛ ꝑfecte cog̃scẽ. ꝛ circa talia nõ p̃t siṫ ꝛ seṫ esse hitꝰ siue cognitio fidei cũ visiõe exte riori: ꝑ eo ꝙ visio siue cognitio illa: excludit oẽm cognitionẽ enigmaticã. Quedã sũt q̃ sic subiacẽt sensui ẜm aliqd sui: vt ẜm aliqd sui lateãt sensuꝫ ip̃m. ꝛ circa talia bñ põt siṫ ꝛ seṫ esse visio ẜm vnũ: ꝛ credulitas fidei ẜm aliũ. Visio igiṫ est ẜm id: ẜm ꝙ patent res: credu litas aũt fidei est ẜꝫ id ẜm ꝙ lateṫ: ꝛ hoc mõ in xp̃o erat: q corpaliter aplis ꝛ ẽt iudeis ap parebat ẜm sensus. ẜm aũt diuinã nãm oĩo sensui eorum latebat. Et eadem persona et ipostasis ẜm diuersas naturas simul erat vi sui cognita ꝛ incognita: ꝛ siṫ poterat esse visa

τ credita:τ id est satis facile intelligere si qs attendat:qm̄ circa idē potest esse certitudo et dubitatō ſm diuersas nāś: τ diuersos respectus:τ diuersas conditiones. Esto enim ꝙ h sit xp̄s corā oculis meis:et si visu cognoscam ip̄m esse hominē: nunq̄ꝫ cognoscā tamē ꝑ visum ipsum esse filiū dei. Et iō sicut obiectuz est occultū:oportet ꝙ sit aliꝰhabitꝰ ad hoc ut cognoscā ip̄m esse deū:τ hoc est ꝙ dn̄s dixit Petro quando respondit: tu es xp̄s filiꝰ dei viui.Caro ait τ sanguis non reuelauit tibi:ſꝫ pater meus q est in celis. Concedit igit ꝙ fides τ visio possunt esse circa vnū τ eundem q̄uis non ſm idem.hec Bonauē.verbaliter Ex hac igit distinctione: patet ꝙ habitus fidei nequaq̄ꝫ acquirit ab aliquo visibili obiecto:sed solū ab inuisibili.¶Scd̄aꝫ etiam distinctionē ponit Thomas.2.2.q.j.ar.4.dicēs Cum querit an obiectū fidei sit aliqd visuz τ naturale.R̄ndeo dicendū ꝙ fides iportat assensum intellectus ad id ꝙ credit:exēpli gratia.Dicis mihi papa est rome.Ego autē qui nonvidi cū adhibeo assensum ꝑ fidē:ꝙ papa sit rome.Sed cū dicit Tho.assensus intellectus. Nota ꝙ intellectus dupliciter accipit. Primo ꝑ potētia aie apta nata intelligere: τ sic dr̄ intellectus potētia. Scd̄o accipit per habitū quendā primoꝝ principioꝝ: ut vꝫ cuz intelligit entia maxima: τ manifestissima:ut potꝫ.4.Metha.τ p̄mo de aia.de quolibꝫ ente dr̄ esse vel non esse.i.de quolibet ente ē affirmatio vel negatio.ut exempli grā dr̄ de lapide existente.dr̄ esse lapis τ non homo.scd̄a maxima de nullo dicit idem esse τ non esse. quia ipossibile est ꝙ aliquid sit τ nō sit: sunt alie maxime minꝰ cōes ut in ph̄ia:omne totum est maior sua parte.Sunt tertio alie minus cōes:ut his prepositis venio nūc ad hāc intellectus minus cōem.vꝫ.omne animal rationale est disciplinabile: tu es animal rationale:ergo.τc̄.Et sequit ibi Tho.ad litteram. Alicui rei intellectꝰ dupliciter assentit. Vno modo:qꝛ ad hoc mouet ab ip̄o obiecto:ꝙ est nihil per seip̄m cognitū:sicut patet in primis principijs.quoꝝ est intellectus. sicut ut supra dictū est:nihil est per aliud cognitū. sicut patet de cōclusionibus. quaꝝ est scientia. Alio modo assentit intellectus alicui rei: nō quia sufficiēter moueat ab obiecto ꝓprio: sed per quandā electionē volūtarie declinās in vnā partē magis q̄ꝫ in aliā.Et si hoc sit cū dubitatione τ formidine alterius partis erit opinio.Si autē cuꝫ certitudine sit absq̄ꝫ tali formidine erit fides.Illa autē videri dicūtur q̄ per seipsa mouēt intellectū nostꝝ vel sensum ad sui cognitionē vel visionē.Nā intellectus dr̄ videre: cuꝫ intelligit:sicut oculus respectu nobilitatis sue dr̄ gustare. Vnde dices:vide quē saporē habeat cibus iste:inde ex nobilitate sua extrahit ad se famā τ nō virtutē velveritatē aliaꝝ potētiaꝝ.Ideo ph̄us scd̄o de aia incepit tractare devisu tanq̄ꝫ de nobiliori potentia. Vnde ꝓpter hec oiā manifestū est:ꝙ nec fides nec opinio potest esse de rebꝰ visis: aut ſm sensum: aut ſm intellectū. hec Tho. verbaliter.Ex hac igitur distinctiōe τ cū precedenti:patet ꝙ habitus fidei nequaq̄ꝫ est de aliquo obiecto naturali τ visibili sensibili: ſꝫ simpliciter supnaturali τ inuisibili:τ in hoc apparet magna nobilitas sanctissime fidei. ¶Quarto deniq̄ꝫ probo hoc idem vnica figura vel silitudine. Scd̄m enim fulgentium antiqui de pingebāt fidē sicut ceteras virtutes. Depingebant autē fidē vultu obscuram τ quasi velatā : circa spatulas τ pectꝰ nudaꝫ Lauro coronatā. Sceptrū in manibꝰtenentē Sub pedibus duas vulpas habentē:τ in ͣgestu maximā habebat cōstantiam.Quā figuram quidā pariensis exponit.s.holcot.τ dicit ꝙ fides est obscura vultu:qm̄ de articulis et credibilibus nō habet noticiā:sed oīa videt ꝑ speculum in enigmate.dicit ꝙ est nuda circa spatulas τ pectus:τ significat: ꝙ fides predicata:non debet palliari ꝑ pabolas τ enigmata:seu per verba obscura τ dissona : ut heretici faciūt:sed clare τ nude tradi. Itē dicit ꝙ Lauro coronat. Et significat ꝙ fides habet victoriā contra inimicos fidei xp̄iane:τ contra dyabolū:mūdū:τ carnē.nam victores antiquitus Lauro coronabant.Ideo de martyribus cantat ecclesia.Laureis ditant bn̄ fulgidis.Itē dicit ꝙ sceptrū in manibus tenet: quia regina τ impatrix est immo filia eterni regis:τ habet deū pro obiecto: cui tanquam sceptro appodiat:ꝙ est signū firmitatis: qꝛ fides debet esse firma sine vacillatione τ nihil hesitans:sicut dr̄ Iaco.p̄mo. Itē dicit ꝙ habet vulpeculas sub pedibus eiꝰ:ꝑ quas significant heretici quos vera fides subicit:τ pedibus calcat.Itē dicit ꝙ in gestu ostendit constantiā : qd̄ significat ꝙ fides nunq̄ꝫ deficiet vsq̄ꝫ ad finem seculi: ꝑ eo ꝙ habet firmam

adhesionē circa obiectū veritatis icreate. Ex
qua ēt figura pȝ: ꝙ hitus fidei simplr̄ ꝓcedit
ab obiecto obscuro ꝛ velato. i. ab obiecto inui
sibili ꝛ nō sensibili. ¶ Quinto deniqȝ probo
vnico exēplo latronis cū xp̄o a parte dextra
crucifixi. s. ꝙ fides exhibit veritatē de obiecto n̄
visibili: ꝛ non sensibili. Nā latro iste lȝ vidēt
oculis xp̄m sil' cū eo crucifixū: tn̄ adorauit eū
pro vero deo: q: aliud videbat: ꝛ aliud crede-
bat. Vn̄ Luc. 23. dr̄. Vnꝰ aūt de his q pēde-
bant latronibꝰ blasfemabat cū di. Si tu xp̄s
es saluū fac temetipsum ꝛ nos. Rn̄dēs autē
alter icrepabat cū dicēs. Neqȝ tu times deū
q i cadē dānatōe es: ꝛ nos qdē digna fact' re
cipimꝰ. h vero nihil mali gessit: ꝛ dicebat ad
Jesum. Dn̄e memēto mei dū veneris in re
gnū tuū: ꝛ dixit illi Jesus. Amē dico tibi: ho
die mecū eris i paradiso. h ibi. sup qbꝰ verbis
demōstrās Jo. crisostomꝰ: ꝙ latro lȝ videret
xp̄m morientē: fidē tn̄ hēbat ꝙ deꝰ verꝰ esset
dicit. O admirāda regis mīa: nullū an̄ latro-
nē iuenies tā cito paradisi repromissionē iue
nisse. Non Abraā Jsaac Jacob. nō Moysē
nō ꝓphas: nō apl'os. Sȝ an̄ oēs inuenies la
tronē itrare. Cur g̊ latroni potiꝰ q̄ȝ talibꝰ vi-
ris hoc dn̄s repromisit? Certe n̄ hoc sin̄ rōis
intuitu actū fuit. Nā crediderūt qdeȝ illi: sed
mō diuerso dn̄m glie: sicut possibile fuit itue
tes. Jste aūt saluatorē nō sup tronū regalem
adorauit: nō in tēplo: nō loquētē de celis: nō
p angelos disparētē: sȝ cū se ꝛ alio latrone so
ciatū vidit in tormēto: ꝛ p fidē tāq̄ȝ si esset in
gl'ia adorat: vidit in cruce: ꝛ rogat tāq̄ȝ sedētē
in celis: vidit ꝯdēnatū ad mortē: ꝛ adorat sic
dn̄m suū. O admiranda latronis ꝯfessio: qui
nouerūt legē ꝛ ꝓphas eum crucifixerūt: ꝛ tu
ignarꝰ hoꝝ adoras crucifixuȝ. h ille. Ecce igit'
o fidelis aīa huiꝰ latronis virtutē maximaȝ:
q licet xp̄m videret morientē: tn̄ p fidē veluti
deū veꝝ adorabat: ꝛ ꝙ maius est mortē quā
pro peccatis sustinebat: amore xp̄i i corde suo
ꝑncipaliter suscipiebat. Et qm̄ multi plerūq̄ȝ
mirāt' dicētes. O q̄ȝ virtutē habuit ille latro
q cū eēt plenꝰ pctis: q: tn̄ q̄si ad vnicū verbuȝ
ip̄m est ꝯfessus: grām suā: ꝛ paradisuȝ ꝓme-
ruit. his ego rn̄deo: ꝙ iō xp̄s ei pctā remisit ꝛ
grām dedit: qm̄ septē virtutes in eo vigere ꝛ
clare eē ꝯspexit. Prima igit' virtꝰ latronis i
cruce cū xp̄o pendētis: fuit fides maxia. Nā
tp̄e crucifixionis xp̄i excepta sola virgine: ꝛ p̄
ter istū latronē nullꝰ in toto mūdo fuit q tūc
fidē in xp̄o hr̄et. ꝙ. s. eēt verus deꝰ ꝛ hō: nec ēt
ipsi apostoli: q passionis tp̄e oēs pctō ifideli-
tat' deliquerūt. Qd̄ ꝓbat auctas xp̄i Mat.
26. di. O ēs qdē vos scādalū patiemini i hac
nocte i me. sȝ scādalū est peccatū infidelitatis
qd̄ pȝ ex opposito p illō Mat. xi. Beatꝰ q nō
fuerit scandalizatꝰ i me. Hoc idē asserit glo.
sup illud Jo. 14. Vt cuȝ factū fuerit credatis
ait. Jn apostolis nulla fides remāsit i passio
ne dn̄i. Hoc idē testat' Aug. 20. de ci. dei. c. 30
Discipuli inqt xp̄i: spem oēm amiserūt i pas
sione xp̄i: quā i eo hr̄e ceꝑant. h ille. Hoc idē
asserit Grego. 14. mora. di. Apostoli fugerūt
qn̄ mulieres steterūt: ꝛ tp̄e passiōis: ꝛ postea
loq de xp̄o poterāt: sȝ p fidē ꝛ opatōeȝ bonā
fiduciā nō hēbant. Et. 2. moral. c. 43. c. 13. ꝛ. 12.
ait. Apostoli tp̄e passionis xp̄m negauerunt:
ꝛ vitā fidei in eis carnalis amor extinxerat.
h ibi. Hoc apparuit i Petro ceteris oibus
feruētiore: q ter xp̄m dn̄i eē negauit. Et silr'
de apostolis alijs patuit: ꝛ post resurrectōeȝ
Et si diceret' de Magdalena. patuit ēt ꝙ n̄
hūit fideȝ pfectā: pp qd̄ Jo. 20. di. ei xp̄s post
resurrectionē. Noli me tangere: nūdū. s. i cor
de tuo ascēdi ad patrē meū. i. vt deū me cre-
das: pr̄i meo eq̄lē p oia. Ex qbꝰ colligit' ꝙ in
negatōe passiui dn̄i fuit triplex gradꝰ. Pri
mus ꝙ oēs fugerūt. Scd̄us ꝙ aliq cordis
vigore assumpto cū secuti sunt. Tertiꝰ ꝙ eo
mortuo oēs increduli fuerunt. Jn p̄mo ꝛ. 3.
gradu fuerūt oēs apl'i. sȝ i scd̄o Jo. Petrꝰ et
mulieres. Et sic appet ꝙ fides catholica fir-
ma et itegra in eis nō pmāsit: lȝ pmāserit i-
tegra in btā virgine. ꝓut dicit Alex. de ales i
3. pte. j. q. 85. His p̄missis dico: ꝙ latro tunc
tp̄is supauit in virtute fidei oēs hoies mūdi
ꝛ ēt ipsos apl'os: q vt dixi tūc nullā hēbāt in
xp̄o fidē: vel si hēbant nō erat fides vera: qa
hēbāt fidē cū dubitatiōe. latro aūt dubitauit
nihil de fide xp̄i: sed credidit firmiter eū esse
deū ꝛ hoieȝ: lȝ crucifixꝰ eēt ꝛ moreret'. ¶ Se-
cūda virtꝰ latronis fuit spes: q: ceteris oibꝰ q
erāt in mūdo amittentibꝰ spē. s. q: nullus ha
bebat spē tūc tp̄is saluari: ꝛ intrare paradisū
ex merito mortis ꝛ passionis xp̄i. sola virgo
cū ipso latrone habuerūt in xp̄o tp̄e mortis
sue speȝ firmissimā: ꝛ indubitabilē: ꝙ ex solo
merito passionis eius: paradisi gaudia possi
derēt: ideo nō fuit parua virtus latronis: qui
vidēs mori xp̄m veluti latronē: collocauit in
eo oēm spem sue salutis: cū tn̄ sic sperare eēt

contra omnem naturam latronis. ¶ Tertia
virtus latronis fuit charitas duplex: nam ex
cepta virgine Maria: nullus in toto mundo
habuit tp̄e passionis Christi amorē ⁊ carita-
tem ad ip̄m Christū: nā remota fide que est
fundamētū amoris ⁊ caritatis ad ip̄m xp̄m
per ɔn̄s remouetur ab ipso xp̄o ois amor et
caritas. vt habet̃. j. q. j. c. cū Paul⁹. iō vt supra
dcm̄ est: cū tp̄e passionis xp̄i nullus p̄ter vir-
ginem gloriosam ⁊ latronē h̄ret fidē. ɔcludit̃
ꝙ etiā nullus tunc tp̄is habebat amorem et
caritatem ad Christū. Latro autē dupliciter
Christū tūc amauit. p̄mum eni amorē osten
dit ad Christū habuisse: cū in eius morte da
to ꝙ ab oibus negaret̃: ⁊ purus homo trade
retur: ipse tn̄ nimio feruoris ⁊ caritatis zelo
succensus: cū fuisse deū ⁊ hominē: indubitabi
li fide credebat ⁊ cōfitebat̃. Scd̄m amorem
tunc habuit latro ad Christū: qꝛ ⁊ si crucifix⁹
esset pro suis sceleribus: tn̄ quātum ad volun
tatem ip̄e in corde suo sponte sibi amore xp̄i
illam crucifixionē eligebat. ¶ Quarta virtus
huius latronis fuit fortitudo maxima. Nam
q̄uis i penis existeret. tamē dicebat Luc. 23.
Nos qdez iuste: nam digna factis recipim⁹
vbi glo. ait. Maiora tormenta etiā tunc pas-
sus fuisset ꝓ xp̄o latro ille si qs ei inferre vo
luisset: q̄z illa que gerebat. ¶ Quinta virtus
latronis fuit iustitia: quia ꝓximuz ex caritate
redarguēs ait. Neqz tu times deū: vbi glo.
ait. Ideo socium redarguebat. quia male de
Christo credebat: ⁊ sic duo fecit: quia socium
ex iustitia reprehendebat: ⁊ ex caritate ei⁹ sa-
lutem querebat. h̄ glo. ¶ Sexta virtus latro-
nis fuit temperantia: qꝛ temperate petijt sim
pliciter dicens. Memento mei: vnde nō au-
debat confusione specifice petere grām dei
nec remissionē peccatoꝝ: nec gloriā paradisi:
qꝛ ex humilitate se nō videbat hoc meruisse:
contrariuz faciunt multi peccatores superbi
pro eo ꝙ imitant̃ in sua oratione superbum
phariseum: qui Luc. 18. dicebat. Deus grās
tibi ago: quia non sum sicut ceteri hoium ⁊c̄.
Et ideo quia latro iste temperate ex sua hu-
militate petijt: exēplo publicani. ideo sine mō
⁊ sine mensura meruit: ⁊ grāz dei: ⁊ paradisi
gloriā possidere. ¶ Septima deniqz virtus
huius latronis fuit prudentia maxima: quia
non petijt inutilia: vt diuitias tp̄ales: hono-
res: dignitates: ⁊ similia. Sed dixit memēto
scz peccatoris. ꝓpter has igit̃ septem virtu-
tes maximas: quas Christus in isto latrone
esse conspexit: volēs sibi reddere vices equa-
les dixit sibi septem verba: septem ɔditiōes
⁊ prerogatiuas habentia: p̄mum verbuz fuit
necessitatis: cum dixit. Amen. nam tm̄ valet
dicere amen s̄m docto. quantum dicere: vel
iurare in veritate. ideo iurauit dn̄s ꝙ daret
sibi paradisum. Scd̄m verbū fuit pietatis
cum subiunxit dico. s. ego qui ex pietate tecuz
loquor: ⁊ ex pietate te recipere volo. Tertiū
verbum fuit charitatis: cū dixit tibi. s. magno
peccatori: quia vz magnus peccator extitisti.
Quartū verbum fuit breuitatis: cum dixit
hodie: non dixit cras: nec hinc ad annum seu
hinc ad. 5. milia sexcentos annos: quēadmo
dum fecit p̄mis parentibus: ⁊ nōnullis alijs
patribus veteris testamenti: quos nō prius
permisit in celum ascendere: donec ipse cū la
trone ascendēt. Quintū verbum fuit socie-
tatis: cū dixit mecum: in quo ostenditur ma-
gnitudo p̄mij huius latronis: quē apd̄ se col
locare dign tus est. Sextum verbū fuit fir
mitatis: cū dixit eris: quasi diceret nō dubi-
tes in aliquo. Septimū deniqz verbuz fuit
iocunditatis: cū dixit in paradiso: que non est
aliud q̄z visio diuine essentie: in quo ois iocū
ditas habet̃: ⁊ quā imediate cōcessit videre la
troni: dum eius aia a corpore egressa ē. Ecce
ꝙ Christus septem sp̄ales prerogatiuas la-
troni dedit septem virtutibus eius corespon
dentes: ⁊ ideo non est mirū si hic latro tā mi
rabiliter saluatus est: exquo vt predixi tā ma
ximam fidem habuit: ꝙ lz videt̄ Christū s̄m
carnem vere mori: tn̄ firmiter credebat ⁊ cō-
fitebat̃ eum etiam esse veꝝ deum. Et ex pre-
dictis igit̃ auctoritatibus: rōnibus: distinctio
nibus: figura: vel similitudine: ⁊ exemplo. pz
qualiter habit⁹ fidei nō est de aliquo visibili
obiecto: sz simplr̄ de inuisibili: ⁊ ꝑ ɔn̄s ēt pz
scd̄a ɔclusio nr̄e q̄ōnis. vz sua vera ⁊ catholi
ca rn̄sio. ¶ Tertio etiā ꝓpono circa p̄dictam
q̄ōnez suā debitā interruptionē: in qua ɔclu
sione demōstrata imediate veritate: ꝙ hit⁹. s.
fidei nō est de obiecto visibili. facile erit p̄dcē
q̄ōnis p̄mā cōclusionē interrūpere. Ad p̄mū
igit̃ argumētū vz. ꝙ Thomas aplus vidit et
credidit ⁊c̄. Rn̄dit Bonauen̄. in. 3. di. 24. ar. ⁊
q. j. in solu. j. argumenti. Et etiā Tho. 2. 2. q. j.
arti. 4. in solu. j. argumenti. ꝙ Tho. aliud vidit
⁊ aliud credidit: hoiez vidit: ⁊ deū credens cō
fessus est: cū dixit dn̄s me⁹: ⁊ deus me⁹. Ad

scõm aũt ꝛ tertiũ argumentũ: vꝫ de visione aplõꝝ.rñdit Bonauen̄.vbi supra ꝙ ēt ipi aliud videbãt: ꝛ aliõ credebãt. Ad quartũ aũt argumentũ apl̄i:vꝫ videm⁹ nũc ꝑ speculũ ꝛc̄. Rñdit Tho.vbi supra i solu. scõi argu.di.ꝙ ea q̄ subsunt fidei dupl'r ꝯsiderari pñt. Uno mõ in specialí:ꝛ sic non pñt esse simul visa ꝛ credita. Alio mõ i gnãli.s.sub cõi rõne credibili:ꝛ sic sunt visa ab eo q credit. nõ.n.credēt qs nisi vidēt ea esse credenda: vel ꝑꝑ euidentiã signoꝝ:vl' ꝑꝑ aliqd hmõi. Ad qntũ vero argumentũ ꝙ fides est de auditis: g̃ de sensibili obiecto. Rñdet Tho.vbi supra i solutiõe quarti argumenti di. ꝙ audit⁹ est verboꝝ significantiũ ea q̄ sunt fidei:nõ aũt est ipsaruꝫ reꝝ de qb⁹ est fides:ꝛ sic non oꝫ vt hmõi res sint vise in se. Ad sextũ deniqꝫ ꝛ vltimũ argumentũ:vꝫ ꝙ virgo sensibili expimento nouit se ꝯcepisse de spũ scõ. Rñdit Bona.in.3. di.24.ar.2.q.j.in fine corporis.q.di. verbal'r. Quãuis igr btã virgo certitudinali expiẽtia scierit se ꝯcepisse sine virili semine:tñ se ꝯcepisse ꝑsonã verbi:nouit mediante fide: vnde sicut in ceteris articulis iplicat̃ semper aliqõ diuinum ꝛ inuisibile:sic fuit in virginis conceptiõe:ꝛ iõ corporalis visio seu sensibilis cõceptio:fidē ab ea nõ excludit.h̄ Bona. Ex ꝑfata igit̃ argumentoꝝ interruptiõe: simul cũ tota scõa ꝯclusione euidentissime pꝫ:q̄l'r hit⁹ fidei nõ est de nãli seu visibili obiecto:queãdmodũ sunt hitus aliaꝝ sciaꝝ:sꝫ est simpl'r de inuisibili ꝛ supnãli.ꝛ iõ in hoc appet magna ꝛ mira fidei excellentia:q̄ mediãte libera volũtate:adeo cogit ꝛ captiuat hũanũ itellectuꝫ ꝙ etiã firmiter credit oia illa q̄ sunt supra cõditionē sue nature. O igit̃ fides supnãlis. O fides ineffabilis. O fides sup oẽm nãꝫ admirabilis.vere magis ē dignitas tua nobilitas ꝛ excellentia:imo magna est laus tua: honor ꝛ gloria in ꝯspectu diuine maiestatis:q̄ etiaꝫ simpliciter ꝑꝑ amorē oipotent̃ dei sic ꝯ oẽꝫ nãm subicis ipi deo hũanũ intellectũ.ꝑ ꝯñs igit̃ pꝫ etiã ex p̄dictis scõa nobilitas de.5.excellentia sacratissime fidei:quã nobilitatē: vꝫ ꝙ simpliciter credam⁹ credẽda:ꝛ sine aliquo visibili obiecto:mihi ꝛ vobis ꝯcedē dignetur diuina maiestas ꝛ visibilis:in pñti per grãm ꝛ in futuro ꝑ gloriã. Amen.

¶ Feria qnta post dñicaꝫ p̄mã q̄dragesime iteꝝ de qnta excellentia:vꝫ de nobilitate ipsi⁹ sacratissime fidei.

m Ulier magna

est fides tua fiat tibi sicut vis scribunt̃ h̄ verba Mat.15.ꝛ in euãgelio occurrent̃ ferie. P⁹ l̃rale ꝛ spũalē sacri euãgelij expositionē p̄cordialissimi ciues: exquo vt claruit p̄cedenti feria vidistis declaratiõeꝫ scõe nobilitat̃ de.5.excellẽtia sacratissime fidei: q̄ vtiqꝫ dcã fuit nobilitas extractiua:i q̄ mõstratũ ē q̄liter fides ipa bñdicta:simpliciter exhibit veritatē suã ab inuisibili obiecto. hẽo nũc in pñti sermone spãliter declarare:triplicē ipsi⁹ sanctissime fidei nobilitatē:q̄ in aurib⁹ oium valde ꝑfecto vtilis ꝛ recreatiua:atqꝫ mirabilis apparebit. Cuius vtiqꝫ tertie nobilitatis declaratio talis erit.

¶ De tertia nobilitate sacratissime fidei que dicitur potestatiua.

t Ertia insuper nobilitas sacratissime fidei dicitur nobilitas potestatiua.vltra predictas nobilitates:fidei sacratissima hoc priuilegio singulariter gaudet:ꝙ ipsa vꝫ tante est potentie:tanteqꝫ fortitudinis:ꝙ potest per se plus q̄ꝫ simul possit tota natura:seu q̄ꝫ possit virt⁹ ꝛ fortitudo totius nature:ꝛ q̄ꝫuis in multis fides sit potentior tota natura: tamen precipue i triplici potestate eam excedit. Primo in potestate cõiunctionis. Scõo in potestate transmutationis. Tertio in potestate diuersificationis.

¶ Qualiter fides excedit potentiam totius nature in tribus: ꝛ primo in potestate coniunctionis.

p Rimo igitur dico ꝙ fides sanctissima excedit totam virtutem seu fortitudinem nature:in potestate coniunctionis:vꝫ diuine nature cum humana. O natura potentissima:magna profecto est fortitudo tua:ꝛ super omnem potentiam oium dominorum mundi:nec non etiam super potentiam totius generis humani. Nam experientia teste tota simul humana potentia non posset facere:seu generare: solum granũ frumenti vel milei:nec insuper de vno grano facere centum. tu vero fortissima atqꝫ potentissima natura:non tñ es generatiua vnius

grani:sed etiam simul omnium naturalium rerum: vtputa fructuum: omnium animalium: omnium piscium: et volucrum: et simul omnium hominū: loquor de corporibus nō de aiab⁹. Nā et si pr̄ simul cū mr̄e p̄beāt materiā semis ad hoc ut ex hoie generet̄ hō: tn̄ ipsa nā est formatiua oiuz simul mēbrorū ex illa mā descendētiū. dicēte pho. 2. Phisicorū. Sol et hō generāt hoiez: hō dr̄ generare inq̄ztū māz p̄bet: sed istud generare est improprie dictū. Sz virtus solis seu nē dr̄ ꝓprie generatiua: nō tn̄ hūani corpis: sz insup oium ceterorū. Et q̄ oia simul inferiora generent̄: per potentiā et virtutē: atq3 fortitudinē ipsius nē. Audi ph3 li. 2. de generatōe et cor. dicētē. Generatiōis ingt et corruptiōis cā oium rerū est obliquus motus solis: et p̄sentie vel absentie inclinatio: et in li. xi. de aialib⁹ ait. Nā ē sicut motor et ꝯplemētū oium nāliū rerū. Et ēt. 13. de aialib⁹ dic̄. Nā est generatiua oiuz rerū inferiorū: et nō dat mēbro incōuenientiā: nisi in aialib⁹ idigētib⁹: ut puta aculeū vngues et cornua. Et insup. 14. de aialibus dic̄. Nā n̄ tm̄ vtit̄ in generatione rerū necessarijs: sed etiā quibusdā supfluis ad ornamentū ipsarū: ut puta barba et hmōi. ex qb⁹ auctoritatib⁹ p3: q̄ virt⁹ et fortitudo nē p se pt. qd̄ nō siml̄ tota rōnalis et humana nā. Sz o fortissima et potētissima nā: dic mihi q̄so: licz p̄dicta possis: nunquid tāte potētie exist̄: q̄ mediāte virtute et fortitudine tua: creator ipsi⁹ nē ꝯiūgat̄ hūane creature: et de⁹ ipse in vna p̄sona cū hoie vniatur Princeps in declaratiōe tuorū operū naturalium Aresto. rn̄det alta voce. Non non nō: et hoc rōne ꝯrietatis. Nā. 10. Metha. di. Contraria sunt: q̄ sub eodez genere posita maxime a se inuicē distāt: et eidem susceptibili vicissiz nec insunt: nec simul stare se cōpatiūt̄. et ibidē ait. ꝯria sunt cōpabilia: sed q̄ differūt genere nō sunt ꝯpabilia nec vnibilia. Qd̄ ꝯfirmās Boeti⁹ ꝓsa. 6. 2. li. ait. Neq3 eni sibi solēt vnq̄z aduersa sociari. nā eni respuit ut ꝯria q̄ꝙ iūgant̄: agit itaq3 cuiusq3 nā qd̄ ꝓpriū est ei: nec ꝯriarū rerū miscet̄ effectib⁹: sz vltra q̄ sunt aduersa repellit. hec ille. Quo p̄supposito. v3: q̄ opposita simul et semel: cū potētia toti⁹ nē nō p̄nt sil̄ stare. certū ē q̄ pl⁹ distat creator a creatura: q̄z distāt duo opposita: ꝓ eo q̄ oia opposita cōicant in aliquo genere ꝓximo vel remoto. Sz de⁹ et creatura nullū gen⁹ cōe participant: ergo facili⁹ eēt ipi nē vnire aliq̄ opposita: q̄z simul vnire diuinā nām cū hūana: q̄ si nā nō p̄t sup min⁹. ergo nō poterit sup maius. Et ꝯfirmāt ista rō p eundē phm. 10. Metha. di. Corruptibile et incorruptibile pl⁹ differūt q̄z genere. Quo p̄supposito: manifestū est q̄ de⁹ est incorruptibilis. dicēte Platone in thimeo. Sūm⁹ de⁹ infinit⁹ est: nō solū loci exclusiōe: sz ēt nē dignitate: et oimoda imortalitate vel corruptiōe. Oppositū vero est de creatura: q̄ passibilis ē corruptionis. Nā corruptio ut ait phus. 5. Phisicorū. est mutatio de eē in nō eē: et q̄ creatura sit corruptibil̄: audi Platonē in thimeo dicētē. O dij deorū quorū opifex idē est et pr̄: vos opa mea estis dissolubilia qdē nā: mea tn̄ volūtate indissolubilia. Nota hic: q̄ p deos deorū intelligit substātias sepatas: et corpa celestia: et creaturas rōnales: q̄ de se sunt corruptibilia et mortalia sz sola dei volūtate ppetuant̄. Quib⁹ p̄missis cū corruptibilia sint quedā ꝯria: et ꝯria nō simul stant: concludo q̄ tota natura nō potest facere: q̄ deus qui est incorruptibilis: simul vniat̄ humane nature corruptibili et mortali. His oib⁹ p̄suppositis: certū est et manifestuz q̄ diuina nā: simul se vniuit et cōiunxit cū humana: peto ergo nota o fidelis aia et deuota. que fuit illa virtus special̄: cui⁹ ineffabili virtute atq3 potētia: he due nē tā distantes et tā opposite: sil̄ sint ꝯiūcte: et certe clamās Rn̄deo. q̄ fides: q̄ fides: q̄ fides. Qd̄ ꝓbo triplici auctoritate. et primo auctoritate Bernardi in qbusdā sentētijs suis di. Tria opa p virtutē fidei fecit oipotētis dei maiestas in assumptione nr̄e carnis: ita simplr̄ mirabilia et mirabiliter singl̄aria: ut talia nec facta sint: nec āplius sup terrā vnq̄z faciēda sunt. Cōiuncta sunt qppe ad iuicē de⁹ et hō: mr̄ et virgo: fides et cor hūanū. hec ille. ¶ Scd̄o hoc idē ꝓbo auctoritate Aug. in li. de virginitate di. Beatior fuit Maria et potentior ꝓfitendo fidē xp̄i: q̄z cōcipiendo carnē xp̄i. Mr̄na ꝓpingtas nihil ꝓfuisset Marie: nisi felici⁹ p fidē xp̄m corde q̄z carne gestasset. hec ille. ¶ Tertio idē ꝓbat̄ auctoritate Elisabeth cognate virgis Marie ipsam virginē Mariā de maria fide cōmēdantis atq3 ei dicētis. Luce. j. c. di. Beata es que credidisti. i. fidē angelo Gabrieli dedisti qm̄ p̄ficient̄ oia in te q̄ dicta sunt tibi a dn̄o. i. p fidē tuaz dn̄s carnē assumet de te: sicut tibi angelus p̄dixit: ne tamē hoc fidei sicut et nature videret̄ impossibile. v3 q̄ talis vnio fi-

at diuine nature cū humana: ideo ad solutionē rationis in oppositū supraposite Rn̄det Bonauē. in tertio. di. j. ar. j. q. j. in solu. vltimi argumenti. di. ad illud qđ obiȷcit̄. ꝙ maior est cōuenientia oppositoꝝ ꝙ̄ sit dei ad creaturā ⁊ ita ꝑ consequēs sint magis vnibilia. dicendū ꝙ si ⁊ si minor sit cōuenientia propter alicuius cōem ꝑticipationē: nunꝙ̄ tn̄ ita est cōuenientia ſm possibilitatē: ⁊ ordinē vnius ad alteꝝ: q2 vnū oppositū nō habet ordinari ad suū oppositū sicut ad cām ⁊ cōplementū: sicut rōnalis creatura habet ordinari ad deū: maior tamen est cōuenientia in ꝑticipatione alicuiꝰ cōis inter duo opposita: ꝙ̄ inter creaturā ⁊ creatorē: cōueniētia autē in ꝑticipatione alicuiꝰ cōis non facit aliqua esse vnibilia: nisi sit cōuenientia aliqua ſm rōnē inclinationis ⁊ ordinis sicut pꝫ. Nā magis est anima vnibilis corpori: ꝙ̄ sit vna aia vnibilis alteri. Et sicut nō tenet istud argumētum. Aia nō pōt alteri aie vniri. ergo nō pōt corꝑi vniri: sic istud argumentū non cōcludit. Oppositū nō potest vniri opposito: ergo creatura n̄ potest vniri deo. hec Bonauē. Alexā. autē in tertia ꝑte summe circa ꝑncipiū rn̄det di. ꝙ q̄daꝫ est distātia eēntialis rei ad rē: ⁊ hoc mō est ifinita distātia nature diuine ad nāꝫ creatā. Alia autē est distantia reꝝ ſm esse ordis: ⁊ hec nō est infinita: sicut ē distātia creature ad creatorē: ⁊ ſm istū minus distat hō a deo ꝙ̄ alia creatura: q2 vltimū corpꝰ in nā est corpus humanū: cōicans oī corꝑe in nā. Silr vltima forma in nā est aial rōnale: ⁊ inde est ꝙ oia alia ordinātur ad hoiem: ⁊ ideo est ꝓpinquior deo: ⁊ ita est ei vnibilis tam intuitu bonitatis sue: ꝙ̄ intuitu humane fidei. hec Alexan. pꝫ ergo ex ꝑdictis q̄liter fides scissima: respectu cōiunctionis diuine nē cū hūana: excedit in potestate terminos ⁊ potentiā seu limites totius nature.

¶ Qualiter secūdario fides etiā excedit potestatē totius nē in ꝑtāte transmutationis.

Secundo insuꝑ dico ꝙ fides scissima excedit tota virtutē nē in ꝑtāte transmutationis seu trāssubstantiationis. O nā que tā magne es virtutis ⁊ potentie: peto a te. nunqd possis cū tota virtute tua et potētia vnā substantiā seu vnā speciē realiter in alterā cōmutare. certe clamās ꝓ te filiꝰ tuꝰ singularis Aristo. alta voce rn̄det ꝙ non. Nam ꝑmo Posterioꝝ dicit. Vna spēs nō potest esse altera ꝑ naturā: ⁊ ibidē dicit. Diuersa genera simul cōiuncta faciūt vnū: non ſm essentiā: sed ſm ꝑticipationem. Et nono Metha. dicit. Duplex est potētia in natura. scꝫ potētia actiua: ⁊ potētia passiua. potentia actiua habet virtutē trāsmutandi alteꝝ inꝙ̄tum alteꝝ. potentia vero passiua hꝫ potentiā trāsmutandi ab altero inꝙ̄tum alteꝝ: ⁊ pꝫ regula phi ꝑ exemplū. Nā substantia ferri non potest trāssubstātiari in substantiā ignis: nec ecōuerso. Sed bn̄ potest ignis trāsmutare ipsum ferrū in suā siītudinē: ꝑ ꝑticipationē sui caloris ⁊ sue rubedinis: his ꝑmissis certū est ꝙ realiter substantia hostie: ⁊ substantia vini post consecrationeꝫ q̄ fit mediātibus quinqꝫ verbis: cōuertūtur in veram substantiā corporis: ⁊ in verā substantiā carnis xp̄i. dicente Ambro. in libro de sacramentis. ⁊ ponit̄ de conse. dist. 2. c. panis. Panis inqt est in altari vsitatus ante verba sacramentoꝝ: vbi auteꝫ accessit cōsecratio: statim de pane fit caro xp̄i hec ibi. Eadem sententia ponit̄ extra de cele. mis. c. cū marte. §. ex eo. vbi dicit̄. Credimus igit̄ ꝙ formā verboꝝ ex quibꝰ fit consecratio sicut in canone reꝑitur: ⁊ a xp̄o apostoli ⁊ ab ipsis coꝝ acceperint successores. hec ibi. Nūc ergo peto que sit illa virtus que sit tante potentie tanteqꝫ excellentie: que faciat transmutare substantiā panis et vini in verā substantiam corporis ⁊ sanguinis xp̄i. quod tota simł natura facere non pōt. ⁊ certe clamās rn̄deo ꝙ est sola fides in mente sacerdotis situata. ꝙ si diceres. ꝙ verba consecrationis ꝓcedūt ex ipsa natura. ergo ꝑicipaliter fit talis trāssubstantiatio ꝑ naturā: ⁊ non sicut dicis ꝑ fidem sacerdotis. Rn̄deo hoc esse falsum. imo si quis diceret millies verba consecrationis suꝑ hostiā non consecratā sine fide consecrādi aut intentione: nunꝙ̄ mutaret̄ substantia panis in substantiā corporis. sed talis transsubstātiatio respicit ꝑ prius fidem ⁊ intentionem sacerdotis: ⁊ ꝙ hoc sit verū tripliciter ꝓbo. Primo auctoritate. Secundo ratione Tertio distinctione. ¶ Primo probo auctoritate Ambrosij in li. de sacramētis di. Verba sacerdotis non mutāt panē in corpus: nec vinum in sanguinē xp̄i: sed primū hoc facit fides ipsa ⁊ intentio sacerdotis: sine qua omnis talis mutatio prorsus cessaret. ¶ Secundo hoc idem ꝓbo tali ratione. videmꝰ eniꝫ ꝙ quādo dn̄s operat̄ aliquē effectū mediāte in

ſtrumēto aiato:cuius eſt ſeruus ſm phm pri mo Politicoꝝ ⁊ inanimato:virtus dñi principalius reſpicit inſtrumentū animatū ꝙ̄ inanimatū. Sed certū eſt ꝙ in trāſſubſtātiatōe ſacerdos ſe habet ſicut inſtrumentū animatū:verba aūt conſecrationis ſicut inſtrumentū inanimatū: ergo virtus dñi principaliter operantis reſpicit ꝑ ſimilitudinē principali⁹ ſacerdotē:⁊ eius fidē ꝙ̄ verba. ¶Tertio etiā probo diſtinctione.ꝙ talis trāſſubſtantiatio fit principaliter per fidē:⁊ intentionē ſacerdotis:ꝙ̄ per verba ſimpliciter. Nā Ricar.in.4 diſt.8.ar.3.q.3.in corpore.q.dicit ad litteram Quando plura inſtrumēta ꝑ ordinē ſe habētia cōcurrunt ad eundē effectū: ut manus et penna ad ſcripturā:principalis motoris virtus: principalius reſpicit illud inſtrumentū. quod eſt ſibi ꝓpinquius:⁊ mediāte quo aliud inſtrumentū moueť. vnde virtus ſcribentis principalius reſpicit manū ꝙ̄ pēnaꝫ. Ad trāſſubſtantiationē aūt cōcurrunt plura inſtrumenta per ordinē ſe habentia.ſ.ſacerdos cum fide ⁊ eius verba:quoꝝ ſacerdos eſt propinquior cū ſua intentiōe principali agenti. ſcꝫ xpo:quia ſibi eſt ſimilior ꝑ intentioneꝫ:et eius rep̄ſentat ꝑſonam. Eſt etiā prolationis verboꝝ cauſa. vnde ɔcedendū eſt ꝙ virt⁹ trāſſubſtantiata:ſimplr ⁊ principalius reſpicit ſacerdotē ⁊ ei⁹ intentionē ꝙ̄ verba. Et in ſolutione p̄mi argumēti dicit. ꝙ ex ꝑte ſacerdotꝭ: eſt aliqd:qđ eſt de eſſentia ſacramenti.ſ.eius intentio ⁊ fides:qua vniūtur ea ex quib⁹ integrať ſacramentū. Non eni de rōne toti⁹ integralis ſunt ꝑtes integrales tm̄: ſed etiā eſt vnio caꝝ.hec Ricar. Pꝫ igiť etiā ex p̄miſſis qualiter rōne trāſmutationis fides ſanctiſſima excedit in poteſtate totā virtutē ⁊ potentiā ipſius nē:eo ꝙ realiter facit vnā ſubſtātiā eſſe aliā: qđ nequaꝙ̄ ut ſupra ꝓbatū eſt facere pōt ipſa nā cum oi ſua virtute ⁊ potentia. O igiť fides bñdicta : o fides p̄clara: o fides ſtupenda ſupra modū:ꝙ̄ta eſt virtus:ꝙ̄ta eſt deniqꝫ excellentia tua: que virtutē ⁊ potentiā toti⁹ nature excellis mirabiliter.

¶Qualiter tertio fides excedit potētiā toti⁹ nature in ꝑtāte diuerſificationis.

Tertio poſtremo dico : ꝙ fides ſciſſima excedit totā virtutē nē in ꝑtāte diuerſificationis.vꝫ miraculoꝝ. vltra enim tam ſupnaturalia opera:q̄ ſicut p̄dictū eſt:fiunt in virtute ⁊ potentia fidei: alia qdeꝫ. diuerſa ⁊ quaſi innūerabilia fiūt mediāte ipſa fide:quoꝝ nullū poteſt facere tota ſimilr nā Sꝫ alijs obmiſſis peto a te o nā an cuꝫ tota tua potētia atqꝫ omniū terreſtriū poſſis ceco ſeu cecis lumen ⁊ viſum reſtituere:⁊ certe clamat princeps ipſius nē ꝙ non . di.in poſt p̄dicamentis.a ꝑuatione ad habitū impoſſibilis eſt regreſſus ꝑ nām: ſed tu o fides ſciſſima nunqd potes cecis impēdere lumē:⁊ certū eſt ꝙ ſic. Et dimiſſis alijs exemplis:quaſi infinitis:ad hoc ſolū vnū hic pono. Nam ſicut habeť in legenda ſancti Dioniſij ariopagite. Cū paulus athenis diſputaret cū Dioniſio tūc pho eximio ſuꝑ omnes de fide xp̄i. ut eū cōuerteret. Cernens Dio. nālis phs ꝙ ea q̄ ſunt fidei ſunt ſuꝑnaturā:nolebat credere paulo. Accidit autē ꝑmittente deo:ꝙ qdaꝫ cecus a natiuitate quē Dio.cognoſcebat inde tranſitū faciebat. Tunc Dio.dixit Paulo. Si mediāte tua fide huic ceco viſum reſtituis:cōfeſtim ad fidem tuā me conuertā. Cui paulus ſubridens dixit. O Dioni.hoc facere minimū eſt xp̄iane fidei.ſed tamē qr hoc petiſti:hoc fides xp̄i tibi dabit: ſed ne forte hoc alicui ſuꝑſtitioni imputares:dic tu hec verba O cece p̄cipio tibi in virtute fidei xp̄i ut viſuꝫ recipias. Que verba cū dixiſſet:ſtati viſuꝫ recepit cōtra oēꝫ naturā: ⁊ cōfeſtim ſine mora Dioni.ipſe viſa fidei virtute baptiſmū a paulo recepit. Hic Dioni.poſtmodū fuit indiuiduus Pauli diſcipul⁹ ⁊ comes:cui etiā paulus ut ferť reuelauit archana celeſtia:q̄ in ſuo raptu viderat.⁊ ideo ipſe Dio.poſtmodū cōpilauit.libꝝ de diuinis noib⁹ ⁊ de āgelica hierarchia:q adeo poſtmodū roborat⁹ fuit in fide.ꝙ etiā ꝓ ipſa Rome tertio miliario ab vrbe:capitis obtrūcatione mortē ſuſcepit. Et ꝙ mirabilius fuit poſt capitis abſciſionē:videntib⁹ oibus paganis caput ſuū manib⁹ ꝓprijs ꝑ tria miliaria in ciuitate reportauit. Ecce potētiā o aia fidelis fidei ſanctiſſime: q̄ cecis lumē impendit:qđ tota nā minime facere poteſt
peto igiť a te ⁊ ſcđo o nā potētiſſima: an per nām poſſis facere:ꝙ ſol a ſuo nāli curſu deſiſtat:⁊ certū eſt ꝙ nō. Nā phs p̄mo Phiſy. dicit. Nihil agit ɔ̄ ſeipm.ꝙ ſi faceres ceſſare ſolē a ſuo motu:certū eſt ꝙ ꝑ cōſequēs faceres ceſſare etiā ipm tps. Sꝫ manifeſtū ē ſm Cōmētatorē.2.de generatiōe ⁊ cor.ꝙ tpa anni circuūt vel currūt circulariter ꝓpter motū

ſolē circularē. q̄d aſſerēs plato in thimeo dic̄
Tpa marie diſtinguūt̄ ꝑ motū ſolis:ſed ſm
phm.4.Phiſy.Tps ē paſſio motꝰ ⁊ p̄cipue
motꝰceli:⁊ ibidē dicit. Tps ē meſura oium re
rū mutabiliū.⁊ ibidē dic̄. Tps ē nūerus mo
tus ſm prius ⁊ poſterius. Vnde tps ſeqtur
motū:q2 quod nō cōprehendit motu:nō ꝯp-
hendit tps.Q̄ð ſi ſic eſt. certū eſt ſm Cōmē
tato.ſup.xi.meth.ꝙ ſine tpe ipoſſibile ē ima-
ginari motū:⁊ ſine motu ipoſſibile eſt eē ge-
nerationē alicuiꝰrei:⁊ iō ꝯcludit ſi nā faceret
deſiſtere motū ſolis:faceret ꝑ ꝯſequēs deſi-
ſtere oēm generationē reꝝ nāliū:⁊ faceret ēt
oia generata corrūpe: ⁊ ſic ſeipſaȝ deſtrueret
⁊ hoc ē ꝙ idē phs.8.Phiſy.ꝯfirmat dicens.
Motus ē quedā vita oibꝰ nā ſubſiſtētibꝰ:quo
remoto nulla nā ſubſiſtit.Et.2. de generatōe
⁊ cor.dicit.Motꝰ ſolis ⁊ aliaꝝ planetaꝝ i ob
liquo circulo:eſt cā generatiōis ⁊ corruptiōis
oium reꝝ.Et p̄mo Meth.ait.Motꝰ celi eſt
primꝰoiuȝ motuū:⁊ cā oiuȝ viuētiū:atqȝ oiuȝ
motuū inferioꝝ:⁊ ſic pȝ ex p̄dictis ꝙ nā natu
rata cū oi potētia ſua:nō pōt facere ꝙ ſol de
ſiſtat a curſu ſuo.Sȝ tu o fides ſciſſima.nun
qd potes hoc facere:⁊ certū eſt ꝙ ſic.Nā Jo
ſue.10.legit̄.ꝙ in virtute fidei Joſue p̄cepit ſo
li ut ſe firmaret in medio celi: donec victoriā
reportaret de hoſtibꝰgabaonit̄. vñ ibi ad lit
terā ſic dr̄.Sol ꝯ gabaon ne mouearis:⁊ lu
na ꝯ haillon.Steterūtqȝ ſol ⁊ luna:donec vl
ciſceret̄ ſe de inimicis ſuis. ſtetit itaqȝ ſol in
medio celi:⁊ nō feſtiauit occūbere ſpatio vniꝰ
diei.nō fuit añ ⁊ poſtea:tā lōga dies obediē-
te dño voci hois:⁊ pugnāte dño ꝓ iſrl̄.hec ibi
3° Dic mihi ⁊ tertio o nā potētiſſima an facere
poſſis ꝙ ignis i corporibꝰ inferioribꝰ ſibi vni-
tis nō imittat calorē ſuū. Et certū eſt ꝙ non
di.phs p̄mo Meth. Vnūqđqȝ nāliū entiuȝ
vtit̄ nā ſibi ꝓpa.Et Cōmētator ſuper.9.Me
tha.ait.Manēte nā rei neceſſe eſt nālia non
moueri.vñ q tollit a rebꝰ ſuam ꝓpetatē:tollit
ab eis ſuā naȝ.⁊ phs.7.Phiſy.di. Agēs du
plex ē.vȝ nāle:⁊ a ꝓpoſito.agens nāle differt
ab agēte a ꝓpoſito:q2 agēs nāle mouet ne- 2°
ceſſario vno mō ut ignis calefacit per ſe: nō
autē frigefacit:agēs vero a ꝓpoſito mouet ſȝ
ꝯrios motꝰ.Idē quoqȝ phs.4.Ethicoꝝ.dic̄.
Qualis vnuſqſqȝ eſt talia vult:talia dicit:et
talia operat̄.Ex quibꝰ pȝ:ꝙ natura nō poteſt
facere ꝙ ignis mixtus nō calefaciat ſibi con
tigua apta calefieri.Sed tu o fides nūquid h̄

potes facere? Et certū eſt ꝙ ſic. Nā ſicut le-
git̄ Dañ.3. Cū Nabuchodonoſor feciſſet fie
ri ſtatuā aureā:ut ab omnibꝰ adoraret̄ conti
git ꝙ tres viri populi iſrael. videlȝ Ananias
Azarias ⁊ Miſael ſtatuam adorare nolue-
runt.Tunc rex fecit accendi fornacem:in qua
illos proijcere fecit ut cōburerent̄. Qui fideȝ
in deo iſrael habentes: fornacē ingreſſi ſunt
nec minimā leſionem ab ipſo igne pati po-
tuerunt ſed deum ibidem in fornace ac ſi in
roſario fuiſſent omnes tres iugiter collauda
bant.Non poteſt inſuꝑ natura facere ꝙ ma
gni montes:per ſe a proprijs locis remoue-
antur:⁊ ad alia loca contra naturam tranſ-
ferant̄. Quod vtiqȝ facere fidei ſanctiſſime
faciliſſimū eſt.dicente domino Mat.decimo
ſeptimo. Si habueritis inquit tantā fidem ſi
cut granum ſinapis: ⁊ dixeritis huic monti
tranſi hinc:tranſibit:⁊ nihil ipoſſibile erit vo
bis.Et Matthei nono dicit̄.Si potes crede
re omnia poſſibilia ſunt credenti: que verba
euangelij.probantur exemplo Alexandri ma
gni.de quo ſicut legitur in geſtis eius tale ex
emplū habemus. Nam cum idem Alexan-
der veniſſet ad montes caſpios: ⁊ petiſſent fi
lij captiui decem tribuū licentiam egredien-
di ab eo:cognita cauſa incluſionis eorum. ꝙ
videlȝ receſſiſſent a deo ſuo iſrael vitulis au-
reis immolando:⁊ ꝙ per prophetas dei pre-
dictum eſſet eos a captiuitate non reditu-
ros. Reſpōdit ꝙ arctius eos includeret. cū-
qȝ anguſtas vias eorum concludere vellet:
videns laboreȝ humanum non ſufficere ora
uit cum magna fide deum iſrael: ut opus il-
lud compleret.Et ecce ſtatim acceſſerunt ad
ſe inuicem prerupta montiū:et factus eſt lo-
cus omnino immeabilis.hoc quoqȝ teſtatur
Joſephus di.Quid inquit facturus eſt deus
pro fidelibus ſuis:ſi tm̄ fecit ꝓ infideli chari-
tatem non habenti. Ecce q̄ȝ mira et ſuperna
turalis eſt potentia ſanctiſſime fidei. Si au-
tem quis peteret quomodo Alexander hoc
potuit impetrare a deo cuȝ eſſet infidelis:cū
tamen infideles poſſint mira ſimpliciter. ſed
non miracula facere. Reſpondeo ſm quoſ-
dam:ꝙ tunc ſufficiebat credere deum remu
nerationem bonorū eſſe ⁊ malorum: ⁊ quia
Alexander hoc credidit ideo ipetrauit. Vlte 4°
rius quero a te o nā potentiſſima: an poſſis
cū tota tua virtute demōes ab hūanis corpi
bus effugare. Et certū eſt ꝙ non. nam ſicut

dicit̃ Job.4i.non est potestas super terram
que cõpet̃ ei. Sꝫ tu o santissima fides nũqd
potes demones ab humanis corporibꝰ effu-
gare?certũ est ꝙ sic:ſꝫ omissis exẽplis ceteris
vnũ solũ referã stupẽdissimũ sup oia. Refert
eni Greg.in.j.lib.dialogoꝝ.ꝙ matrona q̃dã
nobilis hẽbat nuꝝ:q̃ isra breue tp̃s quo filiũ
eiꝰ acceperat:cũ eadẽ socru sua ad dedicatiõeꝫ
oratorij sancti Sebastiani martyris fuerat i
uitata. Nocte vero eadem voluptate carnis
deuicta se se a viro suo abstinẽ ñ potuit: cũqꝫ
mane facto ↄsciam deterreret ꝑpetrata car-
nis delectatio.ꝓcessionẽ vero verecũdia ipa
ret plus erubescẽs vultũ hoiuꝫ q̃ꝫ dei iudiciũ
timẽs:cũ socru sua ad dedicandum oratoriũ
processit. Mox vero vt oratoriũ in quo erãt
relique sci Sebastiani ingresse sunt:eãdẽ p̃dcẽ
matrõe nuꝝ spũs malignꝰ arripuit:ꝛ corã oi
populo eã vexare cepit ꝛ crimem publicare.
Tũc parẽtes eã carnaliter amãtes:videntes
eã sic crudeliter vexari:ad obtinẽdũ salutꝭ re
mediũ maleficis tradiderũt. Ducta est itaqꝫ
ad fluuiũ:ꝛ ibi mersa a maleficis icantabat̃.
Sꝫ diuino oipotẽtꝭ dei iudicio fcm̃ est:vt dũ
vnũ demonẽ arte magica expellẽ conati sũt:
mox itrauit in eã legio vna demonũ. Ex tũc
aũt cepit tot diuersas voces ꝛ garritꝰ emittẽ
quot demones eã possidebãt. Tũc parentes
fcõ ↄsilio oẽs ad ↄfessiones iuerũt: deide cũ
maxia fide eã duxerũt ad venerabilem ep̃m
fortunatũ: q cũ igenti fide dñi orãs: ꝛ nihil i
fide hesitãs:oẽs demones illos a muliere il-
la ↄfestim effugauit:ꝛ eã liberã parentibꝰ tra
didit. O magna potẽtia fidei: que simul vno
ictu sex milia.sexcẽtos.ꝛ.66.demões ab vna
50 muliere eiecit. Deniqꝫ peto a te o nã q̃ es mi
rabilis potentie:an possis mortuos suscitare
cum omĩ efficatia potentie tue: ꝛ certũꝫ est ꝙ
nõ.di. Arist.lib.de secretis secretoꝝ. Neq̃q̃ꝫ
ĩngr p nãm est redditꝰ vite post corporis cor
ruptionẽ. Sꝫ tu o fides sanctissima nũqd po
tes mortuos ad vitã reuocare? Et certũ ẽ ꝙ
sic. Sꝫ omissis ceteris exẽplis solũ vnũ refe-
ramꝰ ad ꝓpositũ. Nã legit̃ in collationibus
Joãnis cassiani.ꝙ cũ qdã phi dicerent sciaꝫ
suã eẽ certioreꝫ q̃ꝫ fides xp̃iana:ꝛ ꝙ aia post
hãc vitã oio mortalis existeret. dixit Abbas
Pãnutiꝰ vel fm aliquos abbas Macharĩꝰ
O phi non dicitis verũ imo facitis mẽdatiũ
q2 fides xp̃iana certior est:verior ꝛ potentior
omni scia vestra:qbꝰ non credentibus ꝛ op-
positũ affirmantibus.dixit abbas. O phi ꝓ-
bate veritatem:ꝛ certitudineꝫ scientie vestre
in resuscitatione alicuius mortui:ꝛ ego simi-
liter ꝓbabo fidẽ meã:qui dixerunt nõ possu-
mus:q2 fm principem phoꝝ Aristo. in post
predica.c. Priuatio vero. Et.4.metha. A p̃-
uatione ad habitũ impossibilis est regressus
per nãm. Ille tunc cõgregato populo iuit ad
cimiteriũ:vbi iacebant corpora mortuoruꝫ:et
in p̃ñtia totius populi petiuit corpus vnius
mortui clamans ꝛ dicens. O aia vnius cor-
poris p̃cipio tibi in virtute fidei xp̃iane:ꝙ ve
nias in hoc corpus:ꝛ a morte ad vitã resusci
tes. Mirabile dictu:statim p̃cepto facto in
p̃ñtia totius populi surrexit viuus:q diu mor
tuus extiterat:quo miraculo ↄtra virtutẽ to-
tius nature:per virtuteꝫ fidei facto: ꝛ publice
viso:reuoluit se Abbas sanctus ad phos di.
O phi vani ꝛ increduli. Ecce ꝙ fides xp̃iano
rum melior est:ꝛ virtuosior atqꝫ potẽtior oi
scientia phoꝝ. Qui statim ex hoc ad verã fi-
dem cõuersi sunt. Plura sunt alia miracula
que non tm̃ facta a sanctis sunt: sed etiam in
virtute fidei qsqꝫ fidelis quotidie facere põt
dño dicente Matth.vlti.c. Signa aũt eos q
crediderint h sequẽt̃. In noie meo demonia
eijcient:linguis loquent̃ nouis:serpentes tol
lent:ꝛ si mortifeꝝ qd biberint non eis noce-
bit.sup egros manus iponent: ꝛ bene habe-
bunt.patet ergo ex premissis oibus qualiter
rõne diuersificatõis miraculoꝝ fides sanctis
sima excedit in potestate totã virtuẽ: ꝛ potẽ-
tiam ipsius nature. Immo in hac parte sola
virtus fidei excedit in faciẽdis miraculis po-
testatẽ oiuꝫ virtutũ:tam moraliũ:q̃ꝫ infusaꝝ
ꝙ si petens igit̃ opatio miraculoꝝ magis at
tribuit̃ fidei q̃ꝫ alteri virtuti. Rñdeo fꝫ Ric.
in quolibetis suis ꝙ sic. Et hoc p̃mo q2 fides
fatet̃ oipotentiã dei.potentie aũt magis attri
buit̃ seu attribui dꝫ virtuosa opatio ꝛ mira-
culosa:q̃ꝫ alteri virtuti. ¶ Scdõ etiam hoc fit
quia fides eleuat hominẽ supra posse nature
vnde ei competit:vt etiam specialiter detur
posse supra totam naturaꝫ.h Ricardus. Si
insuper quereres quare etiã fides informis
meretur operationem miraculorum cum sit
sine charitate:sicut patuit in Alexan. magno
ꝛ etiam in multis de quibus Matth.7.c.
dicitur. Multi infideles sine charitate dicẽt
mihi in illa die. dñe dñe nonne in nomine
tuo ꝓphetauimꝰ:ꝛ in nomine tuo demonia

eiecimus: τ in noīe tuo virtutes multas feci-mus. Et tūc cōfitebor illis: q2 nūq̄ȝ noui vos. Cui qōni Rn̄dit Ric. vbi. s. ꝙ opatio mira-culoꝝ nō datur ei. s. fidei merito cōdigni: sed cōgrui si hoc exigat vtilitas ppli seu meritū: τ magna fides ꝑsone miraculū petētis. Sed his stupendis ꝑtermissis: τ similibus que fides operaṫ super oēm nature potentiā τ virtutē: quid dicem⁹ de eius fidei virtute maxima: q̄ etiā spiritualiter infirmos τ mortuos sanat τ resuscitat? Nam talia facere maioris ē vir tutis τ potētie ceteris paribus q̄ȝ supradicta solū miracula operari. Et ꝓpterea Aug. hec egregie confirmās in libro de verbis dn̄i di cit. Nulla maior potenta: nulla fortitudo: nul le maiores diuitie: nulli maiores thesauri et honores: nullaqȝ maior est in hoc mūdo sub stātia: q̄ȝ fides catholica: Hec eni peccatores saluat: cecos illuminat: infirmos curat: cathe cuminos baptisat: fideles iustificat: penitētes refrenat: iustos fortificat: martyres coronat: virgines: viduas: τ cōiugatas: casto pudore conseruat: religiosos inspirat: clericos ordi-nat: sacerdotes cōsecrat: regnū celorū prepat: atqȝ simul eternā hereditatē cū sanctis ange lis nobis tribuit τ cōicat. hec Aug. Ex p̄dictꝭ igiṫ oibus patet tertia nobilitas de gnta ex-cellentia sacratissime fidei: quā virtutē: nobili tatē: atqȝ iustificationē: nobis ꝯcedat auctor totius nature deus ipse: qui vtiqȝ non tm̄ est potētie: sed insuꝑ sapiētie atqȝ clemētie infi-nite. Cui semꝑ sit omnis laus τ gloria in se-cula seculorum. Amen.

❡ Feria sexta post primā dominicā q̄dragesime. Iteꝝ de gnta excellentia. vȝ de nobilitate ipsius sacratissime fidei.

E ecce sanus

factus est sanus homo ille scribūtur hec verba Ioā. 5. τ in euangelio p̄ntis ferie. Post litteralē τ spiritualē sacri euangelij expositionē humanissimi ciues: ex quo ut claruit in ser-mone p̄cedēti habuistis declarationē tertie nobilitatis de gnta excellētia sacratissime fi-dei: q̄ dicta fuit nobilitas potestatiua: in qua monstratū fuit q̄liter ipsa benedicta fides ex-cedit virtutē τ fortitudinē toti⁹ nature in ptā te cōiunctionis: trāsmutationis: atqȝ diuersi ficatiōis: hēo vobis in p̄nti sermone singula riter declarare q̄rtā ipsi⁹ sacratissime fidei no bilitatē: q̄ et aurib⁹ vestris valde delectabilis erit atqȝ cōspicua: cuius quarte nobilitatꝭ de claratio talis erit.

❡ De quarta nobilitate sacratissime fidei q̄ diciṫ nobilitas verificatiua.

q Varta igiṫ nobilitas sacratissime fi dei diciṫ nobilitas versificatiua. vl-tra eni nobilitates suprapositas: fides sanctissima. hoc priuilegio singulariter gau-det: ꝙ neq̄q̄ȝ secū pati pōt aliquē minū erro rē: sed penit⁹ a se oēm falsitatē excludit. Qđ vtiqȝ est signū euidētissimū maxie nobilitatꝭ τ excellētie: cū in ceteris oibus artib⁹ atqȝ sci entijs possit diuersimode error τ falsitas ad misceri. Pro hui⁹ igiṫ nobilitatis pleniori de claratione in forma qōis q̄ro: an possibile sit aliquā falsitatē τ errorē simul eē vel admisce ri cum xp̄iana fide. Et breuiter dico ꝙ circa hāc qōem tria sunt specialr ꝓponēda. ❡ Pri mo opposita argumētatio. ❡ Secūdo firma verificatio. ❡ Tertio debita satisfactio.

❡ Opponiṫ ꝙ fidei xp̄iane potest subesse de falsis argumētis quodlibet falsum.

p Rimo ꝑponēda est circa hanc qōeȝ opposita argumētatio. q̄ttuor eni int̄ cetera sunt p̄cipua argumēta que ali qualr̄ videṫ ꝯcludere τ demōstrare: ꝙ fides secū patiaṫ aliquā falsitatē τ errorē. quorum Primū dr̄ argumentū subiectiōis. Scđȝ dr̄ argumentū assimulatiōis. Tertiū dr̄ ar gumētū presuppositiōis. Quartū dr̄ argu-mentū adoratōis. ❡ Primū argumētū aliq̄ liter demōstrās ꝙ fides secū patiaṫ errorē et falsitatē dr̄ argumentū subiectionis: τ forme sic argumentū. Cuicūqȝ subest cōtingēs pōt subesse falsum. Sȝ fidei subest veꝝ ꝯtingens ergo fidei pōt subesse falsum. maior est p̄hi li. ꝑmo peꝝ. di. Cōtingēs ingt dr̄ duob⁹ mōis. Vno mō dr̄ ꝯtingēs plerūqȝ τ frequēter ut hoiēȝ senescere i senectute: τ tale dr̄ ꝯtingēs qđ q̄ȝtū est de se indifferēter se hȝ ad eē τ ad non eē: ut me āmbulare. hec ibi. Minor etiā pȝ vȝ fidei insit veꝝ ꝯtingens: nā certū est ꝙ fi-des sit in antiqs de incarnatiōe xp̄i τ passio ne. Nō eni erat necessariū dei filiū incarna-ri: seu xp̄m crucifigi: nec alio mō gen⁹ hūanū liberari. Restat ergo ꝙ ꝯclusio est vera: τ cō firmaṫ ista rō exēplo. Nā abraā credidit xp̄ȝ nasciturꝝ. ſm illud Io. 8. Abraā pr̄ vr̄ exulta-

uit ut videret diē meū:sed certū est:ꝙ post tēpus abrahe deꝰ poterat nō incarnari.sola eni sua volūtate carnē accepit:ꝛ ita eēt falsuȝ:qđ abraam de xp̄o credidit:ergo videtur ꝙ fidei possit subesse falsum. Preterea abraā credidit ꝙ eēt imolaturꝰ filiū suū:ꝛ uoluit ip̄m immolare.sicut hēt Gen̄.22.Et sicut meruit volendo:ita meruit credēdo. volēdo eni meruit q₂ ex charitate voluit.Eadē rōne etiā meruit q₂ cū charitate credidit. ſȝ māifestū est ꝙ nō tn̄ immolauit filiū suū:ergo vr̄ ut s̄.℄ Scđȝ argumentū hoc idē demōstrās dr̄ argumentū assilationis.Regula generalis est:ꝙ de similibꝰ ideȝ est iudiciū. Quo p̄supposito certū est:ꝙ fides respectu obiecti ē silis spei ꝛ caritati:q̄ idē habēt obiectū.Sȝ manifestū ē ꝙ spei similr̄ ꝛ charitati aliqd subesse falsuȝ potest.nā multi sperāt se habituros vitā eternā ut vȝ cū aliqs p̄scitus nō in gr̄a existit:sperat se habituꝝ vitā eternā:q tn̄ nō hēbit.Similr̄ etiā pōt subesse falsuȝ charitati:nā multi diligunt tanq̄ȝ boni q tn̄ boni nō sunt:ergo a simili vr̄:ꝙ fidei possit etiā falsuȝ subeē.℄Tertiū argumētū hoc demōstrās aliq̄liter:dr̄ argumētū p̄suppositiōis. Fundamētū istiꝰ argumēti ponit ph̄s tertio de aia.ꝛ.12.Metha.di. Volūtas nunq̄ȝ fert nisi in p̄cognitum. Quō presupposito pȝ.ꝙ actui charitatis pōt realiter subesse falsum:ergo a fortiori ꝛ actui fidei.℄Quartū argumentū hoc idē aliq̄liter demōstrās:dr̄ argumētū adoratiōis.certū ē ꝙ actꝰ adoratiōis corpis xp̄i est actꝰ fidei:q₂ ē vnū de ptinētibꝰ ad fidē:ut vȝ aliqs sub sacramēto altaris veꝝ corpꝰ xp̄i cōtineri credat ſȝ ꝯtingit aliq̄n adorationi alicuiꝰ fidelis subesse falsum:sicut q̄n qs adorat hostiā nō ꝯsecratā p ꝯsecrata:eo ꝙ ibi nō est tūc veꝝ corpus xp̄i:ſȝ solū panis.ergo videt vere ex isto argumēto cū ceteris:ꝙ fides ipsa secū patiat aliquē errorē ꝛ falsitatē: ꝛ sic pȝ p̄dicte q̄ōis opposita argumentatio.

℄De veritate reali qua ostendit ꝙ fidei xp̄iane nō potest subesse falsum.

Secūdo circa p̄dictā q̄ōem p̄ponēda est firma verificatio.Quāuis eni argumēta immediate supradcā aliq̄liter videant ꝯcludere:ꝙ fidei pōt subeē falsuȝ tn̄ p firma ꝛ reali veritate ab oibꝰ tenēdū est ꝙ fides scīssima nō pōt secū pati aliquē minimū errorē vel falsitatē:ꝛ ꝙ hoc sit veꝝ tripliciter pbo. Primo auctoritatibꝰ. Scđo rōnibꝰ. Tertio distinctionibꝰ.℄Primo pbo auctoritatibꝰ. Nam Dio.7.ca.de di.no.ait. Impossibile est xp̄i fidē esse erroneā ꝛ falsaȝ cū lata sit ab auctore totius veritatis:in quo nullꝰ error existere pōt.Aug.ēr.li.đ fide ad petrū ait.Fides catholica nulla pōt eē admixta errori ꝛ falsitati: quā tantoꝝ sanguie martyꝝ indubitāter ꝯfirmatā eē ꝯspicimꝰ.℄Secūdo hoc idē pbo triplici rōne.vȝ.ꝙ fides nō cōpatit secū aliquā falsitatē. Prio rōe indiuersificatiōis. Scđo rōne obiectiōis. Tertio rōe argumētatiōis.℄Prio pbo rōne indiuersificatiōis. Fundamētū rōis ponit ph̄s 2.de gene.ꝛ cor.di. Idē manēs sp aptū natū est facere idem. pȝ hec regula.Nā vitis non pōt pducere simul ficꝰ ꝛ vuā:eo ꝙ imobiliter tenet substātiā vitis.Quo p̄supposito:certuȝ est ꝙ deꝰ q est veritas:est imutabilis ſȝ Platonē in thimeo.ꝛ ph̄s ēt.xi.Meth.dic̄. Primꝰ motor ē imobilis ipassibilis ꝛ eternꝰ.ꝛ iō Jo.14.dicebat.Xp̄s deꝰ ꝛ hō:ego sum via veritas ꝛ vita.qđ si sic est:ꝙ deus sit veritas inmutabil̄.ergo ipossibile ē ꝙ ab eo pcedat nisi veritas: q₂ sicut dr̄.2.p̄oꝝ.Ex falsis veꝝ:ſȝ ex veris nō seqt nisi veꝝ. Sȝ manifestū ē ꝙ fides ipsa ē infusa ab ipso deo in cordibꝰ scōꝝ. Sic eni dr̄.1.pe.1.c. Spūscrō inspirati: locuti sunt sci dei hoies:ergo ꝯcludit ꝙ fides sctissima q̄ adeo immediate pcedit secū nō patiat aliquā falsitatē.Iō psalmista p̄s.118. dicebat p̄ncipiū verboꝝ tuoꝝ veritas.ꝛc̄.Ipse quoqȝ xp̄s deꝰ ꝛ hō.Idē ꝯfirmās Mat.5.c.di. Nolite putare q̄m veni soluere legē aut pphas. Nō eni veni soluere legē:ſȝ adiplere:amē q̄ppe dico vobis:donec trāseat celū ꝛ terra:iota vnū aut vnꝰ apex nō p̄teribit a lege dōec oia fiāt.i.ſm glo.q̄ ꝯtinent sub fide.ꝛ Mat.24.c.dicebat.Amē dico vobis:q₂ nō p̄teribit generatio hec donec oia fiāt:celum ꝛ terrā trāsi.ver.a.m.nō p̄teribūt.℄Scđo hoc idem pbo rōe obiectiōis. Fundamētū rōis sentētialis ponit ph̄s.2.de aia.di.Ois actꝰ vel habitꝰ sortit spēm a suo obiecto.pȝ hec regula. Nā habitꝰ ꝛ actꝰ ieiunij seu tpantie:si hēat deū p obiecto bonus erit: si auteȝ habeat pro obiecto cupiditatē vel auariciā malus erit.Quo presupposito:certū ē ꝙ fides in credēdo assentit prie veritati ppter se: ꝛ sup oia dicēte Dio.7.c.de di.no.Fides inqt ē circa simplicē ꝛ subsistētē ꝛ increatā veritatē.Sȝ maifestū est ꝙ pria veritas increata in se nō p̄t eē falsa:

ergo ē necessario vera. q̄ si est vera: ergo hīt⁹
fidei q̄ ipsaʒ hʒ. p̄ obiecto necessario erit ver⁹
ergo ɔcludit̃ q̄ fides x̄piana nullā vel mini-
mā p̄t secū pati falsitatē argumēta. ¶ Tertio
hoc idē p̄bo rōne argumētatiōis. Fundamē
tū h⁹ rōis ponit phs. 4. Thop. di. Si de quo
min⁹ vr̃ ineē ⁊ inest. ergo ⁊ id de quo magis.
Regula p̄ se ē manifesta. sed certū ē q̄ fides
q̄ primis p̄ncipijs initit̃ nō patit̃ secū aliquā
falsitatē. Et rō est: q̄ p̄ncipia cuiuslibet scien
tie sunt notissima ⁊ verissima dicente pho. j.
Poster. Nō solū ingt necesse ē p̄cognoscere
oīa p̄ma p̄ncipia aut q̄dā ad ɔclusionē: sʒ ēt
magis. q̄ p̄pter q̄ vnūq̄dq̄ʒ: ⁊ istud magis.
q̄ p̄pter illō q̄ amam⁹ id magis ē amādū.
Sʒ oīa posteriora scim⁹. ergo ⁊c̄. hec ibi. Idē
ibidē ait. Principijs nihil ē noti⁹ in veritate: ⁊
oppositis nihil noti⁹ in falsitate. Idem quo-
qʒ. 2. Poster. di. Principiū scie nō ē hīt⁹ neqʒ
est scia: sʒ itellect⁹ p̄ se notissim⁹. Et. j. Thop.
dicit. Vnūq̄dq̄ʒ p̄ncipiorum est sibi fides. et. 4.
Meth. ait. Pria p̄ncipia in oīa scia sunt p̄ se
notissima ⁊ verissima. ⁊ Cōmētator sup̄ scd̄o
meth. ait. Principia se hñt i scia sic loc⁹ ianue
in domo: quē null⁹ ignorat. Si igit̃ ut ex pre-
missis pʒ fides q̄ p̄gredit̃ a p̄mis p̄ncipijs: se
cū nullā patit̃ falsitatē: ergo multo magis fi-
des illa q̄ innitit̃ p̄rio p̄ncipio oīuʒ p̄ncipiorū
p̄pter q̄d bñ ɔcludit̃: q̄ fides scissima nullaʒ
p̄t secū falsitatē tollerare. Et ɔfirmat̃ ista rō.
nā phs. 2. Ethi. di. Virt⁹ ē certior ⁊ melior oī
arte atqʒ scia: sʒ certū ē: q̄ scie nō p̄t subeē fal
sum cū sit act⁹ demōstratiu⁹ ⁊ necessari⁹. Vñ
phs. 6. Ethi. ait. Scia est hīt⁹ ɔclusiōis demō
strate. Et ibidē ait. Scia ē eorum q̄ nō ɔtingit
alr̃ se hr̃e: talia aut sunt necessaria. Et ibideʒ
dic̄. Scia ē hīt⁹ demōstratiu⁹ q̄ ex necessarijs
necessaria ɔcludit. Idē quoqʒ. j. Poster. ait.
Scia ē illorum quorum ē certa demōstratio. ⁊ ibi
dē dicit. Scia demōstratiua ē notior ⁊ cer-
tior. vñ q̄d scit̃ nō p̄ōt alr̃ se habere. Deniqʒ
ibidē ait. Scia ē necessarior opinio: aut ē cō
tingētiū aliter se hr̃e. Si igit̃ ut pʒ: scie ñ sub-
est falsuʒ: ⁊ virt⁹ certior ē oī scia: cum fides sit
virt⁹ p̄ficiēs itellectū: ɔcludit̃ necessario q̄ se
cū nō p̄ōt pati aliquā falsitatē. ¶ Tertio etiā
p̄bo distinctionib⁹. vʒ q̄ fides nō ɔpatit̃ se-
cū aliquā falsitatē. Nā Tho. 2. 2. q. j. arti. 3. in
cor. q. di. Cū q̄rit̃ an fidei possit subeē falsum.
Rñdeo. q̄ nulla virt⁹ p̄ficiēs intellectū se hʒ
ad falsuʒ. s̄m q̄ est malū itellect⁹: ut pʒ p̄ phʒ

de fide locus thomas

6. Ethi. Sʒ fides ē q̄dā virt⁹ p̄ficiēs intellcm̄
ergo ei nō p̄t subeē falsuʒ. Itē nihil subest ali
cui potētie vel habitui aut etiā actui nisi me-
diāte rōe formali: sicut color nō p̄t videri nisi
p̄ lumē: ⁊ ɔclusio sciri nō p̄t nisi p̄ mediū de
mōstratiōis. Sed rō formal' obiecti fidei: est
veritas p̄ria. vñ nihil p̄t cadere sub fide nisi i
q̄ntū stat sub veritate p̄ria: sub q̄ nullū falsum
stare p̄t: sicut nec nō ens sub ente: nec maluʒ
sub bonitate: ergo relinq̄t̃ q̄ fidei nō p̄t aliq̄d
subesse falsuʒ. Aliā distinctionē ponit Alexā.
de da. in. 3. p̄te summe. in tractatu de fide. di.
Cū q̄rit̃ an fidei possit subeē falsū. Rñdeo q̄
fides nō est nisi de vero. ⁊ rō h⁹ ē ex p̄te intel
lect⁹. q̄ q̄ntū est in se rect⁹ ē: ⁊ tūc maxie cū est
in p̄ma veritate ad quā nat⁹ ē. Sʒ hoc nō p̄t
nisi sustentet̃ ⁊ ɔfirmet̃ aliquo lūie desup̄ ve
niēte: q̄ qdē lumē est fides: ab ipsa luce p̄ma
veritatis: ⁊ quia lumini p̄me veritatis nō po
test subesse falsitas. ideo fides non potest esse
nisi de vero. Aliā postremo egregiā distincti
onē ponit. seraph. Bonauē. in. 3. di. 24. ar. j. q
j. in corp̄e. q. cū q̄rit̃ ingt an fidei possit subeē
falsum. Rñdeo q̄ cū hītus fidei ip̄aʒ mētē il
luiat ad assentiendū veritati credite s̄m illu-
strationē diuine p̄scie: ⁊ diuine p̄scie non
possit subesse falsum: quia ip̄a non potest fal-
sificari: necesse est ponere q̄ ipsi habitui fidei
nec falsum subsit: nec subesse possit. Quemad
modū enim diuina p̄sciētia: quia ex reb⁹ nō
pendet: certissime cognoscit: non soluʒ ea que
ventura sunt necessario: sed etiam in cōtingē
tia: ita q̄ circa ea decipi non potest sicut in li
bro p̄mo ostensum fuit. sic et fides que co-
gnitioni diuine p̄sciētie innitit̃: a qua ⁊ illu
minat̃ ⁊ dirigitur certam credulitatem ⁊ il-
luminationē habet de futuris etiam cōtin-
gētibus: ita q̄ illa q̄ntum est de se possint nō
euenire: fides tamē non potest decipi nec po
test errare. Sicut eni de eo quod p̄scitū est
euenire a deo concedi potest. q̄ ipsum possi-
bile sit nō euenire per se ⁊ absolute: nō est ta
men possibile: cum p̄uisione sui oppositi: q̄
hec duo nō possūt simul stare: q̄ deus p̄ui
deat vnū: ⁊ q̄ eueniat oppositū. tūc. n. falleret̃
diuina p̄scientia. p̄ hunc modū intelligen-
dū est de assensu fidei: que innititur diuine p̄
uisioni. Vnde q̄ntuis creditū cōtingens in se
possit non euenire. hec tñ duo non p̄nt simul
stare. scʒ q̄ fidei non possit subesse falsuʒ: quia
non p̄nt stare: falsitas in credito: ⁊ veritas in

de fide lo[cus] alexāder

locus de fi[de] bonauetu[ra]

credente siue in fide. h Bonauentura.

¶ De satisfactione argumentorum factoruz in oppositum que etiam ostenditur ꝙ fidei christiane non potest subesse falsum.

Tertio deniqz circa predictam questionem preponenda est debita satisfactio: et hoc quantum ad quattuor argumenta in oppositū istius veritatis facta
Ad p̄mū igit argumentū in ꝯriū factū. vz ꝙ cuicūqz subest contingens potest esse falsum.
respondit Bonauentura in.3.di.24.ar.j.q.j.
in solu.p̄mi argumenti.ꝑ interemptionē di.
Quia diuine ꝓuisioni pōt subesse contingēs
veꝝ. Nā preuidet deus vera ꝯtingentia: sed
tñ illa que preuidet nūq̃ sūt falsa: et sicut hoc
habet instantiaz in diuina precognitione: sic
et in illuminatione que ab eo ꝓcedit: q̄ qdem
est habitus fidei sicut predcm̄ est: et sic pz satis
factio quātum ad primū argumentū. ¶ Ad
scōm etiā argumentū p̄mo articulo inductum
vz ꝙ incarnatio ꝯ passio Christi erāt ꝑ fidez
in antiqs fidelibꝰ: et tñ h poterāt nō euenire.
Rñdet Bonauēn. vbi supra in solu. tertij ar
gumenti. di. Lz ip̄m creditū possit esse cōtingens in se: habito tñ respectu ad diuinā prescientiā que imutabilr preuidit incarnatiōez
et passionē Christi: necessario erat ipsa euenire. et ideo oppositū eius nō poterat stare: nec
cū actu diuine prescie: nec cū actu fidei nostre
seu antiquoꝝ patꝝ. h Bonauēn. ꝙ ēt Abraā
credidit Christū nasciturꝝ: et tñ xp̄s poterat ñ
nasci. Rñdet Tho.2.2.q.j.ar.3. in solu.2. p̄mi
argumēti. di. ꝙ deū non incarnari ſm se cōsideratū fuit possibile etiā post tp̄s Abrae: sz
ſm ꝙ cadit sub prescia diuina: hz quādā ifal
libilitatis necessitatē: et hoc mō cadit sub fide
vnde ꝓut cadit sub fide non pōt esse falsum.
Ad illud etiā ꝙ Abraā credidit filiū imolaturū. Rñdet Alex. de al. in.3. pte sūme. i tractatu de fide. in solutōe cuiusdā argumēti. dicēs
ꝙ illud credere non fuit motus fidei: sz liberi
arbitrij: cū nō sit motus fidei nisi circa articu
los: et circa ea que ad articulos pñt reduci: et
sic pz solutio quātū ad predicta. ¶ Ad tertiū
etiā argumētū fcm̄ in ꝯriū. i. assimilatiōis: ꝙ
vbi dicebatur ꝙ sicut spei subest falsum: sic et
fidei. Rñdit Tho.2.2.q.j.ar.3. in solutōe p̄mi
argu. di. ꝙ nō est sīlis rō. nā etiā spei iquātū
est vera spes nō pōt subesse falsum: nō enim
aliqs sperat se habituꝝ vitā eternā ſm ꝓp̄az
ꝑtātem. hoc enim esset presumptiōis: sed ſm
auxilium diuine grē: et ſm exigentiā meritorum: in qbꝰ si ꝑseuerauerit oio infallibiliter
vitam eternā ꝯsequet. h Tho. Bona. etiaz in
3.di.24.arti.j.q.j. in solu.4. argu. Ad idez argumentū rñdens. vz ꝙ spei subest falsum. dic
ꝙ spei ſm ꝙ est virtꝰ et virtuose mouet: falsuz
non subest. Cū enim spes sit certitudo ꝓueniens ex grā et meritis: nullus sperat se habiturū vitā eternā nisi cū presuppositiōe meritorū: et qꝛ efficatia meriti includit finalē ꝑseuerantiā: hinc est ꝙ in actu spei implicat con
ditio ꝑseuerantie finalis. ois enim qui recte
sperat vitam eternā certitudinalr expectat: si
vsq̃ in finē i grā et meritis ꝑseuerauerit. Et
hoc veꝝ est et fides nostra dictat: et hoc modo
prescitus nō expectat vitā eternā simplr: sed
sub ꝯditiōe. ꝙ si aliqs sine diuina reuelatiōe
absqz omni ꝯditione sperat se habituꝝ vitaz
eternā: talis nō hz motū ꝑtinentē ad fidez et
spē: sed ad falsam estimationē. h Bonauen.
Ex predictis pz satisfactio ad.3. argu. ¶ Ad
quartū etiā argumentū ꝑsupponis vz. ꝙ actus charitat̄ ꝑsupponit actū fidei etc. Rñdit
Bonauen. in.3.di.24.ar.j.q.j. in solu.5. argu.
di. q̃uis actꝰ charitatis ꝑsupponit actū fidei
vt regulatis et dirigentis eius actū: nō tñ oz
ꝙ charitas presupponit actū fidei vt ꝯcurrētis sup illud obiectū. Omne enim qd̄ charitas appetit fides dictat appetētiū eē: et ita dirigit eius actū: nō tñ oē qd̄ charitas appetit
fides credit: qꝛ de pluribus ꝯtingit dicere ꝙ
sunt bona: falsuz est tñ dicere ꝙ sint vera. bonū eni dicit aptitudinē et ordinē habitualem
sed veꝝ dicit inherentiā et exñtiaz actualem:
vñ erat bonū Aplm ire ad hispanos: q̃uis ñ
esset veꝝ: et ideo erat appetibile: q̃uis nō essz
credibile. q̃uis enim falsitas possit stare cuz
obiecto charitatis: qꝛ aliqd̄ pōt esse falsum et
bonū: non tñ pōt stare cū obiecto fidei: qꝛ nō
pōt idē simul eē falsuz et veꝝ. Tho. āt.2.2.q.j.
ar.3. in solu. p̄mi argu. Ad idē argumētū respondit. veꝝ inqt est bonū itellectus ſz phm
6. ethi. Nō ē aūt bonū seu obiectū appetitiue virtutis: ideo oēs virtutes que ꝑficiūt itel
lectum excludūt totaliter falsum: qꝛ de ratiōe
virtutis est ꝙ se habeat solū ad bonū. virtutes aūt ꝑficientes ꝑtem appetitiuā nō excludunt totaliter falsum. pōt eni aliqs ſm iustitiam aut temperantiaz agere aliquā falsam
opinionē: hñs de eo circa qd̄ agit: et ita cum
fides ꝑficiat intellectū: spes aūt et charitas ap

petitiuam ꝑtem :non est filis rõ de eis: ⁊ sic pꝫ satisfactio ad quartũ argumentum. ¶ Ad vltimũ deniqꝫ argumentũ: vꝫ ꝙ adorationi potest subesse falsum. Rñdit Bonauen. vbi supra in solutiõe vlti.ar.di.ꝙ adoratiõi facte ẜꝫ directionẽ ⁊ gloriã fidei: nũq̃ꝫ subest falsũ pro eo ꝙ fides dicit nihil adorandũ esse pro certo:nisi de quo habet certa cognitio. de eo aũt de quo nõ habet certitudo:dicit odorandũ ẽẽ p̃suppositа ꝯditiõe:vñ ois fidelis recte adorans:hostiã ꝯsecratã adorat:sub ea cõditione:si ꝑfecta sint circa ipsaꝫ ea q̃ ad ꝯsecrationẽ sunt necessaria ẜm institutionẽ diuinã ⁊ sic nũq̃ꝫ decipit:nec errat. h Bonauẽ. Tho. etiã.2.2.q.j.ar.3.in solu.vlti.argumenti dic:ꝙ fides credẽt nõ refert ad has spẽs panis vl illas:ẜꝫ ad hoc: ꝙ verꝫ corpꝰ xp̃i sit sub spẽbꝰ panis sensibilis:qñ recte fuerit ꝯsecratũ. vñ si nõ sit recte ꝯsecratuꝫ:fidei non suberit ꝑꝑ hoc falsum. h Tho. Et sic pꝫ satisfactio ad vltimũ argumẽtũ. Collige igit ex p̃dictis o aĩa fidelis:ꝙ cũ fides nullã secũ patiat falsitateꝫ ⁊ errorẽ:si bona agis sine dubio hẽbis vitaꝫ eternã:si vero mala facis hẽbis penã eternã Quas duas veritates indubitanter tꝫ fides sanctissima:que nequaq̃ꝫ errare põt.qꝺ bene ꝯfirmat Athanasius i symbolo fidei xp̃iane di. Qui bona egerũt ibũt in vitã eternã: qui vero mala in ignẽ eternum. Et saluator hoc idem iuramento affirmãs Mat.5.c.di. Nolite putare qm̃ veni soluere legẽ: aut ꝓphas. nõ.n.veni soluere:sed adimplere. Amẽ qppe dico vobis:donec transeat celuꝫ ⁊ terra iota vnũ:aut vnus apex nõ p̃teribit a lege donec oia fiãt. Qui g̊ soluerit vnũ de mãdatis istis minimis:⁊ docuerit sic hoies minimꝰ vocabit in regno celoꝝ. Qui aũt fecerit ⁊ docuerit hic magnꝰ vocabit in regno celoꝝ. hec ibi in qbus verbis saluator testat:ꝙ añq̃ꝫ pmitteret falsificari:seu nõ adimpleri:qcqd euãgeliste:aut ꝓphe ꝑ spm̃ scm̃ sũt locuti:citius sineret ruere terrã:⁊ oẽs celos cũ oibꝰ ꝯtẽtis i eis.hoc idẽ testant Luc.euangelista Lu.21.et Mar.13.c.di.i ꝑsõa eiusdẽ xp̃i. Celũ ⁊ terra transibũt:verba aũt mea nõ p̃teribũt. Ideꝫ Mat.24.suꝑ que verba dicit Aug.ꝙ si possibile foret ꝙ vna sola falsitas i sacra scriptura inueniret:tota sil' scriptura merito falsissima posset estimari. Qꝺ cũ sit ipossibile:vꝫ ꝙ falsitas aliqua i scriptura sacra repiri possit idcirco eidẽ scripture sacre:maior ẽ fides adhibenda:q̃ꝫ si qs proprijs oculis mortuos videret actualiter resurgentes. hoc.n. saluator insinuare voluit:cũ Luc.16. asserit Abraam noluisse ꝑmittere resurgere Lazaꝝ:⁊ venire ad testificãdũ qnqꝫ fratribꝰ diuitis Epulonis ꝙ ipse diues Epulo dãnatus eẽt: ꝓpter qꝺ rñdit diuiti petenti:vel vt Lazaꝝ saltẽ mitteret ad frẽs.di.hñt Moysen.i. legẽ Moysi:⁊ prophas.i.legẽ ꝓphaꝝ:q̃si diceret.si qs non credit scripture sacre:q̃ mentiri nõ põt cũ sit a spũ scõ:qũo credere dꝫ mortuis suscitatis: ⁊ in gr̃a nõ ꝯfirmatis:q vtiqꝫ possent eẽ testes falsitatis. Ex p̃dictis igit oibus pꝫ q̃rta nobilitas.de qnta excellentia sacratissime fidei:que dr̃ nobilitas verificatiua:quam fidei veritatẽ ⁊ stabilitatẽ nobis largiri dignetur dñs xp̃s:q est ⁊ veritas increata:⁊ q stabilis manẽs dat cũcta moueri.qui viuit ⁊ regnat benedictus in secula seculoꝝ. Amen.

¶ Sabbato post primã dñicam quadragesime iteꝝ de qnta excellẽtia:vꝫ de nobilitate sanctissime fidei.

Hic est filius meus dilectꝰ in quo mihi bñ
b cõplacui ipsum audite.i.ꝑ fidem in eũ credite.scribuntur hec verba Mat.17.c. ⁊ i euãgelio occurrentis diei. Post sacri euãgelij lr̃alem ⁊ spũalem expositioneꝫ amãtissimi ciues:exquo vt claruit in sermõe precedenti:habuistis declarationẽ q̃rte nobilitatis:de qnta excellentia sacratissime fidei: que dicta fuit nobilitas verificatiua:in q̃ mõstratũ fuit q̃lr ipsa fides bñdicta: nihil secum cõpatit falsitatis:hẽo vobis p̃nti i die singlr ⁊ breuiter declarare qntã ipsius sacratissime fidei nobilitatem:que lꝫ breuissima sit:tñ erit vobis valde vtilis:atqꝫ salutifera:cuius nobilitatis declaratio talis erit.

¶ De qnta nobilitate sacratissime fidei:q̃ dr̃ sublimitatiua.

Quinta g̊ nobilitas sacratissime fidei
q in ordine declaranda dicit nobilitas sublimitiua.vltra.n.p̃dictas nobilitates fides sacratissima hoc p̃uilegio singulariter gaudet:qm̃ sublimat:⁊ exaltat aiaꝫ fideleꝫ ⁊ xp̃ianã:quã possidet in magna dignitate:i magna nobilitate:in magna glia ⁊ honore:

etiam sup oēs mūdanas spūales atq̄ tp̄ales
dignitates. Accipe queso nobilitatē honorē
seu dignitatē oiuꝫ siľ nobiliū mūdi:oiuꝫ mili
tum:oiuꝫ comitū: oiuꝫ capitaneoꝝ:oiuꝫ mar
chionū:oiuꝫ baronū:oiuꝫ ducū: oiuꝫ regum:
oiumqꝫ ip̄atoꝝ: q aliqñ fuerīt:sūt ꝛ erūt vsqꝫ
in finē mūdi. Accipe insup simul oēs spūales
dignitates vel nobilitates:vtputa oiuꝫ sacer
dotū:oiuꝫ abbatū:oiuꝫ ep̄oꝝ:oiuꝫ archiep̄oꝝ
oiuꝫ patriarchaꝝ:oiuꝫ cardinaliū:oium atqꝫ
summoꝝ pontificū:q fuerūt:sunt ꝛ erūt vsqꝫ
in finē mūdi. Si h̄ oia velis cōpare ad nobi
litatē ꝛ dignitatē:quā ponit in aia fides san-
ctissima:qd erūt hec oia? certe clamās rñdeo
ꝙ nihil erunt in eius cōpatione:imo appare
bunt quedā rusticitas:quedā ꝯfusio: ꝛ qdā
vituperiū. Et ꝙ fides sanctissima magis no-
bilitet aiaꝫ atqꝫ honorificet:q̄ȝ facerent simul
oēs tp̄ales seu spūales nobilitates.tripliciter
probo. Primo auctibus. Scd̄o rōnibus.
Tertio silitudine. ¶ Primo ꝓbo auctibus
Nam Ber.ait. Nulla maior nobilitas ē in
mundo:q̄ȝ nobilitas fidei xp̄iane:que aiaꝫ sic
nobilē facit ꝛ sublimat:vt ēt digna sit sedere
a dextris virtutis dei. Salomon etiā Sap.
7.c.ait. Optaui ꝛ datus est mihi sensus:vꝫ fi
dei:ꝛ inuocaui ꝛ venit in me spūs sapientie:
ꝛ p̄posui illā regnis ꝛ sedib⁹:ꝛ diuitias nihil
esse dixi in cōpatione illius: nec cōparaui illi
lapidē p̄ciosum:qm̄ oē auꝝ in cōpatione illi⁹
arena est exigua:ꝛ tāq̄ȝ lutū estimabiť argen
tum in ꝯspectu illius:sup salutē ꝛ spēꝫ dilexi
eam:ꝛ proposui pro luce hr̄e illā:qm̄ inextin
guibile est lumen illius.venerūt aūt mihi oia
bona pariter cū illa:ꝛ innumerabilis honestas
per manus illius: ꝛ letatus sum in oib⁹:qm̄
añcedebat me ista sapia:ꝛ ignorabā:qm̄ oiuꝫ
bonoꝝ mater est:quā sine fictōe didici:ꝛ sine
inuidia cōico:ꝛ honestatē illius nō abscondo
infinitus.n.thesaurus est hoib⁹:quo q vsi sūt
participes facti sunt amicitie dei:ꝓpter disci
pline dona cōmēdati.h ibi. ¶ Scd̄o hoc idē
probo quadruplici rōne. Primo rōne ap-
propinquatiōis. Scd̄o rōne p̄fectōis. Ter
tio rōne dilectiōis. Quarto rōne acq̄sitōis
¶ Primo ꝓbo rōne appropinquatiōis.ꝙ fi
des vꝫ facit excedere aiam in dignitate ꝛ no
bilitate oēm mundanā nobilitatē ꝛ dignita-
tem. Fundamentū rōnis ponit auctor in lib.
de causis di. Quāto aliqd est ꝓpinquus ꝛ si
milius p̄me cause:tanto est melius ꝛ nobili⁹

Et philosophus.3.topicorum.dicit. Illud qđ
est coniunctius ꝛ similius meliori semp me-
lius est. patet hec regula. Nam qui magis
assimilatur in virtute alicui virtuoso:dicitur
esse virtuosior alijs:qui non habent tantam
similitudinē. Quo p̄supposito:certū ē ꝙ nul-
la est maior similitudo ꝛ ꝯiunctio cū aliqua
re:q̄ȝ filiatio ad paternitatē.di.ph̄o.8. ethico.
Magna est similitudo generātis ad genitū:
sed manifestum est:ꝙ fides sanctissima facit
hoiem filium dei per spūalem regeneratiōeꝫ
dicente Paulo ad Gal.3. Omnes eni filij
dei estis per fidem Jesu Christi. Quicūqꝫ.n.
in xp̄o baptizati estis xp̄m induistis. Et Jo.
1.diciť. Dedit eis ptātem filios dei fieri:his q
credunt in noie eius.vbi Aug.ait. Qui serui
digni esse nō fuimus:in filios per fidem nos
adoptauit. Et.1.Jo.3.dr̄. Videte qualē chari
tatem dedit nobis deus:vt filij dei noiemur
ꝛ sim⁹. Et.1.Jo.5.dr̄. Ois q credit:qm̄ Jesus
est xp̄s:ex deo natus est. Et ad Ro.8.c. diciť
Ipse spūs testimoniū reddit spūi nr̄o: qm̄ fi-
lij dei sum⁹. Et Jo.13.dr̄. Dum lucē habetis
scꝫ fidei:credite in lucē:vt filij lucis sitis. Ad
Gal.etiā.4.c.dr̄. Qm̄ āt estis filij dei: misit
dn̄s spm̄ filij sui.s.p fidē in corda vestra cla-
mantē abba pater. ꝓpha insup ait. Ego dixi
dij estis ꝛ filij excelsi oēs:vꝫ p fidem. deniqꝫ
probať. Jo.3.dr̄. Carissimi nūc filij dei sum⁹
scꝫ p fidem ꝛ mūdū apparuit nobis q erim⁹
Cum igiť vt ex premissis pꝫ fides faciat nos
esse filios dei: ꝛ etiā simillimos ꝛ ꝓpinquis-
simos deo.ꝯcludiť necessario:ꝙ ex hoc fides
dat maiorē nobilitatē aie:q̄ȝ sit simul omnis
mundana nobilitas:que non tm̄ non est deo
similis ꝛ ꝓpinqua:sed quasi dissimilis ꝛ re-
mota. O q̄ȝ magnū est donū. O q̄ȝ singulare
est priuilegiū. O q̄ȝ mirabiliter est prerogāda
imo. O q̄ȝ ineffabilis ꝛ stupēda est nobilitas
sic effici filiū dei:p virtutem sanctissime fidei
nihil est isto dono preciosius:nihil hoc p̄uile
gio melius:nihil deniqꝫ hac gr̄a nobilius:et
excellentius in hoc mūdo repiť. ¶ Scd̄o hoc
idem ꝓbo rōne p̄fectionis: vꝫ ꝙ fides san-
ctissima honorificat atqꝫ nobilitat aiam sup
oēm mundanā nobilitatē:ꝛ formo sic hāc ra
tionem. Omne illud qđ p̄ficit aliquā poten-
tiam simul cum actu:nobilior est illo: qđ nō
perficit simpliciter:nec actum nec potentiam
sed fides sanctissima:p̄cipue charitate forma
ta perficit potētiā aie: ꝛ quecūqꝫ actum:ergo

ꝯcludit ꝙ fides magis nobilitat aīaʒ q̄ȝ simul' omnis nobilitas ecclesiastica ⁊ temporalis maior est manifesta:⁊ minor ꝓbat. vʒ ꝙ vir tus fidei ꝑficiat potentiā anime ⁊ eius actus manifestum est vt supra dictū est: ꝙ fides est virtus specialis a deo infusa. Sed.2.ethico. dicit ꝙ virtus moralis est habitus qui perfi cit hñtem:⁊ opus eius bonū reddit. ꝙ si hoc facit virtus moralis:a fortiori facit virt⁹ in- fusa. Qđ etiā ꝯfirmat Cōmentator super.7. ethico.di. Virtus.s.acqsita est quedā aīe ma xima ꝑfectio. Tho.aūt.1.2.q.3.arti.2.in solu.3. argumēti.hoc idem meli⁹ declarat Allegās phm.9.metha.dicens. Duplex inquit ē oꝑa- tio:vna que ꝓcedit ad operantē in exteriorē mā̄ʒ:sicut secare:mercare: ⁊ hmōi. ⁊ talis ac tio nō dicit actio:vel ꝑfectio ipsius agentis. Sed magis ipsius patientis: vt ait phs ibi- dem. Alia aūt est actio siue oꝑatio manēs in ipso agente:sicut est intelligere:velle:⁊ hmōi ⁊ talis operatio siue actio:est ꝑfectio ipsi⁹agē tis.adhuc melior est ꝑma. His ꝑmissis dico ꝙ cū auc̄tas:dignitas:nobilitas:seu ptās tā mundana:q̄ȝ eccl̄iastica:sit quedaʒ oꝑatio ab ex̄.extendens se ad subditos siue ad suas cās sicut est nobilitas filiorū respectu sanguinis que refert ad parentes:nobilius ⁊ melius est in ipsis subditis ipsam auc̄tis virtutē recipi entibus vel honorātib⁹:⁊ etiā in ipsis causis nobilitatē dantibus:q̄ȝ in ipsis pontificibus seu temporalibus dñis eā cōicantibus. Cū ꝓ- positū est de fide sanctissima: que cū sit q̄daʒ actio siue oꝑatio manens ab intra.i.in aīa il lam hñte: est incōꝑabiliter nobilior:⁊ ꝑ ꝯñs nobiliorē facit hoiem oī temporali:atq̄ȝ eccle siastica dignitate. ꝙ aūt tꝑalis seu ecclesiasti ca dignitas:non simplr̄ ꝑficiat potētiā neq̄ȝ actus.pʒ per glo.super Exo.22.s.Dijs nō de trahas:que dicit. dignitas h̄ quā deus dñis ⁊ ꝑlatis tribuit:nequaq̄ȝ ipsos bonos reddit sed est fides cum charitate: que ipsos in hac dignitate bonos cōstituit.⁊ ex̄ de temporib⁹ ordinationū ⁊ qualitate ordinandorūʒ.c. Ad aures nostras.dicit. Nō in sublimitate gra duum:sed in amplitudine charitatis: que.s.fi dem presupponit:acquirit regnum dei. Itēʒ 4.distinc.c.oportet.dicitur. Nō loca ⁊ digni tates:sed vita bona ⁊ mores sanctuʒ faciunt sacerdotem. Item Grego. Anastasio pres- bytero.⁊ habetur.4.distin.c. Nō loca inquit vel ordines creatori nostro nos proximos fa ciunt: sed nos aut fides vera:aut merita bo- na coniungunt. Item Grego.40.distinc.c. Nos inquit qui presumus:non locorum vel generis dignitatem:sed morū nobilitate in- notescere debemus: nec vrbium claritate: sʒ fidei puritate saluamur. Ambrosius etiā.40 distinc.c.sicut viri.ait. Illud autem aduerte ꝙ extra paradisum vir fact⁹ est. mulier vero intra paradisum: vt aduertas ꝙ non loci:nō generis nobilitate:sʒ virtute vnusquisq̄ȝ gra tiam comparat sibi. deniq̄ȝ extra de preben. c.venerabilis. dicitur. Nō generis:sed virtu tum nobilitas:morumq̄ʒ honestas: gratum deo faciunt:⁊ idoneum seruitorem: ad cuius regimen ⁊ gratiam nonnullos admisit:tam ignobiles q̄ȝ nobiles: tam pauperes:q̄ȝ diui tes: pro eo ꝙ apud eum non est acceptatio ꝑ sonarum. patet ergo ratione perfectionis:q̄- liter fides sanctissima magis nobilitat aīam q̄ȝ simul omnes alie nobilitates temporales

¶ Tertio hoc idem probo ratione dilectōis. Fundamentum ratiōis ponit phs.5.metha. di. Causa ⁊ effectus semper debent esse pro- portionati.patet hystoria. Nam merces que est quidam effectus laboris:tanta debet esse quātus fuit labor: qui fuit factus. Quo pre- supposito:certum est ꝙ maxima nobilitas ē esse filium dei participatiue: tamen quia vbi maior est affinitas:ibi maior debet esse dile- ctio:sicut patet:quia s̄m Tho.sc̄da sc̄de.q.26 articu.8. Magis diligendi sunt: qui nobis ꝯiuncti sūt s̄m corporalem origineʒ q̄ȝ ceteri extranei. Et articu.9. dicit. ꝙ homo magis debet diligere patrem: q̄ȝ proprium filium. Et ratio est ex parte obiecti: quia illud quod habet maiorem rationem boni: ⁊ qđ est deo similius:magis est diligendum. Et sic pater est magis diligendus q̄ȝ filius: quia patrem diligimus sub ratione principali: cum habet rationem eminētioris boni ⁊ similioris deo Quibus premissis:cum superius probatum sit:ꝙ fides faciat hominem esse filium dei: et esse filium alicuius:sit summa ⁊ maxima af- finitas. per consequens concludo:ꝙ deus ipse plus diligit intelligere s̄m Bonauentu. in.3.distinc.32.q.3.⁊.4.non ex parte act⁹ vo- lendi:sed ex parte boni voliti animam fidelē tanq̄ȝ filiam suam:q̄ȝ omnes mundi nobili- tates simpliciter:tā eccl̄iasticas q̄ȝ mūdanas.

¶ Quarto etiam probo rōne acq̄sitionis: videlʒ eterne hereditatis:ꝙ fides sanctissima

magis aiam nobilitat:q̃3 simul oēs alie nobilitates. Et formo sic rōnem. Omne illō q simplr̄ merer̄ felicitatē eternā nobilius est eo qd̄ illā nō meret̄:s3 virtus fidei charitate formata meret̄ eternā felicitatē: qd̄ nō facit ois simul nobilitas tpalis τ ecclīastica:ḡ τc. maior p3:τ minor ꝓbat̄. Mā.j.ethi.dr̄. Felicitas ē p̄miū virtut̄. Et.9.ethi.dr̄. Virtuosoꝝ simpliciter beatissima est vita q felicitatē virtute promerent̄. Sed manifestū est q fides ē virtus infusa:ḡ meret̄ eternā felicitatē:pp quod apl̄us ad Ro.8.c. de hoc facit talē ꝯtiā di. Ipse.n.spūs testimoniū reddit spūi nr̄o: qm̄ sum⁹ filij dei. Si āt filij dei τ hēdes:hēdes q dē dei:cohēdes aūt xp̄i. S3 p fidē acqrē eternū regnū hoc excedit simplr̄ oēm dignitate3 tpalem preteritā:p̄ntem:τ futuram:ḡ τc. hinc Jo.apo.3.c.dicit. Qui vicerit.s.mūdū diabolum τ carnē:p fidē dabo ei sedere mecū i trono meo:sicut τ ego vici τ sedi cū p̄re meo in trono eius. h ibi. ¶ Tertio deniq3 ꝓbo p silitudinē:v3 q fides magis nobilitat aia3:q̃3 simul faciat ois alia nobilitas:sicut.n.di. Alex. in.3.in tractatu de gr̄a. Deus inqt nō ꝓbat aiam nisi sit ei silis:silitudo aūt creaturaru3 nullaten⁹ pōt assimilari deo cu3 sit infinitus. Est igit̄ necesse q deus det illa3 silitudinem aie:que vtiq3 silitudo est gr̄a gratu3 faciēs:q̃ data aia efficit̄ deo grata. qd̄ sic p3 exemplo ponat̄ q rex hēat filiā:q̃ vult in maritū vnū cerdonē:τ non aliū:certū est q nulla est comparatio nobilitatis inter istos. videns autem hoc rex dicit cerdoni. Quia nō es nec potes esse dign⁹ filia mea.ideo vt sis dign⁹ p gr̄am facio te cōmitē seu ducē:sic a sili facit de⁹ dādo nobis gr̄am suā p virtutē fidei: q̃ recepta nō tm̄ excedim⁹ oēs dignitates τ nobilitates tpales:verū etiā oēm nobilitatē τ dignitate3 totius nature angelice:cū gr̄a ſm Tho.j.2.q. 113.sit nobilior oi nā. Ex p̄dictis auctib⁹ rōib⁹ τ silitudie. p3 qnta nobilitas de q̃rta excellentia sacratissime fidei:q̃ dr̄ nobilitas sublimatiua:in q̃ ꝯsu3 fuit:q̃lr̄ sacratissima fides nobilitat fidelem aiam:fidē verā in se h̄nte3 sup oēs alias nobilitates mūdi tā tpales q̃3 spūales. Cuius nobilitat̄ τ sublimatōis nos participes efficiat dn̄s nr̄ Jesus xp̄us i p̄nti p gr̄am:τ in futuro p gloriā:q viuit τ regnat benedictus in secula seculoꝝ. Amen.

¶ Dn̄ica scd̄a i quadragesima:iteꝝ de qnta excellentia:v3 de maxima nobilitate ipsi⁹ sacratissime fidei.

Hic est filius

meus dilect⁹ in quo mihi bn̄ cōplacui:ip̄m audite.i.p fide3 in cū credite. Scribūt iteꝝ h verba Matth.17.c. τ in euāgelio p̄ntis dn̄ice. Qm̄ declarauim⁹ hesterna die amantissimi ciues qntā nobilitatē:de qnta excellentia sacratissime fidei:q̃ dicta fuit nobilitas sublimitatiua: in q̃ mōstratū fuit:q̃lr̄ ip̄a fides bn̄dicta sublimat τ exaltat aiam xp̄iana3:τ fidelē sup oēm mūdanā:tā spūalem q̃3 tpalem dignitatē: volēs ordinate ꝓcedere:hēo vobis i sermone p̄ntis dn̄ice singlr̄ declarare:sextā ipsius sacratissime fidei nobilitatē:q̃ circa ordinē ꝯsuetū tā vtilis q̃3 salutifera τ admirabilis apparebit. Cuius nobilitatis declaratio talis erit.

¶ De sexta nobilitate sacratissime fidei.que dicitur nobilitas superatiua.

Sexta igit̄ nobilitas sacratissime fidei in ordine declaranda:dr̄ nobilitas superatiua:v3 oiu3 sciaꝝ: vn̄ ꝓ fundamento τ declaratōe istius sexte nobilitat̄:vobis hanc infallibilē veritatē ꝓpono:q.s.sanctissima fides in dignitate:in excellentia:τ in oi p̄ciositate superat realiter oēs sil̄ scias seu nobilitatē oiu3 sciaꝝ:vtputa scia3 gr̄amatice art̄ oratorie:logice:arithmetice:musice:astrologie:medicine:vel nālis phie. Juris canon̄. Juris ciuilis:atq3 demū sacre theologie: inquātū ip̄a ꝓut dicem⁹ fidei sanctissime subijcit̄:vn̄ si hic ab vna parte ponas vnū hoie3 q p̄fectissime hēat oēs p̄dictas scias: ēt plus q̃3 habuerint oēs hoies mundi: vel habituri sunt:a p̄ncipio ipsius mūdi vsq3 ad finē. Ab alia vero p̄te ponas vnā vetulā seu simplicē hoie3:h̄ntem simplr̄ sciam fidei sine ceteris scientijs:τ petis a me qs hoꝝ realiter hēat τ vtiliorē τ nobiliorē sciam. Clamās altissima voce. r̄ndeo q fides qnā vetula h3 τ simplex hō est nobilior:τ excellentior:vtilior: τ isuper etiā p̄ciosior oib⁹ simul scientijs supradictis. Et l3 supbis gr̄amaticis:oratorib⁹:dialeticis canonistis:legistis:philosophantib⁹:ceterisq3 talibus oppositū videat̄:q verba simplicia sacre scripture seu scōꝝ viroꝝ:τ audire ꝯtēpnūt τ legē:p eo q humanas aures vana delecta

tione sicut cetere scie non demulcent: tamen
veritas sic se hz: q sola scia fidei quã hz sim-
plex qlibet psona: est incõpabiliter excellẽtior
z preciosior sicut predixi cunctis alijs sciẽtijs
Et q hoc realiter sit verũ quadruplr probo.
Primo auctibus. Scdo rõnib9. Tertio
distinctionibus. Quarto effectib9. ¶ Prio
probo auctibus. q. s. fides seu scia fidei realr
superat in dignitate oẽm aliam sciaz. Nam
Aug. lib. de verbis dñi. Nulla inquit maior
virt9 fide: nulla maior scia: nulli maiores the
sauri: nulla maior excellentia z dignitas in p
senti vita inueniri põt. h ille. Item puer. vlti.
dicit. Multe filie congregauerũt diuitias: tu
aũt supgressa es vniuersas. vbi glo. ait. Oẽs
scie sunt quasi diuitie quedã: sz scia fidei oẽs
sciarũ diuitias supergredit. phs etiam. 8. ethi.
ait. Sapientia est scia honorabilissimorũ z di
uinorũ. ideo hz rõnez capitis inter oẽs scias
hec ibi. Et in plogo metha. dicit. Scia ois
z maxime diuina super oẽs scias maxie ho-
noranda est. Et lz phs intelligat simpliciter
de scia naturali: methaphysice tñ: qr fides vt
infra dicet est nobilior illa scia: iõ has duas
auctes: conuenientius sanctissime fidei volui
appropriare. Item Iere. 9. dicit. Non glo-
rietur sapiens in sapia sua: nec fortis in fortitu
dine sua: nec diues in diuitijs suis. Sed qui
gloriat glorIet scire sciam meam z noscere me.
Deniqz Ambrosius. 37. di. c. legim9. §. hinc
etiam. sup eplam ad collo. ait. Ois rõ supne
scientie z eterne creature scia i eo est: q caput
earũ z auctor: vt q hunc nouit per fidem nihil
vltra querat: qr h est pfecta virtus z sapiẽtia
Et quicqd alibi querit ibi pfecte inuenit. Et
infra subdit. He scie terrene: z hmõi: despe-
cte sunt: z nihil valent ad salutem: sed mittũt
in errorẽ: z dum his aliqui student: curã aie
non hñt. qui vero xpm nouit crucifixum: the
saurũ sapie z scie inuenit: qr id nouit qđ vtile
est. h ibi. Ex predictis auctib9 patet qualiter
fides: seu scia fidei: imo sola scia vnius articu
li fidei seu vnius pater noster z aue maria:
excedit in dignitate: vtilitate: atqz pciositate
oẽs simul mũdanas atqz humanas scias.
¶ Scdo hoc idem pbo rõnibus: vz. Prio
rõne subiectionis. Scdo rõne extensionis.
Tertio rõne approximatiõis. Quarto ra-
tione egressionis. Quinto rõne manifesta-
tionis. Sexto rõne certificatiõis. Septio
rõne acqsitionis. ¶ Primo pbo rõne sub-
iectionis. q. s. scia de fide xpi superat nobili-
tatem oiuz simul aliarũ sciarũ. Fundamẽtuz
rõis ponit Tho. super. 2. physi. di. Finis sim-
plex cuius causa sunt alia: est qd optimuz in
compatione corũ. pz h regula. Quia eniz pp
finem conseruatiõis humani corporis vesti-
menta ordinata sunt: z pecunie pro vestimẽ
tis emendis: nec non z oẽs delicatissimi cibi
ideo talis cõseruatio valitudinis corporalis
est qd nobilius: z carius omnibus simul ve-
stimentis: omni pecunia oibusqz simul deli-
catissimis cibis. Similiter qr arbor ordina-
ta est ad finem fructuũ: ideo quantuz ad hoc
vnus solus fructus est melior z preciosior cũ
ctis simul arboribus. Quo presupposito: cer
tum est q oẽs scie subijciunt fidei: seu ad fi-
nem ordinate sunt: vel ppter hoc a deo dan
tur vt sanctissime fidei subijciant. Qđ si sic
est: exquo fides est sicut dña z impatrix oiuz
aliarũ sciarũ. oẽs vero alie scie sunt tanqz qd
ordinatum ad ipsam sicut ad finem: seu sunt
sicut serue z ancille ipsius fidei. cõcludit ne-
cessario q fides omnib9 scientijs nobilior ẽ.
Qđ ɔfirmans Ric. in phemio pmi scñ. q.
5. in corpore. q. dicit. Fides inqt nobilior est
omnibus scientijs practicis: qr sciarũ practica
rum illa est dignior: ad cuius finẽ finis alte-
rius ordinat: sicut ciuilis militari. Nam bo-
nus exercitus: ordinat ad bonum ciuitatis: z
ita finis scie ciuilis. vnde phs. 1. ethi. c. 1. sic dĩc
Videmus aũt z preciosissimas virtutũ. i. sci
entiarũ: sub hac existes: vtputa militarẽ hyco
nomicã z rethoricã. cũ igit fides hẽat p fine
vt infra dicet eternã felicitatẽ: ad quã sic ad
finem vltimũ ordinant fines oiuz scientiarũ
practicarũ atqz speculatiuarũ. seqt q fides est
dignior oib9 alijs scientijs. Quapropter oẽs
alie scie merito vocari possũt ancille sanctissi
me fidei. z ideo puerb. 9. scribit. Misit ancil
las suas. i. oẽs alias scias vocare ad artez. i.
ad sanctissimã fidẽ: que ẽ ars artiũ. ¶ Scdo
etiam pbo rõne extensionis: q fides sanctis
sima incõpabiliter est nobilior oibus ceteris
scientijs. Fundamentũ rõnis ponit phus li.
de iuuentute z senectu. di. Omne agẽs tãto
simplr est melius quãto potẽtius. pz h regl'a
Nam sacerdos inquãtũ sacerdos nobilior ẽ
omni simplici clerico diacono: atqz subdiaco
no: necnõ z cũctis simul regib9: ducib9: atqz
impatoribus mũdi: z q plus est nobilior: est
etiam oibus nouẽ choris angelorũ. z rõ ẽ: qa

sacerdos est maioris ptãtis q̃ simul oẽs pre dicti: vnde sacerdos põt agere in virtute verborum suorum: q substantia hostie transubstantietur in illam substantiã corporis xp̃i: qḋ illi nequaq̃ pñt agere. Silr̃ ille pãnus dicit̃ esse nobilior: qui se extendit ad maiores gradus calefactionis seu duratiõis: q̃ pãnus qui se non extendit ad tot gradus calefactionis et durationis. Quo presupposito: certum est a simili q illa scia dicet̃ esse nobilior: que plura ⁊ nobiliora intelligere facit. Sed manifestũ est: q fides sanctissima seu scia fidei: facit intelligere plures ⁊ nobiliores veritates ceteris oibus scijs. ergo seq̃t̃ p ↄñs q fides est nobilior oi alia scia. Et declaro sic hanc minorez certũ est enim ẽm phm.2.⁊.5.ethi. q similes bitus simplr̃ generãt similes act⁹. Tũc vltra manifestũ est: q ois bitus scie acq̃site p intellectũ humanũ: est simpliciter bitus nãlis. qḋ si sic est: pꝫ q talis bitus nequaq̃ põt se extẽdere ad intelligendũ seu capiendũ veritates supnaturales. ppter qḋ Bonauen. in.3. dist. 23. arti.q.2. verbaliter dicit. Per nullũ bituz nãlem vel acq̃sitũ eleuat̃ vnq̃ intellectus super se vt apprehendat supnaturalia: seu vt assentiat pⁱme veritati ppter se: ⁊ sup omnia h bona. vt aũt per practicã supradicta ↄfirmemus: peto an per sciam nãlem possit aliqs intellectus creatus intelligẽ: q verbũ dei ineffabile fuerit vnitũ humane nature i vtero virginis vniõe hypostatica: ⁊ certũ est q nõ. mirũ enim videt̃ toti nature qũo virtus finita vnita infinite ab ipsa sustentet̃ in vnitate suppositi: nec infirmet̃ vel cõsumet̃: cũ tñ maximũ calidũ radicale cõsumat humidũ paruũ radicale: imo mi𝔷 videt̃ q salua veritate diuine nature in eodẽ supposito sit vera humanitas: ita q idẽ suppositũ realr̃ sit pfectus hõ ⁊ pfectus deus. Certe hoc est mi𝔷: ⁊ hanc veritatẽ non capit grãmaticus: non rethoricus non logicus: non poeticus: non astrolog⁹: nõ phs. non enim vnq̃ viderũt vel videre poterunt grammatici nec rethorici nec logici nec poete nec astrologi nec phi per bitum sciẽtie naturalis ⁊ acquisite: qũo possit virtus finita salua veritate sue nature i eadẽ hypostasi vniri infinite ⁊ non cõsumi. Non etiam poterit logicus sophisticus vel dialecticus siue demõstratiuus per suã experientiã atqꝫ scientiam concludere virtutẽ finitã ab infinita sustentari: atqꝫ ex duob⁹ remotissimis ⁊ distantib⁹ i infinitũ vnũ suppositũ fieri. Hoc et mysteriũ nõ capit phs moralis vl̃ methaphysic⁹ p suã sapiam. non enim habitu nãlis sciẽtie videre seu itelligere poterũt phi naturales morales vel physici cum omni sua sapia: qũo dei verbum ineffabile: impassibile: ⁊ immortale: potuerit hõ fieri passibilis ⁊ mortalis: ⁊ vltra hoc simul pati ⁊ simul beatificari dum penderet in cruce ⁊ moretur. Hoc insup mysterium non capit geometricus: nec arithmetric⁹: nec musicus per suam ↄsonantiam. non eni videre potuerunt geometrici: qũo circulus infinitus potuit abreuiari: ⁊ insup per finitatez mensurari. Nec arithmetrici videre potuerunt: qũo vnitas inattingibilis potuerit copulari: nec etiã musici: qũo vnitas indiuisibilis potuerit mediari. Hoc etiam mysterium non capit astrologus. non ppha mundanus non phitonicus per suam influentiã. Nõ.n. intelligere potuit astrologus p syderũ influẽtiam: nec ppha mundanus p signo𝔷 euidentiam: nec homo phitonicus p obedientiã demonis: ⁊ sciam diuine incarnationis supernaturale mysteriũ. Hoc deniq̃ mysterium non capit iuridicus auditor: seu iurista ciuilis per suam audaciã. non eni ex lege humanit⁹ adinuenta põt ↄcludi ⁊ intelligi: q par possit proportionari inter creaturã ⁊ creatorez. Ex prefato igit̃ discursu euidẽter apparet: q nullus bitus scie nãlis: põt se extendere ad intelligendũ veritates supnãles. Qḋ totum ↄfirmat Isaias.7.c. di. Nisi credideritis. s. p aliũ habitum q̃ per nãlem: non intelligetis. s. supnaturalia. Oppositũ est de sanctissima fide: que cũ sit qdam habitus a deo infusus ⁊ supnaturalis: certum est q facit intellectũ veritates supernaturales intelligere: ⁊ q fides realiter sit habitus supnaturalis. tripliciter pbo

Primo auctoritatibus. Scdo ratione. Tertio distinctione. ¶ Primo pbo auctoritatibus. Nã Paulus ad ephe.2. ait. Grã saluati estis per fidem. ⁊ hoc nõ ex nobis ne quis glorient̃. dei enim donum est. ibi. Itẽ 1.cor.12. dicitur. Alij datur. s. a deo fides in eodem spiritu. Si ergo fides datur a deo: ergo non acqritur per naturam: ergo est habitus supernaturalis. Item Sap.3. Salomon ait Dabitur ei fidei donum electuꝫ: ⁊ sors in tẽplo dei acceptissima. h ibi. Aug. etiam lib. de libero arbitrio. ⁊ ponitur de conse. distin.4. c. gratia. ait. Fides non est liberi arbitrij tm:

sed donum dei. Et Luc. 17. dicebāt discipuli Dñe adauge nobis fidē. Et Mar. 9. c. qdaȝ dixit. Adiuua dñe incredulitatem meā. Ex q̄bus auctibus pȝ: ꝙ habitus fidei non est acq̄situs sed infusus. ¶ Scđo hoc etiam probo vnica rōne: vȝ opationis. Fundamentū rationis ponit dñs Mat. 7. di. Ab opib⁹ eoꝝ cognoscetis eos. vȝ hypocritas ꝛ viros iustos Quo ɔcesso vȝ: ꝙ opera sunt demonstratiua essentie rei. Bonauentura in. 3. di. 23. ar. 2. q. 2. sic arguit. Illud ingd qđ pōt in ea que sunt ꝛ supra ꝛ contra nām: nec est a nā: nec est ab acq̄sitione: sed habitus fidei non tm̄ formalis sed etiā informalis: pōt intelligere ea q̄ sunt supra nām. qđ pȝ: q2 etiam ꝑ fidem informē elicitur intellectus ad credulitatem diuine incarnationis: ꝛ distinctionis trinitatis: q̄ excedunt humanū intellectum per nām. qđ si sic est. ergo cōcludit ꝙ fides est habitus oio infusus ꝛ supnaturalis. ¶ Tertio hoc idē ꝓbo distinctione beati Tho. 2. 2. q. 6. arti. 1. di. Cuȝ querit an fides a deo infūdat. Rñdeo ꝙ ad fidem duo regrunt. Quoꝝ vnum est vt hōi credibilia ꝓponant: qđ requirit ad hoc: ꝙ hō aliquid explicite credat. Aliud aūt qđ ad fidem regrit est assensus credentis ad ea q̄ ꝓponunt. Quātū ergo ad ṗmum hoꝝ necesse est ꝙ fides sit a deo. Ea enim que sunt fidei excedunt humanā naturā: vnde non cadunt in contemplatione hominis nisi a deo reuelante. sed q̄busdam quedā reuelant imediate a deo: sicut sunt reuelata apostolis ꝛ ꝓphis. quibusdam etiam ꝓponunt a deo mittente fidei predicatores: sm illud Ro. 10. Quō predicabunt nisi mittant? Quātū vero ad scđm scȝ ad sensum hominis ad ea que sunt fidei: potest cā considerari dupliciter. Vno modo exterius inducens sicut miraculū visum: vel persuasio hominis inducentis ad fidē: quoꝝ neutrum est sufficiens cā. videntiuȝ eni vnū ꝛ idem miraculum: ꝛ audientiū eundem predicatorem: quidam credunt: ꝛ quidam non. Et ideo oportet ponere aliam cām interiorē que mouet hominem interius ad assentiendum in his que sunt fidei. hanc autē causam pelagiani ponebant esse solum liberum arbitrium hominis. ꝛ propter hoc dicebant: ꝙ initium fidei est ex nobis inquātum. s. ex nobis est ꝙ parati sumus ad assentiendum his que sunt fidei. Sed postmodum consūmatio fidei est a deo: ꝑ quā nobis ꝓponunt ea ꝑ q̄ credere debemus: sed hoc est falsum: quia cū homo assentiendo his que sunt fidei eleuet supra nām suā: oportet ꝙ hoc insit ei ex sup̄naturali ṗncipio interius mouente ꝙ ē de⁹: ꝛ ideo fides quātum ad assensum: qui est ṗncipalis actus fidei: est a deo interius mouente per grām. Ex premissis igit pȝ: ꝙ realiter fides est habitus a deo infusus ꝛ supernālis. Qđ si sic est: ergo seqt ꝙ hitus fidei facit intelligere veritates supnaturales: ꝙ non facit habitus acq̄situs. ꝙ sit sic pȝ. Nam auctor in libro de causis dicit. ꝙ effectus semꝑ habent suaꝝ cāꝝ silitudinem. Sed cuȝ habitus fidei sicut imediate ꝓbatū est sit cā supnaturalis: ergo effectus eius qui est intelligere erit etiā supnaturalis. Qđ ɔfirmans Ber. sup cant. ait. Quid non inueniet fides? attingit enim ī accessa: deprehendit ignota: cōprehendit imēsa: apprehendit nouissima: ipsā deniqȝ eternitatē suo illo āplissimo sinu quodāmodo circūcludit. ꝛ hoc ē q2 fides trāsgredit rōis fines humane nature vsum: ꝛ expiencie terminos. hec ille. Item Aug. 24. q. 1. c. non turbat. ait. Et si alijs impatur vt laxent peccata sua: soli Petro dictum est: duc in altū rete: hoc est in profundū disputationū. Quid eni tam altuȝ q̄ȝ altitudinē diuitiaꝝ videre. ꝛ scire filiū dei ꝛ professionē generationis diuine assumere quā lȝ mens nequeat humana plene rōnis īuestigatione cōprehendere: fidei tñ plenitudo amplectit. hec ille. Cuȝ igit vt ex premissis pȝ fides sanctissima virtutes supnāles excipiat qđ nulla altera scia facere pōt. cōcludit necessario: ꝙ fides oibus alijs scijs nobilior est. ꝙ si forte diceres ɔtra predicta: q2 in. 12. metha. tractat de ipso deo: ꝛ intelligentijs separatis Et. 8. physi. agitur de deo inquātū est ṗmus motor: ergo ꝑ ɔñs fides non est nobilior scia speculatiua. Ad hoc rñdeo sm Ric. in ꝓhemio. 1 señ. q. 5. in cor. q. 4. ꝙ hoc est tm̄modo ad ea que de ipso deo pñt inuestigari lumie naturali: ꝛ etiā inquantū ipse deus se hȝ sm aliquā aliam habitudinem rōnis ad ens qđ analoge dicit de creatore ꝛ de creaturis. sic eni methaphysica tractat đ deo: q2 ē de ente sm ꝙ ens: sm ꝙ videt phus velle. 4. metha. Et Auicenna. 1. metha. sue. c. 10. Deus est ait quoddam ens. vnde sic patet: ꝙ scientia fidei deum comprehendit seu itelligit sub rōe nobiliori q̄ȝ methaphysica: q2 ens sūme ꝑfectum: est nobilior rō: q̄ȝ ens inquantum ens:

⁊ etiã sub rõe mirabiliori: qr ea que nõ sunt nata cognosci de deo a creatura: nisi p reuelatõnẽ:mirabiliora sunt:q̃ ea que pñt cognosci p inuestigationẽ in nãli lũie factã. hec Ricar. Et sic concludit̃ ex predictis: vz q̃ fides cũ faciat supnãlia intelligere:nobilior est oibus alijs sciẽtijs. Jmmo dico plus: q̃ etiã minima pticula fidei inq̃ztũ capit supnãlia: nobilior est atq3 delectabilior:q̃ simul sint oẽs sciẽ acqsite rerũ inferioꝝ. Propterea phs.xi.de aialib⁹.dicit. Quãuis parꝫ sit qꝺ de substantijs superiorib⁹ pcipimus tñ illud modicũ est magis amatũ:⁊ desideratũ oi cognitiõe:quã de oib⁹ simul substãtijs inferiorib⁹ hẽm⁹. Et 3.Ethi.etiã dicit. Qꝺ magis est mirabile ⁊ ineffabile:illud est magis mirabile ⁊ delectabile. Ex qua rõne extẽsionis pꝫ.q̃liter fides seu scia fidei:est nobilior oib⁹ simul alijs sciẽtijs. ¶ Tertio hoc idẽ probo rõne:qui dr̃ Approximationis.vz q̃ sanctissima fides supat nobilitatẽ:oium aliaꝝ sciaꝝ. Fundamentũ rõis ponit phs.5.Meth.di.Melius est qꝺ pmo pncipio ppingus est.pꝫ hec regula. Nam qr aia p intellectũ:⁊ amorẽ magis deo assimilatur in quo h sunt:q̃ ipm corp⁹humanũ.ideo ipsa dr̃ esse melior oi puro hũano corpe. Similiter qr argentũ q̃ztũ ad valorẽ est ꝯformius auro q̃ es ⁊ ferrũ.ideo nobilius est ere et ferro. Quo psupposito. certũ est ẽm glo.sup verba Jaco.j.vz.oẽ datũ optimũ ⁊c.q̃ a deo dant̃ pcipue hoib⁹tria bona. Nã pmo dant̃ simplr̃ bona. Scꝺo meliora. Tertio vero optima. Prima a deo dant̃ p acquisitionem. Secũda p assuefactionẽ. Tertia p infusionẽ. Primo sunt quedã dona que dat de⁹:p hominis acquisitionẽ:sicut sunt oẽs scie: a reb⁹ acquisite:utputa septẽ liberales artes: nãlis phia ⁊ hmõi. Silr̃ virtutes morales:frequentia ⁊ assuefactõe opeꝝ acquirũtur. Eodẽ mõ diuitie:⁊ delitie:atq3 tpales magnificẽtie acquirũtur:que simul oia tria:⁊ multitudo phorum ⁊ paganorũ ceterorũq3 infideliũ: a largitore oium bonoꝝ deo obtinuerũt: ⁊ etiã nũc acqri pñt ipso donãte a multis peccatoribus etiã dum pmanẽt in peccatis.vñ ad Ro. xi. Apostol⁹ait. Sine penitentia eñi sunt dona dei.vz.supradicta. ¶ Scꝺo dant̃ a deo q̃daꝫ alia dona meliora pmis:sicut sunt nãles virtutes:nãles scie:nãles diuitie:atq3 nãles delitie:q̃ nãm nõ corrũpunt:sed poti⁹illustrãt decorãt ⁊ meliorãt: virtutes nãles voco nãlem prudentiã: nãlem iusticiã:fortitudinẽ: mãsuetudinẽ:pietatẽ.magnificentiã:grauitatẽ:zeluꝫ clementiã:amicitiã rigiditatẽ contra vitia:et cetera huiusmõi. Sciẽtias aũt naturales voco:q̃ a nã nobis indite sunt: sicut nã nr̃imet: ⁊ coꝝ q̃ sunt in aiab⁹nr̃is:cuiusmodi est viuere:intelligere:gaudere:tristari:timere: spare: atq3 opposita eorundẽ. Hoꝝ igit̃ in nobis ẽ scia nãlis:quoꝝ nobis ignorãtia ipossibilis ẽ Diuitie autẽ nãles in corpe sunt: sicut sanitas:fortitudo:pulchritudo:libertas:nobilitas sensuũ,psperitas:⁊ ꝯsimilia. Diuitie aũt nãles in aia sunt pspicatia intellect⁹ ingenij rectitudo: subita apphẽsio veritatis: memoria tenax:⁊ hmõi. Diuitie etiã naturalis honesta tis sunt honesta in rebus honestis:honestate naturali per se nota:sicut delectari de pfectu scientiaꝝ:delectari in bonis opibus:⁊ honestis:ut est delectari in subueniẽdo egenis: in bonorãdis parẽtib⁹:in seruando fidẽ amicis ⁊ huiusmõi. ¶ Tertio vero loco atq3 sublimiori dant̃ a deo dona maxia ⁊ optima. ⁊ hec dona sunt sup oẽm nãm. ⁊ ideo nãm nrãm trahũt sursum supra semetipsam.s.ad gloriã eternalẽ:propter qꝺ pꝫ talia dona esse optima:⁊ maiora:⁊ fortiora:oibus naturalibus ⁊ acqsitis donis. Ex naturalib⁹ eñi donis sol: solũmodo descendit̃ ad inferiora ⁊ naturalia bona:p ista vero ascendit̃ etiã ad supnaturalia dona. His igit̃ pmissis certũ est: q̃ inter naturã ⁊ gloriã:gratia fidei intermedia ẽ:gloria autẽ in fortitudine: magnitudine:nobilitate:⁊ sublimitate:vltima est seu supma.propter qꝺ cũ gratia ⁊ sciẽtia fidei sit secũda i ordine.vltima vero sit natura. ꝯcludit̃ necessario:q̃ ex tali approximatione fidei ad ipꝫ deum ⁊ eternã gloriã:fides ipsa sanctissima nobilior est:⁊ excellentior omnib⁹alijs scientijs naturalib⁹⁊ acqsitis. ¶ Quarto etiaꝫ probo ratione egressionis:q̃ vz fides sanctissima ẽ excellentior ceteris oibus scientijs. Fundamẽtũ rationis ponit phs.j.de anima. Et octauo Thopicoꝝ.di. Vna scientia vel disciplina dicit̃ melior altera:cũ simpliciter egredit̃ a meliori subiecto.pꝫ hec regula. per formatiõem vnius sillogismi q̃ format̃ sic. Omne animal rõnale est disciplinabile:seu beatificabile.ois homo est animal rõnale. ergo ois homo est disciplinabilis:seu beatificabilis. Ecõtra tibi ppono etiã scientiã alterius sillogismi:de viliori subiecto. vz in barbara sic. Omne ani-

mal irrōnale est indisciplinabile:rudibile:seu
in beatificabile. oīs asinꝰ est animal irrōnale
ergo oīs asinus est indisciplinabilis : rudibi-
lis:⁊ beatificabilis. His premissis:claꝝ est ꝙ
subiectū prime scīe seu p̄mi silogismi fuit hō:
subiectū vero secūdi fuit asinus. Nūc igitur
quero a te que istaꝝ duaꝝ scientiaꝝ sit nobi
lior.⁊ certū est ꝙ q̄ꝫto homo differt ab asino
in nobilitate:tanto sciētia a subiecto homi-
nis egressa: est nobilior scīa de asino: sic etiā
incōparabiliter ꝫm phm p̄mo de aīa. nobili
or est scīa q̄ egredit̄ de ipsa aīa:q̄ꝫ scīa q̄ egre
dit̄ de quolibet corpe:qđ etiā mālí exēplo pꝫ
quia fructꝰegrediēs ab arbore nobiliori sim-
pliciter nobilior est oī fructu q egredit̄ ab ar-
bore minꝰnobili ⁊ viliori. Quo presupposito.
certū est ꝙ q̄libet scīa hꝫ subiectū minꝰ no-
bile ipsa fide. Ecōtra fides hꝫ subiectū nobili
us oī scīa. Qđ sic patꝫ discurrēdo ꝑ subiectū
cuiuslibet scīe. Nā subiectū scīe grāmatica-
lis ad qđ oīa reducūtur sicut ad p̄ncipiū ra-
dicale:⁊ ex quo sillabe ⁊ dictiones egrediunt̄
⁊ formantur est ipsa lrā quā vocat Priscia-
nus elemētū:q̄ est vnū in quo stat oīs reso-
lutio ipsiꝰgrāmatici. Subiectū autē eiusdem
grāmatice ad qđ oīa reducūtur sicut ad totū
integrale:est orō cōgrua ⁊ ꝑfecta. Et tu o re
thorice qđ est subiectū tuū: vtiqꝫ est orō or-
nata vel inornata. Subiectū aūt logice:est ip
se sillogismꝰ. Subiectū li. Phisicoꝝ: ē corpꝰ
mobile. Subiectū libri de celo ⁊ mūdo:ē cor
pus mobile ad locū. Subiectū libri de gene
ratiōe ⁊ cor.est corpꝰmobile ad formā. Sub-
iectū libri methauroꝝ:est corpꝰ mixtū:⁊ ipse-
ctū:veluti ros pruina grādo ⁊ hmōi. Subie-
ctū libri mineraliū:est corpꝰ minerale.s.corpꝰ
mixtū ⁊ ꝑfectū:sed inaīatū ut plūbū: auruꝫ:⁊
hmōi. Subiectū libri de aīa:est corpꝰaīatum
vel aīa. Subiectū libri devegetabilibꝰ:⁊ plan
tis:est corpꝰvegetabile. Subiectū geometrie
est linea vel q̄ꝫtitas ꝯtinua. Subiectū ipsiꝰ ꝑ
spectiue:ē linea visualis. Subiectū ipsiꝰastro
logie:est corpꝰ celeste. Subiectū deniqꝫ ipsiꝰ
methaphisice:est ens:inq̄ꝫtū ens. Tu aūt o fi
des scā:o fides catholica: o fides orthodoxa:
dic mihi q̄so :qđ est subiectū tuū:a quo egre-
deris:⁊ a quo ꝓcedis: ⁊ ex quo in aīas rōna
les descēdis? Certe clamās ꝓ te Rn̄deo:deꝰ
eternꝰest subiectū tuū:deꝰgloriosus est subie-
ctū tuū:deꝰoīpotēs est subiectū tuū. ꝙ si sic ē
ꝙ deꝰipse sit subiectū fidei:⁊ deꝰ ipse ē nobili
or p̄dictis oībꝰ subiectis aliaꝝ sciaꝝ. ꝯcludit̄
necessario ꝙ fides ipsa simplr̄ ⁊ realr̄ p̄dictis
oībꝰsciis nobilior ē.ꝙ āt deꝰ sit subiectū fidei
triplr̄ ꝓbo. Prio auctē. Scđo similitudīe.
Tertio rōne. ¶ Prio ꝓbo auctē Boetii p̄-
mo de trinitate.c.ij.di. Fides ē virtꝰq̄daꝫ ab
vna substātia dei simpliciter ꝓcedēs. ¶ Se-
cūdo hoc idē ꝓbo sic similitudīe. Sicut enim
se hꝫ hitꝰad obiectū:ita vr̄ se hr̄e fides ad sub
iectū. Sꝫ illud assignat̄ ꝑ se obiectū alicuiꝰ hi
tus:sub cuiꝰrōne oīa q̄ cadūt sub illo hitu: re
ferūt̄ in ipm obiectū: q̄propter dicimꝰ ꝙ ꝑ se
subiectū charitatis ē ipse deꝰ. q̄ q̄cq̄d chari-
tas diligit:diligit ꝓpter deū. ergo similiter il
lud ē subiectū in scīa fidei:rōne cuiꝰtractātur
oīa de qbꝰscīa fidei ꝯsiderat. Sꝫ oīa q̄ ꝯside
rant̄ in sacra scriptura:q̄ refert̄ ad fidē: ꝯside
rāt̄ aut inq̄ꝫtū cōprehēdūt̄ ifra diuā ꝑfectiōꝫ
aut inq̄ꝫtū sunt dei effectꝰ:ergo ꝯcludit̄ ꝙ de
us realiter est subiectū:a quo scīa fidei ꝓgre-
dit̄. ¶ Tertio hoc idē ꝓbo duplici rōe. Prio
rōe ꝓp̄etat̄. Scđo rōevirtualitat̄. ¶ Prio
ꝓbo rōe ꝓprietatis sic. Scđꝫ ꝙ p̄t trahi ex
p̄mo Poster. Illud ē subiectū in scīa: cuiꝰ ꝑ
se ꝓp̄etates ꝯsiderat ipsa scīa. Sꝫ sacra scri-
ptura q̄ idē significat qđ fides cōsiderat dei
ꝓp̄etates:⁊ dei oꝑationes.ergo deꝰ est subie
ctū in ea. Et declaro sic minorē.claꝝ est ꝙ fi-
des ꝯsiderat de deo ꝫm rōem sue nālis ꝑfe-
ctionis:⁊ inq̄ꝫtū ciꝰꝑfectio relucet in oꝑibꝰcō
ditionis: administrationis:restaurationis:scifi
cationis:⁊ retributionis. Ad q̄ q̄nqꝫ p̄nt re-
duci oīa q̄ ꝯsiderant̄ in sacra scriptura seu in
substātia fidei:q̄ infra diuinā ꝑfectionē com
prehēdunt̄ attributa diuine eēntie: ꝑsonaruꝫ
emanationes:⁊ ꝑsonaꝝ ꝓp̄etates in oꝑibꝰcō
dictiōis cōprehēdunt̄ creatio creaturaꝝ disti
ctio:⁊ distinctoꝝ ordiatio. Itē in oꝑibꝰrestau
ratiōis:etiā multa oꝑa cōprehēdunt̄.q̄ figu-
rata fuit in veteris legis:⁊ in sacramētoꝝ ve
teꝝ institutiōe. initiata filii dei incarnatione
ꝓmota in noue legis datione. cōpleta in xp̄i
passione.paucis hominibꝰmanifestata in re-
surrectiōe.⁊ aliquibꝰangelis in ascensione:et
toti mundo in euangelii ꝑ discipulos p̄dica-
tione.q̄ ut dicit ps. In oēm terrā exi.⁊c̄. In
oꝑibꝰetiā scificationis intelligo virtutū infu-
sionē:⁊ sacramentoꝝ noue legis salutiferam
susceptionē. In operibꝰetiā retributionis cō
tinet̄ tanq̄ꝫ prima extremi iudicii examinatē
Continet̄ etiam ibi reproboꝝ damnatio. Sꝫ

principaliter electorũ glorificatio ꝛ sic ostensum est quomõ omnia que cõsideranť in sacra scriptura: seu que cõsiderat ipsa fides. aut spectant ad dei intrinsecã perfectionẽ. aut ad refulgẽtiã sue perfectionis ꝑ multiplicẽ eius operationẽ: quia per quandã appropriationẽ potentia maxime relucet in creatione: sapientia in administratiõe: misericordia in restauratione ꝛ sanctificatione. Justicia in reproborũ damnatione: ꝛ bonitatis affluentia in electoꝝ glorificatione. Et sic patet ꝓma ratio. ❡ Secũdo etiã probo rõne virtualitatis. ꝙ fides egrediť a deo tãq̃ a subiecto. ꝛ formo sic rationẽ. Certũ est ꝓm phum quarto Meth. ꝙ tota scientia virtualiter est in suis principijs. Sed articuli q̃ sunt quedã res supnaturales sunt quedã principia ipsi⁹ fidei. ergo tota fides virtualiter est in articulis. Illud ergo qđ est subiectũ articuloꝝ. est subiectũ hui⁹ scientie. vꝫ fidei. sed deus est subiectũ oĩuꝫ articuloꝝ fidei. quod patet: qꝛ si de singulis articulis formes enũciationes: deus est subiectũ in q̃libet illaꝝ. verba gratia. Si de primo articulo q̃ est. credo in deũ pa. o. ꝛc̃. Formes enũciationẽ. deus erit subiectũ in ea dicendo Deus est pater oipotens creator celi ꝛ terre. Similiter si de scđo articulo. q̃ est. Et in Jesum xp̃m fi. e. v. do. n. Si fiat enũciatio. deus erit subiectũ in ea. dicendo. De⁹ est filius ꝛc̃. Ex quo patet ꝙ deus est subiectũ in scientia fidei. he rõnes cũ similitudine eliciũtur ex dictis Ricar. in prohemio ꝓ. sen. questio. 6. per totum. Que omnia confirmat Thomas secunda secũde. questi. ꝓma. arti. j. in corpore. q. Ubi ꝓbat ꝙ ꝓma veritas increata q̃ de⁹ est simpliciter. est obiectũ fidei seu subiectũ. vide ibi si vis. Cũ quo cõcordans Dyo. 7. c. de diui. no. dicit. ꝙ fides est circa simplicẽ ꝛ semꝑ existentẽ veritatẽ. Fac igiť ex oibus ꝓmissis tale correlariũ. Cum quelibet scientia dicať nobilior respectu nobilioris subiecti: ꝛ de⁹ sit subiectũ sacre scripture seu scissime fidei. quo subiecto nullũ est nec põt esse nobili⁹: ꝯcludiť necessario ꝙ scia fidei est nobilior incõꝑabiliter oibus alijs scijs. ❡ Quinto hoc idẽ ꝓbo rõne manifestationis. ꝙ fides scissima nobilior est oibus scijs. Fundamentũ rationis ponit phs ꝓmo pier. di. Uoces sunt note ꝛ sig̃ eaꝝ q̃ sunt i aia passionũ. Qđ ꝯfirmãs dñs Matth. 12. c. di. Ex habũdantia cordis os loquiť. Quo ꝓsupposito. certũ est ut dicit glo. sup verba Luce. 2. c. vꝫ. Et factũ est post triduũ inuenerũt eũ in tẽplo in medio doctorũ audientẽ illos ꝛ interrogantẽ: ꝛ stupebãt omnes qui audiebãt eũ sup prudẽtia ꝛ rñsis ei⁹ hec ibi. ꝙ tũc xp̃s nõ docebat suos auditores sciam naturalẽ ꝛ acq̃sitã: sed simpliciter res supnãles que ꝑtinẽt ad virtutẽ fidei. Similiť Matth. 8. c. Docẽs populũ simpliciter cõmendebat ei fidẽ di. Amen q̃ppe dico vobis si habueritis fidẽ sicut granũ sinapis: ꝛ dicetis mõti huic trãsi hinc: trãsibit: ꝛ nihil erit ipossibile hñti fidẽ. Similiter Matth. vltimo c. ꝓdicabat apostolis di. Qui crediderit ꝛ baptisatus fuerit saluus erit. Qui vero nõ crediderit cõdẽnabiť. Siliter trãscurre euãgelia: ꝛ in plurib⁹ locis repies ꝙ xp̃s nunq̃ꝫ docuit populũ aliquã sciẽtiã acq̃sitã: immo plunes reprobauit eã hñtes. Oppositũ est de fide. quã simul edocuit ꝛ etiã eam hñtes miro modo cõmendauit. sicut pꝫ de Centurione. q̃ ut habeť Mat. 8. c. cũ dixisset. Dñe puer me⁹ iacet in domo ꝑalitic⁹: ꝛ cũ xp̃us rñdisset: ego veniã ꝛ curabo euꝫ. Subiecit centurio. Dñe nõ sum dign⁹ ꝛc̃. Et ibidẽ seq̃tur. Audiẽs ãt Jesus mirat⁹ est: ꝛ seq̃ntib⁹ se dixit. Amẽ dico vobis nõ inueni tantã fidẽ in israel. q̃bus premissis ꝯcludiť. ꝙ cũ xp̃s docuerit veritatẽ fidei ꝛ nõ aliquã aliã scientiã. manifestũ ẽ ꝙ etiã ipse in corde suo maiorẽ habebat ꝯplacẽtiam de virtute fidei. q̃ꝫ de aliq̃ scientia. Nã si nobilior fuisset scientia acq̃sita q̃ꝫ fides. nulli dubiũ est quin xp̃s per prius doceret sciẽtiã quã fidem. ꝛ ꝓcipue cũ xp̃s sicut tradunt theologi in. 3. in omnib⁹ actibus suis presertim a superiori parte rõnis ꝓcedentib⁹. semper preelegerit nobiliores meliores perfectiores atq̃ꝫ excellentiores. Ex q̃bus omnib⁹ claret manifeste. ꝙ necesse est ex hac rõne cõcludere: sanctissimã fidẽ omnib⁹ scientijs eẽ nobiliorẽ. Et cõfirmať ista ratio sic. Nã presupposito ꝙ xp̃s docuerit populũ sanctissimã fidem. ergo sic. Quãto doctor alicui⁹ scientie ẽ maioris veritatis nobilitatis ꝛ excellentie: certum est ꝙ tanto etiã illa scientia magis extimať ꝛ nobilior iudicať. Quod sic patet. Naꝫ magis extimatur in grãmatica scientia prisciani q̃ꝫ cuiuslibet alterius grãmati. Similť in rethorica magis extimať oratio ipsi⁹ Tulij q̃ꝫ oratio cuiuslibet oratoris. In naturalibus vero ac logicalib⁹ quid dicã: Nunq̃d adherebimus Anaxagore: Nũq̃d Socrati: Nũq̃d

Platōni? Certe nō. Sed cui? Certe ipsi soli
Aristoteli oium phoꝝ principi. Et qꝛ sic di-
cis Rñdeo. ꝙ ꝑpter eius magnā veritatē: au
ctoritatē: ꝛ excellentiā quā habuit in ꝑfectiōe
illius scientie de cuius magna ꝑfectione loq
tur Cōmentatoꝛ sup. 3. de anima dicēs. Cre
diť ꝙ iste homo vꝫ Aristoteles fuit regula in
natura: ꝛ est exemplar qđ natura inuenit ad
demonstrandū vltimā ꝑfectionē in scientia
totius nature. Idem quoqꝫ Cōmentatoꝛ su
per ṗmo Politicoꝝ de eiusdē perfectiōe ait
Nomen auctoris huius libri fuit Arist. fili⁹
Nicomatij sapientissimus grecoꝝ: qui scien-
tiā inuenit ꝛ cōpleuit. Inuenit: quia quicqd
scriptū est ab antiquis in scientijs: non est di
gnū ꝙ sit ei pars scientie sue vel principium
compleuit: quia nullus eoꝝ qui secuti sunt cū
vsqꝫ ad hoc tempus aliquid addidit: nec inue
nit in dictis eius errorē. Talem autē virtutē
esse in vno indiuiduo: miraculosum ꝛ extra-
neū extitit. Et quia hec dispositio in isto ho-
mine fuit quid dignius: debet dici homo di-
uinus potius q̄ꝫ humanus. hec ibi. His pre-
missis peto a te o fides sanctissima quē habu
isti doctorē. Certe non priscianū: nō Cicero-
nem: nō Virgiliū: non Socratē: nō Plato-
nem: nō deniqꝫ Aristo. seu aliquē poetarum
vel phorum. Sed quē ergo? Clamans Rñ-
deo. Certe habuisti filiū patris eterni. Filiuꝫ
dei omnipotentis incarnatū: seu sapientiam
patris increatā ꝛ humanatā. cuius noticia ē
nuda ꝛ apta: dicente apostolo ad Hebre. 4.
Omnia nuda sunt ꝛ aperta oculis eius. qui
insuper non tm̄ specialiter in auctoritate di-
cendi omnes simul philosophos superauit:
sed etiā simul totum mundū fecit in doctri-
na sua q̄ꝫplurimuꝫ admirari. Nam omnis
turba eius doctrinā audiens: sicut legiť Io-
annis. 7. de ipso dicebat. Nunq̄ꝫ locutus est
sic homo in israel. Nec mirū: quia cum lin-
gua illa benedicta cum claritate esset vnita:
proferebat doctrinā suam nō cum auctorita
te hominis simpliciter sicut fecerunt omnes
alij philosophi. Sed cum auctoritate totius
trinitatis: que superat in dignitate auctorita
tem omniū creaturarū. propter quod merito
bene concludiť. ꝙ ratione manifestationis ex
quo xp̄us manifestauit in mūdo: ꝛ docuit sci
entiam fidei ꝛ non aliā scientiā. ꝙ fides supe
rat nobilitatē omniū scientiaꝝ. ¶ Sexto eti-
am probo ratione certificationis. ꝙ fides san
ctissima superat nobilitatē omniū scientiarū
Fundamentū rōnis ponit phus ṗmo de aia
ꝛ. 8. Thopicoꝝ di. Scia vna q̄ꝫto certiori de-
monstratione ꝛ modo ꝑcedit altera tanto no
bilioꝛ est illa. Et sic illa scientia que ꝑcedit ex
demonstratione. propter quod id est ꝑ causā
nobilioꝛ est demonstratiōe q̄ ꝑcedit. qꝛ hoc
modo loqtur Cōmētatoꝛ. 2. Metha. di. De-
monstratiōes Metaphisice sunt in ṗmo gra
du certitudis: eo ꝙ ꝑcedūt ex ṗncipijs certiori
b⁹ nobis ꝛ firmiorib⁹. Sꝫ clari⁹ pꝫ hec regula
ꝑ hoc exēplū. Nā certioꝛ eēt cognitio de aia
seu scientia si eēntialiter videreť: q̄ꝫ ꝙ cogno
scať simpliciter ꝑ signa ꝛ effectus sui corpis.
Quo ṗsupposito. certū est ꝙ hac ratiōe fides
est certioꝛ omni sciētia: ꝛ ꝑ ꝯsequens nobili-
oꝛ. Et ꝙ hoc veꝝ sit dupliciter probať. Pri
mo vnica auctoritate. Secūdo vnica rōne.
¶ Primo ꝑbať vnica auctoritate. vꝫ Aug.
libro de fide ad Petrū dicentis. Nihil ē cer
tius hoi sua fide. ¶ Secūdo ꝑbať rōne quaꝫ
ponit Bonauē. in. 3. dist. 23. ar. j. q. 4. Sed ꝑ
fundamento rationis accipe dictū Pauli ṗ
me ad Thessa. 2. di. Cum accepistis a nobis
verbū auditus. s. per fideꝫ accepistis illud: nō
ut verbū hominū: sed sicut verbū dei. Quo ṗ
supposito: illud quod cognosciť. certū est ꝙ co
gnosciť certi⁹ in lumine veritatis ṗme: q̄ꝫ il-
lud qđ cognosciť in lumine veritatis create:
sed fides cognosciť in lumine veritatis ṗme:
ꝛ sciētia cognosciť in lumine veritatis create
dicente pho. 7. Metha. 3. de aia. ṗmo Phisi
coꝝ. ꝛ libro de sensu ꝛ sensato. Scia inquit in
oibus fit per minus nota ꝭm naturā. i. ꝑ sen
sibilia. Et Cōmentatoꝛ. xi. Methaphisice ait
Scientia dei causat res. Sed scientia nostra
causata est a rebus: ꝛ per cōsequens patet ꝙ
certioꝛ est scientia fidei q̄ꝫ ois alia sciētia. vel
forma sic rationē ꝭm Alexandꝝ in tertia ꝑ-
te summe. in tractatu de fide. in. q. An fides
sit certioꝛ scientia. vbi sic dicit. Certius est qđ
scitur testimonio spiritussancti: q̄ꝫ quod scitur
testimonio creature. sed quod scitur per fideꝫ
scitur testimonio spiritussancti. Roma. 8. ca.
Ipse spiritus reddidit testimoniū spiritui no
stro ꝙ sumus filij dei. ꝛ quod scitur alijs sci-
entijs: scitur testimonio creature. ergo cōclu-
ditur ut prius. vꝫ ꝙ fides est certioꝛ omnib⁹
scientijs. ꝛ per consequens superat nobilita-
tem seu excellentiā ꝛ dignitatem oium alia-
rū scientiaꝝ. ꝙ si obijceres. videlicꝫ ꝙ scientia

fidei non est certior omni alia scientia argu-
endo sic. Certitudo pertinet ad dignitatem
scientie: dicēte pħo i fine posteriorꝝ.ꝛ.6. ethi.
Scientia inqͣt est hitus conclusionis demō-
strate. Sed certū est ꝙ alique sciētie sūt cer-
tiores fide: ꝓut sunt methaphysice: qꝛ de ipa
rum pncipijs: nullatenus pōt dubitari: ergo
per ꝯñs tales scientie sunt nobiliores ipsa fi
de. Ad hoc rñdeo ſm Ric. in ꝓhemio pmi
scñ. q.5. ꝙ fides nobilior est alijs sciētijs sim
pliciter. i. in natura sua: ꝗ̄uis alique alie cer-
tiores sint: ſm qd. s. per compationez ad de-
bilitatem intellectus nostri: quia vt dicitur. 2.
metha. Sicut se habet oculus noctue: ad lu-
men solis: sic se habet intellect⁹ noster ad ea
que manifestissima sunt in natura. Et iō ac-
cipe h fundamentū pħi. j. physi. dicētꝭ. Nihil
prohibet aliqd esse simplr notius: minus tñ
notum quo ad nos. Et etiā. j. physi. dicit. Cer
titudo in tm̄ querenda est inquātū recipit de
natura rei. Et. j. ethi. ait. Certitudinē non oꝫ i
oib⁹ similiter expetere: sed in singulis ſm suā
nām: ꝛ in tm̄ quātum est ꝓprium doctrine.
Quib⁹ premissis pꝫ: ꝙ certitudo q̄ est simplr
reddit sciam nobiliorem: ꝗ̄ certitudo que est
ſm qd: hoc est quo ad nos. Et p ꝯñs fides ē
nobilior oī alia scia. Et nota: ꝙ ꝗ̄uis aliqua
scia hēat pncipia certiora ſm qd ipsa fide: tñ
hoc non est ꝯtra nobilitatē scie fidei: sed ma
gis est pro ea: qꝛ rōne altitudinis materie: de
qua est: nr̄am transcēdit cognitionē nālē. Et
ideo pħs. 2. metha. dicit. Ea q̄ maxie sūt sensi
bilia quātū est ex pte sui: nobis sunt modicū
intelligibilia. Auicenna etiā. 6. nālium lib. 5.
c. 5. Res inqͣt subtilissimas nō pōt aliqñ itel
lectus apprehendē: qꝛ excedūt eū. Et sic pꝫ re
sponsio ad argumētū in oppositū. Cui argu-
mento egregie rñdet dñs Bona. i. 3. di. 23. ar.
j. q. 4. in solu. vlti. argu. vbi dicit ad argumē
tū: vꝫ ꝙ ꝗ̄to scia ē certior tāto ē nobilior ꝛc̄.
Dicendū ē ꝙ istd non hꝫ veritatez. Nā scia
fidei seu diuina ē certior scia metha. Et ꝗ̄uis
appareat oppositū. hoc est pp defectū ex pte
intelligentis. vñ illa q̄ sunt certissima: i se sim
plicit cognoscūt aliqñ dubia: ꝛ tñ illa cogni-
tio minus certa: magis ē nobilis ꝛ pfcā: qm̄
est de re nobiliori. melius est. n. vel modicum
qd de deo scire: ꝗ̄ oiuz celestiū siꝉ ꝛ terrestriū
certā notitiā hr̄e. h Bona. Ex predictis oib⁹
pꝫ exp̄sse rōne certificatōis: ꝙ cū scia fidei cer
tior sit oī alia scia. p ꝯñs ēt nobilior esse iudi
catur. ¶ Septimo ꝛ vltimo ēt ꝓbo rōne acq
sitiōis. s. melioris finis: ꝙ. s. fides sanctissima
supat nobilitatē oiuz sciaꝝ. Fundamentum
rōnis ponit pħs. 2. physi. ꝛ. 3. topi. di. Cuius fi
nis melior ipsum quoqꝫ melius. pꝫ h regula.
Nā cū melior sit sanitas aie: ꝗ̄ sanitas cor-
poris. seqꝉ ꝙ melius fuit ꝯsiliū quo aia sana
ta est: ꝗ̄ ꝯsiliū vꝉ medicina: quo mediāte cor
pus recipit sanitatē. Quo p̄supposito: certū ē
ſm pħm. 2. metha. ꝙ sciaꝝ quedā sūt specula
tiue: quedā practice: sed finis scie speculatiue
est veritas. finis vero practice ē actio: seu op⁹
Sciaꝝ aūt speculatiuaꝝ nobilitas attenditꝉ
penes nobilius obiectū ꝛ subiectuz: vel circa
certiorē modū ꝓcedendi: atqꝫ his duob⁹ mo
dis scia fidei: sicut est theologia excedit om̄es
alias scias: sicut supra dcm̄ ē. Practicaꝝ aūt
nobilitas ſm pħm. j. ethi. c. j. Attenditꝉ penes
nobiliorē ꝛ potentiorē finē: qꝛ quāto dignior
ꝛ potior est finis: alicuius artis practice: tāto
ipsa ars dignior est. His p̄missis finē cuius-
libet artis: ꝛ ēt fidei attendam⁹: vt videamus
qs sit melior. ꝛ p ꝯñs nobilior. Et certū ē ꝙ
artis cerdonū finis est reipub. de sotularibus
prouidere sutoꝝ de vestibus: barbitonsoꝝ de
tonsura: mercatoꝝ de mercib⁹: medicoruꝫ de
corpoꝝ sanitate: armigeroꝝ finis est a latro-
nibus rapinis ꝛ ab hostib⁹ ciuitatē defensare
Finis deniqꝫ pncipū ac oiuz legū ciuiliū est
in pace tpali ꝯseruare statū suū. sed certe hec
oia ad solū corpus ptinēt ꝛ referuntꝉ. Sꝫ tu o
sanctissima fides qs est finis tu⁹? Certe cla-
mans rñdeo. vita eterna: felicitas ppetua: et
beatitudo sempiterna. dicēte Jo. Qui credit
in filiū hꝫ vitā eternā. Et Mar. vlti. dꝛ. Qui
crediderit ꝛ baptizatus fuerit saluabitꝉ. Sꝫ cū
eterna vita sit p se melior finis: oī fine totius
artis practice. seqꝉ ꝙ fides nobilior est omni
scia tā speculatiua ꝗ̄ p̄ctica. ¶ Tertio postre-
mo ꝓbo duab⁹ distictiōib⁹ ꝙ fides scissima ē
ꝛ nobilior ꝛ excellētior oib⁹ alijs scijs. Pria
distinctio est Tho. 2. 2. q. 4. ar. 8. i corpe. q. di.
Cū qͥritꝉ an fides sit certior. ꝛ p ꝯñs nobilior
oib⁹ alijs scijs. Rñdeo ꝙ virtutū intellectua
lium due sunt circa contingentia. s. prudentia
ꝛ ars: quibus prefertur fides in certitudine
ratione sue materie: quia est de eternis: que
non contingit aliter se habere. Tres autem
relique intellectuales virtutes. scilicet sapi-
entia: scientia: ꝛ intellectus: sunt de neces-
sarijs vt supra dictum est. Sed sciendum

est ꝙ sapientia:scientia:ꝛ intellectus duplicit dicũtur. Vno mõ ƀƺ ꝙ ponũtur virtutes intellectuales a pħo in.6.Ethicoꝝ.Alio modo ƀm ꝙ ponũtur dona spũssctĩ.Esa.xi.c.Prio ergo mõ dicendũ est:ꝙ certitudo põt ꝯsiderari dupl'r. Vno mõ ex causa certitudinis:et sic dr̃ esse certius illud qꝺ̇ habet certiorẽ causam:ꝛ hoc mõ fides est certioꝛ trib⁹ predictis quia fides innitit̃ diuine virtuti.Tria autem predicta innitũtur rationi humane.Alio mõ potest considerari certitudo ex pte subiecti: et sic dr̃ esse certius qꝺ̇ plenius cõsequit̃ intellect⁹ hois:ꝛ per hũc modũ: quia ea que sunt fidei sunt supra intellectũ hois:non autẽ ea q̃ subsunt trib⁹ p̃dictis:ideo ex hac pte fides est minus certa.Sƺ qꝛ vnũquodqƺ iudicat̃ simpliciter ƀm causam suã.Scꝺ̇m autẽ dispositionẽ que est ex pte subiecti iudicat̃ ƀm quid inde est ꝙ fides est simpl'r certioꝛ. Sed alia sunt certioꝛa ƀm quid.s.quo ad nos.Similit̃ si accipiant̃ predicta tria ƀm ꝙ sunt:sunt que dã dona pñtis vite que opant̃ ad fideƺ: sicut ad principiũ qꝺ̇ presupponit ipsa fides. vnde etiã ƀm hoc. fides est oĩbus scientijs certioꝛ ꝛ p consequẽs nobilioꝛ.hec Tho. Aliã distinctionẽ.vƺ.scꝺ̇am ponit Bona. in.3.di.23. ar.p̃mo.q.4.dicens. Cũ querit̃ an fides sit certioꝛ q̃ȝ scia. Rñdeo dicẽdo ꝙ cũ ꝯpam⁹ certitudinẽ fidei ad certitudinẽ scientie:põt intelligi dupliciter.Nam vno mõ:scientia põt dici apta ꝛ certa visio dei in patria: ꝛ hoc modo nõ est qꝺ̇:nec dubiũ:quin scientia isto mõ precellat in certitudine ipsam fidẽ: sicut gloria precellit grãm:ꝛ status patrie statum vie Alio modo dr̃ sciẽtia cognitio:quã quis habet in via:ꝛ ista potest esse duplex. Aut respectu illoꝝ respectu quoꝝ est fides. Aut respectu alioꝝ cogniscibiliũ. Si respectu illoꝛuƺ respectu quoꝝ est fides:sic simpliciter loquẽdo certioꝛ est fides q̃ȝ scia. Vñ si aliqs pħoꝝ cognoscit aliquẽ astrologoꝝ rõcinatiue:utpote deũ esse creatorẽ:vel deũ esse remuneratoreƺ nunq̃ȝ ita certitudinaliter cognouit per suam scientiã sicut cognoscit vnus fidelis p suaƺ fidem.Si autẽ loq̃mur de sapiẽtia ƀm ꝙ ẽ cognitio aliaꝝ cognitionũ:sic quodãmodo certioꝛ est fides q̃ȝ scia:ꝛ quodãmodo ecõtrario Est eni certitudo speculationis: ꝛ ẽ certitudo adhesiõis: ꝛ pꝛia qdẽ respicit intellectũ. Secũda vero respicit affectũ ipm.Si loq̃mur de certitudine adhesionis: sic maioꝛ est certitudo in ipsa fide:quã in hitu alicui⁹ sciẽtie:p eo ꝙ vera fides magis facit adherere ipm credentẽ veritati credite:q̃ȝ aliqua scia alicui rei scire. Videmus eni veros fideles:nec p argumenta:nec p toꝛmenta:nec p moꝛtẽ: nec per blandimenta inclinari posse: ut veritatẽ quã credunt saltẽ oꝛetenus negent. Qꝺ̇ nemo sciens sane mentis faceret: p aliquo qꝺ̇ cognoscit nisi inq̃ȝtum doctrina fidei dictat nõ esse mentiẽdũ. Stultus etiã esset geometer : qui p q̃ȝtũcumqƺ certa cõclusione geometrie auderet subire moꝛtẽ. Vnde verus fidelis etiã si sciret totã sciam pħicam: mallet totã illaƺ sciam pdere:q̃ȝ vnũ solũ articulũ ignoꝛare:qꝛ adheret veritati credite. De certitudine igit̃ adhesionis veꝝ est fidẽ esse certiorẽ scia pħica:ꝛ hec certitudo respicit veritatẽ ꝛ doctrinã ƀm pietatẽ.Si aũt loq̃mur de certitudie speculationis:q̃ quidẽ respicit ipm intellectũ: et nudã veritatẽ: sic concedi potest: ꝙ est maioꝛ certitudo in aliqua scia q̃ȝ in fide:p eo ꝙ aliquis potest aliqd p sciam ita certitudinaliter agnoscere:ꝙ nullo modo põt de eo dubitare nec aliquo mõ discredere:nec in coꝛde suo vllo mõ ꝯdicere:sicut pƺ in cognitiõe dignitatũ primoꝝ p̃ncipioꝝ.hec Bona. Aliã distinctionẽ ponit Alexã.de ales in p̃ma pte sũme q.j.ar.2.di.Cũ q̃rit̃ an sacra scriptura p quaƺ fidẽ hẽt̃:sit vna aliaꝝ sciaꝝ simplicit:an sit nobilioꝛ illis. Rñdeo: ꝙ fides seu doctrina sac̃ dr̃ diuina.ꝛ ẽ nobilioꝛ ceteris.ꝙ triplicit̃ apparet:qꝛ est simpliciter a deo. qꝛ ẽ de deo: et qꝛ est pductiua ad deũ.Et p̃io puenit a deo qꝺ̇ ꝛ ꝯuenit alijs scijs: sicut eni dr̃ Ecclesi.j. Ois sapia:a dño deo est. Sed tñ nõ ꝯuenit hoc mõ scripture sacre.Est eni veꝝ ut veꝝ:et est veꝝ ut bonũ:vtrũq̃ȝ ẽ a spũ scõ.Sƺ cũ accipit̃ veꝝ ut bonũ:illud bonũ: aut ẽ ut bonuƺ moꝛale:aut ut bonũ gratuitũ.Si gratuitũ sic est assimilatio ad spm̃ scm̃ q ẽ bonitas. Et iõ hmõi acceptio ẽ a spũ scõ p modũ ipsi⁹. hinc est ꝙ antonomatice dr̃: hec doctrina edita a spũ scõ. In alijs vero scijs speculatiuis ẽ acceptio veri ut veri: ꝛ boni ut veri. In p̃cticis aũt moꝛalib⁹:ꝛ si sit acceptio boni ut boni: ñ tñ ut boni gratuiti:sƺ moꝛalis.Quia igit̃ simplicit̃ alie scie hñt̃ p inuestigationẽ hũanã: h vero simplicit̃ p infusionẽ ꝛ reuelationẽ diuinã.ut dr̃.2.Ethi.3.c.Hinc ẽ ꝙ hec ẽ nobilioꝛ illis.¶Scꝺ̇o etiã ista scia dr̃ eẽ de deo ꝛ nõ sicut alie scie:veluti pꝛia pħia: qꝛ nõ agũt de

deo ƀm misteriũ trinitatis: vel ƀm sacrm̃ humane repatiõis. ¶ Tertio insup est pductiua ad deũ p pncipia amoris ꝛ timoris. Qḋ nõ pducit alicui ex alijs sciẽtijs. Et iõ Jo. 20. c. dr̃. Hec eni scripta sunt ut credatis: qꝛ xp̃s ẽ filiꝰ dei: ꝛ ut credẽtes vitã eternã hẽatis. ꝛ alibi de hac scia dr̃. Nosce te ꝯsũmata iusticia est: ꝛ scire iusticiã tuã ꝛ veritatẽ: radix ẽ imortalitatꝭ. Et Aug. 5 li. ꝯfes. ait. Infelix hõ est q oia alia scit: te vero nescit: btũs aũt q te scit: ẽt si cetera nesciat: q vero ꝛ te ꝛ illa nouit. nõ ꝑpter illa beatioꝛ: sꝫ ꝑpter te solũ btũs erit. hec ille. Propterea Hiero. dic̃. Discamꝰ i terris ea: quoꝝ scia in eternũ pseueret i celis. h Alexan. q̃si verbaliter. Ex p̃dictꝭ igit̃ tribꝰ distinctiõibꝰ pꝫ: q̃liter scissima fides ẽ nobilioꝛ: ꝛ excellẽtioꝛ ceterꝭ oĩbꝰ alijs sciẽtijs. ¶ Qr̃to deniqꝫ ꝓbo effectibꝰ. ꝙ. s. fides seu scia fidei: realit̃ supat in dignitate oẽm aliã sciaꝫ. Sic̃ enim hẽt̃ libro de causis. ꝛ expientia hoc idẽ demõstrat: claꝝ ẽ ꝙ ex effectibꝰ cõiter cãs cognoscimꝰ: ꝛ vbicũqꝫ effectꝰ sunt fortiores vel nobiliores: arguũt ẽt suas cãs fore nobiliores ꝛ fortiores. Ex duplici igit̃ effectu pꝫ: fidẽ seu sciaꝫ fidei ceteris scijs eẽ nobiliorẽ. Et prio ex effectu adhesiõis. Secũdo ex effectu pductionis ¶ Et p̃mo ex effectu adhesiõis. nã fides facit magis adherere suũ subiectũ ꝓp̃o obiecto q̃ꝫ aliq̃ alia scia. Qḋ pꝫ: qꝛ nullꝰ ꝑ ista ꝯclusione scia vel demrãtione. vꝫ. Triangulꝰ hꝫ tres angulos. vel ꝑ ista: oẽ totũ maiꝰ ẽ sua pte. vellet se morti exponẽ. Ecõtra vero ꝑ hac ꝯclusiõe fidei: seu argumẽto xp̃s mortuꝰ ẽ: seu crucifixus: ꝛ innũerabiles posuer̃t ꝛ mille ponerent vitã. Sic̃ facẽ voluit btũs pr̃ nr̃ Frãciscꝰ q cristẽs vltra ptes marinas a ñ soldanũ: voluit igredi copiosum ignẽ ꝑ xp̃i fide: si credẽ vellet in xp̃m. Qḋ tñ facer̃ noluer̃t ifideles soldani seu machometi: q reputabãt̃ sanctiores ƀꝫ eorũ legẽ. h' claruit in ifinitꝭ martyribꝰ. Ex quo igit̃ scia fidei seu fides facit fortiꝰ adherẽ suo obiecto: q̃ꝫ cetere oẽs alie scie: ꝯcludit̃ necessario ꝙ fides ẽ certioꝛ: nobilioꝛ: ꝛ excellẽtioꝛ: oibꝰ alijs sciẽtijs. ¶ Scḋo hoc idẽ pꝫ ex effectu pductiõis seu superatiõis. Nã fides ꝑducit ad deũ: qḋ nõ facit aliq̃ alia scia: ꝛ per consequẽs nobilioꝛ ẽ: ꝛ vltra hoc potẽtioꝛ ẽ fortioꝛ ꝛ efficatioꝛ: ad superãdũ ꝛ ꝯuincẽdũ oẽs alias scias q̃ꝫ econuerso. Qḋ bñ claruit in btã virgine Katherina Costi regis filia: q̃ cũ eẽt corã Marẽtio iperatore in alexãdria: ꝛ ibidẽ adeẽnt. 50. viri seu ph̃i doctissimi: q ex iperio Marẽtij aduenerãt: ut disputarẽt cũ ea. fauente diuina grã cũ virtute scie infuse: seu sacratissime fidei. Ipsa virgo scissima oẽs deuicit ꝛ superauit: adeo ꝙ fidei scissime se subiecerũt: ꝛ ꝑ eadẽ xp̃i fide oẽs. 50. martiriũ per ignẽ susceper̃t: qḋ neq̃q̃ꝫ fecissẽt: nisi fides seu scia fidei: oi coꝝ scia ꝛ sapia: nobilioꝛ: potẽtioꝛ atqꝫ efficatioꝛ extitisset. O igit̃ fides amabilis. o fides incorruptibilis. o fides sup oia desiderabilis: q̃ꝫta est dignitas ꝛ excellẽtia tua Tu eni sicut manifestãt auctoritates. Declarant rõnes: ꝓbãt distinctiões: ꝛ ꝯcludũt effectus. certe p̃cellis in dignitate: efficacia: atqꝫ excellẽtia. oẽm simul sciaꝫ. vꝫ sciaꝫ grãmatice sciaꝫ rethorice: sciam logice: sciaꝫ arithmetrice: ꝛ geometrie: sciaꝫ iuris ciuilis: ꝛ canonici: ꝛ postremo sciaꝫ ipsiꝰ astrologie: totiusqꝫ nãlis ph̃ie. Ex p̃dictis igit̃ oibꝰ pꝫ sexta nobilitas de qnta excellentia sacratissime fidei: que dr̃ nobilitas superatiua. Quã fidei virtuteꝫ ꝛ nobilitateꝫ: nobis ꝯcedẽ dignet̃ auctoꝛ ois sapie deꝰ: ꝛ largitoꝛ ipsiꝰ fidei dñs nr̃ Ihs xp̃s q cũ pr̃e ꝛ sp̃ũ scõ: viuit ꝛ regnat deꝰ ꝑ infinita secula seculoꝝ. Amen.

¶ Feria scḋa post scḋam dñicã q̃dragesime Iteꝝ de qnta excellentia. vꝫ de nobilitate ipsius sacratissime fidei.

i

N peccato vr̃o moriemini. Scribũt̃ hec verba Jo. 8. c. ꝛ in euãgelio occurrẽtꝭ ferie. post sacri euãgelij lrãlẽ ꝛ sp̃ũalem expositionẽ dilectissimi ciues. Ex quo ut claruit in sermõe p̃cedẽti: hũistis declarationem sexte nobilitatis de qnta excellẽtia sacratissime fidei: q̃ dicta fuit nobilitas supatiua: in qua mõstratũ fuit q̃lit̃ ipsa fides bñdicta supat oẽm sciaꝫ acq̃sitã in dignitate ꝛ excellẽtia: hẽo vobis p̃nti die singularit̃ declarare septimã ipsiꝰ sacratissime fidei nobilitatẽ: q̃ vtiqꝫ erit valde vtilis salutifera: atqꝫ gratiosa: cuius nobilitatis declaratio talis erit.

¶ De septima nobilitate sanctissime fidei: q̃ dicit̃ nobilitas adoratiua.

s

Eptima igit̃ nobilitas sacratissime fidei in ordine declarãda: dr̃ nobilitas adoratiua. Vltra eniꝫ sup̃dictas no-

bilitates: fides sciſſima hoc ẽt ꝑuilegio singu lariter gaudet: qm̃ facit deũ ⁊ creatorẽ noſtꝝ ꝑut oĩs rõ ꝑsuadet veraciter adorare. Q̃m igit̃ repit̃ magna ꝑsonaꝝ multitudo: q̃ in hu militate diuini cult⁹ dedignat̃ se velle exercere: qḋ vtiq3 accidit: vel ꝑpter carnalẽ voluptatẽ: vel ꝑpter mundanã cupiditatẽ: vel ꝑpter craſſam ⁊ malitioſam ignorantiã: arrogãtiã: atq3 ſupbiã: q̃ generalia pctã ad hãc reproba tã cecitatẽ hoĩem rõnalẽ inducũt: ut sui oblitus creatoris mĩme cõueniẽs ei videat̃ se diuine maieſtati velle subiugare: ut a tali maligna ꝑuersitate hẽant se retrahere: ⁊ ad diuinũ cultũ se veraciter ꝯuertere: ꝑcipue cu3 lex nr̃a ceteris verацior sit: ⁊ forti⁹ obliget vnum quẽq3 xp̃ianu3. Decreui ꝑpterea de diuino cultu: seu de diuina adoratiõe ꝑdicare: q2 mihi vr̃ marie neceſſariũ. mũdo ⁊ fidelibus xp̃i publicare. qualr̃ vnuſqſq3 dẽat ⁊ deũ colere: ⁊ creatorẽ suũ adorare. Qḋ ut clari⁹ quisq3 itelligat: circa diuinũ cultũ ⁊ diuinã adorationẽ septẽ contemplationes annotabimus.

¶ Prima dr̃ cõtemplatio Specificationis.
¶ Scd̃a dr̃ cõtemplatio Diffinitionis.
¶ Tertia dr̃ cõtemplatio Obligationis.
¶ Quarta dr̃ cõtemplatio Modificationis.
¶ Quinta dr̃ cõtemplatio Locationis.
¶ Sexta dr̃ cõtemplatio Aſſociationis.
¶ Septima dr̃ cõtemplatio Oppositionis.

¶ De septẽ cõtemplationib⁹ diuini cult⁹: seu diuine adoratiõis. ⁊ primo de prima que dicitur cõtemplatio Specificationis.

p Rima igit̃ cõtẽplatio de diuino cultu: seu de adoratiõe ad deũ facienda: dr̃ Specificatiõis. Pro cui⁹ ꝯtẽplationis declaratiõe occurrit mihi sñia b̃ti thome dicẽtis sup illa verba phi. 2. Meth. Scit̃. n. cõtingit donec venit̃ ad spẽm spãliſſimã. Intellect⁹ inqt nõ ꝑficit̃ simplr̃ de cognitiõe obiecti in gnẽ ⁊ in vli. s3 o3 q2 ꝑficiat̃ de cognitione i spẽ ⁊ in ꝑticulari. Que sñia exemplis declarat̃. Nã posito q2 Petr⁹ sit remotiſſim⁹ a potẽtia visiua. certũ ẽ q2 intellect⁹ cũ simplicit̃ cognoscit: ut ens qõdã in gnẽ: ⁊ iõ cũ ñ discernat qd est petr⁹ in spẽ: nõ delectat̃: nec ꝑficit̃: sed magis ꝯtriſtat̃. Et ẽ in motu ad sciendũ. q vtiq3 ẽ q̃dã ꝑuatio qetis. Si ãt ex approximatiõe intellect⁹ cognoscit Petꝝ in spẽ: tunc summe gaudet: ꝑficit̃ ⁊ delectat̃. Silr̃ ut tradũt theologi in. 4. di. 49. Cognitio b̃titudinis inq̃tũ est q̃dã stat⁹. ut dicit Boeti⁹ pro sa. 2. 3. li. Omium bonoꝝ aggregatiõe ꝑfectus: nõ ꝑficit simplr̃ intellectũ: q̃nimo neceſſe est ad salutẽ: ut talis b̃titudo cognoscat̃ in specie ꝑut. s. simplr̃ in diua visiõe ꝯsistit: ⁊ nõ i aliq̃ alia re. Quib⁹ declarat̃: cũ triplex poſſit ẽẽ honor siue adoratio. v3. dulie. Ypdulie atq3 latrie: videndũ est quo honore: seu adoratione dẽat in spẽ de⁹ coli. An adoratione dulie. An ypdulie. An latrie: nẽ ꝑpter hoc intellect⁹ deũ adoret in gnẽ: ⁊ in vli: sed silr̃ ut debitũ est in specie: ⁊ in ꝑticulari. Accipe tñ p̃rio qd est dulia: qd ypdulia: qdue latria. Dulia ut tradunt theologi in. 3. di. 9. Est quidã honor: q simpliciter exhibet̃ rationali creature: ex ꝑticipatione alicuius diuini doni. Ypdulia aũt que est super duliam: est quidã honor qui exhibetur creature rationali excellẽti: propter maiorem affinitatem ⁊ cõionem ad deum. Latria vero ut dicũt theologi vbi s̃. Est quida3 honor excellentiſſimus soli deo debitus. ⁊ nulli cõmunicabilis creature. Declaratio igit̃ iſtarũ triũ diffinitionũ ponet̃ succeſſiue inferius in suis locis. Hijs premiſſis cõclusionaliter dico ⁊ diffinitiue: q2 solus honor latrie: qui est excellentiſſimus sup honorẽ dulie ⁊ ypdulie: debet deo simpliciter exhiberi. Et q2 deus ut veraciter adoret̃: debeat adorari latria: ⁊ non dulia: vel ypdulia. tripliciter probo. Primo auctoritatibus. Secũdo rationib⁹. Tertio exẽplis. ¶ Primo probo auctoritatib⁹. Nā3 glo. super verba Matth. 4. Dñm deum tuũ adorabis ⁊c. ait. Latria est honor ⁊ cultus soli deo debitus: super duliã ⁊ ypduliam: propter summã eius excellentiã. Et August. ibidem dicit. Latria est quedã seruitus interior ⁊ exterior excellentiſſima: soli deo debita: ⁊ incõmunicabilis omni creature. Ex quib⁹ auctoritatibus patet: qualiter deus a rationali creatura: solo honore latrie adorari debet

¶ Secundo hoc idem probo triplici ratione. Primo ratione Superationis. Secundo ratione Argumentationis. Tertio ratione. Juſtificationis. ¶ Primo probo ratione superationis. q2 deus simpliciter debet honorari honore excellentiſſimo latrie: super omnẽ rationalẽ creaturam. Fundamentũ rationis ponit phus quarto Ethicorũ. di. Honor est exhibitio reuerentie in teſtimoniũ alicui⁹ virtutis. Patet hec regula. Nam videmus per experientiã: q2 si aliquis est virtuoſus bonus ⁊ sapiens: cõmuniter honoratur: et reueretur

Quo p̄suppoſito certū eſt ſm phm.5.Thop.
ꝙ ſi ſimplr aliqd ē:ſimplr etiā intelligit:ꝛ di
ligit:ſi aūt eſt magis ergo magis: ſi āt ē ma
xime ergo maxie. Qđ pꝫ.nā ſi vicario epi:q
ſimplr habꝫ illā dignitatē debet honor:ergo
epo debet maior honor: cū ſit maioris auct͡
ergo pape debet maximꝰ honor: cū ſit maxie
auctis. Quibꝰ ꝯceſſis certū eſt: ꝙ in deo ſolo
eſt maxima:virtus.bonitas: ſumma potētia:
infinita ſapientia:optimaqꝫ iuſticia:clemētia
ꝛ miſericordia: ſuper omnes creaturas:tam
rationales:qua intellectuales ꝛ angelicas: er
go ꝑ conſequēs ei debet maior honor:ꝛ reue
rentia exhiberi:ꝙ̄ ſimul ceteris oibus ſanct͡
ꝛ rōnabilibꝰ creaturis ꝙ̄tūcūqꝫ bonis ꝛ vir-
tuoſis. Et ꝙ in deo ſolo ſit optima bonitas
ꝛ nō in aliqua alia creatura:ꝛ per cōſequens
optimꝰ ꝛ excellētiſſimꝰ debeat ei honor: audi
Platonē in thimeo dicentē. Deus inqt eſt
ſummū bonū ſuꝑ omnē ſubſtantiā: omnēqꝫ
naturā:cui cūcta expediūt cum ſit plene ꝑfe-
ctionis:ꝛ nullius ſocietatis dignus. Et idem
ait. Solus deus eſt infinitus: nō ſolum loci
excluſione:ſed etiā vite ꝓprietate:ꝛ nature oi
moda dignitate ꝛ bonitate.phs etiā.2. Me-
tha.dicit. Deꝰ eſt principiū nobiliſſimū opti-
mū ꝛ ꝑfectiſſimū. Et p̄mo Metha.dic. Nūc
ſolus deꝰ habet honorē:ſiue ſapiētiā: ſiue me
thaphiſicā. Et idē in ꝓlogo methaphiſice ait
Scientia maxime diuina: eſt maxime hono
randa:ꝛ quā maxime deꝰ habꝫ dea eſt ſciaꝝ
Oēs enim alie ſcie magis neceſſarie ſunt ea:
dignior vero nulla.hec ibi. Et auctor in li.de
cauſis dicit. Cā p̄ma eſt optima ſuꝑ omnes
res creatas:nec eſt magis diues ipſa. Diſtin
ctionē autē ꝙ deꝰ ſimpliciter ſit qđdā bonuꝫ
optimū:ꝛ non inueniat alia aliqua bonitas
optima in quauis creatura:ponit Bonauen.
in ſcđo.di.3.pte.2.ar.1.q.1.in cor.q.d. Optimū
poteſt capi quadruplr. Aut ꝯꝑabiliter. Aut ꝑ
fectionabilit. Aut finaliter. Aut ſimpliciter.
¶ Primo mō pōt intelligi adeſſe optimum
ꝯꝑabiliter:ſeu in cōꝑatione ad totū vniuer-
ſum. Et ſic vnūquodqꝫ creatū dr̄ eſſe bonuꝫ
optimū: nā aliquod ꝑuū dr̄ eē optimū reſpe
ctu maximi:qꝛ maximū accipit decorē a ꝑuo
Sicut etiā lapis dr̄ eſſe optimū in ꝯꝑatione
ad aiam ſenſitiuā:qꝛ ex tali diuerſitate appa
ret bonū optimū in oibꝰ. Et quelibet res ſic
cōꝑata eſt optima. Silr albū dr̄ eſſe qđ opti-
mū in comꝑatione nigri:ꝛ ecōuerſo:qꝛ oppo
ſita iuxta ſe poſita magis eluceſcūt. Ut dicit
phs p̄mo Elencoꝝ.ꝛ p̄mo rethorice ſue. Si-
militer q̄libet creatura dicit eſſe optima inꝙ̄
tum deducit ad cognitionē creatoris. Nā in
uiſibilia dei.ut dicit ad Roma.p̄mo. Per ea
que facta ſunt a creatura intellecta cōſpiciun
tur:ꝛ inſuꝑ quelibꝫ creatura etiā minima dr̄
eſſe optima inꝙ̄tū ꝓcedit ſimpliciter ab opti
ma cauſa:dicente Dio.libro de di.no. Opti
mi eſt enim ſemꝑ optima adducere. Et rō eſt
quia ſi a ſumme calido nō egredit niſi ſum-
me calidū:ꝛ a ſumme frigido niſi ſumme fri
gidū:ꝛ a ſumme dulci ꝛ amaro: niſi ſumme
dulce ꝛ ſumme amarū.ergo a ſimili ab opti
mo bono:ſeu ab optima cauſa:nō pōt egre-
di:niſi optimū bonū ſeu optimus effectꝰ. Cū
igit omnes creature etiā viliſſime ab optima
cauſa que dicta eſt ꝓceſſerint:clarū eſt ꝙ ne-
ceſſario omnes creature optime ſunt. ꝓpter
hoc dr̄ Gen̄.p̄mo. Uidit deus cūcta que fe
cerat:ꝛ erāt valde bona. Et phs p̄mo de celo
ꝛ mūdo ait. Totū vniuerſum neceſſe eſt eſſe
optimū. Et libro.xi.de aialibꝰ. Nullū inquit
ens nāle quātūlibet minimū natū eſt ocioſe.
Unde in oibꝰ minimis eſt quoddā optimū
ꝛ diuinū. ¶ Secūdo modo pōt dici aliqd op
timū ꝑfectionabiliter. Naꝫ optimū ꝛ ꝑfectū
ut dr̄.5. Meth.eſt illud ſimpliciter cui nō eſt
additio.hoc mō ſolus deus dr̄ ſimpliciter eē
optimus:ꝛ nō aliqua creatura: qm̄ nulla eſt
creatura cui nō deficiat additio bonitatis:la
pis igit hoc modo non dicit eſſe optimus:qꝛ
melior eſt planta arboris: eo qꝛ lapis habet
ſimpliciter eſſe.planta vero habet eē ſicut la-
pis:ꝛ vltra hoc habet etiā vitā:ſeu aiam ve-
getatiuā. Itē planta hoc modo nō eſt optie
bona:quia formica melior eſt oi planta arbo
ris ꝙ̄tūcūqꝫ nobiliſſima. qꝛ formica hꝫ eſſe
ꝛ viuere ſicut planta:ꝛ vltra hoc habet ſenti-
re:ſeu aiaꝫ ſenſitiuā. Formica inſuꝑ hoc mo
do nō dicet optima:nec etiā aliqđ aliud ani-
mal ꝙ̄tūcumqꝫ nobile ſimplr habēs animā
ſenſitiuā:quia ſolus hō melior eſt oi animali
ſenſitiuo.ꝓ eo ꝙ habet eſſe: viuere:ꝛ ſentire:
ꝛ vltra hoc habet rōnē: ſeu ratiocinari quod
nō habet aliqđ aliud aial. Item hō hoc mo-
do dicit eſſe quid optimū:quia angelus natu
raliter melior eſt oi homine: nō tm̄ ſm natu
ram que nō ſubicit corpori corruptibili ſicut
rōnalis aia:ſed inſuꝑ ſm vſum intellectus ꝓ
eo ꝙ homo ꝑcipue in p̄nti vita: accipit veri-

tatem de rebus successiue:ꝛ per discursuʒ ra
tionis.Angelus econtra capit veritates sine
aliquo discursu ꝛ successione. Taceo de gr̃a:
qm̃ quilibet hõ etiam si non ꝑ nãʒ tñ ꝑ gr̃aʒ
põt esse melioꝛ angelo. Insuꝑ hoc modo vir
go nõ põt dici q̃d optimũ:qm̃ aia xp̃i est me
lioꝛ ipsa in gr̃a ꝛ gl̃ia . Silr̃ aia xp̃i non põt
dici optima:qm̃ vt dicit Bonauentura in.3.
di.14.ar.j.q.2.Aia xp̃i non est capax vt com
p̃hendat totã virtuteʒ diuinitatis: ꝛ ex hoc
impfecta ẽ respectu dei.Oppositũ ẽ de ip so
deo: in quo cum nõ possit fieri additio alicu
ius bonitatis.concludit̃ ex hoc scd̃o mõ deũ
simplr̃ esse q̃d optimũ ꝛ pfectũ.¶Tertio de-
niqʒ mõ põt dici aliq̃d optimũ finaliter.i.re
spectu finis: qꝛ finis vt dicit ph̃us.2.physi.hʒ
rõnem optimi.Et.j.metha.dicit.Finis ẽ bo-
num vniuscuiusqʒ rei:ꝛ vlr̃ est optimuʒ in oi
nã. Ideo fructus qui est finis arboris dicit̃
esse q̃d optimũ.Hoc.3.mõ solus deus ẽ sim
pliciter optimũ bonũ: pro eo q̃ est finis oiuʒ
creaturaꝝ: inquãtum oẽs creaturas creauit
fine primario ad manifestandũ suã infinitaʒ
potentiã sapiam atqʒ clementiã: ꝓut tradũt
theologi in.2.di.j. Marie Bonauentura ibi
dem pte.2.ar.2. Et i.2.di.15.ar.2.q.j.di.q̃ ꝛ si
ad vsum hoiuʒ ꝛ ad coꝝ recreationeʒ seu ad
coꝝ adiumentũ diuersas creaturas creauit:
tñ primario fine eas creauit: ꝛ eas fouet pro
os̃sione gl̃ie sue: ꝓpter q̃d Salomon ꝓuer.
16.dicit. Vniuersa ꝓpter semetipsuʒ opat᷒ ẽ
de᷒:ꝛ ipse hõ ordinat̃ ad finẽ beatitudinis:q̃
nihil est aliud nisi ipse deus. ¶ Quarto mõ
põt dici aliq̃d optimũ simplr̃: ꝛ hoc mõ sol᷒
deus respectu optimi dicit̃ optimũ bonũ:cuʒ
simplr̃ non sit nec esse possit alius de᷒ p̃ter
ipsum. Si igit̃ vt clare ꝓbatũ est in solo deo
optima bonitas repit̃:ꝛ non in aliq̃ creatura
ergo ꝑ ꝯn̄s ei debet̃ optima adoꝛatio:q̃ con-
sistit in latria: ergo adoꝛatio latrie: ꝛ nõ du-
lie:vel hyꝑdulie:simplr̃ cõuenit deo: seu crea
toꝛi:ꝛ nõ alicui simplici creature.¶ Scd̃o ẽt
probo rõne argumẽtatiõis.q̃.s.honoꝛ latrie
ꝛ non dulie:vel hyꝑdulie:simplr̃ deo debet .
Fundamentũ rõnis ponit ph̃us.2.topico.di.
Si de quo minus videt̃ inesse:non inest:nec
de quo magis.pʒ h̃ regula.Nã si q̃s non te-
netur dare Petro.x.ducatos: a foꝛtioꝛi nec
mille dare tenet̃.Quo p̃suppositõ:certũ est
q̃ nulla bonitas est in creaturis quãtũcũqʒ
nobilibus simplr̃ sed ſm q̃d.Nã simplr̃ ois
bonitas est in solo deo. Nõ si sic est: ergo ꝑ
ꝯn̄s nulli simplici creature:ꝓut est angelis
virgini Marie:sanct:ꝛ aie xp̃i debet̃ honoꝛ
q̃ si honoꝛ debet̃ creature:i qua simplr̃ nulla
est bonitas:ergo debet̃ simplr̃ deo:in quo est
ois bonitas ꝛ non in aliqua creatura: ꝛ q̃ ꝑ
ꝯn̄s ei soli honoꝛ latrie debeat̃ pʒ. Nã Luc.
18.Mat.19.Et Mar.x.cũ q̃dã diceret Sal-
uatoꝛi.Magister bone ꝛc̃.statim saluatoꝛ q̃si
iniuriã dei audisset increpatiue dixit . Quid
me dicis bonũ:nemo bonus nisi solus deus
Nõ vt elicere potui a beato Tho.p̃ma parte
sũme.q.6.ar.3.q̃nqʒ modis intelligi põt.q̃.s.
nulla creatura in cõparatiõe dei bona ẽ ꝛc̃.
Primo essentialiter. Scd̃o vniuersaliter.
Tertio icoꝛꝛuptibiliter. Quarto ipeccabilr̃
Quinto finaliter. Primo solus de᷒ sim
pliciter dr̃ esse bonus essentialr̃:qꝛ eius boni
tas nõ descendit ab aliquo:ſʒ simplr̃ a seipso
Oppositũ est in creaturis:quaꝝ ois bonitas
ab ipso deo descendit. Exemplũ habemus i
sole:qui hʒ lucem eternalẽ a seipso ꝛ a nullo
dependẽtẽ nisi a deo imediate. Ecõtra vero
ois claritas lune atqʒ stellaꝝ depẽdet ab ip̃o
sole. Scd̃o deus solus dr̃ esse bonus vni-
uersaliter.Et rõ est:qꝛ vniuersaliter in se cõ-
tinet oẽs pfectiões ꝛ bonitates: ꝓpter quod
dixit deus Moysi Exo.33. Ostendam tibi
omne bonũ.Que vniuersalis bonitas i nul-
la repit̃ creatura etiã nobili. ¶ Tertio solus
deus dicit̃ esse bonus incoꝛꝛuptibilit̃: pro eo
q̃ deus oio incoꝛꝛuptibilis est: ꝛ a nullo põt
coꝛꝛumpi:cuʒ hẽat influentiã sue bonitatis a
seipso.Oppositũ vero est de ceteris oib᷒ crea
turis:que vtiqʒ ſm Greg.cito coꝛꝛũperent̃
ꝛ in nihilũ tenderent:si ꝑ momentũ tp̃is seu
instans influẽtia diuine bonitat᷑ ab eis sub-
traheret̃.¶ Quarto deus solus dr̃ esse bon᷒
impeccabiliter. Nã ꝛ si angeli oẽs seu cete-
re rõnales creature simplr̃ in se considerate:
aut peccauerũt:aut saltem in ptãte peccandi
fuissent:vel fuerint.solus tñ deus ab his duo
bus simplr̃ excludit̃:pro eo q̃ nũq̃ peccauit:
nec vnq̃ poterit nec potuit peccare.¶Quin
to deniqʒ modo solus deus dicit̃ bonus fina
liter. Nam cum simul omnes creature sint
create ꝛ ordinate ad diuine bonitatis finem
manifestande seu participande:pro eo q̃ ipse
est finis omniũ:tñ deus ipse non est ordina-
tus seu subiectus ad aliquam creaturaʒ. Si
igitur vt patet p̃dictis q̃nqʒ modis solus
p

creator bonus est ⁊ non aliqua alia creatura
concludit necessario: q soli deo debet honor
latrie: exquo latria p̄supponit simpliciter ali
quā bonitatē esse adorandā. ¶ Tertio insup
hoc idem ꝓbo rõne iustificatõis. Fundamē
tum rõnis ponit ph̄s.5.ethi.di. Iustitia ē ha
bitus cuilibet ad bñ viuendū opportunus: s3
quē nullus eligit cõtra aliquē male operari.
p3 h regula. Nam vt q̄sq3 sit iustus tenet oi
tpe nihil inferre ꝓximo quo ꝓximus dāni
ficetur: pro eo q aliter facere nequaq̄3 iustitia:
sed iniustitia foret. Quo presupposito: certu3
est q cultus latrie: seu adoratio: que est quid
excellentissimū: soli deo cõpetit ꝓpter suam
excellentiā: vt in p̄ma rõne monstratum est.
Qd si sic est: si adoratio latrie attribueret ali
cui simplici creature: vtiq3 fieret ꝯtra iustitiā
pro eo q vsurparet a deo illd qd sibi simpli
citer cõpetit. Sed cū agere ꝯtra iustitiā nul-
li liceat: ergo adoratõ latrie simpliciter ē deo
exhibēda: ꝓpter qd Isa. in p̄sona dei loquēs
c.41.dicit. Gl'iam meā alteri nõ dabo.s. ado
rationis latrie mihi debite. Ex predictis rõ
nibus p3: qualiter deus adorādus est simplr
cultu latrie: ⁊ non dulie vel hyperdulie. ¶ Ter-
tio deniq3 ꝓbo exemplis. q v3 solus deꝰ cul-
tu latrie d3 adorari. Primū exemplū habe
mus Apoc. vlti. de angelo. qui prohibuit ne
Ioānes ip̄m adoraret. Ibi eni sic dr̄. Cecidi
inquit Ioānes vt adorare3 ad pedes angeli
qui dixit mihi. Vide ne feceris: cõseruꝰ enim
tuus sum ⁊ fratrū tuoꝝ. tu vero deū adora.s.
adoratiõe latrie. hec ibi. Sup que verba q̄rit
Tho. in.3.di.9.ar.2.q.6. Et.2.2.q.84.ar.j.⁊ in
super dñs Bonauentura in.3.di.9.ar.j.q.5.
Cur angelus ꝓhibuit Ioāni ne ipsum odo-
raret: ⁊ pariter r̄ñdet q h fec̄ triplici respectu
Primo respectu oñsionis. Scd̄o respectu
manifestatiõis. Tertio respectu euitationis
¶ Primo ꝓhibuit respectu oñsionis. Nam
noluit adorari a Ioāne: ad oñdendū dignita
tem magnā ipsiꝰ Ioānis: q multis angelis
dignior excellentior ⁊ supior erat: ⁊ h vel sim
pliciter vel s̄m qd: vnde nūq̄3 superiora ado
rant inferiora: sed ecõuerso. ⁊ hoc ideo: q2 su-
periora hñt dignitatē excedentē respectu in-
ferioꝝ. ¶ Scd̄o etiā angelus ꝓhibuit se ado
rari a Ioāne respectu manifestatiõis. Quia
enim genus humanū exaltatū est in genere
per xp̄m supra nām angelicā: ꝓpter hoc no-
luit angelus adorari: vt ostēderet q̄3 magna
esset dei gl'ia in humana nā: ⁊ q̄3 maxime ex
altata erat humana nā p cõparationē ad ip̄3
deum. Quāuis aūt angeli in veteri testõ pa
terent se ab hoibus dulia adorari: sic habet
Iosue.5. In nouo tñ testõ post glorificationē
humane nature in xp̄o qua vident consedere
ad dexterā patris eterni non patiunt illā nā3
sibi subijci. ¶ Tertio deniq3 angelus ꝓhibuit
se a Ioāne adorari respectu euitatiõis: v3 cri
minis ⁊ erroris. Si enim angelus p̄misisset
se adorari: hoc poterat seu posset alicui eē oc-
casio idolatrie: q2 sub pretextu dulie occasio-
naliter forsitā latria exhiberet creature. Qd
vtiq3 facere nephas maximu3 esset. Et ideo
Paulus p̄me cor.8. ꝓhibet comedē i idolo:
q2 posset esse occasionali: vel in se: vel i alio.s.
veneratiõis idoli. ¶ Adde si vis ⁊ quartū re
spectū s̄m aliquos. Nam illa ꝓhibitio ado
rationis ideo facta fuit Ioāni ab angelo: qa
fuerat nimis excessiua: potuisset tñ tūc sicut ⁊
nunc adorari angelus simpliciter adoratiõe
dulie: quēadmodū ⁊ ceteri sancti adorantur.
Quo exemplo euidēter apparet: q deꝰ solus
est adorādus latria: exquo angelus ꝓhibuit
se adorari non tm̄ latria sed ⁊ dulia. ¶ Scd̄3
exemplū habemꝰ Mat.4.c. vbi legit: q cum
demon transfiguratus in similitudine hois
oñdiss3 xp̄o oia regna mundi ⁊ dixisset: h oia
tibi dabo si cadens adoraueris me. stati xp̄s
videns hoc esse iniquissimū ⁊ cõtra omnem
iustitiā: v3 q honor creatoris ipsi creature ex
hiberet: statim exprobratiue r̄ñdit di. Vade
retro sathana. scriptū est enim. dñm deū tuū
adorabis ⁊ illi soli seruies. Quo exēplo dat
intelligi: q exquo xp̄s noluit lucifeꝝ adorare
qui tñ s̄m dignitatē nature ip̄o xp̄o nobilior
erat: intellige de humana nā simpliciter et
nõ de diuina: dicente ꝓpha. Minuisti eum
paulominꝰ ab angelis ⁊c̄. A fortiori nec q̄sq3
alius sanctus adorari d3: non dico adoratõe
dulie sed simpliciter latrie. Si aūt quereret
an peccatū esset idolatrie: si cultus latrie exhi
beret demoni in forma Christi: aut virginis
transfigurato. R̄ñdit Bonauen. ibi.3.dist.9.
ar.j.q.6.ar.9. Et etiam Alex. de ales in.3. p̄te
sum.q.16.ar.9.di. q honor latrie põt exhiberi
aduersario xp̄i dupliciter: aut simpliciter: aut
sub ꝯditione. Si simpliciter: dico q non põt
esse sine peccato. Non offert eni cultus latrie
alteri q̄3 deo: ⁊ ideo est ibi peccatu3 idolatrie
nec excusat quisq̄3 rõne ignorantie. habet eni

triplex adiutorium ꝑpter qđ pōt hmōi erro
rem deuitare. Primū est adiutoriuȝ seu re
medium premonitōis sacre scripture: q̄ mul
totiens docet qualiter multi in noīe Christi
mendaciter vēturi sunt:seu qualiter angelus
tenebraꝝ sepius ī angelum lucis se transfigu
rat.prout habet.2.corin.xj.ꝛ Mat.24.dicitur
Multi.s.demones venient in nomine meo
dicentes: ego sum Christus. ¶ Scđm est ad
iutorium seu remediū orationis:qua debet ꝛ
tenetur homo ad deum recurrere vt cor eius
illuminet. Si enim aliquis oraret deū toto
corde vt reuelaretur ei veritas:deus non per
mitteret eum decipi. In hoc enim casu intel
ligitur illud Jo.15.Quicqd petieritis patrem
in nomine meo:vȝ ī nomine Jesu qui salus
interpretat:dabit vobis. Qui igitur nō orat
deum:non adhibet omnem diligentiaȝ quā
debet. Et ideo non excūsat. ¶ Tertium ē ad
iutorium seu remediū conditionis. Facilime
enim posset quisqȝ vitare periculū apponen
do.s.conditionem hoc modo. Adoro te si tu
es Christus. Si igitur aliquis aduersarium
Christi adorat:vterqȝ in idolatriaȝ incideret
nec ignorantia aliquo modo eum excusaret:
precipue cum vti posset tribus remedijs su-
pradictis.propter qđ.j.Jo.4.dicitur. Nolite
credere omni spiritui:sed ꝓbate spiritus si ex
deo sunt. Si autem quis adoraret sub con-
ditione:hoc potest esse dupliciter. Aut quia il
la conditio est apposita actualiter. Aut habi
tualiter. Si actualiter. Sic non adorat ipm
luciferꝝ:sed magis Christū:quia non stat ado
ratio nisi stante conditione: ꝛ ad eum infert
adoratio ad quē refertur adorationis implo
ratio. Si autem illa adoratio sit sub condi-
tione habituali:hoc modo non sufficit ad vi-
tādū peccatū idolatrie respectu h⁹ apparitio
nis:sufficit tñ respectu sacramēti altaris. Nā
talis transfiguratio est insolita ꝛ non precipi
tanter:sed cuȝ pura maturitate debet fieri ta
lis adoratio. Consecratio vero hostie est con
sueta: ideo sufficit ꝙ adorans habeat in habi
tu hanc conditionē.s.si cōsecratio debito mō
facta sit. Unde pauci vel nulli fideles ī ado-
ratione peccant:etiam si hostia non sit conse
crata:vel modo indebito cōsecrata: quia oēs
accidunt cum conditione ista. Si tamen ali
quando accideret casus ꝙ demon in forma
virginis vel crucifixi se ad adorandum tibi ꝑ
beret:consulo ꝙ imitaris exemplū cuiusdam
sancti patris:cui sicut legitur in vitis patrum
cum diabolus in specie Christi gloriosus ap
paruisset:vt vel sic eum adoraret latrie ado-
ratione:statim ille clausis oculis dixit deriso
rie se in hac vita Christum nolle videre nec
adorare:asserens se tali visione oīo indignuȝ
Qđ videns diabolus statim confusus eua-
nuit. Ex predictis igitur auctoritatibus rōni
bus atqȝ exemplis clarissime patet: qualiter
de⁹ solo cultu latrie nō dulie vel ẏꝑdulie ado
randus est:cum sit excellētissimus super oēs
creaturas in omni clementia:sapientia: iusti
tia:potentia:atqȝ bonitate. hic igitur quisqȝ
aduertere pōt:q̄ȝ grauiter peccent q diabolū
in diuersis maleficijs supstitiōibus facturis
atqȝ incantationibus adorant: ꝑpter h ei fi-
dem adhibendo: cuȝ tñ quisqȝ teneatur citi⁹
permittere mori omnes creaturas q̄ȝ eas ali
quo maleficio adiuuare. dicente Augustino
22.q.2.c. Faciat inquit homo pro temporali
salute hominū quicqd potest. cum autem ad
hoc ventum fuerit:vt tali saluti nisi peccando
consulere possit:iam se existimet nō amplius
habere quid faciat.hec ille. Grauissimū in-
super peccatū incurrunt: qꝛ magis prelatos
ecclesiasticos ꝛ tēporales dños venerant q̄ȝ
deum. A quo peccato ꝛ vituperio nos pre-
seruare dignetur deus ipe ꝛ dñs Jesus xp̄s
qui in trinitate perfecta viuit ꝛ regnat bene-
dictus in secula seculoꝝ. Amen.

¶ Feria tertia post dñicam.2.q̄dragesime.
Iterū de gnta excellentia:vȝ de nobilitate ip
sius sanctissime fidei.

q Ui se humili
at exaltabit. Scribunt h ver
ba Mat.23.ꝛ in euangelio
pn̄tis ferie. Post sacri euan
gelij lr̄alem ꝛ spūalē exposi-
tionem amātissimi ciues: ex
quo vt claruit in ꝑcedēti sermone declaraui
de diuino cultu ꝛ adoratōe ꝑmā ꝯtēplatiōeȝ
que dr̄ specificatōis. In q̄ mōstratuȝ fuit:qlr
honor latrie deo simplr debet:ꝛ nō dulie vel
ẏꝑdulie:hōo vobis ī pn̄ti sermōe spālr decla-
rare scđam ꝯtēplationē:de ipsa latria seu di
uina adoratōe:q̄ plurimum erit vobis grata
atqȝ salutifera. Cui⁹ scđe ꝯtēplatōis declara
tio talis erit.

¶ De scđa ꝯtēplatōe diuine adoratōis que
dicitur contemplatio diffinitionis.

(s) Ecunda igitur cōtēplatio de diuino cultu seu de adoratōe ad deū faciēda dr̄ diffinitōis. O n̄so.n. q̄l'r deus dꝫ simpl'r latria adorari. Vidēduꝫ ē ad p̄n̄s qd sit ipsa latria ſm suā eēntiā atqꝫ substantiā. Pro cuiꝰ ꝯtēplatōis clariori declaratōe tres solū diffinitōes de ip̄a latria ponemꝰ. Pria est Aug.io.de de ciui.dei.c.4.dicētis. Latria inquit grece nihil est aliud q̄ꝫ religio latine. Et ibidē dicit. ꝙ cultus deo debitus quattuor nominibꝰ vocat̄.s.duobꝰ apud grecos:⁊ duobus apud latinos. Apud grecos dr̄ latria et theusebia vel eusebia.i.cultus diuinus ⁊ cultus pius. Apud vero latinos latria vocatur religio: ⁊ pietas. Ita ꝙ hec duo noia correspondent illis duobꝰ: licet quodāmodo sint in plus: q̄ꝫ ad modū consuetū. Cum queritur igit̄ quid est latria: simpliciter absolute dico ꝙ idē est ꝙ religio. Quā religionē Tuliꝰ in prima rethorica que ars vetus dr̄ diffiniens ait. Religio inq̄t est que supiori cuidā nature quā diuinā vocāt: cultū cerimoniāqꝫ affert hec ibi. Extensa igit̄ hoc nomine religio. clarum est: ꝙ cōmuniter omnes illi dici possunt religiosi: qui deū colunt ꝑ cultum interiorem cordis: ⁊ per cerimonias exteriores sui corporis: specialiter tamē religiosi dicūtur: qui vitam suā totaꝫ deo dedicātes: a mūdanis negocijs se abstrahunt. Demonstrato igit̄ qualiter latria est simpliciter q̄dā religio seu cultus pius deo exhibitus: quoniā ut ait philosophus.4.Metha. Nomina imponūtur rebꝰ ſm eorū proprietatē ⁊ significationē. propter quod ⁊ nomē dicit̄ quasi notamē. Hinc ē ꝙ habemus videre quid significet iste terminꝰ religio. Et certū est ſm Isido.8. libro suaruꝫ ethimologiaꝝ. et etiā August.io. de ciui. dei. ꝙ latria ideo appellata est religio: quia ꝑ eā vni soli deo ⁊ creatori nostro religamus animas nostras ad cultum eius: cum vinculo seruiendi. Quadruplex igit̄ est religatio.

¶ Prima dicit̄ religatio Generalis.

¶ Secunda dicit̄ religatio Specialis.

¶ Tertia dicit̄ religatio Specialior.

Quarta dicit̄ religatio Specialissima.

Prima religatio qua per religionē aīe se religant ad diuinū cultū ⁊ diuinā seruituteꝫ dicit̄ generalis. Et talis religio seu cultus ꝙ est principiū omniū consequētiū: exhibet̄ deo generaliter in suo principio. vꝫ in sacramēto baptismi: in quo initiat̄ omnis xp̄iana religio. Quoniā in ꝑsona cuiuslibꝫ baptizādi cō pater spiritualis se religat deo ꝑ abrenūciationē omniū que possent esse in dei cōtumeliam. di. Abrenūtio sathane ⁊ omnibꝰ pompis eius. in q̄bus verbis ꝓmittit̄ triplex abrenūciatio: quoniā omnis pompa reducitur ad tria. Et p̄ma est renūciatio carnalis: que consistit in delectationibꝰ corporis. Secunda est renūciatio tempalis: que cōsistit in cupiditate ⁊ amore tempaliū bonoꝝ. Tertia est renūciatio spiritualis: q̄ consistit in supbo appetitu honoꝝ ⁊ dignitatū. Et quoniā post ꝓmissionē rerum honestarū: nulli licet contrafacere. idcirco post sacramentū baptismi nunq̄ꝫ licitū est vti aliquo triū p̄dictoꝝ. Proinde Joannes p̄me Jo.2. dicit. Nolite diligere mundū: neqꝫ ea que in mūdo sunt: quoniā omne q̄d in mūdo est: aut est ꝯcupiscētia carnis: aut est concupiscētia oculorū: aut est supbia vite. Et sic ex predictis patet p̄ma religatio generalis. Secūda religatio qua ꝑ religionē anime religātur ad diuinū cultū ⁊ diuinā seruitutē dicit̄ specialis. Et hec religio cōuenit specialiter peccatoribꝰ adultis: q̄ cum peccauerint seu deū offenderint in tribꝰ predictis que ꝓmiserāt in baptismo: denuo per ꝯsensum li.arbi. se religant deo: ⁊ hoc modo religio ſm August.io. de ciui. dei. dr̄. a religendo deū: quē quis ꝑ peccatū amiserat. Et in libro de vera religione dicit. Religet nos religio vni omnipotēti deo: a quo ꝑ culpam sepati fuimus. Vt autē talis religatio peccatoris sit vera ⁊ iusta tria includit. Primuꝫ est ꝙ doleat ꝑ contritionē cordis de peccato ꝯ deū ꝑpetrato. dicēte ꝓpheta. Sacrificium deo sp̄us cōtribulatus ⁊c̄. Scd̄m est ꝙ post dolorē culpe detestet̄ ⁊ contēnat i futurum ⁊ semp vsqꝫ ad mortē oēm amorē terrenoruꝫ bonoꝝ. dicēte Seneca. Nemo dignꝰ deo est nisi q̄ propter deuꝫ contēpserit opes. Et propheta dicit. Juraui ⁊ statui. cus. vi. iusticie tue.

¶ Tertiū est ut peccator simpl'r pctm̄ suū propter deū sacerdoti ꝯfiteat̄. dicēte Ambro. de pe. di.j.§. Alij ecōtra. Non pōt inq̄t iustificari quis a peccato nisi peccatū fuerit añ cōfessus. Et propheta dicit. Dixi cōfitebor iniusticiā meā dn̄o ⁊c̄. Adde si vis ⁊ q̄rtū post p̄dicta. debꝫ peccator vitā suam cōmittere deo ut eā dirigat semp in beneplacito volūtatis sue. Proinde Thobias.4.c. Ad hoc hortabatur filiū suū. di. Omni tp̄e benedic deū: ⁊ pe-

re ab eo ut vias tuas dirigat ⁊ omnia consi-
lia tua in ipso ꝑmaneant. hec ibi. Ex quo igi
tur peccator post peccatū sponte se deo mo-
dis predictis religauit: nunq̄ȝ licet ei postmo
dū a predictis se auertere. Quoniā ut dicitur
Luce. 9. Nemo mittens manum ad aratruȝ
Et aspi. re. ap. est regno dei. Ex p̄dict̄ etiā pȝ
scđa religatio spālis. ¶ Tertia religatio qua
per latriā. i. ꝑ religionē aīe se religāt ad diui-
nū cultū ⁊ diuinā seruitutē dr̄ spā'ioꝝ. Hāc
religationē obseruant q̄ in spālibus religio-
nibus se obligant per votū ꝓpter deū ad fa-
ciendū ea que sunt ꝑfectōis seu ꝑfectōis reli
gionis. Talis aūt religatio vt sit ꝑfecta tria
reqrit. Primo renūciationē actualē vel ha
bitualē oīuȝ tpalium bonoꝝ. dicēte saluatore
Mat. 19. c. Si vis ꝑfectus esse: vade ⁊ vende
oia q̄ hēs ⁊ da paupibus ⁊ veni sequere me.
Et Luc. 14. dicebat de necessitate talis abdi
cationis. Nisi qs renūciauerit oībus q̄ possi
det nō pōt meus esse discipulus. ¶ Scđo re
quirit̄ q̄ talis hēat ꝑfectā castitatē: ⁊ sui cor-
poris macerationē: dicente saluatore Lu. 12.
Sint lūbi vestri p̄cincti ⁊c̄. Et apl's ad Ro.
13. dicit talib⁹. Frēs induimini dn̄m Jesum
xp̄m: ⁊ carnis curam ne feceritis in desiderijs
vestris. Et ad Ro. 8. ait. Frēs debitores su-
mus: nō carni vt ꝟm carnē viuam⁹. Si eniȝ
ꝟm carnē vixeritis moriemini: si aūt spū fcā
carnis mortificaueritis viuetis. hec ibi. ¶ Ter
tio insuꝑ reqrit̄ q̄ talis hēat toto tꝑe vite sue
ꝑfectā subiectionē seu obedientiā p̄latis suis
propter deū in oībus abnegando ꝓp̄am vo
luntatē. dicente saluatore Mat. 16. Qui vult
venire post me abneget semetipsum. s. ꝑ ꝯtē-
tum ꝓp̄e voluntatis: ⁊ tollat crucē suā ⁊ seq̄t
me. Et apl's ad hebre. 13. ait. Filij obedite pre
positis vestris in oibus ⁊ subiacete eis. Qui
cūq̄ȝ igit̄ semel in predictis tribus se deo de-
uouerit seu religauerit: tenet̄ vsq̄ȝ ad morteȝ
predicta obseruare: ⁊ citius velle mori q̄ȝ ali-
qđ p̄dictoꝝ infringere. vn̄. 23. q. 8. c. conuenior
dr̄. Tanta dȝ esse fideliū ꝯstantia: vt potius
vita q̄ȝ fides auferat̄. Patet insuꝑ ex predict̄
tertia religatio spālioꝝ. ¶ Quarta deniq̄ȝ re-
ligatio: qua ꝑ latriā. i. ꝑ religioneȝ aīe se reli-
gāt ad diuinū cultū ⁊ diuinā seruitutē dicit̄
spālissima: hanc religationē obseruat fidelis
aīa: qn̄ egressa a corpore: sponte se obligat ad
colendū deū: non tpaliter sicut fit in precedē-
tibus: sed eternaliter ⁊ in ꝑpetuū. Talis autē
religio celestis ⁊ eternalis tria in se includit
Primo includit in se ꝑpetuū timorē. Naȝ
in eternū talis aīa deū colet timore reueren
tiali ⁊ filiali. de quo timore ꝓpha dic̄. Timor
dn̄i sanct⁹ ꝑmanet in seculuȝ scl'i. Et Moy.
Deutero. 28. ait. Timebis deū die ⁊ nocte in
sempiternū. ¶ Scđo includit in se ꝑpetuum
amorem siue ꝑpetuaȝ dilectionem. De quo
Eccle. 17. Omni tꝑe diligit qui amicus est. ⁊
Tulius dicit. Vere amicitie sempiterne sūt.
Et Isidorus lib. de sūmo bono. dicit. Vera
amicitia nulla vnq̄ȝ arte excluditur: nullo tꝑe
abolet̄: sed vbicūq̄ȝ tp̄s se vertit: semꝑ firma
est: semꝑ ꝑpetua: semꝑ stabilis ⁊ ꝑseuerās ē.
Et ideo Jere. 31. dicit̄. In caritate ꝑpetua di
lexi te. ¶ Tertio in se icludit ꝑpetuā ꝯforma
tionē. s. voluntatis sue cū ipso deo: ꝓpter qđ
propha dicit. Inclinaui cor meū ad faciēdas
iustificationes tuas in eternū ꝓpter retribu
tionē. s. eterne vite. Intellige non antecedent
sed ꝯn̄ter: ꝓpter que tria deus ipse se religa
bit ⁊ sponte se faciet obligatū ad ꝯformāduȝ
voluntatē suam cū voluntate tam fidelis aīe
attestante ꝓpha: q̄ ait. Voluntatē timentiuȝ
se faciet: ⁊ deprecationes coꝝ exaudiet: ⁊ sal-
uos faciet eos. Ex predictis oibus pȝ decla-
ratio p̄me diffinitionis de latria: in q̄ ꝯn̄sum
fuit qualr̄ latria essentialiter est idem q̄ reli-
gio quedā: qua religione aīe: vt pretractatuȝ
est. quadruplr̄ religant̄ ad diuinū cultū: ⁊ ad
diuinā seruitutē. ¶ Scđa insuꝑ diffinitio de
claranda de latria est glose suꝑ verba Mat.
4. Dn̄m deum tuum adorabis ⁊c̄. dicentis.
Latria est honor qdam excellentissimus soli
deo debitus: ⁊ nulli cōicabilis creature. De
qua diffinitiōe simpliciter remanet declarā-
dū qd significent illa verba: ⁊ nulli cōicabilis
creature. Qm̄ in p̄ma cōtēplatōe declaratuȝ
fuit qd sit honor excellentissimus: ⁊ quō soli
deo cōpetit. Dicit ergo glo. q̄ latria ē honor
qui nulli creature est cōicabilis. Quero igit̄
an hunc honorē latrie possit deus alicui sim
plici creature cōicare. Et breuiter rn̄deo q̄ n̄
tripliciter ꝓbando. Primo auc̄te. Scđo
rōne. Tertio distinctione. ¶ Primo probo
auc̄te Isaie. 41. c. in ꝑsona dei dicētis. Glo-
riā meā alteri non dabo. vbi glo. dicit. Glo
riam honoris sui nemini pōt deus dispēsare
¶ Scđo h̄ idē probo vnica rōne: vȝ ꝓpetat̄
fundamētum rōnis ponit phus. j. de celo ⁊
mundo. di. Qui nō hȝ essentialiter substātiā

alicuius rei:non hʒ eius ꝓprietatem. pʒ hec regula. Qȯ enim nõ habet essentialiter substantiã arboris vel solis:non põt ꝓducẽ per ꝯñs fructus:nec radios:q sunt eoꝝ ꝓprietates quo presupposito:certũ est ꝙ ꝓprietas substãtie dei essentialiter reqrit latrie adorationeʒ: propter eius excellentiã. Sed claꝝ est ꝙ substãtia dei ꝓut est forma quedã simplicissima non põt alicui simplici creature cõicari: nisi forte ex cõione quadã prout forma:sicut xp̄o contigit. Qȯ si sic est:ergo p ꝯñs nec eius ꝓprietas que est honor latrie põt alicui cõicari Et cõfirmať ista rõ. Claꝝ est enim ꝙ ois potentia seqť ꝓprietatem sue substantie. Sʒ ois substantia creature est finita:ergo ꝛ eius virtus:vel potentia est finita. Sed cũ finitũ non sit capax alicuius infiniti:vt dr̃.8.physi. Substantia vero dei:bonitas:sapia:atqʒ potentia sit qd infinitũ.ꝯcludiť ꝓpter hoc ꝙ nulli creature est cõicabilis. An non potentia dei ẽ immensa ꝛ infinita:cuʒ ꝓduxerit de nihilo oẽs creaturas ad esse:ꝛ cõseruet in esse: ꝛ tribuat bñ esse:vʒ ꝑfectionẽ finis cuiuslibet rei: ꝛ certum est ꝙ sit. Sed manifestũ est ꝙ talis vertus ꝛ potentia:vʒ creatiõis:ꝯseruatiõis:ꝛ ad finem ꝑductionis:est incõicabilis oi creature ꝛ etiã ipsi aie xp̄i.ergo per ꝯñs vt predictuʒ est:incõicabilis est etiã cuilibʒ creature latrie adoratio. Tertio deniqʒ ꝓbo vnica distinctione.ꝙ vʒ nec substantia nec potentia dei infinita põt alicui creature cõicari:ꝛ p ꝯñs nec eius honor qui est latria. Nam Bonauen.i 3.dist.14.ar.3.q.3.querit vtrũ deus potuerit cõicare aie xp̄i suam oipotentiã:ꝛ rñdet i corpore.q.dicens. Nec inquit aie xp̄i: nec alicui alij creature põt oipotentia cõicari:nisi eatenus qua cõicatur ei nomẽ ꝛ excellentia diuinitatis.hoc est p cõicationẽ idiomatũ: q̄ ortũ habet ex ꝑsonali vnione. sic enim possumus dicere:ꝙ homo est oipotens:ꝛ sicut excellentia diuinitatis nulli creature ꝯuenire potest sicut forma ꝛ ꝓprietas eidem inherens substãtialiter:vel actualiter sic nec etiã oipotentia. Rõ aũt q̃re oipotentia alicui creature cõicari nõ põt est:q2 omnis creatura eoipso ꝙ ex nihilo est: deficit a sũma stabilitate: vnde nõ existit per seipsam. Deficit a sũma simplicitate:vnde non agit per se totam. Deficit a sũma imensitate:vñ distare põt ibi ipsa virtus a substantia. Et qm̃ ibi se non subsistit nec p e nisi sustenteť a diuina potẽtia:ideo impossibile est ipsam eẽ oipotentẽ.non enĩ põt seipsam sustinere. Rursus qm̃ ex se tota nõ agit non põt in totam rei substantiã. Et ideo nõ põt esse oipotens:cũ non possit simul totum producere. Postremo q2 virtus eius distat a substantia:tm̃ põt elongari ꝙ oio deficiat vnde nõ põt in oia. Sicut igitur soli deo cõuenit sũma stabilitas:sũma simplicitas:ꝛ sũma imensitas:sic etiã oipotentia que necessario requirit ista tria. Et ideo oipotentia cõicari non põt alicui creature:nec etiaʒ aie xp̄i ħ Bonauen.ad lr̃am. Si aũt forte obijceres ꝙ xp̄s oia põt:dicente Mat.vltio. Data est mihi ois ptãs in celo ꝛ in terra. Ad ħ rñdet idem Bonauen.in.3.dist.14.in q̃onibus circa lr̃am.q.vltima.di. Triplex est potentia.s. potentia presidendi:potentia ipetrãdi. Et potentia faciẽdi. Cũ dr̃ Mat.vltimo. Data est mihi ois potestas:intelligiť de potẽtia presidendi.oib[9] eniʒ que sunt sub deo preest xp̄s etiam ꝭm humanã nãʒ. Cum etiã dr̃ Mat. 6. Omnia possibilia sunt credenti: a fortiori ergo aie xp̄i intelligiť de potentia impetrãdi Fides enim ipetrare põt oia miracula. iuxta illud.j.cor.13. Si habuero fidem:ita vt mõtes transferã ꝛc. Hoc m̃ȯ xp̄s hʒ oipotentiã impetrandi a deo oia quecũqʒ vult: etiã ꝭm humanitatẽ. Potentia aũt faciendi etiã granũ milij:non est in xp̄o:nec esse põt ꝭm humanitateʒ:cũ ad hoc reqratur virtus infinita: que nullatenus inest aie xp̄i.ħ Bonauen.ad lr̃aʒ Ex predicta igiť auctẽ rõne ꝛ distinctiõe pʒ qualr̃ adoratio latrie:est oio incõicabilis oĩ creature. Quãto igiť honore venerandus est deus nõ sufficit explicare. Cum etiaʒ debeať deo maior honor ex creatiõe vni[9] vermiculi villissimi de nihilo:cũ in hoc cõcurrat potentia infinita:q̃ʒ aie xp̄i virgini glīose:ceterisqʒ oibus sanctis ꝛ angelis:atqʒ rõnabilib[9] creaturis:quãtũcũqʒ polleant maxima potentia virtute:bonitate:sapia. Ex predictis igiť oibus pʒ etiã declaratio scḋe diffinitiõis de latria:in qua ꝯñsum fuit:qlr̃ latria essentialiter ꝛ simplr̃ non est cõicabilis alicui creature.

Tertia deniqʒ diffinitio declaranda de latria est Augu.in lib.de vera religione. dicẽs Latria est quedã deuotio soli deo exhibenda cũ exclusione amoris mundanoꝝ. In q̃ diffinitione tria sunt declaranda. Primũ ẽ qd significeť p illa verba:latria est deuotio qdaʒ Scḋʒ est qd significeť p illa verba: soli deo

exhibēda. Tertiū est qd significet p illa ver
ba: cū exclusiōe amor' mūdanoꝝ. ¶ Primū
declarandū in hac diffinitiōe est videre qd si
gnificet p illa verba: latria est deuotio quedā
Et certū est q deuotio dr a deuouendo: vñ
deuoti dicunt q seipsos quodāmodo deuo
uent deo: vt ei se totalr subdant: pṗter qd et
olim apud gentiles deuoti illi dicebant: qui
seipsos idolis deuouebāt i morte: aut pro se:
aut pro sui salute exercitus. Sicut exemplū
ponit Valerius maximus li.5.c.5. de Pu
blio decio: qui cū eēt ꝯsul Romanus: ⁊ vide
ret quasi prostratā totā rempublicā ⁊ ciuita
tem: caput suū deuouit dijs pro salute reipu.
si salutē dij ꝯcederent reipublice. Et statim
emisso voto ꝯcitato equo intrepidus iuit in
medio hostiū clamās ⁊ dicēs. Auferte mihi
caput pro repub. Facta igitur ingenti strage
plurimis telis obrutus corruit. Ex cuius vul
nerībꝰ sanguine ⁊ morte: insperata victoria
emersit. Sile exemplū recitat idē Valerius
codē lib.⁊.c.2.5. de Codro pncipe ⁊ rege athe
nensiū: qui videns preualere hostes ꝯtra rē
publicā: ex diffidentia humani auxilij: statim
ad apolinis delfici oraculum confugit: petēs
ab eodem apoline: qūo tam graue hostium
bellum vinci posset: cui respōdit deus apolo.
Si te hostes occiderent victoriam ciues tui
obtinerent. Quod intelligentes hostes ꝯtra
rij: fecerunt edictū ne quis cordi corpus vul
neraret. Quod intelligens Codrus: depositis
insignibus vestimentis imperij: familiarem
⁊ peregrinum habitum induitur. Et statim
in bello exiliuit. Qui cum falce vnum ex ho
stibus percussisset: vt ⁊ ipse percuti posset: in
cognitus ab eodem: statim in morteꝫ percus
sus est. Ex qua morte victoria in hostes ꝯ
secuta est. Simile exemplū ponit Augustinꝰ
5. de ciuitate dei. ⁊ Valerius vbi supra. De
Curtio. Tempore enim huius Curtij accidit
q platea ciuitatis Romane repētino hyatu
in duas partes tota scissa est ⁊ diuisa: ita vt
apparet precipitium maximum ⁊ ruina to
tius ciuitatis. Cum aūt ciues orassent deos
vt eis reuelarent: quod remedium huic exci
dio adhiberi posset. Responsum est eis: q si
vnus in illud precipitium se precipitaret: sta
tim tota ciuitas liberaretur ab illo excidio.
Quid plura? Curtius animi ⁊ generis nobi
lissimus adolescens: totum se militaribꝰ ar
mis exornans equum conscendit: cūqꝫ vehe
menter calcaribus pungens clamabat. Pro
republica mori volo: ⁊ me deo apolini i mor
tem deuoueo: ⁊ statim concito gressu se cum
equo in illud magnum precipitium dedit.
Quo absorto: statim terra pristinum habitū
recuperauit. Ex qbꝰ collige q deuotio nihil
aliud est q̄ voluntas promota faciendi quod
ad dei seruitium pertinet. Sic dicitur Exo.
35. q multitudo isrl' obtulit pmitias deo mē
te promptissima atqꝫ deuota. Vbi glosa in
terlinearis. Omnis multitudo israel obtu
lit primo mente promptissima: quia nō vult
deus coacta seruitia. Scdo mente deuota
quia amore ei seruitur ⁊ non timore. Tertio
mente .i. corde: quia mente ei seruitur: vel cor
de principaliter ⁊ non corpore. Ex premissis
patet qualiter deuotio est voluntas sponte se
tradens ad ea que pertinent ad dei famula
tum. Vgo tamen de sancto Vic. deuotio
nem diffiniens sic dicit. Deuotio est feruor
quidam bone voluntatis: quem mens cohi
bere non valens: certis manifestat indicijs:
videlꝫ tristitia: aut leticia: ⁊ sic patet primum
declaratum. ¶ Scdm declarandum in hac
diffinitione est videre quid significetur per il
la verba: soli deo exhibenda. Et quero an
deuotio debeat simpliciter haberi ad deum.
⁊ videt q non: quia deuotio non solum ha
betur ad deum: sed etiam ad sanctos viuos
⁊ mortuos. Quod si sic est: ergo deuotio nō
diffinitur bene. Ad hoc respondet beatus
Thomas scda scde. q.82. articu.1. in respon
sione tertij argumenti dicēs. Cum queritur
an deuotio sit habēda etiam ad sanctos dei
viuos vel mortuos. dicendū est q talis de
uotio non terminatur ad ipsos: sed transit in
deum tāq̄ in primum obiectum: inquātū s.i
ministris ⁊ sanctis dei: deum per deuotioēꝫ
veneramur: cui deuotio simpliciter ē exhibē
da. Ex quibus etiam patet scdm tertium de
clarandum in hac diffinitiōe est videre qd si
gnificet per illa verba diffinitionis: vꝫ cū ex
clusione amoris mūdanoꝝ. Et claꝝ ē q iō
Aug. hec verba posuit: q.s. simul cum amore
mundanorum inordinato: nō potest quis di
ligere deum: in quo consistit substātia ois de
uotionis. Et q necesse sit excludere inordina
tum amorē rebus mūdanis aliter nō pōt qs
nec deū diligē: nec deo eē deuotꝰ triplr pbo.
Primo auctoritate. Secundo ratione.
Tertio exemplo. ¶ Primo pbo auctoritate

saluatoris Mat.6.dicẽtis. Nemo pōt duobus dñis seruire.s.ꝑ amorẽ deo aut mamõe Aut eniꝫ vnum diligit:⁊ alteꝝ odio habebit. ¶Secũdo hoc idẽ probo vnica ratione.vꝫ localitatis. Fundamentũ ratiõis ponit auctor in libro.6.principioꝝ.di. Idem simul ⁊ semel nõ potest esse in diuersis locis. patet hec regula. Nã corpus Petri nõ potest simul ⁊ semel esse Rome ⁊ Mediolani. Similiter nec angelus bonus custos: potest simul ⁊ semel esse ꝑ̃sentialiter cum anima mea ⁊ essentialiter i celo. Taceo de deo ꝙ simlr ⁊ semel ẽ in oibus locis. Similiter corpus xp̃i per coniũctionem diuinitatis potest simul ⁊ semel esse sacramentaliter in pluribꝰ hostijs cõsecratis. Quo ꝑ̃supposito:certũ est ꝙ cum anima sit simplicissima: ut dicit primo de aĩa.non pōt habere nisi vnũ amorẽ:aut simpliciter ad deum:aut in creaturis ꝑ relationẽ ad deũ. quẽ amorẽ si inordinate habeat ad terrena:impossibile est ꝙ simul amorẽ habeat ad deuꝫ. ¶Tertio deniqꝫ probo vnico exemplo.ꝙ ad contẽplationẽ ⁊ deuotionẽ dei oĩno requirit exclusio amoris mundanoꝝ. Nam legit in libro de vita ⁊ moribꝰ philosophoꝝ.ꝙ Democritus phus eruit sibi oculos ne mens vagaretur per visionẽ mundanoꝝ ad amorẽ ipsoruꝫ:⁊ sic priuaret intellectuali contẽplatione ⁊ dilectione celestiũ bonorũ. Ex quibꝰ etiam patet tertiũ declaratũ. Ex predictis igit tribꝰ diffinitionibꝰ patet secũda contẽplatio latrie seu diuine adorationis que dicit contẽplatio diffinitionis:in qua ostensum est quid realiter:quidue essentialiter seu substantialiter: sit ipsa latria. Quã latrie adorationẽ nobis concedere dignet: obiectũ latrie dominꝰ Jesus xp̃us:cui est honor ⁊ gloria in se.secu. Amen.

¶Feria quarta post secundã dominicã quadragesime. Iteꝫ de quinta excellentia.vꝫ de nobilitate ipsius sanctissime fidei.

n **Escitis quid** petatis. Scribuntur hec verba Matth.20.c. ⁊ in euangelio occurrẽtis ferie. Post sacri euangelij litteralẽ ⁊ spiritualẽ expositionẽ humanissimi ciues: exquo ut claruit in precedenti sermone sufficienter declarauimꝰ de diuino cultu ⁊ de diña adoratione. Secundã contẽplationẽ in qua ostẽsa fuit diffinitio de latria.vꝫ quid sit essentialiter ipsa latria:habeo in ꝑ̃senti sermone singulariter declarare tertiam contemplationẽ de ipsa latria ⁊ diuina adoratione:q̃ vtiqꝫ erit valde vtilis ⁊ generosa. Cuius tertie contemplationis declaratio talis erit.

¶De tertia contẽplatione que ẽ diuine adorationis:que dr̃ contẽplatio obligationis.

t Ertia igit contẽplatio de diuino cultu:seu de latria vel de adoratione ad deũ facienda dr̃ obligationis. Ostenso igit quid essentialiter sit latria per suã diffinitionẽ.videndũ est ad ꝑ̃sens q̃ꝫtum necesse sit deũ per latriam adorari. Accipe igitur pro firma ⁊ reali ꝯclusione:ꝙ impossibile est aliquẽ adultũ siue sit fidelis siue infidelis vnq̃ꝫ saluari posse: nisi actualiter ⁊ cordialiter deũ humiliter adoret adoratione oĩpotentis dei seu creatoris nostri:⁊ ꝙ nullꝰ saluari possit nisi modo ꝑ̃dicto q̃drupliciter ꝓbo Primo auctoritatibꝰ. Secũdo rationibꝰ. Tertio distinctione. Quarto exemplis. ¶Primo ꝓbo auctoritatibꝰ. Naꝫ phus ꝑ̃mo Thopicoꝝ sic ait. Venerari vtꝝ oporteat deũ vel parẽtes honorare:si quis dubitat indiget pena:sicut qui dubitat vtrũ nix sit alba:indiget sensu.hec ibi. Sapiens insuꝑ eccle.25.ait. Bono animo honorẽ redde deo:et non minuas primitias manuũ tuarũ. Et propheta in ps̃. dicit. Venite adoremus ⁊ ꝓcidamus ante deũ:ploremus corã dño qui fecit nos: qꝛ ip̃e est dñs deus nr̃.n.a.p.c.⁊ o.p.c. Deniqꝫ Joãnes Apoc.vltio. Angelus dixit Joãni. Deũ adora.vbi dicit glo. Vbi nõ est cultꝰ dei:nec remissio peccatoꝝ: nec gratia: nec gloria esse potest. Ex quibꝰ auctoritatibus patet magna necessitas ⁊ obligatio diue adoratiõis. ¶Secundo hoc idem probo triplici rõne. Primo ratione ꝑ̃ceptionis. Secũdo rõne causationis. Tertio ratione gratificationis. ¶Primo ꝓbo rõne ꝑ̃ceptionis.ꝙ q̃sqꝫ tenet deuꝫ adorare cultu latrie. Fundamentũ rõnis ponit phus ꝑ̃mo Politicoꝝ.di. Deꝰ nihil facit ociosum seu vanũ in nã. Quo ꝑ̃supposito:certũ est ꝙ deꝰ spãlr ꝑ̃cipit a quolibet cultu latrie se adorari.ꝓpter qḋ deutero. vlti.ca. Et Mat.4.dr̃. Deũ tuũ adorabis:⁊ illi soli seruies. Qḋ si sic ẽ:ergo exquo adoratio dei est in ꝑ̃cepto:tenet q̃sqꝫ hũiliter ⁊ cordialiter per

amorẽ ꝛ charitatẽ deũ adorare pp qđ phus. 3. Ethi. di. Desideriũ cuiuslibet dꝫ esse simplr̃ ßm pcepta doctoꝝ. Et. 2. Ethi. ait. Precepta danť de actib⁹ oium virtutũ. Et. 14. q. j. c. vlt. dr̃. Qđ pcipiť impať: ꝛ qđ impať necesse ẽ fi eri. Et infra pcepto dñi nõ obedire pctm̃ est. Bona. vero in. 3. di. 37. dicit. ꝙ de⁹ dedit pre cepta. 5. respectib⁹. Prio respectu instructio nis. ad Roma. 7. Pctm̃ nõ noui: nisi p legẽ Secũdo respectu argumẽtatiõis: ut illa ser uãdo qsqꝫ maius sibi meritũ acqrat. Tertõ respectu iurisdictionis. ut. s. de⁹ inotesceret iu risdictionẽ suã. Decet eni dñm a suis seruis obsequiũ petere. Quarto respectu inexcusa tionis: ut nullus hẽat excusationẽ bñ faciendi Quinto deniqꝫ respectu excusatiõis. ut scilꝫ operetur ꝛ actualiter exequať oẽ illđ qđ in mã datis accepit. Si igiť aliqs est ita negligens: vel temerarius: ꝙ nõ impleat hoc mandatũ: ꝙ vꝫ nõ adoret deũ humiliter: talis pfecto si ne vllo remedio excludeť ab eterna vita. dicẽ te Hiero. ad Eustochiũ. Eterna vita nõ nisi p diuinoꝝ preceptoꝝ obseruationẽ acqritur. Et Mat. 19. saluator ait. Si vis ad vitam in gredi: serua mandata. Et non tm̃ talis exclu detur ab eterna vita: sed insup puniet maxia pena. dicente dño Lu. 17. Seru⁹ sciens volũ tatẽ dñi sui: ꝛ nõ faciens: plagis vapulabit mľ tis. Et Aug. de sermone dñi in mõte. 14. q. j. c. Quisqs. dr̃. Quisqs pceptis nõ obtẽperat reus ẽ ꝛ debitor pene. Et ꝯfirmať sic ista rõ. Nã act⁹ iusticie est reddẽ debitũ cuilibet: put dr̃. 12. q. 2. c. Cũ deuotissimã. Sed claꝝ est: ꝙ q libꝫ seru⁹ teneť humiliter se subijcere dño suo ꝛ ei obsequium pstare. Sed cum qlibet nãliter sit seru⁹ oipotẽtis dei. ergo necesse est ex actu iusticie: ꝙ seipm deo subiciat p debitã serui tutẽ: que nihil aliud est q̃ꝫ quidã pius cultus ꝛ humilis adoratio latrie. ¶ Scđo etiã pbo rõne causatiõis. vꝫ ꝙ qlibet de necessitate sa lutis teneť deũ charitatiue ꝛ humiliter ado rare adoratione latrie. Fundamẽtũ rõis po nit auctor in li. de causis. di. Quicqd attribui tur scđe cause: nobiliori ꝛ altiori mõ attribuiť pme. pꝫ h regľa. Nã si qs facit honorẽ mili ti vni⁹ impatoris: a fortiori teneť facere maio rẽ honorẽ ipsi ipatori. Itẽ si qs humiliter ve nerať epm: multo magis teneť venerari pa pã. Quo psupposito: certũ est ut inferi⁹ pate bit ꝛ etiã expientia docet: ꝙ cõiter qlibꝫ vene rať hoiem bonũ: hoiem sapientẽ: ꝛ hoiꝫ po tentẽ: maxime prãte dñationis. Similiter ve nerať ecclesiasticas psonas ꝛ scãs. Qđ si sic est: a fortiori teneť humiliter deũ ꝛ creatoreꝫ venerari: cũ in infinitũ excellat in oi sapia: bo nitate: atqꝫ potẽtia: oẽs scõs: oẽsqꝫ personas mũdanas: atqꝫ oẽm ecclesiasticã dignitateꝫ. dicẽte Cõmẽtatore sup. 2. Meth. Pria ingt cã est magis digna in cẽ ꝛ virtute: quã simul oia alia entia: qr oia alia entia trahũt cẽ ꝛ vir tutẽ a prima. hec ibi. Et iđ pp ter hoc. 8. ethi. phs dicit. Maiorib⁹ sp maior debeť honor. minorib⁹ vero lucꝝ: qr honor ẽ retributio in beneficijs: lucrũ autẽ in auxilio indigẽtie. Et iđ act. 5. etiã iudeis dicebat apostol⁹ Petrus Obedire oportet deo magis q̃ꝫ hoib⁹. Et cõ firmať ista rõ. Nã aialia bruta ꝛ ois alia cre atura suo mõ deũ vtiqꝫ adorãt: dũ cũ in suis actib⁹ laudãt ꝛ diligũt. dicẽte Aug. in sermõe de vno martyre. Audistis ingt in bñdictioni b⁹: ꝛ audistis in oi solẽnitate qñ leguntť: quo niã oia laudãt deũ: celestia: terrestria: angeli hoies luminaria celi arbores terre. Flumina maria qcqd de⁹ creauit: siue in celo: siue in ter ra: siue in mari: laudãt deũ. hec ibi. Dio. insu p li. de di. no. dic̃. De⁹ ꝯuertit oẽs creaturas ad laudẽ ꝛ amorẽ sui ipsi⁹. Boeti⁹ insup me tro. 6. 4. li. ait. Hic. s. de⁹ est cũctis cõis amor repetũtqꝫ boni fine teneri. Quia ñ aliter du rare queant: nisi cõuerso rursus amore. Re fluant cause: q̃ dedit esse. ꝙ si irrõnabilia deũ suo mõ laudãt: diligũt: honorãt: ꝛ benedicũt. multo magis hõ ipse q est nobilissim⁹ oium aialiũ: deũ debet diligere: bñdicere: ꝛ hono rare. Et ꝙ sit nobilissim⁹ aialiũ testať phus. 2 de aia. di. Hõ est prudẽtissim⁹ ꝛ nobilissim⁹ aialiũ. ꝛ idẽ phs pmo de aialib⁹. dicit. Nobi lissimũ ꝛ altissimũ ꝛ apud nos noti⁹ ꝛ magis fixũ aial est hõ. Cõmẽtator aũt sup. 3. de aia dicit. Quando homo copulatus fuerit intel lectui p scientiã oium rerũ ꝯplete: tunc idem est ꝙ deus. Si igitur homo tam nobilis deũ non laudat: benedicit: ꝛ adorat: clarũ est ꝙ est peior cunctis animalib⁹. dicente pho primo Politicoꝝ. Sicut oium animaliũ lege fru ens melius est homo: ita pessimũ oium ani maliũ est homo a lege ꝛ iusticia separat⁹. hec ille. ¶ Tertio insup probo ratione gratifica tionis: ꝙ de necessitate salutis quilibet teneť p latriam deũ adorare. Fundamentũ ratio nis ponit phus. 9. Ethicoꝝ. di. Beneficiatus quilibet debet in aliquo suũ benefactorẽ re

cōpensare. Rationē huius gratitudinis erga benefactorē assignat Tho. secūda secunde. q. 106. ar. 6. in corpore. q. di. Cū querit vtrum ex recōpensatione alicuius beneficij recepti: teneatur quis benefactori suo non tm̄ equale: sed etiā recōpensare maius beneficiū q̄z accepit ab eo ut sit gratus. Rn̄deo q̄ sic. ꝛ rō est. Nam sicut benefactor: gratis beneficiū dedit beneficiato: ad quod nō tenebat: sic q beneficiū accepit: obligāt ad simile ex debito honestat ut similiter grat aliqd impēdat. Nō aūt gratis vr̄ aliqd impendere: nisi excedat si possibile est q̄ntitatē accepti beneficij: quia q̄z diu recōpensat minus vel equale: non videt facere gratis sed reddere quod accepit: ꝛ ideo gratie recōpensatio semper tendit: ut pro suo posse aliquid semp maius retribuat. hec thomas verbaliter. Cui cōcordans phs. 5. Ethicoꝝ. ait. Refamulari oꝫ ei qui gratiam fecit. Et rursum. Ipm incipere qdē fit: dū aliquid maius super impēditur. Seneca vero li. 2. de beneficiis. sic ait. Ingratū est beneficiū: quod gratis beneficiū nō superat. Quo p̄supposito vꝫ. q̄ quisq̄ꝫ tenet ad recōpensationē recepto rū beneficioꝝ: alias ingratus existeret: peto a te o aīa: an aliqua beneficia receperis a tuo creatore: p quoꝝ recōpensatiōe merito teneris ꝛ obligaris deū humiliter venerari: ꝛ eū cultu latrie adorare. ꝛ certū est q̄ sic. Et ut cetera beneficia ad diuinū cultuꝫ te obligantia obmittā: cum sint quasi infinita ꝛ innumerabilia: solū septē specialissima beneficia suscepta tibi ad presens ꝓpono. Quoꝝ quidem.

Primū dicit beneficiū creationis.
Secundū dicit beneficiū conseruationis.
Tertiū dicit beneficiū subiectionis.
Quartū dicit beneficiū infusionis.
Quintū dicit beneficiū iustificationis.
Sextū dicit beneficium donationis.
Septimū dicit beneficiū beatificationis.

¶ Primū bn̄ficium qd̄ deus cuilibet rōnali anime cōmunicauit. ꝛ propter quod tenetur cultu latrie deū humiliter adorare: dicit creationis. Certū est eni q̄ ꝛ si sol ꝛ homo generāt corpus hominis: ut dicit phs. 2. Phisico. animā tm̄ intellectualē ꝛ rōnalē solus de⁹ in ipso corpore: sm̄ omnes theologos in secūdo creando infundit: ꝛ infundendo creat. ꝓpter quod Gene. pmo. dicit. Creauit deus hominē. i. animā hoīs: cū homo sit maxime ut dicit. 9. Ethicoꝝ. Intellectus ꝛ ratio ad imaginē ꝛ similitudinē suaꝫ. Quo cōcesso q̄ deus creauerit animā rōnalem vniuscuiusq̄ꝫ. certū est: q̄ ad creationē cuiuslibet anime reqrit virtus: bonitas: sapientia: ꝛ potentia infinita. Vnde Bonauē. in. 2. di. 2. ar. 2. q. 3. ar. 3. dicit verbaliter. Ad productionē vnius soli⁹ etiam minime creature: nulla virtus creata sufficit: sed necesse est virtutē creatoris infinitā ex eo: eo q̄ ex nihilo aliqd facere p̄supponit infinitā potentiā ꝛ bonitateꝫ. hec ille. Si igit ad anime creationē reqrit infinita bonitas: virtus: sapientia: atq̄ꝫ potentia. ergo dando nobis deus: siue cōicando illam animā: obligamur tm̄ deū amare ꝛ tantundē ꝓ deo facere immo plus si grati eē debem⁹: sicut supra patuit q̄ꝫtum est preciū bonitas ꝛ valor ipsius anime. Sed cū anima nobis sit cōicata cum bonitate ꝛ potētia īfinita: ergo tenemur deū diligere amore infinito. ꝛ vltra hoc tenemur pro ipso facere infinita opera bona si tm̄ fas esset. Qd̄ si sic est: tenet quisq̄ꝫ non tm̄ ꝓ creatione anime infinita mala tolerare: sed etiā infinitas mortes sustinere. Et qui nō habet hanc voluntatē: si possibile esset omnia predicta tolerandi: ingratus ꝑfecto est de beneficio creationis ipsi⁹ aīe. ¶ Secundū beneficiū quod deus cuilibet rōnali aīe cōmunicauit: ꝛ propter quod tenet cultu latrie deū humiliter adorare: dicit Conseruationis. Non tātū ut patet deus aīas creat: sed etiā ipsas in esse conseruat. Si eniꝫ deus p momentū tpis influentiā sue bonitatis ab aīab⁹ subtraheret: ꝛ etiā ab alijs creaturis: statim oīa in nihilum redigerent. Vn̄ Greg. sup verba Job. si attraxerit spm̄ suū oīa deficient. Cito ait. Oīa ad nihilū tēderēt: nisi mā⁹ cōditoris ea teneꝛ. phs isup. 16. de aialib⁹ ait. Prim⁹ motor dat esse oibus: ꝛ conseruat oibus entibus eē. Itē Aug. li. 10. de ciui. dei. ꝛ. c. 14. ait. Plotin⁹ platonicus phs asserit oīa cito eē peritura ꝛ ad nihilū deducēda: nisi ea coꝝ creator cōseruet in eē. Idē Aug. li. 12. c. 26. ait. Si. n. potētiā suam deus ut ita dicā fabricator iam reb⁹ subtrahat: ita nō erunt: sicut anteq̄ꝫ fierent non fuerunt. Idē li. 8. ca. 4. ait. Vnus est ver⁹ de⁹ q ꝛ oīa fecit: ꝛ sine quo nulla natura subsistit in esse. Plato etiā in thimeo ait. O dij deoꝝ quoꝝ opifex idē est: estisq̄ꝫ vos opera mea: dissolubiles quidē nā mea tm̄ volūtate indissolubiles. Nota q̄ p deos itelligit sm̄ Cōmētatorē substantias sepatas. i. angelos et

corpa celestia: que de se sunt mortalia corru
ptibilia: ⁊ anihilatiua: sed sola dei volūtate p
petuanꝰ ⁊ ꝯseruanꝰ in esse. Presupposito igi
tur ꝙ deus oīa cōseruat in esse: pcto q̄ sit ma
ior bonitas ⁊ potentia: aut in creando aīas:
aut in seruando eas in eē. Ad qđ rñdet Ric.
in.j.di.39.ar.2.q.2.⁊.3. ꝙ realiter tanta est bo
nitas ⁊ potētia dei in cōseruatiōe rex q̄ta ē
seu fuit in eax creatione. Et rōnē ponit tho
mas in.j. di.43.ar.j.q.j. Allegās phm.iz. me
tha.⁊ di. Vnūq̄dq3 sicut se hꝫ ad virtutē ita
⁊ ad opationem. Sed cū eēntia dei sit infini
te bonitatis: ⁊ etiā eius potētia atq3 sapiētia.
ergo oīs opatio ab ea ꝑcedēs hꝫ in se infini
tā bonitatē: qꝛ vbicūq3 simpliciter est eēntia:
⁊ virtꝰ infinita: oportet ꝙ in oī re quā opatur
sit bonitas infinita. Cum ergo simpliciter sit
virtutis infinite. ergo seqtur ꝙ oīs actꝰ elicitꝰ
⁊ ꝑcedens est infinite bonitatis. Sed mani-
festū est ꝙ ꝯseruatio aīax in esse est operatio
solius dei. ⁊ ideo sicut creatio animax est infi
nite bonitatis: sic a simili ⁊ eax cōseruatio in
esse. ꝑpter quod qdaꝫ sapiēs ait. Nō minor
est virtus q̄ꝫ q̄rere parta tueri. Ex qbꝰ omni-
bus cōcludo ꝙ cū conseruatio aīax in esse sit
infinite bonitatis: qlibet tenetꝰ ex hoc bñficio
nō tm̄ deū diligere infinito amore: si fas eēt
⁊ infinito cultu latrie deū humiliter colere: sꝫ
etiā tenetꝰ infinita bona ꝑ ipso facere: atq3 in
finita mala tollerare. Et ad oīa predicta toti
ens tenetꝰ: quotiēs eius aīa anihilaretꝰ: nisi a
deo misericorditer cōseruaretꝰ. Quare cōside
ra hic quot sunt momēta tpis: in quibꝰ q̄libꝫ
anima realiter anihilaretꝰ: nisi a creatore be-
nigne ꝯseruaretꝰ ⁊ sustentaretꝰ in esse. ¶ Ter-
tiū beneficiū qđ deus cuilibet rōnali aīe cōi-
cat. ⁊ ꝑpter qđ tenetꝰ cultu latrie deū humi-
liter adorare: dr̄ subiectionis. vꝫ oīum inferio
rū creaturax. vñ magister sentētiax in.2.di.j.
Deus inqt oēs inferiores creaturas nobis
subiecit: ⁊ ꝑ nobis creauit. Qđ ꝯfirmās Bo
nauē. in.2.di.15.ar.2.q.j. ait. Deꝰ oīa inferiora
creat ꝑ nobis. Aliq̄ creat ad nr̄m vsum ⁊ vti
litatē: ut panē vinū ⁊ similia. Aliq̄ ad nrāꝫ re
creationē: ut aues: accipitres: canes: ⁊ hmōi.
Aliq̄ vero in nr̄m adiutoriū: ut asinos: equos
boues: ⁊ similia. ⁊ sic oīa inferiora creat deꝰ
ꝑ nobis. Phs etiā.2.de aīa.⁊.2. Phisicorū.
dicit. Finis quodāmodo oīm est hō.i.oīa fcā
sunt ꝑpter hoīeꝫ: licet p̄ori fine ea fecerit deꝰ
ꝑpter ostēsionē glorie sue: ut ait Bona.i.2.di,
15.ar.2.q.j. Phs etiā.j.politi.ait. Nā fecit oīa
alia ꝑpter hoīeꝫ. Et ꝑpha dicꝰ. Oīa subiecisti
sub pedibꝰ eiꝰ ⁊c. Jō gen̄.j. dicꝰ dñs. Faciamꝰ
hoīeꝫ ad imaginē ⁊ similitudinē nrāꝫ: ⁊ p̄sit
piscibꝰ maris: ⁊ volatilibꝰ celi: ⁊ bestijs vniuer
se terre: oīq3 reptili qđ mouetꝰ in terrā. h ibi.
Et ꝙ deꝰ oīa creat ꝑpi vsuꝫ hoīs: pꝫ qꝛ Ric.
in.4.di.48.ar.2.q.6.di.ꝙ pꝰ iudiciū eo ꝙ hō
nō indigebit ipsis creaturis: iō oēs creature
p̄ter elemēta ⁊ celos deficiēt ⁊ anihilabūtur.
hoc p̄supposito: ꝙ deꝰ oēs creaturas ꝑ nobis
creauit: ⁊ ut.s̄. patuit fm Bona. ad creationē
vniꝰ minime creature: ꝯcurrit bonitas ⁊ poten
tia īfinita. ꝯcludo ꝑpter hoc: ꝙ totiēs tenetur
q̄sq3 hūiliter deū adorare: ⁊ īfinita bona ꝑ ip
so agē: quot spāles creaturas deꝰ ꝑ ipso crea
uit. Pretermitto bñfitiū administratiōis āgelox
Nā fm tho.in.j.pte sūme.q.113. Et fꝫ bona.
in.2.di.10.ar.j.q.j. Deꝰ imediate pꝰ creationeꝫ
cuiuslibꝫ rōnal' aīe: mittit spāliter cuilibꝫ rō-
nali aīe vnū angelū in custodiā eiꝰ: qđ ñ ē p-
uū bñficiū. Nā si nō eēt angelꝰ nos custodi-
ens: millies diabolꝰ nos ī die occidēt ⁊ stran
gularet. Jō ꝑpha ait. Angelis suis deꝰ mādа
uit de te. ut c. te ī o. vi. t. ⁊c. Qđ plꝰ est: non tm̄
vnꝰ āgelꝰ mittitꝰ ad mīstrandū: sꝫ etiā oēs si-
mul nouē chori angelox sunt spāliter admi-
stratores cuiuslibꝫ aīe. dicēte Paulo Heb.j.
Oēs sūt administratorij spūs ī misteriū missi
ꝑpter eos q̄ hereditatē capiūt salutis. ꝙ ꝯfir
mās Bona.in.2.di.10.ar.j.q.2. dicit. Cuꝫ q̄ritꝰ
vtx oēs angeli mittanꝰ ad custodiā cuiuslibꝫ
aīe. Rñdeo ꝙ oēs angeli mittūtur nō ab ex̄
sꝫ ab intra hoc mō. Nā oīs influētia diuine
grē ⁊ bonitat' hoc mō in nos descēdit. Pri
mo tota trinitas. s. prꝰ filiꝰ ⁊ spūsſctūs reuelat
illā gratiā in aīam xp̄i: deinde xp̄s in virgi-
nē: virgo in seraphin: seraphin in cherubim:
⁊ sic fit processus vsq3 ad vltimū chorum an
gelorū: ⁊ tunc angeli minores nobis reuelāt
⁊ sic a primo angelo vsq3 ad vltimū omnes
angeli sunt nostri serui ⁊ administratores. O
beneficiū ineffabile. O beneficium inextima
bile. O beneficiuꝫ maximū ⁊ omni laude et
gratitudine dignum. Quot ⁊ quanta bona
quisq3 teneatur facere pro recōpensatiōe tāti
beneficij: relinquo iudicio ⁊ discretioni cu-
iuslibet anime rationalis. ¶ Quartum be-
neficium quod deus cuilibꝫ rationali anime
cōicat. ⁊ ꝑpter quod tenetꝰ cultu latrie deum
humiliter adorare dicitꝰ infusionis. vꝫ gratie

create ⁊ increate.ſm enim oẽs theologos in
4.di.3.⁊.4. Et inſuꝑ Tho. de aquino.j.2.q.
110.Et Bonauentura in.2.di.26. ar.j.q.j. ⁊.2.
Et in.j.di.17.Et inſuꝑ ſm Ric.in.j.diſt.14.
Duplex beneficiũ infundit deus in ſacramẽ
to baptiſmi in qualibet aia rõnali:vʒ benefi-
cium grẽ create:que nihil aliud eſt q̃ʒ quidaʒ
radius lumen ⁊ ſplendor:ſeu quedam lux de
nihilo a deo creata:⁊ in aia poſita. ⁊ inſuper
beneficiũ grẽ increate:que nihil aliꝰ eſt q̃ʒ pr̃
filius ⁊ ſpũs ſanctus:in aia exñs ꝑ pñtiam ⁊
poſſeſſionẽ:ſeu fruitionẽ:ꝑꝑ qꝺ ſignificatiue
in baptiſmo dr̃. Ego te baptizo in noĩe pr̃is
⁊ filij:⁊ ſpũs ſancti.Et Jo.14.dr̃. Si qs dili
git me diliget̃ a pr̃e meo: ⁊ pr̃ meus diliget
eum:⁊ ad eũ veniemꝰ:⁊ man.apud eũ facie-
mus.Hoc igit̃ p̃ſuppoſito:ꝙ deus hanc du-
plicẽ grãm in baptiſmo cuilibet aie infundat
certũ eſt ꝙ ad creationeʒ grẽ create cõcurrit
bonitas ⁊ potentia infinita. ⁊ ꝑ ꝯñs obligat
quẽlibet infinite deum humiliter diligere et
adorare. Quãti etiã valoris ſit grã increata
ſcʒ ꝑſona pr̃is ꝑſona filij ⁊ ꝑſona ſpũs ſci:q̃
in fruitionẽ ⁊ poſſeſſionẽ dat̃ aie bñ diſpoſi-
te:ĩpoſſibile eſt explicare.Nam excedit in bo
nitate in infinitũ oẽm grãm creatã:⁊ omneʒ
rõnalem ⁊ intellectualeʒ creaturã: ꝓpter qꝺ
quiſqʒ obligat̃ ſi fas eſt:cõmenſurare bono-
rẽ menſure bonitatꝭ totiꝰ trinitatꝭ.¶Quītũ
beneficiũ qꝺ deus cuilibet rõnali aie cõicat:
⁊ ꝓpter qꝺ tenet̃ cultu latrie deuʒ humiliter
adorare dr̃ iuſtificatiõis.ſ.peccatoꝝ. Cũ eniʒ
poſt baptiſmũ accidat q̃ʒplurimũ: ꝙ perſona
aut fragilitate:aut ignorantia: vel malitia ſe
ipſam:aut ꝓximũ:vel deũ offendat ꝑ pecca-
tum:⁊ a tali peccato non poſſit ꝑ ſe reſurgere
ſeu iuſtificari: oĩpotens deꝰ infinita clemẽtia
deuictus:talem ꝑſonã per ſuam ſolã gratiaʒ
⁊ iuſtificat:⁊ a peccato reſurgere facit. Quod
confirmans Tho.j.2.q.109.art.7. in corpore
q.dicit.Cum querit̃ an hõ in peccatũ lapſus
poſt baptiſmuʒ ꝑ ſe iuſtificari poſſit ⁊ a pctõ
reſurgere.Rñdeo ꝙ nullo mõ põt ſine nouo
auxilio diuine grẽ.Nam reſurgere a peccato
eſt reparare hoieʒ ad ea q̃ peccando amiſit.In
currit aũt hõ triplex detrimentũ peccando.ſ.
corruptionẽ nãlis boni:maculã aie:⁊ reatum
pene.¶Primo nãqʒ bonũ nature corrũpit̃
inquãtũ nã hois deordinat̃ volũtate deo nõ
ſubiecta:quo ordine ſublato: ꝯñs eſt: vt tota
nã hois peccantis inordinata remaneat: ⁊ ꝑ
ꝯñs magis apta ad peccatũ.Ordo ergo nãe
reparari nõ põt:vt volũtas hois deo ſubijciat̃
niſi deo voluntatẽ hois ad ſe trahẽte. dicẽte
ſaluatore Jo.6.Nemo põt venire ad me ni
ſi pr̃ meus traxerit eũ.¶ Scꝺo qdẽ maculã
aie incurrit iquãtũ ꝑuat̃ decore grẽ ex defor-
mitate peccati.Sic eni dr̃ Trenoꝝ.j.Receſ-
ſit ois decor.ſ.ꝑ peccatũ a filia ſyon.Qui qui
dẽ decor cũ ꝑueniat ex illuſtratiõe diuini lu-
minis:non põt talis decor in aia reparari: niſi
deo de nouo illuſtrante.¶Tertio reatũ pene
icurrit.i.obligationẽ eterne pene:q̃ pena eter
na cũ non poſſit remitti niſi a deo: inquãtuʒ
eſt offenſa cõmiſſa:ꝓpter hoc reqrit̃ auxiliuʒ
diuine grẽ:quo hõ a tali obligatiõe pene libe
retur. Ex quo bñficio iuſtificatiõis cũ ſit infi
nite charitatis:tenet̃ etiã quiſqʒ infinite deuʒ
humiliter ⁊ diligere ⁊ adorare. Sextũ in-
ſuꝑ bñficiũ qꝺ deus cuilibet rõali aie cõicat:
⁊ ꝓpter qꝺ tenet̃ cultu latrie deuʒ humiliter
adorare:dr̃ donatõis.Tanta qdem fuit cha-
ritas dei patris erga nos miſeros ⁊ amicos
ſuos:ꝙ vnicũ ⁊ ꝓꝑum filium: q preualet i bo
nitate:vt dicũt theologi in.3.di.32. Infinitis
mundis:infinitis angelis:atqʒ hoibus:ꝓ no
ſtra ſalute ⁊ amore voluit eum crucifigi:⁊ eũ
in mortem pro nobis dari:vt nos a manibꝰ
inimici liberaret.Proinde Paulus ad Ro.
8.ait. Qui ꝓꝑo filio ſuo nõ pepercit: ſed pro
nobis omnibus tradidit illum.ſ.in mortem.
Et idem ad Ro.5.ait. Ut quid eni Chriſtꝰ
cum adhuc infirmi eſſemus ſm tp̃s ꝓ ipijs
mortuus eſt. Uix enim pro iuſto qs moritur
Nam pro bono quis forſitan audeat mori.
Cõmendat tñ deus charitatẽ ſuam in nobis
qm̃ cũ adhuc peccatores eſſemus:xp̃s pro no
bis mortuus eſt.Multo igit̃ iuſtificati i ſan-
guine ipſius ſalui erimus ab ira per ipſum.
Cum enim ad hunc inimici eſſemus:reconci
liati ſumus deo per mortem filij eius.hec ibi
Item ad Gal.4.ait.At vbi venit plenitudo
temporis:miſit deus filium ſuum factum ex
muliere:factum ſub lege:vt eos qui ſub lege
erant redimeret:vt adoptionem filiorum re-
ciperemus.Item Jo.3.dicitur. Sic deus di
lexit mundũ:vt filium ſuum vnigenitum da
ret.Et idem Jo.4.di.In hoc apparuit cha-
ritas dei:qm̃ filium ſuum vnigenitum miſit
in mundum:vt viuamus per eum. Grego.
inſuper hanc dei patris precipuam charita-
tem erga nos admirãs clamat i p̃fatiõe di.

O mira circa nos tue pietatis dignatio. O
inextimabilis dilectio charitatis:ut seruū re-
dimeres filiū tradidisti. Pretermitto ꝙ etiā
xp̄us dat nobis corpus suū in cibum: ⁊ san-
guinē in potum.sic enim dicit Joan.6.Caro
mea vere est cibus:⁊ sanguis meꝰ vere est po
tus.Quā ample igit gratie sit hoc duplex be
neficiū quis explicare queat? quis eniȝ vnꝗ̄
terrarū dn̄s habens vnicū ⁊ dilectū filiū ex-
poneret illū morti crucis pro saluandis ini-
micis suis? Profecto nullus: hoc tamē sin-
gulare beneficiū charitatis ⁊ amoris: nobis
miseris peccatoribꝰ⁊ inimicis suis deus pa-
ter voluit impendere:dū pro nobis veluti la
tronē filium suū predilectū cruci affixit.O in
finita gratia.O immēsa dei patris bonitas.
O charitas incōparabilis.O ineffabilis di-
lectio.O immēsurabilis amor.vere ⁊ si om-
nia supradicta beneficia magna sint:mors ta
men filij tui pro nobis extitit beneficiū maxi
mū sup omnia. Presupposito igit ꝙ deꝰpa-
ter donat nobis in mortē filiuȝ suum: peto a
te anima:an pro recōpensatione tā inextima
bilis beneficij debeas nō tantū deū humili-
ter colere ⁊ diligere:sed insuper pro dei amo
re mortē libenter suscipe. Audi queso verba
Joānis climachi in gradu.23.vbi agit de su-
perbia ad litterā dicentis. Si millies inquit
mortem quis passus esset:siue quottidie pate
ret pro xp̄o:nec dū rem egisset morti xp̄i eq-
ualentem:aut que gutte solius sanguinis eiꝰ
adequaret. Altior res est in infinitum christi
sanguis: ꝗ̄ȝ sanguis seruoꝝ suorum ꝭm no-
bilitatē ⁊ dignitatē dico:non ꝭm essentiam.
Maioris insup charitatis atqȝ amoris vin-
culo vel zelo:xp̄us sanguis guttam effudit:ꝗ̄ȝ
totum sanguinē suum genus humanū simul
effundere posset.hec ille.O mirabilis aucto-
ritas.O verba stupenda.O grauis sententia
O conclusio inaudita. Respice xp̄iane ꝗ̄ta
sit obligatio tua ad xp̄um ⁊ deum patrē. Cū
enim sola sanguinis xp̄i gutta excedat in di-
gnitate totum humanū sanguinē:et etiaȝ fu-
erit aspersa cum infinito amore: si millies in
die vitam perderes ⁊ sanguinē tuum totum
funderes: nequaꝗ̄ȝ pro sola sanguinis gutta
pro te effusa satisfacere posses.Si igitur sola
gutta sanguinis quēlibȝ obligat etiam ad su
stinendum infinitas mortes pro christo: ꝗ̄ȝto
magis ad hoc obligat totus christi sanguis
pro quolibet nostrū effusus. Sed heu ꝓ tan
to beneficio:non est qui vix deū colat et dili-
gat:nec est qui minimū bonum agere velit:
nec est qui minimā iniuriā:seu aduersitatem
pro xp̄o tollerare possit.dicēte propheta. Do
minus de celo prospexit super filios homi-
num ⁊c̄.O gens perfida.O gens iniqua.O
gens ingrata.O gens pūersa. O gens dia-
bolica.O gens a deo totaliter reprobata:cur
pro tanto beneficio deum nō colis ⁊ diligis?
cur non iugiter bene agis? Cur non omnes
huius mūdi aduersitates libenter pro christo
suscipis? Cur deniqȝ pro tanto beneficio nō
rependis vices creatori tuo? Vere vhe vhe
tibi: quoniam rationē reddes. prout dicitur
Matthei.18. vsqȝ ad minimū quadrantem.
Septimū postremo beneficiū: quod deꝰ cui
libet rationali anime vult cōmunicare: ⁊ pro
pter quod tenet cultu latrie deum humiliter
adorare:dicit beatificationis. Cum eniȝ po-
tentia debeat esse proportionata suo obiecto
diuina vero essentia sit obiectum beatificum
ipsius potētie intellectiue: ⁊ talis essentia sit
infinita:et per cōsequens humano intellectui
improportionata . clarum est ꝙ propter hoc
intellectus humanꝰ nō potest attingere per se
seu ex proprijs viribus naturalibꝰ ad visio-
nem beatificā ipsius diuine essentie: cum sit
purus actus de se cognoscibilis: sed est defe-
ctus ex parte nostri intellectus:qui nō est tā-
te virtutis:ut ad illam gloriā:seu cognitioneȝ
possit ptingere:sicut etiam nō est defectus ex
parte solis: si non videtur ab oculis noctue.
Hunc defectū considerās clementissimꝰ de-
us:quod natura non potest ipse supplet:dum
cum plenitudine luminis gratie sue: in totuȝ
supnaturaliter eleuat ad se videndū:⁊ solo lu
mine illustrat.Sic eniȝ ait propheta. In lu-
mine tuo scȝ supnaturalis gratie:videbimus
lumen.vȝ increatum. Quod bonū increatuȝ
danduȝ rationali anime.vtiqȝ est infinitum
⁊ inenarrabile.dicente August.22.de ciuitate
dei.Quod deus preparat diligentibus se: fi-
de non capitur: spe non attingitur:charitate
non cōprehenditur: desideria ⁊ vota omnia
transgredit:acquiri post:estimari non potest
hec ille.Quāto igit honore teneat anima. ꝓ
hoc beneficio simul cum p̄cedentibus deum
venerari atqȝ diligere : relinquo discretioni
cuiuslibȝ anime rationalis prudentis atqȝ sa
pientis. Ex predictis igit rationibꝰ patet:qua
liter quisqȝ tenet humiliter deum colere.deū

diligere atq̃ venerari. ¶ Tertio etiam probo vnica distinctione. ꝙ scȝ de necessitate salutis est: ut quisq̃ humilr̃ cultu latrie deum adoret. Nam Ricar. in quolibeto querit. An adoratio latrie debetur deo propter sua beneficia: an similiter adoratio dulie: ꝑcipue cū eius beneficia sint finita: ex eo quia quicquid est productū ⁊ cōmunicatum creature a deo est finitū. ⁊ respondit di. ꝙ ei simplicter debetur adoratio latrie: ⁊ ratio est. Quia sicut in sole est duplex actio. s. qua agit: ⁊ hoc dicitur illuminare. ⁊ qua efficit. s. per effectum: sic in deo est duplex actio. s. qua agit: ⁊ hoc ideȝ est ꝙ sua essentia vel cū sua essentia: ⁊ actio quā efficit scilȝ creatura. Prima scȝ essentia qua deus agit est infinita. Secunda scȝ actio quā deus efficit ē finita. Adoratio ergo latrie debetur deo ratione potentie ⁊ charitatis qua agit: ⁊ non ratione creature vel beneficentie quā producit. Et ideo licet dei beneficia sint finita tamen danł a bonitate infinita: vnde beneficiū minimū quod dat deus: datur ex infinita bonitate dei. debitū vero honoris ratione beneficij accepti consegtur non q̃ȝtum sed ex q̃ȝto datur. sicut patet Luce. 21. De vidua que non posuit in gazophilatiū nisi duo minuta: ⁊ tñ maiorē remūerationē hūit: q̃ȝ qui plus posuerūt. Et sic est hic. quia honor infinitus debetur deo ratione beneficiorum que ex infinita dei bonitate danł. hec Ricar. sententialiter. Et etiam Thomas secūda secunde. q. 103. arti. 3. Si autem quis differt cū creatura rationalis simpliciter sit finita: qualiter possibile est ꝙ deo reddat sicut teneł honorem infinitū? Ad hoc respondit Thomas in. 3. dist. nona. ꝙ iustitia vel reddit equale: vł possibile. Modus ergo iustitie: qui est filij ad patrē: vel hominis ad deū: non requirit eq̃litatem: ut exhibeatur ſm dignitateȝ eius cui exhibetur: quia hoc est impossibile: sed requirit simpliciter possibilitatē reddentis. ut scilȝ homo in recōpensatione beneficij a solo deo ꝑcepti: reddat deo honorē debitum prout potest. ⁊ hoc est deū adorare: ⁊ soli deo sacrificium offerre: que ad latriaȝ pertinent. Ex qua etiam distinctione patet: qualiter quisq̃ tenetur cultu latrie humiliter deum colere.

¶ Quarto deniq̃ probo exemplis: ꝙ scilicet quisq̃ dȝ cultu latrie humiliter deum colere atq̃ adorare. Primū exemplū habemus de sanctis magis qui ab oriente venerunt vsq̃ bethleeȝ: ut humiliter cultu latrie christū adorarent. Vnde Matthei. 20. dicitur. Intrantes domū inuenerunt puerū cū Maria matre eius: ⁊ procidentes adorauerunt eum: et apertis thezauris suis ob. ei. mu. auruȝ thus ⁊ mirrā. hec ibi. Aliud exemplū habemus de sanctissimo Job. Cui cum sathanas ex diuina voluntate abstulisset camelos ⁊ oues. palaciaq̃ et domos corruere fecisset: ⁊ insuper septem filios: ⁊ tres filias occidisset: statiȝ ut dicił Job ꝑmo. Surrexit et scidit vestimenta sua: ⁊ tonso capite corruit in terrā: ⁊ adorauit deum: ⁊ dixit. Nudus egressus suȝ de vtero matris mee: nudus reuertar illuc: dominus dedit dominus abstulit. Sicut domino placuit ita factū est. Sit nomen domini benedictum. Aliud exempluȝ habemus Apoc. 4. Vbi quattuor animalia ⁊ quattuor seniores deum humiliter adorabant. Et de nouē choris angelorū deum cultu latrie adorantibus dicitur. Apoc. septimo. Et omnes angeli stabant in circuitu throni: ⁊ ceciderūt in faciem suam in conspectu throni: ⁊ adorauerūt deum dicentes. Benedictio ⁊ claritas ⁊ sapientia ⁊c. Aliud deniq̃ exemplū habemus de saluatore nostro qui ut habetur Luce. vicesimosecūdo. Positis genibus in terra adorabat ſm humanitatem cultu latrie patrē celestem di. Pater si possibile est ⁊c. Si igił ut patet sanctissimi magi: sanctus Job: sancti angeli: ⁊ insuper saluator noster deū humiliter cultu latrie adorauerūt: ergo a simili gſq̃ saluandus de necessitate facere debet. Ex ꝑdictis igitur auctoritatibus rationib⁹ diffinitione atq̃ exemplis patet tertia contemplatio latrie seu diuine adorationis: que dicitur contemplatio obligationis: in qua ostensum est qualiter quisq̃ saluandus teneł deuȝ humiliter toto tempore vite sue cultu latrie venerari: quem diuinū cultum ⁊ diuinā adorationem nobis concedere dignetur omnipotens deus: in presenti per gratiam: ⁊ in futuro per gloriam. Qui viuit ⁊ regnat per infinita secula seculorum. Amen.

¶ Feria quinta post secundā dominicā quadragesime iterum de quinta excellētia. vȝ de nobilitate ipsius sanctissime fidei.

r Ecoꝛdare fi
li quia recepisti bona in vita
tua. Scribuntur hec verba
Luce.16.⁊ in euãgelio occur-
rentis ferie. Post sacri euã-
gelij litteralẽ ⁊ spiritualem declaratione pre
clarissimi ciues: exquo ut claruit in preceden
ti sermone sufficienter declarauimus de di-
uino cultu ⁊ de diuina adoratione:tertiã con
templationẽ: in qua ostensum fuit obligatio
adorationis latrie. vꝫ quomõ quisqꝫ de ne-
cessitate salutis tenet humilr̃ cultu latrie deũ
venerari:hẽo singulariter i pñti sermone qr
tã ɔtẽplatiõꝫ de ipsa latria ⁊ diua adoratiõe
declarat̃. Cuiꝰ qrte ɔtẽplatõis ðclaratõ tal' ẽ.
¶ De quarta cõtemplatione diuine adora-
tionis que dicit̃ contẽplatio locationis.
q Uarta igit̃ contẽplatio de latria et
diuino cultu:seu adoratione ad deuꝫ
faciẽda:dicit̃ locationis. Ostensa eni
obligatione diuine adorationis: videndũ est
ad p̃sens in quo loco cõgruo debeat deꝰ pre-
cipue venerari. Et cum sit duplex adoratio:si
cut inferius patebit.s. mẽtalis ⁊ coꝛpalis. cla
rum est ꝙ in adoratione mentali nõ requiri
tur determinatio loci:sed principalius deuo
tio mentis. Unde mẽtalis adoratio põt vni
uersaliter fieri in omni loco: quod duplr̃ pro
bo. Primo auctoritate. Secũdo ratione.
¶ Primo ꝓbo auctoritate apl'i p̃mo Thi.2.
dicẽtis. Uolo viros oꝛare in omni loco le-
uantes puras manꝰ. ¶ Secũdo hoc idẽ pro
bo rõne generalitatis. Quia eni deus gene-
raliter est in omni loco:ideo mens interiꝰ ap
prehendit deũ quasi non compꝛ̃hensum loco
aliquo:⁊ sic per consequẽs vbiqꝫ adorari po
test. ꝙ autẽ deus sit vbiqꝫ ⁊ nõ circũscriptiue
⁊ per cõsequens vbiqꝫ adorari possit tali ra-
tione probo. Nam illud qð nõ habet termi-
nũ: nec essentie: nec virtutis:nec loci: nec tẽ-
poꝛis:nec appꝛehẽsionis:est oĩno incircũscri
ptibile:sed deus ẽ hmõi: ergo ⁊c̃. Hoc idẽ ꝓ
bo a sufficiẽti diuisione. Nã aliquid est oĩno
circũscriptibile.s.coꝛpus:quod cũ alicubi totũ
est:nõ potest alibi simul esse. Aliquid vero est
simul circũscriptibile:q̃ꝫtum ad aliqd:⁊ incir
cũscriptũ q̃ꝫtum ad aliud sicut spũs creatus:
qui cũ alicubi sit totus:põt simul eẽ vbicũqꝫ
est totus:nõ tamẽ alicubi:qꝛ si est in terra: ñ
põt esse in celo. Aliqd vero opoꝛtet oĩno esse
incircũscriptũ: qð simul est vbiqꝫ totũ: qð so
li deo cõuenit. Hoc deniqꝫ ꝓbo auctoritate
Anselmi in monologion dicẽtis. Cũ triplex
sit circũscriptio in loco tp̃e ⁊ fine: sicut in ali-
quo loco nõ circũscribit̃ pr̃ q est sup̱ oĩa: nec
filiꝰ opeꝝ suoꝝ ɔcludit̃ tp̃ibꝰ:q totiꝰ ẽ creatu-
re oppifex:ita nec spũssc̃us aliqbꝰ finibꝰ circũ-
scribit̃:q oẽm intelligibilẽ substãtiã inenarra
bili plenitudine firmat. hec ille.glo. Et super
verba Hier̃.22.vꝫ. Celũ ⁊ terrã ego impleo ait
Deꝰ est pñs oĩ vbi:⁊ replẽs oẽ vbi. Et ꝓpħa
di. Quo ibo a spiritu t.⁊ quo a fa.t.fu. Si as.
in ce.t.illic es.si de.i inf.ades. Ex p̃cedẽtibꝰ cõ
cludo ꝙ exquo deꝰ ẽ vbiqꝫ ⁊ in oĩ loco p̃t mẽ
te ⁊ coꝛde vbiqꝫ ⁊ in oĩ loco venerari. Licet
aũt mẽtaliter deꝰ vbiqꝫ coli possit: tñ coꝛp̱alr̃
seu in adoratione coꝛp̱ali nõ de necessitate sꝫ
ex q̃dã cõgruitate determiatio reqrit̃ alicuiꝰ
loci. vñ q̃ꝫuis ut p̃tactũ est deꝰ sit vbiqꝫ: tñ lo
cus determiatꝰ eligit̃ ad adoꝛãdũ:non ꝓpter
deũ q adorat̃ q̃si loco aliquo ɔcludat̃:sꝫ sim-
pliciter ꝓpter ipsos adoratiões. vñ ꝓpter hoc
institutũ est ab eccl'ia: ut missa seu ɔsecratio
coꝛpis ⁊ sanguis xp̃i ɔfectiões ⁊ hmõi fiant
p̃cipue in aliquo loco sacro:seu in aliquo tẽ-
plo ɔsecrato:⁊ ibi fiat spãlr̃ adoratio. ⁊ h̃ mõ
dico ꝙ qsqꝫ dꝫ spãlr̃ velle adorare deũ in spe
cialioꝛi loco ꝙ est sacra eccl'ia ⁊ ñ alibi:sicut ẽ
in via platea ⁊ hmõi. ꝙ aliꝰ humilr̃ qsqꝫ fidel'
debeat p̃cipue ɔcurrere ad eccl'iaꝫ:⁊ ibi deuꝫ
colere triplr̃ ꝓbo.vꝫ. Prio auc̃tibꝰ. Scðo
rõibꝰ. Tertio exẽplis. ¶ Prio ꝓbo auc̃tibꝰ
ꝙ qsqꝫ p̃cipue reuerẽter ⁊ humilr̃ seu deuote
dꝫ deũ in sacro tẽplo seu eccl'ia cultu latrie ve
nerari. Nã Mat.21.c.d. Domꝰ mea.s.eccl'ia
domꝰ oꝛõis vocabit̃. Et ꝓpħa hoꝛtat̃.d. Ado
rate dñꝫ in atrio scõ eiꝰ. Et in p̱sona fideliũ
id spopõdit facẽ d. Introibimꝰ in tabernacu-
lũ eiꝰ adorabimꝰ in loco vbi steterũt pedes eiꝰ
Et crit̃.sup̱ Mat.di. Sacra loca honoꝛe p̃ci
puo debẽt a cũctis fidelibꝰ humilr̃ venerari.
Itẽ.41.di.c. Parsimoniã.dr̃. Oẽm locũ in
noĩe dei edificatũ honoꝛemꝰ ⁊ cõgregatõꝫ in
sacra dei ecclesia factã ad vtilitatẽ cõeꝫ reci-
piamꝰ. h̃ ibi. Deniqꝫ ex̃ de imunitate ecclesi-
aꝝ.li.6.c.decet. scribit̃. Decet domũ dei scitu
do:decet ut cuiꝰ i pace factꝰ est locꝰ eiꝰ:cultꝰ sit
debita veneratiõe pacificꝰ. sit itaqꝫ ad ecclesi
as humil' ⁊ deuotꝰ ingressus: sit i eis q̱eta cõ
uersatio deo g̃ta ispiciẽtibꝰ placida eꝗ ɔside-
rãtes nõ solũ instruat.s.p̱ bonũ exemplũ. vbi

glosa.7.q.j.§.Cum vero.sup h verbum.Sed
z reficiat ait.s.p doctrinā.Et seqt.Attendat i
locis eisdez intentis precordijs sacra solēnia
devotis orōnibus insistant.Nullus in locis
eisdez in qbus cū pace ac qete vota cōuenit
celebrari:seditionē excitet cōclamationē mo-
ueat:impetumue cōmittat.Cessent in locis il
lis vniuersitatū z societatū quarūlibet con-
ciones z publica parlamēta. Cessent vana et
multo fortius feda z pphana colloquia. Ces
sent ↄfabulationes quelibet.Sint postremo
quecūqz alia que diuinū officiū turbare pn̄t:
aut oculos diuine maiestatis offendē ab ip-
sis psus extranea:ne vbi peccatoꝝ ē venia
postulanda:ibi peccandi detr occasio:aut dep
hendatr peccata cōmitti. Cessent in eccl'ijs ea
rūqz cimiterijs negociatiōes:z p̄cipue nūdi-
naꝝ ac fori cuiuscūqz tumultus. Ois i eis se
culariū iudicioꝝ strepitus conquiescat: nulla
ibi cā per laicos criminalis maxime agitetr.
Sint loca eadem a laicoꝝ contagionib9 alie
na.Ordinarij vero locoꝝ h faciāt obseruari
suadenda suadeāt:interdicta huius canonis
aucte cōpescant.Ad h alios etiam in eccl'ijs
ipsis magis assiduos z ad premissa idoneos
deputando.Et nihilominus pcessus iudicū
seculariuz:z spāliter plate snie in eisdem lo-
cis oio careant robore firmitatis.h ibi.Po-
stremo insup eccl'ia cantat z p̄cipit di. Exal-
tata est domus dei super colles:z venient ad
eam oēs gentes:z dicent gloria tibi dn̄e. Ex
predictis auctibus pz qualiter precipue z cuz
oi humilitate:qsqz dz z tenetr accedē ad ado-
randū deū in sacris tēplis:seu in ecclesia vel
loco sacro. Scdo hoc idē pbo septē rōnib9
Primo rōne specificationis. Scdo rōne
assecuratiōis. Tertio ratione decantatiōis.
Quarto rōne descensionis. Quinto rōne
consecrationis. Sexto ratione ↄseruatōis.
Septimo rōne susceptiōis.¶Primo pbo
rōne specificatōis.qꝫ.s.qsqz dz humiliter deū
venerari creatorē suū:precipue in sacris locis
seu in ecclesia. Nam lz deus sit vbiqz p cēn
tiam pn̄tiam atqz potentiā:z in oi loco p̄ces
deuotas exaudiat:tn̄ spāliter hitat in locis sa
cratis:ibiqz z grās spāles infundit: z preces
exaudit. Fundamētū igitr nostre rōnis qꝫ sic
fit.Cōmentator ponit sup.7.metha.di. Ois
pfectio quāto magis inuenit suū perfectibile
dispositū:tanto magis pficit illud. pz hec rl'a.
Nam quāto magis nā repit agrū bn̄ dispo
situm:tāto magis dat sibi fructū pfectū:tā in
multitudine qꝫ in bonitate. Silr sol quanto
magis inuenit montes bn̄ dispositos: tanto
magis eos cōuertit in auꝝ z non in ferrum
seu argentū.Silr forma sigilli melius z pfe-
ctius iprimitr in cera magis disposita: qꝫ ecō
uerso.Quo p̄supposito:certū est qꝫ z si ois lo
cus hēat dispositionē suscipiēdi diuinā grāz
cum in oi loco deus sit:tn̄ locus sacer seu sa-
cratus:put est ecclesia:hz in se maiorē dispo
sitionē.z p ↄn̄s ibi deus multo magis p pre
sentiā grē inhabitat:z isup ibidē citius p̄ces
exaudit. Qd ↄfirmās Greg.sup cant.z po-
nit Magr sniaꝝ in.j.di.37.c. Sciendū ē aūt
lz deus cōi mō oibus rebus insit pn̄tia:potē
tia:substantia:tn̄ familiari mō dr inesse per
grām in sacris locis:z in illis q munificentiā
opeꝝ dei acutius z fidelius ↄsiderāt.hec ille.
Et ideo.2.Parali.7.pmisit de9 Salomoni
post templū factū:qꝫ in ipso spāliter p grām
habitaret in sempiternū.di. Oculi mei erūt
apti:z aures mee ad orationē erecte: eius q i
loco isto adorauerit. Elegi enim in santifica
tionē z sacrificiū locū istū:vt sit nomē meum
ibi vsqz in sempiternū:z pmaneāt oculi mei
z cor meū in cūctis diebus.hec ibi. Ex qbus
verbis colligitr qꝫ deus in ecclesia consecrata
ponit quattuor.s.oculos suos:aures suas: no
men suū:z cor suū.Nā hz oculos suos ibi q-
bus videt orationē z deuotionē bonoruz:seu
genuflexiones z lachrymas ipsoꝝ: z qb9 etiā
videt indeuotionē maloꝝ:supfluitates vesti-
mentoꝝ:z vanitates ornamentoꝝ:z insuper
impudicitias cordis z oculoꝝ.ppterea Eccle.
23.dicitr.Oculi dn̄i multo plus lucidiores sūt
sup solem:circūspicientes vias hoīuz ipiorū.
Hz etiā ibi aures suas qb9 audit oratōes z
lachrymas fideliū.Ideo Isaie.38.dr.Audiui
orationē tuā:z vidi lachrymas tuas:qb9 z au
dit verba vana z detractoria z ipudica mul-
toꝝ:z maxime mulieꝝ in ecclesia colloquen-
tium.Ideo di.apostolus.j.cor.14. Mulieres
in ecclesijs taceant. Hz etiā ibi nomē suum
qd est xp̄s Iesus.Nā xp̄s interpretatr vnct9
Olim qdem nomen suum erat terribile z in
flexibile:dicente ppha. Sanctum z terribile
nomen eius.modo vero est vnctū p hūanita
tem:z ideo factū est ad mīaz flexibile z valde
amabile: dicente Salomone Can.j.Oleum
effusum nomē tuū.Iesus vero interpretatur
saluator:ppter qd Anselm9 in suis oratiōib9

di. O Jesu.i.saluator esto mihi Jesus.i.salua
tor. Habet etiā in ecclesia deus cor suū:quia
dignos ⁊ deuotos q sunt ibi amat.indignos
vero ⁊ malos ⁊ solum verbis cuꝫ laudantes
odit ⁊ reprobat. Tales sunt illi de qb9 dr Jo.
2. O ēs eiecit de templo:oues quoqꝫ ⁊ boues
⁊ es ⁊ mensas numulariorū effudit: ⁊ mēsas
subuertit:per quos intelligunt supbi: auari:⁊
luxuriosi.de quibus Mat.15.⁊ Jsa.29. dicit.
Appropinquat ppls iste ore suo:⁊ labijs suis
glorificat me:cor aūt ei9 longe est a me. Ecce
qualr deus spāliter in locis sanctis habitat:
ibiqꝫ grām infundit:⁊ precipue pces exaudit
vnde cōclusionalr sic habet.2. Parali.7. Et
3. Reg.8.postq̄ cōpletum fuit tēplum dñi in
ierlm. Salomon stans añ altare ecclesie ex-
pandit manus suas:⁊ respiciens celū petēsqꝫ
multas grās:corā deo meruit in tēplo exau-
diri de oībus. Primo igit orauit di. Exau-
di deus in loco isto preces ppli tui. Scdo di-
xit. Parce deus de celo offensam te depre-
cantium. Tertio dixit. Si populus peccaue-
rit ⁊ fugerit ad domū suā:parce dñe de celo.
Quarto dixit. Si non pluerit ꝓpter peccata
aperiāt celi ⁊ pluant sup terram. Quinto di
xit. Si fames fuerit:mitte opulentiā. Sexto
dixit. Si pestilentia fuerit ⁊ aer corruptus ex
pelle. Septio dixit. Si erugo aut locusta ad
deuastanda nascētia venerit remoueas. Oc
tauo dixit. Si gens obsideat pplm:⁊ ꝓpterea
rogauerit te in loco isto:expellat ⁊ fuget. No
no dixit. Si plaga ⁊ vniuersa infirmitas in-
uaserit: exaudias deprecantes in loco isto.
Decimo dixit. Si populus ad bellum exeat:
audias in loco isto cū ingenti gloria. Vnde-
cimo dixit. Si alienigena te adorauerit in lo
co isto audiat. Duodecimo dixit. Si ꝓpter
peccata nimiū oppresseris populū tuum:⁊ pe
nitens rogauerit te in loco isto: exaudi cum
dñe deus. Completa oratione:benedixit deo
⁊ ecclesie isrl:⁊ ecce statim ignis descendit de
celo ⁊ deuorauit holocausta ⁊ victimas:⁊ ma
iestas dñi impleuit domuꝫ. Et vt habet.9.c.
eiusdem lib.apparuit ei secrete dñs:⁊ dixit ei
Audiui orationē tuā: ⁊ sanctificaui domum
istam. Silr Exo.vlti.dicit. Postq̄ cūcta per
fecta sunt operuit nubes tabernaculuꝫ testi-
mōij ⁊ glia dei ipleuit illō.h ibi. Propterea
Jacob Gen.28.euigilās ō sōno dixit. Vere
dñs est in loco isto:⁊ ego nesciebam.q̄ terri-
bilis est locus iste:non est hic aliō nisi dom9
dei ⁊ porta celi.h ibi. Dicunt etiam doctores
q citius exaudit deus pces in loco sacro seu
in ecclesia.⁊ rō est:qr ꝓpter cōcursum multo
rum adorantiū merito fit adoratio magis ex
audibilis. Quod testat saluator Mat.18.di.
Vbi fuerint cōgregati duo vel tres in noīe
meo ibi ego sum in medio coꝝ. Et Aug. di.
Jmpossibile est simul multoꝝ preces nō ex-
audiri. Vis ergo o aia exaudiri a deo:⁊ gra
tias optinere tam spāles q̄ temporales: pge
cum deuotione ad ecclesias ⁊ ibi humiliter
deū adora:⁊ totū obtiebis qō cupis. ¶ Scdo
etiam ꝓbo rōne assecurationis q quisqꝫ dꝫ
humiliter venerari creatorem suum: pcipue
in sacris locis seu ecclesia. Claꝝ est eni q dia
bolus in omnibus locis psonam molestat i
precibus suis.dicente Petro.j.pe.5. Aduer-
sarius vester diabolus tanq̄ leo rugiens cir-
cuit querēs quē deuoret. Jn locis vero sacris
constringit eius ptās. Nam ecclesia cōsecra
ta est demonibus valde terribilis ⁊ odiosa
⁊ hoc ꝓpter qnqꝫ que in ipsa ecclesia conti-
nentur. Jbi enim corpus dñicum consecrat
⁊ conseruat:de quo Crisosto.super Mat.di.
Vbicūqꝫ demones corpus ⁊ sanguineꝫ dei
viderint: statim fugiunt veluti venenū corū.
Jbi etiam cruces erigunt eis valde odiose.
De virtute crucis idem Criso. sup Mat.di.
Tanta est virtus crucis:q si in mente fideliū
habeat:nullus demonū ꝓpe stare pōt vidēs
gladiū quo deiectus est.hec ibi. Jbi insuper
sunt angeloꝝ presidia quibus ecclesia comi-
tatur. Jbi etiam orōnes fidelium effundunt
Jbi deniqꝫ sanctoꝝ reliquie recondunt:de q
bus Criso.i omelia quadā de machabeis ait
Sicut audaces latronū duces īspectis regis
insignijs deterrent ⁊ fugiunt: sic ꝑfecto de-
mones vbi coronatoꝝ martyrū corpora po-
sita conspiciūt:illa ab coꝝ longe conspectum
pauidi fugiunt.hec ille. Jsta oia qnqꝫ sūt val
de demoni contraria:⁊ ideo minus ibi mole
stant demones seu inhabitant. Et ideo legit
in legenda sancti xpofori:q qñ diabolus scm
xpoforum precedebat: nūq̄ volebat transire
ante aliquā ecclesiam. Sed certe hoies pec-
catores sunt audatiores ⁊ peiores demone:
pro eo q intrant sanctas ecclesias cum mille
peccatis mortalibus:cum tñ precipiat opposi
tum Apoc.21. Nō intrabit in ea.s.ecclesia ali
quid coinquinatum nec abhominationeꝫ fa
ciens. Et ibidem dicit. Foras canes venefici

⁊ impudicis ⁊ homicide ⁊ idolis seruientes: et
omnis qui amat ⁊ facit mendacium. hec ibi.
Et ꝓpha di. Dñe qs habitabit in taberna-
culo tuo. Et subdit. Qui ingredit̃ sine macu
la ⁊c̃. Et ideo o mulieres insipientes ⁊ vane
quaꝝ deus caro ⁊ vanitas est: que pergitis
tam inhoneste ad ecclesiaꝫ. Ve vobis qm̃
dicetur vobis illud Mat. 22. Amice quomõ
huc intrasti non habens vestem nuptialem
Propterea habemus exemplũ i vitis patrũ
vbi legitur: ꝙ quidam sacrista vidit nocte ꝑ
visionem quandam mulierem per medium
sectam ardentem ante altare. Mane autem
facto inuenit sicut viderat: ⁊ reuelatum est ei
ꝙ mulier illa tale iudicium suscepit: quia cuꝫ
multa vanitate veniebat ad ecclesiam: ⁊ ideo
scriptũ est. Locus iste sanctus est in quo orat
sacerdos pro delictis ⁊ peccatis populi. Ex q̃
ratione collige: qđ melius ⁊ securius est in ec
clesia deum orare q̃ꝫ alibi. Exquo demones
vix ibi appropinquãt. ¶ Tertio ꝓbo ratione
decantatiõis: ꝙ quisqꝫ debet deum precipue
⁊ humiliter in sacris ecclesijs venerari. Naꝫ
sacramenta ecclesiastica ⁊ cõiter septeꝫ hore
canonice in templo dei vel diuina officia ce-
lebrantur. Ibi missa legitur ⁊ cantatur. Ibi
fiunt oratiões. Ibi pulsant̃ organa ⁊ cãpane
ad honorẽ dei. Ibi benedicit̃ deus cum oi-
bus sanctis. Et sic quelibet ecclesia est quasi
quedaꝫ paruula paradisus: quia sicut in hac
materiali ecclesia deus q̃si iugiter ab hoĩbus
laudatur: sic in paradiso ⁊ celesti patria i eter
num benedicit̃ idem deus: dicente propha.
Beati qui habitãt in domo tua in secula se
culoꝝ. lau. ⁊c. Et ecclesia cãtat ꝓpter h hym-
nũ đ cõi virginũ. di. Jesu corona virginũ ⁊c̃.
dic totum si placet. Ex hac ratione collige q̃ꝫ
dure puniet̃ qui deum in ecclesijs maledicit
seu aliquid tale facit: exquo in ecclesia cõiter
sacra mysteria celebrantur. ¶ Quarto probo
ꝙ quisqꝫ debet humiliter venerari deuꝫ seu
loca sacra ratione descensionis. s. angelorum
Nam celestes angeli in sacris ecclesijs ⁊ tẽ-
plis. quattuor precipue faciunt. Primo assi-
stunt seu pñtes sunt in ecclesia cuꝫ humili re
uerentia: qñ corpus ⁊ sanguis xp̃i consecrat⁹
a sacerdotibus leuatur: dicente Grego. de
conse. di. 2. c. quis. Quis inquit fideliũ dubiũ
habere possit in ipsa imolationis hora: ad sa
cerdotis vocẽ celos aperiri: atqꝫ in illo Jesu
xp̃i mysterio angeloꝝ choros adesse: summis
ima sociari: ⁊ terrena celestibus iũgi. Scđo
etiam angeli in ecclesijs fideles custodiunt:
dum eos ab insidijs demonũ qñ ad ecclesiã
vadunt: dum ibi consistunt: ⁊ dum inde rece
dunt conseruãt. Unde Judith. 13. c. de seipsa
dicebat. Custodiuit me angelus dñi ⁊ hinc
euntem: ⁊ ibi cõmorantẽ: ⁊ inde huc reuerten
tem. Tertio angeli orationes fideliũ q̃ fiũt
in ecclesia deo offerunt. Ideo Tobie. 12. dixit
angelus raphael. Qñ orabas cuꝫ lachrymis
ego optuli orationẽ tuã dño. Quarto insu
per angeli in ecclesia simul adsunt ⁊ psallunt
cum psallentibus: dicẽte ꝓpha. Preuenerũt
principes. i. angeli coniuncti. psal. in medio
iuuen. vꝫ aiaꝝ tympani. i. xp̃o deuotaꝝ. Nã
per tympanum xp̃s intelligitur: in quo ẽ for
ma spica. i. diuinitas eterna: pellis extensa. i.
caro crucifixi: ⁊ melodia. i. anima oi gaudio ⁊
iubilatione plena. Ille igit̃ anime dicuntur
tympanistrie: que ad Christi diuinitatẽ ⁊ pas
sionẽ dulciter sunt affecte. In figura igitur
descensionis angeloꝝ in sacra ecclesia: dicit̃
Geñ. 28. ꝙ Jacob vidit scalam. i. sacram ec
clesiam: cuius sũmitas celos tangebat: ⁊ an-
gelos ascendentes ⁊ descendentes. Ex pre-
dictis quattuor manifeste patet: ꝙ oẽs angeli
in ecclesia existentes cum viderint ꝑ mulie-
res coram dñico sacramento seu sanctorum
reliquijs aias sibi in custodiaꝫ datas multi-
pliciter auferri: cõtra eas acriter indignant̃.
Et ꝓpterea Paulus. j. cor. xj. ꝯtra tales ait.
Mulieres hẽant caput velatũ in ecclesia ꝑꝑ
angelos. Nota ꝙ non dicit cũ cornib⁹ mor-
tuoꝝ. O infelices mulieres oẽs sancti stant i
ecclesia picti cum penitentia: cũ sanguine ef-
fuso vel martyrio: ⁊ vos bestiales ad eccliaꝫ
ꝑgitis impudice: belletto depicte cuꝫ ceteris
vanitatib⁹. ¶ Quinto etiã ꝓbo ꝙ quisqꝫ dꝫ
venerari ecclesias sacras: ⁊ deũ ibidẽ humi-
liter adorare rõne ꝯsecratiõis: vꝫ p̃ciosissi-
mi corporis ⁊ sanguinis xp̃i. Qđ quidem in
hoc seculo est sup omnia venerandũ. O cum
quãta reuerentia timore atqꝫ modestia igre
diunt̃ ꝑsone ille aulis dñoꝝ: seu in pñtia tem
poralium dominoꝝ: qui tamen mortales sũt
⁊ vermium esca futuri: nec ibi aliquid irrisio
ne dignum agitur vel loquit̃: multo magis i
infinitum hoc fieri deberet in eius presentia
qui est imortalis rex regum ⁊ dñs dñantiuꝫ
Sed heu hodie implet̃ ꝙ saluator Mat. 21.
dixit. Domus mea domus orationis voca

bitur. Vos autem fecistis illam speluncam
latronum. Nam aliqui intrant ecclesiaʒ ad
vendendum: aliqui ad emendum: aliqui ad
vagizandum: aliqui ad ludendum: aliqui ad
corizandum: aliqui ad murmurandū: ⁊ quod
pessimum est: aliqui ad ibi fornicandum: vt
et hoc preciosum Christi corpus ⁊ sanguis fi
at rufianus fornicantium: hoc accidit laude
1465. qm̄ predicāte quodā magistro Pau
lo conuentuali ordinis nostri in ecclesia ca
thedrali in die virginis gloriose: quidam ri
baldus ⁊ ribalda retro altare sctē katherine
tempore predicationis: actualiter peccare visi
sunt. O iniquitas pessima. O grande vitupe
rium. O effrenata libido. O diabolica gene
ratio: facere de templo dei ꝓstibulū diaboli
Audiant tales aplm̄. j. cor. 3. dicētē. Quicūqʒ
violauerit templum dei: disperdet illum de⁹
propter hoc scelus. Forte ad lram intelligit:
ꝙ tales mulieres disperdent i partu. Cogita
queso quātum deo displiceat tale sacrilegiuʒ
cum etiam leuem risum ecclesia detestatur.
Proinde Hieronym⁹ epistola. 2. ad Pal
machium ⁊ Oceeanum ait. Timeo ne qn̄ ꝑ
risum introimus ecclesiam: sic de nobis ri
deat: de quo scriptum est. Qui habitat in ce
lis irridebit eos: ⁊ dn̄s subsanabit eos. Di
scant igitur insensati Christiani exemplo ir
rationabilium creaturaꝝ: dn̄icum sacramen
tum in sacris ecclesijs hūiliter venerari. Nā
sanctus Bernardinus de hoc ponit exēpluʒ
in sermone de veneratione sacroꝝ. Fuit igr
rusticus quidam cupidus ⁊ auarus: qui cum
cuperet diuitijs abundare: maleficum consu
luit: qua via ditari posset: cui meleficus consi
lium dedit: ꝙ cum i pascate susciperet corpus
Christi: illud secrete ex ore extractum serua
ret in manu: atqʒ in apum alueolo collocaret
⁊ sic cuncte vicinoꝝ apes ad mellificandū ad
eius alueolos conuenirent. Quo facto: mira
bile dictu: apes rustici antedicti cum apibus
vicinoꝝ ecclesiunculā cū altari de ipa cera sa
cramento miro artificio construxerunt. Con
sūmato autem tempore extrahendi mel de
alueolis: venit rusticus mel querens ⁊ vacua
reperitur nassa: miransqʒ deuenit ad vas in
quo positum erat dn̄icum sacramentuʒ. Au
dit apes mirabilibus melodijs circūquaqʒ i
aere resonantes. Cūqʒ appropinquaret ad
locum vbi erat dominicum sacramentum:
subito quodam impetu iudiciali omnes ille
apes irruerunt in eum aculeis suis illuʒ cū
ctis viribus affligentes. Sentiens itaqʒ hu
iusmodi virtutem dei: subito ad sacerdotem
cucurrit: scelus suum aperuit: ⁊ dei miraculū
patefecit. Congregat̄ populus in dicto sacer
dotis: ⁊ debitis solēnijs concurrunt vndiqʒ
gentes ad locum: vbi locatuʒ erat dominicū
sacramentum. Quibus appropinquantibus
de alueis eleuantur apes: ⁊ mirabilib⁹ melo
dijs in aere iubilabant. Sacerdote itaqʒ re
uerenter prospiciente in alueolum antedictū
cernit in eo ecclesiunculam ceream cum al
tari miro artificio ab apibus fabricatam: et
super altari residere dominicum sacramen
tum. Stupet sacerdos: cunctiqʒ astantes ad
mirantur: deuotione replentur. Extrahētes
deniqʒ predictam ecclesiam cum dominico
sacramento: ⁊ debita deuotione ad ecclesiaʒ
transferentes: pro summis reliquijs seruaue
runt. Quo exemplo manifeste apparet: qua
reuerentia in timorosa deuotōe assistere de
bent omnes in ecclesijs in quibus adest do
minicum sacramentum. Propterea statutū
est de consecra. distinc. 2. c. presbyter. ꝙ semꝑ
pro infirmis habeat eucaristiaʒ in ecclesia ꝑ
paratam: quā in loco honorabili locare debʒ
cum lampade accēsa semper astāte. ¶ Sexto
etiam probo ꝙ quisqʒ debet venerari eccle
sias sacras ⁊ deum ibidem humiliter adora
re ratione conseruationis: videlʒ rerum sa
crarum. Nam in ecclesia omnia sacra con
seruātur: prout sunt reliquie sanctorum: para
menta sacra: calices sacri: sacratissima verba
ex ore altissimi ꝓdita: imo de corde Christi
egressa: sicut de verbis sacri euangelij patet:
⁊ precipue vt predictum est vbi conseruatur
sacratissima eucaristia. prout habetur extra
de eucaristia sacra. c. super eo. Propter hec
omnia igitur ob sacrorum reuerentiam et
deuotionem: antiquitus canes ⁊ porci: aues
⁊ falcones: ⁊ quecūqʒ sīlia dehonestantia sa
cra dei templa: per exorcistas de ecclesijs pel
lebant̄. Iuxta quod Mat. 7. dn̄s di. Nolite
sctm̄ dare canib⁹: ⁊ margaritas nolite ꝓijcē
ante porcos. Sed iuxta altiorem sensum eij
ciendi potius sicut canes sunt predicatorib⁹
detrahentes: atqʒ porci: hoc est in ecclesia ali
quid impudice facientes. Quibus margarite
sacraꝝ reꝝ merito sunt denegande. Sed heu
hodie ꝑdita est talis deuotio: qꝛ canes min
gunt per tabulas altaris: porci fodiunt cada

uera in cimiterio. Alij furant calices: Alij to
baleas. Alij libros. Alij cantant vana: et alij
ludunt in ecclesia. Sed audi qd contra tales
diuina iustitia operet. Refert eni pater frater
Jacobus de marchia in sermone de sacrile-
gio. quod in ciuitate Cesenne fuerunt .17. lusores
ludentes in ecclesia et blassfemantes deum: et
statim cecidit tectū ecclesie sup eos et oēs oc-
cidit. ¶ Septimo deniq3 probo quod quisq3 d3
venerari sacra loca: et deum ibidem humilr
adorare rōne susceptionis .s. bnficioꝝ diuerso
rū: que in sacris ecclesijs accipim⁹. O xp̄iane
qui fuisti paganus: dic queso vbi effectus es
xp̄ianus? Clamās respondeo in ecclesia: vbi
crismat⁹ vl' confirmatus? In ecclesia vbi reci
pis remissionē peccatoꝝ per ꝯfessionē? In ec
clesia vbi recipiunt septē ordines sacri? In ec
clesia vbi fiūt preces a sacerdotibus ꝓ pplis
et diuina officia celebrant? In ecclesia vbi su
scipimus multiplices indulgentias a pena et
a culpa? In ecclesia vbi sepelimur? In ecclia
vbi deniq3 suscipimus sanctissimū corpus et
sanguinē xp̄i: per qd saluati et liberati sumus
In ecclesia ergo propter oia supradicta me-
rito d3 quilibet de tot beneficijs i ecclesia re
ceptis: et deū et ecclesias venerari: decantans
cum ꝓpha et di. Suscepimus deus mīa3 tuā
sc3 multiplicē in medio templi tui. Ex p̄dict'
ergo septē rōnibus p3: qualiter quisq3 d3 ec-
clesias singlariter venerari: et ibi deū p̄cipue
adorare. ¶ Tertio postremo hoc idem ꝓbo
exemplis. Primū exemplū habem⁹ de sal-
uatore nostro: qui cum sit norma nostra: dux
via et veritas: cum debem⁹ quātū fas est i oi
bus imitari. Considera igitur mens deuota
quanta reuerentia honorat dn̄s Jesus xp̄s
Jerosolimis templū dei. Nā cū ierl'm itroi
bat solitus erat p̄mo visitare tēplū et ibi p̄re3
suū colere. Ibi etiā cōiter orabat. Ibi miracu
la frequentius faciebat. Ibi cōiter p̄dicabat
propter qd Luc. 9. dicit. Erat quottidie do-
cens in tēplo. Et idē .21. dr. Erat singulis die
bus in templo docēs. In tēplo etiā inuent⁹ ē
a matre sua: cū dixit Luc. 2. Nesciebatis quod i
his que patris mei sunt o3 me esse. Et ideo
Mat. 6. precepit apl'is di. Primum q̄rite re
gnū dei et iustitiā eius etc. ꝓpter qd Criso. su
per verba Luc. 19. Intrauit Jesus in tēplum
ait. Propriū erat boni filij vt veniens p̄mū
ad domū curreret patris. Tu aute3 imitator
factus xp̄i intrans ciuitatē: p̄mū an̄ oēs ac⁹
ad ecclesiam curras. hec ille. Deniq3 ad in-
flāmanda corda nr̄a ad zelum diuini cultus
in templis dei maiorē zelū ondit contra in-
honorantes dn̄icu3 templū: q̄3 ꝯtra suos cru
cifixores: aut quoslibet alios sceleratos. Nec
alicui alteri sceleri corrigēdo lego imposuisse
manum: nisi contra dehonorantes deum in
templo suo. Propter hoc enim vt scribitur
Mat. 21. Mar. xj. Luc. 19. Intrauit Jesus in
templu3 dei et eijciebat omnes vendentes et
ementes in templo. Et Jo. 2. dicit. quod fec̄ fla-
gellum de funiculis: et omnes de templo eie-
cit. Quo exemplo patet: q̄3 venerande sint ec
clesie sacre: et q̄3 humiliter ibi sit deus colen-
dus. Scdm exemplū ponit Grego. de eccle
sie inhonoratione lib. j. dialogoꝝ. Accidit in
quit quod matrona q̄da3 nobilis habebat nurū
que infra breue tempus quo filium eius ac-
ceperat: cum eadem socru sua ad dedicatio-
nē oratorij bti Sebastiani martyris fuerat i
uitata. nocte vero eadem qua subsequēti die
ad dedicationē predicti oratorij fuerat pro-
cessura: voluptate carnis deuicta: se se a viro
suo abstinere non potuit: cūq3 mane facto cō
scientiam deterreret ꝑpetrata carnis delacta
tio. processionē vero verecūdia intraret: plus
erubescens vultum hoiu3: q̄3 dei iudicium ti
mens: cū socra sua ad dedicationē predicta3
processit. Mox vero vt oratoriū in quo erāt
reliquie sancti Sebastiani ingresse sūt: eādē
nurum spiritus malignus vexare cepit et ar-
ripuit: et corā omni populo peccatū publicare
Tunc parentes eam carnaliter amantes: ad
optinendum salutis remediu3: maleficis tra
diderūt. Ducta est itaq3 ad flumen: et imersa
a maleficis incantabat: sed diuino iudicio fa-
ctum est: vt dum vnum demonem arte ma-
gica expellere conati sunt: intrauit in eā legio
vna demonū. Et tunc cepit tot diuersas vo-
ces et garrit⁹ emittere: quot demones eam
possidebant. hic Grego. ad litteram. Quo
exemplo patet quod quanto est sanctior locus
tanto in dei conspectu offensa ibi commissa:
grauior reputatur. Ex predictis igitur aucto
ritatibus: rationibus: et exemplis. patet q̄rta
contemplatio latrie seu diuine adorationis
que dicitur contemplatio locationis: in qua
ostensum est: qualiter quisq3 debet ecclesias
venerari: et ibidem precipue et humiliter cul-
tu latrie deum adorare: quē verum cultum
dei: veramq3 sacrarum ecclesiarum venera-

tionem nobis cõcedat saluator noster Jesus Christus: qui viuit et regnat verus deus: per infinita secula seculorum. Amen.

¶ Feria sexta post scdam dominicam quadragessime. Iterum de qnta excellentia: vz de nobilitate ipsius fidei sacratissime.

a

Aufertur a vo

bis regnum dei et dabitur gẽti facienti fructus eius. Scribuntur hec verba Matth. 21. c. 7. i euangelio occurrentis ferie. Post sacri euangelij litteralem et spiritualem expositionem generosi ciues: ex quo vt claruit in sermone p̃cedẽte sufficienter declarauimus de diuino cultu et de diuina adoratione. Quartam contẽplationem videlz locationis: in qua ostensum fuit quo loco debeat deus cultu latrie specialiter adorari. habeo in presenti feria de diuino cultu et adoratione. Quintam contemplationem valde vtilem et mirabilẽ specialiter declarare: que talis est.

¶ De qnta contemplatione diuine adorationis que dicitur contemplatio modificatiõis.

q

Quinta igitur contemplatio de cultu latrie seu adoratione ad deum faciẽda dicitur modificationis. Ostensa enim diffinitione: obligatione: seu locatione diuine adorationis. videndum est ad presẽs quid est sua modificatio. Si queritur igitur quot modis põt et debet cultu latrie deus specialiter adorari: ad hoc vt vera et perfecta sit talis adoratio. Respondeo q quadrupliciter seu dicas q quadruplex ẽ adoratio dei vera atqz perfecta. Prima dicitur adoratio cordialis. Scda dicitur adoratio verbalis. Tertia dicitur adoratio corporalis. Quarta dicitur adoratio virtualis. ¶ Pria fit corde: scda fit ore: tertia fit corpore: quarta fit opere.

¶ De quarta adoratione qua deus cultu latrie adoratur. et p̃mo de prima: que fit corde.

p

Prima igitur adoratio qua deus singulariter cultu latrie adoratur dicitur cordialis. Et talis adoratio simpliciter fit corde et mente: cum. s. persona quadam cordiali deuotione seu mentali reuerentia deuz colit: et in hac cordis adoratione specialiter cultus latrie consistit. Quoniam adoratio verbalis que fit ore: corporalis que fit corpore: et virtualis que fit virtuoso ope: nihil prodesseut ad salutem sine ista. q autem singulariter talis adoratio cordis necessario requiratur ad cultum latrie. quadrupliciter p̃bo. Primo auctoritate. Scdo ratione. Tertio distinctione. Quarto cõminatiõe.

¶ Primo probo auctoritate saluatoris Jo. 4. ad samaritanam dicentis. Mulier inqt crede mihi: quia venit hora quando neqz in monte hoc: neqz Jerosolimis patrem adorabitis. Sed venit hora et nunc est: quãdo veri adoratores adorabunt patrez in spiritu et veritate. hec ibi. Que verba exponens Crisost. sic di. Veros adoratores dicit dominus: ad differentiam falsorum. s. samaritanorũ: quorum erat opinio q deus loco concluderetur et q in hoc loco deũ adorari oporteret: nihil de deo plus imaginantes q̃z de idolis: et idcirco cultũ dei cũ cultu demonum miscebãt. Similiter dixit ad differentiam iudeorum: qui sub figura et vmbra colebant deum per circũcisionem: holocausta: et huiusmodi. Contra tales igitur dixit. In spiritu et veritate: quia vera adoratio in veritate spiritus consistit. h Crisosto. Apostolus insuper dixit. j. ad corin. 14. Adorabo spiritu: adorabo et mente id est corde. ¶ Scdo etiam probo vnica rõe vz proportiõis. q. s. cultus dei p̃ncipaliter cõsistit in corde et mente. Fundamentuz rõnis ponit Cõmẽtator sup. 2. d aia. di. Simile obiectum simpliciter apprehendit per similem potentiam. patet hec regula. Cum enim scia sit quid spirituale. ideo simpliciter apprehenditur per potentiam intellectiuam aie: que ẽ quid spirituale: et non per materialem potentiam nisi dispositiue. Quo presupposito: certum est vt dicitur Joan. 4. q deus est spũs et per 9ñs est incorporeus. Qd si sic est: ergo oportet ei per p̃us offerri illd quod est in nobis incorporeum. s. animam: et intellectus puritatem. Ne igitur imoles aues et vitulos pecuniamqz et corpus tuum deo: magis animã tuam offer deo in holocaustum. Proinde propha i p̃sona dei dicebat. Nunqd mãducabo carnes taurorum: aut sanguinẽ hyrcorum potabo? Imola deo sacrificium laudis scz mentalis: et cordialis: et redde altissimo vota tua. ¶ Tertio hoc idem probo distinctiõe quã ponit glosa super verba Exo. 20. Non

adorabis ea neq3 coles. Aliud est inquit colē & aliud adorare. Potest enim quis coacte & inuite adorare: sicut si quis cogeretur dare i censum idolo: & insuper pōt quis tormentis victus idolum adorare: cu3 tamen sciat quia idolum nihil est. Seu adulatiōe posset quis reges idolatras adorare: que vtiq3 adoratio vera nō erit: quātum ad illud qd idolatrare facientes intendunt. A simili est tales actus exteriores pro deo facere: qui cum non essent voluntarij sed coacti nequaq3 ex his coleret deus. Sic enim dicitur. 23. q. 6. c. iam vere. §. ex his. Ad bonum quisq3 inutiliter cogitur: cum deus aspernet coacta seruitia. h ibi. Et 20. q. j. c. Illud. Marcellus papa ait. Satis inutile est: vt coacta seruitia dn̄o prestētur. Itē extra de his q̄ vi metusue causa fiunt. c. Ad audientiam. Innocentius ait. Que vi met⁹ ue causa fiunt carere debent robore firmitatis. Deniq3 Alexan. papa. 15. q. 6. c. Si sacerdotibus. ait. Amplius respicit deus ad cogitationes cordis & spontaneas voluntates: q̄3 ad actus qui per necessitatem fiunt. Ex qb⁹ patet: q̄ adoratio exterior aut ore aut corpe facta potest esse falsa: & per consequens non est simpliciter de necessitate sm quid. Colē vero cum sit toto affectu & studio animā deo mancipare: ideo ex hoc talis cultus interior ē cuilibet sūme necessarius ad salutē. ¶ Quarto nāq3 probo cōminatione: q̄ cultus latrie principaliter consistit in corde & mente: & nō in corpore seu in operatione. Nam videns saluator q̄ multi pharisei scribe & iudei deu3 adorabant: & corpore & exteriori opere: s3 non mente vel corde: ideo cōminatiue contra eos clamabat. Matth. 23. di. Vhe vobis scribe & pharisei hypocrite: qui mundatis quod de foris est calicis & parasidis. intus aute3 pleni estis iniquitate & rapina & immunditia. pharisee munda p̄us quod intus est: vt fiat & id quod deforis est mundum. Vhe vobis scribe & pharisei hypocrite trisles: q similes estis sepulchris dealbatis: intus aute3 sunt plena ossi. mor. & omni spurcitia. Sic & vos qdem a foris paretis hominibus iusti: intus autem pleni estis hypocrisi & iniquitate. hec ibi. Omnia supradicta confirmans Salomon: q̄. s. cult⁹ latrie principaliter in corde consistat. in persona dei. prouerb. 21. di. Fili prebe mihi cor tuū vbi glo. ait. Non petit linguam nec pecuniā nec corporis maceratione3: sed sacrificiū cor dis. Ex predicta igitur auctoritate: rōne: distinctione: atq3 cōminatione: patet: qualr cultus latrie pncipaliter & necessario consistit in mente & non in actu exteriori. Si autē queritur quot requiruntur essentialiter ad hoc: vt quis cultu latrie qui principaliter in corde & mente consistit vere deum colet. Respōdeo q̄ tria necessario requiruntur: v3 fides: spes & charitas. Sic enim dicit Isidorus. 8. libro ethimo. Tria sunt inquit que in religiōis cultu interiori ad colendum deum in hominib⁹ perquirunt. v3. Fides: spes: & charitas. h illc. Et Aug. i encheri. Fide inqt spe & charitate corde colim⁹ deū. Et idem Augu. 10. de ciui. dei ait. Theusebia que est pius cultus dei cō sistit in cognitōe dei & dilectōe: cū debita subiectione spei ad ipm: his premissis vt formaliter loquar: dico q̄ tria necessario reqrūtur ad hoc vt qs cū corde cultu latrie deum vere colat. Primū dicit vera cognitio. Scdm dicit vera dilectio. Tertiū dicit vera spatio. ¶ Primū igit qd est necessariū ad cultū corde deo exhibendū: dicit vera cognitio. s. ipsi⁹ dei: & cor que p deū ad cognoscendū ordināntur. Cū eni duplex sit cognitio qua de⁹ cognoscit: v3 nālis: qua deus vt dicit ad Ro. j. per visibiles effect⁹ cognoscit: & supnaturales: q̄ singulariter intelligit per fidem simpliciter: dico q̄ ad ver dei cultum necessario requiritur cognitio supnaturalis que est per fidem: qm̄ talis cognitio plura facit cognoscere de deo in spē: & de his que saluti sunt necessaria q̄3 ois. simul cognitio nālis. Nam per cognitionem nālem non cognoscitur trinitas personarum: nec cognoscit filium dei fuisse icarnatum: & de spiritu sancto conceptum: & venturum ad iudicium: in quo vnicuiq3 sm opa sua reddet: nec similiter in hostia debito mō consecrata sacramentaliter existere: & cetera hmōi similia: que tū omnia supnaturalis cognitio fidei cognoscere facit. Propter quod talis cognitio que est per fide3 sūme cuilibet necessaria est: ad hoc vt vere corde deum colat: qd quadrupliciter pbo. Primo auctib⁹ Scdo rōnib⁹. Tertio silitudine. Quarto exemplo. ¶ Primo pbo auctibus. q̄ cognitio dei que est per fidem est necessaria ad interiorem cultum. Nam Grego. j. moral. c. j. dicit. Omnis homo eoipso q̄ homo est: suū per fidem intelligere debet auctorem: cuius voluntati tāto magis fideliter seruat: quāto

se: quia de seipso nihil scit pensat. h(ec) ille. Ber.
sup cant. ait. Vtraq3 cognitio dei. s. et tui tibi
est necessaria ad salutem: ita vt neutra carere
valeas cu3 salute: quia sicut ex noticia tui ve-
nit in te timor dei: et ex noticia dei amor eius
ita de ignorantia tui superbia: et de ignoran-
tia dei conteptus: atq3 desperatio. hec ille. Ite
Iere. 9. dicitur. Non gloriet(ur) sapiens in sapi
entia sua: nec fortis in fortitudine sua: nec di
ues in diuitijs suis. Sed in hoc gloriet(ur) q(ui) glo
riatur scire et nosce me. s. per fide3. Ite Iere.
5. dicitur. Captiuus ductus est populus me9
sc3 a diabolo in infernum: quia non habuit
scientiam. s. dei. Salomon etiam Sap. 13. ait
Vani sunt omnes hoies in quibus non est
scia dei. Hieronymus etia ad Nepotianu3
ait. Absq3 dei noticia paruus als pecus est
ois homo. Paulus insup hebre. xj. ait. Acce-
dentiu ad eu3 credere o3: q: est: et q ingrenti-
bus se remunerator sit. Et subiugit di. Sine
fide impossibile e placere deo. Deniq3. 28. q. j
c. oes. §. Ex his. dicit. Vbi enim deest vera
agnitio eterne et icomutabilis veritatis: fal
sa virtus etiam in optimis morib9 estimatur
Ex quibus auctibus p3: qualiter ad ve(rum) dei
cultum requirit cognitio: qua p fide3 oia cre
denda credunt. ¶ Scdo hoc idem pbo dua-
bus ronibus. Primo rone pfectiois. Scdo
rone dilectionis. ¶ Primo pbo roe pfectio
nis: q cognitio dei que est p fide est necia ad
ve(rum) cultu dei. Fundamentu ronis poit phs
j. physi. di. Vnuqdq3 nalr appetit suam pfec
tione taq3 coplementum eius. p3 hec regula.
Nam arbor naliter suo mo appetit fructum
taq3 eius vltima pfectione. et io exns pua iu
giter crescit: exns magna iugiter se disponit
vt fructu3 faciat. Silr infans paruulus: nalr
appetit magnitudine viri taq3 pfectionem
suam. Quo psupposito: certum est q pfectio
ronalis aie est scia seu cognitio veritatis: di-
cente pho. 2. de aia. Actus pmus aie est sicut
scia. secundus sicut osideratio. Et. j. de aia di.
Intelligentia et speculatio veritatis videntur
esse proprie passiones anime. Et. 6. ethico. di.
Bonus intellectus e scientia veritatis. Et. j.
metha. ait. Omnes homines natura scire de
siderant. s. veritatem. Et. xj. metha. di. Specu
latio veritatis est quid optimum perfectissi-
mum et delectabilissimum. Quod si sic est: q
quelibet cognitio veritatis aliqualiter pficit
intellectum. Cla(rum) est q intellectus non recte
pficit: nisi habeat sciam et cognitione virtut(is)
increate: que est ceteris nobilior. dicete pho. 8.
ethi. Sapientia est scia honorabilissimorum
et diuinor(um): ideo h3 ronem capitis inter oes
scias: que etia increata veritas est: ppum ob
iectum humani itellectus. dicete Ric. in. 3. di.
23. ar. 5. q. 2. Obiectu3 inquit fidei et intellect9
est veritas increata: ad qua cetera omnia re-
ducuntur. Ex quo ocluditur: q nisi intellect9
recte cognoscat pmam veritatem: que est p
prium eius obiectum: non pot habere suam
pfectionem: sed cu deus non acceptet impfe-
ctas res: io cultus latrie sibi placere non pot
sine pfecta cognitoe suiipsius et dei: q simplr
vera cognitio p fidem habetur. Propterea
Lactan. in li. di. insti. ait. Scia veritatis sume
est oportuna: gaudetq3 mens in pme verita-
tis se luce versari: quod est pmum anime pa
bulu quadam iocunditate perfusum. hec ille.
¶ Scdo hoc idem pbo rone dilectionis. Fu
damentum ronis ponit phs. j. de regi. pnci. et
etiam sententialiter. 3. de aia. et. 12. metha. di.
Cognitio boni: est simpliciter causa amoris
boni. p3 hec regula. Nam q: in spe cognosco
Petrum esse bonu et virtuosum: io in spe di
ligo eum: qd nequaq3 facerem si eius bonita
tem non cognoscere. Quo psupposito: certu3
est a simili q nisi qsq3 trinitate psona(rum) cog-
scat: et filiu dei incarnatu: seu corpus xpi cose
cratu et c. hmoi nequaq3 diligere pot. S3 cu3
talis cognitio ex qua talis amor ad predicta
causat: simplr a fide pcedat: g p ons cognitio
que est p fide: necessaria est ad cultu interio-
rem corde deo exhibendu. Et confirmat ista
ratio per similitudinem: quia sicut se h3 visio
corporalis ad amorem sensitiuu: ita et visio i-
tellectualis ad amore spiritualem. S3 claru
est q visio corporalis est pncipium amoris
sensitiui: vt di. phs. 8. ethi. ergo a simili cogni
tio specialis ipsius diuine bonitatis est pnci
pium cosubstantialis amoris ad eum. Que
simul omnia confirmans Aug. 10. de tri. ait.
Inuisa diligere possumus: incognita neq3.
Si igitur vt pater deus vel Christus non co
gnosceretur per fidem: certu est q nullus eu3
diligeret. et per ons nec eu3 ore laudaret: nec
insuper corpore et exteriori operatione vene-
raretur. Ex predictis duabus rationibus p3
qualiter fides seu cognitio ipsius dei: et alior(um)
que reducuntur ad deum: est necessaria ad
cultum latrie interiorem deo exhibendum.

¶ Tertio hoc idem probo similitudine. Sententia est philosophi tertio de anima. quod sicut se habet sensus ad sensibilia: sic se habet intellectus ad intelligibilia. Sed clarum est quod potentia sensitiua non accipit cognitionem de obiectis remotis: sed simpliciter de propinquis: ergo a simili potētia intellectiua de um percipere non potest: nec insuper voluntatem et corpus flectere ad amorē dei et seruitium eius: nisi ipsum deū per cognitionem fidei quā habet eadē potentia intellectiua ipsum deū tanquam propinquū seu ea que sunt dei accipiat. Quod si sic est: ergo fides et credulitas ad cultum dei est necessaria. quod autem potentia sensitiua non percipiat obiecta remota. et per consequēs nec potentia intellectiua: patet ex tribus. videlicet ex quātitate corporali: ex figura speciali: ex mobili locali: vel motu. Et primo patet ex quātitate corporali. Experientia teste cognoscimus: quod corpus multum remotum a celo non videtur: et si forte videatur: quantumcunque sit magnum videbitur tamē paruū. sicut patet in stellis: que cum sint maiores quam magna pars terre videntur tamē parue. ¶ Secundo hoc probatur figura speciali. Si enim corpus aliquod a lōge aspiciatur: eius figura non potest discerni: sicut patet in facie hominis de longe visa: vel in statura tua procul posita vel longe distāti. ¶ Tertio hoc idē patet ex motu locali. posito enim quod corpus aliquod velociter moueatur: si tamen a visu lōge distet: vix aut nihil moueri videbitur: sicut videmus in sole: luna: et stellis: que ita velociter mouentur: quod in spacio diei naturalis transeunt tantū spacium quantum ambit celum et terra: et tamen vix moueri videntur. Ex quibus patet quod localis distantia per potētiam visiuam nō percipit nisi ex appropinquatione. A simili concludo de deo seu de diuinis personis et ceteris articulis fidei: quoniā cum in infinitum sint remotissima ab humano intellectu: impossibile est ea intelligere et cognoscere: nisi per virtutē fidei et simplicem creditionem. ¶ Quarto denique probo vnico exemplo. quod scilicet cognitio de deo est necessaria ad cultum ipsius dei. Nam refert valerius de Archimede maximo philosopho. quod cum marcellus caperet Siracusam manu violenta: sciens quod ibi erat Archimedes philosophus: delectatus de sua prudētia: edictum fecit ne philosophus ille ab aliquo occideretur. At ille animo oculis ac manibus in terra affixus: figuras astrorum et circulos describens: superuenienti militi ac super eum strictum gladium tenenti: et inquirenti quisnā esset: propter nimiam auiditatem inuestigandi veritatē astrorum quam in predictis figuris querebat: nomen suū indicare non potuit: nec etiam manus a puluere subtraxit: sed respondit dicens Noli obsecro super circulum istum destruere et me impedire: quia aliter nō possum astra et celum: nec insuper causam primā celi atque astrorum cognoscere: diligere: et venerari: sicut naturalis ratō dictat. Ob quā causam miles cū gladio interemit: quasi neglexisset imperium eius: nec tamen eum ut philosophū cognoscebat. Quo exemplo patet quod si philosophus iste presupponebat cognitionem dei esse necessariam: ad hoc ut eum diligeret et veneraretur: a fortiori cuilibet fideli necessaria est cognitio et fides de deo et de diuinis: qua et deus et diuina ab ipso diligantur et venerentur. Que vtique cognitio nihil aliud ē nisi credulitas quedam: qua credimus digna de deo prout est quod habeat summā potentiā: cui nullus resistere potest: summā sapientiam: cui nihil potest abscondi: summam bonitatem: que summe odit omne malū: et diligit omne bonum: summā iusticiam: que sine fine malitiam punit et virtutem remunerat: summam prouidentiā: qua non tantum est creator diuersarum rerum ad decorē vniuersi: sed insuper conseruator earum: et in qua nullus potest cadere error aut defectus: siue ex ignorantia: siue ex timore: siue ex passione: aut aliquo inordinato amore. hanc cognitionē et credulitatē Paulus habebat quando prime Cor. 2. dicebat. Nō iudicaui me scire aliquid inter vos: nisi Jesum christum et hunc crucifixū. Heu hodie pauci sunt qui hanc verā fidem cognitionē et credulitatem habeant de deo et de diuinis: et propterea pauci sunt qui deū vero corde diligant: et vero opere venerentur. Ideo cōtra tales Esaias in persona dei admiratiue. primo c. dicit. Audite celi que loquor: et auribus percipe terra: quoniam dominus locutus est. Filios enutriui et exaltaui per nobilitatē. scilicet intellectus. Ipsi autē spreuerunt me. scilicet per infidelitatē et incredulitatē. Cognouit bos possessorē suū: et asinus presepe domini sui: israel autē. id est populus christianus non cognouit me: et populus meus me nō intellexit. Vhe genti peccatrici: populo graui iniqtate: semini nequam

filijs sceleratis. Dereliquerūt deum: blasphe
mauerūt sanctū israel: alienati sunt retrorsuȝ
hec ibi. Ex predictis igitᷣ auctoritatibꝰ: ratio-
nibus: similitudine: atqȝ exemploꝰ patet. qua-
liter ad verum cultū cordis deo exhibendum
necessaria est cuilibet vera cognitio ipsiꝰ dei
⁊ eorū que ad ipm deū ordinanᷣ. ¶ Secūdū
insuꝑ quod est necessariuȝ ad cultum cordis
deo exhibendū dicitᷣ vera dilectio. s. ipsius dei
Ad hoc eniȝ ut quisqȝ cultu latrie deum ve-
re colat: non tm̄ requiritᷣ credulitas ⁊ cogni-
tio ipsius dei: sed insuꝑ necesse est ut deū cor
dialiter super oia bona creata amet ⁊ diligat
quod tripliciter probo. Primo auctoritati
bus. Secūdo ratione. Tertio similitudine
¶ Primo ꝓbo auctoritatibus. Nam Ra-
banus suꝑ gene. ait. Colere est ad deū qui so
lus est colendus: tota dilectione cordis ten-
dere. hec ille. Item. 23. q. 6. ca. iam vero. §. Ex
his. dicitᷣ. Sine dilectione dei nullus deo pla
cere potest. Insuꝑ Matth. 22. precipitᷣ. Dili-
ges dn̄m deū in toto corde tuo ⁊c̄. Itē sctūs
prosꝑ. de. pe. di. 2. c. j. ait. Diligere deum toto
corde debemus: ordinem autē dilectionis illi
ꝑuertunt: nec modū diligendi custodiunt qui
aut mundū qui cōtemnēdus est plus diligūt
aut minus diligēda plus amāt: aut ꝓximos
non sicut seipsos: aut deuȝ plusꝙ̄ seipsos for
te non diligūt. hec ibi. Deniqȝ Seneca libro
de quattuor virtutibꝰ ait. Quisquis iusticiam
sectari desideras: tunc deuȝ primū ⁊ ama ut
ameris a deo. Ex quibus auctoritatibus pa
tet: qualiter ad verū dei cultū requiritᷣ amor
cordialis ad ipsum deū. ¶ Secundo hoc idē
probo vnica ratione. vȝ coniūctionis. Funda
mentū rationis ponit Cōmentator super. 10.
Metha. di. Extrema non cōiunguntur natu
raliter nisi per mediū: patet hec regula. Naȝ
tectū ⁊ fundamentū alicuius domus non si-
mul connectūtur nisi per mediū parietis. Si
militer extremitatᷣ radicis ⁊ cacuminis arbo
ris non coniūguntur nisi per truncū ⁊ stipi-
tem. Item lapides duo in edificio: similiter
cum medio calcis vniuntur. Similiter deꝰ
cum homine: ⁊ ecōuerso: non potuit vniri in
incarnatione sm̄ Ber. nisi per mediū. s. amo
ris ⁊ charitatis. Quo ꝓsupposito: certum est
ꝙ si rationalis creatura dȝ beatificari: opor-
tet ꝙ vniatur cum creatore: ut eius presentia
in eternum perfruatᷣ: cum precipue beatitudo
nihil aliud sit nisi quedā coniūctio anime cū
deo per immediatā presentiā. Sed cum crea
tor ⁊ creatura sint duo extrema: immo plus
ꝙ̄ duo extrema: pro eo ꝙ in ipsis est infinita
distantia: impossibile est ꝙ simul coniūgan-
tur: nisi per aliquod mediū. Cum autem me-
dium vniens animā simul cuȝ ipso deo: sim
pliciter sit amor ⁊ charitas ipsius dei: cōclu-
de ex hoc: ꝙ ad verum dei cultum necessario
requiritur cordialis amor ad ipsum deum: si
ne quo non posset vnꝙ̄ ipsa anima cum deo
vniri: et per consequēs beatificari. Quod cō
firmans Bonauen. in ꝓmo. distin. 17. arti. ꝓ-
mo. q. ꝓma. verbaliter dicit. Solius charita-
tis actus: facit animā per beatitudinem deo
vniri. Et August. super epistolā primā Joā.
ait. Amor est vita quedam: duo simul copu-
lans: amantē scilȝ et amatum. Et Jhere. 31.
dicitur. In charitate perpetua dilexi te: ideo
attraxi te. scȝ ad beatitudinem miserans tui.
Et Osee vndecimo dicitᷣ. Traham eos scilȝ
ad beatitudinē cum funiculis charitatis. Ri
car. autem in suo quolibeto sic ait. Tria sunt
ad beatitudinem necessaria. scilȝ cognitio: ele
ctio: ⁊ vnio. Nam oportet primo cognoscere
bonum beatificans. ¶ Secundo oportet eli-
gere: ut scȝ volūtas illud velit. ¶ Tertio opor
tet tali bono vniri: que vnio similiter fit per
mediū amoris ⁊ charitatis. hec ille. Deniqȝ
apostolus ad Col. 3. Hortatur omnes ad ha
bendū charitatem: qua quisqȝ ⁊ cū deo vni-
tur ⁊ beatificatᷣ. di. Super omnia charitatem
habete. quod est vinculū ꝑfectionis. ¶ Tertō
deniqȝ probo vnica similitudine ꝙ. s. ad verū
cultū latrie deo exhibēdū necessario reqritur
cordialis amor suꝑ omnia ad ipsum deum.
Nam legitᷣ Matthei. 22. ꝙ cum quidā rex fe
cisset nuptias filio suo: ⁊ vidisset ibi homineȝ
non habentē vestem nuptialē ⁊ honorabileȝ
sed potius deformē ⁊ ignominiosam: fecit ꝑ
ministros sibi pedes ⁊ manus ligare: ⁊ sic ex
tra conuiuiū ⁊ palatiū cum ignominiose ⁊ vi
tuperose eicere. Qua similitudine datur in-
telligi: ꝙ pater celestis qui nuptias spiritua-
les fecit xp̄o filio suo in celi palatio: nemineȝ
ad illud conuiuiū ⁊ eternas nuptias acceptat
⁊ suscipit: nisi prius nuptiali veste: hoc ē amo
re ⁊ charitate induatur. Ex predictis igitᷣ au-
ctoritatibus: ratione: ⁊ similitudine: patȝ: qua
liter ad verū cultum cordis deo exhibenduȝ
necessaria est cuilibet vera dilectio ipsius dei
¶ Tertiū deniqȝ quod est necessariū ad cul-

De spe·

tum cordis deo exhibendum: dicitur vera speratio. Ad hoc enim ut quisq; cultu latrie deum in corde suo vere colat: non tm̄ requiritur vera cognitio ⁊ vera dilectio ipsius dei: ut pretactū est: sed insuꝑ necesse est ut speret in deo seu spem ⁊ confidentiā habeat in deo: ꝙ non ex proprijs meritis: sed magis per solam suam clementiā: sibi dabit ⁊ suam gratiam: et remissionē peccatorū: et eternam gloriam. ꝙ autem talis spes in deo sit habenda simpliciter: ⁊ nō in proprijs meritis tripliciter ꝓbo Primo auctoritatib⁹. Secundo rationibus. Tertio exemplis. ¶ Primo probo auctoritatibus: ꝙ spes diuine gratie remissionis peccatorū: ⁊ eterne glorie: in deo simpliciter est habenda: que spes ad diuinū cultum ꝑtinet. Unde Ambro. in examcron ait. Spem firmā in deo semper habeas: ⁊ tunc in diuina miseratione amplius sperandū est: cum ꝑ fidia humana oīno deficiūt: hec ille. Itē apostolus ad Hebreos. 6. ait. Confugiamus ad propositā nobis dei spem: quā sicut anchorā habemus anime tutam ⁊ firmā. Ubi ⁊ August. ait. Si videris te fluctuari in mari peccatorū huius mūdi: noli irrumpi: sed fuge ad anchoram diuine spei: qua securus in portum eterne vite ingrediaris. Et ꝓpheta ait. Spera in deo ⁊ fac bonitatem: ⁊ pasceris in diuitijs eius. s. gratie ⁊ glorie. Et alibi. di. Deus meus in te confido nō erubescā. Idem quoq; ait. In te domine speraui non confundar in eternū. Et alibi dicit. Sicut oculi seruorū in manibus dominorū suorū: pro beneficijs scȝ habēdis: ita oculi nostri ad dominū deū nostrū donec misereat̄ nostri. Et ecclesia. scđo dicit̄. Nullus sperauit in dño: ⁊ confusus est. Et Treno. 3. dicit̄. Bonus est dñs omnibus sperantib⁹ in eum. Aplus insuꝑ ad Hebreos quarto ait. Adeamus cū fiducia thronū gratie eius: ut misericordiā consequamur: ⁊ gratiā inueniamus in tempore oportuno. Deniq; Ber. suꝑ canti. ait. Securū accessum habes ad deū. o homo: vbi habes ante filiū matrem ⁊ filium ante patrē: mater ostendit filio pectus ⁊ vbera: filius ostendit patri cicatrices ⁊ vulnera: nulla ergo ibi poterit eē repulsa: vbi sūt tot charitatis insignia. hec ille. Ex ꝑdict̄ auctoritatibus patet: qualiter quisq; spē suā tenetur habere in deo ꝓ gratia ⁊ gloria possidenda. ¶ Secundo hoc idem probo duplici ratione. Primo ratione operatōis. Secundo ratione argumentationis. ¶ Primo probo ratione operationis. Fundamentū huius rationis ponit phus scđo Metha. di. Sicut se habet vnūquodq; ad esse: sic se habȝ ad agere. patet hec regula. Nam medicus quoniā habet habitū scientie ⁊ artis medicine. iđ operat̄ ad sanitates dandas egrotis. Similiter quia armiger habet artem ⁊ industriā armoꝝ. ideo tempe belli viriliter in armis se exercet. Quo presupposito: certum est ꝙ de⁹ est perfectissimus in tribus. vȝ in potentia: sapiētia: ⁊ bonitate: quia deus habet posse scire ⁊ velle: quod si sic est: ergo deus in eo ꝙ oipotens est: potest cuilibet in se speranti benefacere. In eo autē ꝙ summe bonus est: vult oīno bene facere. Et si deficeret ab aliquo trium predictoꝝ: nequaꝗ̄ ageret ſm proprietatem sue essentie atq; substantie: quod vtiq; sibi facere omnino est impossibile. Speret igitur quisq; ut debitū est in eius bonitate: ⁊ ꝑfecto ab eo gratiam ⁊ gloriā accipiet: quia cōsuetudo est magnorū: dominorū in se sperantibus ⁊ cōfidētibus magnalia dare. Sȝ heu vide queso humanā stulticiam. Nam principes sperant in fortitudine castrorū ⁊ ciuitatū suarum: vir diues in argento ⁊ auro. Rex in magno exercitu. Iudex in prouido consilio. Aduocatus in calido ⁊ astuto collogo. Miles in optio equo. Pugil in robore suo magno: ⁊ in astuto bellandi artificio. Bellator ꝗ libet in suo scuto ⁊ lācea. Sagittarius in suo arcu. Seruus in domino suo. Uxor in suo viro. Agricola in sua vinea: ⁊ possessione. Et deniq; venator in canibus suis. Sed in deo non inuenit̄ qui spem suam ponat: cum tamen supradicta omnia quandoq; iuuare nō possunt: aut nesciūt: aut nolunt: sed magis hominē aut decipiunt: aut interire sinunt. Cur igitur non magis speras in gratia creatoris tui: que nunꝗ̄ fallibilis est: ꝗ̄ in gratia mundanorū que ut plurimū fallibilis est et falsa. Audi quid spiritussanctus Hiere. 17. dicat Maledictus homo qui cōfidit in homine: ⁊ ponit carnem. i. parentes carnales brachium suum. Et sequit̄. Benedictus vir qui confidit in domino: ⁊ erit domin⁹ fiducia eius ¶ Secundo etiam ꝓbo ratione argumentationis. Fundamentū rationis ponit̄ scđo Thopico. Si de quo minus videt̄ inesse: ⁊ inest: et de quo magis. patet hec regula. Nam si simplex sacerdos aliquē ab aliquo casu absoluit: a for

tiori papa hoc facere potest. Quo p̃supposito
certũ est ꝙ pater carnalis carnali filio adiu-
torium p̃stat in se speranti ⁊ eũ inuocanti. si-
militer ⁊ amicus amico: quod si sic est: cum
deus in infinitũ sit melior cunctis parentibꝰ
⁊ amicis: clarũ est ꝙ dabit gratiã suam ⁊ glo
riam p̃sone in se speranti. Quod egregie cõ-
firmans saluator Lucc. xi. dicit. Quis vestrũ
habebit amicũ ⁊ ibit ad illũ media nocte: et
dicet illi: amice accõmoda mihi tres panes:
quoniã amicus meus venit de via ad me: et
non habeo quod ponã ante illũ. At ille peni
tus respondens dicat. noli mihi molestus eẽ
ecce iam hostiũ clausum est: ⁊ pueri mei me
cũ sunt in cubili: sed nõ possum surgere ⁊ da
re tibi? At ille si perseuerauerit pulsans: dico
vobis ꝙ si non dabit ei: eo ꝙ amicus eius sit
propter importunitatẽ tamẽ eiꝰ surget ⁊ da-
bit illi quotquot habꝫ necessarios. Et ego di
co vobis: petite ⁊ dabiť vobis: querite ⁊ inue
nietis: pulsate ⁊ aperieť vobis. Deinde subiũ
git dicens. Quis ex vobis patrẽ petit panẽ
nũquid lapidẽ dabit illi: aut piscem: nũquid
pro pisce serpentem dabit illi? Aut si petierit
ouũ: nunqd porriget illi scorpionẽ? Si ergo
vos cũ sitis mali nostiꝭ bona data dare filijs
vestris: q̃to magis pater vester de celo da-
bit spiritum bonum petentibus se. hec ibi.

¶ Tertio deniqꝫ probo exemplis. s. ꝙ spes in
deo habẽda est: quã qui habuerit nunq̃ fru-
strabiť a desiderio suo. Nam recitat Pliniꝰ
libro de aialibꝰ. ꝙ pulli coruoꝝ a parentibus
derelicti quousqꝫ pẽnas albas i nigras mu-
tauerint: quodã instinctu nẽ in deo sperare vi
dent: dũ escã mõ quo p̃nt a deo petũt: qui li-
beraliter eis dat: dũ simplr vsqꝫ ad tps de ro
re celi pascit eos. Proinde ꝓpheta dic. Qui
dat iumẽtis escã ipsorũ ⁊ pullis coruoꝝ inuo
cantibꝰ eũ. Similiter elephas dũ grauatũ in
firmitate se sentit: quandã herbã sibi salutife
ram inuenit. Sed anteq̃ comedat eã: ad ce-
lum cũ facie diu leuat. ⁊ quasi in deo sperãs
salutẽ per herbam requirit. Et propterea ꝓ-
pheta dicit. Oculi omniũ in te. spe. dñe: et tu
das escam illis in tempe oportuno. Ape. tu
ma. tuã. ⁊ imp. omne animal be. Si igitur ut
patet etiaꝫ modo suo bruta animalia in deo
sperant: ⁊ accipiunt mercedem sue spei: cur
non magis rationale animal in deo sperat?
Refero nunc tibi exemplũ valde pulchrum.
Nam legitur ꝙ famulus cuiusdã domini sic
spem suam in domino suo posuerat: ꝙ etiaꝫ
in toto deum ignorabat. Cũqꝫ incurrisset pi-
culum mortis: dominũ suum aduocauit di-
cens. Cur domine mi non me adiuuatis: qui
sui vobis sic fidelis: sed mori me permittitis
Cui dominus. Multa fili expenderem si te
liberare possem. Sed non sum tante poten-
tie: ut te liberare valeaꝫ. Cui seruus. Nõ est
aliquis qui me liberare possit? Nemo iquit
nisi deꝰ. Cui seruus. Quis est iste deus? Cui
dominus. Rex est omniũ creator ⁊ rector.
Et famulus: si sic est: ego spero magis in ip-
so: q̃ in quolibet homine mũdi: ⁊ idcirco ego
totum illi me cõmitto: ipsiqꝫ promitto: ꝙ si
mõ mei habuerit curaꝫ: ipsi soli decetero ser
uiam. Quo dicto: statim deus in instanti eũ
anima ⁊ corpe curauit. Qui mox relicto do-
mino ⁊ mundo. in quodã monasterio ad ser
uiendum deo cunctis diebus vite sue se tota
liter contulit. Audi queso ⁊ aliud mirabile ex
emplũ. Nam legitur sicut supra. ꝙ quidam
valde pre diues erat: qui omnẽ spem suaꝫ in
ro posuerat. Cumqꝫ ad mortem venisset: nec
medicorum suffragio mortem vitare posset
omnes diuitias suas ante se ferri iussit. Qui
bus sic ait. O fallaces ⁊ false diuitie: super de
um vos amaui: omnẽ spem meam in vobis
posui: et nunc in vltima necessitate constrictꝰ
omni sum a vobis auxilio destitutus. Non
igitur vos post me dimittã: sed vos me pre-
ire faciam. Quibus dictis pauperes aduoca
uit: ⁊ omnia pro christo in quo spem veram
collocauerat pauperibus dedit: ⁊ statim mi-
raculose anima ⁊ corpore cõualuit. Opposi-
tum fecit quidã alius potens in diuitijs qui
in tantũ scelus incurrit: ꝙ relicto deo omneꝫ
spem suam in diuitijs posuit. Et infirmatus
ad mortem: famulos vocauit: ⁊ omnes suos
thesauros coram se ferri iussit: ⁊ anime sue
dixit. Ecce anima quanta bona tibi prepara
ui: quid recedere queris: quid anxiaris: hic
sta queso in eternum cum corpore: et noli re
cedere. Cumqꝫ nihil proficeret: sed morbo
ingruente mors approximaret: ille turbatus
et desperatus ait ad animam suam. Post-
quam misera non vis stare mecum vade in
profundum inferni: quia ego te commendo
centum milibus demonum. Quibus di-
ctis mox vitam infideliter finiuit: ⁊ diabo-
lus animam eius portauit. Ex predictis au-
ctoritatibus: rationibus: atqꝫ exemplis: patet

qualiter ad verum cultum cordis deo exhibendum: necessaria est cuilibet vera spes in ipso deo. Et per consequens ex predictis pȝ prima adoratio: vȝ cordialis: qua singulariter cultu latrie deus colitur. In qua osten sum fuit: qualiter ad verum cultū cordis: tria necessaria requirūtur: vȝ fides: spes: et charitas: que simul tria omnipotens deus vnicuiqȝ fideli anime concedat: qui sine fine viuit et regnat in secula seculorum. Amen.

¶ Sabbato post scđam dñicam quadragesime. Iterum de gnta excellentia. vȝ de nobilitate ipsius sacratissime fidei.

Fili tu semper

mecum es: et omnia mea tua sunt. Scribuntur hec verba Luc.15.c. et in euangelio occurrentis ferie. Post sacri euangelij litteralem et moralem expositionē magnifici ciues: exquo de gnta cōtemplatione cultus latrie seu diuine adorationis: que dicitur contemplatio modificationis: declarauimus p̄mam adorationem que dicta fuit adoratio cordialis: in qua etiā fuit ostensum: qualiter tripliciter deus corde coli tur. vȝ fide: spe: et charitate. Habeo in p̄senti sermone declarare de ipsa modificatione diuini cultus scđam adorationē: que plurimuȝ vtilis est et necessaria. Cuius scđe adoratōis declaratio talis erit.

¶ De scđa adoratione qua deus cultu adoratur: que fit ore: et dicitur vocalis.

Secunda ergo adoratio qua de⁹ singulariter cultu latrie adorat̄ dicit̄ vocalis: que adoratio fit actualiter ore verbo lingua seu voce: vnde ad perfectaȝ dei adorationē: sciendum est q̄ non tm̄ requirit̄ vt quis corde per fidem spem et charitatem deum colat: sed insuper requirit̄: q̄ ip̄m deū quantū fas est: voce etiā lingua actualiter colat et adoret. q̄ autem ad p̄fectum latrie cultū et ad p̄fectam dei adorationeȝ laus oris seu vocis requirat̄. tripliciter ꝓbo. Primo auctoritatibus. Scđo rōne. Tertio exemplis ¶ Primo ꝓbo q̄ deus non solum corde ſȝ etiam lingua et voce est adorandus. Nam Greg. in omelia super verba Jo.14. Si qs diligit me et c. ait. Ad laudem et dilectionē cōditoris: mens lingua et vita requirūt̄. Ambro. etiam in lib. de vita beata ait. Colendus est deus: et corde et voce et opere. Item ꝓpha dic̄ Nunquid manducabo carnes taurorū aut sanguinem hyrcoꝝ potabo. Immola deo sacrificium laudis. s. vocalis et redde altissimo vota tua. Item Eccle.39. dicit̄. In omni corde et ore collaudate et benedicite nomen dñi. Et apoc.19. dicit̄. Laudem. s. vocalem dicite deo nostro: omnes sancti eius: et qui timetis deū pusilli et magni. Grego. insuper i moral. ait. Mirum est q̄ rōnalis homo lingua nō semp̄ deum laudat: cū irrationales aues etiaȝ suo cantu deū iugiter venerent̄. Item Aug. lib. de doctri. xpiana ait. Deus eni et si nihil de ip̄o digne dici possit: admisit tm̄ hūane vocis obsequium: vt verbis nostris iugiter in sua laude gaudeamus. Deniqȝ causat. 2. Salomon in p̄sona dei quēlibet inuitat ad ipsum vocaliter laudandū. di. Sonet vox in aurib⁹ meis Vox eni tua dulcis: et facies tua decora. Ex quibus auctibus pȝ: qualr̄ quisqȝ deū nō tm̄ corde: sed etiā lingua et voce debet venerari. ¶ Scđo hoc idem ꝓbo vnica rōne. s. finalitatis. Fundamētū rōnis ponit phs.3. de aia di. Deus nihil facit frustra: ſȝ simplr̄ p̄p finē Quo presupposito: cū deus dederit homini linguā peto quo fine dederit. Nūqd malo fine: vt. s. homo mentiat̄: murmuret: falso iuret impudica verba loquat̄: blasphemet et maledicat ip̄ȝ deū et sanctos et cetera hmōi faciat Et clarum est q̄ non: quia tunc et ipse deus peccator existeret. q̄ si malo fine nō dedit homini linguam ergo dedit bono fine. Sed cū talis finis bonus non possit aliter adimpleri: q̄ȝ per laudem vocalem: ergo propter hoc quisqȝ cum voce sua lingua et ore debet deum laudare et venerari. quod cōfirmans Augusti. lib. ꝯfes. ait. O felix lingua q̄ deū sua voce veneratur. O infelix lingua q̄ et laudes dei taces: et q̄ in verbis tuis deū et primū maledicis. ¶ Tertio ꝓbo deniqȝ exēplis trib⁹: q̄ qsqȝ actualr̄ dȝ deū cū lingua et sua voce venerari. Primū exēpluȝ habem⁹ de Dauid propha sanctissimo: q de seipso dicebat. Benedicā dñm in oi tpe: semp laus eius in ore meo. Aliud exempluȝ ponitur Luc.2. vbi dr̄ q̄ in natiuitate dñi: celestes angeli in p̄sepio

pueri nati descenderũt:et cum assumptis cor
poribus humana lingua sensibiliter deuz ve
nerabant dicẽtes. Gloria in altissimis deo
et in terra pax hominibus bone voluntatis.
Quo exẽplo dat intelligi: q etiã quisqz lin-
gua sua et voce deũ humiliter debet venera-
ri. Aliud exemplũ habem9 de sctis anima et
corpore in celo iam beatificatis seu beatificã
dis: qui nõ solũ spiritu: sed etiam vocali voce
deũ actualiter laudant in eternũ: pphéta te-
ste qui ait. Beati q habitant in domo tua in
secula seculoꝝ laudabunt te. vz corde et voce.
Quod et cõfirmat Ric. in. 4. di. 49. ar. 4. q. 3
in solutiõe septimi argumẽti. vbi expsse dic q
laus vocalis erit in celo in eternũ: absqz tam
aliqua materiali passibilitate organi. Et alle
gat pphetã dicentẽ. Exultatiões dei et in gut
tur coꝝ. Aliud deniqz exemplũ Dañ. 3. vbi le
git. q cũ tres pueri. vz Ananias Azarias et
Misael. iussu regis Nabuchodonosor no-
luissent idolatrare: seu statuã adorare: statim
missi sunt in fornace ardenti: vbi ignis forna
cem. 40. cubitis supeminebat. Qui statiz am
bulantes in medio flãme: vocali laude sensi-
biliter deũ benedicebãt et venerabant dicen
tes. Benedictus es dñe deus patꝝ nostrorũ
et laudabilis et gloriosus et superaltatus in se
cula. propter quã laudẽ vocalẽ nec ignis eos
tetigit: nec quicq̃ molestie intulit eis. His
igit premissis. q vz ad pfectũ dei cultũ regri
tur laus vocalis seu verbalis: put ostendunt
auctoritates rõnes et exẽpla: si querit quot p̃
cipue regruntur ad hoc ut vere et pfecte ore et
lingua seu voce colat et veneret de9. Rñdeo
q sunt tria. quorum Primũ dicit professio.
Secundũ dicit impensio. Tertiũ dicit de-
precatio. ¶ Primũ igit quod est necessariũ
ad pfectũ cultũ oris deo exhibendũ dicit p-
fessio. s. diuine maiestatis. Non eni regritur
solũ q quis p cultũ fidei deũ corde adoret: sz
insup regritur q p loco et tpe veritatẽ et bo-
nitatẽ dĩne maiestatis etiã ore seu exteriori vo
ce pfiteatur. Et q hoc sit veꝝ tripliciter pbo
Primo auctoritate. Secũdo rõne. Ter-
tio distinctiõe. ¶ Prio pbo auctoritate apo
stoli ad Ro. 10. dicẽtis. Corde eniz credit ad
iusticiã: ore autẽ ꝯfessio fit ad salutẽ. vbi et glo
sa dicit. Salus hois nõ solũ in fide cordis: sz
in oris cõfessione cõsistit. ¶ Secũdo hoc idẽ
probo ratione preceptionis dĩne. Fundamẽ
tum rationis ponit saluator Mat. 5. Vbi p̃
cipit di. Sic luceat lux vestra corã hominib9
ut videant opa vestra bona: et glorificent pa-
trẽ vrm q in celis est. Quo cõcesso: q quisqz
tenet p indiciũ vocis et operis virtutẽ cordis
proximis demõstrare: certũ est q virtus cor
dis seu diuine cognitionis nõ potest claresce
re pximis: nisi per vocẽ oris. ppter qd phus
primo perier. ait. Voces sunt note et signa
earum q̃ sunt in anima passionũ. Qd si sic ẽ
ergo oportet q ad bonũ exemplũ pximoruz
quisqz nõ tm̃ corde: sed etiã ore deũ veneret.
Et ideo saluator hanc necessitatẽ demõstrãs
Matt. 12. dicebat. Ex fructu cognoscit arbor
Et ex habũdantia cordis os loqtur. Bonus
eni homo de bono thesauro cordis sui pfert
bona. hec ibi. ¶ Tertio deniqz pbo vnica di
stinctione Ric. in suo quolibeto. dicẽtis. Cuz
querit inquit an vocalis cõfessio diuine boni
tatis sit necessaria ad salutẽ. Rñdeo q qsqz te
net publice bonitatẽ dei et xpi confiteri propt
quattuor cãs. Prima est ut de9 honoret. Se
cunda est ut fides defendat. Tertia ut proxi-
mus edificet. Quarta ut blasphem9 et infide
lis cõfundat. Ex predicta igit auctoritate rõ-
ne et distinctione pz: qualiter ad verum cultũ
oris deo exhibendũ: regritur vocalis pfessio
diuine bonitatis. ¶ Secundũ insup quod est
necessariũ ad pfectum cultũ oris deo exhibẽ
dum dicit impẽsio. Non tm̃ quisqz debz ore
diuinã bonitatẽ pfiteri: sed insup dz eũ voce
vocali p susceptis beneficijs ipsi deo iugiter
gratias impendere seu referre: qd probo qua
druppliciter. Primo distinctiõe. Secundo
auctoritate. Tertio ratione. Quarto exem
plo. ¶ Primo pbo distinctione bti Tho. in
suo quolibeto dicẽtis. Cũ querit an p loco et
tpe quis tenet pro susceptis a deo gratijs ad
vocalẽ actionẽ gratiaꝝ. Rñdeo q sic. Cũ eni
triplex sit gratia. s. pueniens: coopans: et pse-
uerans: quisqz debz p his grãs referre largi
tori. Et de pma gr̃a dicit Grego. 7. li. mor.
Gratia pueniens est quoddã dei lumẽ ani
mã illuminãs ad bene faciendũ. hec ille. Si-
ne hac gratia null9 vnq̃ posset aliqd boni co
gitare: dicẽte apostolo. 2. ad coꝝ. 3. Nõ sum9
sufficiẽtes cogitare aliquid a nobis: quasi ex
nobis: sed sufficiẽtia nostra ex deo est. s. ex dei
gratia. Et Aug. li. de ecclesi. dogmatibus. ait.
Manet ad querẽdã salutẽ libertas arbitrij:
sed admonẽte pus deo et inuitante ad salutẽ
Et idem August. li. de pdestinatione sancto

rū sic ait. Prius est cogitare bonū ꝙ̄ facere
⁊ ipsum cogitare bonū ex deo est. Idē quoqꝫ
in libro de reparatione ⁊ gratia. di. Sine gra
tia dei nullū ꝓrsus: siue volendo: siue agēdo
faciunt homines bonū. et ad Bonifaciū pa-
pam ait. Non pōt homo aliqd boni velle ni
si adiuuet̄ a deo: qui nō pōt malum velle. Et
Ber. sup can. sermone. 33. dicit. Sciāt hostes
gratie: nec ad bonum cogitandū sufficere cor
humanū. Hanc igitur gratiā preuenientem
deus dat hominibꝰ cū omnes inuitat ⁊ inspi
rat ad bene agendū. ꝓpter quod Mat. xi. dr̄
Venite ad me oēs ⁊c̄. Et qm̄ hec grā ꝑ se n̄
saluat: ideo deus scdāꝫ grām coopantē pre-
stat: que cōiter datur dispositis ⁊ preparatis
per liberū arbitriū. De qua August. libro de
gratia ⁊ libero arbitrio. sic dicit. Coopando
in nobis deꝰ ꝑficit quod opando incepit: qr
ipse ut velimus opatur incipiens: qui volenti
bus coopatur ꝑficiens. hec ibi. Huic secunde
gratie tertiā gratiā ꝑseuerantē deus adiun-
git. Que gratia ꝑseuerans nihil aliud est: nisi
quedā continuatio boni vsqꝫ in finem vite.
Ad quā habendā homo in gratia cōstitutus
nō indiget aliqua alia gratia habituali: sꝫ di
uino auxilio ipm̄ dirigente ⁊ ꝓtegente ꝯtra
temptationū impulsus. vnde necesse habet a
deo petere predictū ꝑseuerantie donū: qr mlt̄
tis aliqn̄ datur gratia preueniēs ⁊ coopans
quibꝰ nō datur gratia ꝑseuerās. ecōtra de iu
stis hanc gratiā ꝑseuerantē habētibꝰ dicitur.
Prouer. 4. Iustoꝝ semita quasi lux splēdēs
ꝓcedit: ⁊ crescit vsqꝫ ad ꝑfectū diem. ex qua
distinctione patet: qualiter quisqꝫ ꝓ tribꝰ pre
dictis gratijs debet deo vocali voce gratias
impendere seu referre. ¶ Secūdo hoc idē ꝓ-
bo auctoritate apostoli ad ephese. 5. dicentis.
Gratias semp agite pro oibus. s. beneficijs
deo ⁊ patri in noie dn̄i nostri Iesu xp̄i. Itē
ꝑma Thessa. 2. ait. Gratias semp agimꝰ deo
sine intermissione. Seneca. 2. de bn̄ficijs ait.
Propriū beneficiati est semp gratias bene-
factori impēdere. Ber. insup in sententijs sic
ait. Disce in referendo grām deo nō esse tar
dus aut segnis: disce ꝑ singula dona gratias
agere: diligenter considera oia que tibi appo
nūtur: ut nulla dei dona debita gratiarū ac-
tione frustrent̄. hec ille. Deniqꝫ Aug. ad san-
ctū Aureliū sic dicit. Quid meliꝰ animo ge-
ramus: ⁊ ore promamus: ⁊ calamo exprima-
mus nescio: nisi ꝙ deo gratias semp agamꝰ

quia nec dici breuius: nec audiri leuius: nec
intelligi grandius: nec agi fructuosius aliqd
pōt. hec ille. ¶ Tertio insup ꝓbo ratione. vꝫ
vituperositatis. ꝙ. s. qsqꝫ vocali voce pro susce-
ptis beneficijs debꝫ deo gratias impendere.
Quā rationē per viā argumēti ponit Ber.
in sentētijs suis di. Si magna rusticitas est
ei qui mittit vasculū vini gratias non agere:
ꝙ̄to maior rusticitas est ⁊ ignominia ei gra-
tias nō agere: qui incessanter nobis tribuit
bona sua. hec ille. Propter talē sepe ingrati-
tudinē gratiaꝝ: deus sepe aufert grās iaꝫ da
tas ⁊ sepius dandas: dicēte August. sup illud
Ro. ꝑmo. Qui cū deū cognouissent: nō sicut
deum glorificauerūt aut gratias egerūt. Qd̄
deus inquit dederat gratis: tulit ingratis. et
Ber. sic sup can. ait. Ingratitudo gratiaꝝ est
inimica anime: exinanitio meritorū: virtutū
dispersio: beneficioꝝ perditio: ventus vrens
⁊ siccans fontē pietatis: rorem misericordie: ⁊
fluenta gratie. hec ille. Et Greg. in mor. ait.
Non est dignꝰ dādis: qui nō agit grates de
datis. ¶ Quarto deniqꝫ probo exemplo. ꝙ
quisqꝫ debet vocaliter gratias deo referre si
cut pōt. Legitur eniꝫ ꝙ quidā leo captus est
semel in funibus venatorū. Cui quidā pastor
compatiens: eū a vinculis absoluit propter
eius nobilitatē. Accidit aūt ꝙ dictus leo ite-
rum fuit captus a venatoribꝰ impatoris: ⁊ sic
in eaueā cum alijs beluis est inclusus. Conti
git autē ꝙ in eandē caueam supradictus pa-
stor propter quoddā scelus est proiectus a be
stijs deuorandus. Quē recognoscens leo: nō
solū ei nō nocuit: sed insup blando rugitu et
māsueta voce iuit ad eū: ⁊ eo mō quo potuit
toto corpe se sibi humiliter ꝓstrauit: eūqꝫ ab
alijs bestijs eum deuorare volentibus peni
tus cōseruauit. Quod audiens ⁊ videns im-
perator: ⁊ intelligens gratitudinē leonis er-
ga pastorem: vtrūqꝫ liberauit: ⁊ tradidit liber
tati. Si igitur animal brutū voce ⁊ ope gra-
tias retulit quas potuit benefactori suo: ꝙ̄to
magis rationale animal vocales gratias ex
hibere debet creatori suo. hoc iugiter obser-
uant deuoti religiosi: qui ante cibū semp di
cunt. Benedicite ⁊c̄. Post cibum vero dicūt
Agimus tibi gratias omnipotēs deus ⁊c̄. et
insup dicunt. Miserere: seu alios psalmos ꝑ
ut exigit diuersitas tempoꝝ. Sed tu o miser
mundane: nec ante: nec post cibum susceptuꝫ
gratias deo agis: quin potiꝰ ante ⁊ post de-

um blasphemas ⁊ maledicis. Ex predicta igi-
tur distinctione multiplici auctoritate: ratiōe
atq; exemplo patet: qualiter ad verū cultum
oris deo exhibendum requiritur actio gra-
tiarū. ¶ Tertium deniq; quod est necessariū
ad perfectū cultum oris deo exhibendū dicit̃
deprecatio. Non tantū ut pretactū est quisq;
debet ore diuinā bonitatem ꝓfiteri: ⁊ insuꝑ
cum vocali voce pro beneficijs susceptis ipsi
deo debet iugiter grãs referre: sed ꝙ vltra hoc
in suis necessitatibus debet quisq; deū deꝓ-
cari atq; humiliter exorare. Et ꝙ vocalis ora-
tio ⁊ deprecatio ad deum fieri debeat: qua-
drupliciter probo. Primo auctoritatibus.
Secūdo ratione. Tertio distinctione. Quar-
to exemplo. ¶ Primo probo auctoritate Au-
gust. libro de ecclesi. dogmatibus. dicētis. A
deo oratio necessaria est ad salutē: ꝙ etiam si
ne ipsa infans vnius diei saluari non pōt. Itē
Luce. 18. saluator ait. Oportet semꝑ orare: et
nunꝙ̃ deficere. vbi glosa ait. Semꝑ ore deū
orare debet quisq;: ut spiritū oris verbo inflā-
met ad deū. Et Luce. xi. Saluator ait. Pe-
tite ⁊ dabit̃ vobis: queri. ⁊ inuenie. pul. ⁊ ape.
vobis. Vbi ⁊ Augusti. ait. Erubescat hūana
pigritia que petere recusat: quia plus vult il-
le dare ꝙ̃ nos accipere: plus vult ille misere-
ri: ꝙ̃ nos a miseria liberari. Apostolus etiā
prima Thessa. vltimo. ait. Sine intermissiōe
orate. Et Jacobi. ꝑmo dr̃. Si quis indiget sa-
pientia postulet a deo q dat omnibus affluen-
ter. Grego. etiā. 23. q. 4. ca. obtineri. ait. Ipsa
quoq; ꝑhennis predestinatio ita ab omnipo-
tente deo disposita est: ut ad hanc electi cum
labore ⁊ virtute ꝑueniant: quatenus laboran-
do ⁊ orando merean̄t accipere: quod eis om-
nipotens deus ab eterno dare disponit. hec
ille. Deniq; Aug. in quodā suo tractatu quē
fecit de misericordia ⁊ orōne. sic dicit. Quid
inquit est vocali oratione ꝑclarius? quid vite
nostre vtilius? quid animo dulcius? quid est in
tota nostra religione sublimius? Oratio est
que nos xp̃ianos facit. Oratō est qua cū deo
loqmur: qua patrē dicimus: qua vniuersa de-
sideria nostra in cōspectu diuine maiestatis
effundimus. Oratio est que celos penetrat: nu-
bes transit: dei aures affigit. hec in eccl̃ia vni-
uersis gradibus necessaria est. hec cathecumi-
nis spūm: fidelibus presidiū: penitentibus so-
latiū prestat: hec iustos continet: subleuat pec-
catores: ꝑ hanc etiā qui stant nō cadunt: et q
elisi sunt erigun̄t. Hac vtitur etas ois ⁊ sexus.
hec conditio ois ⁊ dignitas. hec magna ser-
uat ⁊ minima. ꝑ hanc diuites tuti sunt. ꝑ hāc
pauperes nō deficiunt. In hac gubernamur
in prosperis. per hanc fiduciam gerimus in ad-
uersis. hec nobis in gaudijs iocūda est. Hec
in luctibus suauis. per hanc leticiam percipi-
mus. per hanc tristiciam declinamus. Hāc
quasi ydoneam quandā ac tutissimā nauem
vniuersorum desideriorū nostrorum merci-
bus oneramus: que nos ad omnipotentē de-
um manibus expansis: fusis: atq; precibus:
felici ꝓsperoq; cursu prouehit. per hanc om-
nia timoris domini ornamenta percipimus
per hanc quicquid fides inchoat: spes consū-
mat: charitas decorat: ⁊ assidua deprecatione
seruamus. per hanc in cōfessione persistimus:
in tētatione duramus. per hanc pro xp̃o cor-
poris vincula sustinemus. per hanc postremo
beata martyria consūmamus. hec Augusti.
¶ Secundo etiam probo vnica ratione. v; in-
structionis. ꝙ sc; quisq; vocali voce deb; de-
um humiliter deprecari. Fundamentū ratio-
nis ponit Boetius libro de disciplina scola-
rium. di. Boni discipuli naturaliter debent
sequi monita sui doctoris. Quo presupposi-
to: certum est ꝙ christus qui est doctor salu-
tis omniū: dedit precipue hoc documentum.
ꝙ sc; quisq; patrem celestē vocaliter oret di.
Matthei. 6. ca. Cum orabitis dicite: pater no-
ster qui es in celis: sanctificet̃ nomen tuū ⁊c̃.
Quod si sic est: ergo quisq; tanꝙ̃ bonus xp̃i
discipulus debet celestem patrē vocali prece
humiliter exorare. Hic te extende contra il-
los qui nesciunt orationem dominicā: et si
sciunt vix in anno semel illam dicunt. ¶ Ter-
tio etiam probo distinctione. ꝙ vocalis ora-
tio debet fieri ad deum. Nam Ricar. in q̃r-
to. distin. 15. arti. quarto. questio. secūda. Que-
rit an oratio sit actus virtutis latrie: et an de-
beat fieri ad deum. Et respondet in corpore
questionis di. ꝙ sic. Nam ad virtutem in-
quit latrie pertinet deo exhibere honorem te-
stificantem in ipsum dominū: inꝙ̃tum ipse
est solus creationis ⁊ conseruationis princi-
pium mundi. Homo autem cum orando ali-
quid petit a deo: quo in ipsum ordinetur si-
cut in suorum bonorum principalem aucto-
rem: sibi exhibet honorem: ꝓtestantem in eo
summū dominiū. Vnde propter hoc seqtur
ꝙ oratio est actus virtutis latrie. hec Ricar.

verbaliter. Idē quoqꝫ Ric. in. 4. di. 15. ar. 4. q. 6. in corpore. q. dicit. Cū querit īqt an de⁹ sit vocaliter orādus. Rn̄deo q̄ duplex ē orō quedā cōis. s. q̄ p ministros eccl'ie i psona toti⁹ ppli fidelis deo offert: ꝛ talis dꝫ innotescē pplo ꝓ quo offert ut excitet ad deuotionēꝫ: ꝛ ne possīt suspicari in ecclesie ministris illius debite orōnis omissionē: ꝛ ideo talis orō debet esse vocalis. Alia est oratio singularis. scꝫ que offert ab homine inq̄ꝫtum singularis psona: siue oret ꝓ se: siue ꝓ alio. Et talē orationem q̄ꝫuis non sit necessariū esse cū sensibili voce: nisi ad hoc homo sit obligatus ex voto: tamē quandoqꝫ expedit ad meritū ut mētali adiūgatur vocalis: ut p vocalem feruor cordis amplius excitet. Ex quadā enīꝫ naturali vnione anime ad corp⁹: motus corpis diuersimode affectiones anime excitant: ꝛ tales affectiones maxime si sint fortes diuersas mutationes in corpore excitant. vnde August. in epl'a ad ꝓbū circa mediū. Per certa interualla horarū ꝛ tempoꝝ: etiā verbis rogam⁹ deū ut illis rerū signis nos ipsos admoneamus ꝛ q̄ꝫtū in hoc desiderio ꝓfecerimus nobis ipsis innotescam⁹: ꝛ ad hoc agendū nos ipsos excitemus. Expedit etiā ad hoc: ut de lingua nostra deo seruiamus. Si tamē in casu vocalis oratio remitteret interiorē feruorē: tunc nō esset vocaliter orandū oratione singulari. Qn̄qꝫ etiā ꝓrūpit homo in vocalē orationeꝫ excessu mentis: q2 sicut dicit Aug. ad ꝓbum circa mediū. Dignior sequet effectus quē feruentior p̄cedit affectus. hec Ricar. verbaliter Ex qua distinctione etiā pꝫ: qualiter q̄sqꝫ vocali voce deū dꝫ humiliter dep̄cari. ¶ Q̄rto deniqꝫ ꝓbo exēplo saluatoris nr̄i Jesu xp̄i: q formā orandi nobis ꝓponit: dū non solū mētali: sed etiam vocali orōne in sua necessitate celestē patrē exorauit. vn̄ Mat. 26. dr̄. Procidit in faciē suam orās. s. vocaliter ſm glo. ꝛ dicēs. Pr̄ si possibile est transeat a me calix iste. Simile exemplū habem⁹ de apl'is. de quibus Actuū. p̄mo. dr̄. Erant hi. s. apostoli oēs ꝑseuerantes vnanimiter in orōne cum mulieribus: ꝛ Maria matre Jesu ꝛ fratrib⁹ eius. hec ibi. Et ex hoc statim spiritū sanctū. ut dr̄ Actuū. 2. in linguis igneis visibiliter accipe meruerūt. Ex p̄dictis igit auctib⁹: rōne: distinctione: atqꝫ exēplis pꝫ: qualr ad ꝑfectū cultuꝫ oris deo exhibendū: reqrit humilis dep̄catio ad deū. Et p ꝯsequēs ex p̄dict' pꝫ scd'a adoratio vꝫ verbalis: q̄ singulariter cultu latrie deus colit. In qua ostensum fuit qualiter ad verū cultum oris: tria necessario requirūtur scꝫ diuine bonitatis professio: gratiaꝝ actio: ꝛ humilis ad deū deprecatio. Que simul tria concedat vnicuiqꝫ fideli anime: sponsus animarū fideliū Jesus xp̄s: qui cum patre ꝛ spiritu sancto gloriosus viuit ꝛ regnat deus ꝑ infinita secula seculorū. Amen.

¶ Dominica tertia in quadragesima: iteruꝫ de quinta excellentia: videlꝫ de maxima nobilitate ipsius sacratissime fidei.

Omne regnuꝫ in seipsum diuisum desolabit. Scribūtur hec verba Luce. xi. ꝛ in euāgelio occurrētis dominice. Post sacri euangelij litteralē ꝛ moralē expositionē egregij ciues: exquo de q̄nta contemplatione cultus latrie seu diuine adorationis: que dicit contemplatio modificatiōis declarauimus secundā adorationē: que dicta fuit adoratio verbalis: in qua etiā fuit ostensum qualiter ore tripliciter colitur deus. vꝫ ꝓfessione: gratiarūactione: et humili deprecatōne: habeo in presenti declarare de ipsa modificatione diuini cultus tertiā adorationem. s. corporalem: que plurimū vtilis est siue erit ꝛ gratiosa: cuius tertie adorationis declaratio talis est.

¶ De tertia adoratiōe qua deus cultu latrie adorat que fit corpore ꝛ vocat corporalis.

TErtia igit adoratio qua deus singulariter cultu latrie adorat dicit corporalis. Que vtiqꝫ adoratio actualiter fit corpore. Sciendū igitur est. q̄ ad dei adorationeꝫ perfectā: non tm̄ requiritur ut quis corde per fidem: spem: ꝛ charitatem: deū colat: ꝛ insuper ore vel lingua p diuine bonitatis vocalem cōfessionem: gratiarū actionē: et humilē dep̄cationē deū veneret: sed insup requirit q̄ꝫtū fas ē: ut q̄sqꝫ corpe suo p corpalē seruitutē eū colat veneret ꝛ adoret. q̄ aūt ad ꝑfectū latrie cultū: ꝛ ad ꝑfectā dei adoratōꝫ reqrat seruit⁹ ꝛ adoratio corpal' tripli'r ꝓbo Primo auctē. Scd'o rōne. Tertio excitatione. ¶ Prio ꝓbo auctē Damascēi. li. 4. dicētis. Rōnale aial nisi deū colat sil' mēte ꝛ corpe a deo nō absoluit nec acceptat: ¶ Scd'o h̄ ideꝫ ꝓbo vnica rōe. vꝫ ꝯpositionis. Scd'm enim

phm.2.de aia. Quilibz hō ex duplici sba com pōit.vz formali ꝛ māli:seu itellectuali ꝛ corpo rali. Quo concesso:clarū ē ꝙ ꝑꝑ hoc duplicē deo adorationē ꝛ seruiturē qlibz īpēdē dz seu offerre. vz spūalē q̄ ꝯsistit itern⁹ i mēte:ꝛ cor- poralē q̄ ꝯsistit in exteriori corporis hūiliatio ne. Et qꝛ in oib⁹ actib⁹ latrie:illud qđ est exte rius referṫ ad illud qđ ē itern⁹ sic ad ꝑncipa- lius:iō exterior adoratio fit ꝑ interiorē:sine q̄ exterior nihil ꝓficeret ad salutē. ¶ Tertio de niqz ꝓbo excitatiōe.ꝙ.s.ad ꝑfectū latrie cultū reqratur ꝛ corꝑalis seruitus ꝛ adoratio. Qꝛ eni cuilibz est nāle vt ꝑ sensibilia ad itelligibi lia ꝑueniat:ꝑꝑ hoc qsqz dz deo humilē ꝛ cor poralē adorationem exibere:vt ex hoc magis exciteṫ cuiuslibz aius ad subiciēdum se deo:ꝛ insuꝑ cuiuslibz affectus magis inflāmeṫ ad diligēdū deū.his igiṫ ꝑmissis:ꝙ vz ad ꝑfectū dei cultum reqriṫ adoratio corporalis:prout ostendit auctoritas:rō:ꝛ exciatio.si queritur quot precipue modis dz deus adorari ꝛ coli. Rn̄do.ꝙ.5.mōis deum corporaliter colim⁹. Primo oblatione. Secūdo genuflexione. Tertio curuatiōe. Quarto extēsiōe. Qui to ꝑcussiōe. ¶ Primo coliṫ deus oblatiōe.s. corporis nr̄i. Tūc eni cū nostris corporibus deū veraciter colim⁹:qn̄ ipsa corpora nostra restrigim⁹:ꝓut est cuz ꝑꝑ deum a cibis dele ctabilibus ꝛ suꝑfluis ieiunamus:seu cū a vo luptatib⁹ carnis abstinemus:ꝛ insuꝑ cū suꝑ- fluā dormitionē resecam⁹. Nota tn̄ ꝙ dupli citer corpora hūana deo offerūtur seu offeri- mus. Et prio cū ab oibus illicitis ꝑꝑ deū ab stinem⁹:ꝓut faciūt vxorati ꝛ hmōi. ¶ Scđo cū nō tm̄ ab illicitis sz īsuꝑ a licitis nos spō te custodimus:qđ ꝑcipue faciūt religiosi: qui spōte ꝑ votū ꝛ aias ꝛ corpora creatori dedi- carūt.his ꝑmissis:dico ꝙ quisqz debz ꝛ tene tur vno ꝑdictorū duoꝝ modoruz corpus suū deo offerre atqz dedicare. Et ꝙ qsqz ad hoc teneṫ faciēdū qdruplr̄ ꝓbo. Prio auctorita tib⁹. Scđo rationibus. Tertio distictione. Quarto exemplis. ¶ Primo probo aucto ritatibus.ꝙ qsqz dz deū colere cū puritate ꝛ pudicitia:seu mortificatione sui corporis. Nā apl's ad Ro. 12.ait. Obsecro itaqz vos fra- tres ꝑ misericordiā dei:vt exhibeatis corꝑa ve stra hostiam viuentē sctāz deo placentem ra tionabile obsequiū vr̄z. Et nolite cōformari huic sclo.s.per cōcupiscētiā carnis:sed refor- mamini in nouitate sensus vestri:vt probetis q̄ sit volūtas dei bona:bene placēs:ꝛ ꝑfecta.h ibi. Idē quoqz ad Ro.6. Non regnet pecca tuz in vr̄o mortabili corpore:vt obediatis cō cupiscentijs eius:sed neqz exibeatis membra vr̄a arma iniqtatis peccato:sed semꝑ exhibi te vos deo. Et infra subiungit.sicut eni exhi- buistis membra vestra seruire inmunditie: ꝛ iniqtati ad iniquitatē:ita nunc exibite mem- bra vestra seruire iustitie in santificationez. h ibi. Et.j.cor.6.ait. Nescitis qm̄ corꝑa vestra mēbra sunt xp̄i. Tollens ergo mēbra xp̄i nū quid faciam membra meretricis? Absit. An nescitis qm̄ q adheret meretrici vnū corpus efficiṫ cuz ea? Erunt enim inqt duo in carne vna. Qui autē adheret deo vnus spūs est cuz eo. Fugite ergo fornicationez. Omne eni pec catuz quodcūqz fecerit homo:extra corpus ē. Qui aūt fornicatur in corpus suū peccat. An nescitis qm̄ mēbra vestra tēplū sunt spūs san cti q in vobis est:quē habetis a deo:ꝛ nō estis vestri. Empti eni estis precio mago:glorifica te ꝛ portate deū in corpore vestro.h ibi. Item 2.cor.7.ait. Charissimi mūdem⁹ nos ab om ni ingnamēto carnis ꝛ spūs:perficiētes sem per santificationē in timore dei. Idez quoqz apl's.j.thessa.4.ait. Hec ē volūtas dei santifi catio vr̄a:vt abstineatis vos a fornicatiōe:vt sciat vnusqsqz vestrū vas suū possidere i san tificatiōe ꝛ honore:nō in passione desiderij:si cut ꝛ gentes que ignorant deū.h ibi. Deniqz exodi.22.ꝑcipitur. Qui imolat dijs preterqꝫ deo soli occideṫ.vbi glo.ait. Qui imolat cor- pus suuz demōi:carni:ꝛ mūdo:a deo occideṫ per eternam mortez.h glosa. Ex predictis au- ctoritatibus patet:qualiter qsqz teneṫ ꝛ debz celuz ꝛ creatorē suū per castissimā sui corꝑis oblationez colere ꝛ adorare. Scđo h idē ꝓbo q̄druplici rōne. Primo ratione precissionis Scđo ratione dedicationis. Tertio ratio- ne satisfactionis. Quarto ratione beatifica- tiōis. ¶ Primo ratiōe precessionis.ꝙ quisqz debet ꝛ tenetur suum corpus deo per sacrifi cium offerre. Fūdamentū rationis ponit au- ctor in libro de causis.di. Omnis causa na- turaliter precedit suū effectuz.patet hec regu- la. Nam arbor naturaliter precedit suuz fru ctum. Quo presupposito:certuz est ꝫm Tho. 3.parte sūme.q.22.ar.2.in corpore questionis ꝙ omne sacrificium triplici rōe offerṫ. Pri- ma ē ꝑꝑ remissionē culpe:per quam homo a deo auertiṫ. Et ideo dicit apl's ad heb.5.ꝙ ad

sacerdotem pertinet ꝙ offerat dona ⁊ sacrifi
cia deo pro peccato. ¶ Secunda ratio est pro
pter collationem: ⁊ conseruationem gra-
tie qua semper deo inheret: ⁊ in qua par ho-
minis ⁊ salus cõsistit. vnde in lege veteri offe
rebatur hostia pacifica pro salute offerentiuȝ
vt habetur leuitici. 3. ¶ Tertia ratio quare sa
crificiuȝ offertur est propter adeptionem glo-
rie: per quã mens perfecte deo cõiungitur, ꝓ-
pter quod in veteri lege offerebatur holocau
stum quasi totum incensum: vt dicitur leuiti
ci primo. Cuȝ igitur hec tria videlicet remis-
sio culpe: īfusio gratie: ⁊ adeptio glorie: sint ꝑn
cipaliter a deo tanꝗ̃ a causa effectiua: ex con
sequenti vero acquirantur nõ tm̃ per anime
sed etiam per corporis santificationem tanꝗ̃
per causaȝ dispositiuã. Cõcludo propter hoc
ꝙ quicũqȝ vult hos tres effecus in se possi-
dere: necesse est ꝙ prius habeat in se corporis
scimoniam ex qua dispositiue ꝑdicti tres ef-
fectus acquiruntur. ¶ Secundo ħ idem pro-
bo ratione dedicationis. Fundamentum ra
tionis ponitur extra. de re. iur. libro. 6. c. Se-
mel deo dicatum: non est vlterius in vsus hu
manos transferenduȝ. Similiter extra de re-
rũ permutatione. c. Mãcipia. dicitur. Quod
semel consecratuȝ est ad vsus humanos: am
plius transferri nõ decet. patet ħ regula. Nã
ligna semel ecclesie coniũcta non debent am
plius ad opera secularia transduci. Sic enī
precipit Iginꝰ papa de cõse. di. prima. c. ligna
vbi ait. Ligna ecclesie dedicata nõ debẽt am
plius ad aliqđ opus iungi nisi ad aliaȝ eccle
siam. vel sunt igne cunburenda. vel sunt ad ꝑ
fectum in monasterio fratribus tradẽda. In
laycorum autem opera nequaquaȝ debeant
admitti. ħ ibi. Hoc ideȝ intelligit de vestimẽ
tis ecclesie. de quibus de cõse. di. j. c. vestimẽ
ta. dicitur. Vestimẽta ecclesie quibus domi
no ministratur ⁊ sacrata debent esse ⁊ hone-
sta: quibus in alijs vsibus non licet frui ꝗ̃ ec
clesiasticis: nec ab alijs debent contingi aut
offerri nisi a sacratis hoĩbus. ħ ibi. Preterea
videmus ꝙ ꝑsonis semel in matrimonio cõ
iunctas nunꝗ̃ licet ipsis viuentibus se ab in-
uicem separare: nisi forte per vtriusqȝ partis
consensum. Quo presuposito: ꝙ videlicet res
semel ad vnũ finem dedicate: non debẽt am
plius ad aliuȝ finem transferri: certum est ꝙ
quisqȝ christianus aut per votum religionis
aut per sacramentum baptismi corpus su-
um ad diuinam seruituteȝ dedicauit. vnde ⁊
in baptismo promittitur. Abrenuntio satha-
ne ⁊ omnibus pompis eius. i. carnalibus vo
luptatibus. Quod si sic est: ergo quisqȝ tene-
tur iugiter suum corpus vsqȝ ad morteȝ deo
per seruitutem offerre. ¶ Tertio ħ idem pro-
bo ratione satisfactionis. Fundamentum ra
tionis ponit philosofus. 2. de anima. di. Age-
re est principaliter a forma: deide a materia:
⁊ ex consequenti a toto cõposito. patet hec re
gula. Nam actus incisionis qui fit in pane
seu ligno: per prius procedit a forma cultelli:
⁊ non soluȝ a forma: sed a materia ferri. ⁊ sic
per consequens dicitur fieri a toto composi-
to. Quo presupposito: certũ est a simili ꝙ pec
cata que fiunt prius procedũt a volũtate ani
me tanꝗ̃ a forma. deinde a corpore tanꝗ̃ a
materia: ⁊ sic ex consequenti a toto composi-
to. patet hoc in peccato adulterij. Nam adul
terium aut est consũmatum: ⁊ sic prius proce
dit a voluntate precipiente: deinde a corpore
obtemperante. Aut non est consũmatuȝ: ⁊ sic
est in voluntate soluȝ: que tamẽ voluntas ex
dependentia corporalis materie procedit: ꝙ
si vt patet corpus simul cum anima deuȝ of-
fendit: clarum est ꝙ vtrunqȝ debet deo satis-
facere de offensa vt placetur: propter quod. 2.
q. j. c. notum. ⁊. 17. q̃one. 4. c. Omnis. dicitur.
Agentes ⁊ consentientes pari pena puniun-
tur. Et sapiẽ. xj. dicitur. Per q̄ peccauerit ho
mo per ħ ⁊ puniet. Cũ igitur talis satisfactio
non possit fieri deo nisi corpus in dei serui-
tium per sanctimoniam offeratur: necessario
concluditur ꝙ quisqȝ corpus suum tenetur
deo per pudicitiam ⁊ abstinentiam offerre.
Proinde Grego. 27. questiõe. 2. c. Sunt q.
dicit. Duobus modis sancti viri etiam a lici
tis abstinere solent. Aliquando vt merita si-
bi apud omnipotentem deum augeant. Ali-
quando vero vt anteacte vite culpas deter-
gant. Iteȝ. xj. q̃one. j. c. Aliud. leo papa ait. Il
licitorum veniaȝ postulantem oportet a mul
tis etiã licitis abstinere dicente apostulo. om
nia mihi licent: sed nõ oĩa expediũt. ¶ Quar
to insup hoc idẽ ꝓbo rõne beatificatiõis. Sẽ
tentia est theologoꝝ in. 4. di. 49. ꝙ deus nõ
tm̃ animã beatificabit ꝑ fruitioneȝ sue visio-
nis: sed insup glorificabit: ⁊ corpus tam ex re
dundantia glorie anime in ipsuȝ corpus ex q̄

suscipiet claritatē maximā subtilitatē: passibi
litatē: ⁊ agilitatē quā et ex visiōe seu appreben
siōe sui obi: qd erit corp⁹ xpi glorificatuz. Ex
quo clarū quia aīa glorificabit i visione diuini
tatis: corpus vero sūme delectabatur ex glo-
riosa visione corporis christi. dicente Ber. in
suis sentētijs. Plenuz inqt prorsus erit om
ni suauitatis dulcedine videre hominē homi
nis conditorem. Quas simul duas beatifica
tiones saluator insinuans Joā. 10. ait. Ego sū
hostiū. s. eterne vite: per me si quis introierit:
saluabitur ⁊ ingredietur. s. per visionē diuini-
tatis ⁊ humanitatis ⁊ pascua inueniet. s. vtri
usqz beatitudinis. Qd etiā confirmās Aug.
in libro de spiritu ⁊ aīa ait. Dupliciter inqt
est vita anime: vna qua viuit in deo: ⁊ duo q
dē sensus sūt in homine: vnus interior: ⁊ ali⁹
exterior: ⁊ vterqz bonū suū habet in quo refi
citur. Sensus interior in cōtēplatione diuini
tatis. Sensus exterior in cōtemplatione hūa
nitatis: propterea eniz deus est homo factus
vt totū hominē in se beatificaret: vt tota con
uersio hōis sit ad ipsū: ⁊ tota delectatio eēt in
illo: vt a sensu carnis videretur p carnez: ⁊ a
sensu mentis p diuinitatis contēplationem.
hoc erat totū bonum hominis vt siue ingre-
deretur siue egrederetur pascua inueniret. h
ille. Ex pmissis ↄcludo: quia si deus aiaz simul
⁊ corpus glorificabit: clarū est quia nō tm aiam
sz isup corpus qsqz dz p seruitutē i sacrificiū
deo offerre. Ex predictis igit qtuor rationib⁹
clarissime patet qualiter quisqz teneat aiaz si-
mul ⁊ corpus in dei seruitiū exhibere. ¶ Ter
tio hoc idē pbo vnica distictiōe beati Tho. i
tertio. di. 9. ar. 3. q. 3. ⁊ 2. 2. q. 85. ar. 3. dicentis.
Cū qrit de qbus debemus deo sacrificiū of-
ferre. Respōdeo quia de tribus bōis. vz de bo-
no mentis: de bono exterioris rei: ⁊ de bono
corporis. Cuius rō h ē: qr de illis bōis debe-
mus offerre sacrificiū deo q hēmus a deo. vñ
cū triplex bonū habeamus a deo. s. bonū aie
bonū rei exterioris: ⁊ bonū corporis: ergo de
his trib⁹ bōis debem⁹ offerre sacrificiū deo.
¶ Primū igit bonū iteri⁹. s. aie etc offerimus
deo: qñ iteriori quodā sacrificio: vz deuotiōe
orone ⁊ dilectiōe deū veneramur: ⁊ hoc ē sa
crificiū pncipale. ¶ Scdz bonū qd habem⁹
a deo est bonū exteriorū rerū: de quo sacrifi-
cium duobus modis deo offere debemus. s.
mediate ⁊ imediate: seu directe ⁊ indirecte.
Directe quidem offerimus quando imedia-
te res nostras exteriores ei exhibemus. In-
directe vero offerimus quādo eas pter deū
proximis cōicamus. Et per hūc modū mise-
ricordia quā hō impendit homini prout est
opus vtile hōi: si non fiat pter deum: nō est
sacrificiū ⁊ res diuina. ¶ Tertiū dēniqz bonū
qd habemus a deo est bonum corporis: qd
tūc deo quodāmō i sacrificiū offerimus: cuz
per martiriū seu abstinētiaz illud cruciamus
h Thomas formaliter. ¶ Quarto deniqz pro-
bo exēplis: quia s. quisqz dz deo suū corpus i sa
crificiū ⁊ seruitutē offerre. ¶ Primū exēplū
habemus de saluatore nr̄o: qui. 33. annis cor
pus suū imaculatū deo patri sacrificauit: nec
illud vnqz alicui libidini ⁊ cōcupisentie subie
cit. Proinde ad eph. 5. apostolus ait. Tradi
dit xps semetipsuz oblationem ⁊ hostiā deo
in odorem suauitatis. Quod ↄfirmās Aug.
10. de ci. dei sic ait. Verus ille mediator dei ⁊
hoiuz: homo xps Jesus: cū i forma dei sacri
ficiū cū patre sumat: cū quo vnus ē deus: tñ
in forma serui maluit eē sacrificiuz qz sumere
sacrifitiū: dū seipz pri obtulit in ara crucis: ne
hac occasiōe qsqz extimaret sacrificādū crea
turē eē: seu qsqz renūeret se dō i sacrificiū exhi
bē. h ille. Quo xpi exēplo: qsqz a filij se dz pri
celesti i sacrificiū offere. Ad qd faciēdū horta
mur. i. pe. 4. vbi sic dr. xpo igit i carne passo: ⁊
vos eadē cogitatiōe armamini: qr q passus ē i
carne dsijt a pctis: vt iā nō hoiuz dsiderijs: sz
volūtati dei: qd reliquū est in carne viuat tē-
poris. ¶ Aliud exemplū habemus de sacris
martyrib⁹: q diuersimode ppriū corpus per
martyriū deo in sacrificium liberaliter obtu
lerunt. Ex predictis auctoritatib⁹: rōib⁹: disti
ctiōe: ⁊ et exēplis pz: qualiter deus colitur ex
oblatione proprij corporis. ¶ Secundo insu-
per colitur seu coli debet deus genuflexione
seu corporis pstratiōe. Nam quando quisqz
se corā deo genuflectit pro gratia aliqua seu
gloria impetranda: tunc deuz singulariter di
citur venerari. Ad quod faciendum tria nos
inducunt. Primo auctoritas. Scdo rō.
Tertio exēpla. ¶ Prio iducit qsqz ad colē-
lēdū deū ⁊ venerandu auctoritate Michee
prophe. 6. c. dicentis. Quid dignuz inquit of-
ferā domino. Curuabo genu deo excelso. Si
militer Jsa. 45. c. dicitur. Viuo ego dicit do
minus ⁊ mihi curuabatur omne genu. ¶ Se
cundo ad hoc faciendu quelibet inducit ra-
tio: vz argumentatiōis. At nō videmus p ex-

perientiã:ꝙ q vult petere grãz a tẽporali dño
seu rege ⁊ papa:nõ tm̄ petit:sȝ isup se ꝓsternit
⁊ genuflectit. Et claruȝ est ꝙ sic.vñ tertij Re.
primo dicit. Quod cũ introisset Nathã in cõ-
spectu regis Dauid:adorauit cũ pron⁹ in ter
rã.qḋ et silr̄ fecit Bersabee vxor ipsius regis
Qui ambo postulauerũt hãc gratiam a rege
vt post mortẽ suã ꝯstitueret Salomonẽ regẽ
⁊ nõ aliũ.Qḋ si sic est:ꝙ talis veneratio ge-
nuflexionis ⁊ ꝓstrationis:fit dñis ⁊ regibus
tẽporalibus pro impetrãdo bñficio tẽporali:
a fortiori dȝ quisqȝ se corporaliter genuflectẽ
corã rege regũ:qui excellit in dignitate in ifi-
nitum oẽs simul reges: duces: ⁊ imperatores
nec nõ ⁊ papã:pro consequendo vitam eter-
nam.Sed.O superbia humana ⁊ mũdana.
O vituperiuȝ incõparabile.O confusio de-
testanda.Ecce si vni magno domino loque-
ris:tu genua i terra põis. si imperatori:tu te ge
nuflectis.Si superiori prelato loqueris: tu te
inclinas cum ꝑsona ⁊ genu:⁊ quasi in omni
verbo similem reuerẽtiam facis.Si vero cũ
deo ⁊ creatore tuo vis loqui: genua prorsus
⁊ personaȝ flectere dedigneris:quasi si deus
ipse minor sit in dignitate quolibet tẽporali
dño ⁊ ꝑlato.Siue igitur ores in publico:siue
in abscondito:dico ꝙ debes te cũ maria re-
uerẽtia ⁊ deuotiõe genuflectẽ.Silr̄ hoc age-
re debes erga sacratissimũ sacramẽtum:vbi
in ecclesia iacet:prout hẽs extra de reli.⁊ ve-
ne.sanc.c.j.Et qñ inde trãsis te curua ⁊ ge-
nuflecte:queãdmodũ fecit asina cuiusdã here
tici corã sancto Antonio ḋ padua.Similiter
qñ i missa corpus xp̄i eleuatur:genuflecte te
hũiliter: ac patiẽter sic maneas donec cõio fi
at.O cõtadini vbi estis:qr qñ missa celebrat
nunq̄ȝ ecclesiam intrant nisi qñ dicitur san-
ctus. Et cuȝ audiunt ꝑsbyterũ dicentẽ San
ctus.currũt in ecclesiã.ac spingunt se sicut be
stie:⁊ aliqñ vnuȝ pedem tenent leuatũ ⁊ aliũ
curuũ tanq̄ȝ ciconie.Et cũ corpus xp̄i est ele-
uatũ:ab ecclesia fugiunt tanq̄ȝ si demonẽ vi
dissent.Taceo de qbusdaȝ nobilibus ⁊ dñis
qui in eleuatione corporis xp̄i dedignantur
etiam genuflectẽre ⁊ biretum extrahere. O
perfidi xp̄iani.O canes pessimi.O gñãtio ar
rogans:⁊ superba:vbi est amor ⁊ honor quẽ
tenemini habere erga deum ⁊ creatorem ve
strum.¶ Tertio ad colendum deum per hu-
milem genuflexionẽ ⁊ prostrationem nos ex
empla inducunt.Et primo exempluȝ apl̄i ad

eph.tertio.de seipo dicẽtis. Flecto genua ad
patrẽ domini mei iesu christi.Hoc ideȝ pre-
cipit sancta ecclesia faciendum precipue duȝ
orat in parasceue di.Oremus.Flectam⁹ ge-
nua. Hoc idẽ fecit saluator.ḋ quo Luc.22.di
cit.Positis in terra genibus adorauit di.pa
ter ⁊c.Iteȝ apocali .4.⁊.15.legit.ꝙ.24.senio
res procidebãt añ sedentem in trono:⁊ ado-
rabant viuẽtem in secula seculorum.Simili
ter apocali.7.dicit. Et omnes angeli stabãt
in circuitu troni ⁊ adorauerunt proni deũ in
terram dicentes. Benedictio ⁊ claritas ⁊c.
De beato etiam Bartholomeo legit.ꝙ cen-
ties flexis genibus orabat deum per diem:⁊
centies per noctem.Et de beato Iacobo mi
nore etiam legitur. ꝙ tantuȝ flectebat genua
ꝙ videbatur habere duritiam camelorum.
Ex predictis auctoritatibus:ratione:⁊ exem
plis patet:qualiter deus etiam colitur seu co
li debet genuflexione corporis: atqȝ humili
prostratiõe.¶ Tertio insup colitur seu debet
coli deus curuatione:seu capitis inclinatio-
ne.Quãdocunqȝ enim quis inclinat:seu ca-
put suum incuruat:aut ad deum:aut ad san
ctos:tũc profecto ⁊ deum colit: ⁊ veneratur:
eo ꝙ talis incuruatio:est quoddam signũ hu
militatis ⁊ reuerentie ad ipsum deuȝ.Ad ta-
lem dei venerationem per capitis inclinatio
nem ordinatio sancte ecclesie vnũquẽqȝ chri
stianum inducit:cuȝ ex consuetudine vult:ꝙ
quando missa vel diuina officia celebrantur
vnusquisqȝ humiliter ⁊ reuerenter iclinet ca
put suũ:precipue cum dicitur:gloria patri ⁊ fi
lio ⁊ spiritui sancto:qm̄ he tres ꝑsone in vna
essentia sunt vnus deus.Quid ibi agis o be
stia:⁊ superba persona:Noli q̄so tãq̄ȝ statua
manere in ecclesia ad offitia:sed humiliter in
clina caput tuum quotiens audis gloria pa-
tri ⁊c.Item quãdo transis coram aliq̄ ima-
gine alicuius sancti:vel sancte:hoc idem fa-
cias:precipue tamẽ cum transis coram ali-
qua cruce:seu aliqua imagine crucifixi:⁊ vir-
ginis gloriose:humiliter curua caput tuum:
qm̄ vt dicit sapiens:pro tali reuerentia acce-
det tibi bona gratia. Super omnia tamẽ ca
put tuum humiliter curuare debes: quando
audis nominare aut i missa:aut in officio no
mẽ Iesu: quoniaȝ in virtute huius nominis
benedicti:nobis peccata remittũtur.Sic eni
dicit.i.Io.2.Scribo vobis filioli:quia remit-
tuntur vobis peccata vestra propter nomen

eius. Et Mat.2. Angel⁹ dixit ad Joſeph. vo
cabis nomē ei⁹ Jeſuꝫ. Ipſe eni ſaluū faciet
populū ſuū a peccatis eorum. Ad hoc etiam
faciendum: eccleſia inducit vnūquēqꝫ fideleꝫ
extra de imunitate eccleſiarum. libro. vi. c. de
cet. vbi dicit. Conueniētes in eccleſia nomen
illud quod eſt ſuper omne nomē: a quo aliud
ſub celo nō eſt datum hominibus: in quo ſal
uos fieri credentes oporteat: nomē videlicet
ieſu xpi: qui ſaluū facit populum ſuum a pec
catis eorum: exhibitione ſpecialis reuerentie
attollat. Et qđ generaliter ſcribitur: ꝙ in no
mine Jeſu omne genu flectatur: ſinguli ſingu
lariter in ſeipſis implentes: precipue dū agū
tur miſſarum ſacra miſteria: glorioſum illud
nomē quādocunqꝫ recolitur flectant genua
cordis ſui: quod vel capitis inclinatiōe teſten
tur. h ibi. Apoſtoluſ autē hortatur vnūquēqꝫ
nō tm̄ curuare caput: ſed inſuꝑ genuflectere
cū audit nomen ieſu. dicens ad Phi.2. In
nomine ieſu oē genu flectatur: ce. ter. ⁊ infer.
Ex predictis omnibus etiam patet: qualiter
deus colitur: ⁊ venerat̄: ⁊ cuꝫ capitis humili
inclinatiōe atqꝫ incuruatione. ¶ Quarto in-
ſuꝑ colitur ⁊ veneratur deus extenſione ma
nuū ſeu eleuatiōe: ꝓut eſt quādo quis eleuat
manus ad celū: aut quādo brachia in modū
crucis propter deū tenet extēſa. Nam talis
manuū extenſio ſeu eleuatio: eſt quedam ꝓ-
feſſio humilitatis ex qua veneratur deus: vl
etiā neceſſitatis. Hac adoratione Salomon
deū veneratus eſt: de quo eccleſiaſtici vltimo
dicitur. Inclinauit ſe Salomon in cōſpectu
totiuſ eccleſie ⁊ aperuit manus ſuas ad celū
⁊ dixit. Exaudi deus preces populi tui. Qui-
cūqꝫ eni orauerit in loco iſto exaudias illum
de celo ſancto tuo. Hoc idē faciebat Dauid
qui in ps. ait. Tota die expandi ad te manus
meas. Hoc idem fecit Moyſes. qui vt ha-
betur exo.17. Quociēſcūqꝫ extēdebat man⁹
ſuas ad celū cōtra Amalech. totiēs eum ſu-
perabat. Et exo.9. dicitur. Cum egreſſus fue-
ro. ſ. ego Moyſes de vrbe: extendaꝫ palmas
meas ad deū: ⁊ ceſſabūt pluuie ⁊ tonitrua. h
ibi. Propter hec oia apl̄. j. thi.2. hortatur di-
cēs. Volo viros in omni loco puras manus
leuare ad deū. Nec miruꝫ ſi quiſqꝫ hoc mo-
do deū dꝫ venerari: qm̄ ſi pauper manus ex
tendit vt a tēporali domino elimoſynā acci-
piat: multo magis quiſqꝫ fidelis debet man⁹
ad deuꝫ leuare ⁊ extendere: vt ex hoc eternā
vitā accipere mereatur. Ex predictis etiaꝫ pa
tet: q̄liter deus colitur ⁊ honoratur manuum
eleuatiōe ⁊ extēſione. ¶ Quinto deniqꝫ colit̄
ſeu debet coli deus percuſſiōe: videlicꝫ pecto
ris: aut tōſione. Tunc enim ſingulariter ali-
quis deū colit ⁊ veneratur: quādo ex contri-
tione pectus ſuū humiliter tondit aut ꝑcutit.
Proīde eccleſia hoc inſinuare volens faciē
dum: ordinauit vt ſacerdos duꝫ celebrat ⁊ cō
feſſionē facit percutiat ter pectus ſuuꝫ: dicēs
mea culpa: mea culpa: qđ ⁊ reſpōſores ⁊ au-
ditores ſimiliter facere debent ⁊ cōiter faci-
unt. Eadem triplex percuſſio pectoris ſimili
ter fit quādo ter dicitur in miſſa Agnus dei.
Si aūt quereretur quare magis pro colēdo
deo non percutit̄ os ſeu oculi: vel cetera mē-
bra ſicut pectus. Reſpōdeo. ꝙ non eſt alius
modus magis congruus ad colendum deū.
Et ratio eſt. Nam qui vult ut patet per expe
rientiam totam arborem eradicare: non in-
cipit a frōdibus: ramis: folijs: ⁊ fructibus: ſed
ſimpliciter a radicibus. Radix omnium aūt
peccatorum eſt cor: ſm̄ ſententiā ſaluatoris.
Mat.15. dicentis. De corde exeūt cogitatio-
nes male: homicidia: furta ⁊c. huiuſmodi. Cū
igitur homo pectus percutit: tunc verificatur
ſentētia ſaluatoris Mat.3. dicentis. Ad radi
cem arboris ſecuris poita eſt. Accipe ergo q̄
ſo pulchruꝫ ⁊ notabile documentū. Quotiēs
cūqꝫ eniꝫ quis percutit manibus pectus ſuū
propter deum: totiens clementiſſimus deus
omnia peccata cordis oris ⁊ operis ei liben-
ter dimittit. Et ꝙ ex humili pectoris tonſio-
ne deus omnia ſimul peccata remittit: cū ꝓ
poſito tn̄ ad debitū tempus ea confitendi: tri
pliciter probo. Prio auctoritatibus. Se-
cundo ratione. Tertio exemplo. ¶ Prio ꝓ-
bo Auctoritatib⁹. Nam Augu. ſuper verba
luc.18. Percutiebat pect⁹ ſuū ⁊c. ait. Percu
te inquit humiliter pectus cordis tui: ⁊ con-
feſtim omnia peccata erunt deleta. Item ec
cleſiaſtici 20. dicit̄. Eſt qui multa redimit. ſcꝫ
peccata: modico precio. ſ. peccatoris tonſione
⁊ reſtituens ea in ſeptuplū. Itē glo. ſuper ver
ba ps. Cor contritū ⁊ humiliatum deus nō
deſpicies. vbi eſt vera cordis contritio: ibi eſt
vera omniū peccatoꝝ remiſſio. Deniqꝫ Eze.
18. dicit̄. Quotiēſcūqꝫ peccator igemuerit: vꝫ
corde ſeu pectoris tonſione: omnium iniqui
tatum eius obliuiſcar. ¶ Secundo etiam ꝓ-
bo ynica ratione. videlicet cālitatis. ꝙ ſ. hui-

lis percussio pectoris meretur remissionem omnium peccatorum. Fundamentum rationis ponit philo.6.topicorum.dicēs. Tale ad dictū tali simpliciter: facit magis tale: patet hac regula. Nam si paruus ignis generat calorē a fortiori si additur cū illo alius maior ignis maiorem generabit calorē. Quo psupposito certum est fm omnes theologos in.4.di.17. q sola cordis contritio delet omnia peccata Quod si sic est: ergo a fortiori delentur omnia peccata ex humili pectoris tonsione simul cum vera cordis contritione. Et confirmat hanc rationem Franciscus de maronis in quodam sermone de contritione dicens. Quicunq3 inquit meretur de condigno maius: meretur de condigno minus: cuz ibi maior dignitas existat. Sed clarum est q actus solius contritionis et tonsionis pectoris: meretur de condigno vitam eternam: ergo multo fortius cordis ɔtritio et pectoris tonsio meretur de condigno omnis mortalis culpe remissionem. Quod confirmat Thomas i.4. di.17.ar.5.q.2. Et etiam petrus de tarātasio eadem di.ar.6.q.2.dicit. Cum queritur an cōtritio tollat reatum pene simul cū peccatū: et p consequens mereat vitam eterna3. Respondeo q in contritione est duplex dolor.s. mentalis et sensibilis. Primus dolor qui est i cōtritione est mentalis.s.displicentia peccati cōmissi: ex charitate procedens. Et talis dolor contingit tm̄ intendi: q non solū ab omni culpa: sed etiā ab omni pena absolutionem merebit: et isup cū hoc vitā eternā. ¶ Scdus dolor qui est in contritione est dolor sensibilis quē voluntas in contritione pro peccatis assumit quod etiam fit cum pectoris tonsione. Et qr talis dolor est pena quedam: pōt etiam tm̄ itendi q sufficiet ad deletionem omnis culpe et pene: et vltra hoc merebit vitam eternam. ¶ Tertio hoc idem probo vnico exemplo. videlicet publicani peccatoris: de quo luc.18. sic dicitur. Publicanus autem a longe stās nolebat nec oculos ad celū leuare: sed percutiebat pectus suum di. Deus esto propicius mihi peccatori. Et subiungit saluator. Amen dico vobis descendit hic iustificatus in domū suam ab illo. Ecce q hic publicanus ex humili pectoris percussione ab omnibus peccatis meruit iustificari. Nec est miru3: qm̄ eius oratio: vel adoratio: ex quatuor fuit cōmēdabilis. videlic3 ex timore: pudore: dolore: et ardore. ¶ Primo ex timore. vnde dicitur. A lōge stans. Nam pre timore et reuerentia dei non audebat appropinquare: sed a longe stabat sicut fecerunt leprosi. luc.17. vbi Augu. ait. De longinquo publicanus stabat: et tm̄ deo appropinquabat: et eum dominus prope attēdebat quia excelsus deus humilia respicit in celo et in terra. ¶ Secundo fuit cōmendabilis a pudore: qr nec oculos volebat ad celum leuare vt respiceret. vbi Augu. ait. Tremebat conscientia: et iō ex verecundia celum nō respiciebat. Et Bernar. in eius persona ait. Qua nā fronte attollam oculos ad tā bonu3 patrē tā malus filius. Econtra dicitur de anima iuerecunda Jere.3. Frons mulieris meretricis fcā ē tibi et noluisti erubescere. ¶ Tertio fuit ɔmēdabil' a dolore: qr percutiebat pect' suū Nam exterior percussio pectoris siue corporis: signū est iterioris doloris cordis. ¶ Quarto fuit cōmendabilis ab ardore charitat'. quo sc3 peccatū suum humiliter confitebatur dicens. Deus propitius esto mihi peccatori. Ex predictis auctoritatibus: ratiōe: et exemplo patet: qualiter ex hūili percussione pectoris: de' omnia peccata remittit. Et per consequens ex pdictis pat3 tertia adoratio. videlic3 corporalis: qua singulariter deus cultu latrie: oblatione: genuflectione: curuatione: extensione: et pectoris percussione colitur et veneratur: que simul.5. nobis omnibus concedere dignetur oipotēs deus: q gloriosus viuit et regnat per infinita secula seculorum Amen.

¶ Feria secūda post tertiā dñicā quadragesime: iterū de.5. excellentia. videlicet de nobilitate ipsius sacratissime fidei.

Quanta audiuimus facta i capharnaū: fac et hic i patria tua. Scribuntur hec verba luc.4.c. Et in euangelio occurrentis ferie. Post sacri euāgelij litteralē et moralem expositionem dilectissimi ciues exquo de.5. contemplatione cultus latrie seu diuine adoratiōis que dicitur contemplatio modificationis declarauimus. tertiam adorationem que dicta fuit adoratio corporalis: in qua et fuit ostensu3 qualiter corpore qntupliciter colitur deus. videlicet oblatiōe: genuflexione: curuatione: extensione: et corporis p

cussione:habeo in presenti sermone declarare de ipsa modificatione cultus dei quartam adorationem. videlicet virtualem:actualem:τ integralem:que plurimū vtilis erit necessaria:τ gratiosa. Cuius quarte adoratiōis declaratio talis erit.

C De quarta adoratione qua deus cultu latrie adoratur:que fit opere:τ dicitur virtual'.

q Uarta igitur adoratio qua deus singulariter cultu latrie adoratur dicitur virtualis:seu actualis:vel integralis. Que vtiqʒ adoratio actualiter fit cum operibus virtuosis. Pro quo sciendum est. ꝙ ad perfectā dei adorationem:non tm̄ requiritur vt quis corde per fidem spē τ charitatem deum colat:τ insuper ore vel lingua per diuine bonitatis:vocalem confessionem gratiarū actionez τ humilem deprecationem domini veneret seu ēt corpore suo per corporalem seruitutez deum honoret:sed insuper requiritur quātuz fas est:vt quisqʒ virtuosis operibus ipsū deū adoret. Dupliciter aūt in bonis exterioribus deo sacrificamus. C Primo directe τ principaliter ſm Tho.in.3.di.9.ar.3.q.3. Et.2.2.q.85.ar.3.quando.s.res nostras imediate deo offerimus. C Secūdo indirecte:quando eas nostris proximis cōmunicamus propter deum:sicut precipitur fieri prouer.3.vbi dicitur Honora deum de tua substantia. Et de primitijs omnium frugum tuarum da pauperibus.h ibi. Honorari insuper dicitur celestis pater cum sacrificio gloriosi corporis τ preciosi sanginis iesu christi filij sui. Quo sacrificio:dei cultus valde ampliatur. Quod vtiqʒ sacrificiū.omnibus alijs excelētius est dicente Alexā.papa de cōse.di.2.c. Nihil. Nihil inquit in sacrifitijs maius eē pōt:q̄ʒ corpus τ sanguis xpi.nec vlla oblatio potior est: sʒ hec oēs precellit:que pura cōscientia domino offerenda est:et pura mente sumenda: atqʒ ab omnibus veneranda. Et sicut potior est ceteris:ita potius excoli τ venerari debet. h ille. Hoc sacrifitiuʒ cunctis fidelibus adultis ab Innocētio papa tertio semel in āno sumendum precipitur:prout habetur extra de pe.τ re.in.c. Omnis vtriusqʒ sex⁹. Venerari isup debet deus a cunctis fidelibus:per deuotam oblationem sacrarum missarū. Que veneratio precipitur de consc.di.j.c. Missas.vbi dicitur. Missas dn̄ico die secularibus totas audire speciali ordine precipimus:ita vt ante benedictionem sacerdotis egredi populus non presumat. Quod si fecerit:ab epo publice cōfundatur.h ibi. Simile preceptum ponitur d̄ conse.di.j.c. Cum ad celebrandas. Et extra. de parrochijs.c.vt dn̄icis dieb⁹. Vos igit̄ parrochianos admōeo vt populo vestro dicatis ꝙ in festis preceptis missam integram deuote audiāt:vt ex hoc veneretur deus. Sed heu sunt nōnulle Bestiales genitrices que filias diebus festiuis in domo relinquūt:nec recordātur precepti saluatoris.di. Mat.4. Dominum deū tuū adorabis τc. Et similiter Exo.20.precipitur. Memento vt diē sabbati santifices. Sed tales dicūt. O sic est consuetudo. Quibus respondeo. ꝙ nequaq̄ʒ est bona consuetudo ꝙ dimittas filiā tuā in domo ad tripudiandū:τ ꝙ tempus circa speculum amittat:propterea.8.di.c. Mala.dicitur. Mala cōsuetudo:non minus q̄ʒ perniciosa corruptela vitāda est. Ducite ergo filias ad missas:ac diuinum cultū magnificate:q2 omnes de iure diuino obligamur festum sanctificare:ac in eo diuinum cultuʒ magnificare: necnō τ missaʒ de iure positiuo audire. Sʒ vt paucis cūcta ↄplectar:absolute dico ꝙ deus a cūctis fidelib⁹ adultis ꝓ loco τ tēpore venerari debʒ cū actibus omniū virtutū:ꝓut est cum actu iustitie:castinomine: tempantie: fortitudinis pietatis:misericordie tam spūalis q̄ʒ corporalis: necnon τ cum integra obseruatione omnium diuinorum atqʒ ecclesiasticorum preceptorum. Et ꝙ sit' omnia talia necessario reqrantur ad nostram salutem:τ dei cultū: tripliciter probo. Primo auctoritatibus. Secūdo rōnibus. Tertio similitudinibus. C Primo ꝓbo auctoritatib⁹. Nā glo.sup illa verba ꝓphe. Sacrificate sacrifitiuʒ iustitie τ sepate i dn̄o.ait. Tūc deo veꝛ cultū τ sacrifitiū offerim⁹:cū circa opa iustitie:pietat':misericordie fortitudis:τ tēpātie:aiaʒ τ corp⁹ occupamus. Itē Iero.86.d.c. Quid clemētia.igt. Nō hʒ nec indut⁹ē viscera misericordie τ lachrymarū q̄ʒuis spūal' sit q nō adipleuit legē xpi.h ille. Iteʒ Pelagius papa.7.q.j.c.ois.ait. Qui negāt misericordiā faciēdā fugiētib⁹ τ necitatē patiētib⁹ipʒ negāt xpm:q ē misericordia τ veritas. Itē calixt⁹.pp.50.d.c.pōdēt.ait. Sn̄ia que vetat mīam τ pietateʒ:nō solū tenē frs sʒ etiā audire fugite:q2 potior ē misericordia τ pietas oibus holocaustomatib⁹ τ sacrificijs.

ħ ille. Saluator insup per exteriora opera pa
trez celestē precipit venerari. Mat.5.di. Sic
luceat lux vestra.c.ho.vt vi.o.u.b.ꝛ.g.p.u.g in
c.ē. Deniqꝫ Amb.i q̄dā sermōe sic ait. Qui
dicī se xp̄ianū eē ꝛ christuz colere:ꝛ xp̄i iustici
am non operatur:mendax est:et dyaboli filiꝰ
Ex quibus auctoritatibꝰ patet:qualiter actus
ꝛ opera virtutum necessario requiruntur ad
verum dei cultum. ¶ Secundo hoc idem
probo duplici ratione.videlicet. Ratione con
iunctionis.ꝛ ratione Argumētatiōis. Pria
ratio dicitur coniunctionis. Fundamentum
rationis huius ponit philosofus primo de ce
lo ꝛ mundo.di. Virtus est vltimuz alicuius
quod potest.vel vltimum de potētia. patet ħ
regula. Naz potentia visiua non dicitur sim
pliciter virtuosa esse inquantū habet poten-
tiam videndi: sed inq̄ꝫtum ad actum se exten
dit. Hoc idem dico de ceteris potentijs sen-
sitiuis. Similiter potentia intellectiua nō di-
citur simpliciter perfecta ꝛ virtuosa:ex eo ꝙ
habet potentiam intelligendi:sed solum inq̄ꝫ
tum ad actum intelligendi virtutes se exten-
dit:cum talis actus vt dicitur.9. metaphi. sit
perfectio ipsius intellectus. Quo presupposi-
to:certū est a simili:ꝙ habitus fidei spei amo
ris ꝛ charitatis quibus colitur deus:non sūt
simpliciter virtuosi ꝛ perfecti inq̄ꝫtum sunt
huiusmodi:sed simpliciter inq̄ꝫtum se exten-
dunt ad omnes actus virtutum:propter deū
ꝓpter quod Grego.i omelia pe.dicit. Pro
batio dilectionis exhibitio est operis:ꝛ amor
dei nunquā est ociosus: quia operatur ma-
gna si est:si autem operari renuit: amor non
est. Ex q̊ claret ꝙ si auferatur actus ab habi-
tu precipue pro loco ꝛ tēpore:nequaq̄ꝫ habi-
tus virtutuz poterunt dici esse vere virtutes:
ꝛ p cōsequēs verus dei cultus:cū spēs virtu
tū vt dicit̄.8.meta.sint sicut numeri. ¶ Scdo
probo rōne argumētatiōis. Regula gnālis ē
oīuz phoꝝ ꝛ canonistaꝝ:ꝙ si ꝯcedit̄ minus:
cōcedit̄ ꝛ maius. Qd̄ sic patet. Nā si p.x. du
catis dānat̄ quis ad mortem:a fortiori dāna
ri debet:qui contra iusticiam mille ducatos
furatꝰ est. Quo concesso:certū est fm̄ Alexā.
de ales.2.pte sūme.in tractatu de dilecto pue
roꝝ.ꝙ paruuli sine baptismo morientes:da-
to ꝙ non habeant vsum libri arbi.in eternuz
diuina visione priuantur. Quod confirmās
Augu.in libro de fide ad Petrum.ꝛ ponitur
de cōse.di.4.c. Firmissime.ait. Firmissime te-
ne:ꝛ nullatenus dubites:omnem hominem
qui per concubitum viri ꝛ mulieris concipit̄
cuz originali peccato nasci impietati subditū
mortiqꝫ subiectuz:ꝛ ob hoc naturaliter nasci
ire filium. De quo apl's dicit. Eramus natu
ra filij ire sicut ꝛ ceteri:a qua ira nullus libe-
ratur nisi per baptismum:ꝛ per fidem media
toris dei ꝛ hominum iesu christi dn̄i nostri
ħ ille. Quibus consentiens saluator Jo.3. di
cit. Amen amē dico vobis:nisi quis renatus
fuerit ex aqua ꝛ spiritu sancto nō potest itra
re in regnum dei. Quod si sic est:ꝙ pueri ex
defectu baptismi qui requiritur ad cultum
latrie etiam sine vsu libri.ar.dānantur:a for-
tiori dānari oportet eos q habēt vsuz li.arbi.
qui vtiqꝫ sponte ꝛ libre deficiunt ab operibꝰ
bōis ꝛ virtuosis.imo q̄ꝫtū ad hoc plus mere
tur priuari eterna beatitudine vnus solus ha
bens vsum li.arbi.ꝛ deficiens a bonis operi
bus:q̄ꝫ merentur omnes pueri simul moriē
tes cum defectu baptismi:cum in eis nō fuit
vsus li.arbi.ad valendum percipere baptismi
sacramentum. ¶ Tertio deniqꝫ probo simili
tudinibus.ꝙ videlicet exteriora opera neces-
saria sunt ad diuinum cultum ꝛ salutem no-
strā. ¶ Prima similitudo ponitur luc.13.vbi
saluator ait. Arborem fici quidā habebat plā
tatā in vinea sua:ꝛ venit querēs fructū i illa
ꝛ nō inuenit.dixit autē ad cultorem vinee. Ec
ce āni tres sunt ex quo venio q̄rens fructum
in ficulnea hac:ꝛ nō inuenio:succide ergo eā
vt qd terrā occupat:ħ ibi. Quid p ficulneam
q̄ pp defectū fructuū iubet̄ p̄cidi:nisi aīa xp̄ia
na itelligitur:q̄ ex defectu virtutū ꝛ bonoruꝫ
operū iuste ab eterna gloria resecari ꝓmeret̄.
Jtē Mat.21.etiā dicitur. Vidēs dn̄s fici ar
borem secus viā venit ad eā ꝛ nihil inuenit i
ea nisi folia tm̄:ꝛ maledicēs illi ait. Nunq̄ꝫ
ex ea fructus nascant̄ in sempiternum:ꝛ aresa-
cta est cōtinuo ficulnea. Qua similitudine pa
tet:ꝙ anima deficiens ab operibus bonis:ꝛ
precidit̄ a superna gloria:ꝛ i eternū a deo ma
ledicitur. Alia similitudo ponitur Mat.25.
de seruo pigro:qui cum accepisset talentum
vnum tantū a domino suo:vt aliquid cuz eo
lucraretur:cum abscōdisset illud sub terra:ve
niens dominus maledixit ei:ꝛ per ministros
suos fecit eum proici extra curiā suam. Quid
per seruū pigrum nihil cum talento lucrantē
ꝛ ob hoc a domino suo maledictum: ꝛ a cu-
ria sua expulsum:nisi hominem christianum

intelligimus:qui cum ex pigritia:ignorantia
fragilitate vel malitia nihil boni operatur tā
dem in morte sua maledicit ab ipso deo:⁊ in
sup ab eterna vita expellitur:ꝓpterea Gre.
super predicta verba in omelia vnius cōfesso
ris pōtificis.quemlibꝫ hortatur ad bene ope
randuꝫ.di.Lectio inquit sancti euangelij fra
tres Charissimi solicite nos considerare ad
monet:⁊ ne nos q plus ceteris in hoc mūdo
alquid accipisse cernimur ab auctore mun-
di grauius inde iudicemur.Cum enim augē
tur dona:rationes etiam crescunt donoruꝫ.
Tanto ergo esse humilior:atqꝫ ad seruiendū
deo ꝓmptior quisqꝫ debet ex munere:q̄zto se
obligatiorem esse conspicit in reddenda ratio
ne.Ecce homo qui ꝑegre proficiscitur seruos
vocat:eisqꝫ ad negotiuꝫ talenta ꝑtitur.¶Post
multuꝫ vero temporis positurus cum eis ra
tionem reuertitur.bene autem operātes pro
apportato lucro renūerat. seruuꝫ vero a bon
to opere torpentem dānat.h illc.¶Ex predi-
ctis igitur auctoritatibus:rationibus: atqꝫ si
militudinibus:patet:qualiter opera virtuosa
⁊ ad nostram salutem ⁊ ad diuinū cultū ꝓfe
cto sunt necessaria. Quod si quereres que p̄
cipue inter cetera omnia opera sunt magis
nobis ⁊ nostre saluti ⁊ diuino cultui necessa-
ria.Rñdeo ꝙ tria sunt magis necessaria ope
ra.quorum ¶Primum dicitur opus Con-
tritionis. Scūdum dicitur opus Cōfessio-
nis. Tertiū dicitur opus Satisfactionis.

¶De prio opere.s.de ꝯtritione singulariter
ad latriam ⁊ diuinum cultum necessaria.

P(rimuꝫ) igitur opus singulariter ad
diuinum cultum necessarium dici-
tur ꝯtritiōis.Qr.n.deo dāte d ipsa
ꝯtritiōe in q̄dragesimali d tribꝰ ꝑti
bꝰ vere penitentie diffusius ⁊ prolixus tracto
ho:sufficiat pronūc de maxima ipsius contri
tionis necessitate tractare.Et quoniā contri
tio ſm magistrum in.4.di.17.est quidaꝫ do
lor voluntarie assumptus pro peccatis: cum
proposito confitendi ⁊ satisfaciēdi :hinc ē ꝙ
ne quis ab ignorantia decipiat accipiēs for-
te omnem dolorem:⁊ precipue sensualem ꝓ
ipsa contritione.Sciendū est ſm Tho.in.4.
di.17.ar.j.q.2.ꝙ duplex est dolor.videlicet do
lor sensualis:⁊ dolor rationalis:seu mētalis.
¶Primus dolor videlicet sensualis nihil ē
simpliciter:nisi quedaꝫ passio in carne vel in
parte sensitiua:qui dolor non est essentialiter
contritio: sed quidam effectus ipsius contri-
tionis.Sicut enim pena corporalis exterior ē
quidam effectus virtutis pñie ad reconciliā-
dam offensam:que in deuꝫ commissa est offi
tio membrorum:sic virtus penitentie infert
dolorem ipsi concupiscibili:ad reconciliandā
offenssam que in deum est cōmissa per inor
dinatum actum partis sensitiue.s.virtutis cō
cupiscibilis.Lachrymc igitur exteriores: affli
ctio corporis:⁊ dolor cordis:nequaq̄z sunt cō
tritio:quoniā sunt in parte sensitiua.¶Secū
dus autem dolor dicitur rationalis:seu men
talis:⁊ h dolor est in voluntate.Qui dolor ni
hil aliud est simpliciter q̄z displicentia quedā
ipsius peccati ratione sue deformitatis:inq̄z-
tum.s.peccatum est in offensam dei ⁊ ꝓximi:
⁊ talis dolor essentialiter contritio dicitur.
¶Quod si forte quereretur cur magis vo-
luit deus contritioneꝫ esse in ipsa mēte ⁊ vo-
luntate: q̄z in parte sensitiua. Respondeo ꝙ
hoc voluit duplici respectu.s.Idemptitatis ⁊
ptātis.¶Primus respectus dicitur Idēpti
tatis.Sicut enim scribitur extra.de re.iur.c.
j.vnūquodq̄z ꝑ quascūqꝫ causas nascitur:ꝑ
easdem similiter dissoluitur. Cum aūt pecca
tum formaliter cōmittatur:per actum volun
tatis:⁊ nō per partē sensitiuam: sic eni dicit
15.q.j.in ꝓ̇ncipio.Ex voluntate nāqꝫ pecca-
ta ꝓcedūt:q̄ libero mētis arbitrio:⁊ deliquē
tis ꝓposito cōmittunt.Igitur requirit ꝙ per
eundem actū voluntatis.s.ꝑ displicentiā pec
catum expellatur ab aīa:⁊ nō principaliter ꝑ
lachrymas seu sensitiuū ⁊ cordialem dolorē:
¶Secūdus autē respectus quo deus voluit
per prius contritionē in voluntate cōsistere:
q̄z in sensibili dolore:dicitur potātis.Quoniā
enim vt dicit.2.phisi.voluntas hominis sem
per est in libertate vsqꝫ ad mortem:hinc ē ꝙ
semper ⁊ omni tēpore displicentia peccati:q̄
in ratione ⁊ voluntate consistit haberi potest
habere autem dolorem sensibilē in corde ab
ipsa voluntate procedentem nō semper ē pos
sibile.Iō deus non requirit dolorem sensi-
bilem de necessitate:sed simpliciter de perfe-
ctiōe.Vt igitur libere possit quisqꝫ peccator
remissionē percipere peccatorum :voluit sim
pliciter contritionem magis esse in volunta-
te q̄z in parte sensitiua:seu in sensuali dolore.
¶His declaratis:dico tibi o peccator :ꝙ si
vis percipere remissionem peccatorum tuo-
rū:⁊ beatitudinem eternā adipisci:oꝫ oio ꝙ

q̄ habeas hanc contritionem in corde tuo. videlicet q̄ per rationem tibi displiceant omnia peccata: que vnquam corde: ore: ꝛ opere contra deum ꝓximuꝫ ꝛ conscientiam tuā cōmisisti. Et q̄ talis contritio seu displicentia omnium peccatorum sit cuilibet necessaria ad saluteꝫ quintupliciter probo.

¶ Primo auctoritatibus.
¶ Scd̄o Rationibus
¶ Tertio Similitudinibus
¶ Quarto exemeplis
¶ Quinto distinctione.

¶ Primo probo auctoritatibus. q̄ scilicet cuilibet necessaria est contritio seu odium ꝛ cordialis displicentia omnium peccatorum suorum. vnde Ber. in sententijs suis. dicit. Sine contritione peccati: sine dolore culpe: sine displicentia iniquitatis: ꝛ sine amaritudie preteritevite: nūq̄ꝫ acquiritur celestisvita: nec remissio peccatorum. hec ille. Item Eze. 6. dicitur. Recordabunt̄ mei liberati vestri in gētibus ad quas captiui ducti sunt: q꞉ contriui cor eorū: fornicans ꝛ recedens a me: ꝛ oculos eorum fornicantes post idola sua dicit dominus: ꝛ displicebunt sibimetipsis super malis que fecerunt: ꝛ super vniuersis abhominationibus suis. hec ibi. Item. Eze. 20. dicitur. Recordabimini viarū vestraruꝫ malarum: ꝛ omnium scelerum vestrorum q̄bus polluti estis in eis: ꝛ displicebitis vobis in conspectu vestro in omnibus malitijs vestris quas fecistis: ꝛ scietis q꞉ ego dominus recipiam vos cū benefecero vobis ꝓpter nom̄ meū. Apostolus in super. 2. Cor. 7. ait. Mundemus nos. s. per contritionem ab omni iquinamento carnis ꝛ sp̄s: perficientes sāctificationeꝫ in timore domini. Itē. 86. di. c. Facientis. dr̄. Prim⁹ innocentie gradus est odisse nephāda. Et. 86 di. c. Odio. Leo papa ait. Odio sp̄ habeant̄ peccata nō homines. ꝛ ꝓpheta dicit. Qui diligitis dn̄ꝫ odite malū. Et apl's ad Roma. 10 ait. Odientes malum adherentes bono. Itē Aug. in ep̄la ad Vicentiū. ꝛ pōit̄. 23. q. 7. c. Quēadmodū. dicit. Qn̄o eni gaudebis te vnq̄ꝫ eē correctuꝫ: nisi prius odias ꝛ doleas te fuisse puersū. Idē quoqꝫ Aug. in lib. d̄ vb dn̄i. ait. Sine odio culpe nūq̄ꝫ dat̄ infusio gr̄e Itē de pe. di. 3. circa ꝑncipiū dr̄. Nobis sup fundamētū apostoloꝝ positis q̄d preter plorare restat. q̄d eni ꝑ odiū peccati dolere semꝑ in vita oꝫ: vbi eni dolor finit̄ deficit pn̄ia. Si autē penitentia finitur: q̄d relinquit̄ de venia? Tā diu eni q̄s gaudeat ꝛ spet de gr̄a q̄ꝫ diu sustentat̄ a dolore ꝛ pn̄ia. hec ibi. Itē tarasius ep̄s. 22. q. 4. c. Diffinitioni. d. Omne peccatū deus bon⁹ indulget: si q̄s tn̄ ex toto corde doleat ꝛ peniteat. Itē aug. ad felicianū ꝛ ponit̄. d̄ pe. di. j. c. Medicinā. ꝛ d̄ cōse. di. 4 c. Omnis. ait. Ois eni q iā volūtatis sue arbiter constitut⁹ est: cū accedit ad sacramentū fideliuꝫ: nisi eū peniteat veteris vite: nouā vitā gr̄e inchoare nō pōt. hec ille. Deniqꝫ idē Aug. de pe. di. 3. §. hijs auctoritatibus. seu. c. Sunt plures. ait. Recte eni penitens q̄cquid sordis p⁹ purificationē baptismi ꝯtrerit: oꝫ vt abluat saltem lachrymis mentis. sꝫ satis est durus cuius mentis dolorem oculi carnis nequeunt declarar̄: sꝫ sciat se culpabiliter durum: q deflet dāna tēporis vel morteꝫ amici ꝛ dolorē peccati lachrymis nō ōn̄dit. Nō ita qꝫ quis se excuset nō habere fontē lachrymarum: cum non nūq̄ꝫ lachrymis ōn̄dat dolorē amore tēporaliuꝫ. hec ibi. Ex predictis auctoritatibus patet: qualiter ad verum dei cultuꝫ ꝛ ad percipiendam remissionem peccatorum: necessario requiritur omnimoda displicentia de peccatis. ¶ Secundo hoc idem probo. Triplici ratione.

¶ Primo ratione oppositionis.
¶ Scd̄o ratione beatificationis.
¶ Tertio rōe Argumentatiōis.

¶ Primo probo ratione oppositionis: q̄ displicentia de peccatis omnino est necessaria ad remissionem peccatorum. Fundamētum rationis ponit philosophus lib. de regi. prin. di. Omne corruptibile simpliciter corrumpitur per actionem sui contrarij. patet hec regula. Nam frigus non corrumpitur nisi per calorem. dicente philosopho. 4. methaurorum. Quecunqꝫ inquit a frigido componūtur sicut glacies ꝛ nix: a calido dissolnūtur. propterea secundo ethicorum. ait. Medicine semper habent fieri per contraria. ¶ Quo presupposito: peto qualiter peccatum in anima intrauit. Et certum est q̄ per complacētiam ꝛ delectationem alicuius rei illicite. ꝓter q̄d ph̄s. 10. Ethicoꝝ. ait. Delectatio tenet operāteꝫ in opere. Et 10. ethicoꝝ. dicit. Vnicuiqꝫ nāl'r est delectabile id q̄d amat ꝛ operatur. Tunc vltra quero q̄d ē simpl'r contrariū delectatōi ꝛ cōplacētie volūtatis. ꝛ certuꝫ ē q̄ displicentia atqꝫ tristitia. vnde ꝛ. 8. ethico

rũ phs ait. Tristitia delectationi opposita ẽ. Quod si sic est: ꝙ contrarium non expellitur nisi per suũ cõtrariũ: ⁊ displicẽtia directe opposita est delectatõi ⁊ complacentie peccatorũ. Cõcluditur necessario ꝙ peccata nisi per cordialem displicentiam nunquam ab aĩa possũt expelli. propterea tho. hoc idẽ confirmans querit in quarto. di. 17. ar. j. q. j. Et precipue in solutione: quarti argumenti quare cõtritio magis dicatur esse dolor quã gaudium spes ⁊ pudor: cum hec quattuor necessario simul in contritione concurrant. Et respondet di. ꝙ contritio debuit simpliciter per dolorem diffiniri: ⁊ nõ per alia tria. Et ratio est: quia illa tria non ita directe respiciũt peccatum: seu sunt cõtraria peccato. sicut dolor ⁊ displicentia. quod sic patet. Nam spes quã contritus habet non respicit ipsã culpam: sꝫ diuinã misericordiã. Similit gaudiũ qd cõtritus habet respicit ipsũ dolorẽ per quẽ recuperatur grã: gaudet enim ꝙ de peccato dolet. Similit pudor quẽ cõtritus habet nõ respicit directe ipsũ peccatum: sꝫ peccati effectum qui est infamia. Nam contritus habꝫ pudorem ex consideratione tam diuine quã humane infamie ex turpi. Ecõtra vero dolor seu displicentia directe respiciunt ipsũ peccatum: tanq̃ suum contrarium: ⁊ ideo contritio que ordinatur ad deletionem peccati: magis dicitur dolor ⁊ displicentia: q̃ aliquod trium predictorum. ¶ Secundo etiam probo ratione beatificationis. ꝙ contritio ⁊ displicentia cuilibet est necessaria. Clarum ẽ enim ꝙ quelibet anima rationalis deum videre appetit: in quo simpliciter beatitudo cõsistit. dicẽte Aug. 13. de tri. c. 8. Ad appetẽdũ. beatitudinem que in clara dei visione consistit natura nos compellit. cui sũme bonus ⁊ imutabiliter creator hoc ididit. hec ille. Sꝫ manifestũ ẽ ꝙ deus videri nõ põt nisi aĩa ꝑus fuerit ꝑ cõtritionẽ ab oĩb᷒ peccatis purgata. Sic eni dr̃ de ↄse. di. 4. c. nõ põt. Non põt qs vite celestis glĩa accipe. nisi pri᷒ fuerit purgatus ab oi sorde peccati. hec ibi. Et qd sic sit: ꝙ ñ possit videri de᷒ nisi ꝑus aĩa a cũctis maculis peccatoꝝ fuerit mũdata. accipe fundamẽtũ rõis qd ponit tho. ⁊ etiam ↄmẽ. super tertio. de aĩa. di. Sensus iquit non decipitur circa proprium obiectũ obseruatis debitis circumstantijs: que sunt dispositio organi: dispositio obiecti: ⁊ dispositio medij. ⁊ patet hec regula. Nam ad hoc ꝙ potentia visiua aliquod obiectum comprehendat: vt puta aliquam imaginẽ vel figuram tria necessario requiruntur: vꝫ ꝙ oculus sit san᷒: ⁊ nõ cecus vel turbidus. ¶ Item ꝙ imago sit ꝓpinqua: ⁊ non valde remota ab oculo. ⁊ ꝙ sit medietas aeris clara vel lucida: ⁊ non tenebrosa inter potentiã visiuam ⁊ ipsum obiectum: seu ipsam imaginẽ. Quod si deficiat vna sola dispositio de predictis tribus. videlicet ꝙ aut oculus sit cecus: vel figura sit valde remota: vel medium aeris sit obscurum ⁊ tenebrosũ: impossibile erit oio ꝙ potentia visiua apprehendat illud obiectũ seu illã imaginẽ. ¶ Quo ꝑsupposito: certũ ẽ a simili ꝙ ad hoc ꝙ aĩa deũ videat visione beatifica tria sunt sibi necessaria. videlicet ꝙ oculi anime qui sunt intellectus ⁊ voluntas sint sani ⁊ non infirmi. i. ꝙ intellect᷒ careat oi falsitate ⁊ heresi: ⁊ voluntas careat omni inordinate amore. Similiter oportet ꝙ obiectum ipsius anime sit ipsi anime ꝓpinquũ: per cõformitatem voluntatis: ⁊ non remotum. Item ꝙ inter animam ⁊ deum sit quoddam medium lucidum ⁊ splendidũ: qd est grã creata: qua mediante anima videre possit deum. Quod si deficiat vna de predictis tribus dispositionibus: impossibile ẽ ꝙ anima deũ videre possit. Nã si intellectus hẽat in se falsitatẽ: ⁊ volũtas inordinatũ amorẽ: cũ hec sint cõtraria deo: deũ apprehendere nõ poterũt. Similiter si aĩa sit remota a deo: qd vtiqꝫ fit per peccatũ: qꝛ ſm Augu. lib. d natura boni. peccatũ ẽ recessus ab icõmutabili bono ad commutabile bonũ: per amorem nequaquam poterit videre deũ. Similiter si mediũ fuerit obscurum et tenebrosum inter deum ⁊ animam: nequaquã poterit videri deus. Medium tenebrosum nihil est nisi peccatum: quod tanquam macula et tenebra inter deum et animam interponitur. Sic enim dicitur Eze. 16. Habens fiduciam in pulcritudine tua fornicata es: et dedisti maculam glorie tue. ¶ Et Joelis secundo dicitur. Sol idest intellectus vel appetitus humanus ordinatus conuertetur in tenebras. scilicet erroris ⁊ inordinati amoris. Et apoc. sexto dicit. Sol. i. aĩus human᷒ fact᷒ est niger. s. ꝑ pctm̃ tãq̃ sacc᷒ cilicin᷒. Et treñ. 4. dr̃. Quomõ obscuratum ẽ aurum: ⁊ mutatus ẽ in tenebra color optimus scilicet aĩe.

Et infra subiungitur. Denigrata ē super carbones facies eius. His premissis claret: q̄ si aliqua tenebra ꝛ obscuritas peccati interponitur inter deū ꝛ animam: īpossibile ē q̄ vnq̄ anima beatificetur p visionem diuine maiestatis. Sic enī dicitur tren. 3. Opposuisti tibi nubē. s. peccati: ꝛ non transiuit oratio. i. potentia itellectiua non potuit transire ad cōtēplandum faciem dei. Et apoc. 21. dicitur. Nihil coinquinatum intrabit in illa. s. celesti glo ria: nec ab hoiatione faciēs. Quod etiā reuelatum fuit prophe: qui cum oraret deum di. Domine quis habitabit in tabernaculo tuo aut quis re.an.m. sancto tuo? Statī audiuit. Qui ingreditur sine ma. ꝛ oper. iustitiā. Dic totum psalmum si vis: ꝛ expone verbaliter. Que simul omnia confirmans Augustinus: sicut recitat Magister in pmo. di. 2. dicēs. Sūmum bonum solū a purgatissimis oculis cernitur. mentis enim humane acies in tam excellenti luce non figitur: nisi per iustitiam si dei prius emundetur. hec ille. Nota q̄ dicit purgatissimis: quia ad hoc q̄ anima deū videat. non tantum oportet q̄ sit purgata ꝛ purgatior a peccatis: sed insuper purgatissima: etiam in superlatiuo gradu. Tho. autem in pmo. exponens illud verbū purgatissimis. sic ait. Ad hoc enim q̄ deus videatur naturali cognitione: oportet mentem purgari a uagabundis sensibus ꝛ fantasmatibus. Ad hoc autem q̄ per fidem cernatur: oportet mentē purgari ab erroribus ꝛ naturalibus rationibus. Ad hoc autem q̄ videatur per essentiā oportet purgari mentē ab omni culpa ꝛ miseria cordis: oris: ꝛ operis. hec tho. verbaliter Seraphicus autem Bonauentura in pmo. exponens etiam illud verbum purgatissimis ait. Ad hoc q̄ mens deum contempletur pfecte: indiget purgari quo ad intellectum ꝛ affectum: vtriusq̄ autem purgationis triplex ē gradus. Nam intellectus tunc purgatus est cum abstrahitur a sensibus ꝛ speciebus. Purgatior est: cum mundatur fantansticis imaginibus. Purgatissimus vero est: cum a phylosophicis rationibus ꝛ ab omni falsitate se auertit. ¶ Gradus affectus sunt isti. Purgatus est affectus: cum mundatus est ab omni culpa. ¶ Purgatior est: cum mundatus ē ab omni sequela. Purgatissimus vero est: cū mundatur ab occasione peccati. hec Bonauentura verbaliter. Quibus deniq̄ concordans saluator Mat. 5. ait. Beati mundo corde: quoniam ipsi scilicet simpliciter deum videbunt. Ex qua ratione patet: q̄ nisi per contritionē expellantur tenebre peccatoꝝ ab anima: īpossibile ē q̄ anima vnq̄ possit beatificari. ¶ Tertio insuper probo ratione argumtationis: q̄ ꝯtritio seu displicentia de propriis peccatis cuilibet est necessaria ad salutem ¶ Pro cuius rationis declaratione peto: an quisq̄ saluandus debeat habere displicentiam de peccatis proximorum suorum: ꝛ certum est q̄ sic. Nam glo. super verba prime cor. 12. Si quid patitur vnum menbrum: cōpatiuntur omnia menbra: sic dic. Nisi iquit doleas de malis proximiorum tuorum: nūq̄ gaudebis de remissione peccatorum tuorum. hec glo. Quod confirmans Ambro. lib. de officijs. ꝛ ponitur. 86. di. c. Non satis. ait. Compatiamur itaq̄ alienis peccatis atq̄ calamitatibus sicut nostris: ꝛ necessitates aliorum quātū possumus iuuemus. hec ibi. Hāc caritatem apl's habebat. cum. 2. cor. xi. dicebat. Quis infirmatur: ꝛ ego non infirmor? quis scandalizatur: ꝛ ego nō vror. Hāc charitatem etiam habebat Job. cum Job. 30. c. dicebat. Flebam condam super eo qui afflictus erat. scilicet de peccatis: ꝛ anima mea cōpatiebatur pauperi. ¶ Hanc charitatem ꝛ displicentiam de peccatis alienis etiam xps habebat: qn̄ Luc 19. dicitur. videns ihesus ciuitatē. i. animā peccatricē fm glo. fleuit super eā. Quod si vt patet cuilibet est necessaria displicentia de peccatis alienis: a fortiori cuilibꝫ est necessaria cōtritio ꝛ displicentia de ꝓprijs peccatis. Quia vt dicit phs. 9. ethicorum. Amicabilia que sunt ad alterum: veniunt ex amicabilibus que sunt prius ad seipsū. Et ecclesiastici. 30. dr̄. Miserere prius anime tue placēs deo. Et confirmatur ista ratō sic. Si enim rex ex modico defectu excluderet filiū suū a curia: nunqd non excluderet seruum ignobilem? Et certū est q̄ sic. Quo cōcesso: peto an deus excluderet a celesti curia omnes nouē coros angelorum: omnes patriarchas ꝛ prophetas: omnes martyres: virgines ꝛ confessores: nec non ꝛ virginem simul cum humanitate christi: si committerēt solum veniale peccatum: aut eis non displiceret. Et certum est q̄ sic: dicente Augusti. lib. de vero cultu. Et si omnes sancti mundi sint in conspectu dei: tamen si minimū ꝛ leue pctm̄

etiā a nobis factū eis nō displicēt: statim ex-
ipso diuine iustitie oēs e celo ruerēt: ⁊ omnē
gloriam quā possidēt amitterent. h illc. Qō
si sic est: quō ergo possibile est ꝙ peccator in-
grediatur celestem curiam cū macula: seu cū
ꝯplacētia peccati mortalis: que in infinitum
est grauior ⁊ peior cunctis venialibus cul-
pis? Sic eniz dicit Ricardus in.4.di.16.ar.
2.q.2.argumē.j. Peccatuz inquit morta le ⁊
veniale differūt in infinitū: quia mortali de-
betur pena eterna ⁊ infinita: veniali vero tē-
poralis ⁊ finita. h ibi verbaliter. Et ibidez in
corpore.q.ait ad litteram. Non est intelligē-
dū ꝙ multa venialia equiualeant vni morta
tali: quia deordinatio vnius peccati mortalis
plus ponderat: q̄z deordinationes centuz mi-
liū venialiū simul. h ibi verbaliter. Immo in
eadem qōne concludit: ꝙ si quis centuz mil-
le ānis staret cum cōplacētia solius culpe ve
nialis: centum mille ānis staret ꝙ nō posset
videre faciem dei. Ex predictis tribus ratio-
nibus patet igitur: qualiter ⁊ quantū contri-
tio ⁊ displicētia de peccatis cuilibet sit neces
saria ad salutem. ¶ Tertio etiam probo ex si
militudinibus. ꝙ displicentia seu cōtritio ne
cessaria sunt ad recipiendum remissionē pec
catorum. ¶ Primā similitudinem habemus
de Tito. Legimus in hystorijs romanorum
Titū vespasiani filiū in castris Jerosolimaz
residentem: audisse vespasianum patrem suū
de totius senatus volūtate ad imperij digni
tatē fuisse sublimatū. Quapropter tāto eue-
ctus est gaudio: ꝙ subito mēbroruz corporis
fortitudine destitutus: ex nimia venarum ap
tione: oīa eius membra contracta facta sunt.
Josephus autem qui romanorū contra iudeos
scruit hystoriā: ⁊ medicus sapientissimus: cāz
egritudinis recognoscēs: reqsiuit si toto i or-
be repiri posset vnus hō q esset capitalis ini-
micus huius Titi: quē sup ceteros abhomia
ret. Cūqz qdā intimasset quēdā esse hominez
cuius nomen Titus in tm̄ abhorreret: ꝙ nec
cū in sua curia aliquis nominare audēt. fecit
eum clam venire. ⁊ statuto die: mensam feli-
cissimā ante oculos Titi fecit parari. pincer
nasqz ⁊ dapiferos iuuenes adunari: manda
uitqz occulte omnibus: vt nullus ad p̄ceptuz
Titi filij imperatoris obedire p̄sumeret. Sic
autem omnibus ordinatis: emulum Titi fe-
cit cum honore ⁊ imperiali magnificentia lo
cari: ⁊ sibi a seruitoribus officiosissime seruiri.
Quod Titus conspiciens: statim ira magna
velut ignis cepit accendi: mādabatqz suis ho
minem illum occidere: ⁊ cum nullus sibi pa
reret: sed potius inimico gratiosius seruirent
in tantum succensus est ira: ꝙ vene restricte
sunt: ex qua restrictione prorsus cōtraria pri
me apertioni venarum: omnia eius membra
contracta consolidata sunt: ⁊ pristine sanita-
ti restituta: propter quod decetero non illum
inimicum habuit amplius: sed potius illum
sibi in sincerum amicū copulauit. Qua simi
litudine patet: ꝙ qui vult sanari a peccatis q̄
per complacentiam ⁊ delectationem in ani-
ma sunt introducta: oportet omnino ꝙ in se
recipiat displicentiam ⁊ tristitiaz: que ipsius
complacentie ⁊ delectationis sūt penitus ex
pulsiua. Aliaz similitudinem fere precedenti
similez ponit Valerius libro primo. di. Vi-
di inquit mutum fortissimum: qui dum iret
ad singulare certamē vicit hostē: ⁊ dum vel-
let ire ad petendum victorie premium: vnus
videns istum esse mutum: voluit petere pre-
miuz qd̄ ille erat accepturus: vidēs vero mu
tus ꝙ ille petebat illud qd̄ sibi debebat: in tā
tum accensus fuit ira: ꝙ artarie calefacte sūt
⁊ sic incipiens loqui recuperauit loquelam.
Qua similitudine etiam concluditur: ꝙ di-
splicentia peccatoruz opposita complacentie
cuilibet est necessaria ad salutem. ¶ Aliaz in
super egregiam similitudinem ponit philoso
fus libro.16.de proprietatibus rez. di. Anguis
se sentiens graui morbo vel senio aggraua-
tum: pluribus diebus abstinet a cibo ⁊ ieiu-
nat: vt sic pellis eius facilius a carne relaxe-
tur. deinde gustata quadam herba amarissi-
ma: virtute illius herbe statiz prouocatur ad
vomitum: ⁊ euomit totum humorem viru-
lentum qui erat causa sue infirmitatis: ⁊ tan
dem vt cutem rigidam mollificet: in aquā se
balneat ac humectat: ⁊ sic foramen angustuz
querens: ⁊ cum quadam violentia transiens
penitus se decorticat: ⁊ sic soli expositus se de
siccat: ⁊ in carnis superficie nouaz cutem re-
cuperat: ⁊ sic sūptis viribus clarius postmo
dum videt: fortius graditur. ⁊ auidius come-
dit. Spiritualiter ad istud propositū christus
nobis suadet Matth.10.di. Estote prudentes
sicut serpentes: q̄si dicat. Sicut anguis mor-
bo vel senio aggrauatus: ita anima spiritua-
liter per peccatum infirmatur: propter quod
dicebat propheta. Miserere mei domine quo

niã ĩfirmus sũ. Et iõ vt exẽplo serpẽtis sanet
a peccatis. Prio dꝫ ꝑ abstinẽtiã carnẽ suam
domare: ⁊ hũiditates carnalis cõcupiscentie
desiccare: deide gustet herbaꝫ amarisimam.
gustet. s. displicẽtiam ⁊ contritionem peccato
rum qua euomat peccata per integralem cõ
fessionem: ⁊ sic recipiet spiritualeꝫ sanitatem.
Ex quibus etiam similitudinibus pꝫ: qualiter
cõtritio ⁊ displicẽtia de peccatis cuiuslibꝫ sũt
necessaria ad salutem. ¶ Quarto idem ꝓbo
exemplis. Et prio Dauid: q cum tria horren
da peccata cõmisisset: videlicꝫ adulterium ho
micidium: ⁊ proditionem: nequaq̃ꝫ a deo po-
tuit veniam peccati inuenire: quo adusqꝫ pec
catum sibi displicuit ⁊ cordinaliter detestatꝰ
est: dicens secundi. R. xii. Peccaui. vbi glosa
ait. Cũ eni sãctus vir verbũ peccaui expressit
tũc vere peccati sui odiũ ⁊ displicẽtiã ostẽdit.
Ex qua displicẽtia statim audiuit prophetaꝫ
Nathã a deo missũ sibi dicentem. Dominꝰ
transtulit peccatũ tuũ a te: ⁊ iõ ex tunc sꝑ oẽ
peccatũ odiuit. propterea dicebat in ps. Oẽꝫ
viam iniquam odio habui. Et alibi dicebat.
Iniquitatẽ odio habui ⁊ ab. s. l. a. t. dilexi. Exẽ
plo igitur istius sancti dauid: quisqꝫ dꝫ toto
corde peccata sua detestari: vt tandeꝫ merea
tur ab angelo eũ custodiẽte audire. Dñs trã
stulit peccatũ tuũ a te. ¶ Aliud exẽplũ ponit
in legenda sci Bernardi: q transiens per pa-
piam cõiurauit quendam demoniacũ: q coa
ctus asseruit in se hr̃e tres malignos spiritus
quoꝝ noia erãt. Claudẽs marsupiũ. Claudẽs
⁊ os. Et claudẽs cor. ⁊ cũ Bernardus q̃reret
q̃ offitia haberẽt. Rñdit primus. Ego habeo
offitiũ inducendi hõies ad faciẽda furta: vsu-
ras: ⁊ iniustitias: ⁊ post modũ induco totis vi
ribꝰ facientes talia vt nũq̃ꝫ restituãt qđ ⁊ fa
ciũt: ꝑꝑ qđ: ⁊ innumerabiles ad infernũ per
duco. Secũdus vero dixit. Et ego o Bernar
de habeo officiũ inducendi hõies ⁊ mulieres
ad faciẽdũ multa peccata sine rubore ⁊ vere
cũdia. Deinde induco eos vt ea pre verecun-
dia non confiteantur: ⁊ propter hoc innume-
rabiles dãnãtur: ⁊ precipue mulieres. ¶ Ter
tiꝰ vero dixit. Et ego o Bernarde habeo of-
ficiuꝫ proponẽdi hominibus magnã miseri-
cordiã dei vt peccent: sed postq̃ꝫ peccata mul
tiplicauerunt: induco eos vt de ipis non ha-
beant cõtritionem ⁊ displicẽtiam: proponẽs
eis seuerissimaꝫ iustitiã dei: propter quod ca-
dunt in magnã duritiã cordis: deinde in ob-
stinationem ⁊ desperationem: ⁊ sic sine vera
contritione morientes: quasi infiniti dãnant.
Ex quibus exẽplis patet: qualiter cõtritio de
peccatis cuilibet est nccia ad salutẽ. ¶ Quin
to deniqꝫ hoc idem probo vnica distinctione
gloriosissimi sancti Bernardi in quodã ser-
mone de contritione dicentis. Cuꝫ queritur
an cõtritio de peccatis sit necessaria ad salu-
tẽ. Respondeo ꝙ quadruplex põt esse contri
tio. Prima dicitur deficiẽs. Secunda di-
citur sufficiẽs. Tertia dicit eminẽs. Quar
ta dicit supabũdãs. ¶ Prima dicit contri
tio deficiens. hãc cõtritionem illi dicunt hr̃e:
quibus aliqua peccata displicẽt: aliqua vero
placent: ⁊ cũ talis contritio sit inperfecta: hic
est ꝙ deo non est grata: quia deus vult totuꝫ
cor hominis ⁊ non partem. Sic eniꝫ dicitur
ꝓuer. 2i. Fili ꝓbe mihi cor tuũ: ⁊ iõ talis con
tritio nihil meretur de venia peccatoꝝ. Pro
inde quidaꝫ sapiens metrice sic dicit. Larga
dei pietas veniam nõ dimidiabit. Aut nihil:
aut totum: te lachrymãte dabit. ¶ Scđa. con
tritio dicitur sufficiẽs. Hãc cõtritionem hñt
illi quibus omnia peccata simul displicent: ⁊
hec cõtritio vera est ⁊ omnino necessaria ad
salutẽ. Que cõtritio meret a deo plenariam
remissionem omnium peccatorũ. dicente pro
pheta. Cor cõtritum ⁊ humiliatuꝫ deus non
despicies. vbi ⁊ glosa dicit. vbi est vera contri
tio ibiꝰ est vera omnium peccatorũ remissio.
Et alibi idẽ propha ait. Qui sanat contritos
corde: ⁊ alligat oẽs cõtritiones eorum. ¶ Ter
tia contritio dicitur eminẽs: hãc cõtritionem
habẽt illi qui nõ solum habẽt displicẽtiaꝫ de
peccatis in ratione ⁊ volũtate: sed insuꝑ reci-
piũt in sensualitate quandã passionẽ ⁊ actua
lẽ penã: q̃ ꝓcedit ab ipsa affectione. Talis aũt
dolor seu pena nõ est necessarius ad salutem
eo ꝙ non est in ptãte humana: qꝛ talis dolor
non consegt amorẽ: sed cõsequit affectionem
⁊ affectio experimẽtalẽ cognitionẽ seu dele-
ctationem. Et qꝛ nõ oẽs hñt experientiaꝫ di-
uine delectatiõis: vl' dilectationis: iõ nõ oẽs
ita sensibilr dolent de peccatis suis: igitur ꝙ
homo magis doleat sensibiliter de peccatis
suis. q̃ꝫ de omissione filij sui: vel totius substã
tie sue: seu pristine sanitatis libertatis ⁊ etiã pro
prie vite: ⁊ omnium tẽporalium bonorũ. hoc
est congruum ⁊ perfectionis: nõ auteꝫ neces-
sarium ⁊ obligationis. Ad hanc contritioneꝫ
non precipiendo: sed hortando quẽlibet pec

catorez inuitat Iere.in psona dñi.6.c.di. Luctum vnigeniti fac tibi plãctũ amarũ. Amaro quidem luctu configitur cor mulieris:cuz vnicũ filium perdit:q̃to magis amaro luctu lachrymari debet quilibet peccator.q2 ꝑpter peccatũ mortale ꝑdidit deũ infantibus filijs meliorem. Hoc luctu amaricabatur cor prophete dum dicebat. Fuerunt mihi lachryme mee pa.d.ac no.duz dicitur mihi quo.vbi est deus tuus. ¶ Quarta deniqz contritio dicitur superhabundans: seu exuperans. hãc cõtritionem habẽt illi qui ex charitate non leuẽ sed maximam habẽt in ratione displicentiam de peccatis. Et qui non paruũ sed maximum sensitiuum dolorem in corde recipiunt propter deũ. Que simul duo sunt ad superogationem. Hoc duplici modo aliquando potes cõtritio tm̃ intendi ꝛ augmẽtari:ꝙ ois pena quã homo meretur ex peccatis i pñti seculo vl' in futuro:ei plenarie remitteret a deo. Qđ quidez est maximum donũ:paucisqz cõcessum. Unde de hoc Iero.ait. Sola inquit lachryma cordis extinguit infernalẽ ignem: quem tota aqua nõ extingueret occeani. Et Bernardus in suis sentẽtijs ait. O hũil' lachryma:tuu est regnũ:tua est potẽtia.ante cõspectũ iudicis nõ vereris accedere sola. Si intraueris quicquid petieris obtinebis. Accusantibus silentium impõis. de ore principis sniaz rapis.quid plura: vincis inuincibilem: ꝛ superas omniponentem. Hec Ber. Exemplũ habemus in magdalena. Luc.7. de qua pius dominus ait. Remittunt ei peccata multa:quoniã dilexit multum. Ecce remissio culpe ex charitate proueniens:que in ratiõe displicentiaz generauit:quia vt dicitur.j.pe.4. Charitas operit multitudinem peccatorum. Deinde iterum ait. Remittunt tibi peccata tua:bis replicãs remittunt:vt in primo idicet remissionem culpe.in.2.vero vt ostendat plenariã remissionem omnis pene. Propter q̃ duo ei in fine conclusit di.vade in pace.s.ꝛ ꝑpter mũdationem consciẽtie:ꝛ propter amotionem pene. Idem quoqz contigit de latrone.cui Luc.23.dñs ait. Amẽ dico tibi:q2 hodie eris mecũ in paradiso:eo ꝙ sis purgatus ab oi culpa ꝛ pena. Ex hac igitur distictiõe simul cũ auctoritatibus:rõnibus:similitudinib9:atqz exemplis.pz de.4.adoratiõe latrie primũ opus diuino cultui necessariũ:qđ dicitur opus contritiõis:in quo ostensum fuit q̃liter cõtritio ꝛ displicentia de peccatis est necessaria:ꝛ ad diuinum cultum ꝛ salutem nostram:quã veram contritionem ꝛ peccatorũ displicentiam:nobis concedere dignetur clementissimus christus:qui in trinitate perfecta viuit ꝛ regñ de9:ꝑ ifinita secl'a scl'oꝝ amẽ.

¶ Feria tertia post .3. dñicam q̃dragesime. Iterũ de.5.excelẽtia. videlicet,de nobilitate ipsius sacratissime fidei.

Amen dico vo
a bis q̃cũqz alligaueritis sup terram:erunt alligata in celo:ꝛ quecũqz solueritis super terraz: erũt soluta ꝛ i celo. Scribuntur h̃ verba Mat.18.c. ꝛ in euangelio occurentis ferie. Post sacri euãgelij.literalẽ ꝛ moralẽ expõnẽ egregij ciues: exquo de.5.contẽplatione cultus latrie seu diuine adorationis que dicitur contemplatio modificatiõis.declarauim9 de 4.adoratione que dicitur virtualis. primum opus singulariter necessarium ad diuinũ cultum.qđ dictũ fuit opus cõtritiõis. habeo in pñti sermone singulariter declarare secũduz op9 dino cltui necessariũ cui9 dcl'atio tal' erit ¶ De scđo ope.i.đ ꝯfessiõe singul'r ad latriã ꝛ diuinum cultum necessaria.

f Ecundũ insuper opus singulariter ad salutẽ ꝛ ad diuinũ cultuz necessarium:dicitur opus cõfessiõis. Qm̃ faciente deo ꝓlixius agã de sacramẽto cõfesionis in q̃dragesimali de trib9 ptibus vere pñie.pro nũc simpl'r me cõuertam ad declarandum maximam ipsius confesionis necessitatem:quia igitur fuerunt nõ pauci heretici ꝛ etiã ad pñs nõ nulli repiunt qui ausi fuerũt dicere:ꝙ sola displicẽtia de peccatis ꝛ mẽtalis cõfessio ad deũ sufficeret ad salutez:ideo contra tales habeo in presenti sermone clarissime demõstrare:qualiter nõ tm̃ displicẽtia de peccatis:ꝛ mẽtalis cõfessio ad deũ:verũ etiam vocalis ꝛ actualis confessio ad sacerdotes:cuilibet omnino est necessaria ad salutẽ. Tene igitur fidelis anima absolute ꝙ quisqz tenetur de necessitate salutis confiteri sacerdoti oia peccata mortalia cordis oris: ꝛ operis:ꝛ insuper circunstantias peccatorum peccata aggrauantes:prout sunt ille que mutant idez genus peccati. Et si quis

onmia peccata mortalia ad memoriā nō re-
duxerit quātū potuerit:ꝛ insup ea ꝯfessus nō
fuerit:vel malitiose ꝛ ꝑ verecundia aliqd pec
catū retinuerit:impossibile est talē saluari pos
se:etiā si alia ifinita bona facēt.ꝛ infinitis pe-
nitētijs ꝛ disciplinis ꝓpriū corpus maccra-
ret. Et ꝙ predicto modo qſqȝ teneatur neces
sario oia peccata sua mortalia ꝯfiteri. Quin
tupliciter ꝓbo. Primo auctoritatibus. Se
cūdo distinctiōibus. Tertio rōibus. Quar
to silitudinibus. Quito exemplis. ¶ Prio
probo auctoritatibus.ꝙ sincera cōfessio oiuȝ
peccatorum cuilibet est necessaria ad saluteȝ.
Nā ꝓuerbi.28. Salomon ait. Qui abscondit
scelara sua.s.sacerdoti:nō dirigetur. Qui aūt
ꝯfessus fuerit:ꝛ reliquerit ea:misericordiā ꝯse
quetur. Itē apostolus Jacobus. Jaco.vltimo
ait. Cōfitemini alterutꝝ peccata vestra:ꝛ ora
te pro inuicem vt saluemini. Et Joānes apo
stolus.i. Jonā.i. ait. Si confiteamur peccata
nostra.s.sacerdoti.fidelis ꝛ iustus est domin⁹
vt remittat nob peccata nr̄a:ꝛ mūdet nos ab
omni iniqtate.h ibi. Paulus isuper ad Ro.
io.ait. Si confitearis in ore tuo dominū iesū
xp̄m.scȝ peccata sacerdoti reuelando propter
deuȝ:ꝛ in corde tuo crididcris salu⁹ eris Cor
de enim credit ad iustitiam.ore autem cōfes-
sio fit ad salutē.h ibi. Itē ecclesiastici.17. di-
tur. Viuus ꝛ sanus cōfitebcris.s.sacerdoti:et
laudabis dominū:ꝛ glorificaberis in misera
tiōib⁹ illius. Itē ꝓpheta ait. Dixi ꝯfitebor ad
uersū me ini.me.d.ꝛ t.r.in.p.mei. Ambro.in-
sup de penitē.di.j.§. Alij econtra.ait. Nō pōt
quisqȝ a peccato iustificari:nisi peccatū fuerit
añ cōfessus. Itē d pc.di.j.c. De⁹. dicitur. Ob
stinatio animi ꝛ ꝯfessiōis ꝯtēptus:qdā mors
impietatis est:lepra supbie:a qua qſqȝ reuiui-
scit:dū sibi ꝑ grām dolor delicti:ꝛ votū con
fessionis ispirat.h ibi. Itē Augu. de pe.di.j.c.
Quē penitet.ingt. Oio peniteat:ꝛ dolorē la-
chrymis oñdat:representet vitaȝ suā deo per
sacerdotē:ꝑueniat iudiciū dei ꝑ cōfessionem
Precipit enim domin⁹ mūdādis vt oñderēt
ora sacerdotib⁹:docēs corporali p̄ñia confi
tēda peccata:nō ꝑ nūtium:nec manifestāda ꝑ
scriptuȝ.dixit enim. Et ora monstrate.s. Luc.
17.h ille. Ambro.insup in quodam sermone
quadragesime.ꝛ ponit de pc.di.j.§. Ecce nūc
ait. Ecce nūc tp̄s acceptabile:in quo cōfessio
a morte aiaȝ liberat:in quo ꝯfessio apit para
disuȝ:ꝛ spē saluādi tribuit. ꝓpꝫ qd ꝛ scriptura
dicit. Dic tu prius inigtates tuas:vt iustifice
ris. Quibus verbis oñditur:qꝛ nunqȝ meret
iustificari:qui i vita sua noluit peccata sua cō
fiteri.h ille. Et simili de pe.di.5.c.vltio.dicit.
Falsaȝ penitētiā eē ꝯstat:cū spretis pluribus
de vno solo p̄ñia agit:aut cū sic agit de vno:
vt nō discedat ab alio.h ibi. Itē Jero.de pe.
di.j.c. Cōuertimini.ait. Solo eni peccato re-
tento in cōfessione:dyaboli filij sumus. Aug.
insup de pe.di.3.c. Sūt plures.ait. Scio deū
inimicū oi criminoso:qūo ergo q crimē re-
seruat:de alio recipiet veniam. Talis eniȝ si-
ne amore dei cōsequeret veniaȝ:sine quo ne
mo vnqȝ iuenit grām.hostis eni dei est duȝ
deū ꝑseuerāt offendit.h ibi. Idē quoqȝ Aug.
de pe.di.5.c. Cōsideret.ait. Caucꝰ sit penitēs:
ne verecūdia ductus diuidat apud se cōfessio
nē:vt diuersa diuersis velit sacerdotibus ma
nifestare:qdā eni vni celat:que alijs manife-
stāda reseruat.qd ē se laudare:ꝛ ad hypocri-
sim tendere:ꝛ semper venia carere:ad quam
frustra se sperat ꝑuenire.h ille. Item dic pro
sper ꝛ de pe.di.j.c. Si cui dicitur.vel.c.porro
Illi quoꝝ peccata humanā notitiā latēt:nō
ab ip̄is cōfessa nec ab alijs publicata:si ea cō
fiteri vel emēdare noluerit:deum quē hn̄t te
stē:ip̄m habituri sūt ꝛ vltoreȝ:ꝛ qd eis ꝓdest
hūanū vitare iudiciū:cū si in malo suo ꝑmā
serint:ituri sūt in eternū deo retribuēte sup-
pliciū.h ibi. Deniqȝ Inno.tertius in cōcilio
generali ex de pe.ꝛ re.j.c. Ois vtriusqȝ ſex-
sus fidelis:postqȝ ad ānos discretiōis perue
nerit:oia sua solus peccata saltē semel in āno
fideliter cōfiteatur ꝓprio sacerdoti:ꝛ iniun-
ctā sibi p̄ñiam ꝓprijs viribus studeat adim
plere:suscipiēs in pasca eucharistie sacramē
tum:nisi forte de proprij sacerdotis consilio
ob aliquā rōnabilem causam ad tempus ab
eius perceptione duxerit abstinendum:alio-
quin ꝛ viuens ab igressu ecclesie arceatur:ꝛ
moriens ecclesiastica careat sepultura.h ibi.
Nota tñ ꝙ dicit textus ꝙ postqȝ qs ad ānos
discretionis peruenerit confiteatur. Tūc eni
quis dicitur habere ſm glosa ꝛ doctores an
nos discretionis:quando malitia supplet eta
tem:ꝛ quādo est doli capax. Sicut etiam ha
betur extra de delictis puerorum.in.c.pueris
granduisculis. vnde in .7.annis obligantur
puer ꝛ puella:si fuerint doli capaces confi-

seri. Et si morerentur sine confessione nō debent in cimiterio sepeliri: ⁊ si quis eos scienter sepeliret: vel sepeliri faceret: aut ad sepulturam sociaret mortaliter peccaret: cum hoc esset contra preceptum ecclesie supra positum. Hic aduertant parentes quātum obligent ex debito charitatis ⁊ iustitie filios ⁊ filias ad sacramentum confessionis inducere. Ex predictis igit̄ auctibus patet: qualiter qlibet tenetur de necessitate oīa peccata sua sacerdoti cōfiteri. ¶ Scd̄o insup ꝓbo distinctionibus ꝙ ꝯfessio peccatoꝝ est de necessitate salutis. Prima distinctio est Ric̄.i.4.di.17.ar.2.q.7. Qui querit ibidem: an papa possit cum oī ⁊ tota sua auc̄te cum aliquo dispensare qn teneatur peccata sua sacerdoti cōfiteri. ⁊ rn̄det absolute in corpore q̄ōnis ꝙ non pōt. ⁊ rō ē quia ꝯfiteri peccata sua sacerdoti est de iure diuino: ⁊ cum papa sit subditus ipsi iuri diuino: nullatenus pōt cōtra euangeliū dispensare qn quisq₃ teneat̄ confiteri sacerdoti. Sic enim dicit̄.25.q.j.in.c. Sunt qdam. ꝙ papa ꝯ̄ euangeliū dispensare non pōt. Sed circūstā tiam tpis: que est simplr̄ de iure positiuo dispensare pōt: vtputa ꝙ qs confiteat̄ hinc ad mensem: vel ad mediū ānnum: seu ad duos annos: ⁊ hm̄ōi. vel dicas formalius ꝙ cōfessio pōt dupliciter ꝯsiderari. Aut quantum ad essentiam. Aut quātum ad circunstantiam. Quātum ad essentiam ꝯfessionis: papa dispensare non pōt: q₂ sicut vna spēs ſm phm j. posterio. non pōt fieri altera ſm naturam: vtputa equus non pōt conuerti in asinū: nec ecōuerso: sic nec ius diuinū pōt mutari sine voluntate dei in ius positiuum. Et ideo sicut papa non pōt mutare spēm equi in speciem hoīs: vel asini: sic non pōt mutare obligatōe₃ confessionis: que est de iure diuino in ius positiuum: ita ꝙ. s. ex ꝑpa auc̄te penitus possit sacr̄m confessionis ānullare. Si autem loq̄mur quātum ad circūstantiam tpis que ē de iure positiuo: dico ꝙ pōt dispensare: ꝙ homo citius ⁊ diutius vel tardius ꝯfiteat̄ ꝯ̄ decretum Innocentij: seu cōcilij. Sic̄ est armiger ⁊ si non pōt mutare ēēntiam eq in ēēntiam hoīs: pōt tn̄ sellam. albam que est quedā circūstantia equo appositam in sellam rubeam cōmutare. hanc eandem sniam ponit Tho. in 4.di.17.ar.j.q.j.2.3.⁊.5.in corpore.q. Et in solutione argumētoꝝ dicit: ꝙ papa nullatenus pōt cu₃ aliquo dispensare: qn teneat̄ peccata sua sacerdoti vocaliter ꝯfiteri. Ex hac igitur distinctione p₃ quāta sit necessitas ⁊ obligatio confessionis: ex quo papa nec sibiipsi: nec alteri sup hoc dispensare pōt. Aliā distinctionem ponit seraphicus Bonauen. in.4.di.17 parte.2. in q̄ōnibus circa littera₃.q.j. vbi querit: an tenens ꝙ soli deo ⁊ non homini confitendum sit: sit hereticus: ⁊ rn̄det di. Si quis esset modo huius opinionis esset hereticus reprobandus: qm̄ in concilio generali sic determinatū est sub Inno.3. Sed an̄ hāc determinationē hoc non erat heresis: q₂ ipsi non negabant clauiū ptāte₃: sed negabāt nec̄itatē ⁊ bene ꝯfitebant̄ ꝙ vtile erat ꝯfiteri: ⁊ sacerdotes poterant absoluere. Magister autem sententiaꝝ. ⁊ Gratianus in decretis referūt tanq̄₃ opinionem ꝓbabilem. ꝙ sufficeret soli deo ꝯfiteri: tn̄ vterq₃ hoc improbat ⁊ determinant in cōtrariū. Et ideo si qs ꝑtinaciter contrariu₃ assereret esset hereticus censend⁹ ⁊ dānandus. h̄ Bonauē. verbaliter. Ex qua etiam distinctiōe p₃: ꝙ qcunq₃ non vult pctā sua confiteri sacerdoti tenens ꝙ nō sit de necessitate: ⁊ ꝙ aliter saluari possit: talis vtiq₃ ⁊ hereticus est: ⁊ nunq̄₃ saluari poterit. Aliam distinctionē egregiam ponit Ric̄. in.4.dist.17.ar.2.q.4. vbi querit an iudei: turchi: ⁊ saraceni: teneant̄ ꝯfiteri peccata sua sacerdoti sub pena mortalis culpe. Et rn̄det in corpe q.di. Regulariter inquit omnes tam fideles q̄₃ infideles tenent̄ ad faciendū ꝯfessione₃ sacerdoti xp̄iano: inquātum istud preceptu₃ est preceptum dei: qui plenitudinē ptātis habet vniuersaliter sup omnes: ⁊ preceptū vl̄r dedit. Si aūt eēt preceptū tm̄ ab ecc̄lia: ad eius obseruationē non tenent̄ illi q sacr̄m baptismi nunq̄₃ susceperūt: q₂ vt supius ōn̄sum est di.7.ar.2.q.j. Vicario xp̄i non fuit concessa directe ptās sup illos: qui sacr̄₃ baptismi nō susceperunt: qd̄ est ianua: q̄ intrat̄ in ecc̄liam militantē: ⁊ q₂ diuinū p̄ceptū cum sit rōnabilissimū non obligat ad aliquod irrōnabile: ideo ad obseruationē huius p̄cepti non tenentur hoīes qn̄ hn̄t de non confitendo rationabilē ⁊ legitimā excusationē: sicut sūt illi qui non hn̄t copiam sacerdotis. Non enim dicendū vt qdam dicunt: ꝙ tales de nec̄itate teneant̄ laicis ꝯfiteri: cum non sit p̄ceptū cōfiteri nisi sacerdoti. h̄ Ric̄. verbalr̄. Ex q̄ distinctiōe p₃: ꝙ si iudei ⁊ ceteri infideles tenēt̄ confiteri peccata sua: a fortiori qsq₃ xp̄ianus

facere tenet. Immo vnus solus xp̄ianus tenetur magis ꝯfiteri peccata sua respectu gratitudinis ꝓpter deū: q̄ȝ oēs simul infideles: pro eo ꝙ maiorē grām recepit a deo i baptismo: q̄ȝ oēs simul infideles. Aliā deniqȝ breuem distinctionē ponit idem Ric. in. 4. di. 20. ar. j. q. j. in corpore. q. dicens. Cum querit quot sunt necessaria ad salutē essentialr. Respondeo ꝙ sūt qnqȝ. Primū est efficax dolor de oibus culpis preteritis. Scōm ē firmum ꝓpositū cauendi a mortalibus in futurū. Et tertiū est si possibile est cōfessio vera ⁊ integra. Quartū ē satisfatio iusta ꝓ posse

Quintū aūt qd̄ cetera grata deo reddit: est ꝙ ad h̄ oia p̄ncipaliter qsqȝ moueat amore dei: ⁊ non ꝓpter timorē inferni. Ex p̄dictis igitur quattuor distinctionibus clarissime pȝ quanta est necessitas ⁊ obligatio sanctissime confessionis: exquo nec papa nec angeli oēs nec sancti nec virgo gloriosa: nec xp̄s: nec diuinitas. s. pater: ⁊ filius: ⁊ spūs sanct⁹: de lege ordinata pn̄t remittere peccatū sine ipsa confessione peccatoꝝ ad sacerdotē seu ad vicariū xp̄i. ¶ Scd̄o hoc idem probo septē rōnibus.

Primo rōne cōcursionis. Scd̄o rōne satisfactionis. Tertio rōne argumentationis

Quarto rōne cōmissionis. Quinto rōne exclusionis. Sexto rōne iparticipationis.

Septimo rōne certificatōis. ¶ Primo ꝓbo ꝙ ꝯfessio oio est necessaria cuilibet ad ꝑcipiendū remissionē peccatoꝝ rōe ꝯcursionis diuersaꝝ aiaꝝ. Fundamentum rōnis ponit ph̄s in lib. de ꝓprietatibus causaꝝ. Duabus inquit causis vel pluribus necessario ꝯcurrētibus ad alicuius ꝓdutionē effect⁹: deficiēte vna cā: deficiet ⁊ effectus. pȝ hec regula. Nā ad generandū filiū: qui est quidā effectus: necessario ꝯcurrunt quattuor cause. Prio pr̄ generans. Scd̄o mater cōcipiens. Tertio sol vtrāqȝ substantiā coagulans: q2 vt dr̄. 2. physi. Sol ⁊ homo generant hoiem. Quarto ꝯcurrit cā vniuersalis: qui est deus: q predictis tribus virtutē generandi tribuit. Sed ponat nunc ꝙ vna tm̄ istaꝝ cāꝝ deficiat: profecto deficiet necessario ⁊ effectus: q2. s. filius non generabit: vn̄ si pr̄ deficit: femina ꝯcipe non pōt: ⁊ ecōuerso. Silr̄ si virtus caloris solis deficeret: pr̄ ⁊ mater nihil possent: similiter si deus subtraheret influentiā sue virtut a sole: a patre: ⁊ a matre: neqȝ sol posset calefacere: neqȝ mr̄ ꝯcipe: neqȝ pr̄ gnāre. Quo p̄ supposito: certū ē ꝫ Scotū in suo quolibeto ⁊ gnāliter ꝫm oēs theologos in. 4. dist. 17. ꝙ similiter cōcurrūt necessario quattuor cause ad hoc ꝙ peccatū remittat. Prima cā dicit effectiua ⁊ est solus deus: de quo dicit Mat. 9. Quis pōt remittere peccata nisi solus de⁹ Nā solius dei est creare grām q̄ pctā delent dn̄te ꝓpha. Grām ⁊ gloriā dabit dominus ¶ Scd̄a cā effectiua remissionis peccati dr̄ meritoria: ⁊ h̄ est hois xp̄i ⁊ dei: q meruit per mortē suā: vt nobis culpa remittat: dn̄te Jo. apoc. j. Lauit nos a peccatis nr̄is in sanguie suo. Et ꝓpterea ipse Christus Mat. 9. dicebat. Vt aūt sciatis ꝙ filius hois ptātem hēt i terra dimittēdi peccata: ait paralitico. Surge ⁊ ambula. glosa. i. san⁹ aia ⁊ corpe. ¶ Tertia cā effectiua remissionis peccati dicit instrumentalis vel dispositiua: ⁊ h̄ est sacerdos qui absoluit ex impio xp̄i ⁊ peccata dimittit claue non errante. Sicut hr̄ Mat. 18. ¶ Quarta cā remissionis pcti effectiua dicit subiectia ⁊ h̄ est peccator qui ex humilitate tenet ⁊ dȝ subici vicario xp̄i vel sacerdoti: ⁊ sibi sua reuelare peccata. His p̄suppositis concludo: ꝙ si deficit cā subiectiua. i. ꝙ peccator non ꝯfitcat pctā sua sacerdoti deficiet ⁊ necessario cā dispositiua ⁊ instrumētalis. i. absolutio sacerdotis. ⁊ ꝑ ꝯn̄s etiā deficiet cā meritoria: q2 xp̄s nihil ponet de merito suo in peccatore peccata sua ꝯfiteri nollente. Postremo deficiet et p̄ma causa effectiua que est. s. deus ꝑ potētiā suam infinitā: q2 tali non confitenti nequaq̄ȝ vult remittere aliqd̄ peccatū. Ex qua ratiōe pȝ o infelix peccator: ꝙ nulla pctā tibi remitti possunt: nisi p̄us ea ꝯfitearis. ¶ Scd̄o etiam probo rōne satisfactiōis. ꝙ ꝯfessio peccatorū est necessaria cuilibet ad salutē. Et pro fūdamēto rōnis occurrit mihi snia Salomonis Sap̄. xj. dn̄tis. Per que peccauerit homo: ⁊ ꝑ h̄ ⁊ punict. Quo cōcesso: certum ē ꝙ homo offendit corde: ore: ⁊ ope. ꝙ si sic est: g̊ tenetur deo satisfacere corde ꝑ contritionē: ore ꝑ cōfessionē: ⁊ ope ꝑ opis executionē. Et si sic nō fecerit: veniā de peccatis nunq̄ȝ accipiet. dn̄te Aug. de pe. di. j. c. Nullus inquit debite grauioris pene accipit veniam nisi qualēcūqȝ: ⁊ si longe minorē q̄ȝ debeat exsoluerit penā. h̄ ibi. Et idem Aug. de pe. di. j. §. Ex his oibus ait. Nō suffic mores i meli⁹ mutare: ⁊ a p̄teritꝭ malis recedē: nisi etiā de his q̄ facta sūt satisfaciat dn̄o ꝑ ꝯfessionē: ꝑ pn̄ie dolorē: per

humilitatis gemitũ:p̱ contriti cordis sacrifi-
cium:coop̱antibus elemosynis ⁊ ieiunijs.hec
ibi. Ex hac igit̃ rõne colligit̃:ꝙ si deus vult si
bi fieri veraꝫ satisfactionẽ de oib⁹ peccatꝭ:vꝫ
contritiõe:ↄfessione:⁊ op̱atiõe:certum ẽ ꝙ si
oia relinqt pctã p̃ter vnũ siue ↄfitet̃:talis nõ
plene satisfacit deo.ergo p̱ ↄñs talis non est
deo gratus nec acceptus.ꝙ si ipse non ẽ deo
accept⁹:ergo nec eius op̱a deo accepta erũt.
Nam deus nũq̃ꝫ acceptat op̱a: nisi p̃us ac-
ceptet p̱sonam. Sic eni dr̃ Geñ.4. Respe-
xit de⁹ ad Abel ⁊ ad munera ei⁹. Ad Caym
aũt ⁊ ad munera eius nõ respexit. Et confir
matur ista rõ. Certũ est ſm Tho.in.4.di.15.
ꝙ ad hoc ꝙ aliqs deo satisfaciat pro peccatꝭ
oꝫ ꝙ talis sit modus satisfactionis q cõpetat
ad tollendã offensam. Offense aũt ablatio ẽ
amicitie restitutio:⁊ ideo si aliqd sit ꝙ amici
tie restitutionẽ ip̃ediat:etiã apud hoies satis-
factio esse non põt. Cũ ergo q̃libet peccatuꝫ
impediat amicitiã charitatis: q̃ est hois ad
deum:impossibile ẽ ꝙ hõ de vno pctõ satis-
faciat alio retẽto. Et ↄfirmat̃ ista rõ ſꝫ Ric.
in.4.di.15. Non eni inqt põt ab aliquo deo
satisfieri pro peccatis:nisi p̱ op⁹ deo acceptũ
sed certũ est ꝙ opus factũ in peccato morta-
li:non est.deo acceptũ:pro eo ꝙ talis vt infra
patebit:cũ sit inimicus dei non põt deo satis
facere:nisi p̃us cum eo p̱ amorem recõciliet̃
quẽ oio ip̃edit solũ pctm̃ mortale. Et ꝙ veꝝ
sit ꝙ opus in mortali pctõ factũ non sit satis
factoriũ:nec deo acceptuꝫ.pꝫ. Nam.3.q.7.c.
In grauibus.dicit̃. Victime impiorum sunt
abhoiabiles deo:⁊ dona iniquoꝝ nõ appro-
bat altissimus. Itẽ Greg.j.q.j.c. Non ẽ. ait.
Quicqd eni in dei sacrificio offert̃ ex scelere
oipotẽtis dei non placat iracundiam: ſꝫ ma
gis irritat.ꝑpter qd̃ scriptũ ẽ. Honora dñꝫ
de tuis iustis laborib⁹.hec ille. Preterea po
natur vltra p̃dicta: ꝙ qs oia ↄfiteat̃ peccata
⁊ vnum non ↄfiteat̃: nonne ex solo illo pctõ
retento ↄtra dei voluntatẽ aia que p̃us erat
dei:fit diaboli:⁊ certũ est ꝙ sic. vnde Joã.8.
dicit̃. Qui fac̃ pctm̃ seru⁹ est peccati. Et apl̃s
ad Ro.6.ait. Serui estis eius.s. diaboli cui
obedistis. Et.24.q.j.c. Miramur.dicit̃. Ipse
diabolus ptãtem exercet in malis tãq̃ꝫ i suo
pecore. Et Hester.14.dr̃. Peccauimus i cõ
spectu tuo:idcirco tradidisti nos in manibus
inimicoꝝ nr̃oꝝ:⁊ nunc nõ eis sufficit: qꝛ du-
rissima nos opprimunt seruitute.h̃ ibi. Sed
clarum est vt habetur de regu.iur.libro.6. ꝙ
deus nũquã remittit peccatum nisi restitua-
tur male ablatum: propter quod conocludo
ꝙ si quis etiam omnia peccata confiteatur :
⁊ vnum solum reseruet:nunquã deo satisfa-
cit. ⁊ per ↄsequẽs impossibile est ꝙ nunq̃ꝫ di
uinam gr̃am recipiat. ¶ Tertio hoc ideꝫ rõe
argumentatiõis:⁊ pro huius rõnis declara-
tione si querit̃:an quisqꝫ teneat̃ ↄfiteri venia
lia pctã:etiã si nullum hẽat mortale. Rñdet
Ricar.in.4.di.17.ar.2.q.4. in solutiõe p̃mi
argumenti.di. Quãuis homo non teneatur
penitere de venialibus:eo ꝙ simul stare pñt
cum gr̃a ⁊ post hanc vitã remitti: q̃ ꝑpterea
non separant nec a regno ecclesie militãtis:
nec triumphantis.⁊ ideo per se non indigẽt
de necessitate officio clauiũ:quo ap̱it̃ regnuꝫ
tñ per accidens homo tenet̃ de illis penitere
⁊ ↄfiteri:quia ꝑpter obseruationem statuti
ecclesiastici tenet̃ homo venialia ↄfiteri: etiã
si nullum habeat mortale ad confitendum .
Aliqui tñ dicunt ꝙ talis non tenet̃ ad dicen
dum sacerdoti aliquod pctm̃ in speciali:ſꝫ tm̃
ꝙ non credit se hr̃e nisi venialia tm̃. h̃ Ric.
verbaliter. Cũ quo concordat etiam Tho.in
4.di.17.arti.j.q.3.in solutiõe tertij argumẽti
Et etiam Petrus de tarañ. eadem dist.ar.
4.q.j. Et insup̱ Alexan.de ales in.4.p̱te sũ-
me.in.q. Vtrũ non habens cõscientiã mor-
talis teneatur confiteri.in corpore questionis.
Bonauentura aũt in.4.dist.17.parte.3.arti.
2.q.j.ad litteram dicit:seu verbaliter. Cum q̃
ritur an venialia debeant confiteri . Rñdeo
ꝙ congruum est maxime viris perfectis con
fiteri peccata venialia:regulariter tamen nõ
est necessariũ:nisi in duobus casibus: vꝫ p̱p̱
dubium ⁊ ꝑpter statutum:ꝑpter dubiuꝫ.vꝫ
cuꝫ quis ꝓbabiliter de peccato dubitat:vtrũ
sit veniale vel mortale:quia tunc si non con-
fitetur de veniali sicut de mortali:mortaliter
peccat:quia periculo se exponit:⁊ agit contra
conscientiaꝫ:que vt habetur.28.q.j.c.omnes.
§. Ex his edificat ad gehenam: ⁊ ideo debet
confiteri: sicut iacet in conscientia: ac relin-
quere iudicio sacerdotis: vtrum sit mortale
vel veniale . Nam in dubijs . vt habetur
extra de symonia.c. Mattheus. semper tu-
tior pars est eligenda . Certe in hoc casu ali-
quid de meo ponã. Nescio eni iudicio meo
qũo quis ⁊ precipue mundanus audeat i spẽ
se imunẽ a mortali culpa existimare:vel ꝓfi-

teri:vel qualiter hoc valeat rōne ondere: pre
cipue cū dicat ps.18.Delicta qs intelligit ⁊c̄.
Et Greg.3.moral.ait. Non solum mala q̄
gessimus:sed etiam si que sunt in nobis bn̄
gesta timeamꝰ:qꝛ sepe in eius iudicio culpa
esse deprehendit:qđ virtus an̄ iudiciū putat:
⁊ vn̄ expectat pia merces operis: inde sequit
iudicium eterne vltionis. Ipsa enim nr̄a bo-
na operatio culpa nunq̄ꝫ carent:nisi hanc di
strictus iudex in subtili lance examinis mise
ricorditer penset.hec ille. Fateor igit ꝙ valde
fatuus esset sacerdos:qui sic dicenti vꝫ.ꝙ nō
habet nisi venialia:⁊ aliter non confitenti mi
nistraret eucharistiam:p̄cipue cū multa ver-
ba:opera:⁊ cogitationes cordis credant apđ
nos esse simplr̄ venialia:⁊ tn̄ in cōspectu dei
qui iudicio suo non fallitur apparebūt mor-
talia. Sequit Bonauentura dicens. Confite
ri etiam venialia debent ꝓpter ecclesiasticuꝫ
statutum:qꝛ omnis fidelis tenet semel i ān̄o
confiteri:vt habet de pe.⁊ remis.c.oīs. sꝫ hoc
non rōne culpe venialis:sed simplr̄ propter
preceptuꝫ.ꝙ si vt ex supradictis pꝫ:cum circū
stantijs appositis tenet quisqꝫ de necessitate
venialia ꝯfiteri:a fortiori tenet confiteri mor
talia:cum solum mortale oibus venialibus
preponderet:sicut in precedenti sermone pre
tactum est. Si aūt vlterius querit quid si ali
quis esset tante puritatis:simplicitatis: ⁊ per
fectionis.ꝙ nec etiam cōscientia argueret cū
de veniali:sic̄ nec virgo Maria: an talis te-
neat confiteri. Pro p̄mo rn̄deo ꝙ h̄ verisilr̄
non pōt contingere:quia nō est inuenta: nec
inuenitur nisi vna virgo Maria:precipue cū
dicatur p̄me Jo.j. Si dixerimus qꝛ peccatū
non habemus:ipsi nos seducimus:⁊ veritas
in nobis non est. Et prouerb.20.dicit. Quis
potest dicere mundum est cor meū:purus sū
a peccato:quasi dicat nullꝰ. Ad hoc tn̄ rn̄det
Alex.de ales.in.4.parte sūme.q.2.de ꝯfessio
ne.ar.2.in corpore.q.ꝙ talis etiaꝫ confiteri te
netur:⁊ hoc ꝓpter preceptum ecclesie adim-
plendum:⁊ lꝫ non teneat confiteri in speciali
quia sic mentiret.tenet tn̄ in generali ꝯfiten
do ⁊ dicendo se esse peccatorē. Ric.aūt in.4.
di.17.ar.2.q.4.in solutione vltimi argumēti
dicit. Tali sufficeret dicere se nullum cōmisit
se peccatum:qđ sciat postq̄ꝫ legitime confes-
sus est.hec ibi verbalr̄. Sed melius hoc de-
clarat i suo quolibeto:vbi querit an imunis
ab omni peccato si non ꝯfiteatur dānetur,et
rn̄det in corpore.q.dicens. Obligatio ad cō
fitenduꝫ surgit ex quattuor.s.ex rōne cōmissi
peccati:diuini precepti:sacramentalis reme-
dij:⁊ ecclesiastici statuti. Inmunis igitur ab
oi peccato non obligat ad ꝯfitendū rōe pcti
cum nullū hēat:nec rōne precepti: qꝛ talē nō
ligat: nec rōe sacramenti:cū nō indigeat.rōe
aūt ecclesiastici statuti obligat: non qdem ad
confitendum:qꝛ mentiret:sed simplr̄ ad pre-
sentandū se in foro confessionis sacerdoti:vt
ouem suam pastor cognoscat:vt eius ꝯsciam
sciat:vt alia sacramenta secura ꝯscia ei mini
strare valeat. Ex parte etiam sui debet se pre
sentare vt a sacerdote inqsitus certius se di-
scutiat:vt instructus diligentius caueat:vt ēt
sicut viator claues ecclesie venerando recog-
scat.h Ric.verbaliter. Si igit vt patet etiam
imunis ab oi veniali culpa tenet se pn̄tare sa
cerdoti ꝓpter ecclesiasticū statutuꝫ: a fortiori
qui mortaliter peccauit tenet de necessitate
salutis se ei pn̄tare:⁊ eidem peccatū suū cōfi-
teri. ¶ Quarto ꝓbo etiā ꝯfessionē esse neces
sariam ad salutē rōe cōmissionis. Fundamē
tum rōnis ponit in iure canonico ex̄ de offi.
delegati.c.pterea.vbi dicit. Cui dat iurisditō
⁊ ptās:tacite ꝯcedit illud sine quo iurisditio
fieri nō pōt. Silis sententia ponit ex̄ de elec.
c.venerabilē.⁊ ex̄ de fide instru.c. Inter dile-
ctos. Et ex̄ de ꝯstitu.c. Nam concupiscentia.
⁊ ex̄ de foro cōpe.c. Si diligenti. vbi dicitur.
Cui ꝯceditur p̄ncipale:ꝯcedit ⁊ accessorium.
pꝫ hec regula. Nam si dn̄s vel rex dat iuris
ditionē:auctem:vel potestatē alicui iudici vel
ptāti sententiandi malefactores ad mortem:
per ꝯn̄s intelligit ꝙ dat ei auctem ⁊ ptātem
inuestigandi ⁊ cognoscendi ſm iura excessus
delicta eoꝝ: pro qbus eis mors est infligen-
da. Quo presupposito:certū est ꝙ xp̄s dedit
iurisditionē:ptātem:⁊ auctem plenariā aplis
⁊ eis successoribus relaxandi peccata peccan
tibus.vnde Mat.18.dicit. Amen dico vobis
quecūqꝫ ligaueritis sup terrā ⁊c̄. Et Joā.20.
dixit. Accipite sp̄m sanctū.quoꝝ remiseritis
peccata:remittunt eis:⁊ quoꝝ re.re.sūt. Qđ
si sic ē:ꝙ xp̄s cōstituit aplos ⁊ successores iu
dices spūales i cais peccatoꝝ:g̊ itelligit ꝙ de
bēt cognoscere peccata si volūt iudicare. Sꝫ
clarū ē ꝙ peccata coiter sciri nō possūt nisi
reuelentur per confessionē: quia vt habetur
ex̄ de symo.c. Sicut ex litteris.⁊.c. Tua nos.
Et ex̄ de sen.excō.c.2. Et.32.di.c. Erubescāt.

32.q.j.c.xp̄iana.6.q.j.Symonia.Et de peni.
dist.j.c.Si quis pulsatus.ꝛ.c.Sꝫ hoc.Eccle-
sia non pōt iudicare de ocultis:sed tm̄ de ma
nifestis: ergo ꝓpter hoc neccesse est ꝙ peccata
reuelentur sacerdoti:sed hoc non fit nisi ꝑ cō
fessionem:ergo confessio est neccessaria ad sa-
lutem.ꝙ si quis peccata sacerdoti non reue-
let:cum agat contra preceptū xp̄i:impossibile
est ꝙ vnq̄ȝ saluetur: dicente Hieronymo in
ep̄la ad Eustochiū.Eterna vita non nisi per
diuinoꝝ preceptoꝝ obseruationē acquiritur.
Et ↄfirmaṫ ista ratio.Claꝝ est enim ꝙ iudi-
cium sp̄uale est nobilius ꝛ ordinatius iudicio
seculari.Sed in iudicio seculari non idem iu
dex ꝛ reus:sed reus a iudice iudicatur:ergo a
fortiori in iudicio sp̄uali penitentie: peccator
qui est reus non debet esse iudex suiipsius:sꝫ
ab alio iudicari.Sed non pōt ab alio preter
q̄ȝ a sacerdote iudicari:cui peccata sua confi-
teatur.debet enim sacerdos peccata cogno-
scere:ꝛ sic iniungere penitentiā ꝭm quātitatē
delicti:ꝛ absoluere:que nequaq̄ȝ pōt facē nisi
per confessionē peccata penitētis cognoscat.
q̄ɗ si sic est:ergo cōfessio necessaria est ad sa
lutem.¶Quinto etiam ꝓbo rōne exclusiōis
ꝙ.s.necesse est omnia peccata cōfiteri ꝛ nul-
lum retinere.Fundamentū rōnis ponit ph̄s
8.physi.di.Tot modis se habet vnū opposi-
toꝝū ad reliquū:quot ꝛ reliquū ad illud. pꝫ h̄
regula.Nam ponaṫ ꝙ quis recedēs ab vno
loco ad alium fecerit mille passus:ꝭꝫ vltimū
potērie sue certū est:ꝙ si vult retrocedere ad
primū locum a quo motus fuerat:necesse est
ꝙ retroducendo faciat etiam mille passus:sꝫ
vltimū potentie sue:ꝙ si deficeret in vno so-
lo passu:claꝝ est ꝙ nunq̄ȝ attingeret p̄orē lo
cum a quo recesserat. Quo presupposito:cer
tum est ꝭm Aug.ꝙ quot peccata quisqꝫ facit
per ↄsensum:tot passibus a paradiso se elon
gat vel recedit.Q̄ɗ si sic est:ponaṫ nūc ꝙ q̄s
fecerit.20.peccata mortalia:certum est ꝙ spi
ritualiter.20.passibus a paradiso talis se elō
gauit:ꝓpter q̄ɗ si talis vult ad paradisuꝫ ac
cedere:necesse est ꝙ tot peccata cōfiteaṫ: ꝛ ei
displiceant:quot peccata cōmisit.ꝙ si vnū so
lum retinuerit:vel ei non displicuerit:cū sibi
deficiat vnus sp̄ualis passus: impossibile est
ꝙ vnq̄ȝ paradisum vel celestem gl̄iam igre-
diatur.¶Sexto etiam ꝓbo rōne iparticipa-
tionis:ꝙ ↄfessio peccatoꝝ ē necessaria ad sa-
lutem. In hac rōne habeo ostendere qual̄r
non confitens peccata sua non pōt ꝑticipare
de meritis passionis Christi.ꝛ per cōsequēs
impossibile est ꝙ saluetur etiā si omnia alia
faceret bona. Fundamentū igitur istius ra-
tionis ponit ph̄s.j.de generatione ꝛ corrup.
di.Agens non agit i patiēs nisi fuerit appro
ximatum.pꝫ h̄ regula. Nam homo nō pōt
accipere caloreꝫ ab igne nisi igni approxime
tur. Quo presupposito:certum est ꝙ nolens
confiteri peccata sua valde longe est a xp̄o:n̄
localiter seu per loci distantiam: cum ex sua
infinita sapientia atqꝫ potentia ꝭm theolo-
gos in.j.di.37.deus ipse sit in oī loco essen-
tialiter:potētialiter:atqꝫ presentialiter.dicēte
etiam ꝓph̄a. Quo ibo a spiritu tuo: ꝛ quo a
facie tua.f.Si ascendero in celuꝫ.t.i.es.si des.
in.i. ades. Sed lōge ab ipso xp̄o deo ꝛ hoie
formaliter:vꝫ per formā ↄtrariam volunta-
tis:pro eo ꝙ xp̄s vult ꝙ peccator ↄfiteaṫ:ip̄e
autem non vult:ꝛ sic ad inuicem h̄n̄t diuer-
sas ꝛ ↄtrarias voluntates.dicente Isa.in ꝑ-
sona dn̄i.54.c.Non enim inquit cogitatio-
nes mee:cogitatiōes vestre:neqꝫ vie mee vie
vestre di.dn̄s.Quibus premissis: ꝙ patiens
vꝫ non pōt accipere virtutem ab agente: si ē
remotum ab eo manifestū est:ꝙ cum nollēs
confiteri valde longe distet a voluntate xp̄i
a quo omne meritum ꝓcedit:impossibile est
propter hoc ꝙ talis non ↄfitens vnq̄ȝ accipi
at aliq̄d vel participet de merito crucis ꝛ pas
sionis xp̄i:sicut ꝛ impossibile est:ꝙ stans lon
ge ab aliqua arbore accipiat vnq̄ȝ de fructu
illius arboris. O infelix peccator. O anima
obstinata.O ceca ꝛ insensata creatura: que
non vis ↄfiteri peccata tua:quō credis vnq̄ȝ
saluari sine merito passionis Christi? Ve ve
ve tibi:q̄m sanguis xp̄i tm̄ tibi ꝓdesse potest
quātum iudeis:turcis:saracenis: atqꝫ demo
nibus:nisi p̄us humiliter peccata tua confi-
tearis.¶Septimo deniqꝫ ꝓbo rōne certifi-
cationis:ꝙ quisqꝫ teneṫ peccata sua ↄfiteri.
In hac rōe habeo ostendere:qualiter nolēs
ↄfiteri peccata sua cum agat ↄtra dei volun
tatem:certitudinaliter habebit in enarrabilē
penaꝫ: ꝛ a deo erit grauis illa pena:ꝙ si oēs
stelle celi:omnes frondes arborum: oēs lin-
gue auium ꝛ animaliū:ꝛ omnes deniqꝫ gut
te aque maris essent lingue humane: nunq̄ȝ
possent eius magnitudinem exp̄imere. Et ꝓ
fundamento huius rōnis:accipe dcm̄ phi.5.
ethi.dicentis.Iniuria taxatur ꝭm ꝑsone di-

gnitatem.p3 h regula. Nam si quis percutiat in maxilla rusticum: grauis culpa est. si aūt percutiat imperatorem: grauior iniuria. Si autem papam: incōparabiliter grauissima erit. Immo tam grauis extimabit iniuria: quāta est dignitas et nobilitas ipsius pape. Quo p̄ presupposito: certum est q qui non vult confiteri cum agat cōtra diuinū preceptū: quātū in se est pcutit faciem diuine maiestatis. S3 cum maiestas dei sit infinite potentie: sapie: atq3 clementie: sequit ex hoc q culpa rebellionis de non confitendo vtiq3 est infinita. S3 clarū est: prout dicit Deutero.25. q sm mensuram delicti apud diuinam iustitiam erit et plagarum modus. Qd si sic est: ergo pena q̄ dabitur nō ɔfitenti a deo erit incōparabiliter grauior et acerbior: q̄3 simul fuerint oēs pene huius mūdi: oia tormenta martyrū: et omnes simul purgatorij pene. Et rō ē: qr oēs p̄dicte pene sunt et fuerunt finite. pena vero que dat retinenti solum peccatū in confessione erit infinita: sed cum finiti ad infinitū nulla sit comparatio: vt dicit.8.physi. ergo etc. q si tā grauis pena datur pro non ɔfitente solu3 pctm. O quāta pena dabit illi qui mille vel decem milia peccata noluerit confiteri? Ex predictis igitur septem rōnibus p3: quātū cuilibet confessio sit necessaria ad salutē. ¶ Tertio probo similitudinibus: q de necessitate salutis est: vt quisq3 simul omnia peccata sua ɔfiteatur. Pretermitto eni figuras hoc demonstrātes. Nam Matth.8. xps dixit leproso sanando. Uade oñde te sacerdoti. Et Luc.17. qñ xps mundauit.x. leprosos dixit eis. Ite ostendite vos sacerdotibus: et dum irent sanati sunt: significans q contritus etiam ante ɔfessione3 percipit remissionē peccatorū suorū. Prima igitur similitudo talis est. Nam videmus q corporaliter egrotus vel plagatus non pōt pcipere sanitatē nisi prius suam plagam et infirmitatem materiali medico detexerit: ergo a sili nec peccator spūalr ifirm9 pōt recipe veniam peccatorū suorū nisi prius ostenderit spirituali medico.i. ɔfessori peccata sua. dicente Boetio in p̄ de conso. Si opam inquit medicātis expectas: o3 vt vulnus tuum detegas. Alia similitudo est Bede dñtis. Quid inqt prodest q tota ciuitas custodiat: et vnum foramen p qd hostes intrēt relinquat. Ferrū etiā q̄3diu in vulnere est non psunt vnguenta ad salutē. ¶ Quintā deniq3 accipe similitudinē ad simul ɔfitendū omnia peccata valde conuenientē. Uidemus enim per experientiam q si homo haberet mille apostemata in corpore et oia educerent saniem preter vnū: adhuc ex illo solo in intimis et secretis ptib9 corporis occulto moreret. Ecōtra si educeretur sanies illius cū alijs sanaret. Sic a simili si peccator oia peccata ɔfitet: et vnū occultat: spiritualiter moritur. Uidemus etiā q vn9 solus iectus gladij ferit et occidit hoie3: et solus humor mal9 corpori generat mortē: sic a sili sola mortalis culpa retenta aiam spiritualr occidit. Ex quibus similitudinibus p3: qualr confessio oiu3 peccatorū cuilibet est necessaria ad salutem. ¶ Quarto deniq3 pbo exemplis confessionem oiu3 simul peccatorū suorū fore ad salutem necessariam. ¶ Primū igit exēplū cōuenientissimū ponit in cronicis fratrū minorū: vbi legit. q cū qdam ɔfessor nostri ordinis transiret cū socio per quoddā castrum contigit q quedā mulier diues et vana a predicto ɔfessore ɔfiteret. Cū aūt socius iuuenis columbine simplicitatis in quodam angulo oraret: vidit ab illa dña se ɔfitente tot buffones: seu rospos ab eius ore egredi: quot pctā confitebat. videbat insup quendam rospum alijs maiorē et horribiliorem pcedere sepissime vsq3 ad os: deinde semp retrocedere: tandem vidit q dña illa absolutiōe recepta a cōfessore resuscepit in ore suo oēs rospos per ecclesiam saltantes quos p̄us emiserat. P9 igitur recessu3 illius dñe: iuuenis ille simplex confessori dixit: pater mi: sic et sic vidi in illa dña.s. sicut supradictū est: qui ɔfessor intelligens totū factū: v3 q quot buffones illa emiserat tot culpas mortales ɔfessa fuerat: et q maior buffo in ore retentus significabat aliquod graue peccatum qd illa pre verecūdia confessa non fuerat: statim iuit ad domum p̄dicte dñe: vt videret si blandis verbis ab ea posset illud peccatū extrahere: sed inueniens illam mortuam et a diabolo suffocatam: stati iuit ad ecclesiam orauitq3 deū vt illius mulieris a se ɔfesse finem ei ostendere dignaretur. Quid plura? Ecce dña illa sibi apparuit valde orribilis: que cu3 esset cathenis igneis circūligata. vlulatu maximo clamauit dicēs. O me misera: o me infelicem: o me deniq3 eternaliter a diuina iustitia reprobatā. Ecce mi spiritualis pater et ɔfessor: q omnib9 peccatis meis tibi ɔfessis: vnum tm̄ pre verecū-

dia reseruaui: ꝓpter quod nec illõ: nec aliqđ aliorum a deo est mihi remissum: ⁊ propter hoc ad eternum ignem a diuina iustitia merito cõdẽnata sum. Quo exemplo pꝫ: qualr̃ deus nõ indulget peccata nisi simul fuerint omnia ꝯfessa. Aliud deniqꝫ legit̃ exemplũ ꝙ vir quidam ⁊ vxor non valentes filiũ hr̃e votum fecerunt gloriose virgini: ꝙ si filiũ vl̃ filiam eis impetraret: ad eius seruitiũ illum alicui religioni mãciparent. Quid plura? cõcipit̃ filius ⁊ sanus parturit̃: qui cũ adultus esset: per parentes factus est certior: qualiter eum deuouerant virgini gloriose. Qui statim factus est monachus: mater aũt in elemosynis faciendis precipua erat. Eo tẽpore ex voto quodam maritus cepit peregrinari. Interim vero mater filiũ spuriũ peperit: quẽ statim pre verecũdia occidit. Confitebat̃ pluries: ⁊ sepius in ãno eucharistiam sumebat: nec tñ vnqꝫ ausa est Christi vicario in confessione adulteriũ ꝑpetratum prodere. Tãdem graui infirmitate pressa: fortiter a cõscientia stimulata: ꝙ adulteriũ reuelaret: decreuit ꝑ͛us mori sine peccati reuelatione: qꝫ talem ruborem in confessione suscipere. Et ecce iam moritur. Qđ sentiens filius statim cepit pro mr̃e sancti Gregorij missas celebrare. Quo celebrante apparuit corã eo qđdã speculũ in altari valde horribile. Quo viso statim i virtute sanguinis Christi cõiurauit illud: vt qđ esset fateret̃. Tunc mater monaci eiulando clamauit di.ter obscura voce. O fili mi: ego sum infelicissima mater tua. Cui filius mentiris: non eni dicis verũ. Cũ eni mater mea infinitas faceret elemosynas: ⁊ sepissime confiteret̃ ⁊ se cõicaret: nequaqꝫ possibile ẽ illam fore dãnatam. Ad quẽ mater duo vbera q̃ a duobus serpentibus crudeliter cruciabantur oñdens ⁊ rñdens ait. Scito fili ꝙ h̃ sunt vbera infelicia: que tu suxisti: verũtñ eternis cruciatibus deputata sum: ex eo ꝙ adulterium quoddã cõmissũ: ex quo filiũ spuriũ peperi ⁊ occidi: nũqꝫ sacerdoti reuelare presumpsi: q͠bus dictis: relicto ibi maximo fetore statim disparuit. Ex predictis igit̃ auctibus: distinctionibus: rõnibus: silitudinibus: atqꝫ exemplis pꝫ: de quarta adoratõe latrie. Scđꝫ opꝰ diuino culcui necessariũ: qđ dicit̃ opus confessionis: in quo ostensũ fuit: qualr̃ confessio peccatoꝝ est necessaria: ⁊ ad diuinũ cultum: ⁊ ad nostrã salutẽ. Quã veram peccatorum ꝯfessionem: nobis concedere dignet̃ gloriosus deus: qui sine fine viuit ⁊ regnat: per infinita secula seculoꝝ. Amen.

¶ Feria quarta post tertiam dñicam quadragesime. Iteꝝ de gnta excellentia ipsiꝰ sanctissime fidei.

Populus hic labijs me honorat: cor autẽ eorum longe est a me. Scribunt̃ hec verba Mat. 15. ⁊ i euangelio occurrentis ferie. Que ⁊ originalr̃ Isa. 29. habentur. post sacri euangelij lr̃alem ⁊ moralẽ expositionẽ spectabiles ciues: ex quo de gnta ꝯtemplatiõe cultus latrie: seu diuine adorationis: que dicit̃ ꝯtẽplatio modificatiõis: declarauimus de quarta adoratione: que dicit̃ virtualis. Scđm opus singlr̃ necessarium ad diuinũ cultũ: qđ dcm̃ fuerit opus ꝯfessionis: habeo in pñti sermone singlr̃ declarare. Tertiũ opꝰ diuino cultui necessariũ. Qđ dr̃ opus satisfactiõis: cuius declaratio talis erit.

¶ De tertio ope. i. de satisfactõe singulariter ad latriã ⁊ diuinũ cultũ necessaria.

Tertiũ deniqꝫ opus ad diuinũ cultũ ⁊ salutẽ nr̃ãꝫ sũme neciũ: dr̃ opus satisfactõis. Qm̃ fauẽte diuino auxilio formaliꝰ de satisfactiõe agemꝰ i q̃dragesimali de tribꝰ ꝑtibꝰ vere pnie: simplr̃ nũc agã de maria ipsiꝰ satisfactõis necc̃itate ⁊ obligatõe. Quia igit̃ multi dãnificãt ꝓximos suos i tꝑali substãtia: in fama: ⁊ i aia. dũ. s. iniuste auferũt eis tꝑalẽ substãtiã: bonã famã: necnõ ⁊ coꝝ ꝯsilio: seu malo exẽplo ⁊ occasiõe: retinẽt coꝝ aias i manu diaboli: ⁊ culpa mortali: ⁊ vltra hoc ẽt ipꝫ deũ quãtũ i seipsis ẽ dãnificãt: dũ honorẽ ⁊ amorẽ ex iobseruatiõe ꝑ͛ceptoꝝ ab eo auferũt: hinc ẽ ꝙ de ꝑ͛dict̃ oꝫ oio ꝓxis satisfacẽ: ⁊ deo quãtũ possibile ẽ iuxta dãni seu offense quãtitatẽ: restituẽdo ꝓxis substantiã tꝑalẽ: famã ablatã: ⁊ isuꝑ aiãꝫ coꝝ i manibꝰ demonis captiuã ꝑ posse liberãdo: ⁊ deo insuꝑ oꝫ đ honore seu amore sibi ꝑ pctm̃ ⁊ trãsgressionẽꝫ suoꝝ ꝑ͛ceptoꝝ ablato satisfacẽ. Et nisi ꝓ ꝑ͛dictis fiat satisfactio: ois displicẽtia đ pctis: ⁊ ꝯfessio ẽ cuilibet iutil̃ ad salutẽ. Quorũ oiũꝫ satisfactio i manibꝰ discreti ꝯfessoris reponi dꝫ: q͠ põderabit quãtitatẽ satisfactõis iuxta q̃ꝫtitatẽ offensiõis. Et ꝙ qlqꝫ verꝰ penitẽs ⁊ ꝯfitẽs ꝓ suoꝝ satisfactiõe pctõꝝ teneat̃

de necitate salut̄ suscipe correctionē discipli
nā pniaz atqz satisfactōz:quā ei pr̄ spūal' seu
discret⁹ ꝯfessor iūget vl' iponet q̄druplr̄ ꝓbo
¶Primo auctoritatibus. Secundo distin
ctionibus. Tertio rationib⁹. Quarto exē-
plis. ¶Primo ꝓbo auctoritatibus: ꝙ qsqz
verus penitens tenet̄ satisfacere ꝑ peccatis
cōmissis iuxta consiliū ⁊ discretionez patris
spiritualis seu cōfessoris p̄cipientis. Nam ꝓ
uer. 4. Salomon ait. Fili. s. peccator accipe
disciplinā patris tui. i. penitentiā: ⁊ ne abici-
as eam. Et Prouer. 3. dicit̄. Audite filij di-
sciplinā patris vestri: ⁊ attendite ut sciat̄ pru
dentiam. s. penitētie: ⁊ omne bonū tribuā vo
bis. Et Prouer. 15. dicit̄. Stultus irridebit
disciplinā patris sui. i. penitētiam: qui autem
custodit eam sapiētior erit. Et ibidē dicitur.
Non amat pestilens euz qui se corripit: nec
ad sapientes gradit̄: cor autē sapientis oēm
correctionē accipiet. Item Ecclesiasti. septio
dicit̄. Humilia valde spiritū tuū ad discipli
nam. i. ad penitētiam: quoniā vindicta car-
nis impij ignis ⁊ vermes. Et Dauid ps̄. 2.
ait. Apprehendite disciplinā. i. penitētiaz pro
peccatis: ne quādo irascat̄ dominus ⁊ perea
tis de via iusta. Item Michee. 6. dicit̄. In-
dicabo tibi o homo quid sit bonū: ⁊ quid do
minus regrat a te. Vtiqz facere iudicium: ⁊
diligere misericordiā: ⁊ solicite ambulare cū
deo tuo: sup̄ que verba Hugo de sancto vi
ctore. ait. Deus qui trinitas est nō nisi trino
sacrificio: a peccatore placari potest. offeren-
do vz iudiciū filio iudici: misericordiā spiri-
tui sancto: ⁊ solitudinē operationis paterni-
tati. hec ille. Item August. de pe. di. j. c. Nul
lus inquit. Debite grauioris accipit veniam
nisi qualēcumqz: ⁊ si longe minorē q̄z debe-
at exoluerit penam. hec ille. Item Hilarius
papa. 25. q. j. c. Prima salus inquit est recte
fidei regulā custodire: ⁊ a cōstitutis patrum:
seu cōsilijs nullatenus deuiare. hec ille Gre
go. insup̄ in moral'. ait. Iustum est ut pecca-
tor tanto maiora sibi inferat lamenta ꝑ pe-
nitentiā: q̄zto maiora sibi intulit damna per
culpam. Item Ioan. os auri. de pe. dist. j. §.
ecce nūc. Et de pe. di. 3. c. ꝑfecta. ait. Perfecta
penitentia cogit peccatorē omnia libēter suf
ferre. In corde eniz cōtritio: in ore confessio:
in opere vero tota humilitas ⁊ satisfactio eē
debet. Hic eniz fructifera est penitentia. hec
ille. Item Augusti. de pe. dist. j. §. Ecce nunc
ait. Neminē putes ab errore ad veritatem:
⁊ a quocūqz siue magno: siue paruo peccato
ad correctionē et veniam sine penitentia et
satisfactione posse ꝑtrāsire. hec ille. Ambro.
insuper de pe. distin. p̄ma. ca. Medicina. ait.
Qui culpam exagerauerit exageret ⁊ peni-
tentiam. Maiora eniz crimina maiorib⁹ ab
luūtur fletibus. hec ille. Item de pe. dist. p̄-
ma. §. Ex his. Hiero. ait. Qui peccator est: ⁊
quē remordet ꝓpria cōscientia cilitio penitē
tie ⁊ satisfactionis accingatur ⁊ plangat pro
pria delicta: ⁊ ingrediat̄ ecclesiā de qua pro-
pter peccata sua fuerat egressus: ⁊ cubet vel
dormiat in sacco: ut preteritas delitias per
quas deū offenderat vite austeritate com-
penset. hec ille. Idem Hierony. sup̄ Leuit.
⁊ ponit̄ de pe. distin. p̄ma. §. Ecōtrario. ingt.
Pro qualitate peccatoꝝ qualitas afferatur
penitētie atqz bonorum. Non eniz par de-
bet esse fructus ⁊ penitētia eius: qui nihil vl'
parum deliquit: ⁊ eius qui grandia cōmisit.
Ille tanq̄z nulli⁹ criminis sibi cōscius vsum
sibi in rebus licitis prebet. Hunc autē tan-
q̄z a multis grauatum delictis etiaz allici-
tis temp̄are oportet. hec ille. Deniqz August.
in libro de penitētia. ⁊ ponit̄ de pe. distin. p̄-
ma. §. Ex his. ait. Non sufficit mores in me
lius cōmutare: ⁊ a peccatis malis recedere:
nisi etiam de his que facta sunt domino sa-
tisfaciat per penitētie dolorē: per humilita-
tis gemitū: per contriti cordis sacrificiū: coo
perantib⁹ elemosynis: orationib⁹: atqz ieiu-
nijs. hec ille. Ex predictis omnib⁹ auctoritati
bus patet: qualiter displicētia ⁊ cōfessio pec-
catoꝝ: non sufficiūt ad salutē: sed oportet oi-
no ꝙ iuxta cōsilium discreti cōfessoris fiat sa
tisfactio de peccatis. ¶ Secūdo etiam ꝓbo
distinctionib⁹. ꝙ satisfactio de peccatis a cō
fessore imposita: cuilibet est necessaria ad sa-
lutem. ¶Prima distinctio est Ricar. in. 4.
distin. 15. arti. p̄mo. q. 7. in corpore. q. dicētis.
Cum querit̄ vtrū deus possit remittere pec
catū: ⁊ sic saluare hominē absqz aliqua satis
factione. Respondeo. ꝙ de remissione pecca
ti ꝯtigit loqui dupliciter. Aut de lege cōmu
ni. Aut de p̄uilegio speciali. ¶Primo mō
s̄m omnes nunq̄z dimittit̄ actuale peccatuz
mortale: sine debita satisfactione: quia semp̄
ad hoc regritur actus penitēdi: in quo prin-
cipalior pars satisfactionis cōsistit. ¶ Secū
do modo dicūt etiā multi: ꝙ nullo mō actu

ale mortale peccatũ pōt a deo sine satisfacti
one remitti: q2 deus tale peccatũ remittere
non potest sine infusione gratie:⁊ quia ho-
mo mortaliter peccãdo oculũ anime amisit:
ideo lumen gratie ad animã intrare nõ po
est:nisi aperiať ꝑ actum penitentie ⁊ satisfa-
ctionis: sicut nec lumen solis potest intrare
domũ:nisi aperiať fenestra:⁊ pro hac opinio
ne videtur esse sentẽtia August.super Joan.
omelia.82.suꝑ illud Joan.14.Maiora hoꝝ
faciet domin⁹.Cum ex impio fit iustus: salu
tem oꝑatur xp̃us in illo:sed nõ sine illo.Mi
hi aũt sine preiuditio videť ꝙ q̃zuis homini
q̃zdiu est in actu mortalis peccati: peccatum
nõ possit remitti:tamen homini obdormiẽti
in peccato mortali:deus posset si vellet habi
tuz charitatis infundere: ⁊ sic peccatũ dimit
tere:quia quicqd est in peccatore dormiente
bonũ est:excepta deformitate peccati: que ni
hil aliud est q̃z carentia boni debiti in volũ-
tate.vtrum autẽ vnq̃z ꝑ talem modũ de⁹ ali
cui peccatũ mortale actuale sine satisfactione
dimiserit:nobis incertũ est:⁊ secretũ est. hec
Ricar.verbaliter.Ex qua distinctione patet
qualiter deus sine satisfactione peccati nun
q̃z aliquẽ saluauit vel saluabit.Aliam distin
ctionẽ ponit idem Ricar.in.4.di.46.arti.ꝓ
mo.q.2.in corpore.q.di. Cum queriť an de⁹
possit ꝓtermittere oꝑa iusticie ⁊ peccata sine
satisfactione.Respõdeo.ꝙ opera iusticie ſm
ꝙ iusticia respicit exigentiã demeritoꝝ abso
lute de⁹ potest ꝓtermittere:⁊ etiã pretermit-
tit in punitione perpetua dãnatoꝝ:quia pu-
nit eos citra condignũ: non q̃ztum ad pene
durationẽ:sed q̃ztum ad pene intensionem.
Scđm vero ꝙ respicit exigentiã demerito-
rũ in comꝑatione ad condecẽtiaz bonitatis
suiipsius retribuẽtis:nullatenus oꝑa iusticie
pretermittere pōt.Sicut nec illud negare ꝙ
suaz cõdecet bonitatẽ.hec ibi verbaliter. Ex
qua etiã distinctione patet:qualiter de⁹ cum
omnipotentia sua nõ potest remittere pec-
catũ sine satisfactione: inq̃ztum actus satisfa
ctionis cõcernit honorẽ ipsius dei ⁊ cõdecẽ-
tiam bonitatis sue. Tertiã deniq̃z distinctio
nem ponit idẽ Ricar.in.4.dist.18.arti. ꝓmo
q.5.in corpore.q.dicẽs.Cum queriť vtrum q
libet penitens teneať tentione necessitatis re
cipere ⁊ explere penitẽtiã sibi pro satisfactiõe
peccati a sacerdote iniunctã. Respondeo. ꝙ
sacerdos aut iniungit penitẽtiam rõnabilez
⁊ discretam:aut irrõnabilem ⁊ indiscretam.
Si scđo modo:penitens nõ teneť eam reci-
pere neq̃z explere: quia sacerdos talem peni
tentiã iniũgẽdo abutiť clauib⁹ ecclesie.Si ve
ro primo modo: dico ꝙ penitens teneť ten-
tione necessitatis eam recipe ⁊ ꝓ viribus ex
plere:quia talem penitentiã iniũgendo claui
bus vtiť recte: quilibet eniz teneť sui iudicis
iustaz sentẽtiã obseruare.vnde si penitẽs ta-
lẽ penitẽtiã sciẽter ⁊ ex deliberatiõe ⁊ absq̃z
legitima causa obmiserit explere mortaliter
peccat. Si tamẽ penitens sentiat penitẽtiaz
sibi nimis grauẽ:⁊ ad obseruandũ periculo
sam sua infirmitate pensata:debet ad illum
eundẽ confessorẽ vel ad aliũ si illũ nõ potest
habere humiliter recurrere: ⁊ alleuiationez
vel cõmutationẽ petere: ⁊ cõfessor debet cõ
cedere: etiã si videat ꝙ penitentia alleuiata:
nõ sufficiat plenarie pro satisfactione peccati
⁊ post eaz expletã adhuc remaneret aliquid
in purgatorio explendũ. Tutius eniz est re-
seruare penitentẽ in purgatorio puniendum
q̃z ipsum exponere ꝑiculo cadendi in morta
le peccatũ propter penitẽtie transgressionem
Expedit tamẽ ꝙ cõfessor hoc totum explici-
te penitẽti exponat:nisi in ipso viderit condi
tionẽ ꝑ quã iudicet omnib⁹ pensatis magis
esse tacendũ: q̃z exponendũ.hec Ricar. ver-
baliter. Ex qua distinctione patet: ꝙ quisq̃z
peccator teneť de necessitate accipe satisfactiõ
nem ꝓ peccatis a discreto cõfessore sibi iniũ
ctam:quã si ex negligentia: aut ꝓpria mali-
cia explere contẽpserit:nouũ peccatũ morta-
le cõmittit.Aduertãt hic igiť omnes illi q in
iuste habẽt de bonis proximorũ suorũ:quo-
niã si omittũt satisfacere:seu de testamt꞉: seu
de alijs male ablat꞉ ⁊ cũ possint: ⁊ nõ satis-
faciũt mortalẽ nouã culpaz incurrũt.¶ Ter
tio insuꝑ probo septẽ rationib⁹:ꝙ quisq̃z te-
neť de necessitate satisfacere deo ⁊ proximis ꝓ
iniurijs ⁊ offensis cõmissis.

¶ Primo ratione Remissionis.
¶ Secundo ratione Subiectionis.
¶ Tertio ratione Restaurationis.
¶ Quarto ratione Beatificationis.
¶ Quinto ratione Argumentationis.
¶ Sexto ratione Electionis.
¶ Septimo ratione Recordationis.

¶ Primo ꝓbo ratione remissionis. vz pec-
catoꝝ.In hac rõne habeo ostẽdere qualiter
est impossile ꝙ remittãtur alicui peccata nisi

prius ꝙ̃tum fas erit deo ⁊ ꝓximis satisfece rit. Fundamentũ istius rõnis ponit phus. 4 Metha. di. Oppositoꝝ causaꝝ semꝑ oppositi sunt effectus. patet hec regula. Nam si qs habeat in corde habitũ superbie vel luxurie: clarũ est ꝙ fere omnia eius verba ⁊ oꝑa: vtiqꝫ erũt plena suꝑbia ⁊ lasciuia. Oppositum vero erit de habente habitũ humilitatis et castimonie: quoniã omnia eius verba ⁊ oꝑa erunt plena humilitate ⁊ castitate: quã veritatem saluator confirmat Matthei. 12. dicẽs Ex habũdantia cordis os loqtur: ⁊ bon⁹ homo de bonis thesauris cordis sui ꝓfert bona: malus autẽ homo de malo thesauro cordis sui ꝓfert mala. propterea phs ꝑmo Perier. dicit. Voces sunt note. i. signa ⁊ similitudines earũ que sunt in anima passionum. Quo ꝑsupposito: ꝙ vꝫ opposite cause oppositos ꝓducant effectus: certũ est ꝙ velle satisfacere ꝓ peccatis: ⁊ nolle satisfacere sunt cause opposite. Sed clarũ est ꝙ satisfaciens pro peccatis hunc sortit̃ effectuꝫ: ꝙ vꝫ percipit a deo plenariã remissionẽ peccatorũ suorum. dicẽte Hierony. de pe. dist. ꝑma. ca. qr diuinitatis. Si quis inqt post lapsum peccatorũ ad veram penitentiã ⁊ satisfactioneꝫ se cõuerterit: cito a vero misericordie iudice veniam peccatorũ impetrabit. ergo ꝑ oppositũ nolens satisfacere pro offensis cõtra deum ⁊ proximos ꝑpetratis: necesse est ꝙ sortiatur oppositũ effectum: ꝙ vꝫ nunꝙ̃ in hac vita ꝑcipiat a deo suorum indulgẽtiaꝫ peccatoruꝫ. Quod cõfirmans August. 14. q. 6. c. Si res inquit aliena propter quã peccatũ est reddi potest ⁊ nõ reddit̃: penitẽtia non agit̃: sed simulat̃. Quod si veraciter agit̃: nunꝙ̃ remittitur pctm̃ nisi restituat̃ ablatũ. hec ibi. Et ex̃ de re. iur̃. li. 6. dicit̃. Non remittit̃ peccatum nisi restituat̃ ablatum. Propterea Luce. 13. ait. Nisi egeritis penitẽtiã restituẽdo. s. deo per satisfactionẽ bonoꝝ operum honorem ⁊ amorẽ sibi iniuste ablatũ: similiter ⁊ proximis: omnes simul peribitis. vꝫ sine remissione peccatoꝝ. qđ clarius concludens saluator Joan. 8. Cõtra tales clamabat di. In peccato vestro moriemini. O quot sunt iaꝫ defuncti: ⁊ adhuc quot viuũt: qui ⁊ si cõfessi sunt et cõfiteant̃: nullũ tamen peccatũ est a deo remissum sibi: ex quo nec in vita: nec in morte deo ⁊ proximis satisfacere volunt. ¶ Secũdo etiam probo rõne subiectionis: ꝙ quisqꝫ

tenet̃ suscipere penitentiã a discreto cõfessore pro satisfactione peccatoꝝ suoruꝫ. Fundamentũ huius rõnis ponit phus. 1. Mete. ⁊ scđo Methaphi. ⁊. 8. Phisicoꝝ. di. Cause inferiores naturales regũtur a suꝑioribus. pꝫ hec regula. Naꝫ seru⁹ naturaliter tenet̃ obedire in rebus licitis ⁊ honestis dño suo tꝑali: etiã sub pena peccati mortalis. dicẽte Hiero. in epistola ad Hebre. ⁊ ponit̃. xi. q. 3. c. Si dñs. inquit. Si dñs iubet que cõtraria non sunt vel aduersa sanctis scripturis ⁊ bonis morib⁹: subiciat̃ oino dño suo seruus. si vero cõtraria precepit: magis obediat spũs: ꝙ̃ corpus dño. Et infra subdit. Si bonũ est quod precipit imꝑator iubẽtis exeq̃re voluntateꝫ. Si vero malũ: respõde. Obedire oportꝫ magis deo: ꝙ̃ hominib⁹. hec ille. Quod confirmans Petrus. 1. 2. ait. Serui subditi estote dominis vestris carnalib⁹: non tm̃ bonis et modestis: verũ etiam discolis. Quibus adherens Bonauẽ. in. 2. di. vltima. ar. 3. q. 1. dic̃. ꝙ cũ ſm aplm̃ ad Roma. 13. Ois potestas aut electiue: aut a dño deo fit: seqtur ꝙ talis potestas ꝓcedit ex diuina ꝓuidentia ⁊ ordinatione. Hoc ideꝫ asserit Tho. scđa scđe. q. 104. ar. scđo. di. ꝙ de lege naturali est: ut minor subdat̃ maiori: ⁊ agens ꝯtra legẽ naturalẽ mortaliter peccat. Quo ꝑsupposito. vꝫ ꝙ seruus tanꝙ̃ causa inferior tenet̃ obedire dño tꝑali tanꝙ̃ cause suꝑiori: clarũ est ꝙ sacerdos vel cõfessor q in dignitate omnes dominos mũdanos ꝑcellit in causis peccatoꝝ est tanꝙ̃ causa firmior respectu auctoritatis Matth. 18. ⁊ Jo. 20. a xp̃o sibi cõcesse. Econtra vero quisqꝫ xp̃ianus peccator est tanꝙ̃ cã inferior. Qđ si sic est. ergo si ꝯfessor discretã satisfactionẽ imponit peccatori tenet̃ recipe. Aliter cõtemnens eã mortaliter peccat. Cũ ergo exp̃sse fit cõtra volũtatẽ vniuersalis ecclesie ꝑcipiẽtis extra de pe. ⁊ re. c. ois. vbi sic dicit̃. Omnis vtriusqꝫ sex⁹ fidelis postꝙ̃ ad annos discretionis ꝑuenerit: oia sua sol⁹ peccata saltẽ semel in anno fideliter cõfiteatur ꝓprio sacerdoti: ⁊ iniunctã sibi penitẽtiaꝫ ꝓ viribus studeat adimplere. hec ibi. Si qs igitur resistit dño tꝑali: resistit ordinatiõi diue: sed hoc est mortale. ergo ⁊c. Si igit̃ qs obedire tenet̃ in reb⁹ mundanis licitis ⁊ honestis: a fortiori tenet̃ quisqꝫ obedire sedi aplice in rebus spũalibus. Proinde Grego. di. 19. c. Nulli fas. ait. Nulli fas est vel velle vel

posse transgredi aplice sedis ꝑcepta: nec no-
stre dispositionis ministeriū: qd̄ in vr̄am cō
sequi oportz charitatem. Sit ergo ruine sue
dolore ꝓstratus: qsquis aplicis voluerit con
traire decretis. talis eniz iam dānatus a scā
⁊ apostolica ecclia sua inobediētia atqꝫ pre-
sumptione a quoqꝫ esse nō dubitat. hec ille.
Et idē Grego. 8i. di. c. Si q sunt ꝑsbiteri. ait
Qui eniz saluberrimo ecclesie ꝑcepto obedi
re noluerit: idolatrie peccatū incurrūt. Pec
catū enim ariolandi est nō obedire: ⁊ scelus
idolatrie non acquiescere. Peccatū igit pa-
ganitatis incurrit: qsquis xpianū se esse asse
rit: si sedi apostolice obedire contempsit. hec
ibi. Et. 8. q. j. c. Sciendū etiā. Greg. ait. Qua
si peccatū ariolandi est obediētie repugnare
⁊ quasi scelus ydolatrie nolle acqescere. So
la igitur: que fidei meritū possidet obediētia
est: siue qua quisqꝫ infidelis esse cōuincitur:
etiā si fidelis esse videat. hec ibi. Qd̄ confir-
mans dn̄s Matth. 18. ait. Si nō audierit ec
clesiā sit tibi sicut ethnicus ⁊ publicanus.
¶ Tertio ꝓbo ratione restaurationis: vz di-
uine amicitie: ꝙ satisfactio pro peccatis cuili
bet est necessaria ad salutē. Pro cui⁹ decla-
ratione rationis in forma qōnis peto a te o
peccator. Quid est nobilius ⁊ ꝑciosi⁹ qd̄ ho-
mo possit hr̄e in hac vita ⁊ futura. Certū est
ꝙ null⁹ est ꝑciosi⁹ diuina amicicia ⁊ charitate.
dicēte Aug. li. de verbis dn̄i. Melior ē ami-
citia dei soli⁹: qꝫ oium simul creaturaꝝ: et qꝫ
sit ois mūdi thesaur⁹. hec ille. Quo concesso
certū est: ꝙ ꝑ pctm̄ ꝑdit ois amicitia dei re-
spectū discordie volūtatū: dicēte pho. 9. ethi.
Amicoꝝ est idē velle ⁊ idē nolle: ⁊ ipossibile
est amicitiā eē inter eos q nō eisdē gaudent
hec ibi. Et Jac. 4. c. etiā dr̄. Quicūqꝫ volue-
rit eē amic⁹ h⁹ seculi inimic⁹ dei ꝯstituet. Sz
claꝝ est ꝙ talis amicitia: tā ꝑciosa nūqꝫ recu
ꝑari pōt a pctōre: nisi pctōr ipse aliqualē sa-
tisfactionē faciat ipsi deo ꝓ iniuria ꝯ ipm ir
rogata: dicēte glo. suꝑ illa verba ꝓphe. Sa-
crificiū deo spūs contribulat⁹. Quid iusti⁹ est
inqt qꝫ hoiem zelo iusticie ꝑ penitentiā pctā
punire: per quā ois amicitia dei deꝑdita re-
stauratur. hec glo. Super que verba Tho. in
4. di. 15. ar. 1. q. 3. dicit. ꝙ triplex est iusticia: q̄-
dam est distributiua: q̄dā cōmutatiua: ⁊ que
dam vindicatiua. Justicia distributiua est q̄
dn̄s suis seruitorib⁹ retribuit sm̄ ꝓportionē
meritoꝝ. Justicia vero cōmutatiua ꝯsistit in
ꝯtractib⁹ ut puta si recepisti a me equū: iustū
est ut mihi restituas pecuniā. Justicia autez
vindicatiua cōsistit vel ad puniendū malum
in alio: ⁊ sic ꝑtinet ad iudices. vel ad punien
dū malū in seipso: ⁊ sic ꝑtinet ad virtutē ve-
re penitētie. Reducit ergo satisfactio ad ip-
sam iusticiam vindictiuā: que exigit oino ꝙ
peccator aut ꝑ se: aut ꝑ confessorē sibimet in
ferat penam: ut hoc modo sibi restituat diui
na amicitia ꝑ peccatū perdita. Aliter ipossi-
bile est: ꝙ talis diuina amicitia ampli⁹ vnqꝫ
recuperet. Et ratio est sm̄ eundē Tho. in. 4.
di. 15. arti. 4. q. xi. in corpe questionis. qꝛ sicut
iusticia hūana oino exigit: ut in recōpensatō
ne offense subtrahat ei q plus iusto accepit: ⁊
detur vel restituat ei: cui est iniuste subtractū
ita a simili de iusticia: exigit ut restituatur ei
quod est ipsi deo ꝑ peccatū iniuste subtractū
a peccatore ex recōpensatione offense illud
bonū cuius subtractio qualitercūqꝫ facta est
sibi penosa. Quāuis autez deo ex parte sua
nihil subtrahi possit: tm̄ peccator qꝫtū in ipo
est: peccando aliquid subtrahit deo. scz hono
rem ipsi deo debitum. Et ideo oportet ꝙ ad
hoc ꝙ peccator satisfaciat deo: ꝙ ei scz pecca
tori ꝑ cōfessoris consiliū aliquid subtrahat:
veluti vigorositas corꝑis: que aufert ꝑ absti
nentiā: seu temꝑalia bona que minuūtur ele
mosynis ⁊ restitutione. Hoc autē qd̄ a pec-
catore subtrahi debet ꝑ recōpensationē iusti
cie: ut sit vere satisfactoriū: in se habere debz
tres cōditiones. ¶ Prima cōditio est ꝙ illd̄
op⁹ sit bonū ex genere: sicut pctōr cōtra deuz
aliqd fecit quod ex suo genere malū fuit. vel
omittēdo bonū: vel cōmittendo malū. ¶ Se
cūda cōditio est: ꝙ opus illi⁹ q satisfacit: debz
esse honorabile. tunc autē est honorabile qn̄
opus illud nō tm̄ est bonū ex genere: sz etiaz
fit in statu gr̄e ⁊ charitatis. Et rō est: quia si
pctōr peccādo deū inhonorauit: et ei debituz
honorē subtraxit: sic oportet ut bonū op⁹ qd̄
facit: fiat oimode in honorē dei: qd̄ tūc fit: cū
fit in statu charitatis. ¶ Tertia cōditio est: ꝙ
op⁹ satisfactionis dz esse penale: ut peccatori
aliqd subtrahat: siue de vigore corporis: siue
de substantia temꝑali. Et ratio est: quia si ta
le bonū fieret ꝑ opus delectabile: cū delecta-
bile inqꝫtū delectabile nō subtrahat aliqd a
pctōre: sed magis ꝑficiat eū: non fieret ꝑ hoc
bona satisfactio i ꝯspectu dei: ⁊ iō oz ꝙ tale
bonū sit penabile: ut delectatio q̄ ꝯtracta est

per peccatū oīo expellatur per suū ꝯtrarium scȝ per afflictionem ⁊ penalitatem. Ex qbus omnibus concludiť:ꝙ cum amicitia dei non recupereť nisi per satisfactionē:dȝ qsqȝ libenter suscipe ⁊ explere penitentiā a ꝯfessore sibi iniunctam:qua mediante talem dei amicitiam reacqrere possit:que icōpabiliter melior est oī alia amicitia:atqȝ ꝓciosior omnib⁹ simul mūdi thesauris. ¶ Quarto ꝓbo satisfactionē esse necessariā rōne beatificationis. In hac rōne habeo ostendere:qualiter impossibile est/sine satisfactione aliquē peccatorem beatificari posse. Fundamentum istius rōnis ponit phs.2.⁊.5.ethi.di. Sine iustitia nullus pōt esse felix:eo ꝙ felicitas est ꝓmiuȝ virtutis. Quo presupposito:ꝙ.s.iustitia est necessaria ad beatitudinē hñdam: certum ē ꝙ restitutio seu satisfactio rei aliene ꝑfecto est actus iustitie:que reddit vnicuiqȝ qđ suū est: sicut habeť.12.q.2.c.Cum deuotissimam.sicut econuerso ablatio rei aliene est omnino act⁹ iniustitie. Qđ si sic est:ꝙ satisfactio sit actus iustitie:⁊ iustitia cuilibet est necessaria ad felicitatem habendam.concludo ꝓpter hoc ꝙ qui non satisfacit deo ⁊ ꝓximis pro offensis illatis:nequaq̄ȝ habet in se iustitiam:⁊ ꝑ consequens impossibile est ꝙ vnq̄ȝ habeat eternam felicitatem:que solis iustis a deo impēditur. Qđ confirmans Job.17.c.ait. Cor eorum longe fecisti a disciplina.i.a penitentia ⁊ satisfactione:ꝓpterea non exaltabuntur apđ deum.vbi ⁊ Grego.ait. Qui per disciplinā custodire vitam minime studet: in imis inferni iacebit:⁊ a deo longe distabit. hec ille. Et Sap.3.dicitur. Sapientiam enim ⁊ disciplinam qui abijcit infelix est:⁊ vacua est spes illoꝝ:⁊ labores sine fructu: ⁊ inutilia opera illorum sunt.hec ibi. Deniqȝ Aug.in prospero ait. Maior in cuȝ pena decerniť cui ipsa correptio denegatur:qui aūt correptionem ⁊ penitentiam renuit:renuit ⁊ salutem. ¶ Quinto ꝓbo rōne argumentationis. ꝙ quisqȝ tenetur penitentiā a discreto confessore sibi iñctam suscipere ⁊ explere. Fundamentū rationis ponit phs.2.⁊.4.topico.di. Si đ quo minus videť inesse ⁊ inest: ergo de quo magis.pȝ hec regula. Si enim quis hȝ bonam curā de asino quattor ducatoꝝ: a fortiori dȝ habere curam de nobilissimo equo centum ducatoꝝ. Quo presupposito:certum est ꝙ hō est compositus ex duobus.vȝ corpore ⁊ aia.

Quibus premissis:ponatur nunc ꝙ sit mulier infirma corpore:atqȝ in manibus medici posita:peto quid faciet mulier illa pro recuperando corporis sanitate: certum est ꝙ sine vlla contradictione omnia faciet que sibi medicus iniūget. Nā si medic⁹ dicat ei Abrade omnes capillos tuos aliter non recipies sanitatem:statim ei parebit. Similiter si precipit medicus ꝙ non tripudiet:ꝙ a cibis abstineat:ꝙ non vadat ad aerem in platea:ꝙ oculos teneat coopertos:ꝙ fugiat coitum: ⁊ oīa hmōi:certum est ꝙ ei in omnibus obtemperabit.ꝙ si hoc facit pro sanando corpore: qđ est quid vile: a fortiori teneť quelibet mulier ħ eadem facere pro sananda aīa per peccatū spiritualiter ifirmata. Et ratio est:quia sic hr̄ ex̄ de pe.⁊.re.c.Cum infirmitas.⁊ ex̄ de obe.⁊ maio.c.Solite. Anima melior est oīmi corpore:⁊ anime bonum omnibus bonis prefertur. Quod si nō sit totus nature ordo corrumpiť:eo ꝙ res vilissima sicuti est corporis sanitas:preponitur rei nobilissime ⁊ ꝓciosissime:sicuti est sanitas anime. Sed heu totum sit oppositum. Nam si medicus.i.cōfessor ꝓcipiat mulieri spūaliter infirme ꝙ cornua et capillos vanos deponat:coreas: tripudia: et impudicas societates deteste̕:ꝙ oculis honestatis incedat:⁊ hmōi. nequaq̄ȝ vult acqescē: imo videť sibi ꝙ si hoc faceret magnū sacrilegium cōmitteret:⁊ ideo vt talia non deserat:contra confessorem mille articulos excusationis argumenta atqȝ mendacia opponit O mulier insensata. O mulier vana. O mulier/diabolica ⁊ infernalꝭ:ve tibi:ve tibi:que ꝓponis corpus tuum qđ ē sacc⁹ vermium aīe tue:que ē imago ⁊ similitudo dei. Et qđ dixi de muliere infirma:hoc dico de quolibet viro. Dico etiā de quolibet viro qui ad mortē infirmať. Cui si medicus dicat. Te oȝ oīo soluere mille ducatos pro cōficiendo electuario vt sic recipias sanitatem: certū est ꝙ non tm̄ mille:sed etiā centū millia ducatos si tot habebit exbursabit pro sanitate corporis recuperanda. Attestante Job.2.c.⁊ dñe. Pelleȝ pro pelle:⁊ cuncta que habet homo dabit ꝓ anima sua.s.conseruanda. Item si medicus ꝓcipit ei vt abstineat ⁊ ieiunet:adulterāqȝ seu concubinam totaliter deserat:vt sic recipiat sanitatem:statim ei in oībus obtemperabit. Si igitur ꝑdicta faceret hō ꝓ recupanda corpis iterꝫ morituri sanitate:a fortiori teneť illa

eadem ꝛ plura facere pro sananda anima in
eternū victura. Sed hodie totū fit cōtrari-
um op⁹. Quia si confessor ꝑcipit peccatori ut
restituat aliena: ut ieiunet: ꝛ adulterā ꝛ concu
binā relinquat: nequaꝗ̄ vult ei obtemperare
Sciant igitur tales omnes ꝙ eorū confessio
ꝛ operatio est infructuosa ꝛ omnino inutilis
ad salutē: exquo pro salute anime illud face-
re recusant: qđ ꝓ habēda corꝑis sanitate ne
quaꝗ̄ recusarent. Confirmantur hec oia per
August. in libro de pe. ꝛ scribit̄ de pe. dist. 5. c.
Consideret. dicentē. Ponat se omnino peni
tens in potestate iudicis in iudicio sacerdot̄
sibi nihil reseruās sui: ut oino eo iubente pa-
tus sit facere ꝓ recipiēda vita aie quecūqꝫ
faceret ꝓ euitanda corporis morte: ꝛ hoc cuꝫ
desiderio: quia vitā recuperat infinitā ꝙ̄ de⁹
est. Cum gaudio eniꝫ facere debet inmorta-
lis futurus: que faceret pro differenda morte
moriturus: semꝑ depreceť deū: certus de ve-
nia: qui oibus modis: ꝛ sine tedio dubius ro
garet potestatē terrenaꝫ. Abstineat a multis
licitis qui libertate arbitrij illicita commisit.
Semꝑ offerat deo mentē ꝛ cordis contritio
nē: deinde de quib⁹ potest simul ꝛ terrenam
possessionē. hec August. ¶ Sexto insuꝑ ꝓbo
ratione electionis: ꝙ quisqꝫ debet libenter in
ꝑ̄senti vita velle satisfacere ꝓ peccatis. Fun-
damentū rationis ponit phus. 3. Thopicorū.
di. Minus malū magis eligibile est maiori
malo: que veritas etiā ponit̄. 13. di. c. duo. vbi
dicit̄. Duo mala licet cautissime oino sint ꝑ̄-
cauenda: tamē si periculi necessitas vnum ex
his ꝑpetrare cōpulerit: debem⁹ resoluere qđ
minori nexu noscit̄ obligari. hec ibi. Quibus
cōcordans Grego. li. 35. mor. ꝛ ponit̄. 13. di. c.
Nerui. ait. Cum mens inter minora ꝛ ma-
xima peccata cōstringit̄: si oino nullus sine
peccato aditus patet: minora semꝑ eligantur
quia ꝛ qui murorū ambitu vndiqꝫ ne fugiat
claudit̄: ibi se in fugā ꝑ̄cipitat vbi breuior mu
rus ingerit̄. hec ibi. patet hec regula. Nam si
preponat̄ alicui aut mors: aut ꝑditio tempa-
lis substantie: ꝛ necesse est ꝙ vnū ex his oino
eligat: clarum est ꝙ ꝑ̄eliget tanꝗ̄ minus ma
lum substantiā ꝑdere: ꝗ̄ vitā amittere. Quo
presupposito: certū est ꝙ deus ꝑ̄ponit homi-
ni pro satisfactione peccati triplicē penitentiā
vꝫ tempalē: purgatoriā: ꝛ infernalē. Sed cū
tempalis pena sit minor incōpabiliter omni
purgatoria pena ꝛ infernali. ideo ꝓpter hoc
quisqꝫ debꝫ magis satisfacere in hac vita: ꝗ̄
in purgatorio vel in inferno. Nam si pecca-
tor deo satisfacit in hoc mūdo: nequaꝗ̄ am-
plius ipse deus requiret aliā satisfactionē in
purgatorio: seu in inferno. attestante Greg.
de pe. di. j. c. Medicina. Procul dubio inqt
domin⁹ delictū sine vltione nō deserit. Aut
eniꝫ ipse homo in se penitus punit: ꝛ sic non
punit deus: aut deus hoc cū homine iudicās
ꝑcutit. Nequaꝗ̄ igit̄ vnꝗ̄ peccato parcit̄: q̄
nullatenus sine vindicta laxat̄. hec ille. Et ꝙ
citius quisqꝫ debeat ꝑ̄eligere facere peniten-
tiā de pctis in hac vita: magis ꝗ̄ in purgato
rio patet: quoniā pena minima ignis purga
torij: excedit omnē penam pn̄tis vite: prout a
doctoribus tradit̄. Vnde de respectib⁹ maxi
ma esse dicitur.

¶ Primo respectu Comparabilitatis.
¶ Secundo respectu Rigiditatis.
¶ Tertio respectu Nobilitatis.
¶ Quarto respectu Vnitatis.
¶ Quinto respectu Vniuersalitatis.
¶ Sexto respectu Infructuositatis.
¶ Septimo respectu Diuturnitatis.
¶ Octauo respectu Paucitatis.

¶ Primo inꝗ̄ respectu cōpabilitatis. dico
ꝙ qui penitentiā condignā nō facit in ꝑ̄senti
vita: habebit maximā penam post mortē in
igne purgatorij. Qui ignis licꝫ tanꝗ̄ res ma
terialis nō possit inferre penā ipsi anime spi
rituali: tamē ꝓut est instrumentū diue iusti-
cie supra naturā suā ipsi aie maximā penam
infligit: que pena ꝗ̄uis momētanea eēt com
pata oibus penis pn̄tis vite tam martyꝝ ꝗ̄
ceteroꝝ oium excedit incōpabiliter oēs sit̄ ꝑ̄
dictas penas. Proinde Ric. in. 4. di. 20. art.
2. q. j. in corpe. q. dicit ad lrāꝫ. Ignis inqt pur
gatori⁹ aias affligens magis lesiu⁹ est ꝛ affli
ctiuus oi nr̄o igne: q tn̄ inter cetera elementa
magis ē afflictiuū. vn̄ nulli dubiū eē dꝫ quin
pena purgatorij sit grauior simplr̄: ꝗ̄ oēs sit̄
pene hui⁹ mūdi. hec Ric. Bonauē. hoc idē cō
firmat in. 4. di. 20. q. 7. ar. 2. recitās ad suū ꝓ-
positū quādā auctoritatē Aug. ꝛ dicit. Ignis
ille inquit durior est ꝛ penosior: ꝗ̄ qcquid in
hoc seculo penaꝝ: aut videre: aut cogitare: aut
sentire qs possit. Idē Aug. in ench. ait. Post
hanc vitā incredibile nō est: nō nullos fide-
les ꝑ ignem quēdā maxime afflictiuū purga
ri: ꝛ ꝗ̄to magis minusue bona ꝑeuntia dile-
xerunt tāto tardius citiusqꝫ ab illo igne sal-

uari:que omnẽ mundi penam superat:q ꝺm
suos amãdi modos diutiꝰ ut lignũ. vel minꝰ
ut ferrũ.vel minimũ:ut stipula ignem sustine
bunt. Qui eniꝫ diutius in peccato ꝑmanserit
dignũ est ut diutius sustineat ⁊ penã. Rur-
sus qui grauius offendit:dignũ est ut puniaꝛ
acerbiori pena.hec ille. Itẽ.25. di.c.qualis.§.
Qui in aliud seculũ distulit fructũ cõuersio-
nis:prius purgabiꝛ igne purgationis. Hic
ignis ⁊ si non sit eternus: miro tamẽ modo
grauis est. Superat eniꝫ omnẽ penam:quaꝫ
homo vnꝙ̃ passus est in hac vita vel pati po
test. hec ibi. Deniqꝫ August.in libro de pe.et
poniꝛ de pe.di.7.c. Nullꝰ expectet. dicit. Si
enim quis cõuersus fuerit sed nõ plene:vita
viuet ⁊ nõ morieꝛ:sed non promittimꝰ ꝙ eua
dat omnẽ penam:nã prius purgandus ẽ ig-
ne purgationis:qui in aliud seculum distulit
fructũ conuersionis. Hic autẽ ignis ⁊ si non
est eternus:miro tamẽ modo grauis est. Ex
cellit eniꝫ omnẽ penam:quã vnꝙ̃ passus est
aliquis in hac vita. Nunꝙ̃ eniꝫ in hac vita
tanta est pena: licet innũerabilia martyres
sunt tormẽta:⁊ multi nequiter: tãta tamẽ nõ
sustinuerunt supplicia. Studeat ergo quisqꝫ
sic delicta corrigere in p̃nti vita: ut post mor
tem nõ oporteat penã tollerare.hec ille. Pa
tet igitur qualiter pena purgatorij est maxi-
ma oium penarum respectu compabilitatis.
¶ Secundo etiã dico.ꝙ qui penitentiã con-
dignam nõ facit in p̃senti vita:habebit penã
maximã post mortẽ in igne purgatorij:respe
ctu rigiditatis diuine iusticie. Diuina eniꝫ iu
sticia:videns ꝙ peccator noluit ꝑfectam pe-
nitentiã in p̃senti vita facere: que sibi maxie
est cara:grata:⁊ accepta:respectu libertatꝭ. qꝛ
ꝺm Bonauẽ.in.2.ꝺ.29.ar.2.q.3. Tanto peni-
tentia deo est carior:q̃zto magis habet de vo
luntario:ideo auget sibi grauiorẽ penam:tã-
q̃ꝫ per quoddã interesse:eo ꝙ peccator distu-
lit facere:quod citius facere tenebaꝛ.sicut a si
mili sumiꝛ de aliquibꝰ creditoribus: qui tãto
magꝭ aggrauanꝛ ꝑ debitores suos: q̃zto diu
tius eis satisfacere distulerunt. ¶ Tertio in-
suꝑ dico ꝙ erit maxima pena anime pecca-
toris hic penitentiã nõ cõplentis in igne pur
gatorij respectu nobilitatis. Certũ est eni ꝺm
Tho.in scꝺo.di.21.ar.j.q.3.ꝙ quãto aliqd est
natura nobilius: tanto eideꝫ plagis ipositis
magis puniꝛ ⁊ cruciaꝛ. sicut patet in oculo q
est natura nobilior calcaneo seu alijs mem-
bris:maiorẽ sentit incompabiliter penam et
cruciatũ de codeꝫ met flagello ipso calcaneo
⁊ ceteris membris. Sicut pꝫ de corpore xp̃i
quod cũ fuerit nobilissimũ omniũ corporum
hũanoꝝ: fuit magis sensitiuũ in pena ⁊ mor
te crucis:q̃ꝫ simul fuissent omnia hũana cor
pora. Quibus p̃missis manifestũ est:ꝙ cum
anima sit nobilior oibus puris humanis cor
poribꝰ:ꝑ cõsequẽs ceteris paribus sentit ma
iorẽ penam in igne purgatorij:q̃ꝫ simul senti
rent omnia humana corpa. ¶ Quarto etiaꝫ
dico ꝙ maxima pena erit peccatoris in igne
purgatorij respectu vnitatis seu coniũctionis
cũ corpore. Regula est phi p̃mo Posterioꝝ.
ꝙ propter qꝺ vnũquodqꝫ ⁊ illud magꝭ. Quo
p̃supposito: certũ est ꝙ tanto magis aliquis
dolet de aliquo lesiuo: q̃zto magis est sensiti
uũ ⁊ causatiuũ doloris. Unde lesiones que
fiũt maxime in locis sensibilibꝰ:sunt maxi-
mũ dolorẽ causantes:sed qꝛ totus sensus si-
ue dolor corporis ẽ ab anima: ideo si in ip-
sam animã aliqꝺ lesiuuꝫ agat: sicuti ẽ ignis
de necessitate oportet ꝙ anima maxime af-
fligatur. ¶ Quinto dico ꝙ pena ignis purga
torij maxie cruciabit peccatorẽ respectu vni-
uersitatis. Certum ẽ eniꝫ ꝺm Bonauẽturaꝫ
in.4.di.20.art.p̃mo.q.7. ꝙ q̃zto pena ẽ vni-
uersalior siue vniuersalıꝰ cruciat:tanto ẽ ma
ior ⁊ grauior: sꝫ anima separata tota puniꝛ
vniuersalꝛ cum sit simplex. hic autẽ quis nõ
cruciaꝛ vniuersalꝛ ⁊ in toto. ꝓpter quod ma
ior ẽ pena purgatorij: q̃ꝫ omnis pena quam
nunc sustinet anima corpori cõiuncta.⁊ con-
firmaꝛ ꝺm eundeꝫ Bonauẽ. ibidẽ hec ratio.
Certũ est eniꝫ ꝙ grauior est pena passionis:
q̃ꝫ cõpassionis:sꝫ anima exuta corpore puni-
tur pena passionis. Unita vero cõpassionis
ergo ⁊c. ¶ Sexto etiã probo ꝙ maxima erit
pena peccatoris in igne purgatorij: respectu
infructuositatis. Experiẽtia docet:quãdo ali
quis mercator trãsiuit ꝑ niues:ꝑ aquã: ꝑ fri
gus:ꝑ calorẽ:⁊ deniqꝫ q̃ꝫ infinitũ sustinuit la
borem:⁊ tandem de oibus his ⁊ alijs penis:
atqꝫ labore:vꝛ ꝙ nihil lucratus ẽ:magnũ in
se suscipit dolorẽ ⁊ afflictionẽ: eo ꝙ illo labo
re siue pena frustratus est. Sic a simili dico.
Cum eniꝫ ꝺm Thomã in quarto.dist.21. ar.
tertio.q.j. Anime que sunt in purgatorio ha-
beant de suis peccatis dolorẽ gratia informa
tum:sed non meritoriũ respectu p̃mij eẽn
tialis:sed simpliciter respectu premij acciden

talis. econtra autē in via anime habeant pe-
nam siue dolorē gratia informatū: ⁊ merito
rium respectu p̄mij accidentalis ⁊ essentialis
ideo propter hoc videntes eorum penam: si-
ue penitentiā quā in purgatorio faciunt nul-
lius esse meriti: que tamen in hac vita maxi
mi meriti extitisset: recipiūt maximū dolorē
⁊ afflictionem. ¶ Septimo etiaꝫ dico: ꝙ ma
xima erit pena peccatoris in igne purgato-
rij respectu diuturnitatis. Certum est eniꝫ ꝙ
ecclesia militans ꝓ solo peccato mortali cō-
muniter imponit penitentiā septem annorū
q̄uis quandoqꝫ magis ⁊ minus imponat
ſm qualitatē delicti. hec eniꝫ sentētia ⁊ veri-
tas habet̄. 33. quest. 2. c. hoc ipsum. ⁊ §. sequen
ti. ⁊ 22. quest. 2. c. predicandū. Taxatur tamen
predicta penitentia arbitrio sacerdotis. ut ha
betur. 26. questi. 7. ca. Tempora penitudinis
⁊ ca. penitentibus. Et dicūt doctores ꝙ peni
tentia que hic non accipitur: tota in purgato
rio datur peccatori. Sed ⁊ pro vno peccato
mortali solo hic non purgato: etiā penitentia
septēnis a diuina iusticia imponit̄ ipsi pecca
tori in purgatorio. Quod si forte diceres. hoc
multū crudele videt̄. videlꝫ ꝙ ex solo peccato
mortali: quod fit in momento tempis: deꝰ tot
annos in igne purgatorij stare faciat ipsum
peccatorē. Ad hoc Respondeo tibi: ꝙ in hoc
non apparet seueritas nec crudelitas dei: sed
maxima misericordia: quod patet exemplo.
Si eniꝫ vnus deberet tempaliter ex suis de
meritis a quodā domino per mille ānos in
carcerari: dominus autē ille per septem an-
nos solum vellet eum carcerem substinere.
peto a te an talis dominꝰ deberet seuerus et
crudelis iudicari an misericors. Certum est
ꝙ misericors iudicaret̄. sic in proposito a si-
mili dico. Ecce ꝙ peccator fecit vnum solum
peccatum mortale: ⁊ sic offendit deum infini
tum ⁊ eternū: ⁊ per consequēs meretur pe-
nam eternam: meretur stare in inferno siue
in igne inferni in eternum: sed diuina clemē
tia ꝑ momētaneam contritioneꝫ: mutat illā
eternam ⁊ infinitam penam in pena septem
annorū. O clementia dei infinita. O chari-
tas incompabilis. O inextimabilis miseri-
cordia saluatoris: quis te in hoc seuerum et
crudelem iudicare presumet? His presuppo
sitis. ꝙ in igne purgatorij datur pena ignis
septem annorū pro quolibet mortali: dic mi-
hi verum o peccator quot peccata mortalia
fecisti corde: ore: ⁊ opere: ex quo peccare cepi-
sti? Forte dices non feci nisi vnum: ⁊ ego ti-
bi dico: ꝙ per septem annos qui mensuran-
tur non ſm cursum solis: sed ſm diuinaꝫ iu
sticiam stabis in igne purgatorij: nisi peniten
tiam feceris in hac vita. Si auteꝫ fecisti duo
peccata mortalia stabis quattuordecim an-
nis: ⁊ sic gradatim ascendere ad numerū pe-
narum. O miser peccator: o infelix peccator:
o stulte ⁊ cece peccator: qui quasi innumera-
bilia peccata cōmisisti: quot annis stabis in
illa pena purgatorij: si de peccatis tuis in p̄-
senti vita penitentiam non feceris. Suscipe
igitur hic queso penitentiā vnius diei: ut ef-
fugias illic penitentiā anni. Ad quod facien-
dum te hortatur. Ezech. in persona dei quar
to ca. di. Fili hominis diem penitentie ꝓ an
no dedi tibi. scilꝫ peccatori. ¶ Octauo deniqꝫ
dico ꝙ pena maxima dabit̄ peccatori in ig-
ne purgatorij respectu paucitatis. videlꝫ au-
xiliantium sibi. Si eniꝫ aliquis dominꝰ ali-
quem in horribili carcere teneret. ille autem
videret ꝙ nullus parentū suorū eum visita-
ret: nec verbis: nec factis: pro eo liberando de
carcere ad dominū intercederet: talis profe-
cto maximā reciperet penam: et continuo au-
geretur in eum dolor. A simili est de anima
bus pro peccatis suis a diuina iusticia in ig-
ne purgatorij incarceratis: que cum maximā
ignis afflictionem sentiant: quasi nullus ami
corum eorū in presenti vita existentiuꝫ apud
dominū elemosynis: ieiunijs: missis: oratio-
nibus: ⁊ huiusmodi. pro eis intercedit. di-
cente saluatore Matthei. 24. Quoniam ha-
bundauit iniquitas: refrigescet charitas mul
torum. Quod vtiqꝫ considerantes: grauiorē
penam suscipiunt. Unde propter doloris ve
hementiā iugiter ⁊ admiratiue lamentantur
⁊ clamant dicentes verba Job decimonono
Miseremini mei saltem vos amici mei: qꝛ
manus domini tetigit me. Ex prefatis igitur
octo respectibus euidenter apparet: quali-
ter maximaꝫ in purgatorio suscipiet penam
quicumqꝫ in presenti vita pro peccatis non
satisfecerit. Adde ꝙ si nec in hac vita nec in
purgatorio satisfacies: hēbis penā infernaleꝫ
in cuiꝰ ꝯpatione cū sit eterna: ois p̄dcā pena
purgatorij nihil est: de qua inferni pena dicit̄
Job. 21. Tenent tympanū ⁊ citharā ⁊ gaudēt
ad sonitū organi: ducunt in bonis dies suos
⁊ in puncto ad inferna descendunt. hec ibi.

¶ Septimo etiā probo rōne retardatiōis ꝙ
verus penitēs debet penitentiā qualitercūqȝ
a discreto cōfessore iniunctā libenter suscipe.
Fundamentū rationis ponit extra de re. iu.
li.6.in regula. Mora. vbi dr̄. Mora sua cuili
bet est nociua. patet hec regula. Naȝ si quis
tardat serere: tardat ⁊ metere: seu fructū semi
nis recolligere. Quo p̄supposito: certū est ꝙ
qui in p̄senti vita ꝯdigne nō satisfacit: nō tm̄
in purgatorio penā ignis predictā tollerabit:
verūetiā retardabit ingredi padisum: siue ac
cedere ad conspectū diuine maiestatis: ⁊ rō
est: quia sicut tempaliter solutiōis dilatio vel
satisfactionis liberationē tardat carceris: sic
a simili in purgatorio quisqȝ retardat a visi
one dei quousqȝ exoluerit penā peccatis con
dignā: que retardatio seu ꝓlōgatio diuine vi
sionis etiam per momentū tempis erit tāti
doloris ⁊ pene: ꝙ ois simul pena ignis pur-
gatorij supposita gaudiū quoddā quasi ⁊ re-
frigeriū appareret respectiue. Et rō est: qꝛ sꝫ
Aug.21.de ciui.dei. In amissione rerū: tātus
est dolor quātus est valor: ⁊ q̄ꝫtus inheserat
amor. Quo cōcesso clarū est sm eundē Au-
gust.22.de ciui.dei. ꝙ qui videt deū habet oē
bonum: eo ꝙ videre deū est habere deū.i. oē
bonū. Q̄ȝ si sic est: concludit igitur. ꝙ pro eo
tempe: ⁊ si nō esset nisi momētū tempis: quo
quis caret visione dei: caret simul omni bono
sed simul carere oi bono est pena sup oēs pe
nas. ergo ⁊c. Hec rō elicit a Ric.in.4.di.20.
ar.2.q.j. Vbi cōcludit ꝙ abūdantia diuine vi
siōis excedit omnes penas ignis purgatorij.
Pretermitto etiā ꝙ ex tali retardatione ani
ma priuat dulcissima visione omniū angelo
rū atqȝ sanctoꝝ. propter quod tot penis cru
ciat ex eorū absentia: quot gaudijs coꝝ p̄ntia
frueret. Et ut plenius cōcludam. dico ꝙ pena
de priuatione diuine visionis: nō tm̄ excedit
omnē penam purgatorij intensiue. Sȝ insu-
per omnē penā ignis inferni. dicēte Crisost.
sup Matth. Ego inquit multo grauiores q̄ȝ
gehennā esse dico cruciatus: remoueri ⁊ abi-
ci ab illa supna gloria: nec puto ita eē acerba
gehenne incēdia: ut sunt illa quibꝰ torq̄tur is
qui arcet a cōspectu dei. Plurimi nāqȝ solā
ptimescunt gehennā: ego autem illius visio-
nis amissionē multo amarius q̄ȝ gehēne eē
dico suppliciū. Intollerabilis eniȝ est gehen-
na: verum si etiā mille ponat quis gehennas
nihil tale diceret quale est a beata illa gloria

excidi: odio xp̄i haberi: audire non noui vos.
Et eniȝ decē milia melius est sustinere ful-
mina: q̄ȝ faciem dei māsuetam a nobis vide
re auersam: ⁊ diuinū tranquillūqȝ oculū nos
videre non ferentē. hec ille. Ex prefatis septē
rationibꝰ patet: qualiter quisqȝ peccator tenet
deo ⁊ proximis satisfacere: q̄ȝtum sibi est pos
sibile. ¶ Quarto probo deniqȝ exemplis. ꝙ
quisqȝ debet satisfacere ꝓ peccatis in hac vi-
ta q̄ȝtum potest. Primū exemplū habemus
de corporaliter infirmo: q si odit cōsiliū me-
dici: ⁊ spernit eius medicamina: profecto mo
ritur: ⁊ sanitate desiderata priuat. sic a simili
est de quolibet peccatore qui si contēnit con-
siliū spiritualis medici.i. confessoris: ⁊ despi-
cit recipere medicinā satisfactionis: profecto
et vita eterna priuabitur ⁊ ꝑpetua morte in
inferno morietur. Aliud deniqȝ exemplū po
nit in vitis patrū. vbi legitur. ꝙ cū quidā san
ctus pater obnixe deum rogaret: ut ei osten-
deret q̄ȝtam penā habeant q in hac vita deo
⁊ proximis pro peccatis satisfacere noluerūt.
statim permittēte deo apparuit ei quedā ani
ma cathenis igneis colligata: lamentabiliter
dicens. Cum eniȝ penitentiā facere nolueriȝ
in presenti seculo: ecce ꝙ in inferno me satisfa
cere oportet: ⁊ profecto cōtenta esseȝ stare tot
annis in inferno: quot sunt gutte aque ma-
ris: ⁊ insup trāsire tot ānis ꝑ ardētissimā for
nacem: quot sunt gutte aque maris: ⁊ insup
tot annis dictim ascendere per arborem ra-
sorijs ⁊ nouaculis plenam: a terra vsqȝ ad ce
um attingentem: ⁊ post omnia deus me li-
beraret. sed vhe mihi: vhe mihi: vhe mihi: qꝛ
impossibile est. Nam quādo stetero tot ānis
in igneȝ inferni: quot sunt gutte aque maris
adhuc me oportebit ad primū annū reincipe
re: ⁊ quando stetero mille vicibus tot annis
quot sunt gutte aque maris ad primū annū
reincipiā: ⁊ sic nunq̄ȝ satisfactio mea fineȝ ha
bebit: ⁊ quod mihi cōtigit eueniet omnibꝰ ꝓ
peccatis suis in hac vita satisfacere nolenti-
bus: quibꝰ dictis disparuit. Ex predictis au-
ctoritatibꝰ: rationibꝰ: distinctionibꝰ: atqȝ exē-
plis patet. qualiter satisfactio ꝓ peccatis cui-
libet est necessaria ad salutē: ⁊ etiā patet quar
ta adoratio ad diuinū cultuȝ necessaria: que
dicta fuit virtualis: siue integralis. In qua
ostensum fuit qualiter ad diuinū cultuȝ sin-
gulariter sunt necessaria tria opa. vȝ opus cō
tritionis confessionis: ⁊ satisfactionis. et per

consequens etiam deniqꝫ patet.5. contemplatio latrie seu diuine adorationis:que dicitur contemplatio modificationis.In qua ostensum est qualiter deus veneratur corde:ore:atqꝫ operatione.Que simul omnia nobis concedat saluator noster iesus christus:qui viuit ꝛ regnat verus deus ꝑ īfinita secl'a scl'oꝝ amē.

¶ Feria.5.pꝰ tertiā dn̄icā q̄dragesime. Iteꝝ de.5.excellētia.videlicet de nobilitate. ipsius sacratissime fidei.

Tes christus filius dei viui.Scribunt̄ h̄ verba luč.4.c.ꝛ in euangelio occurrentis ferie.Post sacri euangelij literalem ꝛ moralem expositionem clarissimi ciues: exquo vt claruit in precedentibus sermonibus sufficienter declaraui de diuino cultu:seu de diuina adoratione.5.contemplationem.videlicet modificatiōis.In qua ōnsū fuit qualr̄ deus d̄bet adorari corde:ore:corpore:ꝛ triplici operatiōe.vꝫ cōtritionis:confessionis:ꝛ satisfactiōis.habeo in p̄nti feria de diuino cultu ꝛ adoratione declarare in ordine.6.contemplationem ipsius diuini cultus:valde profecto vtilē ꝛ mirabilē que dicitur cōtemplatio associatiōis. Cuius 6.cōtēplatiōis declaratio talis erit.

¶ De sexta ꝯtēplatiōe diuine adorationis:q̄ dicitur associatiōis:seu de hyꝑdulia.

Exta igitur contemplatio de cultu latrie seu de adoratiōe ad deū faciēda dr̄ associatiōis. Q̄m vltra supra dictas.5.cōtēplatiōes nō sufficit ad latriam seu ad diuinū cultuꝫ q̄ solum adoret̄ ipse deus vel ip̄a sanctissima trinitas:sꝫ etiaꝫ oīo requiritur necessario q̄ adorent̄ quedam alia ꝑꝑ deū:tanq̄ ip̄ius diuine bōtatis ꝑtici patiua:sine quoꝝ adoratiōe nequaq̄ ip̄e deꝰ latrie cultu adorari posset.hic ē q̄ post declarationē eēntialē ip̄iꝰ latrie:oꝫ ad presens declarare quid eēntialiter sit hyꝑdulia:q̄ ad q̄sdam sp̄ales creaturas conuenit.Et vt sermo noster in forma debita reponat̄:seu in se aliq̄ lē formā contineat:notabimus ad presens de ip̄a hyꝑdulia tres veritates. Pria dicitur veritas quidditatis. Secūda dicitur veritas specialitatis. Tertia dr̄ veritas cālitat̄

¶ De triplici veritate hyꝑdulie:ꝛ prio d̄ pria que dicitur veritas quidditatis.

Rima igitur veritas hyperdulie dicit̄ veritas quidditatis.In hac veritate essentialiter demonstro per suā diffinitionē quid sit hyꝑdulia.Hyperdulia igitur ꝑm Alex.de ales in tertia ꝑte sūme.i tractatu de latria:de hyperdulia:ꝛ dulia.Hyperdulia iquit est honor quidam valde magnus qui simpliciter exhibetur creature rationali excellenti per maiorem affinitatem ꝛ coniunctionem ad ipsum deū.h̄ alex. Declaraui diffinitionē tm̄ simpliciter de verbo ad verbum:qm̄ in.2.veritate īmediate sequenti de ip̄a hyperdulia clarius ꝛ diffusius declarabitur.

¶ De secunda hyperdulie veritate que dicit̄ veritas specialitatis.

Ecūda insuper veritas hyperdulie dicitur veritas specialitatis. Q̄m in diffinitiōe suprapositā hyꝑdulie:dr̄ q̄ honor magnus ip̄ius hyperdulie simpliciter dꝫ exhiberi creature excellenti ex magna cōiunctione ad ipsum deuꝫ:habemꝰ videre quot sūt res sp̄aliter excellentes:q̄bus post deum hic magnus honor soluꝫ est exhibendus.Et dicendū:q̄ quinqꝫ generibus rerum creatarū:hic honor magnus hyperdulie d̄betur. Primo debet̄ christo. Secūdo hūanitati xp̄i. Tertio cruci. Quarto virgini. Quito ymagini.¶ Prio dico q̄ honor magnꝰ hyperdulie debetur xp̄o tanq̄ creature excellenti.Intellige tn̄ vt imediate declarabitur respectu solius humanitatis.Absolute tn̄ si queritur qua adoratione debeat xp̄s adorari.Respōdo ꝑm Tho.tertia ꝑte sūme q.25.ar.j.q̄ debꝫ deū adorare vnica adoratione.videlicet latrie.Cū.n.in xp̄o sit vna ꝑsona tm̄ ꝛ due nature: est quidem vna adoratio:ꝛ vnus honor ex parte eius qui adoratur. Ex parte vero cause qua adoratur: possunt dici plures adoratiōes.vt verbi grā:si in vno homine sint plures excellētie que sūt cāe honoris.vt puta ꝑlatio:scia:ꝛ virtus:erit vnus honor ex ꝑte eius qui honorat̄: ꝛ plures cāe honoris.Q̄ idē hō ē q honorat̄ ꝛ ꝑꝑ ꝑlationē ꝛ sciam ꝛ ꝑꝑ virtutē:sic in xp̄o est cū sit vna tm̄ ꝑsona:dicēte Athanasio in simbolo.Naꝫ sicē aīa rōalis ꝛ caro vnus est homo:ita deus ꝛ hō vnus est christus. Erit propter hoc vna adoratio eius. Cuꝫ vero sint plures cause honoris in xp̄o:erūt plures adoratiōes eius: vt scilicet alio honore adoretur propter scientiaꝫ

īcreatam:ꝛ alio honore adoretur propter scīe-
tiam creatā. videlicet hyperdulie. h Tho. Ex
qua distinctiōe patet: qua adoratione christ⁹
debeat adorari. ¶ Secūdo etiam dico ꝙ ho-
nor magnus hyperdulie debetur humanita-
ti⁹ ipius christi tanꝗ̄ rei excellenti. Vñ si que
ritur qua adoratione hūanitas christi debeat
adorari absolute. Respondeo ꝭm Tho. in ter
tio. di. 9. ar. 2. ꝛ tertia parte sūme. q. 25. ar. 2. q. j.
ꝙ debet adorari duplici adoratione. videlicet
latrie ꝛ hyperdulie. Nam humanitas christi
pōt dupliciter intelligi ꝛ considerari a nobis
Vno mō prout est ꝯiūcta diuinitati: ꝛ sic de
betur ei adoratio latrie: ꝛ ratio est: quia tc̄ nō
adoratur ratione sui sed ratione diuinitatis.
ꝭm quā christus nō est minor patre ꝫ equalꝭ
ei. Alio modo cōsideratur prout separata ē a
diuinitate: ꝛ prout est creata tam pulcra: tam
sancta: tam perfecta: ꝛ debetur tūc ei adora-
tio nō latrie que soli deo creatori debet̄: neqꝫ
etiā dulie que cōmuniter alijs creaturis exhi
betur: sed solum quedam adoratio maior du
lia: quā greci hyperdulia vocant. Nam inter
omnes alias rōnes existētie illa est precipua
qua creatura honoratur ratione vnionis ad
creatorem. sicut humanitas christi: ꝛ ea q̄ ad
eam pertinent. Et ideo talis adoratio: vel re-
uerentia: siue seruitus ꝛ subiectio que huma-
nitati christi debetur: spāli nomine hyperdu-
lia nominat̄: q̄si sup duliā ad latriā accedens
h Tho. Alex. aūt in tertia parte sūme. in expo
sitiōe pmi precepti. vbi agit̄ de adoratiōe dei
querit vtrū eadem adoratione. s. latrie christ⁹
ꝭm deitatē ꝛ humanitatē dꝫ adorari. Et rñ-
det in corpore qōnis di. In christo inquit est
dignitas persone ꝛ diuersitas naturarū. quia
psona vna est in duabus naturis. Respicien
do igitur dignitateꝫ psone: sic vna debet̄ xpo
adoratio: quia ipse est vna persona: ꝛ vna di-
gnitas psonalis: ꝛ hec adoratio est latria. vn-
de ꝛ Jo. dama. tertio sen. suaꝝ di. 9. Timeo i
quit carbonē tangere propter ignē copulatū
ligno. Adoro xpi naturā ꝑpter dei mei simul
vtranqꝫ propter carni vnitā deitatem. Non
enim quartā appono personā in trinitate: sed
cōfiteor personā vnā verbi ꝛ carnis eius. hijs
verbis insinuari videtur christi humanitatē
cum verbo vna adoratione esse adorandam
attēdēdo vnitateꝫ persone. Respiciendo aūt
diuersitatē naturarū est differēs adoratio: qꝛ
ibi est natura diuina que adorando est latria

ibi est ꝛ humanitas ex qua parte distinguēdū
est: qꝛ ipsa humanitas potest simplr̄ ꝭm se cō
siderari inquātum est creatura quedam tam
pulchra taꝫ sancta: vel prout est diuinitati cō
iuncta. Si consideretur ꝭm se: dico ꝙ ei debe
tur adoratio: que est dignior ipsa dulia: ꝛ ꝭm
hoc scribit̄. ps. Adorate scabellum pedū eius
vbi dicit glo. Caro christi si nō i pietate a ver
bo dei assumpta adoratur: non illa adoratio-
ne que latria est: que soli creatori dbetur: sed
illa que dignior est dulia. h glo. Si autem cō
sideretur ꝑut est diuinitati vnita: ꝭm hoc fue
re varie opiniones: quia quidam dixerunt ꝙ
debetur ei dulia hoc mō sed dignissima. Alij
autem dixerūt ꝙ debetur ei latria: ꝭm Aug.
qui supra illud. Non turbetur cor vestrū. di-
xit. Ego dñicā carnem immo perfectaꝫ in chri
sto humanitatem ideo adoro: ꝙ a diuinitate
suscepta: ꝛ diuinitati vnita est: vt non aliuꝫ ꝛ
alium: sed vnum eundēqꝫ deum ꝛ hominem
filium dei eē confiteor. Deniqꝫ si hominē se-
paraueris a deo: illi nunꝗ̄ credo neqꝫ seruio
Et loquitur hic de adoratione qua latria ac
cipitur seu distiguitur tripliciter. Vno modo
dicitur ꝑprie. s. cultus qui soli deo debetur: si
ue intelligatur quātū ad dignitatem: in cuius
participatione nō est creatura: vel in cuius ē
participatiōe. ¶ Scdō modo dicit̄ latria stri
cte: cum. s. restringitur vocabulum ad seruitu
tem que debet̄ creatori ratione dignitatis: in
cuius participatione nō est creatura: ꝛ sic ac-
cipitur latria i glo. illa deo cui debetur latria
dño cui debetur dulia. In participatione eni
istius dignitatis que designatur h nomine
deus: ꝭm ꝙ accipit naturaliter: et est dignita
tis que designatur hoc nomine creator non
est creatura. ¶ Tertio mō dicitur large non
solum seruitus que debetur dignitati dic̄ sed
ēt ipsi creature vnite. In q̄ sensu dic̄ Raba-
nus Caro christi adoranda est sicut verbum
sed nō omni spē latrie: qm̄ nō adoramus eaꝫ
oio prostrati in terra: sic vt credamus ꝙ nos
creauit de nichilo: vt sacrificem⁹ ei sicut deo
sed adoramus eam: qm̄ per ipsaꝫ redēpti su-
mus: ꝛ sic dicitur latria nomine extenso: ꝛ sic
respiciendo vnitatē persone vna est adoratio
latrie. Respiciēdo autem diuersitatem natu
raꝝ: differens est adoratio. Diuina eni natu-
ra semper adorat̄ latria: hūana nā sīlr̄ i se cō
siderata semper adoratur hyperdulia: prout
est sanct⁹ sanctoꝝ. i. honore quodaꝫ q̄ ē minor

latria. Considerata vero: vt diuinitati vnita
adoranda est latria extenso nomine latrie. ħ
Alex. verbalr. hāc eandez sententiā ponit do
minus Bonauē. in tertio. di. 9. ar. j. q. j. in cor
pore. q. Ex hac insup distictione patet etiam
qua adoratione adorari debet hūanitas xpi.
¶ Quarto insup dico ꝙ honor magnus hy-
perdulie qui tñ minor est latria debetur cru-
ci. videlicet ipius christi: tanq̄z rei excellēti. Si
queritur igit qua adoratione debeat crux xp̄i
adorari. Respondet Tho. in. 3. di. 9. ar. 2. q. 4.
ꝛ tertia parte sūme. q. 25. ar. 4. di. Crux iquit
xp̄i pōt tripliciter cōsiderari a nobis. ¶ Pri
mo inq̄ztum est simplex quedā res insensibi-
lis: vt puta lignum sculptum. vel pictuz: ꝛ tūc
nulla reuerentia: vel honor debetur ei. Et rō
est: quia honor non debetur nisi ratiōali crea
ture: creature āt isensibili nō. ¶ Secūdo mo
do consideratur crux inq̄ztum est quedā res
ipsius christi: ꝛ tūc est adoranda a nobis ado
ratiōe hyperdulie que minor est latria. ¶ Ter
tio modo consideratur crux inq̄ztuz represen
tat nobis figuram christi extensi ꝛ crucifixi: ꝛ
inq̄ztum ex contactu eius ad membra christi
eius sanguine est perfusa: ꝛ tunc adorat a no
bis ea adoratiōe qua christus pro nobis cru
cifixus est: videlicet latrie: ꝛ propter hoc etiaz
crucē alloquimur ꝛ deprecamur quasi ipsuz
crucifixum xp̄m dicentes. O crux aue spes
vnica ꝛc. Alie vero cruces ꝓut sunt quedam
imagines impresse iquācūq̄z alia materia la
pidis vel ligni vel auri vel argenti non ado-
rātur: nisi vt imago christi extēsi: quā venera
mur adoratione latrie: ꝛ sic alias cruces. Alie
vero que fuerūt instrumēta passionis christi
puta. Calui. corona: lancea: ꝛ huiusmodi. non
adorant a nobis adoratiōe latrie: sicut ea que
dicūt signū hominis qd apparebit in celo: vt
dicitur Mat. 24. Ideo mulieribus dixit an-
gelus. Iesum queritis nazarenum crucifixuz
nō dixit Iesum lanceatum: clauatum: corna
tum: ꝛ huiusmodi. Et inde ē ꝙ hymaginē cru
cis christi veneramur in quacūq̄z materia vi
detur. Nō aūt hymaginē clauorum vel quod
cūq̄z huiusmodi. Quāuis etiā omnia predi-
cta ex contactu sancti corporis ꝛ sanguis xp̄i
decenter adoremus: vt dicit Dama. libro. 4.
Nō tñ adoramus adoratiōe latrie sicut ipaz
crucem. ħ Tho. Dominus autē Bonauē. in
. 3. di. q. ar. j. q. 4. in corpore. q. sic dicit. Cū que
ritur an cultus latrie sit exhibēdus cruci xp̄i

sicut ꝛ ipsi christo. Respōdeo ꝙ sup hoc mul
tiplex est modus dicendi. Quidam enim di-
cere voluerunt: ꝙ ipsi cruci simpliciter debet
honor qui dicitur hyperdulia: ꝛ ratio huius ē
quia ipsa crux fuit instrumentum quoddam
totius redēptiōis humane. In ipsa eni salus
ꝛ redēptio totius humani generis est facta: ꝛ
ideo omnes homines debent ei hūiliter esse
subiecti: subiectione speciali ꝛ notabili: ꝛ pro-
pterea dicūt debere adorari eam excellentio-
ri adoratione q̄z sit dulia: que debetur ratio-
nali creature. Quia tñ crux ista: neq̄z est deus
nec aliquid ipsi diuinitati vnitum: ideo nō est
ei cultus latrie exhibendus: propter hoc ꝙ te
net mediuz inter latriam ꝛ duliam: adoratio
crucis dicitur hyperdulia. Sz quoniā adora
tio, sicut allocutio videtur esse solūmodo in-
ter res rationis capaces. Adoratio enim que
dam est oratio ad aliqd ordinata. Vnde ado
rare est aliqd orare. Crux autez christi omni-
no caret rōne: ideo alij dixerunt eam non eē
adorandaz: nisi inq̄ztum in ea adoratur chri-
stus: nec aliqua est ei honoris reuerentia exhi
benda nisi ratione crucifixi: sicut nec hyma-
gini nisi ratione hymaginati: ꝛ ideo dixerunt
ꝙ cruci christi simpliciter est adhibēdus cul-
tus latrie: ꝛ nullius alius neq̄z dulie neq̄z hy
perdulie. Rem enim insensibilem stultuz est
honorare: ꝙ cum pro indifferenti habeat ho-
norem ꝛ vituperium: ꝛ hoc nituntur confir-
mare per Dama. in caplo de sanctis hyma-
ginibus. di. ꝙ non adoramus crucem sed ty-
pum idest figurationem: ꝛ sic non videtur ꝙ
crux adoretur inq̄ztum est res aliqua: sed sim
pliciter inquātum est signum: verumtamē si
consideremus verba Damasc. in. c. de cruce
videtur ꝙ non solummodo cruci christi pro-
ut est signum: siue inq̄ztum typus est: sed etiā
ratione materie exhibenda est reuerētia: quia
non solum est veneranda vt figura: sed etiam
vt lignum crucis in quo dominus pependit.
In alijs vero crucibus veneranda est solum
figura: ꝛ non materia: ait eni Dama. sic. Ipz
quidē preciosuz lignum crucis venerabile in
quo seipsuz pro nobis christus obtulit: vt san
ctificatum tactu corporis ꝛ sanguinis decen-
ter est adorandū: ꝛ post sequitur. Si autem ex
alia materia factum est: non materiam ado-
ramus sed typum. Vnde ꝛ si aurum ꝛ precio
silapides fiunt post typi dissolutionem: non
sūt adorandi. Ex quo colligitur: ꝙ aliqua ipsi

cruci sit reuerentia exhibenda etiam exce-
pta adoꝛatione latrie:⁊ huius signuꝫ est quia
ecclesia solemnizat in crucis inuentione ⁊
exaltatione:sicut in festiuitatibus sanctoꝛuꝫ:⁊
ideo neuter predictoꝛuꝫ modoꝛū videtur om
nino sufficiens:propterea intelligenduꝫ est ꝙ
duplici mondo exhibetur alicui honoꝛ. Ali-
qn̄ in obsequiū reuerētie:⁊ iste est honoꝛ ve
nerationis. Aliquādo in testimonium virtu-
tis ⁊ famulatuꝫ conplacentie:⁊ iste est honoꝛ
adoꝛationis. vterqꝫ autem honoꝛ istoꝛū offer
tur ipsi cruci. Nam crucem adoꝛamus ⁊ cru
cē veneramur:sed in hoc est differētia: qꝛ ho
noꝛ veneratiōis:exhibetur ipsi cruci tanq̄ꝫ in
strumēto nostre salutis. Unde sic̄ exhibemꝰ
reuerentiam sacramentis:quia in eis est ali-
quo modo nostre salutis causalitas: sic cruci
xp̄i ⁊ clauis eius aliqua reuerētia est exhibē-
da. Et respectu istius honoꝛis habet crux i se
aliqđ ꝓpter qđ debet honoꝛari. Honoꝛ aūt
adoꝛatiōis offertur ip̄i cruci xp̄i ratione cru-
cifixi. Nemo enim intendit ei placere:vel ab
ea aliquid impetrare:sed ei solū qui in ea affi
xus fuit:⁊ sic nō debet̄ ei isto modo nisi adoꝛ-
ratio latrie. Sic ergo cruci xp̄i duplex ho-
noꝛ debetur:⁊ vnus quidem est latria. Alius
vero nō debet dici latria nec dulia: quia nō
est species adoꝛationis: sed vocari potest spe
cies veneratiōis. h Bonauē. verbaliter. Idē
quoqꝫ Bonauē. vbi. s̄. eadē di. ar. ⁊. q. in solu
tione vltimi argu. dicit ad illđ quod obicitur
ꝙ crux nihil meruit:⁊ nihil doloꝛis sensit:er-
go nullus debetur ei honoꝛ. Respondeo ꝙ si
cut duplex ē laus:ita duplex ē honoꝛ. Aliquid
enim laudatur propter excellentiam sue na-
ture:sicut res pulchꝛa ⁊ bona ꝑ propꝛiaꝫ na-
turam. Aliquid laudat̄ propter virtutis stre-
nuitatem:⁊ h quidē laus respicit merita. pꝛia
vero nō:sic ēt duplex est honoꝛ: quidam ex
hibetur in testimonium virtutis: ⁊ iste non
est exibendus cruci nisi ratione ipsius cruci-
fixi in quo fuit omnis virtus. Alius auteꝫ est
honoꝛ qui exhibetur in signum alicuius no-
bilitatis ⁊ excellentie: ⁊ hoc modo honoꝛ nō
exigit merita:nec requirit virtutem in hono
rato vel cognitionem:sed solū aliquā rōnem
dignitatis ob quā đbet̄ sibi reuerentia:⁊ hoc
modo quadā nobilitate deus lignum crucis
nobilitauit:duꝫ in ea pepēdit:⁊ genus huma-
nuꝫ liberauit:⁊ ideo crucē laudamus ⁊ vene-
ramur:⁊ multiplices eius laudes decātat ec-
clesia. ⁊ per presentiaꝫ illius sacratissimi ligni
multa impensa sunt fidelibus beneficia ⁊ mi
racula. h ibi verbaliter. ¶ Ex predictis patet:
qua adoꝛatiōe crux christi santissima debeat
adoꝛari. ¶ Quarto insuper dico. ꝙ honoꝛ ma
gnus hyperdulie debetur:virgini scilcet Ma
rie. vnde si queritur qua adoꝛatione glorioſa
virgo a cunctis fidelibus debeat adoꝛari. Re
spondet Alexan. de ales in tertia parte sūme
in tractatu de latria:duluia:⁊ hyperdulia di.
Adoꝛatio ⁊ honoꝛ qui debetur beate virgini
est cuiusdā pꝛerogatiue singularis. Un̄ emi-
nētius sibi debetur honoꝛ dulie ceteris crea-
turis. Et h inquantū ipsa est mater dei. Un
de cum adoꝛo matrem dei:non adoꝛo eaꝫ vt
mei conditricē:⁊ sic non adoꝛo eam adoꝛatio
ne latrie que creatoꝛi debetur. Sed quia ado
ro eam vt matrem dei:honoꝛo eam vt ma-
trem mei creatoꝛis:⁊ hoc propter ipsum crea
toꝛeꝫ. vnde rō honoꝛis beate virginis est ipse
honoꝛ creatoꝛis:⁊ sic honoꝛ qui exhibet̄ bea-
te virgini:est pꝛerogantiue excellētis:qui ho-
noꝛ hyperdulia vocatur. Hec Alexā. sn̄ialiter
Eiusdeꝫ sententie est Tho. tertia parte sūme
q. 25. ar. 5. dominus auteꝫ Bonauen. clarius
loquēs in tertio. di. 9. ar. j. q. 3. in coꝛ. q. hoc idē
asserit di. Cū queritur qua adoꝛatiōe debeat
adoꝛari mater chꝛisti. Respōdeo ꝙ beata vir
go Maria pura creatura est:⁊ ideo ad hono
rem ⁊ cultum latrie non ascendit:sed quoniā
excellentissimum nomē habet:ita ꝙ excellen
tius pure creature conuenire nō pōt:ideo nō
tm̄ debet̄ ei honoꝛ dulie sed hyperdulie. Hoc
autem nomen ꝙ exn̄s virgo dei mater tante
est dignitatis:ꝙ non solum viatoꝛes sed etiā
conpꝛehensoꝛes:non solum homines sed etiā
angeli reuerentur quadaꝫ pꝛerogatiua sp̄ali.
Ex hoc eni ꝙ mater dei pꝛelata ceteris crea
turis est. decens est eaꝫ pꝛe ceteris omnibus
creaturis rationalibus honoꝛari ⁊ revereri.
Hic āt honoꝛ cōsueuit a magistris hypdulia.
idest superduliā vocari:⁊ accipitur verbū illđ
de glo. sup. j. Rubꝛica. c. 8. vbi dicit̄. Quod du
plex. est dulia. s. dulia maioꝛ:⁊ dulia mioꝛ. sed
cōcedēdū est oīo:ꝙ hypdulia respectu marie
excellētie ⁊ affinitatis cū ipso deo cōuenit sin
gulariter ip̄i virgini glorioſe. h Bonauē. ver
baliter. Si autē vltra predicta quereretur an
debeat exhiberi maioꝛ honoꝛ virgini q̄ꝫ cru-
ci chꝛisti. Respondet Alex. vbi supꝛa:⁊ Tho.
in. 3. di. 9. ar. 2. q. 3. ⁊ tertia parte sūme. q. 25. ar.

s. q distinguendum est. Nam crux christi põt duobus modis considerari. ¶ Primo inquantum est simpliciter quedam res: & tunc maior honor incomparabiliter debetur virgini quam cruci: & hoc duplici respectu. ¶ Primo quia crux christi prout in se cõsideratur: nullo modo est adoranda: pro eo q non est capax honoris: cum sit insensibilis & irrationalis: sed beata virgo secundum seipsam est capax honoris ergo &c. ¶ Secundo modo cõsiderari potest crux vt est hymago christi crucifixi: & tũc maior honor est exhibẽdus cruci quam virgini: & ratio est: quia crux inquãtum est hymago christi crucifixi: adoratur adoratiõe latrie: nõ aũt beata virgo: sed solum adoratione hyperdulie. ¶ Ex premissis igitur claret: qua adoratione adorari debeat gloriosissima virgo maria

¶ Quinto etiam dico q honor magnus hyperdulie debetur hymagini. s. ipsius gloriose virginis. Unde si queritur qua adoratione hymago seu figura virginis debeat adorari. Respondet Bonauentu. in. 3. di. 9. ar. j. q. 2. & etiã Tho. i. 3. di. 9. ar. 2. q. 2. di. q hymago virginis potest dupliciter considerari. ¶ Prio quantum est simpliciter res quedam: vt puta lignum sculptum vel pictũ: seu lapis marmoreus & huiusmodi: & tũc nulla adoratione nec dulie nec hyperdulie nec latrie talis hymago est adorãda. Unde nulla reuerẽtia est ei exhibenda: & ratio est: quia reuerentia non debetur nisi ratiõali creature que venerationis est capax. ¶ Secundo potest considerari prout est hymago virginis: & tunc cum idem sit modus hymaginis: & in rem cuius est hymago: cum virgo adoretur adoratione hyperdulie: cõsequẽs est q talis hymago virginis sit adoratione hyperdulie adoranda. A simili dicas de hymagine ipsius christi: qui si simpliciter consideretur: prout est res quedã: nullus est ei honor exhibẽdus. Si vero consideretur prout est hymago christi: cum christus adoret adoratione latrie: consequens est etiã q talis hymago christi sit adoratione latrie adorãda. Cetere vero oẽs sanctorũ atq sanctarum hymagines: prout ipsorum personas representant: debẽt simpliciter adoratiõe dulie adorari. Ex premissis igitur patet: qua adoratiõe adorari debeat hymago christi: hymago virginis: atq hymago sanctorum: & sic per consequens etiam patet secunda veritas que erat de hyperdulia declaranda.

¶ De tertia hyperdulie veritate: que dicitur veritas causalitatis.

Tertia deniq veritas hyperdulie dicitur veritas causalitatis. Quoniã enim vt imediate declaratum est: hymago christi virginis atq sanctorum a fidelibus cõmuniter adorãtur. videndum est vt cordialibus & deuotius tales hymagines venerẽtur qua de causa debeant specialiter adorari. precipue cũ Exo. 20. precipiat deus. Non facies tibi aliquam hymaginem: neq sculptam similitudinẽ. Et breuiter est sciendũ secundum Alex. de ales in tertia parte sũme. q. 16. & etiam secundum Tho. in. 3. di. 9. ar. 2. q. 2. & in tertia parte sũme q. 25. ar. 3. & etiam secundum Bonauen. in. 3. di. 9. ar. j. q. 2. q quinq de causis predicte hymagines christi: videlicet virginis atq sanctorum a cunctis debẽt deuotissime & cordialiter venerari. Quarũ prima dicitur causa incarnatiõis Secunda dicitur causa eruditionis Tertia dicitur causa dilectionis. Quarta dicitur causa institutiõis. Quita dicitur cã recordatiõis. ¶ Prima igitur causa dicitur causa incarnationis: licet enim prohibitum esset in veteri lege exo. 20. ne quis faceret sculptilie: seu hymaginem. hoc ideo erat: quia deus humanam naturam nundum assumpserat. Tunc enim cum deus omnino spiritus esset & incorporeus insigurabilis erat: ideo tunc figurare erat error & impietas: cum sic esset figurare quod diuinitatis erat: cum deus omnino sit incircumscriptibilis & insigurabilis. Contra quod etiam faciunt illi omnino bestiales: qui deũ pingunt barbatum: & pro trinitate pingunt mõstrum habens tria capita cum tribus calicibus ad bibendum: quod valde periculosum est & detestandum. Insuper erat prohibitum tunc temporis hymagines fieri: quia tũc precipue erãt homines valde proni ad idolatriam. Et ideo exo. 20. sequitur. Non adorabis eam neq coles. Nam gentiles cõtra faciebant: cõmutando gloriam inuisibilem incorruptibilis dei in similitudinem visibilem hymaginis corruptibilis hominis: vt dicitur ad ro. j. Et ideo illa adorando peccabant duplici ratione. ¶ Prima est: quia quidam eorum adorabant hymagines vt res quasdam credentes in eis esse aliquid muneris & diuine virtutis: propter responsa que demões in eis dabant: & alios huiusmodi effectus. ¶ Secunda ratio est: propter res quarum erãt hy-

magines. Statuebant enim huiusmodi hymagines aliquibus creaturis quas in eis quadam veneratione venerabantur. Sed nō sic est quo ad humanam naturam in noua lege. Nam exquo deus factus est homo: et veritas declarata: possunt hymagines fieri et adorari. Nec obstat quod aliqui dicunt quod non debet fieri: eo quod sunt occasio erroris: quia tunc hoc veruz esset quando adorarentur ratione sui: ita quod crederetur aliquid diuinum illic esse Nunc aūt non sic est. Si aūt aliqui ibi errāt illud prouenit ex malitia sua: quia nolūt scire quod scire debent. Nam littere fiunt vsqz in hodiernum diem et bonis sunt in bonuz: malis aūt in malum: sicut et hymagines. Adoramus cum adoratione latrie hymaginem christi qui est verus deus: non propter ipsam hymaginem sed propter rem cuius hymago est Et sic ex predictis patet prima causa adorationis hymaginum: que dicitur causa incarnationis. ¶ Secunda causa quare hymago christi: virginis: atqz sanctorum: deuote et cordialiter debet adorari: dicitur cā eruditionis seu instructionis. Certum est enim vt habet. 6. ethicorum. et li. de sensu et sensato. quod oīs scientia et cognitio ortum habet a sensu: et similitudine. Quod sic patet. Nam potentia intellectiua per scientiam aliquid cognoscit eē albū vel nigruz: ex eo quod prius illud sensibile et materiale obiectū a potētia sensitiua visibili fuit apprehēsuz. Quo concesso: certum est a simili quod cū christus: virgo maria: martyres: ceteriqz sancti sint penitus semoti a potentia sensitiua et visiua: licet illi qui litteras sciūt de ipsis quasi plenā sciētiā habeāt: tū rudiores et simpliciores persone que litteras et scripturas penitus ignorant de ipsis nullaz quasi hūt nec formā nec sciētiā: et propter hoc optima res est et necessaria: quod hymagines sanctorum sensibiles aut per sculpturā: aut per picturā omnino habeant: vt ex tali sensibili et materiali hymagine: vel similitudine sanctorum: possint qui litteras vel scripturas ignorāt: aliqualem scientiaz et notitiam de essentia ipsius christi crucifixi: seu virginis atqz sanctorum habere vt sicut litterati et scientifici sanctorum essentiam per scripturas cognoscant: sic et simplices seu rudes hoc idem per sculpturam seu depictam hymaginem discant. Ex predictis etiam patet Secunda causa adorationis hymaginum: que dicitur causa eruditionis.

¶ Tertia cā quare hymago christi virginis et sanctorum debet adorari: dicitur causa dilectionis. Sententia est philosofi tertio de anima. et primo de regimine principum. quod cognitio boni est causatiua amoris boni: quod sic patet. Nam cum homo aliquid materiale tam per intellectum quam per potentiam sensitiuam bonum esse cognoscit: statim inducitur imo cogitur ad illud amandum. Quo concesso: certum est quod dum persona videt hymaginem christi virginis atqz sanctorum: essentie ipsorum representatiuam: statim eius voluntas mouetur: immo quasi cogitur ex quadam cordiali dilectione ad diligendum veram essentiam per talem hymaginem significatam: quā dilectionem et si habitualiter habeant: tamē ex sensibili hymagine in eam actualiter feruntur. Proinde multos actus charitatis et dilectionis qui vtiqz sunt meliores et nobiliores ipso habitu: sensibilis hymago generat: qui actus: remota sensibili hymagine nequaquam generarentur. Optimū igitur est: et fuit tales hymagines itroduxisse propter affectiuam tarditatem: et etiā propter homines qui non excitantur ad actualē deuotionē cū aliqua audiunt de sanctoruz memoria: vt sic saltem moueantur dum ea in picturis quasi presentia cernūt: pro eo quod plus excitatur affectus noster per ea que videt quam per ea que audit. Ex predictis igitur patet tertia causa adorationis hymaginuz: que dicitur causa dilectionis. ¶ Quarta etiā causa quare hymagines sanctorum debent adorari dicitur causa instructionis. Sicut enim habemus in decretis. 19. di. c. Sic omnes. vbi dicitur. Sic omnes apostolice sedis sanctiones accipiēde sūt tanquam ipsius diuina voce petri firmate sunt ibi propter hoc igitur cum ab apostolica sede institutum fuerit quod hymagines sanctorum deuote debeant venerari: debet quisqz cuz magna deuotione hymagines honorare. Et quod ecclesia velit que errare nō potest quod hymagines tales venerentur patet. Nam Gregorius papa sereno episcopo Marsiliensi: et ponitur de cōsecra. di. tertia. c. Perlatū ad nos fuit quod inconsiderato zelo succensus sanctorum hymagines sub hac quasi excusatiōe ne adorari debuissent confregeris: et quidem quia eas adorari metuisses omnino laudamus: fregisse vero reprehēdimus: dic frater a quo factum sacerdote aliquando auditum est quod

fecisti. Aliud est eniz picturam adorare: aliud per picture hystoriam quid sit adorandū adiscere. Nam quod legentibus scriptura: hoc hydiotis prestat pictura cernentibus: quia in ipsa ignorantes vident quod sequi debeant. in ipsa legunt: qui litteras nesciunt. Unde & precipue gentibus pro lectione pictura est. h ibi. Item de conse. di. 3. c. venerabiles. Septima synod⁹ ait venerabiles hymagines christiani non deo vt Gentiles appellant: neqꝫ seruiunt eis vt diis: neqꝫ spem salutis ponūt in eis: atqꝫ ab eis expectant futurum iudicium: sed ad memoriam & recordationem primitiuorum venerantur eas & adorant: sed nō seruiunt eis cultu diuino nec alicui creature hec ibi. Ex predictis etiaꝫ patet. Quarta causa adorationis hymaginuꝫ: que dicitur causa institutionis. ¶ Quinta deniqꝫ causa quare hymagines sanctorum debent adorari: dicitur causa recordationis. Quanuis eniꝫ ꝯm philosofum secundo de anima. memoria fit conseruatiua specierum: tamē memoria ipsa de se valde labilis est: dicente eodem philosofo lib. de memoria & reminiscentia. Memoria inquit est passio perfecta in parte sensitiua corporis animati p sensuꝫ velut pictura q̄ remanet abeūte sensibili: propter hoc qui sūt in multo motu propter passionem anime vel corporis: etatis vel infirmitatis eis nō fit memoria: sicut si fieret motus vel impressio sigilli in aquam fluentem: ideo multum iuuenes & senes sūt inmemores. hec ibi. Cū igitur multi ex labilitate memorie que audiunt vel legunt de ipsis sanctis seu de gestis eorū virtuosis retinere non possunt: ideo nō inmerito hymagines introducte sūt: quas dum proprijs oculis sensibiliter vident: statim de sanctis ipis recordantur. Et precipue videtur eē seu fuisse necessaria super omnes hymagines hymago ipsius crucifixi: per cuius contuituꝫ intellectus quasi cogitur ad reducenduꝫ memorie infinita beneficia que ab ipso xp̄o sꝯqꝫ suscepit: propter hoc Bonauen. in. 3. di. 9. ar. 2. q. 2. in solu. vlti. arti. de ipsis hymaginibus exemplificat dicens. Narrat inquit Dama. duo que sunt ad hymaginis confirmationeꝫ Unum ꝙ quedā hystoria refert ꝙ Abagar⁹ Rex quēdam pictorem miserat christum cō figurare: sed nequeunte pictore propter coruscantes a facie christi radios: accipiēs pānuꝫ lineum christus quē pictor habebat in manibus ac in ipsum respicere proprie faciei super imponēs in vestimento illo suiipsius hymaginem absterxisse quā Abagaro misit. Et iterum accepimus Lucaꝫ euangelistam depinxisse dominū & matrē eius. h Bonauen. verbaliter. Dic si placet de facie sancta saluatoris que & sudariū appellatur: & habetur Rome in sancto Petro. quā christus sancte veronice tradidit. Item dic hystoriam de facie depicta saluatoris: que miraculose apparuit sancto Joā. laterano: que etiam adhuc ibi habetur. Ex predictis omnibus patet: quid est hyperdulia adorari: & quibus de causis hymagines christi: virginis: & sanctoruꝫ debeāt venerari: & adorari clementissimus deus qui viuit & regnat in secula seculorum.

¶ Feria sexta post tertiam dominicam quadragesime: iteruꝫ de quinta excellentia. videlicet de nobilitate ipsius sacratissime fidei.

Venit hora & nunc est quādo veri adoratores adorabunt patrē in spiritu & veritate. Scribuntur. h verba Jo. 4. c. & in euangelio occurrētis ferie. Post sacri euāgelij litteralem & spūitualē expositionem preclarissimi ciues: exquo vt claruit in precedentibus sermonibus sufficienter tractaui de adoratiōe latrie atqꝫ hypdulie. Habeo in presenti sermone & feria singulariter tractare de dulia seu de adoratione dulie: sine qua adoratiōe nec adoratio latrie nec hyperdulie sufficerent ad salutem. Cuius virtutis dulie declaratio talis erit.

¶ Item de sexta cōtemplatione diuine adorationis: que dicitur assotiatiōis: seu ð dulia.

Quoniam vltra supradictas. 5. contēplatiōes ð latria nō sufficit ad latriā seu ad diuinum cultum ꝙ soluꝫ adoretur ipse deus vel ipsa trinitas: sed etiam vltra adorationem hyperdulie: que debetur rationali creature excellenti: necessario requiritur ꝙ adorētur etiā quedam rationales creature non excellētes pp deū tāꝗ̄ de bonitate

ipsius dei participantes: sine quarum adoratione nequaꝗ̃ de⁹ ipse vero latrie cultu adorari posset. hinc est ꝙ post declarationez essẽtialem ipsius latrie ⁊ hyperdulie: necesse hẽo ad presens declarare quid eẽntialiter sit ipsa virtus dulie: pro qua declaranda tres cõtemplationes annotabimus. ¶ Prima dicitur cõtemplatio Quidditatis. Secunda dicitur contemplatio Maioritatis. Tertia dicitur cõtemplatio Spetialitatis.

De triplici contẽplatione dulie. Et primo de prima que dicitur cõtemplatio quidditatis.

PRima igitur contemplatio dulie dicitur ꝯtemplatio quidditatis. In hac ipsa contẽplatione habem⁹ videre quid sit ipsa dulia essentialiter. quam diffiniens Alexan. in tertia parte summe. in tractatu de latria: dulia: ⁊ hyperdulia. et etiam tho. ⁊ Bonauentura in. 3. di. 9. sic dicunt. Dulia ẽ honor quidam cõmunicabilis solum creature rationali: non excellenti ⁊ particulari participatione diuini doni. ¶ In hac diffinitione tria sunt declaranda. ¶ Quorum primũ est videre quid significetur per illa verba: dulia est honor cõmunicabilis solum rationali creature. ¶ Secundum est videre quid significetur per illa verba: non excellenti. ¶ Tertium ẽ videre quid significetur per illa verba ex ꝑticulari ꝑticipatiõe. ¶ Primũ hẽm⁹ declarare quid significetur per illa verba: dulia est honor cõmunicabilis solum rationali creature. Et certum est ꝙ dicit rationali creature: ad differentiam omniuz aliarum irrationabilium creaturaꝝ quibus nullus debetur honor. Et ratio est: q2 vt dicit philosoph⁹ in quarto ethicorũ. honor est exhibitio reuerentie in testimoniũ virtutis. Sz cum virtus vt dicit idem philosophus secundo ethicorũ sit habitus electiuus ex ratione procedens: ⁊ solus homo sub celo vtatur ratione: sequit̃ ex hoc ꝙ solus homo potest esse virtuosus: ⁊ per consequens ei soli debetur honor propter virtutem. Econtra vero cum omnes irrationabiles creature careant ratione ⁊ aptitudine ad virtutẽ: sequitur ex hoc ꝙ nulla creatura irrationalis ẽ capax honoris qui ex virtute dulie procedit. ¶ Secundum declarandum est videre quid significetur per illud verbum quod habet̃ in diffinitione: cuz dicitur non excellenti. Et certũ est ꝙ sic dicit ad differentiam christi ⁊ virginis gloriose: quia cũ simpliciter dicamur excellentes propter maximam affinitatem ⁊ cõiunctionez ad ipsum deum: eis solis debetur excellens honor. scilicet hyperdulie: vt superius declaratum est. Econtra cum omnis alia rationalis creatura careat illa affinitate ad deum: propter hoc non vocatur excellens: ⁊ ideo ei debetur minor honor ꝗ̃ sit hyperdulia: qui vtiq3 honor dulia appellatur. ¶ Tertium declarandum ẽ videre quid significetur per illa verba: ex particulari participatione cuiusdaz diuini doni. Et certũ est ꝙ hoc iõ dicit diffinitio: q2 cum duplex sit bonum. videlicet vniuersale: ⁊ particulare. vniuersale bonũ simpliciter ẽ in deo ⁊ nullatenus potest esse in aliqua creatura: sed solum particulare bonum. ⁊ ratio est: q2 vt dicit Cõmentator. 3. de anima. Quodlibet vniuersale seu quelibet propositio vniuersalis simpliciter se extendit ad infinita. Cum igitur solus deus habeat infinitam essentiam: omnis vero creatura rationalis habeat finitam: sequitur ex hoc ꝙ solus deus ẽ capax infinite bonitatis: infinite potentie atq3 sapientie. Et licet deus in se habeat vniuersalem ⁊ infinitam bonitatem potentiaz atq3 sapientiã: cum s̃m Dyoni. lib. de di. no. Dẽ bonũ nãlit̃ sit suiipsius diffusiuũ ⁊ cõicatiuũ hinc est ꝙ de⁹ ipse cõicat per gratiã aliquaz ꝑtez sue bonitatis potẽtie atq3 sapiẽtie. Nã alicui cõicat potẽtiã ⁊ dñiuz super alias creaturas: que potestas ⁊ dñiuz aut electiue aut permissiue a deo vtiq3 ꝓcedit. ad Ro. 13. Ois potestas a domino deo est. Alicui etiã cuz sit sapiens sapientiam cõicat ⁊ facit eum sapientem: que sapientia etiam a deo procedit. ecclesiastici primo. Ois sapiẽtia a dño deo ẽ. Alicui vero cum sit infinite bon⁹: cõicat bonitatem ⁊ facit eum bonum: que vtiq3 bonitas a deo procedit: dicẽte platone i thimeo. Sicut omne veruz ẽ a primo vero: sic omne bonum ẽ a primo bono. Que simul tria cõplectitur Jacobus in ꝑmo. c. sue canonice. Omne datum optimũ: ⁊ omne donum perfectuz de sursum ẽ: descendens a patre luminum. ꝓpter hec igitur bona que deus cõmunicat rationali creature: ei adoratio dulie ratione alicuius excellentie sibi a deo cõicate debetur. Unde propter hoc merito adoramus ecclesiasticos ꝑlatos ⁊ tẽporales dominos: pro-

pter quādam cōformitatem ad deum in dominio ⁊ poteſtate. Adoramus etiā ⁊ veneramur doctores ⁊ magiſtros ꝓp quādā cōformitatem ad deum in ſcientia ⁊ ſapiētia. Adoramus inſuper viros ſanctos ⁊ bonos ꝓpter conformitatem ad deum in bonitate atqȝ virtute. Ex quibus patet: ꝙ rationali creature p̄dictis reſpectibus debetur adoratio dulie: ratōne ꝑticipationis alicuius diuini doni: atqȝ benefitij ſibi a deo excellenter collati. ¶ Nota tamen ꝙ dominiuȝ alia ratiōe cōpetit deo ⁊ alia homini: eo ꝙ excellentia dn̄ij vel poteſtatis que eſt in deo ē in ſūmo: q̄ꝛ deus habet vniuerſale ⁊ plenariuȝ dominiū reſpectu totius ⁊ cuiuſlibet creature: que totaliter diuine ſubicitur poteſtati. Poteſtas aūt que eſt in homine ſeu bonitas ⁊ ſapientia nō ē ſumma: immo eſt ab illa ⁊ ſub illa ⁊ ad illaȝ. Secūdum enim ꝙ homo perticulam hȝ poteſtatis participatam a deo ſuper aliquem hominem vel ſuper aliquam creaturam debetur ſibi dulia: que nihil aliud eſt q̄ȝ ſeruitus quedaȝ q̄ debetur homini ratione particularis dn̄ij. Et ideo dulia que exibet̄ hōi dn̄anti ſm̄ debitam ſeruitutē: eſt alia virtus a latria que exhibet debitam ſeruitutē diuino dominio. vnde ſicut differunt dominiū dei ⁊ dominium hominis: ita differt honor ab honore. ſ. latria a dulia. ¶ Ex predictis patet declaratio prime contēplationis. videlicet quid eſſentialiter ſit ipſa dulia.

¶ De ſecunda contemplatione dulie: q̄ dicit̄ cōtemplatio maioritatis.

s Ecunda ergo cōtemplatio dulie dicit̄ cōtemplatio maioritatis. Declarato enim q̄liter honor dulie debet̄ ratiōali creature ex participatione alicuius diuini doni: in hac ſecūda cōtemplatione quero an omnes rationales homines ſint ſimplicit̄ eq̄liter honorandi: an magis vel minus debeat vnuſquiſqȝ honorari q̄ȝ alius. Ad qđ breuit̄ Reſpondeo: ꝙ cum bonitas a deo participata mereatur honorari. ſciendum eſt ꝙ triplex in homine rationali bonitas inuenit̄. Prima dicitur bonitas eſſentialiſ. Secunda dicitur bonitas habitualis. Tertia dicitur bonitas actualis. ¶ Prima bonitas que meretur honorari dicitur eſſentialis. Per bonitatem eſſentialeȝ intelligo ſimpliciter ſb̄ſtantiā ipſi⁹ anime in ſuis puris naturalibus conſtitutā: que cū in ſe hēat ſimilitudinē diuine hymaginis: ⁊ per conſequens naturalē aptitudinē ad virtutē gratiā ⁊ gloriam meret̄ honorari. Unde cuilibet habenti hymaginē dei: ē ſimpliciter honor dulie exhibēdus: niſi ſit cōfirmatus in malo: vt demones ⁊ dānati: in q̄bus eſt ligata aptitudo naturalis ad gratiam gloriam ⁊ virtutē: propter quod eis non ē honor dulie exhibendus. Sed ſi querat̄ an ī puris naturalib⁹ debeatur maior honor vni aīe q̄ȝ alteri. Reſpondeo ꝙ non: ſȝ dȝ oībus eq̄liter honor exhiberi. Et ratio eſt: q̄ꝛ ſm̄ Bona. in ſecundo. di. 32. in queſtionibus circa litteram. q. vltima. Et etiam ſm̄. tho. in. 2. di. 32. omnes anime rationales habent in ſe equaliter hymaginem ⁊ ſimilitudinem dei: ſeu ab origine omnes pure rationales anime ſūt eq̄les quantum ad ſubſtantiam ⁊ eſſentiam: q̄ vt dicit philoſophus ītio methaphiſice. Omnes ſpecies equaliter predicantur de ſuis indiuiduis: quod nequaq̄ȝ eſſe poſſet: ſi forme eſſent inequales. Cum igitur omnes pure anime rationales ſint equales quantuȝ ad hymaginem ⁊ ſimilitudinem dei in ſua origine Concludo ꝙ omnibus animab⁹ equalis honor dulie debetur. ¶ Secunda etiam bonitas que meretur honorari honore dulie dicitur habitualis. hic honor debetur animabus in hac vita exiſtentibus habentibus in ſe habitum alicuius ſapientie ſeu virtutis ⁊ bonitatis. Et ſi queritur hoc modo an debeatur maior honor vni perſone q̄ȝ alteri abſolute Rn̄deo ꝙ ſic. Et ratio ē: quia vt dicit auctor ī lib. de cauſis. Ubi pluſ eſt de cauſa ibi plus debet eē de cauſato. Sed cum cauſa honoris dulie ſit ſapientia virtus atqȝ poteſtas: ⁊ maior ſapientia: maiorqȝ virtus atqȝ poteſtas inueniatur in vno q̄ȝ in alio: concluditur ex hoc ꝙ vbi ē maior ſapientia bonitas ⁊ poteſtas: ibi requiritur maior veneratio. Nam magis meretur honorari imperator q̄ȝ rex: ⁊ rex q̄ȝ dux: ⁊ ſic de ſingulis: quoniam in eo ē maior dignitas poteſtatis. Similiter theologus q̄ȝtū ad hoc magis meretur venerari q̄ȝ ſimplex legiſta vel cāoniſta. Et virtuoſior pl⁹ meret̄ honorari q̄ȝ ſimplex virtuoſus. Preterea ponatur ꝙ quidam ſit rex vel domin⁹ alicuius prouincie ⁊ tamen careat omni ſapientia ⁊ virtnte. cum ſit omnino malus indiſcretus. inprudens ⁊ demens: huic tali ſim-

plıciter respectu dominij ⁊ potestatis debe-
tur honor dulie. Si aũt vnus alius sit domi
nus ⁊ vltra hec est valde sapiens sed in ope-
ribꝰ malus vitiosus: huic debetur maior ho
nor dulie q̃ꝫ primo. Si vero reperiatur tertiꝰ
qui habeat potestatem dominij: habeat sapi-
entiam ⁊ bonitateꝫ: tali debetur de iure ma
ximus ⁊ triplicatus honor dulie. Quod dixi
de tēporalibus dominis: intelligo etiam de
ecclesie prelatis quibus debetur maximus
honor: si vltra prelationem sunt actualiter vir
tuosi. dicente apostolo. i. ad thi. 5. Qui presũt
duplici honore digni sunt. Animaduerte que
so: q̃ꝫ graui penitentia seculares a deo plectē
di sunt: qui interdum ⁊ si videant prelatum
seu patrem spiritualem esse sapientem ⁊ vir-
tuosum: nullo tamen honore quasi si esset asi
nus carens dominio eum venerantur: sed po
tius derident ⁊ contemnũt: cum tamen vt ꝑ
tactum est triplici honore dulie venerandus
sit. ¶ Tertia deniqꝫ bōitas que meretur ho
norari honore dulie dicitur actualis. hāc bo-
nitatem actualem respectu glorie consũma-
te habent omnes sancti ⁊ sancte. Nam qui
libet sanctus actualiter maior est in poten-
tia: sapientia: ⁊ virtute: q̃ꝫ sint simul omnes
homines huius mũdi. ⁊ ratio est: quia talis sā
ctus habet dominium in celo quod est maiꝰ
omni dominio huius vite. ¶ Item plus in-
telligit de deo: cuꝫ eum facie ad faciem con-
templetur: q̃ꝫ simul oēs sapientes huiꝰ mũ
di. ¶ Item perfectius diligit deũ ⁊ omnes ꝓ
ximos q̃ꝫ simul omnes homines huiꝰ mũdi
quia actualiter habet maiorem virtuteꝫ cha
ritatis ⁊ amoris. Et hec veritas dicitur a sal
uatore Mat. xi. Qui minor est in regno celo
rum maior est illo. s. Johe Baptista. qui ad
huc in hac vita viuebat de quo loquebatur.
Maior scilꝫ actu in potentia sapientia ⁊ cha
ritate. licet habitu Joannes baptista eē pos-
set sicut fuit post mortem suam maior pluri-
bus angelis tam in sapientia q̃ꝫ in charitate
Quibus premissis: ꝙ scilicet maior est pote-
stas sapientia ⁊ bonitas in quolibet sancto
quantũcunqꝫ minimo: q̃ꝫ in quocunqꝫ homi
ne huius vite: concludo ꝙ si hominibꝰ p̄ñtis
vite habentibus potestateꝫ sapientiā ⁊ boni-
tatem debetur honor dulie: a fortiori eodem
honore dulie omnes sācti debēt a nobis ado
rari. Et ideo videmus ꝙ reges: duces: ⁊ Im
peratores: episcopi: Cardinales papa: ⁊ omnes

veri christiani adorant plus sanctũ Bernar
dinum: qui tñ dũ esset i hac vita erat simplex
⁊ pauperculus frater: q̃ꝫ simul oēs homines
p̄ñtis vite: dicentes omnes Sancte Bernar
dine ora pro nobis. Et nō tantũ bonitas ani
marum sanctarũ honore dulie debet hono-
rari: sed insuper bonitas reliquiarum corpo
rũ coꝝ. Nam ſm tho. parte tertia sũme. q. 25
⁊. 22. ar. secundo. non tantuꝫ anime sanctoruꝫ
venerari debent: sed insuper reliquie corpoꝝ
eorũ pro vt sunt ossa cineres vel pulueres a
christianis honore dulie debent venerari.
Et hoc triplici ratione. Primo ratione as-
similationis. Secundo ratione perfectionis
Tertio ratione intentionis. ¶ Primo rati-
one assimilationis sic. Clarum est eni ꝙ ma-
ior est ad parentes affectus q̃ꝫ ad vestimēta
coꝝ: vel quicquid aliud sit ꝑtinens ad paren
tes: eo ꝙ familiarius ⁊ intimus coniungunt
nobis q̃ꝫ patria ānulus vel vestimenta eorũ
Sed videmus ꝙ qui habet affectũ ad aliquē
omnia que de ipso relinquunt post mortem
veneratur: non solum corpꝰ aut partes corpo
ris eius: sed etiam alia exteriora: vt puta ciui
tatē: ānulum: vestes: ⁊ similia. Quod si sic est
ergo multo magis reliquie sanctorum q̄ sũt
menbra ipsius christi vniuersaliter venerari
debemꝰ adoratiōe dulie. ¶ Secũdo hoc idē
probo rōe ꝑfectiōis sic. Certum est ꝙ dei fili
os ⁊ amicos honorare debemꝰ: sꝫ sancti fue
runt filij dei ⁊ amici dñte propheta. Ego di-
xi dij estis ⁊ filij excelsi omnes. Et ipse salua
tor Joh. 15. ait Vos amici mei estis si fc. q. p. v. ꝑ
cipue tamen eoꝝ q̄ fuerunt templuꝫ dei: ⁊ or-
gana spũs sancti in eis habitantis ⁊ operan
tis: ergo ⁊c. Nota tamen ꝙ sanctis non hui-
nius vel adoramus quasi obnoxij eis: sed qꝛ
fuerunt ⁊ sunt nostri doctores ad celum: vel
per eruditionem: vel per administrationem:
vel per exemplum: vel per intercessionem.
¶ Tertio hoc probo ratione imitationis sic.
Clarum est ꝙ nos tenemur imitari deum ⁊
conformari ei: sed ipse deus huiusmodi reliq
as conuenienter honorat per illas miracula
faciendo: ergo nos a simili idem facere debe
mus. Honoramus enim reliquias martyrũ
vt eum cuius sunt adoremus. Honor eni ser
uorum redundat in dominum. vbi nota ꝙ
quāuis corpus alicuius sancti sit insensibile
nec per consequens sit nostre veneratiōis ca
pax: adoramus tamen ipsum adoratione du-

lie:vel ipsius reliquias:non propter ipsuz sim pliciter sed propter tres rationes. ¶ Prima ē propter deum cuius minister fuit. ¶ Secū da propter animam que ei vnita fuit que nūc fruitur deo. ¶ Tertia quia idem corpus ē vni endum anime ad glorie cōplementum. Ex q bus tribus rationibus clare patet: qualiter re liquie sanctorum merito venerari debeāt ho nore dulie: licet quantum ad sensum videa tur esse quid inutile. Que simul omnia con firmantur per dictum sancti Maximi epis copi in sermone plurimoruz martyrū dicen tis. Honoremus beatos martyres principes fidei: intercessores mundi: precones regni: co heredes dei. Quod si dicas mihi quid hono ras in carne iaz resoluta atqz consumpta: de qua iam deo nulla cura est. Et vbi est illud charissimi quod ipsa veritas loquitur per ꝓ phetaz. Preciosa in conspectu domini mors sanctorum ei⁹. Et iteruz. Mihi aūt valde ho norificati sunt amici tui deus. Honorare de bemus seruos dei: quāto magis amicos dei. De quibus alio loco dicitur. Dominus cu stodit omnia ossa eorum: vnum ex his non conteretur. Honoro ḡ i carne Martyris ex ceptas pro christi nomine cicatrices. Hono ro pro confessione domini sanctos cineres. Honoro in cinerib⁹ semina eternitatis. Ho noro corpus quod mihi deum meum ostēdit diligere: quod me propter deum mortem do cuit non timere. Cur autem non honorēt cor pus illud fideles quod reuerentur ꝛ demo nes. Quod affixerunt in supplicio hoc glori ficant in sepulchro: honoro itaqz corpus qd christum honorauit in gladio: ꝛ quod cū chri sto regnat in celo. hec ille ad litteram. Ex qui bus omnibus patet: qualiter non tantuz ani me sanctorū: sed insuper eorum reliquie ꝛ p̄ cipue ab ecclesia approbate debentur a cun ctis fidelibus honorari dulia: atqz humiliter venerari. Et sic etiam per consequens patet declaratio secunde cōtemplationis de dulia que dr̄ cōtemplatio minoritatis.

¶ De tertia contemplatione dulie: que dicit contemplatio specialitatis: seu de maxima ve neratione sacerdotū ꝛ prelatorū ecclesie.

Tertia igitur contēplatio dulie dicitur contemplatio specialitatis. Demon strato quid essentialiter sit dulia: ꝛ eti am ꝙ honor dulie non equaliter debet om nibus exhiberi: sed maior debetur vni perso ne ꝙ̄ alteri: restat videre cui in presenti vita debeatur maior honor super oēs creaturas. Et cum duplex precipue sit dignitas que ho norari meretur. scilicet dignitas spiritualis ꝛ mundana. si queritur cui debetur maior ho nor. Respondeo absolute ꝙ dignitati spiritu ali: seu prelatis ecclesiasticis ꝛ precipue sacer dotibus: ꝓinde si ponātur ab vna parte om nes milites: comites: marchiones: duces: re ges: ꝛ iperatores. Ab altera vero parte sim pliciter ponatur vn⁹ simplex sacerdos: ꝛ que ratur cui maior honor ꝛ reuerētia debetur. Clamans Rn̄deo sacerdoti: sacerdoti: sacer doti. Et ꝙ sacerdotibus: ꝛ per consequens prelatis ecclesiasticis debeatur magis incon parabiliter honor dulie quam cunctis do minis orbis terre tripliciter probo. Pri mo auctoritatibus. Secundo Rationib⁹ Tertio Exemplis. ¶ Primo auctorita tibus probo ꝙ dignitas sacerdotalis debe at magis honorari ꝙ̄ quelibet dignitas se cularis. Naz prime pe. secūdo dicitur. Uos estis genus electum: gens sancta: regale sa cerdotium: populus aquisitionis: vt virtutes annuncietis eius qui de tenebris vos voca uit in admirabile lumen suum. hec ille. Item Augusti. lib. de dogmatibus ecclesiasticis ait Nulla maior est dignitas sub celo ꝙ̄ sacer dos dei ad celestia sacramenta per tractan da consecratus. O sacerdos dei: si altitudi nem celi contemplaris: altior es. si pulchritu dinem solis lune atqz stellarum rimeris pul crior es. si discretionem angelorum discreti tior es. si omnem dominorum sublimitatem sublimior es: solo tuo creatore inferior. hec il le. Item Bernar. in sermone de octaua pa sce ait. Quantam dignitatem: quantam no bilitatem: quantum enim donum contulit vobis deus o sacerdotes: prerogatiuam eniz ordinis nostri pretulit deus omnibus regi bus ꝛ imperatoribus terre: pretulit ordinem nostrum omnibus ordinibus mundi: immo vt altius loquar pretulit vos deus omnibus ordinibus angelorum: ꝛ omni angelice hie rarchie. Sic enim non angelos sed semē ha brae apprehendit ad faciendam redemptio nem: sic non angelis sed hominibus solisqz sacerdotibus commisit dominici corpis ꝛ sa guinis ꝯsecrationē. O igit̄ veneranda sacer dotis dignitas in terra: in quorum ma

nus filius dei velut in vtero beate virginis in carnatur. O celeste misterium per quod pater et filius et spiritus sanctus tanta mirabilia operatur: ita quod subito idem dominus qui in celo residet in manibus vestris sacrificatur. Unde dominus gloriatur: Angelus admiratur: horret infernus: contremiscit diabolus: quem revereri etiam plurimum debet omnis humana atque mundana celsitudo. hec Bernardus. Item ecclesiastici. 7. In tota anima tua time deum: et sacerdotes illius sanctifica. honora deum ex tota anima tua: et honorifica valde sacerdotes. Item beatus pater noster Franciscus vt habetur in conformitatibus: vt fratres suos induceret ad singulariter reuerendum sacerdotes sepius hec verba dicebat. Audite fratres mei: si Beata virgo honoratur vt dignum est: quia filium dei portauit in sanctissimo ventre suo. Si baptista beatus contremuit et non audet contingere sanctum dei verticem. Si sepulchrum in quo per aliquod tempus iacuit tanta reuerentia veneratur: quantum debet esse sanctus et iustus: qui iam non mortuum: sed glorificatum et in eternum victurum: in quem desiderant angeli prospicere contractat manibus: corde atque ore assumit: et alijs quoque porrigit ad sumendum. Qua propter: sicut supra omnem hominum genus: et supra angelos: propter hoc misterium vos sacerdotes dominus honorauit: ita et vos cum super omnes diligere reuereri et honorare curate. Dico enim vobis: quod si obuiarem angelo et sacerdoti simul: prius reuerentiam debitam facerem sacerdoti quam angelo dei. hec beatus Franciscus verbaliter. Crisostimus insuper. 96. di. c. Si imperator. ait. Si imperator catholicus est: quod salua pace ipsius dixerimus: filius est non presul ecclesie. ad religionem competit discere ei conuenit non docere habet priuilegia potestatis sue que administrandis legibus publicis diuinitus consecutus est: et eius beneficijs non ingratus: contra dispositionem celestis ordinis nil vsurpet. Ad sacerdotes autem deus voluit que ecclesie disponenda sunt pertinere: non ad seculi potestates: quas si vere fideles sunt: sue ecclesie sacerdotibus omnino voluit esse subiectas. hec ille. Denique Grego. Mauritio regi. ij. q. j. c. sacerdotibus. ait. Sacerdotibus non vt terrena potestas dominus noster citius indignatur: sed excellenti consideratione propter eum cuius serui sunt ita eis dominatur: vt etiam eis debitam reuerentiam impendat. Nam in diuinis eloquijs aliquando dij. aliquando angeli vocantur. Nam et ad Moysem de eo qui ad iuramentum deducendus est dicitur. Applica illum ad deos. scilicet sacerdotes. Et rursum scriptum est. Dijs non detrahes: id est sacerdotibus. Et propheta ait Labia sacerdotis custodiunt scientiam: et legem requirent ex ore eius: quia angelus domini exercituum est. Quid igitur mirum si pietas vestra illos dignetur honorare: quibus in suo eloquio honorem tribuens deus: eos aut deos et angelos appellat. hec ille. Ex predictis auctoritatibus patet: qualiter sacerdotalis dignitas magis meretur incomparabiliter honorem dulie: quam omnis mundana potestas simul. ¶ Secundo hoc idem probo triplici ratione. Primo ratione finalitatis. Secundo ratione paternitatis. Tertio ratione vtilitatis. ¶ Primo ratione finalitatis. Fundamentum huius rationis ponitur a philosopho tertio topicorum. di. Cuius finis melior: ipsum quoque simpliciter melius est: patet hec regula. Nam ponatur quod hic sit duplex vinum: quorum vnum est simpliciter bonum: aliud est optimum: clarum est quod illud optimum arguit vineam illam a qua egressum est fuisse meliorem quam sit vinea alterius simpliciter boni. Similiter ponatur quod medicus materialis sanet corpus infirmi: econtra confessor qui est medicus spiritualis: sanet animam ab infirmitate peccati: cum sanitas anime sit melior sanitate corporis: clarum est quod confessor dicetur esse nobilior in opere suo: quam medicus materialis in arte sua. Quo supposito peto quod sit officium optimum temporalium dominorum: et certum est quod eorum officium est regere terras: conseruare statum suum temporalem facere temporalem iusticiam: vt seruetur in populis pax ciuilis et cetera huius. Ulterius peto quod est officium sacerdotum et spiritualium prelatorum: et certum est quod officium eorum est habere curam simpliciter et regimen animarum et administrare eis spiritualia sacramenta: quibus perueniant ad eternam vitam. Quod bene saluator insinuauit loquens Petro: et dicens ei prout scribitur. Jo. 21. Simon Joannis amas me: dicit ei petrus: domine tu scis quia amo te. Dicit ei dominus. pasce oues meas. scilicet rationales animas: spiritualibus sacramentis. Et ter hoc idem replicauit. Ecce quod Petro in persona omnium sacerdotum commissa est animarum cura

⁊ spiritualia ministrare. Quibus premissis scilicet ꝙ officium dominorum ē regere co⁊ terras ⁊ ciuitates: offm̄ vero sacerdotū ē cō-uerso ē hr̄e curā ⁊ regimē aiaꝝ: ⁊ simpliciter spiritualia nobiliora sint q̄3 tēporalia: sicut ha betur. 12. q. prima. c. precipimus. sequitur ꝙ sa cerdotalis dignitas incomparabiliter ma-gis meretur honorari omni alia potestate se culari. Et ꝙ sacerdotis offm̄ sit simpliciter spi ritualia ministrare: patet ex duobus. s. Ex in terpretatione nominis: ⁊ ex effectu ¶ Pri-mo ex interpretatione nominis. Nam ideo dicitur sacerdos quasi sacra dans: eo ꝙ ipse a domino sacra suscipit: que etiam ipse po-pulo suo dispensat. Quod confirmans tho. in. 4. di. 24. ar. 3. q. 3. in solu. primi argumēti dicit. Sacerdos interpretat̄ quasi sacer dux: eo ꝙ per misterium spirituale sacerdos ē me diū inter deum ⁊ populum: quē per spiritua-lia ꝑducit ad deū: seu sacerdos iterpretat̄ sa cra dans. Aliquis autē pōt sacra dare duo-bus modis: auxiliādo: vel dispensando. Pri mo modo auxiliando: ⁊ isto modo quilibet iustus inquantū sacra sua merita dat vel cō municat alijs auxiliando vel cohoperando alij ad meritum vite eterne interpretatur sa cerdos. Et propter hoc dicit Criso. ꝙ omnis sanctus est sacerdos: nō autem omnis sa cerdos est sanctus. Secūdo pōt aliquis dare sacra: videlicet sacramenta ministrando vel dispensando. Et hoc modo nomen sacerdo-tis est institutū: ad significandum eum sim-pliciter qui sacra dat in sacramentorum dis-pensatione. ⁊ sic ille qui est in gradu ordinis constitutus simpliciter dicit̄ sacerdos. ¶ Se cundo etiā patet ex effectu: ꝙ videlicet solius sacerdotis officium ē sacra ⁊ spiritualia mi-nistrare. Nā deus ipsis solis hoc priuilegiū concessit vt possint dare ordines in ecclesia sua qui sunt septem. Primꝰ est hostiariorū. secundus lectorum. tertius exorcistarum. q̄r tus accolitorum. ⁊ isti vocātur quattuor mi-nores ⁊ non simpliciter sacri: q2 post illorum susceptionem licitum est cuilibet matrimoni um contrahere. quitus ē subdiaconatus. sex tus est diaconatus. septimus presbyteratus ⁊ isti tres vocantur ordines maiores ⁊ sacri q2 post illorum susceptionem non est licitum matrimonium contrahere. Presbiteratꝰ ve ro est omnium ordinum perfectissimus: ⁊ ali orum terminus. alij autem sūt quasi sex gra dus: quibus ad tronum salomonis ascendit̄ Item eisdem solis sacerdotibus ⁊ non alijs dedit deus priuilegium ministrandi suis fi-delibus omnia ecclesie sacramenta que sūt septem. primum ē baptismum. secundum cō firmatio. tertium eucharistia. quartum peni-tentia vel confessio. quintū extrema vnctio. sextū ordo. septimum matrimonium. Ex qui bus patet: ꝙ respectu effectuum ⁊ nominis in terpretationis sacerdos interpretatur quasi spiritualia ⁊ sacra dans. Quod si diceres cū sacerdos interdum sit peccator: quomodo pōt in alijs infundere sacram gratiā dei. Respō dit magister i. 4. di. 19. c. 3. ꝙ hoc pōt pro suo offitio dignitatis: ⁊ allegans Aug. ait. Dictū est a domino. vz numeri. 6. ad moysē ⁊ Aron sacerdotes. Vos ponite nom̄ meū suꝑ filios israel: ⁊ ego dn̄s benedicā eos. hoc dixit vt grāz ꝑ ministeriū ordiati trāsfundāt hoibus nec volūtas sacerdotis obeē vel ꝓdesse pōt s3 tm̄ meritum benedictionem poscētis. hec ille Si igitur vt ex premissis patet sacerdos sim pliciter sacra ⁊ spiritualia mistrat: principes vero tēporalia ⁊ trena: clarū ē ꝙ in cōparabi lit̄ honobilior ē eiꝰ gradus ⁊ honore dignior q̄3 simul tēporalis statꝰ. Que simul oia ꝯfir mat tho. secūda secunde. q. 32. ar. 3. in corpore. q. di. Cum q̄rit̄ an elymosine spirituales sint nobiliores corporalibus. Respondeo ꝙ opa tio istaꝝ elymosinaꝝ pōt attēdi duplicit̄. vno mō pn̄t cōꝑari ad aliquē ꝑticularē casū: in q̊ tūc corꝑalis elymosina alicui spūali ꝑferet̄: vt puta magis eē pascēdū fame morietē: q̄3 do cēdū. sic ē idigēti. ſm phm meliꝰ dare q̄3 phi losophari. Alio mō pn̄t simplicit̄ attēdit̄ ⁊ s3 hoc elymosine spūales ꝑferūtur corꝑalibus triplici respectu. ¶ Primo q2 illd̄ qd̄ exhibe tur nobiliꝰ ē. s. donū spūale ⁊ ꝑeminet corꝑa li ſm illd̄ ꝓuerb. 4. Donū bonū tribuā vob̄ legē meā ne derelinq̄tis. ¶ Scd̄o respectu eiꝰ cui sbuenit̄: q2 spūs nobilior ē corꝑe. vn̄ sicut hō sibiipi magis d3 ꝓuidē quātū ad spm̄ q̄3 quātū ad corpus: ita ⁊ ꝓximo quē d3 sicut se ipsū diligē. ¶ Tertio ꝑ respectū ad ipos actꝰ quibus subuenitur pro christo: quia spiritua-les actus sunt nobiliores corporalibus qui sūt quodāmodo seruiles. hec tho. verbaliter. Qd̄ si sic est: ꝙ spirituales elymosine que anima-bus exhibent̄ ceteris paribus icōparabiliter sūt nobiliores m̄alibꝰ elymosinis que corꝑi bus tribuūtur: cōcludit̄ idē qd̄ ꝑus. Et cōfir

mo istā rōez sic. Cū in ecclesia sint multe di-
gnitates: videlicet archipresbyterorum: archi
diaconorū: episcoporū: archiepōrū: patriar
charum: cardinaliū: atqz vltimo gradu papa
lis dignitas: peto an dignitas sacerdotalis oī
bus predictis et etiam dignitate papali nobi
lior sit. Respondēt doctores cum distinctiōe
q̄ videlicet duplex ē dignitas. vna que habz
potestatē simpliciter supra corpus misticū .i.
supra christianos: conferendo eis ordines: et
quantū ad hoc conceditur: q̄ exquo papa hz
vniuersalē potestatez super totā ecclesiaz: seu
super omnes fideles: nobilior est simplici sa-
cerdote. Si autem loquamur de secunda di
gnitate. videlicet de potestate sup corpus chri
sti: verum dico q̄ tanto nobilior est dignitas
sacerdotis nobilitate pape: quanto nobilior ē
dignitas corpis christi veri dignitate simul
omnium fidelium. Et in hoc magis ē hono
randus sacerdos incōparabiliter: q̄z papa et
ceteri omnes ecclesiastici prelati. Et ratio est
quia nec alie dignitates nec papa inq̄ztum
papa possunt conficere corpus christi: quod
tamen pōt simplex sacerdos. imo vt ait Ri-
car. in. 4. di. 2. 4. ar. 5. q. 2. Siquis ordinare-
tur in episcopū seu in papā simpliciter et non
esset presbyter: nihil esset factum: et nullus or-
do posset ab eis ministrari. Quod si vt patz
sacerdos nobilior ē quantuz ad dignitatem
ipso papa. Si ergo omnes reges et imperato
res papā adorant et venerantur dum coram
eo genua flectunt et eius osculātur pedes: cla
ruz ē: q̄ quisqz sacerdos etiaz quantumcūqz
simplex: merito debet a cunctis fidelibus ve-
nerari. ¶ Secundo probo ratione paternita
tis: q̄ omnes fideles etiam dñi temporales
tenentur de necessitate salutis honorare du-
lie prelatos ecclesie: seu sacerdotes venerari
Fundamentum huius rationis ponit salua-
tor Mat. 19. di. Si vis ad vitā ingredi serua
mandata. Quo concesso: q̄ quisqz de necessi
tate salutis tenetur mandata dei adimplere
Claz est q̄ omnibus tam dominis q̄z seruis
precipitur Exo. 20. Honora patrē tuuz et ma
trē: vt sis longeuus super terram. Sz certū
est ṡm Aleran. de ales in tertia parte sūme
in expositione huius precepti: q̄ triplex singu
lariter est pr̄. videlicet pr̄ celestialis qui dat
animam: de quo Mat. 6. Pater noster qui
es in celis. Et deutero. 22. Ipse enim ē pater
tuus qui possedit et fecit et creauit te. Et ad

ephese. tertio. A quo omnis paternitas in ce
lo et in terra denominatur. ¶ Secundus est
pater carnalis: qui dat filio ṡbam corporalez
dicente pho lib. de animalibus. Sba corpo-
ris filij est pars ṡbe corporis pr̄is. ¶ Tertius
deniqz ē pater spiritualis: qui ministerialiter
per regenerationem baptismi et alioz sacra-
mentorum dat gratiam paruulis et adultis.
Nunc autē exquo omnes isti tres sunt pa-
rentes omnium fideliuz: merito tenetur vnus
quisqz propter predictum preceptum eos ve
nerari. Et primo pater celestis: cum creaue-
rit animam cum infinita potentia sapientia
et bonitate de nihilo: et eam in esse conseruat
et eam quātuz in se est beatificare velit: mere
tur honorari infinito honore latrie. De quo
honoris obligatione. primo thopicorū phs
ait. Deuz verū a quolibet venerari oporteat
siquis dubitat indiget pena: sicut qui dubitat
vtrū nix sit alba indiget sensu . hec ille. ¶ Se
cundo etiam virtute illius precepti honoran
dus est pater carnalis. Vnde Jero. de hono
re parentuz ait. Honorandi sūt parentes: qr
sunt primo nobis causa nascendi. Et ecclesia
stici. 7. dicitur. Honora patrē tuū et gemitus
matris tue ne obliuiscaris: et memento q̄ nī
si per illos non fuisses. Et. 9. ethicorum phs
ait. Patrē videtur homo magis debere ve
nerari q̄z etiam seipsum. Item. 9. ethicorum
ait. Magistris dijs et parentibus nō potest
reddi equale. ¶ Tertio deniqz per illud pre-
ceptum a fortiori est honorandus pater spiri
tualis. i. prelatus vel sacerdos: qui dum mini
sterialiter dant nobis gratiam dei et bene eē
quasi in infinitum magis honorandi sunt a
nobis q̄z parentes carnales. de qua magna
honoris obligatōne apostulus pme thi. 5. ait.
Qui presunt presbyteri duplici honore digni
habenẗ. Et Jero. 95. d. c. Esto ait. Esto hūilis
subiectus pontifici tuo: et quasi parentez ani
me tue honora et ama. Et Gre. 96. di. c. quis
dubitat. ait. Quis dubitat sacerdotes christi
regum et principum omniūqz fidelium ve-
ros patres et magistros censeri. Nonne mi-
serabilis insanie esse cognoscitur: si filius pa
trem: discipulus magistrum sibi conetur sub
iugare: et iniquis obligationibus illuz sue po
testati subicere: a quo credit non soluz in ter
ra sed etiam in celis se se ligari posse et solui
hec ille. Si igitur vt pater sacerdotes sunt pa
tres omnium regum principium atqz fide-

lium ergo ex precepto omnes tenentur eos
honorare. Quod si aliter fit: cum fiat con-
tra preceptum dei et voluntatem tales pro-
fecto maximam recipient penam. luc. 12. Ser
uus qui cognouit voluntatem domini sui et
non fecit: vapulabit multis plagis. Quid hic
dicemus de quibusdam qui non tantum ve
nerantur prelatos ecclesieq; sacerdotes: sed
insuper eis maledicunt: eos contemnunt: bo
naq; sua simul et famam eis diripiunt?
profecto tales patres suos spirituales sic vi-
tuperantes in hac vita: in futura ab ipso deo
maledicti erunt. Si enim illi maledicti sunt a
deo qui parentibus carnibus maledicunt.
Exo. 20. leui. 20. Qui maledixerit patri suo et
matri morte moriatur: et qui percusserit pa-
trem aut matrem morte moriatur: a fortiori
mala morte morietur: qui patri spirituali ma
ledixerit seu detraxerit vel percusserit. Non
ne vt habetur genen. 9. Maledictus fuit chã
a deo et patre suo: ex eo ꝙ pudenda patris sui
discohoperuit. Econtra vero Japhet qui
pudenda illius cohoperuit ab vtroq; bene-
dictus fuit: et certum est ꝙ sic. A fortiori, er-
go erunt benedicti a patre celesti: qui paren-
tibus spiritualibus benedicunt: seu eorum ma
lefacta quantum fas est cohoperiunt et excu-
sant. Oppositum vero erit de his qui eis ma
ledicunt et detrahunt: quoniam diuinam ma
ledictionem incurrent. Proinde Clemens
papa. secunda questione. 7. ca. sacerdotes.
§. Qualis. ait. Qualis cõdẽnatio eis immine-
at qui in patres spirituales peccant: diuina
scriptura ostendit dicens. Sicut enim cham
quia non operuit pudenda patris maledi-
ctus fuit: multo ampliori maledictione sunt
digni: qui patribus legatione dei fungenti-
bus contumeliam inferunt. hec ille. Itẽ Ana
cletus papa. 24. q. 7. ca. maiorem. ait. Sen-
tentia cham filij Noe qui verecunda patris
non operuit: sed vidẽda monstrauit. dãnan
tur qui suorum doctorum vel prepositorum
culpam produnt. hec ille. Proinde secundi
Regum. 6. figuratiue scriptum est. ꝙ dum ar-
cha domini reuerteretur de gabaa in hieru-
salem: bobus calcitrantibus archa inclinata
est: cui cum Oza leuites manum adhiberet
vt eam erigeret a domino percussus inte-
rijt. Moraliter per archam prelati intelligun
tur: per orã subditi: per inclinationem ar-
che casus prelatorum: per illum qui manum
adhibet reprehendentes subditi vel accusan
tes vitam eorum: qui a domino percussi in-
tereũt: q; faciunt contra ordinem charita-
tis et reuerentie sic detrahendo. ¶ Tertio eti
am probo ratione vtilitatis: ꝙ quisq; tene-
tur plus sacerdotes q̃ temporales dominos
reuereri. Fundamentum huius rationis po
nit philosophus tertio thopicorum. et. 9. ethi
chorum. di. Beneficiatus quisq; tenetur re-
pendere vices suo benefactori. Que veri-
tas etiam ponitur extra de testa. cap. Cum
in officijs. vbi dicitur. In offitijs charitatis
primo loco illis tenemur obnoxij: a quibus
beneficium nos cognoscimus recepisse. hec il
li. patet hec regula. Nam curiales ideo ser-
uiunt dominis suis: et eos venerantur qui ci
bum et vestimenta seu alia beneficia recipi-
unt ab eis. Hoc insuper patet in brutis ani-
malibus. Nam legitur ꝙ cum beatus Hie
ronymus viueret: extraxit spinam de pede vni
us leonis: qui postmodum pro gratitudi-
ne fratribus suis a monte ligna portauit ad
vsum monasterij. Quo presupposito: ꝙ tan-
to quisq; tenetur esse gratus erga benefacto
rem suum: quanto maius beneficium ab ip-
so recepit: certum est ꝙ sacerdos maiora be
nefitia cuilibet christiano impẽdit: q̃ simul
ei impendere possent omnes domini terra-
rum: pro quibus et merito venerari debet. vn
de. 5. maxima beneficia sacerdos prebet chri
stiano. quorum Primum dicitur benefi-
ciũ mũdatiõis. Scd'm beneficiũ Remissiõis
Tertium beneficium donationis. Quar-
tum beneficium Cibationis. Quintum be-
neficium Aperitionis. ¶ Primum benefiti
um qd' sacerdos cõmunicat christiano dici-
tur mũdationis. Certum est enim ꝙ omnes
nascimur filij ire seu in peccato originali: vt
dicit apostolus ad ephe. 2. Et etiam Augu. de
consecra. di. 4. c. firmissime. et insuper omnes
theologi in secundo. di. 30. Sine mundatio-
ne: aut huius originalis culpe: que fit ꝑ bap-
tismum: nullus saluari põt. Jo. 3. Nisi quis re
natus fuerit ex aqua et spũ. s. non põt introi-
re in regnũ dei. Nũc autem peto a te o chri
stiane: quis dat tibi hoc beneficiũ baptismi.
vtiq; sacerdos. Et lz i necessitate clarũ est ꝙ
omnes possunt baptizare: vir et mulier: fide-
lis et infidelis: dummodo habeant intentio-
nem baptizandi: et seruent formam eccle-
sie: tamen mulier presente viro non potest

baptizare.neqꝫ laicus presente clerico: neqꝫ clericus presente sacerdote. presbiter autem ſm tho. poteſt baptizare preſente epiſcopo hec omnia habentur de conſe.di.4.c.Mu-lier.c.Romanus.c.In neceſſitate.c.a quodā iudeo.ꝛ.c.Siue hereticus.Et.30.q.3.c.ſu per his.Ricar autē.in.4.di.5.ar.pmo.q.i.i corpore queſtionis dicit:ꝙ ſolus ſacerdos ē miniſter baptiſmi.Et idem.Ric.di.4.ar.j.q i.in corpore queſtionis ait. Paruuli i baptiſ mo recipiunt effectum baptiſmi:qui ſunt pec cati purgatio:gratie collatio:pene remiſſio:ꝛ carracteris indelebilis impreſſio.hec ille ver-baliter.O igitur xpiane magis teneris ſa-cerdoti ex beneficio baptiſmi ꝗꝫ ſi aliqs tibi dediſſet totuꝫ aurū mundi.Et ratio eſt:qꝛ ex baptiſmo acquiri pōt gratiā ꝛ amicitiaꝫ dei quā cū toto mūdi auro acqrere non poſſes. Exquo igitur non das tēporalia pro benefi-cio baptiſmi:ſaltē ꝓ recōpenſatione gratitu dinis teneris humiliter ſacerdotē venerari. ¶Secundum beneficiuꝫ qđ chriſtiano cōi-cat ſacerdos eſt remiſſio.Accidit eniꝫ plerun qꝫ:ꝙ poſt baptiſmū cōmittuntur multa pec-cata:ſine quorū pñia impoſſibile ē ſaluari.di cente dño Luc.i3.Niſi pniam egeritis: oēs ſimul peribitis.Sed qs eſt qui hoc benefici-um remiſſionis peccatorū actualiū pſtat chri ſtiano:vtiqꝫ ſacerdotes:quib⁹ a chriſto ꝛ nō alteri perſone:non ēt angelis hec auctoritas eſt cōmiſſa.Joh.20.Accipite ſpirituꝫ ſanctuꝫ quorum.r.p.r.e.ꝛ quorū.re.reten. ſunt. Hoc beneficium nullus preſtare pōt niſi ſacerdos vnde Ricē.in.4.di.i7.ar.2.q.4.in fine cor-poris queſtiōis ait.Qui nō hñt copiā ſacer-dotis ꝛ hñt rationalē excuſationē ꝛ legitimā non tenentur ad obſeruationeꝫ huius precep ti.Non enim ē dicendū vt quidā dicunt:ꝙ tales de neceſſitate teneātur laicis ꝯfiteri:cū non ſit preceptū confiteri niſi ſacerdoti. hec. Ricar.verbaliter.Et in.4.di.i8.ar.j.q.pma dicit.Quod deus effectiue peccata dimittit: ſolus aūt ſacerdos miſterialiter.Et in.4.di. 9.ar.primo.q.prima.in queſtione. Vtrū cla-ues ꝛ poteſtas remittendi peccata ſint data alicui preterꝗꝫ ſacerdoti.Reſpōdit ꝙ nō.Et ꝙ plus ē auctoritatē remittendi peccata ſa-cerdotes veteris legis nunꝗꝫ habuerunt. Nec inſup glorioſa virgo Maria.vñ Inno centius terti⁹ cꝭ.de pe.ꝛ re.c.Noua.ait.No ua ꝗdam ſunt noſtris aurib⁹ intimata ꝙ ab batiſſe ꝓprias moniales benedicunt:ipſaruꝫ ꝯfeſſiones in criminibus audiunt.Et legen-tes euangeliuꝫ preſumunt publice predicare Cuꝫ ergo abſonū ſit pariter ꝛ abſurdū:man-dam⁹ quatenus ne id de cetero fiat.Curetis firmiter inhibere: qꝛ licet beatiſſima virgo Maria dignior ꝛ excellētior apoſtolis fuerit vniuerſis:non tamen illi ſed iſtis tantuꝫ do minus claues regni celorum cōmiſſit.hec ille His premiſſis o chriſtiane ſi medicus tēpo ralis ſanaret plagas ꝛ infirmitatē corporis tui:vtiqꝫ pro gratitudine honorares eū.A for tiori teneris venerari ſacerdotē: qui median te ſacramento ſeu medicina perfectiſſime cō feſſionis ꝛ penitentie ſanat animaꝫ tuam ab omnibus plagis peccatoruꝫ.Proinde Eccle ſiaſtici.38.dicitur.Honora medicum.ſcilicet ſpiritualē:propter neceſſitatem: etenim crea-uit illū altiſſimus.Sed heu quidam tanquā frenetici contra medicos ſpirituales inſani-unt: eoſqꝫ detractationibus dilacerāt ꝛ diſer punt.¶Tertiū beneficiū qđ ſacerdos cōmu-nicat chriſtiano dicitur donationis.Cū eniꝫ peccator per mortalē culpā mereatur dupli-cē penā.ſ.tēporalem ꝛ eternā: ſacerdos pmo remittit eternā:que ꝛ ſi per cōtritionem com mutetur in purgatoriam vel temporalem:ta men contritio per ſe hanc commutationem facere nō pōt niſi cum propoſito confeſſiōis ꝛ abſolutionis ſacerdotalis:dicente propha. Dixi confitebor aduerſum me i.m.d. Secū do etiaꝫ donat penā purgatoriam:que gra-uiſſima eſt:ſicut habetur.25.di.c.qui in aliud ꝛ hoc facit auctoritate pape: qui poteſtatem habet dare indulgentiam plenariam ab oī culpa ꝛ pena.Et ꝙ hanc dupliccm penam remittit ſupradicto modo: probatur auctori-tate ſaluatoris Mat.i8.Amen dico vobis ꝗ cunqꝫ ligaueritis ſuper terram. Quod con-firmans Ricar in.quarto.di.20.ar.3.q.j.i cor pore queſtionis dicit. Vbicūqꝫ ē auctoritas pape charitas recipientis:thaur⁹ meriti paſ ſionis:chriſti qui preualet in infinitum om-nibus penis debitis ꝛ pene ſanctorum mar tyrum qui maiores penas ſuſtinuerunt quā merentur eorū peccata.ſicut fuit Jo. bapti-ta ꝛ huiuſmodi.his ſimul concurrentibus di mittitur integre omnis pena.Reſpectu igi-tur huius magni beneficij:etiam ſi prelatus vel ſacerdos eſſet quaſi vnus dyabolus:ad huc debꝫ venerari ſuper oēs princeps terre.

¶ Quartū bñficiū q̄ sacerdos cōicat xp̄ia-
no dicit̄ cibatōis:ꝛ ꝓpter h̄ etiā meret̄ ab eo
venerari. Cū enim hō sit cōpositus ex corpe
ꝛ aīa: necesse est vt vtrūqꝫ hēat cibū sibi ordi
natū ꝛ ꝓportionatū ad h̄ vt tꝑaliter ꝛ spūalr̄
viuat: dn̄te ph̄o.2.de aīa. Necesse ē oē viuēs
q̄ꝫ diu viuit nutriri alimēto suo. Ideo sicut
corpus cibo mātli pascitur: sic aīa spūali: quia
sicut dicit Bernar. Ita male iplet̄ aīus auro
sicut stomachus vento: propter q̄ Mat.4.
saluator dicit. Non in solo pane viuit hō ꝛc.
Cum tn̄ aīa sit spūalis: ꝛ sit in tāta dignitate
constituta q̄ꝫ nullū creatū bonū eam saciare
possit: dn̄te Bernardo. Nihil min⁹ deo pōt
aīe capacitatem implere: hinc est q̄ꝫ solus sa-
cerdos prebet xp̄iano corpus ꝛ sanguinē xp̄i
in cibū ipsius aīe: sine quo aīa spūaliter viuē
non posset: dicēte dn̄o Jo.6. Caro mea vere
est cibus: ꝛ sanguis meus vere est pot⁹: ꝛ sub
iungit. Nisi manducaueritis carneꝫ.f.h.ꝛ.b.
eius.f.non.h.v.in vobis. Q̄ totū ꝯfirmans
Salomon sapie.16.ait. Angeloꝝ esca nutri-
uisti populū tuū.f.o tu sacerdos: ꝛ panem de
celo prestitisti eis omne delectamentuꝫ in se
habentē. Ex hoc igit̄ ifinito bñficio q̄ sacer-
dos tibi cōicat: teneris si fas esset euꝫ magis
in infinitū venerari q̄ꝫ oēs p̄ncipes mundi.
¶ Quintū deniqꝫ bñficium q̄ sacerdos cōi
cat xp̄iano: propter q̄ honorari meret̄: dicit̄
apertionis. Sicut enim rex terrenus habēs
thesauꝝ magnū in domo sua non cuilibet sꝫ
maioribus tm̄ claues thesauri domus sue cō
mittit. Ita rex eternus ſm Ric.in.4.di.19.
arti.j.q.j.ꝛ.ij.ad cōicanduꝫ thesauꝝ paradisi
seu glorie sue: non cuilibet ꝑsone sed solis sa-
cerdotibus claues.i.ptātez dedit. Matth.16.
Tu es Petrus ꝛ sup̱ hanc petram edifica-
bo ecclesiam meam: ꝛ porte inferi non preua
lebunt aduersum eam: ꝛ tibi dabo claues re
gni celoꝝ. Magnum ꝑfecto donum faceret
vnusquisqꝫ dn̄o terreno si ei tm̄ daret vnū
castruꝫ: a fortiori quisqꝫ xp̄ianus tenet̄ quasi
in infinitū sacerdotes venerari: qui eis dant
paradisum seu ciuitatem sup̱ne patrie: i qua
infiniti sūt thesauri. dicēte apostolo.j.ad cor.
2.q̄ꝫ oculus nō vidit: nec a.a.nec in.c.h.a.que
pre.d.d.sc. Ultra predicta.5.beneficia p̄ter-
mitto orationes: missas: ꝛ officia: que sunt in
finiti valoris: que ipsis cōicant: ꝛ que omnia
pro gratitudine singularem honorem ꝓme-
rentur. Ex predictis igitur tribus rationib⁹
clarissime patet: qualiter sacerdotibus ꝛ ec-
clesiasticis prelatis icōꝑabiliter maior ho-
nor dulie: q̄ꝫ cūctis dn̄is terre debeat̄. ¶ Ter
tio deniqꝫ hoc idem probo exēplis. Et p̄mo
exemplo beati patris nostri Francisci: q̄ pre
omnibus dominis terre humiliter: ꝛ preci-
pue sacerdotes venerabat̄: ꝛ a fratribus suis
venerari precipiebat: ꝓpter q̄ ꝛ de ipso can
tat ecclesia in quadā anthiphona. Francisc⁹
vir catholicus: ꝛ totus apostolicus: ecclesie te
neri fideꝫ romane docuit: presbyterosqꝫ mo-
nuit pre cūctis reuereri. ¶ Aliud exemplum
habemus de Alexandro magno. Nam re-
citat magister hystoriaꝝ: q̄ꝫ cum Alexander
capta Gaza iret in ierl'm: Judas orabat ꝓ
gente sua: cui dominus ait vt confideret ꝛ ci
uitatem sericis ornaret: ꝛ pontificalibus in-
dutus obuiam pergeret Alexandro: q̄ ꝛ fec̄
cum sacerdotibus ꝛ magna populi multitu-
dine: quē cum Alexander videret pontifica-
libus indutum: ꝛ super frontem laminā au-
ream haberet: in qua erat scriptum nomen
domini tetagramaton: confestim descendit
ab equo: solusqꝫ adijt ꝛ nomen domini ado
rauit: atqꝫ potificem cum ingenti humilitate
honoratus est. Petentibus auteꝫ socijs q̄re
sacerdotem hebreoꝝ sic adorasset: ait. Non
hunc adoraui sed deum cuius principatum
sacerdotij tenet: nam per somnium deum in
tali habitu vidi: qui mihi p̄ncipatum persaꝝ
si eius sacerdotem honorarem se daturum
in visionē ꝓmisit. Hec magister hystoria-
rum. Quo exemplo patet: q̄ꝫ si Alexāder ꝓꝑ
honorem quē fecit sacerdoti dei meruit hr̄e
regnum persaꝝ: a fortiori tenetur quisqꝫ vt
demonstrant auctoritates: rationes: ꝛ exem-
pla predicta: pre cūctis humiliter Christi sa-
cerdotes venerari: pro habēdo regno eterne
vite. Quod deus omnibus sacerdotes vene
rantibus concedere dignetur: per gratiam in
presenti: ꝛ per gloriam in futuro. Amen.

¶ Sabbato post tertiam dominicam qua-
dragesime. Iterum de nobilitate sacratissi-
me fidei: seu de maxima veneratione sacer-
dotum ꝛ prelatorum ecclesie.

Ec ego te con
n dēnabo. Uade ꝛ ampli⁹ noli
peccare. Scribuntur hec ver-
ba Jo.8.ꝛ in euangelio occur

rentis ferie. Post sacri euangelij spiritualeʒ
ꝛ litteralem expositioneʒ generosi ciues. Ex
quo vt claruit post declarationem latrie et
hyperdulie in precedēti sermone tractaui de
honore dulie: vbi demonstraui quid essentia
liter sit dulia: ꝛ qualiter debeᵗ magis vni ꝑ-
sone: ꝛ insuper qūo honor dulie magis exhi
bendus est sacerdotibus: ꝛ ecclesiasticis p̄lat̄
q̄ꝫ ceteris ꝑsonis. nunc habeo in presenti ser
mone iterum de precipua veneratione sacer
dotuʒ tractare: vt magis ac magis vnusq̄sqꝫ
mundanus incitetur ad honorandum ipsos
sacerdotes. Quod ideo facio: qm̄ rationes de
monstrantes sacerdotum dignitatem in pre
cedenti sermone ꝓpter sermonis prolixitatē
euitandam complere nequi. Et vt formali-
ter loquar dico ꝙ tanta est dignitas sacerdo
tum: ꝙ absolute super cunctos principes ter
re sunt humiliter honorandi: dulie venera-
tione. Quā obligationem venerationis etiā
tripliciter probo. Primo auctoritatibus.
Scdo rationib⁹. Tertio exēplis. ¶ Prio
probo auctoritatibus ꝙ dignitas sacerdotis
superat incomparabiliter dignitatem oium
temporalium dominorum. Et per cōsequēs
ab omnibus est magis veneranda. vn̄ Ge-
lasius papa. Anastasio imperatori adducit
auctoritatem Ambrosij. 96. dist. c. Duo sunt
ꝛ ait. Duo sunt quippe imperator Auguste
honoris genera. vʒ honor sacerdotalis: ꝛ im-
perialis. Si tamen dignitatem sacerdotaleʒ
regum fulgori compares: ꝛ p̄ncipum diade-
mati longe est inferior: q̄ꝫ si compares plum
bi mettallum ad auri fulgorem. quippe cum
videas regum colla ꝛ p̄ncipum submitti ge-
nibus sacerdotum: ꝛ osculata eorum dextra
orationibus illorum credant saluari. hec ille.
Item Innocentius Imperatori Constan-
tinopolitano ex̄ de obediantia ꝛ maio. c. So
lite. ait. Non negamus qn precellat impator
in temporalibus illos dūtaxat qui ab eo re-
cipiunt temporalia: sed pontifex in spirituali-
bus antecellit: que tanto sunt temporalibus
digniora: quāto anima prefertur corpori. Et
infra subdit. Nosce debueras ꝙ fecit deus
duo magna luminaria in firmamēto celi: lu
minare maius vt p̄esset dici: ꝛ luminare mi
nus vt preesset nocti. vtrūqꝫ magnum: sed al
teruʒ maius. Ad firmamentū igitur celi hoc
est vniuersalis ecclesie: fecit deus duo lumi-
naria magna. i. duas instituit dignitates: que
sunt pōtificalis auctoritas ꝛ regalis potestas
Sed illa que preest diebus. i. spiritualib⁹ ma
ior est. que vero carnalibus minor: vt quāta
est inter lunam ꝛ solem: tanta inter pontifi-
ces ꝛ reges differentia cognoscatur. hoc autē
si prudenter attenderet imperatoria celsitu-
do: non faceret: aut non permitteret constan
tinopolitanum patriarcham: magnum q̄deʒ
ꝛ honorabile membrum ecclesie: iuxta scabel
lum pedum suorum in sinistra parte sedere
cum alij reges ꝛ principes archiepiscopis ꝛ
episcopis suis sicut debent reuerenter assur-
gunt: ꝛ eis iuxta se venerabilem sedem assi-
gnent. hec ille. Glosa auteʒ super illo verbo
vt quanta est inter lunam ꝛ solem ꝛc̄. sic ar-
guit dicens. Igitur cum terra sit septies ma
ior luna: sol autem sit decies maior terra: re-
stat vt pontificalis dignitas quadragies oc-
cies sit maior regali dignitate. h̄ glosa verba
liter. Ex quibus auctoritatibus patet: qualr̄
ecclesiastica dignitas incomparabiliter excel
lit omnem temporalem dignitatem: ꝛ ꝑ con
sequens est ei merito maior dulie honor ex-
hibendus. ¶ Scdo hoc idem probo quadru
plici ratione. Primo ratione potestatis.
Scdo ratione propinquitatis. Tertio ra-
tione auctoritatis. Quarto ratiōe argumē-
tabilitatis. ¶ Primo ratione potestatis pro
batur: ꝙ maior est exhibendus honor digni-
tati sacerdotali: quā omni dignitati tempora
li. Fundamentū rationis ponitur. 4. de celo
ꝛ mundo. ꝛ. 8. physi. Finitum ad infinitū nul
lam habet comparationem: quēadmoduʒ ꝑ
similitudineʒ: nec sola gutta aque comparari
potest ad omnes guttas maris totius. Silr̄
nulla est comparatio inter substantiam pau-
perculi rustici: ꝛ substantiaʒ imperatoris seu
Regis francorum. Quo presupposito: certū
est ꝙ adhesiue potestas simplicis sacerdotis
est aliqualiter infinita: intellige in consecra-
tione corporis Christi. omnis vero tempora
lis potestas quātum ad hoc est finita ꝛ ter-
minata: qd̄ si sic est: ergo in infinitū plus me
retur honorari simplex sacerdos q̄ꝫ omnis
simul mundana potestas. Et ꝙ potestas sa-
cerdotis superat in infinita. patet quattuor
respectib⁹. Primo respectu superabilitatis
Scdo respectu equalitatis. Tertio respe-
ctu maioritatis. Quarto respectu compara
bilitatis. ¶ Primo dico ꝙ apparet esse ma-
xima potestas sacerdotis respectu superabi-

litatis . Nam sacerdos in cõuersione hostie
superat potestatem totius nature:cum ibi re
quiratur potentia infinita: ꝛ omnis virt⁹ na
ture est finita.Et ꝙ tota virtus naturalis q̄
est in omnibus creaturis nõ sit tanta quãta
est virtus sacerdotis.patet per experientiam
Nam videm⁹ ꝙ natura habet virtutẽ trãs-
mutandi elementa de vno in aliud: qꝛ trans
mutat aquã in humorem:ꝛ humorẽ in florẽ
ꝛ florem in fructum:ꝛ fructum in cibum: et
cibum in carnem:sed carnem non põt natu
ra transmutare in aiam. Sed hoc facit vir-
tus sacerdotalis:qui creaturam in creatorem
transmutat.s.panem in carne Christi:ꝛ vinũ
in eius sanguinem:ꝛ in hostia consecrata est
corpus ꝛ anima: ꝛ per consequens ibi ẽ de⁹
per virtutem sacerdotis. Nota tamẽ ꝙ pa-
nis non conuertitur in animam: sed in cor-
pus:ꝛ ex cõcomitantia propinqua est etiam
ibi anima.Ex cõcomitantia vero remota ẽ
ibi deitas:quia non est illud corpus sine aia
ꝛ corpus ꝛ anima non sunt sine diuinitate .
Licet igitur vt patuit magna sit virtus na-
ture:tamen maior est in infinitum virtus sa
cerdotis:qui sic superat virtutem totius na-
ture:ergo a fortiori superat potestatem oium
dominoꝝ:quibus h infinita potestas nulla-
tenus est a deo cõicata: que tñ ipsis sacer-
dotibus concessa est.vnde Luc.22.dicitur.Et
accepto Jesus pane gratias egit ꝛ fregit: de
ditq; discipulis suis dicens. Hoc est corpus
meum quod pro vobis tradetur:hoc facite i
meam cõmemorationem . Tunc enim ſm
doctores omnes apostolos ꝛ eorum successo
res sacerdotes instituit: dans eis potestatem
realiter conficiendi suum verum corpus .
¶ Scdo etiam dico ꝙ apparet esse maxima
ꝛ infinita potestas sacerdotis respectu equa
litatis. Nam sacerdos in virtute ꝛ potentia
videtur quasi deo esse equalis: qd sic patet .
Nam in tribus deus ostendit potentiã suã
eẽ magnã. Primo eius potẽtia fuit magna
quãdo de aliquo aliquid fecit: sicut quando
formauit corpus Ade de terra: ꝛ Euam de
costa Ade. Scdo eius potẽtia fuit maior:qñ
de nihilo aliquid fecit:sicut fuit qñ mundum
de nihilo creauit. Tertio dei potẽtia fuit ma
xima:quando vt ita dicam de creatura fecit
creatorem:sicut in incarnatione verbi: i qua
deus factus est homo:ꝛ homo deus. Hanc
maximam potentiam ministerialiter de⁹ soli
sacerdoti contulit ꝛ nulli alij creature: nec ẽt
ipsi virgini gloriose coferre voluit: vnde soli
sacerdoti concessit:ꝙ deus vt sic dixerim:cõ-
uertatur in substantiam hostie: ꝛ econuerso
substantia hostie in deum . Si quis autem
assereret pertinaciter ꝙ hanc maximam po
testatem aliquis haberet preter sacerdotem
vtiq; hereticus esset:prout habetur ex̄ de sũ.
trini.ꝛ fide catho.c.j.§.vna vero.vbi sic dicit
Una vero est fideliũ vniuersalis ecclesia: ex̄
quã nullus omnino saluat:in qua idem ipse
sacerdos est ꝛ sacrificiũ Jesus Christus: cui⁹
corpus ꝛ sanguis in sacramento altaris sub
speciebus panis ꝛ vini veraciter continetur
transubstantiatis pane in corpus: ꝛ vino in
sanguinẽ potestate diuina. Et ita hoc sacra-
mentum nemo potest conficere nisi solus sa
cerdos:qui rite fuerit ordinat⁹ ſm claues ec-
clesie:quas ipse concessit apostolis ꝛ eorum
successoribus Jesus Christus.hec ille . Ecce
quãta est potestas sacerdotis: qm̃ cum sit vt
sic dixerim equalis deo in virtute: meret nõ
quasi homo:sed quasi deus:a cunctis fideli-
bus venerari. Pretermitto ꝙ Bonauẽtura
in.4.dist.10.dicit:ꝙ eiusdem potẽtie ẽ creare
totum mundum:ꝛ transubstantiare hostiam
in corpus:ꝛ vinum in sanguinem Christi:qa
vtrobiq; requiritur bonitas:sapientia:atq; i
finita potentia:lz respectu materie maius sit
de nihilo q̃ȝ de aliquo aliquid facere. Quod
si sic est:ꝙ virtus transubstantiandi hostiam
in corpus Christi:quã habet solus sacerdos
equiparetur creatori totius mũdi: cogita q̃so
quanto honore ꝛ reuerentia sacerdos debet
venerari. ¶ Tertio etiam dico ꝙ potestas sa
cerdotis apparet esse maxima:ꝛ quasi infini
ta respectu maioritatis. Nõ tm̃ vt patuit sa
cerdos superat in virtute naturam ꝛ omnes
homines:sz insuper excedit omnes angelos
superne ciuitatis in amplitudine potestatis :
quod sic patet. lz enim vnus angelus quãtũ
cũq; minimus possit mouere vnum celum
iuxta sententiam theologorũ in.2.sententiaꝝ
tamen minime potest vnum ipsorum celoꝝ
de celo ad terram: tam cito transferre: sicut
radi⁹ solis emittit ab ipso sole. Eꝰ sacerdos
trãsfert suo ministerio verissimũ corp⁹ xp̄i de
celo empireo ad ipsum altare sacratũ:ꝛ hoc tã
cito seu in tanta tp̄is breuitate:sicut est diffu
sio solaris lucis in terram:sicut ponunt theo
logi in.2.di.9.vel dicas ꝙ lz ptãs angeloꝝ

sit magna in mouendo celos:tñ nõ põt trã-
substantiare vnã substantiã in aliã sicut fa-
cit sacerdos:vnde si quis crederet ꝑtinaciter
ꝙ diabolus vel aliquis angeloꝝ posset tran
substantiare vnam creaturã in aliã heretic⁹
esset:vnde conciliũ acquirense.26.q.5.c.epi
ait.Quisqꝫ credit posse fieri aliquã creaturã
aut i melius aut i deterius imutari:aut trãs-
formari in aliam spẽm: nisi ab ipso creatore
qui oĩa fecit:⁊ per quẽ omnia facta sunt :pro
culdubio infidelis est ⁊ pagano deterior. hec
ille.Hoc tñ vt ꝑdictũ est sacerdos quottidie
facit:dum vinum in sanguinẽ ⁊ hostiam in
corpus Christi ꝯuertit:vel dicas ꝙ sacerdos
excedit dignitatẽ oĩuꝫ angelorum in celesti
hierarchia. Et rõ est ꝙ null⁹ angeloꝝ se extẽ
dit nisi ad fines sue hierarchie: siue suoꝝ or-
dinum:sacerdos aũt extendit se etiã vsqꝫ ad
fines hierarchie supercelestis: dum pars que
consecrat̃ est in hierarchia supercelesti:ꝓpter
qđ apostolus ad hebreos.13.ait . Habemus
altare de quo non hñt ptãtem edere: qui ta-
bernaculo deseruiũt.i. angeli. Exquo igitur
vt claruit ptãs sacerdotis excedit in hoc vir
tutem omnium angeloꝝ:per ꝯñs meret̃ sa-
cerdos ex supradicto respectu magis honora
ri:qꝫ simul oẽs nouem chori ãgeloꝝ. Taceo
de potentia demonũ que tanta est: ꝙ ad eaꝫ
nulla in mũdo est cõꝑatio. Sicut enim dicit̃
Job.41.Non est ptãs suꝑ terram que com
paret̃ ei qui factus est vt nullũ timeret.Et lꝫ
tanta sit demonũ ptãs:maior tñ incõꝑabilr
est ptãs sacerdotis.Et rõ est:quia cũ demo-
nes toto studio ac viribus nitantur per iniq
tates pctõribus celũ claudere: sacerdotes tñ
sacramẽta penitentie ministrãdo:plus qꝫ illi
claudere pñt celum confitentibus:⁊ peniten-
tibus eis inuitis aperire. In cuius mysteriũ
cum sacerdotes ab epo ordinant̃:ptãs clauiũ
eisdem cum sacerdotali caractere ministrat̃:
sicut habet̃ in.4.sen.di.19. ꝓpterea Matth.
16.saluator dicit. Tu es Petrus ⁊ suꝑ hanc
petram edificabo ecclesiam meã:⁊ porte inf.
n.p.a.e.⁊ tibi dabo cla.reg.ce.¶ Quarto de-
niqꝫ dico ꝙ apparet esse maxima ⁊ quasi in
finita super oẽs potestas sacercotis respectu
cõparabilitatis.In hoc respectu o virgo glo
riosa ⁊ benedicta ꝑfecto in veritate dicã me
excusatum habebis.Nam demõstro ſm qđ
ptãtem sacerdotis esse maiorem ptãte virgi-
nis gloriose.Et in hoc Christus voluit hono
rare sacerdotes ⁊ preferre eos sue matri. In
quattuor igitur ſm doctores sacros ptãs sa
cerdotis ⁊ dignitas excedit ptãteꝫ ⁊ dignita
tem virginis gloriose.s.in breuitate:in maio
ritate: in imortalitate:⁊ in replicabilitate.
¶ Primo in breuitate.Nam ponat̃ ꝙ quis
habeat clauem:que in qnqꝫ vicibus aperiat
portam:⁊ alius habeat aliam que aperiat in
8.vicibus:nonne potentior erit prima clauis
scđa:certe sic.Sic nempe lingua virginis be
nedicte clauis extitit paradisi: que octo ver-
bis portam aperuit:qñ rñdit angelo Luc.j.
Ecce ancilla domini fiat mihi ſꝫ verbũ tuũ.
Ecce ꝙ non in ꝑma vice siue in ꝑmo verbo
non in scđo:sed oĩbus.8. completis verbis:fi
lius dei descendit de celo in vteruꝫ eius. Sꝫ
vere longe maior est sacerdotis potestas:q i
qnqꝫ verbis dicendo:hoc est enim corp⁹ meũ
aperit portam paradisi:⁊ facit filium dei in-
carnari in manibus suis.O magna sacerdo
tis potestas.O mirabilis sacerdotis digni-
tas:qui tam paucis verbis dei filium cogit i
carnari.¶ Scđo potestas sacerdotis excedit
potestatem virginis in maioritate. Christus
enim veniens in vterum virginis benedictũ
ſm Alexan.in.3.parte summe.vbi agit de in
carnatione verbi:corpus habuit tam paruũ
subtile ⁊ minutũ:vt supra papiꝝ vel palmã
positum:vix illud humanus oculus percepis
set:cum tñ ibi esset diuinitas:anima :⁊ corp⁹
omnibus membris organicis ⁊ liniamentis
formatum:qđ bene ꝓphauit Ysaias.10.c.di-
cens. Verbum abbreuiatum fecit dñs super
terram.Femina circũdabit virum.Ad prola
tionem aũt verborũ sacerdotis certe descen-
dit Christus tam magnus in manibus eius
sicut erat in cruce:⁊ sicut modo regnat in ce-
lo.¶ Tertio excedit potestas sacerdotis pote
statem virginis in imortalitate. Nam i ven
tre virginis Christus fuit passibilis ⁊ morta
lis.in altari vero ſm Ricar.in.4. di.xj.arti.
4.q.4.seu in manibus sacerdotis est impas
sibilis ⁊ imortalis ⁊ gloriosus.¶ Quarto in
super sacerdos excedit virginem gloriosam
in replicabilitate.Nam si beata virgo illa.8.
verba.Ecce ancilla cum cõsensu millies re-
plicasset filius dei de ipsa amplius carnem
non sumpsisset.Et ratio est quia impossibile
est a patre aliud procedere verbuꝫ pro eo ꝙ
verbum suum genitum sit perfectissimum
totamqꝫ potentiam generãdi exhausit a pře

ita vt ſit impoſſibile virgini matri poſſe pa
rere vel concipere alium filium vnigenitum
dei:cum per Chriſtum in ſua conceptione ex
hauſta ſit in virgine tota poteſtas generādi:
ſed ſimplex ſacerdos in hoc virginē excedit
quia ſm̄ ritū eccleſie totiens quotiens con
ſecrat filius dei deſcendit de celo. Ex p̄dictꝭ
colligé quanto honore ſacerdos ſit dignus:q
in virtute ꝛ potentia excedit totam naturam
excedit omnes etiam angelorum choros:ex-
cedit omnes demones:excedit virginē glo-
rioſam. Et vltra hoc videtur eſſe ſimilis in
potentia:que eſt infinita ſanctiſſime trinitati
¶ Scd̄o etiam probo ratione propinquita-
tis:ꝙ maior exhibendus eſt honor dignitati
ſacerdotali:ꝗꝫ omni dignitati temporali. Fū
damentū rationis ponit Plato in thimeo.
di. Perfectius eſt aliquid ſimpliciter: quod
per ſimilitudinē ſummo deo eſt propinqus
patet hec regula. Nam quia angelus caret
materia corporali ſicut deus: ideo eſt nobi-
lior per naturam omnibus animalibus ra-
tionalibus materie corporali coniunctis. Si
militer quia virgo concepit dei filium: quē-
admodum ꝛ celeſtis pater: ideo per hanc ſi-
militudinem deo propinquam:ipſa eſt nobi-
lior ſm̄ Bonauē.in.j.diſtinc.44. in queſtio
nibus circa litteram.cunctis angelis ꝛ ratio
nalibus creaturis. Quo preſuppoſito:certū
eſt ꝙ ſacerdos eſt magis Chriſto ſimilis ſeu
propinquus in ſimilitudine:ꝛ precipue i duo
bus ꝗꝫ ſint omnes homines mundi.ſ.in of-
ficio angelorum: ꝛ in caractere ſacerdotali.
Et per conſequens ex his eſt pre ceteris ho-
norandus. Nam Chriſtus duo officia habu
it: primum fuit officium angelorum:propter
quod eſt angelus vocatus. Malachie.3. vbi
dicitur. Ecce ego mitto angelum meum:ꝛ p̄
parabit viam ante faciem meā:ꝛ ſtatim ve-
niet ad templum ſanctum ſuum dominator
quem vos queritis: et angelus teſtamenti
.ſ.noui quem vos vultis. hec ille. ¶ Scd̄m
Chriſti officium fuit officium ſacerdotum:
propter quod a propheta. ps.109. ſacerdos
vocatur. Jurauit dominus ꝛ non penitebit
eum:tu es ſacerdos in eternum ſm̄ ordinem
Melchiſedech. Nam Chriſtus vere fuit ſa-
cerdos:prout probat Thomas quattuor ra-
tionibus.3.parte ſumme.q.22.arti.j. in corpe
queſtionis.hec duo officia ad ſimilitudinem
Chriſti ſolus ſacerdos habet. Et primo habꝫ
officium angelorum,ꝓpter quod angelus vo
catur ꝛ non homo ſicut ceteri. Malachie.2.
Labia ſacerdotis cuſtodiūt ſcientiam ꝛ legē
exquirent de ore eius:quia angelus domini
exercituum eſt.hec ille. Sciendum igitur eſt
ꝙ in ſacra ſcriptura inueniuntur quattuor
angeli nominati. Michael: Raphael: Vriel
ꝛ Gabriel. Michael officium eſt pro fideli
bus intercedere ꝛ orare: vt habetur Dan̄.9.
Raphael officium eſt fideles ſanare: vt ha-
betur Thobie.xj. Nam interpretatur medi-
cina dei. Vriel officium dei vētura nunciare
vt habetur Eſdre.4. Gabriel officium ē mi
niſteria dei declarare:vt habetur Luē.j.quia
de fide incarnationis Mariam ꝛ Joſeph i-
ſtruxit. Jſta quattuor angelorum officia cui-
libet ſacerdoti ꝛ p̄cipue curato ſunt iniuncta
Nam ſacerdos curatus p̄mo habet officiū
Michael dum pro populo publice itercedit
vt habetur Leuit.2. ¶ Scd̄o habet officium
Raphael dum fideles ab infirmitatibus ſpi
ritualibus ſanat per deuotam ſacramentoꝝ
adminiſtrationem:ſm̄ illud Jacobi vltimo.
Jnfirmatur quis in vobis inducat preſbyte
ros eccleſie ꝛ orent ſuper eum: vngentes eū
oleo in nomine domini:ꝛ oratio fidei ſalua-
bit infirmum:ꝛ ſi in peccatis ſit remittentur
ei.hec ille. ¶ Tertio habet officium Vrielis
dum futura bona:ſeu mala bonis:ſeu malis
prenunciat.ſ.bonis vitam eternam: ꝛ malis
gehennam eternam. ¶ Quarto habet officiū
Gabrielis:dum fidem catholicam populo
ſuo predicat ꝛ declarat. Nam ipſi reges de-
bent formam legis euangelice ab ipſis ſacer
dotibus accipere:vt habetur Deuterono.17
Quia igitur officium ſacerdotale eſt angeli-
cum:ideo a Joanne apoē.2. Septem ſacer-
dotes eccleſiarum:ſeptem angeli vocantur.
Ex quo igitur vt patet ſacerdos habet officiū
non hominum ſed angelorum: ideo ſup oēs
homines merito debet venerari. ¶ Scd̄o in
ſuper ſacerdos aſſimilatur Chriſto in officio
ſacerdotali:qd̄ eſt īfinite dignitatis: ꝛ ideo i
primitur quidam caracter ſeu ſignum precio
ſum in cuius virtute per hoſtiam conſecratā
offert deo patri ſacrificiū corporis ꝛ ſangui-
nis dilecti filij ſui. De qua ſigni impreſſione
Jſaie.66.dicitur. Videbunt gloriam meam
ꝛ ponam in eis.ſ.ſacerdotibus ſignum meū
id eſt caracterē ſeu ſacerdotij dignitatem.
Ricar.etiam in.4. diſtinc.24.articu.4.q.3.

in corpore questionis dicit. Lz aliqui dicant
q in ordine sacerdotij caracter imprimat cū
sibi episcopus manus imponit dicēs. Accipe
spiritum sanctum: mihi tamen videtur q ca
racter imprimatur in sacerdotem cū ab epo
accipit calicem cuz vino: et pathenam cū ho-
stijs hoc Ricar. Istud autem signaculum sa
cerdotis habet. 6. preclara insignia: quibus sa-
cerdos p cunctis debet honorari. ¶ Primū
est decoris inoffuscabilis. Nam istud signū
tam sacrum tanq spirituale quoddam orna-
mentum habet animaz sacerdotis decorare
etiam plus q lux solaris ipsum aerem et mū
dum: qm perfectiōes spirituales sunt simplr
illustriores corporalibus. Unde si quis vi-
deret animam sacerdotis hoc signo illustra-
tam: cūcta corporalia pulcherrima ei turpis-
sima apparerent: qd signum bene figuratur
per illam lamenam auream: que fuit suppo-
sita capiti sacerdotis stantis ante altare dñi:
vt habetur Zacharie. 3. Et hoc fuit cōueniēs
quia sicut ministrantes regibus vestibus de
coris adornari debent: sic sacerdoti qui mini
strat sacratissime trinitati conuenit hoc pul-
cherrimo caractere decorari. ¶ Secundum
insignum est assimilationis. Nam lz anima
ex sui natura assimiletur deo: tamen per h si
gnum sacerdos magis dei filio assimilatur:
propter qd Dionysi. lib. de angelica hierar-
chia. appellat sacerdotem disormē. ¶ Ter-
tium insignum est discretionis. Nam ex hoc
signo sacerdotes tanq Christi milites in hoc
mundo: et in celesti patria a cūctis per h sin-
gulare signum discernunt: sicut discernūtur
milites regis a militibus ducis. ¶ Quartuz
insignum est vigoris insuperabilis. Nā po
testas transubstantiandi panē et vinū in verum
corpus et sanguinem Christi: confertur i hoc
caractere: que transcendit potestatem omniū
rationalium creaturarum: vt nō. in. 4. sen. di. 10.
¶ Quintum insignum est valoris imprecia
bilis. Nam illud signaculum tante ē precio-
sitatis: q alicui rei comparabili nullatenus pōt
comparari. Et ideo increpantur simoniaci i
4. sen. dist. 25. quia istud sacramentum: seu si
gnum emunt: qd nullo mundi thesauro cō-
parari potest. ¶ Sextum insignum est terro
ris indelebilis. Nam hic caracter nō potest
deleri sm theologos in. 4. aliquo scelere vel
peccato: nec deleri potest per peccatum: nec p
degradationem: nec per mortem: nec p dam

nationem in inferno. Exquo igitur vt patet
sacerdos est Christo similior per ordinem sa
cerdotalem precunctis hominibus mundi:
ideo precceteris honore dulie debet venerari
¶ Tertio etiam probo ratione auctoritatis: q
maior exhibendus est honor ipsi sacerdoti q
dignitati cuilibet temporali. Et pro funda-
mento istius rationis quero in forma qōnis
quis simpliciter sit magis honorandus: an
malus prelatus: vtputa episcopus vel curatus
an omnes eius subditi optimi. Ad quod re-
spondet Tho. in. 3. di. 9. arti. 3. di. q malus p
latus seu sacerdos curatus: exquo ab ecclesia
tolleratur: magis debet honorari q quilibet
bonus et optimus subditus: et hoc triplici re-
spectu. Primo quia prelatus gerit vicē dei
seu est eius vicarius: pptcr qd quātum ad h
deus in ipso laudatur: et ideo honor qui fit p
lato lz malo fit deo: qui honor bonis subditis
nequaq debetur. ¶ Scdo etiam debet ma-
ior honor prelato magno q subditis bonis:
quia ipse est persona publica: et honoratur in
ipo vniuersaliter bonitas ecclesie: que maior
est q merita singularis psone: ppter quod. j.
ethicorum phs ait. Bonum quāto cōius: tanto
diuinius. Et. 7. q. j. c. Scias. dicitur. Pluri-
morum vtilitas vnius vtilitati preferri debz
Exquo igitur prelatus etiam malus gerit of
ficium cōis vtilitatis: subditus aūt bonus sim-
pliciter gerit officium boni priuati: ideo pp h
plus debet honorari. ¶ Tertio insuper ppo-
nitur honor mali prelati honori boni sub-
diti: quia prelatus se habet ad virtutem: sicut
causa efficiens in alijs virtutem: seu sic agēs
causa. Et quia dignius est alterius virtutis
causam existere: q solum virtuosum esse: vt
dicit phs. 9. ethicorum. Seu dignius est magis
dare q accipere: hinc est q ex hoc malus p-
latus est magis honorandus quolibet bono
subdito. h Tho. sententialr. ¶ Adde si vis. et
quartū respectum. Nam prelatus seu sacer-
dos curatus lz sit malus: non tamen aufert
ex hoc in eo plus q in bono auctoritas con-
ficiendi seu ministrandi sacramenta: dicen te
glo. j. q. j. c. Multi. Quid melius corpore et san
guine Christi: siue ergo per bonos: siue p ma
los ministros dispensetur: tamen sacramētū
est: nec bonorum meritis dispensatorum am
pliatur: nec malorum attenuatur: quia neq
qui plantat: neq qui rigat aliquid est: sz qui
incrementū dat deus. hec ille. Et. j. q. j. c. dñs

dicit. Memẽto ſacramentis dei nihil obeſſe mores malorum hominum: quo illa vel nõ ſint: vel minus ſint. hec ibi. Aug. etiã. j. q. j. c. Inter. ait. Inter catholicam eccleſiam i miniſterio corporis ⁊ ſanguinis domini nihil a bono maius: nihil a malo minus conficitur ſacerdote: quia non in merito conficientis: ſ; in merito conficitur creatoris ⁊ virtute ſpũs ſancti. Ex p̄dicto quarto reſpectu p;: ꝙ ſemꝑ eſt magis honorandus malus p̄latus q̃ bõ ſubditus: vel dicas ſm Alexan. 3. parte ſũme q. 16. arti. 5. ꝙ duplex eſt honor. ſ. gratuitus q cum non ſit de neceſſitate magis debet bono ſubdito: quia maior ē dignitas imaginis dei in eo q̃ in malo prelato. honor autẽ neceſſarius magis debet prelato malo iquãtũ prelatus eſt: q̃ ſubdito bono: quia inquantũ prelatus gerit vicem dei. ſic enim dicitur ad Ro. 13. Miniſter enim dei eſt: qđ nequaq̃ facit ſubditus bonus. Ex quibus diſtinctionibus patet: ꝙ p̄lati ⁊ ſacerdotes l; ſint mali ſemper tamen honorãdi ſunt: nec eis vnq̃ detrahendum eſt. Et h̄ contra diabolicos ſeculares. Nam ſi ſacerdos prelatus vel religioſus tranſit per viam: nullam faciunt ei reuerentiam: tãq̃ ſi eſſet aſinus: imo aliqui dicunt: o iſti fratachioni ſeu pretachioni ſunt ribaldi: ⁊ dant nobis mala exempla: o lingua diabolica: o lingua venenata: o lingua perverſa ⁊ iniqua: conſidera in illis queſo auctoritatem Chriſti: ⁊ caueas tibi ab ira dei. Tibi. n. precipitur Exod. 22. Dijs. i. ſacerdotibus nõ detrahes. Et ꝓpħa in perſona dei ait. Nolite tangere chriſtos meos: ⁊ in ꝓpħis meis n. m. Et Anacletus papa. 2. q. 7. c. Accuſatio contra tales ait. Si detractores quorũcũq̃ grauiter iudicantur: ⁊ in perditionis laqueũ cadunt: multo magis laceratores famulorũ dei dãnantur in baratrum: ⁊ niſi ſe correxerint inferni flãmis crudelibus exurent. h̄ ille. Item. xj. q. 3. c. Abſit. dicitur. Abſit ne quiſq̃ ſiniſtrum de his arbitremini: aut loquamini qui apoſtolico gradui ſuccedẽtes: Chriſti corpus ſacro ore conficiũt: per quos nos xpiani ſumus: qui claues regni celorũ habentes añ iudicij diẽ nos iudicabunt. h̄ ibi. Propterea 6. q. j. c. Sacerdotes. dicitur. Sacerdotes qui proprio ore corpus domini conficiunt: ab oibus ſunt obediendi ⁊ timẽdi: non dilacerandi: aut detrahendi: quia a quibus ſe domini populus benedici ſaluari aut iſtrui cupit: nullatenus eos debet arguere: nec vulgus in eorum accuſationem ſuſcipi. populus enim ab eis benedicendus eſt ⁊ corripiendus: nõ ipſi ab eo. hec ibi. O igitur igrate chriſtiane: cur patres tuos ſpirituales dilaceras. Dic mihi queſo ſi non eſſent ſacerdotes quis te baptizaret: quis tibi miſſas diceret: quis te in cõfeſſione ſine qua non eſt ſalus audiret: quis te cõmunicaret: quis tibi cetera ſacramenta miniſtraret: quis deniq; te mortuum de domo extraheret: ⁊ ad ſepulturam cum laudibus dei conduceret? Certe cunctis his beneficijs careres: niſi ſacerdotes per dei priuilegium ea tibi communicarẽt. Tales profecto de ſacerdotibus ſic murmurantes: ſunt ſimiles illis de quibus in euangelio dominus dicit. Qui vident feſtucam in oculis proximorum ſuorum: cum tamen non videant trabem maximam: quam in proprijs oculis habent. De quibus Grego. j. q. j. c. Multi. ait. Multi ſecularium hominum cũ potius ſacerdotum vitam q̃ ſuam diſcutiũt in magnum contentionis diuinorum ſacramentorum crimen incurrunt. Magna eni; trabe vulneratos oculos habẽtes: cam q; negligentes: feſtucam tenuem in aliorum conſpiciunt oculis: quã dum incaute feſtinant euellere: in erroris foueam dilabuntur: minus quidem conſiderantes: ꝙ non eos ſacerdotum vita lederet: ſi ipſi humiliter bonis ſacerdotum admonitionibus aurem accomodarent: ſed dum hypocritarum more plus illorum famam: q̃ propriam vitam diiudicant: vtiq; ſancta monita ⁊ ſpiritualia dona contẽnunt. hec ille. Vide igitur o chriſtiane ne vnq̃ a bono te retrahat quorũda; clericorum vita deformis: cum etiam non deſpicias in tua neceſſitate candelam: alios quidem illuminantem: ſe vero conſumentem: nec inſuper deſpicis crucem in triuio iter tibi monſtrantem: nec tamen ſeipſam inde mouentem: nec etiam deſpicitur ipſa campana ad predicationem alios vocans: cum tamen ipſa ad predicationem non deſcendit. Vir vtiq; diſcretus ⁊ prudẽs a quo libet bonum exemplum ſuſcipit: ſi quod prebet: impio tamen relinquens impietatẽ ſua; quia vt ſcribit ꝓuerb. j. Fruſtra iacitur rhete ſc; maloꝝ exemploꝝ ante oculos pẽnatoꝝ. i. ante oculatas ⁊ virtuoſas mentes hoiu; ſen ſatoꝝ. Serua igitur circa ſacerdotes ꝯſiliu;

apostoli ad Roma.i2.di. Noli vinci a ma-
lo.scilꝫ exemplo:sed vince in bono malū.i.in
discreta edificatione boni vince malum pro
rimi tui. Et dato ꝙ etiam nūc multi reperi-
antur mali sacerdotes vel prelati:tene con-
clusionaliter prouerbiū florentinū: ꝙ incom
parabiliter maius malum est capo mozo ch
capo rotto.hoc est dicere:ꝙ deterius est ho-
mini habere caput precisum: ꝗ̄ caput vulne
ratum ⁊ fractum. Sic vtiqꝫ xp̄ianis popu-
lis periculosius ⁊ damnosius esset non ha-
bere moderno tempore malos religiosos;et
sacerdotes:ꝗ̄ nullos habere:etiam si in mul
tis virtuti et iusticie aduersanṫ. Ex qua ra-
tione bene concludiṫ:ꝙ quilibet malus pre-
latus vel sacerdos curatus: magis est bono
randus:ꝗ̄ qlibet optimꝰ subditus. ℭ Quar
to etiam probo ratione argumentabilitatis:
ꝙ maior exhibendus est honor soli sacerdo-
ti:ꝗ̄ omni simul dignitati temporali. Tan-
te enim est dignitatis sacerdos:ꝙ in quinqꝫ
verbis curia celestis descendit ad ipsum hu
militer honorandū. Quattuor namqꝫ preci
pue dum sacerdos hostiam consecrat descē
dunt ad ipsum honorandum. Et primo san
ctissima trinitas. Nam licet in altari sola fi
lij persona sit consecrata:tamē in illa conse-
cratione adest presentia omniū trium perso
narū diuinarū. Et ratio est. Nam sicut pa-
ter ⁊ filius sunt vnū principiū spiratiuū spi-
ritussancti:ut habetur extra de sum.tri. et fi-
de ca.libro.6.ita pater ⁊ filius ⁊ spiritussan-
ctus sunt vnū principiū productiuū:⁊ opera
tur ab extra:quoniā opera trinitatis ab ex-
tra ſm essentiā sunt indiuisa : licet abintus
sint diuisa. Et q2 consecratio hostie est opus
ab extra. Et insuper quia persone diuine ibi
sunt vbi operanṫ: necesse est propter hoc ꝙ
ad consecrationē hostie sit ibi presentia pa-
tris ⁊ filij ⁊ spiritussancti. Ecce iam qualiter
sacerdos etiam si sit malus a tota trinitate
honoretur. ℭ Secundo adsunt in consecra-
tione hostie ordines: ⁊ chori angelorū:q asso
ciant ipsum dominū ⁊ regem angeloꝝ. dicē
te Grego.in omelia pascali:⁊ poniṫ de con-
se.distin.2.ca.quid sit sanguis. Quis inquit
fidelium dubiū habere possit in ipsa imola-
tionis hora ad sacerdotis vocem celos ape-
riri:⁊ in illo xp̄i misterio angelorum choros
adesse:summa ⁊ ima sociari:⁊ vnum quidez
ex inuisibilibus ⁊ visibilibꝰ fieri.hec ille. No
ta ꝙ non dixit chorus sed choros. Nam no
uem sunt chori āgelorū:ideo in plurali dixit
nō singulari:q2 etiā maiores adsunt. ℭ Ter
tio adsunt in cōsecratione hostie omnes ani
me sanctoꝝ:utputa patriarcharū propheta-
rum martyrū ⁊c̄.ip̄m sacerdotem cū sacra-
mento venerantes. Vnde Hiero.cōtra vi-
gilantiū ait. Anime sanctorū quoꝝ reliquie
sunt in ecclesia comitātur xp̄m in hunc mū
dum in sacerdotū manibus quottidie veni-
entem.hec ibi. ℭ Quarto deniqꝫ adest adve
nerandum sacerdotē in consecratione hostie
gloriosa virgo Maria cum comitiua sancta
rum virginū.vnde Apoc.14.diciṫ. Vidi su-
pra montem syon.i.sup altare agnum stan-
tem: ⁊ cū eo.144.milia habentes nomē eiꝰ
⁊ nomen patris eius scriptum in frontibus
suis:⁊ ibi subdiṫ. Hi sūt qui cū mulieribꝰ nō
sunt coinquinati: virgines sunt ⁊ sequuntur
agnuz;quocūqꝫ ierit.hec ille. Et ecclesia hoc
idem canens cōfirmat. di. Jesu corona vir-
ginū.;⁊ dic totuz. Si igitur ut patuit tota tri
nitas:omnes angeli:omnes sancti:insup glo
riosa virgo cum comitiua virginū sacerdo-
tem sic humiliter veneranṫ:ꝗ̄to magis qsqꝫ
vere fidelis:nisi sit diaboli filius debet sacer
dotes venerari? Ex predictis ergo quattuor
rationibꝰ patet:ꝙ sacerdos pre cūctis hono-
rari debet. ℭ Tertio deniqꝫ hoc idem pro-
bo exemplis. Et primo exemplo nostri salua
toris:qui ut habeṫ.j.q.j.ca. nōne. sacerdotes
honorauit:dum ad eos leprosos sanādos re
misit:propter quod Matth. 8. leproso dixit.
Vade ostende te sacerdoti.⁊ Luce.17. Decē
leprosis mūdandis dixit. Jte ostendite vos
sacerdotibꝰ. De quo etiam Ciprianus papa
93.di.c.dn̄s noster.ait. Dominꝰ noster iesus
xp̄us rex ⁊ iudex ⁊ deus noster vsqꝫ ad passi
onis diez seruauit honorem pontificibus et
sacerdotibus: ꝗ̄uis illi nec timorez dei: nec
agnitionē xp̄i seruassent. Nam cum lepro-
sum mūdasset dixit illi. Vade ostende te sa
cerdoti ⁊ offer donū: humilitatē nos christꝰ
humilis docuit: sacerdotē adhuc appellans
quem sciebat esse sacrilegum. Jtem cū subdi
tus passioni alapā accepisset:⁊ ei diceret: sic
respondens pontifici:nihil ille contumeliose
locutus est in personaz pontificis:sed sic ma
gis innocentiā suam tutatus est dicens. Si
male locutꝰ sum exprobra de malo:si aūt be
ne:quid me cedis? Que omnia ab eo ideo sa

cta sunt humiliter:ut nos humilitatis ac pacientie haberemus exemplū. Docuit eniꝫ sacerdotes veros a nobis legitie debere honorari:dū circa falsos sacerdotes ipse talis extitit. hec ille. Quo exēplo patet:ꝙ quisqꝫ debet sacerdos venerari:cuꝫ solus sacerdos noue legis sit nobilior cūctis sacerdotibus veteris legis. Aliud exemplū habemus de Cōstantino impatore:de quo legitur. ꝙ cum sacerdotū cōciliuꝫ in ecclesia cōuocasset: nō ausus fuit primū locū tenere: nec presbiterorūꝫ cōmiscere cōsessibus:sed sedem nouissimam occupauit: sententias vero quas ab eis approbatas audiuit : ita veneratus est:ac si de ore dei manassent. Proinde.96.di.c.in scripturis.de ipso sic dicit. In scripturis sic narratur impatorem Constantinū dixisse. Uere si proprijs oculis vidissem sacerdoteꝫ dei aut aliquē eorum qui monastico habitu circūamicti sunt delinquentē ac cadentem: clamidē meam explicarē et cooperirē eum: ne ab aliquo videretur. hec ille. Item.xi. q.j.sacerdotibus.habet ꝙ imperator noluit cōtra sacerdotes iudicare dicens: est qui vos iudicat. Simile habes.12.q.j.c.furtum. Ex predictis auctoritatibus: rationibus: ⁊ exemplis. simul etiā cum ꝑcedenti sermone patet:qualiter sacerdotes debent precūctis venerari. Et sic per consequēs etiam patet sexta contemplatio latrie seu diuine adorationis: que dicit contemplatio associationis:in qua ostēsuꝫ fuit quid essentialiter essꝫ hyꝑdulia:⁊ quid essentialiter est dulia:⁊ que debent honorari adoratiōe dulie atqꝫ hyꝑdulie:que simul omnia nobis cōcedat obseruare clementissimus deus noster:cui semꝑ sit omnis laus honor ⁊ gloria in secula seculorū. Amen.

Dominica quarta in quadragesima. Iterum de quinta excellentia. videlꝫ de maxima nobilitate ipsius sacratissime fidei.

Equebatur eū mltitudo magna. Scribuntur hec verba Joan.6. ⁊ in euangelio occurrentis dñice. Post sacri euangelij litteralē ⁊ spiritualē expositionē nobilissimi ciues: exquo ut claruit in precedētibus sermonibus declarauimus de adoratione latrie seu de diuino cultu.6.contemplationes.s.suam specificationē:suā diffinitionē:suam obligationē: suam locationē suam modificationē:⁊ suam associationem: habeo in presenti sermone singulariter declarare septimā ipsius latrie contēplationeꝫ scꝫ suam oppositionē:in qua precipue videbimus quid singulariter opponat seu cōtrariat vere adorationi latrie. Cuius septime cōtemplationis declaratio talis erit.

De septima cōtemplatione diuine adorationis:que dicit contēplatio oppositionis.

Eptima cōtemplatio de dino cultu seu de adoratione latrie ad deū faciēnda:dicit contēplatio oppositionis. licet in hac septima cōtemplatione esset ꝑcipue tractādū de hydolatria:que nihil est aliud ꝙꝫ quedā latria idolis exhibita:idolū vero ſm Isidor. li. Ethimo. dr ab idos ꝙ est forma tracta ab idea:propter quod idolum ꝓprie dicit simulacrū representatiuū:aut rei existentis:aut rei ficte:in quo antiquitus colebant demones:⁊ in quo cū non esset animatū nec aliquā virtutē diuinitatis habēs demones ingrediebant:⁊ se tanꝙꝫ deos per responsa que dabāt:a paganis adorari faciebant:tamē quia tractare de materia idolatrie que directo opponit ipsi latrie non esset de pane lucrando:seu alicuius vtilitatis:cuꝫ post xpi mortē ⁊ passionem talis idolatria prorsus sit extincta ⁊ ad nihilū deducta:cogitaui solum tractare de diuersis generibus personaꝝ:que mō indebito cultu latrie deū adorant:⁊ que opponūtur seu cōtrariant indirecte vere adorationi ipsius latrie. Quod vtiqꝫ videre ⁊ declarare iudico fore valde necessariū:qm̄ vnusquisqꝫ ⁊ poterit videre errorem suū ⁊ poterit videre in quo cōtrariat diuino cultui seu vere adorationi latrie ipsi deo debite. Si q̄ratur aūt quot sunt genera ꝑsonarū vero cultui latrie:seu vere adorationi contrariantiū:⁊ ꝑ consequēs nisi se correxerint oīno damnandaꝝ. Respondeo ꝙ sunt.40. genera:quoꝝ.20.hodie:alia viginti cras declarabo. Primi sunt oēs illi qui amorem quē in deo ponere tenent:q vtiqꝫ est de eēntia ipsius latrie:sicut in supioribus ꝑtactū est: ponūtur inordinate in quocumqꝫ vis bono creato:utputa in tꝑali substantia:seu in carnali delectatōe:vel in aliquo mūdano honore:qđ qui faciūt ꝑfecto idolatre dicūtur. Si

cut enim exponit Alexan. de ales. in tertia p
te summe. q.25. ar.4. sup illa verba Exodi.
20. Non habebis deos alienos coraȝ me: ꝛ
nõ facies tibi sculptile: neqȝ omnẽ similitudi
nẽ que in celo est desup: neqȝ q̃ in terra deoꝛ
sum: neqȝ eoꝝ que sunt in aquis sub terra
ibi sic dicit. Contra hoc pceptũ faciunt iudei
ꝛ sarraceni: qui sicut idolatre colũt deos alie
nos: qui iudei colũt antixp̃m tanq̃ messiã fu
turũ. Sarraceni vero colũt machometũ quẽ
venisse credũt. Contra scd̃am clausulã. s. non
facies tibi sculptile. i. imagines pictas q̃ nul-
lius rei sunt rep̃sentatiue: faciũt oẽs heretici
qui nõ credunt de deo: nisi que sibi fingunt
p imaginationẽ ꝛ fantasiã. Cõtra tertiã clau
sulã. s. nõ habebis aliquã imaginẽ: faciũt ma
li xp̃iani qui p amorẽ inordinatũ amant ista
inferiora plusq̃ deũ seu colũt. nã s̃m Hiero
ny. Qd̃ quisqȝ plus veneratᷣ ꝛ amat hoc illi
deus ẽ. verbi gratia. Supbus ꝛ ambitiosus
colit ꝛ amat similitudinẽ eoꝝ q̃ sunt in celo
desup: quare sup deũ diligit honorẽ ꝛ p̃latu
ram. Auarꝰ ꝛ cupidꝰ colit similitudinẽ eoꝝ q̃
sunt in terra: quare pecuniã ꝛ diuitias super
deũ diligit. ppter quod ad Col.3. ꝛ ad eph. c.
5. ait apl's. q auaritia est idoloꝝ seruitꝰ. Vo
luptuosus aũt seu luxuriosus colit similitudi
nẽ eoꝝ que sunt in aquis: q̃re sup deũ cor-
poris sui delicias ꝛ fluidas carnis delectatõ
nes diligit. ppter quod ad Philip.3. aplus
dicit. Quoꝝ deus venter est: ꝛ glia in confu-
sione eoꝝ qui terrena sapiũt. Ex quibꝰ patet
q triplex est ydolatria. vȝ infideliũ: heretico-
rũ: atqȝ maloꝝ xp̃ianoꝝ. hec Alex. Hiero. ãt
ad Rusticũ monacũ ait. Estiato onẽ pctõꝝ:
nõ eni plꝰ peccat q gña thuris picit sup altaẽ
idoli: q̃ q auare diuitias: honores: aut carnis
delitias accumulat. hec ille. Cõtra tales q de
pctis quasi vnũ deũ fecerũt. dicitᷣ Esaie. 40.
Cui silẽm fecistis deũ vestꝝ: aut quã imagi-
nẽ posuistis ei? Nunqd sculptile ꝯflauit fa-
ber: aut aurifex auro figurauit illud: ꝛ lami-
nis argẽteis argẽtarius? hec ibi. His p̃mis
sis patet: q idolatra pprie dr̃ qui p amoreȝ
magis colit tpales diuitias: mũdanos hono
res: carnis voluptates: q̃ ip̃m deũ. Quapro
pter dico: q qcumqȝ vult deũ vero cultu la-
trie adorare: necesse est q leuet amorẽ suum
oino a predictis: aliter ipossibile est q vnq̃
vero cultu latrie creatorẽ suũ adoret. qd̃ pbo
Primo auctoritatibꝰ. Secũdo rõne. Ter-
tio exẽplo. ¶ Nam Matthei. 6. dicitᷣ. Non
potestis deo seruire. s. p cultum latrie: ꝛ ma-
mone. s. demoni diuitiaꝝ. Nemo eniȝ potest
duobꝰ dñis seruire: aut enim vnũ odio habe
bit: ꝛ aliũ diliget: aut vnũ sustinebit ꝛ alterũ
contẽnet. hec ibi. Iteȝ p̃mc Ioan. 2. dr̃. Qui
amat mundum. i. mundanã substantiã: volu
ptatem: ꝛ supbiam: nõ est charitas patris in
eo. hec ibi. ¶ Secũdo pbo vnica rõne: vȝ di-
uersitatis. Fundamentũ rationis ponit phi
losophus. 9. Ethicoꝝ. di. Amicoꝝ est idẽ velle
ꝛ idẽ nolle: ꝛ ipossibile est amicitiã esse inter
eos q nõ eisdẽ gaudẽt: pȝ hec regula. Nã in
ter canẽ ꝛ lupũ naturaliter nulla potest esse
amicitia. ꝛ rõ est: q2 inter ipsos ẽ diuersitas
voluntatũ. Quo p̃supposito: certũ est q deꝰ
precipit: q ipse diligatᷣ toto corde. Math. 22.
Diliges ꝛc̃. Et Matth. 6. p̃cipit. Nolite the
saurizare vobis the. in terra. v. e. et. tin. de. et
v. fur. e. ꝛ fu. the. a. vobis the. in celo ꝛc̃. Cum
quo ꝯcordãs apl's ad Col.3. ait. Si cõsurre
xistis cũ xp̃o. q̃. s. sunt q̃. v. xp̃s est i. de. dei se.
q̃. s. sunt sa. nõ. q̃. s. ter. hec ille. Oppositũ facit
quicũqȝ plus honorẽ: plus carnis lasciuiam
ꝛ plus terrenã substãtiã: q̃ deũ diligit. Qd̃
si sic est: ergo talis est ꝯrius dine volũtati: et
p cõsequẽs talis nõ tm̃ nõ p̃ot adorare deũ
vero cultu latrie: sed insup efficitᷣ ppter hoc
inimicꝰ mortalis ipsiꝰ dei. Sic eni dr̃ Mat.
12. Qui nõ est mecũ. s. p amicitiã: cõtra me ẽ
scȝ p inimicitiã: ꝛ q nõ colligit mecũ dispgit.
Et Iacobi. 4. dr̃. Quicũqȝ voluerit eẽ ami-
cus huiꝰ seculi: inimicꝰ dei ꝯstituetᷣ. Et Ber.
in suis sentẽtijs. ait. Dei ꝛ xp̃i inimicꝰ efficitᷣ
q in mũdanis rebꝰ nimis sui cordis amoreȝ
figit. ¶ Tertio deniqȝ pbo exẽplo: q qcũqȝ q
plus diligit mũdana q̃ deũ: ip̃m deũ cultu
latrie venerari nõ p̃ot. Nã ad Ro. 9. dr̃. Ja
cob dilexi: esau autẽ odio habui. vbi ait glo.
Ideo deꝰ Iacob dilexit: q2 esau deũ odio ha
buit. hec glo. Ex predictis auctoritatibꝰ: rõne
ꝛ exẽplo pȝ. qualiter plus diligẽs terrenam
substantiã: carnalẽ voluptatẽ: ꝛ mundanum
honorẽ q̃ deũ: nõ p̃ot deũ vero cultu latrie
adorare. ¶ Secũdi autẽ q sunt ꝯrij dino cul
tui sunt oẽs illi q temerarie asserunt sic deũ
aliquos p̃destinasse: q etiaȝ sine vllis bonis
opibus saluari p̃nt. Cõtra quos. 23. q. 4. c. ob
tineri. Grego. ait. Ipsa quoqȝ pennis regni
predestinatio: ita ab oipotente deo disposita
est: ut ad hanc electi ex labore ꝛ virtute pue-

niãt:quatenus orando ꝛ postulando mercã-
tur accipe quod eis omnipotẽs deꝰ ab eter-
no disposuit dare.hec ibi. Quod confirmãs
Bonauẽ.in pͥmo.di.40.in.q. circa litterã.q.
prima dicit.ꝙ predestinatio est quedã ꝑordi
natio hominis ad beatitudinẽ.In ordine ãt
tria requirũtur.s.qd:ad quid:ꝛ ꝑ quid.Illud
quid:est hõ ad beatitudinẽ ordinatꝰ.Illd ad
quid:est finis vite eterne ad quẽ homo ordi-
natur.Illud ꝑ quid:est charitas gratia ꝛ vir
tus actualis qua in finẽ homo ordinaꝛ̃ seu ꝑ
ducitur:sine quo medio virtutũ ꝛ opeꝝ bono
rum:nunꝙ̃ aliquis intelligiꝛ̃ fuisse predesti-
natus.¶Tertij inimici seu contrarij diuino
cultui ꝛ latrie:sunt illi qui dicũtꝰ ꝙ deus iniu
ste dãnãdos ꝛ ꝑ̃scitos reprobauit:eo ꝙ ex ꝑ̃-
scientia dei liberũ arbitriũ coꝝ velint nolint
ad malũ cogitur.Contra quos Aug.23.q.4.
c.Nabuchodonosor.ait.Malis vasis ire nũ
ꝙ̃ deus redderet interitũ: si non spontaneũ
inueniretur homo habere peccatũ:quia nec de
us peccãti homini iuste inferret penã: si ho-
mo ex predestinatione dei cecidisset in culpã
hec ibi. Et Ambro.li. de vita beata. ꝛ poniꝛ̃
15.q.j.c.nõ est.ait. Voluntariũ sibi militẽ eli
git xp̃us:ꝛ voluntariũ sibi seruum diabolus
actionaꝛ̃:neminẽ eniꝫ iugo seruitutis astri-
ctũ possidet:nisi se ei prius peccatorũ ere vẽ
diderit.Et Hiero.de pe.di.2.c.Si enim pec
catũ.ait. Liberi arbitrij nos condidit deus:
nec ad virtutes:nec ad vitia necessitate tra-
himur:alioquin vbi necessitas est:ibi nec pe-
na:nec corona est.Phs etiã.3.Ethi.ait. Vo
luntarie sunt virtutes:sicut ꝛ vitia.¶ Quar
ti qui sunt ꝯtrarij diuino cultui ꝛ latrie:sunt
oẽs illi q asserũt ꝛ tenent:ꝙ deusꝰin ꝑ̃desti-
natione electoꝝ ab eterno:ꝛ reprobatiõe ma
lorũ ꝑtialis fuit ꝛ acceptator ꝑsonarũ. Con-
tra quos.32.q.4.c.sicut.Et de conse. di.4.c.
nequaꝙ̃.ꝛ precipue extra de prebẽ.c. venera
bilis.Non generis sed virtutũ nobilitas vi
teqꝫ honestas gratũ deo faciũt ꝛ ydoneum
seruitorẽ:ad cuius regnũ ꝛ gloriaꝫ nõnullos
tam nobiles:ꝙ̃ ignobiles:tam pauperes: ꝙ̃
diuites vel potentis admisit:eo ꝙ apud deũ
nulla est vel fuit vnꝙ̃ acceptio personarum.
Plato etiam in thimeo ait.Deus ab omni
bus ai passionibus ꝛ affectionibꝰ liber ẽ: vn
de nec dolere nec letari potest:sed semꝑ vnũ
habet conceptũ.Et auctor in li.de causis:ait
Causa prima influit bonitatẽ suaꝫ in rebus
vna ꝛ vera influxione:sed res non recipiunt
illam bonitatẽ equaliter:sed ẜm capacitateꝫ
sue dispositionis ꝛ nature. hec ille. Et Aug.
23.q.4.ca.Nabuchodonosor.ait. Jõ te sicut
ꝛ ceteros non elegit nec predestinauit: qꝛ te
ab obedientia sua recessurũ esse preuidit.
¶Quinti insuper qui sunt cõtrarij dino cul
tui ꝛ latrie:sunt omnes illi qui firmiter cre-
dunt ꝙ sit destinatũ ꝛ preordinatũ a deo:ꝙ
aliquis moriatur in igne aut aqua:seu suspẽ
dio ꝛ alia casuali morte: seu ꝙ aliquis seip-
sum suspendat:ꝛ ꝙ hec ꝛ similia aliter euita
ri non possint:quod vtiqꝫ falsissimũ est:quia
licet predestinatio vel diuina prescientia falli
non possit:non tamẽ predestinata: nec ea q̃
sunt in libertate arbitrij necessario eueniũt.
Et ideo cõtra tales.23.q.4.c. Nabuchodo-
nosor.Aug.ait. Non ergo necessitatẽ corre-
ctionis vel obdurationis facit dina ꝑ̃destina
tio:seu ꝑ̃sciẽtia:cũ boni ꝑ gratiã corrigaꝛ̃:et
mali libe.arbi.ꝑcantꝰ. Neqꝫ eñi qꝛ ꝑ̃destina
tio seu ꝑ̃scientia dei falli non ꝑõt: necessario
eueniũt q̃ predestinantur vel ꝑ̃sciunꝛ̃: sic nec
necessario ꝑ̃destinanꝛ̃ vel ꝑ̃sciũtur q̃ futura
sunt:sed qꝛ bona absqꝫ eius gr̃a:ꝛ mala ꝑ̃ter
eius sciam euenire non pñt. hec ibi.Et li.de
moribꝰecclie.ait.Extrema est demẽtia ꝛ cer
titudo eterne dãnationis credere:ꝙ necessa-
rio qs se suspẽdat:seu suspendaꝛ̃: seu in igne
vl̃ aqua ꝛ huiusmõi moriaꝛ̃.hec ille. O quot
sunt in isto errore decepti. ¶ Sexti insuꝑ q
aduersanꝛ̃ dino cultui ꝛ latrie:sunt oẽs illi q
credũt oẽs saluari in sua fide:dũmodo se cre
dant bene agere:ꝛ faciunt seu obseruant ea
que sunt sue legis ꝛ fidei.Cõtra quos Mar.
vltimo diciꝛ̃.Euntes predicate euangeliũ oi
creature:qui crediderit ꝛ baptizatꝰ fuerit sal
uabitur:qui autẽ non crediderit ꝛ baptizatꝰ
non fuerit condẽnabitur.Et Joan.3.dicitur
Nisi quis renatꝰ fuerit ex aqua ꝛ spũ sancto
nõ ꝑõt intra.in re.dei.Item.24.q.2.ca.qui-
cũqꝫ.dicitur.Quicũꝙ̃ ab vnitate fidei ꝛ so-
cietate petri apostoli quouis modo semetip
sos segregauerũt:tales nec a vinculis pecca
toꝝ absolui:nec ianuam regni celestis ingre
di poterunt. Grego.etiam in mor. ꝛ poniꝛ̃.
24.questi.ꝑ̃ma.c.quia ex sola.ait. Nisi quis
fidei christiane soliditatem tenuerit diuinaꝫ
presentiam vnꝙ̃ agnoscet: de qua soliditate
dominꝰ dicit.16. Super hãc petrã edificabo
ecclesiam meam. Sola quippe est per quaꝫ

sacrificium dominus libenter accipit: solaqꝫ
pro errantibus fiducialiter intercedit.hec ille
Deniqꝫ Grego.ex̄ de sum.tri. ⁊ fide catho.
c.j.§.vna.ait. Una vero est fidelium vniuer
salis ecclesia:extra quã nullus omnino salua
bitur:in qua idem ipse Christus sacerdos et
sacrificium.hec ibi.¶ Septimi etiã qui ad-
uersantur diuino cultui ⁊ latrie sunt omnes
heretici:qui lꝫ viuant sub fide Christi:tamen
non credunt in aliquem particularem articu
lum ab ecclesia approbatũ.Contra quos di.
23.c.qui episcopus.Et de cõse.distinc.3.c.oẽs
dicitur.Omnes quicũqꝫ saluari debent:oẽs
simul fidei ⁊ ecclesie articulos credere tenenť
hec ibi.Aug.etiam ex̄ de hereticis.c. firmissi-
me.ait.Firmissime tene ⁊ nullatenus dubi-
tes:omnem hereticum paganum vel sisma-
ticum:cũ diabolo ⁊ angelis eius eterni ignis
incendio concremandũ:nisi ante finem vite
catholice fuerit incorporatus ⁊ reintegratus
ecclesie. Omni igitur homini qui non tenet
ecclesie veritatẽ: neqꝫ baptismꝰ:neqꝫ elemo
syna quãtũlibet copiosa: neqꝫ mors pro xp̄i
nomine suscepta proficere poterit ad salutẽ.
hec ibi.¶ Octaui qui aduersant diuino cul-
tui ⁊ latrie:sunt omnes illi qui in specie forti
ter dubitant de aliquo fidei artitulo.Contra
quos in.c.dubius.ex̄ de hereticis.dicit͛. Du-
bius in fide infidelis est:nec eis omnino cre-
dendum est:qui fidem veritatis ignorant. h̄
ibi.Itẽ ex̄ de sum.tri.c.j.dicitur. Nullus dꝫ
dubitare de fide:sed firmiter omnes articu-
los fidei credere.¶ Noni insuper qui aduer
santur diuino cultui ⁊ latrie:sunt omnes illi
qui credunt:ꝙ in deo nõ sint idee.i.ꝙ i mẽte
diuina non sint forme ⁊ rationes distincte
omnium creaturaꝝ:cuius opinionis fuit pre
cipue Arist.in.12.metha.Contra quos Boe.
metro.9.lib.3.ait.Tu cuncta sup̄no ducis ab
exemplo pulchrum pulcherrimus: ipse mun
dum mẽte gerens similiqꝫ imagine formãs
hec ille.Et Aug.lib.83.qõnũ.ait. Qui negat
ideas in deo negat filium ⁊ sapientiam dei .
Et Cõmentator super.xj.metha.ait.Sic͞ oẽs
forme sũt in potentia i p̄ma materia:sic sũt
actu in prima causa . Et Plotinus phs ait.
Omne ens qd̄ est fuit ⁊ erit:in mẽte diuina
est.¶ Decimi qui contrariantur diuino cul
cuiꝰ⁊ latrie:sunt omnes illi qui credunt deũ
creasse celum ⁊ terram de aliqua materia p̄
existente:⁊ non potuisse de nihilo creare.De

quibus phus.j.⁊.8.physi.ait . Scd̄m omnes
phosantes ex nihilo nihil fit . Contra quos
Aug.super Geñ.ait.Qui credunt deũ mun
dum ⁊ celum cũ existentibꝰ in eis de nihilo
non fecisse:ad nihilum deuenient in cõspectu
glorie sue.Et Moyses Geñ.j.ait. In prin-
cipio creauit deus.i.de nihilo fecit celum et
terram.Hoc enim demõstrat ratio. Aut.n.
deus est omnipotens ⁊ infinite potentie:aut
non.Si sic:habeo intentum: quia de nihilo
potuit animam creare:⁊ creauit.Si nõ:ergo
non est omnipotens:⁊ eius potentia est ter-
minata ⁊ finita:qd̄ vtiqꝫ non tm̄ credere sed
etiam cogitare iniquissimũ est.¶ Undecimi
qui aduersantur diuino cultui ⁊ latrie: sunt
omnes illi:prout sunt iudei qui credunt aiaꝫ
beatificari posse sine visione ipsius dei:alle-
gantes in defensionem sui erroris illud Jo.
j.Deũ nemo vidit vnq̄ꝫ.Contra quos Aug.
21.de ciui.dei ait.Tam delicata est diuina vi
sio:tamqꝫ amore dignissima:ꝙ quicquid hr̄i
potest illa non habita faciat hominẽ miserũ
non beatum.hec ille. Et in lib.confessionum
ait.Fecisti nos domine ad te: ⁊ inquietum ẽ
cor nostrum donec videat te:⁊ requiescat in
te.Qd̄ etiã ratio probat. Nam vt dicit phs
2.de anima.Nulla potẽtia perficitur nisi ha
beat proprium obiectum:sicut oculus in colo
ribus.Sed cum deus solus sit obiectuꝫ hũ-
mani intellectus:ergo da ei qd̄cũqꝫ vis:non
poterit quietari sine ipso:ꝓpter qd̄ Bernar.
dicit.Nihil minus deo potest aie capacitatẽ
implere.hec ille.¶ Duodecimi qui aduersan
tur diuino cultui ⁊ latrie:sunt omnes illi qui
credunt ⁊ tenent:ꝙ sola mentalis confessio ⁊
non vocalis sufficiat ad remissionem pctõꝝ.
Contra quos ꝓuerb.28.dicitur. Qui abscõ-
dit scelera sua.s.sacerdoti nõ dirigetur: q aũt
confessus fuerit ea ⁊ reliquerit: misericordiaꝫ
cõsequet͛.hec ibi.Et Aug. de pe.di.j.c. Agite
ait. Agite penitentiã qualis agit͛ in ecclesia'.
Et nemo sibi dicat occulte apud deum ago:
quia sine causa dictuꝫ esset. Qd̄cũqꝫ sol.sup
ter.c.s.⁊ in c.hec ille.Deniqꝫ Ambro.de pen.
di.j.§.Alij ecõtra.ait.Nõ põt qsq̄ꝫ iustificari
a pctõ nisi pctm̄ fuit ante ꝯfessus.¶ Decimi
tertij q aduersant͛ diuino cultui ⁊ latrie: sunt
oẽs illi qui nõ credũt tres psonas eẽ simplr̄
in vna substãtia:sed magis credũt ꝙ pr̄ filiꝰ
⁊ spũs scũs sint tres substantie diuerse: ⁊ ab
inuicem separate.Cõtra quos.j. Jo.5. dicit͛.

Tres sunt qui testimoniū dant in celo:pater verbū ⁊.s.s.et hi tres vnū sunt. Item Inno. tertiꝰ extra de sum.tri.⁊ fi.c.c.j.ait. Firmiter credimus ⁊ simpliciter cōfitemur: ꝙ vnus solꝰ est verus deus eternꝰ imensus incōmutabilis omꝑs incōprehensibilis ⁊ ineffabilis. pater filius ⁊ spūssanctus: ⁊ tres quidē ꝑsone: sed vna eēntia:substātia:seu natura: simplex oīno:pater a nullo: filius a patre solo:ac spiritussanctꝰ ab vtroqꝫ. Absqꝫ initio semꝑ ac sine fine:pater generās:filiꝰ nascens:⁊ spūssanctus ꝓcedens:cōsubstātiales:coeq̄les:cooipotentes:⁊ coeterni.hec ille.Et idem Innocen. vbi.s.in.c.dānamus.ait. Nos autē sacro approbātc cōcilio credimus ⁊ confitemur: vna cū petro ꝙ vna quedā res est incōprehēsibilis quidē ⁊ ineffabilis:que veraciter est pr̄ et filius ⁊ spūssanctus.s.tres simul ꝑsone ac singillatim quelibet earundē:⁊ ideo solūmodo trinitas est nō quatrinitas:q2 quelibet triū ꝑsonaꝝ est res illa.vꝫ substantia:essentia:seu natura diuina:q̄ sola est vniuersoꝝ principiū preterquā aliud inueniri nō potest:⁊ illa res nō est generās:neqꝫ genita:neqꝫ ꝓcedēs: sꝫ est pater q generat:⁊ filiꝰ q generat̄:⁊ s.s.q ꝓcedit:ut distinctiōes sint in ꝑsonis:⁊ vnitas in natura.hec ibi. Apparet autē esse trinitas ꝑsonaꝝ:cū deus in creatione rōnalis anime Gen̄.j.dixit. Faciamꝰ hoiem ad imaginē ⁊ similitudinē nostrā:⁊ subiūgit:⁊ creauit deꝰ hoiem ad imaginē ⁊ silitudinē suā. hec ibi.

¶ Decimiq̄rti qui aduersant̄ diuino cultui ⁊ latrie:sunt oēs illi qui credūt ꝙ aia sit cuꝫ corꝑe moriat̄ ⁊ sit corruptibilis. Cōtra quos Aug.in li.de q̄ntitate aie.ait. Aia ideo facta est silis deo:q2 imortalē ⁊ idissolubilē ⁊ icorruptibilē eam fecit deꝰ.hec ille. Et Mat. io. saluator ait. Nolite timere eos q oc.c.a. aūt nō.po.oc.glo.q2 imortalis ē.phus autē ꝑmo de aia.ait. Anima intellectiua est qd diuinū impassibile ⁊ icorruptibile. Et scđo đ aia.ait Intellectꝰ videt̄ esse alteꝝ genus aie:⁊ solum cōtingit eum seꝑari sicut ꝑpetuū a corruptibili. Et in tertio de aia dicit. Intellectꝰ est ꝑpetuus ⁊ imortalis. Et.12.Meth.ait. Aia nō ois sed itellectualis manet post cōpositi corruptionē. Greg.4.dialogoꝝ.ait. Spūs brutoꝝ carne tegit̄ ⁊ cū carne morit̄:spūs hoiuꝫ carne tegit̄:sed nō cū carne corrūpit̄. Nā aia ꝑpetua est:principiū equidē habuit: sed finē nō habebit. Deniqꝫ.13.q.2.c.habēt. dr̄. Nūt illi forsitā iusti longi. doloris excusationē: q vitā alterā nesciunt ⁊ mortalē aiam credunt quiqꝫ de hoc seculo ad melius esse transituꝫ nō confidūt:nos autē qui hoc credimꝰ ⁊ docemus:cōtristari nimiū de obeūtibus nō debemus:ne ꝙ apud illos pietatis tenet spēm hoc magis fiat culpa in nobis.hec ibi.

¶ Decimiquinti q aduersant̄ diuino cultui ⁊ latrie sunt oēs illi q ꝑsupposita etiā animaꝝ imortalitate:asserūt nullū esse purgatoriū in quo aie post mortē purgent̄:si debitā hic ꝓ peccatis satisfactionē nō fecerint:sed simpliciter ⁊ sine medio esse locū inferni ⁊ locū paradisi. Cōtra quos Aug.de pe.di.7. iuxta finē. Et 25.di.c.qualis.ait. Prius eniꝫ purgandꝰ est in igne purgatorij:q in aliud seculuꝫ distulit fructū cōuersionis. hic autē ignis ⁊ si eternꝰ nō sit:miro tamē modo grauis ē:excellit eni oēꝫ penā quā vnq̄ꝫ aliquis passus est in hac vita:⁊ licet innūerabilia tormēta martyres passi sunt:tn̄ in hac carne nunq̄ꝫ tanta inuēta est pena.hec ille. Itē de pe.di.6.ca.q vult. dr̄. Credendum est enim ⁊ pietas dei expostulat credere: ꝙ omnes elemosyne totiꝰ ecclesie: ⁊ orationes:⁊ oꝑa iusticie:⁊ misericordie:succurrāt post mortē recognoscēti in hac vita suā cōuersionē. Et Aug.in ench. ⁊ ponitur.13.q.2.c.tꝑs.ait. Neqꝫ negādū est defunctoꝝ aias post mortem a purgatorio merito suorū viuentiū releuari:cū ꝓ illis sacrificiuꝫ mediatori offert̄:vel elemosyne fiūt in ecclia sed eis hic ꝓsunt q cū viuerēt:hoc sibi ut postea possent ꝓdesse meruerūt.hec ille. Item Greg.13.q.2.c.aie.ait. Anime defunctorum post mortē quattuor modis soluūtur:aut oblationibꝰ sacerdotū: aut precibꝰ sanctorū:aut caroꝝ elemosynis:aut ieiunio cognatoꝝ:conditio autē sepulture ⁊ pompa exequiaꝝ:magis sunt viuoꝝ solatia: q̄ꝫ subsidia mortuoꝝ.

¶ Decimisexti q aduersant̄ diuino cultui et latrie:sunt oēs illi credētes animas fore immortales:tandēqꝫ in fine seculi credūt omnes homines ꝑ suꝑabundantē dei misericordiā ⁊ alioꝝ sanctoꝝ ꝑces fore saluandos cuius opinionis fuit Origenes:q in testimoniū sui erroris allegabat ꝓphetā di. Hoies ⁊ iumenta saluabis dn̄e: quēadmodū multiplicasti misericordiā tuā deus. Cōtra quos Greg.25.di.c.qualis. Qualis inquit vnusquisqꝫ hinc egredit̄:talis in iudicio dei ꝑsentat: ⁊ qualis quisqꝫ siue bonus siue malus

hinc egredit᷑:talis eternalis irremediabiliter
ꝑmanebit.hec ille.Item Hiero.13.q.2.c.In
presenti.ait.In presenti seculo scim⁹ siue ora
tionibus siue cōsilijs inuicē posse nos adiu-
uari.cum autē ante tribunal xp̄i venerimus
scimus nec Job:nec Danielē:nec Noe pos
se rogare ꝓ quoq̄ʒ.Et Matth.25.dicit xp̄s.
Discedite a me maledicti ⁊c̄.Et ꝓuer.6.dr̄.
Zelus ⁊ furor viri non pcet in die vindicte:
nec acqescet cuiusq̄ʒ precib⁹:nec suscipiet ꝓ re
demptione dona plurima.hec ibi. Greg.ā̄t
de pe.di.j.ca.hoc est. ait. Voluissent impij si
potuissent sine fine viuere: voluissent ut po-
tuissent sine fine peccare. Ostendūt enim:qꝛ
in peccato semꝑ viuere cupiūt:qui nunq̄ʒ pec
care desinūt dū viuunt: ad magnā ergo iu-
sticiā iudicantis ꝑtinet ut nunq̄ʒ careant sup
plicio:q in hac vita nunq̄ʒ voluerunt carere
peccato.hec ille.Deniqʒ Athanasius in suo
symbolo ait. Qui bona egerūt ibunt in vitā
eternam:qui vero mala in ignē eternum.
¶Decimiseptimi qui aduersant᷑ diuino cul
tui ⁊ latrie:sunt omnes illi q̀ presupposito ꝙ
anime sint immortales: ⁊ ꝙ recipiant eter-
nā gloriā seu eternam penam:tamen nō cre
dunt humana corꝑa iam in puluerē redacta
⁊ a vermibus comesta resurrectura: adherē
tes ꝑ defensionē suī erroris sentētie phi in
post predica. di.A priuatione ad habituʒ im
possibilis est regressus ꝑ naturā: cuius opi-
nionis fuisse vr̄ inter ceteros porphirius q-
dam:ꝓut recitat Aug.10.de ciui.dei.c.29.Cō
tra quos Boetius in li. de fide xp̄iana.ver-
sus finē sic ait. Firmiter teneo ⁊ tenendum
puto:non solū animas nō perire:sʒ ipsa quo
qʒ corpora que mortis aduentus in puluerē
resoluerat:in statū pristinū futura beatitudi
ne repari.hec ille.Et ezech.37.dicit᷑.Facta ē
suꝑ me manus dn̄i:et eduxit me in spū:⁊ di
misit me in medio campi q erat plenus ossi
bus: ⁊ dixit ad me. Filij hominis putas ne
viuent ossa ista?⁊ dixi.Dn̄e deus tu nosti.et
dixit ad me.vaticinare de ossibus his:et di-
ces eis.Ossa arida audite verbū dn̄i. hec di
cit dn̄s deus ossib⁹his.Ecce ego intromittā
in vos spiritū ⁊ viuetis:⁊ dabo suꝑ vos ner
uos ⁊ succrescere faciam super vos carnes ⁊
cutem:⁊ dabo vobis spiritū et viuetis:⁊ pro
phetaui sicut preceperat mihi. Factus est au
tem sonitus prophetante me:⁊ ecce cōmo-
tio ⁊ accesserunt ossa ad ossa vnūquodqʒ ad
iuncturā suam ⁊ vidi: ⁊ ecce suꝑ ea nerui et
carnes ascenderūt:⁊ extensa est in eis cutis
desuꝑ ⁊ ingressus est in ea spiritus ⁊ vixerūt
steteruntqʒ super pedes suos exercitus gran
dis nimis valde.hec ibi. Item Job.19. dicit᷑.
Scio eniʒ ꝙ redemptor meus viuit:⁊ in no
uissimo die de terra surrectur⁹ sum:⁊ rursuʒ
ci.p.m.⁊ in car.m.vi.d.s.m.quē vi.sum.e.⁊ o.
m.cōsp.sunt ⁊ nō a. Repo.hec est spes mea
in sinu meo.hec ibi.Aplus autē ꝑmo ad Co
rin.15.ait.Ecce misteriū vobis dico. In mo
mento in ictu oculi in no.tuba.o. qdem re.sʒ
non omnes imu.ca.n.tu. ⁊ mor. re. incor. et
nos immu.oporet eniʒ cor. hoc indu.incor.⁊
mor.hoc in.immor.hec ibi.Ad hoc auteʒ po
test esse ratio.Nam Sapien. xi. Salomon
ait. Per que quis peccat ; ꝑ hec ⁊ torque-
batur.Sed cū corpus simul cum anima pec
cauerit:vel in virtutibus se occupauerit:cla-
rum est ꝙ debet resurgere ⁊ simul cum ani
ma eternā penam vel eternā gloriam reci-
pere.Proinde.17.q.4.c.omnes.Lucius epi
scopus ait. Non solū qui faciunt rei iudicā
tur:sed etiā qui facientibus consentiunt: par
enim pena ⁊ facientes ⁊ cōsentientes comꝓ
hendit.hec ille.Et.2.q.j.c.Notum.dicit᷑.Fa-
cientē ⁊ cōsentientem par pena constringit.
Deniqʒ Innocētius tertius.c.quātē. ⁊ capi.
Nuper.extra de sentē.excō. ait.Facientes ⁊
consentientes pari pena plectendos catho-
lica condēnat auctoritas.hec ibi.¶Decimi-
octaui qui aduersant᷑ diuino cultui ⁊ latrie
sunt omnes illi qui diuersimode male senti
unt ⁊ credūt de corpore xp̄i:an sit in ostia cō
secrata:seu ꝙ accidentia ibi stent sine subie-
cto:⁊ similiter de alijs sacramentis.Contra
quos.extra de hereticis.c.ad abolendā.dicit᷑.
Vniuersos xp̄ianos qui de sacramento cor
poris ⁊ sanguinis dn̄i nostri Jesu xp̄i:vel de
baptismate:seu de peccatoꝝ cōfessione: ma-
trimonio:vel reliquis ecclesiasticis sacramē
tis aliter sentire aut credere vel docere non
metuūt: quā sacrosancta ecclesia predicat et
obseruat:vinculo perpetuo anathematis in
nodamus.hec ibi.Et ad hoc est ratio.Clarū
est enim s̄m Augustinū. ꝙ plura potest de⁹
facere q̄ʒ humanus intellectus possit intelli-
gere.sed intellectus human⁹ potest intellige
re ⁊ diuidere illa accidentia a tali subiecto:⁊
vnam substantiā per infinitā dei potentiam
in aliam trāssubstantiare: ergo ⁊c̄.¶Deci-

minori qui aduersant diuino cultui et latrie
sunt omnes illi qui firmiter credunt ⁊ tenēt
ꝙ papa solum potest remittere persone pe-
nas taxatas a iure vel a iudice tm̄: sed nulla
tenus potest absoluere aliquē a penis ꝓ pec
catis in purgatorio a deo taxatis. Contra
quos Mattheí.18. saluator ait. Amen dico
vobis: quecumqꝫ alligaueritis super ter. ⁊c̄.
Quod confirmans Ricardus in quarto. di
stin.20. arti. tertio. quest. pͥma. in corpore que
stionis. dicit. Cum querit an indulgentie pa
pales debeant credi: ꝙ etiam prosint ad pe-
nam in purgatorio delendam. Respondeo.
ꝙ ad istam questionē quidam dixerunt ta-
les indulgentias simpliciter valere in foro ec
clesie: remittendo penas taxatas a iure vel a
iudice: non tamen aliquid remittendo de pe
na a deo in purgatorio taxata. Sed contra.
Secundū istam opinionē indulgentie sim-
pliciter magis nocerent q̄ꝫ valerent: quia ab
soluendo a penis satisfactorijs: transmitte-
rent ad penas purgatorij grauiores. Ideo
dicēdum simpliciter est: ꝙ indulgentie si dā
tur ab illo qui potest eas dare ⁊ ex ratōnabi
li causa: valent dispositis facientibus illud
quod cōtinetur in forma indulgentie. Per
eas enim remittitur aliqua portio: seu tota
pena a deo taxata. Hoc autem facere po-
test ecclesia: quia hoc facit ex diuina auctori
tate. Hec Ricardus verbaliter. ¶ Nicesi-
mi q aduersantur diuino cultui et latrie: sunt
omnes illi qui tenent ⁊ credunt: ꝙ si quis fe
cit aliquod enorme peccatum: ⁊ precipue in
spiritū sanctum: seu fecit innumerabilia pec
cata: ꝙ ei deus nequaq̄ꝫ indulgere possit: ꝓ-
pter quod ⁊ iam multi sicut Judas ⁊ hu-
iusmodi in desperatione lapsi sunt ⁊ cecide-
runt: existimantes maiora esse peccata sua:
q̄ꝫ diuinam bonitatem. Contra quos sunt
tria. videlicet. Primo auctoritates. Se-
cundo ratio. Tertio exemplum. ¶ Primo
sunt auctoritates contra tales. Nam Hie-
rony. de pe. distin. pͥma. c. Quia diuinitatis.
ait. Si quis post lapsum peccatorū suorum
ad veram penitentiā se conuerterit: cito a ve
ro misericordie iudice veniam impetrabit.
hec ille. Itē Augusti. libro retractationū. ca.
decimooctauo. ait. De quocūqꝫ pessimo pec
catore in hac vita constituto non est despe-
randum: quia si vere ad deum cōuertitur ve
ram misericordiā omniū peccatorū suorum
suscipiet. hec ille. Item Ezechiel. decimoocta
uo dicitur. Quacūqꝫ hora conuersus fuerit
homo a via sua pessima omniū iniquitatuꝫ
eius obliuiscar. Item glosa super verba pro
phete. Cor contritū ⁊ humiliatum de9 ⁊c̄. ait.
Vbi est vera cordis contritio: ibi est omniū
peccatorum remissio. Deniqꝫ Leo papa. 26.
questi. sexta. ca. His qui. Et de pe. distin. pͥ-
ma. ca. Multiplex. ait. Misericordie dei nec
mensuram possumus ponere: nec tempora
diffinire: apud quem nullas patit venire cō
uersio moras. hec ille. ¶ Secundo hoc idem
probat ratio. videlꝫ causalitatis. Fundamen
tum rationis ponit philosophus pͥmo Po
sterioꝝ. di. Omne quod est per essentiam est
simpliciter ꝑfectius eo qͦ est ꝑ participatio-
nem. patet hec regula. Nam si stella seu lu-
na habent ꝑfectionē alicuius lucis: a fortiori
oportet ꝙ maior ꝑfectio inueniat in sole qui
per se essentialiter est lucidus: ⁊ a quo luna ⁊
sydera accipiunt suam lucem. Quo presup-
posito: certum est ꝙ deus ipse precipit cuili-
bet homini: ꝙ ex charitate remittat omnem
iniuriaꝫ q̄ꝫtūcūqꝫ enormē a proximo sibi fa
ctam. propter quod Matthei decimoocta-
uo. cum Petrus diceret. Domine si pecca-
uerit in me frater meus dimittā ei vsqꝫ se-
pties. Cui respondit Jesus: non dico tibi se-
pties: sed vsqꝫ septuagies septies. Et Lu. 17.
precepit di. Si septies peccauerit in die in te
frater tuus: ⁊ septies in die cōuersus fuit ad
te: dicens penitet me: dimitte illi. hec ibi. ꝙ
si hanc perfectionem tenetur habere homo
ex charitate quam habet a deo per partici-
pationem: ergo a fortiori hanc eandem cha-
ritatem: immo in infinitum perfectiorē de9
habere debet. qui ut dicitur pͥme Joan. q̄r-
to. Est quedam charitas essentialis ⁊ infini
ta. propter quod concludo: ꝙ quicūqꝫ pecca-
tor q̄ꝫtumcūqꝫ maximus ad deum humili-
ter se cōuertit: statim omniū peccatorū suo-
rum veniam percipiet. Pretermitto aliam
rationē: quia ita faciliter remittit deus om-
nia simul peccata mortalia: sicut vnum so-
lum veniale peccatū. ⁊ ratio est: quia omnis
actus qui procedit a deo habꝫ simpliciter ra
tionem infinitatis. Ideo sicut cum infinita
bonitate remittit solā venialē culpā: sic cū ea
dē infinita bonitate pōt remittere grauissi-
ma: ⁊ q̄si innūerabilia pctā. ¶ Tertō hoc idē
ꝓbat: exēplū legit in legēda natiuitatis btē

virginis:ꝙ apud Cicíliam fuit quidā vir no
mine Theophilus: cuiusdā episcopi vicedo-
min⁹:qui tam prudēter sub episcopo res ec-
clesiasticas dispensabat:ꝙ mortuo episcopo
cum dignū episcopatu omnis populus accla
mabat. At ille vicedominatu cōtentus: aliuz
in cpm maluit ordinari. Tandē ab ipso offi
cio inuite ab episcopo depositus: in tātā ipa
cientiā deuenit:ut ad suā recuperandā digni
tatem:cuiusdā iudei malefici consiliū expete
ret. Ille autem diabolū aduocauit:qui aduo
catus cōcitus venit. Theophilus ergo iussu
demonis xp̄um ⁊ matrem eius abnegauit
⁊ xp̄iane ꝓfessioni abrenūciauit:⁊ ipsius ab-
renūciationis ⁊ abnegationis cyrographuz
scripsit:⁊ scriptū ānulo sigillauit:⁊ sigillatum
demoni dedit: ⁊ sic eius seruitio se subiecit.
In crastinū igit ꝓcuratione demonis theo-
philus in gratiā episcopi recipit: ⁊ in digni-
tate sui officij restituit: tandē ad se reuersus
de eo quod fecerat valde ingemuit: ⁊ ad vir
ginem gloriosam:ut sibi adiutoriū ferret:to-
ta mentis deuotione cōfugit. Quadaz ergo
vice beata Maria in visione illi apparens
de impietate acriter ipsum redarguit:⁊ dia-
bolo abrenūciare precepit:xp̄umqz dei filiuz
⁊ xp̄ianitatis propositū cum plenitudine re-
missionis peccatorū confiteri fecit: ⁊ sic ip̄m
in sui ⁊ filij gratiā recuperauit: ⁊ ad indiciuz
indulte venie iterum sibi apparens cyrogra
phum quod diabolo dederat sibi reddidit:
ut iam nō se diaboli seruū timeret: sed ꝑ vir
ginē se liberum factū gauderet. Quo Theo
philus recepto:vehementer exultans:coram
episcopo omniqz poplo quid acciderat retu
lit:⁊ cunctis admirātibus ⁊ virginē glorio-
sam laudātibus ipse post triduū mūdus ab
omni infidelitatis culpa in pace quieuit. Ex
predictis patet:qualiter deus faciliter indul-
get quibuscūqz grauissimis peccatis:dūmo-
do peccator humiliter ad ipsum se cōuertat.
Et per consequēs etiā patet ex predictis: q̄li
ter. sunt viginti genera hominū diuino cul-
tui aduersantiū: a quibus pessimis erroib⁹
nos omnes ꝓseruare dignet bonitas ⁊ cle-
mentia spiritussancti:qui cuz patre ⁊ filio in
trinitate perfecta:viuit ⁊ regnat deus:per in
finita secula seculorum. Amen.

¶ Feria secunda post quartam domi-
nicam quadragesime. Item de quinta ex-
cellentia videlz de maxima nobilitate ipsius
sacratissime fidei.

C Um fecisset quasi flagelluz de funiculis
eiecit omnes de tēplo. Scri
būtur hec verba Jo.2.ca. et
in euāgelio occurrētis ferie
Post sacri euangelij litteralē ⁊ moralez ex
positionē honorabiles ciues: exquo ut claru
it in precedenti sermone declaraui.20. gene-
ra hoiuz seu personaꝝ qui aduersant seu cō-
trariant diuino cultui ⁊ latrie: habeo in pre
senti sermone alia.20.genera hominū:⁊ di-
uino cultui aduersantiū declarare:que remā
serunt:quorum declaratio sequendo ordinez
numeri talis erit.
¶ Item de septima contemplatione diuine
adorationis:que dicit oppositionis:seu de vi
ginti alijs generibus hominū:qui aduersan
tur diuino cultui.

V Igesimip̄mi qui aduersant vltra p̄-
dictos dino cultui ⁊ latrie:sunt om-
nes illi qui cum pelagio heretico:seu
pelagianis tenent ⁊ credūt duas nephandis
simas hereses. vz ꝙ homo qui ecidit spōte
in peccatū ꝑ libertatē arbitrij possit simili-
ter resurgere ꝑ virtutem eiusdē liberi arbi-
trij:sine aliqua alia gratia dei creata vel in-
create. Item ꝙ existens quis in gratia siue
sine gratia:potest ꝑ liberū arbitriū bene ope
rari:⁊ sic vitam eternam promereri. Contra
quos sunt quattuor. Primo auctoritates.
Secūdo rationes. Tertio distinctio. Qr
to similitudo. ¶ Primo sunt autoritates:q̄
directe ꝓbant:ꝙ etiā sine aliquo habitu gra
tie create null⁹ potest a peccato resurgere:seu
a culpa purgari. vnde Bern̄. super canti. ait.
Sciant hostes gratie:nec ad bonū cogitan-
dum sine gratia sufficere cor humanū:nec si
ne arbitrio nostro sufficere ad bonuz gratie
suscipiendū. hec ille. Idem quoqz Ber. li. de
libero arbi. ait. Tria in nobis opatur deus.
cogitare:velle:⁊ ꝑficere. Primū sine nobis.
Scdm nobiscū. Tertiū per nos. Et ibidem
dicit. Homo cuz sit liber sponte a gratia · in
peccatū cadere potuit:nō tamē sponte a pec
cato sine gratia resurgere. Aplus etiā secun
de Cor.3.ait. Non sum⁹ sufficiētes cogitare
aliqd a nobis: quasi ex nobis : sed sufficiētia

nostra ex deo est. Aug. aūt ad bonifaciū papā ait. Sine gratia dei nullū ꝓrsus siue cogitando: siue volendo: siue amando: siue operando faciunt homines bonum. h ille. Et idē Aug. in libro retractationum ait. Voluntas enim nisi dei gratia liberet a seruitute qua peccati serua est effecta: recte pieqꝫ a moribus iuuari nō potest: ⁊ ibidem ait. Sicut homo potest in foueā ⁊ puteum se precipitare: sꝫ nō per se exire: ⁊ iterum per seipsum se potest vulnerare: sed non potest seipsuꝫ sanare: sic homo se pōt dicere in peccatū: ⁊ tn̄ sine auxilio gratie inde nō potest resurgē ⁊ sanari. h ille. Secūdo hoc idem probant due rōnes. ¶ Prima dicit ratio Superabilitatis. Secunda dicitur ratio Argumentabilitatis. ¶ Prima ratio superabilitatis. Fundamentum rationis ponit phs. 5. meta. di. 2. Omnis effectus hꝫ ꝓportionem cum sua causa. patet h regula. Si enim arbor que est causa fructus est parua seu maxima: vtiqꝫ eius effectus qui est fructus ab ea descēdens erit paruus vel maximus: ꝓ eo ꝙ nullus effectus naturaliter excedit q̄titatem sue cause. Quo presupposito. Certum est ꝙ culpa mortalis in quā incidit peccator vtiqꝫ est infinita obiectiue: pro eo ꝙ est in offensam ipsius dei qui est simpliciter bonitatis infinite. Sed clarum est ꝙ li. ar. est simpliciter potentie finite. Quod si sic est: ergo impossibile est ꝙ peccator redeat in pristinum statum amicitie diuine: nisi reducatur per infinitam misericordiam suam: que sua gratuita bonitate remittat offensam infinitam. Sed cum h remissio nō fiat sine gratia creata. ergo sine gratia impossibile est per li. ar. a culpa resurgere. ¶ Secunda etiam dicitur ratio argumentationis vel argumentabilitatis. pro cuius ratiōis declaratione quero. an ille qui iam consecutus gratiaꝫ per seipsuꝫ: sine noua gratia dei possit operari bonum ⁊ vitare malū. Et certum est ꝙ nō: dicente Augu. li. de natura ⁊ gratia. Sicut oculus corporis ⁊ plenissime sanus nisi candore lucis adiutus non pōt cernere: sic homo etiā perfectissime iustificatus: nisi eterna luce diuine gratie iugit diuinitus adiuuetur: non potest recte viuere. hec ille. ¶ Quod confirmans Tho. j. 2. q. iij. ar. 9. in corpore. q. dicit. Ad recte viuendum hō dupliciter eget auxilio dei. ¶ Primo quātum ad habituale donuꝫ ꝑ qd̄ hūana nā corrupta sanet: ⁊ ēt sanata eleuet: ad opādū opa meritoria vite eterne: q̄ excedunt ꝓportionē nature. ¶ Secūdo eget auxilio diue grē vt a deo moueat ad agēdū. Quātū ad pmū auxilij modū hō nō eget alio nouo habitu grē infuso. Quātū ad scdm vt. s. bene operet: eget auxilio noue grē ꝓpter duo. ¶ Primo rōne generali: quia nulla res creata pōt in quecūqꝫ actū ꝓdire sine virtute motionis diuine. ¶ Scdo rōne speciali: propter cōditionē status hūane nāe: q̄ lꝫ sanet ꝑ grām quātū ad mētem: remanet tn̄ in ea infectio ⁊ corruptio quātum ad carnē: ꝑ quam seruit legi peccati. Vt dicit ad ro. 7. h Tho. verbaliter. Qd̄ si vt patet: homo habēs gratiam non potest sine alia gratia vitare maluꝫ ⁊ operari bonum: a fortiori impossibile est ꝙ li. ar. ꝑ se sine noua dei gratia a peccato resurgere possit. ¶ Tertio hoc ideꝫ ꝓbat distinctio. dn̄i Bonauē. in. 2. di. 28. ar. j. q. j. in corpore. q. dicentis. Cū querit vtrū lib. arbi. absqꝫ gratia gratum faciente possit a culpa resurgere. Respondeo ꝙ non. Nam catholici tractatores: ⁊ luce fidei ⁊ auctoritate scripture cognouerunt: ꝙ peccatum est dei offensiuū: ⁊ quodāmodo dānificatiuū: duꝫ homo se transfert a seruitio dei ad seruitutem dyaboli: ⁊ etiam hymaginis deformatiuū. Et ideo dixerūt. ꝙ ad hoc ꝙ librū arbi. resurgat a culpa: necessaria est grā: non solū ſm ꝙ grā dicit gratuita voluntas dei: ⁊ liberalis pasio xp̄i: sed ēt ſm ꝙ dicit habitus animi. gratuita. n. voluntas dei ꝯcurrit ad hoc ꝙ fiat offense remissio. voluntarie eni nobis cōdonat offensaꝫ. Liberal' aūt passio xp̄i cōcurrit ad hoc ꝙ fiat dāni satisfactio. habitus aūt infusus gratie concurrit ad hoc ꝙ fiat morbi curatio: ⁊ hymaginis d̄turpate reformatio. Et ideo ad hoc ꝙ homo resurgat a culpa: multum ꝑ omē modū necessaria est sibi noua gratia dei. h Bona. verbaliter. ¶ Quarto hoc idem ꝓbat sīlitudo. Sicꝫ eni tenebra q̄ nihil aliud ē simplr vt dr̄ scdo de aia. nisi priuatio lucis: nō expellit ab aere nisi ꝑ nouum habitū noue lucis: sic a sīli nec peccatū: ꝙ nihil aliud est nisi q̄dā spūal' tenebra: ſm illud tre. tertio. Opposuisti tibi nubē scꝫ peccati: ne transiret oratio: nequaq̄ꝫ potest expelli ab aia: nisi per nouum radiū: seu habitum diuine gratie. Et sic ex predictis auctoritatibus: rōnibus: distinctione: ⁊ similitudine patet: ꝙ sine nouo habitu diuine gratie null' potest cum tota virtute lib. arbi. a culpa resurgere. ¶ Vigesimisecūdi q aduersantur diui

no cultui sunt oēs illi qui euāgelio nō credūt
seu in derisum deducunt: dicentes ꝙ nequa-
quā verificantur omnia que in euangelijs di
cuntur: seu qui contra euangelium occultas ⁊
nouas opiniones inducunt docent ⁊ secun-
tur. Contra quos August. 24. q. 3. c. hereticus
est ⁊ inimicus christi qui alicuius temporalis
comodi seu glorie principatusqꝫ sui cā ⁊ gra-
tia falsas ac nouas opiniones gignit vel seq
tur. hec ille. De talibus per exemplum loqui-
tur Jeroni. super epistolam ad gal. ⁊ ponitur
j. q. j. c. Marcion. di. Marcioni ⁊ basili deus
⁊ cetere similes hereticorum species ⁊ pestes
nō habent nec in aliquo dei euangeliū tenēt
quia nec habent spiritum sanctum sine quo
fit etiam humanum euangelium. hec ille. Et
Matt. 5. saluator ait. Amen quippe dico vo
bis: donec transeat celum ⁊ terraꝫ. Jota vnū
aut vnus apex nō preteribit a lege donec om
nia fiāt. hec ibi. ¶ Vigesimitertij qui aduer-
santur diuino cultui ⁊ latrie sunt omnes illi
q̄ scripturā sacram aliter interpretantur seu
intelligunt vel intelligere volūt q̄ꝫ spiritus san
ctus eflagitet. Contra quos Jeroni. 24. q. 2. c.
heresis ait. Quicunqꝫ aliter diuinam scriptu
ram intelligit q̄ꝫ sensus spiritus sancti efflagi
tat a quo scriptura est licet ab ecclesia nō re-
cesserit tamē hereticus appellari potest. Ideꝫ
quoqꝫ Jero. super Isa. ⁊ pōitur. 37. di. c. vino
ait. Vino inebriātur q̄ scripturas sacras ma
le intelligunt atqꝫ peruertunt: sicceca qui abu
tuntur seculari sapientia ⁊ dialcticorum ten-
diculis que nō tam vincula sunt appellanda
q̄ꝫ fantasmata mala ⁊ vmbre quedā atqꝫ hy
magines que cito pereunt. Et īfra sudit. Sꝫ
tropologiam pseudo ꝓphetas eos debemus
accipere qui aliter scripturarum verba acci-
piūt q̄ꝫ spiritus sanctus sonat: ⁊ diuinos eos
qui cōiectura mentis sue in certa futurorum
quasi vera pronunciant absqꝫ diuinoꝝ aucto
ritate verborum. h̄ ille. Similis snīa ponitur
37. di. c. relatum. deniqꝫ idem Jeronimus
j. q. j. c. Marcion ait. Non putemus in ver-
bis scripturarum esse euangelium sed in sen
su nō in supficie sed in medula: non in sermo
num folijs: sed in radice rationis. h̄ ille. Pro
pterea qui non vult errare obseruet consiliuꝫ
Zepherini pape. 38. di. di. Sicͭ stellas celi te-
nebre nō extingunt: sic mentes fidelium hu-
milr inherētes firmamēto sacre scripture nū
q̄ꝫ obscurabit mūdana iniquitas. h̄ ille. ¶ Vi
gesimiquarti qui aduersantur diuino cultui
⁊ fidei christiane sunt omnes illi qui errores
hereticoruꝫ ⁊ laudant ⁊ aliquo modo defen
dunt seu qui hereticis quibuscunqꝫ prestant
consilium auxilium vel fauoreꝫ. Cōtra quos
Innocen. tertius extra de hereticis. c. excom
municamus. §. credentes ait. Preterea rece
ptores defensores ⁊ fautores hereticorum ex
cōmunicationi decernimus subiacere: firmi
ter statuentes vt postq̄ꝫ quilibet talium fue-
rit excōicatiōe notatus si satisfacere contē-
pserit infra ānum ex tūc ipso iure sit factus ī
famis: neqꝫ ad publica officia seu ꝯsilia neqꝫ
ad elligendos aliquos ad huiusmodi nec ad
testimonium admittatur: sitqꝫ intestabilis ⁊
nec testandi habeat liberaꝫ facultateꝫ nec ad
hereditatis successionem accedat. h̄ ibi. Item
24. q. 3. c. Qui aliorum dicitur. Qui aliorum
defendit errorem multo amplius est dāna-
bilior illis qui errant: quia nō soluꝫ ille errat
sed etiaꝫ alijs offendicula erroris parat ⁊ cō
firmat. h̄ ibi. ¶ Vigesimiquinti q̄ aduersan-
tur diuino cultui ⁊ christiane fidei sūt omnes
illi q̄ fidem christi ⁊ eius articulos in necessi-
tate nō deffendunt cū poſſūt. Contra quos. 23.
q. 7. c. omni dicitur. Omni timore ac tremo
re deposito contra inimicos sancte ecclesie ⁊
fidei ⁊ aduersarios omniū religionū virilr si-
cut tenemini agē: studete: nouit .n. omnipotēs
deus si quilibet vestrū moreretᷣ ꝙ pro verita
te fidei ⁊ saluatione patrie ac defensione chri
stianorum mortuus est: ⁊ iō ob ea celeste pre
mium consequetᷣ. h̄ ibi. ¶ O q̄ꝫ pauci hodier-
nis tēporibus inueniuntᷣ qui hāc christi fideꝫ
velint defensare: qđ pꝫ q: cōtra thurcos chri
stiane fidei aduersarios fere nullus persona-
liter: ⁊ cum tēporali substantia se opponitur.
Iter hos etiam cōnumerantᷣ qui nō destru-
unt errores infideliuꝫ hereticorum cū possūt
cū disputatiōe ⁊ sentētijs scripture sacre dū
modo tales sint instructi ⁊ firmi in fide aliter
nō. Cōtra quos. 24. q. 3. c. cum quibus. dicitᷣ
Canonum magistris atqꝫ custodibus fas est
inire certamē cum hominibus cōmunionis
aliene. vbi glo. ait. Cum hereticis nec cū ali-
quo de fide disputandū est: qđ de simplicibꝰ
intelligendū est. Proinde Tho. secūda scđe.
q. 10. dicit. Qñ ille qui disputat nō est aptus ⁊
periculū est ne audientes ex illa disputatione
incurrant aliquā titubationem: tunc disputa
tio ꝓhibetᷣ: tū vt heretici cōuincāt ab idoneis

pōt cū cis disputari d̄ fide occulte: vł publice
vł priuate quātūcūqꝫ sint docti ꝓut dicit Jo.
an. extra d̄ hereticis. c. qcūqꝫ li. vj. vbi dicitur
Inhibemus quoqꝫ ne cuiqꝫ: layce ꝑsōe liceat
publice vel ꝑuate de fide catholica disputare
qui vero cōtra fecerit excōis laqueo nō ipso
iure sed per sniam sicut Jo. an. ait ibidē ino-
detur. ¶ Vigesimisexti qui aduersantur diui
no cultui ⁊ fidei christiane sunt oēs illi q̄ pro
prium errorem christiane fidei cōtrariū con-
tumaciter defendūt. Contra quos. 24. q. 3. c. q̄
in ecclesia. dicitur. Christi morbidum aliquid
prauūqꝫ sapiunt: si correcti vt sanuꝫ rectūqꝫ
sapiant resistunt cōtumacit: suaqꝫ pestifera ⁊
mortifera dogmata si emēdare nolunt sꝫ de
fensare ꝑsistunt heretici sunt. h̄ ibi. ¶ Vigesi
miseptimi. qui aduersantur diuino cultui ⁊
fidei christiane sūt omnes illi qui in kalē. Ja
nuarij ritu paganorum q̄dam impia bestialia
atqꝫ superstitiosa pagūt. Contra quos. 26. q.
7. c. si quis dicitur Si quis ka. Januarij ritu
paganorum colere vel aliquid plus noui face
re ꝓpter ānum nouū aut mensas cum lāpa-
dibus vel epulis in domibus preꝑare ⁊ ꝑ vi-
cos ⁊ plateas cantores ac choros ducere pre
sumpserit anathema sit. h̄ ibi. Cōsimiliter di-
co de illis q̄ in principio mēsis maij cingunt
domos arborib⁹ ⁊ epulas faciunt: ⁊ reginas
in stratis cōstituūt. Contra q̄s. 26. q. 7. c. Nō
licet dicitur Iniquas cogitatiōes agere kalē
darum ⁊ ocijs vacare nō laudo aut virida-
te arborum domos cingere. Omnis eni hec
obseruatio paganorū est. h̄ ibi. huiusmodi eni
obseruātie quasi dānabiles ⁊ cōtra fideꝫ etiā
ꝓhibent̄. 26. q. 7. c. Nō obseruetis vbi dicit̄.
Qui aūt talibus credūt aut ad eorum domū
eūtes aut suis domibus introducūt ⁊ intero
gant: sciant se fidem christianaꝫ ac baptismū
preuaricasse ⁊ paganū apostatā. i. retro abeū
tem ⁊ dei inimicū in irā dei in eternū grauī-
ter incidere nisi ecclesie penitētia emēdatus
deo recōcilietur. h̄ ibi. Talibus enim debetur
pñia. 5. ānorum prout habetur. 26. q. 5. c. diui-
natiōes. ¶ Vigesimioctaui qui aduersantur
diuino cultui ⁊ fidei christiane sunt omnes il
li qui obseruāt dies egiptiacos ad aliquid in
coandū seu semināduꝫ: vel minuendum san-
guinem: dicunt̄ eni dies egiptiaci vel q̄ hijs
diebus percussa fuit egiptus: vł quia egiptij
inuenerunt primo tales dies cauendos hanc
diē egiptiacam quidaꝫ obseruabat a quo cū
repeteretur a creditore debitū dixit se habere
pro malo augurio si tali die redderet cuꝫ cēt
dies lune: qui d̄ductus ad carceres petijt ab
amico sibi comodari debituꝫ quod amicus
renuit volens ipsum ab hac supersticiosa ob
seruatione reuocare. hos etiā egiptiacos dies
quedam fatue mulieres obseruant dum die
veneris nō faciunt lisciuiū ⁊ huiusmodi. Cō-
tra quos omnes. 26. q. 4. c. non liceat dicitur.
Nō liceat christianis tenere traditiones gē-
tilium ⁊ obseruare vel colere elementa: aut lu
ne aut stellarum cursus: aut inanē signorum
fallaciam ꝓ domo facienda: vel propter sege
tes vel arbores plantandas: vel coniugia so-
cianda. Scriptum est eni omnia quecūqꝫ fa
citis aut in verbo: aut in opere: omnia in no-
mine domini nostri iesu christi facite gratias
agentes deo ⁊ patri. h̄ ibi. ¶ Vigesiminoni
qui aduersantur diuino cultui ⁊ christiane fi-
dei sunt omnes illi qui firmiter credūt q̄ vm
brarij de nocte vadāt cū diana vel herodia-
na que ⁊ vulgariter vocatur la dona d̄ zogo.
⁊ q̄ comedant simul cum illa bibant ⁊ corri-
zent ⁊c̄. huiusmodi faciant. Quod vtiqꝫ falsis
simum est ⁊ demonum illusio. Non dico de
illis que vadunt ad ludum bariloti quoniam
ille realiter ⁊ personaliter incedunt ad illud
opus diabolicum comedunt bibūt ⁊ actu ve
nereo vtuntur. Reliquum hystorie non po-
no breuitatis causa ad presens: sufficiat dice-
re q̄ contra credentes ire comedere ⁊ bibe-
re cū diana ⁊ herodiana est auctoritas ⁊ exē-
plum. Auctoritas est concilij. 26. questione. 5.
c. episcopi dicentis. Illud etiam non est omit
tendum q̄ quedam scelerate mulieres retro
post sathanam cōuerse demonū illusionibus
⁊ fantasmatibus seducte credunt se ⁊ profitē-
tur cum diana nocturnis horis dea pagano
rum vel cum herodiade ⁊ inumera multitu-
dine mulierum equitare super quasdam be-
stias ⁊ multarum terrarum spacia in tempe
ste noctis silentio pertransire: eius iussionib⁹
obedire velut dominabus suis ⁊ certis ho-
ris noctis ad eius seruitium euocari: sed vti-
nam he sole in ꝑfidia sua perissent ⁊ nō mul-
tos secum ad infidelitatis interitum pertra-
xissent. nam ⁊ innumera multitudo hac fal-
sa opinione decepta hec vera esse credunt ⁊
credendo a recta fide deuiant ⁊ paganorum
errore inuoluūt̄ cum aliquid diuinitatis aut
numinis extra vnum deum arbitrant̄. Qua

ꝓpter sacerdotes ꝑ ecclesias sibi cõmissas populo dei istanter predicent hec oio fl̃a esse ⁊ non a diuino sed a maligno spiritu talia fã tasmata mentibus fidelium irrogari.hec ibi. ¶ Exemplũ habem⁹ ꝙ h̄ sit diabolica illusio in legenda sancti Germani:vbi dicit̃ ꝙ hos pes quidam credebat has malitias ⁊ supersti tiones esse veras. Unde credebat ꝙ homi͂es transformarentur sicut predictum est ⁊ ꝓpter hoc preparabat mensas quasi omni nocte:⁊ circa mediam noctis horam veniebant i do mo eiusdem hospitis multi noti ad comeden dum ibi:quos ille credebat realiter esse homi nes veros. Accidit aũt ꝙ sanctus vir Ger- manus inde transiens hoc audiuit:⁊ tũc dixit hospiti. Ostende mihi queso que dicis. nam illusio demonũ est:⁊ circa mediam noctẽ sur rexit hospes ⁊ vocauit sanctum Germanuʒ ⁊ ostendit sibi multos comedentes:⁊ dixit ho spiti sanctus Germanus. Isti inueritate nõ sunt homines sed sunt demões sensus delu- dentes:⁊ tunc precepit eis in virtute domini ne discederent:⁊ dixit amico suo: cognoscis istos:⁊ dixit cognosco:iste est talis meus vici nus:⁊ iste alter est meus cõpater: ⁊ sic de sin gulis:⁊ dixit:vade ad domũ istorum ⁊ vide si sunt domi isti amici tui:⁊ inuenit eos domi: ⁊ sic vere reperit ꝙ omnes erãt demones in speciebus illoruʒ apparentes. ¶ Trigesimi q aduersantur diuino cultui ⁊ christiãe fidei:sũt omnes illi qui tenent/seu dicunt ꝙ paruuli si ne baptismo cum culpa originali morientes nullam prorsus sensus ⁊ dãni penam patiun tur:pro eo ꝙ nullum voluntarium ⁊ actuale peccatum cõmiserunt. Circa quã conclusio- nem sunt tres errores. ¶ Primus error est dicentium ꝙ tales paruuli cum non sponte peccauerit:nequaq̃ʒ priuantur diuina visiõe. Contra quos sunt tria.videlicet. Prio au- ctoritas. Secundo ratio. Tertio similitudo ¶ Primo contra tales est auctoritas Inno. tertij extra de baptismo.c.maiores.§.preterea dicentis. Preterea pena originalis peccati ẽ realiter carentia visiõis dei. Actual' vero pec cati gehẽne ꝑpetue cruciatus.h̄ ille. ¶ Scdo cõtra tales est ratio.videlicet medietatis. Fũ damentum rationis ponit philosophus scdo phisicoruʒ di. Finis non acquiritur nisi ha- beantur ea que sunt ad finem.patet hec regu la. Nam sanitas ab infirmo nõ acquirit̃ nisi suscipiatur medicina. Quo presupposito:cer- tum est ꝙ finis ad quem creantur paruuli a deo est vita eterna:que nihil est aliud q̃ʒ diui na visio. Medium aũt ꝑ quod finis ille acq ritur:est purgatio peccati originalis ⁊ diuina gratia:que duo solum acquiruntur per sacra mentũ baptismi:dicente Innocẽ.tertio extra de baptismo.c.Maiores. Sic inquit sine di- stinctione qualibʒ mosayca lex clamabat.ani ma cuius preputij caro circũcisa nõ fuerit pi bit de populo suo:ita nũc indistincte vox into nat euangelica. Nisi quis renatus fuerit ex aqua ⁊ spiritu sancto non intrabit in regnuʒ dei:ab hac generalitate nec sexũ nec etatẽ ex- cludẽs. Caute tñ notandum est quãtum plus pabtismus hodie conferat christianis q̃ʒ quõ dã iudeis circũcisio cõtulisset:dictũ est in fine predicte auctoritatis iducte de veteri lege.pi- bit de populo suo. In euangelica vero verita te subiũctum est:non intrabit in regnum celo rum. Et si originalis culpa remittitur ꝑ circũ cisionis misterium ⁊ dãnationis periculũ vi tabatur:non tñ perueniebat̃ ad regnum cele- ste:quousq̃ʒ ad mortem christi fuit omnibus clausum ⁊ obserratum. Sed per sacr̃m ba- ptismi christi sanguie rubricati omnis culpa remittitur:vitatur periculum:ad regnum ce- lorum etiam peruenit̃. ianuam cuius christi sanguis fidelibus suis misericorditer resera uit.hec ille. Quod si sic est:ꝙ remissio pecca- ti ⁊ diuina gratia solum acquiruntur per ba ptismum:clarũ est ergo ꝙ paruuli decedẽtes sine baptismo vtiq̃ʒ carent medio per quod diuina visio acquiritur:⁊ per consequens ne cesse est concludere ꝙ omnes paruuli moriẽ- tes sine baptismo priuantur omnino diuina visione. Et confirmatur ista ratio. Certuʒ est enim ꝙ nihil est meritorium vite eterne sine charitate:vt dr̃.j.cor.13.⁊ ratio ẽ:q2 amor spi- ritualis est in spiritibus sicut calor naturalis in naturalibus.videmus autem ꝙ membruʒ paraliticum non recipit fructum a cibo: quia priuatur calore naturali. Et ramus siccus nõ recipit fructum a radice quia tali calore ẽ de- stitutus. Cum igitur in pueris decedẽtibus si ne baptismo non sit talis amor vel charistas qui vtiq̃ʒ infunditur ſm Innoc.vbi supra in baptismo.concluditur per hoc ꝙ non possũt esse capaces fructus diuine visionis. ¶ Ter- tio deniq̃ʒ contra tales est similitudo. Vide- mus enim per experientiam ꝙ homo qui ha bet oculos maculatos non potest videre lucẽ

De pena paruulorum sine baptismate decedentium

folis. Quia igitur natura hūana ē sicut fons
a quo multi riuuli deriuantur:ideo si fons fue
rit maculatus ⁊ aqua procedēs a riuulis erit
maculata ⁊ imunda. Natura aūt humana ē
tota corrupta ⁊ maculata per peccatum pri-
morum parentum:⁊ ideo omnes tales homi
nes qui ab ipsa natura procedunt cum ma-
cula originalis peccati oriuntur. Et ideo cum
paruuli moriantur cum hac macula impossi
bile est ꝙ vnquā possint videre solem diuine
maiestatis. Et sic ex predicta auctoritate ra-
tione ⁊ similitudine patet: ꝙ realiter paruuli
decedentes cum originali culpa in eternum
priuantur diuina visione. Secūdus error est
dicentium ꝙ tales paruuli in peccato origi-
nali morientes non solum non priuantur vi
sione dei:sed etiam in eternum patiuntur pe
nam sensus videlicet ignis infernalis. Con-
tra quos sunt tria. Primo auctoritas. Se
cundo ratio. Tertio distinctio. ¶ Primo
contra tales est auctoritas magistri sententia
rum in.2.di.33.c. Aliorum dicentis. Pro ori
ginali peccato quod a parētibus paruuli tra
xerunt nullam aliam materialis ignis vł cō
scientie vermis penā sensuri sunt nisi ꝙ dei
visione carebunt in perpetuuꝫ. ¶ Secundo
contra tales est ratio. videlicet. Improportio
nis. Fundamentum huius rationis pōit phi
losophus.5.ethicorum di. pena que infertur
ꝑm iusticiam proportionatur culpe. Quo cō-
cesso certum est ꝙ peccato actuali in quo est
duplex malum. sciłꝫ auersio ab incōmutabi-
li bono ⁊ conuersio ad cōmutabile bonuꝫ iu
ste debetur duplex pena. scꝫ pena dāni respō
dens inordinate auersioni:⁊ pena sensus re-
spondens inordinate conuersioni. Econtra
vero cum in peccato originali nulla sit cōuer
sio ad comutabile bonum sed sola auersio:vł
aliquid auersioni respondens. s. destitutio ani
me a iusticia originali. concludit̄ propter hoc
ꝙ ꝑm iustitiam solum detur puulis pena dā
ni que est subtractio gratie ⁊ carentia diuine
visionis ad quā homo per gratiam ordina-
tur ⁊ nō pena sensus. ¶ Et confirmatur ista
ratio. Nam acerbitas pene respondet quan-
titati dlectatiōis seu delectatiōi culpe iuxta il
lud apochalipsis.18. Quantum glorificauit se
⁊ in delicijs fuit tantum date illi tormentum
⁊ luctum. Sed anima que coniuncta fuit cor
pori paruuli nullam delectationem inordina
tam in corpore sensit:ergo non videtur ꝙ ta-
li anime ⁊ corpori debeatur aliqua acerbitas
pene sensibilis. ¶ Tertio contra tales est di-
stinctio domini Bonauenture in secūdo di.
33.ar.3.q.j.in cor.q.di. Cum queritur an par-
uuli decedētes in solo originali puniantur pe
na ignis materiał. Respondeo ꝙ duplex fuit
opinio. Quidam enim attendentes rigorem
diuine iusticie ac sententie:qua deus homi-
nem pro vno modico mortali in quo momē
tanea ⁊ q̄si nulla fuit delectatio cruciat eter-
naliter:dicunt ꝙ paruuli cremabuntur igne
materiali longe tamē minus q̄ꝫ illi qui pecca
uerunt peccato actuali:⁊ hoc dicunt sensisse
Aug. Cum dixit in enhiridion penam puulo
rum esse mitissimam. Et in libro de fide ad
Petrum. paruuli cruciabuntur eterno sup-
plitio:mitissimam enim illam vocant penam
non absolute sed respectu aliorum:nec in hoc
derogari dicūt diuine misericordie q̄ꝫuis plꝰ
manifestetur iusticia q̄ꝫ misericordia: pro co
ꝙ minus malum est in tali pena esse:q̄ꝫ om-
nino non esse cum nō sit ibi tanta boni priua
tio sicut manifestat. Augu. in libro de lib. ar.
⁊ hoc dicunt esse conueniens:vt sicut in ori-
ginali peccato erat carentia debita iustitie:⁊
concupiscentia:sic etiam in pena esset caren-
tia visionis dei ⁊ afflictio ignis eterna. Sed
cuꝫ valde durū illud dicere videatur:ꝙ deus
taꝫ dure ⁊ tam aspere agat cum paruulis sic
decedētibus:qui omnino non potuerūt vita
re nec mortem culpe nec mortem nature:pre
sertim cum videamus deuꝫ cū impijssimis ⁊
sceleratissimis peccatoribus in multis mise-
ricordit agere: ideo est alia opinio mitior q̄
magis concordat pietati fidei ⁊ iuditio ratio
nis:ꝙ quia paruuli decedentes cum origina
li carent iustitia ⁊ spiritus sancti gratia que ē
pignus hereditatis eterne:priuantur in eter-
num visione dei:quia vero in carne fuit fedi
tas:ideo ponentur in loco vili vt pote infer-
nali:sed quia non habuerūt in se actualeꝫ de
lectationem peccati nec in spiritu nec in car-
ne:ideo non sentiunt pene ignis acerbitatē.
hunc modum dicendi magis approbant ma
gistri cōmuniter:⁊ ideo ipsam sustinendo ꝑm
opinionem magistri sicut patet in littera: ra-
tiones que ad hanc partem inducuntur con
cedo. hec Bonauentura verbaliter. Si auteꝫ
quis obiceret allegans illud Augusti. in libro

de fide ad petrū dicēs. Firmissime tene puu-los qui sine baptismate de hoc seculo tran-seunt eterni ignis supplicio sempiterno puni endos. hec ille. Ad hoc Respondet Bonauē. vbi supra in solutione primi argumē. dicens. Aug. inquit in verbis illis non intendit dice re ꝙ paruuli sensibiliter crucientur: sed inten dit eorum penas manifestare q̄tum ad ca-rentiam visionis dei: ⁊ quātum etiam ad vi-litatem loci: ⁊ hoc valde habundanter expri-mit plus dicens ⁊ minus. Nam in enchiri-dion ait. Mitissima sane eorū erit pena qui preter peccata que originaliter traxerunt nul lum insuper addiderunt: volens ex hoc intel-ligi ꝙ non sine causa loquitur sic. Hoc enī facit ad extirpandam illam heresim que dice bat paruulos nulla pena puniri. Unde sicut in moralibus documētum est: ꝙ qui vult ab vno extremorum peruenire ad mediū ꝙ de bet declinare ad aliud extremum sicut docet philosophus: sic etiam beatus Augu. vt illā heresim extirparet que dicebat paruulos ab omni pena imunes esse ⁊ ad medium redu-cere: videlicet ad penam carentie visionis sim pliciter asseruit eos cū alijs peccatoribus eter naliter dānari. Istum autē suum intellectū explanat vt predictū est in ench. vbi dicit pe nam eorum esse mitissimam: sicut etiā dicit magister in littera. hec Bonauen. verbaliter Huius sentētie est etiam Tho. in q̄öibus di sputatis de malo. q. de peccato originali. arg. j. Ex predicta ergo auctoritate. ratiōe. atq̄ di stinctione expresse patet: qualiter paruuli sine baptismo morientes ⁊ si priuantur diuina vi sione: vt pretactum est: nequaq̄ tñ paciuntur sensibilē penam ignis materialis. ¶ Tertius error est dicentium ꝙ tales paruuli presuppo sito vt pretactum est ꝙ perpetuo careant di-uina visione: patiuntur maximā penam: do-lorem atq̄ tristitiam de priuatione illius di-uine visionis. Contra quos expresse sunt qua tuor. Primo auctoritas. Secundo ratio. Tertio silitudo. Quarto distictio. ¶ Pri-mo contra tales est auctoritas magistri in. 2. di. 33. ad litteram dicentis. Nullam inquit aliam penā sensiui sunt paruuli de igne ma teriali ⁊ verme conscientie: nisi ꝙ simpliciter diuina visione carebunt. hec ille. ¶ Secūdo contra tales est ratio videlicet improportio-nis. Fundamentum rationis ponit philoso-phus libro de proprietatibus naturalium re rum di. Excedentia proportionem nature si non habeantur nō sunt causatiua tristitie sed simpliciter conuenientia cum natura: patꝫ h regula. Nam nullus sapiēs si recta vtitur ra tione affligitur ⁊ tristatur: ex eo ꝙ non potest volare sicut auis: vel ꝙ fiat rex. aut impera-tor: cum non cōueniat nature sui status. Ecō tra vero auis si volare non posset cum ei cō ueniat per naturam vtiq̄ affligeretur: ⁊ etiā ille cui competit regnum vel imperium ꝑm nature cursū nisi illud habeat: sed magis ab alio possideatur: vtiq̄ affligeretur. Quo pre-supposito certum est ꝙ pueri sine baptismo morientes nunquā fuerunt proportionati ad hoc ꝙ vitam eternam haberēt seu diuina vi sione fruerentur. Non enim ex principijs na ture simpliciter acquiritur illa visio: cum ex-cedat omnem facultatem nature: sed acquiri tur per habitum fidei infusum ⁊ supernatu-ralem: quem nec vnquā habuerunt nec vn-quā habituri sunt. Quod si sic est ꝙ pueri si-ne baptismo decedentes nunq̄ fuerunt nec vnquā erunt proportionati ad fruendum di-uina visione: concluditur ex hoc ꝙ impossibi le est ꝙ vnquā doleant ⁊ affligantur de pri-uatione visionis diuine. ¶ Tertio contra ta-les est similitudo. Clarum est enim vt habe-tur. 2. questione. j. c. Notum. ꝙ agentes ⁊ con sentientes par pena ꝯstringit: q̄ concesso cer-tum est ꝙ non agentes nec cōsentientes per oppositū nulla debet pena constringere. Sed manifestum vt superius probatum est ꝙ cor poriꝰ paruulorum nulla datur pena ignis ma terialis pro eo ꝙ nullam habuerunt actua-lem delectationem ergo a simili nullam pe-nam vermis conscientie debent sentire ani-me paruulorum pro priuatione diuine visio-nis exquo nullum habuerunt consensum in culpa originali. ¶ Quarto deniq̄ contra ta-les est distinctio Thome in questionibus di sputatis de malo. q. de peccato originali. arti. scdo dicentis. Cū queritur an paruuli dece dentes cum solo originali peccato patiantur afflictionem interioris doloris ex priuatione diuine visionis. Respondeo ꝙ diuersi circa hoc diuersimode locuti sunt. Aliqui tamē di xerunt absolute ꝙ non. Et ratio est quia vbi nulla est cognitio ⁊ cogitatio boni perditi vel propter se facti ibi est nulla afflictio. Sed ani

me paruulorum cuz solo originali decedētiū sunt in tantis tenebris ignorantie constitute: ꝙ nesciunt se ad beatitudinem creatas: nec aliquid de beatitudine cogitant:⁊ ideo propt hoc nullam patiuntur penam. Sed hec ratio est insufficiens cum cognitio naturalis magis vigeat in anima separata q̄z in animab⁹ cum corpore coniunctis. Ideo dicendum est ꝙ duplex cognitio de beatitudine haberi potest. videlicet generalis ⁊ specialis :seu naturalis ⁊ supernaturalis. Anime ergo puerorū generali ⁊ naturali cognitione non carēt que debetur anime separate ſm naturam suam sed carent simpliciter cognitione speciali ⁊ supernaturali: que in nobis per fidem plantatur:eo ꝙ non habuerunt fidem in actu nec sacramenta fidei susceperunt. ¶Pertinet autem ad cognitionem naturalem ꝙ anima sciat se propter beatitudinez esse factam:eo ꝙ beatitudo consistit in adoptione perfecti boni. Sz quia illud bonum ad quod homo est factus: seu illa gloria quam sancti possident est supra naturalem cognitionem. di. apostolo.j. cor.2. oculus nō vidit nec auris audiuit ⁊c.⁊ subdit nobis autem deus revellauit per spirituz sanctum: que reuelatio pertinet ad fidem:hinc est ꝙ paruuli tali supernaturali bono priuati cum illud supernaturaliter non cognoscunt nequaquā propter hoc dolent ⁊ affliguntur. imo magis quod per naturam habent:absq3 dolore possident:⁊ vltra hoc de ipso singulariter gaudent. h Tho. Vide queso etiaz disti ctio. beati Bonauenture in.2.di.33.ar.3.q.2. quā breuitatis causa dimitto in qua concludit. ꝙ realiter predicti paruuli nullam patiuntur penā ex priuatiōe diuine visionis. Immo magis concludit ꝙ in cognitione naturali inmensam habent delectationē sicut etiaz multi qui vellent esse in paradiso licet non sint cōsolantur de statu suo. scilz presentis vite ⁊ cōtēti sunt eis que habent in hac vita q̄zuis cōparatiue modicum habeant respectu paradisi. Sic a simili in paruulis intelligendum est esse:quia eis sufficit status suus naturalis:nec eleuant ad supernales opes oculos quas habere non possunt. hec Bonauentura verbaliter vbi supra in solu. secūdi argumē. Scotus autem in.2.di.33. ponit questionē formalem vtrum paruuli patiātur aliquā penam ignis vel tristitiā de priuatione visionis dei.⁊ Respondet absolute ꝙ nullam penam patientur nec in corpore:nec in anima. Sed in generali habebunt maximam delectationez de perfectionibus naturalibus ⁊ de naturali cognitione ipsius dei atq3 aliarum rerum naturalium sicut ⁊ philosophi naturales etiā in hac vita existentes habuerunt magnam delectationē de naturali cognitione ipsius dei ⁊ aliarum rerum naturalium: dato ꝙ priuarentur beatifica visione ipsius dei. propter quod philosophus scđo de celo ⁊ mundo ait. Cum de corporibus celestibus questiones possunt solui parua ⁊ topica solutione:contingit auditori vt vehemens sit gaudium ⁊ delectatio. Et in.ij. de animalibus di. q̄zuis parum sit quod naturaliter de superiorib⁹ subantijs accipim⁹ tamen illud modicum est magis amatum ⁊ desideratum ⁊ delectabilius omni cognitione quam de omnibus simul substantijs inferioribus habemus. hec ibi. Et i libro de secretis secretorum ad Alexandruz ait. De rebus altissimis etiam parua ⁊ debili consideratione aliud posse conspicere iocundissimuz ⁊ delectabilissimum est. Ex qua auctoritate ratione similitudine atq3 distinctione patet qualiter paruuli sine baptismo morientes nullam patiuntur penam de priuatione diuine visionis. Tamen penam maximam suscepturi sūt patres ⁊ matres qui studiosa malicia dum fornicati sunt prolem perimunt:aut comestione:aut sumptione alicuius ad hoc apti cibarij O crudelissimi patres. o ferocissime matres cur non cogitatis grauitatē culpe quam cōmittitis. Graue certe delictū esset si quis corporaliter hominem occideret:grauius vero si quis omnes mūdi homines perimeret:sed profecto grauissimuz est peccatum super omnia ꝙ quis paruulum non baptizatum perimat. Ratio est quia aufertur vita gratie:seu vita eterne glorie que incomparabiliter nobilior est per se naturali vita omnium hominum huius mundi. Sic enim dicitur.24.q.3.c. si habes. Innumerabiliuz mors corporū morti vnius anime comparari non potest. h ibi. Immo in.c. si aliquis. extra de homicidio dicitur. Quod si aliquis homini vel mulieri aliud fecit vel ad potanduz dederit vt nō possit generare aut cōcipere vel nasci soboles vt homicida teneatur. glo. quo ad penam legalem ⁊ quo ad spiritualem:sed non est irregu-

laris ac si hominem interfecisset. Si igit̃ huic tanta debetur pena. quãto magis puniri debet qui post animationem fetũ perimit ⁊ maxime si proprius filius est? Certe tales nisi peniteant priuabuntur in eternum diuina visione: quapropter eorum causam priuati sunt paruuli illi dum sine baptismo cũ culpa originali decesserũt. Ex p̃dictis oibus p3 qualiter vltra supradicta. 20. etiam sunt. 10. alia genera hominum diuino cultui ⁊ christiane fidei penitus aduersantiu3. A quib⁹ etiã pestiferis ⁊ maledictis erroꝛib⁹ nos preseruet increata sapientia vgnigeniti dei: qui cu3 patre et spiritu sancto viuit ⁊ regnat deus per infinita secula seculoꝛum. Amen.

¶ Feria tertia post quartã dominicam quadragesime. Iterum de quinta excellentia. videlicet de maxima nobilitate ipsius sacratissime fidei.

n **Olite iudica**re ẽm faciẽ s3 iustũ iudicium iudicate. Scribunt̃ hec verba. Jo. 7. c. ⁊ in euãgelio ocurrentis ferie. Post sacri euangelij litteralẽ expositionem ⁊ moralẽ dilectissimi ciues: ex quo vt claruit in duob⁹ precedẽtib⁹ sermonib⁹ declarauimus 30. genera hoium seu psonaꝝ diuino cultui ⁊ christiane fidei aduersantiũ: restat postremo vt in presenti sermone alia. 10. genera declaremus que declaranda remanserunt quoꝛum declaratio sequendo numerum suprapositum talis erit.

¶ Item de septima cõtẽplatiõe diuine adorationis que dicitur oppositionis seu de. 10. alijs generibus hominum qui aduersantur diuino cultui.

t Rigesimiprimi igit̃ qui vltra predictos diuino cultui ⁊ christiane fidei ẽt aduersant̃ sũt omnes illi q firmiter credunt q̃ aliqua mulier maga vel striga veraciter conuertatur in murilegam seu gattam vel musipulam. Contra quos expresse sũt tria videlicet. Primo auctoritates. Secundo Ratio. Tertio exemplum. ¶ Primo contra tales sunt auctoritates. Nam concilium acquirense. 26. q. 5. c. episcopi eoꝛum. ait. Qui si quis credit posse fieri aliquam creaturam aut in melius: aut in deteri⁹ inmutari aut trãsformari in aliam spetiem: vel in aliam similitudinem: nisi ab ipso creatore qui omnia fecit ⁊ per quẽ omnia facta sunt: proculdubio infidelis est ⁊ pagano deterioꝛ. hec ibi. Ite3. 26. q. 5. c. Nec mirũ dicitur. Fertur i gẽtilium libris q̃ queda3 maga socios Vlixis mutauit in bestias. legitur etiam de sacrificio q̃ archades deo suo luco imolabat ex quo quicunq3 sumeret in bestiaꝝ formas conuerterent̃. Sed hec omnia magicis prestigijs potius fingebantur q̃3 rerum veritate cõplerentur hec ibi. Secundo contra tales ẽ ratio videlicet. Augmẽtationis. Fundamentum ratiõis ponit phs. i. thopi. di. Quod non potest i minus nec in maius. patet regula. Nam qui nõ põt rxpugnare paruum castrũ nequaq3 expugnabit maximam ciuitatem. Quo presupposito certu3 ẽ q̃ nobilioꝛ ẽ forma nostra dicente pho. i. phisi. Forma inquit est nobilioꝛ materia ⁊ est quid diuinum a materia desideratum. Sed clarum ẽ q̃ tota natura nec insup aliquis malignus spiritus non potest producere minus. i. materiam alicuius minime rei de nihilo facere: cum requiratur ibi infinita potestas quam solus deus habet sed illõ qõ Mat. 5. saluatoꝛ ait. Non potes vnum capillum albu3 facere aut nigrũ: ergo multo foꝛtius nec aliquis demon nec tota nã producere poterit aliquam nouam formam seu formã in formã transformare: cum etiã in hoc sicut in creatione materie requirat̃ infinita potentia quam nullus h3 nisi solus deus. ¶ Tertio contra tales est exẽplum. Nam legitur in legenda sancti Macharij q̃ quedam puella oculis hominum videbatur in equam cõuersa. Cui cõpacientes monaci eide3 sãcto Machario cui iam ⁊ hoc ipsum deus notum fecerat retulerunt: ⁊ vt pro eadem instanter oraret rogauerunt. Quibus sanctus Machari⁹ dixit. o filij vos equi estis q equoꝛũ hẽtis oculos: illa enim puella mulier ẽ nec est transformata informa3 eque sicut apparet Sed simpliciter falluntur oculi videntiu3 ex prestigij vanitate. ⁊ cum orasset deu3 vt sicut erat monachis appareret: stati viderunt eam habere formam mulieris ⁊ non formam eque. hec ⁊

similia sunt simpliciter delusio quedam de-
monū Ex predicta auctoritate rōe ⁊ exēplo:
pȝ qualiter falsissimū ē ꝙ mulier aliqua con-
uerti possit in gatā vel murilegā. Si aūt op-
poneretur ꝙ aliquando vere ⁊ sensibiliter cō
pertū ē ꝙ aliqs aliquā vetulā in forma gati
seu murilegi pueꝝ rapere satagētēȝ ꝑcusserit
aut in brachio aut in aliqua parte corporis.
Qđ si sic est: ergo formaȝ illius vetule q̄ erat
in domo videtur demon realiter in formam
gatti seu murilegi transformasse. Respondet
magister Michael de sesulis in suo tractatu
de superstitionibus ꝙ simpliciter illud qđ vi-
detur in forma gatte: simpliciter est ipse de-
mon in specie vetularuȝ vel musipularuȝ ꝑue
ros de cunabilis ⁊ lecto rapiens ⁊ occidēs: q
interdū sic a deo permittitur paruulos occi-
dere in penā parentum: qui eos adeo in or-
dinate amant ꝙ propter ipsos dei amorem
negligunt ⁊ postponunt. Quod autem reali-
ter in persona vetule percussio facta remane
at: seu tale vulnus vetule imprimatur: dico ꝙ
hoc triplici respectu. euenire potest. Primo
naturaliter ex casu vt puta dum cadendo ta
le vulnus recepisset. ¶ Secundo hoc pōt ac-
cidere ex vehementi hymaginatione in penā
peccati: qꝛ dum talis vetula ex comitibus se
fore credit herodiadis vel diane: ⁊ credit se i
hymaginatione esse ad rapienduȝ pueros ta
le vulnus in ea factum remanet pro eo ꝙ ve
hemens hymaginatio plerūqȝ facit casum
seu. Tertio dicas ꝙ permittente deo in pe-
nam peccati diabolus sibi tale vulnus infli-
git ex quo ipsa credit se esse ad actum illius
percussionis seu occisionis pueri. Adde si vis
⁊ quartū responsū qꝛ plerunqȝ diabolus pōt
deludere oculos videntium: vt talis vetula vi
deatur percussa cum tamen percussa non sit
Tertia tamen ratio probabilior videtur. Qđ
autem actualiter sit ipse demon qui in forma
vetule appareat patet ex hoc: qꝛ ianuis clau-
sis ⁊ thalamo in alterutruȝ predictaꝝ forma
rum scilicet vetule vel musipule intrat ⁊ exit.
⁊ vt id factum magis credatur verum: ⁊ per
consequens odium vel aliud malum inter
vetulam ⁊ parentes pueri generet: sub lecto
quandoqȝ se occultat cum tamen ingredi in
hostia clausa nō possit aliquod materiale cor
pus nisi simpliciter malignꝰ spiritus seu cor
pus gloriosum: ⁊ dum est deprehēsus discur
rit hinc inde ꝑ thalamum demon in forma
predicta quasi exire non possit: qui tamen vt
predictum est etiam obstructis portis domꝰ
⁊ camere intrauit qđ vtiqȝ solis spiritibꝰ pos
sibile est: ⁊ ex hoc fingit ꝙ inuitus percucia-
tur. Ex predictis igitur omnibus cōcludo ꝙ
non tantum est impossibile ꝙ dyabolus vnā
creaturam veraciter transformet in aliā: sed
vltra hoc dico ꝙ qui hoc crederet eē possibi
le: vtiqȝ hereticus foret. ¶ Trigesimisecūdi q
aduersantur diuino cultui ⁊ christiane fidei
sunt omnes illi qui vtuntur arte notoria ad
scientiam acquirendam: que ars omnino il-
licita est. Contra quos Aug. lib. de doc. chri-
stia. ⁊ ponitur. 26. q. 2. c. Illud ait. Omnes ar-
tes huiusmodi scientie vel nugatorie vel no-
xie superstitionis ex quadam pestifera socie-
tate demonum acquisite: quasi peccata infi-
delitatis ⁊ dolose amicicie constituta penitus
sunt reprobande ⁊ a quolibet christiano fu-
giende. hec ibi. Rationem autem quare ta-
lis ars omnino sit illicita assignat tho. 2. 2. q.
96. di. Quod talis ars omnino est prohibita
qꝛ vtitur quibusdam ad scientiam acquiren-
dam que non habent ꝺm se virtutem causan
di scientiam: sicut ex in spectione quarundaȝ
figurarum ⁊ prolatione quorundam verboꝝ
ignotorum: que ars non vtitur his vt causis
sed vt signis: non quidem vt signis diuinitꝰ
institutis sicut sunt signa sacramentalia seu
sacramentorum. ¶ Trigesimitertij qui aduer
santur diuino cultui: ⁊ fidei christiane sūt om
nes illi qui expresse demones inuocāt ad ali
quid consulendum vel facieñ. ⁊ ipsos ex hoc
aut in vitro: aut in adamante aut in ampula
⁊ huiusmodi coactos: ⁊ constrictos tenent.
Contra quos. 26. q. 2. c. hij qui dicitur. Hij q
de paginis euangelicis sortes legunt: ⁊ si op-
tandum est: vt id potius faciant q̄ȝ ad demo
nia consulenda concurrant: tamen ista mi-
hi displicet consuetudo. ad negocia secularia
⁊ ad vite huius vanitateȝ diuina oracula vel
le conuertere hec ibi. ¶ Trigesimiquarti qui
aduersantur diuino cultui ⁊ christiane fidei
sunt omnes illi qui a diuinatoribus inqui-
runt de vita ⁊ morte: de prosperitate ⁊ aduer
sitate sui vel alterius per aliquam figuram
vel signaturam corigie ⁊ huiusmodi. ¶ Con-
tra quos. 26. q. 7. ca. Non obseruetis. Augu.
ait. Quicunqȝ diuinationis aut fata: aut au

guria obseruat: aut attendit: aut consentit obseruantibus: magis ad sui dannationem q̄z ad suam salutez tendit. Siue qui per quosdam numeros litterarum ⁊ lune per phitagoricam egrotantium: vitam vel mortez vel prospera vel aduersa futura inquirunt. hec ibi. ¶ Item. 26. q. 2. ca. qui sine. dicitur. Omnis inquisitio ⁊ omnis cura de morte ⁊ vita que a diuinis ⁊ magis ⁊ a demonibus in hydolorum cultura expetitur: mors potius dicenda est q̄z vita: ⁊ qui ea sectantur si se nō correxerint ad eternam perditionem tendūt psalmista dicēte. Omnes dij gentiuz demonia sunt qui per deceptos homines alios decipere quotidie gestiunt vt perditionis sue faciant eos propter hanc causam omnes esse participes. hec ibi. ¶ Tregesimiquinti qui aduersantur diuino cultui: seu christiane fidei sunt omnes illi qui pro sanitate recuperāda sui atq̄z suorum nec non ⁊ animalium irrationabilium diuersa faciunt fieri incantamenta. Contra quos. 26. q. 7. ca. admoneant dicitur. Admoneant fideles sacerdotes populos vti nouerint: magicas artes incantationesq̄z quibuslibet infirmitatibus hominum nihil prodesse nihil remedij conferre nō animabus languentibus claudicantibus vel etiam morientibus quicq̄z mereri. Sed hoc cē laqueos ⁊ insidias diaboli antiqui hostis: quibus ille perfidus humanum genus decipere nititur. Si qs hoc exercuerit cleric⁹ degradetur: laicus autem anathematizetur. hec ibi. Item. 26. q. 2. ca. qui sine. dicitur. Qui sine saluatore salutem vult habere ⁊ sine vera sapientia existimat se prudentem fieri posse non sanus sed eger: non sapiens sed stultus i egretudine anime assidue laborat ⁊ in cecitate noxia stultus ⁊ demens permanebit. hec ibi. In hunc etiam errorem incidunt qui maleficia ⁊ facturas agunt seu pro liberatione fieri faciunt. Contra quos. 26. q. 2. ca. Non liceat. dicitur. Si quis paganorum consuetudinem sequens diuinos ⁊ sortilegos in domū suam introduxit quasi vt malum foras mittant: aut maleficia vel facturas inueniant aut lustrationes paganorum faciant. 5. annis penitentiam agant. hec ibi. ¶ Aduertant tales q̄ siquis per aliquod incantamentum posset liberare omnes homines mundi morituros a morte: non licet sacramentum facere vel incantamento consentire: dicente apostolo. ad. Roma. 3. Nunq̄z sunt facienda mala vt veniant bona. ⁊ Augusti. 22. q. 2. ca. faciat. ait. Faciat homo pro temporali salute hominum quicquid potest cum aūt ad hoc ventum fuerit: vt tali saluti nisi peccando consulere possit iam se existimet non amplius habere quid faciat. hec ille. ¶ Trigesimisexti qui aduersantur diuino cultui: seu christiane fidei: sunt omnes illi qui per inspectionem astrolabij aut per inscriptiones querunt ⁊ inuestigant occulta ⁊ futura seu qui ex constellationibus ⁊ cursu syderum iudicant de actibus moralibus hominum. Contra quos 26. q. 2. cap. Sors. dicitur. Quibus constellationes ⁊ futurorum signa custodientibus apl's ait. Dies obseruatis ⁊ tēpa et mēses ⁊ annos. Unde timeo ne forte sine causa laborauerim in vobis. Sic ⁊ astronomia seu astrologia apud catholicos in dissuetudinem abijt: quia dum propria curiositate hijs minis erant intenti: minus vacabant hijs que saluti animarum erant accomodata. hec ibi. Propterea quidam sacerdos vt habetur extra de sortilegijs. c. ex tuarum tenore. grauiter punitus fuit ab ecclesia. pro eo q̄ occulta ⁊ futura per astrolabium inquirebat. Proinde. 26. q. 5. capitulo nō oportet. dicitur. Nō oportet sacris officijs deditos vel clericos magos astrologos vel incantatores existere aut facere filateria que animarum suaruz vincula comprobantur. hos autem omnes qui talibus rebus vtunt̃ omnino proici ab ecclesia iussim⁹. hec ibi. ¶ Trigesimiseptimi q aduersantur diuino cultui seu christiane fidei sunt omnes illi qui somnijs certam fidez adhibent seu credunt libro qui appellatur Sōnia Danielis. que somnia vt plurimum illusione demonum fiunt. Contra quos. 26. q. 4. capitulo sciendū. dicitur. Suadentibus demonibus miris ⁊ inuisibilibus modis per illam subtilitatem corpora hominum non sentientium penetrando: ⁊ se cogitationibus hominum per quedam ymaginaria visa ām̄iscēdo siue vigilātiū siue dormiētiū fides nō dz adhiberi. vt hec ibi. Itē. 26. q. 7. c. Nō obseruetis. dr̃. Errant qui attendunt ad sōnialia scripta ⁊ falso in danielis nomine intitulantia. hec ibi. ¶ Trigesimioctaui qui aduersantur christiane fidei sunt omnes illi qui

credunt q qui nascitur tali hora et die habebit bonum vel malum euentum. Contra quos Augusti. libro de doc. christiana. et ponitur. 26. q. 2. ca. Illud. ait. Nam et mathematici quamuis veram stellarum positionem cum quisq3 nascitur consequuntur et aliquando peruestigant: tamen q inde conantur: vel actiones nostras vel actionum euentus producere nimis errant: ideo si dixerint vobis ita eueniet non credatis. hec ibi. ¶ Cum hijs etiam connumerantur illi qui tenent q ex influentia corporum celestium: liberum arbi. cogitur ad vitia et virtutes: bonum et malum. Contra quos philosophus tertio. ethicoru3. ait. Voluntarie sunt virtutes sicut et vitia: et nullus fit bonus vel beatus non volēs. Et ecclesiastici. 15. dicitur. Deus constituit hominem ab initio et rc. cum in manu consilij sui. etc. Item Jeronimus in questionibus super abdiam ait. Deus. enim equali cunctos sorte generat: et dedit singulis arbitrij voluntatem vt faciat vnusquisque quod vult siue bonum siue malum. hec ille. et ibidem ait. Omnes homines suo arbitrio derelicti sunt neq3 enim bonum necessitate cō pulsi faciunt sed voluntate: vt credentes coronam accipiant et increduli proprio argumento supplicijs mancipentur. hec ille. Inter hos quoq3 intelliguntur illi qui dum obuiant alicui creature vt puta vulpi mustele lepori lupo serpenti et huiusmodi credunt propter hoc sibi euenire bonum vel malum. Contra quos. 26. q. 4. capitulo Igitur. Augusti. ait. Nam et auspicia sunt que iter facientes obseruant alia que signa reru3 vel obseruatiōes vel improuisas hominibus incurrentes ferunt que nequaquam attendenda sunt. hec ille. Item. 26. q. 2. capitulo. Illud dicitur. Si iunctim ambulantibus amicis lapis aut puer medius et huiusmodi aduenit nulla fides adhibeatur. hec ibi. Hoc ide3 intelligendum est de illis qui credunt q cantus auium seu volatus habeat bonam vel malam significationem: vnde quando coruus cantat aliqui credunt q sit malum augurium. Contra tales. 26. q. 4. capitulo. Igitur. dicitur. Augures sunt: qui volatus auium et voces intendunt. Duo sunt autem genera auspiciorum vnum ad oculos: alterum ad aures pertinens. Ad oculos est volatus: ad aures vero est vox auium. hec ibi. ¶ Trigesimi noni qui aduersantur diuino cultui et christiane fidei sunt omnes illi qui derogant ecclesie contra eam loquentes et dicentes q ecclesia potest errare et errat aliquando in canonizatione sanctorum et in multis alijs: et propter hoc decretis ecclesiasticis non credunt nisi sicut eis placet. Contra quos nota sm Ricar. in quolibeto q duplex est ecclesia. scilicet particularis et vniuersalis: particularis ecclesia potest dici papa qui realiter errare potest: et precipue in causis et sententijs dandis et hoc ex mala informatione aut falsorum testium: aut etiam falsorum instrumentorum quem tamen deus in canonizatione alicuius sancti nunquam errare permitteret. Nec credendum est ab aliquo q erret quamuis errare posset. Imo credendum est q si iniuste aliquem canonizare vellet deus cum aut occideret aut totaliter impediret. Et q papa in ceteris etiam cum cardinalibus errare possit. audi Aug. ii. q. 3. c cepisti. di. Cepisti habere tanq3 publicanu3 fratrē tuu3 ligas illū in terra s3 vti iuste alliges vide: nam iniusta vincula disrumpit iusticia. quem solueris inquit in terra solut9 erit in celo. hec ille. glo. autē super verbum solueris ait. Non quē soluere putaueris sed quem solueris claue non errante solutus erit in celo. hec glo. Item de pe. di. i. c. quē penitet. ide3 Aug. ait. Dixit eni3 de9 sacerdotib9: qcunq3 solueritis sup terrā etc hoc ē Ego de9 et oēs celestis militie ordines ac oēs sācti i gloria mea cōfirmāt vobiscū q̄s ligatis et soluitis super terra3. nō dixit quos putatis ligare et soluere: sed i quos exercetis op9 iustitie misericordie et veritatis. hec ille. Et q papa etia3 possit errare patet exemplo Nam. di. 19. capitulo. Ita dominus noster. §. hoc autem intelligendum. et capitulo Anastasius. dicitur. Anastasius natione roman9 fuit temporibus theodorici regis: eodem tempore multi clerici se a cōmunione eius abegerunt: eo q cōmunicasset sine consilio episcoporum presbyterorū et cuncte chatolice ecclesie. Diacono thessalonicēsi noie fotino qui cōicauerat in heresi acatio quia voluit occulte reuocare acatium et non potuit diuino nutu percussus est. hec ibi. Iste Anastasius papa inciderat in heresim iam dānatam vt habetur. 24. q. j. capi. 2. et 3. Item. ij. di. c. si papa

dicitur. Quod bonitas pape salus est omniū ⁊ peruersitas ipsius cedit in dānationem innumerabiliū. Ex p̄dictis patet: qualiter ecclesia particularis pōt ⁊ nō pōt errare. Ecclesia aūt vniuersalis que nihil est aliud q̄ꝫ quedaꝫ multitudo episcopoꝝ ⁊ clericorū: seu aliorum fideliuꝫ xp̄i fide ⁊ charitate vnita, ꝑut dicitur 93. di. c. legimus. ⁊ .j. q. j. c. multe. Et .24. q. j. c. loquitur. nunq̄ꝫ errare potest eo ꝙ deus nū q̄ꝫ hoc permitteret ⁊ precipue in canonizatione sanctorum. Immo si omnes errarēt spiritus sanctus habūdantius in vno solo existēs faceret per illum errorem ceterorum omniū penitus reuocare. Et ꝙ vniuersalis ecclesia non possit errare in sanctorum canonizatione et ceteris audi Augusti. super. 18. c. Mate. di. Cum spiritus sanctus regat ecclesiam sequitur ꝙ ecclesia nunq̄ꝫ errabit cum habeat ductorem magistrum veritatis qui dixit: ego ero vobiscum vsqꝫ ad consumationem seculi. h ille. Item di. 29. c. sic dicitur. Sic omnes apostolice sedis sanctiōes accipiēde sunt tāq̄ꝫ ipsius petri diuina voce firmate. Item Lucius papa omnibus episcopis vt habetur .24. q. j. c. a recta inquit fide: ⁊ ab apostolico tramite propter vllam perturbationem nolite discedere scientes quoniā iuxta saluatoris sententiam beati qui persecutionem patiuntur propter iustitiam. hec est apostoloꝝ viua traditio h est vera chraritas que predicanda est ⁊ precipue diligēda ac fouēda: atqꝫ fiducialiter ab omibus tenēda. h est sancta ⁊ apostolica mr̄ omniū ecclesiarū xp̄i ecclesia: q̄ ꝑ dei oipotētis gr̄aꝫ: a tramite apostolice traditiōs nūq̄ꝫ errasse probatur nec herticis prauitatibꝰ succubuit: sed vt in exordio normaꝫ fidei xp̄iane ꝑcepit ab auctoribus suis apostolorum principibus xp̄i sic illibata fide hactenus manet h ille Iero. etiā. 24. q. j. c. h est fides ait. Sancta romana ecclesia que semper immaculata permāsit domino prouidente ⁊ beato Petro apostolo opeꝫ ferente in futuro manebit sine vlla hereticorum insultatione preualēte: atqꝫ firma ⁊ imobilis oi futuro tēpore persistet. h ille. Siliis snia egregie habet̄. 24. q. j. c. pudēda glo. etiam sup̄ verbo auctoritate. c. j. extra de reli. ⁊ ve. sanctorū ait. quod ecclesia approbat ab omnibus approbandum est: eo ꝙ ecclesia nunq̄ꝫ errat. h eadem sententia habetur. xj. di. c quis nesciat. ⁊ c. cōsequens est. ⁊ .12. di. c. nō decet. ⁊ c. preceptis apostolicis. ⁊ c. sit sācta ecclesia romana: ⁊ .19. di. c. si romanorum ⁊ c. quoniā vero. ⁊ .2j. di. c. Nunc aūt. ⁊ .22. di. c. oēs. ⁊ di. 40. c. si papa hereticus. Errat igitur quicunqꝫ non credit statutis apostolicis vel non credit in sanctorum canonizatione. Proinde Ieroni. 24. q. j. c. h est fides ait. hec est fides papa beatissime quā in catholica ecclesia didicimus quā semꝑ tenuimus in qua si minus perite aut parum caute positum est emendari cupimus a te qui Petri ⁊ fideꝫ ⁊ sedem tenes. Si aūt h nostra confessio apostolatus tui iudicio cōprobatur: quicunqꝫ culpare me voluit se imperitum vel maliuoluꝫ: vel etiam nō chatholicum sed hereticum cō probabit. h ille. Item. 24. q. j. c. omnibus consideratis. idem Ieroni. ait. Cum enim ecclesie domus a christo potestatem acceperit ligandi atqꝫ soluendi si quis hanc domuꝫ corrigentibus ⁊ ordinantem contempserit sit tibi sicut ethnicus ⁊ publicanus. Item. 23. di. c. In nomine domini dicitur. hereticus est q eccllesie non obedit: ⁊ qui non credit. Item Nicola. papa. 22. di. c. omnes siue patriarchas ait. Qui romane ecclesie priuilegium ab ipso omnium ecclesiarum capite traditum auferre conat̄. h proculdubio in heresim labit̄ glo. scilicet contemptor est romane ecclesie. Deinde sequitur. Et cuꝫ ille notetur iniustus hic est dicendus hereticus. deniqꝫ. 81. di. c. si qui presbiteri dicit̄. Qui nō huic saluberrimo precepto obedire noluerit hydolatrie crimē icurrunt Salomon testante ⁊ beato Gregorio instruente peccatuꝫ ariolandi: est nō obedire: ⁊ scelus hydolatrie nole acquiescere. peccatū igitur paganitatis incurrit quisquis dū christianum se esse asserit sedi apostolice credere ⁊ obedire ꝯtempserit. hec ibi. Deniqꝫ di. 12. c. non decet dicitur. Nō decet a capite membra discedere sed iuxta scripture testimoniuꝫ omnia membra caput sequantur. Nulli vero dubiuꝫ est quin apostolica ecclesia: mater sit omnium ecclesiarum: cuius regulis ⁊ statutis nullatenus alicui conuenit deuiare. hec ibi ¶ Quadragesimi ⁊ vltimi qui aduersantur diuino cultui ⁊ christiane fidei sūt omnes qui tenent ⁊ credunt ꝙ substantia anime nō sit creata de nichilo sed simplicir de aliquo quoruꝫ error dupliciter apparet. ¶ Primus error est dicētium ꝙ aia rōnalis prouenit ex

traduce seu de materia parẽtum filiuz gene-
rantium Contra quot sunt quattuor. Pri
mo auctoritas. Scdo Ratõ. Tertio Simi
litudo. Quarto distictõ. ¶ Primo ꝯ tales ẽ
auctoritas phi.16.de animalibus dicẽtis. So
lus intellectus intrat in nobis ab extrinseco
hec ille. Si igitur traducit sba hominis ab ex
trinseco: ergo rationalis anima non est extra
duce parentũ. Item.3.de anima. Idem phs
ait. Intellectus.i. aia intelligit: qꝛ non ha-
bet aliqđ organũ i corpore sꝫ est separata ab
omni organo. Item ecclesiastices vltimo sa-
lomon ait. Puluis reuertet in terrã vñ erat
ꝛ spiritus redibit ad deũ qui dedit illum. hec
ibi. ¶ Secundo cõtra tales est ratio vꝫ causa
litatis. Fundamentũ rationis ponit cõmen-
tutor super .ii. metha.di. Omne cuiꝰ cã ẽ ịge
nerabilis ꝛ corruptibilis ipsũ quoqꝫ ẽ corrup
tibile. patet hec regula. Nam qꝛ arbor est ge
nerabilis ꝛ corruptibilis ideo fructus proce-
dens ab ea est corruptibilis. Oppositũ ẽ de
solaribus radijs: qui cum habeant solẽ incor
ruptibilez: eo ꝙ non recipit in se peregrinas
seu contrarias impressiones: ideo ipsi cẽntia-
liter in ipso existentes sunt incorruptibiles.
Quo presupposito: certũ ẽ ꝙ aia rõnalis ꝓm
phos ꝛ cõiter ꝓm omnes leges ꝛ sectas est i
corruptibilis. Quod si sic est: ergo non est ꝑ
naturam propagabilis: ꝛ per consequens nõ
est extra duce parentuꝫ: ꝛ confirmatur ista ra
tio. Nam si aia: est ex traduce. aut ergo aia ẽ
ex carne parentum: aut ex anima coꝝ. Ex car
ne esse non potest quoniã ipossibile ẽ ꝓm phꝫ
ex corpore fieri non corpus: aia aũt vt pꝫ est
ñ corpꝰ. Si ex aia aut ergo ex tota aut ex pte
Ex parte non: qꝛ aia ꝓm phm i primo de ani
ma ẽ simplicissima. Si ex tota: ergo cũ pater
generat filiũ: cũ det ei totã animam suã desi
nit ipse animam suaꝫ habere ꝛ per cõsequẽs
viuere. Quod est falsum: si pro qꝛ: ergo falsuꝫ
est ꝙ anima ex traduce oriatur. ¶ Tertio con
tra tales ẽ similitudo. Naꝫ geñ. secundo. post
formationeꝫ corpis primi parentis de limo
terre dr̃. Inspirauit deus in faciẽ eius spira
culuꝫ vite. Sed clarũ ẽ ꝙ spiratio ẽ per egres
sum dei ab extrinseco. Quod si sic est: ergo q̃
libet anima ꝑ similitudinẽ ẽ imediate a deo
ꝛ nõ ex traduce pentuꝫ. ¶ Quarto contra ta
les ẽ distinctio Bone. in secundo. di.18. ar.2.
q.3. in cor. q. di. Cũ queritur vtꝝ aia rationa
lis sit ex traduce. Rñdeo ꝙ circa hec triplex

fuit opinio. Prima opinio ẽ aliquoruꝫ phoꝝ
qui dixerunt ꝙ animaꝝ ꝓductio ẽ mediante
intelligẽtia: qm̃ sicut corpꝰ celeste facit ad pro
ductionẽ corporis hũani: vt dicit.2.phi. Sol
ꝛ homo generant hominem: sic etiã intelligẽ
tia facit ad productioneꝫ aie. Et hoc plures
senserunt phi: ꝛ sensisse vr̃ auctor i lib. de cau
sis. Ratio autem que mouet eos ad hoc po-
nendũ: dicebant ꝙ fuit diuina vnitas: que nõ
patiebat vt deus imediate produceret multa
ꝛ diuina imutabilitas que non patiebat vt
deꝰ ꝓduceret noua: sꝫ h̃ tãq̃ꝫ herẽtica abiciẽda
sũt. Et ostensa ẽ talis opinio eẽ falsa. s̃. ti. pri
ma. vnde verbũ illud de causis. tanq̃ꝫ hereti-
cuꝫ est respuendum: nisi quis intelligat ꝙ aia
dicit causari ab intelligentia: in hoc ꝙ aliquã
illuminationem suscipiat mediante illa intel
ligẽtia. Intelligentia eniꝫ ꝓm phꝫ excedit ani
mam in claritate cognitionis. Et ideo dicit
quidã phs: ꝙ anima rationalis cãtur in vm-
bra intelligentie: ꝛ sensibilis in vmbra ratio-
nis. hoc autẽ dictũ ẽ: quia vna deficit a per-
fectione alterius: nõ ꝙ vna producatur ab al
tera. Est ꝛ secunda opinio: ꝙ aia traducatur
ex anima sicut caro ex carne: ꝛ sicut ab vna
candela accẽduntur multe: sic ab vna anima
per sui multiplicationẽ: ꝛ absqꝫ sui diminuti-
one viuificantur multa corpora: ꝛ de hoc ali-
quando dubitauerunt catholici tractatores
ꝛ maxime Aug. sič pꝫ in li. suꝑ geñ. ad litterã
ꝛ i lib. de li. ar. ꝛ in lib. retractationũ. vbi etiã
dicit: ꝙ non potuit ꝑuenire ad certitudinem
huius questiõis. Ratio que fecit eum potissi
me dubitare fuit transfusio originalis pecca-
ti. veꝝ tñ ipse Aug. hanc positionem reprehẽ
dit expresse in lib. de ecclesiasticis dogmatibꝰ
cuiꝰ auctem magister põit in lr̃a: ꝛ ipse istum
cũdẽ mõꝫ iprobat suꝑ geñ. ad lr̃am: qꝛ si per
originale peccatũ aia trãsfũditur ex aĩa: aut
aia christi nõ esset de genere aliaꝝ aiaꝝ: aut
habuisset originale peccatũ: quoꝝ vtrũqꝫ ẽ fal
sũ ꝛ ipiũ. Et iõ ẽ tertia opio catholica ꝛ vera
ꝙ aie nõ seminãtur nec traducant: sꝫ forma-
tis corpibꝰ a deo creant: ꝛ creãdo infundunt
ꝛ ifundẽdo ꝓducunt. Aiaꝝ eni ꝓductioneꝫ
sibi deus solũ debuit reseruare: tũ ꝑꝑ eaꝝ di
gnitatẽ. tũ ꝑꝑ eaꝝ imortalitateꝫ. ꝑꝑ aiaꝝ di-
gnitatẽ dico: qꝛ cũ aia sit hymago dei ꝛ nata
imediãte feri in deũ: ꝛ glorificari in ipso dili
gendo eũ ex toto corde: totũ suum esse in me
diante debuit ab ipso habere: vt ipsum ex to-

to corde teneretur diligere. Decuit etiā hoc ꝓ
pter aiarū imortalitatē. Cū eniȝ solus de⁹ sit
qui hēat vitaȝ imortalē: solus ē qui pōt pro-
ducere pncipiū vite ppetuū. Cuȝ igit res icor
ruptibilis nō possit sūstantialiter in mām trā
smutari: ⁊ opatio creature sit sup mām trans
mutabilē: īpossibile ē aliquā creaturā ratio-
nalē aiaȝ producere. Et iō eius productionē
deus sibi soli debuit reseruare. hec Bona.
verbaliter. Ex pdicta auctore: rōne: similitu-
dine atqȝ distinctiōe pȝ q̄lit aia non traducit
de mā parentū. ¶ Secūdus error ē dicētiuȝ
ꝙ aia rōnalis nō traducit de mā parentū sȝ
simplicit ꝓducit de sba ipsi⁹ dei. Contra q̊s
sunt tria. Primo auctoritas. Secūdo Ra
tio. Tertio distinctio. ¶ Primo ꝯ tales est
auctoritas Aug. li. de ecclesiasticis dogmatib⁹
dn̄tis. Credeñ. ē ⁊ firmiter teneñ. ꝙ anime n̄
sunt oēs ab initio create vt origenes sensit sȝ
successiue nec cum corporibus seiant vt luci-
feriani affirmant nec de sba dei generantur
sicut quidā phi asseruerūt sȝ dicimus animā
de nihilo creari ⁊ simul infundi: ⁊ creari i cor
pore conpacto ⁊ formato vt viuat in vtroqȝ
hec ille. Secundo ꝯ tales ē ratio. vȝ impfe-
ctionis. fundamētū rationis pōit cōmētator
sup .3. phisi. di. Totū eiusdē generis ē simplr
pfecti⁹ sua parte: seu parte alteri⁹ generis: pȝ
hec regula. Nā corp⁹ hōis pfectū: pfectius ē
q̄ȝ cor ꝙ est pma pars corpis generata. Silr
musca perfecta: ē nobilior q̄ȝ sit solum cor ho
minis alijs ptib⁹ nūdū formatis. Quo pre-
supposito certū est ꝙ si anima est de sba dei:
cum anima sit pars toti⁹ hois: clarum est ꝙ
natura dei venit ad cōstitutioneȝ hois. qđ si
sic ē cū pars sit minus nobilis q̄ȝ totū: cōclu-
ditur necessario ꝙ deus qui remanet pars ē
minus nobilis ⁊ perfectus q̄ȝ homo totus.
Sed cum hoc sit falsuȝ ⁊ impium: ergo falsū
ē dicere ꝙ anima ē de sba dei. Preterea si
anima hominis esseȝ ex deo: aut ē de toto deo
aut de parte. Si de parte ergo deus est cōpo
situs cum habeat partē ⁊ partē: qđ est omni
no falsuȝ. Si de toto cum de⁹ sit immensus
⁊ infinitus ergo anima cuiuslibet hois immē
sa erit ⁊ infinita. Et per consequens quilibȝ
homo erit omnipotēs sicut de⁹: qđ cuȝ sit fal-
sum: ergo falsuȝ est dicere: ꝙ anima sit de sub
stantia dei. Et confirmatur ista ratio sic. Si
aia ē ex dei substātia cū sba dei sit imutabilis
ad prauitatem: claꝝ est ꝙ anima non poterit

deprauari per peccatum. sed cum contingat
animaȝ deprauari: aut non est de substantia
dei: aut substantia dei erit etiam deprauata:
sed cum de⁹ sit immutabiliter bonus spirit⁹
vero rationalis paccare pōt: apparet ex hoc
ꝙ rationalis anima nullo mō pōt de substā
tia dei ipsius creari. ¶ Tertio contra tales ē
distinctio beati Bona. i secundo di. 17. ar. i.
q. i. in cor. q. di. Cum queritur vtrum anima
hūana sit ex dei substantia. Respōdeo ꝙ cir
ca hoc triplex fuit positio. Prima fuit quorū
dam phorum dicētiū ꝙ intellectus human⁹
non erat aliud q̄ȝ intellectus diuinus: sȝ diui
nus dicebat prout considerabat in se: huma-
nus non prout perficiebat aliqđ corpus. Sȝ
cum de⁹ sit nullius pars cōstitutiua pp suaȝ
sūmā perfectionē: ideo positio ista fuit stulta
⁊ erronea. ¶ Secūda positio magis ipia ⁊ er
ronia fuit manicheorū dicentium ꝙ spirit⁹ ra
tionalis: sit de dei substantia ⁊ natura. dicūt
enim ꝙ in homine duplex est anima sicut re
citat Aug. in lib. de duabus animab⁹: quaꝝ
vna inclinat ad bona: ⁊ alia inclinat ad ma-
la. Et illa que facit mala nō potest facere vn
q̄ȝ bona. Illa que inclinat ad maluȝ est de na
tura diaboli: sed illa que inclinat ad faciendū
bonū est de sba dei. Sȝ hec positio multipli
citer a veritate ē aliena: q2 ponit deuȝ eē eius
dem nature cuȝ creatura ⁊ alicuius creature
esse materiam: cuȝ ponit creaturam fieri ex
dei sba. Et hanc positionem sequuntur innu-
meralia inconuenientia: ⁊ hoc precipuū ē q2
iplicat duo opposita dum ponit animam a
deo esse factam: ⁊ eam eē de substantia diui-
na. deuiat etiaȝ a ueritate in hoc ꝙ ponit i no
bis duas animas cum hoc sit impossibile: cū
vni⁹ materie vna sit simpliciter forma vt dici
tur scđo de anima. ¶ Et iō ē tertia positio ve
ra ⁊ catholica: ꝙ aia nō ē producta de dei sb
stantia: sed de nihilo. De⁹ eniȝ ad creaturas
se hȝ in ratione cāe efficiētis formalit exēpla-
ris: sȝ nullo mō pōt se hr̄e in ratōe mālis cau
se q̄ȝtūcūqȝ creatura sit nobilr. hec Bona. ver
balit. Ex predictis pȝ qualiter anima non ꝓ
ducit ex traduce parentū: seu de substātia dei
Et per consequēs pȝ septima contēplatio de
diuino cultu que dicitur contēplatio opposi-
tionis in qua monstratum fuit qualiter sunt.
40. genera personaꝝ diuino cultui aduersan
tium. Et per consequens patet quinta excel-
lentia sacratissime fidei: que dicitur excellen-

tia nobilitatis In qua septez nobilitates ipsi
us fidei declarate sunt. Quas omnes nobili
tates nobis omnib⁹ concedat obseruare dul
cissim⁹ atqz pijssimus redemptor noster Je
sus christus: cui cum patre ꝛ spū sācto sit oīs
honor laus ꝛ gloria i secula seculoꝝ. Amen.

¶ Feria quarta post quartā dominicā qua-
dragesime de sexta excellentia ipsius sacratis
sime fidei que dicitur excellentia itegritatis.

s **Eimus qꝛ** peccatores
de⁹ nō exau
dit. Scribūt hec verba. Jo. 9. ꝛ in
euāgelio occurrētis ferie. post sacri
euangelij litteralez ꝛ spiritualez expositionez
generosi ciues ex quo vt insuperioribus cla-
ruit declaraui quintam excellentiam ipsius
sacratissime fidei que dicta fuit excellētia no
bilitatis: habeo in sequentibus declarare sex
tam ipsi⁹ fidei excellentiā q̄ dr̄ excellentia in
tegritatis pro cuius excellentie declaratione
sciendū est ꝙ sicut ad perfectionez ꝛ bonita-
tē cuiuslibet virtutis moralis ꝛ acquisite oēs
sue circunstantie sibi sunt necessarie prout di
cit phs. 3. ethicoꝝ. c. 3. sic a simili ad perfectio-
nem ꝛ bonitatē habitus sanctissime fidei: om
nes circunstantie sunt necessarie aliter fides
inutilis esset ad salutem. Et ꝙ circunstantie
in vna quaqz re: ꝛ per consequens in fide sint
necessarie tripliciter probo. Primo natura
liter. Secundo materialiter. Tertio mora
liter. ¶ Primo ꝓbo naturaliter ad hoc enī
ꝙ arbor sit perfecta requirit necessario tres
circunstantias. vz. sbam locū ydoneū: virtu-
tē ꝛ operationē: pp qḋ phs p̄ de celo ꝛ mun
do ait. nā apta sic fecit ꝙ ad perfectionez vni
us cuiusqz rei tria requirunt. vz sba virtus ꝛ
operatio. vnde si desit aut locus ꝓporciona
t⁹. aut operatio. i. fruct⁹ aut virtus. i. potētia fa
ciendi fructū: arbor ipsa erit penitus inutilis
ꝛ iperfecta. ¶ Secundo ꝓbo mālr seu artifi-
cialiter ꝙ circunstantie sunt necessarie ad ha
bēdaz verā fidē sicut eniz habet secūdo phisi
coꝝ finis cuiuslibet rei necessitatē ponit oib⁹
hijs que sunt ordinata ad finē. Quod sic pa-
tet. Nā sanitas q̄ est finis ꝛ desideriū ipsius
infirmi ad hoc vt pfecte habeatur: exigit cōsi
liū medici: exigit abstinentiā a nociuis: exigit
medicinā ꝓportionatā: exigit mēsurā ipsius
medicine. vt non detur nimis magna vel ni
mis parua. exigit debitū tēpus. i. vt non det
nec recipiat medicina in tēpore contrario ꝛ
periculoso sicut ē in reuolutiōe lune: exigit ꝛc.
Quib⁹ premissis certū ē ꝙ si vna predictaꝝ
circūstantiaꝝ deficiat: egrot⁹ aut nunq̄z sana
bitur: aut iperfectā habebit sanitatē. ¶ Tertio
hoc idē probo moralit ꝛ spiritualit. Nā phs
i. ꝛ 5. ethicoꝝ. dicit ꝙ ordo agētiū debet eē cir
cunstantiatus ſm ordinem finiū. Quā aucto
ritatē declarans Ricar. in suo quolibeto di-
cit ad hoc ꝙ aliqua virtus moralis suam ha
beat perfectionem: quinqz circunstantias pre
supponit. vz. potentiā: habitum: actum: obie-
ctuz ꝛ finē adde sextaz videlicet: ꝛ temp⁹ qḋ
patet per exemplum helymosine. Nam ad
hoc ꝙ helymosina sit meritoria presupponit
potentias voluntatis sine qua helymosina n̄
fieret. Nam lignum cum careat potentia vo
luntatis libera ad faciendum helymosinam
hinc est ꝙ in eo non potest esse virtus hely-
mosine. ¶ Secundo helymosina requirit ac
tum. i. consensum faciendi helymosinam qui
consensus fundatur in potentia voluntatis.
¶ Tertio helymosina requirit actum. i. ꝙ de
tur panis vel vinum ꝛ huiusmodi. ¶ Quar-
to requirit obiectum debitum. i. ꝙ detur per
sone indigenti. ¶ Quinto requirit finē. i. ꝙ fi
at propter deū ꝛ nō pp explendā libidē cū p-
sona aliq̄ aut pp inānez glāz ¶ Sexto req-
rit tp̄s. vt. s. fiat in hac vita in qua q̄sqz mere
ri pōt: ꝛ nō i alia. His premissis claꝝ ē ꝙ si
deficit vna tm̄ predictaꝝ circūstātiaꝝ nunq̄z
helymosina erit pfecta Silr dicas: ꝙ ad pfe
ctionē sacerdotij reqrunt circūstantie ordinū
p̄cedētiū. Ex p̄missis oib⁹ arguo a simili ꝙ sā
ctissima fides ad hoc ꝙ sit pfecta ꝛ meritoria
exigit oio oēs suas circūstātias sic exigūt ce-
tere oēs virtutes ifuse ꝓut tradūt theologi i.
4. di. 17. de circūstātijs ꝯfessioni necessarijs
ꝛ i. 4. di. 19. de circūstātijs ad fraternā corre-
tionē necessarijs. Et i. 4. di. 20. de circūstātijs
penitētie necessarijs facte i extrēis. Que oia
ꝯfirmāt. ex̄ de snia exco. c. sup eo. vbi ēt dr̄: ꝙ
ad executōez finis seu virtutū tā moraliū q̄z i
fusarū. oēs circunstātie sunt necessarie. vt igit
q̄sqz possit intelligere an habeat integritatez
fidei seu que sunt circunstantie ad bonitatez
ipsius fidei simpliciter necessarie: in sequenti
bus hoc plenius declarabo. Nota igitur cō-
clusiōalit ꝙ octo p̄cipue sūt circūstātie: ad ve-
rā fidē oio necessarie. ¶ Quaꝝ p̄ma dr̄ circū
stātia. cōpletiōis. Scda dr̄ circūstātia confes
siōis. Tertia dicitur circunstātia operatiōis.

¶Quarta dicitur circunstantia intensionis.
¶Quinta dicitur circunstantia formationis
¶Sexta dicitur circunstantia iquisitionis.
¶Septima dicitur circunstantia obiectiōis
¶Octaua dicitur circunstātia fortificatiōis.
¶De octo circunstantijs ad veram fidē ne-
cessarijs.⁊ primo de prima.que dicitur cir-
cunstantia completionis.

p Rima igitur circunstantia ad integri
tatē vere fidei necessaria dr̃ circunstā-
tia cōpletionis. Ad hoc enim ꝙ fides
vniuscuiusqꝫ sit vera ⁊ meritoria: oportet ꝙ
quisqꝫ complete ⁊ integraliter simul credat
omnes fidei articulos implicite aut explicite.
Et vltra hoc credat omnia que ab ipsa vni-
uersali ecclesia determinate credenda prepo
nuntur. Et si quis contra hoc faciat.vꝫ ꝙ tm̃
vnum articulum discredat:aut malitiose cō-
tēnat:seu per ignorantiā aliter teneat vel er-
ret.ergo talis non habet in se fidem integrā
⁊ cōpletam:īpossibileqꝫ est ꝙ vnq̃ꝫ saluetur:
dato ꝙ credat in omnes alios fidei articulos
Et vltra hoc omnia bona sibi possibilia per
fidem operetur Quod quadrupliciter probo
Primo auctoritatibus. Secundo rationi
bus. Tertio distinctionibꝰ. Quarto simili
tudinibus.¶Primo probo auctoritatibus
ꝙ qui credat omnes fidei articulos ⁊ errat ī
vno per maliciaꝫ ⁊ ignorantiam. Etiā si oīa
bona opera faciat necessario dānabitur: vn-
de lactantiꝰ in lib.de opificio ait.Qui integre
sūmā fidei atqꝫ veritatis non tenet:semp er-
ret ⁊ damnetur necesse est.hec ille.Item Ja
cobi.2.dicitur.Qui seruauerit totam legem
offendit aūt in vno.scilicet fidei articulo: sm̃
Bo.factus est omniuꝫ reus.Et Salomon ec
clesiastes.9.ait.Qui offendit in vno.scilꝫ ar-
ticulo:multa bona perdet.Augusti.etiam in
lib.de moribus ecclesie.ait.Etiā si perseuera
ueris in oībus fidei bonis:⁊ deficias in vno
iustitia dei iudicabit te:ac si nullum vnq̃ꝫ fe-
cisses bonum.hec ille.Deniqꝫ actuuꝫ.8.dicit
Si credideritis in toto corde vestro salui eri
tis.Nota ꝙ dicit in toto corde vestro.Nam
cōmentator super primo phisicoꝝ dicit Totū
nihil aliud est:nisi omnes partes alicuius rei
simul sūpte.Oportet igitur ꝙ qui vult salua-
ri toto corde credat.i.omnes articulos fidei
simul in mente per fidem teneat.Et ex pre-
factis auctoritatibus patet:qualiter de neces-
sitate vere fidei atqꝫ salutis est vt omnes si-
mul fidei articulos quisqꝫ credat:⁊ nullū per
notabilem ignorantiam ⁊ malitiā discredat.
Potes hic tu dei preco verbaliter exponere
symbolum paruuꝫ aplõruꝫ.¶Secundo hoc
idē ꝓbo rōe triplici. Primo rōe preceptio
nis. Scdo rōe assimilatiōis. Tertio rōne
remotiōis.¶Primo ꝓbo rōe pceptiōis.Fū
damentum rationis pōit saluator Mat.qui
to.di.Estote perfecti.s.in habitu ⁊ virtute fi-
dei:sicut ⁊c.Quo presupposito:certum ē sm̃
philosophū quinto metha.ꝙ omnis habitus
seu sba tunc perfectus est:quando sm̃ speciē
proprie virtutis nulla pars deficit eius que
sm̃ nām sue magnitudinis est.hec ibi.Quod
si sic est:ergo patet ꝙ siquis errat malitiose
vel ignoranter in solo fidei articulo:talis vti-
qꝫ hꝫ fidem inperfectaꝫ: ⁊ per cōsequēs agit
contra preceptū saluatoris.Et ideo ex hoc cō
cluditur ꝙ talis etiā si omnia bona alia faci-
at est integer in culpa mortali ⁊ in statu eter-
ne dānationis.¶Secundo hoc idem probo
ratione assimilationis.Fundamentum ratio
nis ponit auctor in lib.de causis.di. Omnis
effectꝰ naturaliter hꝫ similitudinē cause a q̃ ē
patet hec regula.Nam sm̃ phm domus fa-
cit domuꝫ:⁊ hymago hymaginē:quasi dicat
ꝙ domus vel hymago que fuerit ab extra sit
quidam effectus ⁊ similitudines domus et
hymaginis que sunt ab intra:vel que sūt in
mente p rationē fabricate.Similiter filiꝰ hꝫ
similitudinē patris:pro eo ꝙ si pater ē hō vl
asinus:sic ⁊ filius ē hō vel asinus.Quo pre-
supposito:certuꝫ ē ꝙ deus infundit habitum
fidei in anima rationali.dicente Augusti.in li
bro de li.ar.⁊ ponitur de cōse.di.4.c.gratia.
fides inquit nō ē li.ar.tantū sed donum dei.
Sed clarū ē ꝙ deus ē cā perfectissima dūte
pho secundo metha.Deꝰ inquit ē pncipium
nobilissimū optimū et pfectissimū.Qō si de
us est cā perfectissima: ergo simpliciter ꝓdu
cit opa perfecta dūte Inno.tertio.ex.de bap
tismo.in.c.maiores.§.verum qdaꝫ.Dñs inqt
qui totū hominē sanuꝫ fecit in sabbato:opus
imperfectionis nō nouit:⁊ ob hoc peccata nō
ex parte sed semper ex toto dimitrit.hec ibi.
Et propheta dicit.Dei pfecta sūt opera.Qō
si sic est:ergo a simili habitus fidei a deo in
anima infusus vtiqꝫ perfectus erit:sꝫ cū per-
fectum sit simpliciter vt dicitur.3.phisicoruꝫ
cui nihil deest:concludo propter hoc ꝙ ha-
bens fidem infusam a deo omnibus simul

fidei articulis simpliciter fidē p̄bet. ꝓpterea saluator Jo.14. dicit. Paraclitus aūt spūs quem mittet pater in nomine meo: ille vos docebit omnem veritatem.s.fidei: ⁊ suggeret vobis omnia quecūq; dixero vobis. His p̄missis patet: ꝙ si quis pertinaciter aut ignoranter errat: seu deficit in solo fidei articulo: talis vtiq; fidem habet imperfectam. S; cū fides imperfecta nullaten⁹ possit a deo egredi: sequitur ꝙ talis fides simpliciter procedit a propria fantasia: ⁊ per consequens non est salutifera. ¶ Tertio hoc idem probo ratiōe remotionis. Fundamentum rationis ponit phs.6.topicoꝝ.⁊ in.7.physi.di. Remota pte diffinitionis ab aliquo diffinito: remouetur etiam essentia diffiniti. patet hec regula. Nā remota ratiōe: que est pars hominis ab ipo homine: necessario remouet̄ ⁊ essentia hois ipsius: quia.s.amplius non erit homo. Quo presupposito: peto quid est fides essentialiter Et certum est ḃm Aug.li.de fide.ad Petrū ꝙ fides est habit⁹ quo vniuersaliter omnia credenda simul creduntur. Qd̄ si sic est: manifestum est ꝙ si quis maliciose aut ignoranter errat in vno articulo: tollit vnam differētiam ab essentia ipsius fidei: qua ablata necessario concluditur: ꝙ amplius non est vera fides: sed vbi non est vera fides ibi nullatenus potest esse salus. ¶ Tertio insuper ꝓbo distinctionibus. ꝙ ad fide; veram ⁊ meritoriam necesse est ꝙ quisq; integre simul credat omnes fidei articulos ⁊ nullū discredat. Prima distinctō est Thome. qui querit.2.2. q.5.arti.3. Vtrū hereticus seu alius xp̄ian⁹ qui discredit vnum solum articulū fidei possit habere veram fide; etiā informē de alijs articulis: ⁊ per cōsequēs saluari: ⁊ rn̄det di. Hereticus qui discredit vnum articulū nō habet habitum fidei formate: nec informis cuius ratio est: quia species cuiuslibet habitus re; dependet ex formali ratione obiecti qua sublata species habitus remanere non potest. Formale aūt obiectum fidei est veritas p̄ma ḃm scripturas sacras: vnde qcūq; nō inheret sicut infallibili diuine regule doctrine ecclesie: que ꝓcedit ex veritate prima i scripturis sacris manifestata: ille non habet habitum fidei: sed ea que sunt fidei alio mō tenet q̄ȝ fidem. Sicut si aliquis teneat mēte aliquā conclusionē: non cognoscens mediū; illius demonstrationis: necesse est ꝙ non habeat eius scientiam: sed opinione; solū. Manifestum est autē ꝙ ille qui inheret doctrine ecclesie tāq̄ȝ infallibili in omnibus assentit q̄ ecclesia docet. Aliogn si de his que ecclesia docet que vult tenet: ⁊ que vult non tenet: nō iam inheret ecclesiastice doctrine: sicut infallibili veritati: sed ꝓprie voluntati ⁊ fantasie. Et sic certum est ꝙ hereticus est: qui pertinaciter discredit vnum articulum: ⁊ nō ē paratus in omnibus sequi doctrinam eccl'ie. Si aūt non pertinaciter: aut ex notabili ignorantia iam non est hereticus: sed solum errans. propter qd̄ manifestum est: ꝙ ille q discredit vnum articulum: non habet fidem de alijs sed opinionem quādam ḃm ꝓpām voluntatem.ḃ Tho. verbaliter. Ex qua distinctione patet ꝙ ad salutem vniuscuiusq; requiritur integra fides simul omnium articuloꝝ. Et nota ꝙ non sufficit ad salutem credere implicite ⁊ vniuersaliter oēs fidei articulos quos tenet ecclesia: sed de necessitate salutis est vt aliqui credant̄ explicite. Et p̄mo o; ꝙ ipa trinitas non credat̄ in genere ⁊ implicite: s; in specie ⁊ explicite. ꝓpter qd̄ Tho.2.2.q.2.arti. 8.querit an credere trinitatē p̄sonaꝝ in vna substantia explicite semꝑ fuerit ⁊ sit de necessitate salutis. Et rn̄det i coꝛ.q.di. Mysteriu; Christi seu incarnatiōis explicite credi non pōt sine fide trinitatis: quia in mysterio xp̄i hoc ɔtinet̄ ꝙ filius carnē assumpserit: ꝙ per gratiam spūs sancti mundū renouauerit: et iteꝝ ꝙ de spū sancto cōceptus fuerit. Et ideo eo modo quo mysteriū xp̄i ante xp̄m fuit explicite creditū a maioribus. implicite autē et quasi obūbrate a minoribus: ita etiā ⁊ mysteriū trinitatis. Et ideo etiā post tp̄s gratie diuulgate: tenent̄ omnes ad explicite credere mysteriū trinitatis. Et oēs qui renascuntur in xp̄o hoc adipiscūt̄ per inuocationē trinitatis. ḃm illud Matth. vlti. Eūtes docete oēs gentes baptizantes eos. In noīe. p.⁊ f.⁊ sp.s. ḃ Tho. verbal'r. Tenet̄ insuꝑ sup oīa quisq; credere ⁊ explicite ɔfiteri mysteriū seu articulos incarnatōis xp̄i: ⁊ ꝙ tres substantie diuerse simul fuerūt in vna ⁊ eadem p̄sona: v; substantia coꝛporis: substantia aīe: ⁊ substātia diuinitatis. Nec suffic̄ ad salutē dicē ego credo totū qd̄ credit scā mr̄ eccl'ia: sed o; ꝙ q̄sq; explicite ⁊ p̄ticul'r credat hoc ⁊ hoc. di. Credo incarnatōe; xp̄i: ɔceptionē ex spū scō: mortē resurrectionē: ⁊ hm̄oi. ac ascensione;. Quod

vtiqz ↄfirmans Tho.2.2.q.2.arti.7.dicꝰ cum
queritur.an credere explicite mysteriū xpi sit
de necessitate salutis apud oēs.rn̄deo ꝙ illō
ppe ꝛ per se ptinet ad obiectū fidei per qꝺ
homo beatitudinē ↄsequitꝰ.via aūt hoībꝰ ve-
niendi ad beatitudinē est mysteriū incarna-
tionis ꝛ passionis xpi.dicitꝰ enim Matth.4.
Non est aliud nomen datuz hominibus in
quo oporteat nos saluos fieri. Et ideo my-
sterium incarnationis xpi.aliqualr̄ oportuit
omni tpe esse creditū apud omnes: diuersi-
mode tn̄ ꝭm diuersitatē tempoꝝ ꝛ psonarū
Nam ante statum peccati homo habuit ex-
plicitam fidem de xpi incarnatiōe ꝭm ꝙ or
dinabatꝰ ad ↄfirmationē glorie. nō aūt ꝭz ꝙ
ordinabatꝰ ad liberationē a peccato per pas-
sionē ꝛ resurrectionē:qꝛ homo non fuit pre-
scius peccati futuri:videtꝰ tn̄ incarnatiōis xpi
prescius fuisse per hoc qꝺ dixit Gen̄.2.Re-
linquet hō patrē ꝛ matrē ꝛ adherebit vxori
sue.Et hoc apl's ad Ephe.5.dicit.Sacramē
tum magnū esse in xpo ꝛ eccl'ia:qꝺ qdem sa
cramentū non est credibile pmū hominem
ignorasse. Post pctm̄ aūt fuit explicite credi-
tum mysteriū xpi non solum quātum ad in
carnationē xpi: sed etiam quātum ad passio
nem ꝛ resurrectionē qbus humanuz genus
a peccato ꝛ morte liberatꝰ. Aliter enim non
prefigurassent passionē xpi quibusdam sacri
ficijs ꝛ ante legez ꝛ sub lege.quoꝝ qdē sacrifi
ciorū significatū explicite maiores cognosce-
bant.minores aūt sub velamine ipsoꝝ sacri-
ficioꝝ credentes ea diuinitus eē disposita de
xpo venturo quodāmodo habebāt fidē ve-
latam.Et sicut supradictū est.s.q.illa arti.7.i
solutione pmi argumēti. Ea que ad myste-
ria xpi ptinent tanto distinctius cognouerūt
quāto xpo ppinquiores fuerunt.post autem
tps gratie reuelate tam maiores ꝗꝫ minores
tenentꝰ habere fidez explicitam de mysterijs
xpi:precipue quātum ad ea que cōiter in ec-
clesia solēnizantꝰ ꝛ publice pponuntꝰ: sicꝰ sunt
articuli incarnatiōis:passiōis:ꝛ hmōi.Alias
aūt ↄsideratiōes subtiles circa incarnatiōis
articulos tenentꝰ aliqui magis ꝛ minus ex-
plicite credē ꝭz ꝙ ↄuenit statui ꝛ officio vniꝰ
cuiusqꝫ.h Tho.verbalr̄.Et ꝙ quisqz non tm̄
implicite teneatꝰ oēs articulos incarnationis
xpi credere sed etiā explicite ↄfirmat egregie
seraphicus Bonauentura in.3.dis.25.ar.j.q.
3.in cor.q.di.Cū queritꝰ inquit an oēs teneātꝰ
explicite credere oēs articulos post aduentū
xpi.Rn̄deo ꝙ oēs xpiani post aduentuz xpi
tenentꝰ credere oēs articulos.hoc autē tripl'r
pōt esse:aut oēs credere implicite:aut oēs ex
plicite credere:aut quosdā explicite quosdam
implicite.Credere oēs implicite est fidei di-
minute.non enim sufficit modo alicui q hēt
vsum rōnis in generali redēptorē credere et
remuneratorē.Adeo enim noticia quorūdaz
articuloꝝ manifestata est:ꝙ nullus hn̄s vsuz
rōnis ignorat nisi oio negligat ꝛ ↄtēnat dei
cultum ꝛ salutē suā.Credere aūt quosdā im
plicite ꝛ quosdam explicite hoc est fidei ad sa
lutē necessarie.pōt eniz fidei simpliciū sufficē
Ad illos aūt tenentꝰ explicite credēdos quos
manifestat eis non solū predicatio:sed etiam
ecclesiasticus vsus ꝛ ↄsuetudo: sicut ē de vni
tate trinitatis quā possunt nosce ex ipso actu
consignationis. Signāt enim se.In noie.p.
ꝛ fi.ꝛ sp.s.Sicut etiā est de natiuitate xpi pas
sione resurrectione ꝛ peccatoruz remissione:
quos cognoscere pn̄t etiam ex ipsis solēnita
tibus quas ecclesia celebrat.Ideo ab horum
cognitione ꝛ noticia nullus rōne vtens exci
pitur:nec ignorantia excusatꝰ: qꝛ non pōt esse
talis ignorantia sine negligentia ꝛ ↄtēptu.Ad
aliquos etiā articulos non ita manifestos te
nentur vtiqz credere implicite. Implicite āt
voco credē vt in generali credant vlr̄ qꝺ cre
dit sacro scā mrꝰ eccl'ia:ita ꝙ i pticulari a nul
lo illoꝝ dissentiāt:nec aliquē articl'oꝝ discre-
dant.Credē aūt oēs articulos explicite ꝛ di-
stincte est fidei iam pfecte.hoc eni nō est de
gnāli fidei necitate:ſz si alicui ē neciuz. Illis
tm̄ est neciuz q in cognitōe fidei pfecerūt.Et
illis potissime q alijs fidē explicare manife-
stare tenentꝰ:vel etiā qui offm̄ docendi ꝛ pdi
candi assumūt:sicut sunt hn̄tes curam aiaꝝ
ꝛ pdicatores verbi dei:ꝛ doctores sacre scri-
pture:ꝛ alij quoꝝ conuersatio versaꝝ circa fi
dei veritatē:hoc tn̄ non credo esse oportunū
oibus q saluantꝰ.Multi eni sunt boni simpli
ces q ꝗuis sint parue cognitiōis sūt tn̄ ma-
gne deuotiōis:ꝛ tales pium est credē ad salu
tem puenire.Et ppterea ↄcedendū est ꝙ lꝫ
sit oportunū oibus non solū credere oēs ar-
ticulos implicite:sed etiaz quosdam explicite
post aduentū xpi:non tn̄ est necessariuz oibꝰ
maxime simplicibus credere oēs explicite. h
Bonauentura verbaliter.Ex qua etiam di-
stinctione simul cū ceteris: pꝫ qualiter inte-

gritas oium ſimul articuloꝝ cuilibet ē necͣia
ad ſalutē. Nec mirꝫ ſi nunc qſqꝫ tenet̃ ad oia
predicta integraliter credendū: cū etiā añ ad
uentum ipſius xp̄i: ꝓut egregie ⁊ formaliter
ponit Bonauentura in. 3. di. 25. ar. j. q. 2. Nul
lus vnq̄ꝫ ſaluatus fuit niſi explicite vel ſaltez
iplicite oēs articulos ipſius myſterij xp̄i cre
diderit. ¶ Quarto deniqꝫ ꝓbo per ſilitudinē
ꝙ ſi qs etiā oēs articulos crediderit ⁊ erret
ſeu diſcredat in vno: talis ꝑfecto nullum hꝫ
habitū vere fidei ad ſalutē meritorie. Pria
ſimilitudo eſt Tho. 2. 2. q. 5. ar. 3. in argumēto
ad ꝑtem negatiuā: ⁊ etiā Bonauē. in. 3. diſt.
27. ar. j. q. 4. in ſolutōe vltimi argumēti: q ſic
arguūt. Sicut inquiūt ſe habet caritas circa
peccata ſibi oppoſita: ſic̄ ſe hꝫ fides circa fal-
ſitates ſibi cōtrarias ⁊ errores. Sed manife
ſtum eſt ꝙ totus habitus caritatis perditur
per ſolū peccatū ſibi ꝯtrariū: ergo a ſili totꝰ
habitus vere fidei ꝑditur per vnū errorē ſibi
contrariū ſeu per vnam falſitatē. Aliam ſi-
militudinem ponit Paulus. j. ad corin. 5. di.
Nō enim eſt bona gloriatio veſtra. ſ. de fide
neſcitis q2 modicū fermentuꝫ totā maſſam
corrumpit. h illc. Sicut igitur ſm Paulum
modica mala herba corrumpit totū optimū
granū: ſic per ſimilitudinē ꝑ modicū errorēꝫ
⁊ falſitatē corrūpit̃ totꝰ habitꝰ vere ⁊ optime
fidei. Et ideo ſicut mala herba extirpatur ab
optimo grano ne corrumpat̃: ſic ēt modicus
error ⁊ falſitas dꝫ auferri a quolibet hūano
corde ne fides ſanctiſſima corrumpat̃. Pro-
pterea Paulus vbi ſupra ſtatim ſubiunxit
di. Expurgate ergo vetus fermentuꝫ vt ſitis
noua conſperſio: ſicut eſtis ⁊ azimi. Et enim
paſca noſtrū imolatus eſt xp̄s. Itaqꝫ epule-
mur nō in fermento veteri neqꝫ in fermēto
malitie ⁊ nequitie: ſed in azimis ſinceritatis
⁊ veritatis. h ibi. Aliam ſilitudinem ponit
phs. i4. de aialibus. Paruus inquit humor
⁊ modica alteratio in corpore faciunt multā
operationē tam vite q̄ꝫ ſanitatis. Qua ſimi
litudine dat̃ intelligi: ꝙ etiaꝫ paruus error ⁊
falſitas ꝯſumunt totam ꝑfectionē vere fidei
Aliam ſimilitudinē ponit ideꝫ phs. 6. ethi.
di. Oēs virtutes inerunt prudentia exiſtente
quorū nulla vel minima erit prudentia non
exiſtente: q2 prudentia eſt recta rō agibilium
ſine qua nulla virtus recte operatur. hec ibi.
Qua ſimilitudine etiam concludo ꝙ vbi nō
eſt habitus vere fidei qui ē generatiuus oiuꝫ
aliarum virtutum: qui etiam ſicut patet per
modicū errorem eſt corruptiuus: nulla pote-
rit vnq̄ꝫ vera virtus in aia exiſtere. Deniqꝫ
probo per ſimilitudinem ſcie naturalis: vꝫ ꝙ
verus habitus fidei cogit credētē oēs ſimul
articulos credere ⁊ nulluꝫ diſcredere. Certū
eſt enim ꝙ cum ꝑma veritas fidem inſpirat
ſic ꝯſciam inflāmat vt ſicut aliquis nāliter
cogitur ipſa euidentia cōſentire iſti veritati.
Omne totum eſt maius ſua parte ita ꝑ ha-
bitum infuſum vere fidei ipſa informatione
conſcientie artatur quiſqꝫ ⁊ cogit̃ vniuerſal̃r
cōſentire ad omnia ea que procedūt a ꝑma
veritate ꝑpter ſe: vnde ſicut negare hāc par
ticularem veritatem: vꝫ omne totum eſt ma
ius ſua parte eſt cōtra ꝯſciam: ita a ſimili ne
gare ſolum fidei articulū: eſt etiam contra cō
ſcientiam: vnde beatus Ignatius dum com
pelleretur xp̄m negare. Rn̄dit ſe non poſſe:
quia habebat nomen eius ſcriptum i corde.
Et ideo ad ꝓbandum qualem impreſſionē
veritatis faciebat fides in mente poſt mortē
eius inuentum eſt nomen Ieſu xp̄i ſcriptuꝫ
litteris aureis in corde ſuo. Ex quibus ſimi-
litudinibus patet ꝙ nullus habet ſapientiaꝫ
vere fidei niſi omnes ſimul articulos credat
in corde ſuo. Qd̄ confirmās phs. j. phyſi. dic̄
Sapiens ſimpl̃r eſt qui ſimul omnia nouit
ſicut cōuenit. Et. j. metha. dicit. Ad ſapientē
pertinet ſcire omnia in vniuerſali: ⁊ ſcire diſ
ficilia: ⁊ habere ſciam certiorem alijs: ⁊ ſcire
reddere cauſas eoꝝ que ſcit: ⁊ habere ſciētiā
que ſuiipſius tm̄ cauſa eſt ⁊ nō cauſa alterꝰ
⁊ habere ſcientiaꝫ que ordinet ſe ⁊ alios ſibi
ſeruientes. hec ibi. Ex predictis auctoritati
bus: rōnibus: diſtinctionibus: atqꝫ ſimilitu-
dinibus. pꝫ qualiter de neceſſitate ſalutis eſt
vt vnuſquiſqꝫ non diminute ſed integrē cre
dat ſimul omnes articulos fidei. Et per cō-
ſequens etiam patet ꝑma circūſtantia ad ite
gritatem vere fidei neceſſaria: que dicit̃ cir-
cūſtantia completionis. Quā fidei circūſtan
tiam ⁊ integritatem nobis concedat creator
noſter: ⁊ dn̄s Ieſus Chriſtus: qui viuit ⁊ re
gnat in ſecula ſeculorum. Amen.

¶ Feria qnta poſt quartam dominicā qua-
drageſime. Iterum de integritate ipſius ſa
cratiſſime fidei.

Adolescens ti
bi dico surge ⁊ resedit q erat
a mortuus ⁊ cepit loqui. Scri-
bunt̃ hec verba Luc̃.7.c. ⁊ in
euangelio occurrentis ferie.
Post sacri euãgelij litteralez
⁊ spũalem expositionem spectabiles ciues: ex
quo vt claruit in precedenti sermone decla-
raui ꝑmã circũstantiã: que dicit̃ cõpletionis
ad integritatẽ vere fidei necessaria: in q̃ mon
stratum fuit qualr̃ vera fides reqrit: ꝙ qsqz
in oẽs fidei articulos credat ⁊ non discredat
nũc habeo in pñti sermone simplr̃ declarare
Scdam circũstantiam: ad integritatẽ ipsius
fidei vere summe necessariã: que dicit̃ circũ-
stantia confessionis: cuius circũstantie decla
ratio talis erit.

¶ De scda circũstantia ad integritatez fidei
necessaria: que dicitur circũstantia ꝯfessiõis.

Ecunda insuꝑ circũstantia ad inte-
f gritatẽ vere fidei necessaria: dicit̃ cir
cunstantia confessionis. Non enim
sufficit ad veram fidem ⁊ salutẽ: vt qsqz cre-
dat in corde suo implicite aut explicite oẽs fi
dei articulos: sed cũ tempus: locus: ⁊ nec̃itas
exegerit: oz ꝙ ore ꝓꝑo publice ꝯfiteat̃: etiam
si per talem ꝯfessionẽ qsqz mortẽ deberet in
currere. Qd ãt dico de veritate fidei ore ma
nifestanda: intelligo etiã de ꝯsiliarijs cõicatũ
⁊ de testibus qui ꝓducunt̃ in foro iudiciali:
qm̃ ab eis est semꝑ veritas dicenda: ⁊ nũq̃
contra caritatẽ proximoꝝ maliciose tacenda
Circa igit̃ hanc veritatẽ confessionis ad fidẽ
necessarie tria ꝓpono. Primo suã opposi-
tionẽ. Scdo suam verificationem. Tertio
suaz satisfactionẽ. ¶ Primo circa ꝯfessionẽ
ad verã fidem necessariã ꝓpono suã opposi
tionẽ. Visum est enim aliquibus: ꝙ ꝯfessio
vocalis nulli sit necessaria ad salutẽ: sꝫ cuili-
bet simplr̃ sufficit habitus iterior fidei ad sa
lutem. Et hoc ꝓbare nitunt̃ duplici ratione.
Primo rõne vanitatis. Scdo rõne cau-
salitatis. ¶ Primo ꝓbant rõne vanitatis: si
cut claꝝ est. Vanũ enim inquiunt ſm phm
j. de aia. ⁊ 2. physi. Est fieri per plura qd põt
fieri pe pauciora. Sicut exempli gratia. Va
num est equũ emere cum centũ ducatis: cuz
idem possit emi cũ.22. filr̃ vanũ est lignũ inci
dere cũ.22. ictibus: qd vno ictu incidi potest.
Quo concesso cum homo sit ordinatus ad fi
nem eterne beatitudinis. Certũ est ꝙ illd vr̃
ad beatitudinem sufficere: per qd hõ attingit
finem virtutis. Sed claꝝ est ꝙ finis secũda-
rius ipsius fidei est coniunctio humane men
tis ad veritatez diuinã: que coniunctio vtiqz
etiã põt esse sine exteriori ⁊ vocali ꝯfessione
Qd si sic est: ergo apparet ꝙ vocalis ꝯfessio
fidei est suꝑflua ⁊ non necessaria ad salutem
¶ Scdo hoc idem ꝓbant rõne causalitatis
⁊ pro fundamento rõnis accipiũt dcm̃ apl̃i. j.
cor. 9. dicentis. Sine offensione estote iudeis
⁊ gentibus ⁊ ecclesie dei. hec ibi. Quo cõces
so pz: ꝙ illud qd põt vergere in scandaluz ⁊
turbationẽ alioꝝ non est necessariũ ad salu-
tem. Sed certũ est ꝙ ꝑ cõfessionẽ fidei qñqz
ad turbationẽ heretici ⁊ infideles cõuocant̃:
ergo videt̃ ꝙ publica ꝯfessio fidei non sit ne
cessaria ad salutẽ. ¶ Scdo circa ꝯfessionem
ad veritatẽ fidei necessariam ꝓpono suã ve-
rificationẽ. Quãuis enim vt pretactũ est vi-
deatur aliqualr̃: ꝙ ꝯfessio fidei vocalis nõ sit
necessaria: tñ pro veritate firmiter tenenduz
est: ꝙ non tm̃ habitus ipsius fidei est nec̃ius
ad salutem: sꝫ etiam ipsa ꝯfessio oris: ꝙ qua
drupliciter ꝓbo. Primo auc̃tibus. Scdo
rõnibus. Tertio distinctionibus. Quarto
exemplis. ¶ Primo probo auc̃tibus. Nam
apl̃s ad Ro. io. dicit. Corde eni credit̃ ad iu-
stitiã. ore aũt ꝯfessio fit ad salutẽ. Et Aug. li.
de fide ad Pe. ait. Vix fidelem nõ soluz oz
corde credere: sed etiã fidẽ suã ꝓꝑo ore ꝯfite
ri. Sine qua fidei ꝯfessione nõ oz sperare sa
lutem. qd eni ꝓdest corde credere ⁊ ore men
tiri: hec ille. Item Luc̃. io. saluator ait. Dico
aũt vobis. Ois quicũqꝫ confessus fuerit me
coram hoibus: ⁊ filius hois ꝯfitebit̃ illũ corã
angelis dei: qui ãt negauerit me corã hoibꝰ
denegabit̃ coraz angelis dei. hec ibi. Deniqꝫ
glosa super illd ad Thessa. io. vz ⁊ opus dei
in virtute. dicit. Cõfessio ꝓprie est opus dei.
Item. xj. q. 3. c. Nolite timere. dicit̃. Ille non
solum ꝓditor est veritatis qui mendacium
dicit: sed etiam qui veritatẽ ore libere nõ ꝓ-
nunciat. Et ibidem dicit̃. Qui veritatẽ non
defendit quã defendere cõuenit ꝓditor ẽ ve
ritatis. h ibi. Item. xj. q. 3. c. Nemo peritoruz
dicit̃. Melius ẽ pro veritate oris pati suppli
cium: q̃ pro adulatione consequi beneficium
Et ex̃ de crimine falsi. c. falcidic̃. dicit̃. Deus
est qui veritatem occultat: ⁊ qui mendacium
dicit. ¶ Scdo hoc idem ꝓbo triplici ratiõe.

¶Primo ratione ordinatiōis. Scḋo rōne falsitatis. Tertio rōne disiunctōis. ¶ Prio probo rōne ordinatōis. Fundamentū rōnis ponit Dionysius.4.de di.no.di. Sine ordinabilibus ad alteꝝ illud alteꝝ deficit a ꝓpria bonitate. patet hec regula. Nam qm̄ sacerdotium est ordinatum vt ex hoc ascendatur ad papatuꝫ: si sacerdotiū deficit: deficit ⁊ papat⁹ cum hoc non possit esse sine isto. Silr̄ quia operatio est ordinata ad habitum charitatis dicente Grego. Probatio dilectionis ē exhibitio opis: hinc est ꝙ si deficit operatio necessitatis tēpore deficit ⁊ habitus charitatis. Quo presupposito certū est ꝙ vocalis confessio fidei: est actus quedaꝫ ordinatus ad habitū ipsius fidei ab ipso deo. ⁊ ꝓpter qḋ etiā phs j.periermenias ait. Voces sūt actualr̄ note ⁊ signa eaꝝ reꝝ que sūt in aīa. Qḋ ꝯfirmās saluator Matth.12.dicit. Ex abūdantia cordis.s.fide informati os loquit̄. Et bonus hō de bono thesauro cordis sui.i. de bono hītu fidei profert bona.i. actualem confessionem. Qḋ si sic est: concludit̄ ꝙ sicut confessio fidei est quedam bonitas ipsius habitus fidei: sic per oppositum nolle cōfiteri ꝓpo ore ipsam fidē est quedā prauitas. Qḋ ꝯfirmās Tho. 2.2.q.19.ar.xj.in cor.q.dicit. Sicut bonū vniuscuiusqꝫ rei est: vt ordinē suū seruet: ita malum vniuscuiusqꝫ est vt ordinē suū deserat. ordo aūt creature rōnalis est vt sit sub deo ⁊ supra ceteras creaturas. vnde sicut maluꝫ creature rōnalis est vt subdat se creature inferiori per amorē: ita etiāꝫ malū est si se deo non subijciat in oībus que ordinauit: sꝫ i ipꝫ presumptuose insiliat vel contēnat. h ibi verbaliter. Ex quibus verbis dicitur ꝙ pessima res est fidem ore non ꝯfiteri: cum talis actus sit de perfectione habitus fidei: ⁊ per ꝯn̄s a deo ordinet̄. Que oīa egregie concludēs idē Tho.2.2.q.3.ar.j.in cor.q. dicit. Cum querit̄ an ꝯfessio sit ꝓprius actus fidei. Rn̄deo ꝙ sic quia actus exteriores sunt ꝓpe actus illius virtutis ad quoꝝ fines ſm suas spēs referūt̄ sicut ieiunare ſm suam spēm refert̄ ad fineꝫ abstinentie qui est compescere carnē: ⁊ ideo actus est abstinentie. Confessio aūt coꝝ que sunt fidei ſm suam spēm ordinat̄: sicut ad finem ad id qḋ est fidei: ſm illḋ.2.cor.4. hn̄tes eundem spēm fidei credimus: ꝓpter qḋ ⁊ loquimur: vnde exterior locutio ordinat̄ a deo ad significandū id qḋ in corde ꝯcipit̄. Vnde sicut cōceptus interior eorum que sunt fidei est ꝓprie fidei actus: ita ⁊ exterior locutio. h Tho. verbaliter. ¶ Scḋo etiā probo ratione falsificationis: ꝙ quisqꝫ pro loco ⁊ tpe tenet̄ veritatem fidei ore cōfiteri: vnde posito casu ꝙ turchus diceret vni xp̄iano: aut nega fidē xp̄i: aut morieris: oīo non sufficeret ad salutē realiter in corde fidem tenere ⁊ ore oppositū dicere. Vnde fundamentū istius rōnis pōit phs.j.elencoꝝ.dicens. Sapientis opus ē in vnoquoqꝫ non mentiri de qb⁹ nouit ⁊ mentientem posse manifestare. hec ibi. Quo concesso. vꝫ ꝙ nulli lꝫ metiri: sed semꝑ veꝝ dicē pcto qd est veritas? Et certū est ſm phm.9. methe. ꝙ veritas adequatio est rei ⁊ intellectus. Qḋ si sic est: pꝫ ꝙ si asseris fidē i corde ⁊ negas in ore non est in te veritas: cum ibi non sit adequatio cordis ⁊ oris. Sequitur ꝙ nulli lꝫ falsitatē dicere etiā pro saluādo toto mundo. dicente Aug. lib. de mendacio. ⁊ ponitur.2.2.q.2.c.j. Neqꝫ enim inquit recte testimonijs veritas: pro cuiusqꝫ tꝑali cōmodo ac salute corrumpit̄: cum etiam ad sempiternā salutē nullus deducendus sit opitulante mēdacio. hec ille. Immo qꝛ ſm Salomonem Sapie.j. Os qḋ mentit̄ occidit aīaꝫ: ⁊ ꝓpha dicit. Perdes oēs qui loquūt̄ mendatiū. cōcludit̄ ꝓpter hoc necessario ꝙ sicut habitus fidei in corde est necessarius ad salutē: sic ⁊ fidei ꝯfessio. ¶ Tertio hoc idem ꝓbo ratione disiunctionis. Fundamētū rōnis ponit phs lib. de reg. ꝑn. di. Simul. sil̄ia ꝯiungunt̄. pꝫ h regula. Nam ignis ꝯiungit̄ igni: ⁊ aqua aq̄ respectu sil̄itudinis. Sꝫ ignis cū sit siccus et calidus: nequaq̄ꝫ cōiungi pōt cum aqua que est humida ⁊ frigida. Quo presupposito: certum est ꝙ deus est veritas. vnde Jo.14. dr̄. Ego sum via veritas ⁊ vita. Sed manifestū est ꝙ falsitas est dissimilis ⁊ ꝯtraria veritati ergo est impossibile ꝙ simul stent. Si igitur aliquis negat fidem in ore q̄uis teneat i corde cum talis sit falsus ⁊ mentiat̄: seq̄t ꝙ ē cōtrarius ⁊ dissimilis veritati que de⁹ est. Et ꝑ consequēs concludit̄ ꝙ talis fidem ore nō cōfitens nunq̄ꝫ poterit cōiungi cū veritate que deus est: nec in p̄nti vita per grām. dicente Salomone Sap̄.j. Spiritus sanct⁹ effugiet discipline fictum. nec etiam in futura vita ꝑ gl̄iaꝫ. dicēte Ber. i suis sentētijs. Sicut obliquum non coniungit̄ rectitudini: sic nec obliquus nō coniunget̄ vnq̄ꝫ ꝑme veritati. h ille.

Et q plus est talis ore mentiēs contra fidez
maledictus est a deo. Propter qd Iere.48.
dicitur. Maledict9 homo qui ambulat frau
dulenter.i.false. Et Eccle.2. Talibus cōmina
tur spiritus sanctus di. Ve duplici corde ⁊
labijs scelestis ⁊ manibus male facientibus
⁊ peccatori terram ingredienti duabus vijs.
hec ibi. Ex predictis rationibus etiam patet
qualiter vocalis confessio fidei tempore ne-
cessitatis cuilibet est necessaria ad salutem.
¶ Tertio hoc idem probo distinctionibus.
Prima distinctio est Tho.2.2.q.3.arti.2. di.
Cum queritur an confessio fidei seu veritat
sit necessaria ad salutem. Respondeo q sic.
Nam ea que sunt necessaria ad salutem ca-
dunt sub preceptis diuine legis. Cōfessio āt
fidei cum sit quoddam affirmatiuū non pōt
cadere nisi sub precepto affirmatiuo. Vñ eo
modo confessio fidei est necessaria ad salutez
quo cadit sub precepto affirmatiuo diuine le
gis. precepta autem affirmatiua non obligāt
ad semper: sed pro loco ⁊ tempore ⁊ ꝯ3 alias
circūstantias debitas ſm quas oportet actū
humanum limitari ad hoc q sit actus virtu
tis. Sic igitur confiteri fidem non semp nec
in quolibet loco est de necessitate salutis: sed
de aliquo loco ⁊ tempore: qñ.s. per omissionē
huius cōfessionis subtraheret honor deo de
bitus: vel etiam vtilitas ꝓximis ipendenda:
puta si aliquis interrogatus de fide taceret
⁊ ex hoc crederet: vel q non haberet fidez: vl
q fides non esset vera: vel alij per eius taci-
turnitatem auerterent a fide. In hmōi eniz
casibus confessio fidei semp est de necessita-
te salutis. h Tho. verbalr. Aliam distinctōez
ponit. Idem Tho.2.2.q.3.ar.j. in solu.j.argu.
di. Triplex inquit est ꝯfessio ꝓ loco ⁊ tpe ad
salutem necessaria. vna est cōfessio peccatorū
⁊ h ordinat ad deletionē peccati que ē finis
penitentie. ꝓpter quod ad penitentiā ptinet.
Alia est ꝯfessio gratiaꝝ actionis siue laudis:
⁊ ista est actus latrie. ordinat enim ad hono-
rem dñi exterius exhibenduz q est finis la-
trie. Tertia vero est confessio eoruz que sunt
fidei: ⁊ ista est ꝓprius actus fidei vtpote rela
ta ad fidei finem: qui actus pro tempore suo
summe cuilibet est necessarius ad salutem. h
Tho. ibi sententialiter. Aliam insuper di. po
nit Ric in suo quolibeto in.q. an confessio fi
dei sit necessaria. ⁊ rñdit. di. Quisq3 interro-
gatus de fide tenetur fidem publice confiteri
propter qttuor cās. Prima ē vt deus hono
retur. Scđa vt fides defendat. Tertia vt pro
ximus edificet. Quarta vt infideles confun-
dantur. Ex predictis distinctionibus p3 qlr
ꝯfessio fidei est necessaria ad salutē. ¶ Quar
to hoc idem ꝓbo exemplis. Primo exēplo
Petri q in conspectu populi iudaici nullate-
nus voluit Christi fidem reticere: sed publice
coram oibus ꝯfiteri. Unde Act.5.c. sic dicit.
Cum magistratus adduxissent aplos coram
principe sacerdotum statuerunt illos in con-
cilio: ⁊ interrogauit eos pnceps sacerdotum
di. Precipiendo precepimus vobis ne doce
retis in noie isto: ⁊ ecce nunc implestis ihrlm
doctrina vestra ⁊ vultis inducere super nos
sanguinem hois istius. Rñdens aūt Petr9
⁊ apli dixerunt. Obedire oportet deo magis
q̄3 hoibus ⁊c. Quo exemplo datur intelligi
q sicut Petro ceterisq3 apostolis non suffecē
habitus fidei: sed etiam necessaria fuit ad eo
rum salutem fidei confessio: sic nec alicui pro
ficit ad salutem fides cordis nisi simul sit et
confessio oris. Simile exemplū habemus de
Ioāne euangelista de quo ꝓut habet in le-
ctionibus suis sic dicit ecclesia. Secundā igt
post Neronem persecutionē christianorum
Domitianus exercuit. Hmōi temporibus
beatus Ioānes apls ⁊ euangelista apd vrbē
ephesum a ꝓconsule cōprehensus admone-
bat iuxta edictum impatoris vt Christū ne-
garet. At ille rñdēs dicebat. Obedire o3 deo
magis q̄3 hoibus. proinde nec Christū dñm
meū negabo: nec a predicatiōe nois eius ge-
scam donec ꝯsumē cursum mysterij qd acce
pi. Ad cuius rñsionez motus ꝓconsul iussit
eum velut rebellem Cesaris in doliū feruen
tis olei mergi: qui statim vt ꝯiectus est i illud
velut fortis athleta vnctus non adustus de
vase exijt. h ibi. Aliud etiam exemplū habet
2. Mach.6. de eleazaro vno de pōribus scri-
baꝝ qui cum compelleret a scelesto anthioco
propriam legem negare: ⁊ ꝯtra suam legem
carnem porcinā manducare nūq̄3 voluit cō-
sentire: de quo ibi sic dr. Ille gloriosa3 mor-
tem magis q̄3 odiosam vitam cōplectens vo
luntarie preibat ad suppliciū ⁊c. Vide ibi si
vis textū egregiū. Ex predictis igit auctibus
rōnibus: distinctionibus: atq3 exemplis: euī-
denter apparet: qualiter tam in foro iudiciali
q̄3 in ꝯsilijs cōicatum: ⁊ insup in defensione
christiane fidei: confessio oris seu veritatis ꝓ

loco ꝛ tempore cuilibet est necessaria ad salu
tem. Ex quibus patet etiam huius scḋe cir-
cunstantie sua verificatio. ¶ Tertio deniqꝫ
circa ꝯfessionē fidei ꝛ veritatis ꝓpono suam
satisfactionē. Cum enim superius duabꝰ ra
tionibus oppositum sit ꝙ ꝯfessio fidei prout
aliqualiter videbat̃ non erat necessaria ad sa
lutem volens predictis rōnibus satisfacere.
Ad p̄mam rn̄deo ꝭm Tho. 2. 2. q. 3. arti. 2. in
solutōe p̄mi argu. ꝙ finis fidei sicut ꝛ aliarū
virtutum referri debet ad finem charitatis
qui est amor dei ꝛ proximi. Et ideo quando
honor dei vel vtilitas proximi hoc exposcūt
non sufficit ꝙ homo per fidem suam verita-
ti diuine coniungat̃: sed etiā tunc oportet ꝙ
fidem ꝛ veritatem exterius confiteat̃: quod si
non faceret nec deum honoraret nec ꝓximi
vtilitatem diligeret: ꝛ ideo sic facere non est
vanum vt p̄ma rō concludebat ſꝫ necessariū
Ad scḋam etiam rōnem factam in oppositū
rn̄det. Idem Tho. 2. 2. q. 3. ar. 2. in solutōe tri-
plici argu. di. Si inquit turbatio infidelium
oriatur de ꝯfessione fidei manifestata absqꝫ
vtilitate aliqua fidei vel fidelium tunc nō est
necesse in tali casu per fidem publice cōfiteri
vnde dn̄s Matth. 7. dicit. Nolite sanctum
dare canibus neqꝫ margaritas vestras mit
tatis ante porchos ne forte cōculcent eas pe
dibus suis: ꝛ ne cōuersi disrumpāt vos. Sꝫ
si vtilitas aliqua fidei aut necessitas adsit cō
tenta turbatione infidelium homo dꝫ fidem
ꝛ veritatem publice confiteri. vnde Matth.
15. dicitur. ꝙ cum discipuli dixissent dn̄o ꝙ
pharisei audito eius verbo scandalizati sunt
rn̄dit dn̄s. Sinite illos. s. turbari ꝛ scandali-
zari. ceci enim sūt ꝛ duces cecoꝝ. h Tho. ver
baliter. Ad hoc facit illud qḋ habet̃ ex̄ de re.
iur̃. c. Qui scandalizauerit. vbi sic dicit̃. Vti-
lius scandalū nasci permittitur q̄ꝫ veritas re
linquatur. Ex predictis patet satifactio ad ra
tiones in oppositū factas. ꝛ per ꝯn̄s apparet
qualr̃ ꝯfessio vocalis fidei ꝛ veritatis etiā cū
fide cordis cuilibet est necessaria ad salutem
Et sic insuꝑ pꝫ scḋa circūstātia ad itegritatē
vere fidei nec̄ia que dr̃ circūstantia ꝯfessiōis
Quā fidei circūstantiā ꝛ ꝯfessionē nobis cō
cedere dignet̃ clementissimus dn̄s nr̄ Jesus
Christus: qui in trinitate perfecta viuit ꝛ re-
gnat deus ꝑ infinita secula seculoꝝ. Amen.

¶ Feria sexta post quartaꝫ dn̄icam quadra
gesime. Iteꝝ de integritate ipsius sacratissi-
me fidei.

Omnis qui vi
uit ꝛ credit in me oꝑando. s.
qḋ credit non moriet̃ in eter
nū. Scribunt̃ hec verba Jo.
xj. ꝛ in euangelio occurrētis
ferie. Post sacri euāgelij lit
teralem ꝛ moralē expositionē amātissimi ci
ues. Ex quo vt claruit in precedenti sermone
sufficienter declaraui scḋam circūstantiā ad
integritatem vere fidei necessariā in q̄ mon-
stratū fuit qualr̃ necesse est ꝙ q̄sqꝫ nō tm̄ cre
dat in articulis fidei: sed insuꝑ oꝫ ꝙ illos pro
loco ꝛ tp̄e publice ore ꝯfiteat̃. habeo in p̄nti
sermone singlr̃ declarare tertiā circūstantiā
ad integritatem ipsius vere fidei summe ne
cessariam: que dicit̃ circūstantia operationis
Cuius qdē circūstantie declaratio talis erit.
¶ De tertia circūstantia ad integritatē fidei
necessaria: que dicit̃ circūstantia oꝑationis.

Tertia igit̃ circūstantia ad integrita-
tem vere fidei necessaria dr̃ circūstā-
tia oꝑationis. Non eni sufficit sim-
pliciter fides cordis ꝛ ꝯfessio oris ad saluteꝫ
sed insuper reqrit̃ necessario vt q̄sqꝫ actualr̃
opet̃ q̄ credit: seu faciat oia opera dei actualr̃
obseruando oia ipsiꝰ fidei p̄cepta: hoc iō dico
qm̄ multi sunt q credūt in fidē xp̄i ꝛ sub ipsa
fide baptizati sunt: sed nequaq̄ꝫ opera fidei ꝛ
xp̄i precepta obseruare volunt: ꝓpterea dico
ꝙ si qs hr̄et fidē oiuꝫ patriarchaꝝ: ꝓpharuꝫ
virginū: ꝯfessoꝝ: martyꝝ: aplóꝝ: atqꝫ fidē vir
ginis gloriese Marie: que p̄dictos oēs i ma
gnitudine fidei suꝑauit. Et talis non faceret
oꝑa fidei sue que ꝯtinent̃ in lege xp̄i: dico ꝙ
ois illa fides nunq̄ꝫ euꝫ saluare posset. Et ꝙ
opera fidei ꝛ adimpletio legis xp̄i cuilibet sit
necessaria ad salutem. quintupliciter probo.
Primo auctoritatibus. Scḋo rōnibus.
Tertio distinctionibus. Quarto similitu-
dinibus. Quinto exemplis. ¶ Primo ꝓbo
auctibꝰ ꝙ oꝑa fidei sunt cuilibet nec̄ia ad sa
lutē. vn̄ Jac. 2. dr̃. Quid ꝓderit frēs mei si qs
dicat fidē se hr̄e oꝑa aūt nō habet: nūqd po-
terit fides saluare eū? Si aūt frater aut soror
nudi sunt ꝛ indigeant victu quottidiano. di-
cat autem de vobis aliquis illis. Ite in pa-
ce calefacimini ꝛ saturamini ꝛ non dederit
eis que sunt necessaria corpori: quid ꝓderit

vobis? Sic ⁊ fides si non habeat opa mor-
tua est in semetipsa. hec ibi. Augustī. etiā su-
per verba Pauli ad Thitum pmo. videlicꝫ
confitētur ore se nosce deum factis autē ne-
gant. ait. Qui verbis confitetꝛ xp̄um ⁊ factis
negat antichristus est: multos enim in xp̄ia
nis inuenimꝰ antixp̄os: qui nō verbis ⁊ cor
de: sed tantū factis xp̄um negant. Adiungite
igitur recte fidei rectā vitam ut vere xp̄m cō
fiteamini: ⁊ verbis vera dicendo: ⁊ docendo
⁊ factis viuendo: ⁊ opando. Nam si confite
mini verbis ⁊ nō factis: talis est non fides
xp̄ianorū sed demoniorꝫ. hec ille. Idē quoqꝫ
Augustī. in sermone de dedicatione templi.
ait. Sicut eni malis operibꝰ quasi quibusdā
serris ⁊ vectibꝰ vite ianua nobis claudiꝛ: ita
bonis operibꝰ aperiꝛ. Grego. etiā in quadā
omelia ait. Ille verā habet fidem ⁊ vere cre
dit qui exercet operando quod credit. Quid
enīꝫ prodest nobis si redemptori nostro per
fidem iungimur: ⁊ ab eo moribꝰ ⁊ vita disiū
gimur. hec ille. Item. 23. q. 4. c. sicut excellen
tia. Idem Grego. ait. Non gradus elegan
tior: sed vite melioris actio apud deū com-
probatur. Idem quoqꝫ Greg. 40. distin. c.
Non loca inquit vel ordines creatori nr̄o
nos proximos faciūt: sed nos aut merita bo
na coniungunt: aut mala disiungunt. hec ille.
Item extra de regularibꝰ. c. porrectum. ⁊. ca.
ex parte tua. diciꝛ. Habitus non facit mona
cū sanctū: sed opus bonum ⁊ ꝓfessio regula
ris. Item extra de sta. mo. c. ꝙ dei. diciꝛ. Ex
fructibus colligitur euidenter: ꝙ opera que
facis testimoniū ꝑhibent fidei ⁊ veritati. hec
ibi. Item extra de preben. c. venerabilis. di-
citur. Non generi sed virtutū nobilitas mo
rumqꝫ honestas gratū deo faciūt ⁊ ydoneū
seruitorem: ad cuius regimen nōnullos ad-
misit: tam nobiles qꝫ ignobiles: tam paupe-
res qꝫ diuites: eo ꝙ apud eum nulla est acce
ptio personarū. hec ibi. Item Ambro. 86. di.
ca. Non satis. ait. Non satis est bene velle
nisi sit ⁊ bene facere: nec satis est bene facere
nisi ex bono fonte. i. ex bona voluntate profi
ciscatur. hec ille. Cōmentator etiā super octa
uo Phisicorū ait. Bonitas sermonū ⁊ ha-
bituū est experimentū operū sensatorꝫ. Et
phus secūdo Ethicorꝫ ait. Ex actibus virtu
tum ⁊ vitiorum boni vel mali dicimur. Et
ibi. Idem dicit. Virtus quid scit ut sciamꝰ
nō scrutamur: sed ut operātes boni efficia-
mur. Et. io. Ethicorū ait. Virtutes non suf-
ficit scire sꝫ habere: ⁊ ꝺm eas operari. Et in
prologo Meth. dicit. Artifices experiētia sa
pientiores esse arbitramur. Boetius insuꝑ
libro de disciplina scolariū ait. Sicut prudē-
tia parum vel nihil prodest sine iusticia: iu-
sticia vero sine prudētia multū: sic quelibet
scientia sine vsu ⁊ actu parum vel nihil pro-
dest: vsus vero sine scientia multuꝫ. hec ille.
Dn̄s etiā ait. Matthei. 7. Non ois qui di-
cit mihi dn̄e dn̄e intrabit regnū celorum: sꝫ
qui facit voluntatē patris mei qui in celis ē
ille intrabit regnū celorum. Deniqꝫ Cipria-
nus super verba orationis dn̄ice. vꝫ fiat vo-
luntas tua ⁊c. ait. Qui in eternū cuꝫ deo ma
nere velimus: dei qui eternus est voluntatē
facere debemus. Volūtas autē dei est quā
xp̄us docuit ⁊ fecit: humilitas in cōuersatio-
ne: stabilitas in fide: verecundia in verbis:
in factis iusticia: in operibus misericordia: in
moribus disciplina. Iniuriam facere nō no
sce: ⁊ factā ꝓ posse tollerare: cū fratribus pa
cem tenere: deū toto corde diligere ⁊ amare
in illo ꝙ pater est timere: in illo ꝙ deus est
xp̄us: nihil oino preponere: quia nec nobis
ipse qcqꝫ preposuit: charitati eius inseꝑabili-
ter inherere: cruci ei fortiter assistere: quan-
do de eius noie vel honore certamē est: exhi
bere in sermone cōstantiā qua cōfitemur: in
questione fiduciā qua cōgredimur: in morte
patientiā qua coronamur. hoc est coheredeꝫ
xp̄i velle esse: hoc est facere dei p̄ceptū: hoc ē
fidē catholicā obseruare: hoc est voluntatem
patris iplere. Fieri autē petimus voluntatē
dei: ut in celo: ita ⁊ in terra: qđ vtrūqꝫ ad cō-
seruationē nr̄e incolumitatis ꝑtinet ⁊ salutꝭ.
Nā cū corpus e terra: ⁊ spm̄ e celo possidea-
mꝰ: ipsi terra ⁊ celū sumꝰ: ⁊ in vtroqꝫ vꝫ cor-
pore ⁊ spū: ut dei volūtas fiat oramꝰ. hec est
volūtas dei ut terrena celestibꝰ cedāt: spūalia
⁊ dina p̄ualeant. hec ille. Ex predictis aucto-
ritatibꝰ patet: qualꝛ fides sine opibꝰ mortua ē
⁊ nihil ꝓficit ad salutē. ¶ Scđo hoc idē ꝓbo
septuplici ratione. Prio rōne intentionis
Scđo rōne argumentationis. Tertio rō-
ne assimulationis. Quarto rōne ꝯforma-
tionis. Quinto rōne ꝑfectionis. Sexto ra
tione demōstrationis. Septimo rōne pre-
cessionis. ¶ Primo probo rōne intentionis
vꝫ ꝙ fides sine opibus nō sufficit ad saluteꝫ.
Fundamentū rationis ponit phs pmo Po

liticor. di. Deus nihil facit ociosum in natura: sed ppter finē. Quo psupposito cū habitus fidei ut in supradictis patet: sit a deo in anima infusus peto quo fine quo respectu q̄ causa qua rōne: ⁊ intentione fidei habitū in anima posuit. Et certū est q̄ ideo posuit habitū fidei in anima: ut per eū creat ad actuz ⁊ opationes. Qd̄ cōfirmās Ricar. in. 4. di. 46. ar. j. q. 4. in corpore qōnis di. q̄ quilibet habitus ordinat̄ ad suū actū: ut ad finem. Et phus. 9. Metha. dicit. Act⁹ est finis potētie immo p prius: nam magis intelligit̄ actu q̄ꝫ habitu. Propter quod in. 7. Ethicor dicit̄. Finis semp est primū in agibilib⁹ ⁊ appetibilibus: ⁊ licet sit vltimū in executione: tñ sem p est primū in intentiōe. Et scd̄o de aia dr̄. Act⁹ ⁊ opationes sunt priores potētijs ⁊ habitib⁹ ſm rōnē nō tpis ſ ꝫ nature. Et rō q̄re actus sit finis habitus ⁊ potētie: ⁊ hoc idem natura p prius intendat est. q2 Cōmentator sup. 8. Phisicor ait. Exitus alicui⁹ de habitu ⁊ potētia in actū: largit̄ ei maximā perfectionē. Et scd̄o Phisicor di. Vnūquodqꝫ magis pfectū est ſm q̄ est actu q̄ꝫ ſm q̄ est potētia. Et. 9. Meth. di. Actus ē pfectior potētia ⁊ habitu: q2 actus magis facit intelligē q̄ꝫ potētia: sed in vno ⁊ codē modo quo mouet de potētia ad actū: potētia precedit actuz tpe nō natura. Quib⁹ pmissis: si sic est q̄ de⁹ habitū fidei simplr ordinauit ad actū ⁊ opationes: cōcludit̄ q̄ quisqꝫ debet simul actus ⁊ opationes cū habitu fidei cōiungere preci pue cū dicat phus pmo Politicor. Debemus vti reb⁹ ad id ppter qd̄ date sunt a sapientissimo datore. q̄ si quis aliter fecerit. i. q̄ velit simplr habere habitū fidei sine opibus: certū est q̄ talis hꝫ habitū fidei impfectū. dicēte pho. 9. Metha. Simpliciter pfectū est: qd̄ est in actu: impfectū vero qd̄ ē in potētia cum priuatione actus. Et. 10. Meth. dicit. Ex priuatione actus ab habitu ⁊ potentia seqtur malū qd̄ est bono oppositum. q̄ si ut patet habitus fidei sine opibus est quedā res impfecta: seqtur q̄ habens talē habituz sine opibus nō habet verā essentiā ipsi⁹ fidei dicēte Cōmētatore sup. 9. Meth. Qui tollit a rebus suam opationē: tollit ab eis ppriaz essentiā. q̄ si talis nō habet verā essentiā fidei cū hoc sit expsse: ut pꝫ ꝯ diuinā intentiōꝫ seqtur q̄ talis meret̄ maximas penas. dicēte saluatore Luce. 18. Seruus sciēs volūtatē

dñi s. ⁊ nō f. p. v. m. O q̄tas plagas. O quot cruciat⁹. O quot deniqꝫ penas ⁊ tormenta recepturi sunt pessimi ⁊ insensati xpiani: qui ſm aplm ad Thitū pmo. Fide xpm cōfitent̄ factis autē ⁊ opibus negant. Certe sententiā Hiero. incurrēt in testamento suo dicentis. Heu quot hodie sacro renati baptismate xpiano fungunt̄ noie: quib⁹ foret meli⁹ xpianos nō fuisse. Centuplo eni maior erit pena malor xpianor: q̄ꝫ malor paganor. hec ille. ¶ Secūdo etiā probo rōne argumētationis q̄ opa sil' cū bitu fidei necessaria sunt ad salutē. Fundamentū rōnis ponit phus. 2. ⁊. 4. Thopicor. di. Si de quo min⁹ ⁊ de quo magis. Quo cōcesso: certū est q̄ virtus moralis ad hoc q̄ sit virtus exigit suū actū: ergo a fortiori habitus fidei a deo infusus q est q̄si nobilior in infinitū oībus habitib⁹ virtutū moraliū: debet simil'r habere actus suos ad hoc q̄ sit verus habitus virtutis fidei. Et q̄ habitus moralis ad hoc q̄ virt⁹ dicat̄ oino exigat actū suū patet. Nā Tulius diffiniēs virtutē ut ait Bonauē. in scd̄o. di. 27. in qōnib⁹ circa literā ait. Virtus est habit⁹ mētis in modū vere rationi cōsentiens. Si igitur virtus hꝫ se p modū nature: certū est ſm phm scd̄o Phisicor. q̄ naturalia agūt necessario sicut patet de igne qui necessario emittit calorem: ⁊ de sole qui necessario emittit splendorē: ergo a simili cū virtus sit similis nature: ⁊ natura necessario suū actum seqtur. concludit̄ necessario q̄ ver⁹ habitus virtut' moralis exigit actū suū pro tpe: aliter nō eēt verus habitus. Proinde phs scd̄o Ethicor di. Scire qd̄ nō est cōiunctū opationi parum aut nihil prodest ad virtutē: ⁊ ibidē ait. Ad pfectionē virtutis tria requirūtur: scire: velle: ⁊ operari. Ex quibus cōcluditur q̄ si habitus virtutis moralis necessario requirit suū actū ad hoc ut vere faciat hominē virtuosuꝫ: a fortiori habitus sanctissime fidei requirit suos actus ⁊ opationes: ad hoc ut realiter faciat hominē verum esse fidelem. Quod confirmans Augusti. dicit. Fides appellata est ab eo quod fit. Due syllabe sonant cum dicit̄ fides: prima sillaba est a facto: scd̄a est a dicto Interrogo ergo te vtrū credas: dicis credo. fac quod dicis: ⁊ fides ē. hec ille. Propterea Ecclesiast. 24. dicit̄. Qui credit deo: attendit mandatis eius. ¶ Tertio hoc idem pbo rōne assimulationis ⁊ formo sic rationem. si-

cut ſe habet charitas ad deū: ſic ſe habet ⁊ fi
des: ſed charitas nō eſt ſine opere exteriori.
dicente Greg.in omelia penth. Amor dei
nunq̄ eſt ocioſus opatur eniȝ magna ſi eſt.
ſi autē operari renuit amor nō eſt:ergo a ſi-
mili fides ſi vera ſit nunq̄ debet eē ſine ope
ribus ad hoc ut poſſit apprehendere ſuū ob-
iectū.Si autē forte argueres in oppoſitum.
vȝ q̄ fides formata non ſemp̄ requirit exte-
riorem actū:⁊ diceres. ſicut ſe habet chari-
tas: ita ⁊ fides formata:ſed charitas nō ſem
per elicit actū exteriorē:nec propter hoc de-
ſinit eſſe vera charitas.dicente Greg. ſicut
ſol cum nube tegitur nō videtur in terra: et
tamen ſplendet feruet ⁊ ardet in celo: ſic oc-
cupata charitas intus p̄ vim ſui ardoris ex-
urit ⁊ foris flammas operis nō oſtēdit. hec
ille.ergo eodē modo fides etiā formata pote
rit ad ſalutem p̄ficere ſine actu exteriori.Ad
hoc reſpōderi poteſt q̄ argumentū nō valet
Cum eniȝ fides formata ſm apoſtolū ad ga
la.5.Sit operās per directionē ⁊ charitas ſi
cut probatū eſt nunq̄ ſit pro debito tp̄e ſine
opere exteriori:concludit̄ propter hoc q̄ etiā
fides formata p̄ loco ⁊ tempore nūq̄ poteſt
eſſe ſine exteriori opatione.vel etiā dicas ſȝ
Greg. q̄ charitas nō ſemp̄ elicit actū exte-
riorē in caſu in quo operari nō eſt poſſibile:
nō ē eni tūc vtile neqȝ neceſſe:⁊ tūc in illo ca
ſu accipitur pro actu.Sic ſimiliter eſt dicen-
dū de fide formata:q̄ eo tp̄e quo ē poſſibile
vtile ⁊ neceſſe:ſemp̄ ⁊ neceſſario elicit actum
exterioreȝ: ſed eo caſu in quo nō eſt poſſibile
vtile ⁊ neceſſe opari accipit̄ habitus fidei p̄
ipſo actu.¶ Quarto hoc idē probo rōne con
formationis.Fundamentū rōnis ponit Cō
mentator ſup̄ ſcd̄o de celo ⁊ mūdo. di. Oia
entia nihil aliud intendūt p̄ ſuas opatiōes:
niſi ut aſſimilent̄ ſuo principio nobiliſſimo
patet hec regula.Nā animalia bruta immo
inſenſibilis terra atqȝ vegetabiles plante iu
giter p̄ducunt fructus ſuos ⁊ opationes ſm
modū potentie ſue qđ ideo faciūt ut ⁊ ocioſi
tatē fugiant que de ſe mala eſt: ⁊ inſuper ut
deo aſſimilent̄:qui ut habet̄ ſcd̄o.⁊.12. Me-
tha.eſt ſimpliciter act⁹ puriſſimus. Quo p̄-
ſuppoſito certū eſt ſm Ricar.in.4. diſt.49
ar.1.q.4.in cor.q. q̄ per actū magis aſſimila
tur ⁊ cōformat̄ hō deo:q̄ ſimpliciter p̄ habi
tum q̄ non eſt in deo cū ſit res imperfecta.
q̄ ſi ſic eſt cū quilibet obliget̄ ⁊ teneat̄ cōfor

mari deo in p̄fectione q̄tū poteſt:ſic ipſe pre
cipit Matt.5.di.Eſtote p̄fecti ⁊c. cōcluditur
neceſſario q̄ habitus fidei nō ſufficit ad hoc
ut aia cōformet̄ cū deo:ſed neceſſario etiam
exigitur ipſe actus ⁊ opatio. ¶ Quinto hoc
idem p̄bo rōne p̄fectionis.Fundamentū ra
tionis ponit Tho. 1.2.q.113.di. Nobilior eſt
ſimpliciter atqȝ potētior gratia ipſa natura.
qđ ſic patet:q̄ gratia exaltat animā rōnalē
ſup̄ naturā:⁊ ſup̄ gloriā multoꝝ angeloꝝ:cū
tamē angelus per naturā nobilior ſit aia rō
nali.Quo p̄ſuppoſito certū eſt ſm phum.19
de animalib⁹.q̄ natura q̄ dat inſtrumentū:
dat ſimul ⁊ opationem:quia nō facit oculuȝ
ſine viſu:nec viſum ſine oculo. q̄ ſi hoc facit
natura a fortiori facit hoc ⁊ gratia.Si igitur
gratia infundit habitū fidei:neceſſario ad ei⁹
perfectionē requirit actum ⁊ opationē. q̄ ſi
aliter intenderet:ſequeret̄ q̄ natura eſſet p̄fe
ctior atqȝ potētior in ſuis effectibus ipſa gr̄a
quod vtiqȝ falſiſſimū eſt. Propterea aplus
ad Gal.3.ait.Qui nobis tribuit ſpm̄ in vir
tute fidei opat̄ ⁊ virtuteȝ. Quod confirmās
Bonauē.in.3.di.35.ar.1.q.2. in corpore que-
ſtionis dicit.Cum querit̄ an obiectū ſcientie
fidei inq̄tum eſt gratia quedā ⁊ donū ſpūs
ſancti conſiſtat ſimpliciter in cōſideratione
an in actione vel opatione.Reſpōdeo q̄ ſci
entie quadruplex eſt differentia.Quedaȝ eſt
ſcientia que cōſiſtit in intellectu pure ſpecu-
latiuo:⁊ hec eſt fundata ſupra principia rōis
⁊ hec ſcientia dr̄ acquiſita de quacūqȝ crea-
tura ſicut in ſcientia humane phie. Quedaȝ
eſt ſcientia que cōſiſtit in intellectu inclinato
ab effectu: ⁊ hec eſt fundata ſupra principia
fidei:que quidē ſunt articuli:eſt nihilominus
acq̄ſita:⁊ hec eſt ſcientia ſacre ſcripture: quā
nullus habere pōt:niſi ſaltem habeat fidē in
formē.Quedā eſt ſcientia que cōſiſtit in in-
tellectu ſiue in ratione inq̄tum inclinat affe
ctū ad operationē: ⁊ hec eſt fundata ſup̄ p̄n-
cipia iuris naturalis que ordinat̄ ad rectitu
dinē ⁊ honeſtatē vite: ⁊ hec ſcientia eſt virtu
tis prudentie.Quedā autē eſt ſcientia q̄ con
ſiſtit in intellectu:ſm q̄ eſt inclinatus ⁊ incli
nans:inclinatus inq̄ a fide ſimpliciter. In-
clinans autē ad bonā opationem: ⁊ hec fun
datur ſup̄ principia fidei ⁊ habet ortū a do-
no diuine gratie. Et talis eſt ſcientia fidei q̄
eſt donū ſpūſancti.Et ex hoc patet: quis ſit
actus proprius hui⁹ doni.Eſt eni actus eius

ꝺirigere ad omnia agẽtia mediãte regula ip
ſius fidei:cuius ẽ ꝺirigere ad opa miſericoꝛ
die:ut nõ tm̃ bona ꝓ bonis reddat ſm ꝙ ꝺi
ctat lex nature:ſed etiaꝫ bona pꝛo malis ſm
ꝙ ꝺictat lex gratie ad exemplar ipſius Jeſu
xp̃i in quo fuit omnis gratie habundantia.
Et ideo ad ipſam ſcientiã non ſolũ pertinet
ꝺirigere in agendis:ſed etiã ex cõſequenti ꝑ
tinet noſce ea que ſunt fidei tanꝙ̃ fundamẽ
tum ſue ꝺirectionis ⁊ vlterius noſce huma-
nitatẽ xp̃i tanꝙ̃ exemplar ſui regiminis: ita
ꝙ hic tripler actus cõuenit ei ſm triplicem
reſpectũ. Vnus reſpectu obiecti motiui. Al-
ter reſpectu ſui fundamenti ꝺirectiui. Tertiꝰ
vero reſpectu exemplaris excitatiui. Et quia
pꝛincipalis actus accipit ex parte obiecti: hic
eſt ꝙ pꝛecipuꝰ actus ꝺoni ſcientie:eſt ꝺirigere
circa agenda:ſeu circa actionẽ ⁊ operationẽ.
hec Bonauen. verbaliter. ¶ Sexto etiã pꝛo
bo ratione ꝺemonſtrationis qualiter vnuſ-
quiſqꝫ tenetur opera ſimul exterioꝛa habere
cum habitu fidei. Fundamentũ rationis po
nit dominus Matth.5.vbi pꝛecipit ꝺi. Sic
luceat lux veſtra coꝛam hominibꝰ.ſ.tam fide
libus ꝙ̃ infidelibus: ut videant veſtra bona
opera:⁊.g.p.v.qui in c.eſt. Quo pꝛeſuppoſito
videlꝫ ꝙ quiſqꝫ tã fidelibꝰ ꝙ̃ infidelibus te-
netur oſtendere ſe habere veram fidem xp̃i.
Certũ eſt ſm ph̃m ṗmo Poſterioꝝ. ⁊ ṗmo
ꝺe anima.qꝛ ꝺupler eſt cognitio.ſ.cognitio ꝑ
cauſam ⁊ cognitio ꝑ effectũ: ſed manifeſtum
eſt ꝙ habitus fidei cũ ſit in anima nõ poteſt
ab aliquo fideliũ: ſeu infideliũ cognoſci.g ha
bitus fidei vtiqꝫ eſt cauſa effectuũ exterioꝛuꝫ
vꝫ opationũ:ergo neceſſario opoꝛtet ꝙ qſqꝫ
ꝑ ſigna exterioꝛa.i. bona opera faciat ſe co-
gnoſcere eſſe verũ fidelem ſeu habere in ani
ma habitũ vere fidei:nã ſm ph̃m ſcꝺo Pꝛi
oꝛũ. Signũ eſt pꝛepoſitio ꝺemõſtratiua faci
ens fidem. Et pꝛimo perier.idẽ ꝺicit. Signi
ficare idẽ eſt quaſi intellectũ ꝺe aliqua re cer
tum facere ⁊ cõſtituere. Et ṗmo ꝺe aĩa ꝺicit
Accidentia magnã partẽ conferũt ad cogno
ſcendũ ꝙ quid eſt.ſ.cãm vel ſubiectũ. Et ſe-
cũdo Pꝛioꝝ ꝺicit. Per ſigna coꝛpoꝛis nota
nobis ſilogizamꝰ ꝺiſpõnes aĩe nobis igno-
tas. Et.2.ꝺe anima ꝺicit. Habitꝰ cognoſcũ-
tur ꝑ actus.actus aũt ꝑ obiecta. Et ṗmo ꝺe
anima ait. Anima ſimplex ⁊ intellectual' co-
gnoſcitur ꝑ motũ ⁊ ſenſum ⁊ opationeꝫ ſui
coꝛpoꝛis. Et.4.Meth.ait. Opus bonum et
malum ab extra indicat quale in anima. Et
12.Meth.ꝺicit. Actus ſpecificant habitꝰ. Jtẽ
extra ꝺe hoĩcidio c. ſignificaſti.ꝺicit. Ex qua
litate facti ꝑ̃ſumit animꝰ facientis. Cipꝛianꝰ
etiam.26.q.j.c. Nec aliqua putet.ait. Certe ⁊
ipſe cõcubitus ipſa confabulatio ipſa oscula-
tio ⁊ coniacentium feda ⁊ turpis ꝺoꝛmitio
ꝺedecus criminis confitent: ⁊ qualitas actꝰ
pꝛeſumptionẽ habitus inducit. Ambꝛo.etiaꝫ
libꝛo ꝺe officijs ait. Eſt in ipſo motu geſtu ⁊
inceſſu tenenda modeſtia ⁊ verecundia:habi
tus enim mentis per ſtatum coꝛpoꝛis cogno
ſcitur. Deniqꝫ ipſe ꝺominus Mat.7.ca.ait.
A fructibus e.c.eos. Ex quibus omnibꝰ colli
gitur:ꝙ cum quiſqꝫ teneat ex pꝛecepto ꝺomi
ni oſtendere ſe habere veram fidem xp̃i taꝫ
coꝛam fidelibus ꝙ̃ infidelibus:⁊ habitus ve
re fidei cũ ſit in anima a nullo pꝛedictoꝝ po
teſt cognoſci:niſi ꝑ ſigna exterioꝛa.i. per actꝰ
⁊ opationes:cõcludit ꝙ ꝺe neceſſitate ſalutꝭ
eſt:ut qſqꝫ oſtendat fidẽ ſuam cũ exẽplo bo-
noꝝ opeꝝ exterioꝝ. Ad qꝺ inducens Apl'us
ṗmo Thi.4.ꝺicit. Nemo adoleſcentiam tu
am cõtemnat:ſed eſto exemplũ fideliũ in ver
bo: in ꝯuerſatione: in charitate:in fide:in ca
ſtitate: ꝺũ venio attẽde lectioni ⁊ exhoꝛtatio
ni ꝺoctrine:noli negligere grãm ꝺei ⁊ fidei:
que in te eſt ſꝫ hoc meditare. Jn his eſto ut
ꝓfectus tuus ſit oĩbus manifeſtus. Attende
tibi ⁊ ꝺoctrine inſta in illis. Hoc enĩ faciẽs
⁊ teiṗm ſaluũ facies: ⁊ eos qui te audiẽt. Et
ad Roma.15.admonet.ꝺi. Vnuſquiſqꝫ pla
ceat coꝛam pꝛoximo ſuo in bonũ ad edifica-
tionẽ omniũ.ſcꝫ fidelium ⁊ infideliũ. Et pꝛi-
mo ad Theſſa.5.ait. Conſolamini inuiceꝫ et
edificate alterutrũ: ⁊ ſemper quod bonuꝫ eſt
ſectamini inuicem ⁊ in omnes. Sed heu qꝺ
ꝺicam cum quaſi nullus ſit hodie fidelium
qui monſtrat fidem ſuam exterioꝛi exemplo
bonoꝛũ operum. Certe pluries ſcire optaui:
quare verificatur nũc ꝺictuꝫ pꝛophete ꝺicẽtꝭ
Dominus ꝺe celo pꝛoſpexit ſuꝑ filios homi
num ut videat ſi eſt.intel.⁊c. Et certe ꝺidici
inter alias ratiões imo firmiter credo ꝙ ſit
potiſſima ratio ⁊ cauſa malũ exemplũ. Naꝫ
cum quis alium peccare videt ſtatim ſequi-
tur eum:ſicut filius patrem:filia matrem:no
tarius iudicem:ſeruus ꝺominũ: populus ſa
cerdotem ⁊ religioſum. Et ꝙ plus eſt ꝑ ma
lum exemplũ chꝛiſtianoꝛũ: ſtant infideles ꝙ
non conuertuntur ad verã fidem xp̃i ad quã

realiter crederem quasi oēs ɔuerti si xpiani in veris opibus fidei se exercerēt. Sed vhe vhe vhe illis qui suo malo exēplo tā fideles xpi q̄ȝ infideles scandalizant. Audiant tales quid dn̄s Matth.18.dicat. Qui scandalizauerit vnum de pusillis istis qui in me credunt.expedit ei vt suspendat mola asinaria i collo eius:ꝛ demergat in profundum maris vhe mundo a scandalis: necesse est enim vt scandala veniāt.verūtn̄ vhe hōi illi ꝑ quem scandalum venit. Si aūt manus tua vl̄ pes tuus scandalizat te abscide eum ꝛ ꝓice abste bonum est tibi ad vitam ingredi debileȝ vel claudum:q̄ȝ duas man⁹ vel duos pedes habentem mitti in ignem eternum. Et si ocul⁹ tuus scandalizat te:erue eum ꝛ proice abste: bonum est tibi cuȝ vno oculo intrare ad vitā q̄ȝ duos oculos habenteȝ mitti in gehēnam ignis.hec ibi. Et Greg.xj.q.3.c.precipue.dic̄ Scire prelati debent q̄ tot mortibus digni sunt quot ad subditos suos perditionis exēpla transmittunt.hec ille. Nomine prelatoꝝ intelligo nō tm̄ dn̄os:sed omnes qui aliqb⁹ presunt:sicut pater filijs: maritus vxori: ꝛ sic de singulis. ¶ Septimo deniqȝ probo rōne precessionis: q̄ opera simul cum fide necessaria sunt ad salutem. Fundamentū rationis ponit auctor li.de causis. Omnis cā nāliter precedit suum effectum.pȝ hec regula. Nam arbor precedit fructum:ꝛ pater filium. Quo presupposito peto que sit causa p̄ncipalis meriti eterne felicitatis:ꝛ claꝝ est q̄ est ipsa virtus actualis:dicente pho.j.ethi. Felicitas est premiū virtutis.ꝛ Tho.2.2.q.89.ar.j.in solu. scd̄i ꝛ tertij ar.dicit q̄ virtus causat ex actib⁹ ꝛ meritum actibus correspondet. Q̄d confirmans apostolus.j.cor.3.dicit. Vnusquisqȝ ꝓpriam mercedem accipiet fm̄ ꝓprium laborem. Et ad Gal.4.ait. Bonum aūt facientes non deficiamus:tempore enim suo metemus:vbi ait glo. Quātum seminauerim⁹ in operibus:tm̄ metemus de fructib⁹ eterne vite. Et Luc.io.dicitur. Dignus est operari⁹ mercede sua. Apoc̄.etiam vlti. dicitur. Ecce venio cito ꝛ merces mea mecū est dare vnicuiqȝ fm̄ opera sua. Et Isa.53.dicit. Pro eo q̄ laborauit ꝛ operatus est: aīa eius videbit dominum ꝛ saturabit. Si igitur vt patet causa precedit suum effectuȝ cum bona opatio sit causa meriti.concluditur necessario q̄ nullus potest habere meritum vite eterne cū solo habitu fidei:ꝛ loquor de adultis: sed oȝ q̄ tale meritum omnino precedat sua causa que est operatio bona. Proinde Aug.lib.de moribus ecclesie dicit. Premium merita sequi debet non precedere: nec plus potest ex iustitia deus dare q̄ȝ sit homo dignus. pensemus igitur non sine maximo labore ꝛ virtute mercedem paradisi percipere posse. Nō ergo debemus premium petere nisi prius p̄cedat labor virtutis.hec ille. Ex qua ratione patet q̄ quisqȝ habens fidem sine operibus virtuosis:in diuino iudicio est condēnādus: dicente Augustino in sententijs suis. Fides sine operibus signum est perditionis. in iudicio enim fides illa ostendet euȝ in quo fuit fuisse christianū:ex alia pte opera mala ostendent illum fuisse inimicum Christi: fides illa ostendet q̄ Christo fidelitatem debuit.opera vero mala q̄ fidem non exhibuit: ꝛ sic proditor fuit. Malus christianus habens fidē cū malis aperibus:secum habet litteras sue dānationis:quia per fidem scriptum est i corde eius:q̄ qui talia agunt regnū dei nunq̄ȝ possidebunt. hec ille. Ex prefatis septem rōnibus euidēter apparet:qualiter fides sine opibus est inutilis ad salutem. ¶ Tertio etiam probo distinctionibus q̄ opera simul cū fide cuilibet sunt necessaria ad salutē. Scd̄m eni Franciscū de Maro.in p̄.dist.vlti. Duplex ē actio siue operatio ad consequendū felicitatē necessaria.s.actio elicita seu intrinseca: ꝛ opatio extrinseca: vel iperata:operatio anime i trinseca ꝛ elicita est:quādo aliquid actu intelligitur per intellectum siue actu amatur ab intra per voluntatē.operatio autē extrinseca ꝛ impata est q̄n mediante intellectu ꝛ voluntate facimus operationes exteriores: vtputa ieiunare:elemosynas dare:ꝛ hmōi. Vel actio impata dicit:q̄n voluntas mota ab intellectu impat potentijs seu sensibus sui corporis vt exeant ad opationes suas:seu se restringant ab operibus illicitis. His premissis cōcludit q̄ cum actio extrinseca ꝛ impata ordinetur ad actionem elicitam ꝛ intrinsecaȝ:nō sufficit ad salutem simpliciter actio intrinseca anime:nisi simul fit ꝛ actio impata ab ea circa exteriora opera: ꝛ hoc pro loco ꝛ tempore quādo occurrunt facienda. Aliam distinctionem ponit Bonauen. in.2.di.40.ar. j.q.3.vbi querit.an opera simul cum habitu fidei sint necessaria ad saluteȝ: ꝛ respōdit di.

ꝙ duobus modis possumus loqui de operi
bus bonis:aut de illis que sunt de supꝫ ero-
gatiõe:aut de illis que sunt in oblatiõe. De
primis operib⁹ supꝫ erogationis: ut est serua
re virginitatẽ:relinquere mundũ:⁊ huiusmo
di.dico ꝙ nullus ad illa opa tenet̃:nisi forte
ꝑ votuꝫ factum. Alia sunt opa obligationis
de quibus distinguendũ est.Aut enĩ ille qui
habet intentionẽ ⁊ voluntatẽ ad aliquid fa-
ciendũ:habet facultatẽ ⁊ possibilitatẽ:aut nõ
Si nõ habet possibilitatẽ: nõ tenet̃ ad ope-
ra exteriora:sed solũ sufficit volũtas.Si aũt
habꝫ possibilitatẽ ⁊ facultatẽ: tunc obligatur
ad opa fidei vel charitatis extrinseca:cũ exi-
git locus temp⁹ cõditio ⁊ huiusmõi.ꝙ si sic ẽ
a fortiori tenet̃ quilibet hr̃e erga proximos
operationẽ charitatis intrinsecus.Hec Bo
naue.Idem etiã Bo. querit supꝫ prohemio
primi sententiaꝝ.q.3.an scientia q̃ttuor libro
rũ.sit tradita simpliciter a spũ sancto ꝓpter
intelligere tm̃.⁊ respondit ꝙ ꝑfectibile a scia
est ipse intellectus:qui intellect⁹ habet tripli-
citer cõsiderari. Primo q̃ꝫtũ ad se. Secũ
do q̃ꝫtum ad affectionẽ siue voluntatẽ. Ter
tio q̃ꝫtum ad opus.Et ꝯcludit ꝙ spũs sctũs
non tradidit simpliciter scientiaꝫ intellectui
ut ipse tm̃ intelligat: sed etiã ut referatur ad
voluntatẽ:ut.s.ipsa velit ⁊ amet qd̃ intelligit
Et vltra hoc tradidit super omnia ut preci-
pue referatur ad opus.i.ut quisqꝫ opetur qd̃
diligit ⁊ cognoscit. Et infert ibidẽ ꝙ nullus
vnq̃ꝫ est verus theolog⁹:seu legista:licet sciat
oẽs cõclusiones thelogie ⁊ legis ciuilis: nisi
amet ⁊ opetur ex charitate ſm possibilitateꝫ
suã oia que ipsa sacra theologia vel lex ciuil'
demõstrat.hec ibi.sentẽtialr.Aliã dist.ponit
Tho.in.j.di.38.di.ꝙ deus se habet ad salutẽ
hois:sicut artifex ad suũ op⁹. Artifex ãt tria
ꝯsiderat.Primo obiectũ.Scd̃o finẽ.Tertõ
mediũ ad finẽ ꝓducẽs.Exẽpli gr̃a. Nã pri-
mo idẽ artifex ꝯsiderat formã dom⁹:ꝙ ẽ ob
iectũ. Scd̃o finẽ ꝙ est habitatio. Tertio me
diũ ꝙ est lapides:ligna:cementũ:⁊ huiusmo
di.Sic deus a simili in hois p̃destinatione
⁊ saluatiõe.Primo cõsiderat obiectũ p̃desti
natũ ⁊ saluandũ: ꝙ est hõ beatitudis capax.
Scd̃o finẽ quẽ vult hoi dare:q finis nihil ẽ
aliud q̃ꝫ ipse deus.Tertio ꝯsiderat medium
ꝑ qd̃ finis acqrit̃:⁊ sic sunt virtutes ⁊ opera
tiones bone sine quib⁹ nullus adultus salua
ri põt.hec Tho.sentẽtialiter.Aliã deniqꝫ di.
ponit Bonauẽ.in.3.di.26.ar.j.q.4. in soln.j.
ar.respondẽs ad q̃sitũ illud. vtꝝ pctõr q ca-
ret opib⁹ fidei possit recte sꝑare btitudinem.
vbi sic dicit.Aliqs põt exire in actũ spei tri-
pliciter.Prio hñdo merita in ꝓposito ⁊ i ef
fectu:sicut hõ iust⁹ q diu deo seruit: ⁊ in po-
sterũ seruire intendit: ⁊ iste ẽ actus fidei for
mate.O quã bona ẽ spes ista.o spes ꝑfecta.
o spes iocunda.certe hec est spes de qua ad
Ro.5.dr̃.Spes nõ ꝯfundit: q2 charitas dei
diffusa est in cordib⁹ vestris.¶ Secũdo ha-
bendo merita in ꝓposito ⁊ nõ in effectu: sic̃
ille q est peccator ⁊ ꝓponit multa bona opa
facere:⁊ ꝑ illa saluari:⁊ iste est actus spei in-
formis:⁊ est valde dubius ⁊ ꝑiculosus:modi
ciqꝫ valoris nisi actualiter ponat̃ in effectu.
¶ Tertio nõ habẽdo merita ⁊ opatiões nec
in effectu nec in ꝓposito:sicut ille q est pecca
tor:⁊ ꝓponit multa bona opa facere: sꝑ agit
mala ⁊ nulla facit bona:⁊ deliberat sic ꝑseue
rare:sed per solam misericordiã dei se credit
gl'iam adeptuꝝ. Et iste est actus nõ spei: sed
presumptionis:de quo Eccli.37.dr̃. O pre-
sumptio neq̃ssima vñ creata es. hec Bona.
Ex predictis etiã distinctionib⁹ patet: qualr
habitus fidei nõ saluat simpliciter xp̃ianum
sed ipse virtutes atqꝫ opatiões bone.¶ Qr̃-
to hoc idẽ ꝓbo silitudinib⁹.Et p̃mo silitudi-
ne nãli.Nam ph̃us p̃mo de ce.⁊ mũ.dic̃. ꝙ
nã tria exigit ad ꝑfectionẽ vniuscuiusqꝫ rei:
vꝫ substantiã:virtutẽ:⁊ operationẽ: patet in
vite que licet hẽat potentiã ⁊ virtutẽ ꝓducẽ
di vinũ:tñ si careat fructu vini nequaq̃ꝫ vi-
tis illa ꝑfecta dicetur.Sic a sili:licet qs hẽat
substantiã habitus fidei ⁊ etiã possibilitateꝫ
ꝓducẽdi opa:si nõ erit in opationes: nõ dr̃
hr̃e bonã fidẽ.¶ Scd̃o hoc idẽ ꝓbo silitudi
ne artificiali. Sicut eniꝫ artifex simpl'r faci-
ens bonũ fundamentũ domus. ⁊ non ptes
vel tectũ vituperabilis est.sic a sili hñs sim-
pliciter habitũ fidei ⁊ nõ opa vitupabilis ẽ.
O ppositũ est de domo q̃ qñ hꝫ bonũ funda
mentũ cũ oib⁹ suis ptib⁹ ⁊ alijs ornamẽtis
que requirũtur ad eius ꝑfectionẽ:tunc lau-
datur dom⁹ ⁊ eius artifex.Inde est ꝙ Geñ.
p̃mo legit̃.ꝙ ꝓductis fundamẽtis deus po-
suit alia ornamẽta:ꝓpter qd̃ dr̃. Igit̃ ꝑfecti
sunt celi ⁊ terra ⁊ ois ornatus eoꝝ.Sic a si-
mili:nõ sufficit habere fidei fundamentũ: ni
si quisqꝫ ornet illud alijs virtutib⁹ ⁊ opibus
bonis:veluti iusticia:tempantia:fortitudine:

prudētia:māſuetudie:ꝛ hm̄oi. Quod miſtice fi
guratū eſt Apoc.21.vbi dr̄. ꝙ fundamentū ci
uitatis hierl̄m erat ornatū oi lapide ꝑcioſo.
Et Ezech.28.dicit̄. Omnis lapis precioſus
operimentū tuū.¶ Tertio hoc idē probo ſi-
militudine ſciētiali. Nā phūs pmo Poſte-
rioꝝ dicit. In demōſtratione alicuiꝰ ſcientie
tria ſunt neceſſaria.vꝫ vnū qd̓ demōſtratur
ſcꝫ cōcluſio.hoc eſt autē ꝙ ꝯtinet in ſe id qd̓
ineſt alicui generi ꝑ ſe.¶ Secundū eſt digni
tas.dignitates autē ſunt ex qbus demōſtra
tio fit.¶ Tertiū autē eſt genus ſubiecti. cuiꝰ
paſſiones ꝓprias ꝛ per ſe accidētia oſtendit
demōſtratio.His pmiſſis pꝫ ꝙ qui ignorat
mediū nunꝗ̄ pōt inferre cōcluſionē.ſicut di
cendo.Omne animal rōnale eſt riſibile.Si
ignoret̄ mediū:ꝙ eſt omnis homo:nūꝗ̄ po-
terit concludi:ergo omnis homo eſt animal
riſibile.Sic a ſimili dico ſi quis ignorat me
diū fidei ꝙ eſt operatio:nunꝗ̄ poterit infer
re cōcluſionē ꝙ ſaluetur.¶ Quarto hoc idē
probo ſimilitudine penitentiali ſeu diuinali
Nam Ricar.in.4.diſt.14.ar.5.q.2.querit.
vtrū prius acceptet deus actū penitentie ꝗ̄
habitū:ꝛ probat ꝙ ſic di.Illud prius ordine
nature format̄ a charitate quod prius ordie
nature a deo acceptat̄:ſed prius ordine natu
re.i.ſm̄ rationē intelligendi acceptat̄ a deo
actus penitentie ꝗ̄ habitus penitētie ordina
tur ad actū ſicut ad ꝓximū finē:ꝛ deus priꝰ
ordine nature acceptat bonuꝫ ꝙ eſt finis:ꝗ̄
bonū ꝙ eſt ad finē:quia bonū quod eſt ad fi
nem acceptat ꝓpter finē:ergo prius ordie na
ture plus deo placet actꝰ penitētie ꝗ̄ habitꝰ.
Immo habitū ſimpliciter penitētie nūꝗ̄ ac
ceptat deus ſine actu.hoc ꝑſuppoſito arguo
a ſimili ꝙ plus deo placent opa fidei ꝗ̄ ha-
bitus:ꝛ nunꝗ̄ ſimpliciter acceptat deꝰ habi-
tum fidei ſine ſuo actu.¶ Quito deniqꝫ hoc
ꝓbo ſilitudine figurali. Nam ꝑtermiſſa ſili
tudine que habet̄ Mat.21.ꝛ Luce.13. De ar
bore nō faciente fructū que fuit a dn̄o male
dicta:ꝓ eo ꝙ non habebat niſi folia. Accipe
figuraꝫ que ponit̄ Luce.10.vbi ſic dicit̄. Qui
dam homo deſcendebat a hieruſalē in hieri
cho ꝛ incidit in latrones:qui diſpoliauerunt
eum ꝛ plagis impoſitis abierunt ſemiuiuo
relicto.Accidit autē ut ſacerdos quidā trāſi
ret ꝛ viſo illo preteriit. Similiter etiā leuita
cum eſſet ſecus locum ꝛ videret eū ptranſiit
Samaritanus autē quidā videns eū miſe-
ricordia motus eſt ꝛ appropiās alligauit vul
nera eius infundens oleū ꝛ vinū:ꝛ imponēs
illum ſuper iumentū ſuū duxit ad ſtabulum
ꝛ curam eius egit.ꝛ altera die protulit duos
denarios:ꝛ dixit ſtabulario curaꝫ illius ha-
be:ꝛ quodcūqꝫ ſupererogaueris reddam ti
bi.hec ibi.Hanc ſimilitudinē propoſuit do-
minus cuidaꝫ legiſperito:cum interroganti
quis eſſet proximus ſuus ab eo diligendus:
quod cū expoſuiſſet:ut pretactum eſt ſuperio
ri ſimilitudine:ſtatim interrogauit legiſperi
tum di.Quis horū trium videtur tibi proxi
mus fuiſſe illi qui incidit in latrones: an ſa-
cerdos:an leuita:an ſamaritanus? At ille di
xit.Qui fecit miſericordiā in illuꝫ. Et ait illi
Jeſus. Vade ꝛ tu fac ſimiliter.Qua ſimili-
tudine datur intelli:ſimul cum ceteris ſimili
tudinibus ꝙ habitus fidei ꝛ amor ſine ope-
ribus nō meretur laudē nec ſalutē.¶ Quin
to poſtremo probo exemplis: qualiter fides
ſine operibꝰ nō ſufficit ad ſalutem. Naꝫ Ja
co.2.dr̄. Vis ſcire o homo inanis:qm̄ fides
ſine operibꝰ mortua eſt. Abraam pater no-
ſter nōne ex opibus iuſtificatꝰ eſt offerrēs fi-
liuꝫ ſuū yſaac ſuper altare. Vides ergo qm̄
fides coopabatur opibus illius: ꝛ ex operi-
bus fides cōſummata eſt:ꝛ ſuppleta eſt ſcri-
ptura.di.Credidit abraam deo ꝛ reputatuꝫ
eſt ei ad iuſticiā:ꝛ amicꝰ dei appellatꝰ eſt: vi
detis quoniā ex operibus iuſtificat̄ homo ꝛ
nō ex fide tantū.Similiter et raab meretrix
nonne ex operibus iuſtificata eſt ſuſcipiens
nūcios:ꝛ per aliā viā eiiciens.Sicut eni cor
pus ſine ſpiritu mortuuꝫ eſt: ita ꝛ fides ſine
operibus mortua eſt.hec ibi. Quibus exem
plis patet:qualiter opera ſunt neceſſaria ad
ſalutem.Aliud exemplū ponitur Mat.h.20
de patrefamilias qui noluit dare ocioſis:
ſed ſimpliciter operariis ꝛ vinee mercedem
ꝛ premiū.vnde ibi ſic dicit̄.Cum autem ſero
factum eſſet:dicit dominꝰ vinee procuratori
ſuo. Voca operarios ꝛ redde illis mercedeꝫ
ſuam:incipiens a nouiſſimis vſqꝫ ad pmos
hec ibi.Aliud exemplū habet̄ Gen̄.2.de adā
ibi enim dicit̄. Tulit deus hominē ꝛ poſuit
eum in paradiſo voluptatis:ut operaretur ꝛ
cuſtodiret illum. Nota ꝙ dicit operaretur.
Duplex eſt enim operatio ſm̄ phūm.ſecūdo
Metha.ꝛ ſexto Ethicoꝝ.ſ.practica ꝛ ſpecu-
latiua.practica eſt per quā fit membroꝝ exer
citatio:ꝛ hec non erat neceſſaria ade in ſta-

tu innocentie. Ideo tm̄ post peccatū dictum est ei in sudore vultus tui. v. p. tuo. Speculatiua autē operatio est in anima: que tm̄ exercetur in cogitatione meditatione delectatione ꝛ obedietie adimpletione. Hac igitur secunda operatione intellectus est dicendum Adaz nouisse opari in statu inocētie ut. s. circa ei⁹ cognitionē dilectionē atqꝫ subiectionē operaretur. Post statum tamē culpe pro loco ꝛ tempore: tā operatio speculatiua qꝫ practica cuilibet est necessaria ad salutem. Aliud deniqꝫ exemplum habemus de saluatore nostro Iesu xp̄o: qui in hoc mundo triginta tribus ānis in bonis operibus semper se occupauit. Unde Ioan. io. cum calumniaretur a iudeis ꝙ dei filius non esset: dixit eis. Opera que ego facio in nomine patris mei ipsa ꝑhibent testimoniū de me: multa bona opera ostendi vobis: propter quod eoꝝ op⁹ me lapidatis? Si nō facio opera patris mei nolite credere mihi. Si autem facio ꝛ si mihi nō vultis credere operibus credite. ut cognoscatis ꝛ credatis: quia pater in me est et ego in patre. hec ibi. Et Actu. p̄mo dicitur. Cepit Iesus facere ꝛ p⁹ docere. Luce quoqꝫ 24. dicitur. Oportebat pati xp̄m: ꝛ ita intrare in gloriā suam. Si igitur necesse fuit xp̄m per viam crucis: ꝛ per cetera bona opera in gloriam suam intrare: a fortiori necesse est nos ambulare per viaꝫ crucis: ꝛ opera bona ut sic intremus in gloriam eternam. Quod confirmans ipse dominus Matthei. 16. ait. Qui vult venire post me. s. in vitam eternaꝫ ꝛc. Ad quod faciendū nos egregie inducit sanctus Leo papa in sermone infra octauam epiphanie. di. Erigite ergo dilectissimi fideles animos vestros ad coruscationē gratie luminis sempiterni: ꝛ impensa humane salutis sacramenta venerantes: studium vestrum his que pro nobis gesta sunt subdite. diligite castimōie puritatē: quia xp̄us filius virginitatis est. Abstinete vos a carnalibus desiderijs: qui militant aduersus animam quēadmodum nos Paulus apostol⁹ suis ut legimus verbis hortat̄. Malitia paruuli estote: quia domin⁹ glorie se mortaliū conformauit infantie. Sectamini humilitatem quā dei filius suos discipulos docere dignatus est. Induite vos virtutem patientie in q̄ animas vestras possitis acquirere: quoniā qui cunctorū est redemptio ipse est omniuꝫ fortitudo. Que sursum sunt sapite non que super terram: per viam veritatis ꝛ vite constanter incedite: nec vos impediant terrena quibus parata sunt celestia. hec ille. Ex predictis igitur auctoritatib⁹: rationibus: discussionib⁹: similitudinibus: atqꝫ exemplis patꝫ qualiter ad salutem nō sufficit fides cordis ꝛ confessionis: sed ꝛ necessario requiritur ut quisqꝫ actualr̄ se exerceat circa omnia opera fidei sibi possibilia. Et sic insuper patꝫ tertia circūstantia ad integritatem vere fidei necessaria: que dicitur circūstantia operatiōis. Quā fidei circunstantiā ꝛ operationem: nobis concedere dignetur donator omniū bonorū Iesus xp̄us dominus noster. Qui cuꝫ patre ꝛ spiritusancto gloriosus triumphat. ꝑ immortalia secula seculorum. Amen.

¶ Sabbato post quartam dominicā quadragesime. Iterum de integritate ipsius sacratissime fidei.

Go sum lux mundi: qui sequit̄ me non ambulat in tenebris: sed habebit lumen vite. s. eterne. Scribūtur hec verba Ioā. 8. ca. ꝛ in euangelio occurrētis ferie. Post sacri euangelij litteralē ꝛ moralem expositionem generosi ciues. Ex quo ut claruit in p̄cedenti sermone sufficiēter declarata fuit tertia circunstantia ad integritatem vere fidei summe necessaria: q̄ dicit̄ circunstātia operationis. nūc in presenti sermone exponenda est necessario sequens circūstantia proposita in ordine: que dicit̄ circūstantia intensionis. Cuius quidem circūstantie declaratio talis erit.

¶ De quarta circūstantia ad integritatē vere fidei necessaria: q̄ dr̄ circūstātia intēsiōis.

Uarta igit̄ circūstātia ad itegritatē vere fidei necessaria: dr̄ circūstātia intēsionis. Sicut eni elicit̄ ab auctore 6. p̄n. duplex est bonitas in reb⁹ nālib⁹. s. intēsiua ꝛ extēsiua. Bōitas intēsiua respicit gradus bonitatis. Bonitas vero extēsiua: respicit diuturnitatē tp̄is. Pꝫ hec veritas exemplo de duplici gnē vini: quoꝝ vnuꝫ etiā si sit eiusdem mēsure cum altero excedit alterum in viginti gradibus letificationis confortationis roboratiōis atqꝫ vigorationis. Et hij

gradus dicũtur bonitas intensiua ipsi⁹ vini: Bonitas vero extensiua dicit̃ esse in vino: quando durat in suo vigore diuturniori tp̃e ꝙ nõ facit aliud vinũ:quod ex debilitare sen tiens modicũ calorem:cito versabit̃ ⁊ defici- et. His premissis dico a simili ꝙ ad hoc ꝙ fides vera sit:debet in se habere predictã du plicẽ bonitatem: vʒ bonitatẽ intensiuã. ut.s. habeat in se multos gradus magnitudinis. ut sit magna ⁊ nõ parua. Item debet habe- re bonitatem extensiuã.ut.s.fides sit diutur- na ⁊ longeua:⁊ nõ momẽtanea. De qua bo nitate extẽsionis inferi⁹ suo loco dicet̃. Suf ficiat igit̃ ad presens tractare de bonitate in tensiua ipsius fidei.i.qualiter debet esse ma gna ⁊ nõ parua. ¶ Pro cuius cõclusionis de- claratione:tria de magnitudine fidei decla- randa sunt. ¶ Primo sua veritas. Secũdo sua diuersitas. Tertio sua nccitas. ¶ Pri- mo declaranda est sua veritas.s.magnitudi nis ipsius fidei. ꝑ quo tenẽdũ est:ꝙ realiter habitus fidei potest crescere in gradib⁹ ma- gnitudinis. Quod tripliciter probo. videlicet ¶ Primo auctoritatib⁹. Secundo ratione. Tertio distinctione. ¶ Primo ꝑbo aucto ritate: ꝙ fides põt crescere intensiue quo ad gradus. vnde Ber. in suis sententijs ait. Fi des põt esse ⁊ magna ⁊ ꝑua. Si magna est meret̃ laudẽ si parua vituperiũ. ¶ Secundo hoc idem ꝑbo ratione diuisionis. Fundamẽ tum ratiõis ponit phus.5. Eth. di. Vbicũqʒ est reperire ꝑuum ⁊ magnũ:ibi requiret̃ etiã magis ⁊ min⁹ ⁊ equale. Quo p̃supposito:cer tũ est ꝙ in fide inueniat̃ magnũ ⁊ paruũ. de ꝑua fide dicit dñs Petro. Matt.14. Mo- dice fidei quare dubitasti. De fide vero ma- gna:dixit mulieri chananee. Matt.15. Mu lier magna est fides tua. Quod si sic est: er- go cõcludit̃ ꝙ fides potest crescere intensiue ⁊ potest esse maior in vno q̃ʒ in alio. ¶ Ter- tio hoc idem ꝑbo distinctione. Tho. scd̃a se cũde.q.5.ar.4.di. Cum querit̃ an fides pos- sit esse maior in vno q̃ʒ in alio. Rñdeo ꝙ q̃ʒ titas habitus ex duob⁹ potest attendi. Vno modo ex obiecto. Alio modo ẜm participa- tionẽ subiecti. Obiectũ autẽ fidei potest du- pliciter cõsiderari. Vno modo ꝑ formalem rationẽ. Alio modo ẜm ea que materialiter credenda proponũtur. Formale obiectum fi dei est vnũ ⁊ simplex.s.virtus p̃ma: vnde ex hac ꝑte fides nõ diuersificat̃ in credentibus

sed est vna specie in omnib⁹:sed ea que ma- terialiter credenda ꝑponũtur sunt plura et possunt accipi vel magis vel min⁹ explicite. Et ẜm hoc põt vnus homo plura explicite credere q̃ʒ alius:⁊ sic in vno potest esse ma- ior fides ẜm maiorẽ fidei explicationem. Si vero cõsideretur fides ẜm capacitatẽ subie- cti:hoc cõtingit dupliciter. Nam actus fidei procedit ⁊ ex intellectu ⁊ ex volũtate. Po- test ergo fides in aliquo dici maior. Vno modo ex ꝑte intellectus: ꝑpter maiorẽ certi tudinẽ ⁊ firmitatẽ. Alio modo ex parte volũ tatis:propter maiorẽ promptitudinẽ: seu de uotionẽ vel confidentiã. hec Tho. verbaliter ¶ Patet igit̃ ex predicta auctoritate rõne ⁊ di stinctione:qualiter fides potest crescere intẽ siue:ẜm gradus magnitudinis. ¶ Secundo declarãda est huius cõclusionis sua diuersi tas.i.habemus videre quot modis fides po tuerit ⁊ etiam nunc possit intensiue crescere. ¶ Pro quo notãdũ est: ꝙ ẜm doctores fides crescit in magnitudine decẽ modis.

¶ Primo explanatione.
¶ Secundo illuminatione.
¶ Tertio certificatione.
¶ Quarto infusione.
¶ Quinto affectione.
¶ Sexto opinione.
¶ Septimo despectione.
¶ Octauo tolleratione.
¶ Nono operatione.
¶ Decimo duratione.

¶ Primo dico:ꝙ fides potest crescere intẽ- siue:⁊ esse maior in vno q̃ʒ in alio explanatiõ ne:seu ex multiplicatione credẽdoꝝ. Et hoc modo fides creuit: ⁊ est maior vniuersaliter in his que sunt sub lege noua: q̃ʒ in omnib⁹ qui fuerũt in veteri lege:quod tripliciter ꝑbo ¶ Primo auctoritate. Secũdo rõne. Ter tio distinctione. ¶ Primo ꝑbo auctoritate Nam glosa sup̱ verba Exodi.3.vʒ. Nomẽ. Adonay nõ indicaui eis. ait. Nomẽ dei ma gis clarificatũ fuit:post xp̃i aduentũ omnib⁹ fidelib⁹: q̃ʒ ante eius aduentũ:q2 iesus .i. sal- uator interp̃tatur nobis mõstratus est ⁊ nõ illis. ¶ Scd̃o hoc idẽ probo rõne argumẽta tionis. Fundamentũ rõnis ponit phus. 4. Thopicoꝝ. di. Si de quo magis videt̃ incẽ ⁊ inest:⁊ id de quo minus. Quo p̃supposito Fran. de maro. sup̱ missus ẽ dicit ad litterã. Aliquid cognouit ecclesia post aduentũ xp̃i

quod etiā latebat suppremos angelos. Quod si sic est: ergo multo fortius nunc ecclesia cognoscit aliud ⁊ credit quod latebat homines puros veteris legis propter q̄d concluditur ꝙ fides creuit q̄ꝫtum ad ea que ꝑ christuꝫ creduntur ⁊ cognoscuntur. Quod ꝯfirmans apostolꝰ ad ephe. tertio dicit. vt inotescat potestatibus ⁊ principatibus per ecclesiam multiformis sapientia dei. ¶ Tertio hoc idem probo distinctione. Nam Bonauen. in. 3. di. 25. ar. 2. q. j. querit an fides creuerit vel profecerit q̄ꝫtum ad credendorum multitudinem. ⁊ Respondit di. ꝙ credibilia ml'tiplicari dupliciter potest intelligi: vel quātum ad nouorum articulorum additionem: vel q̄ꝫtuꝫ ad multiplicatorum explanationem. Si primo mō intelligatur: sic nō est concedēdum fidem profecisse q̄ꝫtum ad multiplicationem credendorū. Si scdo modo: sic ꝓfuit ẜm processum temporis q: quod vno tempore credebant implicite ⁊ quasi vno articulo processu temporis explicatum est ⁊ distinctuꝫ in multa credibilia. Vnde sic aliquo tempore sufficiebat credere simpliciter redemptorem futurum: nunc autem circa ipsum redemptorem septem articuli particulariter explicantur: ⁊ multa ex illis cōsequentia. Et hoc est ꝙ dicit Vgo de sancto vict. in libro de sacris. Ante legem inquit deus creator credebat: ⁊ ab eo salus ⁊ redēptio expectabatur: ꝑ quē aūt ⁊ quomodo eadem salus perficienda ⁊ implenda foret: exceptis paucis quibus hoc scire singulariter ex munere datum erat a cunctis fidelibus non cognoscebatur. Sub lege aut persona redemptoris predicabatur mittenda: que aut ipsa ꝑsona foret hoc est homo vl' angelus vel deus nundum manifestabatur. Soli enim hoc cognouerunt qui per spiritum illuminati fuerūt Sub gratia aūt manifeste iam ab omnibus predicatur ⁊ creditur: ⁊ modus redemptiōis ⁊ qualitas persone redemptoris. Et sic patet ꝙ fides creuit ⁊ profecit quātum ad credibilium multiplicationem nō noua addēdo sed quodāmodo implicata explicando. Qualitas enim persone redemptoris ⁊ modus sciri nō potest aperte nisi sub quadaꝫ articulorū multitudine ⁊ distinctiōe. h Bona. verbaliter. Ex predicta igitur ratione auctoritate ⁊ distictione pꝫ qualiter fides creuit explanatiōe. ¶ Secundo etiā dico ꝙ fides pōt crescere intensiue ⁊ esse maior in vno q̄ꝫ in alio illuminatiōe seu maiori cognitiōe. Et hoc modo fides creuit ⁊ etiaꝫ est maior vniuersal'r in his qui sūt sub lege noua q̄ꝫ in omnibus qui fuerunt sub lege veteri quod tripliciter probo. Primo auctoritate. Secundo rōne. Tertio, distic. ¶ Primo auctoritate probo. Naꝫ Grego. super verba luce. io. beati oculi qui vidēt que vos videtis ait. Scōm incremēta tēporum creuit sciētia sanctoꝝ ⁊ spiritualium pꝛ̄um: ⁊ q̄ꝫto aduentui saluatoris viciniores extiterūt: tanto misterium salutis plenꝰ pceperūt. hec ille. ¶ Secūdo hoc idem ꝓbo ratione causalitatis. Fundamentum rationis ponit phs. j. phisicorū. di. Innata est nobis via cognoscēdi ex principijs nobis notioribus que sūt vniuersalia ⁊ magis confusa i notiora ⁊ certiora nāc. patet hec regula. Nam quādo qs videt Petrum a longe seu remotissime cognoscit eum vniuersaliter ⁊ cōfuse: credendo simpliciter ꝙ sit lignum imobile aut lapis. Cuꝫ aūt ei parum appropinquat videns eum mouere perfectius ipsum cognoscit propter quod iudicat in corpore esse aliquod animal. Cū aūt magis ei appropinquat: adhuc perfectius eū cognoscit: propter q̄d iudicat in genere: ꝙ est vnus homo. Cum aūt fit ei proximus habet perfectissimaꝫ de ipso cognitionem: eo ꝙ cognoscit i spē ipm cē Petꝝ ⁊ nō Jacobū vel Joānē. Quo ꝑsupposito: certū est ꝙ cū pr̄es noui testamēti fuerūt ꝓximiores xp̄o illū etiā ꝑsonal'r viderūt. Ecōtra vero q: pr̄es veteris testamēti remotiores fuerūt a pn̄tia ipsiꝰ xp̄i incarnati: ꝯcluditur oīo ꝙ maior est cognitio ⁊ fides in pr̄ibus noui testamēti q̄ꝫ in pr̄ibus veteris legis: q: illi habuerūt legē ꝯfusaꝫ: nos vero clarissimā. Et iō Jo. baptista q fuit propingssimꝰ saluatori expsse cognouit ⁊ clarius aduentū xp̄i in carne. Vnde dixit Jo. j. Ego vidi ⁊ testimonium phibui quia h vere est filius dei. Et etiam expressius ⁊ clarius cognouit eum venturum ad passionem. vnde subiecit. Ecce agnus dei: prenuntians eius imolationem futurā. ¶ Tertio hoc idem probo distinctione. Nā Bona. in. 3. di. 25. ar. 2. q. 2. querit an fides profecerit quātum ad cognitiōis seu illuminationis plenitudinē: ⁊ Respondit di. ꝙ ẜm diuersitatem temporum: indubitanter creuit fides q̄ꝫtum ad lumis plenitudinem intelligendo: de fide ẜm statum cōmu-

ꝫ

nem hoc aũt non est propter ipsorum tempo
rum transmutationẽ.primo ⁊ pͥcipalter sed
propter veritatis exhibitionem ⁊ manifesta-
tionem:propter maiorem gratie diffusionem
⁊ propter pleniorez instructionem. Ideo eniz
credentes:clarius nunc ea que credũt cogno
scunt q̄z antiquitus cognoscebant:quia iã est
veritas exhibita ⁊ monstrata per christũ. Iaz
⁊ gratia spiritus sancti amplius diffunditur
in sacramẽtis noue legis propter christi meri
tum ⁊ precium iam solutum. Iam etiaz nũc
fides apertius predicatur docetur probatur ⁊
defenditur per euidẽs discipulorum christi ⁊
eius sequatium documentum.hec Bonauẽ.
¶ Patet etiam ꝙ non tm̃ quantum ad maio-
rem cognitionem maior est fides in lege no-
ua q̄z in veteri:sed etiam fides intẽsiue repe-
ritur nunc in vno qui est sub lege noua q̄z in
alio. Quod sic probo. Qui eniz expressiorem
⁊ ampliorem explicationem de credibilibus
habet:maiorem fidem habet:sed talem habẽt
prelati:vel talez habere debẽt maiores respe-
ctu minorum ergo ⁊c. Nam qui ea que sunt
fidei explicite cognoscit:fidem habet maiorez
q̄z qui ea cognoscit implicite. Quod probãs
Tho.2.2.q.2.ar.6.dicit. Quod fides simpliciũ
vel minorum minor est in cognitione respe-
ctu maiorum vel prelatorum. Ratio est quia
discipuli qui docentur nõ habẽt tantaz scien
tiã quã habet magister ⁊ ille qui docet. Sed
minores ⁊ simplices se habent sicut g docẽt.
Maiores autẽ seu prelati sicut qui docẽt. Ex
predictis auctoritate:rõne:distinc.patz qualr
fides fuit est ⁊ põt esse maior intẽsiue in vno
q̄z in alio in cognitiõe. ¶ Tertio dico ꝙ fides
põt crescere intẽsiue plus in vno q̄z in alio cer
tificatiõe.i.ꝙ vnus põt habere maiorẽ certi-
tudinẽ de his q̄ sũt fidei q̄z alius. Et hoc mo
do est etiã maior certitudo vniuersaliter i his
qui sũt sub lege noua q̄z in his qui fuerũt sub
lege veteri quod tripliciter probo. ¶ Primo
auctoritate. Secundo rõne. Tertio distin.
¶ Primo ꝓbo auctoritate. Nã glo. sup ver
ba Isa.9.puulus natus est nobis dicit. Cer-
titudo ista adipleta fuit plus in lege noua q̄z
in veteri:eo ꝙ lex vetus loquebat̃:nõ in ꝑso-
na sua:sed in ꝑsona noue legis.scdo hoc idez
ꝓbo triplici rõne. ¶ Primo rõne causatiõis.
Scdo rõne affirmatiõis. Tertio rõne te-
stificatiõis. ¶ Primo ꝓbo ratione cãtionis
ꝙ maior est certitudo i his q̄ sũt fidei in lege
noua q̄z in veteri. Fundamentum rationis
põit auctor in libro de causis.di. Ubi ẽ plus
de causa ibi est plus de cãto:patz quia vbi est
plus de ifirmitate:ibi est pl⁹ de dolore. Quo
presupposito certum est sm philosophũ prio
de aia.ꝙ vbi plus ẽ de cognitiõe ibi plus est
de certitudine:sed manifestũ est vt imediate
probatum est:ꝙ qui sũt sub lege noua maio-
rem habuerunt cognitionem de misterijs in
carnatiõis q̄z pr̃es antiqui g ⁊c. probo h du-
pliciter. Prio respectu pñtie ipus q̄ maiorẽ
gnãt cognitionẽ q̄z absẽtia:dicẽte philosopho
tertio de aia. Cognitio inquit rei est alia a co
gnitione ipsius esse rei. Quia aliud est res ⁊
aliõ est esse rei.sz aliud est magnitudo:⁊ aliud
magnitudinis esse. Et primo posterioꝝ. atqz
prio phisicoruz.dicit. Cognoscere autem tunc
vnum quodqz arbitramur cũ causas eius co
gnoscimus. Et.9.ethicoruz.cognoscere aũt ⁊
speculari magis possumus proximiores q̄z re
motiores. Secũdo etiã magis cognouerunt
respectu sue doctrine. Nam Io.15.dicit. om
nia quecũqz audiui a patre meo nota feci vo
bis. Si igitur qui sunt sub lege noua habent
maiorem cognitionem de misterijs fidei q̄z
habuerũt qui fuerũt sub lege veteri: concludi
ditur per cõsequens ꝙ etiã habent maiorem
certitudinem fidei q̄z ipsi. ¶ Scdo hoc idem
probo ratione affirmationis. Fũdamendum
rationis ponit Plato in thimeo di. Certius
semp est quod necessario euenit:q̄z quod con
tigenter.patet quia sm philosophuz.4.meta.
necessariũ est ꝙ aliter nõ põt se habere. Ecõ
tra prio perier.dicitur. Cõtingẽs idifferenter
se habz ad esse ⁊ ad nõ eẽ.hoc idẽ diciturprio
priorum.vnde de futuris cõtingentibus non
est determinata veritas. Et ꝙ certius sit ne-
cesse q̄z cõtingens patet exemplo. Nam ma-
iorem certitudinẽ habet pater de filio quẽ ge
nuit q̄z de filo quẽ habiturus est. Et ratio est
quia prmũ est necessariũ.scdm vero cõtigẽs
Quo presupposito certuz est a simili ꝙ fides
que est de cõtingẽti fuit fides qua patres an
tiqui credebant christum eẽ passurum seu in
carnandum. Fides vero nostra que iaz cre-
dimus ipsum incarnatum ⁊ passuz est de ne
cessario. Ideo concluditur ꝙ maior est certi-
tudo in nobis de misterijs christi que presen
tialiter habemus q̄z in omnibus antiqs qui

erant ea habituri. Non enim illi poterant dicere illō.j. Jo.j. Quod vidimus ⁊ audiuimus ⁊ perſpeximus ⁊ manus noſtre contrectauerunt de verbo vite. ⁊ illud Jo.j. verbum caro factum eſt ⁊c̄. Nam ipſi loquebantur de futuro tempore dicenteſ Iſa.7. Ecce virgo cō cipiet ⁊c̄. Nos autem loquimur de preterito dicentes. Ecce virgo concipiet ⁊ peperit filiū Immo nunc mortal'r peccaret qui fidem ſuam proteſtando dicēt chriſtum naſciturum: ſeu moriturum: quod antiqui patres veraciter ⁊ pie dicebant: ſicut ipſi etiaꝫ mortal'r peccaſſent ſi affirmatiue dixiſſent virgo concepit ⁊ chriſtus natus eſt atq; mortuus. ¶ Tertio hoc idem probo ratione teſtificatiōis. Fūdamentum rationis ponit dominus Mat. 18. quod etiam habetur extra de teſtamentis c. relatum. vbi dicitur. In ore duoruꝫ vel triū ſtat omne verbum. Quod ſi ſic eſt: ergo certi9 eſt aliqd q̄zto plurib9 teſtibus cōfirmatur. Sed certum eſt ꝙ fides eccleſie pluribus teſtibus confirmata eſt q̄z fuerit fides ſynagoge ſiue quantum ad miracula ſiue q̄ntum ad martyria: ſiue quantum ad prophetarum oracula: propter que omnia cōcluditur ꝙ maior eſt fidei certitudo in nobis q̄z in omnib9 qui fuerunt ante chriſti aduentum incarnationis. ¶ Tertio hoc idem probo diſtinctione. Nam Banauentura in tertio. di. 25. ar. 2. q. 3. querit an fides creuerit quātum ad aſcēſus certitudinem. ⁊ Reſpondit di. ꝙ certitudine fidei eſt loqui dupliciter ſm duplicē: cōparationem. habet enim fides comparari ad ipſam veritatem dictantē: habet etiam comparari ad ipſum intellectum aſſentienteꝫ. Si loquamur de certitudine fidei per comparationem ad veritatem dictantem: ſic eius certitudo non habet minui nec augeri: quia cuꝫ ipſa veritas diuina certiſſima ſit ⁊ falli non poſſit quātum ex parte rationis dictātis in fide: quicūqꝫ aſſentit diuine veritati propter ſe ⁊ ſup oia ē i ſtatu vere certitudinis: nec hꝫ ex illa pte fides ꝑficē in certitudine. Si aūt loq̄mur d̄ certitudie fidei p ꝯpatione ad ipꝫ credentem: ſic realiter cōcedi poteſt ꝙ fides creſcit quantum ad certitudinem: tū propter clariorem cognitionem: tuꝫ propter preſentiam rei habitam: tum etiam propter maioreꝫ deuotionem. Illa enim fides certior eſt que apuius cognoſcit: que ſecurius poſſidet ⁊ que deuotius acquieſcit. Et quātum ad hec tria fides ſm diuerſitatem temporum creuit. hec Bonauentura verbaliter. Ex prefacta igitur auctoritate. triplici ratione atqꝫ diſtinctione patet qualiter fides maior eſt ⁊ eſſe poteſt in vno q̄z in alio quātum ad certificationem.

¶ Quarto dico ꝙ fides poteſt eſſe maior intenſiue in vno q̄z in alio infuſione. Nam ⁊ ſi ex parte ipſius dei fidem infundēris non ſit maior fides in vno q̄z in alio: tū reſpectu maioris diſpoſitionis ſubiecti fidem recipientis fides poteſt eſſe maior in vno q̄z i alio. Et ratio eſt q2 ſm Platonē in thimeo. Forme dātur ſm mercedē ſeu diſpoſitionem materie. Quo preſuppoſito certū eſt ꝙ ſicut ſm maiorem capacitatē intellectus vnuſ magis cognoſcit virtutem principiorum q̄z alius: ita ſm donum gratie: vnus magis cognoſcit per fidem veritates fidei q̄z alius. Et ſic patet qualiter fides intēſiue creſcit infuſione. ¶ Quinto etiā dico ꝙ fides intenſiue creſcit affectiōe deuotione: ſeu dilectione. Certum eſt eniꝫ ꝙ veritati prime de qua eſt fides: quidam feruētius ⁊ deuotius q̄ztum ad actus concupiſcibilis ſe ſubijciuntur per maiorem dilectionē alijs. Et ſm hoc fides eſt maior in vno q̄z in alio. Quod patet de fide informi reſpectu fidei formate. i. perfecte per charitatem: q2 qui habet fidem charitate formatam: dicitur habere maiorem fidem: q̄z qui habet fidem informem ⁊ ſine charitate. Nam qui fidem ſine charitate habet: nō ſeruit proprie deo: ⁊ ratio eſt quia licet talis faciat qd̄ deus precipit: tū non faciens illud ex charitate nō facit proprie ſm ꝙ deus vult. Et ſic patet qualiter reſpectu affectionis ſeu dilectionis: fides reperitur intenſiue eſſe maior in vno q̄z in alio.

¶ Sexto etiam dico ꝙ fides poteſt creſcere intēſiue ⁊ eſſe maior in vno q̄z in alio opinione. Naꝫ quando vnus magis ſentit magna de deo: ſeu maiorem opinionem habet q̄z alius: talis intenſiue dicitur habere maiorem fidem. hoc modo Cēturio dicitur habuiſſe maiorem fidem: qui vt habetur Ma. 8. credebat chriſtum ſolo verbo poſſe ſanare pueruꝫ ſuū: iudicans etiam ſe totaliter indignum eſſe: vt chriſtus intraret ſub tectum ſuum. Propter quod dictum eſt ei a domino. Non inueni tantaꝫ fidē in iſrael. Quod ſi opponēs ꝯ hoc dicens. Nōne inuenit chriſtus maiorem fidē

in beata virgine ⁊ in apoſtolis? Certe ſic Cri
ſoſti. aūt ſuꝑ Mat. ad hoc Reſpōdit di. Qd
maiorē fidem in Centuriōe inuenit qꝛ a nul-
lo doctus fuit. Unde ſubdit Criſoſtim⁹. Cre
didit inqt Andreas ſed Joāne dicente. Ecce
agnus dei. Credidit Petrus: ſed euangeli-
zante ſibi Andrea. Credidit philipphus: ſed
legendo ſcripturas. Nathanael etiam prius
ſignū diuinitatis accepit. Jayrus iſraelis pri
ceps pro filia ſua petens non dixit dic verbo
ſed veni velociter. Nicodemus de baptiſmi
ſacramento audiens ait. Quomodo poſſunt
hec fieri Maria ⁊ martha dicunt. Domine
ſi fuiſſes hic frater meus nō fuiſſet mortuus
tanquā dubitantes an vbiqꝫ poſſet eſſe chri-
ſti preſentia. hec ille. Oppoſitū eſt de illis qui
parua de deo ſentiunt: ⁊ qui iudicant proui-
dentiam dei circa inferiora eē iniuſtam quā
do tales dicuntur habere paruā fidem. Con-
tra quos fac diſcurſū ⁊ exprobrationē ſi vis:
⁊ precipue etiam contra querentes ſanitatē
ab incantatoribus ⁊ non a deo. Patꝫ igitur
ex predictis ꝙ reſpectu opinionis fides inue-
nitur eſſe maior in vno q̄ꝫ i alio. ¶ Septimo
etiaꝫ dico ꝙ intēſiue fides creſcit ⁊ poteſt eē
maior in vno q̄ꝫ in alio deſpectione. Quādo
enim quis bona tranſitoria ⁊ viſibilia intui-
tu eternorum bonorum atqꝫ inuiſibilium to
taliter contēnit: talis profecto dicitur habere
magnā fidem. hoc modo Moyſes laudatur
de quo apoſtolus ad hebre. xj. c. ait. Fide moy
ſes grandis factus: negauit ſe eſſe filium filie
Pharaonis: magis eligens affligi cū popu-
lo dei q̄ꝫ tēporalis peccati habere iocundita-
teꝫ: maiores diuitias eſtimans theſauro egy
ptiorūꝫ improperiū chriſti. Aſpiciebat eni in-
remunerationē. h ibi. Suꝑ que verba Augu.
ait. Maxime fidei ꝓfecto fuit omneꝫ preſen
tem ⁊ temporalem ſpernere iocunditatem: ⁊
futuram ſolum ſperare felicitatem. Hāc ma
gnam fideꝫ ſūme habuit beatus pater noſter
Franciſcus. qui omnia paterna bona reliqt
pro eternis: de quo Bonauentura in legēda
ait. Cum pater eius liquido cerneret ꝙ eum
a ſua opinione reuocare non poſſet: cepit ei-
dem vehementer inſiſtere vt epiſcopum ciui
tatis vna ſecum adiret: eiuſqꝫ renunciaret in
manibus hereditario iuri paternarum om-
niuꝫ facultatum. Ad quod exequendum dn̄i
ſeruus vltro ſe offerens mox vt peruenit ad
antiſtitem nec moram eſt paſſus nec cūcta-
tus de aliquo: nec exegit verba nec reddidit
quin potius veſtimenta ſic cuncta depoſuit
ꝙ ⁊ femoralia ipſa reiecit: totuſqꝫ coraꝫ aſtā-
tibus vt ebrius ſpiritu amore illi⁹ nudari nō
horruit: qui nudus pro omnibus in cruce pe-
pendit. h ibi. Jmmo etiaꝫ ꝙ plus eſt dicebat
coram fratribus. Si haberē inquit omne au
rum omne argentum ⁊ omnes lapides pre-
cioſos oēſqꝫ ſil' dignitates atqꝫ delectatiōes
omnia h quaſi lutū cōtēnerē ꝓ dei amore ⁊
pro ſpe futurorum ⁊ eternorū bonorū. Oppo
ſitum eſt de illis qui nec minime voluptati.
nec etiā inordinate effectioni diuitiarum re-
nunciāt qm̄ tales aut nullam vel minimaꝫ fi
dem habere cēſentur. Ex prefactis patet qua
liter reſpectu deſpectionis fides eſt maior in
vno q̄ꝫ in alio. ¶ Octauo etiā dico ꝙ fides in
tenſiue dicit' eſſe maior in vno q̄ꝫ in alio tol-
leratione ſeu firmitate ⁊ conſtantia. Quādo
eni aliqs tollerat ardua ⁊ aduerſa libenti aīo
propter deū: talis ꝓfecto dicitur habere ma-
gnam fidem. Hanc fidem magnam habue-
rūt martyres ⁊ apoſtoli ⁊ ſuſtinētiū in cōſtā
tia ⁊ in firma patientia ſuorum acerbiſſimo-
rum martyriorꝫ. Oppoſituꝫ vero fuit de illis
qui propter martyria ſeu penas fidem nega-
uerunt. o quot de iſtis in chriſtianitate repe-
rirentur qui prepoſitis ſibi penis chriſti fideꝫ
penitus abijcerent. Quādo etiā aliqs in ma-
gnis aduerſitatibus maxie ſpat in deo ⁊ in
eo cōfidit: talis profecto habet magnam fidē
Econtra vero quādo quis in aduerſitatibus
de deo diffidit: talis profecto aut paruaꝫ aut
nullam dicitur habere fidem. De hac par-
ua fide in aduerſis ſeu parua confidentia in
deo chriſtus redarguit Petrū Mat. 14. di.
Modice fidei q̄re dubitaſti? Que verba ex
ponens Criſoſtimus ſuper Mat. ibi videns
Petrus ventum validum timuit. dicit talis
eſt humana natura: vt mltotiēs i magnis re
cte ſe hn̄s in minoribus reprehēdatur vt ſibi
dicat. Modice fidei q̄re dubitaſti. Et ſuꝑ id
aliō verbū ⁊ cū cepiſſet mergi ideꝫ Criſo. ait
vt mōſtraret dominus qm̄ nō vēti imiſſio: ſꝫ
illius modica credulitas periculum operaba
tur: dixit modice fidei: in quo monſtratur qꝛ
neqꝫ vētus neqꝫ aliqd aliō nocere potuiſſꝫ ſi
firma fides fuiſſet. hec ille. Ex premiſſis etiaꝫ
patet qualiter reſpectu tollerationis fides in-

uenitur maior in vno q̄ i alio. ¶ Nono etiã dico ꝙ fides intensiue maior est in vno q̄ in alio operatione. Quando aliquis magna ⁊ multa opera facit precipue cum imprope- ria ⁊ vilitates aut sustinet aut suscipit propter deum talis profecto magnam fidem habet: hanc fidem habuit cananea cui dicẽs Mat. 15. ait. Mulier magna ẽ fides tua. vbi Iero. ait. Mira huius mulieris fides pacientia ⁊ humilitas predicatur: fides quippe qua cre- diderit sanari posse filiã suam: patientia qua totiens contẽpta in precibus perdurauit: hu- militas qua se non canibus sed catellis com parauit: scio me inquit filiorum panem non mereri: nec integros posse capere cibos: nec sedere ad mensam cũ patre: sed contenta sũ reliquiis catellorum: vt per humilitatem mi carum ad panis integri veniam magnitudi- nem. hec ille. Oppositũ vero est de illis qui minima operantur propter deum maxima vero propter mundum: quoniã tales aut par uã aut nullam habent fidem. De talibus eni ait Gregorius. 47. di. c. Oẽs iquit huius seculi dilectores i terrius rebus fortes sũt in celestibus debiles. Nam ꝓ temporali gloria vsq̃ ad mortem desudare appetunt ⁊ ꝓ spe perpetua nec parum quid in labore subsistũt: pro terrenis lucris quaslibꝫ iniurias tollerãt ⁊ ꝓ celesti mercede tenuissimi verbi ferre cõ tumelias recusant. Terreno iudici tota etiã die assistere fortes sunt: in oratione vero co- rã domino vel vnius hore momẽto lassantur. Sepe nuditatem deiectionem ⁊ famem pro acquirendis diuitijs atq̃ honoribus tollerãt eterna vero querere tanto magis dissimu- lant quanto magis ea tribui tardius putant. hi itaq̃ quasi aliorum arborum more deor- sum vasti sunt: sursum vero angusti: quia for tes ad inferiora subsistũt sed ad superiora de ficiunt at contra ex qualitate palmarum de- signatur proficiens vita iustorum: qui nequa quã in terrenis desiderijs fortes sunt ⁊ in ce lestibus debiles: sed longius atq̃ distantius studiosos se deo exhibent: q̄ seculo fuisse me minerunt. hec ille. Ex prefactis patet qualiter respectu operationis fides inuenitur esse ma ior in vno q̄ in alio. ¶ Decimo etiam dico ꝙ intensiue fides dicitur esse maior in vno q̄ in alio duratione: quando enim aliquis diu- turno tempore perseuerat in fide seu in pre- dictis: talis profecto magnam dicitur habe re fidem. Oppositum est de illis qui pauco tempore in iam predictis perseuerant: quo- niam tales paruam aut nullam dicuntur ha bere fidẽ. Ex predictis igitur. 10. apparet qua liter fides potest crescere seu crescit intensiue ⁊ q̄tum ad gradus: ⁊ per consequens etiam patet huius conclusionis. scilicet de maguitu dine fidei sua diuersitas. ¶ Tertio etiam vi- denda est de fidei magnitudine sua necessi- tas. Nam fidem magnam quisq̃ habere te netur. Et primo prelati ⁊ superiores. secundo etiam subditi ⁊ inferiores. ¶ Primo dico ꝙ licet eadem sit fides in maioribus ⁊ minori- bus: in prelatis ⁊ sbditis: tamẽ superiores te nentur de credendis habere pleniorem noti tiam quod tripliciter probo. Primo aucto ritatibus. Secundo ratione. Tertio distin. ¶ Primo probo auctoritatibus. Nã Gre. super verba Iob. primo boues arabant ⁊ asi ne pascebantur iuxta eos ait. per boues supe riores in scientia ⁊ fide significantur: quibus asini idest minores in credendis debent ad herere. Item Simacus papa. j. q. j. c. villissi- mus. ait. Villissimus cõputãdus est nisi pre cedat scientia fide ⁊ sanctitate q honore pre- stantior est. Item extra de elect. c. cum in cun ctis. Alexander tertius ait. Qui ad curam po situs est aliorũ: debet ostendere qualiter alios in domo dei opporteat conuersari. Item ex- tra de electio. c. nisi. Innocentius tertius ait Nihil est ꝙ ecclesie dei magis officiat q̄ ꝙ indigni ⁊ ignorantes assumuntur prelati ad regimen animarum. Item extra de re iudi. c. q̄uis. Grego. ait. Nõ potest excusatio esse pastoris si lupus oues comedit: ⁊ pastor ne- scit. Item de cõsecra. di. 4. c. vos ante omnia Augu. ait. Vos ante omnia tã viros q̄ mu lieres qui filios in baptismo suscepistis mo- neo vt vos cognoscatis fideiussores apd deũ extitisse pro illis quos visi estis de sacro fon- te suscipe. Ideo eos semper amonete vt iusti tiam diligant: charitatem teneant: ⁊ castita- tem obseruent super omnia aũt symbolum ⁊ orationem dominicam ⁊ vos ipsi tenete ⁊ il lis quos de sacro fonte suscepistis semꝑ ostẽ dite. Ex quibus auctoritatibus patet qualiter superiores tenentur habere noticiam maio- rem de his que sunt fidei q̄ inferiores. Secũ do hoc probo ratione causalitatis. fundamẽ-

tum rationis ponit philosophus .2. metaphi. di. Quicquid est causa alioru vt sint talia illo maxime debet ee tale. patet h regula. Na q2 ignis cat calorez siue est ca caloris in alijs rebus: ideo ipse debz esse imo est magis calid9 q omnes alie res. Quo presupposito certuz est q cum explicando credendoz seu eorum que sunt fidei: fiat per superiores ad inferiores: concluditur necessario q ipsi tenent plenius cognoscere ea que sunt fidei: z per consequens habere maiorem fidez q omnes inferiores. Quod si aliter fit seu fiat: maria arrogatia est z peruersitas. Proinde. 48. di. in principio dicitur. In arrogatia que est ruina dyaboli incidunt qui in puncto hore nec duz discipuli fiut ignoratef magistri. Et sic Inno. ait. Miseruz e fieri magistrum qui nec du didicit esse discipulus. Et. 59. di. c. ordinatos Celestinus papa ait. Debet enim ante esse discipulus quisquis doctor ee desiderat vt possit docere quod didicit. Omnis vite institutio ad id quod tendit se ratione firmat. Ite 16. di. c. In sacerdotib9. dicitur. Discere z scire prius quis debet anteq doceat: z exemplu fidei atqz religiose conuersationis debet potius prestare q sumere. ¶ Tertio hoc idem pbo distinctione. Nam Tho. 2. 2. q. 2. ar. 6. querit an equaliter omnes teneantur habere fidem explicitam. Et Respondit di. Quod explicatio credendorum fit per reuelationez diuinam. Credibilia enim naturalem rationez excedunt. reuelatio aut diuina ordine quodaz ad inferiores peruenit per superiores: sicut ad homines per angelos z ad inferiores angelos per superiores: vt patet per Dionisi. 4. c. cel. ierar. Et ideo pari ratione explicatio fidei oportet q perueniat ad inferores homines per maiores. Et ideo sicut superiores angeli qui inferiores illuminant habent pleniorem notitiam de rebus diuinis q inferiores vt dicit Dioni. 12. c. cel. ierar. ita etiam superiores homines qui alijs pressunt aliosqz habet erudire: tenentur habere pleniorem notitiam z fidem de credendis z magis explicite credere. h Tho. Hic fac exprobratione otra prelatos sacerdotes patres doctores z huiusmodi: qui cum teneantur plus scire q inferiores z etiam illos de his que sunt fidei instruere: minus tn sciunt q inferiores: z q magis est nihil sciut eorum que scire teneantur: seu eorum que ad proprium spectant officium. Dic etiam si vis de maxima confessorum negligentia. tales igitur omnes superiores seu maiores ad quos pertinet alios erudire: tenentur etiaz de his que sunt fidei suo loco z tempore reddere rationem. Vnde. j. pe. 3. dicitur Parati semper ad satisfactione omni posce ti rationem de ea que in nobis est fide z spe. vbi nota verba z signa misteria. Primo eni dicit parati semper ad ostendendum: q semper in primitiua ecclesia omnes generaliter tenebantur reddere ratione de fide sua z spe. quia omnes gratiam spiritus sancti perceperant: vel quia adulti accedebant ad baptismu qui prius erant instructi vt de fide respodere sciret: modo aut soli maiores tenetur qui officiuz acceperunt alios instruendi. Scdo dicit reddere rationem. Nam rationes sunt necessarie ad defensionem z instructionem non ad probationez. Vnde rationes fidei no sut probationes sed quedam persuasiones ad remouenda impedimenta fidei: ostendendo no esse impossibile quod in fide proponitur. Vnde prelati tenentur reddere ratione per quasdam similitudines z persuasiones z manifestationes effectuum z precipue per miracula Tertio dicit omni poscenti. Ex hoc posset qs arguere ergo etia omni infideli. ad hoc Respondeo. q si infidelis querit rationem eoruz que sunt fidei ad deridendum: tunc ei non est reddenda ratio: quia Mat. 7. dicitur. Nolite sanctum dare canibus zc. Si vero querit vt instruatur: tunc iaz non est canis. vnde est dicendum ei quicquid est credenduz z quicquid faciendum. vnde glo. ibidez ait. Qui ecclesiastico misterio pest doceat humiliter potentes z obstruat superbe resultates. Patet ergo ex predictis qualiter maiores de necessitate tenentur habere pleniorem z maiorez fidem q inferiores. ¶ Secundo etiam dico q subditi z inferiores generaliter tenentur crescere in fide seu magnam habere fidez quod dupliciter probo. Primo auctoritate. Secundo ratione. ¶ Primo probo auctoritate Bernar. in suis sententijs di. Quilibet verus fidelis tenetur habere de deo magnam fidem z de domino Iesu christo. nec debet habere paruam: quia apud deum z christum

quod parum est nihil reputatur. ¶ Secundo hoc etiam probo ratione causalitatis. fundamentuz rationis ponit auctor in libro de causis di. Talis est effectus qualis est et causa. patet hec regula. Nam si arbor est magna producit et magnos fructus: si vero est parua paruos fructus generat. Quo presupposito: certū ē q cū meritū procedat ex charitate charitas autem procedat ex fide. sequitur q si magna est fides magna est charitas: et per cōsequens magnum est meritum. Si autē parua est fides parua est et charitas: et per consequens paruuz est meritum et gloria: vt igitur quisqz magnum habeat merituz: tenetur magnam etiam habere fidem. vnde Augusti. super Jo. ait. Quantuz vas fidei attulerit quis ad fontem gratie: tantum implet de gratia. Et Bernar. super canti. ait. Parua si quidē fides parua: magna vero magna meret. Patet igitur ex prefactis qualiter ad perfectionē fidei requiritur q fides sit magna intensiue quātum ad gradus et non parua: et per consequens etiam patet. 4. circunstantia ad integritatem fidei necessaria: que dicitur circunstantia intensionis. quam circunstantiam nobis concedat iesus christus dominus noster qui viuit et regnat in secula seculorum amen.

¶ Dominica de passione. Iteruz de integritate ipsius sacratissime fidei.

Quis ex vobis

arguet me de peccato: si veritatē dico vobis quare nō creditis mihi: scribuntur hec verba Jo. 8. c. et in euangelio occurrentis dominice. Post sacri euangelij litteralem et moralem expositionem dilectissimi ciues: ex quo vt claruit in precedenti sermone vidistis declarationem quarte circunstantie ad integritatem vere fidei necessarie: que dicitur intensionis seu magnificationis: habeo in presenti sermone similiter declarare quintam ipsius vere fidei circunstantiam ad eiusdem fidei integritatem summe necessariaz: que dicit circunstantia formationis. cuius quidē circūstātie declaratio talis erit. ¶ De quinta circunstantia ad integritatem vere fidei necessaria que dicitur circunstantia formationis.

Quinta insuper circunstantia ad integritatem vere fidei necessaria dicitur circunstantia formationis. Non enim sufficit ad salutem q quis habeat simpliciter fidem cordis: fidem oris: fidem operis: et insuper magnum fidei habitum: sed etiam oportet omnino q habeat formationē idest veram formā ipsius fidei: que forma nihil aliud est q̄ ipsius fidei quedam perfectio Forma autem ipsius fidei sm Ricardum in. 3. di. 23. ar. 5. q. 1. et sm Bonauen. ibidem. et sm. tho. ea. di. ar. primo. q. 2. et etiam. 2. 2. q. 4. ar. 3. est ipsa charitas vt puta quando quis etiam cum fide diligit deum super omnia bona creata et omnes proximos tam amicos q̄ inimicos in deum et propter deum. pro cuius circunstantie scilicet formationis clariore declaratione tria de ipsa forma fidei videnda sūt. Primo sua Modalitas. Secundo sua Realitas. Tertio sua necessitas. ¶ Primo dico q de forma ipsius fidei que est charitas videnda est sua modalitas .i. habemus videre quomodo: qua via: siue quo respectu charitatis ipsa sit natura forma fidei pro quo notandum est q sextuplex est forma videlicet. Prima substantialis. Secunda artificialis. Tertia exemplaris. Quarta potentialis. Quinta diuinalis. Sexta dicitur finalis. ¶ Primo que dicitur forma videlicet substantialis. est illa de qua philo. 2. de anima dicit. Forma est quedā substātia dās esse rei. Et septimo metha. dicit. Forma ē causa essendi rebus. vnde forma dat esse rei. Et commentator sup octauo methasi. dicit. Forma est causa in rebus. et distiguit esse a re. Exempli gratia. Anima sm philosophum secūdo de anima. est substantia idest forma substantialis ipsius corporis organici phisici potentia vitam habentis. Unde anima est principium quo primo vniuersaliter viuimus: sentimus: et intelligimus: et sm locum mouemur. Isto igitur modo charitas nequaq̄ est formā substantialis ipsius fidei. immo fides ipsa habet substantiam per se differentem a substantia seu a forma charitatis: cum forma fidei et charitatis realiter inter se differūt et specie distinguantur: sicut differt forma bo

ti a forma ipsius hominis. Immo hoc mo-
do omnino est impossibile ꝙ forma charita-
tis sit forma fidei: cũ ſm phm prio posterioꝝ.
Et.4.me.affirmatio ⁊ negatio nũq̃ sũt vera
de eodem: ⁊ vna species non possit esse alte-
ra.loquor per naturam . et non per partici-
pationem ¶ Secunda dicitur forma artifici
alis.de qua cõmentator super.2 . phisico. Et
super.2.de anima ait. Forme artificiales sunt
accidentia fundata in substantijs naturalib⁹
sicut forma artificialis cultelli fundata est in
forma naturali ipsius ferri: ⁊ forma artifi-
cialis vestis fundata est in substantiali forma
ipsius lane. Idez ẽt cõmentator sup.2.de ani
ma ait. Forme substantiales ⁊ accidentales
seu artificiales equiuoce dicuntur esse in sub
iecto: q: subiectum forme substantialis ẽ ens
in potentia non in actu nisi per formam.sed
substãtia accidentis est aliquid existens in ac
tu.scilicet compositũ ex materia ⁊ forma.vnde
habemus ꝙ hoc adueniens enti in actu est
accidẽs.hec ille. Isto etiam modo charitas
nequaquam est forma ipsius fidei: cum talis
forma simpliciter fiat ab humanis artificib⁹
quod nequaq̃ contingi potest in forma ipsi⁹
charitatis. ¶ Tertia dicitur forma exempla-
ris: de qua commentator super.xi.metha.di-
cit. Forma exemplaris est ratio quedam ex
qua forme artificiales producuntur in esse.si
cut exempli gratia. Mẽs ipsius pictoris in q̃
est ratio quedam ⁊ spiritualis forma qua me
diãte fit forma artificialis ipsi⁹ hymaginis ab
extra: dicitur esse forma exemplaris ipsi⁹ hy-
maginis seu figure artificial: ⁊ isto modo de-
us est forma exemplaris omnium reruz na-
turalium ab ipso creatarum. dicente Boet.
met.9.li.3. Tu cũcta superno: ducis ab exem-
plo pulchrum pulcherrimus ipse. Mũdũ mẽ
te gerens similiq; hymagine formãs. hoc eti
am modo forma artificialis ipsius sigilli et
huiusmodi. Potest etiã dici forma exempla
ris ipsius cere: in qua dimittit similitudinem
sue forme. Isto etiam modo charitas nequa
quam est forma ipsius fidei: cum nulla sit si-
militudo inter formam charitatis ⁊ formam
ipsius fidei . ¶ Quarta dicitur forma poten-
tialis ⁊ hoc est quando aliquod agens ꝑ suã
virtutẽ declarat virtutem ⁊ perfectionem ali
cuius forme tam naturalis q̃z accidentalis.
Et de hoc exemplificat phs.3.de anima.de
intellectu agente ⁊ possibili.di. Intellectus in
anima ẽ dupplex.scilicet possibilis ⁊ omnia
fieri ⁊ agens ⁊ omnia facere sicut ⁊ perfectio
Unde sicut lumen facit colores potentia vi
sibiles: actu visibiles: sic intellectus agens po
tentia intelligibilia: facit actu intelligibilia. H
ibi. hoc modo lux solis dicitur esse forma que
dam.i.perfectio colorum materialiuz: qu cũi
in nocte sint inuisibiles ⁊ non distinguãtur
respectu obscuritatis in die tamen in virtute
lucis solaris ⁊ apparent ⁊ distinguũtur. Isto
etiam modo charitas non potest esse for-
ma fidei: cum habitus ipsius fidei realiter ap
pareat ⁊ cognoscatur sine virtute ⁊ forma ip
sius charitatis. ¶ Quinta dicitur forma di-
uinalis .i. dei que forma infra se est perfe-
ctissima cum non subiciatur alicui accidenti
seu potentie: eo ꝙ ipsa ſm philosophum.2. et
12.met. sit simpliciter actus purissimus. Et de
hac ait commentator super.3.de anima. Nul
la inquit forma est liberata a potentia simpli
citer nisi prima forma que extra se nihil intel
ligit. Hoc modo deus ipse qui vt habetur .j.
Jo .4. est quedam charitas essentialis.non
potest esse forma ipsius fidei: cum habitus fi-
dei sit in potentia ad actum: ⁊ sit quid crea-
tum: deus aũt ipse est quid increatum ⁊ insu
per est remotissimus ab omni potentia ad ac
tum. ¶ Sexta ⁊ vltima dicitur forma finalis
⁊ hec est quando aliqua forma agens condu
cit aliam formam substantialem seu artificia
lem ad suum proprium finem: in quo fine ta
lis forma recipit suam perfectionem.sicut exẽ
pli gratia. Faber dicitur forma agens ipsius
mallei: cum operatur malleum ad id propter
quod factus est. Et medicus dicitur esse que
dam forma.i.perfectio ipsius medicine: cum
facit quod ipsa medicina operatur ad sanita
tem infirmi. Isto igitur vltimo modo chari-
tas sanctissima simpliciter ⁊ realiter dicitur
esse forma ⁊ perfectio ipsius fidei: eo ꝙ ipsa in
format ⁊ perficit fidem: immo perducit actuz
ipsius fidei ad suum finem: quod vtiq; est
meritum eterne vite. Unde charitas ipsa fa
cit ꝙ ipse intellectus in futura vita videt es-
sentialiter ⁊ fruitur illud quod per habitum
fidei in presenti vita indubitanter credit. Pa
tet igitur ex premissis quo respectu ⁊ modo
charitas dicatur esse forma ipsius fidei: ⁊ per
consequens patet etiam huius circunstantie

Videlicet formationis sua modalitas. ¶ Secũdo ꝑncipalit̃ dico ꝙ de forma ipsi⁹ fidei videnda est sua realitas idest habemus videre quomodo realiter charitas ipsa est vera forma ipsius fidei dei et non aliqua aliarum virtutum. Quod autem charitas sit realiter forma ipsius fidei tripliciter probo. Primo auctoritate. Secundo ratione. Tertio distinct̃. ¶ Primo probo auctoritate. Nam glo. super verba prime corin. 13. Si habuero omnem fidem ⁊c. ait. Sicut anima est forma ⁊ perfectio ipsius corporis: sic charitas est forma ⁊ perfectio ipsius fidei: ⁊ sicut corpus nullius est virtutis in suis sensibus sine forma anime: sic fides nullius est dignitatis sine presentia ipsius charitatis. hec glo. ¶ Secundo etiam probo ratione operationis. ꝙ realiter charitas est forma fidei. Fundamentũ rationis ponit cõmentator super. 7. metha. di. Omnis operatio est per prius a forma q̃z a materia. Quo presupposito certum est ꝙ fides operatur in virtute charitatis. dicẽte apostolo ad gala. 5. Fides est que per dilectionez operatur. ergo concluditur ꝙ charitas realiter est forma fidei. ¶ Tertio hoc idem probo distinctione. Nam Tho. 2. 2. questione. 4. ar. 3. querit an charitas sit forma fidei. ⁊ Respondit sicut inquit ex superioribus patet certum est ꝙ actus volũtarij spẽm recipiunt a fine qui obiectum est voluntatis. Illud autem a quo aliud spẽm sortiter habet ad modum forme in rebus naturalibus: ⁊ ideo cuiuslibet actus voluntarij forma: quodammodo est finis ad quẽ ordinatur: tuz quia ex ipso recipit spẽm: tum quia etiaz modus actionis oportz ꝙ respondeat proportõnaliter fini. manifestũ est autem ꝙ actus fidei ordinatur ad obiectũ voluntatis ꝙ est bonum sicut ad finem. hoc autem bonum ꝙ est finis fidei. scilicet bonuz diuinum est proprium obiectum charitatis. Et ideo charitas dicitur forma fidei inquantum per charitatem actus fidei perficitur et formatur. hec Tho. Bonauentura isuper i 3. di. 36. articu. j. questione. 6. querit vtruz charitas sit forma omnium virtutum Et Respondit di. ꝙ habitus virtutis habet tripliciter considerari. scilicet ad obiectum ad: subiectum: ⁊ ad vltimum finem. Si loquamur de virtutibus in comparatione ad obiectum sic omnes virtutes sunt forme per seipsas distincte: et earum distinctio innotescit per actum ⁊ obiectum: ⁊ sic non sunt formales nec perfectibiles ab aliquo immo ipse per se sunt forme ⁊ perfectiones distincte. Si autẽ loquamur de virtutibus in comparatione ad subiectum sic sunt forme informantes sb iectum in quo sunt quantum ad bonitatem moralem: per seipsas tamen non sufficiunt ad bonitatem gratuitam: per quam anima efficitur deo placita. Et ideo perfici possunt ⁊ formari per gratiam que simul gratificat animam ⁊ habitus existentes in anima. Postremo si loquamur de habitibus virtutum in comparatione ad finem vltimum: sic forme sunt formales. forme quidem sunt quia dispositiones sunt ipsius anime: ordinantes animam ad perueniendum in finem: formabiles sunt tamen quia ⁊ si omnes disponant ad tendendũ in vltimum finem: perfectio tamen tendentie venit simpliciter ex ipsa charitate Sicut enim corpora grauia inclinant per pondus ad centrum. sic spiritus tendunt ad summum bonum per pondus dilectionis: ⁊ huiusmodi signum est ꝙ charitas habet idem pro obiecto ⁊ fine ⁊ sub eadem ratione. Et ideo cetere omnes virtutes simul cum ipsa fide quantum ad complementum et perfectionem sue virtutis indigent charitate tanquam forma: sine qua nunquam possunt esse perfecte. hec Bonauentura. Patet igitur ex predictis qualiter charitas realiter est forma fidei: ⁊ per consequens etiam patet huius circunstantie videlicet formatiõis sua realitas. ¶ Tertio ꝑncipalit̃ dico ꝙ de forma ipsius fidei que est charitas videndũ est sua necessitas. vnde tenendũ est firmiter ꝙ charitas tanquam forma est necessaria non tantum ad informandum ipsam fidem: sed etiam ad salutem cuiuscunqz rationalis creature. que necessitas probatur 5. modis. Primo auctoritatibus. Secundo rationibus. Tertio distinctionibus. Quarto similitudinibus. Quinto exemplis. ¶ Primo probo auctoritatibus ꝙ fides sine charitate seu sine forma charitatis quamuis sit maxima non sufficit ad salutem. Nam Paulus ad galatas. 5. ait In christo Jesu neqz circuncisio aliquid va

let neqz preputium sed fides que per dilecti
onem operatur. vbi etiam glo. ait. Sicut lam
pas sine oleo minime lucet: sic fides sine cha
ritate nihil proficit ad saluandū. Itē glo. sup
illud Ro. i. Iustitia dei reuelatur de fide in
fidez ait. Ideo sola fides dicitur informis et
īdigna ad salutem: eo ꝙ sociaz nō habet cha
ritatem. Augustinus etiam super canonicam
Iaco. ait. Sicut corpus sine anima mortu-
um est: ita fides sine charitate] que est vita ip
sius mortua profecto reputatur. Idem quo-
qz Augustinus lib. de fide ad. pe. ait. Opus
fidei ⁊ perfectio est ipsa dilectio: sine autem
dilectione fides inanis est: cum dilectione
vero fides est christiani: sine dilectione au-
tem fides est demonis: nam demones ⁊ cre
dunt ⁊ contremiscunt. Paulus insuper .i.
cor. iz. ait. Si habuero omnem fidem ita vt
montes transferam charitatem autem non
habeam nihil mihi prodest. vbi quidam expo
sitor ait. Si habuero omnem. idest perfec-
tam fidem que est de rebus necessarijs ad
salutem. vel omnem. idest fidem de omnibus
preteritis presentibus ⁊ futuris: ita vt mon-
tes transferam. idest transferri a deo impe-
trem: sicut fecit Alexander cum fide informi
charitatem autem non habeam nihil mihi
prodest. scilicet ad vitam eternam acquiren-
dam. Ita extra de renuncia. capi. Nisi cum
pridem. §. quippe. dicitur. Quippe si quantun
cunqz virtutum flore refulgeas: charitatem
autē in te non hēas: nihil habē cōprobaris.
¶ Secundo hoc idem ꝓbo quinqz rōnibus
¶ Primo ratione Obiectionis.
¶ Secundo ratione Operationis.
¶ Tertio ratione Correspondionis.
¶ Quarto ratione Acceptationis.
¶ Quinto ratione Perfectionis.
¶ Primo probo ratione obiectionis ꝙ cha
ritas est necessaria ipsi fidei. Fundamentum
rationis ponit philosophus. 2. de anima dicēs
Quelibet potentia naturaliter appetit su-
um obiectum. patet hec regula multipliciter.
Nam quia potentia nutritiua ordinata est
ad cibum. hinc est ꝙ desiderat illum. simili-
ter quia potentia generatiua ordinata est ad
actum generari vt species conseruetur. hinc
est ſm Aristote. secundo de anima. ꝙ illum
naturaliter desiderat omnis creatura ani-
mata. Item quia potentia visiua ⁊ auditiua
ordinata sunt ad videndum ⁊ audiendum
hinc est ꝙ desiderat ⁊ videre ⁊ audire. Si-
militer quia potentia intellectiua ordinata
est ad intelligere: hinc est ꝙ naturaliter desi-
derat scire. dicente philosopho. i. methaphisi
ce. Omnes homines natura scire deside-
rant. Item quia materia ordinata est ad for-
mam: hinc est ꝙ naturaliter eam desiderat.
vnde philosophus. i. phisicorum dicit. For-
ma est quid diuinum ⁊ optimum appetibile
a materia. vnde materia appetit formam si-
cut femina virum: ⁊ turpe bonuz. Ratio om
nium predictorum est: quia quelibet potentia
per suum actum perficitur: sicut oculus in vi
dendo: intellectus in intelligendo ⁊ huiusmo
di. hoc ergo presupposito. videlicet ꝙ omnis
potentia ⁊ omnis materia appetunt suum
obiectum ⁊ formam: certum est ꝙ charitas
vt in precedenti conclusione monstratum est
forma est ipsius fidei seu perfectio. Quod si
sic est. concluditur ꝙ sicut materia sine sua
forma est omnino imperfecta: sic habitus fi-
dei sine charitate q̄ est sua forma erit omni-
no inutilis ⁊ imperfectus. vt igitur sit perfe-
ctus fidei habitus. oportet necessario ꝙ habe
at suū obiectum quod simplicit est forma ip-
sius charitatis. ¶ Secundo hoc idem probo
ratione operationis. Fundamentum ratio-
nis ponit philosophus. 2. phisichorum. dicēs.
Materia simplicit cum forma: est causa om-
nium rerum que fiunt vt in re. i. substantia
composita est causa omnium actuum atqz
operationum. Et cōmentator supra septimo
methaphisice dicit. Forma est prior in esse et
operatione q̄z materia ⁊ q̄z compositum: qꝛ
nec materia nec compositum est aliquid in
actu ⁊ operatione. Et primo phisicorum di-
citur. Materia ſm se est tantum in poten-
tia forma vero cū materia in actu. Et secūdo
phisicorum dicit. Forma enim ⁊ materia sūt
ſm esse sed non ſz rationem ⁊ operationem
Et secundo de anima dicitur. Materia est
potentia: forma vero actus a qua ⁊ operatio
Patet ergo regula omnium predictorum.
Nam materia ferri per se nihil incidit sed
iuncta cum forma cultelli facit incisionem.
Similiter corporis materia quamuis orga-
nizata per se nihil operatur: iuncta vero cum
forma substantiali ipsiꝰ anime facit operatio
nem. Hoc presupposito: certum est ꝙ fides

vt patet in sua diffinitione est sicut quedam
materia:charitas vero est sua forma . Sicut
igitur materia non exit in actus ⁊ operatio-
nes per se nisi sit coniuncta cum forma : sic
nec habitus fidei exibit in operationes nisi
sit ꝯiunctus cũ sua forma .i.charitate.Quod
si opponeres ꝙ ẽt fides facit mlťa bõa opa-
ri sine ipa charitate . Rñdeo ꝙ talia opa nõ
ꝑducũť ƒƺ ꝯueniẽtiã sui finis cũ nõ fiant ƒƺ
voluntatem ipsius dei habitum fidei ĩfundẽ
tis.vnde Alexan.de ales.in.3.parte sũme.i tra
ctatu de fide vbi agit de effectu fidei in for-
mis . querit an aliquis cum habitu fidei in-
formis possit recte operari:et Respondit in
cor.q. dicẽs.Nullus recte operatur aut ser-
uit deo proprie loquendo nisi qui facit quod
deus precipit ⁊ sicut precipit. vnde qui facit
aliquid de genere bonorum sine forma cha-
ritatis non seruit proprie deo: licet enim fa-
ciat id quod deus precipit non tamen facit
sicut deus precepit:quoniam non facit illud
ex charitate que est inpletio legis.nam pleni-
tudo legis sicut ait apostolus ad. Roma.13.
est dilectio. Et .j. thi. primo dicitur . Finis
precepti est charitas.Ex quo patet ꝙ quam-
uis habitus fidei perducat operationes sine
forma charitatꝭ tamen non producit eas per
fectas sicͨ sibi ꝯueniens est. Et confirmatur
ista ratio.Nam idem philosophus.lib.de.re
gi.princi.dicit. Amor boni sequitur cogniti-
onem.opus vero sequitur amorẽ.Ex quo eti
am patet ꝙ forma charitatis non tantum est
necessaria ad fidem ad hoc vt faciat eam exi
re in debitas operationes:sed etiam est ne-
cessaria vt per eam habitus fidei exeat ad
multiplicationẽ ipsorũ actuũ atqƺ operatiõuƺ
Nam amor ⁊ charitas inquit idem Alexã.
generant actus ⁊ operationes dicente Gre
go in omelia pente.Amor dei nunquam est
ociosus:operatur enim magna si est:si autem
operari renuit amor non est . ¶ Tertio hoc
Idem probo ratione correspon sionis.Fun-
damentum rationis ponit Augusti . lib.de
moribus ecclesie.dicẽs.Premiuƺ correspon
det merito . Quo presupposito certum est ꝙ
meritum pendet a charitate.dicente Augu-
sti.lib.de laude charitatis . Non immensi-
tas operum:non diuturnitas temporum: sed
maior charitas maiorqƺ voluntas auget me
ritum ,Et Bernar,lib,de diligendo deũ ait,
ƒm mensuram amoris datur mensura eter
ne retributionis . Bonauentura insuper in
secundo.distin.29.argu.3.q.2. dicit ꝙ meri-
tum procedit ex tribus. videlicet ex difficul-
tate operis:ex promptitudine voluntatis: et
magnitudine charitatis:quamuis duo prece
dentia procedant a tertio.Quod confirmãs
tho.2.2.q.2.argu.9.vbi querit an credere sit
meritorium:dicit in corpoř.q.ꝙ actus nostri
sunt meritorij inquantum procedunt a libe-
ro arbitrio moto a deo per gratiam. vnde
omnis actus humanus qui subijcitur libe-
ro arbi. si sit realiter in deum.potest merito-
rius esse: ipsum autem credere est actus in-
tellectus assentientis diuine veritati ex im-
perio voluntatis a deo mote per gratiam et
charitatem:⁊ sic subiacet hoc articulo in or-
dine charitatis ad deum. vnde ex hoc actus
fidei charitate informatus potest esse meri-
torius.hec ibi.In solutõne ẽt primi argumẽti
eiusdem.q.dicit ꝙ natura cõparatur ad cha-
ritatem que est principiuƺ merendi sicut mã
ad formaƺ.Fides aũt cõpať ad charitatẽ sicͨ
dispositio precedens vltimaƺ formã.Mani-
festum est autem ꝙ subiectum materie non
potest agere in virtute forme nisi sit disposi-
tio precedens antequam forma adueniat : sƺ
postquam forma aduenerit tam subiectum
quam dispositio precedens agit in virtute for
me que est principale agendi principium si-
cut calor ignis agit per prius in virtute for-
me substantialis ⁊ nou materie ligni.Sic igi
tur nec natura nec fides sine charitate pos-
sunt producere actum meritorium.sed chari
tate superueniente actus fidei fit meritorius
per charitatem.sicut ⁊ actus nature.hec ibi .
¶ Quibus premissis. videlicet ꝙ premium
correspondet nuto ⁊ nutum vt patet depen-
det a charitate.concluditur omnino ꝙ fides
non sufficit ad merendum eternum premi-
um atqƺ diuinam gratiam sine ipsa chari-
tate.¶ Quarto hoc Idem probo ratione ac-
ceptationis.Fundamentũ ratiõis ponit phi
losophus.4.ethicorum.dicẽs. Nullum ob-
sequium proprie dicitur bonum nisi sit libe-
rale.Quo presupposito. Bonauentura a si-
mili in.3.distin.37. arti.3.q.1.dicit ad litterã
Nullum inquit obsequium est meritorium
apud deuƺ nisi qȍ fit liberaliter . Sed certuƺ
est ꝙ nihil fit liberaliter nisi quod fit ex amo

re quoniã amor est primum donum in quo omnia dona donãtur. Si igit efficatia merendi seu diuine acceptatiõis consistit principaliter in charitate ⁊ non in fide.concluditur necessario ꝙ fides sine charitate nunq̃ est deo grata ⁊ accepta.¶ Quito hoc idẽ probo ratione perfectionis.fundamentũ ponit philosophus.5.meta.di.Perfectuz est quod simpliciter proprium finem attingit.patet hec regula.Nam cursus ad brauium tunc perfectus dicitur quãdo brauiuz attigerit.hoc presupposito certũ est ꝙ actus humani simul cũ anima rõnali tunc sunt perfecti:cum propriũ finem attingunt.i.cum diriguntur ad deum: sed manifestum est ꝙ solus amor seu charitas eleuant tam actus q̃ʒ animam in deum dicente Augusti.in libro confes.Amor meus põdus meum:eo feror quocunqʒ feror.Et.ii. de ci.dei.c.28.dicit.Sicut corpus pondere:sic animus amore fertur quocũqʒ fertur.quod ergo est pondus in corporibus hoc est amor in rationabilibus creaturis.h ille.Ex quibus concluditur ꝙ fides sine charitate nec animã nec suas operationes potest dirigere seu eleuare in finem suum qui est deus.Quod optime confirmans dominus Bonauentura in 3.di.27.ar.j.q.3.dicit.ꝙ ad perfectionẽ actus tria requiruntur.scʒ esse:bene esse:⁊ dirigi in finem.¶ Primo in se actus est perfectus:qꝛ habet suam formam distinctam ab alijs.

¶ Scõo quantum ad bene esse talis actus non est perfectus:quia vt sit actus perfectus oportet ꝙ sit gratus deo. Sed actus gratus nõ potest esse sine gratia dei que habẽt actũ gratificare:sed non habens charitatem non habet gratiam:qꝛ gratia ⁊ charitas ẜm essentiam idem sunt prout aliqui dicũt licet differant relatione sicut lumen ⁊ radius:ergo cõcluditur ꝙ fides sine ipsa charitate nihil proficit ad finem vite eterne.¶ Tertio nõ est ꝑfectus actus sine charitate quantum ad dirigi in finem.vt enim aliquis actus sit perfectus oportet vt dirigatur seu tendat in proprium finem duplex est aũt finis ẜm Tho. 2.scõe.q.23.artic.7.scilicet particularis vt puta quando quis facit aliquid per se in vtilitatem suaʒ:⁊ tunc actus non est perfectus.Secundus autem finis est vniuersalis ⁊ hic est deus:⁊ si dirigitur actus in hunc finem tunc est bonus ⁊ perfectus:sed in hunc finem nullus actus potest dirigi sine charitate propter quod concluditur ꝙ habitus charitatis simul cum habitu fidei est vnicuiqʒ sũme oportunus atqʒ necessarius ad salutem.¶ Tertio hoc idem probo distinctionibus ꝙ fides sine charitate non proficit ad salutez.prima distinctio est Augu.qui super verba ad Ro.4. scilicet credenti in eum qui iustificat impium dicit ꝙ differentia est inter hos actus.scilicʒ credere deo:credere deuʒ:⁊ credere in deuʒ. propter quod Paulus dicit.credenti in eum ⁊ nõ ei:quia aliud est credere ei:aliud est credere eum:⁊ aliud est credere in eum.Primꝰ ⁊ scõus actus possunt esse fidei mortue ⁊ viue:⁊ non sufficiunt ad salutem:sed solus tertius actus ẽ fidei formate charitate:⁊ hic dat salutem cuius originis rationem ponit Alex. de ales in tertia parte sũme in tractatu.de fide.di.ꝙ tribus modis dicitur fides. Primo modo fides habitꝰ dicitur acquisitus ex ratiõe vł testimonio.Scõo modo dicitur habitus infusus gratuitus:⁊ hoc duobꝰ modis primo modo dicitur habitus eleuans intellectuʒ tñ supra se ad assentiendum prime veritati propter se ⁊ hoc modo quia solum eleuat intentum ⁊ non mouet affectuʒ per amoreʒ habitus iformis denominat̃. Alio modo dicitur eleuans intellectũ ad effectuʒ ⁊ assentiẽdum sũme veritati ⁊ ad amanduʒ propter se: ⁊ hec est fides formata ⁊ viua.Ad propositũʒ ergo cum fides dicat̃ tribus predictis modis scʒ credere deo:credere deũ:⁊ credere ĩ deuʒ Ex fide primo modo sumpta que est habitus acquisitus elici potest motus qui est credere deo:hoc est dictis eius adhibere fidem. Ex fide vero secũdo modo dicta que est habitus imperfectus seu informis:non solum elicitur credere deo sed etiã credere deum prout credendum est trinus ⁊ vnus creator ⁊ redemptor:quod non potest elici ab habitu acquisito:hanc autẽ fidem etiam mali habent insuper ⁊ ipsi demones infernales: vt ponitur in 3.sen.di.23.hinc Jac.2.c.aut.Demones credunt ⁊ contremiscunt.Ex fide vero ttio modo dicta que habitus est perfectus atqʒ formatus non tantum elicitur credere deo vel credere deum sed etiam credere in deum. h autẽ Aug.sic expõit.Credere in deum hoc ẽ

credendo deum amare:credendo in eum ire: credendo ei adherere. ⁊ credendo eius menbris incorporari. Si autē queratur ratio huiusmodi scilicet credere deo:credere deum:⁊ credere in deum dicendum ſm Alexan. vbi supra ꝙ iam patet differentia ex parte eius q̊ creditur. Sed ex parte eius qꝺ creditur hoc ē rei credite accipitur differentia hoc modo. Nam deus credulitatem fidei accipit tribꝰ modis. ¶Primo vt veritas.secundo vt potestas.tertio vt bonitas.ſm primuꝫ modum est credere deo.scilicet per comparationē ad veritatem.hoc est vera esse que dicit. Secūdomō est credere deum per cōparationeꝫ ad potestatem videlicet omnipotentem ⁊ creatorem:⁊ huiusmodi articulos consequentes. Tertio modo est credere in deū per comparationem ad bonitatem in quam scilicet tenditur per amorem ⁊ hec est fides formata Que vtiqꝫ necessario requiritur ad salutem hec Alexan. Aliam etiam breuem distinctionem ponit idem Alexan. vbi supra in.q.quid sit credere prout est actus formalis fidei.di. Actus vere fidei reqrit quattuor potissimas conditiones. ¶Prima conditio est credendo deum amare. Secūda credendo in eum ire per effectum ⁊ operatiōem. Tertia est credendo ei adherere. Quarta est credendo mēbris eius incorporari. Rationem autem quattuor predictorum pouit Tho.in.3.disti.23.ar.2. q.2.di. Quattuor predicta pertinent ad fidē ſm ordinem ad voluntatem:voluntas autē est finis. Ad consecutionem autē vltimi finis quattuor exiguntur. Affectio inclinatio participatio adeptio. ¶Primo enim exigitur affectio vel dilectio finis:nisi enim quis diligeret deum:nunq̄ꝫ consequetur eum:⁊ propter hoc post actus perfecte fidei est credēdo amare. ¶Secundo requiritur inclinatio vel motio:nisi enim quis diligeret deum nunq̄ꝫ moueretur vel iret ad eum. Naꝫ ex amore finis aliquis mouetur ad finem. Et ideo secundus actus formate fidei est credendo in eum ire. ¶Tertio requiritur adeptio vel coniunctio nisi enim quis inclinaretur vel moueretur ad deum:nunq̄ꝫ deo coniungeretur. Et ideo aliquis ad hoc mouetur in finem vt coniungatur fini:⁊ ideo tertius actus fidei formate est credendo deo adherere. ¶Quarto requiritur participatio vel cōmunio.nam ex coniunctione ⁊ adeptione dei vel finis: aliquis in participationem vel cōmunionem adeptionis ⁊ perfectionis finis perducit. Et ideo quartus actus vel effectus formate fidei est credendo menbris eius incorporari.nam vt dicit apostolus ad gala.5.fides est operans. scilicet supradicta per dilectionem. vnde ad hoc ꝙ aliquis sit beatus oportet ꝙ habeat in se q̄ttuor q̄ fides formate conueniunt. ¶Primum est ꝙ credendo in deum cum diligat Secundū est ꝙ credendo in deum ad eū tendat. Tertium est ꝙ deo adhereat. Quartum est ꝙ credēdo in deum in deo ⁊ in suis menbris requiescat.hec tho. sententialiter. Alia insuper breuis ⁊ vtilis distinctio ponitur a Bonauentura in suo centiloquio qui ait. Fides vt sit integra ⁊ perfecte tendat i deum quattuor requirit. ¶Primo adiunctionem charitatis que ordinat ad amorem dei Secundo operationem boni. Tertio perpessionem mali. Quarto dilectionem proximi.hec ille. Alia deniqꝫ distinctio ponitur a diuersis doctoribus que talis est. Tria nā qꝫ distinguūtur in fide.scilicet sentire assentire ⁊ cōsentire veritati prime que deꝰ ē. Nā sētire pōt accipeꝛ de veritate qm̄ est:qꝺ facit demō:assētire vero ē accipē de veritate qm̄ est ⁊ ad ipsā remote vel distant inclinari qꝺ potest facere fidelis peccator. Consentire vero accipitur de veritate quoniam est:⁊ etiam coniungitur ipsi veritati ex amore quod facit simpliciter fidelis existens in charitate et sic patet ꝙ fides demonis habet in suo credere sentire prime veritati:sed non habet assentire vel consentire: fides vero informis. scilicet hominis exstentis in peccato mortali:⁊ sine charitate habet sentire de prima veritate ⁊ assentire cum careat charitate: fides vero formata que est hominis existentis in charitate habet in suo credere hec tria scilicet sentire assentire ⁊ consentire. Nam sentit de prima veritate assentit prime veritati:⁊ consentit in primam veritatem qꝛ non a remotis inclinatur ad deum vt facit peccator sed immediate qꝛ per charitatem coniungitur deo. Ex prefactis omnibus distantibus euidenter apparet qualiter ad perfectionem fidei requiritur charitas que est eius forma sine qua fides ipsa omnino est insufficiens ⁊ inutilis ad salutem. ¶Quarto hoc idē ꝓbo

esse deo: et mortalem non parsa deo sentire: et orabat scelestus antiochus ad dominũ a quo non erat misericordiam consequuturus. hec ibi. hoc tamen fm. Boñ. vbi. supra: q non habuit charitatem simul cum sua fide et operatione non meruit gratiam adeo postulatam impetrare nec salutem. Patet igitur ex prefactis auctoritatibus rationibus distinctionibus similitudinibus et exemplis: qualit ad salutem non sufficiunt fides cordis: fides oris fides operis: sed etiam oportet q fides nostra habeat suam formaz. scilicet charitatem: que nihil est aliud nisi ipsius fidei quedam necessaria perfectio. Et sic etiam ex predictis patet quinta circunstantia ad integritatem fidei necessaria que dicitur circunstantia formationis. Quam circunstantiam nobis concedere dignetur diuina maiestas: cui semper sit omnis laus et gloria in secula seculorum. Amē.

¶ Feria secūda post dominicā de passione Iterū de integritate ipsius sacratissime fidei.

Qui credit in

me sic dic scriptura: de vētre ei⁹ fluent aq viue. hoc āt dixit de spiritu sancto quem acceptu ri erant credentes in euz. scribuntur hec verba Jo. septimo. c. et in euangelio occurrentis ferie. Post sacri euangelij litteralem et moralem expositionem. Spectabiles ciues ex quo vt claruit in precedenti sermone declaraui quintam circunstantiam ad integritatem vere fidei necessariā: habeo in presenti sermone simpliciter declarare sextam ipsius vere fidei circunstantiam ad eiusdem fidei integritatem summe necessariam: que dicitur circunstantia inquisitionis: cuius circunstantie declaratio talis erit.

¶ De sexta circunstantia ad itegritatem vere fidei necessaria: que dicitur circunstantia inquisitionis.

Sexta insuper circunstantia ad integritatem vere fidei necessaria dicitur circunstantia inquisitionis. Non solum ad fidei perfectionem et nostram salutem omnia supradicta requiruntur sed insuper oportet q salutifera fides habeat omnimodā simplicitatem et nullam prorsus habere velit temerariam seu pertinacem inquisitionē rationum in omnibus his que sunt fidei. Quod autem vera fides debeat omnino esse simplicissima: et q nullus ptinaciter velle debeat inquirere demonstratiuas scientias vel argumenta cum sit hoc impossibile tripliciter probo. Primo auctoritatibus. Secundo rationibus. Tertio distinctionib⁹. Quarto similitudinibus. Quinto exemplis. ¶ Primo probo auctoritatibus q quisqz debet habere simplicem fidem sine pertinaci inquisitione alicuius demonstrationis seu rationuz et argumentorum. vnde Ambro. super verba prouer. io. Qui ambulat simpliciter ambulat confidenter ait. Auferantur argumenta et rationes vbi fides queritur. non enim aliqua fidei recipienda sunt argumenta fidei cōtraria. In hijs enim que fidei sunt piscatoribus creditur non dialetico. hec ille. Bernar. insuper lib. de consideratione ait. Intellectus signata fidei temptet irrūpere reputet effractor: scrutator enim maiestatis pius q̄z decet fidei simplicitatem et virtutem omnino per deum dignoscit. hec ille. Item de conse. dist. 4. ca. venit sacerdos. dicitur. Non per signa et orationes sed simplicem fidem veritas colenda ē. Item. 23. di. c. Qui episcopus. Et 24. di. c. quando. dicitur. Fides simplicibus verbis sanctorum ab omnibus est credenda atqz tenenda. Apostolus etiā ad Ro. 12. dicit Non plus sapere q̄z oportet sapere sed sapere ad sobrietatem: et vnicuiqz sicut dominus diuisit mensurā fidei. vbi ait glo. In omnibus oz humiliter incedere: sed precipue in his que sunt fidei oportet vnum quēqz simpliciter ambulare. Patet igit ex predictis auctoritatibus qualiter simplicitas sine pertina ci ratione cuilibet est necessaria ad salutem.

¶ Secundo hoc idem pbo septē rationib⁹.

¶ Primo ratione Interpretationis.

¶ Secundo ratione Superationis.

¶ Tertio ratione Falsificationis.

¶ Quarto ratione Multiplicationis.

¶ Quinto ratione Vituperationis.

¶ Sexto ratione Laudationis.

¶ Septimo ratione Diminutionis.

¶ Primo probo ratione interpretationis q quisqz tenetur credere ea que sunt fidei et nō pertinaciter argumenta seu rationes querere. Fundamentum ratiōis ponit philosoph⁹

ſimilitudinibus. Certum eſt enim ſm ph'loſophum ſecundo phiſicorum ⁊ quinto me phiſice. ꝙ ad perfectionem alicuius rei tam naturalis ꝗꝫ artificialis quattuoꝛ ſimul cauſe neceſſarie concurrunt. videlicet cauſa efficiēs cauſa materialis cauſa finalis cauſa foꝛmalis Quod patet exemplo. Nam ad fabꝛicationem eccleſie ſeu domus pꝛimo concurrit cauſa efficiens que eſt magiſter. Secūdo cauſa materialis que ſunt lapides ligna ⁊ huiuſmōi. Tertio cauſa finalis q̄ eſt oꝛdo vel habitatio. Quarto cauſa foꝛmalis que eſt foꝛma ipſius domus vel eccleſie. Hijs pꝛemiſſis. Certum eſt a ſimili ꝙ a foꝛtioꝛi ad perfectionem ipſius fidei quattuoꝛ cauſe etiam requiruntur. videlicet cauſa efficiens que eſt ipſe deus habituꝫ fidei in anima infundens. Secundo cauſa materialis que habitus eſt ipſius. Tertio cauſa finalis que ē credere omnia credenda. Quatro cauſa foꝛmalis que eſt ipſa coniunctio ad deum per amoꝛem et charitatem. Hoc idem pꝛobo alia ſimilitudine. nam ſicut ſe habet naturalis homo erga materiam: ſic ſe habet deus erga fidem Sed certum eſt ꝙ homo non cognoſcit materiam ſine foꝛma dicente philoſopho ſeptimo metha. Materia inquit ſm ſe eſt ignota Et commentatoꝛ ibideꝫ ait. Nulla materia cognoſcitur per ſe ſed ſm foꝛmam. Et pmo phiſicoꝛumꝫ dicitur. Materia non cognoſcitur niſi per analogiā ad foꝛmam. Igitur a ſimili concluditur ꝙ fides que eſt ſicut materia: non cognoſcitur a deo per appꝛobationē ſine foꝛma ipſius charitatis. Pꝛoinde notādum eſt ſm tho. in pꝛimo. di. 40. ꝙ duplex ē noticia ſiue cognitio dei. Pꝛima eſt noticia ſimplicis intelligentie ſeu ſpeculatiua. Secunda eſt notitia appꝛobatiōis. Noticia ſimplicis intelligentie eſt que habet rationem cognoſcendi ab ipſa veritate: que ē lux ſūma cui nihil poteſt occultari: ⁊ hoc modo de neceſſitate deus cognoſcit habitū fidei ſine charitate ⁊ eius poſſeſoꝛeꝫ. Notitia vero appꝛobationis denotat non ſolum notitiā qua innotuit ſed etiam cōplacentiam voluntatis: ⁊ hoc modo cognoſcit ⁊ appꝛobat deus habitum fidei charitate infoꝛmatum ⁊ eius poſſeſſoꝛem ex complacentia ſue mere ⁊ libere voluntatis hac igitur notitia appꝛobationis non cognoſcit deꝰ omnia: q2 nec mala nec malos nec habitū fidei ſimpliciter nec eius poſſeſoꝛeꝫ: non enim placet deo impius ⁊ impietas eius: ⁊ per conſequens non appꝛobat: ſꝫ tm̄ appꝛobat bona ⁊ bonos. i. ꝙ tam bonam fidem charitate infoꝛmataꝫ ꝗꝫ bonos eiꝰ poſſeſſoꝛes appꝛobat deꝰ ex noticia ſua: eo ꝙ conplacent diuine voluntati. Et ꝙ deus nō cognoſcat noticia appꝛobatiōis homines fideles ſine charitate exiſtentes patet q2. Mat. 25. dicitur fatuis virginibꝰ fidem ⁊ opera ſine charitate habentibus. Neſcio voſ ⁊. Mat. 7. c. dicitur fidelibus pꝛophetis ſine charitate exiſtentibus: confitebor eis q2 nūꝗꝫ noui vos. vbi. Criſo. ait. Sciendum nobis eſt q2 deus neſcit peccatoꝛes fideles: q2 non ſūt digni vt cognoſcantur a deo: nō q2 oīno eos non cognoſcat: ſed q2 illos nō appꝛobat pꝛopter charitatis defectum. Ideo eos ſuos eſſe non cognoſcit. hec ille. Ex pꝛefactis ⁊ ſimilitudinibus patet q̄liter fides etiam ſi ſit plena oibus opibuſ bōis ſi non habeat ſecū foꝛmam charitatis omnino eſt inſufficiens ad ſaluteꝫ ¶ Quinto deniqꝫ pꝛobo exemplis. videlicet ꝙ fides ſine charitate non pꝛoficit ad ſaluteꝫ. Naꝫ. luc. 7. c. dixit chꝛiſtus magdalene. fides tua te ſaluam fecit. Vbi ait glo. Nō fides ſolā magdalenam ſaluam fecit ſed fides cum charitate: pꝛopter quā ei a domino dictuꝫ ē. Remittunt̄ ei peccata multa qm̄ dilexit multum. Quo exēplo patet ꝙ non fides ſed charitas p̄ncipalit̄ peccata remittit: ⁊ ꝑ ꝯſeq̄ns animaꝫ ſaluat. Quod ſi ſic eſt: ergo charitas eſt neceſſaria ad perfectionē ipſius fidei. Aliud exēplū ponit apoſtolus de eſau ad hebꝛe. 12. di. Eſau non inuenit a deo locum penitentie. ſ. remiſſionem peccatoꝛum ⁊ ſalutē ꝗꝫcꝗꝫ cum lachꝛimis a deo poſtulaſſet eam: Qui Eſau ſm Bonauen. in. 4. di. 14. parte. 2. ar. i. q. 3. habuit veram fidem cum operibus: ſed q2 non dolebat reſpectu charitatis ⁊ diuine offenſe: ſed ſimpliciter ex timoꝛe future pene: ideo non meruit a deo nec remiſſionem peccatoꝛuꝫ nec ſaluteꝫ. ¶ Similiter aliud exemplum habetur. 2. Macha. 9. de Rege antiocho qui cum ex merito ſceleruꝫ ſuoꝝ ꝑcuſſus fuiſſet inſanabili ⁊ inuiſibili plaga: eo ꝙ vermes ſcaturibant de coꝛpoꝛe ſuo ⁊ comedebant eius carnes: vt ibidem ad litteram dicitur: cepit ad agnitionem ſui venire diuina cōmonitus plaga ⁊ dixit. iuſtum eſt ſubdituꝫ

4.methaphisice di. Nomina rerum proprie-
tatibus semper correspondent. Et cōmenta-
tor.7.methaphisice.dicit. Qui nescit rem:nul
lum nomen ei imponit. Unde habemus ꝙ
rebus nobis notis tantum nomina imponi-
mus:que nomina proprietates rerum no-
bis significant.patet hec regula. Nam istud
nomen iesus ideo christo fuit impositum qꝛ
saluator omnium eē debebat:⁊ ideo ab effe-
ctu ⁊ proprietate rei saluator iterpretatur:qȯ
nomen Jesus idem significat quod saluator
Similiter istud nomen leo significat quan-
dam maximam potestatem ⁊ vigorositatē i
ip̄o aiali q leo vocat̄. Exēplifica de alijs ꝓut
vis.hoc presupposito peto quid sit aut quid
significet ꝭm proprietatem suam istud no-
men fides:? Et certum est ꝙ Dioni.lib.de.di.
no. eam diffiniens sic ait. Fides est ratio
simplex veritatis per se existētis. Quod si sic
est manifestum est ꝙ simplex dicitur qȯ ca-
ret omni compositione.vnde philosophus se
cundo thopicorum ait. Simplex dico ⁊ nullo
addito propter qȯ concluditur ꝙ cum de ra
tione fidei sit simplex credere:ꝙ nulli licet si-
mul cuȝ fide aliquaȝ habere opinionem vel
dubitationem. Et ꝙ plus est nulli licet de fi-
de pertinaciter querere aliquod ratione ar-
gumentum seu demonstrationem.vel dicas
ꝙ fides dicitur rō simplex veritatis ꝭm Dio
nisi.qꝛ sicut in scientia lib.posteriorum.potissi
ma demonstratio est illa que facit notitiam
veritatis siue conclusionis demonstrate: sic
isto modo in lumine cognitionis fidei: fides
dicitur ratio simplex eo ꝙ ipsa non explicat
veritatem per moduȝ expletionis:sicut ē me
dium in propositionibus ex quibus elicitur
conclusio sed solum veritatem explicat sine vl
lo medio. Et ideo extra de sum.tri.⁊.fi.ca.ca.
firmiter credimus ⁊ simpliciter confitemur
i.sine vllo medio rationis. ¶ Secundo hoc
idem probo ratione superationis. Fūdamen
tum rōnis ponit phs.j.ethi.di. Cuiuslȝ disci-
plinati ē certitudinē rei ingrere ꝭȝ vnūqȯqȝ
genus inquātum natura recipit.pȝ h regula.
Nam logicus in tm̄ debet querere nām ter-
minoꝝ seu veritatē silogismoꝝ inquātum ca
pacitas sue nature ad pdicta se extendē pōt
sumitur asinarius tm̄ onerare asinum debȝ
⁊ non plus q̄ȝ eius natura comode recipere
potest.hoc presupposito certum est ꝙ ea que
sunt fidei sunt omnino supra omnem huma-
nam rationem ⁊ naturam:quod si sic est ma
nifestum est ꝙ nullus potuit aliquando vel
poterit vnq̄ȝ naturalibus rationibus seu ar-
gumentis aliquē articulum fidei etiam mini
mum intelligere seu cōprehendere. Quis na
turali ratione poterit intelligere ꝙ de⁹ fact⁹
sit homo.⁊ ꝙ christus cōceptus sit de spiritu
sancto ex maria virgine:⁊ ꝙ nouem mensib⁹
quem celi ⁊ terra capere non possunt:dei fili-
us in vtero virginis tanq̄ȝ incarceratus fue-
rit ⁊ coartatus:certe nullus. Quis insup na-
turali ratione poterit conprehendere quali-
ter christus in cruce simul ⁊ semel beatus es-
set ⁊ moreretur:certe nullus. Quis etiam na
turali ratione poterit intelligere qualiter sba
hostie ⁊ substātia vini i virtute .5. verborum
transubstancietur in veram substantiam cor
poris ⁊ sanguinis xp̄i: ⁊ hoc in qualibet ho-
stie particula sit ibi totum corpus ⁊ san-
guis christi atqȝ diuinitas:certe nullus. Quis
insuper naturali ratione cōprehendere pōt
qualiter corpus hominis iam mortuuȝ ⁊ in-
cineratum: ⁊ ꝙ plus est in substantia bestia-
rum atqȝ vermiu iam mutatum.possit rein-
tegrari ⁊ reformari atqȝ cum propria cadēqȝ
anima cōiungi atqȝ vniri:certe nullus. Sic
transcurre per oēs articulos fidei. Que om-
nia confirmantur.24.q.i.c. Nō turbatur.vbi
dicitur. Nulla humana ratio pertingit ad ea
que sunt fidei. Ex qua ratione patet ꝙ fides
debet habere omnimodam simplicitatem.ex
quo ea que sunt fidei nulla possunt ratiōe cō
prehendi. ¶ Tertio hoc idem probo ratione
falsificationis ⁊ per similitudinem sic formo
rationem presupposita tamen ista generali
regula ꝙ de similibus idem est iudicium.
Sicut se habet amor ad obiectum amatum
ꝙ ē sūma dei bonitas:sic fides se hȝ ad obie-
ctum creditum ꝙ est simplex dei veritas: Sȝ
cum ꝭm philosophum.8.ethi.triplex sit ami-
cicia propter bonum vtile delectabile ⁊ hone
stum. Et idem philosophus.9.ethi.di.ꝙ sola
amicicia bonorum honestorum laudabilis ē
Et secūdo retho.ait. Amare est bonum vtile
alicuius ipsius gratia. Et ratio quare amor
solum boni honesti ⁊ non boni vtilis delecta
bilis laudatur est qꝛ.9.ethi.ait philosophus.
Qȯ amicis existentibus simpliciter pp bonū
vtile ⁊ delectabile cessātib⁹ hijs cessat amici-

tia. Certuz est q a simili fides vt simpliciter
sit bona circa ꝓprium obiectum non debet
esse ꝓpter aliud.i.ꝓpter argumenta ꝛ rõnes
quia talis fides esset mercenaria: ꝛ ideo defi
ceret deficientibus argumentis ꝛ rationibꝰ:
sed solum debet esse fides ꝓpter se.i.dz velle
esse simplex ꝓpter se sine ptinacia rationum
propter amorem dei. vnde Aug.describens
fidem ait. Fides est deo digna credulitas:et
credulitas digna deo est credere ei ꝓpter se
ꝛ sup oia ꝛ non ꝓpter aliud.glosa etiam sup
verba.2.cor.3.Non q sufficientes sumus co
gnoscere aliqd a nobis ait. Cogitare ē initiū
fidei assentire: aut simpliciter sūme veritati
propter se ꝛ sup oia est eius cõplementuz. pz
ergo ex prefata rõne q fides oio reddit falsa
si pertinaciter querit ꝯfirmari rõnibus de-
monstratiuis ꝛ argumentis. ¶Quarto hoc
idem ꝓbo rõne multiplicationis. Fundamē
tum rõnis ponit phs.j.physi. Inconuenienti
vno assignato multa incõuenientia cõsequū
tur.pz hec regla. Nam si quis comedit rem
summe nociuam qd vtiqz est qddam incon
ueniēs ipsi corpori:statim generat malus hu
mor in eodem corpore. postea vero generat
infirmitas tandemqz subsequit mors. Quo
presupposito: certum est q si quis pertinaci
ter velit de rebus fidei habere ratiões talis
vtiqz incedit in magnū incõueniēs:cuz fides
totaliter abijciat a se oēm rõnem demõstra
tiuam. Post tale incõueniens incidit i mul
tos errores ꝛ hereses:ꝛ tandem subsequitur
eterna pena ꝛ diuina reprobatio. Et q tales
volentes se leuare ad res supnaturales na-
turalibus rõnibus corruant in pessimos er-
rores. ꝛ q peius est in diuinā maledictionē
ꝛ reprobationem.patet. Nam qꝛ lucifer vo-
luit se leuare supra capacitatez sue nature ad
alta ꝛ sublimia dei:statim vt habet Isa.14.
De celo in infernū deiectus fuit:ꝛ omni gra
spoliatus quā habebat. Similr quia Eua
super nām suam se eleuauit: ꝛ ad volendum
scire omnia que sciebat deꝰ: vt habet Geñ.
3.statim a deo maledicta fuit. hic te extende
circa superbos:temerarios:atqz presumptuo
sos:qui volunt intelligere naturaliter seu na
turalibus rõnibus supnaturalem predestina
tionem electoꝝ:ꝛ supernaturalē prescientiaz
ꝛ reprobationē dānatoꝝ. Que omnia si qs
pertinaciter vult inquirere cū tñ sit impossi-
bile necessario vt predictum est,cadit in infi-
delitate:ꝛ proruit in multiplices errores. Et
ideo phs.2.metha.di. Sicut se habet oculus
noctue ad lumen solis:sic se habet intellectꝰ
noster ad ea que manifestissima sunt in nā
Et prouerb.25.dicit. Perscrutator maiesta-
tis opprimet a gloria. Job etiā.xj.c.ait. For-
sitan dei vestigia comprehendes:ꝛ vsqz ad ꝑ
fectum omnipotentē reperies ꝛ excelsior celo
est:ꝛ quid facies:ꝓfundior iferno: ꝛ vnde co
gnosces. Idem quoqz.26.c.ait. Vbi inuenit
sapientia.s.increata:ꝛ quis est locus intelligē
tie.s.intellectus increati: vt.s.secreta sapie in-
create intelligat:ꝛ seqt. Abscōdita est ab ocu
lis oiuz viuentiū. Greg.isup sup verba Job
16.vz.Cum vix paruam stillam sermonū ciꝰ
ceperimus magnitudinē troni eius qs pote
rit intueri:ꝛ ait. Totum quicqd de deo in ꝑ
senti vita intelligere possumus est quasi que
dam stilla liquoris. Auicēna insuper.6.natu
ralium.lib.5.ꝛ.c.5.ait. Res dei altissimas ꝛ
subtilissimas non potest intellectus compre-
hendere:quia excedūt eum.que vero sunt de
bilis esse vt mā motus ꝛ tempus:aliqñ ē dif
ficile intelligere:quia sunt debilis esse. Pro
inde qꝛ phi volebant de oibus rõnes demō
stratiuas hr̄e:ideo i diuersos errores cecide-
runt. Nec mirū si in tantos errores superbi
ꝛ infideles cadūt cū ꝛ etiā Aug.qui erat ma
ximi intellectus:vt pz in lib. retractationum
in multis errauit. Silr magister sen.i mult
a theologis reprobat: q tñ errasse non dicūt
quātū ad diuinā reprobationē: eo q eorum
dicta ꝛ snias eccl'ie catholice que oiuz erroꝝ
est magistra supposuerūt. Pretermitto etiā
errores Origenis quos quasi inumerabiles
recitat Hieronymus in epl'a ad Desideriū
de doctoribus ecclíasticis. Et i epl'a ad Vi-
gilantium. Et pro huius rõnis conclusione
si in predictos errores non vis euenire tene
sententiā Hieronymi in epl'a ad Vigilātiū
dicentis. Nō est paꝝ inquit scire qd nescias
prudentis hois est nosce mensurā suam nec
zelo diaboli concitatū imptire sue cūctū or-
bem testem facere:nec est eiusdem hois ꝛ au
reos nūmos ꝛ scripturas probare ꝛ degusta
re vna ꝛ ꝓphas vel apl'os legere me laceras
scm̄ frēz Oceanū in culpā herescos vocas in
eā iniuriā patientis tuli:ipietatem ꝯtra deuz
ferre non potui. De sacris igitur litteris ꝛ fi
de disputantem non lz Aristotelis argumē-
ta congrere:nec ex flumine tuliane eloquētie

ducēdus est riuulus: nec aures Quintiliani
flosculis ⁊ scolari declamatione mulcēde sūt
pedestris ⁊ quottidiana ⁊ nulla lucubratiōe
redolens oratio necessaria est que rē explicet
sermonē ediscerat obscura manifestet in ver
borum compositione frondescat sint alij di-
serti laudant vt volunt ⁊ inflatis buccis spu
manda verba trutinent. Mihi sufficit sic loq
vt intelligar: ⁊ vt de scripturis disputans scri
pturaꝝ inuam simplicitatē: null⁹ hō excepto
Christo qui ob nostrā salutem carnē digna-
tus est induere: plenam habuit de fide sciam
⁊ certissimā veritatē. Deniqꝫ apl's. Ex pte co
gnoscit ⁊ ex pte ꝓphat ⁊ nunc ꝑ spēm videt ⁊
in enigmate ⁊ ſm ꝙ oꝫ errare nescire nos
decet q2 cū venerit qd̄ pfectum est euacuabit
qd̄ ex pte est. h ibi. Patet ex prefacta ratiōe
qualiter fides si non hēat simplicitatē sꝫ per
tinacem inqsitionē rōnum seu argumentoꝝ
facit hoiem incurrere in errores innumera-
biles atqꝫ multiplices. ¶ Quinio hoc idem
probo rōne vituperationis. s. dei. Fundamē
tum huius rōnis ponit phs. 5. politico. dicēs
Contrarie cause ꝯtrarioꝝ effectuū sunt cau-
satiue. patet hec regula. Nam ignis ⁊ aqua
cum' sint cause ꝯtrarie ꝓducūt ꝯtrarios ef-
fectus. vꝫ caliditatē ⁊ frigiditatē. Quo p̄sup-
posito: certū est ꝙ sicut quis honorificat p̄nci
pem si simplici verbo credit absqꝫ cautione
pignoris iuramenti seu fideiussoris. Econtra
ignominiā ⁊ vituperiū ei facit si simplici ei⁹
verbo credere nolit: quod etiam cuilibet viro
note bonitatis ⁊ sufficientis facultatis mole
stissimū esset: si ipsius verbo non simpl'r cre-
deretur. Sic a fili deum summe honorat et
glorificat: qui sine cautione argumentoruꝫ et
rōnum credit simpliciter oibus his que sunt
fidei ꝓpter deū. Ecōtra vero ipsi regi eterne
glorie qui nec fallere pōt facit maximā igno
miniam ⁊ vituperiū qui non simpl'r vult cre
dere verbis eius sine causatōe rōnum seu ar
gumentoꝝ quā querunt gentiles phi ⁊ paga
ni: seu sine causatōe signoꝝ que querūt iudei
de qbus. j. corin. j. dicit. Iudei signa petunt et
greci sapientiā querūt. Quātum ergo dn̄s
i hoc vituperet ⁊ offendat. patet ex hoc: quia
Matth. 16. c. Cuꝫ pharisei ⁊ saducei tēptātes
Christum signū de celo quererēt. Rn̄dit eis
generatio mala ⁊ adultera signū querit ⁊ si-
gnum non dabit eis nisi signuꝫ Ione ꝓphe
⁊ relictis illis abijt. Item Matth. 17. c. dixit
iterum xp̄s. O generatio incredula ⁊ ꝑuersa
vsqꝫquo ero vobiscū vsqꝫquo patiar vos ⁊c.
Ne igitur xp̄ianus deum vituperet ⁊ igno-
miniam faciat dn̄o nostro Iesu xp̄o dꝫ sim
pliciter credere oibus his que sūt fidei ⁊ nul
lā de eis prorsus pertinacem querere rōneꝫ.
¶ Sexto etiam ꝓbo rōne laudationis ꝙ fi-
des debet esse simplex sine inquisitiōe rōnū.
Nam talis sic simpliciter credens est dign⁹
maxima laude. Fundamētum rōnis ponit
phs. 2. ethi. di. Virtus consistit circa bonum
⁊ difficile: q2 virtus ⁊ ars semꝑ sunt circa dif
ficiliora. patet hec regula. Nā q2 castitas hēt
difficultatē in cōseruatione sui: ideo castitas
dicitur summe virtuosa: ⁊ quāto impugna-
tionis maioris est in virginibus: tanto ma-
ioris est laudis ⁊ virtutis. Quo presupposi-
to: certū est ꝙ sicut non est virtuosum' videre
lucidum seu aliquid facile agere: sic nec cre-
dere qd̄ manifeste est ꝓbabile seu certificatū
demonstratiuis rōnibus est laudabile. Sed
vtiqꝫ virtuosum est ⁊ laudabile dignissimuꝫ
fidem simpl'r credere. ideo in his que sensus
seu ratio non cōprehendit q̄ꝫ maximū ē cre-
dere simpl'r deo in his que sensus vel ratio
videtur oio dissuadere sicut fecit Abraam de
quo legitur Ro. 4. ꝙ contra spem in spē cre
didit. vbi glo. ait. Prior spes ſm nāꝫ fuit dū
iuuenis ex iuuencula ſm nāꝫ spirauit sobolē
nec tn̄ habuit. Modo cōtrarium illi spei spe
rauit: dum vetulus de vetula sterili simplici
ter credidit generare heredeꝫ. Et certe non
tm̄ simpl'r credens est dignus laude vt patet
sed etiam in maxima pfectione pficit. Qd̄ ēt
sic pꝫ. Nā Matth. 16. c. dn̄s dicit. Qui vult
venire post me. s. i pfectione vite: ab. s. ipsum
glo. s. quantū ad ꝓpūm sensum: ⁊ quātuꝫ ad
propriā voluntatē. Quo presupposito cū nul
la sit maior abnegatio q̄ꝫ contra nām ⁊ rōeꝫ
violenter subijcere per voluntatē intellectui
his que sunt fidei. Sequit ꝙ quātum qs ꝓ-
prio sensui detrahit tn̄ intellectū suū de diui
nis capatiorē facit. Sicut etiā qdam sapiēs
de ꝓpa voluntate dicit. Tm̄ inquit veritati
adijcies quātum ꝓpe voluntati detraxeris.
¶ Septimo deniqꝫ hoc idem ꝓbo ratione
diminutionis. s. meriti. Fundamentum ra-
tionis ponit phs. j. lib. de plantis dicēs. Dis
pars remota a suo toto diminuit tm̄ totum
patet hec regula. Nam cum brachiū sit ps
corporis si precidatur ab ipso corpore ē certū

ꝙ diminuitur pfectio ipsius corporis. Quo presupposito manifestũ est ꝙ cũ homo assentit deo in his que non sunt sensui manifesta nec per se nota intellectui: nec violentia necessaria ꝓbationis rõnum ostensa maximũ hꝫ meritum eo ꝙ in predictis est simplr libera assensio voluntatis. Qđ si sic est: ergo assensio seu creditio qua homo assentit vel credit vel manifestis sensui vel per se notis intellectui: vel necessario ꝓbatis rõnibus non mõ meritum diminuit imo meritũ non habet. Et ratio est quia talis assensio est coacta: et coacta seruitia ſm Aug. non sunt meritoria nec deo placent. Et ideo Greg. in quadam omelia super verba Joan. 20. videlicet. Cum esset sero die illa ait. Fides non habet meritum cui humana ratio prebet experimẽtuꝫ Et vt melius appareat qũo ratio iducta meritum diminuat. sciẽdũ est ꝙ tria genera credentium inueniunt vt dicit Ugo. de sancto Vic. in suis sententijs. Quidam eni fideles sunt qui sola pietate credere eligunt: quod tñ vtrum credendũ sit vel non rõne non comphendunt. Alij puritate corporis ꝛ mundana conscientia interius iam gustare incipiũt qđ fide crediderunt. Alij rõne approbant quod fide credũt. In pmis sola pietas facit electionem. In scđis puritas ꝯscie apprehendit certitudinem intelligentie. In tertijs aũt ratio adiungit approbationem ꝛ ponit exemplum Pagani inquit in plures partes vnitatem scindunt diuinitatis. Iudei saluatorem non recognoscunt. In his omibus mens fidelis fluctuat ꝛ nisi pietate crederet fortassis abiecta veritate falsitatem sequeret. Ex quibus verbis põt colligi ꝙ ratõ adducta ad ea que sunt fidei: qñqꝫ diminuit meritũ: qñqꝫ auget Ad cuius euidentiã nota ſꝫ Tho. 2. 2. q. 2. ar. 10. ꝙ ratio humana ad ea que sunt fidei põt se hr̃e ad voluntatem credentis duplr. Uno modo sicut precedens: puta cũ quis nõ vult credere: vel non habet ꝓmptam voluntateꝫ ad credendũ nisi rõne humana induceret: et talis ratio diminuit meritũ ſm Greg. vbi supra. Scđo modo vt sequẽs voluntatẽ credentis: vt puta cũ homo ꝓmptã voluntatem habet ad credendũ: ꝛ ex hoc diligit veritateꝫ credẽdi: ꝛ super eam cogitat ꝛ amplectitur si quas rões ad h̃ inuenire põt: ꝛ tunc humana ratio meritum fidei non excludit ſꝫ poti⁹ auget. Et ratio est ſm eundem Tho. in. 3. di. 24. ar. 3. q. 2. quia ea que sunt fidei ꝛ si supra rationẽ sunt: non tñ contra rationem. Et iõ querere ea que sunt supra rationem non est vituperabile sed laudabile: quia homo debꝫ se ad diuina erigere quãtum potest. dic̃ phs 10. ethicoꝝ. Qđ cõfirmans Ric. in ꝓhemio pmi sen. q. 7. in solutõe pmi argumẽti respõdens ad verba Greg. s. fides ñ hꝫ meritũ ꝛc̃. dicit ꝙ illa argumentatio seu ratio que ꝓcedit simplr ex articulis fidei nõ euacuat meritum fidei nec minuit: qꝛ talis ratiocinatio est in virtute luminis fidei. vnde de tali argumentatione non debet intelligi auctoritas Gregorij sed de ratiocinatione que procedit ex principijs cognitis in lumine naturali. Talis enim euacuat meritum fidei cum sibi homo principaliter innititur. Et ꝓpter hoc rationes fidei meritum non diminuunt sed augent. Sicut enim dicitur Eccle. 24. Qui elucidant me. s. fidem per rationes probabiles sed non demonstratiuas vitam eternam habebunt. Oppositum vero esset si quis nollet se fidei subijcere nisi haberet rationes naturales: qm̃ talis non tm̃ non habet merituꝫ eterne vite. Sed indubitanter habet meritũ eterne pene. Ex predictis septem rationibus patet expresse qualiter fides vniuscuiusqꝫ dꝫ esse simplex: ꝛ sine pertinaci inquisitione naturalium rationum. ¶ Tertio hoc idem ꝓbo distinctiõibus. Nam Ricar. in ꝓhemio pmi sen. q. 7. querit an modus procedendi ĩ sacra scriptura. s. argumentatiuus debeat eẽ per naturales rationes seu demonstratiões ꝛ respondit di. ꝙ modus procedendi in sacra scriptura seu in his que sunt fidei propter sui amplitudinem est multiplex. Nam alicubi procedit precipiendo: alibi probibendo: alibi cõminando: alibi promissionibus alliciendo: alibi inducendo: alibi virtutem de deo ꝛ de eius effectibus simpliciter narrando: ꝛ alibi arguendo. Non tamen arguit ad probãduꝫ sua principia que sunt articuli fidei sicut nec certe scientie. Sed ex his arguit ad ꝓbãduꝫ alia. vnde aliquãdo probat vnum articuluꝫ per alium. Proinde pme ad corin. 15. c. apl's Ex resurrectione Christi procedit ad probãdum cõmunem resurrectionem omniũ. di. Si xp̃s resurrexit ꝛ nos cuꝫ ipo resurgem⁹ Iste autem multiplex modus arguendi seu ratiocinandi non derogat perfectioni fidei ꝛ merito cuius eo ꝙ omnes isti modi argu-

unt simile per simile.s.obiectum supernatu-
rale per rõnem supernaturalem. Et pncipa
liter inspiciunt diuinã inspirationẽ:z iõ talis
modus arguendi oibus concessus est tã ad
profectum meriti q̃ʒ ipsius fidei. Argumẽta
autem z rões que procedũt simplr ex prin-
cipijs cognitis in lumine naturali:nullus dʒ
pertinaciter ingrere cũ sua fide:aut velle hre
cum talia euacuent meritũ fidei z destruant
de directo ipsam fidẽ. Ex qua distinctiõe pʒ
qualiter vera fides oio a se rões demõstra
tiuas reijcere debet. Aliam distinctõeʒ põit
idem Ric.in phemio pmi sen.q.j.in solutõe
pmi argumẽti sup illa verba Ecclesia.3.Al-
tiora te ne quesieris di.q altiora querẽ põt.
tripliciter intelligi. Vno modo in spũ diabo
lico:z sic quesierunt altiora se multi heretici.
Alio modo in spiritu humano z sic querunt
multi presumptuosi z curiosi christiani:qui z
si fidem xpi teneant:volunt tñ per rationes
secreta fidei atqʒ ipsius dei inuestigare:q tñ
est impossibile. Alio modo in spiritu diuino
z sic quesierunt altiora se viri theologici:z ẽt
querunt hoies simplr catholici: non propter
fidei dubitationẽ:sed pter maiorem pfectũ
z ɔfirmationẽ ipsi⁹ fidei. Primo igit modo
z scdo intelligit imo oibus precipit. Altiora
te ne quesieris. Sed triplici modo oibus cõ
ceditur q querant altiora se:vnde ibidẽ sub-
dit plurima sup sensuʒ hois ostensa sunt tibi
Ex quibus etiã distinctionibus pʒ quõ fides
debet esse simplex sine inquisione alicuius
demonstratiue rõnis. ¶ Quarto hoc ideʒ p
bo similitudinibus. Prima silitudo ponitur
Exod.20.c.vbi precipit deus. Si altare lapi-
deum feceritis mihi non edificabis illud de
sectis lapidibus. Si aũt leuaueris cultrũ tuũ
super eo polluet.h ibi glo.ait. Quid p cultruʒ
nisi acumen ingenij intelligit qd sup altare
fidei nequaq̃ʒ leuatũ est ne ingeniũ nostrum
in his que fidei sũt auctoritati sacre scripture
pferamur:q2 sic pferẽdo oio pollueret. Qua
similitudine aut figura patet expresse: qualr
intellectus volens per nales rões ea q̃ sũt
fidei intelligere oio polluit diuersis erroib⁹
infidelitate:superbia atqʒ temeritate. Accipe
aliam silitudinẽ de sagitta. Nam sagitta si
nimis vltra metam baliste vel ex protrahat
semper reprehensibilis est z facit errorẽ. Si
vero nec supflue nec diminute ptrahat lau-
dabilis est:z attingit mediũ signi. Sic a sili

dico de fide. Si quis parʒ dubitat aut debilẽ
opinionẽ habet de fide: aut nimis z supflue
inuestigare velit ea que sunt fidei talis vtiqʒ
necessario incidit in varios errores. z p ɔñs
non attingit obiectum fidei desideratuʒ. Si
aũt aliqs simplex credit nihil dubitans de fi
de:nec supfluas rões de ea hre volens tal
necessario attingit obiectum desideratũ q ẽ
veritas increata. Accipe z tertiam silitudinẽ
Si enim aliquis magister optimus doceret
de scia sua z aliquis rusticus narraret q
non ita esset sicut ille doceret eo q ipse nõ in
telligeret:nõne talis rusticus in cõspectu dei
z hominũ stultissim⁹ imo psumptuosissim⁹
censeret:certe sic. Quo presupposito dico q
cum intellectus angeli magis excedat intel-
lectum optimi phi:q̃ʒ intellectus phi optimi
intellectum rustici. Certum est q stult⁹ imo
stultissimus esset phs si nollet credere z fidẽ
adhibere omnibus his que angeli docerent
Multo aũt plus multũ stultissimus est xpia
nus si nolit credere ea que deus per pphas
suos dixit z docuit:q2 pme Pe.j.c. dr. Spũ
sancto inspirati locuti sunt sancti dei hoies.
Et ideo non imerito tales increduli z presũ
ptuosi a deo eternaliter reprobant. Ex qbus
silitudinib⁹ etiã pʒ qualr fides debet eẽ de-
corata simpliciter atqʒ penitus semota ab oi
naturaliũ rõnũ temeritate. ¶ Quito deniqʒ
hoc idem pbo exemplis. Quãuis eni fides ñ
assentiat pme veritati pncipalr ppter rões
tñ rões pñt esse introducte. Sed postq̃ʒ in-
troducta fuerit ratio dicat quilibet sic dixert
samaritani mulieri samaritane Jo.4.c. Jaʒ
non ppter tuam loquellam credim⁹. ipsi.n.
audiuimus z scimus:q2 ipse est saluator mũ
di. Quo exemplo dat intelligi q vbi est pre-
sentia vere fidei:ibi est ois simplicitas in cre
dendo:etiam sine testimonio rõnum seu ar-
gumentoꝝ. Aliud exemplum habemus de
Ipocrate z Pictogora:qui oibus discipulis
suis hanc legem dederunt vt nũq̃ʒ eẽnt ausi
in sententijs suis z doctrinis interrogare:
propter qd si eẽt pro rõne dicentis auctas.
Qd si sic fuit in illis quãto magis auctas di
uina seu spũs sancti p firma rõe hñda ẽ: Ex
pfacti igit auctib⁹:rõib⁹:distinctõib⁹:silitudi
nib⁹:z exẽplis pʒ.q ad pfectionẽ fidei necia ẽ
sexta circũstantia que dicit circũstantia inq-
sitionis vt.s.qsq̃ʒ habeat fidem simplicẽ sine
pertinaci inqsitione naliumʒ argumentorum

atqȝ alicuius rõnis demonstratione. quam vere fidei circũstantiam nobis cõcedat paraclitus illustrator cordiũ:qui cum patre ꝛ filio viuit ꝛ regnat deꝰp infinita scl'a scl'oꝝ.Amẽ.

Feria tertia post dñicaȝ de passione. Jteꝝ sermo de integritate sacratissime fidei.

m E autez odit

mundus:q: ego testimoniuȝ perhibeo de illo:q: opa eius mala sunt. Scribũtꝰ h verba Jo.7.c.ꝛ in euangelio occurrentis ferie. Post sacri euãgelij litteralẽ ꝛ moralem expositionẽ humanissimi ciues:exquo vt claruit in precedenti sermone sufficienter vidimus declarationeȝ sexte circũstantie ad integritatẽ vere fidei necessarie:que dicta fuit circũstãtia inquisitiõis habemꝰ hodie videre declarationeȝ septime circunstantie:cuius circunstantie declaratio talis erit.

De septima circũstantia ad integritatem vere fidei necessaria:que dicitur circũstantia obiectionis.

s Eptima igiꝉ circũstantia ad integritatem vere fidei necessaria dicitꝰ circunstantia obiectionis. Non eni suf ficit ad hoc vt qs habeat verã fidem ꝙ oia opa fidei opeꝉ vt in precedentibus mõstratũ est:sed oȝ vt qsqȝ faciat talia opa fidei bono fine:bono respectu:bona cã siue aliquo bono obiecto. Quia si qs faceret simul oia bona q̃ fecerunt oẽs sancti:que fecit virgo Maria: imo que fecit xp̄s:ꝛ nõ faceret cũ debito fine ꝛ obiecto nihil ei ꝓficeret ad saluteȝ. Et qm̃ vt hꝛ.2.de aia.ꝛ.2.physi. Omne agẽs ſm ra tionẽ agit ꝑpter finem seu aliud aliqđ obiectum:fines aũt ꝛ obiecta sunt diuersi: prout dicit phs.j.ethi. Hinc ẽ ꝙ diuersi opãt diuersis modis moti a diuersis finibꝰ aut obiectis. Nouem igitur sunt obiecta seu fines propter que diuersi operantur.

Primum dicitur obiectum creditionis.
Scõm dicitur obiectum defectionis.
Tertium dicitur obiectum confusionis.
Quartum dicitur obiectum afflictionis.
Quintum dicitꝰ obiectum retributionis.
Sextum dicitur obiectum coactionis.
Septimum dicitur obiectum laudatiõis.
Octauum diciꝉ obiectum bonificationis.
Nonũ dicitur obiectũ honorificationis.

Primũ obiectuȝ respectus vel finis quo aliqui multa bona opa in hac vita faciunt ꝛ opantur dꝛ obiectũ creditiõis seu extimationis. Qm̃ enim multi ꝑut dicit phs.j.ethico. ꝛ theologi in.4.di.49.non credũt aliam esse vitam futurã nec felicitatẽ post hanc momẽtaneã:hinc est ꝙ tales extimant felicitatẽ solum esse ponendã in voluptate p̄ntis vite: et propter hoc faciunt multas iustitias ẽt morales:obseruant insup infectis suis prudẽtiã fortitudinẽ:atqȝ temperantiã:vt diutius hac p̄nti voluptate pfruãꝉ. Et de talibꝰ opantibꝰ ex hoc obiecto ꝛ fine.dicit Lactã.in.2.di.inst. circa pnci. Nam dum nonnulli cristimant nos deo non esse cure:nec post mortẽ esse futuros totos se humane prudentie atqȝ libidinibus addiciũt:ꝛ dũ sibi licere putãt hauriendis voluptatibus scientꝭ incumbunt:per quas imprudenter laqueos eterne mortꝭ incurrunt. Sed nota ꝙ opa taliũ hoc obiecto aut fine opantiũ non sunt vera opa fidei seu grata ꝛ meritoria. imo taliũ opa q̃uis sint moralia inutilia sunt:quod tripliciter probo. Primo auctc. Scđo rõne. Tertio silitudine. Primo ꝓbo auctẽ Aug.lib.5.de ci. dei.c.20.dicentis. Solent inquit phi q finem boni humani in ipsa virtute constituunt ad i gerendũ pudorẽ qbusdam phis qui virtutes cõprobãt: sed eas voluptatis corporalis fine metiunꝉ ꝛ illam p seipsam putãt appetendã Jstas ꝑpter ipsam tabulã quandam nobis pingere vbi voluptas in regali sede quasi delicata qdã regina ꝯsideat eiqȝ virtutes famule subijciant obseruãtes eius nutũ vt faciant qđ illa ipauerit:q̃ prudẽtie iubeat vt vigilanter ingrat qũo voluptas regnet ꝛ salua sit.iustitie. Jubeat vt p̄stet beneficia:q̃ potest ad cõpandas amicitias corporalibꝰcõmodis nec̃ias nulli facit iniurias:ne offensis legibꝰ voluptas viuere secure nõ possit. Fortitudini iubeat vt si dolor corpori acciderit q nõ cõpellat in mortẽ teneat dñam suã.i.voluptatẽ fortiter in animi cogitatiõe:vt p deliciaꝝ pristinaꝝ suaꝝ recordationẽ mitiget p̄ntis doloris aculeos.tẽperãtie iubeat vt tm̃ capiat alimentoꝝ:ꝛ si q̃ delectant ne p imoderationẽ noxiũ aliquid valitudineȝ turbet:ꝛ voluptas

quā etiā in sanitatē corporis epicurrei mari
niā ponūt grauiter offendat. Ita virtutes cū
tota sue glia dignitatis tāq̄ ipiose credāt et
ihoneste mulierculē seruiūt voluptati. Nihil
hac pictura dicūt esse ignominiosiꝰ ⁊ defor-
mius: ⁊ ꝙ vnus ferre bonoꝝ possit aspectus
⁊ veꝝ fatent. hec ille. ¶ Scđo ꝓbo rōne fal-
sificationis. ꝙ oia bona opera que fiūt sim-
pliciter ex obiecto felicitatis pn̄tis vite non
sunt opera vere fidei: s3 prorsus sunt inutilia
ad salutē. Fūdamētū rōis pōit phs. 6. eth. di.
Error in fine facit errorē in oibus his q̄ sūt
ad finē3. patet hec regula. Nam si medicus
ignorat finem infirmitatis: per ɔn̄s errat in
omni ɔsilio ⁊ opere suo: dans oēs falsas et
erroneas medicinas infirmo. Quo presup-
posito: certum est ꝙ finis ⁊ obiectū humane
felicitatis nihil aliud est q̄ꝫ visio clara ⁊ frui-
tio ipsius essentie dei. dicente Aug. Et reci-
tat magister in. 2. dist. j. Creauit deus creatu
ram rōnalem ⁊c. Et ꝙ deus sit simpliciter
obiectū humane felicitatis p3: q2 f3 Augu. et
experientia docet: nihil deo minus pōt capa
citatem aic rationalis adimplere. Q̄ð si sic ē
ꝙ deus solus sit obiectū humane felicitatis:
si qs ponat in alio felicitatē q̄ꝫ in deo: talis ꝓ
fecto errat in fine ⁊ obiecto. ꝙ si errat in fine
ergo sequit̄ necessario ꝙ oia eius opera sunt
falsa ⁊ erronea. ⁊ per ɔn̄s inutilia ad salute3
Et ɔfirmat̄ ista ratio. Nam phs. j. ethi. di.
Sicut se h3 signum ad sagittantes: sic se hēt
finis ad operantes. Sed manifestū est ꝙ scđa
varietate ⁊ falsitate in signo: fit etiam varie-
tas ⁊ falsitas in sagittando. Sic a sil̄i posita
varietate: imo falsitate in obiecto btitudinis
necesse est ꝙ sequat̄ etiā falsitas in oibꝰ operi
bus humanis etiā si moralia sint. Proinde
28. q. j. c. oēs. §. ex his. dicit̄. Vbi enim deest
vera cognitio eterne ⁊ incōmutabilis verita
tis falsa virtus est etiam in opibus moralibꝰ
Item. j. q. j. c. cum Paulus. dicit̄. Cū Paulꝰ
dicat ꝙ fundamentū aliud nemo pōt ponē
preter illud qđ positū est. v3 Jesus xp̄s. ɔse-
quenter ꝓbat̄ ꝙ vbi xp̄s non est fundamen
tum nullū ibi pōt esse boni opis edificiū he-
reditatis. hec ibi. ¶ Tertio hoc idem ꝓbo si-
militudine. v3 ꝙ errans in vero obiecto qđ
deus est: eius opa oio inutilia sunt ⁊ vitupa
bilia. Regula est gn̄alis tam phoꝝ q̄ꝫ cano-
nistaꝝ. ꝙ de similibus idem datur iudicium

Quo presupposito Tho. 2. 2. q. 10. ar. 4. querit
An iudeus sarracenus vel alius infidelis in
omni actu ⁊ opatione sua peccatū cōmittat:
vel aliqđ meritū habeat: ⁊ rn̄dit ꝙ peccatum
mortale tollit gr̄am gratum facientē. nō aūt
totaliter corrumpit bonū nature. Vnde cu3
fidelitas respectu falsi obiecti sit qđdā mor-
tale peccatū: certu3 est ꝙ infideles gratia dei
carent: l3 in eis remaneat aliqđ bonū nature
⁊ ex hoc nō pn̄t opari aliqua opera siue vo-
luntate siue amore siue aliquo actu que sint
meritoria. Et rō est: q2 f̄m phm. 8. phyfi. Cor
rupto priori corrumpunt̄ ⁊ oia posteriora: iō
oblata gr̄a que actus oiu3 virtutū informat:
sequit̄ ꝙ nullū opus coꝝ ē meritoriū: ⁊ vltra
hoc in ope suo qđ habitu vel actu opant̄ ex
obiecto infidelitatis iugiter peccāt. vn̄ glosa
sup verba ad Ro. 13. Omne ꝙ nō est ex fide
peccatū est. Omnis infideliū vita peccatū ē
⁊ ponit̄ iste tex. 28. q. j. c. oēs. §. ex his. h̄ Tho.
Ex qua distinctione p3: sicut nullus infidelis
in oibus opibus suis pōt aliqd mereri respe
ctu falsi obiecti qđ sit dei gr̄a dignu3. ⁊ vltra
hoc in omni actu suo ad infidelitatē quo de
directo nouū peccatū cōmittit. Sic nec aliqs
alius siue sit xp̄ianus: siue infidelis q credit
simpl'r obiectū humane felicitatis cōsistere i
pn̄ti vita ⁊ non in futura: pōt aliquid mereri
apud deū in oibus opibus suis moralibus.
Et vltra h̄ tot peccata cōmittit quot opera
moralia dirigit simpl'r sub obiecto pn̄tis feli
citatis. O quot dn̄i terraru3: o quot duces: o
quot barones ⁊ imparores: o quot curiales:
o quot increduli xp̄iani viuūt simpl'r sub spe
⁊ obiecto pn̄tis felicitatis: quoꝝ oēs virtutes
seu opa in coꝝ morte falsa ⁊ erronea appare
bunt. Et sic p3 pmū obiectū creditiōis. ꝙ cū
non sit veꝝ obiectū fidei: nullꝰ ꝓpter illđ d3
operari aliqđ. Scđm obiectū respectus vel
finis quo aliq multa opa bona in hac vita fa
ciunt ⁊ opātur dr̄ obiectū defectiōis. Multi
tunc quippe qui ⁊ si credant in vero obiecto
fidei qđ deus est: tn̄ ꝓpter illud obiectū ⁊ il-
lū finē pauca ⁊ minima bona opant̄. Et eō
magis ardua ⁊ maxima opa faciūt pro obie
cto alicuius auaricie atq3 mūdane cupidita-
tis q̄ꝫ pro obiecto diuine maiestatis. De qbꝰ
Greg. in moral̄. ⁊ ponitur. 47. di. c. Oēs. ait
Omnes huius seculi dilectores in terrenis
rebus fortes sunt in celestibus debiles. Nā

pro temporali gloria vsq̄ ad mortem sudare appetunt:⁊ pro spe ꝑpetua:nec pax quidem in labore subsistūt:pro terrenis lucris q̄slibet iniurias tollerāt:⁊ pro celesti mercede vl' tenuissimi verbi ferre ꝯtumelias recusant: terreno iudici tota ēt die assistere fortes sunt.in oratiōe vero corā deo vel vnius hore momēto laxant:sepe nuditatē: deiectionez: famēq̄ pro acgrēdis diuitijs atq̄ honorib⁹ tollerāt ⁊ eaꝝ reꝝ spe per se abstinentiā cruciant: ad quas adipiscendas festināt.supna aūt laboriose querere tanto magis dissimulant: q̄to magis ea retribui tardius putant.hi itaq̄ q̄i malaꝝ arboꝝ more deorsum vasti sunt sursum angusti:q: fortes in inferiorib⁹ subsistūt sed ad supiora deficiūt.hec ille. Peto igitur an opa taliū q plura faciunt pro obiecto mūdi:q̄ ꝓ obiecto dei:corde:ore:⁊ ope:sint grata ⁊ meritoria:⁊ salutifera in conspectu dei ⁊ sint opa vere fidei? Clamans rūdeo q̄ non. Nam q̄sq̄ etiam seculares pretermitto religiosos tenet saltē habitu ⁊ affectu plura opa facere pro obiecto dei q̄ pro obiecto mundi qđ q̄ntupliciter ꝓbat. Primo auctoritate. Scđo rōne. Tertio exemplo. Quarto argumento. Quinto figura. ¶ Primo probo auc̄te q̄ plura quisq̄ tenet facere ꝓ obiecto dei q̄ pro obiecto mundi. Nam Mat.6.c. precipit dn̄s. Primū querite regnū dei ⁊ iustitiam eius:⁊ hec oia adijcient vobis. Et ibidem ait dn̄s nobis. Ne solliciti sitis aie vr̄e quid manducetis:neq̄ corpori vestro quid induamini:nonne aia vestra plus est q̄ esca:et corpus plus q̄ vestimentū? Nolite ergo thesaurizare thesauros in terra vbi ⁊c̄. ¶ Scđo hoc idem ꝓbo rōne superationis. Fundamētū rōnis ponit ph̄s.j.ethicoꝝ.⁊.3.topico. In bonis semp eligibilius est qđ est melius ⁊ plura bona potius q̄ pauciora.p3 hec regl'a. Ecce si q̄s preponit tibi vnam vnciā auri ⁊ alteram argenti:certe preeliges potius aurū q̄ argentum. Item si q̄s tibi preponat.x.libras auri ⁊ alius.xx.citius eliges.xx.q̄.x. Quo ꝓsupposito.certū est q̄ bona spūalia ⁊ celestia sunt meliora incōpabiliter q̄ bona tpalia:eo q̄ sunt pertinentia ad ipsam aiam ad cultū diuinū ⁊ ad acgrēdū infinita ⁊ eterna bona regni celorum.ergo ꝑ ꝯsequens q̄sq̄ tenet se exercere in spūalibus bonis ⁊ illa preeligere q̄ in terrenis diuitijs. Et ꝯfirmat ista ratio Nam ph̄s.9.ethi.dicit.Denominatio semp fit a nobiliori.⁊ Cōmentator sup.8.physi. di. Nomen per ꝑus dicit de forma.Deinde de cōposito:ex ꝯn̄ti vero de mā̄.Et hoc presupposito q̄ denoiatio semp fit a nobiliori:⁊ actus prius dicit de forma q̄ de mā̄:certū est ſm ph̄m.2.de aia q̄ homo compositus ē ex duabus:v3 mā̄ ⁊ forma:siue corpore ⁊ aia:et homo magis denoiat homo ex parte aie q̄ ex parte corporis.vnde ph̄s.9.ethi.ait. Hō ē maxime intellectus:⁊ rō. Qđ si sic est q̄ hō denoietur prius ex aia ⁊ rōne q̄ ex ipo corpore:manifestū est q̄ prius d3 ꝑponi anime obiectum ⁊ bonum suum q̄ corporis sicut cibus magis preponitur domino q̄ seruo.S3 obiectum anime que est spiritualis:sunt bona spiritualia.obiectum vero corporis quod est quid materiale sunt bona materialia:igit cum anima vt patet sit nobilior corpore. concluditur pro tanto q̄ res spirituales concernentes ipsam animam per prius amāde sūt eligende ⁊ querende q̄ res transitorie ⁊ temporales concernentes conseruationez corpis mortalis ⁊ ipsius delectationem.O igit auare:o cupide:o amator diuitiaꝝ:o luxuriose: q plus te occupas in terrenis ⁊ carnalibus bonis:q̄ in virtutibus ⁊ operibus spiritualib⁹ scito q̄ nisi chartā reuoluas.i. q̄ violentiam plus tibi non facias in querendo spiritualia bona q̄ terrena:nunq̄ poteris regnū celoꝝ ingredi.Qđ confirmans dn̄s Matth.xj.dic Regnum celorum vim.p.⁊ vi.r.illđ. Et Hieronymus ad Eustochium ait. Nisi vim facias:celorum regnum non capies:nisi pulsaueris importune panem non accipies sacramenti:an non videtur tibi grandis violentia cum caro concupiscit esse quod deus: ⁊ illuc vnde angeli corruerunt: angelos iudicatura velle cōscendere? Egredere ergo paulisper e corpore ⁊ ob presentes labores ante oculos tuos depinge mercedem quā nec oculus vidit:nec auris audiuit:nec i cor hominis ascēdit. hec ille. Ad quā violentiam faciendam hortatur dominus Matth.7.di. In terra ꝑ angustam portam.s.spiritualium virtutum: quia lata est porta ⁊ spaciosa est via.s. mundane cupiditatis que ducit ad perditionem et multi intrant per illam q̄ angusta porta ⁊ arta via que ducit ad vitam ⁊ pauci sunt qui inueniunt eam. Proinde Ambrosius super Lucam ait. Indecorum est solicitare de cibo et vestimento corporis cum possis

habere regnū:quasi dicat. O xp̄iane tu cec⁹ es quādo te occupas in rebus caducis ⁊ terrenis:in eo tempe in quo posses p aliqđ paruū ⁊ spirituale bonū lucrari regnū dei. Naʒ vtilius est homini paruū ⁊ spūale bonuʒ q̄ʒ simul omnes diuitie mūdi. dicente pͥpheta. Melius est parū iusto super diuitias peccatorū multas. Et hoc ad confusionē quorundam:qui dicunt cū aliquis ingredit religionem.oino vadit ad religionē quia ei nō sufficit animus pmanendi ad mundū nec vult laborare ⁊ huiusmōi. Sed o ignorantia mūdana:o grossities amatorū mundi. o cecitas cōsummata. An videt tibi esse vil' animi qui ideo mundū fugit:ut per labores virtutū spiritualiū:regnū celorum acquirat? ¶ Tertio hoc idem probo exemplo domini nostri Iesu xp̄i:qui ut habet Luce.2.ca. Cum esset annoꝝ duodeciʒ ascendens in hierusalē in die festo remāsit ibidem tribus dieb⁹ ignorantibus parentib⁹ stans iugiter in templo in medio doctorū audiens illos ⁊ interrogās: ita ut omnes mirarent super prudentia ⁊ respōsis eius. Unde Ioseph ⁊ Maria post triduum eū inuenerūt. Cui mater dixit:fili qd fecisti nobis sic? Ego ⁊ pa.t.d.q.te. Quibus ipse respondit. Et quid est q me querebatis ⁊c̄. quasi diceret. Nonne debetis scire: quia nō veni solum ut placerē vobis:ut solū conuersatiōʒ vrāʒ haberē:ſʒ ut saluarē pctōres:⁊ ut facerem res magis spūales: ⁊ preponerē voluntatem patris celestis voluntati parentuʒ carnaliū? Exigebat autē tunc ratio: q magͤ in illo triduo remaneret cum doctoribus:q̄ʒ cū parentibus: quia propter fructū secutum ex hoc:maior honor patris celestis subsecutus est. Quo xp̄i exemplo quilibet edocetur querere magͤ res spūales ptinentes ad honorē dei salutem pp̄riam atqʒ proximoꝝ:q̄ʒ temporalia bona. ¶ Quarto hoc idem pbo argumēto seu similitudine. Nam Matt. 6. dicit. Respicite volatilia celi q̄m nō serunt neqʒ metūt:neqʒ congregāt in horrea:nō ne magis pluris estis illis? Considerate etiam lilia agri quō crescūt: nō laborant neqʒ nēt. Dico autē vobis q̄m neqʒ Salomon in oī gloria sua coopertus est sicut vnū ex istis. Si enim fenū agri quod hodie ē ⁊ cras in clibanū mittit deus sic vestit:q̄ʒto magis vos minime fidei? Nolite ergo soliciti esse dicentes Quid manducabim⁹ aut quid bibemus aut quo operiemur. scit eniʒ pr̄ vester quare his oībus idigetis. hec ibi. vbi ait glo. Si pater celestis curam habet de volatilib⁹ de lilijs de feno rōne carentib⁹:magis habebit curā de humano corpore cui⁹ aīa terrena despiciens in spūalibus se exercet. Nec est dubitanduʒ quin deus pͥuideat spūaliter viuentib⁹ et vite subsidia administrat: pͥpter quod ipse dominus Matt. 7. arguit q̊sdā pusillanimes. dicens. Quis ex vobis homo quē si petierit filius eius panē nunqd lapidem porriget ei? Aut si piscem petierit:nūquid serpentē porriget ei? Si ergo vos cum sitis mali: nostis bona data dare filijs vestris:q̄ʒto magis pater vester qui in celis est dabit bona petentibus se? Ex quo argumēto ⁊ sīlitudine pʒ q spūalia bona p̄cedē semp debēt tp̄alia. Ad hunc sensum etiā trahitur dictū ph̄i licet ip̄e non in eodē fine dixerit.8. Phisicorū dicēs. Dignū est preponi nobilius vili: ⁊ prius posteriori:patʒ similitudine. Nā quia aqua est nobilius elementū terra:⁊ aer q̄ʒ aqua:⁊ ignis q̄ʒ aer:ideo naturaliter vnū precedit reliquū. Sic a simili cū spūalia bona sint nobiliora tempalib⁹: ideo incōpabiliter p̄cedere debēt ¶ Quinto deīqʒ h idē pͥbo figura. Nā legitur tertij Re.17. q helias dixit cuidā vidue. Da mihi paululū aque in vase ut bibā: cumqʒ illa pgeret clamauit post tergū eius. dicens. Affer mihi obsecro ⁊ buccellā panis Que respondit. Uiuit domin⁹ quia nō habeo panē:nisi q̄ʒtum pugillus cape pōt farine in hydria ⁊ paululū olei in lechito. En colligo ligna ut faciaʒ illud mihi ⁊ filio meo: ut comedam⁹ ⁊ moriamur. Ad quā helias ait. Noli timere:sed vade ⁊ fac sicut dixisti. Uerum tn̄ mihi prius fac de ipsa farinula subcinericiū panē ⁊ affer ad me:tibi autem ⁊ filio tuo facies postea. hoc autem dicit dn̄s. Hidria farine non deficiet:nec lechitus olei imminuet vsqʒ in diem qua daturus est dominus pluuiā super terrā. Que statim abijt et fecit iuxta verbū helie:⁊ comedit ipse ⁊ illa ⁊ domus eius. Et ex illa die hydria farine nō defecit:⁊ lechitus olei non est imminut⁹ iuxta verbum domini quod locutus fuerat ad Heliam. Nota igitur post narrationem historie qualiter Helias dixit. Fac mihi prius subcinericium panem:ad ostendendum. O anima diffidens ⁊ incredula. q primo facias que deus precipit: ⁊ prius queras que

sunt ad honorem dei: τ postea deus tibi pro
uidebit de ceteris: ita ut nihil deficiat: sicut
fecit τ vidue. Ex predictis omnibus patet: q̄
liter opera omniũ illorum qui magis cupi-
di sunt τ ardētes circa obiectum terrenorũ
bonorum: q̄ꝫ circa obiectum spiritualiũ vir-
tutum atqꝫ diuine voluntatis: prorsus inuti
lia sunt ad salutem. Et patet secundũ obie-
ctum propter quod multa opera q̄ꝫuis de se
bona: quia tamen non fiunt debito fine vel
cōuenienti intentione: apud deũ reputantur
sine merito τ similiter inutilia: quod obiectũ
dicitur obiectũ defectiōis. ¶ Tertiũ obiectũ
respectus vel finis quo aliqui multa opa bo
na faciunt τ operant: dicitur obiectũ confu-
sionis vel verecundie. Multi sunt enim qui
plura bona faciunt: non propter obiectum et
finem placendi deo aut diuine voluntati:
sed simpliciter propter obiectũ τ finem cui-
tandi humanā verecundiā τ mundanuꝫ pu
dorem atqꝫ presentis vite confusionem. Ec-
ce ꝙ multi sepius cōfitentur τ cōmunicant.
vadunt ad missas τ ad predicationes. Re-
stituunt aut in toto aut in parte mala abla-
ta: elemosynas largiuntur religiosis vel pau
peribus: abstinent se a multis peccatis: et
alia bona huiusmodi faciũt. Que omnia nō
propter deum faciunt: sed ne a ceteris xpia-
nis digito signentur: aut sumant verecundi
am atqꝫ cōfundant. Peto igitur an opa ta-
lium qui omnia faciunt: nō pro obiecto dei
beneplaciti: sed simpliciter pro obiecto euitā
de verecundie τ confusionis: sint grata acce-
pta meritoria τ salutifera in conspectu dei.
Certe clamans respondeo ꝙ nō: quod tri-
pliciter probo. Primo auctoritate. Secũ
do ratione. Tertio exemplo. ¶ Primo pro
bo auctoritate. Nam Ecclesiast. quarto. Est
confusio adducens peccatũ: τ est confusio ad
ducens gratiā. Ubi glosa ait. Qui bonuꝫ si
nit agere: propter pudorem τ bonum opera
tur: non propter deũ: sed propter hominũ ve
recundiā: τ mala agere dimittit propter mũ
di confusionē: nec gratiā a deo meretur nec
gloriaꝫ. hec glo. Nota tu sapiens huius glo
se verba: τ signa misteria. Tria enim hec glo
sa dicit. Primũ ꝙ qui bonum dimittit fa
cere ꝑpter verecundiā mundi: talis nō mere
tur gratiā dei nec gloriam. O quot sunt de
istis qui bona non faciunt ne confusioneꝫ a
mundo recipiant. Nā multi restituerent ali
ena: sed propter verecundiā mundi ne pau-
peres inter alios videantur restituere nolũt.
Sed vhe talibus: quia melius esset eis mo-
dico tempore esse pauperes propter deũ: q̄ꝫ
infinito tpe. Sicut patet de diuite epulone.
qui ut habet Luce. 16. Iam tot annis guttaꝫ
aque mendicabat τ nunq̄ꝫ hr̄e potuit. Mul
ti etiam viri τ femine assumerent habitũ pe
nitentie τ tertij ordinis: sed propter verecun
diam mũdi hoc bonum relinquũt. O mun-
dani traditores. O mũdani ceci. O mũdani
inimici animarũ vestrarũ: cur verecundami
ni facere bonũ: quod est laudabile: τ non ve-
recundamini facere malũ vane τ superbe vi
uere ꝙ est vituperabile? Seqtur secundo glo
sa τ dicit. ꝙ qui bonũ opatur nō propter de
um: sed propter humanā verecundiaꝫ: talis
nec gratiā dei meret nec gl̄iaꝫ. O quot sunt
de istis qui multa bona propter verecundiā
mundi faciũt: que non facerent propter deũ.
Ecce ꝙ vnus non vult remittere: iniuriā ini
mico propter deum: quam tamē remittit ꝑ
pter amorem alicuius domini seu partialis
Similiter meo tempore accidit in quadam
ciuitate ꝙ vnus ciuis de principalioribus ci
uitatis infirmatus ad mortem: noluit vnq̄ꝫ
confiteri nec cōmunicare propter deum: q̄ꝫ-
uis rogaretur a q̄ꝫ pluribus sacerdotibus et
religiosis: tandem rogatus a domino ciuita
tis qui eum personaliter visitauit: ut propter
amorem suũ confiteret τ eucharistiam susci-
peret: libentissime inqt amore vestri hec om
nia faciam quod τ fecit. O miserabilis con-
ditio humane creature. O inextimabilis su
perbia intellectualis anime. O detestanda
malignitas peruersorũ filiorum Adam. Ec
ce q̄ꝫ plures plura faciunt propter homines
q̄ꝫ propter deum: tanq̄ꝫ si homines morta-
les deo potentiores essent. Sed ve talib⁹: qꝛ
tales ut dicit glosa: nec gratiam dei vnq̄ꝫ me
rebuntur nec gloriā. Sequitur glosa τ tertio
dicit. ꝙ qui mala dimittũt non propter dei
amorem: sed propter verecundiā hominum
mundi: tales nec gratiam dei merentur nec
gloriam. O quot sunt viri τ mulieres q ab-
stinent se a furtis ab homicidijs ab adulte-
rijs ab iniusticijs τ huiusmodi: non propter
deum: quia quo ad ipsum iam hec omnia si
cut in corde sic τ in opere cōsumassent: sed so
lum propter timorē τ verecundiam mundi.
Sed vhe etiam talibus: quia nunq̄ꝫ mere-

buntur gratiam dei nec gloriam ¶ Secundo etiã probo ratione cõsummationis: ꝙ q agit multa bona opera non propter deum: sed propter obiectũ mundane verecundie ci⁹ opera sunt omnino inutilia ad salutẽ. Fundamentũ rõnis ponit phus ꝑmo Politicorum di. Voluntas tam ad bonũ q̃z ad malum prompta: etiã sine opere cum facultas desit consummata est. hec eadẽ sententia ponitur.3.q.7.c.In grauib⁹.ꝛ.24.q.j.c.odi. Et 14.q.5.ca.si qd. Et de pe. dist.j.c.quẽ penitet ibi dicit. Voluntas apud deũ pro opere reputat.et.15.q.6.ca. si sacerdotib⁹.dicit. Amplius respicit deus ad cogitationes spontaneas q̃z ad actus. et Ambrosius dicit. et ponitur in secũdo sen.dist.38.ca. solet queri. Affectus ꝛ intentio operi tuo nomẽ imponunt.patet hec regula per dñm Matth.5.dicentẽ. Qui viderit mulierem ad concupiscẽdum eam iam mechatus est eã in corde suo. Quod confirmans Augusti.in libro de libero arbitrio.ꝛ ponit de pe.di.j.ca. Si cui.ait. Si cui non cõtingat facultas cõcubãdi cum aliena cõiuge ꝛ planũ est eum aliquo modo hoc cupere si potestas daret:non min⁹ reus est:q̃z si in ipso facto comphenderet. Et ideʒ Aug. hoc aliter exẽplificat de habentib⁹ voluntatẽ sumendi eucharistiã et non valenti. ut pʒ de cõ.dist.2.ca.ut qd ps.ait. Vt qd ps dentẽ ꝛ vẽtrẽ crede ꝛ mãducasti:credere eni in eũ hoc ẽ paneʒ ꝛ vinũ mãducare q credit corde i eũ mãducat cũ.hec ibi. Quo ꝓsupposito: vʒ ꝙ sola voũtas apud deũ ꝓ facto hẽt Peto an talis qui facit bona opera propter verecundiã mundi: cessante verecundia fecisset illa propter deũ:certũ est ꝙ non. Q̃d si sic est:cũ deus respiciat voluntatẽ pro opere concludo ꝙ in conspectu dei oĩa opera que talis facit ex verecũdia:sic sunt facta ac si nulla opera fecisset. Similiter qui peccatũ non facit:non propter deũ:sed solum propter verecundiã mundi:sic est in conspectu dei ac si illud fecissʒ ꝛ actualiter cõsummasset. ¶ Tertio probo exemplo:vʒ ꝙ qui bona agit soluʒ pro obiecto ꝛ fine humane verecundie euitãde ꝛ non propter deũ:eius opa inutilia sunt ad salutem. Legitur de quadam filia virgine cuiusdam nobilissimi principis romani. que cum vellet ingredi monasteriũ prohibita est: tandem instigante inimico cum quodam famulo domus carnaliter peccauit: et tempore debito peperit filium:ignorantibus autem parentibus occidit eum: que ob verecundiã hominũ: ne res proderet: in dictum monasteriũ est ingressa: cum tamen decreuisset nullatenus ingredi. Quid plura? Ieiunare cepit in pane ꝛ aqua vsqꝫ ad mortem quotidie disciplinabat corpus suuʒ. Iugiter vigilabat ꝛ lachrymabatur:ꝛ tot opera bona faciebat ꝙ a sororibus monasterij sancta iudicabatur:et ecce tandem ad punctum mortis deducitur. Cui abbatissa ꝑ obediẽtiã precepit:ꝙ si possibile foret post mortẽ ad eaʒ reuerteretur:ut meritũ suarũ bonarũ operationum cognoscere posset: moritur illa summo mane: in sequenti nocte presentat a demonibus abbatisse cathenis igneis vbiqꝫ constricta. Cui cum abbatissa perciperet:cur sic infeliciter esset damnata cuʒ innumerabilia bona opera fecisset:lachrimosa voce respondit. Scias ꝙ omnia bona opera que in monasterio feci soluʒ feci propter verecundiã mundi non propter deũ:ne publicaret monasterio ꝛ parentibus meis quoddã secretũ delictum quod in domo parentũ meorũ cõmisi. Ideo omnia opera mea perdita sunt:ꝛ q2 illa non feci propter deuʒ: sic sunt ac si nunq̃z ea fecissem: ꝛ propter hoc merito in eternum damnata suʒ. Quibus dictis cuʒ magno vlulatu disparuit. Ex predictis omnib⁹ pʒ:qualiter oĩa opera illorũ qui magis propter verecundiaʒ hominũ: q̃z propter deum bene faciunt: omnia sunt inutilia ad saluteʒ ꝛ sic per consequẽs patet declaratio triũ obiectorum integritati vere fidei repugnantiuʒ que sunt prorsus inutilia ad salutem. A quibus nos preseruare dignetur clementissim⁹ deus:qui solus deus esse obiectum debʒ nostrorum operũ. Cui sit semper omnino honor ꝛ glia. Per infinita secla seculoꝝ. Amẽ.

¶ Feria quarta post dominicã de passione Iteruʒ de sexta excellẽtia. vʒ de integritate ipsius sacratissime fidei.

Opera que ego facio in nomine patris mei hec testimoniũ perhibent de me. Scribuntur hec verba Ioã. decimo.ca. ꝛ in euange

lio occurrētis ferie. Poſt ſacri euangelij lit teralem ⁊ moralem expoſitionem egregij ci ues: ex quo heri declaraui de ſeptima circun ſtantia integritatis fidei: que dicitur obiectō nis: ſimiliter tria obiecta habeo in preſenti ſermone declarare: quorum

¶ Primū dicitur obiectū Afflictionis.
¶ Secundū dicitur obiectū Retributionis.
¶ Tertiū dicitur obiectū offenſionis.

¶ De trib⁹ alijs obiectis fidei ſacratiſſime repugnantibus.

Primum igitur obiectum ſed qr.uz in ordine ſeu reſpectus vel finis quo aliqui multa bona opera in hac vita faciunt ⁊ operantur dr̄ obiectum afflictionis. Contingit ſepius ꝙ multi multa bona faciunt reſpectu multiplicis pene aut reſpectu pene inferni: aut reſpectu pene corporalis quā ex infirmitate patiūtur: aut reſpectu pene eccleſiaſtice euitande: que precipit extra de peni. ⁊ re. capi. omnis vtriuſqz ſexus: ꝙ q ſaltē ſemel in anno nō confitetur: nec cōmunicatur: nō dimittatur ingredi eccleſiam: et ſepultura aſini ſepeliatur. Et hoc experientia docet: ꝙ in morte ⁊ ante mortez propter fugiendas inferni penas: ⁊ propter ſanitatez corporis recipiendam: ſimiliter ad euadendū eccleſiaſticā penam multi confitent̄: multi reſtituunt: multi dimittūt cōcubinas: multi ſumunt eucharistiam: multi deponunt vanitates ⁊c. huiuſmodi peccata. Que tamen omnia nullatenus faciunt pro obiecto dei: nec pro eius amore ⁊ charitate. Peto igitur an opera talium qui omnia bona opera predicta faciunt non pro obiecto dei amoris: ſz ſolum pro obiecto triplicis pene ⁊ afflictionis iam dicte euitande grata meritoria veſint ⁊ accepta in cōſpectu dei. Certe clamās Reſpondeo ꝙ non: quod tripliciter probo.

Primo auctoritate. Secundo ratione. Tertio exemplo. ¶ Primo probo auctoritate. Nam dicitur extra de his que vi metus ve cauſa fiunt. ca. ad audientiam. Que vi metus ve cauſa fiunt carere debent omnino robore firmitatis. Item. 23. queſtiōe ſexta. §. ex his. dicitur. Cum galatis apoſtolus ſcriberet legalia non eſſe tenenda. ſi ſpiritu inquit ducimini non eſtis ſub lege. Ex quo apparet eum qui ſub lege eſt: id eſt qui timore pene non amore iuſticie ſeruit: nō duci ſpiritu ſancto: ⁊ ſi a ſpiritu ſancto non ducitur deū minime placare poteſt. hec ibi. Item ibidez. 23. queſtione ſexta. §. ex his. dicitur. Joannes inquit in epiſtola ſua. Timor non eſt in charitate: ſed perfecta charitas foras mittit timorem: qui autem cogitur pena: timore illo ducitur: qui non eſt in charitate: qui manum comprimit non animū mutat quo pene timentur non bonū diligitur. hec ibi. deniqz extra de re. iur̄. regula. Qui ex timore. dicit̄. Qui ex timore facit preceptū aliter ꝗ debeat facit: ⁊ ideo non facit. hec ibi. ¶ Secundo probo ratione inordinationis. qualiter opera ex timore ⁊ obiecto pene facta: ſunt inutilia ad ſalutem. Fundamentū rationis ponit phus tertio de celo ⁊ mūdo. ⁊. xi. Methaphiſice di. Bonū ſimpliciter non eſt: quod non eſt ordinabile in finem. patz hec regula. Nā medicina non dicitur bona: que nō pducit hominē ad finem ſanitatis. Quo preſuppoſito: certum eſt ꝙ opera bona facta ex obiecto pene nō ſunt ordinabilia ad meritū eterne vite. Et ratio eſt: quia ut dicitur ſecundo Phiſicorū. Ea que ſunt ad finem ſemp cōueniunt cum fine. Sicut medicina expellēs infirmitatē eſt conueniēs cum illo fine. O ppoſitū eſt de bonis operibus factis ſimpliciter ex obiecto pene: quia ex quo non fiūt pncipaliter per meritum eterne vite: ſed ſimpliciter ex fine fugiēde pene: māiſeſtū eſt ꝙ nullam habent conuenientiaz cum fine eterne vite. Quod ſi ſic eſt: ergo talia opera ſunt inutilia ad meritum eterne vite. ¶ Tertio hoc idem probo exemplo. Nam legitur ad Hebreos. 12. ꝙ Eſau non inuenit a deo locuz penitentie: nec remiſſionez peccatorū: ⁊ impetrationem diuine gratie: quamuis cū lachrimis inſtanter a deo poſtulaſſet eam. Cuius rationē aſſignat Bona. in quarto diſt. 14. parte ſecunda. articulo pmo. queſti. tertia. Ideo inquit non habuit a deo gratiam ⁊ remiſſionem ſuorū peccatorū: quia non dolebat reſpectu diuine offenſe propter deum: ſed ſimpliciter ex timore futu e bene ⁊ ob liberationem corporalis pene ſcilicet inflicte. Ex predictis omnibus auctoritatibus patet qualiter omnia opera illorum: qui principaliter bene faciunt ex obiecto pene: tam preſentis ꝗ future inutilia ſunt ad ſalutem. Et ſic patet quartum obiectum: propter quod multa bona opera fiunt quamuis inutilia ⁊c.

¶ Secdm obiectum sed qntuꝫ in ordine seu
respectus vel finis quo aliqui multa opa bo
na in hac vita faciunt ⁊ opant̃ dicit̃ obiectuꝫ
retributionis. Accidit sepissime ꝙ plures
plura opera bona faciunt non propter obie-
ctum diuini amoris: sed ꝓpter obiectuꝫ ꝓpe
vtilitatis seu retributiōis tam p̄ntis q̄ꝫ futu-
re. Multi enim bene faciunt ⁊ deū laudant
in sua ꝓsperitate ꝓpter abundantiā ⁊ cōser
nationem multoꝝ beneficioꝝ iam susceptoꝝ
⁊ suscipiendoꝝ: quibus si forte aliqua aduer
sitas accideret: statim deum maledicerent q
prius ex beneficijs cum benedicebant ⁊ col-
laudabant. Multi etiā sunt qui in corde fir-
miter tenent ⁊ etiam dicunt ore. Si nō cre-
derem habere paradisum: nec deum vnq̄ꝫ di
ligerem: nec aliquid boni operis pro ipso fa-
cerem. His premissis peto an bona opa ta-
lium qui principaliter non ex obiecto diuini
amoris ⁊ bonitatis bene faciunt: sed simplici
ter ex obiecto presentis vtilitatis ⁊ future re
tributionis sint grata meritoria ⁊ accepta in
conspectu dei: certe clamans respōdeo ꝙ nō
qd̓ tripliciter probo. ¶ Primo auctoritate.
Secdo ratione. Tertio distinctōe. ¶ Prio
probo auctē Ber. lib. de diligendo deo. dicit
Et si sine premio deo seruiri nō possit: tamē
sine intuitu premij deo seruiēdū est: ⁊ si sine
premio deus amari non possit: tamen sine i
tuitu mercedis deus amandus est. Cā enim
amandi deum ⁊ seruiendi deo: dei bonitas
est. hec ille. Item apostolus. j. cor. 13. ait. Cha-
ritas non querit que sua sunt: sed que Jesu
Christi. vbi glosa ait. Charitatis ꝓprium est
aliqd diligere: ⁊ ꝓpter ipsum aliqd operare:
non ꝓprie mercedis intuitu: sed simpliciter
bonitatis eius respectu. Et glo. super verba
p̄s. Confitebit̃ tibi cū benefeceris ei. ait. Qui
cūqꝫ confitetur ꝓpter beneficiuꝫ mercenariꝰ
⁊ reprobatus est tam a deo q̄ꝫ hoibus. Ideo
Aug. in sermone de sermone dn̄i in monte.
⁊ ponit̃ a magr̃o in. 2. sen. di. 38. c. Sꝫ querit̃.
Non debemꝰ inqt euangelizare vt mādu
camus. sed ideo manducare vt euangelizemus
vt cibꝰ non sit bonum qd̓ appetit̃: sꝫ necium
qd̓ addat̃ vt illud iplcat̃: querite p̄mū regnuꝫ
dei ⁊ iustitiā eius. ¶ Secdo hoc idē ꝓbo rōe
liberalitatis ꝙ bona opa facta simplr̃ ex ob-
iecto retributionis p̄ntis vel future non sunt
sufficiētes ad salutē. Fundamentū rōnis po-
nit dn̄s Bona. in. 3. dist. 27. ar. j. q. 2. di. Nul

lum obsequiū deo placet nisi qd̓ ex liberali-
tate fit. Quo presupposito peto quis sit libe-
ralis in obsequio. ⁊ r̄ndet phs. 4. ethicoꝝ. di.
Liberalis est qui dat aliquid boni gratia. i.
propter bonum: ⁊ recte. i. ſm rectam rōnem
quibus oportet ⁊ qn̄ oportet ⁊ hoc delectabi
liter ⁊ sine tristitia. Et. 2. ethico. ait. Liberalis
ad sui vtilitatē non respicit sed simplr̃ abun
dat in datione ita vt minora sibiipsi relinq̄t.
Item ex̄ de reꝝ pmu. Et ex̄ de donationibꝰ
c. j. dicitur. Hanc sibi quoddāmodo legē po-
nit liberalitatis nobilitas: vt debere se qd̓
spōte tribuit extimet: ⁊ nisi in beneficijs suis
excreuerit: nihil se p̄stitisse putet. Si ergo vt
patet deus non acceptat aliquod obsequium
qn̄ fit sine respectu ⁊ obiecto alicuius ꝓpe
vtilitatis ⁊ mercedis: igit̃ concludo ꝙ q deo
obsequit̃ seu pro eo multa bona opera facit
principaliter ex intuitu ꝓprie vtilitatis: talia
opera nequaq̄ꝫ fiunt ex liberalitate. ⁊ per cō-
sequens non sunt deo accepta: ⁊ per ꝯn̄s sūt
inutilia ad salutem. ¶ Tertio hoc idem ꝓbo
distinctione. Nam Bonauen. in. 3. dist. 27.
arti. 2. q. 2. querit an motus charitatis possit
esse mercenarius. R̄ndet in cor. q. di. Mer
cenarius dicitur ille qui p̄ncipaliter hēt ob-
iectum ad mercedeꝫ. Nam si eam aspiceret
non principalr̃: non ꝓpter hoc mercenarius
esset. Notandum igitur ꝙ duplex est mer-
ces: videlꝫ creata ⁊ increata: tēporalis ⁊ eter-
na. Et ſm hoc duplex est mercenarius. vꝫ
bonus ⁊ malus: ⁊ duplex mercimonia: vna
laudabilis: alia vituperabilis. Nam qui p̄n
cipaliter faciendo bonum respicit ad merce-
dem temporalem ⁊ creatam malus merce-
narius est ⁊ talem vituperat dominus Jo.
10. di. Mercenarius autem fugit quia mer-
cenarius est. Ille qui aspicit principaliter ad
mercedem eternam de qua dicitur Geñ. 15
Merces tua magna nimis: bonus merce-
narius est. Et hic mercenarius abundat tri
bus panibus: fidei: spei: ⁊ charitatis. Sic dic̄
Ambrosius super illud Luc̄. 15. Quāti mer-
cenarij ⁊c̄. De prima mercimonia intelligē
do non est dubium ꝙ motus charitatis non
potest esse mercenarius: quia nec ille a cha-
ritate nec cum charitate sed charitati repu-
gnat. De secunda mercimonia dubium est
pro eo ꝙ illa potest esse cum charitate: non
tamen omnino certum est vtrum sit a cha-
ritate. Nam quidam vuluerunt dicere ꝙ

non est a charitate: sed potius ab effectu nature charitate cõicante. Amor enim charitatis ut dicunt cũ sit amor gratuitus nõ intuetur premiũ: immo facit hominẽ oino libera liter seruire deo sicut filiũ patri suo. Alijs ãt videtur q talis effectus mercenarius possit esse a charitate. Desideriũ enim habẽdi eternam mercedẽ et fruendi eterno bono: est desiderium gratie: nec ẽ amoris naturalis: nec acquisiti: sed potius amoris gratuiti precipue illud desideriũ de quo dicebat apostolus Cupio dissolui et esse cum xpo. Ad effectum enim charitatis non tm̃ spectat amare deũ amore amicitie: imo et amore fruitionis frui enim est amore inherere: et ɔstat q frui deo est per charitatem. Et ideo voluerunt aliqui dicere et satis probabiliter: ut videt q motus charitatis sm aliquod genus mercimonie possit esse mercenarius. s. sm q constituit mercedem suã esse bonum increatũ: ad qd tendit sicut ad finale premiũ et desiderat tanq̃ omne bonum. hec ibi. Ricar. autẽ in quolibeto querens. An deus debeat diligi propter aliquã mercedem presentẽ vel futuram Rñ. di. q potest diligi triplici rõne: aut propter finem bonitatis: aut propter finem vtilitatis: aut propter finem vtriusq. Primo potest diligi deus propter finem bonitatis sue sine intuitu alicuius mercedis: et hec dilectio non tantũ est necessaria: sed est maximi meriti: hac tali dilectione tenetur quilibet diligere deũ: quia sm apostolum. Charitas non querit que sua sunt: sed que Jesu xpi. Potest insuper diligi deus principaliter propter finem mercedis presentis: et etiã propter vitã eternam habendã: et hec dilectio vera nõ est Et ratio est: quia sm phum. 8. Ethicorum. Cessante tali vtilitate statim cessaret et ipsa dilectio. Non enim sic facit vera dilectio qn cessante etiam omnino vtilitate adhuc diligit. Proinde philosophus scdo Rethorice dic. Amare est velle bonũ alicuius ipsius gratia ¶ Tertio postremo diligitur deus propter finem bonitatis primo et per se. et propter finẽ mercedis ex consequẽti: et per accidens: et hec dilectio bona est et meritoria. Et ratio est qr qui deũ diligit primo propter bonitatẽ suam considerat q etiam et si non diligit propter premiũ: tamen ipse deus ex clementia sua propter mercedem sui amoris dabit ei vitã eternam hoc modo diligebat deũ Dauid dicẽs Inclinaui cor meum ad. f. vi. t. in. e. p. re. Ex quibus patet q nõ licet benefacere simpliciter ex obiecto retributionis present vel future. Hec omnia concludẽs Augusti. 8. q. pma c. sunt in ecclesia. ait. Sunt in ecclesia quidã prepositi de quibus Paulus dicit. Sua q̃rentes non que Jesu xpi. Quid est sua querentes non xpum gratis diligentes: non deum propter deum querẽtes: lucris inhiãtes honores ab hominibus appetentes: hec quando amãtur a preposito: et propter hoc seruit deo: quisquis talis est mercenarius est et inter filios dei se nõ computet. hec Augus. Ex predictis omnibus patet: qualiter omnia opera illorum qui principaliter faciũt ex obiecto ppriie mercedis potius q̃ ex obiecto diuine dilectionis sunt inutilia ad salutẽ. Et sic per cõsequens patet quintũ obiectũ propter quod multa bona opera fiunt q̃uis inutilia quod dicit obiectũ retributionis. ¶ Tertium obiectum sed sextũ in ordine respectus vel finis quo aliqui multa opera bona in hac vita faciunt et operantur dicit obiectũ offensionis. Sepe sunt multi qui plura opera bona faciunt: sed tamẽ ea faciunt aut ex obiecto diuine offensionis: aut ex obiecto damnificationis proximorũ. Quod sic patet. Ecce q quis paupcule mulieri elemosynam facit seu vestit illam et pascit: que vtiq de se bona opera sunt. Sed peto quo obiecto hoc facit: certe per obiectum adulterij et fornicationis. Similiter vnus dat decem ducatos paupe ri: ut exinde faciat aliquod homicidiũ et vindictam. Alius similiter concedit denarios alteri ut ex ipsis ille alter faciat lucrum cum vsura. Similiter aliquis qui est caput partis facit multas elemosynas et beneficia partialibus suis in necessitate: que tamẽ non faceret nisi ex obiecto partis conseruande. Similiter in cõsilijs vnus bene loquit: sed non ex obiecto boni cõmunis: sed solũ ex obiecto alicuius vtilitatis amicorũ suorum. Similiter aliquis nutrit et sustẽtat seu facit elemosynam alicui pauperi. et hoc solum ex obiecto q possideat omnia bona sua post mortem. Similiter aliquis concedit pecuniã gratuitum vel vinum in necessitate alteri: et licet nõ paciscatur secum: tamen sperat in corde suo se propter hoc vltra capitale accepturũ. Denique procurator aduocatus et iudex accipit causam alicuius pauperis viri vel mulieris: ut

eam defendat sed hoc obiecto ut peccet cum muliere paupere seu ut postmodū aut ex paruo aut ex nullo precio hanc rem domuz vel possessionem quā etiam iuste defendit ab eadem persona reemat. His omnibus premissis peto an bona opera taliū qui principaliter non bene faciunt ex obiecto diuine seu fraterne charitatis: ⁊ diuine dilectionis sint grata meritoria accepta ⁊ alicuius valoris in conspectu dei: certe clamans Respondeo ꝙ non: quod tripliciter probo. Primo auctoritate. Secundo ratione. Tertio similitudine. ¶ Primo probo auctoritate. nā 28. questi. p̄ma. ca. Omnes. §. ex his dicitur. Quicquid non fit propter deum ut ad eternam valeat salutem inutile reputatur apud deum. Unde Augustinus ait. Omnis vita infideliū peccatum est: nec valet vnq̄ʒ esse bonum quod absqʒ deo fit. Item. 23. questi. 6. ca. Iam vero. §. Ex his dicitur: sine dilectione boni: nullus in opibꝰ suis deo placere potest. Gregoriꝰ etiam in moral'. ait. Bonum quodcūqʒ fit: nisi fiat ex bono dei vel ex bono proximi: bonū nequaq̄ʒ est. Deniqʒ Ambrosius libro de officijs. ⁊ ponitur. 86. distin. capi. Non satis. ait. Non satis est bene velle: nisi studeas ⁊ bene facere: nec iterum satis est bene facere: nisi id ex bono fōte: hoc ē ex bona voluntate proficiscatur. Item extra de rescrip. ca. sedes apostolica. ⁊ ca. ex tenore extra de offi. dele. c. cum olim. ⁊ extra de dolo. ⁊ contu. c. ex litteris. et extra de emp. ⁊ vē. c. ad nostram. dicitur. Fraus ⁊ dolus nemini patrocinari debet. ¶ Secundo hoc idem probo ratione finalitatis. ꝙ scʒ opera bona facta ex obiecto malo inutilia sunt. Fundamentum rationis ponit philosophus secundo de anima. ⁊ etiam Tho. secūda secūde. q. quinta. arti. quarto. di. Species ⁊ ꝑfectio cuiuslibet habitus ⁊ actus eorū pendet ex formali ratione obiecti: quia omnis actus sortitur speciem ab obiecto. pʒ hec regula. Naʒ philosophus in Ethica dicit. Quicūqʒ mercatur principaliter propter auaritiam auarꝰ dicitur nō mecus. Item sicut obiectum vere fidei est veritas prima: ita obiectum charitatis est bonitas prima scʒ deus. Cum igitur habitus amoris proximorū procedat ex diuino amore: eo ꝙ habitus amoris dei et omniū proximorū sit vnus s̄m Bonauen. in. 3. distin. 27. arti. secūdo. questi. tertia. licet diuersimode referat. Si quis igitur se auertat ab obiecto charitatis: quod est deꝰ a quo dependet amor proximorū: necesse est omnino ꝙ bonitas vere dilectionis proximorum totaliter perdat speciē suam: quia ut dicitur secundo Phisicorū. remota causa semp removet ⁊ eius effectus. Et ideo si proximus ab aliquo charitate priuato diligatur: diligitur simpliciter ex quadam amicitia naturali requisita: sed nō ex infusa ⁊ gratuita dilectione dei. hoc presupposito vʒ ꝙ remoto proprio obiecto habitꝰ ⁊ actus remouetur ⁊ eorum perfectio: certū est ꝙ obiectum ꝑfectum ⁊ verum omniū operationū deus est. Cum igitur quis non habet deum pro obiecto in operibus suis: sed potius habet pro obiecto aliquod malū quod ipsi deo opponit: patʒ ꝙ talis remouet propriū obiectū ab operibus suis. Quod si sic est ergo necessario concluditur: ꝙ omnia eius opera imperfecta sunt. Sed nihil ꝙ est impꝑfectum est deo gratum ⁊ acceptū igitur manifestū est ꝙ omnia talia opera sunt inutilia ad salutem: ⁊ ꝙ plus est dico ꝙ omnia talia opera licet de se bona sint respectu tamē mali finis ⁊ obiecti rationabilia nō sunt ⁊ singula singulas penas merētur apud deū. Et ratio est: quia ut dicit quarto Thopicoꝝ. Cuius finis bonus: ipsuʒ quoqʒ bonū. ⁊ ecōtra: cuius finis malus ipsum quoqʒ malum. Quō si sic est cum omnia predicta opera fiāt ex obiecto ⁊ fine malo: sequet ꝙ etiam ipsa mala sunt: ꝙ si mala sunt ergo merentur penam ⁊ non gloriam. ¶ Tertio hoc idem probo similitudine. Nā Augusti. in libro de natura demonū. ⁊ ponitur. 26. q. quarta. c. p̄mo. igit ait. Diuini omnes dei sunt quasi deo pleni: diuinitate eniʒ plenos per opera se simulant: ⁊ astutia quadam fraudulenta futura contra deū dicctāt hec ibi. Qua similitudine datur intelligi ꝙ sicut diuini ⁊ etiā malefici qui multa bona opera faciunt siue faciendo res perditas inuenire: ⁊ diuersos a suis egritudinibus liberari non sunt deo grati: quia faciunt opera ex obiecto malo: vʒ ex auxilio demonū. Sic nec a simili opera bona facta ex malo obiecto grata sunt in conspectu dei. Aliam similitudinem ponit Albertus magnus libro de animalibus. de quodā pisce marino: qui sirena nūcupatur. hic piscis marinus a medio supra pulcherrimus est ad videndum: ⁊ nau

ras mare transeuntes audientes dulcedinē
sui cantus facit dormire: quod totum facit
hoc fine ut post cantum ꝛ dormitionē nauē
mergat vel nautas occidat ꝛ comedat. pro-
pter hoc sapientes naute obturant aures su
as ne dulcedine sui cantus capiantur. Mo-
raliter ꝛ spiritualiter per sirenaꝫ que est pul
chra ꝛ dulcis cantus intelliguntur opera bo
na: que de se dulcia sunt ꝛ laudabilia: sed ꝑ
finem eius qui est hominū submersio intel-
ligitur obiectum malum eorundē operum:
quod vtiqꝫ est causa submersiōis ꝛ infectio-
nis omniū bonorum operū. Et ideo Boe-
tius prosa prima primi libri. Compat opera
bona facta ex malo obiecto meretriculis: et
eidem sirene pisci marino di. Quis inquit
has scenicas meretriculas ad hunc egrum
permisit accedere que dolores eius non mo
do vllis fouerent remedijs: verum dulcibus
insuper alerent venenis. hec sunt enim que
infructuosis affectuū spinis vberem ratio-
nis fructicibus segeteꝫ necant: hominumqꝫ
mentes assuefaciunt morbo: non liberant sꝫ
abite potius si res vsqꝫ in exituꝫ dulces me
isqꝫ cum musis curandū sanandūqꝫ relin-
quite. hec ibi. Deniqꝫ talibus bona opera ex
malo fine facientibus eueniet quod semel de
moni contigit. Legitur enim ꝙ cum quidā
enorme peccatū cōmisisset ꝛ illud confiteri
non auderet tandem imminente mortis ar
ticulo habuit voluntatem confitendi. Timēs
autem diabolus ne illud sacerdoti confitere
tur: transfigurauit se in spēm sacerdotis ꝛ di
xit homini illi. Ecce tu grauiter infirmaris
fac confessionem tuam ut salutem consequa
ris. Facta autem confessione diabolo: dixit
istud peccatū valde horribile ꝛ abhominabi
le est: ꝛ multos scandalizare potest. Idcirco
iniungo tibi ne decetero confitearis illud ali
cui sacerdoti. Mortuo auteꝫ illo homine al
legabat diabolus ꝙ animā habere deberet
eo ꝙ homo ille nunqꝫ vero sacerdoti confes
sus fuisset. Bonus autem angelus econtra-
rio dicebat ꝙ bona ꝛ simplex intentio homi
nem illū saluare debebat: maxime ꝙ diabo
lus ei patrocinari minime debebat. Tandeꝫ
dominus iudicauit pro illo homine: et iussit
animam ad corpus redire: ut confessionem
faceret sacerdoti: ꝛ de peccato penitentiā age
ret: ꝛ vltra hoc quia diabolus audierat illuꝫ
in confessione malo fine: ut si diceret alteri si vi
ueret non confiteretur: ꝛ per consequēs dam-
naretur: tot particulares penas iniunxit do
minus diabolo quot singularia peccata au-
dierat ab illo in confessione. Sic a simili di-
co ꝙ quilibet tot penas a deo suscepturus ē
quot opera bona ex malo obiecto ꝛ fine fe-
cit. Ex predictis omnib⁹ patet: qualiter om-
nia opera illorum qui principaliter benefa-
ciunt ex malo fine ꝛ obiecto: ꝛ non ex obie-
cto bono sunt inutilia ad salutem: ꝛ sic ꝑ con
sequens patet sextum obiectuꝫ propter quod
multa opera bona fiunt licet inutilia: quod
dicitur obiectum offensionis. Que obiecta
cum non sint obiecta vere fidei: ꝛ per conse-
quens ab omnibus resecanda prout fuerūt
et tria alia precedentia quisqꝫ debet prorsus
euitare. et a qbus omnib⁹ nos omnes pre-
seruare dignetur benignitas ꝛ clementia sal
uatoris nostri domini vꝫ Iesu christi: qui in
trinitate perfecta triumphat gloriosus in ce
lis. Per infinita secula seculorum. Amen.

¶ Feria quinta post dominicā de passione.
Iterum de sexta excellentia: videlꝫ de inte-
gritate ipsius sacratissime fidei.

SI hic esset propheta sciret vtiqꝫ que
ꝛ qualis est mulier que
tangit eum: quia pecca-
trix est. Scribuntur hec
verba Luce. 7. ꝛ in euā-
gelio occurrentis ferie. Post sacraꝫ euange
lij litteralē ꝛ moralem expositionē preclaris-
simi ciues: ex quo ut claruit de septima cir-
cunstantia integritatis vere fidei: que dici-
tur obiectionis. in qua sufficienter declaraui
sex obiecta: modo habeo in presenti alia tria
obiecta declarare similiter. Quorū duo ho-
dierna die tm̄. tertiū vero crastina die decla
rabo. Quorum trium
¶ Primū dicit obiectum Coactionis.
¶ Secundū dicit obiectum Glorificatiōis.
¶ Tertiū dicit obiectum Honorificationis.
¶ De duobus alijs obiectis fidei sacratissi-
me repugnantibus.

PRimū igitur obiectū sed septimum
in ordine: seu respect⁹ vel finis quo
aliqui multa opera bona in hac vi-
ta faciunt ꝛ operantur dicitur obiectum coa
ctionis. Sepe enim cōtingit ꝙ multi multa

bona faciunt non sponte nec voluntarie:sed
quasi coacti ⁊ inuiti ⁊ per aliquã violentiam
constricti.Quod sic patz.Ecce ꝙ multi mul
ta tempe mortis confitẽtur ⁊ cõicant ptiali
tatibus renũciant:similiter ⁊ vanis vestimẽ
tis ⁊ ornamentis:⁊ vltra hoc deserunt adul
teras ⁊ cõcubinas:⁊ dimittũt in testamẽtis
ꝙ restituant restituenda post mortẽ: seu tũc
actualiter restituũt vsuras:coacti sic facere ꝑ
dioccesanũ. aliter nõ ponet in ecclesia seu in
cimiterio.hec omnia et si de se bona sint:pe
to an opa taliũ qui bene faciũt inuiti ex obie
cto quasi alicuiꝰ coactiõis nõ ex obiecto dei
sint grata meritoria ⁊ accepta in conspectu
dei:certe clamans Rñdeo ꝙ non: quod tri
pliciter probo. Primo autoritate. Secun
do ratione. Tertio exemplo.¶ Primo ꝓ
bo auctoritate.Nam.23.q.6.c.Jam vero.§.
ex his.dicit̃.Vnusquisqz prout destinauit in
corde suo nõ ex tristicia aut necessitate hila-
rem eniz datorẽ diligit deꝰ. vnde dat̃ intelli
gi ꝙ qui inuitus dat seu propter ꝑsentẽ pu-
dorẽ:⁊ rem ⁊ meritũ perdit.hec ibi. Jtẽ Ni
co.papa.20.q.3.c.presens.ait. Quod eni qsqz
non eligit profecto non diligit. Qd autẽ nõ
diligit facile contẽnit:nullũ ergo bonum ni-
si voluntariũ.Jtem Marcellus papa.20.q.j
c.illud.Statio inqt inutile est ut coacta ser-
uitia dño presstentur. Et Alexan.3. extra de
resti.spo.c.solicite.Non est inqt verisimile ꝙ
spõte iuri suo renũciauerit qui renũciat spo
liatus.Et Aug.23.q.5.c.ad fidẽ.ait.Bene fa
cere nemo potest nisi sponte elegerit: ⁊ nisi
amauerit:quod totũ est in libera hois volũ
tate. Arist.etiã.3.Ethicoꝝ. Bonuz semꝑ est
voluntariũ:quod autẽ nõ est voluntariũ nõ
est bonũ.Deniqz Aug. in libro de penitẽtia
⁊ ponit̃ de pe.di.7.§.quãqz.Nullus inqt ex
pectet bene facere/quando peccare nõ potest
arbitrij nostri libertatẽ requirit dñs:ut dele
re possit cõmissa non necessitatẽ: vnde si qs
positꝰ in vltima necessitate sue egritudis no
luerit accipe penitentiã ⁊ accipit ⁊ mox recõ
ciliabit̃ ⁊ hinc vadit.Fateor vobis nõ illi ne
gamus qd petit:sed nec etiã presumimus:ꝙ
bene hinc exijt:sed si securus hinc exierit ego
nescio:penitentiã dare possumus: securitatẽ
vero dare nequimus.Nunqd dico dãnabit̃
sed nec dico saluabit̃. Vis ergo a diabolo li
berari? vis ꝙ incertũ est euadere? Tene cer
tum ⁊ dimitte incertũ:age penitentiã duz sa

nus es ⁊ liber es. Si sic agis dico tibi quia
securus es:quia penitentiã egisti eo tempore
quo liber fuisti ⁊ quo peccare potuisti.hec ibi
¶ Secundo hoc idẽ probo rõne felicitatis.s.
acquirende:ꝙ vz opera bona que tanqz in-
uiti ⁊ coacti homines faciũt: sunt inutilia ad
salutẽ.Fundamẽtũ rõnis ponit philosophꝰ.
io.Ethicoꝝ di.Felicitas est premiũ virtutis
Et Seneca in quadã epl'a ad Lucillum ait.
Nullus digne felix efficit̃ nisi prius virtute
preclara refulgeat.Quo ꝑsupposito ꝙ felici-
tas vz presupponit virtutẽ:peto quid sit vir
tus ꝭm essentiã:⁊ respondet phus.2.Ethico.
di. Virtus est habitus electiuus immediate
consistens quo ad nos determinata. Et vti
qz sapiens determinabit.ꝙ si virtus ut patz
est habitus electiuꝰ:peto etiã quid sit electio
⁊ Rñdet idem phs.3.Ethi.di.Electio est de
sideriũ coꝝ que sunt in nostra potestate ex li
bero consilio ꝓueniẽs.Quibꝰ premissis ma
nifestũ est ꝙ nullũ opus qd nõ fit ex electio-
ne non fit ex libera voluntate:⁊ vbi nõ est li
bera etiã spontanea volũtas: certũ est ꝙ nul
la est ibi virtus. qr ut dicit̃.3.Ethicoꝝ.Sem
per voluntarie sunt virtutes sicut ⁊ vitia.sed
vbi nulla est virtus.ꝓfecto ibi est nullũ me-
ritũ eterne felicitatis.ex quo cõcludo ꝙ om-
nia bona que facit aliquis sicut inuitus ⁊ co
actus cum libera electione careat nullã ha-
bent speciẽ virtutis: ⁊ per cõsequens nulluz
meritũ habebũt in futura ⁊ eterna felicitate.
Quod cõfirmans Hiero. de pe.di.2.ca.Si
enim peccatũ. dicit.Liberi arbitrij nos ꝯdi
dit deus:nec ad virtutẽ:nec ad vitia necessi-
tate trahimur:alioquin nisi necessitas ⁊ coa
ctio est ibi nulla corona.¶ Tertio deniqz ꝓ
bo exemplo.vz ꝙ opus inuitũ ⁊ coactũ est in
vtile ad salutẽ.Ecce ꝙ latro ⁊ fur comꝑhen
ditur in latrocinio suo qui tandez ex iusticia
ad suspendiũ ꝑ iudicem iudicat̃ seu ponit̃ ad
torturã ⁊ huiusmodi.Et certũ est ꝙ talis fur
inuite ⁊ coacte predictas penas tollerat ⁊ nõ
libenter nec sponte: peto igit̃ an talis aliqd
mereat̃ apud deũ ex tolleratione predictarũ
penaꝝ:⁊ certũ est ꝙ si tanqz inuitus tollerat
⁊ nõ propter deũ nihil meret̃ in ꝯspectu dei
Et ratio est:qr caret causa meriti:que consi-
stit in spontanea tolleratione haꝝ penaꝝ ꝓ
pter deũ.Que omnia cõfirmans Augus. in
sermone plurimoꝝ martyruz: qui incipit in
psalmo diximus. Nemo inquit se extollat

de passione sed prius ostendat lingue sue ve-
ritatem. Tu ostendis penam ego quero cau-
sam. Tu dicis sum passus. ego dico quare sis
passus. Nam si attendas solas passiones: co
ronantur ⁊ latrones. Nunquid audet dice-
re ille tanta ⁊ tanta passus sum. quare: quia
dicitur illi propter facta tua mala. Ideo ma-
lam habuisti penam: q̄ prius malam habui
sti causaꝫ. Si de passione gloriandum est: po
test ⁊ ipse diabolus gloriari. videte quāta pa
titur: cuius vbiqꝫ templa euertuntur cui⁹ vbi
qꝫ hydola franguntur: cuius vbiqꝫ sacerdo-
tes ⁊ heretici ceduntur. Nunquid potest di-
cere ⁊ ego martyr sū q̄ tanta patior. ergo ho
mo dei prius sibi eligat causaꝫ ⁊ securus ac
cedat ad penam qui si in bona causa acce-
dat ad penam post penam accipiet ⁊ coro-
nam. Et infra subdit. Non eni facit marty-
rem pena sed causa. ¶ Tres istas cruces at-
tendite vbi dn̄s crucifixus est et in medio la
tronum. vultis noscere q̄ non facit martyrē
pena sꝫ cā pena eq̄lis erat sꝫ cā seperabat q̄s
pena iūgebat vn⁹ ipsoꝝ latronū isultauit do
mino ⁊ dixit ei libera teipsū si filius dei es.
Alius vero dixit sotio eius. neqꝫ tu times de
um: nos pro male factis nostris ista patimur
hic auteꝫ nihil mali fecit. Quare ista dixi fra
tres q̄ martyrem non facit pena sed causa.
Tres erant cruces equalis pena sed dispar
est causa vnus damnandus alter saluandus
in medio damnator ⁊ saluator. vnum punit
alterum soluit. Crux illa tribunal ergo fra
tres certemus cū viuimus verā fidem tene-
re in vera dei ecclesia eē bonā vitam ducere
si martyres esse velim⁹ vt eos bonā vitaꝫ ha
bentes imitari valeamus. hec ibi. ¶ Quo exē
plo patet a simili q̄ opera inuita ⁊ coacta in
utila sunt ad salutē. Aliō exemplū ponit. 45.
di. c. de iudeis. vbi precipit ecclesia q̄ nullus
iude⁹ nec iudeorū filius cogatur ad baptismū
sustinendū pro eo q̄ talis baptismus cū non
sit voluntarius sed inuit⁹ ⁊ coactus eis nulla
tenus prodesset ad salutē. Quo exēplo datur
etiā intelligi q̄ si ecclesia nō acceptat fidem
coactam ⁊ inuitā iudeorum nisi sit libera et
voluntaria a fortiori ipse caput ecclesie chri-
stus deus ⁊ homo: nunq̄ꝫ acceptauit aliqua
bona opera ab aliquo nisi sint libera ⁊ spon-
tanea. ¶ Si vis aliter ⁊ formali⁹ videre hāc
conclusionem vide in tractatu charitatis vbi
ponitur quintuꝫ sigillū. Ex predictis ergo tri

bus patet septimum obiectum propter quod
multa bona fiunt quamuis inutilia quod di
citur obiectum coactionis. ¶ Secūdum obi
ectuꝫ sed. 8. illa ordine seu respectus vel finis
quo aliqui multa bona opera in hac vita fa-
ciunt ⁊ operantur dicitur obiectum laudatio
nis seu glorificationis Multi eni multa ope
rā bona faciunt non ex obiecto dei sed soluꝫ
ex obiecto vane laudis honoris mundani at
qꝫ humane glorie. Quod sic patet. Ecce q̄
multi in vita sua faciunt helymosinas ma-
gnas edificant capellas ⁊ huiusmodi: ⁊ post
vitam suā dimittunt vt fiant hospitalia con-
struantur ecclesie dotētur iuuenes paupercu
le ⁊c̄ huiusmodi. que omnia nequaq̄ꝫ facerēt
nisi sperarent aut in vita aut post morteꝫ de
talibus helymosinis ⁊ a mundo laudari glo-
rificari. His premissis peto an opera talium
qui bene faciunt principaliter ex obiecto hu-
mane laudis ⁊ demonstrationis q̄ propter
hoc boni sunt ⁊ nō ex obiecto honoris dei
sint grata meritoria ⁊ accepta in conspectu
dei. Certe clamans Respondeo q̄ non: qd̄
tripliciter probo. Primo auctoritate. Se-
cundo ratione. Tertio exemplo. ¶ Primo
probo auctoritate. Hyeroni. i. q. i. c. vide. Vi-
de quātum bonum est charitas Si enim ita
martyriuꝫ fecerimus vt nostras ab hoib⁹ ve
limus reliquias honorari: ⁊ si opinionem vul
geri sectantes intrepidi sanguinē fuderimus
⁊ substantiam nostram vsqꝫ ad mendicitatē
dederimus huic operi non ta̅ premiuꝫ q̄ꝫ pe
na debet ⁊ pfidie magis tormēta sūt q̄ꝫ coro
na victorie. hec ibi. ¶ Ideꝫ quoqꝫ Hyeroni.
ad furiaꝫ ait. Quotienscūqꝫ ad pauperem
manum extendis: cogita christum ⁊ non ali
um. Si enim verum cogitaueris operis tui
mercedeꝫ disperdes Ambro. etiam primo de
offitijs ait. Non est helymosina ⁊ liberalitas
illa perfecta si iactantie magis largiaris q̄ꝫ
misericordie causa. Et hysidor⁹ li. 3. de sum.
bo. ait. Dum pauper causa iactantie pascitur
⁊ ipsum opus misericordie in peccatum vti-
tur. Et philosophus. 4. etico. ait. honorum
amator plusq̄ꝫ oportet vel non oportet sem-
per vituperabilis est. Deniqꝫ dominus. Ma
the. 5. capi. hoc ꝓhibꝫ. dicēs. Cum fa. helymo
sinam noli tu. ca. ante te sicut hypocrite faci
unt in sinagogis ⁊ in vicis vt honorificētur
ab hominibus. vbi glo. dicit. Quod tria sunt
genera hominum qui faciendo helymosinaꝫ

tuba canunt.primi ante se:secundi secum.ter
tij post se.primi ante se hij sunt qui in presenti
vita sm Crisos.cū fastu ⁊ gloria helymosy-
nas distribuūt qui tūc tuba canūt cū oē3 actū
exteriorem vel sermonem prius q̄3 iactent bo
num opus magis predicant.Secundi secu3
canunt.Et hij sunt qui pompose ⁊ vane qui
busdam diebus congregant pro helemosy
nis distribuendis multitudinem pauperum
ante hostium suum sic ante mortem sicut
in morte. Tertij post se canunt: qui capel-
las paramenta calices hospitalia aut cōsimi
lia in vita aut post mortem statuunt fieri
cum signis ⁊ armis suis sculptis in parie-
te aut pictis.O ceca generatio filiorum adā
O infelix bestialitas rationalis creature qui
non solum peccare volunt dum viuunt sed
etiam quodammodo mortui peccare attem
ptant.Nec tamē propter hoc vituperare in-
tendo helemosynas manifestas faciendo pro
pter deum cum dicat.Criso.Quod sicut lā-
pas accensa non potest celari sic nec opus iu
stitie potest abscondi.Sed propterea dico de
illis qui predicta insignia ⁊ arma cum fau-
stu demonstrant qui q̄3 plurimu3 habent spe
ciem mali ⁊ prebent malum exemplum.De
niq3 apostolus.i.cor.13.dicit. Si distribuero
in ci.pau.o. fac.meas.⁊.tradi.cor.me.ita vt
ardeam charitatem autem non habeam ni-
hil mihi ꝓdest.¶ Secundo hoc idē ꝓbo ra
tione corruptionis. videlicet ꝙ opera talium
sunt inutilia ad salutem.Fundamentum ra-
tionis ponit philoso.3.physico.⁊c. Et primo
de generatione ⁊ cor.d.generatio vnius cor-
ruptio est alterius.patet hec regula.Nam ge
neratio ignis in ligno corrumpit lignum:et
generatio infirmitatis in corpore:corpus si-
mul ⁊ sanitatem corrumpit.Quo presuppo-
to certum est ꝙ duplex potest esse gloria ho-
minis.scilicet gloria temporalis ⁊ eterna.Si
ergo aliquis opera bona facit hoc fine vt ha-
beat temporalem gloriam certum est ꝙ ge-
neratio temporalis glorie in anima de dire-
cto corrumpit eternam gloriam. ¶Et con-
firmatur ista ratio sic.certum est enim sm.
Augusti.ꝙ deus nunquam bis punit idem
peccatum Quod si sic est: ergo ex opposito
nec deus bis remunerat idem bonum.Qua
re vt habetur.8.q.i.c.Sciendū.contrariorū
eadem est sententia.Si igitur aliquis ꝑ mer
cede suorum operum recipit humanam lau

dem ⁊ gloriam:manifestum est quia pro eis-
dem operibus impossibile est ꝙ simul reci-
piat mercedem future ⁊ eterne glorie dicen-
te domino.Mat.5.ca.Attendite ne.iu.ve.fa.
co.ho.ne.vi.ab.e.alioquin mer. nō.habe.ap.
pa.v.qui in ce.est. Et sequitur immediate.
Tu ergo ⁊c.Amen dico vobis re. mer. sua3
hec ibi.Quod confirmans Grego.in omel.
de diuite.⁊ ponitur de peni.di.3.ca.q̄3q̄3.ait.
cauendum nobis est ne si forte aliquod bo-
num agimus remunerationem accipiamus
a presenti seculo ne dicatur nobis recepert
mer. suam.nequaquam enim Abraam di-
ceret diuiti.Fili recor.quia.re.bo. in. vi.tua.
Et ideo O see.4.dicitur. Gloriam eorum i
ignominiam commutabo.⁊ ꝙ opera queren
tium finem humane laudis totaliter corrum
pantur etiam probatur.Nam sm philoso-
phum.8.phisico.certum est ꝙ corrupto pri-
ori corrumpuntur omnia posteriora. Quod
si sic est certu3 ē sm philoso.tertio de anima
ꝙ finis in operabilibus est tanquam princi-
pium ⁊ licet sit vltimus in executione est ta-
men prior in intentione.Sed manifestum ē
ꝙ principium operationis bone est ipse finis
quē intentio respicit.Si igit hoc principium
corrumpitur necessario est per consequens
ꝙ simul etiam omnia bona opera sequentia
corrumpantur.Quod confirmat dominus
Mat. 6.dicens. Lucerna corporis tui.idest
operum tuorum est oculus tuus.idest inten-
tio tua.Si oculus tu⁹ fuerit fiūt simplex to-
tu3 corpus tuum lu.e.Si aut oc.t.f.nequam
to.c.t.tenebrosum erit.Et augusti.super psal
mo. A laqueo iniquo sic.⁊ ponitur.in.2.sen.
di.38.ca.solet queri.Pes anime inquit in-
tentio est ⁊ amor:qui si prauus est dicitur cu
piditas vel libido:si rect⁹ dicitur charitas:eo
ꝙ mouetur anima quasi ad locum quo quo
se peruenisse per amore3 ⁊ intentionem dele
ctatur.Deniq3 ꝙ talia opera ex fine mun-
dani amoris facta totaliter corrumpantur sic
probo.Nam Jaco.2.dicitur.Qui offenderit
in vno.scilicet peccato sm.glo.factus est om
niu3 reus.i.virtute illius peccati perdit me-
ritum omnium bonorum suorum que acquī
sierat.Quo presupposito certum est ꝙ qui
in bonis operibus principaliter querit glo-
riam suam ⁊ non dei mortalit peccat.quod
sic patet. Nam quicunq3 surripit sibi quod
est dei proprium mortalit peccat.Sed per ap

petitum inanis glorie aliquis attribuit quod
eſt proprium dei. dicitur enim Iſa. 42. quia
gloriam meam alteri non dabo. Et j. Timo
tei. primo dicit. ſoli deo honor ⁊ gloria. Tō
ſi ſic eſt ergo talis mortalit peccat. Quod cō
firmās. tho. 2. 2. q. 132. argu. 3. vbi querit vtrum
inanis gloria ſit peccatum mortale. dicit. Ex
hoc aliquod peccatum eſt mortale quod cha
ritati contrariatur: peccatum autem inanis
glorie ſm ſe conſideratum non videtur con-
trariari charitati quantum ad dilectionem
proximi. quantum autē ad dilectionem dei
poteſt contrariari dupliciter. Vno modo ra
tione materie de qua quis gloriatur. puta cū
quis gloriatur de aliquo falſo. quod contra-
riatur diuine reuerentie ſm illud. Ezech. 28.
Eleuatuʒ eſt cor tuum ⁊ dixiſti deus ego ſuʒ
Et. i. ad cor. 4. Quid habes qđ non accepi-
ſti. Si autem accepiſti quare gloriaris. q. non
acceperis. vel etiam cum quis bonum tem-
porale de quo gloriatur prefert deo. qđ pro-
hibetur. Iero. 9. vbi dicitur. non glorietur ſa
piens in ſapientia ſua nec fortis i fortitudine
ſua nec diues in diuitijs ſuis ſed in hoc glo-
rietur qui gloriatur ſcire ⁊ noſce me. Aut ēt
cū quis prefert teſtimoniū hominū teſtimo
nio dei ſicut ꝯtra quoſdam dicit. Io. 12. Qui
dilexerunt magis gloriam hominum q̄ʒ dei.
Alio modo ex parte ipſius gloriantis qui in
tentionē ſuā refert ad gloriam tanq̄ʒ ad vlti-
muʒ finē ad qđ. ſ. ordinat etiaʒ virtutis opera
⁊ pro q̊ cōſeq̄ndo nō curat facē ēt ea q̄ ſunt
cōtra deum. Et ſic eſt peccatū mortale. vnde
Aug. in. 5. de ci. dei dicit. Qđ hoc vitiū ſcilicʒ
amor humane laudis tā inimicum ē pie fidei
vt maior in corde ſit cupiditas glorie q̄ʒ dei
timor vel amor: vt domꝰ etiaʒ ait. Io. 5. Quo
modo poteſtis credere gloriaʒ ab inuicem ſe
parantes ⁊ gloriam que a ſolo deo eſt non q̄
rentes. Si autem amor humane glorie quā
uis ſit inanis nō repugnat charitati nec quā
tum ad id de quo eſt gloria: nec quantum ad
intentionem gloriaʒ querentis: non eſſet mor
tale ſed veniale. hec ibi. Idem quoqʒ tho. 2. 2.
q. 132. ar. in cor. q. dicit. Cum queritur an appe
titus glorie ſit peccatum: dico ꝙ peccatum
non eſt quando aliquis conſiderat ⁊ appro-
bat dignum laude proprium bonum. dicitur
enim. i. cor. 2. Nos autē ſpiritum huius mū
di non accepimus: ſed ſpirituʒ qui eſt ex deo
vt ſciamus que a deo donata ſunt nobis. Si
militer non eſt peccatum quando aliquis ve
lit bona ſua ab alijs approbari. dicitur enim
Mat. 5. ſic luceat lux veſtra co. ho. ⁊c. Ex hoc
patet ꝙ appetitus glorie de ſe non nominat
vitium aliquod ſed appetitus inanis glorie
honoris vel vane glorie mundane vitiuʒ im
portat. Nam quodlibet vanum appetere ſē-
per peccatum eſt ſm illud pſalmiſte. vt quid
dili. ua. ⁊. q. m. poteſt aūt tripliciter gloria va
na accipi. Primo modo ex parte rei de qua
quis gloriam querit. Sicut cum aliquis que
rit gloriam de eo quod non eſt gloria dignū
ſicut de aliqua re fragili ⁊ caduca. ¶ Secun-
do modo ex parte eius a quo gloriam quis
q̄rit puta hominis cuius iuditium nō eſt cer
tum ¶ Tertio modo ex parte ipſius qui glo-
riam appetit: qui videlicet appetitus glorie
ſue non refertur in debitum finem vt puta
ad honorem dei ⁊ ſalutem proximi. hec ibi.
Ex predicta ratione patet qualiter opera bo-
na que principaliter fiunt ex obiecto humane
laudis: ſunt omnino inutilia ad ſalutem. Ter
tio hoc ideʒ probo exemplo. Nā legit numeri
20. ꝙ quia Moiſes ⁊ aaron eduxerunt aquā
de petra in propria laude ⁊ non in laudem ⁊
honorem ipſius dei: propter hoc ſolum deus
fecit ꝙ non potuerunt ingredi in terram pro
miſſionis Sic a ſimili qui in operibus que-
runt laudem propriam ⁊ non gloriam ipſius
dei nunquam poterunt ingredi in terram vi
uentium videlicet in eternam vitam. Ex pre
dictis omnibus patet qualiter omnia ope-
ra iſtorum qui principaliter bene faciunt ex
obiecto humane laudis ⁊ glorie ⁊ nō ex obie
cto glorie dei ſunt inutilia ad ſalutem. Et ſic
patet. 8. obiectum propter quod multa ope-
ra bona fiunt quamuis inutilia quod dicit
obiectum laudatiōis. Immo ex premiſſis pa
tet qualiter octo obiecta precedentia non ſūt
obiecta vere fidei cum non habeant deum
pro obiecto que cum oīo careāt oī bonitate
ad integritatem fidei neceſſaria a cunctis fi-
delibus omnino ſunt reſpuenda. Quod vt qſ
qʒ facere poſſit exorandus eſt altiſſimus do-
minus noſter Ieſuſ chriſtus qui in celis tri-
umphat glorioſus in ſecula ſeculorum Amē

Feria. 6. poſt dominicam de paſſione Iterū
de eadem excellentia. videlicet de integrita
te ipſius ſacratiſſime fidei.

I dimittim⁹

s cum sic omnes credent in eum. Scribuntur hec verba Joan. ii ca. ⁊ in euangelio occurrentis ferie post sacri euāgelij litteralem ⁊ moralem expositionem. deuotissimi ciues exquo vt claruit in precedentibus sermonibus sufficienter declaraui. 8. obiecta de. 7. circunstantia integritatis vere fidei: habeo in presēti feria simpliciter. 9. obiectum declarare quod solum competit integritati vere fidei Quod vtiqꝫ obiectum honorificationis appellatur cuius noni obiecti declaratio talis erit.

De nono ⁊ vltimo ⁊ simpliciter vero obiecto ipsius sacratissime fidei.

Unum postremo obiectum seu respe
b ctus vel finis quo omnes debent sua bona opera facere ⁊ operari dicit̃ obiectum honorificationis. hoc solum est ⁊ debet esse verū obiectū fidei christiane videlicet ꝙ quisqꝫ oēs helymosinas cōfessiones ieiunia ořones omniaqꝫ opera sua bona dꝫ facere simpliciter pro obiecto ⁊ fine diuini honoris laudis atqꝫ glorie. Siqs enim oia opera bona omniū simul hominū mūdi faceret habitis añ se alijs obis ⁊ fine q̃ꝫ finē ⁊ obiectū laudis glorie ⁊ honoris dei: ꝑfecto meritū oium istorum opum perderet. Et ꝙ vera fides teneat̃ in oib⁹ opibus habere simpľr pro suo obiecto solā gľaꝫ ⁊ honorē dei quintupliciter probo. Primo auctoritatib⁹. Secūdo rationib⁹. Tertio distinctionib⁹. Quarto similitudib⁹. Quīto exēplis. ¶ Primo ꝓbo. auctoritatib⁹ ꝙ hēns verā fidē dꝫ ⁊ tenet̃ oia bona opa sua facere pp finē dei honoris. Nā apľs ad coľ. 3. ait. oia q̃cunqꝫ facitis aut i verbo aut i opere oia in nomine dñi nr̃i Jesu christi facite. Idem quoqꝫ. i. cor. 10. ait. Siue manducatis siue bibitis seu aliqd aliđ facit᷑ oia in gľaꝫ dei facite. Idē quoqꝫ. i. thes. 5. ait Sēp gaudete i dño sine intermissiōe orate. ⁊ i oib⁹ gľaꝫ dei q̃rite. phs autē. i. ethi. ait. virtutis ṗncipiuꝫ bonū sit in qualibꝫ re: finis autē optim⁹. Idē lib. de re. ṗn. ait. dirige sēper act⁹ tuos ⁊ cogitatiōes i bonū. s. finē. hysi. lib. de sum. bo. ait. Oia q̃cunqꝫ agis pp dei honorē age: qꝛ ex intentōne tua bona vel mala approbat̃ op⁹ tuuꝫ bonū vel malū. Propha autẽ dicit. afferte dño gloriaꝫ ⁊ honorē. afferte domino gloriā no. e. Et. j. Re. 2. dr̃. Qui me honorificauerit. s. in operibus suis honorificabo cū: q aūt me cōtēnūt. s. attribuēdo sibi gloriā erit ignobilis. Aug. ēt. 5. de ci. dei ait. Neqꝫ eni vlla actio bona eē potest nisi tēdat ad bonum finē. s. diuini honoris. Idē Aug. 3. de tri. ait. Deus qui finis bon⁹ est dꝫ esse finis oiuꝫ cogitationuꝫ oium verboꝝ oiumqꝫ operationū nr̃aꝝ. Deniqꝫ Hyero. de. pc. d. i. c. ⁊ nouit ait. Scti viri oia que faciūt in laudē dei faciunt ⁊ nō diaboli. Pꝫ ex prefatis auctoritatib⁹ q̃lit̃ oia opa fieri debēt ad honorē dei. Secūdo hoc idē ꝓbo. 5. rōnib⁹. Primo rōe dilectionis. Scđo rōne ꝓcessionis. Tertio rōe ꝑfectiōis. Quarto rōne augumētatiōis Quinto rōne ṗmiationis. ¶ Primo ꝓbo rōne dilectiōis. Certū ē eni ꝙ sicut de⁹ sūme diligit aut opantem aut bona opa facta ad suam gľaꝫ ⁊ honorē: sic ꝑ ꝯriū nūq̃ꝫ diligit opātē nec ei⁹ opa fc̃a ex ṗma laude aut honore. Et fūdamētū isti⁹ rōis pōit phs. 4. ethi. di. Sic ꝓpositū i ꝓposito ita oppositū i opposito. pꝫ hec regula. Si eni mot⁹ ē cā alteratiōis ergo qes sibi opposita ſm phm. 5. phi. ē causa pacis ⁊ refrigerij. Quo ṗsupposito. certū ē ꝙ discordia aut diuisio volūtatū ē cātiua inimititie. dñte pho. 9. ethi. īpossibile ē amicitiā eē int cos q nō eisdē gaudēt: ergo ꝑ oppositū seq̃t ꝙ ꝯformitas vnitas aut cōcordia ē cātiua veri amoris ⁊ charitatis Vñ cōcludens phs. 5. poli. dicit. Sic ois diuersitas vr̃ facē inimicitiā aut seditionē sic ois ꝯformitas vr̃ cāre pacē ⁊ amicitiā. hec ibi. Sꝫ manifestū ē ꝙ faciēs opa respectu ꝓpe laudis ⁊ honoris discordat se a volūtate dei. qui Isa. 42. c. dixit gľam meā alteri nō dabo. igit̃ si se discordat a deo sequit̃ ꝙ de⁹ ē sibi inimicus ⁊ ipꝫ odit cū oibus suis opibus. ergo ecōuerso qcunqꝫ facit opera pp honorē dei cū talis sit cōformis cū diūa volūtate cōcludit̃ necessario ꝙ talis sūme diligit̃ a deo cū oibus opibus suis. vis ergo o aīa a deo diligi cū oibus operibus tuis fac ꝙ scriptum est. Jo. 9. c. ⁊ sūt verba Judeorum ad cecū illuminatū a xp̃o. da gloriam deo. i. in omnibus operib⁹ tuis semper quer̃ gloriā dei ⁊ nō tuā. ¶ Secūdo hoc idem probo ratione processionis. Fundamētum rationis ponit. Boe. in lib. topico. suorum. di. effectus qui a duabus causis prima ⁊ secunda procedit magis attribuendus est prime q̃ꝫ secunde. patet hec regula. Cum eniꝫ

arcba procedat a magistro tanquam a pma
causa τ ab abscia vl' serra tanq̃ꝫ a secũda hic
ē ꝙ honor facture τ attribuit mgr̄o nō ascie
vel serre:hoc idē dico de cultello mgr̄o τ ma
leo qm̄ honor facture eius attribuitur magi-
stro:τ non maleo. Quo presupposito certum
est ꝙ omnis bona operatio procedit a duab⁹
causis.prima.τ secunda. videlicet a deo τ a li
bero arbitrio sed principaliter a deo. dicente
Ber.lib.de gratia τ lib.ar.Tria inquit ope-
ratur in nobis deus cogitare velle et perfice
re. Primuꝫ sine nobis.Secundum nobiscũ
Tertiuꝫ per nos.Et.Ja.i.dicitur.Omne da
tum optimum.τc.Sed clarum est ꝙ secun-
da cā non posset per se aliqd boni facere sicut
influentia prime cause que deus est dicente
saluatore.Jo.15.sine me nihil potestis facere.
Quod si sic est ergo attribuendus est honor
deo in cunctis operibus nostris.Quod con-
firmans Salomon per similitudinem eccle.
i.ait.Ad locum vnde exeunt flumina reuertun
tur vt iterum fluant. Tertio hoc idem pro
bo ratione perfectionis.Fundamentum ra-
tionis ponit dominus Mat.5.d.estote per-
fecti.s.in operibus vestris sicut τ.p.u.c.per.ē
Quo presupposito philo.2.ethico.dicit.vnum
quodqꝫ tũc perfecte operatur:cum operatur
ſm suam formam.Nunc autem peto que sit
forma hois:certum est ꝙ est ratio dicente
philoso.9.ethy.homo inquit est maxime in-
tellectus τ ratio.Iterum peto que sit forma
rationis.τ certum est ꝙ eius perfectio atten
ditur circa optimum obiectum.vnde primo
ethyco.philo.dicit.Recta ratio semper sua-
det τ deprecatur ad optimum. Nunc eti-
am peto quid proprie vocetur optimum.Et
certum est ꝙ est finis.dicente philo.primo.
methaphi.Non finis tantum est bonum vni
uscuiusqꝫ rei sed vniuersaliter est optimum i
omni natura.Et quinto metha.dicitur. Fi-
nis est optimuꝫ oium rerum.Et secũdo phi.
ait.Finis non solum est vltimum sed τ opti-
mũ .his premissis certum est ꝙ deus est fi-
nis omnium rerum.Quicunqꝫ igitur nō res
picit deum in operibus suis non respicit op-
timũ qđ est finis.Et qui non respicit optimũ
finem facit contra ratione que persuadet ad
optimum.Et qui facit contra rationem.non
operatur ſm propriam formaꝫ τ facit opus
imperfectum.Sed nulluꝫ opus imperfectuꝫ
eum sit contra preceptum domini potest deo
esse acceptum igitur quod non est deo accep
tum sequitur ꝙ non est valoris alicuius τ bo
nitatis.Quod si sic est:ergo opera que faciũt
ex propria gloria nullam habent bonitatem
meriti in conspectu dei sicut per oppositũ
omnia opera facta propter dei gloriam sunt
laudabilia:eo ꝙ sunt facta ſm preceptum do
mini τ ſm propriam formam hominis que
est ratio τ ſm finem optimũ quē ratio inten
dit.Et qua ratione concluditur ꝙ nullũ op⁹
potest habere suam perfectionem nisi fiat ꝓ
pter dei gloriam τ honorem. Quarto hoc
idem probo ratione argumentationis. Fun-
damentum rationis ponit philoso. 4. topi.
di.Si de quo magis videtur inesse τ inest
inde de quo minus.patet hec regula. nam si
vnus tenetur dare quod est mai⁹ alicui:a for
tiori tenetur dare quod est minus.Quo pre-
supposito certum est ꝙ deus creauit hominē
principaliter ad finē glorie sue manifestande
vnde magister in.2.di.prima dicit. creauit de
us creaturas propter hominē: hominē vero
propter se et gloriam suaꝫ.Et deutero.26.di.
faciet te dominus excelsiorem cunctis gen-
tibus quas creauit in laudem τ gloriam suā
Et Jsa.43.ca.dicitur.in gloriam meam cre
aui eum.Et prouer.16.etiam dicitur.vniuer-
sa propter semetipsum.i.propter gloriam su-
am ſm.glo.creauit altissimus.Et Bonauē . i
2.di.i.parte.secunda.ar.2.super verba predi-
cta.Et ēt in secũdo.di.15.ar.2.q.i.dicit.ꝙ fine
duplici creauit deus creaturas.scilicet prima
rio τ secundario.Primario fine creauit de⁹
omnes creaturas non propter indigentiam
sed propter finem τ ostensionē sue glorie.Se
cundario autem fine creauit deus creaturas
propter propriam ipsarum vtilitatem.Quod
si vt patet homo ipse creatus est propter finē
diuine glorie:a fortiori colligitur ꝙ opera que
facit ipse homo que sunt minora ipso homi-
ne debēt fieri aut subici diuine glorie τ ho-
nori.Nam regula est canonistaruꝫ.extra de
elec.c.veneralem.Et extra de fide instru . ca.
inter dilectos.Et extra de fo.conpe.c.si dili-
genti.ꝙ cui conceditur vel prohibetur aliqđ
principale conceditur τ prohibetur omne ac
cessoriũ.vt puta.si das mihi possessionē qꝛ ē
qd principale:dabis aditũ ad ipsam possessio
nem seu fructum ex ea procedenteꝫ:qui sunt
quoddam accessorium.Et qua ratione col-
ligitur ꝙ non tantũ homo factus est propter

diuinam gloriam sed etiam omnia bona opera que deus facit: facit mediante ipso hoie. Mã.o.da.op.rč.vt dr Ja.i.vult ergo deus q oia bona opa que facit homo fiat simplr ꝓpter gloriã suã ꝛ honorẽ ꝛ non pp gloriã mũdi. ¶ Quinto hoc idem probo rõne permutationis Certũ est eniꝫ q tot bona quot qsqꝫ facit ex gloria ꝛ honore dei: tot gradus eterne glorie acquirit. quod probo auctoritate Aug.ad here.d. Nullũ malũ impunitũ ꝛ nullũ bonũ irremuneratuꝫ apud deum. Et ideꝫ Aug.alibi ait. Omnes act⁹ qui eliciuntur a spiritu sancto: per spiritum sanctuꝫ meritorij sunt vite eterne. Et ad ro.8.dicitur. Diligentibus deum oia cohoperant in bonũ.scilicet meriti. Et tho.2.2.q.2.ar.9. dič. Omnes act⁹ voluntarij in deo relati meritorij sunt. h idẽ etiã probo similitudine.sič eni se hꝫ act⁹ bon⁹ ex malo obiecto fact⁹ ad penaꝫ: sic se habent act⁹ boni ex bono obiecto facti ad glaꝫ. Sed gl ꝫ act⁹ bon⁹ ex malo obo factus meret penã singularẽ: ergo a simili oẽs act⁹ boni facti ex obo glorie dei merent singularẽ gloriã. Bonũ eni vt dicitur.3.ethi.semper potentius est malo. Preterea certũ ẽ sm Arist.in p̃.cc. et mundi. q vbi ẽ sba alicui⁹ rei ibi est etiã eius proprietas. Sꝫ quicũqꝫ facit opa cũ charitate propter dei amoreꝫ hꝫ in se sbam spiritus sci.dicente aplo ad ro.5. Charitas dei diffusa ẽ i cordibus vris p spm scm qui datus est nobis Ağ siquis hꝫ in se spiritum sanctum ergo in operibus suis hꝫ anneraꝫ propetatẽ sps sãcti. Sꝫ cũ spiritus scũs sit virtutis isinite: ergo p ↄñs i quolꝫ ope cũ charitate pp deum fcõ ponit ꝓprietatẽ meriti infiniti. Ağ autem vera fides semp in opib⁹ suis regrat bonũ obm ꝓbo triplicit.vꝫ. Distinctionibus Similitudinib⁹. Exemplis. Prima distictio ẽ Bo.q in.2.di.38.ar.i.q.5.di.cũ querit vtruꝫ bõ mereat in bonis opib⁹ suis factis ex aliq̃ obiecto. Rñdeo q bonũ potest fieri ex triplici obiecto. Primo fit aliqd bonũ ex obiecto malo: vt puta cũ fit helemosyna ꝓpter vanã gloriã seu intuitu alicui⁹ libidinis ꝛ lꝫ fit bonuꝫ nõ tñ habet mercedẽ sꝫ meret penam.ꝛ ratio ẽ qꝛ tale bonũ fit in cõtumeliaꝫ dei. Secũdo põt fieri bonũ cuꝫ subiecto bono ꝛ obo bono.ꝛ tale bonũ cũ fiat a subiecto charitate pleno.ꝛ pp obm diuini honoris meretur de cõdigno vitã eternã. Tertio mõ põt fieri bonũ cũ sbo indispositio sꝫ cũ obiecto bono: vt puta cuꝫ quis est i mortali culpa.ꝛ tñ facit helemosynã ad laudẽ ꝛ gloriã dei. Et hoc bonũ licet nõ de cõdigno tñ de cõgruo meret vitã eternã. Et rõ ẽ qꝛ tale bonũ factuꝫ ꝓpter deuꝫ nõ sit sine aliqua gra gratis data: que disponit ad grãm gratũ facientẽ: sicut patuit in beato Martino q cũ nundũ baptizat⁹ cẽt et dedisset partẽ clamidis cudẽ pauperi intuitu dei: meruit sequenti nocte videre dñꝫ Jesum illa clamidis pte vestitũ anglisqꝫ dicentẽ. Martin⁹ adhuc chatecumin⁹ hac me veste cõtexit. Et hoc bono finaliter meruit baptizari.ꝛ tãdẽ celorũ regnũ aia eius post mortẽ cum triumpho in gressa est. Ex qua ratione manifeste apparet q omne bonũ aut cum charitate aut sine charitate factũ propter deum meretur ab ipso iustissimo deo singularẽ ꝓpriã ꝛ specialẽ remunerationẽ. O igitur q̃ꝫ stulti o q̃ꝫ insensati: o q̃ꝫ amentes ꝛ bestiales sũt illi qui innumerabilia bona faciũt ex aliq̃ fine: q̃ꝫ ex obiecto glie dei: qm̃ tales tot singulares gradus glie perdunt quot bona fecerunt: ꝛ vltra hoc tot gradus pene sibi acqrunt quot specialia bona ex malo obiecto fecerũt: ¶ Scđa diffinitio ꝓbat distinctionib⁹ videlicet q vera fides in operibus suis semper requirit bonum obiectuꝫ.ꝛ ẽ sancti. Tho. 2.2.q.3.ar.i.di. q ad perfectionem operis.5. necessaria requiruntur. videlicet potentia habitus actus obiectum ꝛ finis. Quod sic ex̃plo patet. Mã in perfectione virtutis helemosyne primo ↄcurrit potentia anime. scilicet voluntas que potest velle ꝛ non velle facere helemosynam. Secundo requiritur habitus i.q ipsa voluntas oio velit helemosynaꝫ dare. Tertio requiritur actus ipsius helemosyne qui est panis aut vinum ꝛ huiusmodi. ¶ Quarto requiritur obiectum helymosyne sicuti cuꝫ considerat q homo est egenus Quinto requiritur finis.i.q omnia predicta perficiantur ꝛ fiant ad dei honorem ꝛ gloriam. Qui finis diuini honoris si subtrahatur. subtrahitur etiam omnis bonitas aut meritum. quattuor simul precedentium. Idem etiam tho.in pma parte sũme.q.2i.ar.p̃.dicit q tripler ẽ ordo.pm⁹ ẽ q̃ aliqd creatũ ordinat ad aliđ creatũ sič ptes ordinãt ad totũ ꝛ accidẽtia ad sbas: ꝛ vna queqꝫ reꝝ p̃dictaꝝ habꝫ finem suũ ꝓ obo. Scđs ordo est quo oia create ordinãtur in deũ. Terti⁹ ordo ẽ quo ea p q̃ attingit deus ordinãt ad finẽ diuini hono

ris ad hoc. vt sint bona aut meritoria apd deuz. Dñs ēt Bona. i. 2. di. 34. ar. 2. q. 2. dicit ad hoc ꝙ quilibet perfecte finem suum consequatur. Quattuor requiruntur. Primum ipsum ordinabile. Secunduz habilitas in ordinabili. Tertiuum medium quo ordinetur in finem. Quartum dirigens medium illud in debitum finem. Exempli gratia: beatitudo est quidam finis qui presupponit quattuor si debet possideri. Primum est ipsum ordinabile qd quidem est aliquid creatum seu aliqua creatura. Secundum est habilitas in ordinabili. Nam cum beatitudo solum percipiat ab itellectu et ratione ideo ordinabile ad illam possidendam debet habere habilitatē intellectꝰ aut rōnis. que habilitas cum non sit in aliquo bruto sed solum in angelo ⁊ homine: arguit simpliciter solum angelum ⁊ hominem beatificandum. Tertium est medium quo beatitudo acquiritur ⁊ hec sunt opera elicita ab intra i volūtate vel imperata ab extra in actibus materialibus. Quartum quod requiritur ad beatitudinem consequendam est dirigens mediū in debitum finem. Et hec est rō ⁊ sapientia que dirigunt opera elicita ⁊ imperata in debitum finem. i. in dei honorem ⁊ gloriam ad hoc vt perfecta sint ⁊ meritoria. Aliam distinctionez ponit Scotus in quarto. di. 20. dicens. Quod ad pfectionē cuiuslibz actꝰ requiritur duplex circunstātia. s. circūstātia principij. ꝙ. s. fiat ex mera volūtate ⁊ circūstātia. finis ꝙ. s. fiat pp dei honorē ⁊ amorez. phs etiā. 5. phi. dicit. ꝙ motꝰ in finē necessario. 5. reqrit. s. mouēs ꝓximuz mobile tēpus: terminꝰ ex q̊ ⁊ terminꝰ ad quē: mouēs ē volūtas mobile sūt opa: tps medietas inter volūtatē ⁊ opa: terminꝰ ex q̊ ē anima creata factura opū elicitorū ⁊ iperatoꝝ: terminꝰ ad quē ē honor ⁊ glia dei in qua quattuor p̄dicta reducuntur. Istā deniqz distinctionē ponit. Ric. 4. di. 20. di. Qd quattuor dāt hōi vitā etnā. s. cōtritio de p̄teritis peccatis ꝓpositū abstinēdi a futuris: cōfessio ⁊ satisfacio. Sz nisi addat. 5. vz ꝙ hec oia fiāt pp honorē dei p̄dicta. 4. nō sufficiūt ad salutem. Ex p̄dictis distictiōibꝰ pz q̄liter nulla opa fidei meritoria sunt eterne vite nisi fiāt ex obiecto diuini honoris seu diuine glorie. ¶ Secūdo ꝓbo similitudinibꝰ vz ꝙ oia opa fidei debent dirigi i obm glorie dei. Et primo probo similitudine figure sperice. Nam philoso. 2. de ce. ⁊ mundo ait. figura sperica est nobilissima omnium figurarum. Et ratio est: quia initium coniungitur cum fine. Quod si sic est certū est ꝙ omnia opera a deo procedunt tanquam a principio. proinde cantat ecclesia deus a quo bona cuncta procedunt. Et philoso. i. metha. deus videtur omnium esse causa ⁊ principium. Et plato in timeo dicit. omnis bonitas est a prima bonitate. Ergo a simili si eadem opera coniunguntur cum suo fine qui vtiqz deus est: dicēte Jo. apoc. i. i dei persona. Ego sum alpha ⁊. o. principium ⁊ finis: perfecta erunt. Ex qua similitudine apparet: ꝙ nunquam opera perfecta sunt nisi sint sperice figure. i. nisi redeant ad finem honoris dei seu ad deum a quo processerunt. ¶ Aliam similitudinem habemus de medio. Nam philoso. secundo ethico. dicit. Medium querit omnis prudens ⁊ desideratꝰ non medium rei sed quo ad nos: sciens autez medium quod est laudabile superabundantiam ⁊ defectum fugit. Quo presupposito. ꝙ medium ab omnibus est tenendum eo ꝙ est laudabile: peto quid est mediū: ⁊ Respondit philoso. 4. thopi. et. 2. de anima. Quod medium est ꝙ sapit naturam extremoꝝ. Sicut exempli gratia. si quis esset in medio aque ⁊ ignis sentiret vtiqz ab vna parte calorem ⁊ ab altera frigiditatem. Quibus premissis certum ē ꝙ opera nostra si debēt esse perfecta semper debent participare cuz duobus extremis. videlicet cū principio omnium bonoruz qui deus est ⁊ cum extremo seu fine omnium bonorum qui etiam deꝰ est: aliter quelibet opera non erunt in medio: ⁊ per consequens nō erunt laudabilia. ¶ Aliam similitudinem ponit Salomon ecclesiastes. i. di. oritur sol et occidit ⁊ ad locum suum reuertitur: ibiqz renascens girat per meridiem ⁊ flectitur ad aquilonem lustrans vniuersa in circuitu pergit: etiam in circulos suos reuertitur. omnia flumina intrant in mare ⁊ mare non redundat: ⁊ ad locū vnde exeunt flumina reuertuntur vt iterum fluant. hec ibi. Qua similitudine patet ꝙ sicut sol ⁊ fluuia reuertuntur ad locum a quo egrediuntur: sic quibus opera bona a deo procedentia debēt conuerti ad honorem dei a quo egrediuntur. Aliam deniqz similitudinē habemꝰ de motu. Naz q̄druplex est motus. scilz violentus ⁊ flexus. Naturalis ⁊ circularis. Motus violentus

est ipfectus. Et ratio est quia vt habet in.2.de celo et mundo. Motus violentus in principio est fortior: in fine vero debilior. Motus etiam reflexus est imperfectus. Et ratio est. Nam.8.phisicorum dicitur. Motus reflexus non est continuus: quia est interpolatus quiete media. Motus autem naturalis bonus est et perfectus: et ratio est: quia vt dicitur.2.de ce. et mundo. Motus naturalis et si in principio sit debilior: in fine tamen est fortior. Motus vero circularis optimus est et perfectissimus super omnem motum. et hoc duplici respectu. primo quia vbi dicitur.8. phisicorum. Motus circularis est ab eodem in idem. Secundo quia vbi dicitur.8.phisicorum.solus circularis motus est cōtinuus et perpetuus. Motū violentum habent illi qui aliquod bonū faciūt moti ex obiecto alicuius coactionis et violētie. Et ideo talia opera vt supra probatum est sunt imperfecta. Motum reflexum habent illi qui faciunt aliquod bonū vel beneficium ex obiecto proprie mercedis. Et ideo talia opera vt supra probatum est: etiam imperfecta sunt. Motū naturalem hñt illi qui in principio faciunt aliquod bonum ex obiecto humane fragilitatis vel complacentie: sed tamen in fine dirigūt fortiter omnia opera sua in laudē et gloriam dei et opera taliū perfecta sūt. Motum vero circularem hñt illi qui semper recognoscūt omnia sua bona a deo et vsque in finē iugiter omnia opera sua referunt ad gloriam dei et honorem a quo processerunt. Et horum opera perfectissima sūt et optima. Primo quia redeunt ab eodem in idē. Secundo quia cōtinue et perpetue et sine vllo intermedio in dei gloriam referūt quod similiter duo facit et motus circularis perfectissimus. Et de hoc motu perfectissimo dicit Boe.metro.2.tertij libri. Repetunt proprios quecque recursus. Reditusque suo singula gaudēt: nec manet vlli traditus ordo: nisi qui fini iūxerit ortū: stabilēque sui fecerit orbē. Ex prefactis similitudinibus patet qualiter nulla opera fidei meritoria sūt eterne vite nisi simpliciter fiant ex obiecto honoris et glorie dei. ¶ Tertio denique probo exemplis quod opera quelibet fieri dñt ad honorē dei ad hoc vt meritoria sint. Nā Mat.27.legimus quod Judas habuit.3.virtutes.s.contritionem cordis di.peccaui: cōfessionē oris.di.tradens sanguinē iustum: et satisfactionē operis dū pecunia ductus retulit iudeis.30.argēteos. Sed quia hec tria non fecit ex obo glorie dei sed potius desperationis: merito laqueo se suspendit. Que sibi oia tria sibi meritoria fuissent: si ad dei honorē ea fecisset. Simile exēplū habet Mat.25.de.5.virginibus fatuis que habebāt lāpades sine oleo. Et dominus fecit eis claudi ianuā. Venientibus etiā cū oleo et pulsantibus vt aperiretur eis dixit eis dñs. Amen dico vobis ne.vos. quod ideo factum fuit quia nō propter dei honorē sed simpliciter propter humanū fauorē et gloriam opera illa faciebant. Ecōtra vero prudentes virgines habētes lāpades.i.opera bona.simul cū oleo simpliciter diuine glorie ad nuptias cum domino ingresse sunt. ¶ Aliud exemplum habemus de phis qui vt habetur ad.ro.j.cum deum cognouissēt nō sicut deū glorificauerūt aut gratias egerūt sed euanuerūt i cogitationibus suis et obscuratū est isciens cor eorum et dicētes se esse sapientes stulti facti sūt: et ideo merito dati sūt in sensum eterne reprobationis. Oppositū faciebat plato qui in operationibus suis deū habebat pro obiecto. propter quod dicebat i timeo. et ponit Bo. prosa.9.3. li. in minimis igitur quisque rebus semper debet diuinum auxiliū iplorari. Ex quibus exēplis patet qualiter oia opera ad hoc vt sint laudabilia et meritoria semper dñt habere pro obiecto honorem et gloriam dei. Accipe si vis alia optima exēpla ad hoc propositū in.10.circūstātia integritatis vere fidei vbi dicitur. ¶ Secunda cōclusio humilitatis in primo gradu qui dicitur gradus attributionis. Et quia vt probant auctoritates rōes distinctiōes similes aut exempla. nulla opera meritoria sunt nisi conuertantur ad finē diuini honoris: ideo quisque debet semper deum rogare: vt et se et oia opera sua dirigat et conuertat simpliciter ad gloriā suā dicēs cū Boe.metro.9.3.li. Da pater augustā mēti conscēdē sede: da fōtē lustrare boni da luce reperta: in te conspicuos eū defigē visus discute terrene nebulas et pondera molis atque toto splēdore mica tu nāque serenū: tu requies trāquilla pijs te cernē finis. principiū vector dux semita terminus idē. hec ibi. Ex prefactis patet qualiter vera fides in suis operibus semper respicit honorē dei Et sic patet prima pars.7.circūstātia ad integritatem vere fidei necessaria: quam dicitur circūstātia obiectionis. quā vere fidei circūstātiā nobis cōcedat beatissima trinitas pater videlicet et filius et spūs sanctus que est solū verū et vnicū obiectū hūanarum operationū: cui sit semper omnis honor et gloria in secula seculorum. Amen.

¶ Sabbato post dominicam de passiōe. Item

de sexta excellentia vz de integritate ipsius sacratissime fidei.

Icebat iesus ad eos q crediderant ei ex iudeis. Si vos pmanseritis in sermone meo vere discipuli mei eritis. Scribunt hec verba. Jo.8.c.⁊ i euāgelio occurrentis ferie. Post sacri euāgelij lr̄alē ⁊ moralem expositionez spectabiles ciues exquo vt claruit in precedentibus declarauimus septimā circūstātiā ad integritatem vere fidei necessariā que dicta fuit circunstantia obiectionis: habemus his etiā diebus sequētibus declarare.8.circunstantiam ⁊ ad integritatē vere fidei valde necessariam cuius circūstantie declarando talis erit.

¶ De octaua circūstātia ad integritatē ipius sacratissime fidei necessaria q̄ dr̄ fortificatōis.

Octaua igitur circūstantia ad itegritatē vere fidei necessaria dicitur circunstantia fortificatiōis. Nequaq̄z eni ad veram ⁊ perfectā fidem omnes iam predicte circūstātie sufficiunt. Sz oportet omnino ad hoc q̄ fides vera sit: q̄ maxime sit decorata cōstātia ⁊ fortitudine. Omissa tñ fortitudie fidei que est contra oēs aduersitates ⁊ contra omnes mūdi voluptates de qua egregie deo dāte tractabo i.q̄dragesimali d̄ fructib⁹ ipsi⁹ sacratissime fidei: soluz in p̄nti agā seu tractabo de fortitudine fidei q̄ maxime consistit in terribilis mortis susceptione. Naz fortitudo ſm phm.3.ethicorum.est precipue circa maxima picula ⁊ circa pericula mort̄: q2 omniū terribilum finis est mors. Nā q pro fide patus est mortē suscipe: nulli dubiū ē qn talis i virtute fidei supet omnes aduersitates omnes mūdi voluptates ac oēs diabolicas temptatiōes. Fides igit̄ vt sit pfecta cogit habentem necessario esse paratum ⁊ dispositū oēm mortē tolerare: anq̄z ipam velle deserere seu negare ⁊ sic pro huius cōclusiōis maiori declaratiōe sciēdū est q̄ vera fides facit homines triplicē mortē suscipe. Pria dicit̄ mors libertatis. Scūda dicitur mors charitatis Tertia dicitur mors necessitatis. ¶ Pria mors quā perfecta fides suscipere facit dicit̄ mors libertatis: talem mortem suscipiunt illi qui pro manifestanda diuina gloria edificāda ecclesia atq3 fide ↄmēdāda libere ⁊ spōte sine vlla necessitate violentia ⁊ coactione i virtute spūs sancti: se manibus infidelibus aut vt illos ↄuertant si possibile ē aut vt martyriū suscipiāt exponūt. Quāuis āt fuerūt nō nulli q talē fidē ⁊ mortē asseruerūt nō eē laudabilē tenēdū est pro veritate q̄ talis mors: nō tm̄ est laudabilis: sed sic spōte ⁊ libere sustinere mortem pp xpi amorē est maxime pfectionis. Quod pbo quitupl̄r. Primo auctoritate. Scd̄o ratione. Tertio distinctione. Quarto cōparatione. Quinto similitudine. ¶ Primo probo auctoritate. Naz Jo. 15. dicit̄. Maiorē hac dilec. nemo hz. i. maius signum perfecte fidei ⁊ charitatis: q̄z vt aiam suā ponat qs pro amicis suis. Ergo a fortiori maioris ē perfectiōis exponē morti p christo vitaz suā. ¶ Scd̄o pbo rōne aspectionis ⁊ formo sic rōnem. Quāto quis rem magis amatā cōtēnit ⁊ rem magis odiosaz pati eligit: tāto magis videt̄ eē perfectus in caritate ⁊ fide. Sed certū est q̄ inter omnia bona homo maxime amat vitam suam. vnde Job.2. dicitur. pellē pro pelle ⁊ cuncta que habet homo dabit p anima sua. Ecōtrario aūt homo inter omnia odibilia maxime odit mortē: qd̄ etiam facit oē animal: dicente Boe. prosa.ij. tertij li. Omne nanq3 animal tueri salutem laborat mortem vero perniciēq3 deuitat. propter quod cōcluditur q̄ martyriuz seu mors spōte pro christi amore suscepta iter oēs hūanos actus ē pfectius signū maxie fidei ⁊ charitatis. ¶ Tertio hoc idē pbo distictiōe. Nā Tho.2.2.q.124.ar.3.q̄rit an martyriū sit act⁹ maxie pfectiōis: ⁊ R̄ndit di. q̄ de aliq̄ actu virtutis duplicit̄ loq possimus. vno modo ſz speciem ipsius actus prout comparat̄ ad virtutem maxime elicientez ipsum: ⁊ sic nō pōt esse q̄ martyrium quod cōsistit in debita tollerantia mortis sit perfectissimum inter virtutis actus: q2 tollerare mortem ſm se nō est laudabile: sed solum ſz q̄ ordinatur ad aliqd̄ bonum quod consistit in actu virtutis puta ad fidem ⁊ dilectionem dei. Unde ille actus virtutis cum sit finis melior est. Alio mō potest considerari actus virtutis ſm q̄ comparatur ad primū motiuū q̄ ē amor charitatis. Et ex hac parte aliquis actus habz q̄ ad perfectionem vite pertineat. Quia vt apostolus dicit col̄.4. charitas est vinculum perfectionis: martyriū autem inter omnes actus virtuosos maxime demonstrat perfectionē cha

ritatis in hoc ꝙ rem magis amatam contē
nit:⁊ rem magis odioſam.ſicut ſunt colores
corporalium tormentorum quorū metu etiā
bruta animalia a maximis voluptatibus ab
ſtrahūtur prout dicit philoſophus.2.ethicorū
⁊ etiam Aug.li.83.queſtionū.alacriter pati eli
git.Jdeo ſm hoc patet ꝙ martyriū inter om
nes ceteros actus humanos:eſt perfectiſſi-
mum ſm ſuuʒ genus: ⁊ ſignum maxime fi-
dei ⁊ charitatis.Ex qua diſtinctione patet ꝙ
mors pro xp̄i amore libere ſuſcepta eſt actus
ſūme perfectionis.¶ Quarto hoc probo cō-
paratione.Nam Auguſti.in lib.de virginita
te facit comparationem iter perfectionē mar
tyrij ⁊ virginitatis:⁊ tandeʒ ceteris paribus
concludit.di.Perfectio martyrij eſt excellen
tior omni perfectione virginitatis.¶ Quin-
to deniqʒ hoc probo ſimilitudine. Nā Tho.
2.2.q.124.ar.3.in ſolu.ſcd̄i argum̄. dicit.actus
maxime perfectionis videtur eſſe ꝙ aliquis
ſuperiori obediat propter chriſtū:ſed qui mor
tem ſubſtinet propter chriſtum.h maioreʒ in
ſe perfectionem habet.naʒ facit talis ſicut ſal
uator fecit qui volēs eſſe obediēs patri vt di-
citur philippeñ.2.factus eſt obediēs vſqʒ ad
mortem.Ex quo patet ꝙ martyriū ſm ſe eſt
ꝑfectiꝯ q̄ʒ obiecta abſolute dicta pʒ ergo ex p̄
ſatis omnibus qualiter vera fides facit ho-
minem primam mortem ſuſcipere que dici-
tur mors libertatis. Scd̄a mors quā perfe-
cta fides cogit homineʒ ſuſcipere ex ſue for-
titudinis virtute dicit̃ mors charitatis.Pe-
tunt ſacri theologi vtruʒ fidelis verus vidēs
animam pro chriſti ſui in periculo negatiōis
fidei chriſtiane ſeu dānatiōis ſue:teneatur in
virtute fidei ⁊ charitatis corpus ſuū morti ex
ponere vt eruat animaʒ illam a periculo ſue
infidelitatis atqʒ dānatiōis.Ad quod dubiū
Reſpondet Alexan.de ales in tertia parte ſū
me.in tractatu de charitate ꝙ ſic.cuʒ quo cō
cordat Bonauē.in.3.di.30.arti.j.q.j.in cor.q.
Et Ricar.i.3.di.30.ar.j.q.j.Et Tho.2.2.q.4.
ar.2.in cor.q.Quā veritatem tripliciter pro-
bo. Primo auctoritatibus. Secundo ra-
tionibus. Tertio exemplo.¶ Primo probo
auctoritatibus ꝙ vera fides cogit vnūquēqʒ
ex charitate.in caſu neceſſitatis mortem cor-
poris ſuſcipere pro ſalute anime proximoruʒ
ſuorum. Nam.j.Joan.3.di. Jn hoc cogno-
uimus charitatē dei quoniā ipſe poſuit ani-
mam ſuam pro nobis ⁊ nos debemꝯ pro fra
tribus animas ponere.vbi etiā dicit glo. Dʒ
quiſqʒ pro fratribus non animam ponere ſʒ
corporis vitam que ex anima procedit.Jtem
Joā. 10.dicitur Bonus. pa.a.ſu.po.pro oui-
bus ſuis.vbi alia glo.ait.Quiſqʒ.n.vniuerſa-
liter eſt paſtor animarum ſuorum proximo-
rum.vnuſquiſqʒ pro animabus eorum vitaʒ
ſuā debʒ dare.Criſoſtimus etiā ſuper Mat.
ait.proximum ſuū non diligit nec preceptum
implet charitatis:qui pro ſalute proximi vi-
tam corporalem non exponit.h ille.Scd̄o hoc
idem probo quadruplici ratione. Prio ra-
tione bonitatis. Scd̄o ratione qualitatis.
Tertio ratione argumētabilitatis. Quarto
rōne preceptibilitatis.¶ Primo probo ratio
ne bonitatis ꝙ quiſqʒ in caſu neceſſitatis te-
netur pro ſalute proximi ſui corpus ſuuʒ mor
ti exponere. Fundamentum rationis po-
nit philoſophus.j. ethicorum.⁊.3. topicorum
di.ome bonū naturaliter eſt diligibile.Quo-
preſuppoſito certum eſt ſm eundem philoſo
phum.4.thopicorum.ꝙ ſi ſimpliciter ad ſim
pliciter ſi magis ad magis:ergo ſi maxie ad
maxie.Si ergo ſimpliciter bonum ē amabi-
le:ergo magis bonum magis eſt amabile:er
go maxime bonū maxime eſt amabile. Sed
manifeſtum eſt vt habet̃.vj.thopicoruʒ. ꝙ tri
plex eſt bonū.ſ.bonū exteriuſ aduenīēs:bonū
corporis:⁊ bonuʒ aie. Bonū aūt exterius vt
ipſe dicit ē ſimpl'r bonū:ergo ſimpl'r eſt amā
dū.Bonū corporis ē magis bonū q̄ʒ oia tē-
poralia bona ergo magis ē amādū.Bonum
vero aie eſt maxie bonū ꝙ̊ maxie ē amāduʒ.
Si igit̃:ſi ꝓ q2:aie bonū eſt meliꝯ diligēdū q̄ʒ
oē bonuʒ corporis q2 vt dicit.j.ethicoꝝ. bona
aie inter omnia bona maxime ſūt bona ⁊ di
gibilia.⁊.6.politi.dicit̃.anima,melior eſt cor-
pore:⁊ aie bonū ē oibus bōis melius.Ex pre
dictis cōcludo ꝙ cuʒ maior ſit bonitaſ in aia
proximorum q̄ʒ i tota ſb̄a temporali:aut q̄ʒ
in propria corporis vita:ergo magis eſt amā
da aia cuiuſlibʒ ꝓximi q̄ʒ quodlibet humanū
corpus.Quod ſi ſic ē ergo poſito ꝑiculo mor
tis corporis:prius tenet̃ quilibʒ ſuſcipe ꝑicu-
lū mortis corporis tanq̄ʒ minus bonū ⁊ mi-
nꝯ amabile:q̄ʒ velle ꝑmittere aiaʒ ꝓximi dā
nare que vtiqʒ in ſe cōtinet maiorē bonitatē
Scd̄o hoc idem probo rōne equalitatis. Fū
damētū rōnis poīt phs.9.ethicorū.di.Amicꝯ
dʒ ſe habere ꝑ omnia ad amicū ſic ad ſeipm
eo ꝙ amicus eſt alter ego.Quod etiā domi-

nus. deuteronomij.6. M.2. τ.luc.10.precipit d.dilig.prox.tuū sicut teipsuʒ. Quo presupposito certū est ẜm Bona.in.3.di.29.ar.j.q.3.in solu.scdi.ar.φ nota istius aduerbij sic accipit dupliciṫ. Primo pro quadaʒ quātitate τ mēsurabilitate amoris itēsi siue boni τ charitatis:τ hoc modo nulli licet velle proximuʒ diligere sicut seipsū. Scdo mō accipiṫ ꝓ similitudine ad eundem fineʒ:τ hoc modo certum est φ quilibet tenetur diligere ꝓximū ad illud bonū τ ad illū finē ad quē ipse se diligit. Qd si sic est cum quilibet obligetur proponere saluteʒ anime sue morti corporis sui:ergo pari ratione quilibet tenetur exponere corpus suū morti:pro salute anime proximi sui. Quod si nō facit:nequaquam amat ꝓximum sicut se ipsum:τ si non amat proximuʒ sicut seipsum ergo agit cōtra preceptū dei. Si aūt agit cōtra preceptū dei:ergo mortalṙ peccat. Si aūt mortalṙ peccat:ergo dānabiṫ. Igiṫ a prio ad vltimū qui nō exponit morti corpus propriū pro salute aie proximi sui:talṙ dānabiṫ τ nūq̄ȝ saluari poterit.proinde de pe.di.2.c.ꝓinde.di. Proinde ꝓximos nostros sicut nos metip̄os diligimus:quādo ad bonos mores τ ad eternā vitā cōsequēdā sicut nobis coꝝ saluti consulimus qñ nos i coꝝ peccatis τ ꝑiculis cogitam⁹ τ sic nobiſ subueniri optarem⁹ ita eis aut subuenimus:aut si facultas defuerit:volūtatem subueniēdi tenem⁹. Quapꝑ carissime tota dilectiōe satage vt bonū qd tibi conferri vis velis τ ꝓximo tuo.h ꝓsper. ¶ Tertio hoc idē ꝓbo rōe argumētabilitatis.petūt theologi vtꝝ in casu necessitatis teneṫ qs etiā subuenire inimico suo de his que sūt necessaria cōporali vite ne pereat. Ad qd dubiū. Respondet Alex.in tertia parte sūme in tractatu d. Elemo.cū quo ꝯcor.Tho.2.2.q.32.ar.5. Et Tho.in.4.di.15.ar.j.q.4.τ Ricar.in tertio.di.30.ar.j.q.j.τ Rica in.4.di.15.ar.2.q.5. τ Bona.in.3.di.30.ar.j.q.5.τ dñt. Quod siqs nō subueniret inimico tēpore necessitatꝭ mōtaliter peccaret. Et arguūt a fortiori. Nā diciṫ exodi.23. Si occurreris boui inimici tui errāti reduc illū. Et si videris asinum odientis te cecidisse sub onere:nō pertransibis sed subleuabis illū.vbi glo.dicit. Qd q nō reduc bouē τ nō releuat asinū inimici sui ex odio mortalṙ peccat. Si igiṫ qs peccaret mōtalṙ nō sbueniēdo boui vel asino a fortiori mortalṙ peccaret nō sbueniēdo necessitati corꝑis proximi sui qd preualet oībus bob⁹ τ asinis mūdi. Et talis obligatio cadit sb ꝑcepto. Nā dṙ Mat.5.τ luc.6.diligite inimicos.v.bñ.his q v. oderūt.vbi glo.ꝑceptū dñi ē nō solū diligē sed τ bñfacē. Itē ꝓuer.25.dṙ. Si esurierit inimic⁹ tuus ciba illuʒ si sitit potū da ei. Ex predictis cōcludiṫ φ qlibet teneṫ subuenire i necessitate ꝓximo suo ēt inimico de sua sba tēporali alṙ mortalṙ peccat.tūc arguo sic phs.4.thopico. ait. Si de quo min⁹ τ id d quo magis. Si g̊ obligatio est sbueniēdi corporali īfirmo: a fortiori restat maior obligatio sbueniēdi aie ꝓximi:q̄ vt i pria rōe dictū ē nobilitati τ bōitati oiuʒ copuʒ ꝑeminet φ si ē mortale peccatū nō succurerre i necessitate corꝑali a fortiori ē peccatū mortale nō succurrē in necessitate saluti aie ꝓximi sui. Sʒ si qs nō expōit corpus suū morti tpe necessitatis ꝓ salute aie ꝓximi sui:tūc nō succurrit ei:g̊ peccat mortalṙ. Sed qlibet teneṫ nō peccare mortalṙ:g̊ qlibʒ teneṫ exponē corpus suū morti ꝓ salute aie ꝓximi sui. ¶ Quarto hoc idē ꝓbo rōe ꝑceptibilitatꝭ φ qlibʒ teneṫ se morti corꝑali exponē ꝓ salute aie ꝓximi sui in cāu necessitatis.sicut.n.dṙ dutro.6.c.τ pōiṫ.23.q.4.c.ea vindicta. Et.23.q.5.c.si nō lʒ. Et de pe.di.2.c.charitas ē.ex̄ de sacra vnctiōe.c.vnico.§.hoc vnguēto.diliges ꝓximū tuū sic teip̄m. Et.23.q.4.c.dʒ hō.dṙ Dʒ hō diligere ꝓximū suū sic seip̄m: τ q po terit hōieʒ bñficiētie cōsolatiōe vel informatiōe doctrine vel disciplie correctiōe iducat ad colēdū deū. Ex ꝑmissis pʒ φ dilectio ꝓximi cadit sub ꝑcepto.tc arguo sic. Prio φ est de necessitate corp⁹ morti exponere pro salute anime proximi sui. Illud sine quo dilectio ꝓximi seruari nō pōt cadit sub ꝑcepto τ sub obligatiōe sʒ ꝑtinet ad dilectionē vt nō soluʒ velim⁹ ei bonū sʒ ēt vt opemur ꝓ eo bonū tēpore necessitatis ẜʒ illd.i.Jo.3.filioli ñ diligam⁹ ligua neqʒ verbo sʒ ope τ veritate sed adueniēte ꝑiculo dānatiōis aie ꝓximi nisi quis expōat corp⁹ suū morti ꝓ salute illi⁹ aie talis nō opaṫ opa amoris τ charitatis:ergo talis nō diligit ꝓximū ẜm formā ꝑcepti:ergo mortaliter peccat Sed quilibet tenetur non peccare mortaliter:ergo quilibet in casu necessitatis tenetur suscipere mortē pro anima proximi sui. Quod confirmans Grego.in omelia.pen.ait. Probatio dilectiōis exhibito est operis. Et idem ait. Amor dei nunq̄ȝ est ociosus: operatur enim magna si est:si autem

operari renuit amor non est. Et philoso.5.ethico. ait. lex dat precepta de actibus omnium virtutum. Et confirmatur predicta rõ.s. q͛ q diligit proximum tenetur in casu necessitatis pro sua salute corporis mortez suscipere. Nã qui precipit quod maius ꝛ nobilius: a fortiori precipit qđ minus est nobile. Sed certum est q͛ nobilior est habitus seu actus dilectionis ad proximum q̃z sit quilibet actus exterior siue opus. Si igitur quisqz obligatur ex p̃cepto habere actum dilectionis interiorem: ad proximum quod est nobilius: a fortiori tenetur habere actum exteriorẽ qui est mors corporis qui actus vt: patet melior ẽ ipso interiori actu dilectionis. Et de hoc habetur ar. extra de constitutionibus. in. c. Nam concupiscẽtia vbi dr̃. cõcesso vel ꝓhibito principali conceditur vel prohibetur omne accessorium Si igitur cuilibet precipitur q͛ proximuz diligat actu iteriori qđ est quid p̃ncipale a fortiori intelligitur preceptũ q͛ quisqz moriatur pro eius salute qđ est quid accessorium. Ex p̃factis. 4. rationib⁹ patet q͛ homo habens fidem charitate informatam tenetur in casu necessitatis mortem corporis suscipere ꝓ aiabus ꝓximorum suorum. ¶ Tertio hoc idem probo exemplo Et pretermissis exẽplis beati patris nostri Francisci atqz sancti Antonij de padua qui propter salutem proxiorũ ad partes infidelium vt mortem susciperent accesserunt. solum accipiamus in prensenti exemplum filij dei domini nostri Jesu christi qui posuit animam suam .i. corporalem vitam pro salute animarum nostrarũ. vnde apo. i. c. dicitur. lauit nos a peccatis nostris i sanguine suo. Et. i. Jo. 3. dicitur. In hoc cognouimus charitatem dei: quoniam ipse animam suam pro nobis posuit ꝛ nos debemus pro fratribus animas ponere. Et. i. pe. 3. c. dicitur. christ⁹ solus pro peccatis nostris mor. est in. pro. i. vt nos of. deo mor. quidem car. viui autem spiritu. Ex prefactis omnib⁹ patet qualiter habens veram fidem tenetur tantam habere fortitudinem vt etiã in necessitatis casu mortem suscipiat corporis pro salute animaruz proximoruz suoruz. Quam secundam mortem pro loco ꝛ necessitatis tempore quilibet fidelis christianus libẽter tollerare dignetur ad laudẽ ꝛ gloriam saluatoris nostri Jesu christi qui vi. ꝛ re. i. s. s. Amen.

¶ Dñica oliuarum seu in palmis Jteruz de sexta excellentia. videlicet de integritate ipsius sacratissime fidei.

Umiliauit se metipsũ fa. o. vs. ad. m. mor. aũt c. Scibũtur hec verba ad phi. 2. c. ꝛ in epistola occurentis solẽnitatis seu dominice. Qm̃ dilectissimi ciues hodie loco euangelij proponit nobis pa. d. n. J. christi. s͛z. Mat. q̃ feria. 6. ꝓxime futura plenius declarabitur: hinc est q͛ pretermisso themate eiusdem seu litterali et morali expositione assũpsi pro themate verba apostoli preallegata. videlicet christus fa. est ꝛc. In quibus verbis innuitur q͛ sicut ipse xp̃s amore nr̃o mortẽ ꝯstant tulit: sic ꝛ nos propter amorem fidei sue mortẽ si necesse fuerit constanter tollerare debemus. Sed qꝛ in precedenti sermone propositum fuit qualiter fides vera facit constanter triplicem mortem tollerare pro ipso christo. videlicet mortez libertatis charitatis ꝛ necessitatis cuz similiter declaratum fuerit de sufferentia duplicis mortis. habemus in presenti sermone spetialiter ostendere quomo etiam fides pro christo sustinere debet tertiã mortẽ que dicit necessitatis. Cuius necessitatis declaratio talis erit.

Jteruz de octaua circonstãtia vere fidei que dicitur fortificationis.

Ertia igitur mors quã perfecta fides cogit hominẽ suscipere ex virtute sue fortitudinis dicitur mors necessitatis. petunt sacri theologi. vtrum habẽs veraz fidẽ teneat mortẽ suscipere anteq̃z solũ mortale peccatũ ꝯ fidẽ cõmittere: seu teneat mortẽ suscipere ãteq̃z fidẽ christi si cãus accideret denegare. ad qđ dubiũ absolute R̃ndet Bona. in. 3. di. 30. ar. 4. q. 2. ꝛ etiã Alex. de ales i. 3. pte sũme. i tractatu. de fide. ꝛ tho. 2. 2. q. 4. ar. 2. Et. 2. 2. q. 124. ar. 4. q͛ sic. Et dicunt q͛ qlqz fidelis tenet pro fide sua in oi loco ꝛ tẽpore duplicẽ suscipere mortẽ. vz mortẽ habitualẽ que cõsistit i dispositione voluntatis ad suscipiẽdũ sp mortẽ si casus accideret. Itẽ mortẽ actualem quando instat necessitas. Et q͛ quisqz veram habẽs fidẽ teneatur modis p̃dict. mortẽ suscipẽ. qntupl. pbo. Primo auctib⁹ Scđo rõnib⁹. Tertio distictiõib⁹. 4. exem

plis. Quinto similitudinibus. ¶ Primo ꝓ
bo auctoritatibus ꝙ quisqꝫ tenet̃ ꝓ fide mor
tē suscipe. Et si aliquis nō haberet hoc ꝓposi
tum nec verā fideꝫ haberet: nec vnq̃ꝫ saluari
posset. Nā. 32. q. 5. c. Ita ne dicit̃. Certū est ꝙ
pro fide salutē istā corporis ponere debemus
Et. 32. q. 5. Ita nec dr̃. Cū pudicitia sit virt⁹
ai comitēqꝫ habeat fortitudinē potius dꝫ qs
ꝛ mortē ꝛ quelibꝫ mala tollerare q̃ꝫ malo cō
sentire. Itē. 23. q. 8. c. cōuenior. dicitur. Tanta
debet eē fideliū cōstātia vt potius vita q̃ꝫ fi-
des auferat̃. Itē. 22. q. 2. c. ne qs Au. dic̃. Neqs
arbitret̃ illū ꝑfectū ꝛ spūalē hoieꝫ q ꝓ ista tē
porali vita ꝛ morte in fide mentiri presumit.
Itē Aug. li. de mēdacio. ꝛ ponit̃. 22. q. 2. c. p̄mū
ait. Neqꝫ. n. recte testimonijs veritas ꝓcuius
cūqꝫ tēporali cōmodo sine salute corrūpit̃ ad
sempiternaꝫ eni salutē nullus deducēdus est
optitulāte mēdatio. Itē. ij. q. 3. c. qsqs. Au. ait.
Quisqs metu cuiusslibꝫ ptāt̃ veritatē occul
tat: irā dei sup̄ se ꝓuocat: qꝛ magis timet ho-
minē ꝛ corpis vitā q̃ꝫ deū. Itē. ij. q. 3. c. nemo
Gre. ait. Sācti⁹ ē ꝓ virtute pati suppliciū q̃ꝫ
ꝓ adulatiōe cōseq bn̄fitiū. Itē de pe. di. 2. c. j.
dicit̃. Corpus nr̄m qꝛ ps nostri est diligēdū ē
vt saluti ei⁹ ac fragilitati nāliter consulam⁹: ꝛ
agēdū ē quaten⁹ spūi ēt vsqꝫ ad mortē ordi
nate subiectū: ad eternā salutē accepta i mor-
talitate ꝛ i corruptiōe ꝑueniat. Itē. 32. q. 4. c.
Sic. Aug. ait. Sic sancti⁹ est fame mori q̃ꝫ hy
dolaticis vesci ita sanctius est defici vel mori
sine liberis q̃ꝫ ex illicito coitu stirpē querere.
Itē ex̄ de his q̄ vi met⁹ ve cā fiūt. c. sacris. dr̃
Potius dꝫ qs q̄libet mala ꝛ ēt morteꝫ pati
q̃ꝫ malo cōsentire. Nō tm̄ vt pꝫ lex canonica
iubet vnūquēq̃ꝫ mortē suscipe anteq̃ꝫ fidē de
negare: sed ēt ad hoc iducit lex ph̄yca seu pa-
gana. Nā ph̄s. j. ethicoꝝ dicit. Melius ē mo
ri q̃ꝫ agere ꝯ bonā virtutē. Et ibidē ait. Duo
bus amicis exn̄tibus Platone ꝛ ilitate: san-
ctū est ꝑhonorare veritatē. Idē quoqꝫ lib. de
secret̃ secretoꝝ ait. Prius eligēda ē nobis
mors q̃ꝫ offensio preclarissime veritatis. Se-
neca isup̄ epistola. 32. ad lucil̃. ait. Magna cle
mētia est morteꝫ ꝓ virtute eligere quā ex nā
vitare nō possis. Idem ēt li. 5. de bn̄ficijs ait.
Sic pessimū ē viuere ꝯ deū: ita ex veritate ꝓ
deo mori optimuꝫ est. Et li. 6. de bn̄ficijs ait.
Et bono virtutis ꝯtēne mortē ꝛ oia que ad
mortē ducūt. Idē. 6. d bn̄ficijs ait. o te demē
tē ꝛ oblitū fragilitatis tue: si ex virtute mortē
fugis q̄ iugiter tonat viues si falsū effugeris:
repetet te gladius: petet lapis petet deus seu⁹
Idē li. 2. clamās ait. Crudeli⁹ ē q̃ꝫ mori offen
dere ipam virtutē. Idē li. 6. clamās. O ptāda
iugiter mors ē q̃ꝫ virtutis offensio. Idē episto
la. 26. ad lucillū ait. A deo mors ꝓ deo timē
da nō est vt bn̄ficio ipius nihil añ fienduꝫ sit
aut timēdum. Ideꝫ ep̄la. 65. ait. Maior sū: ꝛ
ad maiora genit̃⁹ q̃ꝫ vt corpis mei sim manci
piū: qđ eq̄ nō aliter aspicio: q̃ꝫ vinculuꝫ aliqđ
libertati mee circūdatum cuius mors certa
libertas est. Ideꝫ ep̄la. 73. ait. Nulla. n. bona
mens sine deo est: nec deum ꝑꝑ mortē spnit.
Idē ep̄la. 82. ait. Nō ē mors gloriosa: sed for
titer ꝓ virtute mori gloriosū est. Idē ep̄la. 25.
ait. Fortitudo ē ꝓ virtute agressio terribiliuꝫ:
vbi mors iminet ꝑꝑ cōe saluādū bonū: malo
me mori q̃ꝫ fidē deesse ꝛ viuere. Tuli⁹ lib. 2. de
officis. ait. Nemo iustus nemo bon⁹ eē pōt̃ q
exiliū: q dolorē: q egestatē: q morteꝫ timet: aut
q ea que sūt his ꝯria equitati añponit. Idē in
j. de of. ait. Fortis ai ꝛ cōstātis ē nō ꝑturbari
in reb⁹ a spis nec tumultuātē de gradu deijci
sed potenti aio vti nec ex vlla morte a cōsilio
aut rōne discedere. Idē in eodē li. ait. Cū tē-
pus necessitasqꝫ postulat decertandi ꝓ ipsa
virtute decertādū manu est: ꝛ mors seruituti
turpitudiniqꝫ añponēda ē. Idē in eodē li. ait
Promptiores enī ad nr̄a ꝑicula esse debe-
mus q̃ꝫ ad cōia: inuēti ēt multi sūt q non mō
pecuniā sed etiaꝫ vitā ꝓfundere pro p̄ria pati
sūt. Idē li. de padoxis ait. Mors terribilis est
his quoꝝ cū vita oia extiguūt: ꝛ nō his quoꝝ
laus ꝛ virtus emori nō pt̃. Idē li. 2. tusculana
rū questionū ait Mors ante v rū virtute di
gnuꝫ nihil habet qđ horrenduꝫ sit: nec ab eo
timetur. magnū eqdē sibi presidiū ad beatam
vitā ꝯparat. Idē li. 8. phil̃. Turpis fuga mor-
tis oi morte peior ē: in fuga feda mors est in
victoria gloria. Plotinus ph̄s i sentētijs suis
ait. Ad beate viuendū ois gloria spnanda est
ois mors est suscipienda. Ex predictis oibus
patet qūo auctoritate siue canonica siue lege
ph̄ica ꝛ pagana ꝑus eligēda ē mors q̃ꝫ offen
sio ipsius virtutis ꝛ q̃ꝫ cōmissio ipsius pecca
ti. Pudeat igit̃ xpianos omnes nolle imitari
ph̄os: ꝛ nolle eligere quod corde ore ꝛ opere
ipsi pagani vel ph̄i taꝫ strenue elegerūt. Vl-
tra etiam predictaꝫ legem ad hoc inducit lex
autentica doctorū ꝙ prius vꝫ mors est eligē-
da q̃ꝫ diuina offensio. Unde Aug. sup verba

Jo.xii. Qui amat animam suam in hoc mū-
do perdet eā. Ecce ꝙ iā christ⁹ nos hortatur
ad passiōis sue sectāda vestigia qui amat in-
quit animam suam perdet eam quod.2.mo-
dis potest intelligi. Qui amat perdet idest si
amas perdes si cupis vitam tenere cum chri
sto: noli mortē timere ꝓ xpo. noli ergo ama-
re ne perdas: sed perde vitam in hoc mundo
vt in vitam eternaꝫ custodias eam. Et infra
subdit. Cū aūt casu articulus venerit vt h cō
ditio ꝓponatur aut faciēdū eē cōtra dei pre-
ceptum aut ex hac vita migrandum: quorum
duorum homo cogatur alterū eligere ibi ma
gis eligat deo dilecto mori ꝙ̄ offenso viuere
ibi oderit in hoc mundo vitam suam vt cu-
stodiat eam in vitam eternam hec ibi. Idem
etiam Augu.lib.io.conf.ait. christus pro om-
nibus mortuus est vt ⁊ omnes in necessita-
tis articulo pro eius fide ⁊ amore moriantur
⁊ vt qui viuūt iam non sibi viuant: sed ei qui
pro eis mortuus est: vt Hyeroni. insuper i te
stamēto ait. christ⁹ pro nobis passus est. i. mor
tuus nobis relinquēs exemplū vt sequamur
vestigia eius. non se cogitet ergo christianum
esse qui pro christo se mori non inuenit para
tum: Si quis diligit christum. Siquis verus
est christianus: necesse est vt mortem nullate
nus formidet suscipere ꝓ christo: qꝛ nisi gra.
fru.ca.in terram.mō.fu.i.s.m. Si ergo cupis
vitam in eternū tenere cum christo noli mor
tē timere pro christo. Item Hyero. ait ibidē
Nō sufficit christiani nomē solū ad salutem
xpianus es imitare xpꝫ frustra xpiani nomē
gerit qui diabolū sequitur ⁊ mortē ꝓfide xpi
recusat: qnimo talis christian⁹ nō est: sed ante
xpus. iuxta illud. Jo. euangeliste q ait. Audi-
stis qꝛ antixpus venit: ⁊ ecce nunc antichristi
multi facti sūt. h ibi. Crisosti. etiam sup Mat.
ait. sicut nō pōt cognoscere xpm: qui nec ha-
bet spūm christi: sic xpm videre nō poterit: q
pro eius fide ⁊ gloria morteꝫ conat refugere:
nec eni propter hoc solū vnusquisqꝫ fit xpia-
nus vt sit tm̄ xpanus seruās talētū fidei sue:
sed vt opet iustitiā in xpo ⁊ sanguinē fūdat ꝓ
fide xpi. h ille. glo. etiā sup verba. j. Jo.4. Ti-
mor nō est in charitate sed pfec. cha. for. mit.
timorē. ait. Qui charitatē hꝫ xpi nō tiet mor
tē subire cuꝫ xpo: qui aūt timet mortē ꝓ xpo
accipere charitas christi in eo non est. Ultra
predictas leges etiaꝫ pro fide ad suscipiendā
mortem inducit quelibet lex euangelica. Nā
dn̄s Mat.x.c.ait. Nolite timere eos qui oc
cidūt corpus: animam autē nō possunt occi-
dere ⁊c. Ubi glo. ait. Qui morteꝫ pro christo
nō timet suscipere: animam ⁊ corpus custo-
dit in eterna vita: qui autem christum offen-
dit in fide christus perdet animam ⁊ corpus
eius in gehēnam. Item Mat.io. dicit chri-
stus. Qui amat animā suā in hoc mūdo ⁊c.
Ubi etiam glo. ait. Ille amat animam suaꝫ
plus ꝙ̄ christū: qui pro amore carnis sue chri
stū offendit. Ille aūt christū amat plus ꝙ̄ suā
animam: qui pro xpi amore carneꝫ suaꝫ etiā
vsqꝫ ad mortē persequitur. Item. j. pe.4. dici
tur. Nemo vr̄m patiat ꝙ̄si homicida aut fur
aut aliqd hmōi: si āt vt xpan⁹ pati non erube
scat ſꝫ glificet deū i isto noie. Deniqꝫ Sene
ca i eplis suis ait. Fides sctissimū bonū hūani
pectoris ē: q̄ nulla necessitate ad fallēdū cogit
⁊ nullo premio corrūpitur. Sed heu istis tem
poribus satis apparet ꝙ in nobis nulla sit fi
des nec dilectio in deum: qꝛ etiam paruo me
tu ⁊ precio in nobis fides frāgitur. Sꝫ quod
plus est nō tm̄ miseri christiani nō sunt para
ti pro fide christi mortem suscipere sed etiam
pro mimo verbo ⁊ mimo obolo millies chri
sti fidem quotidie cōfringunt: pꝫ igit ex predi
ctis auctoritatibus qualiter quisqꝫ christian⁹
hn̄s in se verā fidē tenet nō tm̄ habitualr sed
ēt actualr si cā occurreret ꝓ xpi fide morteꝫ
suscipere. Scdo insuper probo.5. rōnibus ꝙ
citi⁹ eligēda ē mors ꝙ̄ ꝯ fidē mortalr. pecca
re seu ipaꝫ fidē denegare. Primo rōne su-
perationis. Scdo ratione concordationis.
Tertio rōne electionis. Quarto rōne bn̄-
factiōis. Quito rōe minoratiōis. ¶ Prio ꝓ
bo rōe supatiōis ꝙ qsqꝫ tenet ꝓ xpi fide mor
tē suscipe ergo a fortiōi cetera oia mala tolle
rare cū mors ſꝫ phm.3. ethicoꝝ sit vltimū ter
ribiliū. Petūt sacri thologi. quē magis tenet
homo diligē vel deū vl seipsuꝫ: ⁊ concorditer
oēs dn̄t ꝙ qlibꝫ tenet. q. in isinitū magis deū
diligē ꝙ̄ seipꝫ. Et hoc approbāt marie dupli
ci respectu. s. maioris bōitat ⁊ maioris cha-
ritatis. Et. j. respectu maioris bōitatis. Naꝫ
dn̄s Bon. i. j. di.17. ar. j. q.3. dic̄. nihil dꝫ ama
ri sup deū nec eq̄ deo nec ꝯ deū. i. ꝯ volūtatē
mādatoꝝ dei: eo ꝙ supra omnia creata ē bo
nus. Quicūqꝫ aūt amat supra deū vel eque
deo mortalr peccat. Idem Bona. in.3. di.30.
arti. j. q.2. in.3. argumē. ad partem affirmatiuā
ait ad litterā. Quilibꝫ tenet plus diligere deū

q̃ꝫ omnez simul creaturaz ꝛ etiaz seipsū q̃ꝫtū
cunqꝫ imperfectus sit. Et rō huius dilectōis
est qꝛ vbi maior est bonitas ibi est maior rō
dilectiōis ꝛ amoris: sed certū est ꝙ homo est
bonum creatū minimū ꝛ finituz. Ecōtra ve-
ro bonitas dei est increata maxima. ꝛ infi-
nita: sed ꝫm phm. 8. phisicoꝝ. finiti ad infini-
tum nulla est proportio. Quod si sic est sequi
tur ꝙ amor ē obligatio: ꝛ rō amoris ad deuz
q est bonū infinitū maximū ꝛ increatū: q̃ꝫ sit
ad seipsū ꝛ oēz creaturaz qui sunt quoddam
bonum creatum minimuz ꝛ finitū. ¶ Scdo
tenetur quis etiā deū diligere supra seipsum
respectu maioris charitatis. Naz Tho. 2. 2. q.
27. arti. j. ꝛ argum̄. j. dicit. Quod deus diligit
ꝛ habet charitatez ad omnez creaturam. Si
cut eniz dicitur sapiē. xj. diligis oia que sunt
ꝛ nichil odisti eorum que fecisti. Et sap. 6. di-
citur. pusillū ꝛ maximū diliget deus ꝛ ē ei eq̄
liter cura de omnibus. Ex hoc dico ꝙ deus
nō simpliciter vnunquenqꝫ diligit: sed etiam
plus diligit vnunquenqꝫ q̃ꝫ ipse diligatur ab
omnibus simul creaturis. Et ratio est: quia
vt dicitur libro de causis. vbi est plus de
causa ibi est plus de causato. Cum autem vt
in precedenti ratione monstratum est in deo
sit maior bonitas q̃ꝫ sit in qualibet creatu-
ra: quia bōitas sua est infinita: ꝛ bōitas cuius
libet creature est finita: sequit̄ per cōsequens
ꝙ maior est effectus in deo dilectiōis: amo-
ris: ꝛ charitatis. Et sic ꝯcluditur: ꝙ cū quisqꝫ
se diligat aut deū amore finito ꝛ deus diligat
eum vt patet amore īfinito: ꝫm rōnez nālem:
tenetur etiaz quisqꝫ deū plus q̃ꝫ seipsū dilige
re. ¶ Facto igit̄ h̄ presupposito ꝙ duplici re-
spectu tenetur quisqꝫ magis deū diligere q̃ꝫ
seipsum. nūc probo ꝙ quisqꝫ magis tenet̄ vel
le suscipere mortem q̃ꝫ deum per abnegatio-
tionē fidei offendere. Certū est enim ꝙ mors
est quidā paruus finitus ꝛ momētaneus do
lor: amor aūt quē deus ad quēlibꝫ hꝫ ē infini
tus. Ergo mors suscepta pro xp̄i amore: ꝛ om
nia tormēta respectu amoris īfiniti quē deus
ad quēqꝫ hꝫ nihil sunt. Ergo tenetur quisqꝫ
suscipere maiora tormenta pro ipso deo q̃ꝫ
sit mors: qꝛ si amor dei est infinit⁹ circa quē-
libet: ergo recōpensatio debet esse īfinita. Sꝫ
manifestum est ꝙ qui tenetur ad maius tene
tur ad minus. Si ergo quisqꝫ de recōpensa-
tiōe infiniti amoris dei tenetur suscipere pro
deo infinitum dolorem ꝛ infinitaz penā: a for

tiori tenetur suscipere pro deo dolorē ꝛ penaz
mortis qui est quidā modic⁹ ꝛ finitus ꝛ mo-
mentaneus dolor. Et cōfirmatur ista rō sic.
Nā Ricar. in. 4. di. 50. ar. 4. q. 2. dicit ad lit-
teram in. c. ꝫm rectuz iudiciū rōnis voluntas
quelibꝫ dꝫ magis fugere illud quod est cōtra
rez quā magis tenetur diligere q̃ꝫ fugere illd̄
quod est cōtra rē quā minus vel nō tm̄ tene
tur diligere. Sed certū est ꝙ quilibet magis
tenetur diligere deuz q̃ꝫ seipsū: in tm̄ ꝙ si vo-
luntas posset diligere actu dilectionis infini-
to intensiue deberet diligere deum infinite ꝛ
intensiue: qꝛ est bonum infinitū: creatura aūt
ab ip̄a nō debet diligi nisi finite qꝛ finituz est
bonū: cū ergo peccatū seu fidei abnegatio sit
contra deū: mors aūt ꝛ quodlibꝫ malū sit cō
tra seipsū: sequit̄ ꝙ citius tenetur quisqꝫ fuge
re peccatū qd̄ est cōtra deū q̃ꝫ mortē ipsaz q̄
est contra seipsum: ne maior bonitas offenda
tur pro minori bonitate. h̄ Ricar. h̄ omnia cō
firmantur cant. 8. c. vbi dicitur. Fortis est vt
mors dilectio: dura sicut infernus emulatio:
lāpades eius lāpades ignis atqꝫ flāmaꝝ: aq̄
multe nō potuerūt extinguere caritatem nec
fluia obruēt illaz: si dederit homo omnē sub-
stantiā sue domus pro dilectione. q. nihil de-
spiciet eā. vbi glo. ait. Tria spernit dilectio for
tis. s. omnē domus sbam: omnē aduersitatez
ꝛ tribulationem ꝛ etiā ipsaz mortem: que oia
quisqꝫ spernere debet ne diuinaz dilectionez
offendat. h̄ glo. Grego. etiā in mor. li. 7. ꝛ po-
nit̄ d̄ pe. di. 2. c. Charitas. ait. valida ē vt mors
dilectio. virtuti eni mortis dilectio cōparatur
qꝛ nimiruz mentez quā semel ceperit ab om
ni delectatiōe mūdi funditus occidit. Ex pre
dicta ratiōe patꝫ qualiter quisqꝫ tenetur p̄ius
mortē ꝛ oia mala eligē q̃ꝫ diuinū amorem ꝛ
christi fidē offendē. Sꝫ o de⁹ meus qs est q
te diligat hac dilectione: certe q̃si nullus. O.
deus eterne quis est qui te amet hoc amore.
Quis insup est qui te diligat hac charitate.
Certe pauci sunt ꝛ. q. nulli dicente propheta
deus de celo prospexit super filios hominuz
ꝛc̄. Nam nunc plus diliguntur parentes filij
vxores fratres amici pessime ꝯcubine ꝛ adul
tere atqꝫ terrarū domini seu temporalis sub
stantia q̃ꝫ diligatur deus: eo ꝙ pro predictis
omnibus quisqꝫ paratus est se morti expone
re: pro deo vero ꝛ dn̄o nr̄o iesu xp̄o. q. nullus
Sed vhe. vhe. talibus qm̄ peruertūt totuz or
dinem fidei atqꝫ charitatis. Proinde de ta-

libus dicit Prosp. de pe. di. 2. c. i. §. Item er- go charitate. Ibi enim sic dicitur. Ordinem dilectiōis illi puertunt nec modum diligēdi deuz custodiunt q aūt mūdum q cōcedēdus est plusꝙ̄ deum diligunt aut minꝰ diligenda plus diligūt aut proximos non sicut seipsos aut deū plusꝙ̄ seipsos non diligūt. Illi vero plusꝙ̄ se deuz diligunt sicut ⁊ debēt qui pro eius amore saluti sue ad tempus nō parcunt tribulatiōibꝰ ac periculis seipsos tradunt nu dari facultatibꝰ ꝑprijs sue patrie exules fieri: vxoribus ac filijs renūciare parati sūt: ⁊ vt to tum dicā ipsam mortē corporis nō soluz nō refugiunt sed etiam libenter excipiunt ambiē tes a corpis sui vita: magis ꝙ̄ a deo vita vi- te sue discedere. h ibi. patet igit̄ ex prefacta rō ne qualiter habēs veram fidem tenetur om- nia mala ⁊ etiā ipsaz mortem pro xp̄o susci- pere anteꝙ̄ velle deum offendere. Scd̄o hoc idē ꝓbo rōne cōcordationis. petūt theologi i ꝑ. di. 48. vtꝝ quelibet rōalis creatura teneat̄ cōformare voluntatē suā cū volūtate dei. Et Rn̄dent oēs ꝙ sic ꝓcipue q̄druplici respectu Primo respectu bonificatiōis. Scd̄o re- spectu rectificationis. Tertio respectu offen siōis. Quarto respectu cōsequtiōis. ¶ Pri mo tenetur quisqz cōformare voluntatē suā volūtati diuine respectu bōificatiōis seu bōi- tatis. Nam Tho. i. 2. q. 19. ar. 9. dicit ꝙ quili- bet tenet̄ velle illō qd̄ est bonum. Et Augu. li. de moribus ecclesie. dic̄. Ois homo tenet̄ velle ⁊ diligere omne qd̄ bonū est. Quo pre- supposito. certū est ꝙ cū deus ſꝫ phm̄. i. ethi- coꝝ. sit quoddā bonū optimū nobilissimuz ⁊ delectabilissimū: nō pōt nō velle nec operari simpliciter nisi bonum: quia. 4. ethicorum di citur. Qualis vnusqsqz ē talia vult talia dicit talia operatur ⁊ diligit. Quod si sic est. scilcꝫ ꝙ deus nihil vult nisi sub ratione boni ⁊ gli- bet homo tenet̄ semꝑ velle quod bonū est: cō cludo ꝙ quisqz in volēdo tenetur conforma- tare voluntatem suam voluntati diuine vo- lēdo ꝙ deꝰ vult ⁊ eo mō q̊ vult. ¶ Scd̄o dico ꝙ quisqz debet esse conformis cum volunta te dei respectu rectificatiōis. Naz Rica. in. i. di. 48. ar. i. q. 2. dic̄ ꝙ quisqz tenet̄ habere vo- luntatem rectā. Et Aug. in ench. ait. Vt sal- ui simus nos oportet voluntatē rectā habere cū rectitudo volūtatis sit bonitas eius. Quo presupposito. certuz est ꝙ nulla voluntas pōt esse recta nisi que cōformat̄ diuine volunta- ti. Et ratio est qꝛ sicut oīs bonitas est apta bonitate: sic omnis rectitudo est apta rectitu- dine diuine volūtatis qua ablata cuz sint exē pla oium rectitudinum nulla erit rectitudo. Si igitur quelibet voluntas debet eē recta: ⁊ nulla voluntas pōt esse recta si nō sit cōfor- mis diuine volūtati. cōcludo ꝙ quisqz tene- tur cōformari cuz diuina volūtate ad hoc vt habeat rectā voluntatem. ¶ Tertio hoc idez probo respectu offensionis. nam Tho. in. i. di. 48. ar. i. q. 3. dicit. Quod nulli licꝫ nec peccare nec deū offendere. Quo presupposito ꝙ qsqz tenetur nō peccare: certum est ꝙ ad illud pro prie dicitur quis teneri qd̄ si nō facit peccatū incurrit. In oibus aūt ⁊ naturalibus ⁊ volū tarijs peccatum contingit ex hoc qꝛ aliud nō peruenit ad illud ad quod ordinatuz est vt di citur in. 2. phisicorum. Sic̄ patet in monstris ⁊ in erroribus qui contingunt in operatione artis. Sed error differēter cōtingit in natu- ralibus ⁊ volūtarijs: quia in naturalibus de fectus ⁊ error incidit ab ordine ex necesitate: sed in volūtarijs ipsa voluntas est sui defectꝰ causa: qꝛ aliter posset se habere. Proinde phi losophus. 2. phisicorum. ⁊. 9. metha. dicit. ꝙ po testates naturales se habent vno modo: ptā- tes autem rationales se habent ad opposita. Et ideo cum voluntas possit deficere ⁊ non deficere: cum deficit ab eo ad quod ordinata est habet rationeꝫ peccati ⁊ culpe. Sed cum quelibet humana voluntas teneatur indistin cte fugere peccatuꝫ. iuxta illud ecclesiastici. 21. Quasi a facie colubri fuge peccatum: conclu do ꝙ quilibet tenetur esse cōformis cum di- uina volunrate faciendo omne illud ad quod ordinata ē aliter icurrit i peccatū. ¶ Quarto hoc idem probo respectu cōsecutionis. s. de- biti ⁊ proprij finis. Nam Tho. i. 2. q. 19. art. 9. in cor. q. dicit. Bonitas voluntatis hūane de pendet ex intentione finis. Finis aūt vltimus voluntatis humane est summum bonuꝫ quod est deus: requiritur ergo ad bonitatem volū tatis humane ꝙ ordinetur ad sūmū bonum quod est deus hoc aūt bonum primo quideꝫ ⁊ proprie cōparatur ad voluntatem diuinaꝫ vt obiectū propriū eius. Illō aūt qd̄ ē primū in quolibet genere est mēsura ⁊ rō oium que sunt illiꝰ generis. vnūquodqꝫ aūt rectuꝫ ⁊ bo num est inquātū attigit propriā mēsurā obm ⁊ finem. Igitur ad hoc ꝙ voluntas hominis bona sit ⁊ cōiungatur cum suo obiecto ⁊ fine

requiritur oio ꝙ ꝯformet diuine voluntati. patet igit ex predictis quattuor respectibus q̄liter de necessitate salutis tenet quisqꝫ eē cōformis cū diuina voluntate. Quo presupposito: certum est ꝙ dn̄s Matth.10. ⁊ Luc.12. p̄cipit vnicuiqꝫ vt mortem suscipiat anteq̄ꝫ in fide ⁊ in amore ipsum offendat. Nā ait ibidē Nolite ti.e.q.oc.c.a.aūt nō.p.oc. vbi glo. Voluntas Christi est vt quisqꝫ ꝓus ꝑdat corpis vitam q̄ꝫ aie fidem. Si ergo xp̄s vult ⁊ p̄cipit ꝙ quilꝫ prius mortem subeat q̄ꝫ fidem ⁊ eius amorem offendat: ⁊ quilibet vt mōstratum est tenet esse conformis cum voluntate Christi. concludit necessario ꝙ ois hn̄s verā fidem dꝫ potius mortem suscipere q̄ꝫ deum offendere. Ideo Mat.7. dicit. Non ois qui dicit mihi dn̄e dn̄e intra.in reg.ce. sed.q.f.v.p.m.qui in.c.est.⁊c̄. Et ꝙ plus est cōcludunt theologi vbi supra. ⁊ etiam Bona.in.2.di.4.ar.j.q.3. ꝙ si deus daret preceptuꝫ cuilibet ꝙ occideret filios suos sic̄ ꝑcepit Abrae. Gen̄.22. ꝙ imolaret filiū suū Isaac tenet occidere Immo ꝙ plus est si deus vel preciperet alicui per inspirationē intrinsecā vel per angelum ꝙ se occideret: sicut ſm Aug.in.j. de ciui. dei ⁊ ſm alios doctores ꝯtigit Sansoni Judic̄.16. qui propter hoc seipsum occidit: nisi se occideret: sicut ⁊ Sanson se occidit mortaliter peccaret: eo ꝙ diuine voluntati contrariaret qui hoc nequaq̄ꝫ alicui preciperet nisi ex hoc aliqd̄ maximū bonum subsequeret. Si autē forte diceres durum mihi eēt terribilē mortem pro xp̄i fide tollerare. Rn̄deo ꝙ etiā durum erat xp̄o pro te mori ſꝫ corporis sensualitatem. Sed tn̄ timens ſm rōnem ne p̄ris offenderet voluntatem voluit mori: vn̄ sic̄ hr̄ Matth.26. cū dn̄s Jesus factus esset i agonia patrem rogauit. di. Pater si possibile est transeat a me calix iste: tn̄ non mea volūtas sed tua fiat. Et tandem ne patris voluntatē offenderet sicut habet philip.2. Factus ē obediens vsqꝫ ad mortem: mortē aūt crucis. Sꝫ nota mirabile ꝙ ſm glo. Ibidem loquendo tn̄ per impossibile ꝙ si voluntas xp̄i non fuisset conformis voluntati diuine in suscipiendo mortem ſm rōnem loquor non ſm sensualitatem: nec ipse saluari potuisset. Nec humanū genus vnq̄ꝫ redimisset. O mirabilis sententia. O verba tremenda. O verba vsqꝫ ad intima cordis penetrātia. Immo o infelices ⁊ insensati xp̄iani qui diuinam voluntatem etiā in minimis preponitis. Hec verba faciunt vobis argumentū insolubile. Si xp̄s dei filius nec se nec humanuꝫ populum saluare vnq̄ꝫ potuisset nisi eterno patri etiaꝫ vsqꝫ ad mortē obediens extitisset: a fortiori nec vos vnq̄ꝫ saluari poteritis nisi vsqꝫ ad mortē vestrā voluntatē cum diuina volūtate conformaueritis. Ideo glosa super verba Pauli ad Ro.12.c. Renouamini i nouitate sensus vestri vt probetis que sit volūtas dei bona bene placens ⁊ perfecta ait. Nihil est anime salubrius nec vtilius q̄ꝫ se cuꝫ diuina volūtate conformare: q2 quicūqꝫ discors ē i pugna erit discors in victoria ⁊ quicūqꝫ in pena a diuina volūtate discordat erit discors ⁊ in gloria. h glo. patet igit ex predicta ratiōe qualiter quisqꝫ etiā vsqꝫ ad mortē tenet magis mortē suscipere q̄ꝫ xp̄i fidem offendere.

¶ Tertio hoc idem ꝓbo rōne electionis. Fūdamentum rōnis ponit ph̄s.5.ethi.di. Duobus bonis appositis quoꝝ vnū ē melius altero maius semꝑ est eligendū. pꝫ hec regula. Nam si in alicuius libertate preponant ab vna parte.10. ducati: ⁊ ab altera centū debet centum acceptare ⁊ solos decem relinquere Quo p̄supposito: certū ē ꝙ salꝰ seu vita aie q̄ est deus ē eterna. salus vero ⁊ vita corporis etiam cum suis delectationibus est tꝑalis et momentanea. Qd̄ ꝯfirmans Lactan.lib. de ira dei. circa finē lib. dicit. Voluntas enim corporis tam mortalis est ⁊ momētanea q̄ꝫ corpus cui exhibet ministeriū. Justitia vero atqꝫ beneficia tam imortales sunt q̄ꝫ mens ⁊ aia que bonis operibus vite imortalitateꝫ sibi acqrunt. hec ille. Qd̄ si sic est ꝙ vita corporis momentanea est: vita vero aie est eterna: manifestū est ſm ph̄m.3. physi. ꝙ bonum quāto permanentius tanto melius ⁊ eligibilius. Cum igitur durabilior atqꝫ permanentior sit salus ⁊ vita ipsius anime: q̄ꝫ sit salus ⁊ presens vita ipsius corporis: ergo cum preponitur alicui ꝙ aut auferet sibi vita corporis que est momentanea: aut vita anime que est eterna. concluditur ꝙ talis tenet prius eligere perditionem vite corporis q̄ꝫ vite eterne: que datur anime ex conseruatione a peccato. Proinde Jo.5. dicit dn̄s. Operamini non cibum qui perit sed qui permanet in vitam eternam. Et Aug. in quodam sermone ait. Non est magnum ⁊ laudabile cōseruare ventres statim morituros: sꝫ magnū

⁊ laudabile est ꝯseruare animas i eternū vi-
cturas.hec ille. Si autē petis qd sit vita eter
na quā anima habitura est. Respōdet Aug.
super verba Jo.17.h ē vita eterna vt cogno
scant te solum verum deum ⁊ quem misisti
Jesum Christum dicitur vita eterna nihil
aliud est nisi deus cuius visio ⁊ fruitio ē tota
merces.Q̄ŏ si sic ē cogita q̄ꝫ stultus sit: imo
quātum dolorem ⁊ penam sit suscepturus q
hanc eternam vitam deliberat prius perdē
q̄ꝫ corporis mortē ꝓpter fidem velle amittē.
Nā Aug.16.de ciui.dei sic ait. In amissione
rerum necesse est ꝙ tantus sit dolor quātus
inheserat valor ⁊ amor.Q̄ŏ si sic est ꝙ quasi
in infinitum recipiat quisqꝫ maiorē penam
ex amissione vite eterne q̄ deus est q̄ꝫ si mil-
lies reciperet mortem corporis propter fideꝫ
ergo patet ꝓpositum.Et ꝙ plus est.Omnis
pena infernalis comparata pene que ꝓuenit
ex perditione eterne vite seu diuine visionis
nihil est.Quod confirmans Crisostomus su
per Matth.ait ad litteram. Ego multo gra
uiores q̄ꝫ gehēna dico esse cruciatus remo-
ueri:⁊ abici ab illa visione dei: nec puto ita
acerba esse gehēne incendia vt sunt illa qui-
bus torquet̄ his qui arcetur a conspectu dei
Plurimi enim solam pertimescunt gehēnā
Ego autem illius glorie amissionem multo
amarius q̄ꝫ gehēne esse dico supplicium. In
tollerabilis est enim gehēna: verum etiam
si quis exponat mille gehēnas:nihil tale erit
quale ē a beata illa gl̄ia excidi: odio Christi
haberi audire non noui vos. Etenim decē
milia melius est sustinere fulmina q̄ꝫ faciem
dei mansuetam a nobis videre auersam et
tranquillum oculum nos videre non ferētē.
Ex predicta etiam ratiōe patet qualiter vita
corporis pro eterna vita acquirēda ē millies
exponenda. ¶ Quarto etiam probo ratione
benefactionis ꝙ quisqꝫ tenetur mortem su-
scipere anteq̄ꝫ Christi fidem deserere seu ip-
sam per mortale peccatum offendere. Petit
Tho.2.2.q.106.arti.6.vtrum ex recompensa-
tione alicuius recepti beneficij teneatur quis
benefactori suo:non tm̄ equale sed etiam re-
pendere maius beneficiuꝫ q̄ꝫ acceperit ab eo
vt sit gratus.Et respondet absolute ꝙ sic: et
ratio est. Nam sicut benefactor gratis bene
ficium dedit beneficiato ad qŏ non tenebat̄:
ideo qui beneficium accepit obligatur ad sil̄r
ex debito honestatis vt similiter gratis ali-
quid impendat. Non autem gratis videtur
aliquid impendere nisi excedat quantitatem
beneficij accepti:quia q̄ꝫ diu recōpensat mi-
nus vel equale non videtur gratis facere sꝫ
reddere quod accepit:⁊ ideo gratie recompē
satio semper tendit vt pro suo posse aliquid
semper maius retribuat.h Tho.ad litteram
Cui concordans phus.5.ethicoꝝ.ait. Re fa-
miliari ei oportet qui gratiam fecit ⁊ rursuꝫ
ipsum incipere:quod quidem fit dum aliqd
maius super impenditur. Seneca etiā lib.2.
de beneficijs ait . Ingratum est beneficium
quod gratis beneficium non excedit. Hoc p̄
supposito ꝙ quisqꝫ vt sit gratus tenetur non
tm̄ ad equale sed ad maius beneficium suo
benefactori impendendū ex debito rationis
⁊ nature.Et si non potest tenetur habere vo
luntatem ꝙ hoc faceret si facultas ⁊ possibi-
litas adesset. Peto a te anima quot benefi-
cia recepisti a creatore tuo:que omnia te ob-
ligant non tm̄ pro ipsoruꝫ recompensatione
ad semel mori:sed etiam ad millies si possi-
bilitas adesset? Et certū est vt cetera obmit
tam ꝙ qnqꝫ beneficia recepisti vꝫ beneficiuꝫ
creationis quo de nihilo ad eius imaginem
⁊ similitudinem creata es.beneficium conser
uationis quo ab ipso ne anihileris inesse cō
seruaris.beneficiuꝫ subiectionis quo omnes
inferiores creaturas ⁊ etiā angelos celestes
vt tibi seruiant tibi subiecit.beneficium gra-
tificationis quo te per gratiam christianum
fecit ⁊ non iudeum vel paganum.Beneficiū
donationis quo pater celestis proprium et
vnicum filium suum omnibus angelis ⁊ ra-
tionalibus creaturis preualentem propter sa
lutem tuam voluit mori ⁊ crucifigi. Que si-
mul omnia beneficia ⁊ precipue beneficium
mortis Christi obligat vnumquēqꝫ qui gra
tus existere debet p̄us velle mori q̄ꝫ Christū
offendere seu Christi fidem denegare. Pro-
pterea ad hoc faciendū vnumquēqꝫ hortat̄
Liberius papa.7.q.j.c.Suggestū.di.Scōm
enim apostolicam sententiaꝫ omnes qui pie
viuere volunt in Christo Jesu persecutiōes
patiuntur. Ideo fratres charissimi nos vos
afflictionis amaritudo a pietatis vestre pro-
posito coartet recedere considerantes quāta
pro absolutione nostri ⁊ liberatione: creator
noster dominus ac redemptor pertulerit: q-
busue se contumelijs affligendum dederit:vt
nos a vinculis potestatis diabolice liberaret

hec ille. Ciprianus etiam papa.93. distinc.c.
domin⁹ noster ait. Dominus noster Jesus
Christus rex ⁊ iudex vsqꝫ ad passionem hu-
militatem seruauit:humilitatem nos humi-
lis docuit: sacerdotem adhuc appellans quē
sciebat esse sacrilegum . Item subditus pas
sioni cuꝫ alapam accepisset ⁊ diceretur ei sic
respondes pontifici. Nihil ille contumeliose
locutus est in personaꝫ pontificis: sed sic ma
gis innocentiam suam tuitus est. di. Si ma
le locutus sum exprobra de malo . Si bene
quid me cedis? Que omnia ideo ab eo facta
sunt humiliter atqꝫ patienter:vt nos humili
tatis ac patientie vsqꝫ ad mortem exempluꝫ
haberemus. hec ille. Sed heu pro tantis be
neficijs ⁊ precipue pro beneficio mortis xp̄i:
non est quasi qui deum diligat qui bonum
agat qui mandata eius obseruet: nec insup
qui minimam iniuriam vel aduersitatē pro
ipso tollerare velit. O gens perfida. O gens
iniqua. O gens ingrata. O gens peruersa. O
gens diabolica. O gens deniqꝫ totalr̄ a deo
reprobata:cur pro tantis beneficijs nō deuꝫ
diligis:cur peccata non deseris.cur bona nō
agis. cur non omnes huius mundi aduersi
tates ⁊ iniurias libēter pro Christo suscipis:
cur deniqꝫ pro tot susceptis donis non re-
pendis vices redemptori tuo? Vhe vhe vhe
tibi:qm̄ pro his omnib⁹: prout habet̄ Mat.
18. Reddes rationem vsqꝫ ad minimū qua
drantem. ¶ Quinto hoc idem probo ratiōe
minorationis. Fundamentum rationis po-
nit phus.3.topicoꝝ.di. Minus malum sem
per eligibile est maiori malo.patet hec regl̄a
in animalibus precipue in serpente qui to-
tum corpus exponit pro capitis conseruatōe
Et ratio est:quia si perderet caput perderet
⁊ vitam que virtualiter in eo est: cuius per-
ditio maius malum esset q̄ꝫ totius corporis.
Similiter homo venenatus preeligit ꝙ sibi
precidatur tibia:aut brachium anteq̄ꝫ vene-
num ascendat ad cor: in quo vita consistit.
Nō si hoc faciunt animalia que minus ma
lum eligunt:a fortiori hoc idem debet facere
rationalis homo cui hoc faciendum. Luc.10.
dominus precepit di. Estote prudētes sicut
serpentes . Hoc presupposito: certum est ꝙ
triplex ē mors.s.corporalis:spiritualis:⁊ eter
nalis. Prima est mala ⁊ amara. Scd̄a
peior ⁊ amarior. Tertia pessima ⁊ amarissi
ma. ¶ Prima mors fit per separationeꝫ aie
a corpore. ¶ Scd̄a fit per separationem grē
dei ab anima. ¶ Tertia mors fit per infli-
ctionem ignis eterni in anima simul cuꝫ cor
pore. Cum ergo scd̄a mors ex qua deus qui
est vita anime separat̄ a deo sit grauior mor
te corporali ex qua solet anima separari a
corpore. Sic enim dicitur.24.q.3.c.si habes
Innumerabilium mors corporū morti vni⁹
anime comparari nō potest. Et insup tertia
etiam mors sit peior omni morte corporali
cum mors isernalis ex qua anima priuatur
diuina visione:⁊ simul cum corpore habeat
in igne cruciari sit eterna. Sic enim dicitur
Matth.25. Discedite a me maledicti i ignē
eternum. Mors vero corporis sit momenta
nea ⁊ tēporalis. cōcludo propter hoc ꝙ ꝗsqꝫ
tenetur magis preeligere mortem corporalē
q̄ꝫ mortem spiritualem ⁊ eternalem . Et sic
patet ex predictis qnqꝫ rationibus: qualiter
vera fides tante debet esse fortitudinis:ꝙ ꝑ-
us debet cogere hómineꝫ suscipere corporis
mortem q̄ꝫ Christi fidem offendere. ¶ Tertō
hoc idem probo distinctiōibus. Nam Bo-
nauentura in.3.dist.30.arti.j.q.2. querit. An
quisqꝫ tenetur prius morteꝫ suscipere q̄ꝫ xp̄i
fidem ⁊ amorem offendere. Et respondet in
corpore.q.di.ꝙ subire mortem intentiōe pla
cendi deo hoc potest eē tripliciter. Vno mō
quādo adest necessitas vel defendendi iusti-
tiam vel amittendi vitam. Alio modo qn̄ se
offert opportunitas manifestandi diuinam
gloriam ⁊ edificandi ecclesiam. Tertio mō
solum ex hoc ꝙ habet vitam exosam. Pri-
mum est iustitie ⁊ necessitatis. Scd̄m est ꝑ
fectionis ⁊ supererogatiōis. Tertium est te
meritatis ⁊ crudelitatis.vndē Aug.illos qui
semetipsos prefocant ⁊ precipitio collidunt
propter vite presentis odium dicit esse scele-
ratissimos ⁊ crudelissimos homicidas: tra-
ctans illud Joan.12. Qui odit animam suaꝫ
in hoc mundo ⁊c̄. Cum ergo queritur vtruꝫ
omnes teneātur morteꝫ pro Christo subire
dicendū ꝙ pro loco ⁊ tēpore vbi talis casus
datur vel ꝙ iustitia deseratur vel ꝙ vita per
datur ibi omnes quātūcūqꝫ sint imperfecta
tenerentur mortem subire ⁊ preeligere ma-
gis deo dilecto mori q̄ꝫ ipso offenso viuere.
vbi vero talis necessitas non iminet nec dat̄
casus:tamen offert se opportunitas manife-
standi diuinam gloriam ⁊ edificandi ecclesiā
si homo se morti exponat sic mortem subire

est perfectionis et supererogatiõis ad quam non omnes tenentur. h Bonauctura. Tho. insuper.2.2.q.24.arti.4. Querit an mors sit de ratiõe martyrij et respondet di.q martyr dicitur quasi testis fidei christiane per quam nobis omnia visibilia pro inuisibilibus con tenenda proponuntur: vt dicitur ad hebreos 2. Ad martyrium igitur pertinet vt homo te stificetur fidem ostendens se opere cuncta p̄sentia contenẽ vt ad futura et ad inuisibilia bona perueniat. q̃ diu autem homini rema net vita corporalis nundum se opere ostendit temporalia cuncta despicere. Consueuerunt enim homines consanguineos suos et omnia bona possessa contẽnere: et etiam dolores corporis pati vt vitam conseruent. vñ et Sathan contra Job dixit. Pellẽ p pelle et.9.que.h.hõ.d.p.a.sua.i.pro vita corporali. Et ideo ad perfectam rationẽ martyrij exp̄s se requiritur q aliquis mortem suscipiat pp Christum seu fidem Christi. h Tho. Ricar. etiam quolibeto querit an martyrium sit de necessitate salutis: et respondet q sic pro loco et tempore eo q sustinere martyriũ est actus trium virtutũ que sunt necessarie ad salutez scz actus charitatis vt imperantis: actus for titudinis vt elicientis. Actus fidei vt testificantis. Primo sustinere martyriũ est actus charitatis vt imperantis. Nam primum motiuum cogens ad tollerandum mortem est amor charitatis: exquo martyrium effici tur meritoriũ sicut quilibet actus virtutis. ¶ Secdo sustinere martyrium est actus fortitudinis vt elicientis. sicut enim fortitudo ciuilis firmat animũ hominis in iustitia humana pter cuius conseruationem mortis pericula sustinet: ita etiam fortitudo gratuita a fortiori firmat animũ hominis in bono iu stitie dei que est perdem Jesu Christi. ¶ Tertio sustinere martyrium est actus fidei vt testificantis. Nam ad veritatem fidei non solum pertinet ipsa credulitas cordis: sed etiaz exterior protestatio. que quidem non solum fit per verba: sed etiam per facta quibus aliquis se habere fidem ostendit. vnde Jac.2. dicitur. Ego ostendo tibi ex operibus fidem meam. Cuius contrariũ dicitur de quibusdam ad Titum.pmo cõfitẽtur.s.ore se nosce deum tanq̃ simulatores. factis aũt negant de quibus figuratiue. Gẽn.27. dicit. Vox quidem: vox Jacob est: manus aũt manus: manus sunt Esau: que.s.erant pilose et significabant duplicitatẽ et simulationẽ: q̃ Jacob vsus est faciendo manus suas que erant lenes de pelle edi pilosas. Patet igitur ex pre dictis distinctionibus: qualiter habens verã fidem tenetur tantam habere fortitudinem: vt etiam mortem pro ea suscipiat. ¶ Quarto hoc idem probo exemplis: vz q christiani pp Christi amorẽ et fidei tenentur mortem susci pere. Nam Valerius maximus lib.6.c.6 vbi agit de fide et amore seruorum erga dominos suos narrat in laudem et gloriam cu iusdam serui pro domino suo omnibus tormentis expositi. di. Restat vt seruorum erga dominos quo minus expectatam hoc lauda biliorem fidem referam[9]. Marcus antoni[9] auorum nostrorum clarissimus orator icesti reus agebatur. Cuius in iudicio accusatores seruum suum in questionẽ perseuerãtissime postulabant quod ab eo cum ad stuprũ iret ipse laternam prelatã contenderet. Erat aũt his etiam in berbis videbatqz rem ad suos cruciatus pertinere: nec tamen eos fugitauit Ille vero vt domum ventuz est Antonium hoc nomine vehementius confusum et solicitum vltro est hortatus vt se iudicibus torquendum traderet affirmans nullum ex ore suo verbum exituruz quo causa eius et fama lederetur ac promissi fidem mira patientia p̄stitit fidem plurimis etiam laceratus verberibus eculeoqz impositus cãdentibus etiam laminis vstus omnem vim accusatoris custodita dñi sui salute subuertit. Argui potest merito fortuna q tam pium et tam fortẽ spiritum seruili nomine inclusit. h vale. O constantia serui preclara. O fortitudo amoris p̄dicanda. O exemplum potius imitandum q̃ laudandum. O laudabilis memoria huius serui: qui etiam pro amore domini sui tã cõstanter corporis flagellationez candentes la minas eculeumqz sustinuit: vt potius omni laude et admiratione atqz imitatione dign[9] sit q̃ alia narratione. O christiani quorum dominus Christus est qui nedum incestus: aut cuiusqz stupri peccatum incidit: gn poti[9] omni virtute omni prudentia omni humilitate omni charitate omniqz bono exemplo plenus extitit. Cur si predictus seruus pro i cestuoso domino oñi martyrio omniqz cor porali pena se tam libenter exposuit non debetis et vos p domino vestro Jesu Christo

omni virtute clarissimo omni bonitate caritate ⁊ puritate pleno: constanter eculeū candentes laminas corporis lacerationē. Et q̄ plus est ipsam mortem suscipere? Sed o confusio o victuperium o dedecus ⁊ verecundia populi christiani. ecce q̄ vnus paganus vnꝰ seruus infidelis confusionem et verecundiaꝫ facit fere omnibus christianis: cuꝫ quasi nullus sit christianus qui etiam minimum verbum minimamq̄ʒ iniuriam ꝓ Christo dn̄o suo tollerare velit. Consimile exemplum sed maior laude maioriq̄ʒ nunciatione dignum narrat Valerius eodem lib.6.⁊.c.6. de quodam alio seruo. Qui vt domini sui icolumē reseruaret vitam mortem pro ipso tam libēter q̄ʒ constanter accepit. vnde Valerius ibidem verbaliter ait. Quid vrbani panapiōis seruus q̄ʒ admirabilis fidei. Cū eni ad dn̄m proscriptum occidendum domesticorum indicio certiores factos milites in reatinā villā venisse cognosceret: cōmutata cū eo veste: pmutato etiā a nullo illuꝫ postico clā emisit se aūt in cubiculū ac lectū recepit ⁊ se vt panapionē crudeli morte occidi passus est breuis huius facti narratio: sed nō parua materia laudationis. nam si quis ante oculos ponere vellet subitum militum accursum conuulsa ianue claustra minacem vocem truces vultus fulgētia arma rem vera existimatiōe prosequeꝛ: nec q̄ʒ cito dicitur alium pro alio mori voluisse tam id et facili etiam fieri potuisse arbitrabiꝛ. Panopio autem quātum seruo deberet amplum ei faciendo monumētum ac testimonium laudis ⁊ pietatis grato titulo reddendo cōfessus est. h Valerius. O igitur felix huius serui fortitudo. O laudabilis constantia: o amor ⁊ dilectio incompabilis. Immo infelix christianorum conditio: qs vnq̄ʒ presentium christianoꝝ pro amore dei sui subitum innumerabilium milituꝫ accursum conuulsa ianue claustra minaces voces truces vultus fulgentia arma: ⁊ tam cordis q̄ʒ pectoris transfixionem sufferre vellet? heu quasi nullus. Si tamen petis quare seruus iste tam ardua sustinuit. Respondeo q̄ non pro amore dei: non pro eterne salutis p̄mio: non pro euadendis infirmi penis: quas pro merito sue mortis acquisiuit: sed solum arduam mortem sustinuit pro acquirendo honore fama gloria laude ⁊ memoria hominū huius mundi. Que omnia incōperabiliter quisq̄ʒ christianus pro amore domini nostri Jesu Christi: a fortiori sustinere tenetur: et etiā maiora si foret opportunū. Insup etiam pro acquirendo eterne vite premio ⁊ ꝓ euadendi inferni penis: atq̄ʒ pro acquirēda laude ⁊ gloria eterna omnium fidelium presentis vite: nec nō ⁊ omnium ciuium celestis curie. Aliud exemplum ponit Augustinus li. de vera religione. de Socrate qui pus mortem ab atheniensibus voluit sustinere an̄q̄ʒ fidem quā ad deum habebat vellet offendē occisus est enim quia noluit idola adorare. nam dicebat se potius velle adorare canem qui est opus nature q̄ʒ idola que sunt opera hominum. Sed omissis alijs paganorum exemplis: accipe simul omnium fidelium exēpla: qui quelibet aspera pro Christi fide pertulerunt. Que exempla ponit apostolus ad hebreos.xj.di. Sancti per fidem vicerunt regna.i.reges vt patet de Abraam. Gen̄.14.⁊ Exod.14. de submersione Pharaonis tāta per Moysen. Josue insuper multos reges amoreoꝝ cananeorum iebuseorum etheoruꝫ ferezeorum ⁊ gentes eorum deuicit: in tn̄ q̄ per fidem precipiens soli vt imobilis persisteret imobilem reddidit: vt Josue habeꝛ.10. ⁊ per totum vetus testamentum alia similia continentur. Quis autem ānumerare sufficeret victorias fidelium noui testamenti aduersus reges ⁊ dominos infideles. Nō ego quidem ideo ptranseo. Scd̄o subdit Paulꝰ operati sūt.i. opera iustitie miraculosa vt fuit q̄ Abraam per fidem obediēs deo voluit filium imolare. Gen̄.22. vnde Jac.2. dicitur. Credidit Abraam deo: ⁊ reputatuꝫ est ei ad iustitiam. Iterum virgo Maria per fidem miraculose deum concepit. Vel operati sūt iustitiam.s. operum moralium: vnde ꝓpheta Jurauí ⁊ sta.c.iu.iu.tuc. ¶ Tertio seqꝛ adepti sunt repromissionem.i. per solam fidem ea q̄ promittebantur a deo in presenti ⁊ in futuro obtinuerunt: sicut de ministerijs incarnationis Christi ⁊ huiusmodi. vnde Augustinus in encheridi. Nullus inquit antiquorū quātumcūq̄ʒ iustorum preter Christi fidem potuit vnq̄ʒ gratiam ⁊ salutem inuenire.

¶ Quarto sequitur obturauerunt ora leonū scʒ. per fidem: hoc perfecte patuit in Daniele posito i lacu leonuꝫ Dan̄.6. Sanson quoq̄ʒ

leonem occidit. Judic.14. David etiam.j. Reg.17.se aliū occidisse in nomine domini testatur. ℭ Quinto sequitur extinxerunt impetum ignis. vnde.3.habetur de tribus pueris q᷑ virtute fidei extinct⁹ ignis omnis fuit. ℭ Sexto sequitur effugauerunt aciem gladij.i.exercitum gladio accinctuꝫ:vt Josue.10. ꝛ.xj.c.Et Dauid.2.Reg.5. ꝛ p̄mi Regū.14. Jonatas cum suo armigero effugauit cuneū armatorum.i.mille viros philistinorum. vñ dicitur ibi factum est miraculum ꝛc.

ℭ Septimo sequitur conualuerunt de infirmitate:vt patet de Ezechia.4.Regum.20.ꝛ Jsa.38.Et de Thobia Thob.2.ꝛ de Job.c. vltimo. ℭ Octauo fortes facti sunt in bello vt habetur p̄mi Macha.4. de Juda Machabeo qui cum decem milibus vicit exercitum.60.milium virorum. ꝛ quinqꝫ milium peditum.vnde dicitur de ipso p̄mi Macha. 3.q᷑ similis leoni factus est in operibus suis. ℭ Nono sequitur castra verterunt exterorum.i.ante fugam:in fugam verterunt exercitus inimicorum : vt habetur Judic.j. de gedeone. ꝛ.2.Machabe.12. de machabeis.] ℭ Decimo sequitur. Et acceperūt mulieres de resurrectione mortuos suos: vt habetur de Helia.3.Regū.17.ꝛ de Heliseo.4.Re. 4.hec autem omnia que in virtute fidei de factis veteris testamenti dicta sunt non minus gloriose per sanctos noui testamenti fcā sunt: vt patet legenti hystorias eorum. Positis autē decem mirabilibus factis per scōs in virtute fidei subsequitur Paulus ꝛ narrat decem genera martyriorum que sancti perpess. sunt ne Christi fidem offenderent. ℭ Et primo sequitur alij distenti sunt.s.in eculeo vt septem fratres: de quibus habetur 2.Machabe.7.Jn nouo autem testamento pene omnes martyres hoc genus martyrij passi sunt. ℭ Scd̄o sequitur non suscipientes redemptionem.i. euasionem presentem quam potuissent habere si voluissent. vnde beato Vincentio in eculeo leuato dixit dacianus. Vincenti vbi istud miserabile tuum corpus conspicis? Cui respondens dixit. Jn sublimibus agor: ꝛ istos principes tuos in huius seculi potestate fidētes altior despicio. Et hoc faciebat vt meliorem.s.illa euasione inueniret resurrectionem. ℭ Tertio sequitur Alij vero ludibria passi: iuxta illud apostoli

p̄nte corin.4.tanq̄ purgamenta huius mūdi facti sumus. Et beata agnes ad lupanar ducta fuit pro sui ꝛ suoruꝫ ludibrio. ℭ Quarto sequitur. ꝛ verba experti. vt apostolus.2. corin.12. Ter virgis cesus sum a iudeis quinquies vna min⁹ accepi. Et beatus Christophorus virgis ferreis est verberatus. ℭ Quinto sequitur insuper ꝛ vincula.s.sunt experti:vt beat⁹ Valerius episcopus ꝛ Vincentius eius diaconus qui vinculis ligati et ferro onusti de hyspania valentiā ducti sūt. ℭ Sexto sequitur ꝛ carceres:vt beat⁹ Petrus ab Herode incarceratus Act.12. Jnsuper ꝛ beata Agatha letanter ibat ad carcerem. ℭ Septimo lapidati sūt: vt Jeremias a Judeis. Zacharias barachie ex precepto regis Joas. Et beatus Stephanus Act.7. Et Paulus dicit.2.corin.12. Semel lapidatus sum. ℭ Octauo sequitur Secti sunt : vt Jsa.quem manasses nepos eius fecit secari lignea serra: mlti etiā Christi martyres secti sunt ꝛ toto corpore laniati sicut beatus Jacobus intercisus. ℭ Nono tēptati sunt.s.pro missionibus magnis muneribus ꝛ blanditijs sicut beata katherina a Maxentio imperatore. ℭ Decimo sequitur in occisione gladij mortui sunt:vt Josias rex virtuosus. 4.Regū.23. Paulus decollatus: Agnes iugulata:alij quoqꝫ multi propter fidem diuersimode gladio interempti sunt. Et numeratis decem operibus miraculosis fidei ꝛ martyrorum generibus subsequitur Paulus et enumerat decem opera laboriosa a sanctis propter Christi fidem suscepta. ℭ Et primo sequitur di. Circuierunt.s.multa mundi loca cum maximis periculis. Vnde Paulus.2. corin.12.ait. Jn itineribus sepe periculis fluminum periculis latronum ꝛc. ℭ Secundo sequitur in melotis.s.induti melota circuibāt que est vestis de pilis camelorū: vt Helyas 4.Reg.j. Et Joan. baptista. Matth.3. vel melota est pellis taxi animalis que est valde hispida. ℭ Tertio circuierunt in pellibus caprinis.i.veste huiusmodi induti vt Helias accinctus renibus zona pellicea.4. Regū.j. Multi quoqꝫ de sanctis patribus sic vestiebantur ꝛ in desertis morabātur ꝛ alios sanctos patres querendo circuibant. ℭ Quarto circuibant egentes.s.necessarijs ad victuꝫ vt discipuli Christi: de quib⁹ dicitur Mat.

12. ꝙ tranſeunte Jeſu per ſata diſcipuli eſurientes ceperunt vellere ſpicas ⁊ manducare. ¶ Quinto circuierunt anguſtiati.ſ.cura animi ⁊ ſolicitudine: vt Paulus dicit.2.cor. 12. Preter illa que extrinſecus ſunt inſtantia mea quottidiana ⁊ ſolicitudo omnium ecclesiarum. ¶ Sexto circuierunt afflicti.ſ.maximo corporis labore ⁊ penitentia Joan.4. Jeſus fatigatus ex itinere ſedebat ſuper fontem. Quibus dignus non erat mūdus quorum.ſ.conuerſatione non erant digni amatores mundi. ¶ Septimo circuierunt in ſolitudinibus errantes: vt Helias fugiens: Jezabel.3. Regum.19. ¶ Octauo circuierūt errantes in montibus vt dicendum fugiēs Saul p̄mi Regum.23. ¶ Nono in ſpeluncis.ſ.a natura facti latitabant: vt filij prophetarum propter Jezabel: vt habetur.3. Reg. 18. Alij quoqȝ de ſanctis patribus habitaſſe leguntur in ſpeluncis ſocij ſcorpionū atqȝ ferarū: ſicut Hierony. ¶ Decimo habitauerunt in cauernis terre.ſ.caſu aliquo factis vl' aquarum inundatione vel humana arte fabricatis: vt Rome vbi tempore perſecutiōis multi latitabant. Et hi teſtimonio fidei probati ſunt.i. fides de his omnibus ⁊ eorum ſimilibus teſtimonium perhibuit: propter quam ipſi tanta pertulerunt. Deniqȝ accipe exemplum Pauli qui non tm̄ vincula et carceres pro Chriſti fide paratus erat tollerare: ſed etiam ipſam mortem. Nam ſicut habetur Act.21. Cum propheta Agabus dixiſſet paulo oportet alligari paulum in irl'm ipſe Reſpondit viua voce. Ego non ſolum alligari: ſȝ ⁊ mori pro nomine domini Jeſu paratus ſum. Proinde Paulus idem iudeis p̄dicans ſepius dicebat illa verba Ro. 8. Quis nos ſeparabit a charitate Chriſti tribulatio: an anguſtia: an perſecutio: an fames: an nuditas: an periculum: an gladius an mors: ſicut ſcriptum eſt. Quoniam propter te mortificamur tota die. Sed in his omnibus predicta ſuperamus propter eum qui dilexit nos. Certus ſum eni quia neqȝ mors neqȝ vita neqȝ angeli neqȝ poteſtates neqȝ principatus poterunt nos ſeparare a charitate que eſt in Chriſto Jeſu domino noſtro. hec ibi. O exemplum mirabile. O exemplum omni memoria dignū. O exemplum ab omnibus chriſtianis neceſſario imitandum. Ex predictis igitur exemplis patet qualiter habens veram fidem tenetur tante eſſe fortitudinis vt etiam mortem pro ipſa ſuſcipiat. ¶ Quinto hoc idem probo ſimilitudinibus. Prima ſimilitudo ponitur Jo. 12. vbi dicitur. Niſi granum frumenti cadens in terra mortuum fuerit ipſum ſolum manet. ſi autem mortuum fuerit multum fructum affert. Qua ſimilitudine datur intelligi ꝙ Chriſtianus in caſu neceſſitatis nolens pro Chriſti fide mortem ſuſcipere non poteſt fructum diuine gratie atqȝ ſalutis percipere. Econtra vero ſi mortem conſtanter ſuſcipit ⁊ gratiam acquirit ⁊ vitam eternam poſſidebit. Aliam ſimilitudinem ponit dominus Matth.16.di. Et ego dico tibi: quia tu es Petrus ⁊ ſuper hanc petram edificabo eccleſiam meam. vbi gloſa ait. Petram vocat xp̄us firmitatem: eo ꝙ ſicut petra ſtat in duritia ſua: ſic fides permanet in firmitate ſua. Sicut igitur domus fundata ſupra firmam petram non timet aliquam ruinam ſic nec fundatus in vera fide Chriſti timet aliquam aduerſitatem. Nec mirū cum innisus ſit perſone veritati imobili. Et ideo ſimilitudinarie dominus Matth.7.c. dicit. Omnis qui audit verba mea ⁊ facit ea aſſimilabitur viro ſapienti qui edificat domum ſuam ſupra petram: ⁊ deſcendit pluuia ⁊ venerunt flumina ⁊ flauerunt venti ⁊ irruerūt in domum illā ⁊ non cecidit. Fundata enim erat ſupra firmam petram: pluuia que ſurſum venit eſt impugnatio aeree ſeu diabolice poteſtatis: flumina que de montibus deſcendunt ſunt perſecutiones ſuperborum infidelium. venti dicuntur omnia tentationum genera que ſimul omnia habens veram fidem tollerat vſqȝ ad mortem. Ex prefatis auctoritatibus: rationibus: diſtinctionibus: exemplis: atqȝ ſimilitudinibus patet: qualiter habens veram fidem tenetur tante eſſe fortitudinis vt anteqȝ ipſam fidem offendat ſeu ipſam fidem denegat: mortem ſuſcipere ſit paratus. Et per conſequens ex ſupradictis omnibus patet declaratio ſexte excellentie ſacratiſſime fidei: que dicta fuit excellentia integritatis. In qua octo circunſtantie ad integritatem vere fidei neceſſarie ſunt. Quas fidei circunſtātias piiſſimus dominus ⁊ redēptor noſter Jeſus xp̄s

nobis omnib⁹ concedere dignetur. Qui cuꝫ patre ꝛ spiritu sancto glio͂sus viuit ꝛ regnat deus per infinita secula seculoꝝ. Amen.

¶ Feria secunda post dominicam oliuaruꝫ de septima excellentia fidei sacratissime: que dicitur excellentia realitatis.

m Aria accepit libram vnguenti pistici precio si ꝛ vnxit pedes Jesu ꝛ extersit capillis suis pedes eius et dom⁹ impleta est ex odore vnguenti. Scribunt hec verba Joan. 12. capi. et in euangelio occurrentis ferie. Quoniã honorabiles ciues per illud vnguentũ quo domus odore maximo impleta fuit mistice sacratissimũ corpus christi a fidelibus sumendum designatur. Quod vtiqꝫ ipsum digne sumentibus replet domũ anime seu conscientie odore ineffabili diuinarũ gratiarũ seu spiritualiũ consolationũ: hinc est ꝙ post declarationem sexte excellentie sacratissime fidei: que dicta fuit excellentia integritatis habeo in sequentibus diebus septimã excellentiaꝫ ipsius sacratissime fidei simpliciter declarare: que dicit excellẽtia realitatis. in qua videbimus qualiter in sacramento altaris suscipiendo realiter continetur verũ corpus ꝛ verus sanguis ipsi⁹ christi benedicti: cui⁹ excellentie seu sacramẽti declaratio talis erit.

¶ De septima excellentia sacratissime fidei. vꝫ de realitate dominici sacramenti.

s Eptima excellentia sacratissime fidei in ordine declaranda dicitur excellentia realitatis. Jn hac enim excellentia fidei benedicte singulariter habeo ostendere quomodo realiter sub accidentibus hostie debito modo consecrate: verum christi corpus ꝛ sanguis existit. Et ratio potissima ad hoc declarandũ me inducens est: quoniã hoc est vna de precipuis veritatib⁹ nostre fidei inter ceteras summe necessaria tam ad credendum q̃ʒ ad saluandũ. Et insuper quia appropinquat tempus quo veri fideles ipsum dominicũ sacramentuꝫ sunt suscepturi: pro qua sacri realitate plenius declarãda tres conclusiones propono. Quarũ

¶ Prima dicit conclusio Veritatis.

¶ Secunda dicit conclusio Necessitatis.

¶ Tertia dicit conclusio Specialitatis.

¶ De tertia conclusione dominici sacramẽti ꝛ primo de prima: que dicit veritatis.

p Rima igitur conclusio de realitate sacramenti declaranda dicit conclusio veritatis. Quis enim omnis humana ratio omnisqꝫ humanus ꝛ naturalis intellectus deficiat a cognitione ineffabilis atqꝫ supnaturalis dominici sacramenti. tamen simplicissima fides que vtiqꝫ est quidã habit⁹ supernaturalis ꝛ infusus hoc facit intelligere quod humana ratio ꝛ materialis sensus percipere non potest. Quod confirmans Ambro. 24. questi. pma. ca. Non turbatur. sic dicit. Quid enim tam altum quã altitudineꝫ diuitiaꝝ suarum id est diuinitatis videre: id est scire dei filium ꝛ professionẽ diuine generationis ꝛ hostie transsubstãtiationis assumere: que licet mens nequeat humana plene rationis inuestigatione comprehendere: fidei tamen plenitudo cõplectitur. hec ille. Et ecclesia cantat. Verbũ caro panem verũ verbũ carnem efficit: fitqꝫ sanguis christi merũ: ꝛ si sensus deficit: ad firmandũ cor sincerũ sola fides sufficit. Licet igitur ut pretactũ est simplex fides veritateꝫ attingat dominici sacramenti: ꝛ per consequẽs catholica fides non indigeat rationibus nostris: seu probationibus cũ in huiusmodi rationibus non fundetur: sed potius ipsa per se humanum intellectũ stabiliat eleuet ꝛ illustret nihilominus ad cecitatẽ: immo ut sic dixerim ad bestialitateꝫ hominũ infideliũ: seu hereticorũ conuincendã ꝛ confundendã: et insuper ad hominũ deuotorum fideꝫ ꝛ consolationem roborandã decreui quasi modo sensibili seu probabili ꝛ demonstratiuo ostendere: qualiter corpus xp̄i ꝛ sanguis sub accidentibus panis ꝛ vini consecratis veraciter continet. Pro qua veritate dilucidãda nota tria. videlꝫ. Primo suam realitatem. Secundo suam vnitatem. Tertio suam doctrinabilitatem. ¶ Primo de veritate dominici sacramenti nota suam realitatem. Vltra enim hoc ꝙ fides sufficit ad credendum esse sub accidentibus consecratis verũ christi corpus hoc idem realiter quadrupliciter probo.

Primo auctoritatibus. Secũdo rõnib⁹. Tertio distĩctõib⁹ Quarto exẽplis. ¶ Pri

mo,ꝓbo auctoritatibꝰ ꝗ sub accidētibꝰ hostie
cōsecrate quā fideles suscipiūt realr̄ continet
vex corpꝰ verusqꝫ x̄pi sanguis. Nā extra de
sum.tri.⁊ fi.ca.c.Firmiter credimꝰ.§.vna ve-
ro.Innocētius tertius ait. Vna vero est fi-
delium vniuersalis ecclesia. extra quaꝫ nul-
lus omnino saluatr̄. In qua idem sacerdos
ipse est sacrificiū Jesus x̄pus:cuius corpus ⁊
sanguis in sacramento altaris sub speciebꝰ
panis ⁊ vini veraciter continetur transsub-
stantiatis pane in corpus ⁊ vino in sangui-
nem potestate diuina: ut ad perficienduꝫ mi
steriū vnitatis accipiamus ipsi de suo quod
accepit ipse de nostro.hec ibi.Idē quoqꝫ In
nocen.tertius.extra de cel̄.mis.c.Cum Mar
the.ait.Quidam misterium fidei ad misteri
um erroris trahere putauerunt dicentes in
sacramento altaris non esse corporis christi
⁊ sanguinis veritatem:sed imaginationē tā
tum ⁊ speciem ⁊ figuram: pro eo quod scri-
ptura cōmemorat interdum id quod in alta
ri suscipitur esse sacramentū ⁊ misterium et
exemplum . Sed tales ideo laqueum erro-
ris incurrūt: quia nec auctoritates scripture
cōuenientēr intelligunt: neqꝫ sacramenta dei
accipiunt reuerenter. Si enim quia figura
est sacramentum altaris veritas ibi esse ne-
gatur.ergo nec mors nec resurrectio christi
cum figura sint veritas est credenda.Si qui
dem mortem ⁊ resurrectionē christi similitu
dinem ⁊ imagineꝫ esse apostolꝰ manifestat:
christus inquiens mortuus est pro delictis
nostris: ⁊ resurrexit propter iustificationem
nostram. Apostolorū etiam princeps Pe-
trus sic in epistola sua scripsit.christus pas-
sus est pro nobis vobis relinquens exēpluꝫ
ut sequamini ve.eius.Sicut ergo tam mors
christi q̄ꝫ eius resurrectio est exemplū: ut et
nos peccato mortui.iusticie viuamus:quarū
si non fuit veritas:quia fuit exēplū: ergo nec
vere mortuus fuit Jesus:nec vere resurrexit
Sed absit a fidelium cordibus error iste: cū
propheta de ipso testetur: quia vere languo
res nostros ipse tulit ⁊ dolores nostros ipse
portauit.dicitur tam sacramentū misterium
fidei:quoniā aliud ibi creditur q̄ꝫ cernatur ⁊
aliud cernitur q̄ꝫ credatur.Cernitur eniꝫ spe
cies panis ⁊ vini:⁊ creditur veritas carnis ⁊
sanguinis christi:ac virtus vnitatis ac trini-
tatis.Distinguendū tamen est subtiliter in-
ter tria que sunt in hoc sacramento discre-
ta.videlꝫ formā visibilem:veritatem corpo-
ris:⁊ virtutem spiritualem. Forma autē est
panis ⁊ vini veritas est carnis ⁊ sanguinis
christi.virtus est vnitatis ⁊ charitatis. Pri
mum est sacramentum ⁊ non res. Secun-
dum est sacramentū ⁊ res. Tertium est res
⁊ non sacramentum.hec ibi verbaliter. Iteꝫ
Eusebius de conse.distin.2.ca. quia corpus.
ait.Quia corpus assumptum ablaturuꝫ erat
ab oculis hominū ⁊ illaturum sideribus: ne
cessarium erat in die cene sacramentum no
bis corporis ⁊ sanguinis consecraret:ut col-
leretur iugiter per misterium quod semel of
ferebatur in preciū.⁊ infra subiūgit.vere vni
ca ⁊ perfecta hostia fide extimanda est non
specie:neqꝫ exteriori censenda visu: sed inte-
riori affectu. Vnde celestis confirmat aucto
ritas. Quia caro mea vere est cibus:⁊ san-
guis meus vere est potus. Recedat ergo om
ne infidelitatis ambiguū: quoniam qui au-
ctor est muneris ipse etiam est testis verita-
tis.Nā inuisibilis sacerdos visibiles creatu
ras in substantia corporis sui ⁊ sanguis ver
bo suo secreta potestate conuertit ita dicens.
Accipite et comedite hoc est corpus meum.
hec ille.Augustinus etiam de cōsecra.distin.
secunda.ca.Nos autem.ait.Nos autem in
specie panis et vini quā videmus res inuisi
biles. id est carnem ⁊ sanguinem veraciter
honoramus:nec similiter comprehendimus
has duas species quēadmodum ante conse
crationem cōprehendebamus. Cum fideli-
ter fateamur ante consecrationē panem eti-
am ⁊ vinum quod natura formauit post cō
secrationem vere esse carnem christi ⁊ san-
guinem quod benedictio consecrauit. hec il-
le. Idem etiaꝫ Augustinus de consecra. di-
stin.secūda.ca.Accesserunt.ait.De carne ma
rie carneꝫ christus accepit:⁊ ipsaꝫ veraꝫ car-
nem ad manducanduꝫ fidelibus in salutem
dedit.Ambro.etiam de cōse.disti.secūda.ca.
panis ē.ait. Panis est in altari vsitatus an
te verba sacramentoruꝫ. Vbi autem acces-
sit cōsecratio mox de pane fit vera caro chri
sti.Et ideo Ambrosius de conseratione di-
stin.secunda.capi.Sicut est inquit verus dei
filius dominus noster Jesus christus : non
quemadmodū homines per gratiam:sed ve
re filius ex substantia patris. Ita vera chri-

sti caro est: sicut ipse dixit: quam accipimus τ sanguis eius verus est potus. hec ibi. Deniq3 idem Ambrosius de cōsecratione distinctione secūda. capi. Omnia. ait. Omnia quecūq3 voluit domin⁹ fecit in celo τ in terra: et quia voluit sic factu3 est. Licet igitur figura panis τ vini videatur: nihil tamen aliud q̄3 caro christi τ sanguis eius post consecrationem credenda sunt. Unde ipsa veritas ad discipulos ait. Hec caro mea est pro mundi vita. Et ut mirabilius loquar: non alia plane caro q̄3 que nata ē de Maria virgine: τ passa est in cruce τ resurrexit de sepulchro. hec inq̄3 ipsa est: τ ideo christi caro est: que pro mundi vita adhuc hodie offertur: Et cum digne percipitur vitam eternam in nobis vtiq3 operatur: pane3 quide3 istum que3 sumimus in mysterio illum vtiq3 intelligo pane3 qui manu spiritussancti formatus est in vtero virginis: τ igne passionis decoctus in ara crucis. Panis enim angelorum cibus hominu3 factus est. Unde ipse ait. Ego sum panis viuus qui de celo descendi: τ iterum panis que3 ego dabo caro mea est pro mundi vita. hec ibi. Si vis alias auctoritates vide de consecratione distin. secunda. per totu3. Licet hic posueri3 pulchriores. Ex predictis igitur auctoritatib⁹ patet: qualiter verum christi corpus: et verus christi sanguis realiter sumitur a fidelib⁹ sub accidentibus hostie τ vini consecratis τc. ¶ Secundo hoc idem probo quinq3 rationibus.

¶ Primo ratione Causalitatis.
¶ Secundo ratione Maioritatis.
¶ Tertio ratione Superabilitatis.
¶ Quarto ratione Operabilitatis.
¶ Quinto ratione Naturalitatis.

¶ Primo probo ratione causalitatis q̄ per dei potentiam τ voluntatem substantia hostie τ vini post consecrationem realiter conuertitur in veram substantiam corporis et sanguinis christi. Fundamentu3 rationis ponit Auctor libro de causis. di. Quicquid facit causa secunda facit causa prima nobiliori et altiori modo. patet hec regula. Nam si camerarius alicuius domini potest alicui vnā facere gratiam: a fortiori ipse domin⁹ hoc facere poterit. Similiter si episcopus aliquem potest absoluere ab aliquo enormi peccato: a fortiori poterit hoc ide3 facere papa. Quo presupposito certum est q̄ potentia limitata ipsius nature naturate vnam substantia3 in aliam conuertit quod sic patet. Nam secundo de anima philosophus ait. Alimentum per naturam conuertitur in substantiam alii: ut puta panis conuertitur in substantiam carnis τ vinum in substantiam sanguinis. Similiter per virtute3 caloris galline: substantia oui conuertitur in substantia3 carnis seu in gallinam. Similiter videmus q̄ terra que est ignobilissima rerum: generat aurum τ argentum lapides preciosos: et alia multa nobilissima: quinimo cum sit insipidissima pane3 producit τ vinum τ multa huius valde sapida et bona quid plura? Ipsa est turpissima τ tamen ꝑducit valde pulcras res ut puta arbores flores frondes fructus τ huiusmodi: que omnia operatur in virtute solis. Unde quarto Metheororū philosophus dicit. q̄ virtute solis humiditas terre conuertitur in arbores: in herbas: in vinum in oleum: in balsamū: τ huiusmodi. Similiter dicit q̄ terra eadem solis virtute cōuertitur in aurum: in argentum: in ferrum et in lapides preciosos. Refert etiam Isidor⁹ in libro Ethimologiarum. q̄ in scotia est fons qui omne quod in eo mittitur statim cōuertit in substantiam lapidis. Similiter in hybernia est ali⁹ fons: in quo si palus ligneus figitur: statim pars que tangit aquā conuertitur in lapidem: reliqua vero pars que figitur in terra: stati3 conuertitur in ferrū. Preterea nonne ut habetur Exodi quarto. Uirga Moysi subito est conuersa in colubrum τ iterum apprehensa cauda eius cōuersa est de colubro in virgam? Nonne etiam Joannes euāgelista. ut in ei⁹ habetur legenda cōuertit virgas ligneas in aureas τ lapides in arena collectos in lapidibus preciosis? Dic historiam si placet. Si igitur omnia hec natura naturata facit: q̄to magis natura naturans que est ipse deus potest hoc facere cuius potestas infinita nullis limitibus coangustatur: et in quo sunt omnes perfectiones altiori modo q̄3 sint in creaturis? Nulli igitur dubium esse debet: quin deus ipse post consecrationem realiter conuertat substantiam hostie in substantiam sui corporis: que simul omnia confirmans Augustin⁹ in sententijs suis sic ait. Firmiter tenendu3 est q̄

panis in corpus ꝛ vinum in sanguine conuertitur illa verbi veritate qua verbum caro factum est ꝛ habitauit in nobis. Qua dixit ꝛ omnia facta sunt: qua vxorem loth in statuam salis mutauit: qua virgam Moysi in colubrem vertit: q̄ fontes ꝛ flumina omnia egypti conuertit in sanguinē: qua aquā de petra durissima produxit: qua postremo ad nuptias aquam conuertit in vinum. hec ille. Que insuper omnia etiam verbaliter cōfirmat Ambrosius de consecratione distinctione secunda. ca.. Reuera. quem tex. causa breuitatis obmitto cum coincidat cum auctoritate Augustini supra posita. ¶ Secundo hoc idē probo ratione maioritatis. Fundamentum rationis ponit Hilarius libro de trinitate. dicens. Maius est opus de nihilo aliquid facere: q̄ de aliquo facere aliquid: et ratio est fm Franciscū de maronis in quodam sermone de sacramento eucaristie. Quia plus distat ens ꝛ non ens: q̄ ab inuicem distent duo entia scd̄m distantiam essentialem. Patet hec regula. Nā homo potest de ferro cultellū facere: ꝛ de ligno cathedram: et de farina panem. Sed tota natura omnesq̄ simul angeli de nihilo nunq̄ possent aliquid facere etiam minimū granum milij. propter quod philosophus primo Phisicorū. ait. fm omnes philosophantes ex nihilo nihil fit. Quo presupposito peto qs de nihilo creauit angelos celum et terram: ꝛ omnia que continentur in eis: et certum est ꝙ solum fuit ipse deus cuius potentia est infinita. Quod si sic est ꝙ deus potest de nihilo tanta facere: q̄to magis potest vnū ens in aliud conuertere: seu substantiam panis ꝛ vini in substantiā sui corporis commutare? nec mirū est cum de similibus idem sit iudicium. Nonne ut habetur Genes. secundo. Per dei potentiam de costa viri mulier subito facta est ꝛ perfecte formata? Nonne etiā ut habetur Matthei sexto. ꝛ Joannis sexto. De quinq̄ panibus ꝛ duobus piscibus saciauit christus quinq̄ milia hominū de quibus etiam duodecim cophini fragmētorum supauerunt. Quod ideo factum fuit: quia panis materiā augmentauit. Quod si hoc materialiter fecit: cur non spiritualiter ꝛ sacramentaliter potest totam ecclesiam de substantijs hostiarum in suum corpus conuersis pascere? Que simul omnia egregie cōfirmans Ambrosius de cōsecratione distinctione secunda. capi. Reuera. ait. Si tantum valuit sermo helie ut ignem de celo deponeret: non valebit christi sermo ut species imutet elementorum? de totius mundi operibꝰ legitur: quia ipse dixit et facta sunt. Sermo igitur qui potuit ex nihilo facere quod non erat: non potest ea que sunt mutare in id qđ non erant? Non enim est minus dare nouas q̄ mutare rebꝰ naturas. Et ideo sicut erat panis ante consecrationem: iam corpus christi factum est post consecrationem: quia sermo dei mutat creaturam. hec ille. ¶ Tertio hoc idem probo ratione superabilitatis. Fundamentum rationis ponit Hilarius. libro de trinitate dicens. Deus plura potest facere q̄ noster intellectus intelligere: ꝛ hoc ideo quia deus est virtutis infinite: intellectus vero finite. Quo concesso certum est ꝙ humanus intellectus fm Boetiū libro de trinitate potest intelligere accidens sine subiecto: seu multa potest intellectus sequestrare: que tamē sequestrare non potest sensus. Et hoc ideo est quia intellectus est potentia magis immaterialis ꝛ spiritualis quā ipse sensus. Cum etiam ipse sensus accidentia videat nec tamen videat subiectum. Quod si sic est ergo multo magis diuina virtus seu diuina potētia que incomparabiliter est magis immaterialis: q̄ intelligentia nostra potest in hoc sacramento accidentia a substantia in eius corpus conuersa contra naturam sequestrare. Nec tamen propter hoc debet aliquis dubitare: si deus hoc facit ꝙ quasi intellectus non capit: immo sine quasi: quia videmus etiam per experientiam ꝙ maxima est differentia in intellectibus hominum seu angelorum: pro eo ꝙ vnus intellectus hominis vel angeli aliquid intelligit alius homo vel angelus. Cum autem intellectus dei quasi distet in infinitum ab intellectu humano non est mirum si facere potest etiam contra naturam: quod noster intellectus non potest percipere. Nonne ut habetur. 50. di. capi. ut constitueretur. etiam 6. distin. §. His. Item. 10. questione tertia. c. priscis. Item distin. xi. ca. catholica. ꝛ extra. de concessione prebende. c. proposuit. Qui facit legem potest in ea dispensare? Et cer-

lum est q sic: dummodo fiat dispensatio: aut propter minus malum: aut propter maius bonum. Sed clarum est quod deus cõdidit substantiam hostie simul et accidentia: statuitqz q naturaliter vnum ab altero non separaretur. q si super naturam p meliori bono separat accidentia a subiecto: hoc non est mirum cum velit et possit et sic facere optimum sit. Sicut enim in sole quãdoqz dispensauit vt vltra solitum in medio celi p diem immobilis staret: et insuper in igne vt quandoqz non combureret. Sicut patet de tribus pueris in camino ignis existentibus totaliter illesis. Et in Enoch et Helya quos contra naturam in paradiso terrestri viuos reseruat: et in virgine Maria quã voluit contra ordinem nature sine humano semine concipere. Sic etiam potuit et voluit contra nature ordinem in hoc sacramento dispensare q accidentia stent sine proprio subiecto. Nec mirum hoc debet apparere: quia cum effectus magis dependeat a causa prima q̃z a scđa: potest deus qui est prima causa substantie et accidentis per suam infinitam virtutem conseruare accidens in esse subtracta substantia per quam conseruatur in esse sicut per causaz. Sicut etiam effectus naturalium causarum potest deus producere sine naturalibus causis sicuti fecit duz corpus humanum sine materiali semine in vtero virginis formauit. ¶ Quarto hoc idem probo ratione operabilitatis. Fundamentũ rationis ponit Thomas super.j. de anima. dicitur. Omnis effectus naturaliter est significatiuus sue cause a quo est. patet hec regula. Nam fructus presupponit arborem a qua processit. Similiter cum visio oculoruz auditus aurium: formatio verborũ et cetere operationes aliorum sensuum habeant causam substantialem a qua procedunt. Peto que sit illa substantia. Et certum est q est ipsa anima que ẜm phm. 2. de anima lz nõ videatur: cognoscitur tamen per duplicẽ eius effectum. vz per sensum et motum. Quo presupposito: certum est q per susceptionem dominici sacramenti anima deuota inter ceteros suscipit in se duplicem effectum. vz spiritualem et corporalem. Spiritualem dico: quia anima nouam et ineffabilẽ propter hoc sacramentum recipit delectationem: de qua mistice Sap. 16. Salomon ait. Panem de celo prestitisti eis omne delectamentum in se habentem. hic dicas si placet de ineffabili dulcedine et delectatione quam habuit beat⁹ frater Joannes da lauerna dum ibidem celebraret: qui dum protulisset omnia verba consecrationis: statim defecit pre dulcedine: et omnia eius membra liquefacta sunt tanq̃z cera: propter quod dicebat. factum est cor meum tanq̃z cera liquescens in medio ventris mei. Narra totam hystoriam. habet insuper dominicum sacramentum effectũ corporalem pro eo q sepius cum deuote sumẽtibus preseruat corporalem vitam pro aliquo tẽpore sine alio materiali cibo. hoc eniz expresse contigit beate Angele de fulgineo q̃ fuit de tertio ordine nostro: que cũ per duodecim ãnos de licẽtia pape iugiter et dictim hoc sacramentum sumeret: tantam delectationem suscepit: q per illos duodecim ãnos prout notum fuit toti ciuitati nunq̃z alium cibum et potum materialem sumpsit. Quod si sic est q per receptionem dominici sacramẽti predicti effectus sequantur. Peto vnde p̃dicti effectus procedunt seu causentur. Et certum est q non procedunt ab ipsis accidentibus hostie: cum sint quid minimum. ergo necessario oz ọfiteri q causentur ab ipso corpore Christi quod veraciter sub accidẽtibus continetur: quia aliter non esset possibile: q per susceptionem hostie predicti effectus sequerentur cum ex nihilo nihil sequatur. Sicut si deficit arbor vel pater necessario deficiunt rerum effectus qui sunt filius seu fructus. Quoniã igitur ab initio Christi vsqz ad tempora nostra ineffabili vel vtili experimẽto probatuz est: et continuo experimento probatur a bonis ex hoc sacramẽto spirituales sequi effectus. ideo propter hoc est omnino impossibile quin sit ibi Christus totus in sacramento realiter: et hec experientia bonis ẽ certissimum argumentum omnium argumentorum atqz rationum. propterea mens ipsam experientiaz possidens non potest de veritate sacramenti aliqualiter dubitare vel hesitare. ¶ Quinto hoc idem probo ratione naturalitatis. Fundamentum rationis ponit phus p̃mo Metha. di. Vnũquodqz entium naturaliter operaẜ ẜm proprietatẽ sue forme. patet hec regula. Nã materia seu fer-

rū cultelli:quia habet formā aptā ad incisio
nem ideo incidit: similiter anima intellecti-
ua que habet potentiā intellectiuā aptaȝ ad
intelligēdū veritates iō intelligit. Quo p̄sup
posito certū est ꝙ xp̄us dei filius formaliter
⁊ essentialiter est veritas quedā patris eter-
ni. propter quod Joā.14. ipse dicit. Ego suȝ
via veritas ⁊ vita. Sed clarū est ꝙ Joan.6.
de sacramēto loquens dixit. Caro mea ve-
re est cibus:⁊ sanguis meus vere est potus.
Et Matt.26. dixit. Accipite ⁊ comedite hoc
est corpus meū. Quod si sic est:quia sic est ꝙ
xp̄us est immutabilis veritas: ⁊ dixit eē cor
pus suū sub accidentibus hostie consecrate
ergo necessario ⁊ indubitāter est ibi sub sa-
cramento: aliter sequeret̃ ꝙ xp̄us dei filius
falsum dixissȝ:quod est oino impossibile. Jō
propter hoc nō immerito arguendi sunt in-
creduli de hoc sacramēto:gnimo cōburendi
sunt heretici qui aliter aut credunt q̄ȝ crede
re debeant aut saltem notabiliter dubitant
contra quos Ber. in suis sentētijs exclamās
ait. O q̄ȝ grauis ē nūc fides sacramēti ⁊ cō
ditio Jesu xp̄i in fidelibus:loqtur homo veri
tatem ⁊ credit̃ ei:loquitur ebriosus falsitateȝ
⁊ fides ei datur:loqtur xp̄us veritatem ⁊ fi-
des ei non p̄statur:vnicuiqȝ in sua arte ⁊ fa-
cultate credit̃:soli xp̄o non credit̃ in sua veri
tate. loqtur Priscianus de cōpositione litte
rarū ⁊ creditur ei. loqtur Galienus de di-
scretione vrinarū ⁊ credit̃ ei: loqtur ptholo-
meus de magnitudine cursus ⁊ influētia sy
derum ⁊ credit̃ ei. loqtur Aristoteles de fal-
lacijs ⁊ forma silogismorū ⁊ credit̃ ei. loqtur
Tullius de ornatu colorū ⁊ facūdia oratio-
nis ⁊ credit̃ ei. Loqtur xp̄us de salute aiarū
⁊ non credit̃ ei. O anima ingrata. O visce-
ra dura quousqȝ effugis amicū tuum: quo-
usqȝ per infidelitatē ⁊ incredulitatē despicis
xp̄m tuū. hec ille. Vhe igitur talibus de hoc
sacramento dubitantib⁹ quoniaȝ excludent̃
a superna patria. Sicut significatiue Moy-
ses ⁊ Aaron. ut habet̃ Nūeri. 20. Propter
eorū incredulitatē exclusi sunt a terra repro-
missionis. Propterea Apo.21. dicitur. Timi
dis ⁊ incredulis pars illoꝝ erit in stagno ig
ne ardenti ⁊ sulfure ꝙ est mors secūda. Ex
predictis rationib⁹ patet: qualiter sub accidē
bus consecratis realiter est ⁊ sumit̃ corpus
xp̄i. ¶ Tertio hoc idē probo distinctionibus
prima di. est Ric. in quolibeto sic dicentis.

Aut est inquit oipotens aut nō: si sic habes
intentū:quia corpus xp̄i est in sacro altaris
cuȝ hoc possit ⁊ velit. Si nō est oipotens q2
non possit hoc facere:ergo de⁹ non est deus.
Sed cū hoc sit ipossibile:quia deus includit
in se oipotentiā. ergo p̄ cōsequēs est ipossibi
le ꝙ deus exquo vult ⁊ potest: ꝙ xp̄us eius
filius nō sit in altaris sacramēto. hec Ricar.
¶ Secūda distinctio est eiusdē Ricar. in q̄r
to dist.10. ar.1. q.1. in corpore questionis dicē-
tis. Cū querit̃ an corpus xp̄i sit sub hostia cō
secrata q̄ȝtuȝ ad verā eius substantiā. Respō
deo ꝙ in sacramento altaris substantia cor
poris vere ⁊ realiter cōtinetur sub specie pa
nis. Diuina eniȝ virtus que de nihilo mun
dū creauit:hoc instituere potuit ⁊ voluit:⁊ q2
voluit fecit. Et hoc facē cōgruū fuit: q2 i hoc
manifestat̃ sue potentie imensitas. Hoc eni
est tam admirabile ꝙ transcendit omnem
facultatē nature. Iteȝ sue humilitatis p̄fun-
ditas:in hoc ꝙ voluit ꝙ possemus suū cor-
pus sacratissimū nr̄is manibus contractare
Itē eius inextimabilis charitas in hoc ꝙ a
nobis visibiliter recedens nobiscū voluit ve
rū corp⁹ suuȝ inuisibiliter remanere: ⁊ p̄ hoc
in credendo in hūilitate exercitamur ⁊ in vir
tute spei roboramur:⁊ in charitate amplius
inflāmamur. Sūme ergo debent oēs catho
lici detestari ⁊ p̄sequi illū pessimū errorē im
piorū. q dixerūt corp⁹ xp̄i nō ꝯtineri realiter
in sacramēto altaris: sed tantūmodo ibi eē
sicut in signo: quē errorem retractauit Be-
rengarius rome coram centuȝ.13. episcopis.
ut habetur de conse. dist.2. ca. Ego Beren-
garius. hec Ricar. verbaliter. ¶ Tertia di-
stinctio est Innocen. tertij. in libro de officio
misse. dicentis. Sicut dei filius per diuinaȝ
naturā habet tripliceȝ modū existendi in re
bus. Est eniȝ in omnibus reb⁹ p̄ essentiā: in
omnibus iustis presentialiter per gratiaȝ: et
in assumpta natura per personalē vnionem
sic corpus xp̄i habet triplicem modū existen
di:in celo eni est localiter:in verbo est perso
naliter: in altari vero est sacramentaliter.
Corpus eniȝ xp̄i s̄m esse naturale est tantū
⁊ simpliciter in vno loco. sciȝ in celo sicut lo
catum in loco: s̄m esse personale nō est in lo
co respectu verbi. s̄m vero esse sacramenta-
le est in pluribus locis ⁊ sic habet modū exi-
stendi specialē quēadmodum anima in cor-
pore. hec Innocen. verbaliter. Pro maiori

tamen declaratione distinctionis Innocen.
dico q corpus xpi habet duplex esse. scilicet
naturale et sacramentale. de quo duplici esse
loquitur Augusti. super psalmo quarto. et
habet de conse. distin. 2. ca. prima heresis. vbi
ait. Donec seculū finiatur sursum est domi9:
et hoc quo ad esse naturale ipsius corporis xpi
sed tamen etiaʒ hic nobiscum est veritas do
minus et hoc scilʒ quo ad esse sacramentale
corpus eniʒ xpi quod resurrexit oportet esse
in vno loco. glo. id est in celo. In celo in for
ma qua subici humanis oculis et sensib9 va
let veritas aut eius vbiqʒ diffusa est glo. id ē
in sacramento vbi est veraciter et non sensi
biliter: hec ibi verbalr in textu et glo. Ex quo
patet q corpus xpi quo ad esse naturale est
in celo localiter. ut dicit Augusti. et Innocen.
Sed quo ad esse speciale et sacramentale est
in hostia veraciter. Et ideo ex hoc pʒ: q xps
in hostia consecrata recipit sacramentaliter
non naturaliter q sic patet. Naʒ in cena do
mini xpus accepit panem et vinū et consecra
uit et dedit Apostolis di. Accipite et comedi
te: hoc est corpus meū. Cum eniʒ ipse est ve
ritas. Joan. 14. non potuit simulate loqui: et
ideo apostoli susceperūt verum corpus chri
sti non sm esse naturale: sed sm esse sacra
mentale: pro eo q illā carnē et sanguinē xpi
non susceperūt prout habebat esse naturale.
Ideo hoc non intelligentes discipuli. Joan.
sexto. Cum xpus dixisset nisi manducaueri
tis. c. f. h. et bi. eius san. etc. Dixerunt durus ē
hic sermo: et statim recesserunt ab eo. Nam
credebant q xpus intelligeret q susciperent
carnem et sanguinem eius visibiliter: prout
habet esse naturale: quod non sic intellige
bat christus. predicta omnia confirmat Au
gusti. de conse. dist. 2. c. Non hoc corpus. ait.
Nō hoc corp9 quod videtis cōmesturi estis
nec bibituri estis sanguinē illuʒ quem effu
suri sunt illi qui me crucifigent. hoc quidem
ipsum et non ipsum. Ipsum quidem inuisibi
liter: et non visibiliter suscipietis. nam et si vi
sibiliter celebrari oportet inuisibiliter tn̄ in
telligi debet. hec ibi. Et idem August. de cō
se. distin. 2. ca. prima quidem. ait. Prima qui
deʒ heresis in discipulis xpi velut a duritia
sermonis eius facta est: cuʒ eniʒ diceret ni
si manducaueritis carnē meam. etc. illi non
intelligentes dixerunt ad inuiceʒ: durus est
hic sermo. Quis eniʒ potest hunc manduca
re. Et iō separauerūt se ab illo et remāsit cum
12. et descendentib9 illis instruxit eos q remā
serūt: spūs est ingt. i. spūalis intellect9 q iustifi
cat. Caro autem. i. carnalis intellect9 nihil pro
dest. verba que locutus suʒ ad vos spiritus et
vita intellexistis spiritualiter spiritus et vita
sunt spiritualiter ergo intelligite. Non eniʒ
corpus hoc quod videtis manducaturi estis
et bibituri illū sanguinem queʒ effusuri sunt
qui me crucifigent: sacramentuʒ vobis ali
quod cōmendaui: spiritualiter intellectuʒ vi
uificabit vos. Caro autem non prodest quic
qʒ: sed quomodo illi id est discipuli receden
tes intellexerunt sic respōderunt: carnē quip
pe sic intellexerunt quomō in cadauere ven
ditur aut in macello dilaniatur. Hec Augu
sti. verbaliter. glo. autē ibidem super illa ver
ba non hoc corpus quod videtis manduca
turi estis ait. id est non in eadem specie et re
presentatione qua mē nūc videtis et qua me
pati videbitis manducabitis carnem meam
et sanguinem meum bibetis: sed soluʒ in sa
cramento. hec glo. Ex predictis etiam distin
ctionibus patet: qualiter xpus realiter et si
non visibiliter tamen inuisibiliter a fidelib9
sumit sacramentaliter sub accidentibus ho
stie. ¶ Quarto etiaʒ probo exemplis q ve
raciter corpus xpi sub accidētibus hostie cō
secratis continet. primū exemplū habemus
de Berengario diacono qui tenebat oppo
situm propter quod retractauit: pro eo q a
Nicolao papa similiter cum centū. 13. episco
pis reprobatus fuit. Cuius confessio ponitur
de conse. distin. 2. ca. Ego Berengarius indi
gnus ecclesie sancti Mauritij andeganēsis
dyaconus cognoscens veram catholicam et
apostolicā fidem anathematizo omnē here
sim precipue eam de qua hactenus infama
tus sum que astruere conatur panem et vi
num que in altari ponuntur. post consecra
tionem solūmodo sacramentū esse et non ve
rum corpus et sanguineʒ domini nostri Je
su christi: et non posse sensualiter nisi in solo
sacramento manibus sacerdotum tractari:
vel frangi: aut fideliū dētibus atteri cōsen
tio autē sancte Romane ecclesie et apostoli
ce sedi et ore et corde profiteor de sacramen
tis dominice mensis eādeʒ fidem me tenere
quaʒ dominus et venera. papa Nicolaus et
sancta synodus auctoritate euangelica et apo
stolica tenendā tradidit mihiqʒ firmauit. scʒ

panem et vinum que in altari ponũtur post consecrationẽ non solum sacramentũ: sed etiam verum corpus et sanguinem domini nostri Jesu xpi esse: et sensualiter non solũ sacramentũ: sed in veritate manibus sacerdotum tractari frangi et fideliũ dentibus attereri. Jurans perfectam homonsion trinitatẽ et per sacro sancta christi euangelia eos qui contra fidem hanc venerint cum dogmatibus et sectatoribus suis eterno anathemate dignos esse pronuncio. quod si egoipse aliquando contra hoc aliquid sentire aut predicare presumpsero: canonũ seueritati subiaceam. hec ibi. Inferius sequitur qualiter papa cum predictis episcopis misit hanc confessionem per omnes partes xpianitatis. Aliud exemplum habemus de beato Gregorio de quo legitur: quod cum vellet cõmunicare quandam viduam: que faciebat sibi hostias quibus ipse celebrabat: fortiter risit: qui statim manum retraxit: et posuit hostiã consecratã super altari: et cum quereret quare risisset dixit. Rideo: quia hostiam quã manibus meis feci mihi das pro vero corpore xpi. Qui vidẽs eam incredulam orauit ad altare dicens. O domine Jesu christe ostende queso veritatẽ tui sacramenti huic vidue et statim apparuit miraculose hostia tota caro. Quo viso vidua lachrymata est et ab omni incredulitate sanata. tunc Gregorius iterum orauit ut hostia conuerteret ut primo erat quod et factum est: et tunc vidue dedit hostiam consecratã deuote suscipiendam. Aliud exemplũ potes hic ponere qualiter dum beata Clara oraret coram sacramẽto ut defenderet moniales ab inimicis et ciuitatem Asisij: statim apparuit ibi infantulus quidam in tabernaculo dicẽs. Ne timeas: quoniã victoriam habebis portans igitur tabernaculũ cum corpore christi vndique circa locum statim omnes inimici perterriti propter presentiã christi in tabernaculo veraciter existentis de muris corruerunt quorũ aliqui ceciderunt mortui aliqui vero aufugerunt: et propter hoc etiam ciuitas Asisij de inimicis infidelibus victoriam reportauit. Aliud denique exemplũ etiam habem⁹ de beato Gregorio papa: de quo legitur quod cum missam celebraret apparuit Jesus sub passionis et pietatis effigie: quem videns compassione motus et deuotione plurimũ lachrimatus est. Et ideo statim propter hoc missa celebrata omnibus vere penitentibus et confessis coram simili imagine pietatis dicentibus genibus flexis orationẽ infra scriptam cum quinque Pater noster et totidẽ Aue maria concessit quattuordecim milia annorum de indulgentia. Postmodũ vero multi alij summi pontifices pre deuotione addiderũt tantũ quod in summa sunt viginti milia: et duodecim anni: et dies. 23. Hec oia scripta sunt in capella domini cardinalis Hostiensis sita in ecclesia sancti Petri de Roma: quam indulgentiam cõfirmauit papa Calixtus tertius die. 17. Junij. 1456. qui etiam orationi sancti Gregorij addidit duas vltimas clausulas. Orationes igit dicẽde pro predicta indulgentia habenda est ista. ¶ O domine Jesu xpe adoro te in cruce pendentem et coronam spineam in capite portantẽ: deprecor te ut tua crux liberet me ab angelo percutiente. ¶ O domine Jesu christe adoro te in cruce vulneratum felle et aceto potatum: deprecor te ut tua vulnera sint remediũ anime mee. ¶ O domine Jesu christe adoro te in sepulchro positum mirra aromatibusque conditũ deprecor te ut tua mors sit vita mea. ¶ O domine Jesu xpe pastor bone iustos conserua: peccatores iustifica omnib⁹ fidelibus defunctis miserere et propitius esto mihi peccatori. ¶ O domine Jesu xpe propter illam amaritudinem tuam quam pro me misero peccatore sustinuisti in cruce maxime quando nobilissima anima tua egressa est de corpore tuo: miserere anime mee in egressu suo Amen. Ex predictis auctoritatibus rationibus: distinctionibus: atque exemplis patet: q̃liter veraciter corpus xpi in forma sacri sub accidentib⁹ consecratis cõtinet et sumit: et per cõseqns de veritate sacri patet sua realitas.

¶ Secundo de veritate dominici sancti nõ suam vnitatẽ. Non tm̃ ut claruit tenendum est corpus xpi esse sub speciebus panis consecrati que videtur: sed insuper tenendũ est: quod ibi etiã similiter sunt hec tria. videlicet sanguis anima et diuinitas. Primo igitur sub accidentibus hostie consecratis est ibi veraciter corpus xpi ex vi verborũ: que verba cõsecrationis super hostiã facta: de solo corpore faciunt mentionẽ. ¶ Secundo est etiã ibi sanguis per concomitantiã immediatã: quia sanguis immediate disponit corpus ad vitam. ¶ Tertio est etiã ibi anima per cõcomitãtiã

ꝓpinquā quia licȝ ſanguis diſponat corpus
ad vitā:non tamē poteſt habere illam diſpo
ſitionē niſi mediante aīa. Anima eniȝ eſt q̄
corpus viuificat.ſecundo de anima. ¶ Quar
to eſt ibi diuinitas verbi per cōcomitantiaȝ
remotā:quia licet diuinitas cū tribus prece
dentibus faciat vnū ſuppoſitū:non tamē ꝑ-
tinet ad eandē naturā: ⁊ inſup:quia quod ſe
mel ſm̄ Bern̄.⁊ Anſel.diuinitas aſſumpſit
nunq̄ȝ dimiſit. Ultra hoc tenendū eſt simi-
liter ꝙ ſub ſpeciebus vini in calice conſecra-
tis ſimiliter ſunt illa eadem q̄ttuor licet alio
ordine. Nam p̄mo eſt ibi ſanguis xp̄i ex vir
tute verborū:pro eo ꝙ verba conſecrationis
calicis de ſolo ſanguine faciunt mentionem
¶ Secundo eſt ibi corpus per cōcomitantiā
immediatā:quoniā ut ſit ſanguis nō habet
eſſe niſi fundet̄ in corpore. Corpus eniȝ eſt re
ceptaculū ſanguinis immediatū. vnde ſi ſan
guis eſſet extra propriū corpus nō ſanguis
ſed cruor diceret̄. ¶ Tertio eſt ibi anima per
cōcomitantiā propinquā ⁊ ratio eſt: q2 ſan-
guis non poteſt habere eſſe naturale niſi ab
anima foueat̄. ¶ Quarto eſt ibi diuinitas ꝑ
concomitantiā remotā:quia nō pertinet ad
eandē naturam:ut ſupra dictū eſt: q̄ȝuis cuȝ
tribus precedentib⁹ faciat vnū ſuppoſituȝ. ꝙ
autē quattuor predicta ſint predicto mō ſub
ſpeciebus hoſtie conſecrate ⁊ vini quadru-
pliciter probo. Primo auctoritate. Secū
do ratione. Tertio diſtinctione. Quarto
ſilitudine. Primo probo auctoritate Am-
bro.libro de ſacramētis dicētis. Que fuerūt
in vtero virginis hec eadē inueniūtur in ſa-
cramento altaris. Hec ille. Sed quoniam
quattuor predicta ſimul fuerunt in vtero vir
ginis:ergo ſimiliter ſunt in ſacramento alta
ris. ꝙ inſinuans xp̄us Joan.6.dicebat. Ego
ſum panis viuus: qui de celo deſcendi ſi qs
⁊c̄. Per hoc eniȝ ꝙ dicit. Ego ſum panis in
telligit̄ ibi eſſe corpus ſuū:ꝑ hoc ꝙ ſubdit vi
uus intelligit̄ ibi eſſe anima ꝑ quā corpus vi
uificatur: ⁊ quia anima ſine ſanguine corp⁹
non viuificat:ideo intelligit̄ etiam ibi eē ſan
guis:ꝑ hoc autē ꝙ ſubiungit̄ qui de celo de
ſcendi:intelligit̄ ꝙ ibi eſt diuinitas. ¶ Secū
do hoc idem probo rōne viuacitatis. Certuȝ
eſt eni ꝙ xp̄us in ſacramento eſt viuus ⁊ glo
rioſus:⁊ per conſequēs predicta q̄ttuor ſunt
oino inſepabilia. Aliter ſequeret̄ ꝙ ſi corpus
eſſet ſine anima eſſet mortuū:⁊ per cōſeq̄ns
ꝙ a fidelibus xp̄us ſumeret̄ mortuus: ꝙ no
ſtre penitus repugnat fidei. Cum dicat apo-
ſtolus ad Roma.6. Xp̄us reſurgens ex mor
tuis iam non morit̄ ⁊ mors illi vltra nō do
minabit̄. ¶ Tertio hoc idem probo diſtinctō
ne Ricar.in quarto.diſt.10.ar.j.q.2. in corpo
re queſtionis.di. Cum querit̄ vtrum xp̄s ſit
in ſacramento q̄ȝtum ad eius veram q̄ȝtita
tem. Reſpōdeo ꝙ corpus xp̄i cum ſua q̄ȝti-
tate realiter continet̄ ſub ſpecie panis in ſa-
cramento altaris. Ratio eſt:cum eniȝ reali-
ter ibi ſit ſubſtantia corporis xp̄i : que a ſua
q̄ȝtitate naturali nō ſeꝑatur ſequitur etiā ip
ſam quantitatē ibi eſſe:⁊ quia etiā corp⁹ ani
me cōiunctū eſt:ibi etiā eſt anima. Unde ſi
quis cōſecraſſet in triduo mortis xp̄i ſub ſa-
cramento fuiſſet corpus ſine anima: ⁊ quia
iſta non ſeꝑantur a diuinitate ibi etiam eſt
diuinitas. Sed ſubſtantia corporis eſt ibi p̄
mo ⁊ per ſe ⁊ immediate:quia ſubſtantia pa
nis non trāſſubſtantiatur: niſi in ſubſtantiā
corporis:q̄ȝtitas auteȝ ⁊ anima ⁊ diuinitas
ibi ſunt per concomitantiā : q̄ȝuis ſi diuini-
tas non eſſet ibi per concomitantiā tamen
eſſet ibi tota per ſimplicitatē ⁊ immenſitatē
ſuam per que vbiq̄ȝ tota eſt: ſub ſpecie: ergo
panis totus eſt xp̄us cum ſua q̄ȝtitate. Si-
militer ſub ſpecie vini:quia q̄ȝuis ſubſtantia
vini nō tranſſubſtantiet̄: niſi in ſanguinē tū
quia ſanguis eſt vnitus corpori ⁊ corpus ſue
q̄ȝtitati ⁊ anime:⁊ corpus ⁊ anima diuinita
ti:ideo corporis q̄ȝtitas eius anima ⁊ diuini
tas ſunt ſub ſpecie vini per cōcomitantiā et
ita ſub ſpecie vini realiter eſt xp̄s totus. hec
Ricar.verbaliter. ¶ Quarto hoc idē probo
ſimilitudine. Naȝ ponat̄ ꝙ iudex aliquis in
carceret corpus Petri:clarū eſt ꝙ per cōco
mitantiā ēt incarcerat eius ſanguinē ⁊ aīaȝ
que includuntur in ipſo corpore Petri. Sil̄i
modo intelligendū eſt de corpore Chriſti:qō
cum conſecretur ſub accidentibus ibi etiam
per cōcomitantiam ſimul ſunt anima ſan-
guis ⁊ diuinitas. Ex predicta igitur auc̄te
ratione:⁊ ſimilitudine diſtantie. patet qual̄r
in hoſtia conſecrata ⁊ vino ſimul ſunt ⁊ ado
rari debent h̄ quattuor.vȝ corpus: ſanguis :
anima:⁊ diuinitas. Et ſic per conſequēs pȝ
de veritate dn̄ici ſacramenti ſua vnitas.
¶ Tertio de veritate dn̄ici ſacramenti nota
ſuam doctrinabilitatem. Ex quo vt claruit
poſt conſecrationem corpus Chriſti eſt real̄r

sub accidentibus.sanguis vero anima ⁊ di-
uinitas per concomitantiã:possumus ex hoc
elicere.5.decumẽta. videlicet quorum. Pri
mum dicitur adorationis. Secundum dici
tur consiliationis . Tertium dicitur suscep
tionis. Quartũ dicitur separationis. Qui
tum dicitur portationis.¶ Primum docu-
mentum qđ ex supradictis elicitur dicitur
adorationis.Cuȝ enim dicat Grego.de con
se.di.2.c.quid sit.ꝙ in hoc sacro aliud videt̃ ⁊
aliud creditur:⁊ idem habetur extra de cele.
mis.c.Cum Marthe.q2 videlicet aliud cerni
tur oculis corporis:⁊ aliđ creditur oculis mẽ
tis:hinc est ꝙ in adoratione ipsius sacramen
ti datur documentũ ꝙ talis adoratio nequa
quaȝ est dirigenda ad id quod cernitur sȝ tã-
tum ad id quod creditur:q2 illud solum ado
ratione dignum est.nam illa que oculis cor-
poris conspiciuntur accidentia sunt : quibus
non conuenit adoratio latrie:q2 non sunt in
corpore christi sicut i subiecto:sȝ corpus chri-
sti quod sub illis accidentibus latere credit̃
id solum adoratione predicta dignum est.
¶Secundũ documentũ dicitur consiliati-
onis.quia enim consecrationis verba secrete
proferuntur a sacerdote super hostiã ⁊ calicẽ
propterea consilium datur ꝙ ante eleuatio-
nem hostie ⁊ calicis nunquam adoratio fiat
a pp̃lo periculuȝ idolatrie.Et rõ est:q2 cõstat
ibi nondum esse corpus cristi.propterea ho-
norius tertius extra de celebra . mis .c.sane
ait.Sacerdos quilibet frequenter doceat ple
blẽ suã vt cum i celebratione missaruȝ eleua
tur hostia salutaris tunc solus se reuerenter
iclinẽt.hec ibi.¶ Tertiũ documẽtũ dicit̃ su-
sceptionis.licet enim in primitiua ecclesia sa
cramentum hoc sub vtraqȝ spetie ministra-
retur populo.pro vt habetur de conse.di.2.c.
cõperimus.tamen ecclesia moderna ordina-
uit ꝙ soluȝ sumatur a laycis personis sub spe
tie pãis:qđ fecit.2.respectu. Primo.q2 possẽt
credere ꝙ totus christus nõ esset sub vtraqȝ
spetie.Secundo fecit propter periculum ef-
fusionis.Nam circa speties vini de facili ac
cidebat ⁊ accidere potest periculum effusio-
nis.Adde ⁊ Tertium ꝙ sub vtraqȝ spetie tã
corpus q̃ȝ sanguis suscipitur. propter quod i
sequentia corporis christi cantat ecclesia.Ca
ro sãguis cib9 potus manet tamen xp̃s to-
tus sub vtraqȝ spetie.¶Quartum documen
tum dicitur separationis. Tho.in .4.d.ii.ar.
4.q.i.Et.3.parte sũme.q.8i.ar.4.Et.q.26.ar.
2.ponit hunc casum ꝙ teneri debet ꝙ si ali-
quis apostolorum post mortem christi in illo
triduo fecisset hoc sacramentum.ibi non fuis
set sanguis neqȝ anima:sed solum corp9 chri
sti et diuinitas eius.⁊ ratio est quia tempore
passionis hec duo.scilicet sanguis ⁊ anima
a corpore christi realiter fuerunt separata: et
hoc ideo quia sanguis erat effusus super ter
ram:corpus erat in sepulchro ⁊ aia erat i lim
bo.Quod etiam tenet Ric.in.4.di.io.ar.i.q.
2.in corpore.q.Franciscus etiaȝ de maronis
in sermone queȝ fecit de corpore christi.Qui
incipit memoriam fecit ⁊c.oppositum nunc ẽ
quia non potest consecrari corpus christi qn
ibi sit etiam sanguis ⁊ anima per cõcomitan
tiam.¶Quintum documentum dicit̃ por-
tationis.ẜm enim ꝙ notat hostieñ.extra de
cele.mis.c.sane.quando sacerdos vadit ad cõ
municandum infirmum:consulo vt duas ho
stias consecratas secum deferat:vt cum vna
infirmum communicet ⁊ alteram honori-
fice secum reportet.Et ratio est quia si vascu
lum vbi delatum fuit sacramentum ad egro
tum indigne reportetur ad domum inde-
cens videtur:cum forte in eo remanserint ali
que parue reliquie dominici sacr̃i. Si autẽ
honorifice reportatur vas predictum absqȝ
hostia consecrata decipitur populus qui ado
rat ⁊c.hec sententia hosti.est valde laudabilis
⁊ discreta ⁊ ideo obseruanda.¶Ex predictis
patet declaratio.5.documentorum:⁊ per con
sequens patet etiã ex predictis deveritate do
minici sacramenti sua realitas:sua vnitas:et
sua doctrinabilitas.Que similiter tria nobis
firmiter credere concedat9 dominus noster
Jesus christus:in presenti per gratiam ⁊ in
futuro per gloriam:qui viuit ⁊ regnat in se-
cula seculorum.Amen.

¶Feria.tertia post dominicam Oliuarum.
Item de 7.excellentia ipsius sacratissime fi-
dei:seu de realitate dominici sacramenti.

Ccepit iesus

a panem ⁊ benedicens fregit
⁊ dedit eis.Et ait . Sumite
hoc est corpus meum.Scri-
buntur hec verba.Mat. i4.
c.⁊ in passione occurrẽtis ferie. Postq̃ȝ egre

gij ciues declaraui de realitate dominici ſa-
cramenti primam concluſionem que dicta
fuit concluſio veritatis in qua fuit oſtenſum
qualiter corpus ⁊ ſanguis chriſti ſub accidē-
tibus panis ⁊ vini veraciter continetur ⁊ ſu-
mitur: habeo hodie ſimiliter declarare ſecun
dam concluſionem que dicitur neceſſitatis.
Cuius concluſionis declaratio talis erit.

¶ De ſecunda ꝯcluſione dominici ſacramē
ti que dicitur neceſſitatis: ſeu de neceſſaria ſu
ſceptione ipſius dominici ſacramenti.

Secunda igitur concluſio de realitate
ſacramenti dominici declaranda di-
citur concluſio neceſſitatis. Demon-
ſtrata huius ſacramenti veritate quomodo
ſcilicet ſub accidentibus hoſtie conſecratis
eſt realiter corpꝰ chriſti: ⁊ per concommitan
tiam etiam ibi eſt ſanguis anima ⁊ diuini-
tas: non oſtendo maximam neceſſitatem ſu-
ſceptionis iſtius ſacramenti benedicti. Pro
concluſione igitur firma tenendum eſt ꝙ im
poſſibile eſt aliquem adultum ⁊ diſcretionez
habentem vnquā ſaluari poſſe; etiam ſi con-
fiteretur ſacerdoti omnia peccata ſua: ⁊ inſu
per omnia bona ſibi poſſibilia faceret: niſi ſal
tem ſemel in anno fideliter ⁊ deuote ſuſcipi-
at hoc ſacramentum Et ꝙ quiſqz diſcretio-
ne vtens teneatur de neceſſitate ſalutis hoc
ſacramentum reuerenter ⁊ deuote ſuſcipere
quadupliciter probo. Primo auctoritate.
Secundo diſtinctionibus. Tertio rationi
bus. Quarto figuris. ¶ Probo auctorita-
tibus. Nam. Jo. 6. ſaluator ait. Niſi man-
ducaueritis carnem filij hominis ⁊ biberitis
eius ſanguinem non habebitis vitam in vo
bitis. Item Anacletus papa de conſe. di. 2. c.
peracta. ait. Peracta ꝯſecratione omnes cō
municent: qui noluerint diuinis carere lu-
minibus. Sic enim apoſtoli ſtatuerunt ⁊ ſan
cta Romana tenet eccleſia. hec ille. Item hy
larius papa de conſe. di. 2. ca. ſi non ſunt. ait
Si non ſunt tanta peccata vt excōmunice-
tur quis. glo. i. ſit dignus excōmunicatione
nullus ſe debet a medicina corporis domini
ſeparare. hec ille. Item Fabianus papa ea-
dem di. c. ⁊ ſi nō. ait. Et ſi non frequentius ſal
tem ter in anno homines communicent ni-
ſi quis forte maioribus criminibus impedia
tur in paſcha. videlicet in pentec. ⁊ in natiui
tate domini. hec ille. Item concilium agathē
ſe eadem. di. c. ſeculares. precipit di. Secula-
res qui in natale ⁊ penteb. non cōmunicaue
rint catholici nō creduntur. nec inter catho-
licos habeantur. hec ibi. Item eadem di. ca.
hij qui intrant. dicitur. hij qui intrant in ec-
cleſia ⁊ deprehenduntur nunquam cōmuni
care admoneantur. Quod ſi non cōmuni-
cant ad penitentiam arceantur. Item eadez
di. c. omnis homo. precipitur. Omnis homo
cōmunicet nec inter catholicos connumera-
bitur qui in iſtis temporibus videlicet. paſ-
cha. penthe. ⁊ natale domini non cōmunica-
uerit. Similis ſententia habetur ibidem. c.
In cena domini. Item Inno Tertius extra
de pe. et. re. c. omnis. ait. Omnis vtriuſqz ſe-
xus fidelis poſtquam ad annos diſcretionis
peruenerit: omnia ſua peccata ſaltem ſemel
in anno fideliter confiteatur proprio ſacerdo
ti ⁊ iniunctam ſibi penitentiam proprijs vi-
ribus ſtudeat adimplere: ſuſcipiens ad mi-
nus in paſcha eucharistie ſacramentum ni-
ſi forte de proprij ſacerdotis conſilio: ob ali-
quam rationabilem cauſam ad tempus ab
eius receptione duxerit abſtinenduz. alioquin
⁊ viuens ab ingreſſu eccleſie arceatur: ⁊ mo
riens chriſtiana careat ſepultura. hec ille. De
niqz de conſe. di. 2. c. Siquis intrat i eccleſia
dei: ⁊ ſacras ſcripturas audit ⁊ pro luxuria
ſua auertit ſe a cōmunione ſacramenti: ⁊ in
obſeruandis miſterijs declinat conſtitutam
regulam diſcipline: iſtum talem proiiciendū
eſſe de eccleſia catholica decernimus donec
penitentiam agat ⁊ oſtendat fructum peni-
tentie ſue: vt poſſit cōmuniōe percepta indul
gentiam promereri. hec ibi. Ex predictis au-
ctoritatibus patet qualiter quiſqz diſcretiōe
vtens tenetur ſaltem ſemel in anno prout di
cit auctoritas Inno. ſacram eucharistiam
ſuſcipere. ¶ Secundo hoc idem probo dua-
bus diſtinctionibꝰ. Prima diſtinctio ē tho.
Tertia parte ſūme. q. 73. ar. 3. Et in. 4. di. 12.
ar. q. i. di. cū queritur an ſuſceptio ſacramē
ti ſit de neceſſitate ſalutis. Reſpondeo ꝙ ſic
duplici reſpectu. Primo reſpectu Inſtitutio
nis. Nam eccleſia ſtatuit vt fideles commu-
nicent ſaltem ſemel in anno: vnde ſiquis ne-
gligit ſuppetente facultate talis non eſt ſine
contēptu: ⁊ ideo mortaliter peccat. Secun-

do respectu suppositionis finis. supposito eni hoc fine ꝙ homo velit in vita spirituali firmus persistere. de necessitate salutis tenetur hoc sacramentum suscipere. hec tho. verbaliter. ¶ Secunda distinctio est Ricar. in quarto. di. 12. ar. 6. q. 1. in cor. q. di. Cum queritur an frequenter sit communicandum: an tantum semel in anno iuxta preceptum ecclesie. Respondeo ꝙ sicut in corpore fit quasi continua deperditio naturalis humiditatis per actionē naturalis: caloris qua de causa oportet pluries cibum summere ad restaurationem deperditi: ne perditio continua mortem inducat: sic cum ex corruptione concupiscentie in nobis ⁊ occupatione circa exteriora fuit deperditio deuotionis ⁊ charitatis feruoris: debemus pluries non tantum semel suscipere hoc sacramentum: per cuius susceptionem causatur in anima spirituale nutrimentum ne per nimiam deperditionem si non adesset restauratio: homo paulatiue ad mortem spiritualem deduceretur. In suscipiendo tamen hoc sacramentum debet esse desideriū amplioris coniunctionis cum christo et reuerentia ad sacramentum. vnde si homo experimentaliter cognoscit ꝙ ex frequenti susceptione huius sacramenti feruor charitatis augetur in ipso: ⁊ reuerentia sacramenti nō minuitur frequenter debet communicare non tamen in die plus ꝗ̄ semel. argumentum de conse. di. 1. c. sufficit. Si autē sentiret per multaꝫ frequentationem minui reuerentiam ad sacramentum: feruorem non multum augeri interdum deberet abstinere vt cum maiori reuerentia postmodum accederet. Et idō dicitur de conse. di. 2. c. quottidie eucharistie cōmunionem accipere nec laudo nec vitupero. Et ita faciat vnusquisqꝫ quod ſm fidem suam pie credit esse faciendū. hec tamen omnia sic intelligas vt quisqꝫ obseruet statutum ecclesie de cōmunicando semel in anno ad minus: alio autem tempore non tenetur homo cōmunicare de necessitate nisi de ratione offitij. quod dico propter sacerdotes qui cōmunicare tenētur quotienscunqꝫ conficiunt corpus christi: de conse. di. 2. c. Relatum vel etiam ratione periculi mortis sicut sunt homines in grauibus infirmitatibus constituti: in quibus est notabile periculum mortis. tales enim petere tenentur eucharistie sacramentum si vsum habent lib. arbi. Et infra in solutione. vltimi argumenti etiam subiungit di. In primitiua ecclesia quando vigebat maior deuotio: quia parum ante precesserat christi passio et erat ab infidelibus maior impugnatio: ordinatum fuit vt fideles qualibet die communicarēt vt habetur de conse. di. 2. c. peracta. vt ex hoc feruentiores essent in deuotione: ⁊ fortiores in tribulatione. postmodum aūt minus feruente charite ordinatum fuit vt saltem ter in anno cōmunicarent vt habetur de conse. di. 2. c. Seculares. postmodum vero adhuc magis frigiscente charitate ordinatum est vt saltem semel in anno scilicet in pascha quisqꝫ communicet vt habetur extra. de pe. ⁊ re. c. omnis. hec Ricar. verbaliter. Ex qua di. possumus videre moraliter quantum deficit feruor charitatis et deuotionis in christianis. Nam vt idem Ricardus dicit in primitiua ecclesia quando diuini amoris ebulliebat feruor quottidie sumebant fideles corpus christi. vnde act. secundo dicitur. Erant omnes perseuerantes in doctrina apostolorum. et communicatione fractionis panis. Et de ꝯse. distin. 2. c. peracta. precipitur per acta consecratione omnes communicent ⁊c. Sed quid venit. Nam q̄ mundus semper vadit deficiendo in deuotione ⁊ feruore diuini amoris idcirco venit tempus sacrorum doctorum qui videntes homines effectos valde tepidos ⁊ indeuotos consulerunt ꝙ non omni die sed solum in dominicis diebus communicarent. vnde Augu. de ꝯse. di. 2. c. quottidie. ait. Eucharistie communionem accipere nec laudo nec vitupero omnibus: tamē dominicis diebus communicandum hortor. hec ibi. In hoc attende magnum periculum religiosorū et presbyterorum obligatoruꝫ ad capellas ⁊ parochias quia multotiens etiam contra suaꝫ voluntatem coacti sunt celebrare dato ꝙ se videant valde tepidos ⁊ inpreparatos ad suscipiendum tantum sacramentum: ⁊ ideo fratres minores qui se in talibus non intromittunt sunt valde leti ⁊ consolati quia sunt liberi et quia possunt ad hoc sacramentum magis et minus accedere ſm ꝙ se dispositos inueniunt post ea adhuc defecerunt fideles a deuotiōe ⁊ feruore dn̄i amoris: qd̄ vidēs Fabianus papa tp̄e suo reputauit rē indignā ꝙ fideles

communicarent singulis diebus dominicis
propterea instituit vt habetur de conse. di.2.
c.⁊ si non frequentius.vt saltem ter in anno
communicarēt.videlicet in Natale domini
in pascha:⁊ in pentecħ.Et ideo iterum super
hoc fundamēto persone seculares magis de
uote ter in anno se cōmunicāt:⁊ de hoc mul
tum sunt commendandi. Aliqui vero vltra
hoc etiam se cōmunicant in assumptione do
mine qđ plurimum laudabile est.Sed quid
accidit videns postmodum papa Innocen.
tempore suo christianos effectos indeuotis-
simos ⁊ valde iniquos: fecit statutum in con
cilio vt habetur.extra de pe.⁊ re.ca . omnis.
Quod saltem semel in anno cōmunicarent
videlicet in pascha . Sed papa Soterus vt
habetur de conse.d.2.c.In cena.dicit.Quod
fideles debent cōmunicari in cena dñi. Ca-
noniste tamen et sacri theologi dicunt ꝙ fu-
it consilium non preceptum.Diuerse aūt sūt
opiniōes an ī cena domini an n pascha com
municari debeant.Et licet Eugenius papa
fecit per bullam ꝙ sufficit in cena domini :
tñ mihi videt̃ securius cōmunicare in pasca:
quia de.pe.⁊.re.c. omnis vtriusqȝ sexus. dici
tur.Quod ad minus in pasca quisqȝ debeat
se cōmunicare.Ex premissis accipe correla-
rium ꝙ exquo tempore apostolorum fideles
quottidie se cōmunicabant.Nuncvero non
nisi semel in anno:ostenditur in hoc perfec-
tio vel imperfectio nostra. Nā cum annus
habeat trecentos.66.dies:qui semel tantum
cōmunicat in his diebus:aut sunt.365.vici-
bus peiores illis qui quottidie se cōmunica-
bant:aut sunt.365.vicibus minus perfecti il-
lis:aut arguitur ꝙ illi fuerunt magis perfe-
cti.365.vicibus.christianis modernis . Sed
quid dicemus de illis qui non se cōmunicāt
quottidie:nec diebus dominicis nec ter i an
no nec etiam semel.Immo non semel in.10.
annis.profecto tales non sunt dicendi chri-
stiani:sed potius paterini atqȝ diaboli.Et li-
cet aliqui dicant se abstinere a cōmunione
propter reuerentiam sacramenti.Istis Res
pondeo.ꝙ nihil valet excusatio eorum nec ē
iusta causa differendi.Nec sufficit dicere ꝙ
quis non potest indulgere vel non vult alie-
na restituere seu aliquid aliud ad quod obli-
gatur facere:q2 tales omnes nisi se disponāt
ad suscipiendum sacramentum mortaliter
peccant ⁊ omnino excōmunicandi sunt.Si-
cut expresse habetur tex.de conse.di.2.c . Si-
quis intrat.Ric.autem in.4. di.9.ar.2.q.1.in
solutione secundi ⁊ tertij argumenti.dicit ad
litteram.ꝙ nullus discretione vtens excusat̃
a cōmunione: pro eo ꝙ quisqȝ cum dei adiu
torio se potest disponere per penitentiam vt
digne se cōmunicet.Ex prefactis igitur disti
ctiōibus etiaȝ patet qualit̃ quisqȝ tenetur de
necessitate salutis saltem semel in anno se cō
municare seu dominicum sacramentum su-
mere.Tertio hoc idem probo quinqȝ rationi
bus. Primo ratione conseruationis. Se-
cundo ratione adimpletionis. Tertio rati-
one constitutionis. Quarto ratione perfe-
ctionis. Quinto ratione argumentationis
¶ Primo probo ratione conseruationis ꝙ
susceptio eucharistie cuilibet est necessaria ad
salutem.Fundamentum rationis ponit phi
loso.primo de generatione ⁊ cor.di . Omne
viuens ꝗȝ diu viuit indiget alimento conue-
nienti sue nature.patet hec regula. in viuenti
bus anima vegetatiua:vt puta in plātis.Nā
arbor seu planta cum habeat vitam vegetati
uam:ad hoc vt viuat indiget aqua mixta ter
ra prout dicit philo.lib.de vegetabilib⁹ ⁊ plā
tis.naȝ habet nutrimentuȝ suum ab aqua et
terra ⁊ non ab aqua solum seu solum a terra
vnde si caret hoc nutrimento statim moritur
hoc idem ēt patet in viuentibus anima sensi
tiua.Cape que vis aīalia seu quas vis aues:
semꝑ egent nutrimento cōuenienti sue natu
re⁊ hoc ꝓ eorum cōseruatione seu pro deꝑ
diti restauratione.hoc idē patet in vita no-
stri corporis ad cuius conseruationem ⁊ etiā
restauratione ̄ illius quod deperditur ⁊ cōsu-
mitur ex humiditate et caliditate necessario
requiritur interpollate continuus cibus ⁊ po
tus:que si retrahis statim deficit ⁊ moritur .
Et ratio est:q2 calor radicalis ⁊ humiditas
seu calidum ⁊ radicale hūmidum semper ꝑ
se consumuntur:⁊ nisi restaurentur per cibuȝ
⁊ potum statim deficiunt ⁊ hominem interi-
munt ⁊ ideo propter hoc natura immo diui
na sapientia sicut creatis rebus sensibilibus
⁊ vegetabilib⁹ vt puta anime vegetatiue que
est formale principium naturalis vite homi-
num generabilium ⁊ corruptibilium dedit
potentiam generatiuaȝ per quam res ab ip
sa producta viuens efficitur. Sic etiam de-
dit potentiam augumentatiuam per quam
res genita augmentatur ⁊ roboratur:et vltra

hoc dedit nutritiuam per quam mittitur ⁊
inesse conseruatur quamdiu viuit: quia vt
dicit philosophus secundo topicorum anima
lia semper nutriuntur aliquo modo. Que si-
mul tria in arbore exẽplificantur. Primo na
tura dedit illi arbori potentiaʒ generatiuaʒ i
radicem producendi ramos Secundo dedit
potentiam augumentatiuam vt.scilicet cres-
cat ⁊ augeatur. Tertio dedit nutritiuam et
conseruatiuam videlicet terram ⁊ aquam
ipsam nutrientem ⁊ conseruantem quia ali-
ter deficeret. Quo presupposito ꝙ scilicet om
ne viuens indiget alimento vel nutrimento
sue nature conuenienti certum est ꝙ cum ho
mo sit compositus corpore ⁊ anima: si cor-
pus habet nutrimentum suum aliter deficit
si non habet: quia calor naturalis consume-
ret totum humidum radicale nisi cibo ⁊ po-
tu conseruaretur: ergo a fortiori debet habe-
re spiritualis anima suum spiritualem cibuʒ
ne deficiat vt conseruetur in suo esse spiritua
li precipue cum anima sit quasi in infinitum
nobilior ipso corpore. sed clarum est ꝙ talis
cibus non potest esse nisi panis spiritualis vi
ta anime dicẽte saluatore Jo.6. Panis quẽ
ego dabo caro mea est pro mundi vita. et ibi
dem ait. Qui manducat meam carnem ⁊ bi
bit meum sanguinem viuet in eternum. Qđ
si sic est: ergo eius susceptio est necessaria ad
salutem. Quod insinuare volens saluator
Mathe.4.di. Non in solo pane viuit homo
scilicet materiali. scilicet ſm corpus. sed i om
ni verbo.i. in sacramento verbi quod proce-
dit ex ore dei viuit videlicet ipsa anima. Quã
rationem confirmans Ricar. in.4. distin. oc
taua argumen.i. questi.4. in cor.q. dicit. Cum
queritur an sacramentum eucharistie fuit ad
sumendum conuenienter institutum. Res-
pondeo ꝙ sic. Nam conueniens fuit deum
inter cetera sacramenta instituere tria: per
quorum vnum anima efficiatur viuens vita
spirituali ⁊ supernaturali ⁊ hoc est sacramen
tum baptismi Et per aliud in viuente spiritu
aliter vita spiritualis augeatur ⁊ roboretur: ⁊
hoc ẽ ꝯfirmatiõis sacramẽtum. Et per aliud
viuens spiritualiter in vita spirituali nutria-
tur perficiatur ⁊ conseruetur. ⁊ hoc sacramen
tum eucharistie cuius susceptione indiget vi-
uens vita spirituali que est vita gratie qꝫ diu
est in statu in quo illam potest amittere hoc ẽ

toto tempore presentis vite. hec Ricar. ver-
baliter. Quibus verbis patet ꝙ ad hoc ꝙ ho
mo spiritualiter viuat tria sunt sibi necessa-
ria. ¶ Primo potentia generatiua ⁊ hoc sa-
cramentum baptismi: sine quo non genera-
tur homo spiritualiter. seu non posset habere
vitam spiritualem dicente saluatore Nico-
demo. Jo. tertio. Amen amẽ dico tibi: nisi qs
renatus fuerit denuo nõ potest videre regnũ
dei: dicit ad eum Nicodemus quomodo po
test homo nasci cum sit senex nunquid potest
in ventre matris sue iterato introire ⁊ rena-
sci: et Respondit Jesus. Amen amen dico ti
bi nisi quis renatus fuerit ex aqua ⁊ spiritu
sancto: non potest introire in regnum dei. qđ
natum est ex carne caro est: et quod natum
est ex spiritu: spiritus est. hec ibi: Secundo vt
spiritualiter homo viuat est sibi necessaria
virtus augmentatiua sine qua nequaquam
anima posset crescere ita bene in virtutibus
et gratia: ⁊ hoc est sacramentum ꝯfirmatio
nis. Que confirmatio habet augere gratias
⁊ dona christiano. sicut expresse habetur tex.
de conse. di.5. c. spiritus sanctus. ⁊. c. nouissi-
me. ¶ Tertio deniqꝫ ad conseruationem spi-
ritualis esse christiani: ⁊ ad conseruationem
augmẽti. ipsius esse christiani. videlʒ gratia ⁊
virtutum necessaria est virtus nutritiua qua
ꝯseruetur: ineẽ propterea conueniens fuit di
uine sapientie vt sacramentum eucharistie
institueret: quo mediante generati in bapti-
smo in esse vite spiritualis ⁊ confirmati in cõ
firmatione: in augmento gratiarum possent
se in predictis conseruare: quia aliter estus vi
tiorum ⁊ calor originalis concupiscentie sic
agerent contra honorem nostre deuotionis
⁊ gratiarum susceptarum ꝙ anima ipsa de-
bilitaretur ⁊ deficeret Et ideo ꝑpter hoc hic
spiritualis cibus est anime summe necessari
us: pro eo ꝙ illum effectum queʒ habet cibꝰ
⁊ potus naturalis ad conseruationem vite
corporalis ⁊ hunc eundem habet hoc sacra-
mentum ad conseruationem vite spiritualis
ipsius anime. ¶ Secundo hoc ideʒ probo ra
tione adimpletionis videlicet figurarum. fũ
damentum rationis ponit philosophus pri-
mo. poli. di. deus nihil facit ociosum in na-
tura sed simpliciter propter finem exẽplifi-
ca pro vt vis. Quo presupposito certuʒ ẽ ꝙ i
veteri lege deus statuit seu premisit multas

figuras et iter ceteras vt habetur exodi.12. dedit preceptum de imolatione et comestione agni paschalis filijs hysrael. Similiter vt habetur exo.16.et.17.eisdem pluit manna de celo ad manducandum. peto ergo, quo fine premisit supradictas figuras et certum est quod ideo premisit vt post filij dei incarnationem quisquis fidelis sub sacramento manducaret ipsum dei filium qui tanquam agnus spiritualis figurabatur per: agnum materialem de quo Joan.baptista Joan.primo ait. Ecce agnus dei ecce qui tollit peccata mundi: quod si sic est quod intentio christi qui deus et homo est: omnino est vt suscipiatur eius corpus: clarum est quod omnino oportet vt quisque illud sumat. Quod si aliter vellet: frustra premisisset figuras quod impossibile est: et propter hoc etiam rumperet legem figurarum quod etiam impossibile est: precipue cum dicat Mathe.5. Non veni soluere legem sed adimplere: nolite putare quoniam veni soluere legem aut prophetas: amen quippe dico vobis donec transeat celum et terra iota vnum aut vnus apex non preteribit a lege donec omnia fiant. ¶Tertio hoc idem probo ratione constitutionis seu preceptionis.certum est enim quod quisque seruus tenetur in licitis suo principi obedire: a fortiori quisque fidelis tenetur obedire preceptis et constitutionibus sedis apostolice. Sed clarum est quod sedes apostolica precipit omnibus discretione vtentibus extra de pe.et re.ca. omnis vtriusque sexus. vt semel in anno communicent: ergo non licet alicui per obedientiam sedis apostolice contraire.propter quod gre go.19.di.ca. Nulli fas.ait. Nulli fas est vel velle vel posse transgredi apostolice sedis precepta nec nostre dispositionis ministerium quod vestram oportet sequi charitatem: sit ergo ruine sue dolore prostratus quisquis apostolicis voluerit contraire decretis. hec ille. Item Calixtus papa.12.di.c. non decet. ait. Nulli dubium est quod apostolica ecclesia mater est omnium ecclesiarum: a cuius vos regula et obedientia nullatenus conuenit deuiare sed sicut filius dei venit facere voluntatem patris sic vos voluntatem implete vestre matris que est ecclesia.quicquid igitur sine discretione iustitie contra ius et disciplinam ecclesie actum fuerit ratum habere nulla ratio permittit. hec ille. Item Gre.eadem.distinc. ca.preceptis.dicit. ¶Preceptis apostolicis non dura superbia resistatis: sed per obedientiam que a sancta romana ecclesia et apostolica auctoritate iussa sunt salutifere impleantur: si eiusdem sancte dei ecclesie que est caput nostrum communionem habere desideratis. hec ille. Item extra de consti.ca.canonum.precipitur. Canonum statuta ab omnibus custodiantur et nemo in iudicijs ecclesiasticis suo sensu sed simpliciter eorum auctoritate ducatur.hec ibi. Similis sententia ibidem habetur.c.quoniam. Item extra de ma.et obe.c.siquis.grego. ait. Siquis venit contra decretum episcop. et sedis apostolice ab ecclesia abiciatur. In lib. Regum legitur.primi Regum.13. Qui non obidierit principi.glo.i.pape morte moriatur. Et ibidem c.omnes. Clemens ait. Omnes principes terre et ceteros omnes episcopis obedire: et eorum decretis Petrus precipit Et ibidem.c. illud. Inno.tertius ait. Cum spiritualia sint temporalibus digniora et obedientia melior sit quam victime et holocaustum magis quam adipem arictum offerre: non debet quis pro temporali comodo incurrere inobedientie notam et apostolicis iussionibus contraire. Denique grego.8.q.i.c. Sciendum.ait. Si enim quasi peccatum arriolandi est repugnare et quasi scelus hydolatrie nolle acquiescere sola est que fidei meritum possidet obedientia sine qua quisque infidelis esse conuincitur etiam si fidelis esse videatur.hec ibi. Vltra preceptum ecclesie tenetur etiam quisque ex precepto christi hoc sacramentum sumere. Jo.6. dicentis Nisi manducaueritis carnem filij hominis etc. Adeo enim hoc preceptum christi vnumquemque obligat presupposito quod sit preceptum quod etiam si ecclesia contrarium preciperet nullus teneretur sibi obedire: quin potius deberet quisque et teneretur sacramentum sumere. Sic enim dicitur actuum.5. Obedire magis oportet deo quam hominibus. Et extra. de sen.excom.c. Relatum.extra de uoto.c.ex multa.2.ii.q.5.c.quisquis plus deo quam homini deferendum est. immo extra de resti.spo.c.litteris.dicitur. Obediendum non est in his que sunt contra deum sed magis excommunicationem humiliter substinendum. Similis sententia ponit.ii.q.3.c.siquis episcopus imi et duobus c.sequentibus. Item.16.q.3.c.licet. Ex quo duplici precepto patet qualiter quisque de ne-

cessitate salutis tenetur hoc sacramentum deuote suscipere. Si autē forte quereres quare deus non instituit hoc sacramentum esse sumendum tempore legis nature: et tempore legis scripture sicut fecit tēpore legis gratie. Res. fm Ricca. in quarto. di. 8. argu. i. q. 4. in solu. secundi argumenti. Et etiam fm tho. in quarto. di. 8. ar. 3. q. 2. et ar. 4. q. 2. q hoc sacramentum non debuit institui tempore legis nature nec tempore legis scripture: sed solum tempore legis gratie. scilicet post esum ligni vetiti: quod tali ratione ostendo. Sacramentum eucharistie non potuit institui ante verbum incarnatum. Sed verbum incarnatum non fuit ante aduentum christi in carne. Cum ergo primis parentibus statim peccantibus verbum in carne missum non fuerit nec mitti debuerit ob errorem peccati cōmissi ergo etc. Sed forte arguens in oppositū tali ratione. existente morbo statim fuit necessaria medicina: sed medicina spiritualis in remedium morbi proueniens est corpus christi ergo etc. Respondeo duobus modis. Primo qr duplex est meditina. scilicet spiritualis et alia sacramenti eucharistie. Prima autem est penitentia et talis existente morbo fē per necessaria fuit vel in actu vel in habitu. Secunda scilicet sacramenti eucharistie non potuit esse ante aduentum christi in carnem. Scdo Rūdeo q medicina spūlis cōtra peccatū ē duplex. vna verbi dei. et ista sp fuit. habuerat enim sēper verbum aliquod vel interne ispirationis vel doctrine exterioris vel spiritualis consolationis sustentās eos in via. Verbum autem incarnatum quod est viaticum perducens ad patriā nō debuerunt hre an tēpus proueniendi in patriā: qd non fuit eis cōcessū in peccati detestationē. ¶ Secundo dico q nō debuit institui sacramētū tēpore legis scripte. s. moysi qd tali ratione ostēdo. lex amoris et lex timoris respectu eiusdem non cōpaciuntur se simul. Sed lex vetus erat lex timoris. lex aūt noua. s. euangelij ē lex amoris cum ergo eucharistie sacramentū sit amoris vel charitatis ergo etc. Sz forte argues in oppositū sic: sacrm eucharistie est sacrm amoris vel charitatis. Sz populus hysrael fuit deo dilectissimus. vnde dicit exodi. 4. filius meus primogenitus hysrael ergo etc. Respondeo duob modis. Primo q fuit dilectissim pro illo tpe cōparatione alioꝝ populoꝝ qui hydolis seruiebāt nō cōparatiōe noui testamēti. de quo dr. j. pe. 2. Vos estis gens sāncta gens electū regale sacerdotiū et ppls acquisitionis. ¶ Secūdo dico q ppls noui testamēti nō excludit ab illo priuilegio amoris ratiōe cui hysrael primogenitus dicebat. s. ratiōe pmisse hereditatis. Immo ex hoc ē magis dilect a deo eo q nō ē elect ad hereditatem terrenā et temporalem vt populus hysrael sz ad celestē et etnā. ¶ Tertio dico q debuit institui solū tēpore legis gratie. s. post aduētum christi in carne et non ante vniri. rōe vz excellētie. Nā sacrm eucharistie pre ceteris plenitudinē gratie continet: propter qd. i. q. i. c. mul ti. dr eucharistia grece latine bona gra interpretatur. Sed certuz ē q tempus plenitudinis grati e ab incarnatione xpi incepit et non ante. vnde et Joan. primo dicitur. de plenitudine eius gratie omnes accepimus: ergo per supradicta oia bene cōcluditur q non tempore legis nature. nec tempore legis scripture. sz solum tempore legis euangelice debuit hoc sacramentum institui: et de ipso sumendo veris fidelibus preceptum dari. ¶ Quarto etiam probo ratione perfectionis q susceptio sacramenti cuilibet adulto est necessaria ad salutem. fundamentum rationis ponit boetius in suo libro topicorū di. Principia reꝝ naturaliter sunt suis effectibus perfectiora. ps hec regula. Nā papa et si hāc pfectionē habet q consecrat episcopos. tamen eis non cōmunicat auctoritatez cōsecrandi alios i episcopos. Similiter mare magis retinet apud se de aqua quā cōmunicet ceteris fluminib hoc idem facit sol in cōmunicationē lucis erga lunā et sydera. Quo psupposito peto an q lz dñs et dña hñtes seruos et seruitrices seu qlz tutor hñs pupillos tenent hre hāc pfectionē charitatis vt inducāt rōnabilr qtū pnt filios et filias et seruos et seruitrices famulos et pupillos sub pena peccati mortalis ad susceptionē huiu scrī. Et certū ē q sic. et ratio est qr Mathe. 22. precipitur; vnicuiqz vt diligat proximum suum sicut seipsum. Quod si eos ad hoc non inducunt faciendum: nequaquam diligunt predictos proximos sicut seipsos cum non consulant eos ad salutez animarum suarum. propterea ecclesiastici. 7. sapiens ait. Filij tibi sunt: erudias eos: et incur-

tia illos.s.ad suscipiendum hoc sacramentum. Accipite o parentes exemplum a bestijs vt puta a canibus ab auibus ab asina et ceteris que tantam habent curã vt filios suos corporaliter bene nutriant: et si illi habent curam de corpore: multo magis tu de anima filiorũ tuorum curam habere debes. Sed heu. Ecce fm Bernar. q si cadit asinus in foueam: statim paterfamilias subleuat eum: si autem filius eius cadit in foueam transgressiõis dominici et ecclesiastici precepti vt puta quãdo non confitentur nec cõmunicant: claudit oculos tacet nec subleuat eum per inductionem et correctionem. Ecce pater quia plus amas asinum q filium. Taceo de cura maria quã habes in nutriendo corpus filij tui. nam dum tener est trabis eum per manus: tecum ducis amplectaris et obscularis: dum vero magnus est omnia dispositionis erga eum vt tantum appareat coram mundo vno bello pezo de carne nec curas facere illum canonicum Abbatem doctorem armigerum comitẽ militem et c. huiusmodi. Que omnia sibi facis pro mondi honore et pro sui corporis delectatione: sed de salute aie sue nihil profecto queris ac si in totum esset animal irrationale. Hoc idem dico de medicis circa egrotos: quia si grauiter stant tenentur eos inducere sub pena excõmunicationis ad susceptionem sacramentorum: sicut expresse habetur textus extra de pe. et re. c. cum infirmitas. Et nota qd dixi q tales supradicti debent induci et nõ cogi: quoniam nihil potest esse bonum nisi sit voluntarium: vt habetur. 20. q. 3. c. presens. et insup q coacta seruitia deo non placent sicut dicitur 20. q. j. c. Illud. 23. q. 6. c. qas vero. 25. di. c. de iudeis. His pmissis si supradicti tenent supradictos inducere ad susceptionem dominici sacramenti: multo magis incomparabiliter tenetur habere hanc perfectionẽ charitatis erga seipsos precipue cum philosophus. 9. ethicorum dicat. Quod amicabilia que sunt ad alterum prius insunt amicabilibus que sunt ad seipsum. Et Augu. libro de doc. christiana dicit. Regulam diligendi proximum a seipso prius dilectio accepit. Sed heu quid dicam de illis qui non cõmunicãt: nec filios nec seruos ad cõionem inducunt: tales profecto dupler mortale committunt. Quãplurimũ tamẽ accidit q filij et serui non cõmunicant: quia patres et dominos cõmunicare nõ vidẽt. Vnde . j. q. 4. c. ecclesia. dicitur. Aliquando pro meritis prelatorũ deprauatur vita subditorum vt platis suis subditi fauẽtes ad malum cum illis simul corruãt: sicut filij isral diu peccata sacerdotum portantes: tandem cum eis in manibus hostium ceciderũt. hec ibi. Et Innoc. tertius extra de voto et voti redemptione. c. magne. ait. Quod enim agitur a prelatis facile trabitur a subditis in exemplũ. hec ille. Talibus conuenit: q Nico. papa allegans Gre. ij. q. 3. c. precipue. ait. Scire plati dbẽt quia si peruersa perpetrant tot mortibus digni sunt quot ad subditos suos perditiõis exẽpla trãsmittunt. Vnde necesse ẽ vt tãto cautius se custodiant quãto per praua que faciunt non soli moriũt. hec ille. ¶ Quinto hoc idẽ pbo rõe argumẽtatiõis q. s. qsqz deuote dz sumẽ sacramenta eucharistie. peto q an qs sumeret cibũ materialem pro vitãda aliqua infirmitate grauissima et certum est q sic: a fortiori quisqz tenetur sumere sacram eucharistiam ne anima sua spirituales infirmitates recipiat et diuersimode letaliter vulneret. Nã x. vulnera grauissima infligũtur anime eucharistiam sumẽ nolenti. Quorum ¶ Primũ dicitur vulnus offensiõis. Scdm dicit vulnus mortificatiõis. Tertiũ dicit vulnus priuationis. Quartũ dicit vulnus scandalizatiõis. Quintum dicitur vulnus excõicatiõis. Sextum dicitur vulnus exclusionis. Septimum dicitur vulnus inabsolutionis. Octauũ dicitur vulnus sepelitionis. Nonũ dicitur vulnus certificationis. Decimum dicitur vulnus exorationis. ¶ Primũ vulnus quod infligitur anime sacramentum cõtẽnenti dicitur offensionis. vz sedis apostolice: cui non obedit. Nam talis cõmittit illud grauissimum peccatum inobedientie pro quo Adam et Eua expulsi fuerunt a paradiso: et per cõsequẽs totũ mundum contaminauerunt: de qua grauitate peccati inobedientie Grego. papa. 8i. di. c. si qui sunt presbyteri. ait. Qui vero huic precepto saluberrimo obedire noluerit hydolatrie peccatum incurrunt. Samuele teste instruente ¶ Peccatũ ariolãdi ẽ nõ obedire et scelus hydolatrie non acqescẽ. i. R. 15. ¶ Peccatũ igitur paganitatis incurrit quisqs dum christianum se esse asserit sedi apostolice obedire contẽnit h ille. ¶ Scdm vlnus qd infligit aie sacrm ɔtẽnẽ

Que dana mala [illegible] currit [illegible] [illegible] sacrum.

ti dicit mortificatiōis. Nam talis anima spi
ritualiter moritur: quia sicut corpus sine ma
teriali cibo morit: sic anima sine cibo sacra-
menti. Et ideo Ezech .18. dicit. Anim que
peccauerit ipsa morietur. Et glo. super ver-
ba luc. 12. ignem veni mittere &c. ait. Sicut aq̄
extinguit calorem ignis: sic peccatum extin-
guit in anima feruorē diuine charitatis: quo
modo enim charitatem in se habet qui in ho
spitio anime non vult recipere suum saluato
rem. Jō Mat. 25. in iudicio dicet. hospes erā
& non collegistis me. ¶ Tertium vulnus qđ
infligitur anime sacramentuз contēnenti di
citur priuatiōis. certum est enim vt habetur
extra de etate & qualitate ordinandorum. c.
cum bone. q̄ qui non obedit pape & sedi apo
stolice: merito priuatur omni officio atqз be-
neficio: a fortiori ipse christus q est iustior pa-
pe & sede apostolica priuat contēnentem eu-
charistiam omnibus suis meritis. Sic enim
dicit extra de re. iudi. in regula defleat. De-
fleat peccator q2 offendens in vno factus est
omnium reus. Et ecclesiastes. 9. dicitur. qui
offendit in vno multa bona perdet. ¶ Quar
tum vulnus quod infligitur anime sacramē
tum contēnenti dicitur scandalizationis: ta-
lis non communicans profecto scandalizat
omnes vicinos đ terra vel ciuitate & ideo tot
penas meretur quot personas scandalizat.
Sic enim dicit Jeroni. j. q. j. c. Si quoscunqз
Quicunqз inquit vitam suam in scandaluз
populi inducunt: rei sunt omnis infidelitatis
eorum qui scandalizant hec ille. propterea sal
uator Mat. 18. ait. Qui scandalizauerit vnuз
de pu. his qui in me credunt &c. & subdit vhe
homini illi &c. ¶ Quintum vulnus quod in-
fligitur anime sacramentum contēnenti di
citur excōmunicationis. Scdm enim hostiē.
in. c. omnis vtriusqз sexus. de peni. ē. & remi.
Siquis presbyter habet parrochianuз nolen
tem communicare neqз confiteri. Primo il
lum arguat opportune. scilicet illum mundo.
Secundo importune. scilicet corripiendo su-
spendendo & interdicendo. Tertio autez cre-
scente contumatia debet excommunicari vel
superiori denuntiari: & de hoc habetur expres
se ter. di. 18. c. decernimus. di. 34. c. quorundā
ij. q. 3. c. Si aūt. &. c. se. 32. q. 5. c. pceptū. ¶ Sex-
tuз vulnus quod infligitur anime sacramē
tum contēnenti dicitur exclusionis. Quicun-
qз non cōmunicat debet omnino ab ecclesia
excludi nec debet permitti q̄ cum alijs fide-
libus ecclesiam ingrediatur pro missis vel of
ficijs audiendis. Unde de peni. & remis. c. om
nis dicitur. Non cōmunicans viuens arcea
tur ab ingressu ecclesie. Similiter de conse.
di. secunda. c. si quis intrat. dicitur. Qui auer
tit se a cōmunione talē decernimus ab eccle
sia esse proijciendum. ¶ Septimum vulnus
quod infligitur anime sacramentum contē-
nenti dicitur inabsolutionis. Quicunqз con
fitetur semel in anno prout iniungit ecclesia:
& non proponit sumere corpus christi admi-
nus semel in anno: talis confessio est intutilis
ad salutem nisi forte in casibus licitis quādo
scilicet differtur ipsa cōmunio ꝓ rationabili
causa. & ratio est quia vtrunqз precipitur sub
peccato mortali. Si igitur confiteris & cō-
municare non vis: disponis te ad non obe-
diendum ecclesie et sic remanes in mortali
peccato & absolutio non valet ad salutem.
¶ Octauum vulnus quod infligitur anime
contēnenti sacramentum dicitur sepelitionis
Quicunqз non cōmunicant in pascha si de-
cedunt sine signis penitētie nequaq̄з debent
sepeliri in ecclesia. Unde in dicto. c. de peni.
& remis. c. omnis. dicitur. & moriens careat ec
clesiastica sepultura. Quia enim tales vt be-
stie vixerunt: ideo sepultura non sacra sed be
stiarum eis debet: propterea qđ Jere. 22. dicitur
sepultura asini sepelietur: & hoc ad eorum cu-
mulum dānationis pro vt habetur. 23. qōne
ij. c. cum grauia. &. c. quibus. & ratio quare nō
debēt sepeliri est: quia. 13. questiōe. 2. c. non esti
memus. dicitur. Deuote sepulture officium:
bone fidei est testimonium. Et ideo ne clerici
& seculares sint falsi testes prohibentur sub
pena peccati mortalis ne intersint eorum se
pulture sicut habetur expresse extra de rapto
ribus. c. 2. Et quod plus ē si in loco sacro se
pulti fuerunt tales: quicunqз cognoscerit ossa
eorum tenetur sub pena peccati mortalis illa
exhumare sicut expresse habetur tex. extra de
sepultu. in. c. sacris. Et si ecclesia vel cimiteri-
um erant consecrata fuerunt violata: & ideo
oportet ea iterum reconsecrari & reconciliari
sicut habetur extra de conse. ecclesiarum. c. cō
suluisti. ¶ Nonū vulnus quod infligitur ani
me sacramentum contēnenti dicitur certifi-
catiōis. Quicūqз non cōmunicat habet cer-

titudinem de eterna morte: sicut qui medici-
nam spernit certitudinem habet de corpora
li. Et hoc ſm Alexandrum de ales in .4. q̄r
talis in hoc sacramento .4. bona excellentissi
ma contēnit Primo presentiam saluatoris
Scdo memoriā humane redēptiōis. Tertio
abundantiā diuine charitatis. Quarto medi
cinam proprie infirmitatis. hec Alexander.
¶ Decimū ⁊ vltimū vuln⁹ qđ īfligitur aīe cō
tennenti sacramentum dicitur exorationis.
Quicunqꝫ non cōmunicat si moriatur sine
signis penitentie nullus potest pro eo publice
exorare: imo si quis publice pro ip̄o aut dicūt
missas ⁊ officium aut dicere facit vterqꝫ mor
taliter peccat cum sit contra preceptum eccle
sie. sicut habetur expresse. de spon. c. ad audiē-
tiam. Et extra de sta. monaco. c. j. ⁊ c. cum su
per quodam. extra de sepultu. c. ex ꝑte paren
tum. Et extra de furtis. c. 2. Item. 13. q. 2. c. pro
obeuntibus. c. non extimemus. ⁊ c. de quibus
Et. 23. q. 5. c. placuit. Deniqꝫ extra de senten.
excōmuni. c. a nobis. scdo. Et. c. sacris. dicitur
Quibus cōmunicamus in vita debem⁹ cō-
municare ⁊ in morte: sed quibus non cōmu-
nicamus in vita nec ī morte cōmunicare de
bemus. s. per suffragium orationum. ideo. I.
Jo. 5. dicitur. Est peccatum ad mortem non
dico vt pro eo quis roget. Proinde in figu-
ra. Mat. secundo dicitur. vox in rama audi-
ta est. Et sequitur quia non sunt. Rama ex-
celsum interpretatur ⁊ significat quando alte
cantatur missa vel officium pro sic defuncto.
Rachel. aūt. i. ecclesia plorat ⁊ non vult con-
solari idest non acceptat orationes: ⁊ hoc q̄r
non sunt scilicet in purgatorio vel in loco me
ritorio. Ex predictis igitur. 5. rationibus pa-
tet qualiter quisqꝫ del necessitate salutis tene
tur saltem semel in anno eucharistiam deuo
te suscipere. ¶ Quarto. deniqꝫ hoc idem pro
bo figuris. primā figuraꝫ habemus de agno
pascali. Qui vt habetur Exo. 12. debebat ex p̄
cepto a filijs israel semel in anno mādncari:
⁊ significat. Quicūqꝫ vult esse verus christia
nus saltem debet semel in anno christuꝫ qui
agnus est vt habetur Joā. primo sub sacra-
mento suscipere. propter ꝙ Inno. tertius in-
quibusdam sententijs sic dicit. Necessario
quippe a nobis sumendus est agnus vt a va
stāte angelo protegamur nec exire possumus
de egipto nisi celebrando phase pascalē agnū
edamus. hec ille. Aliam figuram habemus
geñ septimo. vbi legitur ꝙ tēpore diluuij nul
lus extra archam noe saluus fuit: ergo a simi
li nullus saluari potest nisi ecclesie dei coniū
gatur per susceptionem dominici sacramēti
Proinde Ma. 22. ponitur de hoc similitudo
vbi dicitur. Quod cū quidam rex ꝑl̄es inui-
tasset ad nuptias filij sui illi vero venire cō-
tēpsissent: ⁊ vltra hoc eius seruos occidissent
stati rex missis exercitibus suis perdidit oēs
homicidas illos ⁊ succendit omnes ciuita-
tes eorum igni. Qua similitudine datur intel
ligi ꝙ quicunqꝫ non accedit ad cenam agni
ꝓuidi. i. ad susceptionē dominici sacram̄ti ad
quā ipse christus omnes inuitat Mat. ij. di.
venite ad me omnes q labo. ⁊ one. estis: ⁊ ego
re. vos. s. hoc sacramento: perdet eos omnes
atqꝫ succēdet in eternaꝫ gehēnam. Ex predi
ctis igitur auctoritatibus distinc. rationibus
atqꝫ figuris patet: etiam de realitate domini
ci sacramenti sua necessitas. Vbi ostensum
fuit q̄liter nullus adultus saluari pōt nisi de-
uote sacram eucharistiā susceperit. Rogem⁹
ergo dominū iesum christum vt nobis omni
bus cōcedat digne ipsuꝫ recipere. Qui ex in-
mēsitate amoris seipsum nobis in cibuꝫ pre-
stare dignatus est. Qui viuit ⁊ regnat deus
bñdictus ꝑ infinita secula seculorum Amen.

¶ Feria quarta post dñicam oliuarum. Iteꝫ
de septima excellentia ipsius sacratissime fi-
dei: seu de realitate dominici sacramenti.

Ccepto pane

gratias egit ⁊ fregit ⁊ đdit eis
dī. hoc est corpus meum qđ ꝓ
pro vobis tradet hoc facite in
meā cōmemorationem. Scri
buntur hec verba. luc. 22. c. ⁊ in
passiōe occurrētis ferie. Declaratis duabus
primis cōclusionibus dominici sacramenti
spectabiles ciues vꝫ eius veritate atqꝫ neces-
sitate: habeo in pñti tertiā eius conclusionem
singulariter declarare que dicitur conclusio
specialitatis. Cuius tertie cōclusionis decla-
ratio talis erit.
¶ De tertia cōclusione dominici sacramenti
que dicitur conclusio specialitatis.

t Ertia igitur cōclusio. de realitate dominici sacramenti in ordine declaranda dicitur cōclusio specialitatis. Quāuis in precedenti sermone ostensuz fuit ꝙ oēs de necessitate salutis tenentur saltē semel in anno sacram eucharistiam suscipere.hoc intelligendū ē simpliciter de his q habent dignam dispositionem ad suscipiēdum tm̄ sacramentuz.Quoniā igitur vt dicitur.2. de anima actus actiuorum nequaq̄z insunt nisi in paciente seu subiecto bene disposito. Hinc est ꝙ multi habent varias indispositiones huic sacramento prorsus contrarias Et ideo intendo in spē de ipsis tractare ostēdendo ꝙ existentes in tali statu: debent omnino a pceptione sacramenti se abstinere:cuz digne non possint suscipere ucharistiam sicut dictum est. Vt igitut quisqz sciat ⁊ intelligat quot sunt specialiter illi qui nequaqz cō municare debent sed prorsus cōmunio ē eis deneganda: conclusionaliter tenendum est ꝙ inter ceteros.12.sunt genera hominū ⁊ personarum que successiue ⁊ seriatiz inferius declarantur:qui nequaquā hoc sacramentuz sumē debēt seu qb⁹ ē cōio omnino deneganda.

¶De.12.generibus personarum que debent omnino abstinere a cōmunione.

p Rimum igitur genus hōiuz ⁊ personarū quod digne cōicare non potest imo cui ē omnino cōmunio denegāda.sunt omnes illi qui generaliter actu vl' habitu seu proposito sunt in aliqua mortali culpa. Vnde regulariter nullus existens in mortali culpa hoc sacratissimum sacramentuz sumere debet.Quod quintuplr probo. Primo auctoritatibus. Scdo distinctionibus. Tertio rationibus. Quarto figuris. Quinto exemplis.¶Primo probo auctoritatibus ꝙ quisqz debet esse mundus a mortabili culpa:aliter non debet presumere tm̄ sacramentuz suscipere. Vnde apostolus prime ad cor. ij.dicit.probet autem seipsum homo: ⁊ sic de pane illo edat.⁊c̄. Et ille. si.iudi. man.⁊ bibit.glo.ac si christum occideret punietur.Itē Aug.super Jo.ait.Nullus spiritualiter christum māducat nisi qui innocētiam ad altare portat.Portet igitur vnusquiqz mundā conscientiam ad sacramentum ne si inmūdam portauerit in eum sathanas tanq̄z alterū Judam ingrediatur.hec ille.Item Mat.7.saluator ait.Nō ē bonū dare sanctū.s. sacramētuz canibus.i.eis qui viuūt vt canes:nec mittere margaritas ante porchos.i.ante eos qui viuunt vt porci.Item Alexander papa de cōsecra.di.2.c.nihil.ait.Nihil in sacrificijs maius potest esse q̄z corpus ⁊ sanguis christi:nec vlla oblatio hac potior est sed h̄ omnes precellit que pura conscientia domino offerenda ē ⁊ pura mente sumenda atqz ab omnibus venerāda:⁊ sicut potior est ceteris ita potius extolli ⁊ venerari debet.hec ille.Ex quibus auctoritatibus patet ꝙ nullus cum conscientia peccati mortalis accedere debet ad sumēduz hoc sacramentum.Scdo hoc idem probo distinctionibus:⁊ primo distinctione Ric.i.4. di.9.ar.2.q.j.in cor.q.dicentis.Cum queritur an existens in peccato mortali debeat sacramentum suscipere.Respondeo ꝙ non qr cū nihil in sacrificijs sit preciosius hoc corpore debēt pura mente venerari:⁊ ideo volens accedere ad hoc sacramentum debet examinare cōsciētiam suaz ꝓm apostolum.j.cor.12.⁊ si videat se eē i peccato mortali.s.qr videt se nō penitere de peccato mortali iam cōmisso vel esse in proposito aliō ꝯmittēdi:⁊ si in tali statu homo suscipit sacramentuz mortaliter peccat propter irreuerentiā quam facit sacramēto ⁊ rei contente:⁊ ēt qr est ecclesiastici precepti transgressor.Ille etiam q ꝓm rei veritatē nō est in peccato mortali credit tñ esse:si cum tali cōscientia hoc sacramentuz suscipit mortaliter peccat:qr est reuerentie sacramēto debite contemptor.Si autem non videt se esse in mortali peccato nec credit:⁊ tamē est:aut hoc prouenit ex omissiōe debite diligentie in examinādo cōscientiam:⁊ tunc dico ꝙ mortaliter peccat nō tñ ita grauiter sicut primus Aut nō prouenit ex omissione debite diligentie in examinando conscientiam quā tenetur homo adhibere:sed qr homo de lege cōmuni certus esse nō potest vtrꝫ penitcat digne ꝓz illud eccl'iastes.Nemo scit vtrꝫ odio an amore dignus sit ecclesiastes.9.⁊ sic accedens in peccato mortali ad susceptionem huius sacramenti non peccat mortaliter sed consequitur remissionem latentis peccati. Aliter eniz quandocunqz homo hoc sacramentum susciperet:exponeret se periculo peccati mortalis quod falsum est.hec Ricar.verbaliter. Aliaz distictiōz pōit Tho.i.4.di.9.ar.j.Et ēt petr⁹

de taran̄.ibidem circa.secundum problema.
ar.p̄.d.Cum queritur inquiunt an mortali-
ter peccat qui sacramentum suscipit cuꝫ con
scientia peccati mortalis.respondemus ꝙ sic
Nā habēs conscientiaꝫ peccati mortalis qꝺ̄
non dimittere proponit peccat mortaliter du
pliciter.s.corpus christi sumēdo ⁊ non sumen
do.Primo peccat nō sumendo tēpore ab ec
clesia constituto eo ꝙ est inobediens precep-
to pape.Secundo peccat sic accedēns ad su
mendum eo ꝙ talis indigne accedit Nō ꝙ
peccat ex eo ꝙ facit quod papa mandat ad
quod tenetur:quia nullus cum facit ad quod
tenetur non peccat.Sed talis ideo mortali-
ter peccat qꝛ malo modo cōmunicat nec in
super peccat cōmunicans cū conscientia pec
cati mortalis qꝛ res sit mala quam recipit sꝫ
qꝛ ille malus male recipit qꝺ̄ ē ex se optimū.
scilicet corpus christi.vnde cum corpus chri
sti sit de maximis bonis:nullus peccat qꝛ re
bona vtitur sꝫ qꝛ malo modo ea vtitur sicut
virtutibus que sunt de maxime bonis aliqs
male vtitur non ꝙ actus eliciendo sit malū
sꝫ de eis superbiendo ⁊ gloriādo.veruntamē
talis manente proposito peccādi minus ⁊ le
uius peccat corpus christi non sumendo q̄ꝫ
sumendo:⁊ ratio est qꝛ illud quod est in malum
ſm se ē maius malum q̄ꝫ illud quod malum
qꝛ prohibitum.Modo igitur sic est ꝙ sume-
re corpus christi cum consciētia peccati mor
talis est simpliciter ſm se malum.non sume-
re autem in festo pasche non ē ſm se malum
sed solum qꝛ hoc est contra preceptum eccle-
sie:vnde prius debet se quisqꝫ ex cōmunica-
ri permittere q̄ꝫ cum peccandi proposito cor
pus christi velle suscipere.hec tho.⁊ Petrus
Aliam deniqꝫ disti.ponit.Ricar.in.4.di.9.
ar.3.q.1.in cor.q.di.Cum queritur an existen
ti in peccato sacerdos peccat dando sibi sa
cramentum.Respondeo ꝙ ille quē sacerdos
scit esse in peccato mortali:aut nō petit eucha
ristiam sibi dari:⁊ tunc distinguo qꝛ aut suū
peccatum mortale ē occultum aut manifestū
Si manifestum tunc sacerdos sibi dando eu
charistiaꝫ peccaret quia contra ipsum habet
exceptionem quam sibi publice obicere pōt
⁊ accipio hoc manifestum pro omni eo quod
probari potest quod magis proprie dicit ma
nifestabile q̄ꝫ manifestum.Unde si sacerdos
sciret parochianum suum esse in crimine qꝺ̄
contra eum posset probari legittime ita ꝙ il-
lud crimen nescirent cum ipso nisi duo ve
teres testes:per quos hoc probare posset: nō
propter hoc deberet eucharistiam negare illi
in publico petenti qꝛ iam inferret sibi penaꝫ
ante criminis probationem quod fieri non
debet.ii.q.3.c.eorum.Sed accipio hic mani
festum pro notorio.Est autem peccatum no-
torium vel per sniam vel per confessionem
factam in iure aut euidentiam rei que tergi-
uersatione aliqua celari non potest.extra de
coha.mulierū.c.vl.Si autem peccatuꝫ suum
est occultum aut petit in occulto:⁊ tunc sacer
dos sibi dando peccaret:quia habet contra
eum legittimam exceptionem quam sibi in
occulto obicere potest:⁊ ipsum debet mone-
re nē petat in publico vt habetur de conse.
di.2.nē prohibeat.aut petit in publico ⁊ tunc
sacerdos sibi dare tenetur quia contra eum
non habet legittimā exceptioneꝫ quam ei in
publico obicere potest.extra de offi.ordi.Si
sacerdos.Et infra in solu.vlti.argumenti sb
iungit di.Caueat tamen sacerdos ne sic pe-
tenti in manifesto det hostiam non consecra
taꝫ simulans sibi dare corpus christi:quia si
hoc faceret grauissime peccaret.daret enim
sibi ⁊ populo occasionem hydolatrandi quā
tum in se esset.Ex predictis dist.patet quali
ter nullus existens in peccato mortali acce-
dere debet ad hoc sacramentuꝫ.Tertio hoc
idem probo.quinqꝫ rationibus.Primo ra
tione augumentationis.Secundo ratione
profectionis.Tertio ratione argumentatio
nis.Quarto ratione comparationis.Qui
to ratione incursionis.Primo probo ra-
tione augumentatiōis.s.peccati Nam com-
municans in mortali augmentat peccatum
suum nouum.scilicet peccatum cōmittendo
Fundamentum rationis ponit.tho.lib.tertio
contra gentiles.allegans quandam sententi
am cōmentatoris in lib.de substantia orbis
⁊ di.corruptis potentijs earum obiecta eis
plurimum sunt nociua.patet hec regula in
oculo.Naꝫ si potentia visiua egra fuerit cla
rum est ꝙ visio aeris ⁊ solis que primo erāt
sibi delectabilia dicēte salomōe ecclesiastice
ii.Dulce lumē ⁊ delectabile est occulis vide
re solem sibi fiet nociua ad videndum pro eo
ꝙ potentiā visiuā contristant ⁊ magis debi
litant.Similr potentia gustatiua cuiꝰ cibus

prius erat delectabilis: si infirmet ꝛ detur ei optimus cibus:statim auget sibi tristitiam ꝛ dolorem. Que duo confirmans Augusti. ait pallato egroto pena est panis:qui sano est suauis:ꝛ oculis egris odiosa est lux:que sanis est amabilis. h ille. Cui concordās Jo. os auri. d conse. di. 5. c. nihil. ait. Nihil sic iocundum est sicut cibus bene digestus aut decoctus:nihil sic salutem nihil sic sensus acumē operatur:nihil sic egritudinē fugat sicut moderata refectio. Sufficiētia quippe cum nutrimēto ꝛ sospitatē sil' procreat ꝛ iocūditatez :abundantia vero superflua morbuz facit:molestias ingerit ꝛ egritudines generat:quod enim facit fames hoc ēt plenitudo ciboꝝ magis aut mł to peiora. fames quippe in paucis diebus aufert hominē ꝛ liberat ex hac vita penali:excessus vero ciborum consumit ꝛ conputrescere facit corpus humanuz:ꝛ macerat egritudine diuturna:ꝛ tūc eū morte crudeli extiguit. hec ille. Et Boe. prosa. 5. scōi libri sic ait. Si ꝙ nature satis est replere indigentē velis. nihil est ꝙ fortune affluentiā petas:paucis eni minimisq; natura contenta est:cuius satietatez si superfluis vrgere velis:aut in iocundū fiet quod effuderis aut noxiuz. hec ille. Et ecclesiastici. 37. di. Jn multis escis erit īfirmitas ꝛ auiditas appropinquabit vsq; ad colerā: propter crapulam multi perierunt:qui aūt abstinens est additiet vitam. Quo presupposito ꝙ scz potentie corrupte etiaz propriū obiectum auget dolorem:certuz est ꝙ anima habet pro obiecto cibi sui ꝛ potus spiritual' corpus christi:dn̄te saluatore Jo. 6. c. Caro. m. vere est cibus. ꝛ. s. m. v. est. p. Si igitur anima ē spiritualiter infirmata per peccatum:ꝛ habet cibum spiritualez. videlicet corpus christi suscipit: cōcluditur ꝙ a simili auget tali anime dolorem ꝛ infirmitatem:quia. s. addidit peccatum peccato. quod egregie cōfirmans Criso. omelia 5. super Mat. dicit. Sc̄ corporalis cibus cū ventrem inuenerit aduersis ꝯtrarijs vel infectis humoribus occupatū:amplius ledit: magis nocet:ꝛ nullum prestat auxilium:ita etiaz iste cibus spiritualis si aliquem reperit malignitate polutum:magis eum perdit non sua natura sed accipientis vitio. hec ille. Et Jsidorus li. de sūmo bo. ꝛ ponitur de consecra. di. 2. c. Qui scelerate īqt viuūt ī ecclesia dei ꝛ cōmunicare non desinunt putantes se tali cōmunione mundari:discant nihil ad emundationē proficere sibi dicēte propheta. Quid est ꝙ dilectus meus fecit scelera multa in domo mea:nūquid carnes scē auferēt a te malitias tuas? Et apl's iqt. Probet seipm hō ꝛ sic de illo pane edat ꝛc̄. hec ille. Et de conse. d. 2. c. ꝙ discordat a christo:nec māducat carnē eius nec sanguinez eius bibit:ꝛ si tāte rei sacramentuz ad iudiciū sue perditiōis quottidie accipit. Et idem. c. qui māducant. dicitur. Qui accipit hoc misterium charitatis ꝛ vnitatis ꝛ non tenet vinculum pacis:non sacramētum accipit pro se:sed testimonium cōtra se. Deniqz eadem. di. c. ꝛ scā. dicitur. Et sancta malis possunt obesse:nā bonis sūt ad salutez:malis aūt ad iudiciū. vnde aplus. Qui manducat ꝛ bibit indigne ꝛc̄. non q2 illa res mala est sed q2 malus male accipit quod bonū est. Nō enim mala erat bucella que iude a dn̄o data est. Saltez medicus dedit:sed q2 ille digne dedit ille indignus erat:accepit ad pernitiem. h ibi. Si aūt quereres cur xp̄s corpus suū sanctissimum Jude tradidit quē iaz nouerat ꝓditorem ꝛ per qd̄ sciebat ipsum incurrere nouā culpam. Ad h Respōdet Alex. de ales in. 4. parte sūme. in tractatu de sacramēto. Et etiam Tho. in. 4. di. v. ꝙ hoc fuit cōueniēs triplici respectu. Prio respectu sue sapiētie. Scōo respectu sue mīe. Tertio respectu sue iustitie. ¶ Primo respectu sue sapiētie. Et h duplici ratione. pria est pp documentuz nr̄m vt. s. discam⁹ ꝛ nos bn̄ facere inicis nostris. nam dn̄s carne sua ꝓpria Judā ꝓditorē cibauit:vt habetur. j. q. j. c. xp̄s ad qd̄ facit. i. q. j. c. aduersitas. vt mēbra sua instruerent ꝙ etiam inimicis bene facerent. Quod ꝛ Mat. 5. p̄cipit di. bene facite his qui oderūt vos. Et ꝓuer. 25. dicitur. si esurierit inimic⁹ tuus ciba illum:si sitit potum da illi. Secunda ratio. est propter exemplum. Nam ex hoc exemplum dedit ꝙ sacerdotes etiaz peccatoribus secretis ne eos scandalizent:debent in publico sacramentum conferre. ¶ Secundo fuit ꝯueniens respectu sue misericordie ꝛ hoc duplici ratiōe. Prima est propter reuocationem eius a malo. bene. n. debuit miser ille ex consideratiōe diuine bonitatis q̄ maxime in hoc apparuit ꝙ illi tradidit corpus suū a malo proposito reuocari:ꝛ virtute tanti sacramēti meliorari: sed ille sponte auxit peccatum. Vnde debuit sibi auxisse meritum. Secūda ratio est propter promotionem in bono de-

buit enim fieri melior ex tribus. Primo ex timore diuine cõminationis que exprimitur Mat.26.vhe homini illi.&c. Secundo ex mu nere collationis sacramenti gratie:nihil eniz sibi maius conferre poterat q̃z seipsuz. Tertio ex honore conformis dispensationis: ma gnum enim honorẽ exhibuit illi dominus di dispensando corpus suuz ei sicut ceteris apo stolis. Tertio conueniens fuit respectu sue iustitie:& hoc quantum ad duo que ei sunt in flicta. Primum est augmentuz culpe.exquo eni p tantũ beneficium a malitia cõcepta ces sare noluit:iusto dei iuditio punitus est lapsu culpe grauioris.s.desperatiõis. Nam Mat. 27.dicitur. Et abiens laqueo se suspendit.ꝓ pterea.apochalipsis vltimo dicit̃. Qui in sor dibus est sordescat adhuc.glo.etiam quedam ad Roma.primo ait. Strictissimo dei iuditio fit vt peccata peccatis puniantur. Secun duz est retributio sue dãnationis. Naz ex in gratitudine tanti beneficij euidẽtior apparet diuina iustitia in dãnatione eiusdem. Secun do etiam probo ratione perfectionis.q.s.nul lus suscipere debet sacramentum cuz morta li culpa pro eo q̃ talis susceptio nihil proficit ad diuinam gratiam acquirendã. Fundamẽ tũ rõis põit philosophus in.j.phisicoꝝ di. Ac cidens nulluz erit nec proderit subiecto non peristẽte.patet.h regula. Nam delectationes accidentales seu etiam infirmitates corpora les que adueniũt corpori in comendendo bi bendo dormiendo corpus onerando & huius modi nequaq̃ haberi possent nisi corpus exi steret in quo hec omnia fundantur. Quo pre supposito certũ est q̃ sicut anima est subiectũ corporis:corpus vero est subiectum predicto rum:sic munditia & puritas anime obiectum quoddã sunt gratie seu diuinaruz gratiarum dicente August.lib.de verbis domini. Puri tas sic est substantia gratie sic̃ anima est sub stantia corporis. Quod si sic est:ergo deficiẽ te subiecto diuine gratie qd̃ est puritas:seq tur necessario q̃ non habens puritatem ani me:dato q̃ suscipiat sacramentum nihil sus scipere potest de abundantia diuine gratie:ꝓ pter q̃ de consecra.di.4.c.nõ potest. dicitur. Non potest quis vite celestis gratiam acci pere nisi purgat⁹ fuerit ab omni sorde pecca ti.hec ibi. Et ideo sicut stultus diceret ille qui susciperet medicinas valoris ipretiabilis que nihil sanitatis in eo operarentur:multo magis stultus dicendus est qui eucharistiaz suscipit que est infiniti valoris exquo nullaz propter hoc gratiã suscipere potest. Et confirmo istaz rationem per similitudinem sic. Sicut enim alimentuz corporale se habet ad vitaz corpo ralez:sic alimentuz spirituale corporis christi se habet ad vitaz anime spiritualem. Sed cla rum est q̃ alimentum corporale soluz prodest corpori viuenti & nõ mortuo:quia si poneren tur in ore mortui omnes delicati cibi de mun do nihil sibi proficerent ad augmentum vite eo q̃ in membris mortuis non est virtus di gerendi:nec cibum in substantiam converten di:cum omni calore naturali penitus sint pri uata:ergo a simili alimentuz spirituale quale est corpus christi solum prodest anime viuen ti vita gratie:sed non mortue per peccatum mortale quod occidit animã:sicut dicitur apo chalipsis.3. Nomẽ hẽs q̃ viuas & mortu⁹ es. Et hoc ideo fit:quia talis anima spirituali ca lore idest diuino amore est priuata. Nõne ẽt videmus q̃ membruz a corpore precisum nõ potest participare aliquid de vita corporis? Et certum est q̃ sic:sed clarum est q̃ sumens sacramentum cũ peccato est quoddam mem brum precisum a corpore & charitate fideliuz ergo impossibile est q̃ etiam per susceptionẽ sacramenti possit aliquid participare de diui na gratia & de merito fidelium. Sicut enim dicitur de cõse.di.4.c. Ecclesie vnitas & cha ritas nõ diffũditur nisi in cordibus eorũ qui participes sui sunt. Similis sententia poni tur.23.q.7.c.quẽadmoduz. Tertio hoc idẽ probo ratione argumentationis.clara est sen tentia q̃ si quis obligatur facere minus:mul to magis tenetur facere & fugere maius. Nã si siquis tenetur non percutere hominẽ: mul to magis tenetur non occidere. Similiter si quis tenetur habere curam de equo domini sui:multo magis de domino. Quo presuppo sito certum est q̃ quisq̃ sacerdos tenetur cõ seruare ecclesias & vascula in quibus conse cratur corpus christi & reponitur. Quod si sic est:ergo a fortiori tenetur quisq̃ habere ani mam mundã ab omni culpa mortali in qua recipit sacramentaliter ipm̃ verũ corpus chri sti. Et q̃ ecclesie vasa in quibus ponitur & cõ secratur corpus christi debeãt esse munda:te statur Inno.tertius extra de custodia eucari stie.c.relinqui.di. Relinqui nolumus incorre ctum q̃ quidam clerici ecclesias sic expo

nunt supellectibus proprijs ⁊ etiaz alienis: vt
potius domus laice ꝗ̄ dei basilice videātur
non considerantes ꝙ dominus non sinebat
vt vas transferetur per templum. Sunt ⁊
alij qui non solum ecclesias dimittunt imun
das vel maculatas verū etiā vasa ministerij
⁊ vestimenta ministeriorū ac pallas altaris
necnon ⁊ ipsa corporalia tam inmunda re-
linquunt ꝙ interdum aliquibus sunt horrori
Quia vero zelus nos commedit domus dei
similiter prohibemus ne huiusmodi suppelle
ctilia in ecclesijs admittantur: nisi propter ho
stiles incursus ⁊ incendia repentina: ⁊ hoc sic
vt necessitate cessante: res in loca pristina re-
portent: precipimus quoqz vt oratoria corpo
ralia vasa ⁊ vestimēta ꝑdicta mūda omnino
⁊ nitida obseruentur: nimis enim videtur ab
surdum in sacris sordes negligere que dede-
cerent etiā in ꝓfanis. glo. i. in priuatorum ve-
stibus. hec ibi. Si igitur vt patz corporalia ⁊
vasa que in se non suscipiunt nisi accidentia
ꝯsecrata: debent esse nitida ⁊ sine vlla inmū
ditia. Immo aliter nō debent admitti ad tā-
gendum predicta accidentia: multo magis q̄
libet persona que suscipit non tantū acciden-
tia sed ipsum sacratissimū christi corpus de-
bet eē ab omni macula peccati purificata. pre
termito ꝙ tu mulier ⁊ hō dedignaris cami-
siam ⁊ brachas recipere nisi prius ab omni
sorde fuerit purificata. ¶ Quarto hoc idē ꝓ-
bo ratione comparationis. quā rationem in
forma questionis declaro. peto igit̄ quis gra
uiꝰ peccat: aut sumens corpus christi in pec-
cato mortali an christum occidens quēadmo
dum fecerunt iudei. Ad qđ respondēs Tho.
in. 4. di. 9. ar. 3. q. 5. dicit. Cuz queritur qs gra
uius peccet an christum crucifigens an ipsuz
indigne sub sacramento suscipiens. Respon
deo tribus modis. Primo ꝙ peccatum indi
gne comunicantiū assimulatur seu compara
tur peccato crucifigentium xp̄m inquantum
vtrūqz in christum cōmittitur. Proinde ad
hebre. vj. dicitur. Rursus insemetipsis cruci-
figentes filium dei ⁊ ostentui habētes. Quod
cōfirmās Ambrosius super verba. j. cor. ij. q
cūqz manducauerit ⁊c. ait. Omnis qui chri-
stum indigne manducat reus erit corporis
⁊ sanguinis domini. i. ac si christum occide-
rit punietur. Scđo dico ꝙ peccatum occidē
tium christum est maius vel grauius pecca-
to indigne cōmunicantium: q꞉ illud peccatuz
est comissum in personaz christi: hoc autē cō
mittitur in christum ꝺm ꝙ est in sacramento
altaris. Tertio dico ꝙ peccatū indigne cōmu
nicantium est grauius peccato christum occi
dentium: eo ꝙ hoc peccatum cōmittitur sciē
ter ⁊ ex malitia ⁊ ex cōtēptu: que omnia pec-
catum aggrauant: peccatuz autem predicto-
rum est cōmissum ignoranter: que ignorātia
⁊ si non excusat a toto: tamen excusat a tāto.
Adde ⁊ quartuz. Nam indigne cōmunicās
quia quātum est in se christum gloriosū cruci
figit. Econtra vero q꞉ iudei crucifixerūt mor
talem: ideo grauius peccat eis. Proinde re-
migius in glosa super illud Mat. 26. vhe illi
per quem filius hominis tradetur: sic ait. vhe
tradentibus christum ad crucifigendū: sz vhe
magis cum maligna cōscientia sub sacramē
to sumētibus illū: q꞉ ⁊ si nō tradūt iudeis ad
crucifigendum: tradūt tñ illum mēbris inimi
ci ad sumendum. hec ibi. O igitur infelix pec
cator o infelix anima. o iniqua o crudelissime
christiane qui christū dei filium denuo cruci
figis: cuz ipsuz indigne suscipis. ve tibi q꞉ me
lius tibi esset ꝙ natus nunꝗ̄ fuisses. Quan-
tum grauiter etiam peccet per aliam simili-
tudinem patet. An non queso grauissime pec
caret qui corpus christi sponte in stercus ⁊ lu
tum proijceret? clarum est ꝙ sic: ⁊ ego dico
ꝙ grauis peccat qui sacramentum indigne
suscipit. Quod confirmans Ricar. in. 4. di.
9. articu. 3. q. j. in secundo argumento. ⁊ respō
siōe eiusdē sic ait. Vilior inqt res ē peccator
inquātum peccator ꝗ̄ stercus ⁊ lutū. Si igit̄
grauiter peccaret q corpus christi scienter in
lutū ꝓijceret: ergo multo grauius peccat qui
ipsū suscipit cū mortali peccato: ⁊ rō est: q꞉ lu
tuz corporale polluit illud qđ simpl̄r in ipsuz
proijcitur: ꝓut sūt spēs consecrate: sed pecca-
tor recipiens corpus christi quātuz est i se: nō
tm̄ poluit species cōsecratas: sed etiā ipz verū
corpus christi. h̄ Ric. Qđ cōfirmās Gre. j.
q. j. c. Mlti. ait. Polluimꝰ itaqz panē. i. corpꝰ
xp̄i quādo idigne accedimus ad altare: ⁊ sor
didi mūduz sanguinem bibimus. h̄ ille. ⁊. j. q.
i. c. ꝙ gdā. etiam dicit̄. Mali dicūt̄ sacr̄m pol
luē ꝗ̄tū in eis ē cū polluti ꝑmanēt: ⁊ iō sicut
bonis sacramentum est ad premiū: sic malis
ad iuditium. h̄ ille. ¶ Quinto hoc idē ꝓbo rō
ne incursionis. Nullus dz accedere indigne
ad hoc sacramentuz. Quia si indigne hoc sa-
cramentuz sumit. triplicem penam incurrit.

Prima dicitur temporalis. Secunda dici
tur spiritualis. Tertia eternalis. ¶ Pria pe
na quā indigne cōmunicans incurrit dicitur
temporalis. Nam sepius indigne cōmuni-
cans faciente diuina iustitia corporalr̄ mori-
tur seu abbreuiat suam tēporalem vitā. Vn-
de apostolus de qbusdā .j.cor.ij. ait. Jō inter
vos multi infirmi sunt ⁊ inbecilles ⁊ dormi
unt multi. glo.i. ꝓpter hoc mortui sūt. Et i li.
pascasij dicit̄. Quicūq; idigne cōicat nisi dei
bonitas gladiū suspenderet: statim ab ange-
lis ad hoc positis perimeret̄. h ille. Et de tali
bus ꝓpha dicit. viri sanguinū ⁊ do.n.di.d.s.
Et saluator Jo.6. figuratiue dicit. pr̄es vestri
mādücauerūt māna in deserto: ⁊ mortui sūt.
Et nūeri.ij. dr̄. Quod cū ppl's isrl' esset in de
serto ⁊ murmuraret de māna quod de celo
pluebat illis dn̄s: desiderās carnes pisces cu
cumeros pepones cepe ⁊ alia: cū misiss; dn̄s
coturnices in castra coꝝ: dū carnes comede
rēt: statim furor dei ꝓpter indignationē; co-
medētium fuit cōcitatus in ppl'm: ⁊ sic ꝑcus-
sit cū crudeli morte. pp qd̄ vocatus est locus
ille ꝯcupiscētie sepultura. Si igit̄ deus idigne
sumentes māna māles carnes tēporalr̄ occi-
dit: qd credis sit facturus his qui indigne cor
pus suū suscipiunt tanq̄ carnes castronum?
¶ Scda pena quā idigne cōicās icurrit di-
citur spūalis. Nam indigne cōmunicās dia
bolum in se suscipit q propter hoc maiorē po
testatem habet in ipso. s. retinendi eum in du
ritia cordis q̄z antea habebat. Exemplū ha-
bem⁹ de iudeis de q̄ Jo.i3. dicit̄. Quod post
q̄z bucellā suscepit: stati; in eū sathanas itroi
uit. Proinde Aug. de cōsc. d.2.c. sicut Judas
inquit. cui bucellā tradidit christus: nō malu;
accipiēdo sed bonum male sumendo locum
prebuit diabolo: sic idigne quisq; sumēs cor
pus christi. h ille. Jmmo plus dico ꝙ si crn̄s
in mortali vnum diabolum in se habet: dum
indigne cōmunicat: septem demones in eo i
grediuntur: sic enim dicit saluator luc.ij. Tūc
vadit ille spiritus ⁊ secū asumit septem spiri-
tus nequiores se ⁊ ingressi habitant ibi ⁊ fiūt
no.h.i.p. prioribus. ¶ Tertia pena quam indi
gne cōmunicans incurrit dicitur eternalis.
Vltra predictas penas quicūq; indigne cō-
municat: eternā penam promeretur: q; graui
ter offendit illū qui eternus est. videlicet chri
stum dei filium ꝫm diuinitatem loquor. pro-
inde leui.7. figuratiue dicitur: anima polluta

que ederit de carnibus pacificorum hostie
q̄ oblata est domino peribit de populis suis
idest eicietur a saluandis ad dānationē; eter
ne mortis. Et profecto talis indigne cōmuni
cans eternam mortem digne meretur tripli
ci respectu. Primo quia ficte ⁊ silr̄ate se osten
dit esse verum christi membrum: cū totus tm̄
sit falsus ⁊ simulat⁹. Jdeo talib⁹ Mat.23. cō-
minat christus di. vhe vobis hypochrite tri-
stes ⁊c̄. Secundo quia talis irreuerentiā hor
rendam atq; contēptum cōmittit contra tm̄
sacramentū. Tertio q; tal' abutitur sacramēto
quod institutum est ad prestandum gratiam
⁊ eternam gloriam. Ex predictis rationibus
patet qualiter nulli existenti in mortali culpa
licet hoc sacramentu; suscipere. Quarto hoc
idem probo duabus figuris. Primā figura;
habemus.2.R.6. de oza. qui percussus fuit: eo
ꝙ indigne archā dn̄i tetigit. ⁊ assignat Jero.
rōnē: ꝙ in nocte precedente iacuit cum vxore
Si igitur ille percussus est qui iacuit cu; vxo
re propria: qua percussione dignus erit qui ia
cuerit cum meretrice ⁊ vxore aliena. Si ille
qui tetigit archam lignea; percussus est: qua
percussiōe est dignus qui indigne recipit car
ne; dei veram. Si ille percussus est qui ar-
chā tetigit vt iuuaret ne pateretur ruinam: q̄
percussione dignus erit qui corpus christi su
mit ad proiciendum eum in laternā. videli-
cet in cōscientiam imundam ⁊ impudicam?
Secūdam figuram habemus de bethsami-
tis. qui vt habetur Primi.R.6. etia; percus
si sunt: q; archam dn̄i indigne ⁊ contra eius
voluntatem viderūt. Quod si illi videndo ar
cha; tm̄ iudicium promeruerunt: quale iudi-
cium suscepturi sunt qui corpus xpi indigne
sumunt. Nota tamen ꝫm Ricar. in.4.di.9.
ar.2.q.j. in solu. secūdi argu. ꝙ existens in pec
cato mortali videndo corpus christi ⁊ aspiciē
do illud non peccat: quia propter hoc nullam
facit irreuerentiam sacramento. Jmmo ꝫm
Alexan. in.4. ei valde est fructuosu;: q; si pec
cator corpus christi inspicit ea intētione qua
est ab ecclesia institutum: multiplex comodū
suscipit tū ex ponderatione charitatis salua-
toris: tum ex subuentione beneficij repatiōis:
tū ex recordatione passiōis redemptoris. hec
enim tria debet ⁊ iustus ⁊ peccator in corpo-
ris christi inspectiōe recolere. scilicet quantū
fuit benefitium reparationis: quanta passio
redemptoris. ⁊ quāta charitas saluatoris hec

Alexan. Adiūgit insuper Ricar. vbi supra in solutione eiusdem argumēti. q si qs erigeret hostiam consecratā iacentē in terra cum timore ꝛ reuerentia: non existēte p̄site sacerdote seu digniore se: non peccaret dato q eēt laic⁹ ꝛ esset in mortali culpa. Si tñ lꝫ aspicere ꝛ tāgere sacrm̄ cum culpa: nunq̄ tñ lꝫ suscipere. Ex predictis igit̄ figuris patet etiam q nulli lꝫ eucharistiam suscipere cum mortali culpa. ¶ Quinto deniqꝫ hoc idem probo exemplis duobus. Primū exemplū ponit Franci. de mayro. in quodam sermone quē fecit de eucharistia suscipienda. Qui incipit pluit illis manna ꝛc. Ibi enim refert q sacerdos quidam equitans transibat per siluam cū corpe Christi habens simul campanellam cuꝫ qua pulsabat ante corp⁹ Christi: quē latrones audientes ꝛ cum de remotis vidētes dixit vn⁹ ex illis: accipiamus ei equū: ad quē cuꝫ ceteri respondissent q non liceret cuꝫ corp⁹ Christi deferret: ille rn̄dit nolite timere: ego fīgabo me infirmū ꝛ velle me cōicare: ꝛ tunc descēdens ipse de equo vos equū deducetis ꝛ auferetis. Qui cum hoc fecisset sacerdosqꝫ descendisset: requisissetqꝫ an contritus ꝛ cōfessus cōicare vellet: assentiens ille ꝛ os pro suscipiendo sacro in quod tñ non credebat aperiens: statim mortuus cecidit: ꝛ effectus ē niger veluti carbo mortuus. Qd̄ ceteri videntes compuncti equū sacerdoti reddiderūt: et monasterium quoddā intrauerunt: sicqꝫ oēs vitam suam cum magnis dei laudibus finierunt. Si ergo hoc iudicium ille suscepit qui incredulus ꝛ indignus se cōicare volebat: q̄le iudicium sunt suscepturi qui indigne ꝛ i mortali culpa totiens suscipiunt sacrm̄? ¶ Scd̄m exemplū accidit in ciuitate Asisij prout retulerunt mihi fratres ꝯuent⁹ ꝛ illi de ciuitate Fuit qdam vsurarius semel in eadem asisij ciuitate: qui veniens ad mortē sine vlla male ablator restitutione sacrm̄ suscepit. Qui statim defunctus portatus fuit ad sepeliendūꝫ a fratribus conuentus: qui posuerūt eum in quodam sepulchro nouo pro ip̄o condito: qd̄ est ante portam seu ingressum ecclesie ipsius conuentus: in qua corpus beati patris nostri Francisci vt creditur requiescit itegrū. Quo sepulto circa mediā noctem quidam demon in humana forma accessit ad sacristam dormientē quē euigilans dixit. Ego sum demō qui ex precepto dei in hac forma ad te veni: noli timere. Induere igitur te suppeliciaꝫ et accipe calicem cum patena: ꝛ da mihi luminaria accensa ꝛ veni mecū secure. Qui attonitus hec oīa fecit. Accedens autem demon cum eo ad sepulturā predicti vsurarij solus p se reuoluit lapidē ab ostio monumenti. Quo facto dixit sacriste: vt supponeret calicem ori illius vsurarij: qd̄ faciens cepit demon caput vsurarij per capillos ꝛ percutiens ipsum fortiter pugno clamauit fortiter. O traditor vsurarie ꝓhice ꝛ extra mitte vex corpus Christi quod indigne suscepisti: qui statim reiecit corpus Christi in calice. Quo facto demon cuꝫ luminaribus accensis precibat ante sacristam reuerenter corpus Christi deferentem: ꝛ duꝫ in sacrastia fuissēt dixit sacriste. Recōde tuo modo corpus Christi reuerenter ꝛ quiesce. Tunc diabolus accessit ad sepulturā ꝛ asportauit corpus illud maledictum. Mane autē facto accedens sacrista cū fratribus qb⁹ oīa narrauerat ad sepulturam illius vsurarij: eā vacuam cū lapide reuoluto inuenerunt: que sepultura vsqꝫ in hodiernum diem vacua remanet: quā ꝛ ego ipse vacuam conspexi. Relata retuli. Ex predictis auctoritatib⁹: distinctionibus: rōnibus: figuris: atqꝫ exemplis pꝫ qualiter nullus accedere debet ad suscipiendum dn̄icum sacrm̄ cum mortali culpa tam actuali q̄ habituali. Et per ꝯn̄s patet de specialitate realitatis dn̄ici sacri p̄mum genus hominum quod cōicare nō debet: ꝛ cui cōio est omnino deneganda. Rogemus ergo clementissimum deum dn̄m nostrum Jesum Christū: qui est purificator cordium ꝛ aiaruꝫ vt nos ab omni culpa purificet vt sic digne ad sacrm̄ accedamus. Cui semper sit omnis laus ꝛ gloria in secula seculorū. Amen.

¶ Feria qnta in cena dn̄i. Iterꝫ de septima excellētia ipsius sacratissime fidei: seu de realitate sacramenti dominici.

Um dilexissꝫ suos qui erant in mundo: in fineꝫ dilexit eos: ministrādo seꝫ eis suum sacratissimum corpus. Scribuntur hec verba Joan. 13. c. ꝛ in euangelio occurrēt⁹ ferie. Postq̄ nobilissimi ciues de tertia conclusione dn̄ici sacramenti que dicit

c

specialitatis.in qua preposita fuerunt.12.genera hominum seu personarum quibus communicare non licet seu coio dari. declaraui primum gen9 in quo ostensum fuit generaliter qualiter null9 cum mortali culpa accedere debet ad suscipiendum ipsum dnicum sacramentum. habeo similiter in presenti sermone declarare vndecim gna personarum que superfuerunt:et quibus communio nequaquam debet exhiberi :quorum declaratio talis erit.

¶ De reliquis vndecim generibus personarum que omnino debent a coione abstinere.

Secundum insuper genus hominum seu personarum que digne coicare non possunt. Jmmo quibus est oio coio denegada sunt omnes illi qui de aliq crimine notabiliter sunt suspecti. Quam veritatem probo per solam distinctionem Ric.in.4.dist.9.arti.3.q.3. in cor. q.dicentis.Cum queritur inquit an sacerdos debeat dare sacramentum illis qui de aliquo crimine sunt suspecti. Respondeo sicut dicit glo.super.c.dixit dns.32.q.j.q triplex est suspicio. vz temeraria probabilis et violenta. Suspicio temeraria dicitur que prouenit sine aliquo argumento:vel que ex leui coniectura ortum habet:seu que ex irrationabili causa consurgit:cuiusmodi est illa que conficta est rumoribus maledicorum hoium et obtrectatorum xj.q.3.c.in cunctis. Et pro tali suspitione cum sit presumptuosa non debet dimittere sacerdos eucharistiam dare suspecto si eam petat Probabilis aut suspitio dicitur que consurgit ex probabilib9 signis:pvt est si quis solus inueniretur loquens cum sola tempore vel loco non valde suspectis:et propter hanc suspitionem non debet sacerdos dimittere etiam dare eucharistiam.et ratio est:quia pena non debet infligi vbi culpa ignoratur. proinde.2.q.2.c. deus. dicitur. Mala audita nullum moueant:nec passim dicta absque certa probatione quisque credat Sed ante audita diligenter inquirat:nec precipitanter quid aliquis agat:et ita nullum ante veram iustamque probationem iudicare aut dampnare debemus.hec ibi. Violenta vero suspitio est que surgit ex presumptionibus violentis:seu ad cuius contrarium non admittitur probatio:prout est si inueniatur suspectus cum suspecta:nudus cum nuda:solus cum sola in eodem loco lecto et tempore suspectis. Contra tales suspectos iudicandum est: sicut iudicaretur de facto q si interuenerit carnalis copula. vnde sicut publice criminoso sacerdos non debet dare eucharistiam: sic nec publice suspecto de crimine modo predicto dari debet.et ratio est: quia.si daretur tali corpus Christi manifeste suspecto de crimine esset scandalum populo videnti et scienti q quisque maxime sacerdos vitare debet: et posito q talis adhuc generaliter suspectus de crimine conscio sacerdote esset bene contritus et confessus: adhuc sacerdos non debet ei sacramentum dare sed magis consulere q differat sacramentum sumere per aliquod temp9 quousque populo eius penitentia et vera conuersio innotescat. Sic enim dicitur de pe. dist.j.c.non sufficit. Et.c.in actione. Secundum tamen iura conuincitur homo quattuor modis de crimine.s.instrumentis:aut testib9:vel facti euidentia:que tria ponuntur extra.de coha.cle. et mu. c.tua.et.2.q.j.c.scelus. Aut etiam iuris interpretatione:vt quando quis sepe citatur et monetur nec tamen se purgat nec comparet: hoc habetur 3.q.9.c.decreuimus.vbi sic dicitur. Manifestum est confiteri de crimine cum qui indulto et totiens delegato iudicio purgandi se occasione non vtitur:aut violenta suspitione. hoc etiam notatur.2.q.j.c.j.in glo.hec Ric. quasi verbaliter Et sic ex predictis patet secundum genus hominum declarandum quibus coio non debet dari.

Tertium genus hoium seu personarum qui digne coicare non possunt seu quibus est coio oio deneganda sunt oes illi qui non sunt confessi.Quam veritatem probo singulariter per distinctionem Ric.in.4.di.9.ar.2.q.2.i cor.q.di.Cum queritur vtrum contritus non confessus peccet mortaliter recipiendo sacramentum. Rndeo q contritus non confessus intelligi pot dupliciter:aut de peccato veniali aut mortali. Primo modo suscipiendo sacramentum non peccat mortaliter:quia de peccato veniali non est necessaria confessio:nisi quando non habet peccatum mortale.tunc enim cum teneatur semel i anno confiteri: oz q de venialib9 confiteatur. Secundo modo distinguendum est:quia aut habz copiam confessoris idonei et tps sufficiens ad confitendum et loquellam liberam aut non. Primo modo dico q suscipiendo hoc sacramentum mortaliter peccat: quia ad hoc q homo sit dignus hoc sacramentum suscipere requiritur q reconcilietur deo et ecclesie:que reconciliatio fit per confessionem et absolutionem. Jo. Ugo lib.de ptate ligandi et soluendi.c.xi. ait Audacter dico q si ante sacerdotis absolutionem criminosus ad coionem corporis xpi accedat:pro certo iudicium sibi manducat et

bibit:etiam ſi eum ante iam multũ peniteat. hec ille. Scđo modo ſub diſtinguendum eſt q: aut iminet ſcãdalũ perſone ſue niſi cõicet aut populi:aut q: iam incepit myſteriũ ſacri ſcꝫ ſacerdos:ꝛ in quolibet iſtoꝝ triũ caſuum licitum eſt ſibi cõicare cũ ꝓpoſito cõfitendi. Si tñ non adeſt aliquis predictoꝝ caſuũ tenet expectare quouſqꝫ habeat copiam ſacerdotis.h Ric.verbaliter. Ex qua etiã diſtinctione patet tertiũ genus hoiuꝫ qui digne cõmunicare non pñt. ¶ Quartũ genus hoium ſeu perſonaꝝ qui digne cõicare non poſſunt aliter mortaliter peccarent ſunt oẽs illi qui vident ſuos curatos ſeu ep̃os a qbus debẽt cõionem ſuſcipere eſſe expreſſe in aliquo publico mortali peccato:vtputa fornicationis ꝛ hmõi. Quã veritatẽ omiſſis rõnibus breuitatis cã dupliciter ꝓbo:vꝫ per diſtinctioneꝫ ꝛ per auctes. Primo ꝓbo per diſtinctioneꝫ Ric.in.4.di.13.arti.1.q.4. in cor.q. dicentis. Cum querit vtrũ ſit licitũ hõi etiam cõtrito ꝛ confeſſo ſacramentũ ſuſcipere a publico ſacerdote peccatore. Reſpondeo q̄ a publico peccatore:heretico:ſymoniaco: ſiſmatico.i.excõicato:non lꝫ hoc ſacramentũ ſuſcipere: qa predictis interdicta eſt diſpenſatio huius ſacramenti ex ſtatuto:q: ſunt extra vnitatẽ eccleſie ipſius in qua ſacramenta ꝯferunt: nec etiã a publico fornicatore:q: ꝓpter huius ſacramenti reuerentiã etiaꝫ illis interdicta eſt huius ſacri diſpenſatio. Maior tñ requirit manifeſtatio criminis fornicatiõis ad hoc vt euitet fornicator q̃ꝫ ſymonie:aut ſciſmatꝭ:aut excõicationis ad hoc vt caueãt hoies hoc ſacramentũ recipere ab eis. Non enim debẽt vitare recipere ſacramentũ a fornicario niſi ſit conuictus ꝛ ꝯdẽnatus per rei euidentiam que tanta eſt q̄ nulla põt tergiuerſatione celari.ex̃ de coha.cleri.ꝛ.mulie.c.vlti.ꝛ.c.veſtra. ꝛ ſic intelligitur illud decretũ diſt.32.c.nullus Nullus miſſam audiat preſbyteri quem ſit concubinã indubitanter habere. Si autem queras vtrum licitum ſit homini hoc ſacr̃m ſuſcipere a ſacerdote degradato: dico q̄ non nec etiam ab irregulari ſi ſua irregularitas eſt notoria:nec etiam a ſuſpenſo a ſacerdotali officio ſi illa ſuſpenſio notoria eſt:quia qui ſcienter ſuſciperet hoc ſacramentũ contẽneret ſententiã eccleſie,qđ facere non lꝫ.h Ric. verbaliter. ¶ Scđo etiam ꝓbo per auctoritates q̄ nullus debet a publico fornicario ſuſcipere ſacramentũ:ſed magis debẽt ſtare ſinẽ ſuſceptione eiuſdem. Prima auctoritas eſt Alexan.pape di.32.c. Preter hoc aũt.vbi di. Preter hoc auteꝫ precipiendo mãdamus:q̄ nullus miſſam audiat preſbyteri quẽ ſcit cõcubinam indubitanter habere vel ſub introductam mulierẽ: vnde etiaꝫ ſancta ſynodus hoc capl̃m ſub excõicatione ſtatuit dicens. Quicũqꝫ ſacerdotũ diaconoꝝ ſubdiaconorũ poſt conſtitutum bone memorie predeceſſoris noſtri ſancti Leonis pape,aut Nicolai ď caſtitate clericoꝝ concubinã palam duxit vel ductã ñ reliquerit ex parte oipotẽtꝭ dei ꝛ auctoritate apoſtoloꝝ ṗncipũ Petri ꝛ Pauli precipimus ꝛ omnino contradicim⁹:vt miſſam non cantet.ſ.preſbyter: nec euangelium legat.ſ.diaconus: nec epiſtolam ad miſſam cantet.ſ.ſubdiaconus nec in preſbyterio cum his ad diuina officia. Qui prefate cõſtitutõi inobedientes fuerint:maneat neq̃ꝫ partẽ ab eccleſia ſuſcipiant.hec ille. Scđa auctoritas eſt Greg.pape.81.diſtin.c.Si qui ſunt.dicẽtis.Si qui ſũt preſbyteri diaconi ſubdiaconi qui in crimine publico fornicationis iaceant interdicimus eis ex parte omnipotentis dei ꝛ ſancti Petri aucte introitum eccleſie vſqꝫ dũ peniteant ꝛ ſe emendent. Si qui vero in pctõ ſuo pſeuerare maluerint: nullus veſtrũ preſumat audire officium eoꝝ ꝛ miſſas:quia bñdictio eoꝝ vertit in maledictionẽ: ꝛ oratio in pctm̃:dicente dño per ꝓpham. Maledicã inquit maledictiõibus veſtris. qui vero huic ſaluberrimo precepto obedire noluerit:idolatrie incurrũt teſte ſamuele:qui ait.1.Reg.15. Peccatũ inquit ariolandi eſt non obedire:ꝛ ſcelus idolatrie non acqeſcere. Pctm̃ igitur paganitatis incurrit qſqs dũ xp̄ianũ ſe aſſerit ꝛ ſedi ap̃lice obedire ꝯtẽnit.h ille. Tertia auctas eſt Greg.noni ex̃ de coha.cle. ꝛ mu. c.queſitũ. Queſitũ eſt inqt de clericis in fornicatõe ꝓlapſis ſi coꝝ ſit offm̃ ṗuſq̃ꝫ penituerit audiendũ.veꝝ ꝛ ſi quẽlibet ꝓ mortali peccato quo ad ſeipſuꝫ ꝯſtet eſſe ſuſpenſum: nõ dꝫ tñ in diuinis officijs euitari: q: quãtũ ad alios in caſu ꝓpoſito ſuſpenſus non eſt niſi pctm̃ hmõi ſit notoriũ p ſniam ſeu ꝯfeſſionẽ factã in iure:aut p euidentiã rei q̄ tergiuerſatione aliq̃ celari nõ poſſit.h ibi. Quarta denique auctas eſt Inno.3.ex̃ de coha.cle.ꝛ mu. c.vr̃a duxit deuotio.di. Alicubi.n.dr̃ null⁹ audiat miſſaꝫ ſacerdotꝭ quẽ ſcit,concubinã in-

dubitanter habere. Alibi vero legitur. Non potest aliquis quātūcūq3 polutus sit diuina poluere sacramenta que purgatoria cunctaꝝ cogitationum existūt. qualiscūq3 enim sacer dos sit que sancta sunt coinquinari non pñt. sumite ergo ab omni sacerdote mysteria xpi quia omnia in Christi fide purganē. Certum aliud est crimen notoriū3 aliud occultū. No torium diffinitur: de quo presbyter canonice condēnatur. Occultum vero quod ab eccle-sia tolleratur. Item aliđ est a talium officijs abstinere vt peccandi licentia ceteris aufera tur ꝛ in huiusmodi ad penitentie fructu3 tra hatur: atq3 aliud si talium tanq3 in fornica-tione iacentiū ministeria respuanē. Sine du bitatione ita teneatis ꝙ a clericis ꝛ a presby teris quāq3 fornicarijs q3 diu tollerant: nec habent operis euidentiā licite diuina myste ria audiantur ꝛ alia recipianē ecclesiastica sa cramēta. h Innocentius. Ex predicta distin ctione ꝛ auctoritatibus patet quartū genus hominū vel personaꝝ qui debent omnino a cōione abstinere. ¶ Quintum genus hoiu3 vel personaꝝ qui digne cōicare non possunt ꝛ quibus omnino est cōmunio deneganda sunt omnes illi qui sunt amentes vel furiosi Quā veritatē probo per distinctionē Tho. i 4. dist. 9. arti. 5. q. 3. ꝛ etiam Ricar. in. 4. dist. 9. arti. 2. q. 3. in corpore. q. dicentis. Cum que ritur an digne possint cōicari amentes ꝛ fu-riosi. Respondeo ꝙ tales sunt in triplici sta tu. Quidam enim sunt amentes qui debilē mente3 habent ꝛ tñ sunt dociles eoꝝ que ad fidem ꝛ deuotionē spectant: ꝛ talibus Christi corpus negari non debet. Quidam alij hñt lucida interualla in quibus dum apparēt di scretionis ꝛ deuotionis signa eisdē dari d3. Quida3 vero alij a natiuitate ꝛ semper sunt omnino iudicio rationis carentes: ꝛ talibus dari non debet. Addit etiam Ricar. vbi sup Si furiosus inquit anteq3 intraret furiā hoc sacramentū petijt in debito statu: sibi postea in furia potest dari: nisi forte probabiliter ti-meatur ꝙ probiceret vel aliquā aliam irre-uerentiam faceret sacramento. h Ric. Addit tñ rationē quare amentibus ꝛ furiosis non debeat omnino dari. Ad hoc inquit ꝙ sacra mentū digne recipiaē exigit omnino vt ipsū suscipiens diligenter recogitet quid sit illud quod accipit: ꝛ sic reuerenter recipiat. Que duo cum non inueniantur in predictis pro-pter hoc debet eis sacramentum denegari. Ex qua distinctione etiam patet qntum ge-nus hoiu3 vel personaꝝ quibus cōio debet denegari. ¶ Sextum genus hominum qui digne cōicare non possunt ꝛ quibus cōio est omnino deneganda sunt omnes illi qui ac-tu vel habitu sunt aleatores vel lusores: seu qui ludūt ad cartas vel taxillos ꝛ huiusmōi. Vbi nota ꝙ aleatores dicunē illi qui ludu3 alee vel taxilloꝝ in consuetudinem ducunt: ꝛ inde quasi suam vitam deducūt. tales enim cum non sint in statu saluandoꝝ nequaq3 cō municari debent ꝑpter multa ꝛ precipue s3 Raiñ. ꝑpter nouem que in talibus attendū tur. Primū est desideriū lucrandi: ecce cu piditas que radix est oiu3 maloꝝu3. j. Thi. vl-timo. ꝛ de qua Grego. 47. dist. c. bonorum ait. Bonoꝝ auctori aliter placere non vale-mus nisi cupiditatē que radix est oiu3 malo rum a nobis positus abscidamus. Scōm est voluntas spoliandi ꝑrimu3: ecce rapina de qua Innocentius. 3. ex de restitu. spolia. c. sepe contingit. ait. Aleis ꝛ taxillis clerici vel laici non ludant: nec ludentibus assistant: qa iniuste detinere non multum differt quo ad salutem ab eo qđ est alienum rapere. Ter-tium est vsura maxima. s. iz. pro. xj. acquiren-do: ꝛ non solum in anno vel in mense sed in eadem die: prout habetur ex de exces. plato. c. inter dilectos. Quartū est multiplicatio mendacioꝝ ꝛ periurioꝝ seu verboꝝ ociosoꝝū atq3 vanoꝝ. Quintum est blassemia in deū virginē ꝛ sanctos: ecce heresis. Sextum est fraus siue dolus. Septimū est corruptio ꝓ ximorum confluentiū ꝛ ludum inspicientiu3 Octauum est scandalum bonoꝝ virorum. Nonum ꝛ vltimū est contētus ꝓhibitiōis ecclesiastice que intelligit omne illud esse ꝓ-hibitum de quo nihil boni sed totum mali egreditur. Adde si vis ꝛ. io. ꝙ est amissio tē-poris ꝛ bonoꝝ: que in illo tempore facere te-nebantur. concordat Hostien. cum Ray. et addit alia septem que sunt. Furtum quia lu-sores frequēter inopia vrgente discant fura ri. Item violentia aliquotiens eni ad hoc vt aliqs laudat violenter detinere. Itē crimen falsi qđ cōmittiē in falsis taxillis faciēdis et ex certa scia cōmodandis siue locandis. Ite3 homicidiū: quia de ludo veniunt ad verba: ex his ad verbera: tande3 ad homicidia: ecce imisericordia homicidia quibꝰ iudex ex offō

suo occurrere debet. Item fraus ⁊ deceptio q: qui melius scit decipere melius credit ludere. Item adulatio vñ dicũt hoĩes pulcher ⁊ bonus lusor est dñs meus. Itẽ turpis ⁊ inhonesta vita ꝓpter predicta peccata que ex ludo cõiter ꝓueniunt: tales cõicari ꝓhibentur Proinde de pe. di. 5. ille. i fine dr̃. Cohibeat se preterea ab oib⁹ ludis atq; spectaculis scl'i qui prefatã vult conseq grãm remissionis. h ibi. Ex qbus etiã patet sextũ genus omniu; quibus cõio dari nec d;. Septimũ genus hoiu; seu ꝑsonaꝝ qui digne cõicare non pñt et quibus cõio d; oio denegari sunt omnes pueri non adulti qui discretiõe carent. Quã veritatẽ ꝓbo solũ per distinctionẽ Alexã. de ales in. 4. in tractatu de eucharistia. di. Cu; querit an pueris debeat cõio dari. Rñdeo q: in pueris tria ꝯsideranda sunt. v; etas: discretio: atq; deuotio. Primũ deb; ꝯsiderari etas: q: s. puer vel puella habeãt ad minus. x. vel. xij. annos: q: cõiter discretio in his ãnis habet. Scdm qd deb; ꝯsiderari in pueris est discretio: q: s. sciant discernere cibũ spiritualem. i. sacrm̃ a cibo corporali: nõ tamẽ q: puer tunc dicit habere discretionẽ: qñ ẽ doli capax: sicut dicit glo. in. c. ois. ex̃ de peni. ⁊ re. sup verbo ãnos discretionis. Doli capax est qñ mortaliter peccare põt: qd põt euenire in 8. 7. 6. vel. 5. annis. ẜm Hosti. sicut etiã euenit puero. 5. annoꝝ quẽ diabolus extraxit a brachijs patris: sicut recitat Greg. in. 4. dialogoꝝ. Et isuper ex̃ de delic. puc. c. ꝓuis. grãdiusculis dicit in tex. ⁊ i glo. q: in ꝓdcã etate peccare possũt ⁊ esse doli capaces. ⁊ ideo tũc cum sic discernũt ⁊ venenũ peccati cõmittũt inducendi sunt ad cõionẽ: vt remediũ sumãt contra morbũ peccati: q: de ꝯse. di. 7. c. Ante benedictionẽ. Ambrosius ait. Quicũq; mãducauerit hoc corpus fiet ei remissio pctõꝝ. glo. s. venialiũ ⁊ mortaliũ oblitoꝝ. Si autem puer non h; iudiciũ in predictis ãnis discernendi inter sacrm̃ ⁊ panem materialẽ: nec̃q; cõicari debet nec ad cõionem induci. Cõtra hoc tñ qdam greci faciunt qui irrationabilr̃ etiam pueros sine discretione cõicant. prout dicit Tho. in. 4. di. 9. ar. 5. q. 4. Et ẽt Dioni. 2. c. de ecclesiastica ierar. dicit q: baptizat' dari debe sacra cõio: vbi ipse intelligit solu; de baptizatis adultis: nec obstat illd Jo. 6. Nisi manducaueritis ⁊c. q: ẜm Aug. ad Bonifa. papam. Tunc vnusquisq; fidelissime corpis ⁊ sanguinis Christi spiritualiter fit particeps qñ in baptismo mẽbrũ efficitur corporis xpi.

Tertium qd debet ꝯsiderari in pueris est deuotio mentis: q: enim corpus Christi deuota ⁊ inflãmata mẽte assumi debet: ideo si puer careat hac deuotione etia; si haberent etatem ⁊ discretionẽ: nõ debet eis cõio dari. Ex qbus collige q: si pueri carẽt vno trium predictoꝝ: v; aut etate: aut discretione: aut deuotione: cõicari nõ debẽt. Et sic p; ex ꝓdict' septimũ gen⁹ personaꝝ qbus cõio nõ debet dari. Octauũ genus hoiu; vel personaru; qui digne cõicari non possunt: ⁊ qbus cõio ẽ omnino deneganda sunt omnes corizantes seu rorizatrices. Quã veritatem probo per Alexan. de ales in. 4. di. 16. dicente. Cu; q̃rit an coreatrices debeãt cõicari. Rñdeo q: iter coreatrices triplex est differentia. Quedam enim sunt qbus ex vsu eaꝝ inotescũt malitia que inde ꝓueniunt vel ꝓpa industria vel experientia vel conscia vel predicatiõe: ⁊ tamẽ exercitium hmõi in ꝯsuetudine hñt: ⁊ cũ suis gestibus ⁊ cantibus se ⁊ alios ad cõcupiscentiam sui vel alioꝝ libidinẽ ꝓuocant: ⁊ tales dum in voluntate ⁊ ꝓposito hmõi exercẽdi peccata intentione ꝑseuerant non debẽt ad sacrã cõionem accedere: q: dũ sibi ⁊ alijs laqueos peccati mortalis voluntarie parant: ⁊ mortalr̃ peccat ⁊ in mortali culpa iugiter existunt. Queda; vero alie sunt: que raro ⁊ q̃si inuite se imiscent supradictis coreis: ⁊ de talibus nec audeo diffinire q: peccent mortalr̃ nec illas assecurare a pctõ mortali: cũ ingeratur se periculo assistendi ⁊ associandi eas q̃ ꝓuocant alios ad libidinem. Nam vt dicitur Ecclesi. 3. Qui amat periculũ peribit in illo. Si talibus tñ ꝯscia dictaret q: non irent ad predictas coreas pro eo q: valde sunt prone ad ꝯsensum libidinis ex aspectu iuuenum: si tunc irent mortalr̃ peccarent: quia ꝯtra conscientiam ad notabile periculũ sue dãnatõis se exponerent. ꝓpter qd. 28. q. j. c. omnes. §. ex his. Et ex̃ de resti. spo. c. litteras. dicit. Omne qd fit contra ꝯsciam edificat ad gehẽnam. Quedã alie sunt deniq; que ignorantes periculum ex tali ludo alicui ꝓuenire: ⁊ ex pura intentione solum causa alicuius solatij vel recreationis ludant ⁊ tales excusant a peccato mortali nisi forte tale; ludum seu coreas du

cant in continuã ꝯſuetudinẽ coꝛizando.ſ.in
omni ſolẽnitate ⁊ feſto iugiter per totã diem
quia tunc moꝛtaliter peccant reſpectu ꝯtẽtꝰ
cum ibi cõiter non deficiat peccatum venia-
le reſpectu perditionis tanti tempoꝛis quod
debebat expendi in redẽptoꝛis gliam. Quod
confirmans Aug.25.diſt.c.vnum oꝛariuȝ.§.
criminis.ait. Nullum peccatum eſt adeo ve
niale quod non fiat criminale dũ placet.glo.
i.per continuum conſenſum. Propterea de
tali materia ⁊ longa ꝯſuetudine.8.di.c.mala
dicit. Mala ꝯſuetudo non minus ꝙ̃ pnicio
ſa coꝛruptela vitanda eſt. Pretermitto ꝙ
hodie quaſi omnes exercent has coꝛeas re-
ſpectu libidinis aut mundane vanitatis: ꝑꝑ
qđ iudico quaſi impoſſibile ꝙ hodiernis tẽ-
poꝛibus quis vadat ad tales choꝛeas ⁊ non
moꝛtaliter peccent: precipue cũ Hieronymꝰ
in quadã omelia dicat. Nõ credo viro ſi dic̃
ſe illeſum euaſiſſe a ſpectaculis talium: cum
Dauid electꝰ a dño ex eo ꝙ vidit Berſabee
lauantem ſe ad libidinẽ ꝓuocatus ſit.hec ille
Et Bernar.dicit. Cum mulieribus ⁊ iuueni
bus diu conuerſari ⁊ non peccare maius mi
raculum eſt ꝙ̃ moꝛtuos ſuſcitare. ħ Alexan.
finaliter ex predictis etiam pȝ octauum ge-
nus hominũ ſeu pſonaꝝ quibus ſacramẽtũ
eſt omnino denegandũ. ¶ Nonũ genus ho
minũ ſeu pſonaꝝ qui digne cõicari nõ poſ-
ſunt ſeu quibus cõio eſt oĩo deneganda ſunt
omnes precipue vſurarij publici qui alioꝝuȝ
bona iniuſte vſurpauerunt. Et ratio quare
non debent cõicari eſt:qꝛ excõicati ſũt a iure
ſicut cõiter notũ eſt. Et ideo in ſumma ꝯfe.
li.2.ti.2.q.47.dr̃.ꝙ ſacerdotes ⁊ curati circa
vſurarios ſe debent habere reſpectu iuſtitie
ꝙ̃tũ ad tria. Primo nõ debent eos recipe
ad cõionem altaris. Scđo non debent re
cipere eoꝝ oblationem ne reddant eos ipeni
tentes. Tertio non debent eos admittere ſi
in hoc peccato deceſſerint ad xp̄ianã ſepultu
ram.ħ ibi. Vltra tamen p̄dicta dico ꝙ tales
non ſunt cõmunicandi.⁊ ratio eſt:quia coꝛũ
confeſſio ⁊ penitentia ſine male ablatoꝛum
ſatiſfactione falſa eſt. dicente Aug.14.q.6.c.
ſi res inquit. Si res aliena per quã peccatũ
eſt reddi põt ⁊ non redditur penitentia non
agitur ſed ſimulatur:ꝙ ſi veraciter agit non
remittitur peccatum niſi reſtituatur ablatuȝ.
hec ille. Petrus autem de taren.in.4.di.9.
arti.3.dicit.ꝙ non tm̃ vſurarius cõmunicare
non debet:ſed nec etiam interdictus ⁊ ſuſpẽ
ſus:⁊ etiã iuſte excõicatus: cuius ratio ẽ: qꝛ
in talibus eſt defectus rei ſignificate.ſ. vnita
tis coꝛpoꝛis miſtici. Excõmunicatus autem
iniuſte ꝙ̃uis non ſit indignus accedere ad ħ
ſacramentuȝ:tñ ꝑpter obedientiam eccleſie
debet humiliter abſtinere. Ex predictis etiã
patet nonũ genus hoiuȝ cui non debet dari
cõio. Decimum genus perſonaꝝ ſeu hoiuȝ
qui digne cõicare non poſſunt ſeu quibꝰ cõ-
munio eſt denegãda:ſunt omnes ſe oꝛnãtes
mala ⁊ coꝛrupta intentione:ꝓut ſunt p̄cipue
mulieres que impudice ⁊ inhoneſte ſe oꝛnãt
crinibus coloꝛibꝰ veſtibus curioſis ⁊ hmõi.
non vt deo vel ſuis maritis in bono placeãt
neqȝ vt ſtatus ſui condecẽtiam manu teneãt
ſed magis vt alios prouocent ad libidinem
⁊ ad ſui complacentiã vel concupiſcentiam.
Et ſi inde etiam aliquod malum non ſeque
retur: tñ quia ſibi ⁊ alijs offenſiõis laqueos
parant ad ſacram cõionem accedere nõ de
bent. Nota tamen ꝙ talis mulier tripliciter
in ſuo oꝛnatu moꝛtaliter peccare poteſt ſm
Alexan.de ales in.2. Primo qñ poꝛtat talia
vana oꝛnamenta etiã ſi eſſent ſuo ſtatui con
decentia reſpectu vane gloꝛie: nam ſi tm̃ ei
placet illa gloꝛia ⁊ fama:ꝙ pꝛo ipa habenda
non curaret in mente ſua facere contra diui
na ⁊ eccleſiaſtica precepta lȝ actualiter non
faceret ſemper moꝛtaliter peccaret. ¶ Scđo
etiam qñ perſona oꝛnat ſe reſpectu ꝓuocan
di alios ⁊ ſe ad libidineȝ:dato ꝙ nullus aliꝰ
actus ſequeretur etiam moꝛtaliter peccat.
¶ Tertio qñ mulier etiam non haberet duo
predicta. Si videret tamen aut crederet alr
ſciret vel intelligeret ꝙ pꝛo ſuis vanis ⁊ ſup
fluis oꝛnamentis aliqui ſcandalizant ſeu in
ruinam moꝛtalis peccati inciderẽt:ipa moꝛ-
taliter peccaret:quia ſi dicitur ad Ro.3. Nõ
ſunt facienda mala vt veniãt bona:a foꝛtioꝛi
non ſunt facienda mala vt ſequãtur mala.
pretermitto ſuperbiam quã tales cõmuniter
habent cum ſtudeant totis viribus velle i ta
libus oꝛnamentis omnes alias mulieres ſu
perare: propter quod ſancta ſinodus.21.q.4.
c.j.ait. Omne quippe quod non ꝑpter ne-
ceſſitatem ſuam:ſed ꝑpter venuſtatem acci-
pitur elationis habet calũniam:quẽadmadũ
magnus ait Baſilius.hec ille. Ex quibꝰ etiã

patet decimum genus hominũ cui cõio ẽ de
negãda. Vndecimũ gen⁹ hoiuȝ ſeu pſonaꝝ
q̄ digne cõmunicare nõ poſſunt:ſeu quib⁹ cõ
munio eſt denegãda ſunt omnes concubine
ſeu meretrices: q̄ actualiter cũ cõcubinarijs
ſe ſupponunt ſeu in eorum domo habitant:
de quib⁹ Auguſtinus.23.q.4.c.Meretrices
ait. Meretrices ⁊ ad meretrices accedere:⁊
eas tenere prohibet dominus: quarum pu-
blice venalis ẽ turpitudo. Et ratio quare ta-
libus ſic ſtantibus non debet cõmunio dari
eſt ſm Thomã.in.4. diſtinc.9.articu.3.q.5.
quia ad hoc ꝙ aliquis digne cõmunicet oꝫ
ꝙ habeat duo. ¶ Primum eſt vt Chriſto cõ
iũgatur per amorem:quod talis nequaq̄ȝ ha
bere poteſt:cum amorem dederit concubina
rio ſuo. Propter quod Hieronymus.32.q.
4.c.In eo fornicantur.ait. Hoc vnum ſcio
ꝙ qui poſt fidem Chriſti fornicatur violat tẽ
plum ⁊ amorem dei. ¶ Scđm eſt vt mens
cõmunicãtis feratur in actu ad diuina:vnde
ſacerdos monet populum corda ſurſum ad
dominuȝ leuare: quod nequaq̄ȝ talis facere
poteſt: quia per peccatum carnale mens hu
mana deprimitur vt ad ſupna ferri nõ poſ-
ſit. Sed ponatur caſus ecce ꝙ aliquis ciuis
tenuit in domo vnam concubinam. nunc
vero deliberat eam amplius non cognoſcẽ.
di. Ego volo eam tenere in domo ſicut ſo-
rorem:⁊ ſic eſt vere intentio ſua: nunquid ta
li ⁊ etiaȝ predicte mulieri debet cõmunio da
ri. Reſpondeo ꝙ non etiam eoruȝ ſi quiſqȝ
haberet illam bonam voluntatem quã ha-
buit Magdalena in ſua conuerſione:niſi ad
inuicem prius ſeparentur.⁊ hoc duplici reſpe
ctu. Primo reſpectu mali exempli: nam
perſone que preterito cognouerunt tempore
ꝙ ſimul ſtantes ambo peccauerunt cuȝ non
videant ſecreta cordis:iudicabunt ſicut pmo
ꝙ ſimul peccent:⁊ ſic erunt in continuo ſcan
dalo quod omnino remouere oportet per ſe
parationem vtriuſqȝ ad h̄ ꝙ digne quilibet
ipſorum ſacramentum recipere debeat:pro-
pterea ſaluator Luc.12.ait. Sint lumbi ve-
ſtri pre.⁊ lu.ar.i m.v.Q̃d exponens Greg.
in omelia ait. Lumbos.n. precin. cum car.
lu.per conti.coar.⁊ luc.quippe ar.i ma.te.Cũ
per bona opera.p.noſtris lu.exẽpla mon. Et
Matth.5.etiam ſaluator ait. Sic luc.lux ve.
co.ho. vt vi.bo.v.o. ⁊.g.p.v. qui in celis eſt.
Et apoſtolus.2.corin.8.ait. Prouidem⁹ eni
bona non ſo.co.d.ſed etiam coram omnib⁹
hominibus. ¶ Scđo non debet talibus cõ-
munio dari reſpectu periculi:ſi tales ad inui
cem ſtant nec ſeparantur lȝ habeant bonam
voluntatem:quia maximum periculum eis
imminet ne redeant iterum vbi ſupra.i.ad p̄
mas noctes. Sicut carbo iam extinctus ſi
ponatur apud carbonem accenſum : neceſſe
eſt ꝙ iterum reaccẽdatur:ſic talibus oportet
ꝙ ſimilis caſus adueniat. Et ideo velle tenẽ
talem in domo eſt proprie tẽptare deum: cũ
nec etiam ſancti in hac vita hoc facere conſi
derent. Proinde extra de cohabita. clerico.
⁊ mulie.c. Inhibendum. eccleſia precipit.
di. Inhibendum eſt vt nullus ſacerdos femi
nas de quibus mala ſuſpitio poteſt eſſe reti-
neat: ſed neqȝ illas quas canones concedũt
matrem amitam ⁊ ſororem: quia inſtigante
diabolo etiam in illis ſcelus perpetratum re
peritur:aut etiam in eorumdem pediſſequis
Sed ſi quas de his neceſſitatem habuerint
preſbyteri habeant in vico: aut in villa do-
mum longe a ſua conuerſatione: ⁊ ibi eis q̄
ſunt neceſſaria ſubminiſtrentur.hec ibi. No
li ergo o curate cõionem talibus dare: etiaȝ
ſi iurent ſe abſtinere: quia ſi ſic dabis tu cuȝ
illis etiam mortaliter peccabis. Et hoc pre-
ſuppoſito publico ſcandalo. Ex predictis
igitur patet vndecimum genus hominũ qui
bus cõmunio eſt denegãda. ¶ Duodecimũ
⁊ vltimum genus hominum ſeu perſonarũ
qui digne cõmunicare non poſſunt:ſunt viri
⁊ mulieres qui ante debitam ſacramenti ſu
ſceptionem matrimoniali coitu vſi ſunt.
Quam veritatem probo per diſtinc. Tho.in
3.parte ſumme.q.80.⁊ etiam ſententialiter
in.4.diſtinc.9.articu.2.q.4.di. Cum queri-
tur vtrum actus coitus matrimonialis cõ-
munionem impediat. Reſpondeo ꝙ ad hoc
vt homo digne ad ſacramentuȝ accedat tria
requiruntur. Primo requiritur munditia
conſcientie:que non niſi per peccatum mor-
tale tollitur. Scđo requiritur eleuatio mẽ
tis ad deum per actualem deuotionem: et
hoc interdum ſine peccato amittitur vt per
mentis hebitudinem vel occupationem aut
euagationem. Tertio requiritur munditia
corporalis vnde celebrantes vel etiã tractã-
tes aliquod ſacramentũ ꝓpter reuerẽtiã la-
uant man⁹. Itaqȝ p̄ ⁊ p̄ncipali pctm̃ ipedit.
Secũdo indeuotio ſeu hebitudo mentis.

Tertio corpalis immūditia. Hec autē tria quandoqʒ occurrūt in coytu matrimoniali: quandoqʒ duo: qnqʒ vnū tm̄. Et fm hoc ꝑsona magis vel min⁹ a cōione impedit: ⁊ iō est distinguendū. Nā si coytus cōiugalis fit sine peccato: utputa quia fit causa prolis generande vel causa reddendi debitū cōionem nō impedit. nisi forte propter immūdiciā corporalem: sed magis propter notabilē mētis distractionē hebitudinē vel indeuotionem. In tali tn̄ casu relinquēdi erūt fm Grego. suo iudicio. si vero in cōiugali coytu predñata ē voluptas ⁊ libido ꝓhiberi debēt ab hoc sacro. Que simul duo cōfirmat Grego. 33. q. 4. c. vir cū propria. di. Nec hoc dicētes de coytu culpā putamus esse cōiugiū: sed qꝛ ipa licita admixtio ꝯiugis sine voluptate carnis fieri nō potest: ⁊ voluptas ipsa sine culpa eē nullatenus pōt: nō eniʒ de adulterio vel fornicatione: sed de legitimo matrimonio suscep tus erat qui dicebat. Ecce eniʒ in iniqtatibus cōceptus sum. Oportet itaqʒ legitimaʒ carnis esse copulā: ut sit causa prolis nō voluptatis: ⁊ carnis cōmixtio creandoꝝ liberorū sit gratia nō vitioꝝ satisfactio. Si quis vero cū sua cōiuge non cupidine voluptatis raptus: sed solūmodo creandoꝝ liberoꝝ gratia vtitur: iste ꝑfecto de sumendo dñici corporis sanguinisqʒ misterio suo est iudicio relinquend⁹: qꝛ a nobis prohiberi nō debet christi corp⁹ accipere q in igne positus nescit ardere. Cum vero nō amor ꝓcreande ꝓlis: sed voluptas dñatur in opere cōmixtionis habeant etiā cōiuges de cōmixtione quod defleant. glo. qꝛ. s. a cōione abstinere debēt hoc Greg. Omnia supradicta cōfirmat Alex. in. 4. sententiaꝝ. di. 32. Addens ꝙ exigēs infirmitate ductus seu fragilitate licʒ moneri debeant ne ad sacrm̄ accedāt: si tn̄ oībus modis ex deuotione se ingerit nō est ꝓhibend⁹. glo. etiā. c. oīs hō. de cō. di. 2. di. ꝙ illud qđ dr̄ ibi de abstinendo ab vxore ꝑ tres quattuor vel quinqʒ vel sex dies ante cōionem: consiliuʒ est nō preceptū: ⁊ hoc ꝑ supradictū ca. vir cū propria. Sed certe sanius iudico ꝙ ante cōmunionē quisqʒ saltē per tres vel quattuor dies a coitu matrimoniali abstineat: ut mēs magis deuota ⁊ eleuata ad tantū sacramentū possit inueniri. Sic eniʒ conciliū elibertanū consuluit de cōse. di. 2. c. omnis hō. dicēs. Omnis homo ad sacram cōmunionē accedens a propria vxore abstinere debet tribus vel quattuor dieb⁹ aut quinqʒ sex vel septem. Quod expssius significans Hiero. 33. q. 4. ca. sciatis. ait. Sciatis fratres kmi: quoniā quicūqʒ vxori debitū reddit vacare non potest orōni: nec de carnibus agni comedere debʒ qꝛ si panes propositionis ab his qui vxores suas tetigerāt comedi non poterāt: q̄to magis panis ille qui de celo descēdit nō pōt ab his qui cōiugalibus paulo ante adhesere cōplexibus immolari atqʒ cōtingi. Non ꝙ nuptias cōdēnemus: sed eo tempe quo carnes agni. i. christi manducaturi sumus vacare a carnalibus opibus debeamus. hec Hiero. Alex. autē vbi s̄ addit ꝙ si alter coniugū inueniat debitū reddere coactus ⁊ nō expetere: illi soli videtur cōcedenda cōmunio: eo ꝙ inuitus debitū reddidit: alteri vero nō respectu indeuotionis mētis: qꝛ sponte extorquet debitū: quando nō est extorquendū. Constat enim ꝙ alter illo tempe reddere debuit: si ꝓbabiliter de alterius incōtinentia timuit impudicus tn̄ valde apparet ⁊ indeuotus q saltem ꝑ aliqđ tempus ante susceptionē sacramenti a coytu nō abstinet: post factā autē cōmunionē fm Alexan. nō licet eo die debitū exigere nec reddere: nisi cū difficultate: qđ tamen si fieret respectu generande ꝓlis vel fragilitatis dicit nō esse mortale. Ego auteʒ credo ꝙ anima hoc agens male se haberet: et diuina gratia arida remaneret ob tantā irreuerentiā cum propter deuotionē ⁊ reuerētiam tanti sacramenti non soluʒ a tali immunditia: sʒ etiā a materiali cibo q̄tū cōmode fieri posset abstinere deberēt. prout habet expresse tex. de cōsecra. di. 2. c. tribus gradib⁹. Et sic ex predictis etiā patet. 12. genus homi nū cui non debet cōmunio dari. Adde insuper fm Tho. in. 4. distin. 9. ar. 5. q. 3. ꝙ etiam nō debet dari sacramentū demoniacis: maxime si cōstat ꝙ pro aliquo crimine a demone torqueant. Si autē constat oppositū: non est eis cōmunio deneganda. Adde insup ꝙ etiā histriōib⁹ vel ioculatorib⁹ notorijs ⁊ manifeste infamib⁹: cōmunio nō debet dari nisi totaliter ad deū cōuertant dicente Cipriano de cōse. di. 2. c. Pro dilectione inquit tua consulendū me existimasti frater kme: quod mihi videat de histrione ⁊ mago illo q apud vos cōstitutus adhuc in arti sue dedecore ꝑseuerat: ⁊ magister ⁊ doctor nō erudiendorū

sed perdendorū puerorū id quod male discit ceteris insinuat: an talib⁹ sacra cōmunio cū ceteris xpianis debeat dari aut nobiscū debeat cōmunicare. Puto nec maiestati diuine nec euangelice discipline cōgruere: ut pudor ꝛ honor ecclesie tam turpi ꝛ infami cōtagione fedet. hec ille. Ex p̄dictis oib⁹ p3: qualiter sunt. 12. genera personaꝝ quib⁹ dominicū sacramentū est denegandū: ꝛ per cōsequens patet tertia cōclusio de realitate dominici sacramenti que dicit specialitatis. Et insuper patet septima excellētia realitatis. Rogem⁹ ergo oēs deuoto corde beatissimā trinitatē3 patrē. v3 filiū ꝛ spiritū. s. ut nobis oibus in p̄senti vita concedat pure ꝛ simpliciter credere veritatē dn̄ici sacramenti: necnō ꝛ ipsum dominicū sacramentū digne ꝛ reuerenter, p ut debitū est suscipere. Cui semp sit ois honor laus ꝛ gloria p eterna ꝛ immortalia secula seculorū. Amen. ¶ Baruthi oppidū qd̄ quondā multo maius fuisse ipa ruina docet Miraculū grande quod supiorib⁹ ānis hoc est. 1456. anno cōtingit nō possum nō referre. Presertī3 q: ide3 p nostri ordinis fratres dn̄s operari dignatus sit. Cū itaq3 venisset istuc ex africa Barbarus quidā artis magice gnarus: saracenū apud locū fratꝝ nostroꝝ habitantē conueniēs. Si vis inquit docebo te quomō possis paruo labore locuplex ppetuo effici. Cui auri cupidissim⁹ ille respondit. Equidē hoc maiorē in modū cupio ꝛ ut me edoceo flagito. Dicit ei barbarus. In penetrabilib⁹ domus tue pmagnus latet thesaurus: cuius si me participē esse velis mōstrabo tibi locū vbi effodias. Nec moritur. post hoc saracenus quin magū continuo in domū suam inducens. Iubet locū ostendi sibi: quē cū ille designasset: ptinus accito pistore quidā vicino suo ꝛ amico atq3 vxore humu3 exhaurire icipiūt. Cūq3 terrā vigiti fere cubitus defodissent repente exiliens ignis fumus q3 teterrimus fodiētes q̄primū ad se rapit cōuoluitq3 miseros suffocatq3 viuantes. Atq3 erundās in omnē vicina3 fumus mor populū ad huius rei spectaculū conuenire compellit. Qui digeste exinde paululū fumo domū ingrediūtur despicientesq3 in locū defossum pre altitudine fouee ꝛ fumi atra caligine: nihil oino videre queunt: sed audiunt cūcti veluti increpitanti frixorio defunctorū corpora assari: que formidantibus ceteris de fouea erimer vnus eorū intrepide temerarius confido inquit me a propheta nullo iuuari. Proinde succinctū me funibus demittite. Nec mora circū ligatum hmōi funibus demittūt in foueam. Virq3 iam medius descendeat cum protinus clamitare incipit di. Erimite me hinc erimite quoniā totus incēdor subtrahentesq3 eū reperiunt cruribus ac pedibus crustum adeo quidē ut nec vsq3 in diem vno pede curari potuerit. Vnde ꝛ nūc vulgo pes vstus vocat ab omnibus. Ceteru3 saracenorū cadi hoc est eorū presul re3 hanc sic obtigisse conspiciens ꝛ sarracenorū nemi nē post hac esse qui hanc foueam ingredi audeat. Tandem ad nostri ordinis fratres audiente populo sic ait di. Num ꝛ vos q christi fide3 oibus sanctiorē putatis aggredimini. ut in hui⁹ pphete vestri nomine ista mortuorū cadauera educatis. Cui ex fratrib⁹ nostris Marcus laudens ꝛ Leonardus fauentinus cōtinuo respondent. In nomine christi prophete ꝛ dei nostri hec ꝛ maiora aggredi non dubitam⁹. Licet etsi quicq̄ noxij accidet id magis propter nostra peccata q̄ christi fidem verissimā obuenisse credendu3 sit. Ecce inq̄ presto sum⁹ ut in christi fide ac virtute ista defunctoꝝ corpa exhumam⁹. Post hoc cuncto populo rem hanc spectante submissa scala ꝛ signantes se signo crucis inde fossum locum quē aqua benedictionis aspergerant citius descendūt accenso lumine. Et ecce fouea in qua prius ardens flāma exalabat christi virtute quasi vento roris flante cōpressa flamma refrigerata est. Proinde fratres hi sine vlla ignis fumiue molestia ligāt funibus defunctoꝝ pedes ꝛ per gradus scale ascendentes cunctis admirantibus atq3 stupentibus nō tamen ad christi fidem conuertentibus hoserūt corpora que ꝛ in mediū afferentes petunt ut huius rei geste gratia liceat ei de christi fide disserere: quod renuentes atq3 prohibente Cadi veluti rem prophanā atq3 nephariā. Isti hoc ingenti pctō miraculo domū reuersi sunt. Illi in sua perdita fide obdurati permanētes defunctorū funera curauere. Sicut hec omnia accepi a mercatoribus venetianis: qui rei huic dum gereretur intererant. Et quidem ab hac domo in qua tanti prodigij res extitit. Quadraginta pene passuū via est ad locum fratrū nostrorū qui sancti Saluatoris titulo prenotat. ea videl3

causa ꝙ fuerit quondã vulgatũ illud maxi-
mũ miraculum crucifixi lignei cuius ex late-
re a Judeis per illusionẽ fidei nostre trucu-
latissime pungeret. tantũ sanguis proflure-
rit ꝙ plũia subiecta vasa ex eo repleta sint
Et hanc quoqꝫ iuxta vrbem monstrat locus
in quo beatissimus Georgius martyr lan-
cea draconẽ transfixit a quo nisi modo regꝭ
filiam: sed omnẽ prorsus ciuitatem liberauit
ab illius voracissima calamitate.

¶ Feria sexta in parasceue seu in die ve-
neris sancta de octaua excellentia ipsius sa-
cratissime fidei: que dicitur excellentia pas-
sibilitatis.

T inclinato
capite tradidit spm̃. Scri-
buntur hec verba Joan. 19
ca. ⁊ in passione occurrẽtis
ferie. Postqꝫ amantissimi
ciues superioribus diebus
sufficienter ut vidistis septimã excellentiã de
sacratissima fide que dicta fuit excellẽtia rea
litatis declaraui. Restat ut in presenti feria
mortis ⁊ passionis saluatoris dñi nostri Je-
su xp̃i singulariter representatiua: octauã ex
cellentiam sacratissime fidei: que dicitur ex-
cellentia passibilitatis specialiter declaremꝰ
in qua singulariter mysteria sacratissime pas
sionis ad memoriam nostram reuocabimꝰ.
Sine cuius memoria omnis nostra redem
ptio per christi mortem facta nobis penitus
inutilis esset ad salutẽ: ꝙ autẽ tantũ passio-
nis atqꝫ redemptionis mysterium de neces
sitate salutis quisqꝫ teneatur ⁊ debeat pre-
sertim hodierna die ad memoriam sui cor-
dis reducere ⁊ reuocare tripliciter demon-
stro. Primo auctoritate. Secundo ratio-
ne. Tertio similitudine. ¶ Primo demon
stro auctoritate pascasij de consecratione di
stin. secunda capi. Iterat quotidie. dicentis.
Licet christus semel passus in carne ꝑ vnaꝫ
eandemqꝫ mortis passionem semel saluaue
rit totum munduꝫ: ex qua morte resurgens
ad vitam mors ei vltra non dominabitur.
tamen hoc ideo fecit: ut memoriam de ipso
haberemus. Quapropter semper mors chri
sti est per seculi vitam posteris nuncianda ⁊
memoranda: ut discant qua charitate dile-
xit suos qui pro eis mori dignatus est. Cui
omnes vicem debemus rependere charita-
tis: quia ad hoc nos prior dilexit cuꝫ essemꝰ
gehenne fili ut diligeremus cũ a morte iam
liberati. hec ille. Accipe queso ⁊ aliam aucto
ritatem Augusti. de consecratione distin. se-
cunda. capi. Semel christus mortuus est pro
nobis iustus ꝓ iniustis: ⁊ scimus ⁊ certũ ha
bemus ⁊ spe immobili retinemꝰ: quia chri-
stus resurgens ex mortuis iam nõ moritur
mors illi vltra nõ dominabit: tamen ne ob-
liuiscamur vnqꝫ quod semel factum est et in
memoria nostra omni ãno sit: ideo pasca ce
lebratur: vnde anniuersaria recordatio diei
huius representat nobis quod olim factum
est: et sic nos admonitos facit tanqꝫ videa-
mus presentem dominuꝫ in cruce. hec ille.
¶ Secundo etiaꝫ demonstro vnica ratione
videlꝫ proprietatis. ꝙ scilicꝫ necesse est cuili-
bet presertim hodie mortem ⁊ passioneꝫ do
mini nostri ad memoriã reducere. Funda-
mentum huius rationis ponit philosophus
in libro de proprietatibus rerũ dicens. Ubi
desunt substãtie: desunt ⁊ earũ proprietates:
patet hec regula. Si eniꝫ alicui deest substã-
tia ignis vel arboris profecto illi etiam dee-
rit eorum proprietas que est calor ⁊ fructus.
Similiter si aliquis caret medicina: que est
causatiua alicuius sanitatis profecto carebit
⁊ eius proprietate scilicꝫ sanitate. Quo pre-
supposito: certuꝫ est ꝙ sacratissima passio do
mini nostri precipue habuit ⁊ habet tripli-
cem effectum ⁊ proprietatem videlicꝫ remis
sionis culpe: exhibitionis gratie: ⁊ donatio-
nis glorie. Nam passio christi remittit culpã
gratiã exhibet: ⁊ gloriaꝫ donat. Primo qdẽ
remittit culpam. Unde Apoc. ꝑmo dicitur.
Dilexit nos scilicet xp̃us. ⁊ lauit nos a pec-
catis nostris in sanguine suo. ⁊ ad Romãos
tertio Apostolus ait. Mortuus est xp̃us pro
pter delicta nostra: ⁊ resurrexit propter iusti-
ficationeꝫ nostrã. Et ad Hebreos nono ait.
Sine sanguinis effusione scilꝫ christi non fit
remissio peccatorũ. Et ad Collo. secundo. ait
Conuiuificauit nos scilꝫ pater celestis in fi-
lio donans nobis omnia delicta. scilꝫ ꝑ eius
mortem. Et ad Hebreos. 9. etiam ait. San
guinis xp̃i qui per spiritũ sanctum semetip-
sum obtulit immaculatũ deo: mundauit con
scientiã nostram ab operibus mortuis scilꝫ

peccatis. Augustinus etiam libro de agone xpiano.ait. Fuso sanguine christi sine culpa omniũ culparum cirographa quibus diabolo debitores eramus deleta sunt. Item Leuitici.decimoseptimo.figuratiue dicit. Sanguis agni pro anime piaculo erit. Deniq; Augustinus de consecratione distin. quarta ca.filius ait. Filius dei carnem suscepit: & penam mortis sine culpa:ut in carne peccati & culpa solueret & pena.hec ibi. ¶ Secundo insuper benedicta passio christi gratiam fidelibus exhibuit. Unde Joan.primo dicit. De plenitudine gratie eius omnes accepimus. Et Joannes Crisosto. de consecratione distin.quarta.capi.non potest.ait. Non potest quis gratiam celestis vite accipere:nisi purgatus fuerit ab omni sorde peccati per penitentie confessionem:per donum baptismi salutaris:& per mortem saluatoris domini nostri Jesu christi: qui est benedictus in secula seculorum.Amen.hec ibi. Item de consecratione distin.quarta.ca.placuit.penultimo dicitur. Placuit ut qui cum dixerit gratiã dei qua iustificamur per mortẽ Jesu christi domini nostri ad solã remissionem peccatoru; valere que iam cõmissa sunt:& non etia; ad adiutoriũ venire ut non cõmittantur anathema sit.hec ibi. ¶ Tertio passio christi donat eternam gratiam: que impediebatur ꝓpter originale peccatũ:post quod collocauit deus figuratiue cherubi; ad portam paradisi terrestris:habentem gladium igneum & versatilem ad custodiendu; viam ligni vite.ut habetur Geñ. tertio. Unde ad Hebreos. io. apostolus ait. Habemus fiduciam introitũ sanctorum per sanguinem christi. Et ad Hebreos secundo.ait. Decebat enim eũ propter quem omnia & per quẽ facta sunt omnia: ut multos filios in gloriam duceret per passionem auctoris salutis eorum. Et ad Hebre. quinto.ait. Filius dei didicit ex his que passus est obedientiã:& consummatus in mortem factus est omnibus obtemperãtibus sibi causa salutis eterne. Ambrosius prout recitat magister sententiarũ in tertio distin.19. capi. Nunc igitur.ait. Tantũ fuit peccatum nostrum ut nunq̃; saluari possemus nisi vnigenitus dei filius pro nobis debitorib⁹ mortis moreretur. Hoc eni; figuratum fuit Numeri tricesimoquinto.vbi dicitur. Homicida manebit ibi.scilic; in ciuitate refugii donec sacerdos magnus qui oleo sancto inunctus est moriatur:quo mortuo poterit in portam domus sue introire. Quibus premissis concludo:ꝙ exquo passio christi remittit culpam exhibet gratiam & donat gloriam: siqs non conuertit cor suum ad memoriam sue passiõis impossibile erit omnino ꝙ talis recipiat eius proprietatẽ que est remissio culpe exhibitio gratie & donatio glorie. ¶ Tertio etiam demonstro similitudine. ꝙ scilicet quisq; tenetur & precipue hodie ad memoriam passionem sui redemptoris reducere? Nam Matthei sexto dicitur. Ubi est thesaurus tuus:ibi erit & cor tuum. Quod patet de vsurario qui cum inordinate diligat thesaurum mundanũ: iugiter die noctuq; habet ad eum cor suum. Hoc idem facit philocaptus de aliqua. Similiter qui recipit aliquod beneficium iugiter recordatur de illo. Mulier autem cuius vir est defunctus sepius de illo memoria; facit. ꝙ si predicte de predictis continuam memoriã habent multo magis quisq; fidelis debet iugiter & precipue hoc beneficium mortis & passionis nostri redemptoris ad memoriam reuocare et cum Hieremia ne ingratus existat Treno. tertio dicere. Memoria memor ero & tabescet in me anima mea. His omnibus premissis:quoniam maxima reprehensione dignus haberetur vel censeretur predicator qui saltem semel in anno ad memoriam reduceret populis mortẽ & passionem sui redemptoris: maximaq; ingratitudine etiam populus argueretur nisi semel in anno omnibus mundanis occupationibus a se reiectis cordialiter & deuote misterium mortis & passionis saluatoris sui audire disponeñt. Hinc est ꝙ cupiens & volens iuxta gratiam a domino mihi concessam hoc mane spiritualiter tractare de stupenda mirabili atq; profundo misterio sacratissime amarissime necnon & acerbissime passionis & mortis saluatoris angelica pretermissa salutatiõe que ad virginẽ consuetudinarie fieri solet simul oẽs pro hodierna die ad sanctissimã crucẽ q̃ tali die meruit sustinere ipm regẽ celoꝝ & dñm recurremus ipsam genibus flexis & humiliato corde cum ecclesia salutando atq; dicendo. O crux aue.spes vnica hoc passionis tẽ-

pore auge piis iustitiam reisq; dona veniaz
amen. Et inclinato capite tradidit spiritum.
Iter vbi sup̄. Supra que verba tria nobis
hodie de sacratissima passiōe nostri redēpto
ris mysteria ꝯtēplanda ꝓponunt̄. Quorū
¶ Primū dicitur mysterium necessitatis.
¶ Scđm dicitur mysterium acerbitatis.
¶ Tertium dicitur mysterium specialitatis.

¶ De triplici mysterio sacratissime passiōis
vz necessitatis: acerbitatis: ⁊ specialitatis.
Et p̄mo de p̄mo dicitur necessitatis.

Primū igit̄ mysteriū de sacratissima
passione ꝯtemplandū dicit̄ mysteriū
necessitatis. Accipe fidelis ⁊ deuota
aīa hanc veritatē indubitabilem ⁊ firmiter
tene ꝙ nullus xp̄ianus pōt dici ver⁹ xp̄ian⁹
⁊ esse verꝫ Christi membrū: nisi hodie singl'r
sentiat per cōpassionē in corde suo passionez
dñi Iesu Christi. Nec xp̄ianus dici poterit
qui hodie cordialiter non lachrymabitur: nō
flagellabitur: non crucifiget̄: ⁊ non moriatur
cū dño Iesu. Ver⁹ eni ⁊ fidelis xp̄ian⁹ si mil
le vitas hr̄et hodie singl'r si phas eēt ꝓ xp̄i
amore illas exponere d̄beret. Cū dñs Iesus
hodie in cruce vitam suā oīm vita mundi no
biliorez pro eius amore tradiderit. Dico igit̄
conclusionabiliter ꝙ nullus hodie sentiens
dolores ⁊ penas ⁊ mortē saluatoris sui pote
rit vere dici xp̄ianus: nisi cordialiter ⁊ sen-
sibiliter si phas erit suscipiat in aīa sua eius
mortem dolores atq; acerbissimā passionez
Et ꝙ quisq; verus ⁊ fidelis xp̄ianus teneat̄
hodie precipue sil' cordialiter velle pati velle
flagellari velle mori ⁊ crucifigi cum xp̄o seu
cuz dño Iesu. Quadrupliciter ꝓbo. Prio
auctībus. Scđo rōnibus. Tertio silitudi-
nibus. Quarto exemplis. ¶ Primo ꝓbo
auctībus. ꝙ quilibet verus xp̄ianus tenetur
hodie in corde suo ꝑ cōpassionē i se passionē
⁊ mortem sui saluatoris suscipere. Prima
igitur auctoritas inuitans ⁊ inducens vnū-
quēq; ad sic faciendum est ipsius saluatoris
Mat. io. dicentis. Qui non accipit crucem
suam. s. hodie ⁊ sequit̄ me non est me dign⁹.
Quasi dicat cum crux dicat̄ a cruciatu: ⁊ ego
hodie pro mundi salute a capite ad pedes ⁊
ecōuerso totus sum cruciatus: quicūq; hodie
per cōpassionē ⁊ charitatē in se non suscipiet
cruciatū meū: talis profecto nūq̄ erit me di
gnus. i. nūq̄ dignus erit grā ⁊ glīa mea. Et
idem saluator etiam Mat. i6. sic ait. Si qs
vult venire post me. s. in vitam eternam: ab-
neget semetipsum oēs. s. mundi voluptates
propter me ꝯtēnendo: ⁊ tollat crucem suam
vz me in cruce positū ⁊ morientē. Et subiun
git di. Qui enim voluerit aiam suā saluā fa-
cere. s. per ꝯtēptū crucis mee: ꝑdet eam: q aūt
perdiderit aiaz suā ꝓpter me. i. ꝑ cōpassionē
hodie afflixerit: inueniet eam. i. saluabit eam.
Et Luc. 9. ait. Si qs vult p⁹ me venire ab. s.
⁊ tol. cru. suā quottidie ⁊ sequat̄ me. Et Luc.
i4. ait. Qui non baiulat crucē suā ⁊ venit p⁹
me non pōt meus esse discipulus. vbi glo. ait
Qui non sentit penā mortis xp̄i non sentiet
glīam de resurrectōe xp̄i. Alia auctas ad h̄
inducēs ē Moysi Leui. i6. figuratiue dicēt'
Anima que non fuerit afflicta in hac die pe
ribit de ppl'o suo. glo. i. excludet̄ a ppl'o saluan
do. Alia auctas est apl'i ad phili. 2. di. Frēs
hoc enim sentite in vobis qđ ⁊ in xp̄o Iesu
qui ⁊c̄. Humiliauit aūt semetipsum. s. patri
propter nos. f. o. v. ad mor. mor. aūt cru. h̄ ibi.
Itē. j. Pe. 4. c. dicit̄. Christo igit̄ passo i car-
ne ⁊ vos eadē cogita: ar. q: qui passus est in
carne desijt a peccatis vt iam non hominuz
desiderijs sed volūtati dei qđ reliquū est in
carne iuuat temporis. hec ibi. Item Exođ.
25. figuratiue dicitur. Inspice ⁊ fac ſm exē-
plar qđ tibi in monte. s. caluarie monstratuz
est. Et Io. i2. saluator ait. Si quis mihi mi
nistrat. s. per fidem: me sequatur. s. per crucez
⁊ vbi sum ego. s. in eterna gloria: illic ⁊ mini-
ster meus erit. Item apostolus ad Ephe. 5.
ait. Estote imitatores dei sicut filij carissimi
⁊ ambulate in dilectione sicut ⁊ Christus di
lexit nos: ⁊ tradidit semetipsuz pro nobis ob
lationem ⁊ hostiam deo in odorem suauita-
tis. hec ibi. Item Augu. xj. distin. c. ecclesia-
sticarum. ait. Scriptura sacra quoslibet fide
les veros salutifere crucis Christi signaculo
docet tam corpore q̄ corde insigniri. hec ibi
Itē. 56. dist. c. dominus noster. Hieronym⁹
ait. Qualicūq; modo nascamur: ideo nasci-
mur vt Christi vestigia imitemur: ⁊ ab ipsi⁹
corpore non separemur: cuius per fidez mem
bra effecti sumus. hec ille. Item. i2. q. j. c. cle-
ricus. Idē Hieronim⁹ ait. Qui dñm vult
possidere dꝫ cuz ꝓpheta dicere. Pars mea

dñs:τ nihil extra deũ habere potest.q si ge-
piam aliquid habuerit pter dominũ: ps ei⁹
nõ erit dñs.verbi gratia. si aurũ si argentuz
si possessiones si variã supplectilẽ:cũ istis p
tibus nõ dignat dñs fieri pars ei⁹. Si autẽ
ego ps dñi sum τ funiculus hereditatis ei⁹
non accipio tales ptes: sed habens victuz et
vestitũ his cõtentus ero:τ nudã crucem nu-
dus sequar.hec ibi. Idez quoqz Hiero.12.q.
2.c.gloria epi.ait.Diues in iudea templũ nõ
crucẽ sed mẽsas lucernas turribula.patellas
siphos τ mortariola auro fabricata habebat
tũc eniz hec pbant a dño:qñ sacerdotes ho
stias imolabãt:τ sanguis pecudũ erat remis
sio peccatoꝝ. Nunc vero cũ pauptatez do-
mus sue paup dñs dedicauerit: portem⁹ ei⁹
crucẽ τ delitias lutũ putemus.hec ille. Item
libro de diligendo deo.ait.Dedecus est τ cõ
tra rationẽ q dñs tristet τ moriat seru⁹ ve-
ro viuat τ letet. Itez pme Petri.2.dicit. In
hoc eniz vocati estis: qꝛ xpus passus est pro
nobis vobis re.ex. v.s.ve.eius. Itez Tren.3.
Hiere.in psona xpi ait. Recordare paupta
tis mee abscintij τ fellis. Itẽ Treñ. j.in pso
na xpi ait.O vos.o.q.t.p vi.at.τ vi.s.p intel-
lectũ τ cordis cõpassionẽ.si est do.s. sicut do.
meus.Deniqz Matth.xi. saluator ipse dul-
citer oẽs inuitat ut oẽs hodie p cõpassionez
cordialiter cũ ipso moriant τ crucifigant. Di.
O vos oẽs qui la.et.o.c.ve.ad me.τ ego refi
ciam vos:tollite iugũ meũ sup vos.quasi di
cat O popule meus O gens mea electa O
xpiani mei O filij τ fideles q me multiplici
ter offendistis:peto ut hoc mane mihi detis
corda vestra p cõpassionẽ:τ aliquã lachrimã
amore meo effundatis: et ego reficiaz vos mi
sericordia mea impendẽdo vobis liberaliter
remissionẽ omniũ peccatorũ vestroꝝ:nec nõ
reficiam vos gratia mea τ gloria mea.Ecce
fidelis anima cũ qñta dulcedine τ cordis te-
neritudine te petit ut cõpatiaris ei.Quis igi
tur erit hodie tam insensibilis:tam obstina-
tus τ induratus:qui videat dñm suũ:tam af
flictũ τ crucifixũ:τ nõ moueat ad lachrimas
τ cõpassionem. Precipue cũ Seneca in pro
uer.suis dicat. Paterna glia nos reddit in
glorios:cum ab eius vestigijs dissimilitudie
nos resoluimus.Ecce fidelis anima q iã ha
buisti auctoritates:te hodie dulciter inuitan
tes τ inducẽtes ad sentiendũ cordialiter pe-
nas τ dolores tui redemptoris.¶Secundo
etiã probo qnqz rationib⁹: q quilibet verus
xpianus tenet hodie per cõpassionẽ in corde
suo suscipere penas dolores τ mortẽ sui sal-
uatoris. Primo rõne coniũctionis. Se-
cundo rõne intentionis. Tertio rõne acqui
sitionis. Quarto rõne transformationis.
Quinto rõne gratificationis.¶Primo ra
tione cõiunctionis.Fundamentũ ratiõis po
nit phus primo de regimine pn.di. Simul
coniũcta naturaliter gaudent τ tristantur de
eisdẽ:patet hec regula.Nam qꝛ oculi sunt cõ
iuncti cum capite τ cum corpe hominis:ideo
si caput vel corpus habet in se aliquod nota
bile vulnus statiz per cõpassionẽ lachrimas
emittũt seu lachrimari cogũtur.Similiter si
caput languescat seu habeat intensum dolo
rem:statim oia membra corporis ei coniun-
cta p cõpassionẽ suscipiunt cũ eo tristiciaz et
dolorem.Sic enim dr.6.q.j.ca.sunt plurimi
§.verum.τ c.ex merito. Capite languescente
facilius reliqua corpis membra inficiũtur si
cut scriptũ est.Omne caput languidũ: τ om
ne cor merens. a planta pedis vsqz ad verti
cem:nõ est in eo sanitas.hec ibi. Similr mu
lier coniuncta viro etiã si fuerit cõcubina vel
meretrix:si vir eius infirmet:statiz τ ipsa do
let τ contristat. Quo psupposito: certũ est q
dñs Jesus est caput omniũ xpianorũ: xpia-
ni vero sunt membra eius: dicente apostolo
ad Ro.12.Sicut in vno corpore multa mẽ-
bra habem⁹:omnia autẽ membra non eũdẽ
actũ habent:ita multi vnũ corpus sumus in
xpo:singuli autẽ alter alterius mẽbra.Et ad
Ephe.pmo.ait.Omnia subiecit pater sub pedi-
bus eius videlz xpi:τ ipm dedit caput super
omnẽ ecclesiã:que est corp⁹eius τ plenitudo.
Et ad Ephe.5.ait.Sicut vir est caput muli-
eris:sic xpus est caput ecclesie τ saluator cor
poris eius.Et ratio:quare christ⁹ dicit caput
nostrũ est sm Tho. in tertia parte sum.q.7.
Quia sicut in materiali capite tria conside-
rant:vz ordo:ĩfluentia:τ directio.Ordo.s.qꝛ
omnia alia membra ordinant ad ipsum: in-
fluentia quia caput influit virtualiter in om
nes sensus interiores τ exteriores. directio
quia dirigit omnia alia mẽbra. Sic a simili
hec tria spũaliter sunt in xpo tanqz in capite
nostro:qꝛ primo oẽs xpiani cuz sint sub xpo
ordinant per vitaz ad xpum. Secundo ipse
xps influit in xpianis gratias suas spũales
a deo. ut Joan.pmo dicat. De plenitudine

eius.s.gratie omnes accepimus. Tertio ipse
xp̄us dirigit totam eccliam ꝑ viam veritatꝭ
⁊ diriget vsq₃ in finē mundi ne incidat in er
rorē. Proinde Matthei.28.ipse promisit di.
Ecce ego vobiscū sum oībus diebus vsq₃ ad
cōsummationē seculi. Quod si sic ē: quia sic
est q̄ nos sumus mēbra xp̄i.xp̄s vero caput
cū caput nostrū.id est ipse xp̄us sit hodie to-
tū afflictū vel vulneratū ⁊ doloribus plenū:
igiꝭ nos qui sumus eius mēbra debemus p̄
cipue hodie oēs esse in corde afflicti vulnera
ti atq₃ dolorati propter eius cōpassionez. q̄
si hodie siꝭ cuz christo non sumus amaricati
⁊ cordialiter angustiati: nequaq̄₃ dici possu-
mus esse vera mēbra christi. ⁊ per conseq̄ns
qui hodie ei nō cōpatitur: tanq̄₃ mēbruz ab
eo precisum nequaq̄₃ poterit accipere aliqd
de influentia gratiarū suaruz. Sic eniz dici-
tur.23.q.7.capi. Quēadmoduz mēbruz cum
preciditur ab hominis viui corpore:non po-
test habere vitā corporis:sic qui diuisus est a
christo nō potest habere spiritū grē. O ani-
ma profecto ingrata eris si hodie cordialiter
cū capite tuo christo crucifixa nō fueris. Vñ
Calixtus papa distin.12. capi. non decet. ait
Non decet a capite christo membra discede
re:sed iuxta scripture testionia:oia mēbra ca
put sequūtur. Similis sententia poniꝭ.xi. di
stin.capi.nolite.⁊ de cōsecratione distin.3.ca.
celebritatez. Itez.2.questi.7.ca. sicut laudabi
le.diciꝭ. Totū corpus morbus inuadit: si lan
guor in capite suo extiterit. Et apl's quēlibet
ad hoc inducēs ait.p̄me Corin.12. Si qd pa
titur vnū mēbrū: cōpaciūtur omnia mēbra
siue gloriaꝭ vnū mēbruz congaudent oīa mē
bra.vos autem estis corpus christi ⁊ mēbra
mēbro. Vbi glo.ait. Indecens valde est ut
mēbruz carnis patiaꝭ cū capite:⁊ anima que
est mēbruz christi nō patiaꝭ christo patiente
Aperi igitur o hō oculos mentis tue queso:
⁊ noli te xp̄ianū credere etiā si baptizatꝰ sis
⁊ christianꝰ dicarꝭ: nisi id facias quod nomē
xp̄ianitatis importat: que iportatio nihil ali
ud ē quā xp̄uz sequi in cruce ⁊ passionibꝰ su
is. Propterea Augusti.libro de doc.xp̄iana
sic ait. Christianꝰ non est q xp̄₃ non sequitur
⁊ qui ip₃ in passione nō imitaꝭ. Et Ambro.
22.questi.5.c. Cauete.ait. Mendaciū est xp̄ia
nū se dicere:⁊ opera xp̄i nō facere. Sed heu
dubito q̄ hodie in quibusdā induratis chri
sto non cōpatientibus tanq̄₃ iudeis non ve-
rificeꝭ illud Apo.ad Phi.3.dicentis. Multi
ambulant quos sepe dicebā vobis:nūc autē
⁊ flens dico inimicos crucis christi:quoruz
finis.interitus:⁊ quoꝝ deus venter est:⁊ glo
ria in cōfusione coꝝ qui terrena sapiunt. hec
ibi. ¶ Secundo etiā probo ratione intentio-
nis q̄ scilꝫ quilibet verus xp̄ianus teneꝭ ho-
die precipue cordialiter cōpati dño Iesu xp̄o
crucifixo ⁊ morienti. Fundamentū rōnis po
nit phus p̄mo Politicoꝝ di. Debemꝰ sim-
pliciter vti rebus ad id propter qd̄ date sunt
a sapientissimo datore. patet hec regula. Si
eniz papa cōstitueret aliquē in ep̄um dando
ei illud beneficiū ut precipue habeat diligen
tem curā animaꝝ:nequaq̄₃ liceret ei postmo
dū exercere artē militarē seu armoꝝ:⁊ huius
modi: q2 si sic faceret vtiq₃ illo beneficio euz
priuaret. Naz beneficiū mereꝭ perdere qui
illo abutiꝭ. Sic expresse habeꝭ tex. 22.q. 5.ca.
de forma.circa finē. Et extra de ex.p̄la.c.gra
uem. Itē.xi.q.3.c.priuilegiū. Et extra de pri-
uilegijs.c.tuaꝝ.⁊.c.ut priuilegia. Quo p̄sup-
posito:peto o xp̄iane quare hodie dei filiꝰ vo
luit flagellari ⁊ crucifigi. Et certuz est q̄ hoc
ideo fecit nō tantū ut nos seu xp̄ianos salua
ret:sed insuꝑ ut xp̄iani q̄̄tuz possunt imiten
tur euz:quia ut diciꝭ extra de elec.c. significa
sti.⁊.2.questi.j.capi. deus oīpotens. Ois xp̄i
actio nostra fuit instructio. Vlteriꝰ peto q̄re
deus o xp̄iane dedit tibi cor intellectuale et
rationale:⁊ clarū est q̄ ideo tibi dedit ut si-
bi sempꝑ ⁊ p̄cipue hodie offeras illud per cō
passionē. Ideo ꝓuer.21.illud petit di. Fili pre
be mihi cor tuū: peto insuꝑ cū deus posset fa
cere te nasci de iudeo ⁊ iudea: de pagano et
pagana:⁊ de turcho ⁊ turcha:de saraceno et
saracena:cur singłariter te nasci voluit in xp̄i
anismo de xp̄iano ⁊ xp̄iana:⁊ te ꝑ sacramen
tū baptismi facere xp̄ianum. Et certuz est q̄
ideo deus pater ex precipua charitate ⁊ gra
tia te voluit esse xp̄ianum: ut ꝑ charitatez et
cōpassionez iugiter ⁊ precipue hodie xp̄₃ eiꝰ
filiū crucifixū in corde portares. Peto prete
rea cur tibi deꝰ pr̄ seu quo fine oculos dede-
rit. Et certū ē q̄ iō dedit ut lachrymerꝭ mor
tē q̄̄tū possibile est vnigeniti filij sui crucifixi
dicēte in p̄sona dei patris Hiere. ꝓpheta.c.
sexto. Filia ppl'i mei accingere cilicio ⁊ con-
spernere cinere:⁊ luctū fac tibi vnigeniti.scilꝫ
mei planctū amarū:hoc eniz faciebat ꝓphe-
ta Dauid qñ ps̄.41. dicebat. Fuerunt mihi

lachrymę mee panes dic ac nocte.d.d.mihi
co.v.e.d.t. Quasi diceret: preuideo cũ in cru-
ce moriturũ: ꝛ subiungit hec recordatus sum
ꝛ effudi animã meã ꝛc. hoc idez preuidendo
Hiere.9.c.dicebat.quis dabit ca. meo aquã
his oibus premissis si de⁹ pater filiũ voluit
crucifigi: ut ad cõpassionẽ quẽlibet induceret
ꝛ insup quẽlibet fecit xpianũ vt ei pbeat cor
suũ per cõpassionẽ: ꝛ insup oculos dedit hoc
fine ut quisqz lachrymet mortẽ vnigeniti sui
concludo ꝙ de necessitate salutis est ut qsqz
iugiter ꝛ precipue hodie amplectat filiũ dei
crucifixũ in corde ꝛ vulneratũ per cõpassio-
nẽ. Quod si aliquis nõ fecerit cũ ingrat⁹ exi
stat ꝛ cõtra intentionẽ ꝛ volũtatẽ dei patris
faciat: vtiqz ab ipso grauiter punietur. Propte
rea ipse saluator Lu.12.dicebat. Seruus qui
scit voluntatẽ dñi sui ꝛ non facit plagis va-
pulabit multis. Et Beda sup verba Math.
18. Reddit vsqz ad minimũ quadrantẽ. ait.
Tot singulares penas sustinebit qlibet infi-
delis xpian⁹ pro ingratitudine sua quot sin-
gulares penas xps pro ipso tulit.hec ille. O
igit xpiana aia cõpatere queso filio dei mo-
rienti ꝛ flagellato: ꝛ cordialiter lachrymare
ne p ingratitudine tua tot penas habere me
rearis qn potius dicas cũ sanctissimo Job.
23.c. Vestigia eius vz passionis xpi secutus
est pes meus.mã.n.custodiui ꝛ nõ declinaui
ab ea a mandatis labioꝝ eius non recessi: et
in sinu meo abscõdi verba oris illius.hec ibi
Dicasqz cũ Ezechia rege.4. Re.18. Adhesit
dño id est crucifixo cor meũ ꝛ non recessit a
vestigiis eius feciqz oia mandata ei⁹ que pre
cepit. ¶ Tertio etiã probo ratione acqsitiõis
ꝙ quisqz xpianus tenet de necessitate salu-
tis tristiciã ꝛ cõpassionẽ in corde suo habere
de morte sui saluatoris. Fundamentũ rõnis
ponit phs.3. Phisicoꝝ di. Generatio vni⁹
est corruptio alteri⁹: ꝛ ecõuerso. Sup q̃ ver-
ba Tho.ait. Ad generationẽ ꝛ susceptionez
nobilioris forme p prius requirit corruptio
prioris forme.patet hec regula quadruplici-
ter. Primo nataraliter sic. Si eniz lignum
debet accipere formã ignis nobiliorẽ quoli-
bet ligno: necesse est ut forma prior ligni cor-
rũpatur. Similiter si granũ debet generare
plura grana viua: oportet ꝙ prius corrũpat
ꝛ moriat dicente saluatore Joã.12. Nisi gra
nũ frumẽti cadens in terra mortuũ fuerit.i.
s.m.si aũt.m.f.m.fructũ af. Et apo.j.Cori.15.
ait. Insipiens quod tu seminas nõ viuificat
nisi prius moriat. Scdo patet hec regula di
sciplinabiliter seu intellectualr. Nã videm⁹
ꝙ in discipulis seu in sciẽtiis intellectualib⁹:
nõ põt qs pficere seu ad nobilitatẽ pfectio-
nis eaꝝ deuenire: nisi prius sustineat maxi-
mos labores atqz sudores.dicẽte Salomõe
Eccles pmo. Dedi cor meũ ut scirẽ pruden-
tiã atqz sapiaz: ꝛ cognoui ꝙ i his quoqz eẽt
labor ꝛ afflictio spũs: eo ꝙ in multa sapiẽtia
multa sit indignatio: ꝛ q addit sapiaz addit
ꝛ laborẽ.hec ibi. Tertio pz hec regula mora-
liter. Nã videm⁹ ꝙ in virtutib⁹ moralib⁹ nul
lus venit ad eaꝝ habit⁹ q valde est delectabi
lis: nisi pus grauat⁹ fuit labore maxio ꝛ dif-
cultate in acqrẽdo ipm habitũ. Nã gulosus
seu luxuriosus q sunt in his hituati: nequaq̃
acqrere pñt habitũ abstinẽtie seu pudicitie:
nisi cũ magna difficultate. Quarto hoc idẽ
pz artificialr. Nã vas vile put est ferrũ me-
tallũ ꝛ hmõi: nõ recipiũt nobiliorẽ formã ni
si prior fuerit corrupta. Silr mercator paup
anteq̃ pueniat ad magnũ thesauꝝ: necesse ẽ
ꝙ die noctuqz valde insudet ꝛ laboret. Quo
psupposito: cũ in xpo fuerint duo vz mortifi
catio ꝛ glificatio: necesse fuit ꝙ añ acqsitionẽ
glie corpis ei⁹ corp⁹ ipz pus fuerit verberib⁹
attritũ ꝛ etiã mortificatũ. Qd si sic ẽ ergo i-
possibile ẽ ꝙ aliqs vnq̃ xpianus pticipet de
gloria xpi nisi pus in hac vita fuerit pticeps
mortis ꝛ passionis sue recipiẽdo.s.ipsam xpi
passionẽ in corde suo saltẽ p cõpassionẽ. pro
pterea pau.2.Coꝝ.j.di. Si socij passionũ estis
eritis ꝛ cõsolationũ. Et alibi di. Si cõpatia-
mur ꝛ cõregnabim⁹. Qd ↄfirmãs Hiero.
sup verba Lu.vl. Nõne oportuit pati xpum
et ita intrare in gloriam suam ait. Si xpum
deũ ꝛ regẽ regũ oportuit pati ut intraret in
gliaz suã: q̃to magis oz nos pati ꝛ cõpati: ut
intrem⁹ in gliaz alienã: hec ille. Que oia con
cludẽs saluator Joan.16.ait. Amẽ amẽ dico
vobis: qr plorabitis ꝛ flebitis vos.s.passionẽ
meã: mund⁹ autẽ gaudebit: vos vero cõtri-
stamini: sed tristicia vestra cõuertet in gau-
diũ. Mulier cũ parit tristiciã habet qr venit
hora ei⁹: cũ autẽ peperit puerũ iã non memi
nit pssure propter gaudiũ: qr natus est hõ in
mundũ. Et vos igit nũc quidem tristiciam
habetis: sed iterum videbo vos.s.dum fuero
glorificatus ꝛ gaudebit cor vestrum ꝛ gau-
dium vestrum nemo tollet a vobis. hec ille.

Ecce igitur aia q̄ nunq̄ mereberis cuz xp̄o glorificari nisi pri⁹ in hac vita didiceris cordialiter cū tuo dn̄o crucifigi. Et bene de hoc ratione͂ ponit Bona. in tertio di. q̄ cū omne meritū xp̄ianorū simpliciter ꝓcedat a merito passionis xp̄i: tanto magis vel minus de merito eterne glorie quisq̄ȝ xp̄ianus poterit accipere: q̄to magis vel minus in corde suo recepit per cōpassioneȝ amarissimas penas ipsius christi. Propterea legitur q̄ apparēs christus sancto Alberto dixit: q̄ octo erāt ei magis grata q̄ȝ cetera q̄ fieri possent in hac vita ab hūana creatura. Vnū illorū fuit qr dixit scito fili mi Alberte q̄ si quis solaȝ lachrimā effudit propter amorē passionis mee hoc mihi est gratius quā si post hanc vitam fundēt tot lachrimas amore meo quot sunt gutte aque maris: ꝛ lachrimā effundenti dabo premiū quod excedit omnia simul bona presentis vite: que sunt erunt ꝛ vnq̄ȝ fuerunt q̄ si sola lachrima amore passionis xp̄i emissa tantū premiū promereť: q̄tuȝ premiū acq res O anima xp̄iana: que nō solū lachrimā vnam: sed plures lachrimas amore dulcissimi Jesu hodie effundes? ¶ Quarto etiaȝ ꝓbo ratione trāsformationis: q̄ quisq̄ȝ verus xp̄ian⁹ xp̄um diligens teneť hodie eius passionem in corde per cōpassionem sentire et lachrimari. Fundamentū rationis ponit Dionisius libro de di. no. di. Amor est quidā vis transformatiua copulās amantē in amatuȝ seu in similitudinē amati. patet hec regula. Nam ponať q̄ hic sint duo veri amici: clarum est q̄ si vni accidit aliquid tristabile seu delectabile: statim alius trāsformať quasi in tristiciā seu delectationē candē: quia si moriť ei filius cum illo tristať de eius morte: si vero nasciť ei filius: cum eo delectať de eius natiuitate. Propterea phus. 9. Ethicorum ait. Amicus se habet in oibus ad amicū tanq̄ȝ ad seipsum: eo q̄ amicus est alter ego. Si autem accideret q̄ non doleret cū dolente: vel gauderet cuȝ gaudente: ꝑfecto talis cuȝ non esset in similitudinē sui amici trāsformatus: nequaq̄ȝ dicend⁹ esset verus amicus sed falsus ꝛ fictus. Quo p̄supposito: q̄ verus amicus trasformať in similitudinē sui amati: ecce anima q̄ dn̄s Jesus hodie ꝓ te moriť flagellať atq̄ȝ crucifigiť. Aut igiť cordialiter per cōpassionē cōflagellaris ꝛ morieris: ꝛ sic cuȝ vere diligis: cum eius similitudinē in te suscipias. Aut ei nō compateris: nec de morte eius doles ꝛ lachrimaris. Et sic cuȝ nequaq̄ȝ vere sed ficte diligis: cū in eius similitudinē non trāsformeris. Nam ſm Grego. in omelia penth. Probatio dilectionis exhibitio est operis. Amor dei nunq̄ȝ est ociosus. operať enim magna si est: si autē operari renuit amor nō est. hec ille. Et Joan. 3. dicitur. Filioli non diligam⁹ lingua neq̄ȝ verbo sed opere ꝛ veritate. heu infelix aia quomō xp̄m diligis: si dn̄ videns cū hodie morientē ꝛ totum a capite ad pedes sanguinolentū ꝛ pro eius amore nec vnā lachrimā fundis. Certe si cum veraciter diligeres: sicut fas esset infinitas lachrimas emittēs. O dn̄e Jesu quō te diligit aia que lachrimať mortē mariti filij fratris patris atq̄ȝ sororis. Immo que lachrimať mortē vel perditionē alicuius pecunie equi: asini: seu galline: ꝛ huiusmōi. nec tamen in morte tua ꝛ passione solā lachrimaȝ effundis? An nō nobilior es tu in infinitum quolibȝ patre: filio: fratre: vxore: pecunia: eqs asinis: gallina: ꝛ huiusmōi? clarū est q̄ sic: ergo tanto magis diligendus ꝛ in morte tua es lachrimādus: quāto magis predicta superas in omni valore ꝛ bonitate. ¶ Quito hoc ideȝ probo ratione gratificationis. Fundamentū rationis ponit Seneca libro de bn̄ficijs di. Quicūq̄ȝ equiualēs ꝓ bn̄ficio nō rependit: vitiū ingratitudinis incurrit. patȝ hec regula. Nā videmus q̄ si quis paup recepit aliqđ beneficiū seu seruus a dn̄o pluries exponit ut sit gratus vitā suā pro illo ꝛ sanguinē fundit. Hoc idē etiā faciunt canes irratōnabiles. Quo p̄supposito: considera anima ad hoc ut sis grata: an hodie cordialiter debeas flere mortē ꝛ passionē dn̄i tui. Naȝ ipse xp̄us prout ponūt doc. ꝛ scriptura. 7. victi⁹ amore salutꝭ tue voluit flere ꝛ lachrymari Prio qdē ꝓ te fleuit amare ꝛ lachrimatus est dicēs Jesus qn̄ exiuit de vtero mr̄is seu virginis gl'iose. ꝑpter qđ Salomō in p̄sona dn̄i Jesu Sapień. 7. ait. Primā vocē similē alijs emisit plorans. Ecce O anima xp̄iana primū gaudiū ꝛ primā leticiā quā infantul⁹ Jesus totus quidē innocens ꝛ imaculatus pro te suscepit dū fuit natus. Si tamē quere res cur puulus Jesus tunc sic fleret amare Respōdeo q̄ nō propter originalē culpam quā nō cōtraxerat sicut cōmuniter ceteri faciunt. Sed quia aia illius pueri cōiuncta cuȝ

Quotiens fleuit xp̄s iesus

diuinitate clare videbat oia peccata hoiuꝫ p̄
terita. p̄sētia ⁊ futura: Jdō propt̄ hoc flebat qꝛ
p̄uidebat ꝙ in etate. 33. annoꝝ crucifigēdus
erat vt p̄ri suo satisfaceret ꝓ peccatis supra-
dictis. Jdō poterat dicere inocētissim⁹ Jesus
O aia dura. o aia obstinata. o aia impia. ecce
ꝙ puulus crūs pro te lachrymas acerbas ⁊
amaras fūdo ⁊ tu adulta ⁊ supba dedignaris
amore meo solā lachrymā effūdē. ¶ Scdo
etiā o aia pro te amare fleuit ⁊ lachrymatus
est. d. Jesus in circūcisione. qꝛ eni dominus
nr̄ vt dr̄ Mat. 5. nō venerat legē soluere sed
adimplere. Jdcirco cū eēt preceptū legis q̄
omnes masculi octaua die circūciderent vo
luit ⁊ ipse circūcidi. vn̄ Luc. 2. dr̄. postq̄ ipleti
sunt dies octo vt circūcideretur. p. v. est. n. ei⁹
Jesus. Cū ergo tēplo inciderentur eius tener
rime ⁊ delicatissime carnes qs dubitat ꝙ cū
sanguie egrediēte nō simul funderet puulus
Jesus ēt amaras lachrymas: pie credendū
ē ꝙ vltra hoc q̄si sentiret dolores mortis. Si
igit̄ dn̄s Jesus in octo dieb⁹ voluit lachry-
mas ⁊ sanguinē pro te effūdere: eris o aia ho
die ingrata ꝙ saltē vel vnā lachrymā nō ef-
fūdas amore suo. ¶ Tertio ēt o aia ꝓ te ama
re fleuit ⁊ lachrymat⁹ ē Jesus i deserto. Cuꝫ
eni vt habetur Mat. 4. ibi steterit. 40. dieb⁹
⁊. 40. noctib⁹ sine aliquo cibo ⁊ potu māli pie
credēdū est s̄m doc. ꝙ tunc tēporis quasi die
noctuqꝫ fleuerit peccata nr̄a. Si igit̄ Jesus.
40. diebus ⁊ noctib⁹ pro te voluit flere: valde
apparebis ingrata aia si saltem hodie p ho-
rā vel per partē hore amore suo non fleueris
¶ Quarto ēt o aia ꝓ te amare fleuit ⁊ lachry
matus ē Jesus in resuretiōe lazari. Cū eniꝫ
vt habet̄ Jo. ii. Lazar⁹ frat̄ Marie ⁊ Mar
the mortu⁹ eēt ⁊ q̄triduan⁹ in monumēto ad
p̄ces soroꝝ iuit. d. Jesus ad monumētū ⁊ ibi
tria nobilissima signa fecit dū eū suscitare vel
let. Primo eniꝫ vt ibi dr̄ infremuit dentib⁹
Secundo lachrymat⁹ ē. Tertio post lachry-
mas vocem terribilē emisit di. Lazare veni
foras. Si Jesū peteres o aia q̄re hec tria si-
gna super Lazaro fetido fecisti. R̄ndet Aug.
i ei⁹ p̄sona ꝙ nō fleuit propter mortē Lazari
⁊ fetorē sed simplicit̄ propter spiritualē mortē
animaꝝ nostraꝝ ⁊ pp fetorē peccatoꝝ nostro
rū vt puta Fornicationum Adulteriorū So-
domie: ⁊ huiusmodi. O infelix anima si xp̄s
fleuit fetorem peccatoruꝫ tuoruꝫ: nunq̄d pote
ris cōtinere ꝙ hodie non lachrymeris dum

videbis innumerabiles guttas preciosissimi
sanguis sui a capite ad pedes fluentes in tra
¶ Quinto isup o aia ꝓ te amar̄ fleuit ⁊ lachry
matus est. d. Jesus dn̄ica preterita duꝫ Hye
rusalem ingrederetur. Sicut eni dicitur Lu.
19. Cum appropinquaret Jesus Hyerusalē
videns ciuitatem fleuit super eam di. Quid
si cognouisses ⁊ tu. duplici eniꝫ ex cā tunc fle
uit Jesus. Primo fleuit perditionē aiarum
que per hyerusalem interp̄tantur: p̄uidebat
eniꝫ ꝙ hyerusalē q̄ erat pulcherrima ciuitas
p Titū ⁊ Vespesianū debebat oio prosterni:
ita vt lapis super lapidē non relinqueretur. p
pterea dicebat populo sibi obuiaꝫ venienti.
Quia si cognouisses ⁊ tu: quasi diceret. O
hyerusalē si videres quod video ⁊ intelligeres
qd̄ intelligo: videlicet non tantum destructio
nem ciuitatis tue p Titū ⁊ vespesianū inimi
cos tuos. Sed insuper perditionem ⁊ ꝓster
nationē aiaꝝ i ciuitate existentiū per demo-
nes inimicos vestros ad infernum deducen
darum: mecum profecto amarissime fleres.
¶ Scdo insuper fleuit miseriā glorie huma
ne cui⁹ finis luct⁹ est. Sic enim dicit salomō
ꝓuer. 14. Risus dolore miscebitur ⁊ extre-
ma gaudij luctus occupat. Jdō Job. 30. c. dice
bat. versa est in luctum cithara mea ⁊ orga-
nū meum in vocem flentium. Potest igitur
pie credere anima ꝙ ponēs tunc Jesus ma
nus ad oculos instāter plangebat. ppl̄s vero
⁊ apostoli quasi de hoc mirantes dicebant
Cur plangit iste bonus homo cū magis gau
dere debeat: videns totam simul ciuitatē cuꝫ
tāto triūpho sibi obuiā aduenisse. Jpse autē
si non voce saltē corde poterat cū Boetio re
pōdere. Nō eniꝫ qd̄ ante oculos situ ē suffi-
cit intueri. sed reꝝ exitus sēper prudentia me
titur. Ecce poterat dicē. O ppl̄e iudaice noli
mirari si lachrymas fundo pro honore queꝫ
exhibes mihi: qꝛ honor iste vertet̄ cito i vitupe
riū meū. Ecce ꝙ me honoratis nūc cū p̄so-
nis ꝓprijs dū p̄sonaliter obuiā mihi veni-
stis ⁊ in hyerusalē me introduxistis: sꝫ heu p̄
uideo ꝙ feria. 6. proxime futura oēs de ciuita-
te hyerusalē nō eq̄tando sꝫ crucē portādo me
cōtumeliose eicietis: ⁊ insup crucifigetis. Ec
ce insuper ꝙ me honoratis cū verbis laudis
dū me saluatorē deuꝫ ⁊ regē appellatis. Sal
uatoreꝫ quidē dum clamatis. Osanna quod
interpretatur salua nos. Deum quoqꝫ dum
clamatis. Benedictus qui venit in nomine

domini.i.tanq̄ȝ habens rē ⁊ nomē veri dei.
Regē etiaȝ cuȝ subiungitis. Rex hysrael.ſȝ
heu preuideo ꝙ feria.6.sequēti amplius mul
tiplicabit ignominia mea:qꝛ qui dixistis O
sanna postea clamabitis.Mathe.27.sanguis
eius super nos ⁊ super filios nostros. Item
qui dixistis.benedictꝰ qui.v.in no.do. postea
clamabitꝭ oēs. Crucifige crucifige eū.Insup
qui dixistis rex hysrael:postea clamabitis nō
habemꝰ regē nisi Cesarē.Ecce ꝙ me honora
tis cuȝ operibus virtuosis dum sciditis ra
mos oliuarū ⁊ palmaruȝ ⁊ flores ⁊ folia pro
sternitis invia:sed Heu preuideo ꝙ palme
conuertentur in virgas ⁊ flagella ⁊ rami oli-
uarum conuertētur in crucē.Flores conuer
tentur in spineaȝ coronā.Folia vero conuer
tentur in clauos.Ecce deniqȝ ꝙ me honora-
tis cuȝ rebus vestris duȝ.f.cuȝ reuerentia ex
uitis vos vestimenta vestra ⁊ ea prosternitis
sub pedibus meis ⁊ sub pedibus aselli me fe
rentis.Sed heu preuideo quia feria.6. sequē
ti auferetis a me vestimenta mea ⁊ sortem
mittetis super ea.De his omnibꝰ q̄ venient
super me prophetauit Isa.52.c.Ecce iquit in
telliget seruus meus ⁊ exaltabitur in populis
eleuabitur ⁊ sublimis erit valde.Sed sic ob
stupuerunt super euȝ multi sic inglorius erit
inter viros aspectus eius. hec ille. ecce po-
pule causas mei flectus.Si igitur christus o
anima fleuit per cōpassionē dispersioneȝ tuā
cur tu hodie per compassionem non defles
passionē suaȝ.¶ Sexto.ēt o aia pro te amare
fleuit ⁊ lachrymatus est dn̄s Jesus in die Jo
uis sancta cum esset in mensa cum apostolis
Sic enim dicit glo.super verba.Jo.13.Jesus
autem infremuit ⁊ turbatus est spiritu.Dum
sic fleret interrogatus a discipulis cur sic fle-
ret respondit.Amē dico vobis qꝛ vnus ve-
strum me traditurus est.Quasi diceret non
plango mortem meam sed peccatum tradito
ris.vbi Augu.dicit ꝙ christus non soluȝ Ju
de sed omnium traditorum tunc planxit pec
cata.o Jesu quot traditores sunt in mundo.
An non traditores sunt illi qui in baptismo
dant fidem tibi semp̄ seruire ⁊ postmodū cū
ctis diebus vite sue dyabolo inimico tuo ad
herent ⁊ seruiunt.o traditores chrystiani: si
Chrystus fleuit peccata vestra:ergo ⁊ vos ho
die deflete passionē suā.¶ Septimo deniqȝ
o anima pro te amare fleuit ⁊ lachrymatus ē
Jesus dum esset in ligno crucis.vnde ad he

bre.5.dicitur.Cum clamore valido ⁊ lachry
mis in diebus mortis sue exauditus est pro
sua reuerentia.vbi ⁊ glo.dicit ꝙ tūc fleuit qn̄
luc.23.dixit.Pater ignosce illis qꝛ nesciunt.
quid faciunt.tunc eni accepit omneȝ poten-
tiam omnes vires atqȝ omnem virtutem vo
cis sue ⁊ cum lachrymis clamauit q̄ȝtum po
tuit.O mi pater eterne o pater omnipotens
o pater misericordiaꝝ.Recōmitto tibi popu
lum meuȝ cōmendo tibi meas animas recō
mendo tibi chrystianos meos vt eis misere
aris.Et tunc credendum est ꝙ lacrymas fun
deret vsqȝ ad terraȝ.Ecce igitur deuota ani-
ma exquo septies pro te dominus amare fle
uit:profecto ingratissima eris si saltem hodie
semel pro amore suo non lachrymaberis.
Ex predictis igitur quinqȝ rationibus patet
qualiter quisqȝ verus chrystianꝰ tenetur ho-
die lachrymare passionem domini. Jesu.
Tertio etiam probo similitudinibus tribus
ꝙ scilicet quisqȝ verus chrystianus tenetur
homine in corde suo per compassionem susci
pere penas dolores ⁊ mortem sui saluatoris
¶ Prima similitudo cuȝ sit naturalis talis
est.Consuetudo enim est vt videmus ⁊ expe-
rientia docet ꝙ quando moritur vnꝰ magnꝰ
Rex seu dn̄s potens sapiens iustus clemens
⁊ totus bonus.totum regnum suum: omnes
sui barones nobiles atqȝ familia ingentes
lachrymas fundunt: ⁊ vltra hoc nigris ob-
scuris atqȝ lachrymosis se induunt vestimē-
tis.reiectis a se omnibus vestibꝰ vanis atqȝ
delicatis.hoc idē fit quādo vnꝰ bonus pater
familias qui bene rexit ⁊ gubernauit familiā
suaȝ moritur:qꝛ tūc omnis familia simul cū
filijs ⁊ filiabus amare suspirat ⁊ lachrymatur
Ecce anima ꝙ hodie est dies illa in qua rex
regū ⁊ dn̄s dominātiū qui sua potentia cun
cta de nihilo creauit suaqȝ bonitate ⁊ sapien
tia oia regit ordinat ⁊ disponit mortuus est:
⁊ tu nunqd poteris te cōtinere quin lachry-
meris? Certe qui hodie non lachrymatur
christi mortē ⁊ passionē: ostendit profecto ꝙ
nō ē de familia christi.¶ Secūda similitudo
habetur de ecclesia que hodie propter chry-
sti sponsi sui morteȝ singulariter facit tria ple
na pietate ⁊ dolore. Primo facit denudare
⁊ spoliare omnia altaria ornamētis suis. Se
cundo non vult ꝙ sonentur campane qua-
rum sonus est causatiuus leticie. Tertio non
vult ꝙ missa hodie habeat aliquod princi-

piũ medium ⁊ finem. Non eniʒ dicitur cõ
fessio ⁊ introitus nec insuper hodie conse-
cratur nec insuper in fine dicitur vt moris ē
Benedicamus domino. Pretermitto ꝙ fa-
cit tenebras in nocte ⁊ officium tribus diebꝰ
⁊ insuper ꝙ tabule ꝓ cāpanis percutiuntur
Que omnia ideo facit. vt hodie sine quasi
vllo principio medio ⁊ fine quisqʒ christianꝰ
inducatur ad flendum mortem domini sui.
¶ Tertia similitudo est Hyero. super verba
Zacha. 7. Posuerūt cor suuʒ sicut adaman-
tem dicentis. Adamas est lapis durissimus
⁊ in tantum durus vt omnia metalla confri
gat ipse vero a nullo ꝯfringatur. vnde ⁊ a gre
cis indomabilis dicitur. Et si tamen duris-
simus sit hircino tamen sanguine frangibi-
lis est. Cor auteʒ ipsius obstinati quod ⁊ car
neum est: ipso adamāte durius est quia a nul
lo frangi potest nec etiam chrysti sanguine
emolliri. hec ille. Si igitur sanguis hyrci con
terit durissimum lapidem: nunquid sanguis
chrysti hodie decurrentis in terraʒ tante po-
terit esse virtutis ꝙ conterat corda carnea
chrystianoruʒ vt etiā illa conuertat in habun
dantias lachrymaruʒ. Ex predictis etiam tri
bus similitudinibus pʒ ꝙ quisqʒ verus chri
stianus debet hodie cõpati chrysto Jesu mo
rienti: ⁊ pro eius amore acriter lachrymari.
¶ Quarto deniqʒ probo exemplis ꝙ quisqʒ
verus chrystianꝰ debet hodie cordialiter fle-
re ⁊ lachrymari mortem ⁊ passioneʒ saluato
ris sui. ¶ Primum exēplū habemus de san
ctis angelis. Rem stupendam narrabo vo-
bis: legi in quodaʒ lib. quod intitulatur Oro
logiuʒ sapientie cuius auctori apparuit qui-
dam angelus qui hec sibi reuelauit: Angelus
igitur ille sibi apparens in oratiōe dixit. Sci
to frater mi ꝙ quando saluator chrystus pla
gatus in cruce pendebat: multi angeli de pa-
radiso egressi sunt ⁊ corpora humana susce-
perunt: stātesqʒ iuxta crucē fortiť lachrymati
sunt. Quod ideo factuʒ fuit vt impleretur pro
phetia Jere. 33. dicentis. Angeli pacis amare
flebunt. Exemplo igitur angelorum quisqʒ
chrystianus debet hodie singulariter affligi
⁊ mortem domini Jesu lachrymari. ¶ Se-
cundum exempluʒ habemus de sanctis apo
stolis qui lʒ ex timore passionis tēpore a chry
sto se separauerint: tamen morteʒ domini sui
amarissime flebāt. ¶ De quibus cantat eccle
sia. Tristes erant apľi de nece sui domini
⁊c. Fleuit tamen precipue Petrus de quo.
Mathe. 26. dicitur egressus foras petrus fle
uit amare. Et de quo dicit Inno. Quod con
tinue portabat secum sudariuʒ vsqʒ ad mor-
teʒ: ⁊ si millies in die recordatus fuisset passio
nis chrysti ⁊ negationis eius millies lachry-
mari cogebatur. hoc idem cogita de reliquis
apostolis. Sed inter ceteros omnes amariꝰ
fleuisse creditur Joannes qui iugiter cū vir-
gine chrystuʒ vsqʒ ad morteʒ cõmitatus fuit
De paulo quid dicam qui licet chrystū mor
talē non viderit: tamen post chrysti ascensio
nē quasi iugiter eiꝰ mortē ⁊ crucē in corde
portauit. propter qꝺ ad galla. 2. dicebat chry-
sto crucifixus sum cruci viuo auteʒ iam non
ego viuit vero in me chrystus: ꝙ autē nūc vi
uo in carne i fide viuo filij dei qui dilexit me
⁊ tradidit semetipsū ꝓpter me. hec ibi. Et ad
galla. 6. ait. Mihi aūt absit gloriari nisi in
c. d. n. Jesu chrysti per queʒ mihi mū. c. est et
ego mundo: ergo exēplo sanctoꝝ apostoloruʒ
plāge ⁊ tu anima amare hodie mortē tui sal
uatoris. ¶ Tertiuʒ exēpluʒ habemꝰ de sāctis
martyribus qui propter chrystuʒ non tantū
lachrymas sʒ sanguineʒ propriuʒ effuderunt
De quibus cantat ecclesia viri sancti glorio-
suʒ sanguinem fuderunt pro domino amaue
runt chrystuʒ in vita sua immitati sunt eum
in morte sua: pretermitto constantiaʒ sancti
Jacobi intercisi cui cū membrati oia mēbra
vsqʒ penes cor precisa fuissent gaudēs dice
bat. O domine Jesu pro me crucifixe vtinaʒ
haberē alia mille corpa quoniaʒ oia illa amo
re tuo exponerē morti precidēda. ¶ Quartū
exēpluʒ habemus de sacris virginibꝰ q̄ oēs
q̄ƺtum fas fuit mortē chrysti fleuerunt: ⁊ plu
res ex eis pro eius amore sanguinē ⁊ vitam
perdiderunt. Respice queso virginē Cateri-
nam que spreto regno suo spretisqʒ minis et
verberibus carnificum: tandem sanguinem
capitis abscissione pro ipso chrysto fudit. hoc
idem dicas de beata. Agata. Agnete. Lu-
cia Cecilia ceterisqʒ virginibus. ¶ Quintuʒ
exemplum habemus de sāctis confessoribus
qui omnes quantuʒ fas fuit chrysti mortem
lachrymati sunt: sed inter ceteros fuit beatus
př nř Frāciscꝰ q vt habeť i eiꝰ legēda adeo fle
uit passionē xpi ꝙ effectꝰ q̄si cecꝰ oculorū lu
mē perdiderat: cui cū medicꝰ diceret. Si vis
sanari oportet ꝙ a lachrymis te contineas.
Respondit potius paratus sum mille ocu-

los perdere si tot haberem q̃z cessare plangere mortem saluatoris mei. O mirabilis amor Francisci ad dominum suum. Quid plura propter imensam compassionem quã habuit ad passionem chrysti: meruit a dño ꝓ prijs plagis stigmatizari. Pro inde Aposto. in eius persona ad gal. 6. ait. De cetero nemo mihi molest⁹ sit. c. n. stig. do. Jesu. in cor. m. p. Ecclesia de ipso cãtat Celorum candor ⁊c. dic totũ si placet. Exẽplo ergo sãctorum cõfessorum quisq; debet hodie christi mortem plangere. ¶ Sextũ exẽplũ hẽmus de diuersis generibus hereticorũ. Nã ad sanctũ sepulchrũ stãt octo diuersa genera hereticorum diuersas linguas habentiũ: adeo q̄ nullus intelligit aliũ ⁊ sunt oẽs religiosi facientes diuersa offitia ⁊ maximas penitentias: omnesq; hñt aliquã heresim preter fratres ordinis nostri qui proprie habitant penes sanctũ sepulchrũ ⁊ de ipso custodiã hẽnt. Et p̄mi qdẽ dicũt greci qui habitãt vbi xp̄s appuit Magdalene i mõz ortulani. Scdi dicũtur Sorgij ⁊ hi habitant vbi christus positus fuit in Cruce. Tertij dicuntur Endiani ⁊ hi habitant vbi christus apparuit Petro lachrymanti. Quarti dicũtur Soriani ⁊ hi habitant vbi christus fuit spoliatus. Quinti dicuntur. Nestoriani ⁊ hi habitant quasi penes fratres nostros. Sexti dicũtur Abbassiti ⁊ hi habitant vbi christus cecidit cum cruce. Septimi dicuntur Jacopite ⁊ hi habitant vbi christus fuit depositus de cruce. Octaui dicũtur Maroniti ⁊ hi sũt magis conformes fidei nr̃e q̃z omnes alie secte hi oẽs supradicti per totũ annũ dicunt offitium ⁊ sepius lachrymantur christi mortem precipue tamen in die veneris sãcta pectora tondũt nihil comedũt: ⁊ quasi iugiter lachrymantur. Si ergo predicti heretici sic plorant passionem christi: q̃z magis quisq; verus christian⁹ eandẽ mortẽ dz lachrymari. ¶ Septimum exẽplum habemus de reb⁹ insensibilib⁹: que hodie suo modo morti christi compassionem ostenderunt. Cum eni christ⁹ in cruce moreretur: statim vt dicitur luc. 23. Sol obscuratus est ⁊ tenebre facte sũt in vni. ter. ⁊ velũ tẽpli corruit ⁊ petre scisse sũt ⁊ mõumẽta seu sepulchra apta sũt vt habet Mat. 27. ⁊ de solis obscuritate. et apoc. 6. dr̃. Sol fact⁹ ẽ niger tanq̃z saccus cilicinus que oia cõtra naturã hoc fecerunt vt creaturas ratioales ⁊ p̄cipue christianos ad cõpaciendũ christo crucifixo inducerẽt. Et certe bene dura immo maledicta erunt illa corda christianorum que hodie non flectentur ad plangendum mortem christi: exquo durissime petre propter ei⁹ cõpassionẽ scisse sunt. ¶ Octauum deniq; exẽplum habemus de gloriosa virgine que etiã fleuit christi mortem. nonne si esset vna domina vidua que vnicum haberet filium bonum pulchrum sapientem ⁊ iuuenem: ⁊ fili⁹ iuste crucifigeretur amarissime fleret. Certum est q̄ sic multo magis fleuit hodie virgo Maria que vidua remansit: quoniam Joseph maritus eius vt credit̃ ante christi mortem mortuus erat. Precipue fleuit dũ hodie vidit vnicum filium suum sapientissimũ pulcherrimum ⁊ optimum in etate florida. 33. annorum sic vituperabiliter mori ⁊ crucifigi. Extende te ad practicam in omnibus supradictis vt vis quam relinquo breuitatis causa. Exemplo tamen virginis quelibet precipue mulier debet propter eius amorem christi mortem lachrymari. Et adeo fuerunt eius lachryme efficaces q̄ etiam nunc pro vt retulerunt mihi fratres nostri qui viderunt: apparent adhuc in petris fixe in Hyerusalem ⁊ etiam in aliquo quodam lapide qui translatus est in ciuitate Constantinopolitana. Ex predictis igitur auctoritatibus rationib⁹ similitudinibus atq; exemplis audisti anima christiana primum misterium passionis christi quod dicitur mysterium necessitatis. In quo clare videre potuisti quomodo nullus poterit dici vere christianus nisi hodie in corde suo susceperit penas dolores atq; angustias sui saluatoris.

De secundo misterio sacratissime passionis christi quod dicitur misterium acerbitatis.

s Ecundum insuper misterium de sacratissima christi passione contemplãdum dicitur mysteriũ acerbitatis post q̃z vidisti fidelis anima necessitatem passionis xp̄i. i. q̃liter vnusquisq; fidelis chrystianus tenetur cõpati christo morienti: nũc habeo tibi ostendere maximam acerbitatem ipsius mortis ⁊ passionis christi: vt ex hoc magis inducaris ad flendum ipsam christi mortem ⁊ passionem. Accipe igitur conclusionaliter q̄ christi mors ⁊ passio adeo fuit grauis amara ⁊ acerba q̄ grauior fuit amarior ⁊ acerbior omni simul morte atq; passione omnium simul martyrum beatorum. Et profecto si cõ

parentur mortes ⁊ passiones omnium simul martyrum licet fuerint acerbissime ⁊ grauissime morti ⁊ passioni domini Jesu christi: quedã certe non tormenta sed refrigeria apparebunt. Et licet omnia genera passionũ seu omne gen⁹ mortis nõ susceperit chrystus in corpore suo: suscepit tamen nõ tantum equalentiam sed quasi in infinitum superequiualentiam omnes penas mortis vel predictarũ passionũ ipoꝝ martyrũ. Quod autẽ chrysti mors ⁊ passio fuerit per se grauior acerbior amarior dolorosior atq̃ crudelior omni simul morte atq̃ passione beatorum martyrum nec nõ ⁊ sacratissimarũ virginũ tripliciter probo. Primo auctoritatib⁹. Secundo rationibus. Tertio distinctione. ¶ Primo probo auctoritatibus. Nã Jere. in chrysti persona treñ. i. hoc asserit di. O vos omnes qui transitis per viã. a. ⁊. vi. si est dolor sicut do. meus. glo. similis. non est inuent⁹ dolor nec inuenietur. Anselmus insuper libro. cur de⁹ homo. c. 4. ait. Quelibȝ parua lesio etiam facta in corpore chrysti peior ⁊ damnabilior fuit q̃ȝ esset destructio totius mundi: ⁊ q̃ȝ esset lesio quantũcunq̃ magna vel mors inflicta passibili cuilibet creature. hec ille. Deniq̃ glo. Ambro. super verba ꝓphete. O ẽs fluctus tuos induxisti super me. sic ait. cum triplex fuerit in chrysto substantia videlicet; carnalis spiritualis ⁊ diuina: q̃ȝuis diuina substantia non sit passa passa est tamen substantia corporis ⁊ substantia inferior anime super omnem passibilẽ passionẽ. ¶ Secundo hoc idẽ probo duplici ratione. Primo ratione nobilitatis. Secundo ratione personalitatis. ¶ Primo ratione nobilitatis. ꝙ passio chrysti ⁊ mors fuit acerbissima super omnẽ mortem ⁊ passionem ipsorum martyrum seu aliarum personarum. Fundamentum rationis ponit phylo. li. de sensu ⁊ sensato. di. Nobiliores potentie sunt magis apprehensiue ꝓ priorum ⁊ oppositorum contrariorum. patet hec regula. Cum enim oculus sit nobilior potentia manu: manus vero sit delicatior calcaneo: hinc est ꝙ eadem percussio equaliter facta in predictis: grauiorem incõparabiliter penã ⁊ dolorem exhibebit oculo q̃ȝ manui vł calcaneo. Quo presupposito videlicet ꝙ quãto potentia vel cõplexio est nobilior tanto passio doloris est in ea accerbior certum est ꝙ chrystus habuit nobilissimam cõplexionem super omnes humanas creaturas. Nã nobilitas complexionis respõdet nobilitati anime. Cũ igitur chrystus habuerit nobilissimã animã concluditur necessario ꝙ etiam habuit in sua; morte ⁊ passiõe maximã super omnes dolores afflictionem. ⁊ confirma istã rationem sic. Certũ est enim vt dicit phs lib. de sensu ⁊ sensato. ꝙ omnis pena est principaliter in tactu. Quod sic patet: q̃ quando ꝑsona habet vnum menbrum freneticum vel indormitatum: non sentit quasi nihil vł modicum puncturas i eo factas: ⁊ propterea habentes tactum nobiliorẽ magis sunt passibiles. Quo concesso ꝙ quanto sensus tactus ẽ viuatior tanto dolor est acutior: propter quod in illis menbris in quibus magis viget sensus tactus est dolor acutissimus: clarum ẽ ꝙ christus habuit sensum tactus super omnes creaturas viuacissimum: pro eo ꝙ corpus ei⁹ fuit nobilissimũ q̃ virtute spiritus sancti fuit formatum: ⁊ illa que fiũt inmediate a deo sũt nobiliora meliora ⁊ perfectiora. Sicut pȝ de vino facto in nuptijs: vt habetur Jo. z. qđ si sic est ꝙ chrystus habuit sensum tactus viuacissimum super omnes respectu corporis nobilissimi. concluditur per cõsequens ꝙ dolor eius sensibilis fuit acutissimus ⁊ grauissimus super omnes dolores ;mundi. Et ideo quisq̃ verus fidelis tanto magis debet moueri ad eius compassionẽ quanto conspicit corpus illud nobilissimum per spiritus sancti operationem conceptum maiorẽ sensisse penã ⁊ passionem. ¶ Secundo etiam probo ratione personalitatis ꝙ quelibet etiam minima lesio vel percussio facta in corpore chrysti est grauior omne simul passione ⁊ morte omnium sanctorum martyrum. Et pro fundamento rationis in forma questionis quero vtrum chrystus fuit deus ⁊ homo ⁊ ꝑ cõsequens vna tantum persona ⁊ non plures Ad quod breuiter respondet Seraphycus Bonauen. in. 3. di. 7. ar. i. q. i. in corpore. q. d. ꝙ sic. Cum queritur inquit de hac locutiõe deus est homo ⁊ econuerso. vtrum sit vera predicatio. Respondeo dicendum ꝙ ſm catholicam veritatem absq̃ dubio necesse est concedere hominem eẽ deum ⁊ deum esse hominem pro eo ꝙ due nature sunt ibi vnite simul in vnam personam: que autem in vno supposito vniuntur necessario de se inuicem predicãtur. Si accipiantur concrete propter illam

maximam philoso. qua dicitur. Quecunqꝫ vni ꝛ eidem sunt inter se sunt eadē;per quā etiam fundari habet virtus silogismi expositorij quod probat philosophus in libro priorum. Ea que dicuntur de vno ꝛ eodem predicari de se inuicem. Si igitur vnus ē chrystus qui est deus ꝛ homo:necessario oportet concludere deum esse hominem:ꝛ hominem esse deum. Est tamen in hoc cum sit predicatio deus est homo singularis modus predicandi. Non enim est talis predicatio per essentiam nec per causam nec per inherentiam sꝫ est predicatio per vnionem. Ideo enim homo predicatur de deo quia vnitur ei in vnitate persone. Et quoniam hec vnio est singularis non est mirum si singularem modum erigit predicandi. Et p hoc patet ꝙ talis ꝑdicatio non reducitur ad alios modos predicādi co suetos:habet tamen in se veritatem sicut ostendunt rationes ad hanc partem inducte. Et hoc quidem cōmuniter fatentur omnes doc.theologie:ꝛ insuper hoc attestantur sanctorum auctoritates.vnde Athanasius in simbo.ait. Sicͭ aīa ratiōal' ꝛ caro vnꝰ ē hō: ita deꝰ ꝛ hō vnꝰ ē xp̄s.h Bo.verbal'r. Nō asserēs ēt Alex.3.ex̄ de here.ca.cū xp̄s ait. Cū xp̄s ꝑfectꝰ deꝰ sit ꝛ ꝑfectꝰ hō:mādamꝰ sub anatema te ne quis de cetero dicere audeat chrystum non esse aliquid ꝭm ꝙ homo:quia sicut chrystus verus est deus ita verꝰ est homo.ex anima rationali ꝛ humana carne subsistens.hec ibi. Idem asserit Centurio Mathe.15.dicēs. Vere hic homo filius dei erat.quod confirmans insuper Ber.lib.5.ad Eugenium ait. Tantam ꝛ tam expressā vniōis vim in se prefert ea persona quā deus ꝛ homo vnꝰ ē chrystus:vt si duo de se predices:non erres. Hec Augu. Et in Ench.ait.vtraqꝫ substantia diuina ꝛ humana:filius ē vnicus dei patris. Rationem de hoc assignat Bonauen.vbi supra ad ptē affirmatiuā dicēs. Mediuꝫ ingt quod optime iungit extrema ad vtrunqꝫ extremorum comparatur ꝭm habitudinem subiciendi ꝛ predicandi. Si ergo chrystus perfectus est mediator dei ꝛ hominum vel inter deum ꝛ hominem vt dicitur prime thimo.2. Et ad hebre.12.ergo deus ꝛ homo talem habent habitudinem respectu eiusdem. Sed q̄ talem habent habitudinem respectu eiusdeꝫ dicuntur necessario de se inuicem:ergo homo predicatur de deo ꝛ deus de homine.hec ibi

verbalit. Alexan.autē in tertia parte sūme.i q.vtruꝫ deus sit homo ꝛ econuerso.hoc ideꝫ confirmat quod Bo. Et vlterius in.q.vbi q̄rit vtrum christus ꝭm ꝙ homo sit persona. Respondet in corpore.q.di.ꝙ non.cū.n. ingt persona dicat quasi ꝑ se vnum sonās:dico ꝙ chrystꝰ ꝭm ꝙ hō non est persona.est tamen īdiuiduuꝫ.vnde si queritur vtrū chrystus ꝭm ꝙ hō sit quis:si hoc nomē qs supponit generaliter sb̄am generalem hoc dicere:si supponat indiuiduum:dico ꝙ est quis:si vero supponatur sb̄am singularem non aliquando digniori cōiunctā sed distinctaꝫ ꝙ est persona: dico ꝙ ꝭm ꝙ homo hoc mō non est quis.h. Alexan.verbaliter.his oibꝰ premissis seu hoc supposito ꝙ christꝰ deus ꝛ homo est tm̄ vna ꝑsona:ponat nūc casus ꝙ fiat vna ꝑcussio vł lesio in corpe xp̄i certū est ꝙ nō potest fieri illa lesio quin fiat in persona diuina: que cum sit in infinitum melior ꝛ nobilior omnibus humanis personis: necesse est omnino propter hoc concludere ꝙ grauior est illa lesio ꝑ se quaꝫ simul esse possent omnes lesiones vł percussure que vnquam fieri possent in omnibus humanis corporibus: qꝛ sicut prediximus non potest tangi vel ledi corpus chrysti quin tangatur vel ledat persona diuina. Quod cōfirmans Aug.ꝑut recitat. Mag.i.3.di.21.ca. Recedēte.vero ait. Quicqd passus est homo non potest dici non passus deus:qꝛ deꝰ erat homo Quomō pōt dicere non te passum iniuriā si vestis tua cōscindant q̄uis vestis tua nō sit tu:Multo magis ergo quicqd patitur caro vnita verbo potest dici pati deus lꝫ verbum nec corrumpi nec mori potuerit.hec Augustinus.ibi. Si igitur o fidelis anima tam ḡuis fuit sola ꝛ minia ꝑcussio ꝑ iudeos.i chri isti corpe facta: q̄ꝫto magis credis ꝙ fuerit simł ḡuiores inūerabiles ꝑcussiōes q̄ cū alapis spinis ꝛ flagellis facte sūt i ciꝰ corpe b̄ndicto? Certe vt dr̄. Isa.i. A plāta pedis vsqꝫ ad verticē n̄ erat i eō sanitas Et Isa.53:dr vidimꝰ eū q̄si leprosuꝫ o ꝑdicator sup his fortissimis fūdamentis q̄ tibi feci potes te extēdere egregie per practicā inducēdo populū ad lachrymas pro vt vis. Ex predictis igitur duabus rationibus etiam patet qualiter passio christi vere ꝛ realiter fuit acerbissima sup omnes passiones oium hominū mūdi. ¶ Tertio hoc idē probo duabus distinctionibus. Prima distinctio est Alex.de alex.in tertia pte sūme in tra

ctatu vbi agit de q̃titate passionis christi di
centis. Cū querit an dolor christi fuerit ma
ximus super oēs dolores. Respōdeo distin-
guēdo ſm Damascenuȝ nām i christo ⁊ etiā
ratione. Si eni dolor chrysti cōsideret ſȝ nāȝ
maxim⁹ fuit dolor super oēs. Nā magnus ē
dolor qui ē cōtra naturaȝ pacientis: maior q
magis est cōtra nām pacientis vel etiā ꝯtra
voluntatē. Maior igitur fuit dolor i xp̄o quia
magis fuit cōtra naturā pacientis quā in ce-
teris. vnde cum corp⁹ etiā fuerit optime cōple
xionis super omnes ⁊ optime cōueniens aie
aia maxime doluit in eius flagellatione et
separatione q̃ȝ dolere possent oēs alie anime
Si vero cōsideretur maior dolor ſm ꝙ dici
tur cōtra voluntatē pacientis hoc est duplicit
Nā est voluntas naturalis ⁊ est voluntas ra
tiōis vel rōnalis. ¶ Primo mō fuit maxim⁹
dolor in xp̄o. ¶ Secundo mō non fuit dolor
in xp̄o: qꝛ nunq̃ȝ fuit martir qui tm̄ informa-
t⁹ charitate desideraret mori ⁊ hoc fuit meri
tū passionis. Si autē obijceres. passio q̄ ma-
gis hȝ sibi cōiunctā delectationē mior ē cete
ris: ⁊ q̄ maxime cōiuncta ē delectationi mini
ma est: sȝ cū xp̄s semꝑ frueret diuinitate: ergo
minimā vr̄ habuisse passionem inter marty-
res. Rn̄deo ⁊ dico ꝙ delectatio fuit in volun
tate vt est ratio. passio vero in voluntate vt ē
natura. ⁊ ideo nō ex eadem parte fuit delecta
tio ⁊ passio. vnde oportuit ꝙ in vna ꝑte habe
ret summum gaudiū vt voluntarie ⁊ ex charita
te impleret passionē: ⁊ ex alia parte maximuȝ
haberet suꝑ oēs dolorē ⁊ hoc vult Damasce
nus cū loquit de passionibus ſm naturam
hec Alex. verbalr. Aliā dist. ponit seraphyc⁹
Bo. in. 3. di. 16. ar. 1. q. 2. in corpe. qōis di. Cum
q̄rit vtꝝ in xp̄o fuit dolor suꝑ oēs acerbissi-
m⁹. Rn̄deo ꝙ dolor passionis xp̄i inter cete-
ros dolores ⁊ passiones fuit acerbissim⁹: et
hoc pȝ si illa ꝯsiderentur q̄ doloris passioneȝ
acerbiorē reddūt. h āt sunt tria. s. cā passionis
Mod⁹ paciēdi: ⁊ cōditio pacientis. Si ꝯside
ret cā ob quā xp̄s passus ē fuit in eo doloris
afflictō magna: n̄ eni patiebatur ꝓ culpa ꝓp̄a
imo ꝑ aliena: nō ꝓ amicis tm̄ sȝ etiā ꝓ inimi
cis: ⁊ ēt ꝓ his quos videbat ingratos. Si aūt
ꝯsideret modus paciēdi fuit i eo passio dolo-
ris acerbior: tū ꝑꝑ generalitatē: qꝛ in oib⁹ mē
bris affligebat: tū ēt ꝑꝑ cōtinuitatē: qꝛ suspēdiū
ei⁹ cōtinuabat ⁊ claui adeo affligebāt pēdētē
sic afflixerūt qn̄ man⁹ ei⁹ ⁊ pedes ꝯfodiebāt
in qb⁹ maxia erat afflictio ꝑꝑ neruos ⁊ mus-
culos ibidē cōcurrētes: in qb⁹ p̄cipue viget sē
sus. Si vero ꝯsideret q̄litas siue cōditio paci
entis maxia vtiqȝ erat afflictio ꝑꝑ maxiaȝ cō-
plexiōis eq̄litatē ⁊ ꝑꝑ sēsus viuacitatē. vn̄ qꝛ
nullus potuit ei adeq̄ri nec i eq̄litate cōplexio
nis nec i viuacitate sensus. Idcirco dolor il-
li⁹ oiuȝ doloꝝ fuit acutissim⁹ ⁊ maxim⁹ ⁊ iō
dei grās q̄ȝtas possum⁹ referam⁹: si quo mō
donet nobis vt tā ḡuit paciēti cōpaciamur. h
Bo. verbalr. Ex p̄dictis igit auctib⁹ rōnib⁹
atqȝ distictiōib⁹ vidisti aia xp̄iana scd̄ȝ miste
riū passionis xp̄i qd̄ dr̄ misteriū acerbitatis
i quo clare itellexisti ꝙ xp̄i passio fuit grauior
acerbior ⁊ amarior atqȝ dolorosior oīm simꝉ
morte ⁊ passione btōꝝ martyꝝ: ꝑꝑ qd̄ tanto
magis teneris ei ꝯpati: q̄ȝto magis sup̄dcām
passionē ꝓ amore salutis tue passus ē.

De tertio misterio sacratissime passionis xp̄i
quod dr̄ mysterium spetialitatis.

Tertiū deniqȝ mysteriū ꝺ sacratissima
xp̄i passione ꝯtēplandū dr̄ mysterium
spālitatis. Postq̄ȝ itellexisti aia duota
necessitatē ⁊ acerbitatē passionis tui saluato
ris hēo tibi nūc oñdere spetialr q̄t ⁊ q fuerint
dolores illi acerbissimi q adeo ip̄m xp̄m an
gustiauerūt ꝙ ip̄m crudelit mori cogerūt. hos
tm̄ dolores xp̄i acutissimos. o tu euāgelice p̄e
dicator cā ꝓlixitatꝭ euitāde tibi breuit decla-
rabo: ⁊ ēt tu breuit transcurrē poteris p̄dican
do: qꝛ sic ſm platonē i thimeo. Subiectis bn̄
dispositis stati ⁊ sine retardatiōe forma ipri
mit: sic facilit poteris iducē ⁊ quasi cogē ppl̄ȝ
ad lachrymādū: exquo sufficienī auditores ꝑ
duo mysteria p̄cedētia ad fletuȝ ⁊ lachrymas
fuerūt dispositi. Accipe igit o fidelis aia vt ha
būdāti⁹ ad lachrymas iducaris ꝓ eius passi
one ceteris omissis pro nūc septē spāles acer
bissimos atqȝ acutissimos dolores quos xp̄s
hodie ꝓ amore tuo atqȝ salute sustinere di-
gnat⁹ ē. Quorū p̄m⁹ dr̄ dolor satisfactiōis.
Scd̄s dr̄ dolor sepatiōis. Terti⁹ dr̄ dolor
flagellatiōis. Quart⁹ dr̄ dolor cōfusiōis.
Quit⁹ dr̄ dolor cōculcatiōis. Sext⁹ dr̄ dolor
abbreuiatiōis. Septim⁹ dr̄ dolor mortificati
onis. ¶ Prim⁹ igit dolor acerbissim⁹ amarissi
mus atqȝ acutissimus quē hodie ꝓ te o po-
pule chrystiane sustinuit dn̄s Jesus dr̄ dolor
satisfactiōis. ꝓ quo dclarādo sciēdū ē ꝙ i xp̄o
fuit triplex diuersa sb̄a. ¶ Prima fuit diui-
na: ⁊ hec hodie nec fuit passa nec pati potuit

vnde Aug. prout recitat Marchus in tertio di. 2j. c. recedente. ait. Si quis dixerit aut crediderit dei filium passū anathema sit hec ille ¶ Secunda fuit corporalis ꝛ hec vt inferius declarabitur acerbum dolorem passa est.
¶ Tertia fuit specialis que nihil est aliud ꝙ̃ eius anima ꝛ h̄ ſm ptē inferiorez grauissimū dolorē passa ē: ꝛ adeo dolor mētis christi fuit grauis ꝙ minimus dolor excessit incomparabiliter oēs dolores sui corporis: ꝛ h̄ dolor mentalis xp̄i tantus fuit in eius aīa pp offensiōes ꝯ p̄rem suū celestē factas. Nā preuidit anima xp̄i benedicta ab instāti creatiōis sue in vtero vrginali: et vnione cū diuino verbo omnia peccata hominum tam preterita quā presentia ꝛ futura. Et hoc ideo fuit quia respiciens in verbo in quo omnia relucent tan quā in speculo quodam: habuit cognitionem omnium rerum preteritarum presentium ꝛ futurarum. Quoniam igitur omnia peccata preterita presentia ꝛ futura erant contra honorem vel inoffensionem sui patris celestis: ꝛ etiam contra animaruz salutez. Jdeo vt pa tri celesti pro eius offensis satisfaceret qui ne quāq̃ volebat peccatum aliquod dimittere impunitum ꝛ insuper a morte ad eternam vi tam animas reuocaret: voluit nimia deuict⁹ charitate in se ꝛ in anima sua tot singulares dolores suscipere quot singularia fuerant pec cata cōmissa seu in posteruz cōmittenda. Et tantū insuper pro qualibet culpa dolorem in anima sustinuit: q̃ntum grauis erat sui patris iniuria. Et quia celestis pater infinite erat bo nitatis. Jccirco culpa contra eum cōmissa: erat infinita: ꝛ per consequens christus vt pa tri satisfaceret pro qualibet iniuria singulari ter infinitum dolorem voluit sustinere. Et si dolor vnius culpe tantus fuit ꝙ in infinitum excederet hominum omnium penas: cogita queso anima quāta fuerit pena anime christi que pro peccatis innumerabilibus innumerabiles in se suscepit penas. Proinde de multitudine peccatorum videlꝫ cordis oris ꝛ operis que homines comittunt propha dicit. Di numerabo eos. s. hominum defectus: ꝛ super erenam multiplicabuntur. Et ꝙ christus in anima ꝛ corde suo hodie tot penas dolores ꝛ vulnera susceperit quot sunt vel fuerunt omnia peccata hominuꝫ preterita presentia ꝛ futura: siue sint peccata cōdis siue oris siue ope ris quadrupl'r probo. Primo auctoritate Secundo ratione. Tertio similitudine. Quarto significatione. ¶ Primo probo auctoritate ꝙ christus hodie satisfecit patri suscipiens in se singulariter tot penas quot fuerunt peccata hominum preterita presentia ꝛ futura. Vnde Jsa. 53. c. dicit. Vere langores nostros ipse tulit ꝛ dolores nostros ipse portauit: ꝛ nos reputauimus eum quasi leprosū ꝛ percussū a deo ꝛ humiliatum: ipse autē vulneratus est propter iniquitates nostras attritus est propter scelera nostra. Disciplina pacis nostre super eū cuius liuore sanati sumus omnes nos quasi oues errauimus: vnusquisq̨ in viā suā declinauit: ꝛ posuit dn̄s in eo iniqtem omnium nostruꝫ. h̄ ibi. propterea Mat. 26. apostolis in orto existētibus dicebat. Tristis est anima mea vsq̨ ad mortem vbi etiā glosa dicit tantam tristitiā in anima suscepit christus: quātam peccati malitiam homines cōmiserunt. ¶ Secundo hoc idem probo vnica ratione videlicet equalificationis. Fundamentum rationis ponit philosophus. 5. ethicoruꝫ di. Pena taxatur in opere iustitie ſm quantitatem culpe. Quo concesso certum est ꝙ culpa tanto est grauior quāto ꝑsona contra quam ꝯmittitur est nobilior prout expresse habetur. 22. q. 2. c. monet. Jtem. 12. q. 2. c. gloria. Jtem. 27. q. j. c. nuptiarū. Et extra de sen. exco. c. illorū. Sed clarum est ꝙ nobilitas patris celestis cōtra quē culpe cōmittuntur est infinita: ergo oportuit hodie christum tot penas pati quot peccata homines cōmiserant ꝛ cōmisuri erāt: ꝛ precipue cum pater celestis vt dr̄ Job. 24. nihil inultū pati volebat: ꝛ insuper quia ipse christus cum esset deus ꝛ hō ꝛ per consequens virtutis infinite soluꝫ satisfacere poterat. Quod totū confirmās Moyses deutero. 25. dicebat. Scd̄m mēsuraꝫ delicti erit ꝛ plagarū modus. Cogita igitur hec o fidelis anima. quot penas hodie sagittas ꝛ vulnera ī corde suo christ⁹ suscepit. ¶ Tertio hoc idem probo similitudine. s. ꝙ christus vt patri satisfaceret in se suscepit omnes penas peccatis nostris debitas. Naꝫ ponatur ꝙ eēt filius sūmi regis vel imperatoris q videret dilectum patrem suum a vilissimis ribaldis per lutuꝫ ꝛ stercus per capillos ꝛ barbam cōtumeliose trahi: ꝛ pugnis ꝛ calcibus os ꝛ faciem eius contundi: quanta credis q̄so amaritudine repleretur: vtiq̨ tanta quantum diligeret eum: ꝛ quanta in eo vulnera sa

eta fuissent. Nõ si sic faceret talis filius. multo perfectius hoc facit christus cum excederet in charitate omnes filios hominũ. O igitur quãtos dolores: q̃ntas sagittas: q̃ntas penas: quantasq; amaritudines hodie domine iesu vt patri satisfaceres ⁊ nos redimeres in corde tuo suscepisti. ¶ Quarto deniq; ꝓbo significatione. ꝙ scilicet christus hodie in corde suo inumerabiles ⁊ infinitas penas pro nobis ribaldis ⁊ peccatoribus suscepit. Naz philosophus. scdo priorum dicit. Signum est propositio demõstratiua faciẽs fidem ⁊ per signa corporis nobis nota silogizamus inquit dispositiones anime nobis ignotas. Quod sic patet. Nam per sudores ⁊ signa que apparent ab extra in corpore infirmi iudicat sapiens medicus de infirmitatibus que intrinsecus latent. Hoc modo quisq; christianus potest iudicare quot hodie christus intrinsecus in corde pro peccatis nostris inmensas suscepit penas dum conspicit christum ab extra per corpus emittere inmensum sudorem seu inmensas guttas sanguinis. Cum enim vt habẽ Mat. 26. christus ter in orto ab apostolis separatus orasset di. Pater mi si possibile est transeat a me calix iste. Stati vt dicitur luc. 22. Factus est sudor eius sicut gutte sãguinis decurrentis in terram. Qui vtiq; sudor sanguineus per genas oculos ⁊ totũ christi corpus egrediens: vtiq; significabat maximas penas sui cordis quas pro peccatis nostris tollerabat. Et licet sensualitas propter timorem mortis iminentis sic dissolueretur: tñ rõ faciebat sic corpus in sanguinem dissolui propter satisfactionem peccatorum nostrorum. Proinde Bernar. in sermone de mirãdis beneficijs humane redemptionis. qui incipit Iesũ nazarenum. sic ait. Angustias tui cordis domine iesu certissime idicabat sudor ille sanguineus pro nobis effusus: qui orationis tempore abũdãter de carne tua sanctissima decurrebat in terram: Vt igitur amoris erga te ⁊ gratitudinis stimulos habeam9 veram ⁊ naturalem carnis infirmitatem his indicijs i te expressisti quibus doceremur: q2 vere langores nostros portasti ⁊ non absq; sensu doloris vt quidam existimant passionũ sentes percurristi. h ille. Adde ꝙ licz magnas penas susciperet pro peccatis proximorũ maxime tamen dolorem suscipiebat inmensum pro iniurijs ⁊ blasphemijs: quas videbat fieri debere contra matrem suaz: precipue quia videbat ꝙ aliqui eã appellarent meretricem aliqui figerent gladios in pectore: ⁊ in oculos hymaginis eius et huiusmodi. Ex predictis auctoritate ratione similitudine atq; significatione vidisti anima primum dolorez acerbissimuz tui saluatoris. In quo etiam lachrymas sanguinis ꝓ te effudit: vt ex hoc ⁊ tu saltem pro ipso lachrymas aquarum effundas qui dicitur dolor offensionis.

s Ecundus insuper dolor acerbissim9 amarissimus atq; acutissimus quez hodie suscepit christus: dicitur dolor separationis. Inmẽsum quidem dolorez vltra predictum christus suscepit: quãdo a dulcissima matre sua se propter nos saluandos separauit. Sicut eni dicũt deuoti tractatores ⁊ cõtemplatores dominice passionis: dulcissimus dei fili9 die mercurij trãsacta postq̃ cenauit cũ matre sua dulcissima in domo marthe ⁊ Marie eadez sequenti nocte iugiter cũ ipsa vigilauit. Cui singulariter totum cursum ⁊ misterium sue mortis ⁊ passionis aperte reuelauit. Dicere nanq; potuit. O amantissima mater o virgo benedicta q2 sequenti mane recessurus sum a te ⁊ velut agnus inocẽs ⁊ imaculatus propter humani generis salutem a iudeis sum mortem ⁊ crucifixionez crudeliter susceptur9. Decreui vltra mẽtales penas meas tibi omnes futuros dolores mei corporis pandere. Qui vtiq; quasi infiniti ⁊ inumerabiles erunt. Scis enim esse de me ꝓphetatum Isay. primo. ꝙ a planta pedis vsq; ad verticem non debet in corpore meo eẽ sanitas. hoc iccirco tibi statui reuelare vt cũ ea videris constantius te munire possis armis paciẽtie atq; cõstantie. vides igitur o intemerata mater vt a vertice incipiaz hos capillos meos pulcherrimos ⁊ nazerenos quos ferrum non tetigit quiq; veluti fila auri apparent certe crastina die ab ipsis perfidis ⁊ iniquis iudeis per modum triciarum in palatio Cayphe ⁊ Pilati tota nocte trahentur ⁊ sic quasi omnes euellentur que euulsio tãtos generabit i capite meo dolores quot capilli de ipso extrahentur. Et sic extractio vnius capilli propter delicantiam ⁊ teneritudinem capitis mei generabit in me inextimabilez dolorem: quantus ergo erit dolor meus quasi de omnium extractione: cum hoc videris habeas queso pacientiam. Vides insuper O

amarissima mater caput meuȝ delicatissimū
nūc esse sine vllo vulnere ⁊ pena:sed heu me
crastina die videbis ipsum mille spinis ma-
rinis perforatum: ita vt cerebrum de eo egre
diatur. Et insuper videbis ipsum vulneratuȝ
cum arundinis ⁊ baculis. Et si sola spina ⁊
soli baculi ictus quasi infinitam penam da-
bit in corde ⁊ capite meo: q̄ȝto magis tot spi-
ne totqȝ baculorum percussiones. Cum hoc
videbis patientiam habeto queso. ¶ Vides
etiā nunc dulcissima mater aures meas que
audire solent angelorum cantus sine vlla pe
na esse: sed heu crastina die audient iugi-
ter a iudeis crucifige crucifige hic est malefa-
ctor ⁊ populiqȝ seductor. ¶ Vides ēt mater
nunc oculos meos letos esse claros ⁊ imacu
latos:sed heu cras videbis eos a iudeis ve-
latos languentes lachrymosos ⁊ clausos in
morte:ita vt te amplius videre neq̄ant. ¶ Vi
des etiam nunc virgo benedicta genas ⁊ ma
xillas meas imaculatas esse ⁊ sine pena sed
heu cras suscipient quasi alapas infinitas ⁊
luto sputoqȝ putrido iudeoruȝ penitus defor
mabuntur:cuȝ hec videris habeas patientiā
queso. ¶ Vides insuper os meum omni dul
cedine plenuȝ:sed heu cras aceto ⁊ felle ama
rissimo replebit. ¶ Vides nūc spatulas ⁊ hu-
meros meos nihil habere pene:sed heu por-
tabunt cras super se grauissimam crucem ꝑ
pter quam vt videbis cadam in terra. ¶ Vi
des nunc brachia ⁊ manus meas sine pena
esse:sed heu cras brachia extensa erunt in cru
ce manusqȝ eidem cruci magnis ⁊ crudelibꝰ
clauis transfixe. ¶ Vides nunc pedes meos
⁊ dextrum latus sine vllo dolore esse:sed heu
cras videbis latus perforatū lancea:pedesqȝ
magnis clauis cruci affixos. ¶ Vides insuꝑ
barbam meam integraȝ esse:sed heu cras vi
debis eam fere totam depilatam. ¶ Vides
nunc totum corpus meum sanum esse: sed
heu cras videbis eum ſm Bernar. sex milli
bus sex centis ⁊.66. plagis ad colūnam vul-
neratum. Quid plura? O mater dulcissima
hodie me vides viuuȝ: sed heu cras me vide
bis in cruce capite inclinato ex nimio dolore
defunctum. Cum hec omnia videris queso
patientiam habeas. Que simul omnia cum
diceret mater audiēs lugēs lachrymas emit
tebat. Que lachryme erant tot gladij tot ia-
cula tot enses totqȝ nouacula seu rasorij cor
penetrantes ipsius christi ⁊ sagittantes. Qui
bus dictis mater pijssima dolore gladiata q̄
si loqui non valens:extendit brachia sua su-
per colum filij sui:⁊ stringens eum semimor
tua cecidit. Que amplexatio ⁊ si dulcis vide
retur tamē fuit amarior christo omnibꝰ pas-
sionibs presentis vite. Quoniam tunc vidit
christus ꝙ anima virgis suscipiebat in seipsa
omnes dolores suos.i.in anima sua ⁊ iō chri
stus tunc reaccepit omnes dolores matris
per compassionem. Reuersa tandem postmo
dum in se dicebat. O dulcissime filij vt quid
te concepi infelix ⁊ dolorosa mater. Ex quo
sic crudeliter flagellari debes ⁊ mori. Si fieri
potest rogo te hanc sententiam reuoces:tunc
christus cum iam mane factum esset humi-
liter genuflexit ante matreȝ petens ab ea be-
nedictionem ⁊ di. Quod sic fieri necesse erat
Tunc mr̄ ingemiscens dixit heu fili mi. Que
vnquam mater esset que filium benediceret
eiqȝ licētiā daret vt iret ad furchas ⁊ suspen
dium. Cui filius. Dilectissima mater quoniā
sic a patre meo diffinituȝ est de duobus vnū
elige. Aut benedic me vt crucifigi vadā ⁊ sic
humanum genus saluabitur:de quo nullus
per sex milia ⁊ sex centum ānos potuit para-
disi portam ingredi pro peccato primi paren
tis. Aut si non vis ꝙ crucifigar propter hoc
totum humanū genus dānabitur. Cui virgo
o fili mi quoniā nimis diligo salutem huma
ni populi iccirco ſm rationem licet nō ſȝ sen
sualitateȝ contenta sum ꝙ moriaris ⁊ crucifi
garis. Et si haberem mille filios:tibi similes
omnes illos vellē crucifigi vt vel sic hūanuȝ
genus saluaretur. Quid plura? Ecce ꝙ ego si
necesse est etiam tecum pro humani generis
salute parata sum crucifigi. O charitas imen
sa. O amor ineffabilis o dilectio incompara-
bilis virginis gloriose circa nos. Quis est iste
o virgo tam ribaldus.⁊ infelix qui te non di-
ligat? Quis est qui te de cetero amplius blas
femare presumat? His dictis extensis bra-
chijs benedixit filium in omnibus membris
suis a capite ad pedes ⁊ similiter omnia eius
membra non sine maximo profluuio lachri-
marum dulciter osculata est. Sentientes aūt
Martha ⁊ Maria atqȝ apostoli magnos sin
gultus christi ⁊ virginis gloriose venerūt ad
eos. Et prostrata magdalēa dicebat. O Ma
gister bone quid est hoc quo vis ire. An ne-
scis quia iudei consiliū fecerunt vt te occidāt
Ecce si vadis in ierusalem crucifigent te iu-

dei. A noli queso ire propter amorem meum
⁊ propter amorem dulcissime matris tue: sed
hic sta ad faciendum pasca nobiscū. Cui chri
stus. O filia benedicta magdalena ardentez
amorem tui cordis video: sed non sapis que
pro salute humani generis necessaria sūt: sci
to igitur ꝙ me oportet comedere pasca in ie-
rusalem ex precepto patris ⁊ ibi omnia que
de me scripta sunt adimplere vnum tantum
a te peto ꝙ plus solito meam dulcissimā ma
trem habeas cōmendatam: ⁊ ei cum sit pau
percula amore mei subuenias. Non eni tibi
ingratus existā. quibus dictis videns ꝙ non
proficeret prostrata cuz maximis lachrymis
pedes domini Jesu perstringēs osculata est
⁊ petens benedictionem a christo eam bene-
dixit. Hoc idem fecit Martha alieqz Ma-
rie totumqz collegium apostolorū. Post hec
cum postularet mater Martha ⁊ Maria vt
eis concederet ꝙ secum irēt in ierusalem re-
nuit omnino di. solum apostoli mei si volūt
mecum venire possunt. Qui omnes dixerūt
eamus ⁊ moriamur cuz eo. Tunc benedicēs
matri cum solis apostolis recessit dimittens
tamen cor suuz in pectore matris sue: qꝛ ſm
Bernar. anima plus est vbi amat ꝗ̄ vbi ani
mat. Virgo autem ꝗ̄diu poterat videre fi-
lium post eum lachrymosa ⁊ lamentabili vo
ce clamabat di. O fili mi. o amor me⁹. o spes
mea vnica. o refugium meum. O gaudium
anime me. o dulce refrigerium corporis mei
quo vadis? Que omnia verba audiens fili⁹
penetrabant animam suam: ⁊ erant tot sagit
te eius intima sagittantes: seu tot rasorij cor
eius dulcissimum radentes. Ex predictis om
nibus vidisti anima scōz dolorē acerbissimū
tui saluatoris: quem habuit ex eius separatio
ne a sua matre benedicta: qui dictus fuit do
lor separationis.

t Ertius insuper dolor acerbissimus
amarissimus atqz acutissim⁹ quē ho-
die pro hūani generis salute christus suscepit
dicitur dolor flagellationis. vltra predictos
dolores inmensum dolorem etiam christus
habuit dum crudeliter flagellatus fuit: trib⁹
enim vicibus o fidelis anima pro te christus
flagellatus fuit seu triplex fuit christi flagel-
latio. Prima crudelis fuit. Secūda cru
delior. Tertia crudellissima. ¶ Prima igi
tur flagellatio crudelis quam christus susti-
nuit facta fuit ei dum duceretur ab orto vsqz
ad domum Anne. postquā enim christus a
matre discessit ⁊ in ierusalem deuenit: ⁊ ibi i
cena simul cum apostolis pascalem agnum
comedit: pedes discipulorum lauit: corpus ⁊
sanguinez suum eisdem apostolis dedit: eisqz
sermonem post cenam ſm Joannē plenum
charitate fecit: postꝗ̄ eoruz dispersionem fu-
turam eis predixit: postꝗ̄ ortum trans torrē-
tem cedron ingressus ter patrez exorauit. Et
in tertia oratione angelum de celo cum con-
fortantem habuit. Ecce ꝙ traditor Judas cū
magno exercitu armatorum in orto aduenit
ipsumqz christuz osculatus est ⁊ salutauit di.
Aue rabi: ⁊ cum ipsum christum Judas salu
tasset ⁊ christus ipse dixisset. Quem queritis
illiqz omnes clamassent iesum nazarenum:
statim vt dicitur Joānis. 18. Omnes retror-
sum ceciderunt in terram. post quod factum
cum christus sponte in eorum manibus pro-
pter salutem nostram se ponere volens dixis
set: dixi vobis qꝛ ego sum. Si ergo me queri-
tis sinite hos abire: statim post restitutam au
riculam seruo pontificis quam ei Petrus
absciderat. Cohors vt dicitur Joan. 18. ⁊ tri-
bunus ⁊ ministri iudeoruz comprehenderūt
ipsum iesum ⁊ ligauerunt eū ⁊ adduxerunt eū
primum ad domuz Anne qui erat socer Cay
phe qui Cayphas pōtifex erat āni illius. Dū
autem duceretur ligatus vt dicit Joā. ab or
to ad domum Anne: cogita queso anima ꝑ
ut dicunt deuoti tractatores dominice passio
nis quot percussiōes ⁊ flagella per illam lon
gam viam christus sustinuerit. Cū enim eēnt
pedes xp̄i nudi ⁊ discalciati ⁊ huc atqz illuc
ab eisdem ministris duceret̄ ⁊ traheret̄: pie-
credendū est ꝙ sepius cum in lapides impin
gebat sacrum ⁊ delicatum sanguinem ꝑ viaz
effundebat. Considera etiam queso qualiter
aliqui cum baculis ⁊ fustibus seu lanceis per
cutiebant eius tibeas: alij vulnerabant eius
brachia eius humeros eiusqz sacratissimum
caput: ⁊ adeo grauiter eum in predictis lede
bant ꝙ quasi eius tenerrima ⁊ delicatissima
ossa confringebant postquā autē eum predi-
ctis ⁊ pluribus alijs: percussiōibus ad domū
Anne pontificis iesum deduxerunt: tunc vt
dicitur Joan. 18. Anna pontifex ipsū interro
gauit de doctrina ⁊ discipulis eius. Cui cum
respondisset iesus. Ego palam locutus sum
mundo ⁊ semper docui in synagoga ⁊ in tē-

plo in quo omnes iudei conueniũt ⁊ in occul to locut⁹ sũ nihil: qd me ĩtrogas ĩtroga eos q me audierũt. Stati his dict⁊ vn⁹ assistẽs mini strorum vz Malchus cui ipse christus sm glo. auriculam abscissaz sanauerat dedit magnam alapam Jesu di. Sic respondes pontifici propter quam alapam tam enormiter susceptam omnes eius dentes cum in tenerrimis ossib⁹ seu ganassa radicati eẽnt contremuerunt ⁊ cõmoti sunt. Et cum sic eum percucientem posset facere statim a terra absorbere: nihil mali ei fecit sz humilit ei dixit. Si male locutus sum: testimoniũ perhibe de malo: si autem bene qd me cedis. Moraliza tu p̃dicator omnia supradicta provt tibi placz. Ex prefactis igitur vidisti anima primam flagellationez ⁊ percussionem quam chrystus i corpore suo amore tuo portauit. ¶ Secunda flagellatio quam etiam o chrystiana aïa fili⁹ dei pro te suscepit facta fuit in domo cayphe Nam vt Jo. i8. dicitur. postq̃ȝ chrystus alapaz suscepit in domo anne: statim Anna eodem sero misit eum ligatum vt ibidem dicitur ad caypham pontificẽ: ante quem cuz fuisset adductus produxit Cayphas ante ipsum multos testes falsos. Et cum non esset cõueniens eorum testimonium: adducti sunt duo alij falsissimi testes di. Ecce audiuimus eum dicentẽ. Ego dissoluam tẽplum hoc manu factum ⁊ post triduum aliud non manu factuz rehedificabo. Item dixit q: filius dei suz ego ⁊ q: non licet censum dare cesari. Et cum cõtra predictos testes nihil chrystus responderet: tunc exurgẽs sũmus sacerdos. i. Cayphas vt dicitur Mathe. i4. dixit ad Jesum. Non respondes quicq̃ȝ ad ea que testificantur cõtra te. Et cum chrystus taceret rursus Cayphas iterogauit eũ di. tu es chrystus fili⁹ dei benedicti? Cui cristus respondit. Tu dixisti q: ego sum. Et iterum videbis filium hominis sedẽtem a dextris virtutis dei ⁊ venientem in nubibus celi. Tunc cayphas scidit vestimẽta sua ⁊ ait. Quid desideram⁹ desideramus testes. Audistis blasphemiam quid vobis videtur. Tunc omnes clamauerũt. Reus ẽ mort⁊ Quib⁹ dictis xp̃s crudeli⁹ quam primo p totam illam noctem a ministris flagellatus fuit. Nã quinqz mala vt dicitur. luc. 22. ⁊ Ma. i4. tunc ei fecerunt. Nã primo ministri de voluntate cayphe cedebant eum vt dicitur Luc. 22. i. acriter per totum corpus eius percutiebant. ¶ Secundo velauerunt oculos eius. ¶ Tertio percutiebant eius faciem. ¶ Quarto illudebant ei. dicẽtes. prophetiça quis est qui te percussit. ¶ Quinto vt dicitur Mathei. i4. iugiter conspuebant in faciem eius hec quinqz ponuntur in dictis euangelistis. Duo alia iniquissima mala ponit sanct⁹ Antonius de padua in sermone veneris sancti ⁊ dicit q̃ per totam illam noctem postq̃ȝ cayphas iuit dormitum serui eius dyabolici sub quorum cura chrystum cõmiserat fecerũt tricias de capillis Jesu longissimis: ⁊ barba eius: ⁊ sic nuduz per terram hinc inde trahebant. Et tunc quasi cuz totum depillauerunt ac p singula loca capillorum extractoꝝ sanguis recentissimus egrediebatur. Et addit q̃ postquam eum sic crudeliter vulnerauerunt statim nudũ in vas seu dolium aqua frigidissima plenum cum submerserunt propter quod nimis ex hoc angustiatus patrem orabat di. illud p̃s. Saluuz me fac deus quoniam intrauerunt aque vsqz ad animam meam. Addunt aliqui dominice passionis contemplatores q̃ virgo quando hec fiebant non erat ibi sed in bethania propter quod. Joan. timens ne chrystus propter nimia flagella moreretur ante mane ad ipsam iuit. Que cum postularet quid esset de filio quasi loqui non valens vt cunqz respondit dicens Aymeo dña paradisi ecce q̃ filius tuus iam est ad collum fune ligatus totusqz flagellat⁹ sanguineqz cruentatus et omnes discipuli eum solum in manibus illorum canum iudeorum reliquerunt. Tunc virgo semimortua postulauit Magdalenaz ⁊ alias marias. ⁊ similiter cum Joãne circa mane iuit ad domum Cayphe ibiqz inuenit petrum foras extra atrium amare flentez ⁊ capillos cum barba pre dolore sibi extrahentez pectusqz suum acriter percucientem. Quod ideo faciebat q: ter dominum suum negauerat. Cui cum virgo diceret o fili Petre quid actum est de filio meo ipse respondens ⁊ eã apud portam palatij ducens flens dixit. Audi mater quid fit de filio tuo. Tunc audiens virgo obprobria ⁊ percussiones filij cum ingredi non posset nec sineretur vt euz iuuaret lachrymabiliter dicebat. o. fili mi quis mihi det vt moriar pro te. o fratres mei Judei estote queso hũani erga filiũ meũ ⁊ alia multa dicebat Extẽde te i p̃dictis put tibi plz. Ex p̃fat⁊ ẽt vidisti ani

de Jõa ad mia (?) [illegible]

nia secundam flagellationem crudeliorem
prima quam christꝰ in corpore suo amore tuo
portauit. ¶ Tertia deniqꝫ flagellatio quam o
fidelis anima filius dei pro te suscepit: ⁊ que
crudelissima fit super duas predictas: facta
fuit in atrio pilati. Sicut enim dicitur Joan.
18. ⁊ Mat. 15. facto mane stati Cayphas cuꝫ
ceteris senioribus ⁊ scribis totoqꝫ concilio
adduxit iesum vinctum ⁊ ligatum ad Pila-
tum vt eum sententiaret ad morteꝫ secuꝫ du
cens predictos falsos testes vt contra ipsum
testificarentur. Sciens igitur Pilatus vt di
citur Mat. 27. ꝙ per inuidiā pharisei ei chri
stuꝫ tradidissent: voluit eum plures liberare
quod etiam diuersis modis temptauit. Pri
mo allegando suā inocentiā di. Ego nullam
cām mortis inuenio in eo. Vidēs aūt qꝛ hec
cā iudeos ad irā amplius prouocaret accepit
scđam viā transmittendo eum ad herodem
tanqꝫ galileum ⁊ sibi propria dn̄atione sub-
iectum credens ꝙ herodes nō iudicaret euꝫ
sꝫ liberaret subditū suū. Cūqꝫ nec sic profecis
set sed magis illi eum dignum morte accla-
marent: tūc cogitauit saciare iudeorū ipieta-
tatem: ⁊ propterea vt dicitur Jo. 19. Jussit eū
flagellari: ꝑꝑ qđ ad colūnā ligatꝰ ⁊ totus de-
nudatus: a capite ad pedes fuit acriter flagel
latꝰ. Que flagellatio crudelissima ⁊ amarissi-
ma fit septēplici respectu. ¶ Prio respectu te
neritudinis corporalis. cum enim xp̄s habe-
ret carnes tenerrimas ⁊ delicatissimas suꝑ
omnes creaturas. minima percussio in eis fa
cta eas miro modo dilaniabat. ¶ Scđo re-
spectu argumētabilitatis. Si eniꝫ in ipsis p̄n
cipibus sacerdotum scribis et senioribus po
puli in quibus debebat apparere maxia de-
scriptio maturitas ⁊ grauitas etiā in iudican
do sceleratos. tantus fuit furor ⁊ rabies ꝙ ēt
in festiuitate sacrorum dieruꝫ cōtra omnem
consuetudinem ⁊ mores nō erubuerūt cōtra
omnē iustitiā cōtra christum exurgere inno-
cētissimū: qn̄tū credis queso furorē ministros
diaboli omni vtiqꝫ intellectu ⁊ discretione
priuatos in flagellando xp̄m habuisse. Relin
quo hec tibi anime deuote cogitanda. ¶ Ter
tia flagellatio xp̄i fuit crudelissima respectu
cōplacētie: qm̄ ministri xp̄m flagellantes: tan
to plus sciebāt se phariseis placere qn̄to acriꝰ
xp̄i carnes lacerabant. Jccirco ꝓpter hoc om
nē crudelitatem quā potuerunt in flagellādo
xp̄ꝫ exercuerūt a quoruꝫ nimia crudelitate ꝓ

pheta domini ait. Circundederunt me vituli
multi: thauri pingues obsederūt me. Aperue
runt super me os suū sicut leo rapiēs ⁊ rugi-
ens. ¶ Quarto fuit crudellissima respctu li-
bertatis. Qm̄ enim christus positus fuit in li
bertate predictorum ministrorum ad flagella
dum nec eis fuit data aliqua temporis mēsu
ra. Jccirco tanto crudelius christi carnes la-
niabāt qn̄to iniquius xp̄ꝫ odibant ⁊ cōtra eū
malam volūtatem habebant. ¶ Quinto fuit
crudelissima respectu cupiditatis qꝛ eni spes
et cupiditas lucri augēdi vt dicitur. 2. ethico-
rum. mouet agentem ad fortiter operandum
Jccirco ministri diaboli tāto crudelius ⁊ for
tius xp̄m flagellabant: qn̄tū ex hoc maius lu-
crum a phariseis se habituros sperabant.
¶ Sexto flagellatio xp̄i fuit crudellissima re-
spectu vniuersitatis a capite enim ad pedes
vniuersaliter christꝰ fuit flagellatus. nam cru
ra ⁊ coste corporis latera atqꝫ dorsum ⁊ hu-
meri dura flagellatione afflicta fuerūt: ita vt
superficies carnis sue tenerrime atqꝫ delica-
tissime lacerata penitus fuerit: brachia isuper
dure fuerunt ligata atqꝫ cōstricta vt vene ēt
aperirent ⁊ hic ide an̄ ⁊ retro ꝯtumeliose fue
rūt retorta tā in orto qꝫ in domo Anne Cay
phe Pilati atqꝫ herodis. Jn predictis enim
locis vbiqꝫ ligatus ductꝰ fuit. Os quoqꝫ affli
ctum fuit tā repletione sputorum fetidoruꝫ qꝫ
etiā pugnoꝝ ꝑcussione. Facies aūt illa in quā
angeli desiderant perspicere propter vulnera
iflicta effecta ē tota palida ⁊ vulcerosa: adeo
ꝙ leprosus extimaretur. Fuit insuper detur-
pata fetidis sputis impiorū. Gene eius affli
cte fuerūt ⁊ tumefacte ac sāguine ⁊ liuore cō
sperse propter diras ꝑcussiōes pugnoꝝ ⁊ ala
parū: oculi isuꝑ eiꝰ fuerūt velati ⁊ afflicti: atqꝫ
ex pugillis ⁊ alapis enormiter tumefacti ⁊ in
flati. Quid plra ṡꝫ Ber. ⁊ Ansel. a capite ad
pedes facta fuerunt in xp̄i corꝑe sex milia sex
cēta ⁊. 66. vulnera. O aīa si sic vidisses dn̄m
tuū cruētatū ꝑ cuius corpus vbiqꝫ fluebat sā
guis vsqꝫ ad terram: arbitror ꝙ ꝓ eius amo
re nō tm̄ lachrymas funderes: sed isuꝑ ⁊ san
guinē libētissime sꝑgere velles. ¶ Septio de
niqꝫ flagellatio xp̄i fuit crudelissima respectu
coronatōs. Nā vt dr̄. J. 19. postqꝫ xp̄s sic fuit
in corꝑe flagellatus: milites stati fecerūt coro
nā de spinis ⁊ iposuerūt capiti eiꝰ ⁊ veste pur
purea circūdederūt eū ⁊ dicebāt genuflecte n
tes. Aue rex iudeoꝝ. Et dabāt ei alapas per

entiebātqʒ vt dr̄ Mat.15. arūdine caput eiꝰ ⁊ ꝯspuebāt in eū atqʒ eiꝰ barbaʒ depilabant hͦ oia euāgeliste ponūt i locis ꝓallegatis. Nota hic aīa ꝙ pūcture spinaꝝ facte i caput xp̄i mille fuerūt dicēte Bernar. in sermone q incipit. Jesum nazarenū mille inquit pūcturis speciosū eius caput pforatur. Que spine acutissimuʒ dolorē capiti xp̄i inferebāt: pro eo ꝙ propter ingētem percussionem vel ipressionē arundinis ⁊ baculorum. nō tm̄ pellē carnem ⁊ os sed insuper cerebrum penetrabant. Jta vt etiam non tm̄ sanguis sed insuper sacrum cererbrum de eius capite delicatissimo egrederetur. Pretermitto prout dicitur Joan.19. ꝙ ad maiorem christi penam ⁊ confusionem nūc post eiꝰ flagellationē Pilatus fecit christum foras adduci omni populo: habenteʒ coronam spineam in capite suo ⁊ purpureū vestimentum: propter quod ⁊ dixit. Ecce homo quasi diceret. Jste nullʒ habet diuinitatis signum: cum sic eum despectuʒ ⁊ villificatum omnes videatis. Ex prefactis ergo omnibus vidisti anima: qualiter dominus iesus amore tuo ter fuit crudelissime flagellatus: et per ꝯn̄s vidisti. Tertiā acerbissimū dolorem tui saluatoris: qui dictus fuit dolor flagellatiōis.

Quartus insuper dolor acerbissimus amarissimus atqʒ acutissimus quem hodie ꝓ humani generis salute christus suscepit dicitur dolor confusionis. pro cuius doloris declaratione in forma questionis peto a te o christiana anima: que est vituperabilior despectior ignominosior confusibilior atqʒ abhominabilior mors que cōmuniter possit fieri aut malefactoribus dari. Clamans Respondeo. La morte de la croce seu la morte de le forche. Et propterea nihil confusibilius personis dici potest q̄ʒ ꝙ vadant ad furchas. O respice o fidelis anima q̄to amore te christꝰ dilexerit. Qui cuʒ esset dei filius vt dicitur luc.2. Et propterea vt ibidem dicitur in eius natiuitate angeli cantauerunt. Et vt dicitur insuper Mat.2. Magi ab oriente cum muneribus venientes ipsum adorauerunt: et insuper cum esset ille qui creat omnes rationales animas ad eius imaginem ⁊ similitudinem. Quiqʒ de nihilo creauit vniuersa atqʒ vniuersa in esse gubernat: ⁊ qui solus est nobilior cunctis creaturis. Cui etiam soli pertinet peccata remittere gratiam impēdere gloriamqʒ largiri: voluit tm̄ hodie amore salutis tue ebrius confusionem crucis sustinere: tanq̄ʒ si dux esset malefactorum omnium ⁊ princeps: ⁊ ꝙ inter cetera suspendiuʒ crucis turpissimum sit: audi Salomonem sapien.2. dicentem. Dixerunt impij apud se nō recte cogitātes. Circumueniamus iustuʒ quoniaʒ inutilis est nobis ⁊ operibꝰ nostris ⁊ improperat nobis peccata legis. Et diffamat in nos peccata discipline nostre: promittit se scientiam dei habere ⁊ filium dei se nominat. Factus ē nobis in ꝯtradictiōe cogitationum nostraꝝ: grauis est nobis etiā ad videndum: qm̄ dissimilis est alijs vita illius: tanq̄ʒ nugaces extimati sumꝰ ab illo ⁊ abstinet se a vijs nr̄is tāq̄ʒ ab imūditijs. ⁊ profert nouissima iustoꝝ ⁊ gloriat̄ se patrem habere deū. videamus ergo si sermones illius veri sūt ⁊ tēptemus que vētura sūt illi: ⁊ sciemꝰ que erunt nouissima illius. Si enim est verus dei filius suscipiat illū ⁊ liberet eū de manibus contrariorum: cōtumelia ⁊ tormento afficiamus eū ⁊ probemus pacientiā eius: morte turpissima idest crucis cōdēnemus eum: erit enim ei respectus in sermonibꝰ illius. hͦ ibi. Et ēt Jere. ij. dicitur. Cogitauerūt super eū consilia dicētes. venite mittamus lignum. s. crucis in panē eius. i. in corpus eius quod est panis vite: ⁊ eradamus eum de terra viuentiuʒ ⁊ nomē eius non memoretur amplius. hec ibi. Quod autem christus hodie super turpissimam crucem tanq̄ʒ malefactor a iudeis positus fuerit testatur Marcus.15.c. vbi dicit. ꝙ videns Pilatus rabiē iudeorum cōtra christum eis proposuit vt dimitterēt xp̄m aut Barrabaʒ homicidā cū sic eēt cōsuetudo vnum dimittere in pasca. Qui cū postulassent Barrabaʒ dimittēdum statim tradidit illis pillatus christuʒ crucifigendū: ⁊ ecce tres cruces facte fuerunt vna ꝓ xp̄o: alie vero due vt dicit̄ Mat.15. pro duobus alijs latronibus. Sʒ vt crudelius xp̄m tractarēt fecerūt ꝙ cruces duorum latronū a ministris portarent: tertiā vero crucē que erat grauissima ⁊ pōderosa pre ceteris posuerunt super humeros christi flagellis laceratos: vt ex hoc maiorem ei dolorem ⁊ confusionem inferent. Data igitur sententia a Pilato de christo crucifigendo cum latronibus. Ecce anima fidelis ꝙ christo in medio duorum latronum baiulat grauissimaʒ crucē que crucis portatio fuit sibi penosissima triplici respectu. Videlicet respectu ponderatio-

nis. Nam erat grauis ⁊ ponderosa nimis.
Item respectu tractionis: quia vt creditur cū
esset ligatus fune ⁊ laqueo ad collū: violenter
ipsum trahebant: ⁊ sic stringebant guttur ei⁹
ꝙ vix poterat respirare. Itez respectu percus-
sionis. Nam plures percutiebant eum bacu
lis pugnis ⁊ huiusmodi in capite in brachijs
ante ⁊ retro. Cum aūt egrederet̄ Jerusalem
⁊ querulosis vocibus prenimio pondere cru
cis lamentaretur di. Ayme. O fratres mei iu
dei habeatis mihi compasionem. Ayme non
posso piu. Ayme lemie spale. Ayme che pena
sostegno io nel collo mio: e nella persona mia
Quanto magis lamentabatur tanto crude-
lius paciebatur ⁊ trahebatur. Secūdum aūt
Gregorium nazanzenum quando christus
portam ierusalem cum cruce super humeros
egrediebatur. virgo maria que ibi vt videret
filium aduenerat postulauit a Joāne vt duce
ret eam per aliquam viam a populo magis
remotam vt sic videret eum venientem. Et
respiciens iesum qui violenter ceteros latro
nes precibat dixit virgo ad Joānez o fili Jo.
quādo veniet filius meus. O si sic crudeliter
duceretur sicut ille qui habet crucem taz ma
gnam super humeros suos: certe mortua ca-
derem pre dolore: ⁊ nunc ecce ꝙ multum cō
pacior isti pauperculo malefactori qui alios
violenter precedit dic queso mihi Joannes.
Nunqd forte iste qui antecedit est filius me-
us. Cui Joā. lachrymabiliter dixit. O mater
mea non cognoscis ipum: certe ipse est filius
tu⁹ iesus. Ille est fructus ventris tui. Ille est
filius tuus quem concepisti de spiritu sancto
quem magi adorauerunt: ⁊ quem portasti in
brachijs tuis in egipto. Et tunc cecidit inter
ram virgo pre angustia: ⁊ Joan. cum magda
lena: ⁊ ceteris marijs fecerunt ibi plantū ma
gnum. Aspice. o fidelis anima reginam celi
flentem super filium suum ⁊ dicentem ad fi-
lium cum non sineretur a iudeis euz iuuare.
Heu mi fili dulcissime spes mea vnica vbi ē
pulchritudo tua: vbi color: vbi speciositas sup
filios mulierum. Ego nō te cognosco fili qm̄
leprosus videris. O fili mi quis dabit mihi
vt pro te moriar: ambulare non potes: porta
re crucem non vales: te iuuare non sinor. Et
fratres mei iudei miserimini mei: ponite su-
per humeros meos crucem filij mei. O iesu
fili mi quo vadis. O refugiū cordis mei quo
traheris. O spes amor gaudium ⁊ letitia cor
dis mei quo duceris. Nunquid latro es tu.
Nunquid traditor: Nunquid homicida. H
⁊ similia cum christus audiret a sua dilecta
matre statim cecidit in terra cum illa magna
cruce: ⁊ tunc habuit maximum dolorem. Et
prout dicit idem Grego. Nazanze. christus
tunc sensit maiorem dolorem q̄z nunquā sen
serit vsqz ad illam horam: ⁊ non potuit plus
portate crucem pro eo ꝙ vidit etiam matrez
suam sibi cum ipso semimortuam cecidisse
in terra. Et tunc vt dicitur Mat. 15. angaria
uerunt Simonem quendam de villa veniē-
tem patrem Alexandri ⁊ ruffi. qui eam vsqz
ad locum portauit. Quando vero fuerunt in
loco caluarie vbi capita malefactorum decal
uabantur: cum veluti latronem confusibiliter
crucifixerunt. Que crucifixio. Triplici maxi
me respectu christo penosa fuit. ¶ Primo re
specxu associationis. Nam vt dicitur Mat.
15. iudei crucifixerunt simul cuz christo duos
pessimos latrones ponentes eum in medio.
eorum in altiori cruce: ad hoc vt ab homini-
bus veraciter rex latronum fuisse crederetur.
¶ Secūdo fuit crucifixio christi penosissima
respectu renouationis: anteq̄z eum crucigē
rent exuerunt eum vestibus suis: mittentes
sortem in eis iuxta sententiam prophete dicē
tis. diuiserunt sibi vestimenta mea: ⁊ sup ve
stem meam mi. sortem. Quoniam autem ve
stes eius erant carni aplicate propter plagas
⁊ sanguinem ex flagellatione effusum: iccirco
dum eas violenter extraxerunt: omnes pla-
gas in christi corpore renouauerunt: que pla-
garum renouatio cum sanguinis effusiōe nō
fuit minoris doloris vt arbitror q̄z propria
ei⁹ flagellatio. ¶ Tertio crucifixio christi fuit
penosissima respectu modificatiōis. Nullaz
enim humanitatez voluerunt habere perfidi
iudei in crucifigendo saluatorem. Cogitare
enim potest anima ꝙ dum eum vellent cru-
figere: vnus militum accepit eum impetuose
per capillos qui sibi remanserant trahens cū
ad terram super crucem: que ibi iacebat: ⁊ ac
cepit vnus brachium eius dextrum: alius te-
nendo sinistrum alius vero furia plenus for-
titer trahebat pedes ⁊ sic signauerunt fora-
mina in quibus volebant figere clauos. Qui
bus perforatis vnus eoruz a parte dextra dn̄
manum crudeliter eleuaret: statim rogatus
fuit a dulcissima virgine Joāne Magd. ac
ceteris marijs: qui omnes genuflectebāt bra

chijs canzelatis:vt ictum darent mitiorem. Qui rñdens dixit. Ecce dabo plane: ⁊ furore ebrius dedit ictum fortissimū q̃ztuȝ potuit ⁊ sepius refirmauit propter qđ clauus ille cū eēt obtusus prout creditur lacerauit sibi totā pellē carnē neruos venas ⁊ ossa. Q̃d mr̃ vidēs in terra mortua cecidit. O pessime iudee q̃ȝ crudeliter ex illo furibūdo ictu reginā celi ⁊ āgellorum in corde pcussisti: certe si fulgur maximū descēdisset: si terribile tonitruū cor ei⁹ pcussisset: si aqua maris tota super terram eleuata esset: si ignis de celo magnus corruisset ita vt omnes mūdi hoies cōburet: si celū fractuȝ fuisset ⁊ omnes angeli celorū vsqȝ in infernum corruissent: nequaq̃ȝ h omnia ita cor virgis pijssime ⁊ benedicte scindissent sicut ille fecit ictus acerb⁹. Fixo clauo in dextra manu statim alius ab alia p te christi manuȝ corda trahere cepit vt ad foramen longius factū pertingere posset. Stringētibus ergo dētib⁹ vi traxerunt brachiū ⁊ neruos iam retractos ⁊ frangentes carnē ⁊ neruos manū vsqȝ ad foramē ptraxerunt: ⁊ accipiens vnus clauuȝ cū malleo volēsqȝ clauum in eius manu figere super crucem: rogatus fuit a virgine ⁊ ceteris vt mitius daret quam primus fecerat. Qui oi pietate postposita virgini non acquiescēs crudelissimo ictu manū iesu totam dilacerauit. Et tunc vt pphetauerat Symeon Luc.2. animaȝ viriginis gladius doloris pertrāsiuit: adeo q̄ virgo prostrata quasi insensibilis remāebat. Fixo autē scđo clauo affuit ⁊ tertius diaboli minister cum clauo grandi ⁊ malleo: ⁊ posito vno pede christi sup alio eo q̄ latus crucis erat strictus: cepit cum alijs xp̄i pedes fune violēter trahē: ita q̄ ossa stridebāt: nerui frangebant: caro scindebatur: vene lacerabantur. Et adeo omnia ossa videbātur q̄ numerari poterāt dicente ppheta. Foderunt manus meas ⁊ pedes.m.d.o.o.mea. Quibus factis malleū eleuans crudelissimo ictu tertiū clauum pedibus iesu infixit. Et tūc ab eisdem pedibus sicut a sacris manib⁹ sanguis qui remanserat abundāter de cruce ad terram defluebat. Et profecto.o anima. si presēs fuisses: vidisses q̄ pedes ⁊ manus iesu videbantur quasi quattuor canalia sanguinem iugiter effundentia. Extende te hic ad practicam prout libet. Ex predictis etiaȝ omnibus vidisti anima quartum dolorem acerbissimum tui saluatoris. quē pro amore tuo i sua crucifixione sustinuit qui dictus fuit dolor effusionis.

Quintus insuper dolor acerbissimus amarissimus atqȝ acutissimus quem christus hodie i cruce suscepit dicitur dolor cōculcatiōis q dolor non corporalis sȝ mentalis fuit. Stans igitur dñs iesus in forma iniquissimi latronis in cruce pro mundi salute: ⁊ preuidēs q̄ per ingratitudinem plurimi ⁊ quasi innumerabiles cōculcarēt preciū sue mortis ⁊ sanguinis preciosi: ⁊ propter hoc pauci saluarentur: tm̃ doluit q̃ztuȝ fuit preciū sui saguinis ex ingratitudine deperditum. dicente Aug.21. de ciuitate dei. i amissione rerū necesse est vt tantus sit dolor. q̃ztus ihеserat valor. Quāti aūt de tāto beneficio sanguinis ingrati existant: audi prophetam dicentem. Dominus de celo prospexit super fi.ho. vt vi. si est in. aut. re. d. oēs declinauerunt ⁊c. Si igitur o fidelis anima a me q̄reres que fuit maior pena in christo: an crudelis flagellatio ⁊ crucifixio: an ingratitudo anime pro tāto bono. Clamans Respondeo q̄ fuit ingratitudo quod tripliciter probo. Primo auctoritate Scđo ratiōe. Tertio similitudine. ¶ Primo pbo auctoritate. q̄ christus in anima dolorem suscepit maiorem de animaruȝ ingratitudine q̃ȝ de sua flagellatione morte ⁊ crucifixione. Naȝ philippus canzelarius parisiensis in quadam psula valde notabili prout ponit Bona. in tertio. di.16. ar. vltio. q. vlt. sic dicit. O hō vide que pro te patior: nō est dolor sicut ille quo crucior: ad te clamo q pro te morior: vide penas quibus afficior: vide clauos quibus cōfodior ⁊ cum sit tantus dolor exterior: extat interius planctus pregrauior: te cū ingratū tm̃ experior. hec ille. ¶ Scđo hoc idē probo vnica ratione videlicet finalitatis. Fūdamentum rōnis ponit Tho. super.2. phi. di. Ex perditione finis: magis augetur dolor q̃ȝ ex perditione eorum que sunt ad finem patet hec regula. Nam videmus per experientiaȝ q̄ quando aliqs per totum ānum exsudauit ad laborandum agrum seu vineam: si postea adueniat tēpestas seu pruina auferens fruct⁹ campi ⁊ vinuȝ recolligendum: talis grauius de hoc dolet q̃ȝ de labore ⁊ sudore totius āni Quo presupposito certū est q̄ christus hoc fine voluit flagellari mori ⁊ crucifigi: vt quisqȝ gratus existat de tanto beneficio: ⁊ per consequens saluetur. Et propterea cuȝ videt aias

ingratas: ⁊ per ꝯn̄s a ſalute excludi magis dolet ꝓpter hoc q̄ȝ doluerit de ſua morte et paſſione. ¶ Tertio hoc idem ꝓbo ſil̄itudine mercatoris. Videmus enim ꝙ mercator q per mare ⁊ terrā ſudauit per triēniū ad congregādū merces.25.milliū ducatoꝝ: ſi poſtea adueniat in mari tempeſtas que nauē cuȝ mercibus ſubmergat: tm̄ i ſe dolorē ſuſcipit quātum extimabit valorē merciū ſuaꝝ ſubmerſaꝝ. A ſil̄i fecit Chriſtus qui cum ſpatio 33.annoꝝ ſemꝑ ſudauit in penitentijs ⁊ tandem in ſanguinis effuſione pro ſaluādis aiabus. Videns ꝙ per ingratitudinē caꝝ perdit precium ſui ſanguinis: tm̄ in corde doluit quātum erat preciuȝ ſui ſanguinis effuſi. Et ſi ſola ſanguinis gutta effuſa cum preualeret toti ſanguini martyꝝ: ⁊ infinitis mundis ꝓ eo ꝙ effundebat̄ cum infinita charitate: tm̄ dolorem de eius perditiōe in xp̄o generauit quātum credis ꝙ ſuſceperit xp̄s dolorem ex perditione quaſi totius ſanguinis ſui. Extēde te ad predicta in predictis ꝓut tibi placet Ex prefata etiam aucte rōne atqȝ ſil̄itudine vidiſti aīa qntum: doloreȝ tui ſaluatoris qui dictus fuit dolor conculcationis.

ſ Extus etiam dolor acerbiſſim⁹ amariſſimus ⁊ acutiſſimus quē Chriſtus hodie ſuſcepit dicit̄ dolor abbreuiationis. Qui dolor etiam fuit non corporalis ſed mentalis. Quia eni dn̄s Jeſus habebat infinitam charitatē intellige reſpectu ꝑſone idcirco deſiderabat ſtare fixus in cruce cum oībus ſupradictis penis: non tm̄ vſqȝ ad finē mundi: ſed etiam vſqȝ ad infinituȝ tempus. Videns aūt ꝙ non poterat i perpetuum ex charitate ſic cruciari: tm̄ doluit quātum ſolū deſideriū implere nequiuit: ⁊ quātū ſe intelligebat ſic dolendo mereri. Celeſtis tn̄ pater qui plus ponderat voluntatē q̄ȝ opus: precipue qn̄ deeſt neceſſitas ⁊ facultas opis: tm̄ ſibi ex hoc preſtitit meritū: quātum ſi eternalr̄ fuiſſet cruciatus. Et ꝙ ſic vellet in eternum pro nobis cruciari: patet ex hoc ꝙ apparens Petro extra romā dum egreſſus carcerem eſſet ⁊ fugeret: dum ab eodem Petro interrogaretur quo iret rn̄dit: Vado romā iterū crucifigi.i.lȝ nunc exquo ſum glorioſus ſum impaſſibilis: tn̄ adhuc voluntatē habeo ꝙ iugiter ſi neceſſe ⁊ poſſibile foret iteꝝ pro aiab⁹ crucifigi vellē. O amor īmenſus: o charitas inextimabilis: o dilectio inaudita erga nos noſtri ſaluatoris. Videns inſuper Chriſt⁹ in cruce ꝙ paꝝ durat dilectio xp̄ianoꝝ erga ipſum: ⁊ ꝙ paruū vel nullū hn̄t xp̄iani deſiderium pro ipſo patiendi: ⁊ ꝙ nec vel minime tentationi reſiſtant ꝓpter ipſuȝ: nec minimā lachrymā pro eius amore fundant: tanto ꝓ his grauius hodie in cruce dolebat: quanto nos eſſe remotiſſimos a ſua charitate cōſpiciebat. ꝓpter qd̄ Jſa.i ꝑſona ipſius dei.54.c.dicebat. Non enim cogitatōes mee cogitatiōes veſtre: neqȝ vie mee vie veſtre dic̄ dn̄s Sed ſicut exaltāt̄ celi a terra: ſic exaltate ſūt vie mee a vijs veſtris. hec ibi. Ex prefactis etiam vidiſti aīa ſextuȝ dolorē tui ſaluatoris qui dictus fuit dolor abbreuiationis.

ſ Eptimus deniqȝ dolor acerbiſſim⁹ amariſſimus atqȝ acutiſſimus quē hodie pro te: o popule xp̄iane ſuſtinuit dei filius dicit̄ dolor mortificatiōis. Cū enim vt dicit̄.3.ethicoꝝ. Mors ſit terribiliſſima oīuȝ penaꝝ. hanc penā maximam hodie xp̄s expertus eſt: dum ex ſeparatōe aie a corpore veraciter mortuus eſt. Verūtn̄ anteq̄ȝ o aīa modū ſue mortis pandam ſcire debes ꝙ ante eius mortem dum in cruce penderet confuſibiliter a iudeis veluti latro riſu ⁊ verbis deriſus fuit. Proinde propħa in ꝑſona dn̄i ait. Omnes vidētes me.d.me.l.ſ.l. ⁊.xxi. caput. Et Matth.27. deridentes dicebant. Alios ſaluos fecit ſeipſum non pōt ſaluū facere. Si rex iſrl̄ eſt deſcendat de cruce ⁊ credimus ei. Et ibidem dicit̄ pretereuntes blaſſemabant cū mouentes capita ſua: ⁊ dn̄tes. Vah qui deſtruis templuȝ dei ⁊ in triduo rehedificas illud.h ibi. Et poſtq̄ȝ ſil̄es confuſiones xp̄s ſuſcepit: anteq̄ȝ veniret ad mortē ſeptem ꝓtulit verba que ſuccinte percurro: q2 illa diffuſius declarabo i quadrageſimali de fructibus ſacratiſſime fidei. ¶ Primum igit̄ verbū ſic̄ habet̄ Luc̄.23. protulit cū dixit Pater ignoſce illis q2 neſciunt qd faciunt: ⁊ fuit verbū magne charitat̄. De h ꝓpħauit Jſa.53.c.di. Ipſe multoꝝ peccata tulit: ⁊ ꝓ trāſgreſſorib⁹ orauit vt nō perirēt. ¶ Scd̄m verbū dixit Luc̄.23.ad latronē. Cum eni latro pendens a parte ſiniſtra etiā xp̄m blaſſemaret ⁊ alius increparet cuȝ.di. Neqȝ tu times deū: nos qdem iuſte digna factis recipimus: h aūt nihil mali fecit: ſtatiȝ ꝯuerſus ad xp̄m dixit. Memento mei cū veneris in regnū tuū. Qui rn̄dit. Amen dico tibi: hodie

meccum eris in paradiso. ¶ Tertiū verbum ponit̄ Jo.19.vbi dicitur.Cum vidisset Jesus matrē ⁊ discipulū quē diligebat dicit matri sue.Mulier ecce filius tuus.Deinde dic̄ discipulo.ecce mater tua.¶Quartū verbū ponitur Matth.27.vbi dicit̄.Circa horā nonā clamauit Jesus voce magna.di. Hely hely lamazabatani.hoc est deus meus deꝰ meus vt quid dereliquisti me.¶ Quintū verbū ꝓtulit Jo.19.vbi dr̄. Sitio: vas ergo positum fuit aceto plenū ⁊ obtulerunt̄ ei. ¶ Sextum verbū ponit̄ Jo.19.cū dixit. Cōsūmatum est vꝫ mysteriū passionis mee.¶Septimū verbū ponit̄ Luc.23.c.vbi cum mori vellet dixit. Pater in manus tuas cōmendo spm̄ meū. Hꝫ septē verba cū dixisset statim cepit cū insolito palore atqꝫ tremore signa mortis ostēdere Sed heu o fidelis aīa anteq̄ꝫ aīa xp̄i dolorosa a corpore egrediat̄ peto a te o aīa xp̄iana qs est iste q nūc pro te in cruce moritur. Et certū est ꝙ deus est ⁊ ꝙ nō tm̄ hō: imo deꝰ hodie veraciter mori dicat̄:qđ q̄drupl'r ꝓbo Primo auc̄te. Scđo rōne. Tertio similitudine. Quarto distinctiōe.¶Primo probo auc̄te ecclesie in simbolo dicentis. Passus sub pontio pilato cruci.mor.⁊ se. Hoc autē dicit̄ de filio dei:ergo ⁊c̄. Jtē Ambrosiꝰ in q̄dam omelia ait.Tm̄ fuit pctm̄ nostrū vt saluari non possemus nisi vnigenitus dei filiꝰ moreret̄ ꝓ nobis debitoribus mortis. Idēꝫ quoqꝫ Ambrosius in li.de spū scō ait. ꝙ verbi caro patiebat̄ manēs in carne verbū in se totū pro corporis assumptione referebat: vt pati ⁊ mori diceret̄:qꝛ caro patiebat̄ ⁊ moriebat̄.hec ille.Magister aūt sniaꝝ in.3. di.21.c. recedente ait.Sane sine errore dici potest ꝙ mortuus est deus:⁊ non mortuus:passus est dei filius ⁊ non passus:passa est tertia ꝑsona ⁊ non passa:crucifixū est verbū ⁊ non crucifixū:ꝺm alterā nām est passum:⁊ ꝺm alteram impassibile.h ille.¶Scđo hoc idē ꝓbo rōne satisfactionis. Certū est eni ꝙ satisfactio pro pctō nr̄o fuit ꝑ mortē xp̄i:ſꝫ nullus potuit ꝓ pctō nostro satisfacere nisi eēt deus. g̊ si pro nostris peccatis ꝑ xp̄i mortē patri satisfactū est:ꝑ ꝯn̄s dicēdū est ꝙ vere dei filius hodie mortuus est.preterea vnio diuinitatis cū humanitate facit vnā ꝑsonā solā:sed ꝓpter separationē aīe xp̄i a carne veꝝ ⁊ necessariuꝫ fuit illū hoīem mori:g̊ vere ⁊ real'r pōt mors attribui dei verbo:vt dicat̄ hodie dei filius mortuus ⁊ sepultus pro nobis.¶ Tertio idē probo similitudine.Certum est eni ꝙ carne xp̄i nascente ⁊ ꝯcepta filius dei natus dicit̄ ⁊ cōceptus.sic enim dicit̄ Jsa.9.Paruulus natꝰ est nobis:⁊ filius datus est nobis:⁊ factus ē principatus sup humeꝝ eiꝰ:⁊ vocabit̄ nomē eius deus fortis.h ibi.Qđ si sic est: g̊ pari ratione carne xp̄i hodie mortua:filius dei đbet hodie dici mortuus.¶Quarto deniqꝫ idem probo distinctōe.d.Bona.in.3.di.21.ar.2.q.2. in cor.q.dn̄tis.Cū querit̄ vtrū fili' sit ꝯcedēdū ꝙ hodie deus mortuus fuerit in cruce:respondeo ꝙ absqꝫ dubio ꝯcedendū est filium dei pro nobis hodie mortuū fuisse:⁊ hoc qdē sibi vere attribuit̄ non ꝺm nām diuinā:ſꝫ ꝺꝫ humanā:non per essentiā aut ꝑ inherentiaꝫ: sed per idiomatū cōicatiōnē: ⁊ hoc in nullo derogat diuine dignitati:sed multū cōsonat pietati. Nullū eni verbū maioris dignatōis resonare pōt in auribus cordis nr̄i: q̄ꝫ ꝙ vnigenitus dei filius hodie mortuus fuerit pro nobis debitoribꝰ mortis. Et ideo nō tm̄ est h credendū ⁊ asserēdū tanq̄ꝫ veꝝ:ſꝫ ēt ab oībꝰ frequētissime recollendū.h Bona.verbaliter ꝙ si vt pꝫ.o aīa deus hodie ꝓ te morit̄:cogita q̄ꝫtus fuit dolor suus dū vitā ꝓ te ꝑdidit. Quāta āt fuerit pena mort' xp̄i.audi queso Bona.i.3.di.16.ar.1.q.1.i pen.ar.ad ptē affirmatiuā dn̄teꝫ.Quāto maiꝰ est ingt bonū qđ amittit̄ tanto maiorē infert dolorē ei qui cognoscit ⁊ hꝫ vsum rōnis. Sed vita xp̄i qua viuebat in carne erat vita dei: ⁊ ꝑ ꝯn̄s nobilissima sup oēm vitā creaturaꝝ:g̊ cū ꝑ mortē crucis hodie ꝑdidit talē vitā.claꝝ est ꝙ talis mors grauior fuit q̄ꝫ si l' eēt mors oiuꝫ creaturaꝝ.Et iō cū deꝰ hodie ꝑ mortē dedit nobis vitā suā:dedit nobis rē maiorem q̄ꝫ si hodie amore nr̄o mori fecisset oēs si l' rōnales creaturas:⁊ isup oēs nouē choros angeloꝝ dato ꝙ mortales eēnt.O igit̄ aīa nūqd eris sic ingrata ꝙ videns nūc in cruce deū ꝓ te morientē nō fūdas saltē aliq̄s lachrymas amore suo? Quid plura? Ecce iā aīa mortē dei tui? Nā nimis ex ꝑdictis angustiatꝰ ⁊ afflictꝰ cepit fortiter lachrymari:cepit sudores mortis ostēdere:cepit tremē:cepit plus solito palescē: cepit caput hincinde non sup plūmari:ſꝫ sup durissimū crucis lignū reuoluere:⁊ cū his cōuersus ad matrē lassa tremula ⁊ lachrymabili voce ꝓut potuit dixit.O mr̄ dulcissima. Ecce iā morior. O q̄ꝫ libenter te āplecterer

⁊ oscularer sicut solitus eram ⁊ nō possum. Vale igit̃ ⁊ sta in pace spes cordis mei. Et ad Jo. dixit. Vale fili Jo. ⁊ sta in pace: ⁊ ad Magdalenā dixit. Vale ⁊ tu filia mea magdalena ⁊ sta in pace. Et ad alias marias ceterosq̄ȝ deuotos ibidē exn̄tes ⁊ eū lachrymātes dixit. Valete ⁊ vos o filie ⁊ deuoti oēs ⁊ state in pace. Quibꝰ dictis vt hr̃ Jo. 19. cū clamore valido inclinato capite emisit spirituȝ. O deuoti xp̄iani. O fideles aie: o rationales creature flete mortē dn̄i nr̃i. O popule meus si videres deū tuū hodie pro te mortuum et crucifixum: si videres manus eius laceratas neruos ꝯfractos ⁊ ossa: si videres brachia extensa ⁊ manus tāq̄ȝ canalia quedā sacrū sanguinē in terra effundentes: si videres caput eius iclinatū: si videres deniq̄ȝ eū lachrymosis oculis crudeliter morientēȝ certe fortiter fleres: certe lachrymas emitteres: certe ei cōpassionē hr̃es. H dicendo tu predicator clam ⁊ raptim oñde crucifixū si vis: finē faciens et ppl̃m benedicens: ⁊ vade in pace. Ex p̄dictꝭ pȝ etiā septimꝰ dolor xp̄i acerbissimꝰ: q dr̃ dolor mortificatōis. Et isup pȝ tertiū mysteriū sacratissime passionis xp̄i qd̄ dr̃ mysterium sp̄alitatis. Et p ꝯñs etiā pȝ octaua excellētia ipsius sacratissime fidei que dr̃ excellētia passibilitatis. Rogemꝰ igitur oēs pio ⁊ deuoto corde saluatorē nr̃m Jesum atq̄ȝ dulcissimā eius matrē vt nobis ꝯcedāt sentire ⁊ lachrymari in p̄nti passionē ipsius Christi p grām ⁊ in futuro per gloriam. Amen.

¶ In sabbato scō de nona excellentia sacratissime fidei seu de descensu xp̄i ad limbū.

PRe timore aūt eius exterriti sūt custodes ⁊ facti sunt velut mortui. Scribuntur hec verba Matth. 28. ⁊ i euāgelio occurrentꝭ ferie. Postq̄ȝ egregij ciues hesterna die vidistis declarationeȝ octaue excellētie q̄ dcā fuit excellētia passibilitatis: in q̄ osñsum fuit ⁊ declaratū mysteriū sacratissime passionis xp̄i: hdō singlr̃ hodierna die nonā excellentiaȝ ipsius sacratissime fidei declarare: q̄ dr̃ excellentia descensibilitatis: in q̄ precipue videmꝰ de xp̄i descensu ad iferos: de quo tractare volēs merito prefatū thema assumpsi vȝ: pre timore aūt eius. i. xp̄i ad inferos descēdētis exterriti sunt custodes scȝ ipsius inferni qui sunt demones ⁊ sci sūt velut mortui tā. s. ꝓpter limbi expoliationeȝ q̄ȝ etiā pp sue ptātis ab ipso xp̄o ablationeȝ. In hac igit̃ nona excellētia i q̄ p̄cipue de xp̄i descensu ad inferos tractādū est tria mysteria de ipsiꝰ xp̄i descēsu sūt declarāda. Quoꝝ primū dr̃ mysteriū veritatꝭ. Scdȝ dr̃ mysteriū sp̄alitatꝭ. Tertiū dr̃ mysteriū opabilitatꝭ.

¶ De p̄mo mysterio descensus xp̄i ad inferos. Et p̄ de p̄mo ꝙ dr̃ mysteriū veritatis.

PRimū igit̃ mysteriū de xp̄i descēsu ad inferos declarandū dr̃ mysteriuȝ veritatis. Firmiter eni a quolibet fideli tenendū ē: ꝙ postq̄ȝ aia xp̄i fuit p mortē crucis veraciter a suo corpore sepata: statim descendit cū inumerabili multitudine angeloꝝ ad infernū: vȝ ad limbū scōꝝ patrū ⁊ ibi stetit cū sanctꝭ p̄ribꝰ vsq̄ȝ ad diē resurrectōis Que eadē xp̄i aia iteꝝ cū suo corpe reunita fuit atq̄ȝ ꝯiuncta. ꝙ aūt xp̄i aia veraciter descenderit ad inferos. q̄druplr̃ ꝓbo. Primo auctibus. Scdō rōnibꝰ. Tertio distinctōe Quarto figuris. ¶ Primo ꝓbo auctibꝰ ꝙ xp̄s veraciter post mortē cū aia descēdit ad infernū: vñ apl̃us ad ephe. 4. ait. Qui ascendit in celū qs est nisi q ⁊ descēdit p̄mū ad iferiores ptes terre. q eni descēdit ipse ē q ascēdit sup oēs celos: vt adipleret oia. h ibi. Iteȝ Act. 2. Petrꝰ dic̃. Viri israelite audite verba h. Jesū nazarenū viꝝ approbatū a deo i virtutibꝰ ⁊ ꝓdigijs sic̃ vos scitis: hūc diffinito cōsilio ⁊ p̄scia dei traditū p manꝰ iniq̄ꝝ affligētes iterremistis quē deꝰ suscitauit a mortuis solutis p̄us doloribꝰ iferni: iuxta ꝙ ipossibile erat teneri illū ab eo. Dauid. n. dic̃ i eū. qm̄ n̄ derelinques aiaȝ meā in iferno. nec. d. s. t. vi. cor. h ibi. Itē cū sit articulꝰ fidei idcirco eccl̃ia i simbolo dic̃ descēdit ad iferos. Et ēt Atha. i simbolo suo di. Qui passus ē ꝓ salute nr̃a de. ad ife. tertia die re. a mor. Damas. ēt ait. Descēdit ad ifernum aia deificata: vt quēadmodū his q i terra sūt ortꝰ ē sol iustitie ita his q sub tra sūt i tenebris ⁊ i ūbra mortꝭ supluccscēt. Itē Job i p̄sōa xp̄i. 13. ait. In ꝓfūdū iferni descēdit aia mea. Dauid ēt ps. 106. d̄ xp̄o p̄dixit. Portas ereas ⁊ vectes ferreos ꝯfringet. ⁊ suscepit eos de via iniqtatꝭ eoꝝ. deniq̄ȝ Eccle. 24. d̄ xp̄o p̄dcm̄ erat. Penetrabo oēs iferiores ptes terre: ⁊ illūinabo oēs sperantes in me. ¶ Scdō etiam probo q̄nq̄ȝ rationibꝰ ꝙ anima Christi vere descendit ad limbū.

Primo rōne amicabilitatis. Scđo rōne
eq̄tatis. Tertio rōe victoꝛiositatis. Quar
to rōne exemplaritatis. Quinto rōne vitu
perositatis. ¶ Primo ꝓbo rōne amicabili-
tatis. Fundamentū rōnis ponit phs.9.ethi.
di. Amicoꝝ p̄ntia delectabilis est: ⁊ in bonis
foꝛtunis ⁊ infoꝛtunijs. alleuiant̄ enim tristati
cum dolentibus ⁊ amicis in talibꝰ auxiliari
naturalissimū ⁊ delectabilissimū est. hec ibi.
Exemplifica ꝓut vis. Quo concesso ꝙ. s. lex
nālis amicitie exigit vt amicus visitet ami-
cum existē in pena ⁊ liberet eū a pena de q̄
se liberare non pōt. certū est ꝙ xp̄s fuit opti
mus ⁊ verus amicus hoīuꝫ ⁊ sanctoꝝ patrū
qui ipsum dilexerūt: ⁊ qui in timoꝛe dei pere
grinationē vite sue peregerāt. De q̄bus dr̄
Ioānis.15. Vos amici mei estis. ⁊c̄. Quod
si sic est: ergo cū sc̄i patres essent in pena sen
sus respectu loci subterranei: ⁊ insuꝑ in pena
dāni respectu p̄uationis diuine visionis: de
qua duplici pena seipsos liberare nō poterāt
congruū fuit ꝙ aīa xp̄i ad limbū descēderet
atqꝫ illos visitaret: ⁊ sic a p̄dicta duplici pe
na eos liberaret. ¶ Scđo hoc etiā ꝓbo rōne
equitatis. Generalis enim iustitia vt dicit
Anselmus in li. cur deus homo. exigit ꝙ qn̄
aliq̄s pro aliquo maleficio retinet̄ in carcere
soluto p̄cio statim a carcere liberet̄. Quo
concesso claꝝ est ꝙ sc̄i patres detinebant̄ in
carcere inferni pꝛo peccato Ade seu humane
nature: sed manifestū est ꝙ in xp̄i passione ꝓ
tali debito ⁊ peccato facta fuit solutio non q̄
dem per coꝛruptibile auꝝ ⁊ argentū sicut dr̄
p̄me Petri.1.c. sed solū ꝑ p̄cium sanguinis
ipsius xp̄i. Ergo ꝯueniens fuit ꝓpter hoc vt
per xp̄i descensum ad infernū aīas sanctoꝛū
patrum de inferno extraheret ⁊ liberaret.
¶ Tertio hoc idem ꝓbo rōne victoꝛiositatis
Videmus eniꝫ ꝙ cū aliq̄s ꝑfecte de aliquo
hoste triūphauit: tūc eū sibi subiecit: ⁊ omnia
sua ⁊ q̄ iniuste detinebat sibi eripit. Sꝫ claꝝ
est ꝙ xp̄us ꝑfecte de diabolo triumphauit ⁊
victoꝛiā habuit. Et p̄mo q̄deꝫ in deserto: qꝛ
dū eū ibi tēptaret cuꝫ, supauit. dū Matth.4.
dixit. Vade retro Sathanas: ⁊ subdit̄. ⁊ reli
quit euꝫ diabolus. ¶ Scđo triūphauit i mū
do de diabolo ꝓ eo ꝙ in nullo sue voluntati
se vnq̄ꝫ subiecit. ¶ Tertio triūphauit de dia-
bolo in patibulo. Dum enim xp̄s esset i cru
ce diabolus credens ipsum esse puꝝ hominē
tēptauit cum secū ducere sicut ceteros ad in

fernū: vnde Zacha.3. dicit̄. Stabat Sathan
a dextris Iesu magni sacerdotis vt aduersa
retur ei. Sed certe xp̄s eū deuicit dū pꝰ moꝛ
tem se deū ⁊ hoīeꝫ esse monstrauit. ꝓpterea
paulo ante Io.12. p̄dixerat. Nunc iudiciuꝫ
est mundi: nunc p̄nceps huius mūdi eiicietur
foꝛas. Qđ si sic est ꝙ xp̄s de diabolo trium
phauit: ergo ꝯgruū fuit vt in infernū descen
deret ⁊ aīas ibi detentas liberaret. ꝓpterea
vt in p̄s. dicit̄. Clamant angeli qui cum ipo
descenderant ad infernū dīites demonibus
Attollite poꝛtas p̄n. v. ⁊ el. poꝛ. eter. ⁊ intro. r.
gloꝛie. Quibus cū demones clausis ianuis
rn̄derent: quis est iste rex gloꝛie? rn̄derūt. deꝰ
foꝛ. ⁊ po. dn̄s. p. in p̄e. Nolentibus adhuc cō
sentire iteꝝ angeli clamauerūt. Attolite poꝛ-
tas ⁊c̄. Qui cuꝫ iteꝝ quererent: quis est iste
rex gloꝛie? rn̄derūt angeli. Dn̄s vir. ip. est rex
gloꝛie. Et tunc xp̄s cū angelis violēter intra
uit ⁊ infernū ꝓut inferius dicet̄ expoliauit.
Et sic adimpletū fuit qđ ipse xp̄s Luc.11. p̄e
dixerat. Cum foꝛtis armatus custodit atriuꝫ
suū in pace, sunt oīa que possidet: si aūt foꝛti-
oꝛ illo supueniens vicerit eū vniuersa arma
eius auferet in q̄bus ꝯfidebat: ⁊ spolia eius
distribuet. h ibi. Moꝛaliter atrium diaboli
ērat limbus: ad quē xp̄s diabolo foꝛtioꝛ acce
dens totū expoliauit. ¶ Quarto hoc idē pꝛo
bo rōne exemplaritatis. Cū enim nihil diri-
gatur ad aliquā ꝑfectionē nisi per aliquā re
gulam exemplarē: quēadmodū etiā ⁊ leones
domant̄ dū vident canes in coꝝ p̄ntia posi-
tos flagellari. Idcirco ꝯueniens fuit xp̄m ad
inferos descendere: vt nobis exemplū ⁊ re-
gulā p̄beret ad inferos frequenter saltē mē
taliter descendendi: ⁊ hoc per ꝯsiderationeꝫ
penaꝝ eternaꝝ: per quā multi a p̄pꝛijs ma
litijs trahūt̄: vel dici pōt ꝙ xp̄s debuit ad in
feros descendere: vt tantus xp̄i esset descen-
sus quātꝰ fuit liberandoꝝ casus. ¶ Quinto
hoc idem ꝓbo rōne vituperositatis. Ideo. n.
aīa xp̄i limbū intrauit vt demones deludēt
⁊ vituperaret. Nam s̄m Criso. ꝓphe q̄ de-
scenderant ad limbū p̄dicabant aīabꝰ ibi-
dem existētibus xp̄m in limbo esse venturum
⁊ eas liberaturꝝ: ⁊ p̄cipue Io. baptista qui
paꝝ ante moꝛtem xp̄i in limbo descenderat
⁊ insuper Ioseph coniunx virginis gloꝛiose
hoc idem eis asserebant. Demones vero h
non credentes totū negabāt: ⁊ ꝓpterea sc̄os
patres deridebant: vt igit̄ xp̄s demones cō-

fünderet ⁊ etiā derideret:⁊ dicta ꝓphaꝝ veri
ficaret realr̄ in limbū descendit. Ex p̄dictis
rōnibus pꝫ qualr̄ xp̄s veraciter descēdit ad
inferos. ¶ Tertio hoc idē ꝓbo distinctione
Bona. in. 3. di. 22. ar. j. q. 4. in cor. q. di. Cū q̄ri
tur vtrū aia xp̄i ad inferos descenderit. R̄n
deo ꝙ noie iferni aliq̄n intelligit̄ pena: aliq̄n
locus pene:⁊ fm̄ hoc duplr̄ pōt aliqs dici de
scendere ad inferos:aut q: descēdit ad penā:
aut ad locū pene. primo mō non ꝯuenit xp̄o
q: in eo nec fuit pena dāni nec pena sensus.
Scd̄o vero mō cōpetit xp̄o. descendit enim
quātū ad illā ꝑtem in qua erant iusti q deti
nebant̄ merito peccati p̄mi parentis:q̄ pars
ꝯsueuit appellari limbus. Ad illā igit̄ ꝑtem
descendit nō cōpulsus necessitate: sed sua vo
luntate ⁊ ptāte. R̄ō aūt quare voluit descen
dere ad eripiendos illos q tenebāt̄ illich cō
pediti:cū etiā hoc posset facere nō descēden
do fuit duplex:vꝫ ꝓpter cōsolationē vinctoꝝ
⁊ ꝓpter ꝯfutationē aduersarioꝝ: ꝓpter ꝯso
lationē vinctoꝝ:q: maxima fuit eis ꝯsolatio
de p̄ntia ipsius aie Jesu xp̄i:⁊ maxia fuit di
gnatiōis ostēsio:in hoc ꝙ ipse ꝑsonalr̄ voluit
descēdere ad eos. Itē ꝓpter ꝯfusionē aduer
sarioꝝ:vt.s.ipsi demones ꝯfunderent̄ in sua
p̄ntia:⁊ sic vicerat eos in terra in nā assūpta
sic aia eiusdē de eisdē triumpharet apd̄ infe
ros:ipsos inuitos expoliando. h̄ Bona. ver
baliter. Ex qua etiā distinctōe pꝫ q̄lr̄ aia xp̄i
descendit ad inferos. ¶ Quarto deniqꝫ hoc
idem ꝓbo figuris. Prima figura hr̄ Judic.
16. vbi legit̄ ꝙ cum philistei circūdassent oēs
portas ciuitatis Gaze vt Sansonē appre
henderēt:⁊ posuissent tota nocte custodes ad
portas prestolantes cū silētio vt facto mane
Sansonē exeuntē occiderēt: ꝯsurgēs San
son ad noctis mediū ⁊ hoc ꝑpendēs appre
hendit ambas fores porte cū postib⁹ suis et
serra:ipositisqꝫ humeris portauit ad verticē
montis:q respicit ebron. Per Sansonē igit̄
portas Gaze dissipantē violenter: intellige
aiam xp̄i violenter inferni portas ꝯfringētē
⁊ ingredientē:vt ab inde sanctos p̄res extra
heret. Scd̄am figurā habem⁹ Exod. 3. de
Moyse q descendit in egyptum vt liberaret
ppl̄m isrl̄ de manu Pharaonis p Moysen
intellige xp̄m:p egyptū qui interpretat̄ tene
bra intellige limbū tenebrosum: p ppl̄m isrl̄
intellige scōs p̄res quos ipse xp̄s de manib⁹
Pharaonis.i.diaboli liberauit. Tertia fi
gura ponit̄ Gen̄. 37. vbi legit̄ ꝙ Jacob post
venditionē filij sui Joseph a fratrib⁹ suis cū
dixisset. Fera pessima deuorauit filiū meum
Joseph:statim subiungit. Descendā ad filiuꝫ
meū lugens in infernū vt videā euꝫ. Si igit̄
Jacob ꝓpter amorē quē hēbat ad filiū suū
Joseph volebat in infernū descendere vt vi
sitaret cū:a fortiori credendū est ꝙ xp̄s q ē ꝑ
fectissimus in charitate descēderit ad limbū
vt scōs p̄res ibi detētos liberaret. Quarta
deniqꝫ figura ponit̄ Dan̄. 6. vbi dr̄. Missus
est Daniel in lacū leonū allatusqꝫ est lapis ⁊
positus est sup os laci: quem obsignauit rex
anulo suo ⁊ exclusit dn̄s ora leonū vt nō de
uorarent eū:q: corā deo iustitia inuenta ē in
ipso. h̄ ibi. Per Danielē qui interpretat̄ cā
dei qd aliud nisi xp̄m itelligim⁹:q vt cāꝫ dei
defenderet tulit verba mortē ⁊ verbera: qui
tandē missus est in lacū leonū: q̄n p̄r celestis
ip̄m misit ad inferos in lacū iferni. De quo
Zacha. 9. dicit̄. Eduxisti vinctos de lacu in q̊
nō erat aqua:q: diabolus leo rugiens dr̄:vt
hr̄. j. Petri. 5. Sup hunc igit̄ lacū positus est
lapis:q̄n in sepulchro geuit corpus xp̄i: ⁊ aia
ad inferos descendit:quē lapideꝫ obsignauit
rex regū deus vt corpus illud incorruptū p⁹
regressum xp̄i ad inferos aie copularet. De
niqꝫ ꝯclusit dn̄s ora leonū hoc est ipsoꝝ de
monū:q: nihil potuerūt ꝯtra ip̄m: q: in xp̄o
inuenta est iustitia qua mediante totū furorē
diabolice supbie potuit ꝯculcare. Silr̄ hētur
Dan̄. 14. vbi legit̄ ꝙ Cirus rex persaꝝ venit
ad lacum in quo denuo positus fuerat Da
niel in medio leonū:⁊ sic liberauit:⁊ extraxit
eum. Vide hystoriā ibi ⁊ dic oio: q: aurea ē
quā pretermitto ꝓpter verboꝝ ꝓlixitatem.
Ultra predictas figuras accipe exemp[...]ꝫ p
silitudinē. Narrat eni Valerius maxi[mus]
lib. ꝙ quedā vorago maxia Rome apparuit
que totā ciuitatē de putredine exeunte quasi
corrūpebat ⁊ ꝓpterea multi moriebāt̄. vn̄ de
hoc a dijs romani ꝯsiliū postulauerūt:q rn̄
derūt. Pestē illā ⁊ voraginē nūq̄ꝫ cessaturaꝫ
nisi vallentior romanoꝝ in ipsam se ꝓiceret
Qd̄ cū p ciuitatē diuulgatū fuisset:statim q
dā adolescens nobilissimus romanoꝝ valde
bn̄ armatus in voraginē illā sil̄ cum equo se
proiecit:⁊ subito cessauit pestis atqꝫ vorago.
Moralr̄ ista vorago limb⁹ erat qui omnes
sctōs p̄res deuorabat ⁊ molestabat. Christ⁹
aūt violētior oibus in virtute: imo valentis

De descensu xpi ad inferos
figure et exempla

fimꝰ:charitate armatꝰ:mediãte equo sancte crucis in ipsam foueã limbi descendit: ⁊ cessauit pestis ⁊ vorago:qꝛ tunc xp̄s limbũ reclusit:⁊ oẽs sanctos p̄res abinde extrahens ab eoꝝ molestia liberauit. Ex p̄dictis igitur auctibus rõnibus distinctiõe atq3 figuris p3 qualr aia xp̄i veraciter ad inferos descendit Et per ꝯñs p3 istud mysteriu3 de descensu xp̄i ad inferos declarãdũ:qd dicit mysteriũ veritatis.

¶ De scḋo mysterio descensus xp̄i ad inferos:qd dicit mysterium specialitatis.

Ecũdũ insuper mysteriũ de xp̄i descensu ad inferos declarãdũ:dicitur mysteriũ specialitatis. Cum eni3 infernus sit multiplex seu multiplr accipiatur: habeo nunc declarare vtrũ xp̄s in om̄i loco inferni descenderit: ⁊ sic oẽs aias ibidẽ existentes liberauit. An solũ descenderit in aliquo spãli loco:⁊ sic spãlr aĩas illius loci liberauit. Conclusionalr igit accipe ſm Alex. de ales in.3.pte summe.q.9.ar.4.in coꝛ.q.in.q. vtrũ xp̄s descenderit ad infernũ inferiorẽ:ꝙ infernus triplr accipit.s.rõne meriti: ratione supplicij:⁊ rõe loci. ¶ Primo mõ si infernꝰ accipit rõne vel ex parte meriti:sic exñtes in peccato mortali dicunt esse i inferno: ⁊ dicũt de inferno erui:qñ illuminati de peccatis suis ad deũ per penitentiã ꝯuertũt: ꝓpter qd dicebat dicendũ post penitentiã de adulterio ⁊ homicidio factã. Eruisti deus aiam meam ex inferno inferiori. ¶ Scḋo aliqñ infernꝰ accipit rõne supplitij:⁊ sic infernus dicit pena eterne dãnatiõis:de qua non est liberatio: propter qd demones exñtes in isto aere caliginoso dicunt esse in inferno rõne pene. Qd probat Hieronymus per exemplũ de febricitante di. Sicut febricitans etia3 si in lectis ponat eburneis:feruorẽ tñ aut frigus multi laboris nequit euitare:sic demones ⁊ si in tẽplis vl idolis aureis colant seu quocũq3 mõ per aerem sint vecti:igne tñ gehẽnali semꝑ ardent ⁊ ab hoc non pñt separari. hec ille.

¶ Tertio mõ accipit infernꝰ rõne loci. Et in hoc tenendũ est ꝙ in inferioribus ptibꝰ terre quattuoꝛ sunt inferni loci. ¶ Primus locꝰ inferni est infimus:⁊ h est locus dãnatoꝝ: in q̊ sunt tria mala:v3 carẽtia gratie: carẽtia glie ⁊ pñtia sensibilis pene: v3 ignis. ¶ Scḋs insuper locus inferni inuenit in quo est carentia glie ⁊ gr̄e ⁊ pene sensibilis ignis. Et iste locus est supra locũ dãnatoꝝ:⁊ vocat limbꝰ pueroꝝ qui sine circuncisione in veteri testõ decesserunt:vel qui sine baptismo ⁊ cũ culpa originali in nouo testõ decedunt. ¶ Tertius locus infernĩ est in quo est carentia glie vel diuine visionis:non tñ gr̄e:⁊ in quo ẽ pñtia sensibilis pene ignis. Et iste locus est supra limbũ pueroꝝ ⁊ vocat purgatoriũ. ¶ Quartus deniq3 locus inferni qui est sub terra: et supra tria predicta loca inuenit: in quo ante xp̄i descensu3 erat carentia diuine visionis ⁊ pene sensibilis:non tñ gr̄e:⁊ iste locus dicebatur limbus sanctoꝝ patrũ:pro eo ꝙ sancti patres solũ ibi detinebant vsq3 ad xp̄i aduẽtum. His declaratis si querit an xp̄s descẽderit ad oia quattuoꝛ predicta loca:⁊ sic liberauerit aias ibidem exñtes. ad h rñdet dñs Bona.in.3.di.22.art.j.q.5.in coꝛ.q.⁊ in solu. argumentoꝝ. Et etiam Tho.in.3.di.23.ar.j. q.2.ꝙ xp̄s solũ descendit ad quartũ locũ supremũ:v3 ad limbũ scõꝝ patrũ: qd intelligẽdũ est quãtum ad eẽntiam: pro eo ꝙ aia xp̄i quãtũ ad eẽntiam non descendit ad infernũ dãnatoꝝ:nec ad limbũ pueroꝝ: nec etia3 ad purgatoriũ ſm aliquos. Descẽdit tñ aia xp̄i ad oia predicta loca quãtum ad efficaciam ⁊ pontentiã. Sicut etiã exempli gr̄a: papa ſm suã ꝑsonã est tm̄ rome ⁊ non alibi. ſm vero potentiã est in tota xp̄ianitate. Exquo igitur in predictis locis nõ descendit:ergo nec aias in eisde3 locis existẽtes nequaq3 extrarit ſm Bona. vbi sup̄. Et p̄mo qdẽ ñ extrarit aias de iferno dãnatoꝝ duplici respectu: v3 respectu obstinationis:⁊ respectu indispositionis.

¶ Primo respectu.s.obstinatiõis: claꝝ est ꝙ pena nõ d3 tolli manẽte culpa:sed illi q sunt dãnati in inferno iugiter sunt ⁊ erũt in malitia obstinati sic ⁊ demones:igit de pena illa liberari nõ potuerũt:qd tñ ñ fuit ex isufficiẽtia liberãtis. Scḋo eos nõ extrarit respectu indispositiõis. Certũ est eni ꝙ qui sũt indispositi liberari nõ pñt:s3 q sunt in iferno erãt hmõi Qd p3 qꝛ illi aut fidẽ passionis penitꝰ nõ habuerũt sicut infideles:aut si fidem passionis hẽbant:nullã ꝯformitatẽ hẽbant ad charitatẽ xp̄i patientis:vñ cũ a peccatis suis mũdati nõ fuerint:ꝑ ꝯñs a reatu pene infernalis nõ fuerũt extracti. has duas rões ponit Tho.3. pte sũ.q.52.ar.6.i coꝛ.q. Si ãt q̄reres an xp̄s bñ fecerit nullũ de dãnatis eximẽdo. Rñdeo ꝙ sic. Nã dñt iura ꝙ pctm̄ lese maiestatis nõ

pōt tm̄ puniri quantum meref: co q̄ talis.s. Impator vel papa est p̄sona publica: ⁊ q̄to magis publica tanto magis aggrauat pctm̄ ⁊ offensa. Et hinc ē q̄ iudei rōnabilr a Tito ⁊ Vespasiano fuerūt interfecti p⁹ xp̄i mortē etiā si fuissent infiniti. Nec digne p̄ xp̄i morte puniri possent i inferno ēt si infinities magis punireē. Et rō est: q: xp̄s erat p̄sona publica: imo publicissima. Nā iquātū hō p̄ntabat totā nām humanā: multo magis inq̄tū deus: q: erat creator ⁊ ɔseruator vniuersoꝝ. Ex hoc igif a sili dico q̄ bn̄ fec xp̄s nullū de inferno extrhere: q: oēs tales p̄sonā publicā et infinitā.s.deū offenderāt ⁊ i ppetuū offendissent si i ppetuū vixissent. ¶ Scdo ēt dico q̄ xp̄s descēdēs ad infernū nullū inde extraxit ēt pueroꝝ cū pctō originali morientiu3: put expsse dicit Bona.in.3.di.22.ar.1.q.5.in solu. vlti.argu. Tho.hoc idē ponit expresse in.3.di.22.ar.2.q.3.in cor.q. Rō aūt talis est. null⁹.n. liberaf p xp̄m f̄m Tho.⁊ Bona. vbi supra nisi sit mēbrū xp̄i: s3 pueri decedētes cū pctō originali nūq̄ fuerūt mēbrū xp̄i: g ⁊c. q̄ aūt tales nūq̄ fuerūt mēbrū xp̄i sic pbo. Nā illi soli sūt mēbꝝ xp̄i q p fidē ⁊ charitatē passiōi xp̄i ɔiungunf ⁊ p hoc liberanf: s3 pueri q cū pctō originali decesserūt nullo mō fuerūt cōiūcti passioni xp̄i p fidē ⁊ charitatē: qd̄ p3: q: neq3 fidē pbaz h̄re poterāt: q: non habuerūt vsum liberi arbitrij: nec p fidē parentū aut p aliqd̄ fidei sacr̄m fuerūt a pctō originali mūdati: g ⁊c. Aliqb⁹ tñ vltra sniam pdictoꝝ saluo semp catholice eccl̄ie iudicio pie visu3 est q̄ ⁊ aīa xp̄i p̄sonalr visitauerit tales pueros ⁊ insup respectu actualis inocentie coꝝ q̄tū ad libertatē arbitrij aliq̄le refrigeriū eis itulerit: sicut ēt finalr ɔtingit in magnis dn̄is: q cū h̄nt aliquā magnā victoriā p magno victorie gaudio ēt icarcerat abūdātes elynas mittūt. ¶ Tertio deniq3 dico q̄ xp̄s ad inferos descēdens nullā liberauit aīaꝝ exn̄tiu3 i purgatorio. hāc sniam t3 Tho.in.3.di.22.ar.2 q.4.in cor.q.in qōne illa vtrū xp̄s ad iferos descendēs liberauit eos q erāt i purgatorio. Et iteꝝ.3.pte sūme.q.52.ar.8.in cor.q. q̄uis aūt hoc expsse non inueniaf determinatu3 a sanctis pbabilius aliqb⁹: ⁊ etiā mihi visum fuit: q̄ aīas in purgatorio exn̄tes visitauerit personalr xp̄s: ⁊ eas ab illis penis ex singl̄i priuilegio liberauerit: precipue cū sint i grā: ⁊ p ɔn̄s capaces gl̄ie atq3 diuine visiōis: quēadmodū ēt solet ɔtingē i triūpho ⁊ victoria magnoꝝ pncipū: q solent incarceratos saltē pro debit libere relaxare. Et dato q̄ nunc nō relaxet: tunc tñ respectu noue victorie pie credi pōt q̄ oē3 penā liberalr relaxauerit. Et sic p3 ex predictis oib⁹ q̄lr aīa xp̄i saltē i sp̄ali ad limbū sanctoꝝ patrū descendit: l3 pie credaf mō supradcō q̄ etiā descenderit ad purgatoriū ⁊ forte ad limbū pueroꝝ: ⁊ p ɔn̄s ēt p3 f̄m mysteriu3 de xp̄i descensu ad inferos declarandū: qd̄ dr̄ mysterium specialitat.

¶ De tertio mysterio descensus xp̄i ad inferos: qd̄ dr̄ mysteriū operabilitatis.

Tertiū deniq3 mysteriū de xp̄i descēsu declarandum dr̄ mysteriū opabilitatis: in quo mysterio hēm⁹ videre qd̄ xp̄s in limbo sit opatus: septē g opatiōes ibi opatus est. Quaꝝ p̄ma dr̄. Prima dr̄ opatio illustratiōis. Scda dr̄ opatio letificatōis. Tertia dr̄ opatio recitatōis. Quarta dr̄ opatio ablatōis. Quinta dr̄ operatio resurrectiōis. Sexta dr̄ opatio extractiōis. Septima dr̄ opatio reclusionis. ¶ Prima igif opatio quā aīa xp̄i in limbo opata ē dr̄ opatio illustratiōis. f̄m Augu. sicut habef in legendario. Aīa xp̄i diuinitati vnita post separatiōnē a corpore statim cū inumerabili ⁊ quasi infinita angeloꝝ multitudine limbum subterraneū scōꝝ patrū ingressa est: ⁊ cu3 ibi eēt duplex tenebra: v3 exterior respectu loci tenebrosi: ⁊ interior in mente scōꝝ patru3 respectu incertitudinis tpis future gl̄ie ipsoru3 statim h duplex tenebra p aduentū aīe xp̄i ē expulsa. Nā statim totus locus limbi est mirabilr illustratus tā ex claritate gl̄iosa angeloꝝ ibi exn̄tium: q̄3 etiā ex ineffabili claritate ipsius aīe xp̄i atq3 diuinitatis. Silr ēt mens oīu3 sanctoꝝ patrū mirabiliter fuit illustrata dū remota oī dubitatione de sua beatitudie fuit certificata: de q̄ mirabili illustratōe Aug. dicit sicut habef in legendario in festo resurrectionis xp̄i. Sicut inquit. Adueniente luce solis omnis tenebra in aere existens effugatur: sic adueniente aīa Christi in limbo infernus illustratur. Et Ysa. hoc predixerat. 9. c. Populus qui ambulabat in tenebris vidit lucem magnā: ⁊ ambulantibus in regiōe vmbre mortis lux orta est eis. q̄3 magna āt fuerit limbi illustratio: potes ex hoc arguere Nā Remigius sup verba Matth.13. Fulgebunt iusti sicut sol, ait, Singulos angelos

cētíes millies sole splēdidiores ꝓfecto nosca mus:animas autē in glīa angelis coequandas ꝓfecto non dubitamus.hec ille. Si igit̄ solus angelus portauit in limbo lucez cēties milies sole splendidiorē:quantā credis lucez portauerint oēs angeli aīa xp̄i atq3 diuitas. De hac claritate sic dr̄ in euāgelio Nicodemi. Ibi eniz legitur ꝙ Carin⁹ ⁊ Leontius filij Simeonis senis simul cū xp̄o surrexerūt ⁊ apparentes Nicodemo Joseph. Gamalieli ceterisq3 multis narrauerūt di. Cū essemus in limbo cū omnib⁹ patrib⁹ nostris in caligine tenebrarū:subito fact⁹ est aureus solis color purpureaq3 ⁊ regalis lux sup nos. statimq3 Adā humani generis pater exultauit dicens. Gaudete oēs. Lux eniz ista auctoris est luis sempiterni: q promisit nobis mittere coeternū lumē suū.cū quo exclamās Jsai.di. Vere hic est lux patris filius dei sicut cū viuerē in terris predixi. Populus qui ambulabat in tenebris: vidit lucē magnam. Tunc suꝑuenit genitor noster symeon ⁊ exultans dixit. Glorificate dn̄m quia ego xp̄z infantē natū in manibus suscepi in tēplo et compulsus spū scō dixi. Nunc dimittis ⁊c̄. Post hec suꝑuenit quidā q̄si heremita qui gaudēs dixit. Securi estote ego eni sum Jo. qui xp̄m baptizaui ⁊ ante faciez eius p̄ueni parare vias ei⁹ ⁊ ip̄m ostendi digito di. Ecce agnus dei ecce qui tollit pctā mūdi:⁊ descendi nūciare vobis:quia in ꝓrimo debebat visitare vos. Tunc suꝑueniens Seth dixit. Cū iuissem ad portas ꝑadisi rogare dn̄m ut trāsmittēt mihi āgelū suū:⁊ daret mihi de oleo misericordie ut ꝑungerē corpus patris mei. Ade cū esset infirm⁹:apparuit mihi archāgelus Michael di. Noli laborare lachrymās orando ꝓpter oleū ligni misericordie: q2 nullo mō poteris accipere nisi prius cōpleti fuerint quinq3 milia ⁊ qngenti anni quō cōpleti sunt. Hec audiētes oēs p̄triarche ⁊ ꝓphete exultauerūt gaudio magno valde dicētes. Vere hec lux ingressa ꝓuenit a pectore filij dei.hoc in euāgelio Nicodemi. Si tn̄ forte q̄reres vtrū lux illa etiā illuminaret locum in quo dānati erant sicut ⁊ limbū. R̄ndit tho. in tertio di.22.ar.2.q.j.in corpore.q. ⁊ in solu. 2.ar.ꝙ non. Cui⁹ ratio est:ꝙ sicut pena ignis que est pena inferni inq̄tum agit ut instr̄m diuine iusticie: nō affligit nisi eos qui habēt reatū pene:⁊ si aliqs alius ibi eēt. Ita lux illa ut instr̄m diuine misericordie agens illos tm̄ illuiat exterius q interius illuiati erāt:sic ꝑ consequēs nō illuiabat demones nec animas damnatorꝝ. Ex p̄missis patet p̄ma operatio quā anima xp̄i oꝑata est in limbo que dicit̄ oꝑatio illustrationis. ¶ Secūda insuꝑ oꝑatio quā anima christi in limbo oꝑata est dicit̄ operatio letificationis. Magnā eqdem penā ⁊ tristiciam habebāt omnes sancti patres in limbo exn̄tes propter dilationē speratę glorie:seu quia paradisum sine mora ingredi nō poterant:ꝓpter quod Prouer. 7. dicitur. Spes que differt affligit animā. Et ad hoc significandū dicit Augusti.in sermōe de passione.ꝙ lachrymabili obsecratiōe sancti patres celestē patrē orabant ut filiū mitteret:hanc igitur tristiciā ⁊ penam totā in limbo cōuertit xp̄us in leticiā ⁊ gaudiū:dū sanctis patrib⁹ ⁊ animā suam ⁊ nudā diuinitatis essentiā in qua oīs gloria paradisi consistit mōstrauit.propter quod Joan.8. Judeis xp̄us dicebat. habraā pater vester exultauit ut videret diem meuz vidit ⁊ gauisus est. ꝙ autē christus in limbo ostenderit sanctis patribus non tm̄ animā: sed etiā essentiā diuinitatis:per quā eos veluti in paradiso:⁊ beatificauit ⁊ letificauit testatur expresse dominus Bonauētura in tertio di.22.ar.j.q.6. in corpore questi.di. Cum querit̄ vtrū statiz p⁹ mortē xp̄us introduxerit sanctos patres in celū ⁊ ꝑadisum. R̄ndeo ꝙ anime sanctoruz nō statim ꝑ mortē christi ꝑducte sunt in celum q̄tum ad locū statim tn̄ post resolutionē anime a corꝑe in xp̄i descensu ad inferos viderūt lumē eternū ⁊ beate facte sunt: ⁊ patefactū est eis celū q̄tuz ad premiū. vnde in loco infernali existentes habuerūt paradisuz ⁊ apertā dei visionē que nō est aliud q̄z paradisus ⁊ vita eterna. Licet autē statim post mortē xp̄i beatitudinē habuerit: nō tamē locuz beatitudinis statim adepte sunt: qm̄ ipse christus debuit in oibus primatū tenere ⁊ p̄mogenitus esse in multis fratrib⁹ tanq̄z caput omniū. Resurrectio autē xp̄i ⁊ eius descensio differri debuit ꝓpter fidei nostre cōfirmationē. Jdeo eniz dilata fuit resurrectio ut ostenderet̄ ꝙ xp̄us vere mortu⁹ fuerit:⁊ iō etiā dilata fuit ascensio:ut ꝑ multa argamēta ostenderet̄ ꝙ vere resurrexit s̄m ꝙ dicitur Act.j. Prebuit semetipsum in multis argumētis apparēs eis ⁊c̄. Qm̄ ergo nulla aīa in

celum debuit ascendere ante xp̄m: ⁊ xp̄i ascē
sio ꝓpter nostrā salutē debebat differri: hic
est ꝙ anime sanctorū nec stati fuerūt de lim
bo educte nec statim in celesti paradiso fu-
erunt locate. hec Bonauen. verbaliter. Tho.
aūt in tertio. di. 22. ar. j. q. 3. Et iteꝝ tertia pte
sum. q. 52. ar. 4. in cor. q. dicit. Cum queritur
vtrū anima xp̄i statim post mortē fuerit in
paradiso ⁊ simul cū ipsa duxerit sanctos pa
tres precipue cū Lu. 23. latroni dixerit. Ho-
die mecū eris in paradiso. Rn̄deo ꝙ triplex
est paradisus. Vnꝰ corpalis ⁊ terrestris: in
quo Adā positus fuit. Alius corpalis ⁊ cele-
stis. s. celū empireū de quo lucifer cecidit. Ali
us spiritualis ⁊ diuinalis qui cōsistit in visi
one dei. De isto tertio paradiso intelligit̄ qḋ
dn̄s dixit latroni. hodie eris in paradiso: qꝛ
statim pacta passione ⁊ ipse latro ⁊ oēs qui
erāt in limbo sanctorū patrū deum ꝑ ēntiā
viderūt: ⁊ sic oēs beatificati fuerunt. Quāta
igitur leticia de visione anime xp̄i ⁊ ꝑcipue
ipsius diuinitatis habuerūt nō est phas ex-
plicare. Cogita tamē ꝙ ad ingressum anime
xp̄i in limbo: omnes sci patres ut puta Adā
Noe Abraā Eua ceteriq3 oēs tria singula-
riter fecerūt. Prio ipsū venerabilr̄ suscepe-
rūt. Scḋo ut deū veraciter adorauerūt. Ter-
tio hymnū nouū pro gratiarū actione om-
nes generaliter decantauerūt dicētes forte.
Jesu nostra redemptō ⁊c̄. Seu ad cenā agni
ꝓuidi. ⁊c̄. Dic si placet qualr̄ Adam ⁊ Eua
culpā dicebant aīe xp̄i: pro eo ꝙ fuerunt cau
sa perditionis tantaꝝ animarū ⁊ etiā mortꝭ
⁊ passionis sue. Quibꝰ xp̄us potuit dixisse il-
lud qḋ cantat ecclesia. O felix culpa que talē
ac tantū meruit habere redemptorē. Dic eti
am qualiter xp̄s fecit magnū solatiū ꝑuulis
innocentibꝰ q propter ipsum ab herode cru-
deliter occisi fuerūt. Ex predictꝭ etiā pꝫ scḋa
opatio quā anima xp̄i in limbo opata est: q̄
dr̄ opatio letificatiōis. ¶ Tertia insup opatio
quā anima xp̄i in limbo opata est dr̄ opera
tio recitationis. ſm enim Augusti. stati ut ani
ma xp̄i fuit in limbo recitauit sanctis patri-
bus seu ostendit oia opera charitatis que in
33. annis in hoc mūdo ꝓ eoꝝ aliorūq3 salu-
te fecit. Incipiens a conceptione sua vsq3 ad
mortē in ligno crucꝭ. Explica tu magnas ab
stinētias xp̄i ⁊ cursum passionis sue, put vis
¶ Quarta insuper opatio quā anima xp̄i in
limbo opata est dr̄ opatio ablationis. Stati
enim ut xp̄s fuit in limbo alligauit sathanā
seu luciferū non cathena ferrea: sed auferēdo
ei magnam potestatē ⁊ dominiū quā exerce
bat in oibus mundi hoibus. Proinde apoc.
20. dr̄. Vidi angelū. i. xp̄m descendentē de ce-
lo habentē clauē abissi. i. inferni. ⁊ cathenam
magnā. i. potestatē in manu sua: ⁊ apprehen
dit draconē serpentē antiquū qui est diabo-
lus vel sathanas ⁊ alligauit eū ꝑ annos mil
le. i. vsq3 ad tempus antixp̄i ſm glo. ⁊ misit
eū in abissum ⁊ clausit. glo. i. nocendi potesta
tem limitauit: ⁊ signauit super illū. s. signacu
lo sanctissime crucis: ut nō seducat ampliꝰ gē
tes. glo. i. electos in diuersis gētibꝰ donec cō-
sumenī mille anni. glo. i. vniuersum tēpus a
passiōe xp̄i vsq3 ad tpa antixp̄i. hec ibi. Alex.
aūt in tertia pte sum. in trac. de effectu passi
onis xp̄i dicit: ꝙ triplr̄ xp̄us alligauit poten
tiā demonis. ¶ Primo per inuocationē sui
nominis vꝫ Jesu. ꝓpter qḋ Mat. vltio. dr̄.
In noie meo demonia eijcient. ¶ Scḋo per
signū sanctissime crucis. Nā faciendo signū
crucis diabolꝰ vincit̄ sicut habet̄ de ɔse. di. 4
ca. postea. vbi ponit̄ in glo. exemplū de iudeo
qui facto signo crucis. ut dicit Greg. in dia-
logo expulit oēs demones de tēplo. ¶ Ter-
tio diminuit̄ potestas demonis ꝑ ecclesiasti
ca sacramēta ꝑcioso sanguine xp̄i roborata.
Ex quibꝰ etiā pꝫ q̄rta opatio quā aia christi
opata est in limbo q̄ dicit̄ opatio ablationis
¶ Quinta etiā opatio quā aia xp̄i in limbo
opata est dr̄ opatio resurrectiōis: ut aūt aia
christi in limbū ingressa est precepit multis
aiabꝰ ibi exn̄tibꝰ ut coniūgerent̄ cū ꝓprijs cor
poribꝰ: ⁊ sic in die resurrectionis sue cū ipso
resurgerēt resurrectione ꝑfecta qḋ ⁊ factum
fuit. Vnde Mat. 27. dr̄. Multa corpora scō
rum q dormierāt surrexerūt: ⁊ exeuntes de
monumētis pꝰ resurrectionē eiꝰ venerunt in
sanctā ciuitatē ⁊ apparuerūt multis. hec ille.
Inter quos precipue ut dr̄ in euāge. Nico-
demi surrexerūt Leontiꝰ ⁊ Carinꝰ filij symeo
nis senis sicut predictū fuit: in q̄busdā tamē
libris grecoꝝ legit̄: ꝙ christꝰ cū iuit ad limbū
multos mortuos suscitauit: etiā in sua viuen
tes infidelitate: q pꝰ resurrectionē veri xp̄ia-
ni effecti sunt ⁊ saluati. ꝓpter qḋ etiā dicunt
greci: ꝙ xp̄s platonē ab inferno extraxit. nā
cū q̄dā inquit eiꝰ dicta ⁊ scripta legeret nec
ea intelligere posset: cepit de eo maledicta di
cere. Cui ipē Plato apparēs ait. Cur me ita

laceras ⁊ maledicis. Ego eniꝫ saluꝰ sum: qꝛ
xp̄us de inferno me extraxit: vbi etiā me ⁊ n̄
nullos alios ꝓpter vitā nostrā moralē illu-
minauit: qbꝰ dictis disparuit. hec tn̄ o p̄dica
tor apocripha. i. dubia sicut apocripha pp̄lo
predicabis. Si tn̄ christus platonē saluasset
forte incōueniēs nō esset. Cū etiā ſm cōiter
oēs doctores saluatꝰ fuerit ex p̄uilegio Tra-
ianꝰ impator ⁊ paganꝰ ꝑ orōnē sci gregorij: ⁊
precipue cū plato magis fuerit in hacvita de
veritate illuiatus q̄ꝫ traianꝰ. vn̄ ⁊ Aug. in li.
cōfes. exp̄sse dic̄. ꝙ repperit totū euange. Jo.
in libris platonis. vꝫ In p̄ncipio erat verbū
vsqꝫ ad illa verba. Et verbū caro factum ē.
Alex. etiā. 3. pte sum. circa vltimā qōem in. q.
que incipit. vtrū phi sint dānati. ꝯcludit illos
fore dānatos q sibiipsis ex supbia ⁊ nō deo
sapiam attribuebāt. Ecōtra vero dicit illos
suo iudicio fore saluos: q humiliter viuebāt ⁊
sapiaꝫ ipsi deo attribuebāt: ꝓ eo ꝙ creditur
ꝙ tales aut ꝑ angelū aut ꝑ aliquē ꝓphetam
aut ꝑ intrinsecā inspirationē fuerint de veri
tate fidei illuiati ⁊ ꝑ cōseq̄ns saluati. Ex p̄di
ctis etiā pꝫ qnta opatio quā aia xp̄i in lim-
bo opata ē: q̄ dr̄ opatio resurrectiōis. ¶ Se-
xta etiā opatio quā aia xp̄i in limbo opata
est dr̄ opatio extractiōis. postq̄ꝫ aia christi ste
tit in limbo q̄ꝫtū decuit sapiam suā: oēs san-
ctos patres: nec nō ⁊ illos ut pie a qbusdam
credit̄ q erant in purgatorio violēter ⁊ ꝯ dia
bolicā voluntatē de ipso limbo obscurissimo
extraxit. Sic eniꝫ ꝓphetauerat zacharias. 9.
c. d. Tu quoqꝫ in sanguine testam̄ti tui edu-
xisti vinctos tuos de lacu: in quo nō erat aq̄
Et ap̄ls ad Col. 2. ait. Expolians p̄ncipatus
⁊ potestates trāsduxit eos ꝯfidēter palā tri-
umphās de illis in semetipso. Et Jsa. 8. dicit̄
Et ecce dixit dn̄s ad me voca nomē eius. i.
christi. Accelera spolia detrahe ⁊ festina pre-
dari. s. limbū. Et O see. 13. dr̄. Ero mors tua:
o mors morsus tuꝰ ero inferne. Que verba
exponēs Bonauē. in tertio. di. 22. ar. j. q. 5. in
corpe. q. dicit. Mors christi mortē in electis
oino ꝯsumpsit apiendo eis ianuā vite eter-
ne. Cū aūt subdit̄ ero morsus tuꝰ inferne. Jō
dr̄ qꝛ mors christi: mors dr̄ iferni: qꝛ sic̄ mor
sus vnā ptē capit ⁊ aliā dimittit: sic christus
sua morte ⁊ descensu ad iferos electos inde
eduxit: ⁊ reprobos dereliqt. Ex qbꝰ pꝫ sexta
opatio quā christꝰ in limbo opatꝰ ē. ¶ Septi
ma deniqꝫ operatio quā aia christi in limbo
opata est dr̄ opatio reclusionis: postq̄ꝫ chri-
stus scōs pr̄es ut predictū est de limbo extra
xit: ip̄m limbū reclusit: adeo ꝙ decetero nul
la aia in ip̄m ingredit̄: qꝛ statim ut aia ē pur
gata a culpa ⁊ pena aut in hoc mūdo aut in
purgatorio statim ⁊ sine mora ianuā celi et
eterne vite ingredit̄: qd̄ nequaq̄ꝫ fiebat añq̄ꝫ
ip̄m limbū cōclusisset. Ex p̄dictis septē opa
tionibꝰ quas xp̄s opatus est in limbo pꝫ ter
tiū misteriū opabilitatis de xp̄i descensu ad
inferos quod dr̄ misteriū. Et ꝑ conseq̄ns ex
p̄dictis oibus patꝫ nona excellētia ipsiꝰ scissi
me fidei: que dr̄ excellentia descensibilitatis.
Rogemꝰ igit̄ dn̄m Jesum xp̄m ut sic viua-
mꝰ in p̄nti ꝑ grām: ꝙ in morte sine vlla pur-
gatorij pena transeamꝰ ad eternam gloriam
cui sit semꝑ ois honor ⁊ gloria in se. se. Amē

¶ Dn̄ica in resurrectione dn̄i de. 10. excellen
tia sacratissime fidei: seu de sacratissima re-
surrectione christi.

Surrexit non

est hic. Scribuntur hec verba
Mar. vlti. c. ⁊ in euangelio oc-
currentis solēnitatis. Postq̄ꝫ
amātissimi ciues mediāte diuina grā decla-
raui ut vidistis in supioribꝰ sermonibꝰ noueꝫ
mirabiles excellētias sacratissime fidei: hodi
erna die singulariter habeo declarare deci-
mā excellētiam de ipsa sacratissima fide que
dr̄ excellētia vnitatis. in qua p̄cipue habeo ꝓ
bare qualr̄ aia xp̄i ab eiꝰ corpe realiter sepa-
ta ꝑ mortē crucis: iteꝝ veraciter ꝑ gl'iosaꝫ re
surrectionē suo corpi est reunita atqꝫ ꝯiūcta
Que mā ipsiꝰ bn̄dicte ⁊ gl'iose resurrectionis
xp̄i ꝓfecto erit tā suauis ⁊ delectabilis q̄ꝫ eti
am admirabilis ad audiendū. Circa igit̄ hāc
māꝫ atqꝫ excellētiā gl'iose resurrectionis nr̄i
saluatoris tria misteria nobis occurrūt pre-
cipue declarāda. quoꝝ Primū dr̄ misteriū
Necessitatis. Scđm dr̄ misteriū Veritatꝭ
Tertiū dicit̄ misteriū Integritatis.
¶ De tribꝰ misterijs sacratissime resurrectio
nis xp̄i declarandis. Et primo de primo qđ
dicit̄ misteriū necessitatis.

Primū igit̄ misteriū de gl'iosa xp̄i re
surrectiōe declarādū dr̄ misteriū ne
cessitatꝭ. Sic̄ eniꝫ summe necessaria
fuit xp̄i passio ⁊ mors ad nos redimēdū: sic
⁊ summe necc̄aria fuit xp̄i resurrectio ad nos

saluãdũ ⁊ iustificãdũ. Et sic nullꝰ vnq̃ꝫ fuisset a culpa absolutꝰ nisi xp̃s mortuꝰ fuissꝫ: sic nullus vnq̃ꝫ glificari potuisset nisi xp̃s resurrexisset: qḋ triplr̃ ꝓbo. Prio auctibꝰ. Scḋo rõnibꝰ. Tertio distinctõe. ¶ Prio ꝓbo auctibꝰ. ꝙ resurrectio xp̃i fuit oino ad salutẽ nr̃ãꝫ necessaria. vñ apl̃s. j. ad cor. 15. ait. Si xp̃s ñ resurrexit sic p̃dicat inanis ergo ẽ p̃dicatio nr̃a: inanis ẽ ⁊ fides nr̃a: adhuc sumꝰ in pctis nr̃is ⁊ inuenimur falsi testes dei: qm̃ testioniũ diximꝰ aduersus deũ: ꝙ suscitauerit xp̃ꝫ quẽ nõ suscitauit. hec ibi. Itẽ Cris. sup Mat. ait. Si xp̃s nõ resurrexit: nõ hõ silꝛ ⁊ deꝰ cẽseret: si nõ resurrexit ois xp̃i actio ad salutẽ nr̃ãm ꝓrsus inutilis fuit. Itẽ glo. sup verba Lu. vlti. Quid turbati estis ⁊ cogitatiões ascẽdũt in corda vr̃a? ait. Si nõ ẽ veritas resurrectiõis xp̃i: nullꝰ ẽ fructꝰ passiõis xp̃i. ¶ Scḋo ꝓbo resurrectionẽ xp̃i eẽ necessariã qnqꝫ rationibꝰ. Prio rõne Offensiõis. Scḋo rõe Adipletiõis. Tertio rõne Perfectionis. Q̃rto rõe Cõfirmationis. Quinto rõe Exẽplificationis. ¶ Prio ꝓbo rõe offensionis. Fundamẽtũ rõis ponit auctor in li. de causis. di. Ois effectꝰ nãliter ẽ demõstratiuꝰ sue cause. pꝫ hec regl̃a. Nã fructꝰ spãlis ducit nos i cognitionẽ sue cause q̃ est spãlis arbor. Quo p̃ supposito: certũ est ꝙ xp̃s erat verꝰ hõ ⁊ verus deꝰ dicẽte Athanasio i simbo. suo. Sicut aia rõnalis ⁊ caro vnꝰ ẽ hõ: ita deꝰ ⁊ hõ vnꝰ ẽ xp̃s. qꝛ igit̃ xp̃s cognitꝰ fuit eẽ verꝰ hõ in vita sua ⁊ i morte accidẽtali: necesse fuit ut pꝰ mortẽ p supnãlẽ resurrectionẽ etiã se demõstraret eẽ deũ verꝫ. ꝙ si xp̃s nõ resurrexit: claꝝ ẽ ꝙ nullꝰ eũ fuisse dñꝫ sꝫ simpliciter puꝝ hoiẽꝫ credidisset: ⁊ iḋ glo. sup illḋ. ps̃. Que vtilitas in sanguie meo ⁊c. ait. Resurrectiõis assertio firma ẽ diuinitatis testificatio. Et ꝯfirmat ista rõ. claꝝ ẽ eniꝫ ꝙ ad iusticiã dei ptinet illos exaltare q se hũiliãt ꝓpter ipꝫ deũ: ⁊ ecõtra humiliare ⁊ deprimere eos q se exaltãt ꝯ deũ: queadmodũ virgo gloriosa Maria Lu. pmo in suo cãtico p̃dixit. Deposuit potẽtes de sede. i. supbos: ⁊ exaltauit hũiles. Quod et xp̃s ipe Lu. 18. ꝯfirmat di. Qui se ex. hu. et q se hu. ex. Sꝫ certũ est ꝙ xp̃s se hũiliauit vsqꝫ ad mortẽ crucis inq̃ꝫtũ hõ ꝓpter deũ: dicẽte apo. ad Phi. 2. Hũiliauit semetipꝫ. s. xp̃s factꝰ obediẽs vsqꝫ ad mortẽ mortẽ aũt cruc: ergo cõgruũ fuit ⁊ necessariũ ꝙ exaltaret deus ipm xp̃m p supnãlẽ ⁊ gloriosam resurrectõꝫ ut ex hoc oñderet iusticiã suã qḋ vtiqꝫ ⁊ fec. Qḋ ꝯfirmãs ꝓpha in ꝑsona ipsiꝰ xp̃i. dicit. Dñe ꝓbasti me ⁊ cognouisti me: tu cogno. i. approbasti sessionẽ meam. i. passionẽ meã: ⁊ resurrectionẽ meã. i. glorificatiõꝫ meã. ¶ Secũdo hoc idẽ ꝓbo rõne adipletiõis. Certũ est eni ꝙ xp̃s añ mortẽ suã p̃dixerat apostolis: ꝙ tertia die resurgeret. Sic eni dr̃ Mat. 20. Ascẽdẽs. Ihs hierosolimã assumpsit. 12. discipulos suos ⁊ ait illis. Ecce ascendimꝰ hierosolimã ⁊ filiꝰ hois tradet p̃ncipibus sacerdotũ ⁊ scribis: ⁊ cõdẽnabũt cũ morte: ⁊ tradent eũ gentibꝰ ad illudendũ ⁊ flagellandũ ⁊ crucifigendũ ⁊ tertia die resurget. hec ille. Qḋ si sic ẽ: ergo necesse erat ꝙ oino xp̃s tertia die resurgeret. Qḋ si nõ resurrexisset certe xp̃us mẽtitus esset: ⁊ p consequẽs ⁊ filius diaboli ⁊ dãnatus fuisset. Nam dr̃ sapie. j. Qui loca falsa nõ p̃teriet illũ corripiens iudiciũ: et os quod mẽtitur occidit aiam suã. Que omnia cum sint ipossibilia p̃cipue cũ dixerit Jo. 14. Ego sum via veritas ⁊ vita. Et Jo. 18. Pilato dixit. Ego in hoc natus suꝫ ⁊ ad hoc veni in mundũ: ut testimoniũ ꝑhibeam veritati. Et Mat. 5. dixit. Non veni soluere legeꝫ sed adimplere. Amen quippe dico vobis donec transeat celũ ⁊ terra iota vnũ aut vnus apex nõ p̃te. a. le. donec oia fi. Cõcluditur p consequens ꝙ veraciter resurrexit: ⁊ necesse fuit ꝙ resurgeret sicut predixit. ¶ Tertio hoc idẽ ꝓbo rõne ꝑfectionis. Fundamentũ rõis ponit phs. 2. Metha. di. Quicqd est cã alioꝝ ut sint talia illud maxime debet esse tale. patet hec regula. Nã si p̃lati dirigũt subditos suos in viã morũ seu virtutũ: a fortiori debẽt ipsi esse moraliores ⁊ virtuosiores subditꝭ suis. propter hoc Simacꝰ papa. j. q. j. c. vilissimꝰ ait. Vilissimꝰ cõputandꝰ est nisi p̃cellat scia ⁊ scitate q honore ceteris p̃stantior est. Et hiero. j. q. j. ca. In quoscũqꝫ. ait. Reuera hi q ad hoc eligũtur ut p̃sint ceteris: sicut p̃ordinant dignitate sic preeminere debẽt virtute ⁊ sanctitate. Et Idem Hiero. 8. q. j. ca. qualis. ait. Qualis erit edificatio discipuli si intelligat magistro se esse maiorẽ. Unde nõ solũ episcopi presbiteri ⁊ diacones debent magnopere prouidere: ut cunctũ populũ cui presidẽt conuersatione sermone ⁊ disciplina precant verũ etiã inferior gradꝰ. hec ille. deniqꝫ Alex. tertius extra de elec. c. cũ in cũctis. ait. Cũꝫ in cũctis sacrꝭ ordinibꝰ ⁊ ecclesiasticis sint etatꝭ

maturitas grauitas morū ⁊ litterarum scia inquirenda: multo fortius in episcopo hoc oportet inquiri qui ad curam positus alioꝝ in semetipso debet ostēdere qualiter alios in domo dei oporteat ꝯuersari. hec ille. Quo presupposito certū est: ꝙ deus ipse hanc ꝑfectionē daturus homini ē: vt. s. simul in aia et corpore resurgat dicente Job. 19. c. Scio eni ꝙ redēptor meus viuit: ⁊ i nouis. die de ter. sur. sum. ⁊c. Et apls. j. cor. 15. ait. In momēto in ictu oculi: oēs qdem resurgemꝰ. Ergo si sic est ergo a fortiori vt xp̄s esset ꝑfectus resurgere debuit: ꝙ si non resurrexisset vtiqꝫ iꝑfectꝰ re mansisset ꝓ eo ꝙ hō non fuisset. Nā ꝓ illo tp̄e quo aia xp̄i fuit a corpore sepata: ⁊ econuerso xp̄s hō non fuit: ꝓut dicit Bona in. 3. di. 22. ar. j. q. j. in cor. q. ⁊ rō est: q2 cuꝫ hō vt dr̄ 2. de aia simplr̄ dicat̄ hō: q2 cōpositus est ex aia ⁊ corpe: iō si remoueat̄ vnuꝫ ab altero sic̄ etiā veraciter fuit i xp̄o nequaq̄ꝫ āplīꝰ homo erit nisi equiuoce: ꝓpter qd̄ phs. 4. methau. dicit. Hō mortuus non est hō: nisi equoce: ⁊ ꝯfirmat̄: q2 xp̄s in triduo: vt dicit Bona. vt sup̄ nec videre poterat nec audire nec loqui nec odorare nec gustare. ꝙ si fuisset hō i illo triduo: ergo xp̄s fuissꝫ hō cecus: hō surdꝰ: hō mutus. Que oia cuꝫ fuissent valde absurda, concludit̄ idē vt sup̄. Vt igit̄ xp̄s ꝑfectꝰ existeret sicut ⁊ dicebat: q2 aliter inderisum fuis set: necesse fuit aiam cū suo corpe: ⁊ econuerso iteꝝ reuniri ⁊ ꝯiūgi. ¶ Quarto hoc idē ꝓbo rōne ꝯfirmatiōis nr̄e: vꝫ spei ⁊ fidei. Fundamentū rōnis ponit Scotus sup. 2. de aia di. Obiecta ꝓpinquiora magis mouent poten tiam ad actū q̄ꝫ remota. pꝫ h̄ regula. Nā ꝑsentia amici magis inflāmat potentiam vo litiuā ad eius amorē q̄ꝫ eius abn̄tia. dicente pho. 9. ethi. Amicoꝝ pn̄tia in oibꝰ magis vtil̄ ⁊ delectabilis videt̄ q̄ꝫ abn̄tia. Quo ꝑsuppo sito: certū est ꝙ si xp̄s nō resurrexisset seu re surrectionē suā notabilr̄ distulisset: ois fides apostoloꝝ: ⁊ ꝑ ꝯn̄s futuroꝝ xp̄ianoꝝ delcta fuisset: q2 nullus in ipsum xp̄m credidisset: et nullus fidei xp̄i se subiecisset: precipue cuꝫ sit supnaturalis ⁊ de non visis: nullusqꝫ resurrectionē futuram credidisset: dicente Paulo. j. cor. 15. Si xp̄s non resurrexit neqꝫ mortui re surgent. Et ꝓpha dicit in ꝑsona ipsius xp̄i. Que vtilitas in sanguine meo dū descē. in cor. vbi glo. ait. Si corruptū fuerit corpꝰ meū ⁊ sanguis meus ⁊ non resurrexero: ⁊ nemini annūciabo: nulla vtilitas mihi erit: q2 nullū lucrabor. h̄ glo. Ecōtra vero dū xp̄s veraciter resurrexit qui est caput nostrū: mēbra videntes caput resurgere. hoc idē firmiter credunt ⁊ sperāt. Nam ex hoc xp̄i fides i apl̄is est ꝯfirmata: ⁊ in posteris ꝯuersis est āpliata. ⁊ ꝓpter hoc quasi innumerabiles xp̄iani martyriū susceperūt: ⁊ vlteriꝰ oēs veri xp̄iani firmiter credunt ⁊ sperant se resurrecturos. Que oia vt predixi nequaq̄ꝫ fuissent nisi xp̄s a mortuis resurrexisset. ¶ Quinto hoc idem probo rōne exemplificatōis. Nam fuit neces sariū xp̄m resurgere ꝓpter vite nr̄e istructio nem. ⁊ hoc quattuor modis ꝓut dicit Tho. 3. parte summe. q. 53. ar. j. in cor. q. Primo qa sicut resurrexit a mortuis ita nos etiā debemus resurgē a peccatis. Scdo q2 sic̄ xp̄s pꝰ resurrectionē habuit nouā vitā: ita etiā nos i nouitate vite ambulare debemꝰ. Tertio qa sicut xp̄s resurgens a mortuis iam amplius non est moriturus. Sicut dicit̄ ad ro. 6. Ita etiam nos exquo resurreximus a pctō: non amplius debemꝰ morti peccati nos subijcē. Quarto q2 sic̄ xp̄s mortē sustinuit vt nos liberaret a malis ⁊ resurrexit vt nos promo ueret ad bona: dicente apostolo ad Roma. 4. Mortuꝰ ē pp delicta nostra: ⁊ resurrexit pp iustificationē nostrā. Ita nos mortui peccatis debemus resurgere in gratia: ⁊ de virtute in virtutem ꝓficere. Et ꝓpterea dicit apostolꝰ ad ephesi. 4. Renouamini spiritu mentis ve stre ⁊ induite nouū hoiem qui f̄m deuꝫ crea tus est in iustitia ⁊ sanctitate veritatis. Et. j. corin. 5. ait. Expurgate vetus fermentum vt scitis noua cōspersio: sicut estis azimi. Itaqꝫ epu. non in fermēto ve. neqꝫ in fermēto ma. sed in azimis sinceritatis ⁊ veritatis. Et ad Ro. 6. ait. qūo xp̄s surrexit a mortuis ꝑ glaꝫ dei patris: ita ⁊ nos in nouitate vite ambule mus. Et ad collo. 3. dicit. Si cōsurrexistis cū Christo que sur. sunt. q. vbi Christus est in. d. dei se. que sur. sunt sa. non que super terram. Et profecto hodie non dicet̄ membrum esse Christi qui spiritualiter non resurgit cū suo capite Christo per nouitatē vite a quo ⁊ nos christiani dicimur: sicut habet̄ de conse. dist. 4. c. postq̄ꝫ ascendit. Ex predictis igitur rationibꝰ patet qualiter Christi resurrectio ad nostrā salutē oio erat necessaria. ¶ Tertio ꝓ bo resurrectionē xp̄i neciam fuisse vnica distinctōe Alex. d̄ al. i. 3. pte sūme i. j. q. vbi agit

de resurrectione xp̄i dicentis. Cum q̄rit̄ an resurrectio xp̄i fuerit necessaria. Rn̄deo ꝙ necessaria fuit resurrectio xp̄i ⁊ viatoribus ⁊ beatis licet alio ⁊ alio mō. Viatoribꝰ necessaria fuit triplici rōne. ¶Prio ꝓpter iustificationē. vn̄ ad Ro.4.dr̄. Resurrexit ꝓpter iustificationē nostrā. Scđo ꝓpter gratiam ⁊ reconciliationē impetrandā. Vn̄ Hebre. 9.dr̄. Vt appareat vultui dei ꝓ nobis. glo.i ut in corpe: ⁊ aia patrē ꝓ nobis deprecetur

Tertia rō est ꝓpter dispositionē ampliorē ad suscipiendū grām. Nā xp̄s in assumptione hūane nature accepit dispositionē disponendi nos ad grāz. In passione recepit maiorē dispositionē. In resurrectione vero ampliorē: q̄ est magis ƀm qd accepta deo eiꝰ resurrectio q̄z passio ⁊ incarnatio. Si āt diceres: ꝙ plena remissio pene ⁊ culpe facta ē ꝑ passionē: ergo resurrectō nō videt̄ necessaria Rn̄deo ꝙ plena est q̄ztū ad sufficientiā non tamē q̄ztum ad efficaciā: quia ꝑ solā passiōz nō crederet̄ ꝙ xp̄us eēt deꝰ: sicut credit̄ ꝑ resurrectionez. Et ideo postq̄z Apl̄us dixit ad Roma.4. Mortuꝰ est ꝓpter delicta nr̄a: statim subiūxit ⁊ resurrexit ꝓpter iustificationē nostrā. Itē beatis erat necessaria resurrectō xp̄i dupl̄r. ¶Primo ad maiorē gloriā spūūz ⁊ hec est cōis aiabus ⁊ angelis: q̄ glorificata hūanitate xp̄i: est dupl̄r delectatio in xp̄o vna in cōtemplatione diuinitat̄. Alia in cōtemplatione hūanitatis in qua angeli desiderāt ꝑspicere. ꝑme ¶Pe.ꝑmo. ⁊ hoc de p̄nti

Scđo ad resurrectionē corpoꝝ. Resurrectio eniz xp̄i est cā future resurrectiōis: ⁊ hoc in futuro. Vn̄ in psal. dr̄. Ad vespeꝝ demorabit̄ fletus ⁊ ad mat. le. glo. Dn̄s mane resurrexit idē nobis ꝓmittēs ꝑ suā resurrectionē que est efficiens cā resurrectionis nr̄e anime: vz ⁊ corpis. hec Alexā. verbal̄r. Ex p̄dictis igit̄ auctoritatibꝰ: rōnibꝰ: ⁊ distinctiōe pꝫ qual̄r resurrectio xp̄i necessaria erat ad salutem nostram. Et ꝑ consequēs patet primuz misteriū de xp̄i resurrectione declarandum: quod dicit̄ misteriū necessitatis.

¶De secundo misterio sacratissime resurrectionis christi declarando: quod dicitur misteriū veritatis.

SEcundū insuꝑ misteriū de gloriosa ⁊ benedicta resurrectiōe xp̄i declarādū dr̄ misteriū veritatis. Demōstrata resurrectiōis xp̄i necessitate. Nūc habeo demōstrare eiꝰ veritatē quō. s. xp̄s veraciter resurrexit. Et licet q̄sq3 verus catholicꝰ ⁊ fidelis teneat̄ simpl̄r credere ꝙ xp̄us a mortuis resurrexit ꝓ eo ꝙ est articulꝰ fidei: ꝓpter qđ ⁊ eccl̄ia cātat in simbolo tertia die resurrexit a mortuis ƀm scripturas: tn̄ ad maiorē roborationē fideliū ꝓbo xp̄m veraciter resurrexisse q̄ttuor modis. ¶Prio auctoritatibꝰ. Secundo rōnibꝰ. Tertio apparitiōibꝰ. Quarto testificationibꝰ. ¶Primo ꝓbo auctoritatibꝰ. Nā apl̄us ꝑmo ad Coꝝ.15. ait. Tradidi eniz vobis qđ ⁊ ego accepi: q̄m xp̄s mortuꝰ ē ꝓ peccatis nostris: ⁊ sepultus est ⁊ resurrexit tertia die ƀm scripturas. hec ibi. Itē Inno.3. extra de sū.tri. ⁊ fi.ca.c. firmiter credimus. ait Tandē vnigenitꝰ dei filius Iesus xp̄us a tota trinitate cōiter incarnatus: exinde sꝑ virgine spūs sci cooꝑatione cōceptus: hō factus ex aia rōnali: ⁊ hūana carne cōpositus: vna in duabꝰ naturis ꝑsona: viā vite manifestius demōstrauit: qui cū ƀm diuinitatē sit imortalis ⁊ ipassibilis. Ipse idē ƀm hūanitatē factus est passibilis ⁊ mortalis: q etiā ꝓ salute hūani generis in ligno crucis passus ⁊ mortuus: descendit ad inferos: ⁊ tertia die resurrexit a mortuis ⁊ ascendit in celum. hec ibi. Dēiq3 leo papa sic ait. Quis dubitat a morte redisse saluatorē: cuiꝰ p̄sentiā agnouit oculus attrectauit manus: ⁊ digitus ꝑscrutatus est. ¶Scđo hoc idem ꝓbo quinq3 rōnibus.

¶Primo ratione dispositionis.

¶Secundo ratione autenticationis.

¶Tertio ratione affirmationis.

¶Quarto ratione operationis.

¶Quinto ratione sensificationis.

¶Primo ꝓbo rōne dispositionis: ꝙ xp̄us veraciter resurrexit. Fundamentū rōnis ponit Scotus sup.2. de aia. di. Ex dispositiōe in agente a ꝓposito ⁊ paciēte necessario: seqt̄ actio. pꝫ hec regula. De imp̄ssione alicuiꝰ scientie. nā ponat̄ ꝙ aliqs velit discere aliquaz sciaz: si talis est bn̄ dispositꝰ ⁊ cōplexionatus q̄ ut dr̄ scđo de aia. Molles carne aptos ad sciam dicimꝰ. Et similiter ipse magister habet bonā dispositionē ad docēdū: ꝓ eo ꝙ scit vult ⁊ pōt eū docere ⁊ docet: certe necessario seqtur effectus ꝙ ille acqrat illā sciam. Quo p̄supposito: certū est ꝙ in aia xp̄i erat optima dispositio ad resurrectionem: q̄ habebat appetitū ⁊ voluntatē se reuniendi cuz suo corpore: similiter ⁊ i corpe erat dispositio

optima quia erat integrũ ⁊ deitati coniũctũ In deo vero qui debebat esse causa agens ⁊ effectiua resurrectionis: erat sp optima di-spositio ꝓ eo ꝙ in deitate erat scire: posse: et velle: seu sapientia potestas ⁊ volũtas. Qui-bus cõcessis necessario cõcludit̃ ꝙ veraciter resurrectio est secuta seu resurrectionis effe-ctus. ꝙ si forte opponeres hoc fuisse impossi bile precipue cũ phus dicat in post predica-mẽtis. ꝙ a priuatione ad habitũ īpossibil' est regressus. Rñdeo ꝙ sicut ista nõ eẽt vera ⁊ bona cõseqñtia dicẽdo seru⁹ ⁊ ãcilla ñ pñt fa cere militẽ: ergo nec a fili dñs vel regia sic a filī ñ est bona cõseqñtia: nã q̃ est quedã ancil la dei non põt illuminare cecũ vel suscitare mortuũ: ergo nec põt deus hoc facere. inmo oppositũ concludit̃: qꝛ sicut dñs ⁊ regina pñt facere militẽ dato ꝙ hoc nõ possint seruus ⁊ ancilla: sic a filī potuit deitas que hꝫ infinitã ⁊ supnaturalẽ potestatẽ xp̄m resuscitare: da to ꝙ natura que est limitata in potẽtia hoc nunꝙ̃ potuerit nec vnꝙ̃ potuisset. ❡ Scd̄o etiã ꝓbo xp̄m veraciter resurrexisse rõne au tenticationis. Fundamẽtũ rõnis ponit Alex. terti⁹. extra de fide instru. c. scripta vero. di. Scripta vero autẽtica si testes inscripti de cesserint: nisi p manũ publicã facta fuerit: ita ꝙ appareãt publica aut autẽticũ sigillũ ha-buerint p qd̄ possint ꝓbari: nõ vident̃ nobis alicuius firmitatis robur habere. hec ibi. glo. aũt sup illud verbũ sigillũ autenticũ ait. Au tenticũ sigillũ dicim⁹ sigillũ ep̄i cui credit̃ q̃ꝫ diu in cõtrariũ ostendat̃. sicut hẽt̃ extra de ꝓ ba. c. post cessionẽ. Et. xi. q. 3. c. cure. Itẽ sigil-lũ capituli dr̃ autenticũ. ut eꝫ de ꝓba. c. tertio loco. Et. 23. di. c. in noīe dñi. Itẽ sigillũ alicu-ius ꝑncipis secularis cui credit̃ de ↄsuetudīe ut hẽt̃ extra de fide instru. c. cũ dilect⁹. Et. 19. q. 3. c. statuim⁹. hec glo. Hoc igit̃ p̄supposito ꝙ litteris hñtib⁹ sigillũ autenticũ alicui⁹ capi tuli seu alicui⁹ põtificis vel pape fides plenis sima dat̃. Certũ est ꝙ xp̄us q est summ⁹ põti fex oium põtificũ dicente ap̄lo ad Hebre. 4 Habem⁹ inqt pontificẽ magnũ: q penetra-uit celos Iesum in resurrectione sua appuit sigillat⁹ in corpe ꝓprio qnqꝫ sigillis autenti-cis suoꝝ vꝫ sacroꝝ stigmatũ que in cruce su-scepat in pedib⁹ manib⁹ ⁊ latere. ꝙ si sic ē: er-go multo magis dꝫ fides exhiberi stigmati-bus suis q̃ꝫ simul oib⁹ sigillis autẽticis ꝑnci-pũ capituli seu summoꝝ põtificũ. ꝙ aũt xp̄s in resurrectione cicatrices in corpore porta-uerit: ⁊ ap̄lis oib⁹ realiter oñderit pꝫ. Nam Joan. 20. dixit. Thome dubitãti de ei⁹ resur rectione in p̄ñtia oium alioꝝ apostoloꝝ. In-fer digitũ tuũ huc ⁊ vide manus meas ⁊ af-fer manũ tuã ⁊ mitte in latus meũ ⁊ noli eẽ incredulus sed fidelis. hec ibi. Sup q̃ verba theophilus dic̃. ꝙ prius fuerat infidelis po-stea optimũ theologũ se oñdit. di. Dñs me⁹ vbi confessus est naturã humanã: ⁊ de⁹ me⁹ vbi cõfessus est naturã diuinam. hec ille. Et Grego. in omelia sup eadẽ verba Joan. sic ait. Plus eniꝫ infidelitas Thome nobis ad fidẽ q̃ꝫ fides credentiũ discipuloꝝ ꝓfuit: quia dum ad fidẽ palpando reducit̃: nostra mens omni dubitatione postposita in fide solidat̃ hec ille. Voluit ergo xp̄us cũ cicatricibus re surgere ẜm Alex. de al'. in. 3. pte sum. vbi agit de resurrectiõe xp̄i. ⁊ etiã ẜm Tho. in 3. parte sum. q. 54. ar. 4. qnqꝫ respectib⁹. ❡ Prio ut oñderet triumphũ ⁊ gl'iam sue victorie. dicẽ-te Beda sup Lucã. xp̄us inquit nõ ex impo-tentia cicatrices seruauit: sed ut in perpetuũ glorie triũphũ ostendat. Et Crisost. sup mat. dicit. Crux ⁊ cicatrices xp̄i solaribus radijs luculentiores in iudicio apparebũt. ❡ Scd̄o surrexit xp̄us cũ cicatricib⁹ ꝓpter cõfirmatõ nẽ fidei discipuloꝝ suoꝝ sicut patuit in Tho ma. ❡ Tertio surrexit cuꝫ cicatricib⁹ propter placationẽ patris celestis. quotienscũqꝫ xp̄s ostendit patri cicatrices quas ꝓ humani ge neris salute suscepit totiens mitigat pater-nũ furorẽ dicente Berñ. sup can. Securum accessum habes ad deũ o homo vbi habes ante patrẽ filiũ: ⁊ ante filiũ matrẽ: mr̃ osten-dit filio pectus ⁊ vbera. Filius ostẽdit patri cicatrices ⁊ vulnera: nulla ergo poterit eẽ re pulsa vbi sunt tot caritatis insignia. hec ille. ❡ Quarto xp̄us surrexit cũ cicatricib⁹ ꝓpter misericordiã ostendendã ut. s. oñdat electi q̃ꝫ misericorditer per illa stigmata sunt saluati. ❡ Quinto surrexit cũ cicatricib⁹ ut. s. ostẽdat in iudicio damnãdis q̃ꝫ iuste sunt damnati propter quod Augusti. dicit. Posset xp̄us si vellet de corpe suscitato maculã cuiuslibꝫ ci catricis abstergere sed sciebat quare cicatri-ces in suo corpe reseruaret. Sicut eñi mon-strauit Thome nõ credenti ut tangeret ⁊ vi deret: ita ⁊ inimicis suis sua demonstratu-rus est vulnera: nõ ut eis dicat sicut thome: quia vidisti me credidisti: sed ut conuinceret

eos veritas dicat. Ecce hominē quem cru-
cifixistis: videtis vulnera que inflixistis: agno
scitis latus quod pupugistis: ⁊ propter vos
apertum est: nec intrare voluistis. vbi est tan
tarū iniuriarū mearum fructus? vbi est ser-
uitus vestra quā pro precio sanguinis mei
dedistis mihi? Ego super omnia vos di-
lexi cū essem deus apparens homo et vos
me omnibus rebus vestris viliorem fecistis
hec ille. Et nō est mirū si in corpore christi ci
catrices perpetuo remanebūt: quia etiam in
corporibꝰ martyrū apparebūt. dicente Aug.
libro de ciuitate dei. Fortasse inquit videbi-
mus in corporibus martyrū cicatrices quas
pro christi nomine pertulerunt: nec erit in
eis deformitas sed dignitas: ⁊ in eorū corpo
re quedā corporalis pulchritudo fulgebit. hec
ibi. ¶ Tertio etiam probo xp̄m veraciter sur
rexisse ratione affirmationis: vꝫ testiū veridi
corū. Fundamentū rationis habemꝰ in iure.
extra de ꝓba. c. quoniā contra falsam. Et ex
tra de testi. ⁊ attesta. c. causam que vertit. Et
extra de testi. cogē. vel. nō. c. Cum sup causa.
Et sup Mat. 18. vbi dr̄. In ore duorū vel tri
um testiū ydoneoꝝ. s. stat omne verbū. id ē ꝙ
duobꝰ testibꝰ veridicis fides indubitanter est
danda. Que regula probat per experientiam
quottidianā. Quo ꝓsupposito: ꝙ duobus te-
stibꝰ fides debet dari: certū est ꝙ resurrectio
nem xp̄i testes verissimi: vꝫ angeli attestati
sunt: qui cum sint in gratia cōfirmati: ⁊ ꝑ cō
sequens mētiri nō possint: magis est eis fi-
des adhibenda ꝗ̄ omnibꝰ hominibꝰ mundi:
pro eo ꝙ mundani testes cū non sint certitu
dinaliter in gratia confirmati possunt aut ex
malicia aut ex ignorantia mentiri. Et ꝙ an-
geli non tm̄ duo sed quattuor vltra sufficien
tiam xp̄i resurrectionē probauerūt pꝫ. Nā
Matthei. 28. dr̄. Angelus domini descendit
de celo ⁊ acce. re. la. ⁊ se. sup eū. dixitqꝫ mu-
lieribꝰ nolite expauescere. Scio enim ꝙ chri
stuꝫ qui crucifixus est queritis nō est hic: sur
rexit enim sicut dixit. hec ibi. Item Marc. 16
dicitur. Introeuntes mulieres in monumē
tum viderunt iuuenem sedentem in dextris
coopertū stola candida: ⁊ obstupuerunt qui
dicit illis? Nolite expauescere christuꝫ queri
tis nazarenum crucifixum resurrexit nō est
hic. hec ibi. Joan. 20. de duobus alijs ange-
lis dicit. Dum ergo fleret Maria inclinauit
se et prospexit in monumentum ⁊ vidit du-
os angelos in albis sedentes: vnum ad ca-
put ⁊ vnum ad pedes vbi positum fuerat cor
pus Jesu. hec ibi. De his duobus angelis fa
cit mentionē Luce vicesimoquarto capitulo
¶ Quarto etiam probo xp̄um veraciter re-
surrexisse ratione operationis: videlicꝫ mira
culose. Fundamentū huius rationis etiā ha
bemus in iur. extra de reli. ⁊ ve. sanctoꝝ. capi.
Audiuimꝰ: sed multo melius extra de testi.
⁊ attesta. ca. venerabili fratri nostro: vbi Ho
norius tertius dicit. Mandamus quatenus
testes idoneos habeatis super vita ⁊ miracu
lis pie memorie. M. abbatis monasterij su-
pradicti producendos: ⁊ illos singillatim ex-
aminare curetis cum ea diligentia que solet
⁊ debet in receptione testiū adhiberi. hec ibi.
Quo concesso videlꝫ ꝙ fides exhibetur mi-
raculis ab ecclesia approbatis: certū est ꝙ re
surrectio xp̄i fuit operibus miraculosis ap-
probata. Nam ut dicitur Matth. 28. in eius
resurrectione terremotus factus est magnꝰ
cōtra naturā. Et ibidē dicit. Pre timore au
tem eiꝰ exteriti sunt custodes ⁊ facti sunt ve-
lut mortui. Et insup ut ibi dicit xp̄us exiuit
sepulchro signato ⁊ clauso: quia postmodum
angelus descendens de celo reuoluit lapidē.
Et insuper miraculose ut dicitur Mat. 27.
Multa corpora sanctorū surrexerunt cuꝫ eo
Qō si sic est ꝙ fides det miraculis: ⁊ xp̄s in
resurrectione sua multa opa miracl'osa ostē
dit: concluditur ex hoc ꝙ veraciter resurrexit
¶ Quinto etiam probo xp̄um veraciter re-
surrexisse ratione sensificationis. Fundamē-
tum ratiōis ponit ph̄us libro de sensu ⁊ sen
sato di. Omnis vera cognitio ortū habet a
sensu. patet hec regula. Naꝫ quia video ocu
lis aliquid esse nigrū: ideo iudico etiā pro in-
tellectu illud veraciter esse nigrū. Quo ꝓsup
posito: certū est ꝙ xp̄us resurrectionē suam
sensibiliter demōstrauit quadrupl'r. ¶ Prio
ꝑ visum se visibilē apl'is ostendendo sicut ex
presse habet Luc. 24. Et Jo. 20. ⁊ 21. ¶ Scd'o
ꝑ auditū cū eis actualiter loq̄ndo sicut exp̄s
se habet Mat. 28. Mar. 16. Lu. 24. ⁊ Jo. 20.
Nā per. 40. dies vsqꝫ ad ascensionē ut dici
tur Act. j. c. cū apl'is ⁊ discipulis loquebatur.
¶ Tertio resurrectionē suā sensibil'r ꝓbauit
ꝑ gustū cum apl'is ⁊ discipulis sepius come
dendo. Vn̄ Luce. 24. dicit. ꝙ dū simul apl'i
loquerētur xp̄us stetit in medio eorū ⁊ dixit
eis. Pax vobis: ego sum nolite timere. Et

mirantibus illis dixit. Habetis hic aliquid quod mãducet̃. At illi obtulerunt partẽ piscis assi ꝛ fauũ mellis. Et cũ manducasset coram eis sumens reliquias dedit eis. hec ibi. Et Joan. 21. etiã legit ꝙ cõmedit. Et actu. j. ca. qñ voluit ascendere in celũ dr̃. Et conuescens pcepit eis ab Hierosolimis ne discederent. Si autẽ quereres quõ xp̃s vere cõedebat: cũ in ci⁹ substantiã nõ posset cibus cõuerti cũ esset gl'iosus. Rñdit Alerã. de ales. in tertia pte sum. vbi agit de resurrectiõe et etiã Tho. 3. pte sum. q. 54. ar. 6. in solu. j. ar. ꝙ in susceptione cibi sunt q̃ttuor. s. masticatõ cibi ꝛ traiectio. ꝛ ista duo vere fuerũt in xp̃o Digestio vero ꝛ in comedentẽ ꝑ parte conuersio in xp̃o nõ fuerũt. Vnde Beda super Luc. Volens ostendere modũ quo christus comedit ponit tale exemplũ di. Aliter absorbet terra aquã sitiens. Aliter radius solis calens terra eniʒ absorbet aquã indigẽtia. Radius vero solis potẽtia. Et sic aliter comedit xp̃us aliter nos: ꝛ aliter angeli. Nam xp̃us comedit nõ ex indigentia deperditionis: q₂ talis indigentia nõ est corporib⁹ beatis. Vñ Augusti. licet inquit xp̃us manducaret nullo mõ cõuertebat̃ cibus in corpus eius: sʒ iõ conuesci voluit ad insinuandũ veritatẽ resurrectionis eius. q. s. haberet corpus verũ non fantasticũ. hec ibi. Nos vero comedim⁹ propter restaurationẽ dep̃diti: que fit p̃ cibũ qui cõuertit̃ in substantiã comedẽtis. Corpa aũt que nõ sunt viua nec animata nõ comedũt licet cibuʒ terãt ꝛ deorsum traiciant. Sicut fecerũt angeli apparẽtes Abrahe: ꝛ angelus apparens tobie. Si autẽ quereret̃: quid ergo fiebat de illo cibo queʒ christus cõmededbat Rñdit Alexan. vbi s̃ allegans August. libro 83. q̃onum. ꝙ in sp̃ualem naturã cõuertebat̃ Quod nõ est intelligendũ in sp̃ualem naturã que sit corp̃is glorificati: sed in sp̃ualẽ naturã respectu materialitatis quã prius habebat cibus assumptus. Vnde queãdmodum radius solis agẽs in aquã que grosse est nature cõuertit illã non in naturã suam sed in vaporẽ: cui⁹. s. est natura subtilis respectu nature aque: ita debet intelligi in pte ista. Hec alexan. ¶ Quarto xp̃s mõstrauit resurrectõnem suã sensibiliter p̃ tactũ se palpabilẽ eis exhibendo. Vnde Luce. 24. dicit̃. Cuʒ apparuisset aplis ꝛ illi extimarent se spiritũ videre: quid inq̃t dixit Jesus turbati estis ꝛ cogitationes ascendunt in corda vestra? Videte manus ꝛ pedes: quia egoipse sum: palpate et videte: quia sp̃us carnem ꝛ ossa non habʒ sicut me videtis habere. Et cũ hoc dixisset oñdit eis manus ꝛ pedes ut tangerent. hec ibi. Si aũt quereret̃ cũ corpus xp̃i esset gloriosum: quõ poterat palpari a nõ glorioso ꝛ etiam videri. Rñdit Alexan. vbi s̃. ꝙ corp⁹ glorificatũ non est palpabile naturaliter: a manibus nõ glorificat̃ sicut nec visibile ab oculis nõ glorificatis. habet tamẽ corpus glorificatũ de natura sue glorie: ꝙ si vult palpatur ꝛ si non vult nõ palpatur. Similiter ꝙ videatur. Quod fecit ꝛ beatus Bartholome⁹ nũdũ glorificatus: sed ille ex miraculo nõ ex natura videbat̃ hominib⁹ quãdo volebat: ꝛ nõ videbat̃ quando non volebat: sicut habet̃ in eius legenda. Hoc tñ ut prediri corpus glorificatũ facit: non ex miraculo: sed ex natura glorie sue. Ex predictis igit̃ quinqʒ rationibus patet: qualiter xp̃us veraciter resurrerit erquo etiaʒ omni mõ possibili ꝛ sensibili se resurrerisse ostendit. ¶ Tertio p̃bo xp̃um veraciter resurrerisse diuersis apparitionibus. Nam post resurrectionẽ xp̃us diuersis tẽporibus discipulis apparuit quinqʒ tñ vicib⁹ in die resurrectionis apparere voluit. Apparuit autẽ in toto sicut inuenit̃. 16. vicibus. Et ideo act. p̃mo dr̃. Quib⁹ ꝛ prebuit seipsuʒ viuũ post passionẽ suam in multis argumẽtis p̃ dies. 40. apparẽs eis ꝛ loquẽs de regno dei. Primo igit̃ apparuit Marie magdalene. Sic eniʒ dr̃ Matth. 16. Surgẽs Jesus mane prima sabbati apparuit prio marie magdalene de qua eiecerat septẽ demonia. hec ibi. Et Jo. 20. Apparuit ei Jesus di. Mulier quid ploras? quẽ queris? Illa autẽ extimãs q₂ ortulanus esset dicit ei. Dñe si tu sustulisti eũ dicito mihi vbi posuisti eũ: et ego eũ tollã. dicit ei Jesus. Maria. Conuersa illa dicit ei. Rabboni: qđ dr̃ magister. dicit ei Jesus. Noli me tangere nundũ eniʒ ascendi ad patrẽ meũ. hec ibi. Quare prius apparuit dñs magdalene: que gerit tipũ penitẽtũ q̃ʒ ceteris apostolis ptrãseo: q₂ rões aureas de hoc ponã deo duce in alio quadragesimali de fructib⁹ sacratissime fidei. Sufficit ꝑ nũc: ꝙ in hac prima apparitiõe verificata fuit sententia pauli ad Roma. 5. di. Vbi supabũdauit delictũ supabũdauit ꝛ gratia. ¶ Scḋo apparuit mulierib⁹ seu alijs marijs

redeuntibꝰ a monumēto.vñ Mat.vltimo dr̄
dū irēt nūciare discipl̄is.Ecce Jesus occur-
rit illis di.Auete.hec ibi.he mulieres tipū ge
runt dūliū qbus dñs apparet tā rōne sexus
tā rōne effectꝰ:qꝛ vt statī subiūgit̄ Mat. vlt.
Ille accesserūt ꝛ teñerūt pedes eiꝰ ꝛ adorane
rūt eū.Tertio appuit petro de q̊.i.cor.15.apl̄s
ait.qꝛ visus ē ꝑ cephe ꝛ post hoc vndecī3. hec
ibi.Cephas eni petrꝰ iterpretat̄.vñ Jo.i.dixit
Jesus Simoni Tu vocaberis Cephas ꝙ in
terp̄tat̄ petrꝰ vbi aūt ei appuerit nescitur nisi
forte qñ redibat a mōumēto ꝛ diuertit a Jo
an.sic hētur luc.vltio.vel forte apparuit qñ so
lus monumētū itrauit sicut dr̄ i historia scho
lastica.vel appuit ei i spelūcha.Nā dr̄ i eadē
historia ꝙ qñ xp̄m negauit fugit i cauea͂ que
mō appellat̄ gallicātꝰ.in q̄ vt dr̄ ꝑ tres dies
ſꝑ fleuit ex eo ꝙ xp̄3 negauit ꝛ ibi xp̄s sibi ap
paruit ꝛ eū cōfortauit. Petrꝰ aūt interpretat̄
obediēs ꝛ gerit tipū obediētiū qbus dñs libē
ter apparet.¶ Quarto appuit duobꝰ discipu
lis eūtibꝰ i emaus vt hētur luc. vltio. Quos
redarguēs dixit.o stulti ꝛ tardi corde ad cre-
dendū.ꝛc.Et ibi ēt dr̄ ꝙ cognouerūt eū i fra
ctiōe pāis.Quinto appuit discipl̄is ꝯgregatis
i vnū i die resurrectiōis:nō erat tñ tho.ibi cū
eis.vñ Jo.20.dr̄.Cū esset sero die illo vna sab
batoꝝ ꝛ fores cēnt clause vbi erāt discipl̄i cō-
gregati ꝑꝑ metū iudeoꝝ:venit Jesus in me-
dio eoꝝ ꝛ dixit eis pax vobis ꝛ oñdit eis ma
nꝰ ꝛ latꝰ gauisi sūt ḡ discipl̄i viso dño.h ibi.
he.5.appitiōes in ip̄a die resurrectiōis facte
sūt.Sexto appuit post octo dies oībꝰ discipu
lis ꝛ p̄nte thoma q dixerat se nolle credē.vñ ò
Jo.20.dr̄.post dies octo iteꝝ erāt discipl̄i itꝰ
ꝛ tho.cū eis ꝛ venit Jesus ianuis clausis et
dixit. Pax vobis.deiñ dic̄ thome infer digi
tu3 tuū ꝛc.hec ibi.¶ Septio appuit discipulis
piscātibꝰ.vñ Jo.21.dr̄.Manifestauit se iteru3
Jesus discipl̄is suis ad mare tyberiadis. ꝛc.
vide ibi:qꝛ ad verbū xp̄i mittētes rethe cū ꝑ
totā noctē nihil prēdidissent iple tū fuit cētu3
qnquagita tribꝰ magnis piscibus.¶ Octauo
apparuit discipulis i mōte tabor vbi cōstitue
rat illis Jesus ꝛ vidētes eū adorauerūt. h ibi
¶ Nono apparuit vndecī3 discipl̄is recūbē
tibꝰ in cenaculo.vñ m.16.dr̄.Nouissime aūt
recunbentibus .xi.discipulis appar uit illis Je
sus ꝛ expro.incre.il.ꝛ.du.cordis ꝛc. ¶ Deci-
mo apparuit discipulis existentibus in mon-
te oliueti sicut habetur luc.vltimo. ¶ Vnde
cimo apparuit qngētis discipl̄is dicēte ap̄lo
i.cor.15.deinde iquit visus ē plus q͂3 qngentis
frībꝰ simul ex qbꝰ manēt aliqui vsq3 adhuc.
Quidā aūt dormiūt.hec ibi.¶ Duodecio ap
paruit Jacobo minori q similis quasi erat
christo q nunq͂3 comedit carnes nisi agnum
in pascha nec barba3 vnq͂3 icidit qui tm̄ cra-
bat ꝙ videbat̄ genua cameli hr̄e cui soli cōcessū
su3 erat intrare s̄ca s̄coꝝ: q p̄mꝰ cātauit mis
sa3 in Hyerusalē: qui tādē gladio a Judeis
occisus ē:De q̊.i.cor.15.apl̄s ait.Deiñ visus
est Jacobo deinde apl̄is oībꝰ.hec ibi.¶ De-
ciotertio apparuit Joseph ab Arimathia sic
legit̄ in euangelio Nicodemi.Na3 cū audis-
sēt iudei ꝙ Joseph corpꝰ dñi Jesu a pilato pe
tisset ꝛ ipsū in monumēto suo posuisset:indi-
gnati eū ceperunt ꝛ i cubiculo clauso ꝛ sigilla
to clauserūt post sabbatū eū occidē volētes.
Et ecce Jesus in ipsa nocte resurrectiōis ad
eū intrauit faciē eiꝰ extersit osculū dedit ꝛ in
domū suā i arimathiā ipsū ꝑduxit.¶ Deci-
moquarto appuit paulo post ascēsionē ꝑꝑ ꝙ
i.cor.15.ait.Nouissime aūt oiu3 tanq͂3 aborti
uo visus ē ꝛ mihi Jesus. hec ibi.¶ Decimo
qnto appuit vt pie credit̄ ꝑ oībꝰ sue matri vir
gini glo͂se. Et iō euāgl̄iste nihil posuer̄t qꝛ ꝓ
firmo hoc ab oībꝰ tenendū ē.Rōes aūt de
tali appiratiōe i alio quadragesimali pona3.
¶ Decimosexto ꝛ vltio apparuit petro post
ascēsionē de roma egredienti cui cū dixisset
domine quo vadis. Respondit. Redeo ro-
mā iterum crucifigi.Ecce aia chrystiana ꝙ
ex tot ꝛ tantis diuersis appitionibus diuer-
sis diuersimode factis nihil habes de resur-
ractione tui saluatoris dubitare.¶ Quarto ò
niq3 ꝓbo xp̄3 veraciť resurexisse testificationi
bꝰ.vltra eni āgelicos testes:alios testes hēmꝰ
q testificati sunt christū veraciter resurexisse.
Primi autē testes fuerunt custodes sepul-
chri xp̄i:de quibꝰ Mat.28.dr̄.Qui cū abissēt
ecce quidā de custodibꝰ venerunt in ciuitate3
ꝛ nūciauerūt p̄ncipibus sacerdotū oia q̄ f̄ca
fuerant:ꝛ cōgregati cū seniorībꝰ cōsilio acce-
pto pecuniā copiosā dederūt militibꝰ dicētes
Dicite qꝛ discipl̄i eiꝰ nocte venerūt ꝛ furati
sunt eū vobis dormiētibꝰ:ꝛ si hoc auditū fue
rit a p̄side nos suadebimꝰ ei ꝛ securos vos fa
ciemꝰ.At illi accepta pecunia fecerūt sic erāt
docti ꝛ diuulgatu3 est verbū illud apð iude-
os vsq3 in hodiernū diē.hec ibi .Alius testis
fuit pilatus qui testificatꝰ est Tiberio Impe
E

ratori xp̄m resurrexisse per quandā epistolam sibi destinatā. Cuius tenor verbalr. est ille. Tiberio Imperatori suus pontius pilatus salutē. Nuper accidit q̄d ipse ꝓbaui iudeos se ꝛ suos posteros in crudelē dānationē per iniustitiā deiecisse. Nam cū promissū hērēt q̄dā eoꝝ: q̄ illis de celo mitteret sanctū suum qui eoꝝ rex merito diceret isti cū habuissent ꝛ vidissent eū cecos illūinasse leprosos mundasse: paliticos curasse: demones ab obsessis fugasse: ꝛ q̄ plus ē mortuos resuscitasse: dixerunt illū pricipes sacerdotū isidiantes ei magū eē missiq; eū pp̄ hoc tradiderūt ꝛ alia pro alijs mentientes: cōtra legē eoꝝ fecerūt. Ego autem credidi ita esse ꝛ flagellatum tradidi arbitrio eorum. At illi crucifixerunt eū: ꝛ eidē mortuo ꝛ sepulto custodes adhibuerunt. Ille vero militibus meis custodientibus eum die tertia cum magno terremotu resurrexit. Sz intantum exarsit nequitia eorum vt darent eis pecūias dīites dicite q2 discipli eiꝰ nocte corpꝰ eiꝰ rapuerūt. verūtn̄ milites cum accepissent pecuniam id quod factum est tacere nō potuerunt. Nam ꝛ illum resurexisse veraciter testati sunt ꝛ se a iudeis pecuniam sunt attestati accepisse. Hec aūt ideo tibi scripsi ne aliquis alter referens mētiat ꝛ existimes credendum esse mendacijs iudeoꝝ. vale ꝛ diis si placet me cōmenda. hec pilatus verbaliter pro vt in gestis romanoꝝ inuenitur. ¶ Tertij deniq; testes chrystum resurrexisse confitentes sunt mortui cum chrysto in die resurrectionis eius resuscitati de quibus Mathe. 27. dicitur. Multa corpora sanctoꝝ qui dormierant surrexerunt ꝛ exeūtes de monumētis pꝰ resurrectionē eiꝰ venerūt in sanctā ciuitatē ꝛ apparuerunt multis. hec ibi. ¶ Ex predictis igitur auctoritatibus rationibꝰ apparitionibus ꝛ testificationibꝰ pꝫ qualiter chrystꝰ veraciter resurrexit. Et per cōsequens pꝫ etiam s̄m ministeriū de resurrectione chrysti declarādū quod dicitur mysterium veritatis.

De tertio mysterio sacratissime resurrectionis chrysti declarando quod dicitur mysterium integritatis.

T Ertium mysteriū deniq; de gloriosa christi resurrectiōe declarandū dicit mysteriū integritatis. pro cuius mysteriū declaratione in forma q̄stionis quero. vtrū caro chrysti sanctissima dato q̄ anima eius nunq̄ coniuncta fuisset vel saltez solū tempore generalis Judicij fuisset putrefacta corrupta ꝛ incinerata vel resoluta in elementa quē admodū accidit cōiter ceteris humanis corporibus. Et breuiter Respondit tho. 3. parte sūme. q. 51. ar. 3. in cor. q. Et ēt in. 3. sen. d. 21. ar. 2. q̄ non. Et q̄ corpꝰ xp̄i etiam ab anima separatū nunq̄ corruptū fuisset sed sēper integrū remansisset tripliciter. Primo auctoritatibꝰ. Scd̄o rōnibus. Tertio similitudinibꝰ. ¶ Primo probo auctoritatibꝰ. Nā dicente p̄s. 15. ait. Caro mea requiescet in spe: quoniam nō derelinques aiaꝫ meā i inferno nec nec dabis sanctū tuū videre corruptionē. vbi glo. ait. Ideo caro chrysti in spe quiescit: quia secura fuit de macula incorruptionis. Ambro. ait li. de vita beata. Tenēdum est inquit vt arbitror q̄ caro chrysti deificata nunquaꝫ corrupta fuisset: etiam si vsq; ad mundi finez ab aia sua separata perstitisset. hec Ambrosius. Secundo quidem ꝓbo duabus rationibꝰ

Primo rōe causalitatis. Scd̄o rōe vnitatis. ¶ Primo probo ratione causalitatis. fundamentum rationis ponit cōmētator lib. de sb̄stātia orbis. di. Remotis causis effectiuis remouentur effectus subsequentes post hec regula. Nam remotis prauis humoribus a stomaco que sunt causa potissima diuersarum infirmitatum ꝛ mortis: remouētur ꝛ eorum effectus vꝫ infirmitates ꝛ mortis. Quo p̄sup supposito certum ē q̄ peccatum originale est cā precipua non tantuꝫ mortis sed insuper corruptionis corporalis post mortem. Sed clarum est q̄ christus non contraxit originale pctm̄ ꝓ eo q̄ fuit ꝯcepta de spū sancto caro eiꝰ. propter quod Mat. i. dicitur. Ecce angelus domini apparuit Joseph. d. Joseph fili dauid noli timere accipere mariam coniugem tuaꝫ. Quod enim in ea natum est de spiritu sancto est. hec ibi. Quod si sic est ergo ꝑ consequens non poterat caro chrysti corrūpi: cuꝫ cās non haberet qua corrumpi deberet. ¶ Secundo hoc idem probo ratione vnitatis. Fundamentum rationis ponit auctor lib. 6. principioꝝ. di. Actionis naturalis proprietas est ex se in id quod subijcitur similez inferre passionez. patet hec regula. Naꝫ si forma alicuius sigilli cere inprimatur: statim in cera suam similitudinē relinquit. similiter si i vase bono vinum reponitur : statim vinum remanet odoriferum. Econtra vero si in vase

putrido seu musido vinum ponatur stat in vinum fit insipidum. Quo presupposito certum est ꝙ deitas coniuncta erat corpori christi non tantum viuo sed etiam mortuo dicente Damasceno. Anathema sit inquit qui dicit verbum deposuisse quod semel assumpsit Et leo papa dicit. Tanta est vnio dei et hominis vt nec supplicio posset dirimi nec morte distingui. hec ille. Hoc idem asserit expresse Bonauen. in tertio distincti. 21. argumen. i. q. 2. Sed clarum est ꝙ deitas corpori christi coniuncta omnino erat incorruptibilis ergo per consequens caro christi sibi vnita nullatenus corrumpi poterat. si autem diceres ꝙ caro christi composita erat ex quattuor elementis contrarijs sicut ꝛ nostra ergo necesse erat ꝙ corrumperetur. Respondeo ꝙ putrefactio cuiuscunqꝫ corpis ꝛ si proueniat ex contrarijs vel ex infirmitate illiꝰ nature que non potest amplius corpus continere in vnū tamen hoc non poterat contingere in corpore christi: quia vt predixi diuina virtus sibi vnita eum roborabat ꝛ cōtraria suspēdebat cōtra nām ne corpus illud corrūpi ꝑmitteret Nota tñ ꝙ xp̄s alios defectꝰ humane nature spōte assūpsit ꝛ pati voluit: tū vt opꝰ nostre redēptionis oparet̄: tū ēt vt in his nobis mereret̄. Et si ꝑdictos defectus assūpserit: noluit tñ corpus suū sanctissimū putrefieri ꝛ resolui duplici respectu. Primo respectu oñsionis sue virtutis. Scd̓o respectu nr̄e vtilitatis vt. s. ex hoc haberet̄ spes de futura resurrectione ¶ Tertio ēt ꝓbo sil̄itudinibꝰ ꝙ caro xp̄i ēt mortua oio erat icorruptibilis. Primā sil̄itudinē hēmꝰ de aie cōparatiōe. Certuꝫ ē eniꝫ ꝙ aia quousqꝫ ē corꝑi cōiuncta: ip̄m nāliter reseruat a corruptiōe. Qd̓ si sic est ergo multo magis deitas corꝑi xp̄i cōiuncta cū sit infinitū potior aia: ipsū a corruptione ꝑseruasset al̄r sequeret̄ ꝙ aia esset nobilior ꝛ virtuosior deitate qd̓ vtiqꝫ ē falsissimū. Scd̓aꝫ similitudinē hēmꝰ de opatione balsami. Certū ē eniꝫ qꝛ qd̓ pōt virtꝰ finita determinato tp̄e: hoc ēt pōt virtꝰ infinita i finito hoc ē semꝑ. Sed clarū ē ꝙ opatio balsami aliq̊ tēpor̄ ꝑseruat corpꝰ mortuū a corruptiōe. ergo a fortiori multo magis virtꝰ ifinita deitatis corpꝰ xp̄i ab oñi corruptione ꝑseruasset. Ex ꝑdictis igit̄ auctoritatibꝰ rōnibꝰ ac sil̄itudinibus pꝫ q̄liter santissimuꝫ corpꝰ xp̄i nūq̄ corruptū fuisset icineratū vel putrefactū: dato ꝙ eiꝰ aia ēt vsqꝫ ad finē mūdi ab eo fuisset seꝑata. Et ꝑ ꝯñs patet triplex mysteriū de gloriosa xp̄i resurrectiōe declarandū qd̓ dicebat̄ misteriū itegritatis. Et ēt ꝑ ꝯñs pꝫ ex ꝑdictis Decima excellētia ipsiꝰ sacratissime fidei q̄ dr̄ excellētia vnitat̄ In q̄ oñsum fuit qual̄r aia xp̄i a suo corpore ꝑ mortē realit̄ separata veracit̄ cū eodē corpe ꝑ suā resurrectionē fuit vnita ꝛ cōiūcta. Quā xp̄i resurrectionē cōcedat nobis pater celest̄ firmiter in presenti vita ꝑ gratiā querere: ꝛ in futuro per gloriā eternaliter cōtēplari. Qui viuit ꝛ regnat in secula seculoꝝ Amen.

¶ Feria secūda pꝰ resurrectionē dñi de. xi. excellētia sacratissime fidei: seu de certitudine future felicitatis atqꝫ vniuersalis resurrectionis.

Stulti et tar

o di corde ad credeñ in oibꝰ q̄ locuti sūt ꝓphe nōne h̄ oportuit pati xp̄m ꝛ ita itrare i gl̄iaꝫ suā. Scribūtur h̄ verba luc. 24. c. i euāgelio occurrētis ferie. pꝰ sacri euāgelij l̄ralē ꝛ moralē expositōnē egregij ciues exq̊ vt claruit in precedēti s̄mone. Decimā excellētiā sacratissime fidei sufficiēter vt vidistis declarauimus. restat vt hodie Vndecimā excellētiā de ipsa sacratissima fide ēt declaremꝰ. Que quidē dicitur excellentia certificabilitatis. in qua precipue oñdam certitudinē future vite seu future felicitatis. Quoniam igitur causa potissima ꝛ principalior: qua rōnales creature hodiernis tēporibꝰ i tot ꝛ tātis peccatis atqꝫ voluptatibus submergunt̄ est profecto incredulitas ꝛ ifidelitas: de ipsa futura vita beatitudine ꝛ felicitate. iccirco decreui certitudineꝫ demonstrare. Naꝫ cogitauit mundana carnalis imo heretica creatura ꝙ alia non sit vita ꝛ felicitas q̄ꝫ presens: ꝛ ꝙ mortuo corpore simul ꝛ anima moriatur ꝛ deficiat. ꝛ sumit argumentum ꝙ ois cognitio simpliciter est a sensu. Quod si a sensu aliquid deficit: iaꝫ credere nolūt dicentes. Quo modo credere possumus que videre ꝛ palpare non valemus. Et propter hoc se sponte implicant cunctis voluptatibꝰ presētis vite: cūctasqꝫ morales ꝛ theologicas virtutes despiciunt ꝛ detestantur. De talibus nempe Lactantius libro secundo. diuina. instituti. capi. sic ait. Nam dum nonnulli existimant deo nos non esse cure nec post mortem esse futu

ros totos se libidinibus adijciunt et dum sibi licere putant: hauriēdis voluptatibus sciēter incumbunt: per quas ipudentes laqueos eterne mortis incurrunt. hec ille. Cum quo concordans Augusti. lib. de fide ad petrum ait. Omnia siquidem huius mundi mala et peccata ideo proueniunt quia fides de eterna vita tanquam dubia et incerta habetur. Si enim homines futurā vitam firmiter crederent: nunquam peccarent: sed semper virtutibus adhererent hec ille. Licet igitur ad confutandum hunc errorem pessimum sufficiat pura et sincera fides: que futuram vitā non cum conditione sed simpliciter et absolute credere facit. quoniā vbi pōit conditio de futura filicitate ibi per cōns pōit et infidelitas. Ut vt dicitur extra de. here. c. i. Dubius in fide infidelis esse cōuincitur tamen ad firmiorē crudelitatem et certitudinem future vite probabo veritatē future felicitatis ēt fortissimis et nālibus argumētis accipe ergo. o incrudela anima. i4. argumenta fortissima certitudinem future vite demonstrātia. Quorum septē solum hodierna die declarabo. Alia vero septē crastina die declaranda. reseruabo. Quorum. septem argumentorum.

Primū dicitur argumētū Assimilationis.
Secūdum dicitur argumētū Operationis.
Tertium dicitur argumētū Participationis.
Quartum dicitur argumētum appetionis.
Quintū dicitur argumētū Iustificationis.
Sextū dicitur argumentum Proportionis.
Septimū dicitur argumētū Pregustationis.

De septē argumētis ostendentibus certitudinē future felicitatis et vite. et primo de primo quod dicitur argumentum assimilationis.

Primū igitur argumētū vnumquemque certificās de futura vita et felicitate dicitur argumētū assimilationis. In hoc argumento hēo ostendere qualiter aīa itellectiua cū imediate procedat a deo per creationē ē imortalis: et per cōns corrupto corpore ipā nō corrūpitur. Fundamētū huius argumēti ponit phūs lib. de generatiōe et cor. di. Omne cuius cā ē corruptibilis vel īcorruptibilis: ipsū quoque est corruptibile vel incorruptibile. patet hec regula. Nā quia aīa sensitiua aīaliū pendet ab ipsa mā carnis que vtique ē corruptibilis: iccirco corrupto corpore aīaliū corrūpitur penitus corum aīa sanitas et scientia que ab ipso corpore egrediunt dicēte phō li. de longitudine et breuitate vite. c. i. Corruptis inquit animalibus corrūpitur et anima et scientia et sanitas in eis. Similiter quia arbor generatiua fructuum ē corruptibilis. Iccirco fructus eius corrūpitur. Item ignis egrediēs a ligno corruptibili corrupto ligno corrūpitur et ipse ignis. Oppositum est de causa incorruptibili quoniā producit effectum in corruptibilem patet. Lux enim essētia solis scdm phm. 2. de ce. et mundo sit icorruptibilis: ideo effectus eius quia est lux et claritas vtique icorruptibilis ē. Quo presupposito certum est quod hō cōponitur ex secūda substantia videlicet materiali que est caro et formali que est aīa. Cum igitur caro simplicit generetur de substantia corruptibili parentum Iccirco et ipsa corrumpitur post mortē. E cōtra vero: quia anima ratiōalis pro vt dicit Bonauen. in secūdo. di. i9. per creationē imediate a deo qui est causa incorruptibilis et imortalis procedit et infunditur corpori. Iccirco dato quod corpus corrūpatur: nequaquam ipsa aliquo pacto corrūpi potest. Et propterea remanet perpetua et immortalis. Et quod anima intellectiua non dependeat a corruptibili corpore: sed immediate a deo et per consequens sit icorruptibilis audi phm tertio de anima dicentem Intellectus inquit non habet aliquod organū in corpore sed est separatus ab omni organo Et in lib. de animalibus dicit. Solus intellectus intrat in nobis ab extrinseco. propter quod idē phs primo de anima cōcludit aiam intellectiuam eē incorruptibilē di. Intellectus. s. humanus est quid diuinum ipassibile et incorruptibile. Et. 2. de anima dicit. Intellectus nō esse alterum genus anime. vnde contingit eū separari ab hoc. s. corpore sicut perpetuū a corruptibili. Et. 3. de anima dicit. Intellectus est perpetuus et imortalis. Denique. i2. methafice ait. Anima nō ois sed solum intellectualis manet post cōpositi corruptionē. Si igitur vt patet per argumentum scdm aīa est imortalis et eterna a parte post: ergo postquam recesserit a corpe suo oportet omnino cōcludere quod habeat aut eternā fecilitatē si bene egit in presenti: aut si male egit eternam miseriam et calamitatem. Quod confirmās Athanasius in simbolo suo ait. Qui bona egerunt ibunt in vitā eternā: qui vero mala in ignem eternum.

De secundo argumēto ostēdēs future felicitatis quod dicitur argumentū operationis:

Secundum insuper argumētum vnumquemque certificās de futura vita et eterna felicitate. dicitur argumētū operationis. In hoc

argumento habeo ostendere: qualit̃ ex operatione quã aĩa facit post mortem seu post separationem a suo corpore: certitudinal̃r arguit̃ esse aliam vitam ⁊ felicitatẽ q̃ʒ p̃setẽ. Fundamentũ igitur huiꝰ argumẽti ponit phs .9. methaphi. di. Dis actus ⁊ operatio p̃supponit potẽtiã ⁊ essentiã sue cãc. patet hec veritas. Nã si est inuenire pomũ est ẽt inuenire arborem Similiter si inuenit̃ gladiꝰ vel pallaciũ necessario opʒ inuenire cãm efficientẽ ipsiꝰ gladij vel pallacij. Similit̃ si inuenitur filiꝰ: necessario reperitur pater ⁊ mater intellige naturaliter. Quo presupposito dico ꝙ aĩa in egressu a corpore non videat̃ cum sit substãtia spiritualis oĩo improportionata sensibilibus oculis. Peto an anima ipsa post mortẽ cognosci possit esse imortalis. Et certuʒ est ꝙ sic: ⁊ hoc ex operatione ⁊ effectibꝰ que post mortẽ operat̃. vnde phs. i. de aĩa. ⁊ primo posteri. Et Ricar. in. 4. di. 48. ar. 2. q. i. distinguũt dicentes ꝙ dupliciter aliqd cognosci potest. Primo p suaʒ formaʒ ⁊ essentiã: ⁊ hoc mõ non vr̃ anima naturaliter ante mortẽ nec post morteʒ sicut nec deus a nobis eẽntialiter nũc non vr̃ nullo ẽt habitus mẽtis. Scdo mõ cognoscit̃ aliquid per effectuʒ ⁊ per operationẽ ab extra ⁊ sic cognoscunt̃ habitus mentis p actus ⁊ actus per obiecta vt dicitur. 2. de anima. Et insuper deus cognoscitur per effectꝰ vʒ p res creatas ⁊ per ordineʒ eaꝝ ⁊ per motuʒ celoꝝ ⁊ etiã in iuditio cognoscitur a reprobis p penã ab ipso deo ex iustitia eis inflicta. hoc etiam modo cognoscitur aĩa nostra ante mortẽ ⁊ etiaʒ post mortẽ. Ante mortẽ quidẽ per sensuʒ ⁊ motuʒ: q2 aĩa facit mouere corpꝰ videre audire loqui odorare gustare ⁊ huiusmodi. Que oĩa sunt effectus eius dicente pho. 2. de aĩa. Anima inquit ẽ causa oĩum motuum et operationũ que fiunt naturaliter in corpore. Et. i. de anima dicit. Aĩatuʒ ab inaĩato maxime in duobꝰ differre videt̃. s. motu ⁊ sensu ⁊ hec duo accepimus a ꝓgenitoribus nr̃is. post morteʒ ẽt cognoscitur per effectuʒ ⁊ operationem miraculoꝝ que facit: dicente Gregorio in. 4. dialogorum. O petre inqt si vitam manentis i corpore dep̃hẽdis ex motu' mẽbroruʒ: cur non perpendis aĩe vitam post corporis morteʒ per virtutem miraculorum. hec ille. Ecce vt practica vtar Dum sanctꝰ Bernardinus mortuus esset aquile ⁊ existeret in cardeto in ecclesia fratresq3 ei vt moris est offitium facerent: statiʒ videntibus fratribꝰ quidaʒ menbris destitutus tangens corpus eius sanatus est. Similiter quidam paraliticꝰ ⁊ quidam cecus euʒ ibidem tangentes statiʒ sanati sunt. Pretermitto alia infinita eius miracula. Inter que. 400. in eius canõizatione coram papa Nicolao probata sunt. De mortuis suscitatis taceo. quoniam vt fertur. i3. suscitauit. In legenda autem sancti Antonij habetur ꝙ. 17. mortuos suscitauit. In legenda vero sancti andree apostoli. habetur ꝙ. 40. mortuos in mari submersos simul ⁊ semel suscitauit. In legenda vero sãcti Io. euãgeliste legit̃ ꝙ Drusianaʒ mortuã cũ ad ecclesiam deferretur resuscitauit. Similiter ibidẽ legit̃ ꝙ quẽdam Iuueneʒ corã populo resuscitauit Sir̃ Cirillus in epistola ad Augu. recitat q̃liter sanctus Hyeronimꝰ in bethleẽ in p̃sentia sua ⁊ popl̃i resuscitauit tres mortuos. Nã vt ideʒ refert post mortẽ sancti Hyeronimi surrexerũt due hereses. Prima ꝙ anime nullatenus beatificabãt̃ ante iuditiuʒ vl̃e: sʒ soluʒ tunc simt̃ cuʒ corp̃e beatificarẽt̃. Secũda ꝙ nullum erat purgatorium. Cirillus autẽ tunc episcopus Ierosolimitanus fecit propter hoc populo ⁊ clericis facere orationes ⁊ Ieiunia 3. diebus. Quibus completis apparuit sanctꝰ Hyero. beato Eusebio. di. Dic Cirillo episcopo ꝙ heri sunt mortui tres homines nũdum sepulti fac ꝙ presente populo faciat eos portare in bethleem ad presepium domini: vbi iacet corpus meum: ⁊ tunc accipiens sacculum meum tangat illos mortuos ⁊ statim suscitabuntur. Ipsiq3 dicent quomodo anima purgata etiam ante iuditium beatificat̃ ⁊ quomodo est purgatorium. quoniam illos vbiq3 duxi. Quibus expletis auferentur hee due hereses. Quod presente populo totuʒ visibiliter fuit cõpletum. Ex premissis igitur effectibus supernaturalibꝰ quos operatur anima post egressum a corpore: arguitur necessario ꝙ anima ipsa penitus est immortalis et incorruptibilis. Quod si sic est ergo per consequens necesse est concludere ꝙ sit alia vita preter istam: in qua anima habet aut eternã felicitatem aut eternam penam vel calamitatem. Quod si opponeres. ego nõ vidi ista miracula. ergo non debeo credere animam esse inmortalem ⁊ per consequens nec futu-

ram vitam et felicitatem. Respondeo quod sicut non esset bona consequentia dicere non vidi papam ergo papa non est: Immo est et alij viderunt. Sic non est bonum argumentum dicere non vidi miracula ergo miracula credenda non sunt. pro eo quod et si tu non vidisti viderunt alij. Et certe impossibile est quod tot miraculis que ecclesia etiam per testes approbauit saltem vnum verum non reperiatur quod cum inueneris animam vnam post mortem illud fecisse: necesse est quod confitearis esse immortalem et per consequens omnes alias animas eternas esse et inmortales: quia vt. 3. metha. omnes species equaliter predicantur de suis indiuiduis. Nec mireris si animam non vides egredientem de corpore: quia inter ipsam que est quid spirituale sicut et scientia: et inter oculos qui sunt quid materiale: nulla est conuenientia et insuper quia sap. 9. dicitur. Corpus quod corrumpitur aggrauat animam: et depremit terrena inhabitatio sensum plura cogitantem Et sic ex prefactis patet secundum argumentum de monstratiuum future vite et felicitatis.

De tertio argumento ostensiuo future felicitatis quod dicitur argumentum participationis.

Ertium argumentum vnumquemque certificans de futura vita et eterna felicitate dicitur argumentum participationis. Fundamentum huius argumenti ponit philo. 2. de anima. 5. phi. et io. me. di. Medium naturaliter participat de natura extremorum. patet hec regula. Nam si homo ab vna parte sit conuersus ad ignem: ab alia vero parte ad frigidum aerem seu aquam vtique simul et semel sentit frigus et calorem. hoc idem patet de pomo in arbore existente: quoniam pars que lucem solis respicit fit alba et rubicunda: et econtra pars alia que versus terram respicit remaner nigra palida et insipida. Hoc idem patet in domino nostro Jesu christo qui cum fuerit mediator inter deum et hominem vt sic eos ad inuicem pacificaret iccirco participauit de vtroque extremo: quia fuit verus deus et verus homo dicente apostolo. i. thi. 2. vnus inquit deus et vnus mediator est dei et hominum homo chrystus Jesus qui dedit redemptionem semetipsum pro nobis. hec ibi. Et atha. in simbolo ait. Est ergo fides recta vt cre. et confi. quia dominus noster Jesus christus dei filius deus et homo est. etc. Similiter quia anima christi erat media inter deitatem et carnem que vtrique erat coniuncta: iccirco in cruce posita secundum partem superiorem qua erat deitati vnita erat gloriosa et impassibilis. secundum vero partem inferiorem qua carni erat vnita erat dolorosa et patiebatur. Quo presupposito. quod videlicet medium participat de extremis. Certum est quod triplex reperitur substantia in creaturis. Quedam est substantia pure corporalis: ~~corporalis~~: sicut sunt elementa celi planete et huiusmodi. Quedam est substantia omnino incorporalis et spiritualis sicut sunt angeli dei. Quedam vero est substantia composita: que scilicet partim est spiritualis et hic est homo qui corporalis est ex parte corporis et spiritualis ex parte anime. Quarta substantia esse non potuit. scilicet quod aliqua creatura esset nec corporalis nec spiritualis. Sed clarum est quod creatura pure spiritualis videlicet angelica est immortalis et perpetua dicente platone in thimeo. O dij deorum quorum opifex deus est: vos opera estis natura quidem dissollubilia. dei tamen voluntate indissolubilia et perpetua. hec ille. Similiter et creatutura seu substantia pure corporea est etiam incorruptibilis et eterna pro vt sunt celi corpora celestia sol luna sydera elementa et huiusmodi. dicente philosopho lib. de motibus animalium. Corpora inquit celestia necessario sunt incorruptibilia. Et. i. de celo et mundo. ait. Celum est ingenerabile et inalterabile et inaugmentabile. nec est leue nec graue cum sit elongatus a contrarijs et non potest recipere periginas impressiones i. hec ibi. Et commentator. 8. methaphisice ait. Corpora celestia non habent materiam que est in potentia ad corruptionem: sed materia eorum est aliquid in actu. scilicet corpus: ideo dignius habet hoc nomen subiectum vel substantia quam materia hec ille. Quod si sic est quod substantia pure spiritualis et pure corporea sint perpetua: ergo creatura media ex vtrisque composita necessario similiter erit perpetua et eterna. Aliter sequeretur quod media non esset ex quo non participaret de suis extremis. Et licet corpus corrumpatur et non anima que participat de natura angelorum: tamen iterum resurget et reintegrabitur in iuditio generali et coniunctum cum anima simul recipiet aut perpetuam gloriam aut penam dicente apostolo. i. the. 4. Si

enim credimus ꝙ Jesus mortuus est ⁊ resurrexit. Ita ⁊ deus eos qui dor. per Jesum adu. cum eo. Et infra subiungit. quoniam ipse dominus in iussu ⁊ in voce archangeli et in tuba dei descendet de celo. ⁊ mor. qui in christo sunt re. primi. Deinde nos qui vi. q re. su. simul rap. cum illis in nu. ob christo in aera: ⁊ sic semper cum domino erimus hec ibi. Et prime cor. 15. ait. In momento i ictu oculi i nouissima tuba ⁊c. hec ibi. Que simul omnia confirmans Grego. 4. dialogorum dicit. Tres vitales spiritus creauit omnipotens deus. vnum qui carne non tegitur ⁊ est angelorum. Alium qui carne tegitur ⁊ cū carne moritur ⁊ est brutoruz. Tertium qui carne tegitur sed non cum carne moritur ⁊ est hominuz: quorum anima perpetua est. Principium quidem habuit sed finem non habebit. hec ille: Ex prefactis etiam patet tertium argumentū demonstratiuū future felicitatis.

De quarto argumēto ostensiuo future felicitatis quod dicitur argumentuz appetitionis

Quartuz insuper argumentum vnum quemqz certificans de futura vita et eterna felicitate dicitur argumentum appetitionis. Fundamentum huius argumēti ponit philosophus quito phisicoꝝ. di. Omne quod mouetur ab alio mouetur qr motus ois requirit quinqz. scilicet tempus: terminū a quo: terminuz in quem: mobile: ⁊ mouens proximum. patet hec regula in motu lapidis ad cuius motum requiritur tempus: requiritur terminꝰ a quo moueatur: requiritur terminus in quem scilicet collocetur: requiritur ipse lapis: qr aliter in lapide non fieret motus demuz requirit necessario hō vel aliqd aliud qui primꝰ lapidi lapidez moueat. hoc idem exēplifica d motu hūani corporis qd aia mouet qm predicta. 5. etiā requirunt. Quo presuposito certū est ꝙ aia mouetur nāli appetitu ⁊ desiderio ad volendū eternā felicitatez pro eo ꝙ siue vigilado ⁊ dormiēdo siue laborando ⁊ vacando atqz in cunctis operibꝰ sēper naturale desiderium hominis mouet ad appetēduz quandaz eternā felicitatem ⁊ beatitudinem: dicente Boe. psa. 2. 3. li. Omis mortaliuz cura quammultipliciuz studioꝝ labor exercet diuerso quidez calle procedit sed ad vnuz tantuz beatitudinis finē nititur peruenire. Id autem est bonū quo qs adepto nil vlteriꝰ desiderare. queat Et infra subdit. Inest enī mētibus hominū veri bōi naturaliter inserta cupiditas sz ad falsa deuiꝰ error abduc. hec ille Et aug. 10. de ciui. dei. c. i. ait. Omiuz certissima snia ē qui rōne quoquomō vti pnt oēs homines velle esse beatos ⁊ felices. hec ibi. Et 14. de trini. ait. Oēs hoies tā boni q̄ʒ mali nāliter appetūt beatitudinē. Et phs. i. ethi. ait bene enūciauerūt. s. Alij phi dnites cē aliqd. bonū qd oia appetūt. Et. 7. ethi. dic dinū quod dā i se hnt oia a nā. i. iclinationē q̄ʒdā ad suuz principiū tanq̄ʒ ad finē a quo depēdēt. Et. 2. de aia ait. Esse dinū ⁊ ppetuū oia nālr desiderāt vt ipso semꝑ eē ꝑticipēt. ⁊ cā illiꝰ agūt q̄cūqz agūt ꝯz nāʒ. Et. 3. tho. dic. maxie bonū maxie oēs appetūt. deniqz. 12. meta. ait primū bonū ē nālr ab oibꝰ maxie appetibile. ꝓpha. hoc ēt desideriuz hēbat cū dicebat. Quēadmodū desiderat cerūꝰ ad fontes aquaꝝ: ita desiderat aia mea ad te deus. Sitiuit aia mea ad deuz fontē. vi. q. ve. ⁊ appa. ante faciez dei ⁊c. Quo etiam concesso ꝙ scilicet nālis appetitus hōis mouetur ad appetendū q̄ʒdam eternā vitā ⁊ felicitatē. peto qs mouet hūanum appetitum ad volenduz eternaz beatitudinē vel quis dedit hōi hoc naturale desiderium Et certuz est ꝙ ipse deus dicente pho. 3. de aia. Mouens inquit est duplex. s. mouens imobile qd est appetibile ⁊ mouens motum qd est potentia appetitiua anie. hec ibi. Et. 11. meta. dicit. Primus motor mouet vt amatū ⁊ desideratū. Et auerois li. de substātia orbis ait. Omis motꝰ presupponit primū mouēs qd est deꝰ sine quo nullus est motꝰ. Quod cōfirmans apostolus. 2. cor. 3. ait. Nō sumꝰ sufficientes cogitare aliquid a nobis. quasi ex nobis sed sufficientia nostra ex deo est. Et ꝙ sit deus mouens appetitum hominis ad beatitudinem etiam phs. v. phi. ratione confirmat di. In mouentibus ⁊ motis non est ꝓcessus in infinitum sed est venire ad primum mouens imobile. quod sic patet. Nam manus mouetur in virtute brachij brachiū i virtute cordis cor i virtute aie aia aūt necessarie mouet in virtute ipsiꝰ dei. Quibꝰ premissis ꝙ deus mouet hūanū appetituz ad volendū futurā ⁊ eternā vitā vltra pntez. Tunc vlteriꝰ q̄ro. aut futura vita ⁊ felicitas est aut non. Si sic habeo intentum: qr est alia felicitas q̄ʒ presens: si non: ergo deus ociose vane stulte et

frustra mouet appetitū hominis ad volēdū illud quod non est: ⁊ per consequens fundat apppetitū nostrum super re falsa ⁊ ipossibili. Sed hoc est oio impossibile qꝛ vt dicitur. 3. de anima scdo. celi ⁊ mundi. primo ⁊. 4. phisicorum. Deus nihil facit frustra nec deficit in necessarijs, nec abundat in superfluis. Quod si sic est oportet ergo concludere ꝙ sit alia vita ⁊ felicitas ꝗ͞ presens. quod confirmans cōmentator super. 2. metha. ait. Desiderium naturale nō potest esse frustatoriū. Et philoso. j. ethicoꝝ. dicit. Appetitus est rei nō habite sꝫ possibilis haberi. Quod si obiceres. Ille naturaliter inclinatur ad luxuriam ergo necesse est ꝙ sit luxuriosus: ne istud desideriū sit fru frustratoriū. Respondeo ꝙ istd desideriū nō est ex natura pura sꝫ ex natura culpabili ⁊ corrupta. Nō eni loquor de tali desiderio qꝛ tale desideriū pōt ⁊ debet esse frustratorium: sꝫ loquor de illo puro ⁊ naturali desiderio innato ipsi anime ex primordio ⁊ origine ipsi⁹ humane creature. Quod si vlterius diceres ꝙ sm phm. 3. ethicorū. c. 5. voluntas est etiā impossibilium. Respondit Ri. in. 4. di. 43. ar. j. q. j. in corpore. q. di. Licet appetit⁹ volūtat̄ deliberatiue possit eē circa impossibilia ꝑut est appetitus volandi ⁊ huiusmodi: hoc tamē de naturali apetitu nullo modo vere potest dici: quia null⁹ naturaliter appetit id quod impossibile est haberi. Et ꝗ͞uis in aliquo frustretur naturalis apetitus propter aliquod accidens vt in dānatis qui naturaliter appetunt felicitatem quaꝫ impossibile est eos consequi propter suam obstinationem: tamen null⁹ naturalis appetitus creature ratiōalis frustrari potest vniuersaliter ⁊ ꝑ se: propter ꝙ sicut videmus ꝙ deus circa alios appetitus naturales ne essent frustra ⁊ varni ꝑuidit de remedio: vt appetitui mādućandi ⁊ bibendi prouidit de cibo ⁊ potu: appetitui generandi prouidit de coytu in sacramento matrimonij ⁊ sic de singulis: sic a fortiori circa appetitū beatitudinis qui est nobilior precedentibus deus prouidit de remedio. ne scilꝫ talis appetitus frustra esset: quia videlicet sibi dabit eternaꝫ beatitudinē. Et sic ex prefactis patet quartuꝫ argumentū demonstratiuum future felicitat̄.

¶ De quinto argumēto ostensiuo future felicitatis quod dicitur argumentū iustificatiōis.

(q) Uintum argumentum vnūquodqꝫ certificans de futura ⁊ eterna felicitate dicitur argumentum iustificationis seu iustitie. Fundamentum huius argumenti ponit philosophus lib. de animalibus di. Omnis perfectio existēs in secūdis causis perfectius est in prima causa. patet hec regula. Si enim pater ⁊ sol vt dicitur scdo phisicorum. hanc perfectionem habent ꝙ perfectum hominem seu filium generant: a fortiori hec perfectio inueniri debet in prima causa que deus est: ꝑpter quod celestis pater ab eterno generauit filium suum omnibus filijs in infinitum nobiliorem. ¶ Similiter si inuenitur virtus iustitie in ratiōali creatura: multomagis inueniri debet in ipso creatore precipue cum sit preclarissima omnium virtutū moralium vt dicit philosophus. 5. ethicorum Immo tāta est nobilitas iustitie ꝙ prius debet deseri omnis amicitia ꝗ͞ ipsam iustitiaꝫ corrumpere velle: dicente philosopho primo ethicorum. Duobus amicis existentibus: sanctum est prehonorare veritatem quia pro salute veritatis ⁊ iustitie necesse est omnē amicitiam deserere. Et. 3. ethicorū dicit. Melius est mori ꝗ͞ facere contra veritatem bonā. s. iustitie. Quo presupposito ꝙ tantus est amor iustitie in pluribus ꝑsonis ꝙ etiā omnis amicitia ⁊ propria vita cōtennitur: certū est ꝙ in īfinitū est maior amor in deo ꝗ͞ in omnib⁹ simul creaturis qui etiam ne iustitia perderetur voluit filium suū omnibus angelis ceterisqꝫ creaturis nobiliorem crucifigi. Quod si sic est: clarum est ꝙ necesse est esse futuraꝫ vitam in qua fiat remuneratio bonorum ⁊ punitio malorū. Quod si nō eēt futura felicitas qꝛ scilꝫ mortuo corpore moreretur ⁊ anima ꝗ͞ta bona irremunerata remanerent: ⁊ ꝗ͞ta mala impunita. Nonne videmus in hac vita multos religiosos ⁊ religiosas qui propter deum mundum contēnunt: castitatem perpetuā ⁊ volūtariā paupertatem obseruāt: quiqꝫ reiecta propria voluntate vsqꝫ ad sepulturaꝫ obedientie prelatorum se submittūt. vbi est ergo tantarum virtutuꝫ ⁊ bonorum suorum remuneratio. certe non in hac vita: non in hoc seculo: ergo in alio: ergo anima est inmortalis: ⁊ per consequens est alia preter istaꝫ eterna felicitas. Hoc idem intelligendum est esse de virtuosis mūdanis qui precepta dei ob-

seruant:aduersitates paciēter tollerant.quiq3 omnes mondanas delectatiões atq3 peccata contēnunt:preterea an non videmus in hac vita malos homines puersos iniquos blasfematores superbos luxuriosos bonis temporalibus dignitatibus magnificentijs delectationibus diuitijs atq3 omni mūdana gloria abundātes:certe sic. Sed nunquid videmus eos pro suis peccatis sicut iustitia exigit percuti flagellari atq3 puniri: Clarū ē ꝙ nō:vbi est igitur queso o deus iustitia tua:certe non in hac vita:ergo est in alia:ergo necesse est futuram vitam cōfiteri in qua ꝛ bona remunerētur:ꝛ mala puniātur. Quod cōfirmās Salomon ecclesiastices vltimo.ait. Finē3 loquēdi omnes pariter audiamus:deū time ꝛ mādata illius obserua:hoc est aūt omnis homo Et cūcta q̄ fiūt adducet deus in iuditiu3 pro omni errato siue bonum siue malum sit. hec ibi. Et apostolus scḋe cor.5.ait. Omnes eni nos manifestari oportet ante tribunal christi: vt recipiat vnusquisq3 propria corporis sui,p ut gessit siue bonum siue malum. propterea Mat.16. Saluator ait. Reddet vnicuiq3 ſm opera sua. Et certe si deus predictā iustitiam non faceret:valde iniqu⁹ꝛ iniustus existeret pro eo ꝙ contemptores ipsius dei:atq3 transgressores suorum sanctorum preceptorum preferret in hac vita amātibus ꝛ timentibus cum ꝛ seruantibus leges eius. Iniustior aūt ꝛ iniquior apparet deus si nihil penitus etiā in hac vita daret amicis ꝛ cultoribus suis a quibus exigit tot ꝛ tanta seruare ꝛ custodire. Iniustissim⁹ vero ꝛ iniquissim⁹ profecto existeret:si amicis suis in eorum morte omnia auferret ꝛ ꝙ plus est si eos ad nihilu3 rediceret atq3 in eternum sua ꝛ angelorum sotietate priuaret. Que omnia cum sint impossibilia quia ad quodlibet paruum inconueniens in deo vt dicit Anselmus li.cur deus homo.sequitur impossibilitas: necessario concluditur ex hoc esse aliam futuram ꝛ eterna3 vitam. Ex prefactis etiam patet Quintu3 argumentum demonstratiuum future vite ꝛ eterne felicitatis.

¶ De sexto argumento ostensiuo future felicitatis quod dicitur argumentū ,pportiōis.

Sextum argumentum vnumquenq3 certificans de futura vita ꝛ eterna felicitate dicitur argumentum proportionis. Fundamentum huius rationis pōit Scotus super secūdo de anima.di. Ex conditione ꝛ qualitate obiecti cognoscitur conditio ꝛ qualitas sue potentie.patet hec regula. Si enim obiectum est corporale prout est color vel corpus coloratum:ergo potentia visiua ipsius apprehēsiua est corporalis. Si obiectum est spirituale sicut est scientia: ergo potentia intellectiua ipsius apprehēsiua spiritualis erit. Si āt obiectū corporale.i.spūale magnum fuerit:ergo potentia eius apprehēsiua erit magna:ꝛ si obiectum est corruptibile potentia ipsu3 apprehendens corruptibilis erit. Quo presupposito certum est ꝙ cum sit duplex potentia in anima videlicet intellectiua:ꝛ volitiua. Obiectum potentie intellectiue est simpliciter vniuersalis veritas ꝛ incorruptibilis dicente philosopho scḋo de anima. Intellectus inquit est vniuersalium. sensus vero particularium. Et.3.de anima dicit. Intellectus in homine duplex est speculatiuus ꝛ praticus:ꝛ differunt in fine:quia finis speculatiui ē simpliciter veritas:preteriti autē finis est opus. Sed claru3 est vt prediri ꝙ talis veritas est incorruptibilis sicut probat Augu. in soliloquijs.cum sit talis nature ꝙ etiā ipa negatio veritatis veritatem ponit. dicente philosopho.i. posteriorum ꝛ.2.prioru3. Ex his bene sequitur verum sed ex veris nō nisi verum. Quod si sic est:ergo potentia intellectiua ipsa3 veritatem apprehendens est omnino icorruptibilis ꝛ per ꝯsequēs sic̄ veritas est eterna sic animam intellectiuam oport3 eternam esse. Quod confirmans Aug. vbi supra in soliloquijs ait. Omnis substantia conprehensiua veritatis inq̄tū est veritas:est i mortalis.h ibi. Veritatem hic intellige essentiam rei inq̄tum est abstracta a materia ꝛ ab omnibus malis conditionibus prout ē cū apprehendit homo qui predicatur de omnibus hominibus. Obiectum aūt potētie volitiue ſm eunde3 philosophu3 est vl'e ꝛ icorruptibile bonum propter quod cum ipsa sit capax predicti boni vniuersalis ꝛ incorruptibilis:quia vt dicit Augu.eo anima imago dei est quo eius capax est ꝛ particeps esse potest:seqtur ex hoc ꝙ non tm̄ anima nō ē corruptibilis sed vltra hoc oportet ꝙ si deus ordinate,pcedit repleat predictam capacitatem humane voluntatis. Quod si non repleret posset deus causari vt

de impotentia quasi hoc non possit facere si-
cut de eo qui cepit hedificare ⁊ non potuit ꝑ-
ficere:vel de malitia sicut de patre filium suū
famelicum non pascente:vel de insipientia si
cut de illo qui credit habere modicum vinuꝫ
tempore vindemie ⁊ magnum vas preparet
hec aūt nullo mō sunt dicenda de deo. Quia
ipse est sūme potens dicente propheta. Om
nia quecunqꝫ voluit dominus fecit in celoꝝ ⁊
in terra Et sūme bonus. Mat.19. Nemo bo
nus nisi solus deus ⁊ sume sapiens. ecclesia
stici.j. Omnis sapientia a dn̄o deo ē. propter
que oīa necessario cōcluditur ꝙ aīa humana
est incorruptibilis ⁊ insuper replebitur in fu-
turo eterna felicitate ⁊ oībus bonis. Cuꝫ bea
titudo vt dicit Boe. prosa.2. tertij libri sit sta-
tus omnium bonorū agregatione perfectus
⁊ per consequens ex prefactis patet sextuꝫ ar
gumentum demonstratiuū eterne vite ⁊ fu-
ture felicitatis.

¶ De septimo argumēto ostensiuo future fe-
licitatis qđ dicitur argumētuꝫ pregustatiōis

Eptimū argumentuꝫ deniqꝫ vnum
quēqꝫ certificās de futura vita ⁊ eter
na felicitate dicitur argumētū pregu
statiōis. Fundamentū huius argumēti ponit
philosophus.j. de aīa. di. Accn̄tia ꝯferunt ma
gnā partem ad cognoscēdum de sbo ꝙ quid
est. patet hec regula. Nā medicꝰ q̄ꝫ plurimuꝫ
ex accidētibus que adueniunt in corpore in-
firmi:cognoscit cāꝫ infirmitatis eius:quā alr
nō cognouisset. Similiter astutus iudex co-
gnoscit ex accidentibus apparentibus in fa-
cie latronis vel homicide ipsum latronē vel
homicidā sicut est cum videt eū tremescē pa
lescere. hr̄e loquelaꝫ cōfusaꝫ. ⁊ huiusmodi. Si
militer mulier cognoscit plerūqꝫ se grauidaꝫ
eē ex accidētibus que sibi adueniūt lꝫ nihil fe
tus in corpore sentiat. Sicuti est qn̄ nō hꝫ ap
petitū cōsuetū: qn̄ veniūt sibi lassitates:quā-
do appetit cibos cōtrarios ⁊ hmōi. Fallit tn̄
regula aliquādo in quibusdā:respectu mr̄icis
que cū sit ꝓna ad generandū:facit replere vē
trem vento vsqꝫ ꝑtus tempus. Cognoui quā
dā vxorē magni militis que ꝑ nouē menses
grauida videbatur:propter qđ iam fuerāt in
uitati cōpatres ⁊ cōmatres ⁊ parata etiā fue
rant omnia ad nuptias necessaria. Que cum
dēberet parere fece vno fiolio puzolēto ouero
vno saco de corege longe longe longe ⁊ nihil
aliud peperit. Et hoc verissimū fuit. hec tamē
recreatiōis gratia ꝓ nunc dicta sint. Quo p̄
supposito ꝙ videlicet accidentia ostensiua sūt
suarum causarum. Ecce ꝙ vnus iuuenis.25.
annorum est in mundo plenus diuitijs ⁊ om
ni genere delectationum ornatus vestimen-
tis ⁊ sic đ singulis. Quid plura habet omnia
ad nutū. hic aūt relinquit mundum imensas
diuitias omnes mūdi voluptates ⁊ religio-
nem ingrediens pauperrime viuit:magis cō
tentus pauperie q̄ꝫ sint omnes diuites ⁊ ma
gnati omnibus diuitijs suis atqꝫ dignitati-
bus. Qui insuper facit infinitas vigilias. Je-
iunia ⁊ abstinentias cū tā in mundo:nec vna
die ⁊ nocte possꝫ ieiunare ⁊ vigilare. Cui ⁊ la
chryme iuges prius amarissime: nunc fiunt
super omnes voluptates mūdi dulcissime di
cente Jero. Dulciores inquit sunt lachryme
penitentium:q̄ꝫ omnes simul delitie diuitum
Cui tandē omnia que plus erant ei delectabi
lia:fiunt odiosa. Et econtra omnia que prius
erant ei odiosa ⁊ videbantur impossibilia fiūt
ei amabilia facillima atqꝫ đlectabilia. his igi
tur premissis peto que fuit causa tante muta
tionis:nunqđ talia facere est ꝺm naturaꝫ cor
ruptā? certe non:imo natura mundi est con-
traria predictis. Nunquid natura exigit ali-
quē đserere bōa q̄ hꝫ, ꝑ his q̄ nō sūt certe nō
talia ꝙ facē est oīo ꝯ nām. Si petis igit̄ q̄ sit
precipue cā tāte mutatiōis: audacter dico ꝙ
est quoddā accn̄s ꝓueniēs a deo i corde tal̄
iuuenis:qđ vtiqꝫ eū certificat đ bōis eternis
⁊ felicitate futura: ꝓpter quā certitudinē om
nia supdcā relinqt vt eterna bōa nō amittat
Qđ egregie confirmās Grego. i omelia de
cōi virginū sic dic̄. Qui celestis vite dulcedi
nē inq̄ꝫtū possibilitas admittit ꝑfecte cogno-
uerit:ea q̄ in terris amauerat:libenter cūcta
derelinquit:in cōparatione eius vilescūt om
nia deserit habita cōgregata dispergit inar
descit in celestibꝰ animus nihil i terrenis de
forme conspicit̄ qcqđ de terrene rei placebat
specie:qꝛ sola speciose margarite claritas ful
get in mente. De cuius dilectione recte per
Salomonē dicitur. cāt.8. Fortis est vt mors
dilectio:quia videlicet sicut mors corpus in-
terimit: sic amorem rerum corporaliuꝫ eter
ne vite charitas occidit. Nam quem perfe-
cte absorbuerit ad terrena foris đsideria ve-
lut insensibilem reddit. hec ibi. Qđ ꝯfirmās

saluator Jo.4.samaritane dicebat. omnis q biberit ex aqua hac.s.mundana delectatione sitiet iterum: qui autēꝫ biberit ex aqua quaꝫ ego dabo ei non sitiet in eternum: sed aqua quam ego dabo ei fiet in eo fons aque salientis in vitam eternam. hec ibi. Super que verba Augusti. ait. Qui biberit de fluuio dulcedinis paradisi cuius gutta maior est oceano restat vt in eo omnis sitis mundane delectationis extinguatur. hec ibi. Causa igitur precipua vt elicitur ex predictis quare multi voluptates mundi sequuntur in experientia superni accidentis idest superne gratie que est quedam arra seu certitudo ipsius felicitatis. Econtra vero causa precipua quare multi se subtrahūt a predictis: est specialis quedā experientia diuine gratie per quam certificatur persona de futuris bonis. Et ideo philosophus primo metha. dicit. Experiētia facit artem inexperientia vero casum. Et idem dicit. experientia nihil differt ab arte quātuꝫ ad agere: sed expertos magis perficere videmus habentibus rationem sine experientia quia experientia est cognitio singulariū: ars vero vniuersalium. Et ideo experti circa singula iudicant de re: inexpertis autem possibile est latere vtrum opus ⁊ res bene vel male fiat. hec ibi. Et sic ex prefatis patet septimuꝫ argumentum simul cum sex supradictis future felicitatis ostensiuum. Quam futuram felicitatē concedat nobis clemētissimus deus experiri per gratiam in presenti: ⁊ per gloriā possidere in futuro: qui felix ⁊ gloriosus ī celis ⁊ vbiqꝫ regnat ꝑ infinita secl'a secl'oꝝ. Amē.

¶ Feria tertia post resurrectionem domini. Item de vndecima excellentia sacratissime fidei seu de certitudine future felicitatis.

Vid turbati estis ⁊ cogitatiōes ascendūt ī corda vestra: videte manus meas ⁊ pedes qr ego ipse sū. Scribuntur hec verba luč. 24. caplo. ⁊ in euangelio occurrentis ferie. Post sacri euangelij litteraleꝫ ⁊ moralem expositionem spectabiles ciues: exquo hesterna die sufficiēter vt vidistis septem argumenta fortissima certitudinem future vite ⁊ eterne felicitatis declarata sunt: habeo in presenti sermone septem alia fortissima argumenta que restant certitudinem fututure beatitudinis ostendentia singulariter declarare. Que quidem non parue vtilitatis erunt: cum errores pessimos forte a cordibus multorum extirpabunt: ⁊ vltra hoc veras mentes fidelium in fide sua: ⁊ per consequens in bonis operibus miro modo roborabūt: quoꝝ quidem argumentorum. ¶ Primum dicitur argumentum nobilitationis. ¶ Scdm dicitur aurgumentum fortificationis. ¶ Tertium dicitur argumentuꝫ oppositiōis. ¶ Quartum dicitur argumentū perfectionis. ¶ Quintum dicitur argumentum susceptionis. ¶ Sextum dicitur argumentum multiplicationis. ¶ Septimum dicitur argumentum obiectionis.

¶ De septem alijs argumentis ostendentib⁹ certitudinem future felicitatis ⁊ vite: ⁊ primo de primo qđ dicitur argumētū nobilitatiōis.

p Rimū igit argumētū sꝫ octauū i ordine vnūquēqꝫ certificās đ futura vita ⁊ eterna felicitate dr argumētū nobilitationis. Ante declarationem huius argumenti: O incrudele ⁊ bestialis ad destructionem erroris tui atqꝫ perfidie volo vti quodā argumento quo vsus fuit quidam religiosus contra quēdam philosophuꝫ qui omnino negabat animam esse inmortalem: ⁊ per consequens non esse futuram vitam. Audi igitur queso me. aut anima ē mortalis: aut vere est inmortalis. Si anima est vere mortalis ⁊ tu per fidem credis firmiter eam esse inmortalem nullum inde ⁊ propter hoc proueniet tibi mulum ⁊ incōmodū. Si autem est inmortalis ⁊ eam credis pertinaciter esse mortaleꝫ aliquod poterit propter hoc tibi venire malum ⁊ incōmodum in futuro. Quibus prepositis melius est ex omni parte vt anima firmiter credat eē inmortalis: ⁊ per consequēs esse futuram vitam: ⁊ ratio est: quia ꝺm philosophum in diuersis locis ⁊ precipue tertio thopicoruꝫ. ꝙ si es prepositus duobus: ⁊ istius sit consecutiuum bonum: illius vero malum: magis eligendum est id cuius consecutiuum bonum est q̄ꝫ illud cuius consecutiuuꝫ est malum. Hanc eandem sententiam refert Tuli⁹ in libro de senectute. Catonā ad q̄sdaꝫ dixisse. Si anima iquit mortalis est qui cre-

dunt eam mortales esse non erunt post hanc
vitā vt nos ꝯfūdāt de ꝯria opiniōe. Si vero
aia inmortalis est nos q sumus huius opinio
nis poterimus eos confundere ⁊ deridere
qui sunt contrarie opinionis. his premissis
dico ꝙ quicunqꝫ est sani intellectus etiam si
ne alijs argumentis firmiter ⁊ indubitanter
credet ⁊ animam esse immortalem ⁊ etiam
aliam vitam ⁊ felicitatem vt tamen quisqꝫ
firmius adhuc credere possit. Venio ad de
clarationem argumentorum premissorum.
Fundamentum igitur primi argumenti qḋ
dicitur argumentum nobilitationis. ponit
philosophus. 17. de animalibus. di. Omnis
substantia viuens naturaliter est melior ⁊ no
bilior non viuente. patet hec regula. Nam fo
lium arboris vegetatiuum est nobilius natu
raliter omni auro mundi. vermiculus autem
qui vltra animam vegetatiuam habet sensi-
tiuam est nobilior naturaliter omni auro et
omnibus arboribus mundi: loquor quantuꝫ
ad naturam non quantum ad vsum. Simi-
liter ecclesiastes. 9. hoc idem exēplificat. Sa
lomon dicens. Melior est canis viuus quo-
libet leone mortuo. Quo presupposito ꝙ
substantia viuens nobilior est qualibet non
viuente: peto an celi ⁊ corpora celestia habe-
ant animam seu vitam. ⁊ certum est ꝙ non
dicente damasceno lib. 2. c. 5. Celi inquit sunt
penitus inanimati ⁊ insensibiles Et bona.
in secundo. di. 14. ar. 3. q. 2. in cor. q. dicit. Cum
queritur vtrum motus celorum sit a propria
forma ⁊ anima vel ab intelligentia. Respon
deo ꝙ quidam philosophi posuisse videnť:
ꝙ celi habent animas: ⁊ ꝙ celum est ma-
gnum animal ⁊ ꝙ mouetur a propria forma
perfectissima: sicut mouetur anima. ⁊ hāc ani
maꝫ motricem posuerunt regi ⁊ dirigi a deo
mediante itelligētia sꝫ hec positio falsa ē ⁊
erronea: quia celi sunt inanimati ⁊ insēsibi
les. ⁊ ꝙ dicunt deum aliquando benedice-
re. hoc est dictum per prosopopeam ⁊ ista est
cois sententia scōrum. Jḋ Aug. retractat illḋ
verbū qḋ dic̄ i lib. de imortalitate aie. ꝙ mū
dus aiatur ⁊ celū. Et si aliq̄ sancti hoc videā
tur dicere sic̄ Hyero. sup ezechielē: hoc totuꝫ
itelligēdū ē esse dictū methaforice. Nō solū
aūt hec positio ē cōtra catholicos doctores
sꝫ ēt cōtra phicos tractatores: q ponūt ꝙ sba
itellectualis nō vnitur corpi nisi mediāte ve
getabili ⁊ sēsibili. Et sic si celuꝫ perficeretur a
sba spirituali hēret sētire ⁊ vegetari: ⁊ ita nā
liť posset corrūpi qḋ falsuꝫ ē: ꝓpterea dicēdū
est ꝙ celi mouētur ab itelligētia seu ab ange-
lis. hec Bona. verbaľr. hoc idē dicit Ric. in
2. di. 14. Et in. 4. distin. 43. ar. 1. q. 1. in cor. q. Li
cet igiť vt p̄tactū est celi sint iaiati: tm̄ deus
vt i hesterno sermone dictū fuit: cōicauit eis
eē ppetuū icorruptibile ⁊ eternū. Sꝫ clarū est
ꝙ hō ē nobilior oib⁹ celis ⁊ mundo: ꝓ eo ꝙ
hō habet triplicē aiaꝫ. vegetatiuā sensitiuā ⁊
intellectiuā pp quā non tm̄ ē nobilior celis sꝫ
ēt cūctis aiantib⁹. dicente auctore lib. 6. phi.
Animātiora inq̄t sunt simpľr nobiliora ⁊ pas
sibiliora: vt aial arbore: ⁊ rationale nō rōnali
Qḋ si sic ē ꝙ hō sit nobilior omni celesti cor
pore: ergo si ista erūt eina: multo magis ipse
hō dꝫ eē eternus. Et cōfirmať ista ratio. cer-
tuꝫ ē eniꝫ vt dr̄. 2. phi. ⁊. 3. topicoꝝ. ꝙ finis est
melior oib⁹ que sūt ad finē. Qḋ pꝫ. q2 domi-
nus ad quē ordinanť ancille ⁊ serui: nobilior
ē oibus seruis ⁊ ancillis. Tūc vltra quero q̄-
re deus fecit solem sydera ⁊ celos cū oē agēs
vt dr̄. 2. phisi. agat simpľr propter finē. Et cer
tū est ſm tho. in. 2. di. 1. Et ſm Bona. in. 2. di.
15. ar. 2. q. 1. ꝙ ea deus fecit duplici fine. primo
pp ostensionē sue potētie sapientie ⁊ bonita-
tis. iuxta illud prouer. 16. Oia pp teipsū ope
rat⁹ es domine. Scḋo ea fecit simul cū oib⁹
inferioribus pp ipsuꝫ hoiem. vt. s. sint ad suuꝫ
auxiliuꝫ ⁊ ad suuꝫ adiumētū. pp ꝙ phs secū-
do de aia dicit. Finis quodāmodo oiuꝫ. s. ani
maliuꝫ reruꝫ inferioꝝ ⁊ corporū celestium est
hō. Et p̄mo. politicorū dic̄. Nā fecit oia ꝓpť
hoies. ⁊ ꝓpha dicit. Oia subiecisti sub pedi
bus ei⁹. ⁊c. Et ꝙ ēt iferiora sint facta pp finē
hōis. rationē assignat Ric. in. 4. di. 48. ar. 2.
q. 6. di. Qḋ post iuditiū oēs creature iferio-
res deficiēt ⁊ nihil amplius generabiť: eo ꝙ
deficiente cā. s. hoie propter quē facte sūt: de
ficient ⁊ effect⁹. i. inferiores creature q̄ erant
ad vsū eius Quo etiam cōcesso ꝙ hō ē finis
oiuꝫ creaturaꝝ inferiorū. ergo p ꝯñs p supdictā
regulaꝫ ē nobilior eis. Quod si sic est: ergo
nobiliorē finē hr̄e dꝫ eis. Si āt diceres ꝙ de
us simpliciter fecit hominem: vt in hac vi-
ta comedat bibat finaliter moriatur: ⁊ vlte-
ri⁹ de ipso nō sit mēoria: seq̄reť hoc incōueni
ens ꝙ tra elemēta arbores bestie celi nobili
ora eēnt ipo hoie: qḋ cū sit ꝯ oēꝫ philosophiā

icirco oportet cōcludere hominem futurum eſſe inmortalem ⁊ perpetuum: quia fruſtra aliter conditus eſſet a deo: ⁊ de ceteris brutis ⁊ creaturis maior cura fuiſſet deo q̄ȝ de rationabilibus creaturis: quod ⁊ certe falſiſſimum eſt. Dic michi queſo. Nunquid aliquis dominus ⁊ pater non prouidebit filio q tam diligenter prouidet ſeruo filij: certum eſt ꝙ ſic: ergo a ſimili eſt d̓ anima ⁊ ceteris creaturis propterea dominus ieſus Mat. 6. inſinuare volens maiorem curam eſſe deo de hominibus quam de omnibus alijs inferioribꝰ creaturis dicit reſpicite volatilia celi quomodo non ſerunt neqȝ metunt: neqȝ congregant in horrea ⁊ pater noſter celeſtis paſcit illa: ⁊ ita ſubdit. De veſtimento qd ſoliciti eſtis? Cōſiderate lilia cāpi qūo creſcūt. non laborāt neqȝ nent. dico autem vobis qm̄ nec Salomon i tota gloria ſua coopertus eſt ſicut vnū ex iſtis. Si aūt fenuȝ agri qd̓ hodie eſt ⁊ cras in clibanū mittiṫ deuſ ſic veſtit: q̄ȝto magis vos mime fidei. h ibi. q̄ſi dicere velit. Si deus habet tantā caraȝ de irrōnabili creatura dādo ei fineȝ ſuū: a fortiori hēbit de rōnalīꝰ hoīe ad hymaginē ⁊ ſilitudineȝ facto: dādo ei nobiliorē finē. Supradicta oia cōfirmātur pꝰtextū aureū ⁊ egregiū Lactātij. 7. li. di. iſti. dicētis. Quis eſt eni tā ineptus: vel tā ocioſus vt agrediatur aliqd facere fruſtra: ex quo nullam vtilitatem: nullum cōmodum ſperet. Qui domum edificat non ideo edificat vt tantūmodo domus ſit: ſed vt in ea poſſit habitari. Qui nauem fabricat non ideo aſſumit opaȝ vt tm̄ nauis appareat: ſȝ vt i ea nauigetur. Itē qui vas aliquod inſtituit ac format: nō ꝓpterea id facit vt tm̄ feciſſe videatur ſed vt vas illud effectū capiat aliqd̓ neceſſariū. Silr̄ cetera queeūqȝ fiūt nō vtiqȝ inſupuacuū: ſed ad vſus aliquos vtiles laborantur Mūdus igiṫ a deo factus eſt nō vtiqȝ ꝓpter ipſū mundum: neqȝ enim aut calore ſolis aut lune: aut aſpiratiōe ventoꝝ: aut humore ymbriū: aut alimonia frugū cū ſenſu careat indiget. Sed nec illud quidem dici pōt ꝙ pp ſeipȝ fecerit mūdū: qm̄ pōt eē ſine mūdo ſic fuit antea. Ex his oibus q̄ in mūdo ſūt ⁊ q̄ in eo generātur deus ipe nō vtiṫ. Appet ḡ aiantium cā mūdū eē cōſtitutū: qm̄ rebus his qbus cōſtat aiantes fruūtur: que vt viuere ⁊ cōſtare poſſint: oia his neceſſaria tēporibꝰ certe ſubminiſtranṫ. Rurſus ceteras aiantes hoīs cā eſſe factas ex eo clarū eſt ꝙ homini ſeruiūt: ⁊ tutele eiꝰ atqȝ vſibꝰ date ſūt. ⁊ ifra. Sic ergo mūdū nō pp ſe deus fecit q2 cōmodis eiꝰ nō indiget: ſȝ pp hominē q eo vtiṫ: ita ipm hominē propter ſe. Que vtilitas deo i hoie inquit Epicurrus vt eū pp ſe faceret. ſ. vt eēt q opera eius itelligeret: qui ꝓuidētiā diſponēdi: rōeȝ faciendi: virtutē cōfirmādi: ⁊ ſenſuȝ admirari ⁊ voce proloq poſſet. Quorum omniū ſūma h eſt vt deum colat. Sȝ colit q intelligit. Is artificē reꝝ omniū ſe prēm ſuū verū debita veneratiōe ꝓſeqṫ: qui virtutē maieſtatiſ eius de ſuoꝝ opuȝ inuentione inceptiōe ⁊ pfectione metit. Qd̓ planius argumētuȝ ꝓferri pōt ⁊ mūdū hois: ⁊ hoies ſua cā deū feciſſe: q̄ȝ ꝙ oibus exaiantibus ſolus ita formatus eſt: vt oculi ad celū directi: facies ad deum ſpectās vultus cū ſuo parente cōis ſit: videaturqȝ hominem deus q̄ſi porrecta manu ab humo leuatū ad ꝯtēplationē ſui excitaſſe. h lactātius.

¶ De ſcd̓o argumēto oñſiuo future felicitatis quod diciṫ argumentū fortificatiōis.

Secūdū iſup argumētū ſȝ nonū i ordine de vnūquēqȝ certificās de eterna vita ⁊ futura felicitate dicitur argumētū fortificatiōis. Fūdamētū huius argumēti pōit phs li. d̓ aialibꝰ. di. Fortioreſ potētie ſimplr̄ ſūt magis aphenſiue oboꝝ. patȝ h regula. Nā oculus aqle cū ſit vigoroſior oculo hois ⁊ cuiuſlibȝ aialis iccirco videt clarius ſolē in rota q̄ȝ oculus hois ⁊ ceteroꝝ aialium. Silr̄ auris petri clarius pcipit ſonū ⁊ vocē q̄ȝ auris Martini. ⁊ hoc reſpectu maioris diſpōis Silr̄ cuȝ in hoie ſit oculꝰ corpis: ⁊ oculus aie q eſt itellectꝰ: claꝝ eſt ꝙ itellectus aie magis pcipit eētiā rei q̄ȝ oculus nālis: ꝓ eo ꝙ nomē intellectus quādā itimā cognitionē iportat. Proinde diciṫ intellectus rē itelligē. i. q̄ſi intus legē: ⁊ hoc manifeſtat drīaȝ ſenſus ⁊ intellectus. Nā cognitio ſenſitiua vt nr̄a ⁊ brutoꝝ ſolū occupaṫ circa q̄litates ſenſibiles exteriores vt videre colorē ⁊ nō corpus: vl̄ ſbaȝ interiorē. Itē guſtare ſolū ſaporē rei. Itē auris olū audit ſonū ⁊ nō penetrat verba. Cognitio aūt itellectiua penetrat vſqȝ ad eētiam rei: ꝓ eo ꝙ obm intellectus eſt qd̓ qd ē: vt d̓ p̄ poſterioꝝ: ⁊ tertio de aia. Sūt aūt mlr̄a genera eoꝝ q̄ interiꝰ latēt q̄ nō nālis oculꝰ ſed ſolū itellectus penetrare pōt. Naȝ ſub oibus accidētibus latet vbiqȝ nā reꝝ ſbaliū: ſub verbis latēt ſigcata verboꝝ. In figuris latet res

figurata sic sb ligno crucifixi itellegit ipe xp̄s
Silr in cāis latēt effectus:vt i potētia gnati
ua hois:latet fili⁹ gnāndus:⁊ in arbore latet
fruct⁹. Slr in effectib⁹ latēt sue cāe. Que ve-
ritates a sensibilibus oculis nō pcipiunt. Si
eni dixeris aiali seu preponas oculis nr̄is qd
cōsistit sub accn̄tibus hostie cōsecrate nō pci
piūt. Itē si preponas auribus nr̄is atqȝ bru-
toꝝ qd significēt ista verba deus ē sūmū bo-
nū:sonuȝ qdem audiēt:sȝ veritatē nō pcipiēt.
Quo p̄supposito:ꝙ.s.pfectior potētia magis
est apprehēsiua obi:certū ē ꝙ obm cuiuslibet
hūani itellectus est verū dn̄te pho.6. ethicoꝝ
Bonum ⁊ malum sunt in rebus:veruȝ ⁊ fal-
sum sunt in intellectu. Sed clarum est ꝙ veri
tas magis apprehēditur ab vno intellectu q̄ȝ
ab alio:non quia essentia vnius itellectus sit
ab origine naturaliter pfectior altera:sȝ hoc ꝑ
uenit p triplex accidēs. vȝ p accidēs pfectioris
dispōnis corporalis:p accidēs doctrine: p ac
cidēs cōsuetudinis vel expientie. De quo tri-
plici accidēte.io.ethicoꝝ phs ait. Bonos ⁊ i-
geniosos nos qdam fieri existimat:hi quidem
a natura:hi a doctrina.hi vero ꝯcōsuetudine
Adde ⁊ q̄rtuȝ accidens nobilius supradictis
videlicet accidens infusionis supernaturalis
gratie dei. Quod si sic est ꝙ veritas alic⁹ rei
clarius percipitur ab vno itellectu q̄ȝ ab alio.
Ecce ꝙ prepono tibi o icredule de futura vi-
ta solum intellectū Aug.seu Ambrosij ⁊ que
ro a te quis habuit maiorem intellectū tā per
accidens naturalis dispōnis q̄ȝ p accidēs do
ctrine vel scientie acquisite ⁊ insuper expiētie
⁊ qđ magis est infusionis supnaturalis grē
an tu an ipsi. Et certū est ꝙ ipsi. Vade ⁊ trā
scurre eoruȝ inumerabilia opa q̄ cōposuerūt
in quibus q̄si infinitas veritates posuerunt ⁊
cognouerunt:⁊ videbis ignorantiam tuam:⁊
eorum sciaȝ. Et etiā percipies ꝙ nō tm̄ plus
intellexerunt de veritatibus reruȝ q̄ȝ tu incō
parabiliter:sed etiā plus q̄ȝ fere inūerabiles
hoies tibi similes. Quod si sic est quis dubi-
tat qn magis veritateȝ vel falsitatē de futura
vita cognouerit Aug. q̄ȝ qcūqȝ alij cū oēs q̄si
vt pȝ in oibus opibus suis in scia supnatura
li diuinoꝝ supauerit. Certe si futura vita non
eēt itellect⁹ Augu. valde subtilis plus ceteris
hoc cognouisset. Nā vt.4.dr̄ meta. Sapien-
tis ꝓpriū est opposita sic medicia speculatur
sanū speculari ⁊ egrū. O igit̄ tu q millies mi
nus de veritate cognoscis futuroꝝ q̄ȝ Augu.
crede q̄ Aug. q millies plus veritatē future vi
te cognouit q̄ȝ tu. Quid dicemus de ꝓfundi-
tate intellect⁹ beati Jo. euāgeliste. lege q̄so euā
geliū suū ⁊ precipue In p̄ncipio erat verbuȝ
vbi ⁊ Jero. in ꝓlogo ait. Si parū altius Jo.
intonasset arbitror ꝙ totus mūdus cape nō
potuisset. lege ⁊ queso Apochalipsiȝ quam ei
xp̄s reuelauit i pathmos insula. dū ibi in exi-
liuȝ a Domiciano impatore missus fuisset:⁊
⁊ videbis ꝓfūditatē intellectus sui:ꝓpter qđ
Jero. in scđo ꝓemio super apocal. ait. apocali
psis Joā. tot hȝ sacr̄a quot verba:parū enim
dixit sȝ ꝓ merito volumis huius laus ois ife
rior ē. In verbis singulis mltiplices latēt in
telligētie. h Jero. Si igit̄ Jo. sic fuit speclatiu⁹
in cognitiōe veritatū:ꝙ q̄si trāscēdit oēȝ hūa
nū itellectū:cur nō magis ei credit̄ seu credi
dis q̄ȝ itellectui tuo? Qui ēt nō intelligit non
tm̄ dei sed nec vnius vermiculi ꝓprietatē. Ta
ceo de intellectu pauli q cum iudeus eēt ⁊ do
ctus plurimū in nālı phia ⁊ iudeorū lege:per
gamalielē tādē conuersus miraculose vt ha-
bet̄ actuū.9. p vocē xp̄i sibi dicētē. Saule sau
le qd me pseq̄ris:ego sū xp̄us nazaren⁹ quē
tu psequeris durū ē tibi ꝯ stimulū calcitrare
nō tm̄ p sciam nāleȝ sȝ p experiētiā supnālis
visionis ⁊ reuelatiōis cognouit q̄si infinitas
veritates de ipso deo ⁊ angelis eius:nec non
⁊ de futura felicitate ꝓut in epl̄is eius ꝯtinet̄
ꝓpterea.2.cor.12.ait. Si gloriari oȝ. non expe
dit qdē. veniaȝ aūt ad reuelatiōes ⁊ visiones
dn̄i. Scio eni hominē in xp̄o an̄ ānos.14. si-
ue in corpe siue ex̄ corpus nescio deus scit ra
ptū hmōi vsqȝ ad tertiū celū in padisū: ⁊ au-
diuit archana verba q̄ nō lȝ hōi log ꝓ hmōi
aūt gl̄iabor. h ibi. Dic mihi q̄so cui magis o
heretice credēdū est an paulo q expiētiaȝ ha-
buit ⁊ sciaȝ de futura felicitate:an tibi cū mul
tis alijs q nec scientiaȝ nec expiētiā de ipsa
futura felicitate hēs? ⁊ certū est ꝙ paulo:pre-
termitto ēt itellectū subtilissimū sacroꝝ theo-
logoꝝ ceterorūqȝ catholicoꝝ doctoꝝ q simul
oēs si nō eēt futura vita ⁊ felicitas magis cre
dēdū est ꝙ infinitis cognouissent q̄ȝ tu. Qui
bus p cōsequens magis credendū est infini-
ties q̄ȝ tibi cuȝ illi sapiētiores fuerūt in omni
sciētia q̄ȝ tu qui stultissimus es dū fantasiaȝ
solā preponere presumis collegio tantorū sa-
piētisimorū ⁊ doctissimoꝝ virorū. Taceo ꝙ si
duobus vel tribus testibus fides plenissima
adhibetur sicut habet̄ Mat.18. ⁊ extra de p-

batidibus.c.qm̄ ꝫ falsam. Et extra de teſtib⁹
ꝛ atteſtatiobus.c.cā q̄ vertitur. ꝛ extra de te-
bus cogēdis vel nō.co.c.cum ſuper cā. A for
tiori fides eſt adhibēda tāte mltitudini ꝛ tot
teſtibus: quot ſunt patriarche ꝓphete apoſto
li confeſſores virgines cunctiqꝫ ſacri eccleſie
doctores atqꝫ theologi: q ſimul oēs futuram
vitā cōfeſſi ſūt ꝛ pro illa fecerunt q̄cūqꝫ fece-
runt. Itēꝫ ſi in capitul' ꝛ conſilijs maiori pti
creditur: ſicut expreſſe tex. habet extra de his
que fi.a ma.parte ca.c.cuꝫ in cūctis eccleſijs
ꝛ extra de elec.c.licet. Cur nō magis creden-
dum eſt tot chriſtianis q ſunt ꝛ fuerūt q̄ꝫ vni
heretico. Immo etiam cōmuniter vniuerſi-
tas paganorum preteritorum ꝛ etiaꝫ īfideliū
preſentium tenuit ꝛ tenet futuram eſſe vi-
tam ꝛ felicitatem pro qua etiam poſſidenda
nōnulli ſe morti expoſuerunt. Unde Augu.
li.22.de ciuitate dei.recitat ꝙ qdā philoſoph⁹
cui nomen erat Theobrocus lecto libro plato
nis de imortalitate anime: de muro ſe preci-
pitem dedit mortēqꝫ ſuſcepit. Et lactantius.
tertio.d.inſti.ait. Multi ex his qui animaſ eē
eternas ſuſpicabantur: tanq̄ꝫ in celuꝫ ad eter
nam vitam migraturi eſſent ſibiipſis man⁹
in mortem tulerunt: vt cleantes ꝛ criſpus ꝛ
zenon ꝛ empedocles qui ſe in ardentis ethne
ſpecu intempeſta nocte deicit: ꝛ cum repen-
te non apparuiſſet abiſſe ad deos crederetur
hec ille Jo. Cōcluſionaliter tenendum eſt ꝙ
impoſſibile eſt tantam multitudinem chriſtia
norum ꝛ etiam infidelium poſſe errare q̄ꝫtuꝫ
ſcilꝫ ad credulitatem future vite precipue cuꝫ
philoſophus.7.ethicorum dicat. Fama quā
omnes famāt nō omnino deperditur. Jccir
co valde iniquus eſt imo ſtultus qui tātis vt
predixi ſapientiſſimis viris credere recuſat.
Proinde Leo papa.24.q.3.c.quid auteꝫ.ait.
Quid autē iniquius eſt q̄ꝫ impia credulitate
ſapere: ꝛ ſapientioribus doctoribuſqꝫ nō cre-
dere: ſed in hāc inſcipiētiam cadunt quicūqꝫ
ad cognoſcendam veritateꝫ aliquo impediūt
abſcuro.hij nō ad ꝓphicas voces nō ad apo
ſtolicas lr̄as: nec ad euāgelicaſ auctoritates ſꝫ
ad ſemetipſos recurrūt: ꝛ iō magiſtri erroris
exiſtūt qꝛ veritatis diſcipuli nō fuerūt.hec ille
¶ De tertio argumento oſtenſiuo future feli
citatis. quod dicitur argumentum oppōnis.

t Ertium etiam argumentuꝫ ſed deci-
mū in ordine vnūquēqꝫ certificās d̄
eterna vita ꝛ futura felicitate dr̄ argu
mentum oppoſitionis. Fundamentum hu-
ius argumenti ponit philoſophus ſecundo
de celo ꝛ mundo. dicens. Si eſt reperire vnū
contrarium in natura eſt reperire ꝛ reli-
quum. patet hec regula. Nam ſi reperitur
triſtitia ꝛ calor: etiā reperitur letitia ꝛ frigus.
Similiter ſi reperitur obſcuritas malum ꝛ
mors: reperitur etiam claritas bonum ꝛ vi-
ta. Propter qd̄ eccleſiaſtici triceſimotertio.
dicitur. Contra malū eſt bonum: ꝛ contra vi
tam mors. Quo preſuppoſito certuꝫ eſt ꝙ re
peritur locus inferior vbi eſt vita plena om-
ni miſeria dicēte Salomō prouer.9. In pro-
fundis inferni cōuiue eius. Et Iſa.7.dr̄. Lo
cut⁹ ē dn̄s ad Achaꝫ dicēs. Pete tibi ſignū
a dn̄o deo tuo i ꝓfūdū iferni ſiue i excelſū ſup̄
Et Iſa.14.dr̄. Detracta ē vſqꝫ ad iferos ſup
bia tua cecidit cadauer tuū ſubt⁹ te: ſternet ti
nea: ꝛ operimentum tuuꝫ erunt vermes: quo
modo cecidiſti de celo Lucifer qui mane orie
baris corruiſti in terraꝫ qui vulnerabas gen
tes qui dicebas in corde tuo: in celum con-
ſcendam: ſuper aſtra celi exaltabo ſolium me
um: ſedebo in mōte teſtamēti in lateribus aq
lonis. Aſcendam ſuper altitudinem nubium
ſimilis ero altiſſimo. Verūtn̄ ad infernuꝫ de
traheris in profundum laci. hec ibi. Et apoc.
20. dicitur. mors ꝛ infernus dederūt mortuos
ſuos tempore iudicij. Et Job.21. dicitur. Te-
nent tympanum ꝛ cytharam ꝛ gaudēt ad ſo
nitum organi: ducunt in bonis dies ſuos: ꝛ
in puncto ad inferna deſcendūt. hec ibi. Modo
ſi ſic eſt ꝙ infernus reperitur qui eſt plenus
omni pena: ergo neceſſe eſt reperire locum ſi
bi contrarium qui eſt paradiſus in quo inue
niat omnis letitia ꝛ beatitudo: q̄ ſimul duo
confirmans propheta dicebat. Quo ibo a ſpi
ritu tuo ꝛ quo a facie tua fugiam: ſi aſcende-
ro in celuꝫ illic es ſi deſcendero in infernum
ades. Que etiam duo loca contraria ſalua-
tor eſſe teſtatur luc.16. per exemplum diuitis
epulonis ꝛ Lazari mendici di. Factum eſt
autē vt moreretur mēdicus ꝛ portaretur ab
angelis in ſinu habrae: mortuus eſt auteꝫ di
ues ꝛ ſepultus eſt in inferno: eleuans autem
oculos ſuos cum eſſet in tormentis vidit ha
braam a longe ꝛ Lazarum in ſinu eius: ꝛ ipſe
clamās dixit pater habraam miſerere mei ꝛ
mitte Lazarum vt intingat extremum digi-
ti ſui in aquam vt refrigeret linguam me-
am: quia crucior in hac flamma. Et dixit

illi habraã. Fili recordare quia recepisti bõa in vita tua ⁊ Lazarus similiter mala. Nunc autem hic consolat̃ tu vero cruciaris: ⁊ i his omnibus inter nos ⁊ vos chaos magnuꝫ firmatũ est: vt hij qui volũt trãsire hinc ad vos nõ possint neqꝫ inde huc trãsmeare. hec ibi. Quod si diceres demones nõ vidi nec locuꝫ inferni. ergo per ꝯñs paradisũ sibi ꝯtrariuꝫ esse nõ credo. Rñdeo ꝙ velis nolis tñ infernum credes esse qñ ipsi demões in morte tua: ad ipꝫ infernum cum ceteris incredulis et dãnatis te deducẽt: sicut Mar. vltio. c. saluator testatur di. Qui crediderit. s. vitã eternam: ⁊ baptizat⁹ fuerit saluus erit: qui vero nõ crediderit condẽnabit̃: ⁊ merito tales debẽt dãnari cũ articul⁹ fidei dicat: carnis resurrectioneꝫ i vitam eternam Amen.

¶ De quarto argumento ostẽsiuo future felicitatis quod dicitur argumẽtum perfectiõis

Quartum argumẽtũ sed vndecimũ i ordine vnũquẽqꝫ certificãs de eterna vita ⁊ futura beatitudine: dicit̃ argumẽtum perfectiõis. vꝫ charitatis. Fũdamẽtũ huius argumẽti põit phs. 8. ethicorum. di. Amicitia bonoꝝ erga bonos permanet vsqꝫ quo boni sũt. patꝫ h regula ẽt erga bruta animalia. Nã equ⁹ tã diu a dño diligit̃ quousqꝫ durat bonitas ei⁹. hoc idẽ facit erga seruum. Quo presupposito certum est vt in preccedenti sermone oñsum fuit. ꝙ aia est imortalis ⁊ eterna: ⁊ per ꝯñs eius bonitas substantialis ⁊ ẽt accidẽtalis ꝓ vt est illoꝝ q moriuntur cũ virtutibus ẽ eterna. Quod si sic est ergo dilectio dei ad ipsam aiam dꝫ eẽ eterna: qꝛ alr̃ impfecta eẽt. pp qð Tulius li. d̃ amicitia dic̃. Perfecte ⁊ vere amicitie sempiterne sũt: ⁊ phs. 8. ethicoꝝ. ait. Amicitia bonoꝝ ⁊ honestoꝝ est intrãsmutabilis. Et ecclesiastici. 17. dr̃. Omni tẽpore diligit q amicus est. Proinde dio. li. de di. no. di. Amor dei est quasi quidã circulus principio ⁊ fine carẽs. qð si sic ẽ ꝙ dilectio dei ad aiaꝫ imortalẽ est eterna: clarũ est ꝙ talis dilectio nõ esset vera nisi eidẽ aie etiã cõmunicaret quãdaꝫ eternam felicitatẽ: ꝓ eo ꝙ vera amicitia cõsistit in cõicatiõe bonorũ suorum. Vnde phs. 9. ethicoꝝ. Cõicatio bonoruꝫ cũ amicis est de essentia amicitie: quia in bonis amicus se dꝫ habere ad aicuꝫ sicut ad seipsum. Et Grego. in omelia pẽteco di. Probatio dilectiõis exhibitio est opis. Quod si forte diceres. Q erquo deus permittit aiaꝫ cũ corpore mori ⁊ corrũpi. Jccirco nõ est necesse ꝙ tali aie deus det eternã felicitatẽ. Respõdeo dic mihi queso. Nõne in hoc mũdo quisqꝫ fidelis amicus si potestatẽ habeat: amicuꝫ suũ a morte preseruat ⁊ defendit? certum est ꝙ sic: ergo a fortiori credẽdũ est ꝙ deus amicos suos seruat ab eterna morte in qua oio nõ pereãt: mors igit̃ corporalis amicorum dei nõ est mors sed potius sõnus vel transit⁹ quidã ad meliorẽ vitam. pp qð Jo. ij. dixit christus. lazarus amicus noster dormit. ⁊ Mat. 22. dicitur. Nõ est deus mortuorũ sꝫ viuẽtiũ.

¶ De quinto argumẽto ostensiuo future felicitatis. quod dicitur argumentũ susceptiõis.

Quintum argumẽtũ sed duodecimũ in ordine vnunquẽqꝫ certificans de eterna vita: ⁊ futura felicitate: dicit̃ argumentum susceptionis. videlicet mortis. pro cuius argumenti declaratiõe peto quid ẽ homini carius in hac vita super omnia? certuꝫ est ꝙ nõ sunt diuitie nõ dignitates tẽporales ⁊ spirituales nõ vxor nõ multa familia nõ infinite possessiões ⁊ palatij non filij nõ parentes nec ceteri huiusmodi: sed simpliciter propria vita est cuilibet carior omnibus supradictis pro qua cõseruanda daret homo infinitos mundos si haberet: ⁊ vlterius citius permitteret omnes homines mũdi mori ꝙ̃ vellet propriam vitam perdẽ. Que omnia confirmantur per illud Job. 2. Pellẽ pro pelle ⁊ cũcta que habꝫ homo dabit pro anima sua. Et Boeci⁹. prosa. ij. tertij lib. ait. Omne animal tueri salutem desiderat: mortem vero pernitiẽqꝫ deuitat. Et. 3. ethicorum. phs ait. Mors idest pditio vite est vltimuꝫ terribiliũ. s. penarum. Hoc igitur concesso ꝙ vita cuilibet est sic cara: certum est ꝙ mlti martyres vitã perdiderunt pro acqrenda eterna felicitate. Nec credendũ est ꝙ vitã tam nobileꝫ perdere voluerint cuꝫ prudentissimi essent pro dubia re vel pro re falsa ⁊ incerta: quin potius pro re certissima firmissima atqꝫ verissima. Quod si aliter fecissent vtiqꝫ stultissimi fuissẽt ex eo ꝙ rem certam ⁊ veram pro re incerta ⁊ falsa tradidissent. Si igit̃ petis. O Bartholomee apostole cur voluisti decoriari? Clamans respondebit pro eterna felicitate. Et tu o Laurenti cur voluisti corpus tuũ super craticulaꝫ igne cremari? Respõdet pro felicitate eterna Et tu o Petre ⁊ paule cur voluistis. Vnus crucifigi ⁊ alter decapitari. Respondent pro

felicitate eterna. Et tu gloriosa virgo katherina cur regnũ tuũ reliq̄sti: cur rotari ꝛ tandē decapitari voluisti? Rn̄dit pro eterna felicitate hoc idem dicas de beata Agnete Agatha ꝛ Lucia. Et tu o beata virgo Ursula cur voluisti a p̄ncipe barbaroꝝ vna cum vndecim milibus virginibus sagittari ꝛ martyrizari. Rn̄dit pro eterna felicitate. Et tu o gloriosissime Mauritij cur voluisti vna cū tota legiōe tua thebea: vz sex milibus sexcentis ꝛ.66. a Diocliciano ꝛ Maximiano impatorib⁹ trucidari ꝛ martyrizari? Rn̄dit pro eterna felicitate. Hi oēs martyres cū infinitis alijs q̄bus vita sic erat preciosa sicut ꝛ tibi o incredule de futura felicitate: nequaq̄ȝ vitā pdidissent: si vitā aliā certitudinalr̄ esse non cognouissent dicēte scō Maximo in sermone pl'ioꝝ martyꝝ. Nouim⁹ itaqȝ inq̄t: q2 nō sine magno discrimine de religionis veritate disputamus: quam tantoꝝ martyꝝ sanguine ꝯfirmatā videmus magni periculi res est si post prophāꝝ oracula: post aploꝝ testimonia: post martyꝝ vulnera: veterē fidē quasi nouellam discutere presumas: ꝛ post tam manifestos duces in errore pmaneas: ꝛ post morientiū sudores ociosa disputatiōe ꝯtendas. Et infra subdit. Mater inquā martyrij fides est: veneremur ḡ i scōꝝ martyꝝ gloria fidē nostraȝ quō fideȝ nostrā? Ab illis eni dū mortis tollerantia indubitanter excipit: spes imortalitatis euidenter asserit. Nunq̄ȝ eni hanc vitaȝ tam ꝯstanter martyres expenderēt nisi esse alterā incōparabiliter beatiorē pfecta diffinitione sentirent. h' ille. Et Greg.4. dialo. ait. Nūq̄ȝ sancti apl'i ꝛ Christi martyres sic presentē vitā despicerēt: ꝛ in mortē carnis aīas ponerent nisi vlteriorē ꝛ meliorē aīaꝝ vitaȝ subsequi sentirent. h' ille. Deniqȝ ꝙ oēs martyres pro certitudine future vite p̄ntem vitā tradiderit: testat' Aug.22.c. suoꝝ soliloqoꝝ. di. Obsecro dn̄e vt oīa mihi amarescāt ꝛ solus dulcis appareas aie mee q es eterna dulcedo scōꝝ tuoꝝ: per quā cuncta amara dulcorātur. Tua eni dulcedo Stephano torrentis lapides dulcorauit. Tua dulcedo craticulam Laurentio dulcē fecit: pro tua dulcedine ibāt apl'i gaudentes a conspectu ꝯcilij: q̄m digni habiti sunt pro noie Jesu cōtumeliam pati. Ibat Andreas ad crucē securus ꝛ gaudens: q̄m ad tuā dulcedinē ꝑperabat: hec tua dulcedo ipsos apl'oꝝ p̄ncipes sic impleuit: vt ꝑ ipsa crucis patibulū vnus eligeret: alter vero ferientis gladio caput supponere nō timeret pro hac emenda pellē ꝓpriā dedit Bartholome⁹: pro hac gustanda veneni poculū itrepidus potauit Joānes. hāc gustauit Petr⁹ quādo inferioꝝ oblitus tanq̄ȝ ebrius clamauit di. Dn̄e bonū est nos hic esse: faciam⁹ tria tabernacula: hic moremur: hic te contemplemur: quia nullo alio indigemus: sufficit nobis dn̄e videre te: sufficit tanta dulcedine saciari. Unā stillam dulcedinis iste gustauit ꝛ oēm aliam dulcedinē fastidiuit. q̄d putas dixisset si magnā illam dulcedinē diuinitat' tue gustasset quā abscondisti timentibus te hanc dulcedinē ineffabilem gustauerat illa virgo de qua legimus ꝙ letissime ꝛ gratulanter ibat ad carcerem ꝛ quasi ad epulas inuitata: agonem suū dn̄o precibus cōmendabat. hāc vt reor ꝛ ille gustauerat qui dicebat q̄ȝ magna m'titudo dulcedinis tue dn̄e quā abscondisti timentibus te. Quiqȝ monebat di. Gustate ꝛ videte q̄ȝ suauis est dn̄s. h' est illa beatitudo deus noster quā expectamus datuꝝ te nobis pro qua tibi cōtinue militamus ꝛ pro qua mortificamur tota die vt in eterna vita viuamus. hec ibi.

¶ De sexto argumento ostensiuo future felicitatis qđ dr̄ argumentū multiplicatiōis.

Sextum argumentū s; decimūtertiū i ordine vnūquēq̄ȝ certificās de eterna vita ꝛ futura btitudine dicitur argumentū multiplicatōis. s. incōuenientium. Fundamentuȝ huius argumēti ponit phs. j. physi. di. Incōuenienti vno signato multa inconuenientia ꝯtingūt. pȝ h' regula. Qui eniȝ sanus exn̄s cibū intēperatū sumit statim seq̄tur infirmitas ꝛ ex ꝯsequenti mors: ꝛ p ꝯn̄s talis postmodū nihil boni pōt opari. Quo p̄ supposito: certū est a sili ꝙ si deē hoc incōueniens ꝙ nō sit futura felicitas subsequuntur quasi infinita alia incōuenientia: q̄ videre potes in sermōe imediate sequēti: iter cetera tū accipe nunc tria: quoꝝ Primū dicit' incōueniens offensionis. Scōm dicit' incōueniens pditiōis. Tertiū dicit' incōueniens falsificationis. ¶ Primū inconueniens qđ sequeret' si futura vita non esset dicit' offensionis. Nam liceret vnicuiqȝ ipm̄ dn̄m blasfemare: eius mandata rumpere: ꝛ insup ꝑrimos suos in omni genere offensionis offendere. ¶ Scōȝ incōueniens qđ sequeretur si

felicitas non esset dicitur ꝑditionis. Si eniꝫ non esset futura felicitas: frustra pater celestis fecisset filiuꝫ suū incarnari trigintatribꝰ ānis peregrinari ⁊ tandē mori ⁊ crucifigi: qđ nequaqꝫ credendū est: cū sola sanguinis gutta preualeat in precio infinitis mundis. ¶ Tertium incōueniens qđ sequeret̃ si futura felicitas non eēt dr̃ incōuenies falsificatōis. Ultra enim hoc ꝙ oēs virtutes false dici possēt sequeret̃ etiā hoc incōueniens ꝙ oēs visiōes ⁊ reuelatiōes quas deus sanctis patribꝰ veteris ⁊ noui testi ōndit de beatitudine futura aiaꝝ falsissime fuissent: qđ vtiqꝫ nephas eēt dicere ⁊ credere. Pone h̃ tu predicator quasuis visiones etiā in hac vita sanctis ⁊ bonis aiabus ōnsis: ⁊ inter ceteras dicere potes mirabileꝫ illā visionē quā xp̄s i monte aluerne i specie hoīs ⁊ seraphin pr̄i nostro Frācisco ōndit: dum ei etiā sicut eccl̃ia approbauit ꝓpria stigmata impressit: ꝓpter qđ eccl̃ia cantat. Celoꝝ candor splenduit ⁊c̃. Referā vltra predicta vnicā visionem quā parentes beate Agnetis viderūt: de qua sic dicit Ambrosiꝰ prout recitat eccl̃ia in festo sancte Agnetis. ¶ Scđo igit̃ inqt: dū parentes beate Agnetis assiduis ꝑnoctationibꝰ vigilarent ad tumulū eius viderūt in medio noctis silentio exercitum virginū que oēs auro textis cicladibus indute cū ingenti lumine preteribāt: inter q̄s vident beatissimā Agnetē simili veste fulgentē ⁊ ad dexterā eius agnū niue candidiorē. hoc itaqꝫ dū viderent parentes eius: ⁊ qui simul erant stuporē mentis incurrunt. Sed beata Agnes rogat sanctas virgines parūꝑ gduꝫ figere: ⁊ stans parentibus suis dixit. Videte ne me quasi mortuā lugeatis: sed cōgaudete mecū ⁊ cōgratulamini: q: cū his oībus lucidas sedes accepi. Et illi sum iuncta in celis: quē in terris posita tota animi intentōe dilexi: ⁊ his dictis ꝑtransijt. Et h̃ visio publice ab omnibꝰ qui viderāt quottidie diuulgabat̃ hec ibi verba l̃r. Que tria incōuenientia cum sint impossibilia arguit̃ per cōsequēs ꝙ impossibile est ꝙ non sit futura felicitas.

¶ De septimo argumēto ostensiuo future felicitatis: qđ dicit̃ argumentū obiectionis.

Eptimū deniqꝫ argumentū sed decimūquartū in ordine vnūquēqꝫ de eterna vita ⁊ futura felicitate certificans dicit̃ argumentū obiectiōis. Fundamētū huius argumēti ponit phs. j. physi. di. Forma est qđ diuinū ⁊ optimū appetibile a mā māam dignitate excedens. pꝫ hec regula. Nā forma domus data lapidibus est nobilior q̄ꝫ essent lapides ꝯgregati ante susceptionē ipsius forme. ⁊ rō est: q: ꝓpter formā domus lapidibus datā habitat in domo ⁊ sic ꝯseruat̃ ab imbribus calore frigore ⁊ hmōi. Quo p̄supposito: certū est ꝙ hō est cōpositus ex mā ⁊ forma: corpore vꝫ ⁊ aia. Sꝫ claꝝ est ꝙ deꝰ singl̃is potentijs humani corporis: qđ certe est quasi vasculū qđdā oī fetore ⁊ putredine plenū: ⁊ etiā cibus futuꝝ vermiū dedit q̄si innumerabilia genera obiectoꝝ tā celestium q̄ꝫ terrenoꝝ: vtputa potentie visiue dedit diuersa gnā coloꝝ: sicut est solis lune rosarum lilioꝝ ⁊ hmōi. Potētie auditiue dedit diuersa gnā sonoꝝ cantionū ⁊ hmōi. Gustui dedit diuersa genera ciboꝝ. Tactui etiā dedit duroꝝ ⁊ leniū calidoꝝ ⁊ frigidoꝝ. Qđ si sic ē peto qđ est obiectū aīe ꝓportionatū. Et certum est ꝙ nullū est de predictis: sed singl̃r solus deus. dn̄te Aug. lib. ꝯfes. Fecisti nos dn̄e ad te et inquietū est cor nostrū donec requiescat in te. Ergo si deus dat sua obiecta mortuo. Multo magis daturus est post hāc vitā suū obiectū aīe i eternū victure. Qđ obiectū cum sit eternū eo ꝙ deus est necesse est concludere aīam ipsaꝫ eternā esse. ⁊ per ꝯn̄s habiturā quādam felicitatē eternā. Aliter seq̄retur hoc incōueniens ꝙ deo maior eēt cura de corpore mortuo q̄ꝫ de imagine sua imortali ⁊ in eternū victura. Qđ incōueniēs saluator excludit Matth. io. cū dicit. Nolite timere eos qui occidūt corpus: aīam aūt non possunt occidere: sꝫ potius eū timete ⁊c̃. Qđ egregie ꝯfirmans Aug. 2j. c. suoꝝ solilo. dicit O dn̄e ex visibilibus his tua inuisibilia comprehendimꝰ. si eni pro hoc corpore ignobili ⁊ corruptibili qđ te nō cognoscit nec diligit tā magna ⁊ mira bn̄ficia p̄stas a celo ⁊ ab aere a terra ⁊ a mari luce ⁊ a tenebris: a calore vmbra rore imbre ventis ⁊ pluuia: a volucribus piscibus bestijs arboribus ⁊ multiplicitate herbaꝝ ⁊ germinū terre cūctarūqꝫ creaturaꝝ ministerio nobis successiue per sua tēpora ministrantiū vt alleues fastidiū. qualia queso q̄ꝫ magna ⁊ inumerabilia bona sunt que preparasti aīe diligenti te ⁊c̃. Vide hāc auctoritatē complete in hoc quadragesimali fere post p̄mam dn̄icam quadragesime in fine scđe rōnis. Ex predictis igitur septem ar

gumentis cum alijs septem precedentibus clarissime pꝫ quaľr ineffabiliter vltra pn̄tē ē alia futura ⁊ eterna felicitas. O igiť aīa icredula: o aīa hētica: o aīa pfida: o ifidelis ⁊ isensata: o aīa ptinax: o aīa a fide catholica ⁊ a tota militāte eccľia excōicata: o aīa sismatica: o deniqꝫ aīa a deo ab angelis ⁊ a tota celesti curia reprobata: nūqd de cetero visis tot fortissimis argumētis poteris de eterna felicitate dubitare? Nūqd de cetero poteris credere aīam esse mortaleꝫ: ⁊ moriente corpore aīam mori asserere: ⁊ eā siľem volucribꝰ piscibus ceterisqꝫ aīantibus brutis diffinire? Vhe tibi de cetero si credes. vhe tibi si deinceps huic opinioni adherebis. vhe tibi o aīa dico si hoc vlterius falsa ⁊ temeraria ratiōe predicare presumas. Si sic vlterius credes: magna pfecto apparebit supbia arrogantia atqꝫ elatio tua: cū pcipue nō assentꝭ cōi oīuꝫ fere hoīuꝫ opinioni. Nungd tu sola prudentior atqꝫ sapientior es oībus hoībus mūdi? nequaqꝫ. Immo qd̄ peius est infelicior iscipientior imprudentiorqꝫ eris oībus hoībus mundi qui sunt fuerunt ⁊ futuri sunt: si i tuo errore pessimo permaneas. Depone igiť q̄so o aīa errorem tuū: depone opinionē tuam: depone defectum falsitatis tue: ⁊ subeūte cōi fideliū ⁊ sanctoꝝ patruꝫ opinioni: firmiterqꝫ teneas indubitanter credas ⁊ nullatenꝰ dubites aliam esse vitam futuramqꝫ felicitateꝫ vltra pn̄tem: quā tibi simul ⁊ mihi oībusqꝫ fidelibus cōcedat oīpotens ⁊ clementissimꝰ deus in pn̄ti per grām: ⁊ in futuro per gľiam qui felix ⁊ gloriosus viuit ⁊ regnat p infinita secula seculoꝝ. Amen. Patet insup ex predictis vndecima excellentia ipsius sacratissime fidei: q̄ dicta fuit excellentia certificabilitatis. seu certificationis future vite. Amen.

¶ Feria quarta post resurrectionem dn̄i de duodecima excellentia sacratissime fidei seu de certitudine dānationis oīum infidelium.

m Anifestauit se iterꝝ Jesus discipulis suis ad mare tyberiadis. Scribūtur hec verba Jo. xxi. c. Et in euangelio occurrentis ferie. Postq̄ꝫ deuotissimi ciues fauente diuina gratia declaraui vt vidistis vndecim excellentias sacratissime fidei: habeo pn̄ti die ⁊ in sequētibus singulariter declarare duodecimā ⁊ vltimā excellentiaꝫ de ipsa sacratissima fide: que diciť excellētia dānabilitatis. In qua precipue ōndere habeo qūo certitudinaliter oēs inimici xpiane fidei vtputa iudei teucri sarraceni atqꝫ heretici in eternū dānabunť. hoc ideo dico ad remouēdum diuersos errores etiā a mentibꝰ ipsorū fidelium. Nam sunt pleriqꝫ erronei ⁊ a sua cecitate decepti qui occasione diuersaꝝ legū atqꝫ sectaꝝ: siue ex verbis macometi aut aliorum errantiū quasi firmiter credunt ⁊ opinātur vnūquēqꝫ in sua fide seu secta ⁊ lege posse saluari: dūmodo credat eam esse bonaꝫ et iustam. Miranť enim tales ꝙ hi debeāt dānari qui pro deo faciunt quicqd faciunt: arbitrantes in his se obsequium prestare deo. Mirantur quoqꝫ potissime de his q ꝓ deo siue ꝓpter deū suppliciorꝝ genus omne tam patienter q̄ꝫ gaudenter sustinēt ꝙ dānari debeant: sicut de multis hereticis patet: q ignē ⁊ alia tormenta magis pro defendenda sua heresi q̄ꝫ ꝓpter deum libentius sustinuerūt ⁊ sustinent tota die. Contra tales igitur sic credentes seu dubitantes ⁊ opinātes erit hodiernus sermo cum sequentibꝰ: seu tota hec duodecima ⁊ vltīa excellentia ipsius sacratissime fidei. Cuius duodecime excellētie declaratio talis erit.

¶ De duodecima excellentia ⁊ vltīa sacratissime fidei: que dicitur excellentia dānabilitatis.

d Vodecima igitur ⁊ vltīa excellentia sacratissime fidei in ordine declaranda dicitur circunstantia dānabilitatis. Cogit enim fides sacratissima vnumquēqꝫ verum fidelem firmiter ⁊ indubitāter credere ꝙ oēs infideles extra vnicam veraꝫ ⁊ catholicam Christi fidem existentes veraciter in eternum dānanť: ⁊ qui aliter crederet seu etiam dubitaret dato ꝙ sub Christi fide esset ⁊ viueret simul cum ipsis tāq̄ꝫ infidelis dānareť: ⁊ q² veraciter omnes infideles dānentur: nec eis aliquid prosint eorum moralia opera ad salutem. q̄ntupliciter ꝓbo. Primo auc̄tibus. Scd̄o rōnibꝰ. Tertio incōueniētijs. Quarto siľitudine. Quinto exemplo. ¶ Primo ꝓbo auc̄tibus ꝙ oēs q non credunt in Christū nec tenent xpianam fidem simul certitudinaliter dānabunť. Nā

Deute.18.dr̃. Prophetā ſuſcitabo eis.glo.i.
xp̃m de medio fratrum tuoꝝ ſil̃em tui. Qui
aūt verba eius.ſ.fidei que loquet̃ in nomine
meo audire noluerit:vltor eius eriſtā in eter
num.hec ibi. Que verba aſſumens Petr⁹
Act.4.ait.Ois aia que non audierit ꝓpħaꝫ
illum.ſ.xp̃m exterminabit̃ de plebe dei. Et
ſubdit.Non eni eſt in aliquo alio ſalus: nec
nomē eſt aliud ſub celo datū hominibus in
quo oporteat ſaluos fieri credentes. hec ibi.
Item Jo.3.dicit̃.Niſi qs renatus fuerit ex
aqua.ſ.baptiſmi ⁊ ſpū ſancto nō pōt intrare
in regnū dei.Et infra ſubiungit.Sic eni di-
lexit mundum deus vt filiū ſuū vnigenitum
daret:vt ois qui credit in eū non pereat ſed
habeat vitam eternā. Non eniꝫ miſit deus
filium ſuū in mundū vt iudicet mūdū:ſed vt
ſaluet̃ mundus per ip̃m: qui credit in eū nō
iudicat̃:qui aūt nō credit iam iudicaturus ē:
qꝛ non credit in noie vnigeniti filij dei.hoc ē
aūt iudiciū mundi:qꝛ lux venit in mundum
⁊ dilexerūt hoies magis tenebras q̃ꝫ lucem.
hec ibi.Et Jo.etiā.3.dicit̃.Qui credit hꝫ vi-
tam eternā:qui aūt incredulus eſt filio dei ñ
videbit vitam:ſed ira dei manet ſuꝑ eū.h ibi
Et Jo.8.dicit̃. Si nō credideritis in me:qꝛ
ego ſum.ſ.filius dei:moriemini in pctō vr̃o.
Et Jo.15.dicit̃.Si non veniſſem ⁊ eis locu-
tus fuiſſem pctm̃ non haberent.Nūc auteꝫ
excuſationem nō hñt de pctō ſuo.Et Mar.
vltimo dicit̃.Qui crediderit ⁊ baptizat⁹ fue-
rit ⁊c̃.Qui aūt non crediderit ⁊ bap.⁊c̃.Iteꝫ
Aug.lib.de fide ad Pe.ait.Fides xp̃i eſt bo
noꝝ oiuꝫ fundamētū:humane ſalutis initiuꝫ
ſine qua nemo pōt ad filioꝝ dei numeꝝ ꝑue
nire:qꝛ ſine ipſa nec i hoc ſeculo quiſq̃ꝫ gr̃aꝫ
iuſtificatiōis ꝯſequit̃:nec in futuro vitā poſſi
debit eternā.Et ibidem ait.Neqꝫ antiquoꝝ
quantūcūqꝫ iuſtoꝝ quiſq̃ꝫ potuit vnq̃ꝫ p̃ter
xp̃i fidem ſalutē inuenire.Nemo eni liberat̃
a dānatione que fcā eſt ab Adā niſi ꝑ fidem
xp̃i. quotquot igit̃ extra xp̃i fidem ſupſūt tot
⁊ dānātur.hec ibi.Item Iſa.60.dicit̃. Gēs
⁊ regnū qd̃ non crediderit ⁊ non ſeruierit ti-
bi.ſ.xp̃o peribit.Item Anaſta.in ſimbo. ſuo
ait.Quicūqꝫ vult ſaluus eſſe ante oia opus
eſt vt te.ca.fi. Quā ni.q.f.fir.q.cre. ſalu⁹ eſſe
nō po.Item Greg.nonus ex̃ de fide ca.c.j.§
vna.ait. Vna vero eſt fidelium vl̃is eccleſia
extra quā nullus oio ſaluatur:in qua idē ip̃e
ſacerdos eſt ⁊ ſacrificiū.Item Aug.ex̃ de he
retic̃.c.firmiſſime.ait.Firmiſſime tene ⁊ nul
latenus dubites oēm hereticū ⁊ paganū vel
ſiſmaticū cum diabolo ⁊ angelis eius eterni
ignis incendio cōcremandū: niſi ante finem
catholice vite fuerit incorporat⁹ ⁊ reintegra-
tus eccl̃ie. Omni igit̃ hōi qui nō tenet eccl̃ie
vnitateꝫ neqꝫ baptiſmus: neqꝫ elymaꝫ q̃ꝫtū-
libet copioſa:neq̃ꝫ mors ꝓ xp̃i noie ſuſcepta
proficere poterit ad ſalutē.hec ibi. Item.24.
q.j.c.quicūq̃ꝫ.dr̃.Quicūqꝫ ab vnitate fidei et
ſocietatis Petri apoſtoli qūolibet ſemetip-
ſos ſegregauerint:tales nec vinculis peccato
rum abſolui nec ianuam regni celeſtis igre-
di poterunt.Idem q̊ꝫ Aug.de pe.di.7.c. nul
lus.ait. Si quis ab omni pctō caueat ⁊ oēꝫ
virtutē opet̃ nō ꝑꝑ deū ⁊ fidē xp̃i nō ſaluat̃.
h ille.Sil̃is ſnia ponit̃.j.q.j.c.cū Paulus di
cat.Itē Grego.24.q.j.c.qꝛ ex ſola.ait. Niſi
qs fidei xp̃iane ſoliditatē tenuerit diuinam
p̄ñtiaꝫ nūq̃ꝫ agnoſcet:de q̃ ſoliditate dñs dic̃
Suꝑ hanc petrā edificabo eccl̃iam meā.ſola
quippe eſt ꝑ quā ſacrificiū dñs libenter acci
pit:ſola que ꝓ errantibus fiducial̃r itercedit
hec ille.Ex p̄dictis auctibus pꝫ q̃l̃r exñtes ex̃
xp̃ianam fidē:ſeu ipſam nō tenentes:ſꝫ i ali-
qua hereſi ſe maculantes in eternū peribūt
⁊ cruciabūt̃.¶Scd̃o h idē ꝓbo triplici rōne.
Primo rōne localitatis. Scd̃o rōne ip̃ro
portionabilitatis. Tertio rōne equalitatis.
¶Primo ꝓbo rōne localitatis.ꝙ oēs infi-
deles dānant̃ dato ꝙ credant fidem ſuā eſſe
bonā. Fundamentū rōnis ponit ph̃us.2.de
aia.4.phyſi.⁊.4.de celo ⁊ mūdo.di.Loc⁹cō
tinet ſimpl̃r ⁊ cōſeruat locatū eo ꝙ i ꝓpīs
locis nā maxime ſaluat̃.pꝫ hec regula.Nam
videmus ꝙ res ex̃ locū ſuū total̃r deficit et
morit̃:qd̃ pꝫ de piſcibus:qui ſi exiſtunt in aq̃
que eſt locus eoꝝ viuunt ⁊ ꝯſeruant̃.ſi auteꝫ
extrahunt̃ ⁊ ponāt̃ in terra que non eſt eorū
locus neceſſario moriunt̃. Sil̃r roſa q̃ꝫdiu ē
in ſpina recens ꝯſeruat̃.Si aūt a ſpina de-
cerpit̃ ⁊ in manu ponit̃ qui non eſt proprius
locus ſtatim marceſcit:⁊ h eſt cā quare leuia
tendunt ſurſum ⁊ grauia deorſum.prout dr̃
4.celi ⁊ mundi.qꝛ vadunt ad ꝓp̄a loca in q-
bus ꝯſeruant̃ ⁊ tanto fortius mouent̃. Quo
preſuppoſito: certum eſt ꝙ ſic eſt in ſpiritua-
libus ſicut in corporalibus. Sed clarum eſt
ꝙ locus conſeruatiuus animaꝝ in paradiſo
Chriſtus eſt qui pro ipſis ſanguineꝫ fudit et
mortuus eſt:ꝑpter qd̃ Jo.10.dic̃. Amē amē

dico vobis qui non intrat per hostiū i ouile
ouium:sꝫ aſcendit aliunde ille fur eſt ⁊ latro
qui autem intrat per hostiuꝫ paſtoꝛ eſt ouiū:
⁊ huic hoſtiarius aperit ⁊ oues vocem eius
audiunt ⁊ vocat eas noīatim: ⁊ infra ſubdit.
Amen amen dico vobis:qꝛ ego ſum hoſtiuꝫ
ouium:per me ſi qs introierit ſaluabit: ⁊ in-
gredietur ⁊ egredietur ⁊ paſcua inueniet. h ibi.
Cuꝫ igitur oēs infideles ⁊ heretici extra hūc
locum ſint eo ꝙ in ipſum Chriſtū nō credūt
vel falſo credunt.neceſſario ꝯcluditur ꝙ oēs
ſimul a paradiſo excludentur ⁊ eterna moꝛte
moꝛient.¶ Scdo hoc idem ꝓbo rōne ipꝛo-
poꝛtionabilitatis. Fundamentū rōnis ponit
phs.2.de aīa.di. Inter obiectū ⁊ potentiā re
quirit ꝓpoꝛtio.patet hec regula. Cum enim
ſol ſit maxime ⁊ acute claritatis: ideo reqrit
ad eum videndū potentiā viſiuam foꝛtem ⁊
acutam:ꝓpter qd niticoꝛax ſeu noctua cum
habeat debilem viſum nequaꝗ vt dic phs
2.metha. pōt eius radios intueri. Quo pre-
ſuppoſito certū eſt ꝙ obiectū potentie intel-
lectiue ⁊ volitiue eſt veritas ⁊ bonitas infini
ta.Qd ſi ſic eſt ergo requirit ꝙ hee due po-
tentie habeant aliquā infinitam virtutē qua
poſſint appꝛehendere tale obiectū īfinitum.
Sed cū fides oīuꝫ hereticoꝝ atqꝫ infidelium
ſit ſimplr acqſita ⁊ non a deo infuſa.⁊ ꝑ cō-
ſequēs ſit ſimplr finite ⁊ terminate veritat.
cōcludit neceſſario ꝙ impoſſibile eſt ꝙ vnꝗ
ſaluent.ꝙ ſi non ſaluant ergo in eternū dā-
nabunt.¶ Tertio hoc idem ꝓbo rōne eqta-
tis.Fūdamētū rōnis pōit Dionyſius lib.de
diui.no.di.Qui de deo recte ſentiūt omnia
ei attribuūt:ideſt oēs ꝑfectiones:⁊ oia ab eo
remouent.i.oēs impꝑfectiones. Quo ꝯceſſo
certū eſt ꝙ iuſtitia q̄ reddit vnicuiqꝫ ſꝫ opa
ſua eſt ꝑfectio quedā:dnte Grego.12.q.2.c.cū
deuotiſſimā. Sūmū inquit i rebus bonū eſt
iuſtitiā colere:que ſolet vnicuiqꝫ ſua iura ſer
uare. Qd ſi ſic eſt:ergo neceſſe eſt ꝙ ſi deus
debet eſſe iuſtus ꝙ puniat incredulitatē infi
delium vel falſitatē. Sed cū eoꝝ falſitas ſit
durabilis poſt moꝛtem in eternū: ergo oꝫ ꝙ
crucientur in eternū:pꝛopter qd ꝓpha dicit.
Iuſtus dñs ⁊ iu.di.eq.vidit vultus eius. Et
Matt.25.saluatoꝛ dicet eis. Diſcedite a me
maledicti ⁊c. Et Aug.lib.de veritate credēdi
ait. Si deus infideles ſaluaret in ſua infide-
litate moꝛientes nec xp̄o crederem nec eius
euangelio.¶ Tertio hoc idem ꝓbo.12. incon
ueniētijs que ſequerent ſi ipſe deus ſalua-
ret etiaꝫ infideles recte opantes ſꝫ coꝝ fidē.
¶ Primū dicitur inconueniēs excuſatiōis.
¶ Scdm dicitur inconueniēs operationis.
¶ Tertium dicitur inconueniēs laudatiōis.
¶ Quartum dicitur inconue.pꝛemiationis.
¶ Quintum dicitur inconue. anihilationis.
¶ Sextum dicitur inconue. euacuationis.
¶ Septimum dicitur inconue. defectionis.
¶ Octauum dicitur inconue.conſiliationis.
¶ Decimum dicitur inconue. oꝛdinationis.
¶ Vndecimum dicitur incon. redēptionis.
¶ Duodecimum dicitur incon.offenſionis.
¶ Pimū incōueniens qd ſequeret ſi deus
ſaluaret aliquos infideles ꝗuis ex ignoꝛan-
tia peccent dicit excuſationis. certū eſt enim
ſm phm.3.ethi.ꝙ oīs malus eſt ignoꝛās. Et
Aug.lib.de verbis dñi.ait. Nullū pctm̄ com
mittit ꝙ aliqua ignoꝛantia non cōmittatur.
Qd ſi ſic eſt cū oēs peccantes errent ⁊ igno
rent:⁊ tanto amplius quāto plus peccant:ſe
quit ꝙ a ſiſi oia peccata ⁊ ſcelera coꝛdis ope
ris ⁊ oꝛis etiam ipſoꝝ xp̄ianoꝝ ſpecifica ꝓut
vis excuſabilia erunt apud deū:⁊ qd peius ē
maioꝛa ⁊ magis hoꝛribilia peccata magis
excuſabilia foꝛent:eo ꝙ maioꝛes erroꝛes ⁊ te
nebꝛas peccantibus ingerūt. Qd ꝑfecto ma
ximū incōueniens apud deū cenſeret ſi tāta
⁊ tam hoꝛribilia peccata vellet oio eſſe excu-
ſabilia ⁊ impunita. Contra qd incōueniens
clamat apls.j.coꝛin.14. Si qs ignoꝛat igno-
rabit.¶ Scdm incōueniens qd ſequeretur
ſi deus non dānaret oēs infideles: dato ꝙ
peccent ex ignoꝛantia dicit incōueniens ope
rationis.conceſſo enim ꝙ peccata tā fideliuꝫ
ꝗꝫ infidelium reſpectu ignoꝛantie excuſabilia
foꝛent apud deū:neceſſario ſequeret etiā hoc
inconueniens ꝙ vꝫ oia mala eſſent operabi
lia apud oēs:⁊ peccata etiam hoꝛribilia tam
coꝛdis ꝗꝫ oꝛis ⁊ operis licita cēnt. Erḡ nul-
lus errat nec in credendo nec in operando:
cum credendum ſit vnicuiqꝫ qd credit ⁊ ope
randū qd operatur. licitū igit erit teucris et
ſarracenis ſm coꝝ legem ⁊ fidem.12. habere
vxoꝛes:⁊ iudeis ſm eoꝝ legem in vſuris ſe
exercere qd incōueniens cenſeret maxima i
famia apud deum. Cōtra qd inconueniens
clamat apls ad Ro.8. Prudentia carnis
moꝛs eſt:⁊ pꝛudentia ſpūs vita: qm̄ ſapiētia
carnis inimica eſt deo.legi enim dei non eſt
ſubiecta:qui aūt in carne ſūt deo placere nō

poſſunt:ergo fratres debitores ſumus non
carni vt ſm carnē viuamꝰ.Si enim ſm car
nem vixeritis moriemini:ſi aūt ſpiritu facta
carnis mortificaueritis viuetis. hec ibi. Et
Eccle.4i.talibꝰ dicit. Vhe vobis viri ipij q
operando iniquitatē dereliquiſtis legeꝫ dn̄i:
qꝛ ſi nati fueritis in maledictione naſcemini
⁊ ſi mortui fueritis in maledictiōe erit pars
veſtra.hec ibi.¶Tertium incōueniens qđ ſe
quitur ſi deus non damnaret oēs infideles
q̄uis ex ignorantia petent dicit incōueniēs
laudationis.phus enim.2.ethico.ait.Lauda-
mur ſimplr̄ ſm virtutes: ſꝫ aūt malitias vi
tuperamur.Hoc dictum phi vtiqꝫ falſū erit
ſi deus excuſat male.⁊ ratio eſt:quia malum
et peccatum ita laudabile erit ſicut virtus
et bonum laude digna ſunt: ideo ſic erit
laudabilis ſuperbia ſm iſtum errorem: ſicut
humilitas:auaritia ſicut largitas:luxuria: ſiē
caſtitas:infidelitas ſicut vera fides: ⁊ ſic de
ſingulis.Immo ſm iſtum errorem eque co
leretur deus vitijs ſicut virtutibus: ⁊ eq̄ dei
iudicio mores vitioſi ⁊ virtuoſi eſſent lauda
biles:poſtq̄ꝫ nō refert quid vnuſquiſqꝫ agat
vel qualiter ſed ſolūmodo quid credat ſe agē
vel intendat.Per hanc etiam viā eque co-
lendi erunt demones ⁊ idola ſicut deꝰ ſi cre
dantur equaliter eſſe colenda: imo religioſe
⁊ laudabiliter negabitur deus ſi credat eſſe
negandus:⁊ ſic laudandus erit qui h̄ impia
perpetrabit atqꝫ honorandus ſicut ꝓpheta
ait.Laudat peccator in deſiderijs ſuis ⁊ ini-
quus benedicitur. Contra qđ inconueniens
phus.4.ethico.ait. Honor ⁊ laus eſt ſimplr̄
premium virtutis ⁊ attribuitur bonis.Pra
uus autem exiſtens non eſt dignus laude et
honore.h ibi.¶Quartum inconueniens qđ
ſequeret ſi deus acceptaret opa infidelium ⁊
eos non dānaret dicitur premiatiōis ſeu re-
munerationis. Si enim vitia ⁊ peccata ita
laudabilia forent ſicut ⁊ virtutes: certum eſt
ꝙ eque remunerarentur a deo ⁊ equale me
ritum reciperent:ſiē ⁊ virtutes:⁊ quanto gre
uiora eſſent tanto maius premiū a deo reci-
perent.Tale igitur premiū merito reciperet
qui demonē ⁊ idola adoraret:ſicut qui verū
deum coleret:⁊ tantā gloriā in celo haberet
ſuperbia auaricia luxuria ⁊ hmōi.ſicut humi
litas liberalitas ⁊ caſtitas . Que oia q̄ꝫ ſint
ndecentia mens diſcreta aduertere pōt. Cō
ra qđ incōueniēs phs.io.ethi.ait. Felicitas

eſt ſimplr̄ premium virtutis. Et.j.ethico.ait.
Felicitas huius vite extimat ſolum in bene
viuere ⁊ bene operari. ¶Quintum incōue-
niens qđ ſequeret ſi deus acceptaret opera
infidelium ⁊ eos non dānaret dicit inconue
niens ānihilationis. Si enim deꝰ tales ſal-
uaret:certum eſt ꝙ virtus non eſſet virtꝰ nec
peccatū eſſet peccatum.qđ ſic patet.Nā cre-
denti de virtute ꝙ eſſet vitium:vitioſum eēt
agere virtutem:⁊ ecōtra credenti de vitio et
peccato ꝙ eſſet virtus virtuoſum eſſet agere
ſm vitium ⁊ peccatum:⁊ ſic vitium ⁊ virtus
nihil eēnt.Exempli gratia:iudei reputāt vir-
tutem concedere vſuras.Ecōtra chriſtiani:ſi
militer ſarraceni reputant virtutem habere
plures vxores.ecōtra chriſtani vitium repu
tant:⁊ ſic de ſingulis.ꝓpter qđ neceſſario cō
cludetur ꝙ non erit virtus caſtitas non hu-
militas non caſtitas nō caritas nō patiētia
non adoratio ſolius dei ⁊ hmōi. Immo nō
erit peccatum ſuperbia nō fornicatio ⁊ adul-
terium non vſura non homicidium ⁊ ſic de
alijs.Et ꝙ plus eſt erit virtus ſuperbia luxu
ria homicidiuꝫ ⁊ hmōi.Que vtiqꝫ ſi ſic eēnt
maxima incōuenientia forēt. Sed ꝯtra hoc
inconueniens clamat Iſa.5.c.di. Vhe q di-
citis malū bonum ⁊ bonū malum ponentes
tenebras lucem ⁊ lucem tenebras: ponentes
amaꝝ dulce ⁊ dulce amaꝝ.hec ibi.¶ Sextū
inconueniēs qđ ſequeretur ſi deus accepta
ret opera infidelium ⁊ eos non dānaret dr̄
euacuationis ſeu ſuperfluitatis. Si eni deus
hos ſaluaret oportet venire ad tantā demē-
tiam vt pro lumine intellectus noſtri nulla
neceſſario data fuerit lex: ⁊ per ꝯn̄s nullus
erit obligatus ad opera diuine legis: qđ ſic
patet.Cū enim leges ꝓhibeant peccata tāq̄ꝫ
malū cōmendentqꝫ ⁊ ꝑcipiant virtutes tāq̄ꝫ
bonum ſi verꝝ eſt qđ ꝓbatum eſt ꝙ.ſ.virtus
poſſit eſſe pctm̄:⁊ pctm̄ poſſit eē virtus: ergo
nulla differentia videtur eſſe inter vitium et
virtutem.ergo leges que ponunt differentiā
maximā inter predicta: oēs erunt ſuperflue
⁊ per ꝯn̄s a nullo obſeruande. Erit igit ſup
flua ⁊ euacuabitur omnis lex naturalis que
naturaliter abhorret peccatum ⁊ naturaliter
laudat virtutem.Erit ſupflua oīs lex ꝓphaꝝ
omnis lex antiqui teſtamēti:omnis lex euā-
gelioꝝ:omnis lex poſitiua ⁊ ciuilis: ⁊ omnis
lex ſacrorum theologoꝝ atqꝫ ſanctoꝝ doc.q̄
omnes leges vitium vituperant ⁊ virtutem

cōmendant: exquo vitia sunt excusabilia cō-ram deo: et pro virtutibus habent. Cōtra qd incōueniens phs. 3. de aia. dicit. Deus nihil agit frustra. et 10. ethi. ait. Lex ē necessaria ad hoc q homines boni fiant: qr hȝ coactiuā ptātē et est sermo pcedens ex aliqua prudentia et intellectum dirigens ad bonum. hec ibi. Et Vrbanus papa tertius. 19. q. 2. c. Due sūt. ait. Due sunt leges necessarie: vna publica alia priuata. Publica lex est que a prib⁹ sanctis scriptis est cōfirmata vt lex canonū. Lex vero priuata est que instinctu sancti spūs in corde scribit. Sicut de quibusdam dicit apostolus q hūt legem dei scripta in cordib⁹ suis. h ibi ¶ Septimū incōueniens qd sequeret si de⁹ non dānaret infideles ppter eoꝝ ignorātiā dicitur defectionis. Si enim vitia et peccata vt supra patet sufficerent ad salutem omnes virtutes tā morales q̄ theologice defectuose essent: et sic per cōns non essent necessarie ad salutem. et ratio est. Si enim vitia et pctā sine virtutibus put sunt imprudentia iniustitia intemperantia infortitudo sunt excusabilia operabilia laudabilia atqȝ ad salutem remunerabilia sunt: manifestū est q virtus prudentie temperantie iustitie et fortitudinis ceterarūqȝ virtutū moralium: nequaq̄ erit necessaria ad beatitudinē consequendam. ¶ Quinto hoc idē dico de virtutib⁹ theologicis. Nam fides non erit necessaria ad salutem exquo idolatria et infidelitas pro fide remunerant apud deū. Similiter et spes de de bonis eternis atqȝ diuinis nō erit necessaria ad salutē: exquo spes mūdi carnis atqȝ diaboli hoiem beatificat. Similiter et charitas non erit necessaria ad salutē: exquo qsqȝ pōt saluari per ɔtrariū. vnde non diligēdo deum spes mundi carnis atq̄ diaboli hoieȝ beatificat: et sic vt patet nulla virtus tam cardinalis q̄ theologica erit necessaria ad salutem. Contra qd incōueniens Aug. in lib. de fide ad Pe. ait. Quicūqȝ habuerit oēs virtutes et morales et dinas et deficiat i vna vtiqȝ reus erit tam pena eterna q̄ priuationis diuine visionis. ¶ Octauū incōueniens quod sequeret si deus acceptaret opera infideliuȝ. dicitur inconueniens consiliationis. Certuȝ est enim q si sic sunt operabilia vitia et pctā sicut sunt virtutes: nequaq̄ alicui psone erit ad salutem necessariū querere vel petere cōsilium ab altero. inter leprā et leprā: exquo indifferenter vtrūqȝ perducit ad salutē: et sic non erit necessariū in bene faciēdo nec i pctā fugiēdo: consilium predicatoꝝ: consilium cōfessorum: consilium canonistaꝝ: consiliū peritorum iuris ciuilis: consilium theologoꝝ: cōsilium ceteroꝝ rectoꝝ: nec insup correctio parentum seu aliaꝝ psonaꝝ. Contra qd inconueniens phs. 3. ethi. ait. Cōsiliatores assumimus in magnis et arduis discredētes nobis metipsis velut non sufficientibus dignoscē Et. 6. ethi. ait. Bonum ɔsiliū querenduȝ est per qd finis bonus adipiscit. Et Salomon ait. Omnia consilio fac et post factum nō penitebis. ¶ Nonum incōueniens qd sequeretur si deus acceptaret quelibet opera infidelium et sic illos saluaret: dicitur incōueniens custoditionis. Si enim etiam peccata sūt laudabilia et meritoria apud deum: nequaq̄ est necesse q deus det in custodiam angelos bonos hominibus et iugiter in illis bonas ispirationes imittant. Nec insup inspiratio dei continua et imediata necessaria erit ad salutem. Exquo sine tali inspiratione et custodia quisqȝ pōt saluari. Cōtra qd incōueniens. 2. corin. 3. apostolus clamat dicēs. Non sum⁹ sufficiētes cogitare aliquid a nobis tanq̄ ex nobis sed sufficiētia nostra ex deo est. Et de angelorum custodia propheta dicit. Angelis suis deus mandauit de te. s. per continuaȝ et bonam inspirationem. ¶ Decimum inconueniens quod sequeret. si deus infideles saluaret. dicitur incōueniens inordinatiōis seu susceptionis sacramentoꝝ. Si enim sic saluātur non recipientes sacramēta ecclesie: sicut qui illa recipiunt: manifestuȝ est q oia sacra ecclesie sicut sunt baptismus confirmatio penitētia matrimoniū: ordines sacri. vȝ ordies minores subdiaconatus diaconatus et sacerdotiuȝ eucharistia atqȝ extrema vnctio erūt vana et inutilia: exquo nō sunt necessaria ad salutem. Contra quod incōueniens clamat Hugo lib. de sacramentis. di. Sine fide sacramentorum non datur salus alicui nec venia peccatorum. hec ibi. ¶ Vndecimum inconueniens quod sequeretur si deus saluaret infideles dicitur redēptionis. Si eni de⁹ saluat infideles non tenentes fidem Christi certum est q totus cursus incarnationis xpi peregrinationis atqȝ mortis etc. superfluus fuit et inutilis. Et ratio est: qr si pctā reputāt virtutes et vt virtutes premiantur et solum

peccata ex iusticia debeant puniri cum nullum iudicet seu imputet a deo est infidelibus esse peccatũ:sequit ꝙ passio xp̄i inutilis fuit ⁊ superflua. Et sic per consequens xp̄us fuit stultus ⁊ insipiens tantã penam sustinendo. exquo sine illa quisqz saluari potest. Contra quod incõueniens clamat apostolus ad Hebreos.9. Sine sanguinis.s.xp̄i effusione non fit remissio peccatorũ. Et Grego. in prefatione clamat. O mira circa nos tue pietat dignatio. O inextiabilis dilectio charitat q ut seruũ redimeres filiũ tradidisti. ¶ Duodecimũ postremo incõueniẽs qđ seqret si de⁹ ex iusticia non damnaret infideles: dicit offensionis. p̄supposito enim ꝙ infideles saluant ⁊ peccata eorũ sint excusabilia apud deum cũ non puniãtur:necessario concludit ꝙ deus est peccator. Et ratio est. Nam.86. di. ca. facientis. dicit. Facientis procul dubio culpaz habet qui negligit corrigere quod potest emendare. Et extra de iniur.⁊ dam. dato. ca. si culpa. Qui causam dãni dat damnũ dedisse videt. Quod si sic est: cũ xp̄us immo tota trinitas peccata tolleret ⁊ nõ puniat ꝑ cõsequens est causa peccati: ergo xp̄us ⁊ pater ⁊ filius ⁊ spũssanctus vtiqz cẽnt peccatores. ꝙ si sunt peccatores: ergo cũ infidelibus eq̃liter damnari debẽt. quia ut dicit sc̄da.q. j.ca. Notum. Agentes ⁊ cõsentientes pari pena puniant. Contra quod incõueniens clamat Augusti. libro 83. questionũ. di. Deo auctore homo nunq̃ꝫ fit deterior. Et Plato in thimeo dic. Deus liber est ab omni malo ⁊ ab omnib⁹ animi passionib⁹. Et auctor libro de causis ait. Prima causa est pura ⁊ simplex bonitas. Ex predictis igitur incõuenientijs manifeste patet: ꝙ quilibet existens extra catholicam fidez necessario damnat. ¶ Quarto hoc idem probo similitudine. Nam sicut tempe diluuij omnes qui fuerunt extra archam Noe. ut habet Genes. septio. Mortui fuerunt. Econtra qui intus in archa noe salui fuerunt: sic nunc a simili nullus saluat: nisi dei ecclesie cõiungatur ⁊ incorporet. sicut dicit Thomas in tertia parte summe.q. 73. arti. 3. ¶ Quinto deniqz hoc idem probo vnico exemplo. Legitur eniz in legenda sancti Macharij: ꝙ pergens per desertũ quoddam caput inuenit quod cum adiurasset cuius extitisset: clara voce respondit. ꝙ fuit caput cuiusdam sacerdotis ydolorum. Interrogatus an esset damnatus. respondit ꝙ sic ⁊ simul cum eo omnes infideles qui fidem christi non tenuerunt. Interrogatus an de christianis damnarẽtur. respondit ꝙ sic: ⁊ ꝑ̄cipue omnes qui fidez christi habent sed nõ opera. Interrogatus quis maiorẽ penaz haberet: an infideles an mali christiani. respondit ꝙ mali christiani erant in profundiori loco inferni atqz penarũ causa eorũ ingratitudinis. Quibus dictis disparuit: quod bene confirmãs Hieroni. in suo testamento ait. Heu quot hodie sacro renati baptismate christiani fungũtur nomine: q̄bus foret melius non fuisse. Centuplo eniz maior est pena malorum christianorũ: q̃ꝫ maloꝝ paganorum. hec ille. Ex predictis ergo auctoritatibus: rationibus incõuenientijs similitudine atqz exemplo patet: qualiter veraciter ꝓ̄ri fidem catholicam omnes infideles extra christi fidez existentes necessario damnãtur. Et sic per consequẽs patet duodecima excellentia ipsius sacratissime fidei: que dicta fuit excellentia damnabilitatis. A qua eterna dãnatione nos preseruet ⁊ liberet saluator noster Jesus xp̄us: qui in trinitate ꝑfecta viuit ⁊ regnat de⁹ ꝑ infinita secula seculoꝝ. Amẽ.

¶ Feria q̄nta post resurrectionẽ domini de causalitate seu de nouẽ causis quib⁹ iustissime a deo damnãtur infideles.

Ec cum dixisset cõuersa est retrorsum ⁊ vidit Jesum stantem ⁊ nesciebat quia Jesus est. Scribuntur hec verba Joan. 20. capi. ⁊ in euangelio occurrẽtis ferie. post sacrã euãgelij litteralẽ ⁊ moralẽ expositionẽ amãtissimi ciues: exquo in ꝑ̄cedenti sermone ostensum est qualiter certitudinaliter oẽs infideles extra catholicã fidem existentes damnãtur: qr tamẽ aliqui forte possent de hoc dubitare. Et plurimũ mirari dicẽtes cur de⁹ tot aĩas infideliũ damnat: cũ si sciuissent ꝙ fides christi sola vera fuisset vtiqz eã suscepissent: decreui ꝓpter hoc vltra excellentias predictas. 12. sacratissime fidei: causa satisfactionis aliã excellentiã supaddere: que dicet excellentia causalitatis. In qua excellẽtia ponã nouem causas

sas quibus clare ostendet quomõ tales omnes iustissime ab ipso deo damnãtur. De quibus nouẽ causis tres sermões faciem⁹: tres causas ad quẽlibꝫ sermonẽ applicãdo. quoꝝ

¶ Prima dicit causa Incircũspectionis.
¶ Secunda dicit causa Inquisitionis.
¶ Tertia causa dicit Supplicationis.

¶ Prima pars hui⁹ sermonis que est de prima causa damnationis oĩum infidelium.

Prima ergo causa ostẽsiua qualiter deus iustissime damnat omnes infideles dicit causa Incircũspectionis. Licet enim infideles habeant ignorantiaꝫ de vera christi fide: tamen ignorãtia eorum nequaꝙ̃ eos excusat apud deũ: ꝙ merito damnari nõ debeant. ⁊ hoc ideo quia eorũ ignorantia est spontanea ⁊ voluntaria. ꝙ autem talis eorũ ignorantia sit inexcusabilis: ⁊ ꝑ cõsequens damnabilis quadrupliciter ꝓbo. Primo auctoritate. Secundo distinctiõe Tertio ratiõe. Quarto silitudine. ¶ Primo probo auctoritate phi tertio Ethicorum. Ignorantia que est in electione nõ est causa inuoluntarij sed malitia. vnde ⁊ penã meretur. hec ille. Item extra de iniur. ⁊ dam. da. ca. si culpa. dicitur. Nec ignorantia te excusat si scire debuisti. ¶ Secundo hoc idẽ probo vnica distinctione. Alexan. de ales in tertia pte summe in tractatu de legib⁹ dicentis Cum querit. Utrum infideles excusentur a damnatione propter ignorantiã vere fidei. Respondeo ꝙ nõ. Cum enim duplex sit ignorantia ꝙ̃tuꝫ ad presens spectat. videlꝫ inuincibilis ⁊ causalis aut ignorantia eorũ est inuincibilis: quia. s. nullo modo via ⁊ ratione potuerunt ꝑuenire ad cognitionẽ vere fidei: ⁊ tunc dico ꝙ excusabiles essent: ⁊ si deus ex hoc damnaret eos vtiqꝫ iniuste eos damnaret quod nequaꝙ̃ deus vnꝙ̃ facit. Aut ignorantia eorũ est causalis sicut quidẽ est. id est quia in se causam habet: prout est quãdo diligenter: non querit cum intellectu ⁊ voluntate, quod queri debet: ⁊ tunc talis ignorantia penam iustissime promeret. Sicut philosophus ait. tertio Ethicorũ. Ignorantes inquit puniũtur si in eis causa videat ignorantie: puta ebrius duplices promeret increpationes. Principiũ enim ebrietatis in ipso est similiter ⁊ in alijs cum per negligentiã scienter ignorãt quecũꝙ̃ ignorare nõ debuerunt hec Alexan. ¶ Tertio etiã probo ratione finalitatis: ꝙ deus iuste damnat infideles: dato ꝙ habeant vere fidei ignorantiã. Fundamentũ rationis ponit Cõmentator sup secũdo Phisicoꝝ. di. Omnia agentia rõnabilia nõ incedunt in suis oꝑationibus: nisi ꝓpter finẽ boni. patet hec regula. Qui enim fabricat domũ: fabricat ꝓpter finem aut mũdani honoris aut corꝑalis cõseruationis. Simili' qui possessionẽ laborat ideo laborat ut ex ea fructũ eliciat. Quo ꝓsupposito certũ est ꝙ deus dedit cuilibꝫ infideli animã intellectiuã. Nõ enim anima rõnalis ⁊ intellectiua causat a semine viri ⁊ mulieris: quẽadmoduꝫ cetere brutorũ anime: sed ab ipso deo in corp⁹ iã dispositũ cũ sit de nihilo creata infunditur in momento: dicẽte philosopho tertio de aia. et 17. de animalib⁹. Intellectus inquit venit in nobis ab extrinseco ⁊ nõ habet aliquod organum in corpore cũ sit seꝑatus ab omni organo. Tunc vltra quero quare de⁹ dedit eisdem infidelib⁹ intellectũ: ⁊ certũ est ꝙ dedit eis intellectũ s'm Ricar. in quolibeto ꝓpter triplicem finẽ. Primo ꝓpter finẽ auersionis, Secũdo finem cõuersionis. Tertio ꝓpter finẽ adhesionis. Sicut etiã ex gratia quilibet intellectus obligat ad tria cum in missa eleuat sacratissimũ sacramentũ. Primo obligatur auertere oculos a qualibet vanitate. Secũdo tenet cõuertere oculos ad ipsaꝫ hostiam consecratã. Tertio tenet tota mente totoqꝫ conatu xp̃o ꝑ deuotionẽ ⁊ amorem in isto sacramẽto. Primo ergo dico in ꝓposito ꝙ deus dedit cuilibet intellectũ propter finẽ auersionis. videlꝫ a falsitate. Nam primus actus ipsius intellectus est se auertere ꝙ̃tuꝫ potest ab omni falsitate ⁊ nolle credere aliquid qđ sit falsum. Et ratio est: quia talis falsitas est quoddã malũ ipsius intellectus dicente pħo. 6. Ethicorũ. Verũ est bonũ intellectus sicut virtus. Falsum vero est malũ intellectus sicut vitiũ. hec ille. propter quod sicut ꝑ similitudinẽ ipsam libera voluntas tenet semꝑ ab omni male volito se auertere et nec ꝑ consensum ad illud se cõuertere: ita ipse intellectus seu hũana ratio semꝑ tenet ab omni falsitate se auertere ⁊ nullo modo ei assentire. Qđ vtiqꝫ ex ꝓprio lumine ei possibile est vel etiã alieno. Ex ꝓprio quidẽ. s. proprie inuestigationis. Ex alieno autẽ sicut est diuine reuelationis vel humane eruditionis Quod si sic est ꝙ quilibꝫ intellect⁹ tenetur se

auertere ab omni falſitate: clarū eſt ꝙ ſicut
humana voluntas damnabilr̄ in male voli
tum cōſentit: ſic etiaꝫ intellectus humanꝰ in
male creditū aſſentit. Quapropter tenet̄ vel
ipſe ſe corrigere vel correctionē per aliquam
viarū quas diximꝰ ꝓcurare: ex quo bene pa
tet ꝙ nunq̄ꝫ licet in talibꝰ errare nec etiaꝫ ta
lia ignorare. Et ſic etiā per cōſequens patet
primus finis propter quē deus cuilibet ho-
mini intellectū dedit. ❡ Secundo inſuꝑ de-
dit deus cuilibet intellectū propter finē con-
uerſionis.ſ.ad veritatem. Nā ſecūdus actus
ipſius intellectus eſt ſe cōuertere q̄ꝫtum po-
teſt ad omnē veritatē: ſeu ſe cōuertere ad cre
dendū omne quod verū eſt. Et ratio eſt: q2
talis veritas eſt quedaꝫ bonitas ⁊ perfectio
ipſius intellectus. prout dicit̄.6. Ethicorum.
Unde ſicut volūtas ſiue effectus tenet̄ velle
propter omne quod bonū eſt: ſic ⁊ intellectꝰ
per ſimilitudinē tenet̄ credere: immo ſe con-
uertere ad omne verū quod credendū eſt et
cognoſcendū. Igit̄ ſi error eſt in veritate cre
denda ⁊ ignorantia neminē a ꝑditione excu
ſabit dicente Iob in ꝑſa taliū.19.ca. Si igno
raui.ſ.veritatē mecū erit ignorantia mea. ſcꝫ
iniuſtā perditionē. Ex quibꝰ etiā patet ſecun
dus finis propter quē deus cuilibꝫ intellectū
dedit. ❡ Tertio deniqꝫ deus cuilibet intelle
ctum dedit propter finē adheſionis. Cū eniꝫ
duplex ſit verū ſm̄ Ricar. in quolibeto ſcilꝫ
creatū ⁊ increatū. Creatū prout ſunt omnia
viſibilia. Increatū prout ipſe deus ſeu prout
ſunt bona inuiſibilia tenet̄ quilibet intellectꝰ
magis adherere etiā per affectū ⁊ amorē cō
comitanter ad bonū ⁊ verū increatuꝫ q̄ꝫ ad
bonum creatū. Ad quod inducens ipſa veri
tas chriſtus Mat.6.precepit.di. Nolite the
ſaurizare vobis theſauros in terra.ſ per in-
tellectū ⁊ amorē ⁊c̄. Quod bene obſeruabat
propheta cū dicebat. Mihi autem adherere
deo bonū eſt ⁊ ponere in dn̄o deo ſpem me
am. propter quod aplus ꝑme Thi.6.dicebat
Diuitibus huiꝰ ſeculi precipe ſuꝑbe non ſa-
pere nec ſperare in incerto diuitiaꝝ ſuarum
ſed in deo viuo. hec ille. Ex quibus etiā patꝫ
tertius finis propter quē deus cuilibet tā fi-
deli q̄ꝫ infideli itellectū dedit. Que ſimil' tria
concludēs Auguſti. ꝓut recitat magiſter in
ſcd̄o.di.j.ait. Creauit deus creaturā rōnaleꝫ
⁊c̄. Quibꝰ omnibꝰ premiſſis cū omnes infi-
deles tam p̄teriti q̄ꝫ p̄ſentes oppoſitū faciāt.
quia ſcꝫ nolūt ponere induſtriā intellectꝰ ſui
in cognitione vere ⁊ xp̄iane fidei: nec eidem
adherere: nec inſuꝑ a falſitate ſua ſe auertere
ideo ꝓpter hoc merito apud deū ⁊ totam ce
leſtem curiā inexcuſabiles ſunt atqꝫ damna
biles: precipue cū dicat phus p̄mo Politic̄.
Debemꝰ inq̄t vti rebus ad id propter quod
date ſunt a ſapientiſſimo datore. ❡ Quarto
hoc idē probo ſimilitudine. Nam poſito q̄ꝺ
quis vellet corporaliter ambulare ad aliquē
locū ⁊ preuidere nollet pericula ipſius vie.vꝫ
precipitia offendicl'a inſidias crudeles feras
⁊ alia huiuſmōi: ſed magis incōſiderate clau
ſis ocul' aut auerſis a recta via incedere vel-
let: nōne quicq̄d mali offenſionis precipitij ⁊
caſus illi eueniret: ſibiipſi ⁊ nō alteri iuſtiſſi
me imputari poſſet? Certū eſt ꝙ ſic. Potе-
rat eniꝫ ſi voluiſſet ꝑ induſtriā intellectꝰ om
nia huiuſmodi ꝑicula declinare: ergo a ſimi
li qui ꝑ ſemetipſum ſpōte ſe cōuertit ad fal-
ſitateꝫ: ⁊ ſe auertit a veritate ſibiipſi merito
imputari debet. ꝓpter quod ⁊ talis oīno in-
excuſabilis eſt. Sed manifeſtū eſt ꝙ omnes
infideles ſic faciunt: ergo ſunt inexcuſabiles
⁊ per cōſequens a deo iuſte damnātur. ꝙ ſi
quis diceret ꝙ eſt res difficilis infidelibꝰ ad
cōuertendū intellectū ſuum ad talē veritatē
Rn̄deo hoc eſſe falſum. Et ratio eſt: nā ut di
cit phus ſcd̄o de anima. Unaqueqꝫ poten-
tia facilior eſt ad propriū actū q̄ꝫ ad alienum
ſicut exempli gratia. Oculꝰ facilius videt q̄ꝫ
audiat. auris vero facilius audit q̄ꝫ videat: et
lapis facilius deſcendit q̄ꝫ aſcendat. Quod
ſi ſic eſt: cū potentia intellectiua infideliuꝫ ſit
creata ad veritatē ⁊ nō ad falſitatē: propter
hoc quia cōtrariū faciūt ideo merito ſunt in
excuſabiles ⁊ damnabiles. Ex predictis igi-
tur auctoritate: diſtinctione: ratione: atqꝫ ſi-
militudine patet: prima cauſa oſtenſiua iu-
ſtiſſime damnationis oīum infideliū.

❡ Secunda cauſa oſtēſiua certitudinē dam
nationis infideliū: q̄ eſt cauſa Inquiſitiōis.

ſEcunda inſuꝑ cauſa oſtenſiua q̄liter
deus iuſtiſſime damnat omnes infi
deles nec ſunt excuſabiles ꝓpter ig-
norantiā dicit̄ cauſa inquiſitionis. Ideo eni
iuſte damnat̄: quia veritatē fidei cū poſſent
ab alijs inq̄rere noluerunt. Si autē aliquis
vellet eos excuſare dicēs. Cum veritas vere
fidei ſit quid arduū ⁊ difficile ad intelligēdū
⁊ cognoſcendū: quomō poſſibile eſt ꝙ intel-

lectus humanus seu infidelium per seipsam deueniat in veram cognitionē talis fidei nisi forte alius cuʒ doceat. Sic enim dicit apostolus ad Romanos decio. Quomodo credent ei quem non audierunt? Quomodo autem audient sine predicante? Ad hoc respondeo ꝙ ⁊ si aliquando intellectus per seipsuʒ Et cum omni industria non possit percipere veritatem: potest tamen percipere per auditum aliorum si ad eos recurrat ut instruatur. Sic enim dicit philosophus libro de sensu ⁊ sensato. Audite inquit plurimam partem confert ad prudentiam. sermo enim audibilis causa est discipline nō ẜm se sed ẜm accidens: quia nomina sunt significatiua veritatis rerum quam intellectus bene percipit per auditum. hec ibi. Et ꝑmo Methaphisice dicit. Auditū non habentia indisciplinabilia sunt sicut habentia auditum disciplinabilia. Si ergo ut patet veritas fidei potest haberi per auditum aliorum ⁊ doctrinam: ergo tenetur quisqʒ infidelis querere q̄tuʒ potest informari de veritate vere fidei ab his qui eiusdem fidei veram noticiam habent. Quia igitur omnes infideles contrarium faciunt eo ꝙ Judei sponte recusent audire verbum christi. Turchi vero ⁊ sarraceni non tātum recusant audire: sed insuper ut precipit lex eorum maledicta statim occidunt volentes eos instruere de veritate fidei. Idcirco omnes sunt iexcusabiles: et iustissime a deo damnātur. ꝙ autē sint oīno inexcusabiles qꝛ scʒ querere nolūt qui eos de veritate informent tripliciter ꝓbo. Primo auctoritatibꝰ Secūdo rōne. Tertio silitudine. ¶ Prio auctoritatibꝰ. Nā. 37. di. ca. Ideo ꝓhibet. dr̄ Elaborandū est sacerdotibꝰ xp̄ianis ut ignorantia a se quasi quandā pestem abiciant: qꝛ ut ait apl's. Qui ignorat ignorabit: q̄ð de eo intelligedū est qui noluit intelligere ut bene ageret. vñ Augustinꝰ in li. cōnum. Non oīs ignorās in minimis est a pena. Ille enim ignorans potest excusari a pena ꝑ q̄ð addiscere nō inuenit. Illis autē hoc ignosti nō poterit qui habētes a quo discerēt operā non dederūt. hec ibi. Itē Ber. in suis sententijs ait. Tria sunt genera hoīum ꝑfecto improbanda ⁊ detestanda. vnū est opinantiū. i. eorum q se arbitrant scire q̄ð nesciunt. Alterū est eorū qui sentiunt se nescire sed nō ita querūt ut possint inuenire. Tertiū vero eoꝝ est q nec scire se existimant: nec querere volūt. hec ibi. Et idē Ber. li. de. 12. gradibꝰ humilitatis ait. Frustra de infirmitate blādiūtur ⁊ se de ignorantia excusant qui ut liberiꝰ peccēt libēter veritatē ignorāt: et eā addiscere recusant Et idem Ber. in quadā epl'a ait. Multa nesciūtur aut sciendi desidia aut verecūdia: qui autē habet huiusmōi ignorantiā apud deuʒ excusationē non habent. Et Greg. in mora. dicit. Nescire ignorantia est: scire potuisse ⁊ noluisse suꝑbia est. Augus. insuꝑ li. de doctrina xp̄iana. ait. Tripliciter quisqʒ humilis circa veritatē esse debet. primo q̄tuʒ ad hoc ut nullā doctrinam contēnat. Scðo ut a nullo doceri erubescat. Tertio ut homo nō erubescat cōfiteri se nescire quod nesciat ne dū scire mentit: nunq̄ʒ scire mereat. Adde ⁊ quartuʒ: quia postula ea que ignoras semper tibi a sciente impꝑtiri. hec ille. Deniqʒ ad Ro. 10. apl'us ait. Non oēs obediūt euāgelio Esa. eni dicit. Domine quis credidit auditui nr̄o ergo fides ex auditu: auditus autē ꝑ verbum xp̄i. Sʒ dico nunqd nō audierūt? ⁊ quidem In oēm ter. exi. s. e. Et in fi. or. ter. ver. eoruʒ.

¶ Secūdo etiā ꝓbo vnica rōne: vʒ amicabilitatis: ꝙ nullꝰ infidelis est excusabilis: si nō querit totis viribus informari de vera fide. Fundamentū rationis ponit phus. 9. Ethi. di. Amicabilia que sunt ad alterum: veniūt prius ex amicabilibus que sunt ad seipsum: patet hec regula. Nam licet aliquis diligat vitam sui amici: magis tamen diligit suam: pro eo ꝙ si daret casus citius sineret amicū mori q̄ʒ seipsum. Quo presupposito: peto an si quis videret amicum suū errantē in ista visibili via ⁊ multo magis in via morum ⁊ virtutum ostenderet ei vtramq̄ʒ viam salutiferam: vel reuocaret eum ab vtroqʒ errore Et certum est ꝙ sic aliter non diligeret amicum suum sicut seipsum: immo peccaret grauiter: cum dicatur. 86. distin. capi. Facientis. Facientis proculdubio culpaʒ habet qui q̄ð potest corrigere negligit emendare. Nec caret scrupulo concessionis occulte: qui manifesto facinori desinit obuiare. hec ibi. Quod si sic est: ꝙ quisqʒ ex naturali amicitia quereret et querere tenetur saluteʒ corporis ⁊ anime amici sui: a fortiori tenetur magis propriam salutem querere quam omnium simul amicorum et proximorum. Si igitur infideles nec querunt efficaciter informari

de veritate vere fidei: p quā saluari possent sunt vtiqȝ inexcusabiles tam coram deo q̄ȝ coram hoibus huius mundi. ❡ Tertio hoc idem ꝓbo similitudine nā ponat ꝙ qs velit ire ad aliquē locū ⁊ ignoret viam que ducit ad illum si presto adsit qui ei viam ostendat ⁊ ducatum itineris prebeat neutrūqȝ istorųȝ habere velit.i.nec vie ostensorēȝ nec itineris ducem:nōne si talis errat ei merito imputā dum est ⁊ inexcusabilis esse debet? Clarū est ꝙ sic:ergo a simili cum infideles preteriti et pn̄tes hoc fecerint ⁊ faciāt inexcusabiles sūt: pro eo ꝙ cum habuerint ⁊ habeant fideles christianos ostēsores vere fidei eos omnino recusant:nec eos audire volunt. Sic eni faciunt theucri ⁊ sarraceni:qui ex iussione falsissimi machometi nolunt audire a christianis doctrinā vere fidei:quā si audire vellent lumen vere fidei sufficienter agnoscerēt. Tales ergo quā excusationē habere pn̄t? profecō nullā.hoꝝ exemplo caueant etiā christiani q insensate ⁊ absqȝ vite sue cōsideratiōe viuūt qui nec predicatiōes frequentant nec fidelia cōsilia querūt. Nam qui nec ꝓpo sensu vbi eis suppetit:nec alieno vbi eis paratum ē cōsulere picula spiritualia declinare non curāt merito eis ꝓpter suam negligentiā sunt imputanda. Et ex hoc nec ipsi dignā excusationem habere poterūt. De talibus nāqȝ ꝓpha ait. Errauerunt in solitudine in inaquoso: et viam ciuitatis habitaculi non inuenerūt. Ex predictis igiť auctoritatib⁹ rōne atqȝ sīlitudine patet scđa causa ostensiua iustissime dānationis oiūȝ infidelium:que diciť causa inquisitionis.

❡ Tertia causa ostensiua dānationē infidelium:que dicitur causa supplicationis.

Tertia deniqȝ causa ostensiua quare deus iustissime dānat omnes infideles:nec sunt excusabiles ꝓpter ignorantiam diciť causa supplicationis: quia eni forte vltra predictas causas posset aliqs adhuc se excusare di. Ego quererem ⁊ audire vellem ab alijs libētissime que sit vera fides sed cum ego sim remotissimus ab ipsis christianis ita ꝙ nūq̄ȝ nec eos nec eoꝝ fidem audiui nominare hoc mihi īpossibile fuit scire. Et si aliqn̄ audiui de fide christi nequaq̄ȝ habueo possibilitatē veniendi in terris christianoꝝ in quibus reciperem informationē vere fidei cū habeam contra hoc multa ipedimēta ⁊ obstacula. Ex hoc videť ꝙ si deus talem dānaret eum iniuste dānaret presertim cum dicatur extra de reg.iur.lib.6.ꝙ ad impossibile nemo pōt obligari. Huic excusationi respondeo ꝙ talis impossibilitas allegata seu excusatio facta nullius est valoris. Et ratio ē quia nullus est adultus infidelis etiam si sit a christianis remotissimus nisi forte sit mente alienatus cuius intellectus non sit capax dei:vȝ ꝙ deus sit:dicente Boetio prosa.10. tertij lib. Deum inquit esse omnium rerum principēȝ cōis humanoꝝ cōceptio ꝓbat animorū.hec ibi. Quo deo per motum orbium ⁊ pulchritudinem creaturaꝝ seu per discretū mundi regimen cognito.claꝝ est ꝙ statim tenetur ipsum venerari ⁊ adorare veluti creatorem suum.dicente pho.j.topico. Nō oportet esse ꝓblema nec oēm positionē considerare an sit deus ⁊ debeat venerari. Nam qui dubitant vtrum deum oporteat venerari et parentes honorare vel non pena:indigent:sicut qui dubitat vtrum nix sit alba vel nō indiget sensu.hec ille. In qua supplicatōe tenetur quilibet ignoras petere ab ipso deo: vt illustret coꝛ eius ad cognoscendum veritatem vere ⁊ salutifere fidei ⁊ non fabricare sibi nouam fidem ſm fantasiam suā ⁊ proprium caput. Et ꝙ cognito deo teneať quilibet infidelis de necessitate postulare ab ipso que sit vera fides:aliter inexcusabilis erit. q̄drupliciter ꝓbo. Primo auctoritate. Scđo ratione. Tertio sīltudine. Quarto exēplo

❡ Primo auctoritate apostoli.j.cor.10.c.dicentis. In carne enim ambulantes non ſm carnem militamus. Nam arma militie nr̄e non sunt carnalia sed potētia deo ad destructionem munitionū consilia destruentes et oēm altitudinē extollentēȝ se aduersus sciaȝ dei in captiuitatem redigentes oēm intellectum nostrum in obsequiū christi.vbi glo.ait Qui lumen vere fidei ignorat poscat ab auctore veritatis ⁊ impetrabit. ❡ Scđo h̄ ideȝ probo duplici ratione. Primo rōne mensurationis. Scđo rōne argumentationis.

❡ Primo rōne mensurationis. Fundamētum rōnis ponit Cōmentator lib. de substātia orbis.di. Inter mensuram ⁊ mensuratuȝ cadit simpl'r adequatio.patet hec regula. Si enim vas aliquod debet esse susceptiuum totius aque maris:necesse est ꝙ habeat tantam capacitatem ⁊ latitudinem quanta est

magnitudo et profunditas aque maris. quia si eius capacitas minor est: nequaquam maris profunditatem in se suscipiet. Quo presupposito certum est quod fides non est virtus naturalis: imo est supnaturalis et quoddam donum a deo supernaturaliter infusum. dicente Augusti. libro retracttationum. Fides christi non est virtus acquisita: sed est donum dei infusum. Et apostolus ad Ephe.3. ait. Gratia saluati estis per fidem: et hoc non ex vobis. Dei enim donum est: quod patet per rationem. Si enim fides esset naturalis vtique esset eadem apud omnes: nec esset tanta dissensio de ipsa fide cum tot diuersis sectis contra est. Quod si sic est quod fides est supnaturalis: clarum est quod est impossibile aliquem intellectum naturalem posse simpliciter per seipsum percipere fidem supnaturalem: ergo ex hoc tenetur necessario quisque eam a deo humiliter petere qui eam liberius prestabit. ¶ Tertio hoc idem probo ratione argumentationis. Regula est philosophi secundo Thopicorum. Si de quo minus et de quo magis. Quo concesso Boe. prosa.9. libro.3. ait. Sicut in thimeo Plato ait. In paruis minimisque rebus diuinum presidium semper debet implorari Quod si sic est: a fortiori tenetur quisque inuocare diuinum presidium: ut ei infundat lumen vere fidei: sine quo nullus saluari potest. quod vtique est quid maximum. propter quod Boe. vbi supra sequens ait. Quid nunc faciendum censes ut illius summi boni seculum reperire mereamur inuocandum est rerum omnium patrem: quo pretermisso nullum rite fundatur exordium hec ille. ¶ Tertio insuper hoc idem probo similitudine. videmus enim per experientiam quod sol materialis a nullo videri potest nisi ex influentia sui proprij luminis vel splendoris. Quod si sic est ergo a simili sol vere iusticie et intelligentie: videlicet deus a nullo videri potest intellectu. scilicet per veram cognitionem nisi ipsemet infundat lucem vere fidei per gratiam suam in cordibus humanis. Quod ut faciat a quolibet infideli deprecandus est. ¶ Quarto hoc idem probo exemplo. Nam Mar.9. legitur quod quidam pater demoniaci infidelis rogabat dominum ut ei fidem daret di. Domine adiuua incredulitatem meam et meruit exaudiri. Simile exemplum legitur Act.9. De cornelio infideli qui cum iugiter deprecaretur deum ut eum illuminaret de meliori fide: apparuit ei angelus a deo missus dicens ad eum. O corneli orationes tue et elemosyne tue ascenderunt in conspectu dei; et sic baptizatus a beato Petro saluatus est. Ex premissis auctoritatibus rationibus similitudine et exemplis patet: qualiter quisque infidelis etiam a fide christiana remotissimus tenetur deum orare ut illumiet animum suum lumine vere fidei. Quod si fecerit. i. si talento intellectus sui tota diligentia fuerit bene negociatus seu deum deprecatus: facile recipiet in se donum vere fidei aut per inspirationem intrinsecam vel per doctrinam seu predicationem: quoniam credendum est deum neminem velle deserere qui ei quantum in se est veraciter studeat adherere. Et quod deprecanti deum indubitanter infundatur lumen vere et catholice fidei: quadrupliciter probo. Primo auctoritatibus. Secundo distinctionibus. Tertio similitudinibus. Quarto exemplis. ¶ Primo probo auctoritatibus. Nam ad Roma.10. apostolus ait. Non enim est distinctio iudei et greci. Nam idem dominus omnium diues in omnes qui inuocant illum. omnis enim quicunque inuocauerit nomen domini saluus erit. propheta etiam ait. Prope est dominus omnibus inuocantibus eum Et Jacobi primo dicitur. Si quis indiget sapientia postulet eam a deo nihil hesitans qui dat omnibus affluenter. Et Mat. 7. dicitur. Petite et dabitur vobis: querite et inuenietis: pulsate et aperietur vobis. Omnis enim qui pe. a. et qui. q. inuenit: et pulsanti aperietur. Aut quis est ex vobis homo quem si petierit filius suus panem: nunquid lapidem porriget ei: Aut si piscem petierit: nunquid serpentem porriget. Si ergo vos cum sitis mali nostis bona data dare filijs vestris: quanto magis pater vester qui est in celis dabit spiritum bonum petentibus se: hec ille. Item Sapien.7. dicitur. Optaui et datus est mihi sensus et inuo. et ve. in me. s. sanc. s. vere fidei et prepo sui illam regnis et sedibus. ¶ Secundo hoc idem probo distinctionibus. videlicet quod deus infundat gratiam suam petentibus eum. Nam Ricar. in tertio. distin.4. in.q. Utrum sancti patres meruerunt aduentum christi. Et formalius in.4. di. 15. ar.4. q.7. Querit an deus exaudiat omnes inuocantes tam fideles quam infideles: tam iustos quam peccatores. Et respondit di. quod qui habet quattuor conditiones semper exauditur Prima conditio est quod petat fideliter nihil hesitans. Secunda quod petat humiliter: se videlicet indignum existimans. Tertia quod petat ad salutem. i. necessaria sue saluti. Quarto quod petat perseueranter. Ex qua distinctione patet: quod cum quilibet infidelis possit hec quattuor habere

potest per cõsequens illuminari a deo de ve
ra fide si eũ cordialiter deprecetur. Aliam di
stinctionem ponit Alexan. de ales in tertia
pte sum. in tractatu de articulis fidei circa fi
nem. querẽs an phi infideles sint saluati vel
damnati. Et respondit di. ꝙ qui p supbiã si
bi ipsis ⁊ nõ deo sapientiã suaꝫ attribuebãt
tales ꝓfecto in sua infidelitate damnati sunt
Sꝫ si qui fuerũt q a deo sapiẽtiã fore cogno
scerent naturaliter viuentes. i. facientes pro-
ximis que sibi ab eisdem fieri vellent ⁊ non
facientes eis quod ab eis sibi fieri nollent
tales profecto saluati fuissent. Quia ut idem
dicit. Quicũqꝫ etiam infidelis viuit iuxta le-
gem nature: ignorans fidem christi illumia-
tur oino de vera fide ab ipso deo: aut per in
trinsecam inspirationem: aut p reuelationeꝫ
angelicã: aut per aliquẽ fidelem seu prophe-
tam. Ex quib9 etiã distinctionib9 patet: ꝙ de
us realiter infundit lumen verũ xpiane fidei
omnib9 inuocantibus eum. ¶ Tertio probo
similiter similitudinib9. Scdm eniꝫ Ricar.
in quolibeto in. q. An tempe antixpi infun-
det deus nouã gratiã vere cognitionis inuo
cantibus cũ. Clarum est inquit ꝙ si seductor
sicut continget antixpi tempore sub pretextu
veri catholici veriqꝫ doctoris alicui simplici
⁊ indocto aliquẽ predicet errorẽ impietatis
⁊ talis anime simplex pure ⁊ instanter postu
lauerit auxiliũ dei: deus profecto cor eius cõ
uertet per lumẽ noue gratie ne illi credatur
⁊ faciet eum cognoscere falsas ⁊ peruersas
astutias tam ipsius antixpi q̃ꝫ falsorum di-
scipulorũ eius nisi forte ad hoc vel negligen-
tia vel altera occulta vel manifesta culpa ob
staculum prestet. Aliam similitudineꝫ ponit
ibidem. ꝙ quando demon se transfigurat in
angelum lucis in qua transfiguratione nihil
apparere potest homini per quod nõ videa-
tur esse xpus: si homo recurrit ad deuꝫ eius
auxiliũ implorando ꝓfecto illuminabit in co
gnitione ipsius demonis trãsformati. ¶ Quar
to deniqꝫ hoc idem probo exemplis ⁊ pmo
exemplo beati Job. Qui sm Augusti. in li-
bro de ciuitate dei. Cum esset de gente hydu
mea ⁊ nõ prope de populo dei electo ⁊ iugi-
ter dominũ oraret ut eius intellectũ de vera
fide illustraret moraliter viuens ⁊ naturali-
ter: tandẽ meruit peruenire ad cognitionem
vere fidei nõ implicite sed etiã explicite. Ita
ut per spirituꝫ etiam cognosceret profunda
misteria incarnationis christi. Aliud exem-
plum habemus seu ponit in sententijs Si-
bille cumane: que cũ disputaret de trinitate
cum qbusdã philosophis incredulis illis oi-
no non credentibus genuflexa corã eis ⁊ ce-
lum respiciẽs diuinũqꝫ miraculũ super hoc
implorans: statim descendit visibiliter glo-
bus igneus tempatus in vnam substantiaꝫ
se finaliter transformans. Quo viso miracu
lo fuerũt philosophi stupefacti. Ex predictis
ergo auctoritatibus: distinctionib9: similitudi
nibus: ⁊ exemplis clarissime patet: ꝙ qcũqꝫ
infidelis deum humiliter deprecat meretur
illustrari ab ipso deo de veritate vere fidei: ⁊
per consequẽs saluari. Sic enim dicit Johe
lis secũdo. Omnis quicũqꝫ inuocauerit no-
men domini salu9erit. Si igitur infideles re
motissimi nõ illuminãtur hoc prouenit: quia
deũ humiliter non precãtur: ergo eis impu-
tandũ est: propter quod ⁊ inexcusabiles sunt
de sua damnatione dicẽte Ber. libro de dili
gẽdo deũ. Inexcusabilis est etiã omnis infi-
delis si nõ diligit deum toto corde tota ani-
ma ⁊ tota virtute. clamat nempe intus ei in
nata iusticia: quia ꝙ ex toto corde se illũ dili
gere debeat: cui totũ se debere non ignorat.
Et ibidem ait. Infidelem omnẽ vrget iusti-
cia naturalis se totuꝫ tradere illi a quo se to
tum habuit: et ex toto diligere illuꝫ a quo se
totũ diligere recognoscit. Et sic etiam ex pre
dictis patet tertia causa ostensiua iustissime
damnationis omniũ infideliũ. Ecce igit ani
ma qualiter diuina iusticia ut patet ex predi
ctis tribus causis iustissime omnes damnat
infideles. Non igitur miretur eis si eos in
vniuersali iudicio maledicet in eternuꝫ. Ro
gem9 igitur omnes dñm nostrũ Jesum chri
stum ut eos omnes simul nobiscum illumi-
net in presenti per gratiam ⁊ in futuro p glo
riam. Per infinita secula seculorũ. Amen.

¶ Feria sexta post resurrectionẽ dñi de cau-
salitate: seu de causis qbus iustissime a deo
damnant infideles.

e

Euntes ergo

docete omnes gentes bapti
zantes eos in nomine pris
⁊ filij ⁊ spũssancti. Scribun-
tur hec verba Mat. vltimo

capi. ⁊ in euangelio occurrētis ferie. post sacri euangelij litteralē ⁊ moralē expositionem deuotissimi ciues ex quo ut claruit in precedenti sermone declaraui tres causas ostensiuas iustissime damnationis oium infideliu; in presenti sermone habeo singulariter declarare tres alias causas ostensiuas damnationis eorū in quibus apparebit: ꝙ etiā eorū ignorātia oino redditur inexcusabilis. Quarum quidem triū causarū.

¶ Prima dicitur causa Baptizationis.
¶ Secunda dicitur causa Tremefactionis.
¶ Tertia dicitur causa Elationis.

¶ Prima pars huius sermonis in qua ponitur causa dānationis infideliū que dicitur causa Baptizationis.

PRima igitur causa sed quarta in ordine ostensiua iustissime damnationis oium infidelium dicit̄ causa baptizationis. Quia eni; aliqui infideles etia; vltra predictas causas se forte possent excusare di. Ecce deū orauimus ut nos illuminaret de vera fide: ⁊ tandē per diuinā inspirationē de vera fide illustrati sumus: sed cum nō habeamus modū accipiendi sacrū baptismi quomō saluabimur. Nam Mat. vltio dicit̄. Qui baptizatus nō fuerit cōdemnabit̄ Et Joan. 3. dicit̄. Nisi qs renatus fuerit ex aqua ⁊ spū sancto nō introibit in regnū dei. Et propterea in themate assumpto p̄cipitur apostolis. Euntes ergo docete oēs ⁊c. Huic excusationi respondens: dico ꝙ nullus est validitudinis nec propter hoc excusabūtur infideles ab eorū damnatione pro eo ꝙ si habent firmā voluntatē se baptizandi: ⁊ nullo modo possunt: certe excusabiles sunt ⁊ saluātur: ex eo ꝙ in tali casu baptizantur a spiritu sancto inuisibilr̄ sine aqua visibili ⁊ forma verborum. ꝙ autem habentes talem voluntatem: sed impossibilitatem se baptizandi excusentur immo a spiritu sancto baptizent̄ ⁊ sic saluēntur quadrupliciter probo. Primo auctoritate. Secundo ratione. Tertio distinctione. Quarto exemplo. ¶ Primo probo auctoritate Augusti. de consecra. distin. quarta. ca. Baptismi vicē aliquādo implere passionem de latrone illo cui non baptisato dictum est. Hodie mecum eris in paradiso. beatus Ciprianus non leue documentū assumit: quod etiā atq; etiā cōsiderās inuenio non tm̄ passionē ꝓ noie xp̄i id qd̄ baptismo deerat posse supplere: sed etiam fidem cōtritionēq; cordis si forte ad celebrādū misteriū baptismi in angustijs tempoꝝ succuri nō potest. Neq; eni; latro ille ꝓ nomine xp̄i crucifixus est: sed ꝓ meritis facinorū suorū: neq; quia credidit passus est: sed dum pateret̄ credidit: q̄ʒtum itaq; valeat etiam sine visibili baptismi sacramento. qd̄ ait apostol⁹. Corde creditur ad salute; in illo latrone est declaratū. Sed tunc implet̄ inuisibiliter cū misteriū baptismi nō cōtēptus religiōis sed articulus necessitatis excludit: ⁊ sicut in illo latrone quod baptismi sacramēto defuerat cōpleuit oipotentis benignitas: quia nō superbia nō cōtēptu sed necessitate defuerat. Sic ⁊ in ceteris credendū est ꝙ traditū tenet vniuersitas ecclesie. hec ille. Similis sentētia ponit̄ de consecra. di. 4. c. cathecuminū: ⁊ glosa super verba prophete. Cor contritū ⁊ humiliatū de⁹ nō despicies. ait. Uera humilitas ⁊ cōtritio cordis supplet defectū visibilis sacramenti baptismi. ¶ Secundo hoc idē probo vnica rōne. videl; cōpletionis. Fundamētum rationis ponit ph̄s. 5. Ethicoꝝ di. Uoluntate bene disposita arguit̄ ꝑfectio operis patet hec regula. Nam si vn⁹ habet voluntatem bene dispositā ⁊ deliberatā faciendi elemosynā pro deo seu seruitiū amico: ⁊ adest oino impossibilitas. Certū est ꝙ ta; a deo q̄ʒ ab amico reputat̄ ac si elemosynā ⁊ seruitiu; accepisset. Quo presupposito cōcludit̄ a simili ꝙ si infidelis non habēs possibilitatem se baptizandi: sed voluntatē excusatur a deo q neminē obligat nisi tm̄ q̄ʒtum potest: ⁊ ꝑ cōsequens spūaliter baptizat̄ a spiritu sancto ⁊ ex consequēti saluat̄. ¶ Tertio hoc idem ꝓbo distinctiōe. Ricar. in. 4. di. 4. ar. 2. q. 2. dicēs. ꝙ triplici baptismo potest aliqs baptizari et saluari: v; baptismo fluminis ⁊ aque quēadmodū est baptismus xp̄ianorum. Itē baptismo sanguinis: utputa cū quis credēs in christum antequā baptizet̄ occideret̄: quod etia; in paruulo pōt verificari: quando occidit̄ ꝓpter odiū xp̄i. Exemplū patet de innocētib⁹ occisis ab Herode rege: qui in sanguine suo sunt baptisati ⁊ saluati. Item baptismo flaminis. i. spūssancti: utputa cu; quis infidelis desiderat baptisari in aqua seu ad hoc est inspiratus: ⁊ tamē habet in possibilitatē: quia nō potest habere q baptizet eū talis vtiq; sic moriens baptizatus est ꝑ spm̄ sanctū: ⁊ ꝑ cō

ſeqüens ſaluatus. Exquo ut predixit Auguſ. de cõſecra. di. 4. c. Baptiſmi vicẽ non cõtem ptus religionis: ſed articulus neceſſitatis baptiſmi excludit. ¶ Quarto deniqꝫ hoc idem ꝓbo exemplo. vꝫ ꝙ etiã moriens ſine baptiſmo aque ſaluari poteſt. Exemplũ ponit Innocẽtius tertius ſcribẽs epõ cremonenſi extra de preſbitero nõ baptiſato. ca. apoſtolicã. di. Preſbiterũ quẽ ſine vnda baptiſmatis extremũ diem clauſiſſe ſignificaſti: qꝛ in ſancte matris eccleſie fidem ⁊ xpi nomẽ perſeuerauit ab originali peccato ſolutum ⁊ celeſtis patrie gaudiũ eſſe adeptũ aſſerimꝰ incũctanter. Lege ſup hoc. 8. libro Auguſti. de ciuitate dei. vbi inter cetera legit. Inuiſibiliter baptiſmus ei miniſtrat quẽ non cõtemptus religionis ſed termini neceſſitas excludit. librũ etiam beati Ambroſij de obitu valentiniani idem aſſerẽtis reuolue. Sapitis igitur queſtionibꝰ doctorũ: patrũ ſententias teneas ⁊ in eccleſia tua iuges p̃ces ⁊ hoſtias deo offerri facias ꝓ preſbitero memorato. h ille verbaliter. Ex predicta auctoritate: rõne: diſtinc. ⁊ exemplo patet: qualiter etiã ſine ſacramento baptiſmi pſona ſaluari poteſt: dũmõ habeat voluntatẽ ſe baptizandi ſed ĩpoſſibilitatem. Quia igit infideles nec querũt baptizari nec volunt: idcirco inexcuſabiles ſunt ⁊ merito dãnantur.

¶ Secunda pars huiꝰ ſermonis in qua ponit ſecunda cauſa dãnationis infideliũ que dicit cauſa tremefactionis.

Secunda inſup cauſa: ſed quita in ordine oſtenſiua iuſtiſſime damnationis omniũ infideliũ dicit cauſa tremefactionis. Quoniã multi ex inordinato amore ſui ⁊ timore pene vel mortis corporalis retrahũtur ne cõuertant ad veram fidẽ chriſti. Idcirco inexcuſabiles ſunt: quod etiã fiebat tempe ipſius chriſti. Nã Ioan. nono De parentibꝰ ceci nati dicit ꝙ interrogantibus iudeis: an eſſet eorũ filius reſponderũt ipſum interrogate etatẽ habet ipſe de ſe loquat. Hoc dixerunt parẽtes eius: qꝛ timebant iudeos. Iam enĩ cõſpirauerant iudei: ut ſiquis eũ confiteret xp̃um extra ſynagogã fieret. hec ille. Et Ioan. xi. Ipſi principes ſacerdotũ mundano timore pleni xp̃um negãtes dicebant. Quid facimus: quia hic homo multa ſigna facit: ſi dimittimꝰ eũ ſic oẽs credent in eum: ⁊ venient romani ⁊ tollẽt locũ noſtrũ ⁊ gẽtẽ. hec ibi. Sic a ſimili etiã hodie plures iudeoꝝ atqꝫ ſarracenoꝝ timore mortis nõ cõuertũtur ad fidem xpi quãuis credant illã fore verã. Hic autẽ timor vtiqꝫ eſt malus ⁊ inexcuſabilis: ⁊ per cõſequens q talitimore ducti ſunt ſeu ducunt iuſtiſſime dãnant. Cum etiã videamꝰ ciues ⁊ ſeruos pro amore ⁊ defenſione dñi ſui tempalis ſe morti exponere. ꝙ autem quiſqꝫ infidelis teneat hunc timorẽ a ſe excludere: necnõ ⁊ pro ſuſcipienda vera fide etiam mortẽ ſuſcipere tripliciter ꝓbo. Primo auctoritatibꝰ. Secũdo rationibꝰ. Tertio exemplo. ¶ Primo ꝓbo auctoritatibꝰ. Nam p̃me Ioan. 4. dicit. Timor nõ eſt in charitate ſed perfecta charitas foras mittit timorẽ. Et dñs Luce. 12. ait. Ne terreamini ab his qui occidũt corpus ⁊ poſt hoc nõ habẽt amplius quid faciãt. oſtẽdam autẽ vobis quẽ timeatis. Timete eum qui poſtq̃ꝫ occiderit habet poteſtatẽ mittere in gehennã. Seneca etiam in ꝓuerbijs ait. Stultũ eſt timere ꝓ veritate quod vitari nõ poteſt: tutiſſima res eſt nec ipſam mortẽ timere preter deũ timidũ nõ facit animũ niſi reprehenſibilis vite cõſcientia mala. hec ille. Itẽ. 32. q. 5. c. ita ne. dr. Certũ eſt ꝙ ꝓ fide ſalutẽ iſtam corpis ponere debemꝰ. 23. q. 8. ca. cõuenior. dr. Tanta dꝫ eſſe fideliũ cõſtãtia ut potius vita q̃ꝫ fides auferat. Et phs li. de ſecretis ſecretoꝝ ait. Prius eligẽda eſt nobis mors q̃ꝫ offenſio preclariſſime virtutis. Deniqꝫ Aug. ſup Ioa. verba. 12. Qui amat animã ſuam ⁊c. ait. Cum autẽ articulus caſu venerit ut hec cõditio ꝓponat aut faciendũ eſſe contra dei preceptũ ⁊ fidẽ: aut ex hac vita migrandũ. quoꝝ duoꝝ hõ cogit alterum eligere: cõminante mortẽ pſecutore ibi magis elige deo dilecto mori q̃ offenſo viuere. hec ille triplici rõne hoc idẽ ꝓbo. Prio rõne Offenſionis. Scdo rõne Supationis. Tertio rõne Deprauationis. ¶ Prio ꝓbo rõne offenſionis: ꝙ quiſqꝫ infidelis inexcuſabilis eſt ſi timore pene ſui mortꝭ excludit a ſe fidẽ xp̃i. Fundamentũ rõnis ponit cõciliũ toletanũ. 13. di. c. duo. di. Duo mala licꝫ cautiſſime oĩno ſint p̃cauẽda: tñ ſi piculi neceſſitas vnũ ex his ppetrare cõpulerit: debemꝰ reſoluere qd minori nexu noſcit obligari. hec ille. patet hec regula. Nam ſi ꝓponeret alicui abſciſio capitis vel brachij: claꝝ eſt ꝙ ſi poſſet vtrũqꝫ malũ fugeret. Si tñ neceſſe foret vnũ ex his

sustinere vtiqȝ poti⁹ p̄eligēt abscisionē brachij
q̄ȝ capitis. Quo p̄supposito certū ē q̄ in infi
nitū ē min⁹ malū mors vni⁹ corpis imo oīuȝ
simul corpoꝝ q̄ȝ sit sola mortalis offēsio dei q̄
ē īfinituȝ malū. Quo ꝯ si sic ē: ꝯcludit necessa
rio q̄ quilibȝ dȝ magis eligē mortē q̄ȝ fidem
christi cōtemnere vel denegare. Secūdo hoc
ideȝ probo rōne supationis. petūt sacri theo.
vtꝝ homo videns aiaȝ ꝓximi sui; i periculo
dānationis teneat corp⁹ suū morti exponere
vt eruat aiam illā a periculo illi⁹ dānationis
sine tn̄ periclo sue salutis. Ad qd̄ dubiū Res
pōdit Alexan. de ales in. 3. pte sūme. i tracta-
tu de charitate ꝓximoꝝ. q̄ sic. Cū quo cōcor
dat. d. Bo. in. 3. di. 30. ar. 1. q. 1. Et. tho. 2. 2. q. 26.
ar. 5. Et in. 4. di. 15. ar. 1. q. 4. Et Ric. i. 4. di.
15. ar. 2. q. 5. Et hoc probant respectu bonita
tis. Nā bonum oē vt dicitur. 1. ethi. nāliter ē
diligibile. Quo ꝯcesso ergo magis bonū ma
gis ē diligibile vt habet. 4. to. qd̄. si sic ē cū ſȝ
cundē phm. 6. topi. Triplex sit bonū vȝ fortu-
ne corporis ⁊ aie. ⁊ aia sit melior bono corpis
ꝯcludit necessario q̄ aia ꝓximi magis debȝ
diligi quā q̄libet corp⁹ etiaȝ ꝓpriuȝ. Sȝ cla
ruȝ ē ſm Gre. in omelia pēthe. q̄ ꝓbatio di
lectionis exhibitio ē opis. pp q̄ posito casu q̄
aia proximi stet in periculo dānationis tenet
q̄sqȝ ꝓ illa saluāda corp⁹ suū exponē. Si igi
tur quisqȝ tenet pro salute aie ꝓximi sui mor
teȝ suscipere multo magis tenet eādē morteȝ
suscipere Excluso a se oī humano timore ꝓ
aie proprie salute. Tertio hoc idē probo rōne
deprauationis. Fundamentuȝ rōnis ponit
phs lib. de regi. prin. di. hoc amo quod bonū
est qd̄ vero malū est deuita ⁊ amare desiste
patet hec regula. Si eniȝ sanitas ⁊ veritas tā
quā quid bonū diligunt ergo infirmitas ⁊ fal
sitas odiunt tanquaȝ quid maluȝ. Quo con-
cesso certū ē q̄ timor pene quo q̄s despicit fi
dem christi vtiqȝ malus est q̄ si malus ergo
ꝑ ꝯn̄s ē ab oī īfideli deponendus. Et q̄ ta-
lis timor oīo malus sit pȝ ex triplici respectu
vȝ respectu radicis a qua progreditur: respe-
ctu rōnis quā transgreditur: ⁊ respectu legis
q̄ iterdicitur. Primo dico q̄ talis timor ma
lus est respectu radicis a qua proegreditur
Naȝ fructus a mala radice ꝓgrediens sēꝑ
est malus. Sȝ timor hūanus oritur a mala
radice. s. ab amore inordinato sui ipsius. qd̄
patet quia quilibȝ illa que amat timet amit
tere vt dicit Augusti. lib. 83. que. vnde cum

amor sui ipsius inordinatus qui est causa ⁊
radix timoris humāi semper sit malus ergo
timor pene seu humanus semper est malus.
Secundo dico q̄ talis timor est malus re-
spectu rationis quā trāsgreditur. Naȝ ordo
debitus ē vt appetitus rōni subdatur. Ratio
autem dictat aliqua eē ꝓsequenda ⁊ aliqua
fugienda ⁊ inter hec dictat aliq̄ eē magis vl
min⁹ prosequenda. verbi gratia magis timē
da sunt mala aie scilicet peccata q̄ȝ mala cor
poris vel reꝝ exterioꝝ. Et ideo si q̄s incur-
rat mala anime. s. peccata vt vitet mala corpo
ris puta flagella vel morteȝ aut sustineat mor
tem corporis talis timor semꝑ peccatū ē. Nā
sunt quedā peccatoꝝ opa ad que faciēda nul
lo tiore aliq̄s dȝ cogi. vt di. phs. 3. ethi. Cui⁹
rō est: q2 peius ē peccata cōmittere q̄ȝ penas
quascunqȝ pati. Sic dicit tho. 2. 2. q. 19. ar. 3.
Cum autē appetit⁹ timēdo refugit id qd̄ est
ſm rōneȝ fugiendi puta maiora mala. scilicet
peccata ⁊ eligit minora. s. mortē corpis ⁊ fla
gella seu dāna reꝝ exteriorū: talis vtiqȝ ti-
mor bonus est. Tertio dico q̄ timor monda
nus seu humanus malus est respectu legis
qua interdicitur. Sicut enim deus nihil pre-
cipit nisi bonum ita nihil prohibet nisi malū
prohibet etiā dominus timorem mundanū
di. Mathe. 10. Nolite timere eos qui occi-
dunt corpus ⁊c. prohibet autem dominus
timorē mūdanum i p̄dicta auc̄te triplici rōe.
¶ Primo ratione humane Impotentie.
¶ Secūdo ratione diuine Prudētie.
¶ Tertio ratione resurrectionis future.
¶ Primo ratione ipotētie hūane. Est rō ta
lis. Ille hostis non est timendus qui non po
test ledere nisi in minimis. tyrannus autem
est huiusmodi. quod patet quia non potest le
dere nisi corpus solum ⁊ non animam: vt si
quis scinderet vestem alterius: illi quidem
iniuriam facit sed corpus non patitur detri
mentum. Sic anima occisionis sentit dolo-
rem: sed damnum mortis non patitur in nā.
Secundo prohibet humanum ⁊ mundanuȝ
timoreȝ ex consideratione diuine prouiden-
tie et talis ratio est. Si q̄ȝtumcunqȝ minima
vt puta vita animalium irrationabilium di
uina prouidentia reguntur ⁊ ordinantur. ⁊
multo magis vita ⁊ mors iustorum. vnde di
cit ibidem. Nonne duo passeres veneunt di
pondio ⁊ vnus eorū nō est in obliuione corā
deo. vbi Crisosto. sic ait. Si passer euentu nō

B

oriẽ nec moriẽ q̃to magis nec hõ iust⁹ Et ẽ rõ
p locũ a minori q2 si sine rõne nihil agiẽ in
his q̃x ẽ preciũ vilissimũ q̃to magis in his
q̃x p̃ciũ ẽ sanguis Jesu xpi. Nã vt ibidẽ dr̃.
Multis passerib⁹ plures .i. maiores dignitatis
estis vos. Et hoc tripl'r. p̃ quo ad statũ nẽ. se-
cũdo q̃ ad statũ gr̃e q2 p adoptiõez filij di ter
tio q̃ ad statũ gl'ie q2 i p̃ria sũt bñficiãdi. Ter
tio deniqz ,phibz timorẽ mũdanũ ꝛ hũanuz
ex ↄsideratiõe resurrectiõis future. Et rõ tal'
est. Nõ ẽ timẽdũ de maiorib⁹ vbi ẽ ,puiden
tia de minimis. Sz deo ẽ ,puidẽtia de capill'
q in debito mõ resurgẽt in corpe. vñ subdit
Ibidez oẽs capilli capitis vr̃i nũerati sũt ꝫ ꝛc̃
Ex q̃ rõne pz ꝙ cũ talis timor mort' oio ma
lus sit: iõ ĩfideles q ex tali tiore nec sũt ↄuer
si nec ↄuertunẽ ad deuz oio sũt iexcusabiles.
Tertio deniqz ,pbo exẽplo ꝙ qsqz teneẽ citi⁹
mortẽ suscipẽ q̃z a veritate vere fidei declina
re. Et p̃cipue ,pbo exẽplo Socrat' phi. Naz
cũ oẽs veri phi vnũ deũ colerẽt ꝛ nõ hydola
vana Socrates p̃cipue vnũ colebat, veraciẽ
vñ ꝛ ,phibebat fieri sacrificium Appolini pp
qõ cũ fuissz accusat⁹ athẽiẽsib⁹ ꝙ deridebat ca
nẽ ꝛ hyrcũ q̃s tanq̃z deos illi colebãt capt⁹ fu
iẽ ꝛ incarcerat⁹ ab eis. Detẽtusqz ẽ i carcere
30. dieb⁹ vbi mirabilẽ cordis ↄstãtiã se hr̃e
oñdit. nã carcer ꝛ mors nec vult⁹ ei⁹ nec aiuz
pturbare vnq̃z potuerũt: ꝛ cũ psuasionẽ acce
pisset a q̃dã pho vt fugã arripet Absit inqt a
me Socrates vt negem veritatẽ vni⁹ dei quã
asserui. Cũ ergo vt ait Valeri. li. 7. iudicat⁹ es
set ab Atheniẽsib⁹ vt hausto veneno periret
delatũ sibi pocl'z mort' non al'r q̃z medicamẽ-
tũ imortalitat' accepit. ꝛ de mortis cõtẽptu ꝛ
de cultu vni⁹ dei vsqz ad vite exitũ libero aio
disputauit. Cũ potiõez mort' de manu carni
fic' accepissz apposito iã labijs pocl'o vxor ei⁹
Xãtippe q̃ illic aderat vociferãs ait. h heu ino
cẽs hõ perit. Qui letãs rñdit nũqd inocenti
mihi duxisti mori sacti⁹ eẽ. Mortu⁹ ẽ igiẽ so
crates veneni poculo ,p ↄfessiõe veritatis vni
us dei. Ex p̃dictis igiẽ auctib⁹ rõnib⁹ ꝛ exem
plo clarissime pz ꝙ nl'lũ lz ob timorẽ pene sb
tersugẽ vl' a se exclũdẽ ỽitatẽ sãctissie fidei. Q̃d
cũ faciãt q̃zpl'm ĩfideles: iõ m̃rito ꝛ iexcusabil'r
dãnabũẽ. Et sic p ↄñs pz. 5. cã s̃z ordinẽ oñsi
ua iustissime dãnatiõis omnium infidelium.
Tertia ps hui⁹ s̃monis i q̃ poniẽ. 3. cã dãnati
onis ĩfidelium que dicitur elationis.

t Ertia deniqz cã s̃z. 6. i ordie oñsiua iu
stissime dãnatiõis ĩfideliũ q nec excusa
biles sũt pp ignorãtiã dr̃ cã elationis
seu supbie. Nullus est eni vel fuit vnq̃z ĩfide
liũ q nõ sit vel fuerit plen⁹ magna supbia ela
tiõe atqz arrogãtia q̃ cũ nihil sit p̃ct⁹ i cõspe-
pectu di iuste ꝛ merito ab ipo deo dãnãẽ pp
ꝙ Ber. i suis s̃nijs ait nihil deo i cũctis vitijs
mag' displicz supbia: q̃ radix ẽ ꝛ origo oium
maloꝝ ꝛ q̃ sũme luci diue gr̃e pẽit⁹ aduersaẽ
h ille. Quadruplex igr̃ gen⁹ supbie valde dãno
sũ diuersimode iueniẽ i diuersis generib⁹ infi
deliũ. Prio dr̃ supbia sẽsitiua. Scdõ dr̃ su
pbia itellectiua. Tertia dr̃ supbia curiosa.
Quarta dr̃ supbia dyabolica. ¶ Prima su-
perbia alicui⁹ generis ĩfideliuz dr̃ sẽsitiua fue
rũt eni qdã infideles q arguebãt allegãtes il
lud phi. lib. de sẽsu ꝛ sensato vz ꝙ ois cogniti
tio ortũ hz a sẽsu. pp qd nihil aliud credẽ volu
erũt: nisi ꝙ sẽsibiliẽ corporeis sẽsib⁹ ↄsperent
nõ itelligẽtes ꝙ q̃ztũ distat celũ a terra: ꝛ ori-
ens ab occidẽte: ꝛ multo plus: tm̃ distant iuisi
bilia fidei ab ipsis sensib⁹ corpis. Cũ sensus
corpei nõ pñt appropinq̃re iuisibilib⁹ ꝛ sup-
nãlib⁹ virtutib⁹ fidei nec studio nec exercita-
tiõe iõ nõ ẽ mirꝫ si ea q̃ sũt fidei cũ spũalia et
iuisibilia sint sensib⁹ nõ ↄsperẽrũt tales q fu
erũt supbi oẽs epicurri: q aliã fidẽ d futur' hr̃e
noluerũt s̃z solũ in sensibilib⁹ ꝛ mãlib⁹ felicita
tẽ posuerũt ,put phs recitat. i. ethi. voluerunt
ꝫ supbi epicurri sẽsũ habeẽ ducere ad omnia
credenda cũ sic velle magna cecitas foret ,p
pterea sic poterãt Judicare ꝛ disputaẽ d veri
tatib⁹ fidei sic ceci de varietate colorũ. Et iõ
Ber. sup. can. ait Quõ lux in cassũ circũfũdit
oculos clausos ꝛ cecos sic aial' hõ ꝛ carnal' ñ
p̃cipit ea q̃ sũt spũs di. Et Au. i soliloqijs ait.
De⁹ lux ẽ nõ corporꝝ s̃z mẽtiuz ꝛ q hãc lucez
corpe vidẽ q̃rũt eã sicuti ceci neq̃q̃z vidẽ pñt.
h ille. Scda isup supbia alicui⁹ gener' ĩfideliũ
dr̃ itellectia fuerẽ qdã alij q nõ sẽsibil'r c̃rdide
rũt. s̃z spũal'r ꝛ itellectual'r fidez de diuinis i
se hũerũt. Sz hij noluerũt credẽ nisi ea q̃ ,p
p̃us itellect⁹ ꝛ ,ppa fãtasia sibi mistrabat: nõ
attẽdẽtes limitatũ eẽ itellectũ hũanũ quẽ cre
debãt eẽ capacẽ p seipsũ oiuz q̃ sũt vere cog
tõis ꝛ fidei iõ c̃rdiderẽt nihil aliud ẽe nisi qd ab
ipsis capiebaẽ. Sic si aliqs c̃rderet circulũ so
lis oia ↄtinẽ ipe crederz illa ñ eẽ q̃itra circulũ
non cõtineẽ. tal'. n. sic limitate hñtes itellectuz
auersũ a credẽdis ꝛ ab his q̃ pñt hoiez iducẽ
ad credẽdũ sic amãt errores suos vt ẽt oia ve
ra cis ↄ̃ria videãẽ. ꝛ ñ velint cogitaẽ vl' audiẽ
ea de qb⁹ ,puer. 18. dr̃. Nõ r̃cipit stult⁹ verba
prudẽtie: nisi ea dixeris q̃ ỽsanẽ i corde eius
ꝛ ibidẽ dr̃, Qui ↄfidit i corde suo stult⁹ ẽ, vbi i

glo.a Nolle alijs veritatē igtā credē sibi ex
trema supbia ⁊ stultitia ē. Tertia supbia ali-
cuiꝰ generꝭ ifideliū dr̄ curiosa h̄ ē supbia illo
rū q nihil credē volūt nisi ꝑ rōes demōstrati
uas qꝺ vtiqꝫ signū ē marie supbie. Cōtra q̊s
seneca. qd inqt te torqs i illa qstiōe q̄ꝫ sbtiliꝰ ē
ꝯtēpsisse q̄ꝫ soluē. Et Aug. li. 2. de doc. xp̄iana
ait. Disputatōis disciplinā ad oia gn̄a qstionū
q̄ lr̄is sācte s̄ penetrāda plimū valꝫ tn̄ ibi cauē
da ē rixādi libido ⁊ puerił qdā ostētatō cū vsu
tijs aduersariū decipiēdi h̄ ille. Itē glo. super
vba. 2. thi. 2. vz noli vbis cōtēdē ait. Cōtēdē
est nō curaꝛ quō error vitate vicaꝛ. sꝫ quō di
tio ditiōi aliꝰ pferaꝛ qꝺ fidei simplicitas pēi
tꝰ a se excludit. Cōtra q̊s ēt phs. 8. metha. ait.
Certitudo rei tn̄ qrēda ē iqꝫtū recipit nā ipsi
us rei. Et. i. ethi. dic. Certitudinē nō opꝫ i oi-
bꝰ similit̄ expetē: sꝫ i singulꝭ fm sbiectā nām:
⁊ i tm̄ qꝫtū ē ꝓpꝛiuꝫ nē hec ille. Quarta super
bia alicuiꝰ generis ifideliū dr̄ dyabolica ⁊ h̄
fuit supbia paganoꝝ seu etiā alioꝝ ifideliuꝫ q
attribuūt honorē deo ⁊ creatori debitū hōibꝰ
⁊ creaturis: iō nō imerito dānāꝛ. Nā Ma.
4. pcipi. Dn̄ꝫ deū tuū adorabis ⁊ illi soli ser
uies Ubi Triplr̄ decꝰ dꝫ aqlibꝫ adorarj fide
spe ⁊ charitate. Oppositū faciūt sarraceni et
theut. q honorē hūc atribuūt machometo dū
in eo ponūt oēꝫ spē fidē ⁊ amorē qꝺ neqquā
eis licitū ē cū sit creatura iniq ⁊ pessima. vn̄
4. ethi. phs ait honorē pmiuꝫ vtutꝭ ⁊ attri-
buiꝛ bōis pꝰ āt exn̄s nō ē honore dignꝰ hec
ille. ex hoc pꝫ ꝙ hūc honorē auffert a xp̄o dū
nō ponūt i eo fidē spē ⁊ amorē nisi forte sim-
plr̄ sicut simplici hōi ⁊ creature. Qꝛ tn̄ xp̄s fi
liꝰ dei ē imo ē deus qꝛ vt ait Anasta. deꝰ pr̄
deꝰ filiꝰ deꝰ spūs. s. bn̄ ꝯcludiꝛ ꝙ talis honor
sibi dētur ⁊ nō machometo: quē honorare ni
hil peiꝰ eē pōt: qꝛ tc̄ creatura deificaꝛ ⁊ crea-
tor fit creatura. Ex hoc igiꝛ iuste dānāꝛ sara-
cēi. iudei ēt ⁊ si machōetū nō adorēt auferūt
tn̄ a xp̄o dei filio honorē sibi debituꝫ: qꝛ vꝫ n̄
ponūt i eo spē fidē ⁊ honorē cū credāt eū sim
plicē fore creaturā cū tn̄ deꝰ sit cū dicat Ana.
Nā sic aia rōnalis ⁊ caro vnꝰ ē hō: ita deus
⁊ hō vnꝰ ē xp̄s. Iō xp̄s cū sit dei filiꝰ ⁊ ꝑ ꝯn̄s
deꝰ: clarū ē ꝙ dꝫ adorari ab ipis iudeis fide
spe ⁊ caritate qꝺ cū nō faciāt ex sua puersita
te seqꝛ ꝙ ⁊ ipi sic saraceni iustissime a deo dā
nāꝛ. Sꝫ nūqd antiq gētiles q xp̄ꝫ nō adora-
bāt cū n̄ eēt: nec ēt machōetū cū nō eēt debu
erīt dānari. Rn̄deo ꝙ iustissime dānati sūt, cū
iplicite saltē pꝰ pctm̄ pmi pentꝭ qsqꝫ teneꝛ cre
dē icarnationē fili dei futuram ⁊ sic adorare

Sꝫ obmissa ista rōne dānari debuerīt: qꝛ ho
norem latie deo debituꝫ hydolis attribuebāt
et sibiipsis. i. auferebāt a deo fidē spē ⁊ cha
ritatē ⁊ ponebāt i hydolꝭ ⁊ creaturis: ⁊ iō ipos
sibile erat ꝙ deū adorarēt ꝑꝑ ꝙ Jo. 5. dr̄. quō
credē potestis qui gl̄iaꝫ adinuicē recipitꝭ: ⁊ gl̄aꝫ
q̄ a solo deo ē nō qritꝭ h̄ ille Nā latia fꝫ Au.
ē sūme venerationis cultꝰ soli deo exhibēdus
vł latia ē volūtaria ꝓfessio diue maiestatꝭ. hy
dolatria vo ē cltꝰ soli deo debitꝰ exhibitus
creature. Et dr̄ hydolatria nō qꝛ ille cultꝰ sēꝑ
hydolo exhibeaꝛ: sꝫ qꝛ freqn̄t vł qꝛ ꝓpꝛio hydo
lo ē exhibitꝰ. Notan̄ tn̄ ꝙ hydoluꝫ qn̄ꝫ dr̄ li-
gnū vł alia res sic figurata qn̄ꝫ vo dr̄ ꝯiūctū
ex hymagie ⁊ dmōe psidēte: ⁊ sic sūmiꝛ. i. cor.
8. vbi ait Au. ꝙ nihil ē hydolū i mūdo. Illud
eni qꝺ putabāt eē hydolū. s. psonā sbsistētē ex
simulacro ⁊ spū psidēte nihil erat. Insuꝑ est
nōndū ꝙ int̄ hydola gētiliuꝫ qdā hymagies
erāt tm̄ ad mēoriā ⁊ repsētatōnē aliqꝝ: in q-
bꝰ nihil numinis eē credebaꝛ. Alie vo erāt q̄
crdebāꝛ eē hitacła deoꝝ. i. dēonioꝝ. oēs. n. dij
gētiuꝫ demōia i quibꝰ demōes decipiebāt ho
mies dātes eis rn̄sa ac si i ipis hitarēt iducti
ad hoc sacrificijs honoribꝰ q̄ eis exhibebāꝛ.
In qbusdā ēt hymagibꝰ crdebāt gētiles aliq̄ꝫ
vtutē ifusā eē eo qꝺ sb certꝭ oris fūderēꝛ scul
perēꝛ vł fabricarēꝛ sic mathēatici mētiūꝛ hoies
trahē moris ex hoc tali hora ⁊ tali natiuitate hy
magies aūt pdictas qs n̄ crdebāt solū eē hima
gies vocauit mercuriꝰ deos factitios scribēs
librū, de deo deoꝝ ꝓaui iqt nr̄i iuenerīt artē
q̄ deos efficerēt: ⁊ qm̄ aiās facere n̄ potuerīt
iuocātes aias deoꝝ eas ididerīt hymaginibꝰ
scis h̄ ille. Octo tn̄ cāe pcipue a doctoribꝰ as
signāꝛ ꝑꝑ qs hydolatria idēa ē in dei vituꝑiū
Pria cā fuit minꝰ dolor de āmissiōe alicuiꝰ
filij. pr̄. n. āmisso filio nimiū dolēs hymaginē
filij fieri fecit vt eēt ei qlecūqꝫ solatiū vn̄ sap
14. Acerbo luctu dolēs pr̄ sibi cito ⁊ apti filij
fecit hymaginē: ac illū q tūc qsi hō mortuꝰ fu
erat nūc tāq̄ꝫ deū colere cepit: ⁊ ꝯstituit inter
suos suos sacra ⁊ sacrificia: dein̄ intueniēte
tp̄e ꝯualescēte i iniq ꝯsuetudie h̄ ēror tāq̄ꝫ lex
custoditꝰ ē: ⁊ tirānoꝝ ipio colebāꝛ figmēta. h̄.
ille hāc pmā cāꝫ hydolatrie oñdit gre. sup il-
lꝺ luc. n. in belzebub pncipe dmonioꝝ. di. Ar
riꝰ rex niniue, Bello pr̄e suo mortuo statuam
q̄ꝫ sūma vecūdia hōrauit ita vt ēt reis ad eā
fugiētibꝰ pceret vn̄ ꝓgressu tēporis hoies ce
perūt eā venerari vt deū qdā vocauerunt eā
Bel, alij baal, alij balaaliꝫ, alij belzebub fꝫ

varietatē linguaꝝ.hec gre.Scđa cā fuit vesa
na sup̄bia p̄ncipū q nō attēdētes ifirmitatē
suā.voluerūt se vt deos a ceteris hoib⁹ hono
rari Sic Nabuchodonosor q p̄cepit holofer
ni p̄ncipi militie sue:vt oēs deos ire extermi
naret ⁊ ip̄e solus de⁹ dicētur ⁊ ab oib⁹ natio
nib⁹ adoraret. Judicuz tertio .vñ.sap̄.14.dr
Tirānorū iperio colebātur significata ⁊ hos
q̊s i palā honorare nō poterāt hoies pp hoc
q̄ lōge eēnt.e lōginq̊ figurā coꝝ allatāviden-
tes hymaginē regis quē honorare volebant
fecerunt:vt illū q aberat tanq̄ p̄ntem colerēt
h̄ ille.Et glo.ibidē ait.Alij ēt vt dina stirpe na
ti viderent diuinos honores sibi deferri iusse
runt.Tertia cā fuit adulatio vel desideriū qđ
habebāt minores acquirēdi gratiā maiorum
vnde sap̄.14.dicitur.Affectui aut regib⁹ de
seruientes hoies incōmunicabile nomē lapi
dibus ⁊ lignis imposuerunt dū hoies grati
eē in suos principes cupiunt.hec ille. Aug.ēt
10.lib.de ci.dei.Multa inquit vsurpata sunt
de cultu diuino q̄ honorib⁹ deferūtur huma
nis siue hūilitate nimia siue adulatiōe pesti-
fera.hec ille.Quarta cā fuit amor reipublice
vt dicit glo.sap̄.14.⁊ alio loco Cicero dicit q̄
i plerisq̄ ciuitatibus virtutis acuēde grā vt
reipubli. piculuz adirēt:optionis q̊q̄ viros
fortiū honor doꝝ imortaliū ꝯsecratos huic
rationi cesares ꝯsecrauerūt:⁊ mauri suos re
ges.Quita cā fuit decor vł opis hūani vł alte
ri⁹ creatur:đ p̄.sap̄.14.dr multitudo hōiū ad
ducta p spēz opis:eū qui ante tempus tanq̄
homo honorat⁹ fuerat nūc tanquā deum ex-
timauerunt hec ille.De.2.sap̄.13. dicit. Quā
do locutu⁹ ē de stellis sole ⁊ luna ⁊ subditur
Quoruz si ipse delectati deos putauerūt sci-
ant q̄to his dn̄ator coꝝ spetiosior ē. Sexta
cā fuit potētia q̄ crediderūt supeminere his
q̊s deos putauerūt.vñ crediderūt demones
ptātē hr̄e i homines ⁊ res humanas ⁊ i elem̄
ta.vñ credebāt demones tanq̄ deos sanare
lesiones corpoꝝ dū ab eis cessabant:⁊ eos se
dare mundi turbationes dū eas facere cessa
bāt.Credebant etiā eos prenoscere futura:q̄
predicebāt eis mala que dei permissione ipsi
erant illaturi hōinib⁹ hui⁹ erroris.Aalia cā fu
it quando facere videbantur quedam opera
que vere naturalia erant sed imperitis vide-
bantur esse super naturam.Tale opus ē subi
ta generatio ranarum vermiumq̄ ⁊ pediculo
rum:in quibus natura operatur demonib⁹

tamen procurantibus q̄ hec citius fiant con
iungendo vel commiscēdo ipsas natura re-
ruz ⁊ addendo queq̄ sciētia nē:que tardius
opari cōsueuerat sicut factū ē i signis q̄ facta
sunt a magi⁹ pharaonis. Septia cā fuit ceca cupi
ditas hoiuz qui tn̄ sūt curiosi sciēdi vel cupi
di aliqua acquirendi vt seipsos vēdāt demo
nibus:eos adorādo:vt sic cupiditatē suaz im
plere possint. Octaua ⁊ vltima cā hydolatrie
fuit voluptas carnalis ⁊ lasciuia que erāt iu-
giter in festis hydolatrarū:vacabāt eni hydo
latre oib⁹ delitijs ⁊ ludis q̄ alliciebāt hoies
ad idolatriā. Sic eniz dr .1.cor .10.Et habe-
tur.exodi. 32.Sedit populus mādurare ⁊ bi-
bere ⁊ surrexit ludere:q̄ bene pz exēplo Sa-
lomonis ꝓut habet.4.regū.11.qui ob amorē
mulieruz fecit fieri hydola ⁊ cū eis simul ado
rauit. Ex predictis igit oib⁹ causis propter
q̄s gentiles antiqui ⁊ pagani spōte ipēdebāt
honorē creatoris hydolis ⁊ creaturis cū sint
pessime.arguit ⁊ cōcludit q̄ iustissime oēs ipi
cū p̄ntib⁹ iudeis ⁊ saracenis a deo dānātur
Nona postremo superbia alicui⁹ generis in
fideliū dicit obstinata ⁊ hec sup̄bia maledicta
ē illoꝝ q fidē christianorū sciūt eē verā suam
vero eē falsaz:ꝓut sūt iudei q nolūt ex super-
bia se humiliare ad fidē christi accipiendam
⁊ suā deponendā. Et q̄ talis obstinatio sit q
dā act⁹ sup̄bie pz.nā de.pe.di.1.c.mēsurā.dr ob
stinatio ē ai ⁊ cōfessionis cōtēpt⁹ ⁊ quedam
mors ipietatis ⁊ lepra sup̄bie.Et magister i
secūdo sniaꝝ.d.43.c.si querit ait.Obstinatio
est indurate in malitia mētis ptinatio p quā
fit hō inpenitēs ⁊ indignus grā dei.Jđ tales
vnq̄ merent veniā peccatoꝝ nec gratiaz vñ
de pe.di.3.§.siue dicit.voluntarie ex malitia
peccantib⁹ nō relinqtur hostia pro peccato.
q̄ sicut vera penitētia veniaz ꝓmeret:ita si-
mulata deuz irritat: q̄ spūs. s.discipline effu
giet fictuz. h̄ ille. Item de penitētia. di.3 .§.
Itē exiti⁹.dicitur.hoc āt sācti patres irremis
sibile peccatū ⁊ blassemiā ⁊ spm̄ sanctū dixe-
rūt in sceleribus ex malitia vsq̄ in finē vite p
seuerare de salute sua desperare de potētia et
mīa dei ⁊ redēptoris sui diffidē.hec ille.Qui
cūq̄ igit infideliuz in aliqua p̄dicte qntupli-
cis sup̄bie macula inuenitur vel inuent⁹ ē me
rito dānabilis est cuz oio indisposit⁹ fit ad di
uinā gratiā accipiēdā qđ triplicit ꝓbo. Pri
mo auctoritatib⁹. Scđo rōne. Tertio simi
litudine. ¶ Primo ꝓbo auctoritatib⁹. Nam

Jac.4.dr̄ superbis deꝰ resistit. hũilibꝰ aũt dat grãz. Jtẽ Au.7.li.cõfessionũ ait. Tũor meo sepabar a te:a nimis inflata facies claudebat oclos meos a grã tua. Jtẽ ber.sup cant.ait su pbo oclo veritas ñ videt̃ sincero pꝫ. Et gl.sup verba Jere. 49.c.vꝫ arrogãtia tua ꝛ supbia cordis tui decepit te. Dic ois hẽticꝰ ꝛ ĩfidelis arrogãs ẽ:qꝛ nõ ignorãtia sꝫ supbia hẽticũ fa cit ꝛ ĩfidelẽ. Et Gre.sup verb a abacuc h.2. Quõ vinum potãtẽ decipit:sic erit superbꝰ: ait. Tãto a dei luce hoies ex supbia longe sũt q̃nto apd̃ se hũiles nõ sũt. Deniqꝫ Jsa.66.dr̄ Sup quẽ requiescet spũs meꝰ nisi sup hũilẽꝫ ꝛ qetũ ꝛ ꝯtritũꝫ spũ ꝛ tremẽtẽ sermões meos. Scd̃o hoc idẽ ꝓbo vica rõe vꝫ ĩpletiõis. Fũ damẽtũ rõis põit philo.li.de ĩspiratiõe ꝛ re spiratiõe.di. Eadẽ mã simꝉ ꝛ sꝉ nõ ẽ suscepti ua diuersaꝝ formarũ.pꝫ h regla. Mã idẽ vas est ꝓ tẽ alterius suceptiuũ. Sicꝉ nec mã ferri hñs formã cultelli nõ ẽ ꝓ tẽ alteriꝰ forme su sceptiua. Quo p̃supposito certũ est vno liq̃re repletũ nõ ꝙ coꝛ ĩfideliũ plenũ forma supbie ꝛ obstinatiõis ñ ẽ susceptiuũ accñtaꝉ fõme di uine grẽ di. Gre. Tũor mẽtis ẽ obstaculũ ve ritatis. ¶ Tertio hoc idẽ ꝓbo siĩtudine. Mã apoc.9.dr̄. Ascẽdit fumꝰ de puteo.i.supbia de ĩfideliũ corde sicut fumꝰ fornacꝉ magne ꝛ ob scuratꝰ ẽ sol ꝛ aer.i.eoꝝ intellectꝰ ꝛ mẽs de fu mo ascẽdẽte.i.d̃ supbia se extollẽte.pꝫ hoc idẽ alia similitudine.q.n.turbidũ hꝫ oculũ pilũ q ab alijs vr̄ ipse vidẽ nõ põt:sic aĩm q hꝫ aĩuꝫ supbia tumidũ nõ ẽ sufficiens cognoscẽ lu mẽ veritatis.sic sũt oẽs ĩfideles q merito si gnificant̃ i helima mago q vt dr̄ actꝉ.13.cũ eẽt aduersariꝰ sci pauli veritatẽ p̃dicãtis statiꝫ ce cus effectus est.hoc ẽt mõ nequeũt ceci ꝛ supbi ĩfideles ꝯphẽdẽ veritatẽ fidei. ꝑpterea dñs ꝯminat̃ eis Jsa.5.di.vhe q sapiẽtes estis in oclis vr̄is ꝛ corã vob metipsis prudẽtes ve q dicitꝉ bonũ malũ ꝛ malũ bonũ:ponentes te nebras lucẽ ꝛ lucẽ tenebras:ponẽtes amarũ dlce ꝛ dlce amaꝝ.h ibi. Ex p̃missis igit̃ tribꝰ cãis ẽt clarissime pꝫ q̃liť ĩgrãtia ĩfideliũ ẽ inex cusabiľ ꝛ p ꝯñs pꝫ quaľr iustissime a deo dã nat̃ a q̃ ignorãtia ꝛ dãnatõe nos p̃seruet Je sus xp̃s q ẽ cordiũ illustratoꝛ q viuit ꝛc̃.

Sabato post pascha de. 12.excellẽtia fidei seu de dãnatione oim ĩfideliũ.

Tulerunt dominũ meũ ꝛ nescio vbi posu erũt eũ.scribũť hec v̓ba. Jo. 20.c.ꝛ.i euãgelio occurrẽtis ferie. post sacri euãgelij lr̄alẽ ꝛ moralẽ expositionẽ preclaris simi ciues erq̃ vt claruit i p̃cedẽtibꝰ duobꝰ sermonibꝰ sufficiẽť declaraui.6.cãs ꝯñsiuas iustissime dãnatiõis oiuꝫ ĩfideliũ:hẽo in p̃se ti sermone p̃cipue declarare tres alias vltias cãs que restãt. hoc idẽ ꝯñdẽtes. q̃ꝝ. Pri ma dr̄ cã despectiõis. Scd̃a dr̄ cã falsifica tionis. Tertia dr̄ cã electionis.

Prima ps in qua ponit̃ p̃ma cã dãnatõnis ĩfideliũ q̃ dr̄ Causa despectionis.

Prima ergo cã sꝫ.7.in ordine ꝯñsiua iustitissime dãnationis oiuꝫ ĩfideliũ dr̄ cã despectõis.vꝫ scripture sacre.ꝑ hu ius igr̄ cãe declaratiõe peto an qlꝫ verꝰ ĩtel lectꝰ teneat̃ credẽ sacre ꝛ diuine scripture.seu viris ꝛ ꝓphẽtis fide dignissimis in oibꝰ q̃ ꝑ tinent ad verã fideꝫ ꝛ rñdeo ꝙ sic. Et hoc ꝯ pessimos ĩfideles q nõ credũt diuine scriptu re ꝛ vltra hoc ꝯtẽnũt sanã doctrinã sãctoꝛuꝫ viroꝝ:nec ñ ꝛ miracla supnãlia. Et qd̃ neq̃ssi mũ ẽ asserũt mortẽ sãctoꝝ martyꝝ oio fuisse dãnosã. Et ꝙ p̃dictꝉ oibꝰ qsqꝫ saluãdus tene at̃ fidẽ ĩdubiã adhibẽ q̃drupľr ꝓbo. Primo au ctoꝛitatibꝰ. Scd̃o rõe. Tertio similitudie Quarto distinctiõe. Primo ꝓbo auctibus Mã Aug.lib.2.de doc.xp̃iana ait.ãte oia cui libꝫ opꝰ ẽ dei timore ad cog̃scẽdũ eiꝰ volũta tẽ.deinde opꝰ ẽ pietate.postremo necesse ẽ nõ ꝯdicere diuine scripture nec sãctoꝝ auctori tatibꝰ:sꝫ qsqꝫ credẽ potiꝰ dꝫ id eẽ melius et veriꝰ qd̃ scriptura dicit ẽt si lateat: q̃ꝫ id qd̃ nos ꝑ nosipos sapere possumꝰ hec ille. ideꝫ ibidẽ ait.nulla res magis memoꝛie danda est atqꝫ reuerẽtie q̃ꝫ illa verboꝝ loqutionum gnã q̃ ignoramꝰ vt cũ pitioꝛ occurrerit q̃ri possit.qñqꝫ.n.aliqs ꝑ se scripturã ignrit:ꝛ tũc carẽda ẽ temeritas ne igta ꝑ notis hẽat huis qꝫ temere assentiat:hec.n. p̃sũptio est q̃ꝫ q ef fugere vult hũilr̄ scripturas p̃scrutabit̃:ꝛ alio rũ intellectui adherebit.h idẽ. Jtẽ q̃qꝫ aug.li. de vtilitate credẽdi ait.due sũt ꝑsone laudabi les in religiõne vna eoꝝ q iã veritatẽ ĩuenerũt q̃s ẽt iudicare beatissimos necce ẽ: alia eoꝝ q studiosissime ꝛ rectissime eã inq̃rũt fauẽtqꝫ sic p̃nt scõꝝ dictis.p̃mi sũt in ipa possessione. alij i via q̃ tñ certissime ꝑueniat̃ ad eaꝫ.h ille Deniqꝫ Ber.ad fr̄es de mõte dei inqt. Jn oi bus scripturis cuilibꝫ legẽti tã fideli q̃ꝫ ĩfideli initiũ dꝫ eẽ timõ dñi:ꝛ reuerẽtia cũ credulita te. Ex qbꝰ auctatibꝰ pꝫ q̃ľr qsqꝫ ẽt ĩfideľ tenẽť

de necctate sue salut⁊ credē diuine scripture atqȝ se sbicē doctrie scōꝝ viroꝝ. ¶ Scdo hoc idē ꝓbo vnica rōe vȝ entitatis. fūdamtū rōis pōit phs. 2. me. di. sic se hȝ res ad eē sic simpl'r dȝ ab oib⁹ itelligi. pȝ h regl'a. cū. n. mel p nāni veracit sit dulce: si ab aliq̊ iudicet amaꝝ: claꝝ ē ꝙ tal' āt idispōit⁹ aut stult⁹ reputabit. Quo p̄supposito peto vn̄ ꝓcesserit scriptura sacra. ⁊ certū ē ꝙ traxit originē a spū scō: dn̄te petro p̄ie petri. p̄. spū scō igr illuminati locuti sūt sci dei hoies. Itē peto vn̄ venit veritas a scis viris p̄dicata. Rn̄deo ꝙ sil'r a spū scō dn̄te ābro. veritas ingt a q̊cūqȝ dicat a spū scō ē. ꝙ si sic ē ꝙ scriptura sacra ⁊ doctrina a sāct⁊ vir⁊ p̄dicata: sūt qdā effcūs spūs sācti: ꝯcludit neccio ꝙ qcūqȝ eā aut ꝯtēnūt aut al'r itelligūt q̄ȝ sit volūtas spūs. s. p̄sūptuosi sūt ⁊ p ꝯn̄s merito dānādi. ¶ Tertio hoc idē ꝓbo similitudie. peto a te ifidelis si te vrgēt iedia famis ⁊ xpian⁹ vellet tibi ipēdē cibū: nūqd nō suscipēs ab ipso panē: certū ē ꝙ sic. al'r dign⁹ eēs morte. q̊ra simili idē ifidel' multo plus tenet suscipē cibū aie: q̄ vtiqȝ ē ꝟitas fidei xpiane: cū aia nobilior sit oi hūano corꝑe. Quā similitudinē saluator cōfirmiās. Mat. 4. dic̄. nō i solo pane viuit hō sȝ i oi ꝟbo. qd̄ ꝓ. d̄ ore dei. ¶ Quarto deniqȝ hoc idē ꝓbo distinctiōe beati. tho. 2. 2. q. 2. ar. 9. ⁊. in. 3. sen. di. 24. ar. 3. q. 2. dn̄t⁊. credere alicui sbito sine deliberatōe sine ispiratiōe et sine motiuo sufficiēti ē leuitas mētis. sic enim dr̄ ecclesiastici. 19. qui cito credit leuis ē corde credē n̄ alicui cū discretiōe ⁊ ispiratiōe ⁊ motiuo sufficiēti. nō ē leuitas cordis sȝ obligatio hoc. n. facit qcūqȝ i xpianā fidē crdit. tal'. n. hȝ sufficiēs motiuū ad credēdū. inducit. n. auctib⁹ diuine doctrine miracul' ꝯfirmate. ⁊ amplius iteriori isticti ipi⁹ dei illūināt⁊. ꝯ oia p̄missa faciūt ifideles q nec spōte credūt diuie scripture nec vir⁊ xpianis eos de ꝟitate iformātib⁹ nec ēt scōꝝ martyrū miracul'. de qb⁹ actu. 7. dr̄. dura ceruice ⁊ icircūcisi corde: vos sp resititistis spūi sācto. Et iob. 28. dicit. ipi rebelles fuerūt lūi. Et iob. 21. de eisdē dr̄. dixerūt dn̄o deo recede a nobis sciāȝ viaꝝ tuaꝝ nolum⁹. Qr igr spōte p̄dicti sūt rebelles iō merito sūt iexcusabiles ⁊ dānabiles. ꝓin̄ phs. i. ethico. ait ignar⁹ q p se n̄ itelligit nec audiēs bn̄ dicēti obedit nec i aio pōit h: inutil' ē vir ⁊ indiget pena. Et Boe. li. de disciplina scolariū ait. Qui n̄ nouit subici aliis nūq̄ȝ discet se magistrare nec ē dign⁹ scia ⁊ veritate q i scie veritati isurgit auctori. Ex p̄dict⁊ igit auctib⁹ rōe sititudine atqȝ distictiōe pȝ qual'r iustissime dānāt ifideles exq̊ nolūt subijcē itellectū suū scripture sacre.

Scda pars hui⁹ sermōis i q̄ ponit. 2. causa dānatiōis infideliū q̄ dr̄ cā falsificationis.

Ecūda isup cā sȝ octaua i ordine ōn̄siua iustissime dānatiōis ifideliū dr̄ cā falsificatiōis. O q mirar⁊ de ifideliū ꝓductōe. peto nūqd mirarer⁊ si tpal' dn̄s a te expellēt oēs s'uitores eū falso diligētes: nll'āqȝ oꝑationē s'm ei⁹ volūtatē faciētes. certū ē ꝙ nō: imo poti⁹ mirarer⁊ si tales a se nō expellēt. nō igit aliqs mirari dȝ si ipse de⁹ dānat ifideles ex eo ꝙ ipi eo tpe q̄ spōte durāt i sua ifidelitate nūqȝ faciūt aliq̊d op⁹ s'm ei⁹ voluntatē ⁊ isup cū falsitate diligūt. Et ꝙ infideles nec deū diligāt nec isup aliq̊d simpl'r s'ȝ ei⁹ volūtatē faciāt tripl'r ꝓbo. Prio auctib⁹. Secūdo rōe. Tertio distictiōe. ¶ Prio probo auctib⁹. nā ꝓpha de ipis dic̄. dn̄s de celo ꝓspexit. s. s. ho. s. ifideliū vt. vi. si. ē itel'. aut. 2. d. oēs d̄. s. i. s. s. nō ē. q. s. b. nō ē vs. ad vnū. Et glo. super verbū pauli ad Ro. 13. vȝ. oē qd̄ nō ē ex fide pctm̄ ē ait. ois vita ifideliū pctm̄ ē. Itē. 28. q. i. c. oēs. §. ex his. dr̄. vbi. n. deest agtio eterne ⁊ icōmutabil' ꝟitat⁊ falsa sp ēt ē virtus i optimis morib⁹. Deniqȝ. Bre. i. q. i. c. cū paulus. iquit dicat ꝙ fūdamētū aliō boni opis nēo potest ponē p̄ter id qd̄ positum ē. vȝ Jesus xp̄s. ꝯn̄t ꝓbat ꝙ vbi xp̄s nō ē fūdamentū. nullū pōt eē bōi opis supedificiū. h ille. ¶ Scdo ēt ꝓbo vnica rōe vȝ diuersitat⁊. ꝙ ifideles deum neq̄q̄ȝ diligūt ⁊ p ꝯn̄s eoꝝ opa sūt falsa ⁊ merito dānāt. fundamētū rōnis pōit phs p̄. de regi. p̄n. di. diuersitas appetit⁹ nāl'r est cātiua inimicitie. pȝ h regl'a. Nā si petr⁹ appetit dlce ⁊ Jo. ab eo discordās dat ei amaꝝ claꝝ ē ꝙ tollet ab eis ois ꝟa aicicia. Quo p̄suppposito certū ē ꝙ de⁹ p̄cipit deuter. 6. ⁊. Mat. 22. ab oib⁹ se diligi toto corde. vn̄ claꝝ ē ꝙ cū oēs ifideles aduersēt ei⁹ volūtati neq̄q̄ȝ pn̄t eū vere diligē ⁊ p ꝯn̄s merito dānātur. Et ꝙ aduersent diuine volūtati pȝ: qr nec itellectū exercēt ad itelligēdū verā fidē nec q̄rūt q doceat eos: nec deū ꝓpi hoc dep̄cent nec credūt diuine scripture monitisqȝ sanctoꝝ viroꝝ: q̄ omnia deus vult eos facere. Cum igitur vt patet sponte viuāt ⁊ moriantur sine vera dei dilectione: merito sunt inexcusabiles ⁊ damnantur. ¶ Tertio hoc idem ꝓbo distinctione.

dn̄i Bonauen.i suo centiloquio dicētis. Exi-
git gd̄ necc̄io vera fides: vt qsq3 in se habeat
verā dilectionē dei: verā operationē bōi: rec
tā dilectōnē primi: ⁊ ꝯstātē ꝓpessionē mali. si
ne qb⁹ fides nulli ꝓficit ad salutē. h ille. Tho.
aūt. 2.2.q.10.ar.4. q̄rēs an q̄libȝ actio infide-
liū sit peccatū. r̄ndit ꝙ nulla actio ifideliū cū
sit p̄uata diuina gr̄a ⁊ amore bōa ē q̄ztuȝ ad
meritū. Et ſbiūgit ꝙ ois habit⁹ ⁊ ois actio q̄
ordinā̄r ad obm ifidelitatis eoꝝ sp̄ peccatū ē
Ex p̄dict̄ auc̄tib⁹ rōe atq3 distictiōe pȝ scd̄a
cā. seu gr̄a in ordie ōn̄siua iustissime dānatio
nis ifidelium.

¶ Tertia ps huius sermōis in qua pōīr ter
tia cā dānatiōis oium infidelium que dici-
tur causa electiōis.

Ertia postremo cā sȝ nona i ordie ōn̄-
t   siua iustissime dānationis infidelium
dicitur causa electionis. ꝓ cuius cause
declaratione peto a te o infidelis an p̄eligēs
libram auri q̄z libram ferri ⁊ certum est ꝙ sic
imo Jero. de ꝯsecra. di. 5. c. Non mediocrir
inqt. errāt q magno bono p̄ferunt mediocre
bonū. Quo ꝯcesso certū ē ꝙ fides xp̄i melior
ē ⁊ necessarior oib⁹ diuitijs atq3 carnalib⁹ de
lectatiōib⁹ p̄n̄tis vite: dn̄te Aug. li. de symbolo
apl̄oꝝ. fides igt ē optimuȝ bonū iter oia p̄n̄t̄
vite bōa. h ille. Q̄d si sic ē: ḡ oēs ifideles ma-
gis tenētur p̄eligē fidē xp̄i q̄z sil̄ oēs mūdi di
uitias ⁊ carnis voluptates. Sȝ cū faciāt op-
positū ꝓ ꝯn̄s faciūt ꝯ nāȝ. sȝ agens ꝯ ius nāe
fȝ Alex. 3. pte sūme mor. peccat: ḡ ꝓ ꝯn̄s oēs
iuste dānā̄r: ⁊ ꝙ faciant oppositū pȝ. nā cum
dicā̄r. i. Jo. 2. oēq̄d ē i mūdo aut ē ꝯcupiscētiā
carnis aut ꝯcu. o. aut. s. vite. h tria p̄eligūt an̄
q̄z velle hr̄e xp̄i fidē. Nā iudei ꝓponūt ꝯcupi
sentiā tp̄alē ſbc ip̄i⁹ fidei: q cū exp̄sse videāt fi
dē xp̄anoꝝ eē verā: suā xo stā3: cupiditate tn̄
ducti nolunt suscipere fidem christi ne amit-
tant diuitias terrenas quas ex vsuris con-
gregauerunt. Ideo de ip̄is iudeis bona ter-
re vere fidei preponētibus. dicitur baruch. 3.
filij agar exquisierunt prudētiā que ē de tra.
ꝓꝑ hoc fiūt ip̄i⁹ dei inimici. vn̄ Jac. 4. dr̄ q-
cūq3 voluerit eē amic⁹ hui⁹ mūdi plusq̄z. s. fi-
dei xp̄iane inimicus dei ꝯstituet̄. Ex hoc pȝ
ꝙ iudei merito dānā̄r: sarraceni aūt ⁊ teueri.
p̄ponūt ꝯcupisentiā cānis ip̄i fidei: dū accipi
ūt tot vxores q̄t pascē p̄n̄t cū qb⁹ accipiūt oēȝ
carn̄ voluptatē q̄ obnubilat i eis oēȝ itellectū
⁊ rōnē dn̄te p̄ho. 7. ethicoꝝ. ꝯcu. abduc̄ a rōne
vnāquāq3 virtutē aie. ⁊ 3. thopi. ait. ꝯcupisētia
electiōi ꝯiā̄r: q2 ꝯtinens ē eligēs: ꝯcupiscēs
aūt nō. h ibi. Quia ḡ tal̄ ꝯpupisētia offuscat i
eis itellectuȝ ne discernāt lumē vere fidei: iō
ē inica ip̄i deo. di. apl̄o. Ro. 8. prudētia carnis
mors ē ⁊ prudētia carnis inica ē dō: ⁊ q i cāne
sūt deo placē nō p̄n̄t. h ibi. merito igit̄. q2 oēs
theucri ⁊ sarraceni preponūt carnis volupta
tē ip̄i fidei xp̄iane a deo dānā̄r. di. apl̄o ephe.
5. Scitote q̄m ois fornicator aut imūd⁹ n̄ hȝ
hēditatē i regno xp̄i ⁊ dei. ¶ Pagani vero p̄po
suerūt ꝯcupisētiā sup̄bie ip̄i vere fidei dū ho
norē diuinū sibi ip̄is ⁊ idol̄ vt p̄tactū ē attri-
buebāt. Que sp̄ēs sup̄bie fuit filis sup̄bie Lu
ciferi q voluit ponē sedē ab aqlōe ⁊ silis esse
altissimo. vt dr̄ Isa. 14. ꝯ tales dr̄. j. cor. 3. si qs
videt̄ iter vos sapiēs i hoc secl̄o stult⁹ fiat vt
sit sapiēs. sapiētia. n. hui⁹ mūdi stultitia ē apd̄
deū. scriptū ē. n. Cōprehēdā sapiētes i astutia
eorū. h ibi. hij igit̄ sup̄biā eoꝝ fidei p̄ponētes:
nō imerito sil̄ cuȝ iudeis ⁊ saracenis dānati
fuerūt. de q̄ꝝ triplici pestifera ⁊ dānosa sapiē
tie ꝯcupisētia. Jac. 2. dr̄. Nō ē igt sapiētia de
sursū. sȝ terrena aialis ⁊ diabolica. Ex p̄dcis
igit̄. 9. cāis clarissime visū ē q̄uo oēs ifideles
i excusabiles sūt ⁊ a diuina iustitia iustissime
dānā̄r: ⁊ ꝓ ꝯn̄s ēt pȝ alia excellētia sacratissīe
fidei q̄ dcā fuit excellētia cāitat̄: quā iō ſbiū-
gē volui vt ois hūana mēs plenā hēat satisfa
ctionē d̄ tāta ifideliū iustissima dānatōe. Ro
gem⁹ igit̄ oēs corde ꝯtrito ⁊ hūiliato oīpotē
tē deū ⁊ dn̄m nr̄ȝ iesū xp̄ȝ: vt fideliū cōda illu
stret ad verā cognitioneȝ nosq3 cōseruet i ve
ra fide in p̄n̄ti ꝑ gr̄am ⁊ in futuro per gl̄iam.
Qui gloriosus viuit in secula seculorū Amē.

¶ Dominica in octaua resurrectōis. de. 11. ex
cellētia fidei que dr̄ excellētia ꝑseuerabilitatis
in bonis operibus: seu de diuino amore.

Ec auteȝ scri

pta sūt vt credatis q2 iesus
h   est filius dei ⁊ vt credētes vi
tā habeatis i noie eius. Scri
būtur h verba. Joā. 20. c. ⁊ in
euangelio occurrentis domi-
nice. Quoniam precordialis
simi ciues ⁊ patres amantissimeq3 matres
in christo iesu sum corporaliter recessurus a
vobis licet corde sp̄ū amore ⁊ charitate sim

vobiscũ cũctis diebus vite mee ꝛ etiam vsqꝫ ad cõsumationẽ seculi ꝛ vltra ꝑmãsurus: cogitaui quẽdã deuict⁹ dilectione itĩma erga vos in forma spũalis testamẽti ad perpetuaꝫ memoriã nr̃e mutue dilectiõis ꝛ beniuolẽtie: vltra p̃dictas oẽs excellentias sacratissime fidei supioribus dieb⁹ q̃dragesime vobis declaratas: aliã valde mirabilẽ vobisqꝫ sũme vtilẽ ꝛ necessariã excellẽtiã de ipsa sacratissima fide vobis proponere ꝛ declarare: sine q̃ nihil vobis profuissent omnes precedentes quẽadmodum nec nihil profuisset xp̃m ꝓ nobis nasci nisi ꝛ ꝓ nobis mortu⁹ fuisset: nosqꝫ redemissꝫ q̃ ꝓfecto excellẽtia vocabit excellẽtia ꝑseuerabilitatis seu ꝑseuerantie ꝛ continuatiõis. in q̃ excellẽtia precipue mõstrare habeo quãte necessitatis sit in bonis opib⁹ atqꝫ in virtutib⁹ fidei supradictis ip̃a bñdicta atqꝫ sãctissima ꝑseuerantia necessitatis cuius perseuerãtie declarando talis erit.

¶ De vltima excellẽtia sanctissime fidei que dicitur perseuerabilitatis.

Lia igit̃ postremo ꝛ vltima excellẽtia de ip̃a sacratissima fide vob ꝓ nũc ꝺ clarãda dr̃ excellẽtia ꝑseuerabilitatis seu ꝑseuerãtie. Accipe ergo popule mi dilecte in hoc meo recessu hãc verã ꝛ idubitabilẽ auctẽticãqꝫ veritateꝫ. posito igit̃ cãu ꝙ qsqꝫ vr̃ꝫ ornat⁹ eẽt cũctis virtutibus oiuꝫ angeloꝝ atqꝫ sanctoꝝ seu cũctis virtutib⁹ theologicis atqꝫ moralib⁹ vt puta. fide spe charitate oiqꝫ prudẽtia castimonia iustitia fortitudie tẽꝑantia ꝛ hmõi. dico ꝙ si in dictis oib⁹ ꝑseueraret vsqꝫ ad mortẽ: si tñ deffic̃et in ꝑseuerãtia soli⁹ virtutis atqꝫ bõe oꝑatiõis ipossibile eẽt talẽ vnq̃ꝫ saluari posse: imo ꝓ oibus añ dictis virtutibus nihil meriti esset in futura vita atqꝫ eternã gloria receptur⁹. ꝙ aũt ꝑseuerãtia dulcissimi ciues ꝛ mr̃es in virtutib⁹ ꝛ opibus bonis seu optimo ꝓposito bñfaciẽdi. qꝺ hac q̃dragesima ꝑ grãm dei suscepistis sit vobis vsqꝫ ad mortẽ ꝛ sepulturã oio necessaria ad salutẽ ꝓbo quitupl̃r. Primo auctoritatib⁹. Scd̃o rõnibus. Tertio figuris. Quarto siĺitudinibus. Quinto exẽplis. ¶ Primo ꝓbo auctoritatib⁹. ꝙ ꝑseuerãtia in diuino amore i charitate fr̃na in abstinẽtia a peccatis i obseruatiõe castitatis atqꝫ diuinoꝝ p̃ceptoꝝ ꝛ hmõi cuilibꝫ vr̃m necessaria sit ad salutẽ. nã Lactãtius li. 5. di. insti. ait. Nemo deo pauꝑ est nisi qui iustitia ꝛ virtutuꝫ ꝑseuerãtia idiget: ꝛ nemo ꝑfectissimus est nisi qui iugiter oẽs virtutum grad⁹ ipleuerit. h ille. Ber. ẽt i ep̃lis ait. Scias diabolũ xp̃i miles soli ꝑseuerãtie iuidere ꝛ sp insidiari: quã solã virtutẽ nouit a deo coronari. Stude igit̃ ꝑseuerãtie q̃ sola tibi cõtribuet palmã victorie. h ille. Idẽ ẽt Ber. in q̃dã alia ep̃la ait. Nũq̃ꝫ iustus arbitrat̃ se ꝯprehẽdisse nũq̃ꝫ dicit satis ẽ sꝫ semꝑ esurit. semꝑ sitit iustitiã vt ꝺ bono i melius ꝓficere ꝛ ꝑseuerare conet̃. h ille. Idẽ quoqꝫ Ber. ad quẽdã mõachũ scribẽs ait. Vnũ ad vltimũ ad mẽtẽ tuã reduco ꝑseuera ꝑseuera ꝑseuera nã nõ corõabit̃ nisi qui legitie certauerit. Ille qdẽ legitime certat qui vsqꝫ ad finẽ in scõ ꝓposito ꝑseuerat: qꝛ teste dño non qui incepit sed qui perserauerit vsqꝫ i finẽ. h salu⁹ erit. h ille. Seneca aũt ep̃la tertia ad lucillũ ait. Necesse est vt virtutũ initia exitusqꝫ conueniãt. Iero. aũt ad furiã ait. In xp̃anis nõ q̃rũtur initia sꝫ finis. Paul⁹ male cepit ꝛ bñ finiuit. Inde vero laudantur exordia. Sꝫ finis ꝑditiõe dãnat̃. h ille. Et idẽ Iero. suꝑ verba Mat. 24. Qui ꝑseuerauerit vt docet saluator virtutẽ lõgaminitatis ꝛ patiẽtie vsqꝫ ad mortẽ fore necessariã. Nõ eniꝫ cepisse virtutis ẽ sꝫ ꝓfecisse. h ille. ꝛ Isido⁹ li. ꝺ sũmo bono ait. Salus solũ ꝑseuerãtib⁹ dat̃ nõ eni est beat⁹ qui bonũ icepit sꝫ qui incessabil̃r facit. h ille. Aposto. autẽ. j. cor. septio ait. vnumquẽqꝫ ambulare oꝫ sic vocauit deus: ꝛ vnusqsqꝫ in qua vocatiõe vocat⁹ ẽ in ea sp ꝑmaneat. h ibi. Et. j. cor. 9. ait. Nescitis ꝙ hij qui i stadio currũt oẽs qdẽ currũt sꝫ vn⁹ accipit brauiũ. sic currite vt cõprehendatis ois eni qui in agone cõtẽdit. ab oibus se abstinet. Et illi quidẽ vt corruptibilẽ coronã accipiãt nos aũt incorruptã. h ibi. Et ad gal̃. 5. dicit. state semper firmi ꝛ nolite iterũ iugo seruitutis cõtineri: ꝛ ad gal̃. 6. ait. Bonũ aũt faciẽtes non deficiamus tẽpore eni suo metem⁹ nõ deficientes ergo dũ tp̃s habemus opemur bonũ ad oẽs: maxie aũt ad domesticos fidei. Ioã. aũt apoc̃. 2. ait. Esto fidelis vsqꝫ ad mortẽ ꝛ dabo tibi coronã vite. Et. j. Ioã. 2. dicit. vnctionẽ quã accepistis a deo maneat semꝑ i vobis. Saluator aũt luc̃. 9. ait. Nemo mittẽs manũ ad aratrũ ꝛc̃. Mat. ẽt. 10. ꝛ 24. ait. Non qui incep. sꝫ. q. ꝑ. v. in fi. h. s. erit. Et ꝓuer. 4. dr̃. Iustoꝝ semita q̃ꝫ lux splẽdẽs ꝓcedit ꝛ crescit vsqꝫ ad ꝑfectũ diẽ. ꝛ Gre. ꝺ pe. di. 3. c. ait. Incassũ bonũ agit̃ si añ vite terminũ deseratur: qꝛ ꝛ frustra velociter currit qui ꝑusq̃ꝫ ad metas venerit de

ficit.h ibi. Et idez Grego.sup ezech.ꝛ poꝛ.17.
q.j.c.q bona.ait.q bona agunt ꝛ melioꝛa agē
deliberāt ꝛ post deliberata nō faciūt lz in bo
nis prioribus perseuerēt in ꝯspectu tñ dei ce
ciderūt.h ibi. Itē extra ꝺ renū.c.j. Alex. terti⁹
ait.indecēs oio ꝓbaꝫ prius soluere militie cin
gulū ꝗꝫ cedat victori aduersitas prelioꝝ.h ibi.
Deniqꝫ Aug.de pe.di.3.c. Inanis.ait. Ina-
nis est pñia quā sequens culpa maculat.vul-
nus intātū tardius sanaꝫ: frequēter peccans
ꝛ lugēs:vix veniā merebiꝫ nihil profūt lamē-
ta si replicanꝫ peccata.nihil valet veniā ꝺ ma
lis poscē ꝛ velle denuo mala iterare: ꝑsiste ꝰ
in cōfessiōe:esto in patiētia fortiter confirma
tus:vitā bonā quā cepisti tenere nō desinas:
ꝓpositū bone vite iugiter serua.h ille. Ex pre
dictis auctoritatibus pꝫ qualꝛ pp̄le meus ꝑ-
seuerātia in bonis opibus vsqꝫ ad mortē cui
libet nr̄m est necessaria ad salutem. ¶ Scd̄o
hoc idem probo semptē rōnibus. Prio ra-
tione bōificatiōis. Scd̄o rōne argumētatio
nis. Tertio rōne assimilatiōis. Quarto rō
ne ꝑfectiōis. Quinto rōne gratificatiōis.
Sexto rōne perditiōis. Septimo rōe remu
neratiōis. ¶ Primo ꝓbo rōne bōificatiōis
ꝙ ꝑseuerātia in diuino amore ꝛ virtutib⁹ cui
libꝫ est necessaria.fūdamētū hui⁹ rōnis ponit
Scotus in tertio.di.27.di.bōitas rei est mē-
sura amoris eius.pꝫ h regula. Si eni ꝑuo vl'
longo tēpore durat bonitas alicui⁹ vestimen
ti seu equi:ꝑuo ꝛ longo tēpore ēt durat amor
ad ea. Quo ꝓsupposito certū ē ꝙ bonitas rei
vt dr̄.j.ethicoꝝ.seqꝫ eēntiā rei.qꝛ ens ꝛ bonuꝫ
cōuertūt. Sꝫ claꝝ est ꝙ eēntia dei est eterna
a ꝑte añ ꝛ a ꝑte post carēs ꝑ̇ncipio ꝛ fine ꝰ ꝛ
bōitas eius est ēt eterna:pp qꝺ auctor lib.de
cāis dicit.pria cā oiuꝫ cāꝝ est eterna ꝛ sine tē
pore.ꝛ ibidē dr̄ pria cā est pura eterna ꝛ inua
riabilis bōitas. Et Plato i thimeo dicit.sū
mus deus infinitus est non solū loci exclusio
ne sꝫ ēt eterna nāe bonitate. Qꝺ si sic ē ꝙ bo
nitas dei ē eterna ꝛ sine vllo fine:ꝛ q̄libet bo
nitas tñ dꝫ aq̄libet diligi ꝗꝫtū durat:cōcludi
tur necessario ꝙ q̄libet bonitatē dei cōtinue
dꝫ deligē ēt si in infinitū viueret in hoc mun
do. Sꝫ cū ꝓbatio dilectiōis exhibitio sit opis
ꝰ a sili teneꝫ ēt q̄sqꝫ bñ opari vsqꝫ i finē:ꝓin
de. Scotus in tertio.di.27.dicit ꝙ cū bōitas
dei sit infinita intēsiue ꝛ extēsiue iō q̄libet te-
neꝫ eū diligē ꝛ ꝓ eo opari mō infinito si possi
bile eēt aduertāt igit insensati mūdani q nec
ꝑ horā deū diligūt nec ꝓ eo aliq̄d bōi opan-
tur quā grauissimā penā ꝛ iuditiuꝫ sūt a deo
suscepturi. ¶ Scd̄o hoc idē ꝓbo rōne augu-
mētationis. Snia est phi.2.ꝛ.4.thopicorū.ꝙ
si q̄s teneꝫ ad min⁹ mlto plus teneꝫ ad mai⁹
pꝫ. Si eni q̄s seruit eq̄ dñi:mlto magis curā
hr̄e dꝫ de ipo dño. Quo presupposito certuꝫ
est ꝙ multi mūdani:vt puta cubicularij ꝛ ser
uitores dñoꝝ cōtinue vsqꝫ ad mortē seruiūt
dñis suis faciendo oia opa ꝛ seruitia possibi-
lia q dñi plerūqꝫ ꝓ vno verbo qꝺ ēt trufato
rie dicūt ꝯ illos:eos a se expellūt oio ꝛ aliquā
do suspēdē faciūt vel decapitare. Qꝺ si sic est
ergo a fortiori teneꝫ q̄sqꝫ velle spūalr seruire
deo ꝛ dño dñoꝝ cūctis diebus vite sue q ne-
minēꝫ suspēdit nec a se expellit nisi q sponte
hoc ꝑ se facere vellet. Quid dicam de cesare
a quo ceteri oēs impatores Cesares sūt nun
cupati ꝺ ipo eni legiꝫ ꝙ vsqꝫ ad mortē ꝓ mū
di glīa semꝑ cupiebat noua bella ꝛ nouos la
bores inuenire:vt eius virtus mūdo clarescē
posset. Vñ dū Pōpeiū suū aduersariū mor
tuū audisset suspirās vehemēter igemuit di.
dolo vsqꝫ ad mortē qꝛ nō habeo decetero cū
quo bellare. Si igiꝫ tam generosus vsqꝫ ad
mortē fuit aius Cesaris pp mūdū:qualis q̄so
eē dꝫ ꝛ teneꝫ in cōsilib⁹ aius cuiuslibꝫ fidelis
ꝓpter deū? Quid plura dicā. Ecce ꝙ Jacob
vt habeꝫ geñ.29.seruiuit.14.ānis labā ꝓ ra-
chel:ꝛ vt ibi dr̄ videbantur ei dies pauci pre
amoris magnitudine. Si igiꝫ iste ꝓ hñda pe
cia carnis corruptibilis ꝛ vermib⁹ deuorā-
da.14.ānis seruiuit labā:ꝗꝫto magis tenetur
q̄sqꝫ ꝑseuerare in dei virtute ꝛ amore ꝓ acq
rēdo regno celoruꝫ:vbi sunt tot floride ꝛ pul
cherrime virgines vt puta. Agnes margari
ta. Agatha Lucia Cecilia. ꝛ Chaterina:ꝛ ꝙ
magis est ꝑ̇miceria oium virginū gloriosissi
ma virgo Maria cui⁹ aspectus ēt ꝑ momen
tuꝫ supat oēs delectatiōes p̄ñtis vite. ¶ Ter
tio hoc ideꝫ probo rōne assimilationis.peto
a vobis o ciues an res sacre ꝓut sūt vestimē
ta lapides ligna ꝛ huiusmodi sel' deputate ec
clesijs ꝛ mōasterijs debeāt amplius ad vsus
humanos trāsferri:ꝛ certū ē ꝙ nō. Sic.n.dr̄
extra ꝺ re.iu.li.vj. Sel' deo dicatū nō est vlte
rius in vsus hūanos trāsferendū. Itē ex̄ de
rerū per.c.mācipia.dr̄. Qꝺ semel deo ꝯsecra
tū est ad humanos vsus trāsferri non decet.
Itē de cōse.di.j.c.vestimenta.dicitur. Vesti-
mēta ecclesie quibus dño ministraꝫ ꝛ sacra-

ta debẽt eẽ ⁊ honesta:quibus in alijs vsibus
non decet frui q̃ȝ ecclesiasticis nec debent
contingi aut offerri nisi.sacratis hominibus
hec ibi. Item Iginus papa de consecr.di.j.c.
ligna.ait.ligna ecclesie dedicata :non debent
ad aliud opus iungi nisi ad aliam ecclesiam
vel igni sũt comburenda vel ad profectum in
monasterio fratribus ponenda:in laicorũ aũt
opera non debent admitti.hec ibi. Similis.
sententia ponitur.19.q.3.c.que semel. Quo cõ
cesso ꝙ etiam ligna deo dicata nõ debẽt trãs
ferri amplius ad vsus mũdanos certũ est ꝙ
homo se consecrat in baptismo:⁊ etiam post
baptismũ per penitẽtiam:⁊ dedicat se ad ser
uitiũ ⁊ amorẽ ipsius dei. Quod si sic est:ergo
nũq̃ȝ licet alicui homini retrahere corpꝰ suuȝ
ab illo seruitio.⁊.cor suũ diuino amore ⁊ ꝯuer
tere ad mũdanas delectationes ⁊ carnales
amores. Et iõ Isido.li.de sũmo bono.hoc cõ
firmãs ait. Vera ⁊ perfecta amicitia ad deũ
nulla vnq̃ȝ arte excluditur:nullo tempore abo
letur sed vbicunqȝ tẽpus se vertit sempꝑ firma
est:sempꝑ stabilis:⁊ ꝑseuerãs.h ibi. Et Tulius
li.de amicitia ait . Vere amicitie sempiter-
ne sũt. Et Salomon ꝓuer.5.ait.verba eius.s.
dei inebriẽt te oi tempore:⁊ in amore eiꝰ dele
ctare iugiter. Et ꝓuer.17.ait.omni tẽpore dili
git q amicus est. ¶ Quarto etiã ꝓbo ꝑseuerã
tiã eẽ necessariã in bõis opibus rõe ꝑfectio-
nis:fũdamẽtũ rõis ponit ipe saluator Mat.
5.di.estote ꝑfecti.s.in amore ⁊ operatione sic pr̃
vr̃ celestis ꝑfectus est. Quo cõcesso certũ est
ſm phm.5.meta.⁊.3.phisicoꝝ. ꝙ ꝑfectũ ẽ sim
plr̃ cui nulla suaꝝ ꝑtiũ deest.⁊.2. Iconomice
dicit.ꝑfectũ est simplr̃.qꝺ habet principium
mediũ ⁊ finẽ. Qꝺ si sic est clarũ est ꝙ si quis
habeat sil̃ oẽs virtutes ⁊ nõ habeat ꝑseuerã
tiã virtutũ seu ipam virtutẽ ꝑseuerãtie.cũ ta-
les virtutes eẽnt ipfecte vtiqȝ eẽnt ꝯ dei ꝑce
ptũ ⁊ volũtatẽ ⁊ ꝑ ꝯñs eẽnt insalutifere ⁊ in
meritorie ad eternã vitã:cũ nihil deus simplr̃
acceptet eo ꝙ ⁊ ipe ꝑfectus sit nisi i se habeat
oimodã ꝑfectionẽ. ¶ Quinto hoc idẽ ꝓbo rõ
ne gratificatiõis. Fundamẽtũ rõnis põit se-
neca in ꝑmo de bñficijs.di.beneficiatus vt sit
gratus dȝ equalis esse in bñficio erga benefa
ctorẽ suũ.pȝ h regula. Nam si vnus cõtinue
reciperet amorem ⁊ beneficium ab altero ẽt
si eẽt animal brutũ certum est ꝙ ille talis te-
neretur cõtinue illũ diligere ⁊ ei iugiter gra-
ta opera rependere. Quod si alr̃ faceret certe i

gratissimꝰ eẽt.dñte ipso seneca.li.3. de bene-
ficiis. Ingratus est qui beneficium se accepis
se negat quod accepit.ingratus qui dissimu-
lat.ingratus qui non reddit equale.ingratis-
simus omnium qui oblitus est. hec ibi. Quo
presupposito certum est ſm Bona.i.3.di.32.
ꝙ deus ab eterno amauit quãlibet creaturã
rationalem:⁊ caȝ perpetuo sine vllo fine ⁊ ter
mino perseueranter amabit sine interpolla
tione aliquorũ ãnorũ mẽsium ebdomadaruȝ
dieruȝ horaꝝ nec etiã alicuiꝰ momenti tẽpo-
ris. Qꝺ confirmans Iere.in persona ipsius
dei.c.31.ait. In charitate ꝑpetua dilexi te. Et
leuit.6.dicit̃.ignis.iste.s.diuini amoris ꝑpetuꝰ
est ⁊ ignis in altari meo sempꝑ ardebit. Qꝺ
cõfirmans Dioni.lib.de di. no.ait.amor dei
est quasi quidam circulus principio ⁊ fine ca
rens ⁊ vltra hoc nõ tm̃ perseuerat in amore:
sed etiã cõtinue cuilibet viuẽti beneficia tem
poralia corporalia ⁊ spiritualia incessanter ad
ministrat . Quod si sic est ꝙ deus quẽlibet ꝑ
seuerant amat ⁊ ei cõtinue beneficia ꝑstat iu-
giter mouendo celos solẽ lunam ⁊ huius. Ex
quo motu omnia inferiora bona generantur
⁊ cõseruantur ⁊ sine quo motu statim omnis
creatura corrumpetur ⁊ deficeret:ergo a simi
li cõcludo ꝙ quisqȝ tenetur vsqȝ ad mortem
deum incessanter diligere:⁊ ei iugiter famu-
lari:propterea Boe. metro.8.li.secũdi ait. O
felix hominũ genus si vestros amicos amor
quo celum regitur regat:si quis aũt alr̃ facit
nõ tm̃ initiũ ingratitudinis incurrit:sȝ ꝑfecto
meret̃ ꝙ deus stati ab eo sbtrahat omnẽ suũ
amorẽ ⁊ etiaȝ oia bñficia que ei largit̃ inces-
santer.hic valẽter exclama si vis ꝯtra illos ⁊
illas q parũ ꝑseuerãt i diuino amore atqȝ in
diuinis ꝑceptis.imo q forte eũ nec vnq̃ȝ dile
xerũt:nec ei vnq̃ȝ seruierũt:sȝ simplr̃ mundo
carni atqȝ diabolo. ¶ Sexto hoc idẽ ꝓbo rõ-
ne ꝑditiõis.naȝ si quis haberet oẽs virtutes
angelorũ atqȝ sanctorum ⁊ ꝑseuerasset in eis
cẽtuȝ mille ãnis ⁊ cõtingẽt adhuc euȝ viuere
ꝑ solũ diẽ nãleȝ imo per solã horã ⁊ nollet il
la die ⁊ hora in eisdem virtutibus perseuera
re:dico ꝙ talis statim perderet totum meri-
tum omnium virtutũ precedentiuȝ quod ha
bebat apud deum. Fũdamẽtum istius rõnis
ponit phs.12.meta.di. q̃to aliqꝺ principium
perfectius consistit:tanto perfectius stant in-
eo sui effectus ⁊ principiata:⁊ quãto idem ꝑn
cipium citius corrũpit̃:tanto corrumpuntur ⁊

in eo sui effectus vt principiata. patet hec regula exemplo ipsius phi lib. de lōgitudine et breuitate vite dñtis. Corruptis aialibus statim corrumpitur omnis scientia et ois sanitas in eis hoc idē patet alio exemplo. Nā si corrumperet anima alicuius artificis: corrūperent et simul omnes hydee. i. forme rerū artificialiū in ea existentes et ab ea depēdentes. ¶ Quo presupposito certū est sm Bona. in. 2. di. 27. Et in. 3. di. 37. ar. 2. q. 1. q meritū omniū virtutū atqz bonorum operum depēdet a gratia et charitate. qd si sic est manifestum est q charitas et gratia sm Tho. 2. 2. q. 24. ar. 12. et sm Bona. in prio. di. 17. ar. 2. q. 3. per solum peccatū mortale oio corrumpuntur et ānichilantur. Et ratio est quia peccatum mortale directe opponitur gratie et charitati: et per consequens adueniens in anima eas corrumpit sed certum est q qui deficit a perseuerantia bonorū operum mortalr peccat cum agatur cōtra precepū domini luc. 18. dicentis. oportet semp orare et nūq̄ deficere. vbi Crisostomus ait. non cessat orare qui non cessat benefacere: ergo per tale peccatū tollitur omnis gratia et charitas ab anima: necessario etiā tollitur ab ea oē meritum virtutū precedētiū ab eadē gratia et charitate, puenīes. o aia ifelix o aia ceca o aia oio bestialis q̄ multo tēpore multa bōa opa facis et postea ab vno ope deficis. Ecce q in pūcto ex dfectu pseuerātie oē meritū iā acqsitū iā ꝑdis. Et confirmat ista rō. Nam ezech. 18. di. Aia q̄ peccauerit ipa morief mōte. s. spirituali nō eēntiali. Quo cōcesso certū est q sic se hz mors corporalis circa bona temporalia sic se habet mors ēt aie spūalis circa merita spūalia. Sed clarum est q adueniēte morte corporali simul perdūtur omnia bona temporalia etiā in quiquaginta ānis acquisita: ergo a simili adueniēte morte spirituali in anima que prouenit ex defectu perseuerantie: simul perduntur in pūcto oia merita spiritualia iā mltis tēporibus acquisita. propter qd Ezech. 18. dicit. Si auerterit se iustus a iustitia sua et fecerit iniquitatem sm omnes abbominationes quas operari solet impius: omnes iustitie ei9 quas fecerat nō recordabunt. h ibi. Et ecclesiastes. 9. dicitur. Qui offendit in vno. s. in pseuērātia multa bōa pdet. Et extra de re. iur. in regula defleat. dicitur. defleat peccator qr offendēs i vno factus ē oiū reus. Et Aug. li. de moribus ecclesie. ait. ēt si pseueraueris in oib9 bōis et deficias i vno iustitia dei iudicabit te. ac si nullum vnq̄ fecisses bonū. h ille. ¶ Septimo deniqz hoc idē probo ratione remuneratiōis. s. eterne vite fūdamētum rōnis pōit phs. et phisicoz. di. finis imponit necessitatē oibus hijs que sūt ad finē. pz hec regula. Nā si infirmus quisqz desiderās finē sanitatis reciperet simul oia remedia et cōsilia medicorum ad sanitatē. pducētia et defficēt in vno remedio: talis profecto finem sanitatis nunq̄ obtineret. Quo presupposito certum est a simili q si quis habeat oēs virtutes et deficiat in pseuerātia q̄ est cōsumatio et pfectio oium virtutū: ipossibile est q obtineat vnqz finē desideratum eterne vite. dicēte Ber. in epla ad ianuensez. absqz perseuerantia nec q pugnat victoriā: nec palmā victor cōsequit nutrix est ad meritū: mediatrix ad premiū. tolle pseuerātiā: nec obsequiū mercedē hz: nec bñficiū grāz neqz laudē fortitudo: sola est pseuerantia cui eternitas cōceditur: vel potius q̄ eternitati hominē reddit dñe dño. Qui perseuerauerit vsqz in fi. saluus erit. h ille. Et cōfirmat ista rō Nā Aug. d verb dñi ait. meritū dz corrūdere premio. Quo psupposito certum ē q deus dat cuilibz premiū sine termino et fine: quod si sic est: g glibz tenet pseuerare in diuino amore atqz in opib9 bōis q̄tū in se est sine termino et fine: a quo si qs deficit cū meritū nō correspondeat premio: sequit q talis non pseuerās nūq̄ poterit eterne vite premiū adipisci. Sz dic mihi queso o q nō pseueras in preceptis dei si tibi ꝑmitteret vna sola gēma que in se cōtinēt oia simul bona q̄ vnq̄ desiderare posses: pcto an quinq̄ginta ānis iugiter pugnares et oēm laborem susciperes: vt sic posses eam adipisci: certuum est q sic. Sed o misera creatura a fortiori teneris h omna icessanter operari: vt acquiras tibi gēmā que deus est: q oia dsiderabilia realr i se ɔtinet sic exēplo sensibili pz. videm9 eni q ē aliqd qd ɔtinet i se omnes sensus. s. caput: et aliqd ɔtinet in se omnia membra sicut corpus: et aliquid quod continet omnes potentias. s. negatiuaz sensitiuam et rationalem sicut essentia anime et aliquid quod continet omnia corpora sicut celum empireum: et aliquid quod continet p misericordiam et aduocationez omnes gentes sicut virgo Maria: et aliquid qd cōtinet omnes penas sicut infernus: ergo a simili necesse est q perseueranti in virtute detur

q̄dā beatitudo q̄ de⁹ ē in se ꝯtinēs oia bona desiderabilia qḋ ꝯfirmans Boe. ꝓsa. secūda tertij lib. beatitudo ait ē stat⁹ oiū bonoꝝ aggregatione ꝑfectus. Et ꝙ plus est: cuꝫ corp⁹ qḋ corrūpitur aggrauat animaꝫ ⁊ deprimat terrena ihabitatio sensuū plura cogitantem vt dicitur sap̄. 9. impossibile est ꝙ tot bona desiderentur in hac vita quin plura dentur perseueranti in diuino amore in futura vita dicente Aug. 22. de ci. dei. Quod deus prepa rauit diligētib⁹ se fide non capitur spe non attigit caritate n̄ cōp̄hēdit desideria oia ⁊ vota trāsgredit. acqri pōt extiari n̄ pōt. h ille. Ex p̄dict' ēt oib⁹ vidisti pp̄le me⁹ q̄lit necc̄e ē ad salutē ꝙ qsqꝫ vestrū ꝑseueret vsqꝫ ad mortē in bonis operib⁹ ⁊ diuino amore. ¶ Tertio hoc idē ꝓbo figuris. nā dn̄s leuit. 3. figuratiue precepit moysi ꝙ filij aaron offerrēt i sacrificio totū adipē cū cauda q̄ cauda cū sit finis aial' denotat ꝙ hō tenet iugit vsqꝫ i fineꝫ vite i bono ope ꝑseuerare. ꝙ si qs forte obijceret qūo ē possibile ꝑseuerare i bono ope ſ oi tp̄e. Rn̄dit tho. 2. 2. q. 104. ar. 4. di. cū q̄rit an ꝑseuerātia sit in precepto. Rn̄deo ꝙ duppleꝫ ē ꝑseuerātia vna ē cōtinuatio i bonis opib⁹: ⁊ ad hāc nullus tenet q: ipossibilis ē ⁊ ad ipossibile nemo pōt obligari vt dr̄. de. re. iu. li. 6. Alia ē qḋdā ꝓpositū ꝑseuerādi i bono ꝓ loco ⁊ tp̄e: ⁊ ad hanc quisqꝫ tenetur. ⁊ de hac itelligit dominus cum dicit Mathe. 10. Non qui icceperit ⁊c̄. Et rō hui⁹ ē: q: precepta affirmatiua et si sēp obligāt nō tn̄ ad semp ſꝫ ꝓ loco ⁊ tp̄re vn̄ sicut p̄cepta affirmatiua q̄ de patria dantur sunt acceptāda ſm p̄parationeꝫ animi vt. s. hō sit paratus ea adimplere cuꝫ opus fuerit ita ⁊ precepta perseuerantie sūt accipiēda ſm preparationeꝫ animi vt. s. quisqꝫ ſp operet cuꝫ adest necessitas bene operandi. Alia figura habet geñ. 19. de vxore loth. que ideo in statuaꝫ salis versa ē q: post egressuꝫ de malorum societate videlicet sodomoruꝫ non ꝑseuerauit in p̄cepto angeli: sed retrospexit. Qua figura dat itelligi ꝙ q cepit deū amare ⁊ ꝓ ipo bene opari ⁊ deinde retro aspicit ad mūdanū se cōuertēs amorē a deo reprobat. Tertia figura habetur apo. 4. de. 4. aialib⁹ q̄ erāt plena oculis ante ⁊ retro que nō habebāt requieꝫ die ac nocte sed iugit clamabāt sanct⁹ scūs scūs dn̄s deus omnipotēs qui est ⁊ qui erat ⁊ qui venturus est. Qua ēt figura cuꝫ ceteris datur intelligi o pp̄le meus ꝙ quilibet verus dei amator non debet habere requieꝫ die ac nocte in operibus virtuosis vsqꝫ in finem vite sue ¶ Quarto etiā probo similitudinibus perseuerantia cuilibet fore necessariam ſm. enim phm li. de celo ⁊ mundo. quātūcunqꝫ celi inferiores iugiter diuersis motibus agitentur celum tamen supremuꝫ qḋ nos empireum ponimus in nullo mouetur: nec a sua quiete perturbatur. Sed perseuerant in sua immobilitate persistit. nam vt bona. dicit in secundo. d. 2. ar. 2. q. 1. in quarto argumēto. celuꝫ emperium ē luminosum est spaciosuꝫ est vniforme ⁊ vltra hoc ē semper imobile. Sic ergo a simili dico ꝙ q̄ꝫuis potentie inferiores ⁊ sensitiue perturbentur agitent ⁊ moueant i ordinate ad bona sensibilia: tamen ratio cauere debet ne vnq̄ꝫ moueatur ⁊ discedat ab operibus virtuosis quin potius in eis vsqꝫ ad morteꝫ imobilis perseueret. Aliam similitudinem habemus de stellis. nā quātūcunqꝫ cetere stelle circa celi axem ⁊ cardineꝫ moueantur: cardo tn̄ ipse a sua quiete nullatenus ꝑturbatur sed semper imobilis perseuerat: sic a simili quātūcunqꝫ pars sensualis vel aliqd aliud vt puta mundus ⁊ diabolus obuiet rationi: illa tamen continue vsqꝫ in finem debet frui sua quiete videlicet diuini amoris. Item quantūcunqꝫ terra ⁊ aer inferior: corporaqꝫ inferiora pluuijs ⁊ tēpestatib⁹ ꝑturbētur nunq̄ꝫ tamē eorum perturbatio peruenit ad celum. ⁊ q̄ꝫuis inferior pars aeris plena vaporib⁹ terrenis pluat grandineꝫ: superior tamen ps semꝑ serena ⁊ clara perdurat. eo ꝙ nullas nebulas vel vapores ad se ascendere permittit. Quod hoc modo phi probauerūt nam mons olim tante altitudinis esse fertur. vt nullis pluuijs ⁊ nullis terrenis exalationibus ꝑ turbetur. i hunc altissimuꝫ montē pro tempore phi ascēdebant vt possēt ibi de astris aliq̄ cōtēplari. Sed ꝑꝑ nimiā ibi aeris puritatē quo vegetari non poterāt: spōgias aqua plenas ad nasum ferebāt. dū in monte igitur essent postq̄ꝫ de stellis viderant digito in pluribꝰ locis ibi scribebant quas litteras sequenti anno cū illuc accedebant in nullo mutatas. Ideo a simili phi ipsi asserebāt ꝙ i ꝑte superiori rationis nulla debebat vnq̄ꝫ libido vel concupiscētia ascendere: sed iugiter vsqꝫ ad mortem virtutibus moralibus adherere. Aliam similitudinē hēmus in arte oratoria. Nam siquis vt dicit tulius in rethorica

scđa i sua oꝛone haberet optimū exoꝛdiū op-
timā dispōnē inuētionē memoꝛiā eloquētiā
narratiōē ꝓnunciationē ꝛ nō haberet bo-
nā ꝛ solidam cōclusionē: talis oꝛo oio priua-
ret merito humane laudis. Et rō est: qꝛ ꝯclu
sio vt idē Tulius in pꝛia rethoꝛica q̄ ars vet⁹
dr̄. est totius oꝛonis exitus oꝛnatus determi
natio atqȝ perfectio: ergo a simili siqs habeat
omnes virtutes: ꝛ nō habeat finem ꝑseueran
tie: priuabitur sine dubio merito celestis glo-
rie. Aliā deniqȝ similitudinē habem⁹ in sciē-
tia logicali. Nā sicut ad habēdū vel faciendū
sylogismū oio exigit̄ vniuersalis affirmatiua
vel negatiua: eo ꝙ ex puris ꝑticularibus nihil
sequitur: sic a sili siquis d̄beat hr̄e sylogismū
ꝛ ꝯclusionē vite eterne. oꝫ ꝙ vniuersaliter sit
iustificatus ab omni culpa ꝛ oi preditus vir-
tute. Ex predictis etiam similitudinibus patꝫ
qualiter perseuerātia bonoꝛū opum vsqȝ ad
moꝛtem cuiuslibet est necessaria ad salutem.
¶ Quinto deniqȝ hoc idē ꝓbo exemplis ꝛ p̄
cipue q̄druplici exēplo. Pꝛio exēplo nāli crea
turaꝝ q̄ omnes iugiter perseuerāt i eo ad qđ
a deo sūt oꝛdinate. Nā celuꝫ ꝛ singuli oꝛbes
planetarū a suo motu ꝛ influētia inferioꝛa ad
momētū nō desinunt: sed vnifoꝛmiter ꝑseue-
rāt in eo qđ ceperunt: donec ad finem ꝑuene
runt quē intendūt: nūquid sol ꝛ luna ꝛ stelle
cessant illuminare: ignis calefacere ꝛ luce-
re: aer suis tempoꝛibus humectare ꝛ cūctis
animalib⁹ spiramē retribuere? certe nō imo
Judicuꝫ. 5. dicit̄. Sol ꝛ stelle semper manēt
in cursu ꝛ in oꝛdine suo. nunquid mare desi-
nit aquas ꝑ venas terre trāsmittere? certe nō
Natura insuper aliarum aquaruꝫ flumium
ꝛ fontium hoc seruat: quia quottidie fluunt
vsqȝ ad terminum suum. Unde ecclesiastici
pꝛimo dicitur. Ad locum vnde exierāt flumi
mina reuertuntur vt iterum fluant. Nun-
quid terra desinit fructus pꝛoducere nisi per
accidens? certe non: imo natura omnium ar
boꝛum ꝛ plantarū semper perseuerat in ope-
re ꝛ laboꝛe: quousqȝ deueniat ad debitum cō
plementum: similiter coꝛ in quolibet anima-
li nunq̄ȝ cessat a motu etiaꝫ per momentum
tempoꝛis. Si igitur natura sine ratiōe q̄ȝuis
ab intelligentia regatur semper perseuerat in
opere suo: ignominiosum valde est ꝙ rationa
lis homo deficiat ab operibus virtuosis.
¶ Secundo etiam pꝛobo exemplo artificiali
seu artificum. Naꝫ omnes artifices iugiter
laboꝛant ꝛ perseuerant in opere suo: quousqȝ
veniant ad conplementum operis. Et hoc fa
ciunt pꝛo acquirendo vno marcheto vel bole
neno coꝛruptibili. A foꝛtioꝛi debet quisqȝ in
arte virtutum ꝛ bonoꝛum operum pꝛo acqui
rendo incoꝛruptibili regno celoꝛum perseue-
rare. ¶ Tertio hoc idem pꝛobo exemplo ra-
tionali videlicet romanoꝛum ꝛ precipue exē-
plo fabꝛitij qui in omni virtute plurimū per
seuerauit. cui⁹ laudē Boe. metro septimo lib.
scđi cōmemoꝛat. di. vbi nūc fidelis ossa fa-
bꝛicij manēt? De illo eni fabꝛicio narratur
in hystoꝛia romanoꝛum que dicit̄ eutropij li.
scđo. ꝙ cum pirrus rex epirrotarū tarentinis
venisset in subsidiuꝫ cōtra romanos: comper
to ꝙ Fabꝛicius esset pauꝑ q erat vnus de le
gatꝭ romanoꝝ: nūtijs missis ad eū obtulit ei
q̄rtaꝫ ꝑtē sui regni vt ad se trāsiret ꝛ simꝲ cū
hoc magnā auri quātitatē ei prestare voluit
si ꝓderet romanā ciuitatē. cui Fabꝛitius dixit
regnū tuū siꝲ cū auro tanq̄ȝ lutū despicio: exi-
stimās ꝑseuerātiā fidei meliorē ꝛ nobilioꝛem
eē oibus regnis ꝛ auro mūdi. Interiecto ve-
ro anno: missus ē Fabꝛitius cū exercitu a ro
manis cōtra pirrū ad quē medicus pirri ve-
niēs ꝓmisit se pirrū veneno occisurū: si sibi
aliqd vel minimū polliceret̄. quē Fabꝛiti⁹ vin
ctuꝫ statim iussit reduci ad pirrū: pirroqȝ di-
ci ꝙ cōtra eū medicus spopōdisset. Tunc rex
pirrus plurimū admiratus dixisse fert̄. Ille ē
Fabꝛitius q difficilius a ꝑseuerātia sue hone
statis ꝛ fidei q̄ȝ sol a suo cursu pōt auerti. Si
igit̄ h paganꝰ sine vlla expectatiōe premij ce-
lestis sic vsqȝ ad moꝛtē in virtute perseuerare
voluit quāto magis qlqȝ xp̄anus dꝫ perseue
rare in virtutibus hn̄s ex hoc certitudinē vi-
te eterne. ¶ Quarto hoc ꝓbo exemplo sancti
moniali: vꝫ scōꝛuꝫ ꝛ precipue Job. q. 17. c. d.
donec deficiā nunq̄ȝ recedā ab inocētia mea
ꝛ iustificationē meaꝫ quā cepi tenere nō de
serā. Siłr exēplū habemus de Paulo. 2. thi.
4. di. bonū certamē certaui cursū cōsūaui ꝛc.
Et ad Ro. 3. di. Nō facio aiaꝫ meā preciosio
rē q̄ȝ me: dūmō cōsumem cursū meū ꝛ mini
steriū verbi qđ accepi a dn̄o iesu. ¶ Aliđ exē
plū habem⁹ ꝓphe dicētis. Inclinaui coꝛ meū
ad fa. iusti. tu. i eternū ꝑꝑ retributionē. Itē di
cebat. Juraui ꝛ. sta. c. in. iustitie tue. ¶ ptimuꝫ
etiā exemplum habemus de. 40. martyribus
q pꝛo xp̄i fide siꝲ omnes in stagnuꝫ frigidissi
me glatici pꝛoiecti: accidit ꝙ vnus coꝛuꝫ spō-

te egressus est nec cū ceteris vsq3 ad mortem ꝑseuerauit. Janitor aūt respiciēs vidit .39. aureas coronas: τ cum essent .40. martyres dixit intra se. Ego ꝓfecto q̄dragesimā coronā habebo: τ stati ingrediēs cum feruore stagnū glatiei: coronā habuit quā alius nō perseuerās oio ꝑdiderat. ¶ Deniq3 hoc ꝓbo exēplo xp̄i bn̄dicti q vt habet̃ ad phil̃.3. Fact⁹ est obediēs vsq3 ad mortē. Vnde nō. ꝙ trigitatribus ānis cōtinuis noluit vnq̄3 desistere a ꝑseuerātia nr̄e redemptionis: non propter vllā tēptationē: nō propter penitētiā nec propt̄ tribulationē: nō ꝓpter anxietatem frigoris τ caloris nō propter ingratitudinem nr̄am atq3 iudeorū: nō propter acerbissimam penam tā aie q̄3 corpis. nō propter pietatē τ preces sue matris magdalene atq3 discipuloꝝ. S3 semꝑ in predictis vsq3 ad mortē nō deffecẽ quousq3 dixit cōsumatū est. Et Jo.17. di. opus consumaui qd̓ dedisti mihi vt faciā. Et statim hoc dicto dixit. In manus tuas. s. nūc τ nō añ cōmēdo spiritū meū. Quo exēplo datur intelligi ꝙ solū animā3 illā celestis pr̄ suscipiet in regno eterne vite q̄ perseuerauerit vsq3 ī finē̄ in eius amore seu ī opibus virtuosis. τ certe nimis igratus erit q ꝑꝑ christi amorē nō perseuerat in eius preceptis τ dilectione vsq3 ad mortē: exquo ipse ꝓpter nos omnes vsq3 ad mortē in opibus nr̄e redemptiōis ꝑseuerauit ¶ Ex predictis igitur auctoritatibus rōibus figuris similitudinibus τ exēplis vidisti, popule meus qualiter vnicuiq3 saluando: necessaria est ꝑseuerantia in diuino amore τ operibus bonis: obsecro igit̃ te oro τ obtestor mi popule precordialissime. amātissime τ dulcissime. quē totis viscerib⁹ diligo vt perseuerare velis in diuino amore in fraterna charitate ī diuinis preceptis τ opibus misericordie spiritualis τ corporalis: in contritione τ abstinentia peccatorū in susceptione deuota sacramētorum in pietate iustitia fortitudine tēperātia ceterisq3 virtutibus vt simul omnes in virtute perseuerātie mereamur grām dei in pn̄ti τ in futuro gnāli iuditio mereamini ēt collocari vos omnes simul τ ego ad dextrā nr̄i veri τ gloriosi iudicis xp̄i atq3 ab eius ore dulciter audire verba Math.xxv. venite bene. pa. mei. τc. Quod vt fiat rogem⁹ omnes iugiter τ deuote creatorē nr̄m v3 pr̄e3 filiu3 spū3 sanctū necnon τ ipsum saluatorē nr̄m iesū xp̄m fil̃ cu3 dulcissima eius mr̄e totaq3 celesti curia in quo simul cū eodē pr̄e τ spū sancto omnis potestas omnis bonitas omnis clemētia omnis iustitia omnis magnitudo. omnis sapientia omne regnū τ imperiu3 ois charitas ois benedictio ois claritas ois gratiaꝝ actio. ois laus ois honor ois virtus ois fortitudo in secula seculoꝝ amē. ¶ Si quid in hoc quadragesimali nr̄o foret minus bn̄dictu3 quod absit ascribat̃ ipicie τ ignorantie mee: illud tñ humiliter si necesse foret prelatis nostri ordinis τ omnibus me prudētioribus τ sapiētiorib⁹: s3 in primis sācte ac catholice nr̄i ecclesie q̄ est magistra omnis virtutis omnis veritatis τ que in sententijs suis errare nō pōt cum a spū sancto τ domino nostro iesu xp̄o qui est in fallibilis veritas iugiter regat̃ corrigendū trado: si qd vero dignū laude τ fructū in eo ꝑ me dictū est: dn̄o deo nostro in cuius veritate oia sūt vera: τ ī cui⁹ lumie oia obscura patēt patri. s. τ filio τ spūi sancto in eētia vno in ꝑsonis trino: ex quo oia ꝑ quē oia in quo oia in quo viuimus mouemur τ sumus qui ꝓncipiū est oiu3 bonoꝝ: lumē oium rōnū sine quo nulla nā subsistit nulla scia instruit τ null⁹ vsus expedit: tot sint laudes τ gr̄e quot officio nequeunt dici lingue. In infinitū eni3 maior est oi laude: oi rōne: omniq3 narratiōe imo ē oi intellectui creato superior: vt ad ip3 narrādū τ digne laudadū ēt deficiāt omnes lingue: tā angelice q̄3 humane: q3 quicqd creata intelligētia de ipo dixerit: in infinitū min⁹ erit q̄3 ei⁹ dignitas regrat. Sit insuꝑ τ apud deū τ saluatorē nr̄m iesu3 xp̄m pre creaturis oibus semꝑ bn̄dicta dei mater sitemerata v3 virgo Maria. vna cū seraphico pr̄e meo frācisco cuius virginis gl̄iose meritis τ ꝓce non solū vt puto viuo corpe: sed ēt vt spo mēte τ charitate: cui virgini gl̄iose τ seraphico meo pr̄i frācisco ēt, denuo me hūil̃r ceterosq3 cōmēdo vt tā ī me q̄3 in ceteris grām suā augeat τ ꝯseruet τ dicat omnis populus Amen.

¶ Explicit q̄dragesimale de .i2. mirabilib⁹ excellētijs xp̄iane fidei editu3 cū ingēti studio τ labore per veñ. Religiosū fratrē Antoniū de Balocho diocesis Vercellēsis regularis obseruātie fratrū minorū ꝓfessorē ac predicatore3 apostolicum. Impressum vero Venetijs Per Joānē τ Gregoriū d̓ gregoriis fratres Anno domini M.cccc.lxxxij. mēsis Februarij die .xvi. Finis

Registrum

a
Prima vacat
Fratris Antonij
rum,bonorum
ingt vt maioribus
b
in dictando et
tate se separet
dis et huiusmodi
dicitur dispositio
c
tra multos
monentez.Et
dit di.Quod
coactionis:et
d
in corpore
non potest quis
debuit potissime
creuit humano
e
diffinitionē essentialē
ad generationē
sanctarum virtutū
si semen
f
ticiam eternorum
cia ratiōe
lium mentem
euacuat et
g
Acceptus est regi
Licet enim
actibus vite sue
tas respondet
h
Sed post
plicē potentiam
alia fide et lege
esset quod bene
i
hoc essent
¶ Feria tertia
quod non est
tem in se

k
plectitur omne
aia debet esse
cum Maria
Mat.26.vbi
l
apparitionis seu
cula in fide
nonē respectibus
stulauit absolute
m
fidei eius
surda nobilior
est:atqz credētiū
preterit orbis
n
de passionibus
non sit de aliquo
adhesionē circa
scdm aūt et
o
petitiuam partem
cōcluditur ꝙ fides
tione sicut
sed domū dei
p
tatē de rebus
triplex adiutorium
te ab eo
exhibēda
q
di.O Jesu
bitur.Vos
tionem nobis
se quia
r
phm.2.de anima
suscipiet claritatem
eius.Et
cussione:habeo
s
teri et si
humilitatis
32.q.j.c.
dia reseruari

t
cōsequēs etiam
latria.Cōsiderata
5.ꝙ distinguendū
fecisti aliud
v
Quartum℥ bñficiū
litatis.Nam
ita vt sit
dicitur.Memento
x
nostra ex deo
pōt cum eis
solis.Quia
me paruulorum
y
fidei articulis
gritas omnium
Primo rōne
loco et tēpore
z
quod etiam
erant ea
uenitur maior
quod parum est
et
tia.Certum est
ꝙ diminuitur
atqz alicuius
pro temporali
?
deꝰpassione
petitū inanis
archa procedat
ris ad hoc
℞
requiritur ois
hec ille.
omni virtute
12.ꝙ transeunte
A
sub⁹accidentibus
do respectu
hoc dedit
cessitate salutis

B
Alexan.Adiungit
bibit etiaz
suo occurrere
patet decimum
C
Diuinitate clare
pium mediuz
parentur mortes
etatu vbi agit
D
ingratas:et per
et oscularer
funderet et etiam
potest tm̄
E
redeuntibus a
putrido seu
argumento habeo
enim credimus
F
Felicitate eterna
gumentis cum
dico vobis
cōmendant:exquo
G
sustinere
ad credendum
Jac.4.dicitur
tam dilectionē

Z G